

ЈАВНЕ ВЛАСТИ И СПОРТ

Проф. др НЕНАД БУРЂЕВИЋ

ЈАВНЕ ВЛАСТИ И СПОРТ

КРАГУЈЕВАЦ, 2007.

ЈАВНЕ ВЛАСТИ И СПОРТ

Аутор:

Проф. др НЕНАД ЂУРЂЕВИЋ

ИЗДАВАЧ: ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У
КРАГУЈЕВЦУ

Центар за спортско право

Институт за правне и друштвене науке

Јована Цвијића 1, 34000 Крагујевац

телефон: (034) 306 513, 306 504

телефакс: (034) 306 540

е-пошта: sport@jura.kg.ac.yu

institut@jura.kg.ac.yu

веб: <http://www.jura.kg.ac.yu>

РЕЦЕНЗЕНТИ: Проф. др Слободан Марковић

Проф. др Леон Лукман

ЗА ИЗДАВАЧА: Проф. др Душица Палачковић, декан

ДИЗАЈН КОРИЦА: Димитрије Милић

ШТАМПА: Беоштампа, Београд

ТИРАЖ: 1000 примерака

ISBN 86-80765-77-5

Припрему и штампање ове књиге финансирало је **Министарство просвете и спорта (Управа за спорт)** Републике Србије (од 2007. године Министарство омладине и спорта), као саставни део реализације истраживачко-развојног пројекта од општег интереса за Републику Србију: „Јавне власти и спорт“.

*Супрузи Анђелки и ћеркама Катарини,
Исидори и Магдалини*

УВОД

Спорт је најраширенија форма модерне телесне културе. Он се испољава у различитим облицима игара кретања и телесних вежбања, која су обележена великим емоционалним задовољством, као и такмичења између појединих лица или тимова. У спорту учествују како млади тако и стари људи, мушкарци и жене, људи различитог друштвеног статуса и миљеа, милиони људи из свих држава и са свих континената.

Спорт се мора посматрати двојако, као средство и као спорт сам по себи. Он доприноси личном и друштвеном развоју кроз креативне активности и рекреацију, који служе задовољењу човекове потребе за физичким вежбањем ради личног физичког и менталног благостања. Спорт је посебно вредан за савремени свет који се брзо мења и који се, с једне стране, карактерише повећањем слободног времена, а с друге стране урбанизацијом и сталним технолошким развојем који теже да одвоје човека од његове природне средине.

Савремени спорт представља огромно достигнуће модерног друштва и важно друштвено благо. Он може да одигра важну и активну, конструктивну, улогу у јачању физичког, интелектуалног и моралног здравља човечанства у 21 веку. Он је један од кључних елемената у достизању хуманих вредности и у акцијама које се спроводе против разних предрасуда, дискриминација и идеја насиља. Спорт је и једна од покретачких снага за достизање Миленијумских циљева развоја људског друштва, дефинисаних од стране Уједињених нација.

Спорт има кључну улогу у сваком друштву, кроз доприношење социјалној кохезији, превазилажењу предрасуда, повећање позитивног утицаја на јавно мњење и ширење етичких и општих принципа који се кроз њега преносе. Сразмерно значају спорта, његов развој мора бити подржан и охрабриван на свим нивоима друштва.

Улога јавних власти јесте да омогући и подржи остваривање социјалних функција спорта. Јавне власти треба да развију реципрочну сарадњу са спортским покретом, у циљу промоције вредности спорта и користи које даје. Улога јавних власти је првенствено комплементарна активностима спортског покрета. Блиска сарадња јавних власти свих нивоа са невладиним спортским организацијама од суштинског је значаја за остваривање улоге спорта у друштву. У циљу да се сачувају достигнућа у бављењу спортом која су постигнута крајем 20. века, јавне власти треба да успоставе националну политику за рекреативни и такмичарски спорт, са циљем да јасно дефинишу улогу сваког сегмента друштва, координирају њихову улогу у управљању и коришћењу спортских ресурса и спроведу програме на промоцији спорта међу групама људи који се њиме слабо баве.

Према подацима из 2000. године у Републици Србији на површини од 88.361 м² налазило се 6155 насеља, на 5819 катастарских општина. Према Закону о територијалној организацији Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 129/07), територијалну организацију Републике Србије чине општине, градови и град Београд као територијалне јединице и аутономне покрајине као облик територијалне аутономије. Територију општине чине насељена места, односно подручја

катастарских општина која улазе у њен састав. Границе општине утврђене су границама одговарајућих катастарских општина са њихове територије. Насељено место је део територије општине које има изграђене објекте за становање, основну комуналну инфраструктуру и друге објекте неопходне за задовољавање потреба становника који су ту стално настањени. Насељено место може бити у саставу само једне јединице локалне самоуправе.

Општина је основна територијална јединица у којој грађани остварују локалну самоуправу, која је способна да преко својих органа самостално врши сва права и дужности из своје надлежности и која има најмање 10.000 становника. У Републици Србији има 150 општина. Град је територијална јединица утврђена законом, која представља економски, административни, географски и културни центар ширег подручја и има више од 100.000 становника. Подела града на градске општине утврђује се статутом града. У Србији има 23 града. Град Београд је посебна територијална јединица састављена од градских општина. Град Београд врши надлежности општине и града, утврђене Уставом и законом, као и надлежности утврђене Законом о главном граду („Сл. Гласник РС“, бр. 129/07).

Према последњем попису становништва, на дан 31. 3. 2002. године у Републици Србији, без Косова и Метохије, живи укупно 7.498.001 становника. У градским насељима живи 4.225.896 становника а у осталим 3.272.105 становника. Град Београд има 1.576.124 становника. Пунолетног становништва има 6.030.728, од чега 2.893.187 мушкараца и 3.137.541 жена. Просечна старост је 40,2 године. Деце од 5 до 14 година има 834.426, а младих од 15 до 19 година 495.651 (мушкараца 253353 и жена 242298).

Књига поред увода има осам глава: спорт и његове основне вредности; улога јавних власти у области спорта; законско уређење спорта; допинг и спорт; спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама; професионални спорт; финансирање програма у области спорта из јавних средстава; приватизација друштвеног капитала у области спорта. У Прилозима су дати преводи најважнијих међународних докумената у области спорта, као и најважнији прописи Републике Србије који су у вези са спортом.

Ова књига представља реализацију истраживачко развојног пројекта „Улога јавних власти у области спорта“, који је одобрило и финансирало, као програм од општег интереса за Републику у 2006. години, Министарство просвете и спорта - Управа за спорт Републике Србије. Она је, такође, и резултат моје дугогодишње (1996–2006) сарадње са министарствима надлежним за спорт Републике Србије (Министарство за омладину и спорт, Министарство просвете и спорта) и СР Југославије. Захваљујем се на сарадњи свим функционерима и запосленим у тим министарствима.

Нарочиту захвалност дугујем пријатељима са Правног факултета у Крагујевцу, Зорану Јевтићу и Сузани Стојановић, без којих ова књига не би ни била објављена, с обзиром на услове у којима сам је, без своје кривице, привео крају.

У преводу појединих докумената који су дати у Прилогу несебично су ми помогли Саша Јанковић, Илија Обрић и Зоран Вуковић.

Глава прва

СПОРТ И ЊЕГОВЕ ОСНОВНЕ ВРЕДНОСТИ

А. ПОЈАМ СПОРТА

Гледано са социјалног аспекта, спорт није једнозначна појава. За једне је он израз демократског начина живота, а за друге је објект демонстрације тоталитарног система власти. Док једни у њему виде самоодређење индивидуа, другима се показује као култ маса. Многи га сматрају за пут ка разумевању народа, док га други узимају као накнаду за ратне конфликте¹. Могло би се утрошити много страница у набрајању различитих погледа на природу и карактер спорта. Наше је мишљење да за њега нису типична ни позитивна ни негативна својства. Једноставно, спорт није бољи ни лошији но што је друштвени поредак коме припада.

Као и многи други изрази које срећемо у свакодневном животу, и појам „спорт“ има више језичких значења, односно употребљава се да исказе различите врсте људске активности. Закон о спорту Републике Србије, сасвим исправно, није имао амбиције да реши „теоријске“ дилеме везане за појам спорта, већ се задовољио описивањем подручја која појам спорта обухвата у смислу закона: спортско образовање, такмичарски спорт, рекреативни спорт, школски спорт.

Појам „спорт“ потиче, иначе, од латинске речи „disportare“, односно „deportare“, што је буквално значило „однети“ или „разносити“, али се користила и у преносном смислу као „опустити се“. У четрнаестом веку израз „disport“ добио је у енглеском језику значење „активност у слободном времену“, а из њега је касније настала реч „спорт“. Он данас свуда у свету подразумева „задовољство, угодност, разонода, одмор, телесно вежбање, такмичење, трчање“.

Правна литература врви мноштвом различитих схватања појма „спорт“. Може се чак рећи, колико аутора толико дефиниција. Основна карактеристика свих тих дефиниција је њихова велика ширина, која у основи потиче из жеље да се спортска активност обухвати у њеној укупној разноликости. Ипак, сва та гледишта могу се сврстати у две групе. Према једнима, суштинско обележје спорта састоји се у добровољној телесној активности људи, регулисаној сопственим правилима, која се, одвија најчешће у облику такмичења са другима, уз могућ-

¹ "Врхунски спорт нема никакве везе с поштенем игром. Он је уско повезан с мржњом, завишћу, хвалисањем, непоштовањем правила и садистичким уживањем у насиљу: другим речима, то је рат без пуцања", Џорџ Орвел, "Спортски дух", у: Зашто пишем и други есеји, Загреб, 1977, стр. 160.

ност да се претвори у професионалну делатност.² Други, међутим, схватају појам спорта знатно шире. По њима, спорт је свака људска делатност која се испољава у облику кретања, и која служи задовољењу нагона за игром, очувању здравља или повећању телесних способности.³ Начелно гледано, прво становиште је, по нашем мишљењу много прихватљивије од другог. Према Европској спортој повељи, «спорт» представљају сви облици физичке активности који, кроз неорганизовано или организовано учешће, имају за циљ изражавање или побољшавање физичке спремности и менталног благостања, стварање друштвених односа или постизање резултата на такмичењима свих нивоа.

У сваком случају, може се рећи да су следећи елементи карактеристични за појам спорта: 1) спорт подразумева увек одређено телесно деловање, и о њему се не може говорити у случајевима искључиво духовних активности; 2) упражњавање спорта служи здрављу, одржавању или побољшању телесних способности, васпитним захтевима, као и задовољењу нагона за игром; 3) свака спортска активност, води, по правилу, ка постизању одређеног учинка; 4) врхунске резултате спорта прате, по правилу материјалне користи; 5) спорт се може упражњавати као индивидуална делатност појединаца или на организован начин, у оквиру удружења и савеза; 6) спортска делатност се обавља већином у просторно и временски ограниченим оквирима; 7) постојање једне или више кондиционих и координативних способности (снага, издржљивост, координација, брзина, и сл.) нужна су претпоставка сваког спорта; 8) бављење спортом често је повезано са више или мање великим опасностима повреда; 9) сваки спорт прате одређена правила понашања учесника - спортска правила; 10) спорт се већином обавља уз коришћење техничких помоћних средстава (спортски реквизити); 11) спорт, по правилу, подразумева такмичење; 12) фер плеј, партнерство, неповредивост саиграча, једнакост шанси и тимски дух јесу основне вредности и идеје водиле спорта.

Б. СПОРТ И ИГРА

Игра и играње су битне карактеристике човековог живота. Игра има за човека посебан и самосвојан смисао. Као и многе друге појаве, она има у прво време првенствено сакрални карактер. Најстарија игра лоптом јесте ритуални чин. То је подражавање победоносног похода сунца које савлађује демоне таме.⁴ Каснијим развојем људског друштва игра добија првенствено социјалне функције. Према неким ауторима, она је чак једна од битних карактеристика међусобног општења људи.⁵

² Видети нпр. Wladimir Rabinovitch, "Sport", у: Dalloz Encyclopedie Juridique, Repertoire de Droit Civil, Tome VII, Paris, 1976, стр. 1.

³ Видети Joachim Boerner, Sportstaetten - Haftungsrecht, Berlin, 1985, стр. 6; Reichard Eichenberger, Zivilrechtliche Haftung des Veranstalter sportlicher Wettkaempfe, Diss., Zuerich, 1973, стр. 9.

⁴ G. Heinz-Mohr, Spiel mit dem Spiel, Hamburg, 1959, стр. 13, наведено према Милан Узелац, Филозофија игре, Нови Сад, 1987, стр. 78.

⁵ Видети Ерик Берн, Коју игру играш, Београд, 1984, стр. 46-63.

Покушаји да се одреди суштина игре бројни су и разноврсни. Шилер сматра да је игра суштинско обележје сваке културе. Кроз игру се човек ослобађа својих нагона и своју личност проширује ка идеалном човеку. „Човек се игра само онда када је он човек у пуном значењу те речи, и он је само онда човек када се игра“.⁶ Кант види главну карактеристику игре у њеној ослобођености од циљева, потреба и борби за опстанак. Она је сврховитост без сврхе, радња која је угодна сама по себи и која стога тежи да вечно траје.⁷ Исто становиште заступају и неки правни писци.

Најпознатију дефиницију игре дао је познати ректор Лајденског универзитета Ј. Хуизинга, далеке 1939. године. „Укратко, у погледу форме, игра се може дефинисати као слободна акција коју прихватамо као фиктивну и издвојену од свакодневног живота, способну, међутим, да потпуно обузме играча; активност без икаквог материјалног интереса и користи; која се одвија у намерно ограниченом времену и простору, по реду предвиђеном датим правилима, подстичући у животу односе између група које се намерно окружују мистеријом или прерушавањем наглашавају своју изузетност у односу на остали свет“.⁸

Општеважеће је гледиште да је спорт произашао из игре.⁹ Спорно је, међутим, питање када игра остаје само игра, а када прелази у спорт. На њега се не може дати генерални одговор, него он зависи од околности конкретног случаја. Бацање камења у воду и гледање како се стварају концентрични кругови, представља, сигурно, само игру.¹⁰ Али, уколико игра има у себи елемената одређених типским појмом спорта, она прераста у спортску активност.

Обележја игре постоје највише код масовног спорта, који се, углавном, схвата као активност што служи задовољству и разоноди. Његов примарни циљ није постизање врхунских резултата. Друкчије је, међутим, у савременом врхунском спорту. Ту је основни циљ постизање што бољих резултата, који доносе често и извесну материјалну корист. Елеменат игре ту је јако потиснут. Врхунски спорт има у основи три карактеристике: 1) постизање најбољег резултата могуће је само уз велико ангажовање спортисте, и то након планског и дугог тренинга; 2) врхунски резултат нужно подразумева вољу за његово постизање и таленат спортисте; 3) нема врхунског резултата без економских претпоставки (финансијске потпоре).¹¹ Тамо где се ради о борби за бодове, првенство и сл., спорт је постао толико озбиљна делатност да се само у широком значењу може окарактерисати као игра. Он је у суштини постао елеменат *sui generis*.¹² Односи конкуренције приморавају врхунске спортисте да своју активност оријентишу према сврси, средствима и последицама. Модерни спорт је већ дуго преузео принципе такмичарског друштва. Он је само рад. Не сме се заборавити да у пуно спортова де-

⁶ Фридрих Шилер, О лепом, Београд, 1967, стр. 168.

⁷ Имануел Кант, Критика моћи суђења, Загреб, 1976, стр. 54.

⁸ "Хомо луденс", Париз, стр. 34-35, (наведено према Роже Кајоа, Игре и људи, Београд, 1979, стр. 32).

⁹ Видети Franz Joachim Poschenrieder: Sport als Arbeit, Diss., Muenchen, 1977, стр. 21.

¹⁰ Max Kummer, Spielregel und Rechtregel, Bern, 1975, стр. 15.

¹¹ Thomas Sutter, Rechtsfragen des Organisierten Sports unter besonderer Beruecksichtigung des Einzelarbeitsvertrages, Bern, 1984, стр. 34.

¹² Poschenrieder, op.cit., стр. 22.

ца почињу са тренингом већ од 8 до 14 година, што не ретко има и штетне последице по њихово образовање.

В. ПОБУДЕ ЗА БАВЉЕЊЕ СПОРТОМ

Побуде које наводе људе да се баве неким спортом различите су природе и углавном тешко сазнатљиве. Оне се разликују од човека до човека. Међутим, у основи су најважнија четири мотива: одржавање здравља; повећавање или одржавање телесних способности; задовољавање нагона за игром; остваривање добити.

Основни мото Олимпијских игара гласи: „citius, altius, fortius“. Свако ко се бави спортом жели или да повећа или да одржи своје индивидуалне телесне способности, односно да оствари одређени резултат. Овај мотив је нарочито изражен код спортских такмичења. Да би постигао „добар“ резултат (пласман), спортиста се пре приредбе дуго и напорно припрема, а у току ње покушава да досегне своје највеће индивидуалне могућности. При томе је реч о побуди различитој од одржавања здравља. Тежња за постизање бољих резултата често води ка нежељеним споредним појавама у облику тешких повреда услед преоптерећења тетива, зглобова, лигамената, и сл.

Тежња да се као резултат бављења спортом оствари извесна материјална корист у основи је супротна изворним принципима аматеризма, и дуго је представљала границу разграничења између аматерског и професионалног спорта. Међутим, у последње време мотив остваривања добити јако је присутан код свих спортова. Све више се већ само учешће у спортској активности условљава или давањем новца унапред или предвиђањем новчане награде и премије за извојевање најбоље пласмане. Због тога, безусловно разлучивање аматерског од професионалног спорта више није могуће, а од Олимпијских игара у Барселони оно се практично и не спроводи..

Г. ОСНОВНЕ ВРЕДНОСТИ СПОРТА

Према Европском кодексу спортске етике и Европској спортској повељи спорт у основи мора бити:

- доступан свима под једнаким условима;
- хуман;
- слободан и добровољан;
- здрав и сигуран (безбедан);
- фер, толерантан, етички прихватљив и усмерен ка пуном остваривању личности;
- у складу са природном средином и друштвеним окружењем;
- независан од злоупотреба у политичке, комерцијалне и финансијске сврхе, односно циљева који су супротни спортском духу.

Спортски дух је суштинска вредност спорта и карактеришу га:

- етика,
- фер плеј и поштење;
- здравље;
- изузетна достигнућа,
- карактер и образовање;
- радост и забава;
- тимски рад;
- посвећеност; поштовање правила и закона, поштовање себе и других учесника;
- храброст, заједница и солидарност.

Овако дефинисане основне вредности спорта нису ни мало случајне. Спорт је саставни део културе сваког друштва. Од свих учесника у и око спорта очекује се један минимум етичког понашања, који обавезује, као што смо видели, на очување физичког и психичког здравља и партнерских фер плеј односа. Сваки учесник у спортским активностима и делатностима је обавезан да се ангажује на афирмацији духа олимпизма и спортских идеала, подстицању фер плеја, и других основних вредности савременог спорта.

Савремени спорт је, међутим, оптерећен и различитим злоупотребама. Озбиљне претње са којима се сусреће врхунски и рекреативни спорт, као што су допинг, насиље и комерцијалне злоупотребе, прете моралним вредностима, слици и угледу спорта и деформишу његову природу, као и улогу у промоцији здравља и образовања. Јавне власти свих нивоа, невладине спортске организације, Олимпијски покрет, наставници, родитељи, навијачи, тренери спортски менаџери, као и сами спортисти, морају удружити своје напоре са циљем да се елиминишу ова зла. Посебну улогу у том правцу имају медији. Такође је важно и да све спортске власти и спортисти буду свесни ризика за спортисте, посебно децу, од претераног и неприкладног тренинга и психолошких притисака сваке врсте. Док је утицај спорта на друштво већи него икад, многи млади људи губе поштовање према вредностима спорта, те се стога морају предузимати мере на подизању нивоа јавне свести о потреби да се спорт учини поштенијим и ближим властитим изворним идеалима.

Д. КОРИСТИ ОД СПОРТА

Спорт има бројне немерљиве користи, како за појединце тако и за цело људско друштво (на међународном, националном, регионалном, локалном нивоу).

Бављење спортом сваком људском бићу доноси на индивидуалном нивоу следеће основне користи:

- развој и очување физичких и интелектуалних снага човека услов је за ефикасно уживање његових људских права;

- сваки човек има основno право на спорт (uključujući и физичко образовање), који је од суштинског значаја за развој његове личности;
- физичко вежбање доноси добробит како физичком тако и менталном стању појединца, кроз развој његових менталних, социјалних и физичких квалитета;
- спорт доприноси одржавању и унапређењу нивоа здравља човека;
- бављење спортом обезбеђује употпуњеност слободног времена и омогућује да се превазиђу изазови модерног живота;
- спорт даје моћ човеку, омогућавајући му да учествује у друштвеном животу, стекне слику о себи, развије самопоуздање и поштовање сопствене личности, као и других, - спорт промовише ненасиље, охрабрује фер плеј, усмерава енергију даље од потенцијалног насиља, поспешује разумевање значаја етичких вредности, дисциплине и поштовања правила;
- спорт учи толеранцији и одговорности, као предуслова за живот у демократском друштву;
- спорт развија здрав начин живота;
- спорт представља основни фактор за рехабилитацију и интеграцију особа са инвалидитетом.

Развој спорта има за свако друштво следећи значај:

- развој физичких, менталних и моралних снага људских бића кроз спорт доводи до побољшања квалитета живота у заједници;
- спорт промовише веће заједништво међу људима (али и народима), као и несебичну размену, солидарност и братство, узајамно разумевање и поштовање планетарних ресурса и бриге о њиховом очувању, као и бриге о њиховом коришћењу на већу добробит човечанства;
- спорт не доприноси само физичкој добробити и здрављу људи већ утиче и на потпунији и складнији развој свих људских бића;
- спорт обогаћује друштвене односе и развија фер плеј;
- спорт је важно оруђе за достизање вредности које су неопходне за социјалну кохезију и мобилизацију људи, узајамну толеранцију и међукултурне дијалоге, кроз шта се развија грађанско друштво и активно учешће грађана и осигурава да се лакше дође до циљних група и интегришу различите етничке и културне мањине и друштва;
- спорт промовише ненасиље, охрабрује фер плеј и усмерава енергију даље од потенцијалног насиља служећи истовремено и као средство за рехабилитацију и реинтеграцију људи жртава насиља, помажући њиховом физичком и психичком опоравку и социјалној реинтеграцији;
- спорт може да буде кључни елеменат у достизању хуманих вредности и у акцијама које се спроводе против расних и религијских предрасуда;
- спорт је значајно оруђе у борби против неједнакости и друштвених аномалија, на пример злоупотребе дрога, које погађају сва модерна друштва у већој или мањој мери;

- спорт је значајан фактор у изналажењу идеала мира, развоја и промовисања хуманистичких и етичких вредности, узајамног разумевања и зближавања људи;
- спорт је један од најважнијих елемената и интегралних делова у процесу сталног образовања и људског и друштвеног развоја.

Опште и појединачне користи од спорта можда су на најјезговитији начин дефинисане у „Кодексу спортске етике“ Савета Европе, усвојеном 1992. године (ревидиран 2001) Препоруком Комитета министара Савета Европе бр. Р (92) 14 Рев.: „Спорт је друштвена и културна активност која, када се практикује коректно, обогаћује друштво и пријатељство међу народима. Спорт је такође индивидуална активност која, када се упражњава на прави начин, нуди шансу за самоспознају, изражавање личности и њено испуњавање; лична достигнућа, стицање вештина и демонстрирање способности; социјалну интеракцију, уживање, добро здравље и добробит. Спорт, са великим бројем клубова и лидера који раде волонтерски, промовише ангажованост и друштвену одговорност. Уз то, одговорно учешће у неким активностима може помоћи промоцији бриге за животну околину.“

Глава друга

УЛОГА ЈАВНИХ ВЛАСТИ У ОБЛАСТИ СПОРТА

Свако има право да се бави спортом. Спортске активности су корисне не само за развој личности већ и за одржавање доброг здравља, побољшање физичких квалитета, већег личног задовољења, бољег и сврсисходнијег коришћења слободног времена и побољшање квалитета живота.

Спорт је важан не само за појединце него и за друштвени и културни развој сваке заједнице, како ни националном тако и на регионалном и локалном нивоу. Он је тесно повезан са другим сферама политичког одлучивања и планирању у заједници као што су: образовање, здравство, социјална заштита, градско и национално планирање, конзервација, уметност и одмор.

Спорт, као јавна служба, има виталан значај за сваку заједницу и због тога јавне власти свих нивоа су дужне да обезбеде развој спорта на својој територији и поспеше учешће становништва у спортским активностима. Оне ову обавезу, наравно, не могу да остваре саме већ у сарадњи са свим организацијама (добровољним и приватним) које су директно или индиректно везане за спорт.

Надлежности јавних власти у области спорта нису, разуме се, исте на националном (државном), регионалном и локалном нивоу. Оне зависе од уставног и законодавног система сваке земље, и у том погледу у свету постоје значајне разлике. Како је, међутим, спорт „планетарна појава“ и важан фактор међународног разумевања и достизања Миленијумских развојних циљева, дефинисаних од стране Уједињених нација, на међународном нивоу донет је читав низ различитих докумената, о стране најзначајнијих међународних организација (Уједињене нације, Савет Европе, Европска унија), у којима су утврђене или препоручене заједничке основе остваривања улоге јавних власти у области спорта.

А. САВЕТ ЕВРОПЕ И СПОРТ

Савет Европе међувладина је организација чији су главни циљеви:¹³ заштита људских права, плуралистичка демократија и владавина права; унапређење свести о европском културном идентитету и потицање његова развоја и разноликости; тражење решења за проблеме с којима се суочава европско друштво (мањине, ксенофобија, нетрпељивост, заштита околине, клонирање, сида, дрога, организовани криминал итд.); развој демократске стабилности у Европи кроз подршку политичким, законодавним и уставним реформама.

Савет Европе је 1949. основало десет земаља (Белгија, Данска, Француска, Ирска, Италија, Луксембург, Норвешка, Холандија, Велика Британија и Швед-

¹³ Према брошури: «The Council of Europe, 800 million Europeans», Council of Europe, 2001.

ска). Данас савет Европе име 47 чланова. Србија и Црна Гора постала је пуноправни члан 2003. године, а након распада државне заједнице, Србија је задржала континуитет чланства у Савету Европе. Сједињене Америчке Државе, Канада, Мексико, Света Столица и Јапан имају статус посматрача при телима за сарадњу влада земаља чланица Савета Европе.

Одбор министара (Министарски комитет) је тело Савета Европе које доноси одлуке. Чине га министри спољних послова 47 земаља чланица или њихови стални дипломатски представници у Стразбуру. Министри иностраних послова земаља чланица састају се барем два пута годишње како би размотрили актуелна политичка питања и питања европске сарадње, и дали потребан политички подстицај активностима организације. Одлуке Одбора министара шаљу се владама у облику препорука или пак као европске конвенције и споразуми који су правно обавезујући за оне државе које их ратификују. Одбор министара усваја и изјаве или резолуције о актуелним политичким питањима.

Парламентарна скупштина Савета Европе прва је европска скупштина у историји нашега континента. Сачињена од делегација из националних парламената. Парламентарна скупштина је саветодавно тело.

Конгрес локалних и регионалних власти Европе је саветодавно тело које представља локалне и регионалне власти.

Савет Европе редовито организује **специјализоване министарске конференције** (правосуђе, просвета, породична питања, здравство, заштита животне средине, локалне власти, миграције, једнакост жена и мушкараца, рад, медији, култура, **спорт**, омладина итд.). На тим се састанцима анализирају главни проблеми појединих ресора и омогућују стални контакти између министарстава земаља чланица. Разрађују се пројекти који ће се заједнички проводити те предлажу активности које ће се укључити у програм рада Савета Европе.

Конвенције су главни инструменти правне сарадње међу државама. Оне су обавезујуће за државе које их ратификују. Конвенцијама се, међутим, не могу уредити сва питања. Одбор министара усваја и препоруке владама земаља чланица, дајући им смернице за промене националног законодавства или управне праксе. **Препоруке владама** јесу начин предлагања практичних решења нових проблема. Већина конвенција Савета Европе отворене су за земље нечланице те се стога овај облик међународне правне сарадње проширио изван његових чланица.

Савет Европе се питањима везаним за спорт бави у тесној сарадњи са државним и невладиним организацијама. Од 1977. године за проблеме спорта је надлежан Комитет за развој спорта (CDDS – Committee for the Development of Sport), у који улазе све државе потписнице Европске културне конвенције. Ову Конвенцију је ратификовало 48 држава, а Државна заједница Србија и Црна Гора је на основу сукцесије преузела обавезе 28. 2 2001. године. Комитет за развој спорта припрема Конференције европских министара спорта, а организује и читав низ семинара. На Конференцијама европских министара спорта и семинарима које је широм Европе организовао CDDS, донети су бројни документи (резолуције, препоруке, закључци) којима се, између осталог, дефинише улога јавних власти у области спорта.

I. Општа улога јавних власти у области спорта

Спорт за све - «Европска повеља спорта за све» дефинисана је на Конференцији европских министара спорта одржаној у Бриселу 20. марта 1975. године, а званично је усвојена и објављена 24. септембра 1976. године. За Савет Европе ова два датума представљају камен темељац, јер је усвајањем Повеље Савет Европе начелно признао значај и вредности спорта и створио основ за дефинисање заједничке европске политике у тој области. Основне поставке Повеље о којима се мора водити рачуна када је у питању улога јавних власти су:

- Свако има право да се бави спортом;
- Спорт је важан чинилац људског развоја и треба да му се пружи одговарајућа подршка из јавних фондова;
- Спорт је, као чинилац друштвено-културног развоја, тесно повезан са осталим подручјима политичког одлучивања и планирања;
- Стална и ефективна сарадња јавних органа и волонтерских организација је битна за развој и координацију спорта за све;
- Опште планирање спортских капацитета је надлежност јавних власти;
- У сваком програму спортског развоја мора бити призната потреба за квалификованим кадром.

Европска спортска повеља и Европски кодекс спортске етике – Европска повеља спорта за све послужила је као основа за доношење 1992. године Европске спортске повеље и Европског кодекса спортске етике, који су ревидирани 2001. године (проширење забрана и на сексуална искоришћавања и злоупотребе, посебно деце, младих и жена). Европска спортска повеља представља основни докуменат Савета Европе за вођење спортске политике. У њој је изражена сагласност европских држава о заједничком европском оквиру за развој спорта, заснованом на идејама плуралистичке демократије, владавине права и људским правима, као и етичким принципима постављеним у Кодексу спортске етике. Циљ Европске спортске повеље је: омогућавања сваком појединцу да учествује у спорту; заштита и развој моралних и етичких основа спорта, као и људског достојанства и безбедности оних који су укључени у спорт.

1. Улога јавних власти свих нивоа

Националне политике (свих нивоа јавне власти) у области спорта и релевантна легислатива требају да се заснивају на "Европској спортској повељи" и "Европском кодексу спортске етике" и све јавне власти требају да позивају своје спортске организације да при раду узимају у обзир принципе садржане у овим документима Савета Европе. Остваривање циљева Европске спортске повеље представља оквир и за улогу јавних власти у развоју спорта.

Према Европској спортској повељи, Кодексу спортске етике и Повељи спорта за све, улога јавних власти у области спорта свих нивоа је да:

- предузимају мере како би се обезбедило да сви грађани имају прилику да се баве спортом, и, где је то потребно, предузимају додатне мере како би се

младим талентованим људима, али и хендикепираним и инвалидима, било појединцима или групама омогућило да ефикасно користе ту могућност;

- не дозволе било какву дискриминацију;
- обезбеде опште планирање потребних спортских објеката (број, разноврсност и доступност);
- осигурају изградњу темеља: спорт у школама и око школа;
- промовишу бављења спортом у свим сегментима популације кроз пружање одговарајућих услова и програма свих врста, обезбеђивање квалификованих инструктора, лидера или «аниматора»;
- охрабрују пружање могућности за бављење спортом на радном месту;
- подрже и подстакну бављење спортом на вишим нивоима на одговарајуће и посебне начине, у сарадњи са релевантним спортским организацијама. Подршка треба да покрије различита подручја, као што су: препознавање талената и саветовање; пружање одговарајућих услова; развој бриге и подршке кроз спортску медицину и спортску науку; охрабривање тренирања уз примену научних метода; едукација за тренере и друге лидерске функције; помоћ клубовима у образовању одговарајућих структура и такмичарских екипа;
- унапреде стручни рад у спорту (људски ресурси - треба подржан развој курсева које ће држати одговарајуће организације, и који ће водити до диплома и квалификација које покривају све аспекте промоције спорта);
- усклађују спортске активности са ограниченим ресурсима планете, и њихово практиковање у складу са принципима оправданог развоја и уравнотеженог управљања околином;
- развију одговарајуће структуре и средства за сакупљање и дистрибуцију релевантних информација;
- подстичу комбиновану јавну и приватну финансијску подршку спорту, укључујући и сопствене приходе спортског сектора у циљу стицања средстава потребних његовом даљем развоју.

Улога јавних власти је првенствено комплементарна активностима спортског покрета. Зато је блиска сарадња са невладиним спортским организацијама од суштинског значаја за остваривање циљева Европске спортске повеље. Јавне власти требају да обезбеде аутономију спортског покрета, пошто су активности јавних власти само допуна делатности спортских организација. У том циљу треба подржати и развој духа добровољности (волонтеризма) и покретљивости у спорту.

2. Улога локалних заједница

Савет Европе је у своје основне задатке, поред неговања вредности демократије, људских и мањинских права и правне државе, ставио и децентрализацију државне власти и унапређење локалних и регионалних аутономија. Питањима везаним за локалне власти Савет Европе се почео бавити од 1957. године. До 1994. године проблемима локалне самоуправе и улоге локалних заједница у де-

мократским друштвима бавила се Стална конференција локалних и регионалних власти, а од 1994. године њу је заменио Конгрес локалних и регионалних власти Европе (CLRAE), као саветодавни орган Савета Европе који представља локалне и регионалне власти европских држава. Конгрес је подељен у два дома: Дома локалних власти и Дома региона. Србија има у Конгресу седам представника (4 у Дому локалних власти и 3 у Дому региона). Конгрес организује своје активности кроз четири одбора, од којих се питањима спорта бави Одбор за културу, образовање, за питања медија, младих, спорта и комуникација. Улога Конгреса је да је он: глас европских регија и општина; форум у којем локално и регионално изабрани заступници могу разговарати о проблемима, поделити искуство и изнети владама своја становишта; орган који саветује Савет министара и Парламентарну скупштину о свим аспектима локалне и регионалне политике; тело које сарађује са државним и међународним организацијама које представљају локалну и регионалну владу; тело које организује расправе и конференције; орган који припрема редовне извештаје из сваке земље о ситуацији у вези са локалном и регионалном демократијом, а посебно надгледа како се спроводе принципи Европске повеље о локалној самоуправи.

Статутарна Резолуција бр. 1. која се односи на Конгрес локалних и регионалних власти, а коју је усвојио Савет министара на седници од 15. марта 2000. године, утврђује да се међусобни односи различитих нивоа јавних власти требају да заснивају на принципу супсидијарности, према коме се јавна овлашћења врше преко органа власти који су најближи грађанима, уз поштовање природе и обима јавних потреба и захтева ефикасности и економичности.

Европска урбана повеља усвојена је 18. марта 1992. године од стране Сталне конференције локалних и регионалних власти Европе. Она дефинише основна права грађана у европским урбаним насељима, односно општинама и градовима (*municipio, commune, Gemeinde, commune*), као "тела (лица) са аутономним надлежностима, која представљају заједницу становника са одређеним заједничким интересима", односно као "насељених средина са властитом управом, јавним сервисима и организованим развојем". Када у овом раду говоримо о улози локалних заједница у области спорта ми управо мислимо на такве заједнице (општине и градове), али изнета правила углавном важе и за регионе.

Улога локалних заједница, односно локалних власти у области спорта дефинисана је у одељку 4.8 Европске урбане повеље и бројним препорукама (декларацијама, резолуцијама) Конгреса (Сталне конференције) локалних и регионалних власти Европе, односно закључцима семинара које је Конгрес организовао у односу на поједина питања. Из тих докумената произилази да је спорт у локалним заједницама од суштинске важности јер:

- Локална заједница има витални значај у промоцији спорта, као виталне јавне службе заједнице;
- Спорт има веома важну улогу у ублажавању лоших животних услова;
- Спорт је од огромне важности као превентивни чувар здравља људи;
- Свако треба да има могућност да се бави спортом независно од своје старости; дохотка и друге статусне карактеристике;

- Спорт је средство интеракције међу појединцима и заједницама, зближава људе и спречава њихово друштвено отуђење;
 - Спорт је школа демократских идеја друштвене партиципације и интеграције;
 - Спорт је тесно повезан са областима као што су: образовање, здравство, социјална заштита, градско и национално планирање, конзервација, уметност и одмор;
 - Спорт је интегрални део друштва који има значајне позитивне економске ефекте и садржи економске стимулансе локалном економском развоју;
 - Спорт чини интегрални део локалних културних активности;
 - Локалне и регионалне власти имају важну улогу у побољшању животног стандарда људи, економског прогреса и културног развоја заједнице.
- Своју улогу у развоју спорта на својој територији, локална заједница треба да заснива на следећим принципима:

- Локална заједница треба да даје приоритет промоцији спорта за све и спортским активностима "неорганизованих" групација становништва;
 - Сви становници урбаних средина имају право да учествују у спорту и рекреацији;
 - Спортски капацитети треба да буду безбедни и добро испланирани;
 - Спортски објекти треба да буду доступни свима а накнаде за коришћење тих објеката треба да буду примерене;
 - Сви урбани становници имају право да развијају сопствене способности кроз спортских активности које одговарају њиховим индивидуалним могућностима;
 - Финансирање спорта, као јавне службе, у највећој мери је одговорност локалних власти (скупштина), које у томе треба да помогну држави;
 - Корисници треба, у принципу, да учествују у плаћању трошкова за коришћење спортских капацитета;
 - Треба помоћи и поспешити учешће становника и добровољних организација у области спорта и стварање координативних структура;
 - Спорт треба да буде укључен у сва планирања на локалном (као и регионалном и националном) нивоу, као што су: образовање, здравство, социјалне службе, уметност;
 - Ефикасна спортска политика може да буде одређена и спровођена само кроз сарадњу јавног и приватног сектора, који су директно или индиректно укључени у спорт, добровољно или обавезно;
 - Локалне (и регионалне) власти треба да остварују трајну и ефикасну сарадњу између јавних и добровољних организација у области спорта.
- Остваривање улоге локалне заједнице у развоју спорта принципијелно се постиже:

- Обезбеђивањем спортских објеката: стварањем мреже спортских капацитета широм градске територије или урбаних насеља тако: да задово-

љавају садашње и будуће потребе; да задовољавају хигијенске захтеве; да се уклапају у садашња урбана насеља и она која ће тек да се развију и да се при том води рачуна о саобраћајним везама и сличним условима; обезбеђивањем комплементарности јавних спортских капацитета са капацитетима добровољних спортских удружења или комерцијалних организација; планирањем у новим урбаним срединама или обезбеђивањем у постојећим отворених простора, зелених површина са дрвећем, игралишта, водених површина и стаза за бицикле у циљу стимулације рекреативних активности;

- Унапређивањем учешћа у спортским активностима групација са ниски примањима кроз субвенција;
- Сарадњом са комерцијалним и добровољним секторима у циљу поспешивања мешовите јавне и приватне помоћи спорту;
- Охрабривање и подржавање већег учешћа у спортским активностима, старијих особа, жена, младих, хендикепираних, и то стављањем акцента на физичке активности, а не на техничке и такмичарске елементе спорта;
- Едукацијом и рекламирањем спорта и осталих физичких активности и истицање њиховог позитивног деловање на здравље;
- Обезбеђивањем да физичко образовање буде део свих наставних програма са акцентом на физичком и менталном здрављу ученика и физичку активност а не на технички и такмичарски елемент;
- Максималним коришћење постојећих спортских капацитета;
- Улагањем у људске ресурсе (спортски стручњаци, спортски лидери, спортски аниматори и др.);
- Обезбеђивањем одговарајућег физичког образовања у оквиру часова спорта у школама;
- Обезбеђивањем адекватног спортско здравственог образовања, укључујући и антидопинг образовање;
- Истраживањима и адекватним увидом у стање на терену;
- Отклањањем физичких, социјалних, економских и физичких ограничења која спречавају урбане становнике да узму учешће у спорту;
- Подршком спортиста који су достигли ниво професионалности у спорту, у побољшању перформанси и постизању савршенства, путем обезбеђења и адекватног опремања, у сарадњи са надлежним спортским савезима, основних спортских капацитета који могу да се користе за такмичења и тренинг професионалних спортиста, као и реализацију структуралних програма тренинга и такмичења и ангажовања добрих тренера;
- Умањењем финансијске неравноправности у потребама која постоји између врхунског спорта и спорта за све.

Да би локалне заједнице могле да остваре своју улогу у области спорта, Конгрес локалних и регионалних власти Европе, савета Европе у Препоруци бр. (96)16. "О спорту у локалним заједницама", препоручио је **владама држава** чланица СЕ да: признају виталан значај локалних власти у промоцији спорта; унапре-

ђују сталну, ефективну и активну сарадњу између јавних власти, добровољних и приватних организација на пољу спорта; пружају савете и помоћ локалним властима у погледу изградње и управљања спортским капацитетом; охрабре мешовиту финансијску помоћ јавног и приватног сектора спорту; омогуће локалним јавним финансијама средства која су прилагођена улози локалних заједница у области спорта; обезбеде у јавним финансијама средства за подршку повећању учешћа у спорту и коришћења спортских капацитета од стране грађана са посебним потребама; обратe пажњу на специфичне потребе и тешкоће са којима се, у транзиционом периоду, суочавају спортске организације у обезбеђивању финансирања својих активности (у државама централне и јужне Европе); помажу физичке активности у медицинске сврхе да би се обезбедило, сачувало и побољшало здравље људи кроз програм "спорт за све", а као превенција од могућих опасности.

II. Улога јавних власти у појединим питањима у области спорта

Општи принципи улоге јавних власти свих нивоа, а посебно Влада држава чланица Савета Европе, у области спорта, дати у Европској спортској повељи и Принципима политике спорта за све, ближе су разрађивани у бројним препорукама и резолуцијама које су усвојили Комитет министара СЕ и конференцијама министара надлежних за спорт држава чланица СЕ. У тим препорукама и резолуцијама обрађивана су поједина важна питања у области спорта: млади и спорт, жене и спорт, спорт за све, спортски објекти, спорт за хендикепиране, значај спорта за друштво, професионални спорт, медицински аспект спорта, спорт и медији, допинг, насиље и недолично понашање на спортским приредбама и др. Ми ћемо у овом делу рада указати на улогу јавних власти у оним питањима којима нисмо посветили посебно поглавље у овом раду (редослед није направљен према значају појединог питања).

1. Спортски објекти

Ниво бављења спортом у сваком друштву значајно зависи од броја, разноврсности и доступности потребних спортских објеката. Због тога, њихово опште планирање јесте надлежност јавних власти, при чему су одговорни дужни да воде рачуна о националним, регионалним и локалним потребама и да спроводе мере чији је циљ обезбеђивање доброг управљања спортским капацитетима и њихово безбедно и потпуно коришћење. Разуме се, спектар свеукупних спортских капацитета који ће постојати у једној држави зависиће не само од јавних власти (јавни капацитети) него и од приватних, пословних и других капацитета који постоје (чл. 4. ст. 3. Европске спортске повеље).

Полазећи од тога да Светска здравствена организација дефинише здравље као стање потпуне физичке, менталне и социјалне добробити и да се користи од спортских активности успешније остварују уз употребу добро изграђених и лакших за одржавање спортских објеката (затворених и отворених терена и пливалишта), а узимајући у обзир да спортске активности које се изводе под неповољним

условима могу бити штетне и изазвати повреде, Комитет министара СЕ усвојио је 19. септембра 1972. године **Резолуцију бр. (72)30: „О хигијени у спортским објектима“**. У Резолуцији је препоручено владама држава чланица СЕ да у највећој могућој мери примене принципе дате у Задацима А и Б, а који се односе на планирање, изградњу, опремање и одржавање спортских објеката, као и мере на отклањању могућих извора опасности.

У Додатку А уз Резолуцију бр. (72)30 Комитета министара СЕ утврђени су општи и посебни захтеви који се постављају у односу на спортске објекте. **Општи захтеви које спортски објекти треба да испуне** обухватају следеће области:

1) Грађевински планови - Грађевински планови треба да буду сачињени уз консултације са дизајнерима, инжењерима, архитектама, докторима и спортским органима. Они треба да буду засновани на актуелним и будућим потребама за упражњавање различитих спортских активности, узимајући у обзир тренд прираштаја становништва и социјално-економски тренд. Спортски објекти треба да буду лако доступни корисницима свих доба, без обзира на стање њиховог здравља, и да буду смештени у подручјима која подстичу побољшање здравља. Коришћење спортских објеката не би требало да зависи од годишњих доба. Грађевински материјал треба да буде нешкодљив за кориснике, здрав, лак за чишћење, незапаљив и трајан. При планирању треба поштовати минималне захтеве уметничког дизајна. Опрема у спортском објекту не сме бити опасна, треба да је лака за одржавање и да се одржава у добром стању, као и да подноси интензивно коришћење.

2) Санитарије и загревање - Надлежни органи треба да обезбеде довољну количину дотока воде за пиће и прање. Вода за пиће треба да буде стално и лако доступна у довољној количини, а њена температура треба да буде нижа од температуре околине. Потребно је, такође, да постоје и одговарајући одводни системи, за одвод отпадних вода. Загревање воде за прање треба да буде организовано ефикасно и безбедно. загревање зграда и просторија мора бити под сталним надзором.

3) Одржавање, поправке и чистоћа - Надлежни органи треба да обезбеде да се сви грађевински материјали, опрема и инсталације лако дезинфикују, чисте и одржавају у оптималном радном стању. Не сме се створити гужва у било ком делу објекта. Складишта и свлачионице треба да су прописно проветрени и да се користе у складу са својом наменом. Било каква промена у режиму њиховог коришћења не сме се одразити на друге услове спортског објекта;

4) Медицински капацитети - Свака спортска дворана, спортски терен и базен треба да имају одговарајуће просторије за хитну медицинску негу;

5) Особље - Одговорност особља које се брине о спортском објекту морају бити јасно дефинисане, а административно, техничко и помоћно особље мора бити обучено да ефикасно обавља своје дужности. Сва лица укључена у процес тренинга и обуке за спортске активности треба да имају потребна знања за рад са људима који се баве спортским активностима;

6) Противпожарна контрола - Сва противпожарна опрема треба да је присутна и да се налази на лако доступним местима;

7) Здравствена контрола - Здравствене власти треба да спровode одговарајућу здравствену контролу у свим типовима спортских објеката.

Уз набројане опште захтеве, спортски објекти треба да задовоље и одређене **посебне захтеве**, у зависности од типа објекта.

Највећи број захтева поставља се пред **затворене (покривене) спортске објекте**, који служе промоцији здравља и добробити свих група и појединаца који желе да се баве спортским активностима. Ти захтеви су подељени у девет група: 1) локација, изградња, материјал и коришћење; 2) безбедност; 3) прва помоћ, спашавање живота, медицинска нега; 4) пресвлачење, чишћење, заштита; 5) довод ваздуха, грејање, кондиционирање ваздуха и осветљење; 6) контрола буке; 7) просторије за одмор, рекреацију и освежење; 8) услови за хендикепиране особе; 9) смештај за особље. Овде бисмо посебно издвојили захтев да при одабиру места и начина изградње затворених спортских објеката треба узети у обзир потребе посебних група, попут најмлађих узраста, адолесцената, старијих, хендикепираних, оних који су изложени опасностима штетних ефеката околине (нпр. индустрије), као и потребе врхунских спортиста. Уколико су у питању више-наменске хале, оне треба да одговарају и посебним групама активности, узимајући у обзир све могуће факторе ризика.

Захтеви који се постављају за **откривене спортске објекте** разврстани су у четири категорије: 1) локација, величина и распоред терена; 2) припрема терена и материјала; 3) коришћење и одржавање терена и опреме; 4) прва помоћ, спашавање живота, медицинска нега. Локације за откривене спортске објекте треба да се одабирају узимајући у обзир тренутне и будуће потребе за различитим спортским активностима. Величина терена треба да је у складу са стандардима за одговарајуће спортове, уз постојање за безбедност неопходног простора између спортиста и гледалаца.

Захтеви који се односе на базене подељени су у шест група: 1) планирање и распоред; 2) коришћење; 3) материјал; 4) прва помоћ, спашавање живота, медицинска нега; 5) посебне групе корисника; 6) особље. При планирању базена треба узети у обзир локалне жеље у погледу рекреативних и такмичарских потреба, а посебно: посматрачи и корисници базен треба да су одвојени; базени треба да буду подељени на делове за пливање, роњење и почетнике, велики такмичарски базени треба да имају спортску салу; базен треба да укључи просторије за брзо сушење, топле клупе за одмор, тушеве за ноге и тело и простор за смештај одела; посебан нагласак треба да буде дат хигијенским мерама, као што су температура воде и зграде, вентилација и методи чишћења и дезинфекције.

У додатку Б уз Резолуцију бр. (72)30 Комитета министара СЕ утврђени су најважнији могући **извори опасности у погледу хигијене и безбедности спортиста и гледалаца на спортским објектима**. Ти извори су разврстани у седам категорија: 1) опасности које проистичу од недовољно припремљене фазе изградње, 2) опасности које проистичу из грешака у структури објекта; 3) непостојеће или неисправне техничке инсталације и опрема; 4) опасности изазване недостатком санитарних услова; 5) посебне опасности за базене; 6) опасности које проистичу из недовољне контроле и одржавања; 7) опасности изазване неодговорним или немарним понашањем спортиста.

Примећујући да потрошња енергије у спортским објектима представља значајан део укупне потрошње националне енергије, и сматрајући да мере уштеде енергије могу да допринесу смањењу текућих трошкова свих спортских капацитета, а да се при том не угрози степен активности бављења спортом нити смањни комфор корисника ових капацитета, Комитет министара СЕ усвојио је 21. јануара 1983. године Предлог Р (83)6 - „**Мере уштеде енергије у спортским објектима**“. У овом Предлогу предложено је Владама држава чланица СЕ: да спроведу мере уштеде енергије дефинисане у овом Предлогу; упознају локалне власти и стимулишу их да имплементирају мере уштеде енергије; скрену пажњу и стимулишу менаџере спортских организација, пројектанте и архитекте да свако у свом домену узме у разматрање предложене мере уштеде енергије.

Влада државе треба да спроведе следеће мере уштеде енергије у спортским објектима:

- 1) Финансије - Влада треба да заузме приступ постепеног усвајања мера за уштеду енергије, сматрајући то као капиталну инвестицију. То подразумева да прво треба имплементирати мере које захтевају мало капиталних улагања, а затим оне мере које се покажу као економски оправдане, с тим да се сви предлози треба да заснивају на доказима о оствареној уштеди. Влада треба да развије начине (централне агенције, комитети, итд.) и методе (грантови, зајмови, итд.) финансирања исплативих мера за уштеду енергије. Дати зајмови могу да буду отплаћивани у ратама, у висини предвиђене уштеде изведених мера;
- 2) Публицитет - Влада треба да промовише општу свест о неопходности уштеде енергије међу спортским организацијама, учесницима у спорту, локалним властима, менаџерима, архитектама и пројектантима. У ту сврху треба организовати различите презентације у свим јавним установама, код локалним управа, итд. Треба иницирати и националне награде за добар менаџмент за оне који штеде енергију;
- 3) Информације - Влада треба да буде спонзор стварања објективних опсежних извора информација о специјалним мерама за уштеду енергије;
- 4) Истраживање и искуство - Влада треба да стимулише истраживања и развој у оквиру привреде о алтернативним изворима енергије, користећи све природне предности земље. Влада треба да дефинише и начине како да информише и упозна архитекте и пројектанте са искуствима менаџера и локалних власти о успешним мерама и искуствима на уштеди енергије;
- 5) Стандардизовање јединица мерења - Влада треба да стимулише усвајање стандардизованих јединица потрошње електричне енергије у отвореним и затвореним базенима, халама и спортским дворанама, клизалиштима, утврђених у Додатку II Предлога (киловат сат по квадратном метру коришћеног простора на годишњем нивоу). На основу ових стандардизованих јединица, Влада може да дефинише мере за уштеду енергије, утврди нормативе и оствари међународну размену искустава;
- 6) Савети - Влада треба да предвиди стварање централне координативне комисије за уштеду енергије у спортским објектима, која би пружала саветодавне услуге онима који руководе спортским објектима. Комисија може да има и задатак формирања дијагностичких тимова, у којима би били неза-

висни експерти, који би помогли локалним властима, менаџерима спортским клубовима да упореде локалне перформансе са националним нормама и предузму одговарајуће мере;

- 7) Едукација за менаџере - Влада треба да има за циљ институционализацију одговарајућег националног програма почетне обуке за менаџмент (најмање годину дана) за спортске менаџере, у оквиру кога ће се уградити принципи уштеде енергије.

Поред централне државне Владе, и **локалне власти** треба да дефинишу **мере уштеде енергије** које се морају спроводити у спортским објектима, али да тиме не угрозе рад спортских објеката. Те мере обухватају:

- 1) Планирање нових капацитета - Приликом планирања нових спортских капацитета локалне власти морају посебно да размотре увођење мера уштеде енергије из природних ресурса, постојећих извора енергије (вишак топлоте из привреде) или комбиновање капацитета, као што је градња базена или игралишта. Локалне власти треба да захтевају да пројекат садржи процену вероватне потрошње на годишњем нивоу и опис мера за уштеду енергије. Процена треба да буде базирана на стандардизованој јединици мере;
- 2) Постојећи капацитети - Локалне власти треба да утврде одредбе (правила) којима ће дефинисати увођење мера за уштеду енергије у постојеће спортске објекте. Ред приоритета требало би да буде: побољшање радне ефикасности без додатних инвестиција; једноставне мере које захтевају прилагођавање мањег обима за потребе краткорочне штедње; обнављање техничких постројења како би се постигла дугорочна уштеда (скупље мере);
- 3) Обука за менаџере и остале запослене - Локалне власти треба да обезбеде да сви менаџери и остали запослени у спортским објектима буду потпуно свесни могућности уштеде енергије, што укључује и обуку коју менаџери треба да организују за своје запослене. Оне треба да обезбеде и да менаџери имају потпун приступ информацијама о новим расположивим техникама и постарају се да искуства и знања буду правилно распоређени. Трошкови обуке и курсева треба да буду (циљ) покривени из уштеда до којих ће довести имплементација утврђених мера.

Дужношћу органа **локалних власти** на **стварању мреже спортских објеката** широм градске територије или урбаних насеља и побољшању приступа тим објектима свих људи без обзира на њихово социјално порекло, економски статус, узраст или етничку припадност, бавила се и **„Европска урбана повеља“**, усвојена од стране Сталне конференције локалних и регионалних власти Европе, Савета Европе, 18. марта 1992. године. Према тачки 7. Европске декларације о правима грађана у градовима, која је саставни (уводни) део Европске урбане повеље, град мора да развија широку понуду објеката и инсталација за спорт (укључујући и рекреацију). Та дужност се принципијелно реализује: стварањем мреже спортских капацитета широм градске територије или урбаних насеља (појам „град“ обухвата и наше општине - Н. Ђ.); обезбеђивањем огранака такве мреже у близини домова, уграђивањем малих спортских капацитета у живот заједнице тако да становници могу са њима да се идентификују; охрабривањем свести о својини, што утиче на смањивање вандализма и деликвенције; обезбеђивањем комплементарности јавних спортских капацитета са капацитетима спорт-

ских организација, кроз политику планирања; обезбеђивањем да планирани капацитети задовољавају садашње и будуће потребе грађана, да се уклапају у садашње и будуће потребе грађана, да се уклапају у садашња урбана насеља и она која ће тек да се развију, а да се при том води рачуна о степену партиципације, саобраћајним везама и сл; обезбеђивањем капацитета за бављење и традиционалним и модерним спортовима; планирањем и новим урбаним срединама или обезбеђивањем у постојећим, отворених простора, зелених површина са дрвећем, игралишта, водених површина и стаза за бицикле, у циљу стимулације рекреативних активности. Спортски капацитети треба да буду безбедни и добро испланирани, тако да су усклађени и стопљени са околином и изгледом града. Њихов изглед и материјал од кога су саграђени треба да буду изабрани тако да буду привлачни свим секторима заједнице, омогућавајући им да их користе безбедно и здраво. Осим тога, стил грађевине и пројекат треба да задовоље потребе менаџера и корисника, а главни спортски капацитети (нпр. фудбалски стадиони) треба да буду пројектовани тако да гледаоцима гарантују безбедност, минимизирају могућност насиља и деликвенције. У планирању главних спортских догађаја треба предвидети и коришћење капацитета по завршетку догађаја, као што је, на пример, трансформација спортских капацитета у стамбене.

Европска урбана повеља, иначе, под спортским капацитетима подразумева: изграђене спортске центре, базене и дворане за клизање; вештачке или природне зелене терене, тениска игралишта и атлетске стазе; постојеће природне ресурсе, као што су отворене површине, зелене површине засађене дрвећем, реке, канали, језера, баште и сл.

На обавезу локалних власти да обезбеде довољно спортских терена и капацитета за потребе свих људи, указала је и **Завршна декларација Европске конференције о спорту и локалним властима: „Спорт за све - улога и одговорности локалних власти“**, која је одржана од 1. до 3. фебруара 1996. године у Мађарској (Godollo). Изградња локалних спортских капацитета треба да се базира на садашњим и будућим потребама за различитим спортским активностима, узимајући у обзир становништво и друштвено економске трендове. Капацитети треба да буду лако доступни корисницима свих узраста, по повољним ценама, без обзира на њихово здравствено стање. Локална власт треба да тежи да спортски капацитети могу да се користе и за школски и за аматерски спорт, и кад је год могуће комбиновати коришћење капацитета и за спортске и за културне садржаје, с тим да се не угрозе интереси спорта. Спортски капацитети треба да буду прилагођени потребама посебних група, као што су веома млади, адолесценсти, матуранти, усамљени старији људи као и хендикепирани.

Како се локалне заједнице разликују како по величини тако и степену развијености, то ни потребе становништва за спортским капацитетима нису исте у руралним областима, средњим градовима и великим градовима. Тим питањем се Свет Европе бавио још 1979. године у оквиру **Семинара: „Спорт и локалне власти“**, одржаног у Мадриду (Шпанија). У Закључцима тог семинара, спорт је дефинисан као јавна служба заједнице.

Рурална заједница је свака заједница са мање од 10 000 становника, у подручју где се становници претежно баве пољопривредом. Ове заједнице имају потребе и традиције у спорту другачије од градова. Уколико се жели задовољење

спортских потреба руралне заједнице потребно је обезбеђивање адекватних капацитета, нарочито оних погодних за групне спортове и културне активности.

У планирању и коришћењу спортских капацитета основни проблем **средњих градова** произилази из постојања три врсте корисника тих капацитета: школска деца, организовани клубови, лица која се баве спортом из хобија. Како би се избегли некоординисани напори и превелико инвестирање у један пројекат, тамо где би било боље усредсредити напоре на нешто друго, потребно је прво постићи опште разумевање потреба свих потенцијалних корисника, да би се након тога одлучивало о томе која локација и који капацитети су потребни за задовољење тих потреба. Градови средње величине треба да обезбеде функционалне спортске капацитете, а изградњу великих спортских комплекса треба препустити великим градовима. У том циљу, од кључне је важности да се архитекте повинују саветима спортских стручњака и корисника, јер је у пракси у том погледу улога спортских лидера често игнорисана. Један од проблема је и да ли спортски капацитети треба да буду близу корисника или их треба сместити на прилазима граду тако да привуку што различитије кориснике, различитих спортова. Када се узима локални контекст у разматрање, онде се препоручује и да се искористи свака прилика за трансформацију расположивих капацитета у граду који се не користе непрекидно за одређену намену (затворене пијаце, гараже и др.). Приликом изградње спортских објеката који се користе и од стране врхунских спортиста и за потребе широког спектра слободних активности, треба водити рачуна и о обезбеђењу јавних прилаза тим објектима (аутобуси, бициклистичке стазе и др.). Како спортско образовање почиње у школама, изградња школских спортских објеката је од кључне важности. Међутим, да би се обезбедило потпуна искоришћеност школских спортских капацитета, они треба да буду отворени за јавност ван школског распореда, с тим да постоји потреба за телом на нивоу града које ће координисати њихово коришћење (правити распоред) од стране све три категорије корисника. Коначно, градске власти су дужне да упознају становништво о изградњи спортских капацитета који су отворени за све, а нарочито о начину како да до њих стигну и шта им је на располагању.

Власти **великих градова** имају, углавном, следеће заједничке карактеристике и проблеме када су у питању спортски капацитети: простор који ће бити дат на коришћење за спорт је често ограничен, а цена земљишта веома велика, нарочит проблем представљају области „градског језгра“ или области предвиђене за експропријацију; велики градови имају потребу за широким спектром спортских капацитета, а неки желе да у њима буду смештени национални спортски капацитети; постоји потреба за прилагођавањем, импровизацијом и претварањем свог расположивог простора, да би се ублажио недостатак спортских капацитета. Цена земљишта у великим градовима, као и цена изградње објеката су често такве да су недостижне спортским клубовима. Међутим, према „Европској повељи о спорту за све“, обезбеђење спортских капацитета јесте јавна одговорност у случајевима где клубови то не могу да учине сами. Велики градови треба да имају за циљ обезбеђење равномерно распоређених спортских капацитета, од јефтиних до такмичарских, од оних за организован до оних за неорганизован спорт. Адаптирање старих објеката за нове потребе и технички развој спортова дају простор за флексибилнији приступ обезбеђивању адекватних спортских

објекта. Уз то, постојећи капацитети треба да буду коришћени максимално (нпр. двојно коришћење школских капацитета као и других градских јавних објеката). Град треба да обезбеди и адекватна буџетска средства, као помоћ за постижање потребног степена јавних спортских капацитета тако и за давање субвенција за коришћење од стране јавности капацитета комерцијалних спортских организација (када су оне спремне да то омогуће, а нарочито када су ти капацитети стратешки лоцирани).

За потпуну искоришћеност спортских капацитета од кључне важности су и **људски ресурси**. Неке локалне власти поверавају управљање капацитетима искључиво спортским клубовима, али већина сматра да има обавезу да за управљање обезбеди квалификовано особље. Пракса је показала да самопомоћ треба да буде охрабривана, а да самоуправљање одржава трошкове нижим. Одговорност локалних власти у управљању јавних спортских капацитета укључује и њихово одржавање и јавну безбедност. Многим градовима је потребан и „спортски аниматор“ за директан рад са грађанима, било да одговоре на њихове захтеве или да стимулишу њихове спортске активности. У сваком случају, управљање спортским капацитетима мора да буде координисано и интегрисано са осталим институцијама (нпр. школе).

2. Особе са инвалидитетом

У документима Савета Европе користе се различити термини за означавање лица која се баве спортским активностима а имају одређене здравствене поремећаје: хендикепирани; хендикепирани инвалиди; особе са инвалидитетом. Ми ћемо овде користити појам „особе са инвалидитетом“ јер се он користи у „Европској повељи о Спорту за све: особе са инвалидитетом“, и обухвате не само оне „који пате од физичких и чулних оштећења и менталних хендикепа, већ и (оне) који пате од органских и психосоматских поремећаја“.

Спорт има важну улогу у доприносу за прилагођавање и рехабилитацију физичког и менталног здравља особа са инвалидитетом. Промоција и развој спорта за све особе са инвалидитетом је важно средство побољшања квалитета њиховог живота и доприноси њиховој рехабилитацији и интеграцији у друштво. Јавне власти треба да имају за циљ стварање позитивних услова за бављење спортом особа са инвалидитетом, признајући њихово право на помоћ и побољшање њиховог положаја у друштву.

Четврта конференција европских министара надлежних за спорт, одржана је на Малти 15. и 16. маја 1984. године, усвојила је **Резолуцију бр. 7/84: „О спорту за хендикепиране и друге здравствено угрожене групе“**. Конференција је ову Резолуцију донела наглашавајући потребу за посебним мерама за групе људи чије учешће у спорту (укључујући и физичко образовање) на једнаким основама на било који начин отежано или онемогућено и истичући здравствене и рехабилитационе ефекте спорта и његову важност за свеобухватан развој личности и њену социјалну интеграцију. Европски министри надлежни за спорт позвали су Комитет министара Савета Европе да препоручи владама држава чланица да наставе са својим напорима на развоју спорта за особе са инвалидитетом, а по-

себно помоћу следећих мера: приликом градње или адаптације спортских објеката требало би осигурати да постоји прилаз за особе са инвалидитетом, са циљем да се повећају њихове могућности за бављење спортом; наставити са обезбеђењем знатних финансијских средстава за спорт ових лица; развити обуке за наставнике физичког образовања у предшколском и школском узрасту, које би указале на потребу и значај прилагођеног физичког образовања и спорта за особе са инвалидитетом, са циљем да се таква едукација уврсти у опште активности физичког образовања и спорта; промовисањем адекватне заступљености представника особа са инвалидитетом у телима које доносе одлуке у области спорта; подршком националним и локалним спортским телима и организацијама да предузму истраживања и пилот пројекте са циљем да се унапреди учешће особа са инвалидитетом у спорту; промовисањем сарадњом администрација јавних власти различитих нивоа, посебно у области спорта, просвете (физичко образовање), здравственог и социјалног старања; продубљивањем међународне истраживачке сарадње и размене информација и документације, која се тиче мера усмерених на унапређењу положаја особа са инвалидитетом (и других здравствено угрожених група) у спорту.

Комитет министара Савета Европе је 1984. године усвојио, у оквиру Начелног договора о областима социјалне политике и јавног здравља, **Резолуцију АП (84)3**, која је у члану 2.4 свог Анекса констатовала да: „укључивање у спортске активности треба охрабрити“; „спорт представља основни фактор за рехабилитацију и интеграцију“; „Спортске активности треба интензивирати и њихов даљи развој подржати прикладним мерама: односа са јавношћу, обуком кадрова, планирањем спортских центара, промоцијом асоцијација“.

Пета Конференција европских министара надлежних за спорт, одржана у Даблину 1986. године, нагласила је значај спорта за особе са инвалидитетом и усвојила Резолуцију: „Европска повеља о Спорту за све: особе са инвалидитетом“. Конференција је позвала Комитет министара СЕ да препоручи државама чланицама да предузму акције наведене у усвојеној резолуцији.

Комитет министара СЕ је у складу са чланом 15б Статута Савета Европе, усвојио **Препоруку бр. (86)18: „О Европској повељи спорта за све: особе са инвалидитетом“**. Комитет министара СЕ препоручио је владама држава чланица да предузму акције наведене у „Европској повељи о Спорту за све: особе са инвалидитетом“, која је дата као апендикс усвојене Препоруке бр. Р(86)18 (Део А). У Препоруци је и предложено државама чланицама да охрабре и блиско раде са спортским организацијама које су надлежне да предузму акције наведене у Делу Б Повеље, као и да дистрибуирају Повељу међу свим спортским организацијама и другим телима и организацијама надлежним за проблеме особа са инвалидитетом.

Према Делу А „Европске повеље о Спорту за све: особе са инвалидитетом“, **Владе држава чланица СЕ** треба да:

- Предузму неопходне кораке да све релевантне јавне власти и приватне организације постану свесне потреба за спортом (укључујући и рекреацију), свих особа са инвалидитетом (укључујући ту и оне потребе које се јављају у процесу образовања);

- Усмере своје политике према особама са инвалидитетом тако да и оне имају адекватну прилику да узму учешће у рекреативним физичким активностима које ће учинити да се они осећају добро, да побољшају своје физичко стање, да боље осмисле своје слободно време и побољшају социјалну комуникацију са другим лицима;
- Охрабре надлежне да истраже начине да јавни спортски објекти буду доступни за особе са инвалидитетом и да их оне могу користити (обезбеђење јавних новчаних средстава за прилагођавање објеката; установљење националних стандарда; упознавање архитеката и оних који управљају спортским објектима са потребама особа са инвалидитетом);
- Охрабре сарадњу између различитих јавних власти укључених у спорт особа са инвалидитетом, као што су социјална, здравствена, образовна и спортска министарства;
- Охрабре формирање националног (покровитељског) тела за развој спорта за особе са инвалидитетом, које би на једном месту окупило представнике релевантних експертских група и заинтересованих страна;
- Охрабре развијање и финансирање спортских активности за особе са хендикепом, као интегралног дела и наставка рехабилитације;
- Охрабре научна истраживања која би утврдила физиолошку, психолошку, социјалну и друге користи од спорта за различите категорије особа са инвалидитетом, као и друга прикладна истраживања;
- Охрабре просветне власти да предузму значајне кораке да обезбеде адекватно физичко образовање деци са инвалидитетом у школама, као и да спроводе обуке оних који би могли да раде са оваквом децом, укључујући обезбеђење услова за особе са инвалидитетом које желе да раде као наставници физичког образовања;
- Охрабре обезбеђење услова спортским организацијама за тренинге спортиста са инвалидитетом;
- Осигурају да када се одлучује о спортској политици, потребама и интересима буде поклоњена дужна пажња особама са инвалидитетом;
- Осигурају да регионалне и локалне власти такође предузму, у оквирима својих надлежности, адекватне мере из области наведених у Повељи;
- Подрже и блиско сарађују са надлежним спортским организацијама, са циљем да се унапреди учешће особа са инвалидитетом у спорту.

Значај спорта за особе са инвалидитетом, Комитет министара СЕ потврдио је у „Европској спортској повељи“, утврђеној у Препоруци бр. Р(92)13, донетој 1992. године и ревидираној 2001. године. У члану 4. став 2. Европске спортске повеље обавезане су Владе држава чланица СЕ да предузму мере како би хендикепираним и инвалидима (појединаца или група) омогућиле прилику да се баве спортом. Посебно од власника спортских капацитета треба тражити да предузму одговарајуће кораке како би омогућили хендикепираним особама, укључујући оне са физичким или менталним недостацима, приступ тим капацитетима (чл. 4. ст. 4).

Однос локалних јавних власти према спорту особа са инвалидитетом ближе је разрађен у Завршној декларацији Европске конференције о спорту и локалним властима: „Спорт за све - улога и одговорности локалних власти“, одр-

жане 1996. године у Мађарској. Локалне власти треба да имају следеће циљеве (тач. 44–50):

- Промоција и развој спорта за све особа са инвалидитетом (хендикепиране);
- Особама са инвалидитетом треба обезбедити лак приступ јавним спортским капацитетима. Нарочито треба одвојити јавна средства како би се спортски капацитети прилагодили потребама особа са инвалидитетом, при чему у активности треба укључити и архитекте и менаџере;
- Локалне власти треба да подстакну и тесно сарађују са спортским организацијама, како би развиле одговарајуће активности на свим нивоима спорта особа са инвалидитетом, а посебно да обезбеде да су спортисти рекреативци адекватно збринути;
- Треба размотрити начине на које се особе са инвалидитетом могу интегрисати у традиционалне спортске клубове и организације;
- Све треба учинити како би се увео спорт у образовање, рехабилитацију и превентивни третман особа са инвалидитетом, као и њихово укључивање у оне активности које су намењене спортистима без инвалидитета;
- Треба развити политику кроз коју ће опрштај јавности бити презентоване информације о спорту за особе са инвалидитетом;
- Треба обучити специјализовано особље које ће бити одговорно за организацију спортова и њихово прилагођавање различитим категоријама особа са инвалидитетом.

Спорту особа са инвалидитетом посвећен је и део **Закључака семинара: „Допринос спорта на јачању демократског друштва“**, који је у оквиру Савета Европе организован у Лисабону (Португал) 1997. године. Ови Закључци су посебно значајни јер су нагласили огроман значај спорта за велики број младих људи који су осакаћени у ратовима који су на крају 20. века вођени „у неким европским државама“. Њима мора бити дата могућност бављења спортом. У Закључцима је потенциран и став да особама са инвалидитетом треба дати исту независност и овлашћења у области спорта коју ужива остали сео друштва. Посебно, тамо где постоје два савеза треба размишљати о њиховој интеграцији.

3. Заштита и развој моралних и етичких основа спорта (фер плеј)

Европска спортска повеља, основни документ Савета Европе којим се дају смернице за вођење националних политика у области спорта, истакла је у свом уводном делу неопходност постојања сагласности о заједничком европском оквиру за развој спорта у Европи, заснованом на идејама плуралистичке демократије, владавине права и људским правима, као и етичким принципима постављеним у „Кодексу спортске етике“ Савета Европе. У тај оквир улазе и обавезе Влада држава чланица СЕ да предузму неопходне кораке ради заштите и развоја моралних и етичких основа спорта, као и људског достојанства и безбедности оних који су укључени у спорт - заштитом спорта, спортиста и спортисткиња од експлоатације ради политичке, комерцијалне и финансијске користи, као и поступака који представљају злоупотребу или понижавање, укључујући и злоупотребу дрога и сексуалног злостављања и злоупотребе, посебно деце, младих и жена.

Комитет министара Савета Европе усвојио је „Кодекс спортске етике“ у Препоруци бр. Р(92)14, донетој 24. септембра 1992. године а ревидираној 16. маја 2001. године. Кодекс је донет због притисака којима савремено друштво излаже спорт, попут трке за успехом, потребе за „звездама“ и изложености масмедиа, као и неопходности да се спортистима и спортисткињама обезбеди систем вредности који ће их оспособити за доношење одговорних одлука у институцијама када су суочени са таквим притисцима. У наведеној Препоруци, Владама држава чланица СЕ препоручено је да: дају пуну подршку Кодексу спортске етике; дистрибуирају Кодекс на сопственом језику међу домаћим спортским организацијама и подстакну дистрибуцију међу припадницима свих одговарајућих циљних група, посебно оном који раде са младима; подстакне органе одговорне за школско и ваншколско образовање да принципе изложене у Кодексу укључе у програм физичког образовања; да подстакну спортске организације и савезе да при развоју сопствених пројеката усмерених ка учвршћивању спортске етике узму у обзир и принципе наведене у Кодексу.

Кодекс спортске етике представља здрав етички оквир за борбу против притисака модерног друштва који подривају традиционалне основе спорта - темеље изграђене на фер плеју и спортском духу, као и на волонтеристичким принципима. Основни принцип Кодекса је да су етички обзир који воде фер плеју саставни, а не опциони чиниоци свих спортских активности, спортских политика и управљања, и да се примењују на све нивое способности и ангажованости, убрајајући ту како рекреативни тако и такмичарски спорт.

Фер плеј се дефинише као пуно више од играња по правилима. Он обухвата концепте пријатељства, поштовања за друге и сталног играња у добром духу. Он је не само начин понашања него и начин размишљања - у себи обухвата питања везана за укидање варања, некоректне колегијалности, допинга, насиља (физичког и вербалног), сексуалног злостављања, неправедних шанси, претеране комерцијализације и корупције. Фер плеј је позитиван концепт.

Потенцијалне користи од спорта за друштво и појединца могу бити максималне само тамо где се фер плеј са своје периферне позиције премести у центар пажње. Јавне власти на свим нивоима (Влада и други извршни органи, укључујући и јавне агенције) имају у том погледу велику одговорност. Њихова дужност је да: подстичу усвајање високих етичких стандарда у свим сегментима друштва у којима спорт функционише; стимулишу и подржавају оне организације и појединце који су у свом спортском раду демонстрирали здраве етичке принципе; подстакне образовни сектор да промоцију спорта и фер плеја учини централним делом програма физичког образовања; подрже иницијативе усмерене ка промоцији фер плеја у спорту, посебно међу младима, и подстакну институције да фер плеј учине главним приоритетом свога рада; подстакну истраживања која повећавају разумевање комплексних питања која се тичу учешћа младих у спорту, а која идентификују елементе лошег понашања као и шансе за промоцију фер плеја.

4. Улога спорта у продубљивању социјалне кохезије и борбе против ксенофобије и расизма

Европска спортска повеља Савета Европе у члану 4. став 1. јасно утврђује да „не сме бити дозвољена било каква дискриминација на основу пола, расе, боје, језика, вере, политичког или другог става, националног или социјалног порекла, везе са националном мањином, имовине, рођења или другог статуса у погледу могућности приступа спортским капацитетима али учешћа у спортским активностима“.

Значај спорта као средства помоћи реинтеграцији у друштво свих врста социјално угрожених људи и маргиналних група, први пут је недвосмислено дефинисан у **Резолуцији бр. 8/84: „О спорту за социјално угрожене и маргиналне групе“**, усвојеној на Четвртој конференцији европских министара надлежних за спорт, одржаној на Малти, 15. и 16 маја 1984. године. Желећи да се принципи „спорта за све“ посебно примењују на социјално угрожене и маргиналне групе и сматрајући да се морају предузети кораци да се олакша њихово укључење у спорт, Конференција је затражила од Комитета министара СЕ да, у сарадњи са владама држава чланица, изради нацрт акционог програма за учешће у спорту ових угрожених група, а нарочито развоју акциони програм за ширење „спорта за све“ код ових циљних група.

Важност спорта за омогућавање друштвеног развоја сваког појединца, неговање здравог начина живота и здравља друштва, остваривање друштвених контаката и толеранције, као и креирање могућности за групе са специјалним потребама, Комитет министара СЕ је истакао у Препоруци бр. Р(95)17: „О значају спорта за друштво“.

Пре ове Препоруке Комитета министара СЕ, **Европска урбана повеља**, усвојена од стране Сталне конференције локалних и регионалних власти Европе 1992. године, утврдила је да су **локалне власти** одговорне, било директно или оспособљавањем других, за побољшање приступа спорту и спортским капацитетима свих људи без обзира на њихово социјално порекло, економски статус и приходе, узраст или етичку припадност. Оне то принципијелно могу, између осталог, да постигну креирањем посебне позитивне политике и руковођењем програмима помоћи социјално угроженим, маргиналним групама и етничким мањинама за узимање учешћа у спорту. Став да спорт не сме да буде ексклузивно право заштићених категорија људи већ доступан општој јавности у склопу концепта „спорта за све“, потенциран је и у Резолуцији Конгреса локалних и регионалних власти Европе бр. 27(1996)1: „Спорт и локалне власти“.

И Други самит шефова држава и влада Савета Европе одржан 10. и 11. октобра 1997. године, у својој Завршној декларацији препознао је „улогу спорта у промоцији друштвене интеграције, посебно међу млађим људима“, а заузео став да „социјална кохезија представља једну од најважнијих потреба широм Европе и да се мора развијати као основна надградња промоцији људских права и достојанства“.

Полазећи од свих претходно наведених докумената, Комитет министара СЕ је улогу спорта у достизању социјалне кохезије у друштву детаљно разрадио у **Препоруци бр. (99)9: „О улози спорта у продубљивању социјалне кохезије“**.

je“, усвојеној 22. априла 1999. године. Препорука је донета на темељу става Комитета министара да учешће у институционалном и друштвеном животу заједнице у Европи данас пролази кроз једну врсту кризе, посебно у вези са учешћем одређених група грађана у друштвеним активностима и активностима које се спроводе у слободном времену, и да спорт може одиграти значајну улогу у борби против маргинализације, односно може бити вредно оруђе у раду на социјалној кохезији широм друштвеног спектра, не само међу људима. Имајући у води јединствену улогу коју спорт може одиграти у овом контексту, *Владама* држава чланица Савета Европе препоручено је да приликом усвајања општих интегрисаних спортских стратегија на државном нивоу омогуће учешће свих људи у спорту, посебно циљних група које имају мање шанси и људи искључених из друштвених токова, као и да у том правцу удруже своје активности са мерама које би предузимале локалне и регионалне власти и невладине спортске асоцијације. Ове активности и мере обухватају:

- По питању оних са посебним потребама прилагођавање спортских објеката особама са инвалидитетом, у складу са Препоруком бр. Р(86)18; успостављање посебних пројеката за оне са хендикепом, преко којих би стекли самопоуздање и властитим физичким могућностима и постали свесни физичких и социјалних користи спорта;
- По питању миграната, етничких група и избеглица: Промовисање спорта као помоћног средства за интеграцију људи у друштвену средину у којој тренутно живе и као средства за рушење баријера између различитих група; повећање броја спортских објеката и активности на подручјима на којима ове групе живе; обезбеђење посебних програма за групе које пате од двоstrukе угрожености, нпр. за жене имигранте; коришћење спорта као средства за разбијање могуће изолације жена и девојчица у овим групама; обезбеђењем да ни један спортски клуб не практикује дискриминацију; развијање пројеката у којима ће различите групе, нпр. националне мањине, бити охрабриване да изнесу своје идеје и ентузијазам у одређени спорт, као и представе нове спортове и традиционалне игре у друштвима у којима живе;
- По питању старих: омогућавање да стари могу да уживају привилегије које произилазе из прикладних спортских активности, које могу да спрече социјалну изолацију и очувају функционалност физичких и менталних капацитета, у складу са Препоруком бр. Р(88)8 : „О спорту за све - старије особе“; предузимање мера да се старији укључе, као волонтери, у организацију спортских догађаја, и на тај начин коришћење њихових искустава;
- По питању деце, младих и жена.

Спорт, несумњиво, има огромну улогу у едукацији младих и других људи, посебно у развоју међусобног поштовања, толеранције, фер плеја и борбе против дискриминације. Међутим, појаве које прате савремени спорт, попут хулиганизма, насиља, расизма, ксенофобије, антисемитизма, представљају озбиљну претњу спорту и његовим етичким вредностима. савет Европе се овим проблемом бавио у више докумената: Декларација и акциони план за борбу против расизма, ксенофобије, антисемитизма и нетолеранције, Самита шефова држава и влада у Бечу 1993. године; Конвенција о насиљу и недоличном понашању на спортским

приредбама, посебно фудбалским утакмицама, из 1985 године; Предлог бр. Р(97)20 о говору мржње, Комитета министара, из 1997. године; Резолуција бр. 4. о спречавању расизма, ксенофобије и нетолеранције у спорту, усвојена на Деветој конференцији министара надлежних за спорт, одржана у Братислави 2000. године; Декларација и општи закључци Европске конференције против расизма и нетолеранције из 2000. године.

Полазећи од ових докумената, као и Европске конвенције о људским правима, укључујући посебно њен додатни Протокол бр. 12, Комитет министара СЕ је 18. јула 2001. године усвојио **Препоруку бр. (2001)6: „Против ксенофобије и расизма“**, којом је детаљно разрадио мере које се односе на превенцију нацизма, ксенофобије и расне нетолеранције у спорту. Сматрајући да је потребан напор целе нације да би се промовисало демократско и толерантно друштво у коме нема расизма и дискриминације, и да су потребне додатне специфичне мере да би се елиминисали расизам, ксенофобија и расна дискриминација у спорту, Комитет министара СЕ предложио је Владама држава чланица да усвоје ефикасне политичке мере са циљем да се спречи и победи расизам, ксенофобија, дискриминација и нетолерантно понашање на свим спортским, а посебно фудбалским утакмицама (сви облици расизма и етничке нетолеранције).

Расизам и ксенофобија погађа све спортове и манифестује се на свим нивоима бављења спортом. Своје корене може да има у стварним или умишљеним разлозима, као што су боја, религија, националност или етничко порекло. Када се испољи, најчешће доводи до малтретирања спортиста, тимова, судија, гледалаца.

Одговорност за спречавање расизма и ксенофобије у спорту имају како органи јавних власти (законодавна власт, судови, полиција, органи Владе надлежни за спорт, локална управа) тако и невладине спортске организације (професионална и аматерска национална спортска удружења, клубови, локалне спортске асоцијације, навијачи, спортисти, итд.). Задаци и одговорности свих треба да буду јасно прецизирани и координирани на националном нивоу. Влада треба да подржи националне спортске савезе, спортске клубове и анти расистичка удружења, чији је главни задатак да обезбеде повећање свести и реализацију образовних и информативних програма везаних за борбу против расизма и ксенофобије у спорту. Један од основних услова да ове организације добију новчану помоћ из јавних средстава (грантови) треба да буде њихово јавно опредељење у борби против расизма и ксенофобије.

Влада треба да обезбеди да њен законодавни и административни систем садржи јасне одредбе које се односе на борбу против расизма (у оквирима закона о спорту или у оквиру посебног закона за борбу против насиља у спорту). Законске мере треба да обухвате и кривичну одговорност (укључујући и прекршајну) за све врсте активности и вербалних деликата, који се учине на спортским приредбама, у виду насиља или другог дискриминативног понашања (увреде, псовке, злоупотреба заставица или симбола и др.) против расних, етничких или религиозних групација. Поред јасно дефинисаних казни, потребне су и додатне мере, као што су искључење или забрана присуствовања или праћења спортских приредби. Разуме се, законске мере не треба да буду ограничене на репресивне одредбе.

За борбу против расизма и ксенофобије у спорту нису довољне само законодавне мере већ и ефикасна имплементација законских одредби. У том циљу

неопходна је сарадња и заједничка стратегија полиције, судова, организатора спортских приредби, власника стадиона, спортских менаџера и клубова како би се идентификовали кривци и сакупила евиденција о прекршајима. За потребе јавне безбедности и јавног реда, на стадионима треба да буду инсталиране видео камере и CCTVS системи. Информациони систем треба да буде развијен тако да се чувају подаци о прекршиоцима и унапреди комуникација између полиције и организатора спортских приредби, ради размене информација (могу да се користе и базе података о већ регистрованим хулиганима).

У случају појаве на спортској приредби или спортском објекту расистичких или ксенофобних активности и паролата, полиција и редари треба да интервенишу ефикасно и јасно ставе до знања да такве активности нису безазлене и да њихови извршиоци неће проћи некажњени. Полиција и редари треба да познају све проблеме везане за расизам и ксенофобију, укључујући и законске одредбе, и тако обучени да могу ефикасно да решавају проблеме који се конкретно појаве. У циљу лакше идентификације прекршаја и прекршиоца, при сваком већем клубу или спортском стадиону требало би да буде обучени полицајац.

Како би спортски савези и клубови испунили свој део обавеза, Влада треба да их примора да: признају да су расизам и ксенофобија највећи проблем у спорту, посебно у фудбалу; усвоје и објаве јасну и недвосмислену антирасистичку и антиксенофобичну политику; у своја правила унесу одредбе којима ће се омогућити да судије и друга званична лица одмах наметну ефикасне спортске санкције свим оним учесницима који на било који начин демонстрирају расизам и ксенофобију, било непосредно у току такмичења или као дисциплинску меру после такмичења; забране да се настави утакмица на којој навијачи показују или носе одећу са расистичким и ксенофобичним слоганима, који подстичу на насиље; у својим правилима јасно назначе да су на стадионима забрањени расистички и ксенофобични слогани, симболи, гестови и песме, и да ће починиоци сносити одговорност у виду искључења са стадиона, забране куповине карата, забране уласка у будућности на утакмице, и др.; предузму практичне мере унутар и у близини стадиона, попут јавне осуде појаве расизма и ксенофобије у току утакмице, забране продаје постера и осталих провокативних материјала, уклањања увредљивих графита; из својих правила избаце све одредбе које могу да подстичу дискриминацију између различитих етничких група; на свом промеру покажу да имају једнако заступљене све представнике заједница, међу запосленима, тренерима, званичницима и др.

Локалне власти имају свој део одговорности у борби против расизма и ксенофобије у спорту. Оне треба да имплементирају и подрже локалне спортске организације да осмисле и прилагоде програме против расизма и ксенофобије локалним потребама и истраже све могућности за потпуно искоришћење спорта за социјалну и културну интеграцију. У ту сврху треба успоставити дијалог и партнерство посебно са навијачима, удружењима емигрантских клубова и етничким мањинама. Организатори спортских приредби треба да буду подржани у неговану атмосфере на приредбама која ће да привуче чланове различитих етничких група, укључујући предузимања различитих стимулативних мера, попут бесплатног уласка или смањења цене улазнице.

Свака држава чланица Савета Европе треба редовно да оцењује мере за борбу против расизма и ксенофобије у спорту. Национални извештаји који се подносе Сталном комитету, као део процедуре за мониторинг примене Конвенције о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама, треба да садрже и извештај о имплементацији мера из Препоруке (2001)6 - „Против ксенофобије и расизма“.

5. Спорт и здравље

Светска здравствена организација дефинише здравље као стање потпуне физичке, менталне и социјалне добробити човека. Комитет министара Света Европе је потврдио значај физичког вежбања за физичко и ментално стање појединаца у Препоруци бр. Р(92)13 о „Европској спортској повељи“.

Значај спорта за здравље становништва, Комитет министар је ближе прецизирао **Препоруком бр. Р(95)17 - „О значају спорта за друштво“**, усвојеној 12. октобра 1995. године. Увиђајући важност спорта за неговање здравог начина живота и здравља друштва, Комитет министара је позвао Владе држава чланица СЕ да, у спрези са другим јавним властима и аутономним спортским асоцијацијама, дефинишу своју политику и стратегију у погледу утицаја спорта на здравље становништва на следећим принципима:

- Највећу здравствену корист од редовних физичких активности има цела популација становништва, али то је могуће постићи уколико се укаже на важност бављења физичким активностима свих старосних категорија на свакодневном нивоу;
- Свакодневне вежбе умереног интензитета од пола сата су потребне сваком;
- Вежбе и активности усмерене на одржавање здравља треба да буду осмишљене и концепиране на основу њихове ефикасности, безбедности, једнаких могућности и исплативости;
- Посебан приоритет треба да има развој могућности за изузетно мотивисане и натпросечно активне људе. Такве људе треба искористити за постизање дугорочног циља мотивисања младих који немају жељу да се баве спортом, а посебно оних са ограничењима у могућностима, независности и слободи избора;
- Треба дефинисати посебне мере усмерене на смањење ризика од повреда, у оквиру којих треба утврдити правила и праксу за сваки од појединачних спортова, побољшати капацитете окружења и унапредити индивидуално образовање и ширење информација на тему превенције повреда или предузимања неопходних мера за брзи опоравак од повреда.

Сматрајући да су спортске активности благотворне не само за развој личности већ и за постизање доброг здравља код свих, Комитет министара СЕ се здравственим аспектима спорта најдетаљније бавио у **Резолуцији бр. (70)7: „О медицинским аспектима спорта“**, усвојеној 7. марта 1970. године. Мере које би Владе држава чланица СЕ требале да предузму подељене су на неколико најважнијих области.

Часови спорта у школама (физичко образовање)

Сваки школски програм треба да садржи и физичко образовање. Оно треба да буде предвиђено два или три пута седмично, уз најмање три школска часа недељно, с тим да, где је то могуће, у основним и средњим школама треба предвидети један час физичког образовања дневно.

Школски доктор треба да обезбеди да физичко образовање сваког ученика буде прилагођено његовом стању. Он треба да, што је могуће више, сарађује са наставницима, односно професорима физичког образовања како би ученике под њиховим надзором упознали са евентуалним тешкоћама које су повезане са учењем у свим спортским активностима које се одвијају у школи. Нарочито је значајно да се обезбеди да физички или ментално хендикепирани ученици, као и осетљива деца практикују физичко образовање у највећој могућој мери.

Када су у питању ваншколски такмичарски спортови тежиште треба да буде на физичком и менталном здрављу ученика, укључујући развој његовог карактера, а не на његовом учинку или интересу спортског клуба. У циљу избегавања могућих негативних последица прекомерног тренирања, пожељно је да директори школа буду упознати са учењем ученика на ваншколским спортским такмичењима.

Учествовање у спортским такмичењима

Код млађих узраста треба избећи сувише интензивно и напорно тренирање, све док се не оконча процес формирања костију. Посебно треба искључити такмичарске спортове који узрокују преоптерећивање респираторних, кардиоваскуларних и неуромускуларних система, код девојчица до доба од 11 - 13 година, а код дечака до доба од 12 - 14 година.

У старијем добу потребно је ставити тежиште на значај физичке активности, а не на такмичарски спорт. Њега чак треба и избегавати, посебно уколико није било велике физичке активности у протеклом животном периоду.

Кад год је то могуће, за врло младе узрасте препоручљиво је имати посебно обучене инструкторе за школски спорт као и посебно обучене тренере за такмичарски ваншколски спорт. Курсеви за тренере и инструкторе треба да садрже одговарајуће медицинске информације.

Здравствени прегледи

Сваки дечак или девојчица који се бави такмичарским спортом мора имати могућност медицинског прегледа када год њихови родитељи, доктори или тренери сматрају да је то потребно. Кад се ученик бави такмичарским спортом, потребно је да има посебан медицински картон који се води све док се такмичарски спорт практикује.

Влада треба да обезбеди услове за медицинске прегледе особа које се баве напорним такмичарским спортским активностима.

Биолошка и психолошка процене способности за различите спортове

Држава треба да даје подршку установљавању лабораторија и спортско-медицинских установа неопходних за вршење модерних функционалних тестова од значаја за спорт. Такве установе треба да су снабдеване одговарајућом опремом и обученим кадром. Ефикасна тестирања су немогућа без давања подршке истраживањима која се односе на примену биолошких и психолошких тестова у спортске сврхе.

Експерти и центри за спортску медицину

При планирању и извршавању задатака подстицања спортских активности становништва, Влада треба да консултује и медицину. У спортској медицини постоји потреба за посебно обученим лекарима (квалификовани експерти), са признатом дипломом на том пољу медицине.

Влада треба да размотри могућност установљавања националног центра за спортску медицину, у циљу истраживања, обуке и усмеравања. Такође треба подржавати одговарајућа стручна медицинска удружења.

Здравствени и хигијенски проблеми који утичу на спорт

У циљу спречавања допинга у спорту, Влада треба да обезбеди примену одговарајућих анти-допинг мера, као и да их додатно појача кроз здравствено образовање.

Здравствено образовање треба да буде усмерено не само на спортисте већ и на инструкторе, тренере, организаторе и родитеље. Оно треба посебно да обухвати личну хигијену и њене појавне компоненте.

Јавне власти треба да обезбеде сталну здравствену контролу спортских објеката, од стране компетентних органа.

У промовисању значаја спорта за здравље грађана, своја места имају и **локалне и регионалне власти**. То је јасно истакнуто у Завршној декларацији: „Спорт за све - улога и одговорности локалних власти“, усвојеној 1996. године на Европској конференцији о спорту и локалним властима, одржаној у Мађарској (Godollo). Физичке активности у медицинске сврхе треба промовисати кроз активности „спорта за све“, као превенцију могућих болести. Локалне власти треба блиско да сарађују са свим телима надлежним за здравствено образовање, како би се рекламирао спорт као начин и средство стицања, очувања и побољшања физичког и менталног здравља и побољшања квалитета живота уопште. Образовне кампање треба да укажу и на ризике употребе допинга по здравље. Локалне и регионалне власти треба да подрже и праксу, едукацију и истраживања на пољу спортске медицине.

6. Партнерство између спорта и животне средине

Имајући на уму блиску међусобну везу између здравих животних услова и спортских активности, као и потребу интеграције вођења бриге о околини и принципа обазривог (у односу на околину) развоја спорта, Комитет министара Савета Европе је у **Европски спортску повељу** (Препорука бр. Р(92)13 Рев.) унео и одредбу о односу спорта и одрживог развоја. Према члану 10. обезбеђивање и унапређивање људског физичког, друштвеног и менталног благостања из генерације у генерацију захтева да спортске активности, укључујући оне у градским, природним и воденим подручјима буду усклађени са ограниченим ресурсима планете, и практиковане у складу са принципима одрживог развоја и уравнотеженог управљања околином. То укључује: узимање у обзир природе и вредности природне средине у планирању и изградњи спортских капацитета; подржавање и стимулисање спортских организација у њиховим напорима да очувају природу и околину; повећање људског знања и свести о односима између спорта и оправданог развоја, као и њиховог разумевања природе.

Девета конференција европских министара надлежних за спорт, одржана у Братислави маја 2000. године, усвојила је полазећи од Европске спортске повеље, Резолуцију бр. 5/2000: „О правилима о одрживости у спорту - партнерство између спорта и животне средине“. У Резолуцији је позван Комитет министара СЕ да подржи ова Правила.

Комитет министара је брзо реаговао и 13. септембра 2000. године усвојио **Препоруку Рес (2000)17 - „О правилима о одрживости у спорту: партнерство између спорта и животне средине“**. Као разлози за доношење ове Препоруке наведено је: постоји потреба партнерства између спорта и животне средине, које би узело у обзир постојеће међународне и националне програме усмерене као одрживости у спорту; чиста и здрава животна средина од суштинске је важности за лица која учествују у рекреационом и такмичарском спорту; многе спортске организације и спортисти активно доприносе заштити животне средине, али, с друге стране, поједине спортске активности, посебно оне које се спроводе у најосетљивијим областима, могу да изазову значајну штету природи и животном свету; партнерство између спорта и животне средине важно је за развој одрживог спортског туризма; одговорност за одрживи развој спорта лежи на свима онима који су активни у спорту (сектор спортске политике, сектор праксе, сектор науке, индивидуални спортисти) и сви они морају бити укључени да би се постигао прогрес на овом пољу.

Правила о одрживости у спорту донета се са циљем да поставе основе и упутство за делотворно партнерство између спорта и животне средине. Почетна тачка за акцију јесте усвајање дефиниције одрживог развоја, „као развоја који задовољава потребе садашњих, без угрожавања могућности будућих генерација да остваре своје потребе“. Важно је да се у спорту може уживати како данас тако и у будућности, од стране највећег броја људи, у најбољим могућим условима, под чиме се подразумева спорт у здравој и чистој животној средини. Спорт у свим својим појавним облицима и на свим нивоима дели са читавим човечанством дужност неговања и заштите природе и животне средине, како за садашње тако и за будуће генерације.

Највећи део одговорности за акцију лежи на три основна спортска сектора: спортска политика, спортска пракса и наука. Ова три сектора треба да буду у међусобној координацији. Шта више, сличност циљева и задатака ствара могућност да се створе блиска партнерства између оних који раде на одрживом развоју у спорту и оних који раде на очувању и заштити животне средине. Кооперација и заједничко деловање сва три сектора од суштинског је значаја у следећим питањима: размена информација о напретку и активностима у сваком сектору; наглашавање важности едукације у питањима заштите животне средине у вези са спортом; блиска сарадња у изради нацрта и спровођењу одговарајућих закона; указивање медијима на важност и значај пружања информација о мерама и акцијама које се предузимају у спречавању штета које се животној средини наносе кроз спортске активности; консултације на широкој основи да би се осигурало да раширено учествовање у спорту, онако како је препоручено у „Принципима спорта за све“, буде у складу са бригом о животној средини.

Јавне власти су део сектора спортске политике, који је сачињен од група и индивидуа који се баве стратешким питањима и законодавством, као и вредностима и проблемима који леже у позадини ових питања. Да би се обезбедило бављење спортом на начин који ће допринети одрживом развоју, државне, регионалне и локалне власти треба да, у складу са својим надлежностима, предузму следеће мере:

- Испитају потребу за доношењем адекватних прописа у областима: употребе необновљивих природних ресурса, као што су земљиште, вода, фосилна горива; промоција еколошких материјала у планирању, изградњи, коришћењу и одржавању спортских објеката; саобраћајних прописа у вези спортских објеката, у смислу смањења саобраћаја везаног за спорт; држања учесника и гледалаца далеко од осетљивих простора и очување фазне и флоре; контроли спортских грана, укључујући технолошке поступке и промене са њима у вези, са становишта потенцијалних опасности по животну средину.
- Испитају могућности обезбеђења финансијских средстава која би помогла модернизацији спортских објеката како би се смањила употреба необновљивих ресурса, као и очувао развој спортских објеката и одржавање спортских приредби на њима у пропорцији са бригом која је, приликом њиховог планирања, пружена заштити животне средине.
- Тумаче спортску политику са становишта очувања животне средине;
- Остваре сарадњу на међународном нивоу како би се обезбедила усклађеност националних законодавстава;
- Подрже и охрабре увођење „зелених“ марки које би се могле додељивати производима, објектима, догађајима, организацијама, итд. које схватају озбиљно бригу о животној средини;
- Обезбеде да када се организују велике спортске приредбе брига о животној средини буде озбиљно схваћена током читавог организационог процеса.

Достизање одрживости у спорту је задатак читавог спортског света. Прихватање активне одговорности је важно и представља корак од кључног значаја да би се очувао здрав и чист спорт у Трећем миленијуму. Сви деле ту одговор-

ност и морају се старати да обезбеде да њихове активности не штете животној средини, већ да је чувају и одрже на садашњем нивоу.

7. Спорт и телевизија

Комитет министара Савета Европе је посветио пажњу питању односа спорта и телевизије у **Препоруци бр. Р(80)1 - „О спорту и телевизији“**, усвојеној 24. фебруара 1980. године. Препорука је донета на основу одговорности Владе држава чланица СЕ да охрабре мере које су прикладне за упражњавање спорта на свим нивоима и уверења Комитета министара да телевизија представља значајно средство за остваривање тих циљева. Подразумевајући чињеницу да већина телевизија издваја велики део времена у својим програмима за садржаје који се баве различитим аспектима спорта (и рекреације) и полазећи од независности спортских организација и аутономије медијских кућа од Владе по питањима креирања програма и свакодневног руковођења, Комитет министара је препоручио Владама држава чланица да предузму одговарајуће кораке да охрабре националне спортске и телевизијске организације да успоставе међусобну сарадњу: Циљ сарадње треба да буде:

- Међусобне консултације о свим питањима која се тичу обе стране, као и о начинима и средствима на које телевизија може да стимулише бављење спортом;
- Истраживање и експериментисање са новим врстама програма (укључујући методе и време презентације) који би подстакли бављење спортом;
- Разматрање улоге забаве у телевизијском емитовању спортских активности;
- Проучавање начина на који обе стране могу да раде заједно како би се превазишли неки од проблема који су повезани са спортом (популаризације нових и малих спортова; третман који треба да имају сцене насиља повезане са спортом, како оне које се дешавају на терену тако и оне ван њега; спречавање комерцијалног утицаја на аматерски спорт);
- Стимулисање и, тамо где је могуће, координисање националних истраживачких напора (са посебним нагласком на истраживања гледаности) у различитим аспектима односа спорта и телевизије.

8. Спорт у затворима

Указујући да „Европска повеља о спорту за све“ не прави никакве разлике на основу социјалних категорија и узимајући у обзир потребу да се не потцењују хуманитарни фактори признати људским правима, Пета конференција европских министара надлежних за спорт, одржана у Даблину од 30. 09. до 2. 10. 1986. године, усвојила је **Резолуцију бр. 3/86 - „О спорту за лица на издржавању затворских казни и малолетне деликвенте“**. У Резолуцији су позване владе држава чланица Савета Европе да:

- Препознају вредности и користи од физичког образовања и спорта у затворима и другим казним центрима;

- Охрабре и, где је потребно, понуде подршку (укључујући финансијску) спортским организацијама тако да оне могу да развију, заједно са управама затвора, спортске програме (такмичарске или не), за осуђенике, посебно одређене групе;
- Припреме осуђена лица за питање на слободу и социјалну реинтеграцију кроз дозволу да осуђеници постану чланови спортских клубова и учествују у организацији спортских догађаја, унутар или изван казних установа;
- Охрабре надлежне за управљање затворима да обезбеде осуђеницима аниматоре који ће им помоћи да организују спортско-рекреативне активности, као вежбу самосталности;
- Помогну код ангажовања и обуке адекватног броја мотивисаних и обучених кадрова за реализацију спортских програма у затворима;
- Обезбеде да и они који раде у затворима прођу основе обуке из спорта и физичког образовања;
- Омогуће спортским стручњацима и наставницима физичког образовања, који нуде да раде у затворима и притворским јединицама, да стекну потребно искуство;
- Обезбеде затворским установама спортске терене и омогуће онима који немају своје терене приступ адекватним објектима у локалној заједници, под условом да се задовоље безбедоносни услови;
- Подрже развој истраживања да би се процесни ефекат који спорт и рекреација имају на осуђенике (њихово физичко и ментално стање), као и на бивше осуђенике;
- Подрже развој спортских програма за младе преступнике (при чему се мисли на оне којима прети упућивање у установе затвореног типа ако понове преступе), кроз сарадњу између спортских организација, локалних самоуправа, полиције, центара за спровођење условних осуда и волонтерских организација.

9. Сарадња са невладиним спортским организацијама

Улога јавних власти у области спорта је првенствено комплементарна активностима спортског покрета. У циљу промоције вредности спорта и користи које даје, јавне власти треба да развијају реципрочну сарадњу са спортским покретом, као суштинском основом спорта. У многим европским земљама активности јавних власти у области спорта одвијају се као помоћ раду спортског покрета (принцип супсидијарности).

Нужност и значај сарадње јавних власти и спортског покрета добило је једно од централних места у **Европској спортској повељи**, најзначајнијем документу Савета Европе који се односи на спорт. У члану 3. је недвосмислено утврђено да је блиска сарадња са невладиним спортским организацијама (спортски клубови, спортски савези, спортска удружења) од суштинског значаја за остваривање циљева Европске спортске повеље, што укључује а успостављање механизма за развој и координацију спорта. Само спровођење одредаба Повеље може

бити поверено како владиним тако и невладиним спортским органима или организацијама.

Јавне власти треба да подржавају развој духа волонтеризма и покретљивости у спорту, посебно кроз подршку раду волонтерских спортских организација. Ове организације имају право да установе аутономан процес одлучивања, у складу са законом, и јавне власти треба да признају њихове одлуке.

Невладине спортске организације морају међусобно да сарађују (јавне власти треба да их на то подстичу) али и да постижу корисне договоре и са другим потенцијалним партнерима, као што је комерцијални сектор, медији итд., уз старање да не дође до искоришћавања спорта и спортиста за циљеве који су супротни основним вредностима спорта.

Поштовање аутономије невладиних спортских организација од стране јавних власти темељи се на **Европској конвенцији о заштити људских права и основних слобода**, а посебно „праву на слободу мирног окупљања и слободу удруживања“. Према чл. 11. Конвенције, свако има право на слободу мирног окупљања и слободу удруживања с другима. За вршење ових права држава не сме да поставља никаква ограничења, осим оних која су прописана законом и неопходно у демократском друштву у интересу националне безбедности или јавне безбедности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других. Уживање гарантованих права обезбеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, веза с неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус (чл. 14). Србија је ратификовала ову Конвенцију („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 9/2003, 5/2005 и 7/2005 испр.). За заштиту ових права може се покренути поступак и пред Европским судом правде.

Полазећи од чл. 11. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода и „имајући у виду то да невладине организације дају изузетно важан допринос развоју, реализацији и трајном опстанку демократских друштава, нарочито кроз унапређење јавне свести и кроз учешће грађана у општој ствари, као и то да невладине организације дају једнако важан допринос културном животу и друштвеном благостању тих друштава“, у оквиру Савета Европе је одржано неколико мултилатералних састанака (Стразбур, од 19. до 20. новембра 2001, од 20. до 22. марта 2002. и 5. јула 2002) на којима су разматрани и, на крају потврђени **„Основни принципи статуса невладиних организација у Европи“**. У тим Принципима дате су смернице у вези правног статуса невладиних организација (укључујући и спортске) и њихове улоге у плуралистичкој демократији. Под „невладиним организацијама“ се подразумевају: удружења, добротворне установе, задужбине, фондови, непрофитабилне корпорације, друштва и трастови (листа није коначна). Десета конференција европских министара надлежних за спорт, одржана 14. и 15. октобра 2004. године у Будимпешти, потврдила је значај „Основних принципа статуса невладиних организација у Европи“ (од 13. новембра 2002. године) за спорт, као чврсте основе за управљање невладиним организацијама у Европи, укључујући и спортске.

Са становишта односа јавних власти и невладиних спортских организација најважнији су следећи Основни принципи:

- Невладине организације настају као резултат иницијативе појединаца или група људи. Национални законски и финансијски оквири који прате невладине организације требали би, с тога, да им дозволе овакве иницијативе и да им пруже подршку;
- Сваки чин или пропуст државних органа који се тиче или утиче на невладине организације, подлеже административној ревизији, уз постојање могућности да се на њега може ставити приговор пред судом;
- Невладина организација може тражити и добити финансијску помоћ - донације у готовини или натури - из стране земље, од мултилатералних агенција или од донатора (појединца или институција);
- Имовина коју је нека невлладина организација стекла на основу пореских ослобођења не би требало да се користи у сврхе за које се плаћа порез;
- Неопходно је поставити јасне и објективне стандарде према којима се невладине организације квалификују за примање било каквог облика јавне потпоре, као што су: готовина, ослобођење од пореза на приход, ослобођење од других пореза и такси, финансијска средства и материјална добра добијена од донатора или државних или међународних агенција, приход од улагања, приход од закупнине, приход од ауторских права, приход од привредних активности и промета имовином. Такође је неопходно поставити јасне и објективне стандарде за стимулативне донације које се остварују кроз смањење пореза на приход или добијање кредита;
- Приликом давања јавне потпоре битна ставка за разматрање је природа активности које нека невлладина организација спроводи, као и то да ли невлладина организација постоји ради добробити својих чланова или ради добробити друштва (или дела друштва). Уколико се потпора даје невладиној организацији која има специјални статус, она подлеже специјалном захтеву за давање финансијских извештаја и јавно изношење података;
- Када су некој невладиној организацији одобрене пореске олакшице или дата каква друга јавна потпора, годишњи обрачуни и извештаји о активностима треба да се дају на увид надлежном надзорном органу;
- Приликом сваког извештавања или инспекције постоји обавеза поштовања законом загарантоване дискреције донатора, корисника и запослених, као и право на законом предвиђену заштиту пословне тајне;
- Када постоје основане сумње да невлладина организација са правним субјективитетом није поштовала прописе који су у вети са пословањем правног субјективитета, одговарајућа реакција на то може бити управни, грађански или кривични поступак;
- Невладиним организацијама би требало дати подршку за учествовање у државним и квази државним механизмима за дијалог, саветовање и размену, са циљем да се нађу решења за задовољење друштвених потреба. Таква учествовања не би требало да гарантује али ни да онемогући добијање владиних субвенција, уговора или донација;
- Владе држава не би требало да користе консултације како би приволеле невладине организације да прихвате њихове приоритете. Такође, државна тела могу радити заједно са невладиним организацијама на постизању ци-

лева државне политике, али не би требало да покушавају да присвоје не-владине организације или да их натерају да раде под њиховом контролом;

- У току прављења нацрта за примарне и секундарне законске прописе који су од значаја за статус невладиних организација, њихове финансије или деловања, потребно је вршити консултације са самим невладиним организацијама.

Уверени да се јавила потреба за утврђивањем основних принципа које би требало инкорпорисати у свеобухватну спортску политику у вези доброг управљања, европски министри надлежни за спорт су, на већ поменутој својој Десетој конференцији, усвојили **Резолуцију: „О принципима доброг управљања у спорту“**. Као разлози за доношење ове Резолуције наведени су: невладине спортске организације представљају основ за развој континуираног опстанка демократског спорта и дају јединствени допринос развоју друштва заснованог на владавини закона, плуралистичкој демократији и поштовању људских права; примена принципа као што су демократија, поузданост, поштење, солидарност и транспарентност од кључног је значаја за ширење и популаризацију спорта и јачање позиције спортских невладиних организација у цивилном друштву; упорна примена принципа добре управе у спорту може бити значајан фактор у помоћи сузбијању корупције у спорту; успешна примена од стране спортских невладиних организација политике ефективне и добре управе у њима самима, може довести до јачања њихових аутономних позиција у стварима које се тичу спорта, што може ојачати и њихову позицију према јавним властима која треба да буде заснована на узајамном поверењу и разумевању; добро управљање у спорту може донети значајне користи у промоцији фер плеја и спорта за све, и њихове кључне улоге у превенцији корупције; природа спорта као таквог, засновано на фер плеју и равноправном такмичењу, захтева да сва неетичка понашања и појаве у спорту буду ефикасно елиминисане.

У Резолуцији о доброј управи у спорту позване су све институције, невладине организације и друге групе заинтересоване за спорт, да развијају, примењују и подржавају иницијативе које су засноване на принципима доброг управљања, а које за минимум имају: демократске структуре засноване на јасним изборним поступцима, које су отворене за пријем нових чланова; професионалне организације и руководства, са задовољавајућим етичким кодексом и прописима за поступке у случајевима сукоба интереса; поузданост и отвореност у доношењу одлика и финансијским операцијама; поштење у пословима везаним за чланства и солидарност; основе за успостављање партнерства на једнаким основама између јавних власти и спортског покрета. Ови принципи треба да буду интегрисани у спортске политике и праксу која се спроводи на националном нивоу, као и да буду ефикасно надзирани. Све невладине спортске организације треба блиско да сарађују са националним властима са циљем да се достигну и примене принципи добре управе у спорту.

Значајем невладиних (добровољних) спортских организација за демократску структуру спортског система бави се и семинар који је Савет Европе организовао у Лисабону (Португалија) од 24- 26 октобра 1997. године. У **Закључцима семинара: „Допринос спорта на јачању демократског друштва“**, наглашено је да „добровољни спорт“ игра важну улогу у друштвеној интеграцији и кохезији

и представља важан део развоја грађанског друштва. Да би се та улога остваривала, јавне власти треба да помогну оснивање добровољних спортских клубова тамо где они не постоје. То је потребно јер у пракси постоји више фактора који спречавају формирање добровољних спортских клубова: недостатак снаге - још увек постоји велики број људи чији радни дан је веома дуг и који се баве напорним радом; недостатак времена - понекад људи морају да имају два посла да би зарадили за живот; недостатак капацитета - некада је тешко основати спортски клуб без неког кључног елемента (нпр. спортски амблем); недостатак новца - већина спортова захтева опрему, а тимски спортови увек подразумевају трошкове (новац је ипак секундаран уколико су људи одлучни у идеји да постигну успех).

Како су невладине спортске организације један од три кључна дела структуре демократског спортског система (друга два су држава и локалне власти), не постоји питање или проблем у спорту у чијем решавању није од суштинског значаја адекватно учешће ових организација. Како смо појединачно од тих питања обрадили у оквирима посебних наслова, упућујемо да се погледају и та места уколико се жели добити потпуна слика улоге невладиних спортских организација и сагледао њихов однос са јавним властима.

10. Спортски стручњаци

Предуслов за развој спорта и бављење спортом јесте располагање великим бројем квалитетних стручњака (кадрова) на свим нивоима, од административног и техничког до оних који раде на нивоима руковођења, обуке и тренинга. Ти кадрови могу бити и волонтерски и професионални, с тим да професионални кадрови могу бити и подршка волонтерима.

Европска повеља о спорту за све, коју је Комитет министара усвојио још 1976. године, истакла је значај стручног кадра за развој спорта. Према чл. 8: „у сваком програму спортског развоја биће призната потреба за квалификованим кадром на свим нивоима административног и техничког управљања, лидерства и тренинга“.

Европска спортска повеља, која се 1992. године надовезала на Резолуцију (76)41 о Принципима политике спорта за све, даље је потенцирала значај људских ресурса за развој спорта. Према чл. 9 (у вези са чл. 1), Влада (јавне власти) треба да подржи развој тренинг-курсева које ће држати одговарајуће организације и који ће водити до диплома и квалификације које покривају све аспекте промоције спорта. Такви курсеви треба да одговарају потребама учесника у различитим врстама и нивоима спорта и рекреације, и да буду погодни као за професионални тако и волонтерски рад (лидери, тренери, управници, делегати, доктори, архитекте, инжењери итд.). Учесници у вођењу или надгледању спортских активности треба да имају одговарајуће квалификације, при чему посебну пажњу треба да поклањају заштити безбедности и здравља људи под њиховом контролом.

Запажајући допринос који квалификовани кадрови имају на квалитет и доступност спорта, Четврта конференција европских министара надлежних за спорт, одржана на Малти 15. и 16. маја 1984. године, усвојила је **Резолуцију бр. 5/84: „О запошљавању у спорту“**. У Резолуцији су позване невладине спортске

организације да начине напоре и запосле професионалне кадрове и јавне власти да допусте и подрже запошљавање професионалних кадрова. Влада би требало да испита начин на који би могао бити остварен „национални програм запошљавања у спорту“. У оквиру тог програма разматрало би се: како охрабрити спортске организације да реализују стално запошљавање у спорту; како регионалне и локалне власти могу бити укључене у развој програма „националног запошљавања у спорту“; како удружити финансијску подршку спортских организација и јавних власти и да ли неки социјални финансијски фондови могу бити употребљени за програме запошљавања у спорту.

Потреба за квалификованим, стручним кадром посебно добија на тежини када је у питању рад са децом и младима. Кодекс спортске етике из 1992. године то изричито наглашава. Све спортске и са спортом повезане организације дужне су да осигурају да сви који су одговорни за децу и младе буду на одговарајућем нивоу квалификовани да се њима баве, тренирају их или образују, а посебно да разумеју биолошке и психолошке промене везане за њихово сазревање. Ова лица треба да обезбеде да њихов лични ниво обучености и квалификација одговара потребама деце и младих, током њиховог кретања кроз разне фазе привржености спорту.

Спортски стручњаци који раде са децом и младима треба да се понашају на начин који даје добар пример и представља модел понашања за њих. У раду са младима на прво место мора се стављати здравље, безбедност и добробит детета или младог спортисте, и осигурати да те вредности буду испред победничких стремљења или репутације школе, клуба, тренера или родитеља. Развој задовољства у учествовању је приоритет и никад се не сме применити неприличан притисак који се супротставља праву детета да само одлучује о томе да ли ће у спорту учествовати. Подршку треба дати и талентованим и мање талентованим (спортска искуства треба да подстиче приврженост здрављу физичкој активности током целог живота), уз истицање и награду сваког субјективног нивоа достигнућа и стицања вештина. С друге стране, детету, младој особи и породици треба дати што је могуће више информација које ће осигурати њихову свест о могућим ризицима и предностима постизања високог спорског нивоа. Посебно се детету и младој особи не смеју наметати очекивања која нису у сразмери са његовом могућношћу да их испуни.

11. Подршка врхунском и професионалном спорту

Врхунски и професионални спорт нису примарна одговорност јавних власти. То, међутим, не значи да ове области (нивои) спорта нису од великог значаја за свако друштво и да с тога, у улогу јавних власти спада и пружање подршке њиховом развоју. Разлози за то леже у: повратном утицају који има врхунски спорт на мотивисање широког круга људи да се баве спортом; економском значају савременог врхунског спорта у свакој заједници и националној промоцији (па и локалних заједница) кроз постизање врхунских спортских резултата; потребе одређеног круга људи (спортиста) да се не задовољавају просечним већ да теже максималним спортским учинцима.

Европска спортска повеља је препознала значај подршке врхунском и професионалном спорту у чл. 7. и 8. Бављење спортом на вишим нивоима треба да буде подржано и подстакнуто на одговарајуће и посебне начине, у сарадњи са релевантним спортским организацијама. Подршка треба да покрива подручја као што су: препознавање талента и саветовање; пружање одговарајућих услова; развој бриге и подршке кроз спортску медицину и спортску науку; охрабривање тренирања уз примену научних метода; едукација за тренере и друге лидерске функције; помоћ клубовима у обезбеђивању постојања одговарајућих структура и такмичарских екипа.

Методи пружања одговарајуће непосредне или посредне подршке спортистима (и спортисткињама) који показују изузетне спортске квалитете треба да буде развијено у сарадњи са спортским организацијама, како би се спортистима омогућио пун развој њихових спортских и људских капацитета, уз пуно поштовање њихове личности и физичког и моралног интегритета. Таква подршка подразумева елементе везане за препознавање талента, уравнотежено образовање за време боравка у институцијама које се баве тренингом и лаку интеграцију у друштво кроз развој могућности за запошљавање током и након спортског врхунца.

Организација и управљање професионалним спортом треба да буде промовисано преко одговарајућих надлежних тела. Лица која се спортом баве професионално треба да имају одговарајући друштвени статус и заштиту, као и етички одбрану од свих облика искоришћавања.

Значај врхунског и професионалног спорта за локалне заједнице препознат је у оквиру **Европске урбане повеље** у теми 4.8 - Спорт и слободно време, као други основни принцип бављења спортом: „Сви урбани становници имају право да развијају сопствене способности у смислу спортске специјализације према индивидуалним могућностима“. Многи људи који достигну ниво професионалности у спорту осећају потребу за сталним побољшањем да би одржали свој интерес за спорт, сачували понос и достојанство и остварили лично испуњење. У побољшању перформанси и можда, постизању савршенства, они дају пример и охрабрују такмичарски дух код посматрача, код младих и оних на које треба да оставе утисак. Такође, они који кроз успешно бављење спортом адекватно зарађују за живот, тиме дају допринос и локалној економији.

Потребе оних који желе да достигну врхунске спортске резултате су комплексне и захтевају много више од обичних потреба основног бављења спортом. Ово подразумева да локалне власти треба да обезбеде и адекватно опреме одређене спортске капацитете тако да могу да се користе за такмичења и тренинг врхунских и професионалних спортиста. Такве мере треба да буду пропраћене и одговарајућим структуралним програмима тренинга и такмичења и ангажовања квалитетних тренера.

Уз све позитивно што је професионални спорт донео савременом европском спорту, развој професионалног спорта ставио је и значајне изазове европском спорту у погледу остваривања неких од основних вредности спорта. Подржавајући посебну, социјалну, зближавајућу, образовну и културну улогу спорта, као и став да је спорт много више од бизниса (у спорту противници зависе једни од других, што није случај у привреди и јавном сектору), Парламентарна скупштина Савета Европе усвојила је 1999. године **Резолуцију бр. 1204 (1999): „О**

Европи и професионалном спорту“, у којој је покушала да нађе начине за смањење негативног утицаја одређених појава које прате савремени професионални спорт, посебно фудбал. Као разлози за забринутост посебно су истакнути: пресуда Европског суда правде у случају Босмон (1995), којом су у земљама ЕУ стављена ван правне снаге правила, трансфера и националне клаузуле у професионалном фудбалу у Европи, поред обезбеђења професионалним фудбалерима да уживају право на слободно кретање радне снаге имало је и значајне штете за професионални спорт (посебно тимске спортове), за финансијски опстанак малих клубова, те за запошљавање и тренинг младих спортиста; либерализација и технолошки напредак телевизија довела је до значајног пораста потражње за спортским програмима и каналима, као и до финансијских средстава која се плаћају за њихово коришћење; последице трансформације врхунског фудбала, као спорта, у телевизијски догађај; растући финансијски расцеп између врхунских клубова и остатка фудбалске заједнице; неправилности приликом лиценцирања спортске опреме (посебно у случајевима ексклузивних уговора); претварање спортских клубова у друштва са ограниченом одговорношћу или друге облике предузећа, што доводи до могућности да једна иста економска групација контролише неколико спортских клубова који учествују у истом такмичењу, и тиме доведе у сумњу искрену природу појединих мечева; претње које долазе од стране највећих европских клубова да ће формирати сопствено Европско првенство, стварају опасност од све већих разлика између богатих и сиромашних клубова, што у крајњем ефекту доводи у питање и национална првенства која би све више губила на значају.

Како би се смањили наведени негативни ефекти развоја професионалног спорта, Парламентарна скупштина СЕ позвала је надлежне у државама чланицама СЕ: да допусте централизовану продају права, нпр. од стране надлежног спортског савеза, на телевизијске преносе спортских догађаја, у мери у којој ће то обезбедити равномерну расподелу добити међу учесницима; уврсте главне спортске догађаје на листу догађаја од великог значаја, у складу са Европском конвенцијом о телевизији преко граница; подрже невладине организације и милионе појединаца који, широм Европе, раде за спорт на волонтерској бази и без надокнаде.

Савремени развој спорта довео је и до још једне негативне појаве: сувише раног укључења младих људи у врхунски спорт. Док спорт има примарну улогу у физичком и менталном развоју младих и деце, дотле је врхунски спорт усмерен само ка врхунским достигнућима која могу да остваре само малобројни. Поред тога, врхунски спорт носи и додатне ризике: физичке и физиолошке ризике (преоптерећење респираторног, кардиоваскуларног и неуромишићног система); психолошке ризике (стресови изазвани психологијом „победе по сваку цену“ и „предавање“); смањење могућности за децу која се баве интензивним тренинзима да редовно похађају школу, посебно током такмичарске сезоне: Желећи да смањи све ризике, Парламентарна скупштина СЕ усвојила је **Препоруку бр. 1292(1996): „О младим људима у врхунском спорту“**. У Препоруци је препоручено Комитету министара СЕ да позове владе држава чланица СЕ да, у сарадњи са спортским организацијама: креирају политику јасног раздвајања спорта за младе уопште (спорт за све) и врхунског спорта; подрже изразу међународно

признатих, родно равноправних, смерница и прикладних старосних граница у вези са методама тренинга, правилима и ограничењима за младе људе у индивидуалном спорту, са посебним освртом на оне спортове где се на такмичарски ниво може доћи у раним годинама (нпр. гимнастика, пливање, скијашки скокови) и за оне спортове за које се зна да су опасни (нпр. бокс); уведе, појединачне, старосне границе за учешће у међународним такмичењима и првенствима, у распону од 16 до 18 година, у зависности од врсте спорта о којој је реч; осигурају да већина талентованих, младих спортиста добије задовољавајуће основно образовање, уз прихватљиви тренинг и такмичарски распоред; обрете пажњу на обуку тренера и њихову стручност, у техничким питањима и у питањима њихове шире моралне одговорности.

12. Спорт за све

Према свим документима Савета Европе који се односе на спорт, тежиште улоге јавних власти у области спорта лежи на развоју, промоцији и подршци „спорту за све“. Концепт спорта за све први пут је формулисан 1966. године у Савету Европе ради промоције културног развоја и односи се на политику која тежи да прошири користи спорта на што је могуће више људи. Кроз концепт „спорта за све“, спорт се сагледава у мноштву његових облика, од рекреативне физичке активности до такмичења највиших нивоа.

Најзначајнији документи Савета Европе кроз које је развијен концепт „спорта за све“ су: Препорука 588 (1970) Саветодавне скупштине о развоју спорта за све и стварању координативних структура; Препорука 683 (1972) о Европској повељи о спорту за све; Резолуција 41 (976) О принципима политике спорта за све; Резолуција 2 (1975) О улози јавних власти у развоју спорта за све; Резолуција 2 (1984) О утицају политике и програма спорта за све; Препорука P18 (!)(&) О Европској повељи спорта за све: особе са инвалидитетом; Препоруке P8 (1988) О спорту за све: старије особе; Препорука P13 (1995) рев. О Европској спортској повељи; Препорука P16 (1995): Европски манифест - млади и спорт; Завршна декларације Европске конференције о спорту и локалним властима - Спорт за све: улога и одговорност локалних власти.

Принципи политике спорта за све, дефинисани на Конференцији европских министара надлежних за спорт (Брисел, 1975) под насловом „**Европска повеља о спорту за све**“, прихваћени су од стране Комитета министара СЕ, Резолуцијом 41 (76). У Резолуцији је препоручено Владама држава чланице Савета Европе да своје националне политике, колико је то могуће, заснују на принципима садржаним у „Европској повељи о спорту за све“, и да ту Повељу дистрибуирају међу заинтересованим лицима и телима на својој територији што је шире могуће.

Принципи политике спорта за све су:

- Свако има право да се бави спортом;
- Спорт се подстиче као важан чинилац људског развоја и даје му се одговарајућа подршка из јавних фондова;
- Спорт је, као чинилац друштвено - културног развоја, повезан на локалним, регионалним и националним нивоима са осталим подручјима поли-

тичког одлучивања и планирања (образовање, здравље, јавне службе, градско и сеоско планирање, очување вредности, уметност и разанода);

- Свака влада ће поспешивати сталну и ефективну сарадњу јавних органа и волонтерских организација и подстицаће установљавање националног механизма за развој и координацију спорта за све;
- Трагаће се за методама заштите спорта и спортиста од експлоатације ради политичке, комерцијалне или финансијске користи, и од понижавајућих поступака и злоупотребе, укључујући некоректну употребу дрога;
- Будући да ниво бављења спортом у одређеној мери зависи од броја, разноврсности и доступности потребних спортских капацитета, њихово опште планирање биће прихваћено као надлежност јавних власти, узимаће у обзир локалне, регионалне и националне потребе и обухватиће мере осмишљене у циљу потпуног искоришћења нових и већ постојећих капацитета. Такође, биће донете мере, укључујући законске, у циљу омогућавања приступа отвореној природи и воденим површинама у сврхе рекреације;
- У сваком програму спортског развоја биће призната потреба за квалификованим кадром на свим нивоима административног и техничког управљања, лидерства и тренинга.

Одговорност јавних власти за развој спорта за све састоји су:

- Јавне власти би пре свега требало, уз право да предузму прве кораке, да имају допуњујућу улогу, која би имала облик подршке, приватним акцијама на добробит свих;
- Прописивање услова који би омогућили да највећи могући број људи практикује спорт;
- Спорт треба да буде интегрални дело културних, образовних, социјалних и здравствених развојних програма;
- Треба охрабривати обуке и даље усавршавање квалификованих кадрова;
- Јавне власти би требало да, свуда где је то могуће, подрже да спорт упражњавају: ђаци, студенти, млади радници, приправници, особе са посебним пословним и породичним обавезама, физички, ментално и социјално хендикепирани, старије особе, мигранти, жене;
- Развојни планови треба да садрже оквире за обезбеђење спортских објеката, посебно оних који се могу користити и за школски и рекреативни спорт;
- Јавне власти свих нивоа носе финансијску одговорност за обезбеђење добровољном спорту широког дијапазона помоћи;
- Национална законодавства морају да обезбеде највећи могући степен слободе за оне који се баве спортом, заједно са сталним радом на организацији спорта;
- Сви могући напори морају бити уложени да би се осигурало да спорт ни једног тренутка не утиче на повећање неодмереног понашања или да постане инструмент изолације, или средство за скретање пажње са важних социјалних и економских проблема;
- Јавне власти треба да охрабре медије, посебно телевизије, поштујући њихову независност, да промовишу спорт за све;

- Јавне власти треба да охрабре најрационалнију употребу модерних информационих технологија у области спорта за све;
- Јавне власти треба да поспеше трајну и ефикасну сарадњу између јавних и добровољних организација на пољу спорта за све.

13. Млади и спорт

Позивајући се на чл. 15.6 Статута Савета Европе и Конвенцију Уједињених нација о правима деце, посебно чл. 28, 29 и 31. којима се признају права деце да учествују у играма и рекреацији адекватно свом узрасту и залаже за једнака права деце на спорт и рекреацију, Комитет министара СЕ донео је више докумената у којима је потенциран значај учешћа младих у спорту за свако друштво. Посебно бисмо издвојили: Европска спортска повеља, посебно чл. 5 - стварање основа; Препорука бр. Р16(95) о Европском Манифесту - млади и спорт; Препорука Rec 6 (2003) - О унапређењу физичког образовања и спорта за децу и младе у свим државама Европе; Препорука Р9(87) - О Еурофит тестовима о физичкој стабилности. У овим документима терминологија није уједначена па се за означавање исте категорије лица час користи појам „деца“, час „деца и млади“ или само „млади“. Ми ћемо користити термин „млади“ за означавање свих оних који нису пунолетни, како је то већ одређено чл. 2. Европског манифеста - млади и спорт.

Приступ Комитета министара СЕ питању учешћа младих у спорту, као стварању основа, темељи се на следећим основним ставовима:

- Свако друштво треба да обезбеди младима услове за бављење физичким активностима, које обезбеђују конструктивно коришћење слободног времена, али и помаже у решавању многих друштвених проблема, као што су нетолеранција, бесциљност, насиље, алкохолизам, недозвољена употреба дроге, итд.;
- Физичком образовању и физичким активностима не посвећује се довољно пажња нити су они адекватно заступљени, што, пак, не омогућава физички развој деце ни постризање физичке равнотеже и одговарајућег нивоа физичке способности;
- У свим друштвима треба градити партнерство јавних власти и невладиних организација, у оквиру кога ће се омогућити младима да се баве физичким активностима и да кроз спорт уче, изражавају се и развијају креативност;
- Јавне власти треба да усвоје и имплементирају политику којом ће се омогућити младима да развију позитивне ставове према бављењу спортом и физичким активностима у складу са Европском повељом и Европским етичким кодексом, и тако створити основе за доживотно бављење спортом и физичким активностима.

За младе физичка активност је природна форма кретања која подразумева изазов и уживање засновано на игри. Спорт у свим облицима треба да буде појединачно доступан свим младима без дискриминације, чиме се омогућују једнаке могућности дечацима и девојчицама, уз уважавање посебних потреба сваког старосног узраста. Свеукупно благостање младих је предуслов и примат, а то и да-

ље омогућава искоришћавање потенцијала младе личности, које је могуће уз балансирање ментално и физичко развијање.

Савремена појава напуштања физичких активности и спорта од одређеног броја младих је елемент који доприноси развоју гојазности, дијабетеса и високог крвног притиска у овој групи становништва. Ови фактори никада раније нису били примећени у овако раном узрасту. Болесна деца већ чине значајне издатке из националних буџета за здравство. Она ће, и тога се треба плашити, израсти у болесне људе који ће још више оптерећивати државне буџете. Програми и политике које укључују обезбеђење физичког образовања и спорта су од немерљиве важности у заустављању ових трендова.

Спорт не само да је здрав и да кроз повећање бављења спортом од стране младих јачамо јавно здравље него младима доноси и читав низ других користи: спорт даје моћ младима тако што им омогућава да учествују у друштвеном животу, да стекну слику о себи, развију самопоуздање и унапреде се; спорт може подржати развој талената и омогућити младима да развију своје потенцијале до крајњих граница; спорт је позитивна рекреативна активност која удаљава младе од девијантних понашања; спорт се бори против дискриминације тако што омогућава интеграцију група које су угрожене њиме, као што су девојчице, млади припадници мањинских група, млади који живе у сиромаштву, млади са хендикепом, итд. спорт обезбеђује могућност свим групама младих који имају потребе за посебном заштитом да имају један приступ физичким активностима (млади који живе у социјалним и сличним институцијама, млади из поправних домова, млади избеглице итд. спорт промовише ненасиље, охрабрује фер плеј и усмерава енергију даље од потенцијалног насиља; спорт је средство за рехабилитацију и реинтеграцију, па млади, жртве насиља, могу користити спорт као средство које ће помоћи њиховом физичком и психичком опоравку и социјалној реинтеграцији.

Да би млади искористили све потенцијале које са собом носи бављење спортом, мере за унапређење физичког образовања и спорта младих треба да предузму сви чиниоци друштва који утичу на њихов живот, што укључује породицу, школу, локалне заједнице и државну политику.

Школа има основни задатак да омогући здрав физички развој младих како би се омогућило равномерно физичко и интелектуално развијање. Сви млади треба да добију адекватно физичко образовање и стекну основне спортске вештине у оквиру редовног наставног програма или у оквиру ван наставних активности, чиме се омогућава свакодневно бављење спортом. То подразумева предузимање низа различитих мера:

- Број часова физичког образовања у наставним програмима треба да иде ка обавезујућем законском минимуму од 180 минута недељно, подељено на три периода, с тим да школе треба охрабривати да иду и изнад овог минимума уколико је то могуће. Млади, у сваком случају, треба да имају један сат физичке активности сваког дана, у шта треба укључити часове физичког васпитања у и изван школе, као и друге ван школске вежбе (нпр. одлазак у школу пешке или бициклом);
- Треба развијати концепт школе као места на коме се, на свим нивоима, промовише здравље. Улога школе као центра у коме се стичу знања о

здравом стилу живота, не само ученика него и шире заједнице, треба да буде подвучено и оснажено помоћу, на пример, повећања могућности за употребу школских спортских објеката и у време када нема наставе;

- Школе треба да учине младима привлачним да своје слободно време проведу на отвореном простору играјући различите игре;
- Школе треба да одговоре на прихватљиве нове трендове у спорту, а када исти имају образовну вредност њихове могућности треба максимално омогућити,
- Квалитет физичког образовања и спортске обуке треба да буде обезбеђен и унапређен кроз квалификоване наставнике физичког образовања, уз одговарајуће мере за надзор квалитета. Они треба да се опходе према младима са поштовањем, да им пренесу поруку толеранције и поштења, да их укључе у процес доношења одлука везаних за организацију њихових спортских активности и мотивишу младе да предузму улогу лидера;
- Формирање „сигурних путева“ и зона око школе где пешаци и бициклисти имају приоритет и где је возња аутомобила отежана или онемогућена, као и изградња локалних „сигурних кућа“ на најпрометнијим путевима до школе у које се млади могу склонити ако се нађу у опасности од насилника, охрабрује младе да долазе у школу „властитом снагом“;
- Школе би требао да све младе, а посебно оне у завршним разредима упознају са локалним спортским клубовима и објектима. Млади треба да знају које могућности имају у локалу, како могу да наставе да се баве спортом након завршетка школе, те да буду свесни које то активности највише воле и које их највише стимулишу;
- Школски спортски клубови и секције имају значајну улогу у обезбеђењу одговарајућих услова младима да повећају ниво својих способности, било кроз редовне часове или такмичења;
- Све школе треба да имају неопходну и одговарајућу опрему и објекте за бављење младих физичким активностима и спортом. Сви млади треба да имају приступ школским спортским капацитетима, укључујући и оне са инвалидитетом и осталим специјалним потребама;
- Школе треба да остваре сарадњу са локалним спортским клубовима.

Локалне власти треба да развију програме финансирања физичких активности у заједници, који треба да буду усмерени на повећање учешћа младих у физичком образовању и спорту и спречавање искључења појединих група младих од друштва. У локалној заједници треба успоставити мрежу локалних координатора за физичке активности и слободно време, са циљем да се стимулишу акције на локалном нивоу. Приоритет је унапређење локалне спортске средине, уз подршку формалних и неформалних физичких активности (нпр. улични спорт). При том, млади треба да буду консултовани приликом процене локалних потреба. Идеје могу да укључе и изградњу вишефункционалних, флексибилних спортских објеката, као што су: скејт паркови и полигони за екстремне спортове, објекти намењени девојчицама, игралишта за кошарку између зграда. У сваком случају постојећи спортски терени се не смеју смањивати.

Задатак **државе** је да развије адекватну националну политику за повећање учешћа младих у спорту. То се постиже формулисањем краткорочних и дугорочних планова и повлачењем јасне линије одговорности у свакој области. Краткорочни планови се могу односити на : минимум стандарда у квалитету и квантитету физичког образовања у школама; унапређење обуке наставника физичког образовања, тренера и њихових помоћника волонтера; унапређење спортских објеката. Дугорочни планови могу да укључе и: развој међурегионалне сарадње; развој сарадње између локалних и националних власти; даље програме обуке стручног кадра. Како би се покренуле координиране акције на промоцији физичких активности за младе, Влада треба да образује комитете и радне групе које би укључиле представнике из свих релевантних области: спорт, образовање, саобраћај, заштита животне средине, здравље. Министар надлежан за спорт треба да предузме иницијативе да рекреациони спорт постане привлачнији за шири круг људи, са мањим нагласком на такмичење и већим на важност доживотног бављења физичким активностима. Посебно треба повећати финансијску подршку за програме физичке активности која је усмерена ка угроженим групама младих (млади са хендикепом, избеглице и др.). Да би се све ово остварило, треба користити све маркетиншке технике, кроз, на пример, организацију националних кампања и рад са разним врстама медија. У том правцу треба користити искуства (или се укључити) европских програма и кампања које подржавају активни стил живота, уз испитивање начина на које видео игде и телевизија доприносе неактивном стилу живота и истраживање разлога зашто млади сматрају да је физичко образовање досадно и незадовољавајуће. Информације, резултати истраживања и национално искуство на промоцији физичких активности, треба да буду подељене другим државама.

Сматрајући да је **тестирање физичке способности младих** под строго контролисаним условима веома важно и да може да послужи за припрему и дефинисање националне политике за физичко образовање и спорт младих (али и за друге сврхе), Комитет министара СЕ је 1987. године усвојио **Препоруку бр. Р9(87) „О Еурофит тестовима о физичкој способности“**. Том препоруком је предложено државама чланицама Савета Европе да усвоје Еурофит тестове за проверу физичке способности, онако како су они наведени у Препоруци. У циљу мерења и оцене физичке способности младих школског узраста (од 6/7 година до 16/18 година). На основу добијених резултата, држава би предузела одређене мере у циљу: одржавања или побољшања основних стандарда и физичкој способности младих, посебно оне код које је забележен низак просечан ниво физичке способности; прикупљања података који се могу користити за бољу координацију политика физичког образовања, спорта, здравства и здравственог образовања; обавештавање и активирање других, поред наставника физичког образовања (млади, родитељи, школе, спортски клубови, итд.) да предузму потребне мере на одржавању потребних стандарда физичких способности. Тестови би се код младих школског узраста изводили једном годишње. Међутим, ово подразумева испуњеност више услова: обезбеђење адекватне координације свих тела за имплементацију тестова на националном, регионалном и локалном нивоу, уз подстицање спортских организација да учествују у имплементацији; омогућавање потребног материјала за спровођење тестирања; организовање почетне обуке за лица

(наставнике физичког образовања и друге стручњаке) која би спровела и тестира-
рала; оснивање довољног броја истраживачких тимова који могу да изведу те-
стирање, у циљу добијања објективних података потребних за усвајање нацио-
налних и референтних табела; дефинисањем принципа за тумачење података до-
бијених током тестирања, на основу којих се усвајају националне референтне
вредности; припрема и дистрибуција одговарајућих приручника.

14. Информације и истраживања

Јавне власти свих нивоа не могу да воде адекватну „спортску политику“
ако не располажу одговарајућим информацијама. Да би се оне добиле (према чл.
11. Европске спортске повеље) јавне власти треба да развију одговарајуће струк-
туре и средства за сакупљање и дистрибуцију релевантних информација о спор-
ту на локалном и националном нивоу. То подразумева и да се помажу научна ис-
траживања свих аспеката спорта. Након прикупљања информација и добијања
резултата истраживања, они ће се дистрибуирати заинтересованим странама, на
локалном, регионалном, националном или, чак, међународном нивоу.

15. Домаћа и међународна сарадња

Да би се осигурало да спорт буде саставни део друштвено-културног раз-
воја, јавне власти свих нивоа треба да развију, уколико већ не постоје, одгова-
рајуће структуре за правилну координацију развоја и промоције спорта између
различитих јавних органа и агенција које се баве питањима спорта и јавног и
добровољног сектора (чл. 13. Европске спортске повеље). Таква координација
подразумева узимање у обзир осталих подручја процеса политичког одлучива-
ња и планирања, као што су образовање, здравље, јавне службе, градско и сео-
ско планирање, животна околина, уметност и друге службе за организовање
слободног времена.

Држава, наравно, да би испунила своју улогу у спорту мора да оствари и
сарадњу на међународном нивоу.

16. Национално спортско планирање

Ефекти глобализације подразумевају третирање спорта као важног факто-
ра глобалног развоја у глобалном окружењу. Увиђајући да спорт омогућује дру-
штвени развој како сваког појединца тако и целе заједнице, као и да има све већу
улогу у развоју државне економије. Комитет министара СЕ је још 1995. године у
Препоруци бр. Р17(95): „О значају спорта за друштво“, истакао значај страте-
шког планирања за развој спорта. У Препоруци су позване Владе држава члани-
ца СЕ да, у спрези са свим јавним властима и аутономним спортским асоцијаци-
јама, у складу са Европском спортском повељом, дефинишу оквир националних
политика и стратегије, којим ће се стимулирати развој спорта и мотивисати људи

свих узраста да се редовно баве физичким активностима, као и дефинисати улога спорта као фактора друштвеног развоја (национални план развоја спорта). Ако се погледају национални планови развоја спорта појединих држава у Европи видеће се да се тим плановима, по правилу, утврђује: стање у области спорта које постоји у тренутку доношења плана; основни принципи на којима ће се темељити развој спорта; краткорочни, периодични и дугорочни спортско-развојни циљеви у периоду за који се план доноси и носиоци реализације тих циљева; садржина, обим и процењена вредност активности на реализовању постављених циљева; обавезе и задаци носилаца јавних власти свих нивоа и носилаца спортских програма на реализацији постављених циљева; програм изградње капиталних спортских објеката; оквирна висина (у процентима) издавања средстава у буџетима јавних власти за остваривање постављених циљева, оквирна мерила и критеријуми за финансирање појединих области спорта.

17. Жене и спорт

На почетку 21. века, свест о самосвојним проблемима и правима жена прерасла је уске границе женског покрета и постала је глобални проблем целокупног човечанства. Упркос огромним променама у начину живота, у већини савремених друштава, изразита доминација мушкараца над женама још је увек битна карактеристика положаја данашње жене.

Спорт, као саставни део друштва, није поштеђен неоправдане дискриминације жена, ма колико се изговори тражили у одређеним специфичним карактеристикама појединих спортских дисциплина. Чак иако се одређена „повлашћеност“ мушкараца може разумети у погледу самог одвијања појединих спортских активности (физичког вежбања и такмичења), дискриминација жена у погледу учешћа у одлучивању у управним органима организација у области спорта нема никакво оправдање.

Различите активности и анализе које су вршене од стране бројних међународних организација (међудржавних и невладиних) показале су да спорт може осигурати широк спектар користи женама (свих узраста) и да може послужити као моћно средство за унапређење положаја жена и постизање полне равноправности.

У том погледу спорт посебно може:

- допринети ширењу полне равноправности путем доприношења поштовању људских права и омогућавања женама приступа јавним просторима и објектима, на којима се могу окупљати у циљу побољшања властитих вештина у комуникацијама, тимском раду, лидерству, преговарању и уживању у слободи изражавања и кретања;
- омогућити женама да постану укљученије у школским оквирима и живот у заједници;
- значајно допринети стању здравља жена, нарочито побољшању стања здравља у току материнства, смањењу смртности новорођенчади и ублажавању последица остеопорозе;
- развити код жена осећај да су саме господари свога тела и повећати њихово самопоуздање;

- послужити, преко своје моћи окупљања, као тачка преко које се жене укључују и у друге активности;
- представљати ослонац за приступ раду са женама на многим социјалним питањима, посебно онда када је социјална интеграција изван породице ограничена;
- допринети женама да се не упуштају у везе обележене насиљем, да не пате од депресије, да избегну нежељене трудноће и да не постану пушачи;
- утицати на разбијање полних стереотипа;
- смањујући полну дискриминацију, довести до бољег образовања и повећања броја жена које завршавају школе, укључујући и стварање могућности за нетрадиционалне облике образовања током читавог животног века.

Да би жене извукле максималну корист из бављења спортом, највећи могући значај треба придати укључењу жена у различите програме „спорта за све“. То није нимало случајно јер су међународна искуства показала да програми „спорта за све“: обезбеђују једнакост полова; смањују дискриминације и маргинализације; унапређују индивидуалну здравствену заштиту, посебно борбу против растућег проблема гојазности; доприносе кохерентнијем и одрживијем развоју друштва; јачају одрживост за очување животне средине; спречавају антисоцијално понашање и злочине; омогућавају младим људима најбоље могуће стартне позиције за даљи живот; омогућавају дужу радну ангажованост и развој радних способности; повећавају индивидуалне и колективне способности; смањују дискриминацију припадника других етничких група; подстичу друштвену интеграцију; стварају повољније услове за рехабилитацију и реинтеграцију; подстичу сарадњу и друштвену покретљивост; унапређују заштиту људских права.

Према чл. 1. **Европске спортске повеље**, владе држава чланица Савета Европе обавезне су да, у циљу промоције спорта као значајног чиниоца људског развоја, предузму неопходне кораке ради примене одредаба Повеље, у складу са принципима из Кодекса спортске етике. Резултат предузетих мера треба да буде: 1) омогућавање *сваком* појединцу да учествује у спорту, а посебно: како би сви млади људи имали могућност физичког образовања, обучавања и шансу да стекну основне спортске вештине; како би *свакоме* биле осигуране могућности да се бави спортом и физичком рекреацијом у безбедној и здравој околини; како би у сарадњи са одговарајућим спортским организацијама, било обезбеђено да *свако* ко жели и може добије шансу да побољша своје спортске резултате и досегне сопствене границе и - или доспе до јавно признатог нивоа савршености; 2) заштита и развој моралних и етичких основа спорта, као и људског достојанства и безбедности оних који су укључени у спорт – заштитом спорта, спортиста и *спортисткиња* од експлоатације ради политичке, комерцијалне и финансијске користи, као и поступака који представљају злоупотребу или понижавање, укључујући и злоупотребу дрога и сексуалног злостављања и злоупотребе, посебно деце, младих и жена.

Према чл. 8. Европске спортске повеље, владе држава чланица дужне су и да развију, у сарадњи са спортским организацијама, методе пружања одговарајуће непосредне или посредне подршке спортистима и *спортисткињама* који показују изузетне спортске квалитете. Циљ је да се спортистима и *спортисткињама* омогући пун развој њихових спортских и људских капацитета, уз пуно по-

штовање њихове личности и физичког и моралног интегритета. Таква подршка подразумева елементе везане за препознавање талента, уравнотежено образовање за време боравка у институцијама које се баве тренингом, и лаку интеграцију у друштво кроз развој могућности за запошљавање током и након спортског врхунца. Посебно, лица која се професионално баве спортом морају имати одговарајући друштвени статус и заштиту, као и етичку одбрану од свих облика искоришћавања.

Европска спортска повеља упућује на поштовање принципа **Кодекса спортске етике** Савета Европе. У односу на жене спортисте, из Кодекса спортске етике посебно су значајне следеће одредбе:

„Савет министара, на основу члана 15. б Статута Савета Европе, ...

Уверен у неопходност потребе да спортистима и *спортисткињама* обезбеди систем вредности који ће их оспособити за доношење одговорних одлука у ситуацијама када су суочени са таквим притисцима (притисци којима савремено друштво излаже спорт, попут трке за успехом, потребе за „звездама“ и изложених мас-медијима – Н. Ђ),...

Фер плеј се дефинише као пуно више од играња по правилима. Он обухвата концепте пријатељства, поштовања за друге и сталног играња у добром духу. Фер плеј се дефинише као начин размишљања, не само начин понашања. Обухвата питања везана за укидање варања, некоректне колегијалности, допинга, насиља (физичког и вербалног), сексуалног злостављања и злоупотребе деце, младих људи и *жена*, искоришћавања, неравноправних шанси, претеране комерцијализације и корупције...

Спортске и са спортом повезане организације имају следеће одговорности:

...

Да обезбеде мере заштите, у контексту свеукупног оквира подршке и заштите деце, младих и *жена*, како за заштиту наведених група од сексуалног злостављања и злоупотребе, тако и за спречавање искоришћавања деце, посебно оне која показују изразите способности.“

Савет министара Савета Европе усвојио је 1995. године **Препоруку бр. Р (95) 16, „Европски манифест – млади и спорт“**. Савет министара је ову Препоруку донео признајући важност равномерног развоја физичких и интелектуалних компоненти сваке личности и верујући да свако друштво треба да обезбеди младима услове за бављење физичким активностима које обезбеђују конструктивно коришћење слободног времена, али и помаже у решавању многих друштвених проблема. У члану 3. став. 1. Европског манифеста – млади и спорт, утврђено је да спорт у свим облицима треба да буде подједнако доступан свим младима без дискриминације, чиме ће се омогућити једнаке могућности дечама и *девојчицама*, уз уважавање посебних потреба сваког старосног узраста. Бављење спортом треба за све младе да има за циљ: развој менталних, социјалних и физичких квалитета; разумевање етичких вредности фер плеја, дисциплине и правила; поштовање сопствене личности и других; учење толеранцији и одговорности; учење самоконтроле, самопоштовања и развој самопостигнућа; развој здравог начина живота; балансирано ментално и физичко развијање.

За проблем већег учешћа жена у спорту нарочито је важна **Резолуција бр. 3/81 – „О већем учешћу жена у спорту“**, која је усвојена на Трећој конференцији европских министара надлежних за спорт, одржаној у Палма де Мајорци, од 8. до 10. априла 1981. године. Конференција је усвојила наведену Резолуцију полазећи од следећих ставова: неравномерно учешће оба пола више је резултат социолошких образаца и традиционалних ставова него физиолошких фактора; спорт може да понуди богатије облике слободног времена оним женама које су изложене проблемима двоструке одговорности – за породицу и посао, и стресовима урбаног живота; потребно је подржати напоре наставника и родитеља да допринесу свести девојчица, кроз детињство и адолесценцију, о непрестаној користи и вредности бављења спортом у свим старосним добима; у неким државама постоје спортски клубови који одбијају да пруже, макар ограничено, чланство женама, у супротности са идејом и духом спорта и фер плеја. Од држава чланица Савета Европе, Резолуција бр. 3/81 тражи да предузму све потребне мере активне политике са циљем да подрже веће укључивање жена у спорт, посебно помоћу: охрабривања јавних власти (свих нивоа), спортских организација и других заинтересованих страна да препознају и прихвате појединачну одговорност у стварању радикалних промена у ставу према учешћу жена у спорту; промовисања веће употребе од стране жена свих могућности које су им на располагању за укључење у спорт; омогућавања доступности и додатним спортским ресурсима, или где то није могуће давањем приоритета у коришћењу постојећих ресурса, са циљем да се унапреде објекти намењени за оне спортове у којима жене посебно желе да учествују; разматрања улоге жена у промоцији и спортској администрацији као јавним услугама, на националном, регионалном и локалном нивоу, укључујући и презентирање активне политике ангажовања жена на пословима који носе одговорност; подршком постојања у јавним спортским објектима просторија за чување деце; подршком организацији програма у оним објектима који омогућавају читавим породицама да заједно упражњавају спортске активности; разматрањем могућих мера да се елиминише сексизам у спорту и физичком образовању, у школама, али и ван њих. У Резолуцији се посебно позивају масовни медији, полазећи од њихове уређивачке слободе, да анализирају начин на који се баве спортским темама и пажњу која се поклања мушкарцима у односу на жене.

Женама спортистима бави се и **Препорука бр. (99) 9 – „О улози спорта у продубљивању социјалне кохезије“**, коју је Савет министара Савета Европе усвојио 22. априла 1999. године. У Препоруци је препоручено владама држава чланица да по питању жена: предузму мере да се охрабре да одвоје време у својим животима за спортске активности и да се супротставе предрасудама да је спорт мушка област; обезбеде да могућности за свакодневни рекреативни спорт буду доступне свим женама; обезбеде посебне мере за оне које имају посебне потребе које могу изнићи из њиховог друштвеног миљеа, мањка спортских објеката, или чињенице да нису запослене и не примају плату за свој рад.

Женама у спорту бавила се и посебна радионица у оквиру семинара **„Допринос спорта на јачању демократског друштва“**, који је у оквиру Савета Европе одржан у Лисабону (Португал) од 24. до 26. октобра 1997. године. У усвојеним Закључцима Семинара истакнути су следећи ставови: широм Европе

постоји мали број жена лидера у спорту; како у активном спорту тако и у администрацији постоје баријере за жене које обухватају факторе као што су доминантан утицај идеје о јасно подељеним улогама мушкараца и жена и културолошка преоптерећеност са којом се суочавају жене, а која им оставља мало времена и слободе; друштво које је истрајно у ставу да подигне ниво партиципације жена у спорту треба да обезбеди капацитете за прихват деце у близини спортских објеката, као приоритет; за побољшање положаја жена у спорту могућа је употреба решења, појединачно и заједно, еволуције (што се више жена укључи у спорт и спортску администрацију то је више помака набоље и позитивнијег деловања) и позитивне дискриминације (коришћење афирмативних мера, као што је кворум у комитетима); циљ сваке акције треба да буде дати женама могућност избора и дозволити амбициозним талентованим женама **спортисткињама** исте могућности у којима уживају мушкарци спортисти.

Полазећи од тога да спорт омогућује друштвени развој сваког појединца, уз неопходно уважавање заштите околине, дечака и девојчица, мушкараца и жена, Савет министара Савета Европе усвојио је 1995. године и општу **Препоруку бр. Р (95) 17 – „О значају спорта за друштво“**. У овој Препоруци се препоручује владама држава чланица да заједно са другим јавним властима и аутономним спортским савезима, и у складу са Европском спортском повељом, дефинишу оквир националних политика и стратегија (национални програм развоја спорта), којима ће се стимулисати развој спорта и мотивисати људи свих узраста да се редовно баве физичким активностима и дефинише улога спорта као фактора друштвеног развоја. Национална стратегија је потребна јер највећу здравствену корист од редовних физичких активности има *цела популација*, а то је могуће уколико се укаже на важност бављења физичким активностима свих старосних категорија људи, и то на свакодневном нивоу (сваког дана минимално пола сата вежби умереног интензитета). Посебно девојчицама треба обезбедити више могућности да се баве спортом и остану у спорту, с тим да ниво и интензитет тренинга и такмичења треба да буде адекватан њиховом узрасту и физичком и менталном стању. Примарна одговорност на стварању и одржавању услова за развој спорта, како је то дефинисано у Европској спортској повељи, лежи на јавним властима свих нивоа.

Брига о већем учешћу жена у спорту представља задатак не само за владе држава чланица Савета Европе него и за све локалне и регионалне власти. Конгрес локалних и регионалних власти Европе (Савет Европе) истакао је у **Резолуцији бр. 27 (1996) 1 – „Спорт и локалне власти“** да спорт чини интегрални део локалних културних активности и да је стога од виталног значаја да локалне власти имају активан, свестран став и приступ о томе од које је важности интеграција спорта у локалну политику уопште. У тачки 5 Резолуције посебно су позване локалне и регионалне власти да предузму све одговарајуће мере за веће бављење спортским активностима жена.

Учешћем жена у спорту бавила се и Европска конференција о спорту и локалним властима, која је одржана на иницијативу Савета Европе 1996. године у Мађарској (Godollo). На конференцији је усвојена Декларација – **„Спорт за све: улога и одговорности локалне власти“**. Сматрајући да спортске и физичке активности не смеју да буду искључиво право људи одређеног узраста и

да треба поспешити да оне буду доступне широј јавности у оквиру концепта „Спорт за све“, учесници Конференције су у тач. 25. и 26. Декларације позвали локалне власти да обезбеде адекватне мере како би се поспешило веће бављење жена спортом. Позиција жена на промоцији и раду у спортској администрацији треба да буде преиспитана, као што би се требали организовати и програми којима ће се омогућити целој фамилији да се бави спортом. Нарочито треба обезбедити да спортски савези признају свој део одговорности за учешће жена у спорту. Они треба да промовишу такву политику која ће обезбедити женама бављење спортом.

18. Стари и спорт

Препознајући чињеницу да, како и број старих лица, тако и њихов удео у укупној популацији, равномерно расту у већини држава чланица Савета европе, као и да је примена Европске повеље Спорт за све из 1975. године једноставно мимоишла многе од данашњих генерација старих особа, те да они имају потребу за посебним мерама које би се предузимале у њихову корист, Комитет министара Савета Европе је 1988. године донео **Препоруку бр. Р (88) 8: „Спорт за све – старије особе“**. У тој Препоруци, Комитет министара је изрази уверење да спорт даје велики допринос очувању покретљивости, здравља и опште кондиције старијих особа, да се кроз спорт промовишу независност и очување социјалних контаката, а да се уједно њиховим животима даје додатни квалитет, па је, с тога, препоручио Владама држава чланица: да предузму неопходне кораке да охрабре и подрже напоре да се промовише веће учешће старијих особа у одговарајућим спортским и другим физичким активностима; да сарађују са спортским организацијама, локалним властима и другим релевантним институцијама на остварењу тих задатака, а посебно на спровођењу смерница које су наведене у анексу ове Препоруке;

Влада би требала да води рачуна о следећим смерницама, односно да предузме следеће активности: да се утврде циљеви промовисања спорта за старе, узимајући у обзир физичке, менталне и друштвене користи које се могу очекивати; да се изврши анализа постојећих потреба и могућности са циљем да се одреде који геронтолошки и социјално – економски фактори и које форме организовања могу охрабрити или обесхрабрити старије особе да учествују у физичким активностима у свакој од држава чланица, и да се подржи ширење успешних пилот пројеката којима се превазилазе препреке, тешкоће и предрасуде; да се охрабри развој политика о спорту за старе и да се ради на ширењу знања и свести међу јавним телима, спортским организацијама, јавним органима, као и организацијама које раде са старима, као и између самих старијих особа о користима, како социјалним тако и физичким, које произилазе из редовног и прикладног вежбања, и да се ради на превазилажењу предрасуда при чему се мора узети у обзир и врста активности које су прикладне за старе, укључујући ту и врло старе особе; да се охрабри, тамо где је то прикладно, развој базичних и напредних истраживања која би била усмерена ка промовисању „Спорт за све: старије особе“, као и ширење резултата ових ис-

траживања; да се подржава развој физичких активности које су засноване на физичком стању потенцијалних учесника, а не на старосној доби, а посебно за оне старе особе које можда и немају ранијих искустава у оваквим активностима; да се охрабри осмишљавање таквих спортских програма и структура које би омогућиле особама средње доби да се баве спортским активностима, као и да са таквим активностима наставе и касније када достигну ућу у старију животну доб; да се унапреди основни, напреднији и сваки даљи вид обуке за лица која би водила физичке активности старијих особа, да се охрабре старији да и сами учествују на оваквим курсевима и обукама, да се охрабре други потенцијали руководиоци, као што су физиотерапеути, да похађају обуке из организације и спровођења одговарајућих физичких активности; да се укаже посебна пажња развоју програма физичке активности за оне старије особе које живе у институцијама и домовима, а посебно за оне који не упражњавају било какав вид физичке активности; да се препозна да старије особе могу желети да се опробају у такмичарском спорту, како у категоријама са својом старосном доби, тако и на редовним спортским манифестацијама са прилагођеним дисциплинама, те да се овоме поклони посебна пажња у свеобухватним програмима „Спорт за све: старије особе“; да се осигура да, када се доносе спортске политике, интересима и ставовима старијих лица буде поклањана дужна пажња; да се охрабри припрема и ширење информација о могућностима у оквиру „Спорт за све: старије особе“, с тим да ове информације морају бити тако осмишљене да допру до различитих старијих особа а за њихово ширење треба користити медије којима они највише верују.

Б. ЕВРОПСКА УНИЈА И СПОРТ

Европска унија (The European Union) је јединствена наднационална интеграција (међународна организација) двадесет седам држава Европе: Француска, Немачка, Италија, Белгија, Луксембург, Холандија, Велика Британија, Данска, Ирска, Шпанија, Португал, Грчка, Аустрија, Шведска, Финска, Чешка, Естонија, Кипар, Летонија, Литванија, Малта, Мађарска, Пољска, Словачка, Словенија, Бугарска и Румунија. Назив Европска унија уведен је Мастрихтским уговором из 1992. године. Пре тога се користио назив Европска заједница (The European Community). Обухвата површину од 4.336.790 km² и укупно 496.000.000 људи. Уговором из Амстердама 1997. године (ступио на снагу 1. маја 1999. године), Уговором из Нице (потписан 2001) и Уговором из Лисабона (децембар 2007) извршене су значајне реформе у ЕУ са циљем јачања сарадње и поједностављења система ЕУ. Главни органи ЕУ су: Савет ЕУ (Савет министара), Европски савет, Комисија ЕУ, Европски парламент и Европски суд правде. Европски савет (The European Council) сачињавају председници држава, односно влада држава чланица ЕУ. Након ратификације Уговора из Нице, Савет у саставу шефова држава и влада квалификованом већином именује кандидата за место председника Комисије, уз сагласност Европског парламента.

На заједничком тржишту ЕУ успостављена је заједничка царинска тарифа према свим земљама изван Уније. Заједничко тржиште ЕУ темељи се на четири

велике слободе: слобода кретања роба, слобода пружања услуга, слобода циркулације капитала и слобода кретања људи.

Европски савет (The European Council) сачињавају председници држава, односно влада држава чланица ЕУ. Формално постоји од 1987. године на основу Јединственог европског акта (Single European Act). Своје састанке одржава најмање два пута годишње, заједно са председником Европске комисије. Теме расправа су различита питања значајна за ЕУ и њен даљи развој. Уговором из Мастрихта (1993) Европски савет је смештен у одељак о „заједничким одредбама“ Уговора о ЕУ. Након ратификације Уговора из Нице, Савет у саставу шефова држава и влада квалификованом већином именује кандидата за место председника Комисије, уз сагласност Европског парламента.

Савет Европске уније или Савет министара (The Council of the European Union) најважније је законодавно тело ЕУ и тело које заступа интересе држава чланица у политичком систему ЕУ. Сачињавају га представници влада држава чланица. Састав и име Савета се мења у зависности од подручја деловања (ресорни министри земаља чланица ЕУ). Сходно члану 203. Уговора о Европској заједници у саставу Савета је по један представник сваке државе чланице на министарском нивоу, који је овлашћен да обавезује поступа у име своје владе. Најзначајнији савет сачињавају министри спољних послова земаља чланица ЕУ (Савет „Општих послова“ - General Affairs Council). Савет доноси уредбе, директиве и одлуке, али и мишљења и препоруке. председавање Саветом преноси се између чланица Уније сваких шест месеци, по утврђеној процедури. Савет је надлежан за усклађивање заједничке политике земаља чланица, одређење активности и циљева ЕУ у појединим областима, закључење међународних уговора у име ЕУ, доношења закона и руковођење буџетом ЕУ. Прописи ЕУ објављују се у Службеном листу ЕУ. Савет о неким питањима одлучује консензусом а о неким већином гласова. Споразум из Нице одређује 27 подручја у којима се одлуке доносе квалификованом већином. Подршку Савету пружа Генерални секретаријат који има око 2500 службеника, Комитет сталних представника и многобројне радне групе. У зависности од уговорне основе, политичке области и поступка доношења одлука, за доношење одлука су предвиђени различити видови већине гласова. Савет, по правилу, доноси одлуке једногласно, или као што је то Уговором из Амстердама утврђено за 105 случајева, квалификованом већином гласова. Код доношења одлука квалификованом већином одлука је донета, према Уговору из Нице (од 1. јануара 2005) ако се сакупи 169 од 237 гласова, уз удео од најмање 62% становника. За квалификовану, односно блокирајућу мањину потребно је 69 гласова.¹⁴

Европска комисија (The European Commission) је један од главних орган ЕУ који сачињавају двадесет пет комесара. Свака држава чланица има по једног члана у Комисији, а Француска, Италија, Немачка, Шпанија и Велика Британија по два. Мандат чланова Комисије траје пет година. Чланове Комисије бира Савет ЕУ, уз потврду Европског парламента. Административну структуру Комисије образује 36 општих директората (Directorate General – DG) и специјализованих служби. На челу сваке управе је генерални директор, који за свој рад одговара

¹⁴ Кад је Унија достигла 27 чланова (1. јануар 2007. године), праг за постизање квалификоване већине подигнут је на 255 (74%) од укупно 345 пондерисаних гласова.

члану Комисије задуженом за одређено подручје рада управе. Комисија припрема законске предлоге за Савет ЕУ, заступа ЕУ у међународним односима, надзире примену права ЕУ, надгледа спровођење утврђене политике ЕУ, стара се о реализацији буџета ЕУ. Према Споразуму из Нице, од 2005. године у Комисији ће седети по један представник из сваке државе чланице, а када Европска унија добије 27 члана, број чланова Комисије се неће више повећавати, с тим да ће бити уведен систем ротације.

Европски парламент (The European Parliament) је тело ЕУ коју укључује 626 чланова (посланика) изабраних општим правом гласа у свим чланицама Уније (изборни период 1999–2004).¹⁵ Бира се сваке пете године директним гласањем. Посланици нису представници државе у којој су изабрани. Парламент има три основне функције: дели са Саветом ЕУ моћ доношења прописа (директива, одлука, регулација); руководи заједно са Саветом ЕУ буџетом Уније и усваја буџет у целини; врши демократски надзор над Европском комисијом и потврђује номинације за чланове Комисије. Седиште Европског парламента је у Стразбуру.

Европски суд правде (European Court of Justice) је судски орган ЕУ, који заседа у Луксембургу и надлежан је за тумачење и праћење примене уговора у ЕУ. Суд правде остварује улогу заштите законитости у ЕУ, контроле рада органа ЕУ и непосредне заштите интереса држава чланица, правних и физичких лица. Суд врши уставно-судску и управно-судску функцију и функцију грађанског суда ЕУ.

Према истраживањима прављеним пре проширења ЕУ (за 15 чланова), око 125 милиона људи се бавило спортом у Европској унији. Према неким проценама око 2% свих приватних трошкова (потрошње) иде на спорт. Анкете су показале да мушкарци у ЕУ у просеку упражњавају спорт 10 минута дневно (викендом 15 минута) а жене 5 минута (викендом 6 минута). Степен бављења спортом варира од земље до земље ЕУ. У Финској, на пример, 19% одраслих (16+) не партиципира у било којој спортској активности, а само 3% не учествује у некој физичкој активности. Насупрот овоме, у Италији 77% одраслих се не бави спортом а 44% није физички активно. У осталим земљама већина људи се, ипак, у барем некој мери бави спортом: Ирска 64%, Холандија 63%, Шведска 69%, Велика Британија 67%. Број људи укључен у такмичарски, организован и интензиван спорт варира од земље до земље: Италија 5%, Шпанија 9%, Холандија 16%, Велика Британија и Ирска 19%, Шведска 36%, Финска 39%. Деца, начелно, показују веће учешће у спортским активностима од одраслих, мада у Италији, на пример, 46% деце испод 16 година не бави се у опште спортом. Много деце је укључено у такмичарски спорт. У групи деце од 6 до 11 година учешће је следеће: Италија 11%, Холандија 19%, Велика Британија 22%, Финска 33%, Шведска 54%. У групи од 12 до 16 година показатељи учешћа су: Италија 17%, велика Британија 33%, Холандија 34%, Финска 40% и Шведска 74%.

¹⁵ Протокол о проширењу Европске уније, који је прикључен Уговору из Нице, за изборни период 2004 – 2009. број места држава чланица у Европском парламенту се мења, до достизања горње границе од 732 посланика, при чему ни једна држава не сме имати више представника него што јој припада у изборном периоду 1999 – 2004.

I. Оснивачки уговори

У оснивачким уговорима Европске уније није предвиђена нека специфична надлежност Уније у области спорта. Међутим, независно од тога, с обзиром на велики значај који спорт и спортске активности имају за грађане Уније, спорт и у активностима ЕУ игра значајну улогу. У Амстердамски уговор из 1997. године унета је Изјава о спорту, која је проширена Декларацијом из Нице, децембра 2000. године. У тим документима је посебно подвучен друштвени значај спорта и наглашена потреба да се социјалне функције спорта одрже и подрже. Изјавама из Амстердама и Нице, државе чланице ЕУ јасно су показале да спорту придају високи значај, посебно његовим социјалним функцијама.

Са становишта извора права ЕУ, за спорт сматрају се посебно значајне следеће одредбе Уговора о Европској заједници:

Јавно здравље, наслов XIII – члан 152. 1 – висок нови заштите здравља човека биће заштићен приликом дефинисања и имплементације целокупне политике Заједнице и њених активности. Заједница употпуњава акције држава чланица у односу на редуковање оштећења здравља услед употребе дрога (наркотика), укључујући мере информисања и превенције.

Слободно кретање лица, услуга и капитала, Наслов III - Члан 39 – Заједница осигурава слободу кретања радника. Члан ЕЗ уговора о слободном кретању радника и услуга, примењен је од стране Европског суда у случају *Bosman I Deliege* на професионалне спортисте и тиме их ставио под одредбе Директиве о заштити радника (укључујући и заштиту здравља).

Одредбе о полицијској и судској кооперацији у кривичним питањима – наслов VI – члан 29 – Европска заједница за свој циљ има и стварање за грађане високог нивоа сигурности у области слобода, безбедности и правде. Тај циљ се постиже и превенцијом и борбом против злочина, укључујући и трговину дрогом.

Спорт као привредна делатност – Комунитарно право је применљиво на спорт као привредну делатност у смислу чл. 2. ЕЗ Уговора. Европски суд правде је још 1974. године одлучио да спорт потпада под комунитарно право када се обавља као привредна (комерцијална) делатност. Такво становиште је потврђено и у више каснијих одлука (*Dona, Bosman, Deliege, Lethonen*).

II. Директиве

За област спорта су од директног или индиректног значаја следеће Директиве:

Директива о заштити младих (Council Directive 94/33/EC of 22 June 1994 on the protection of young people at work) – Државе чланице ЕУ обезбеђују да млади људи буду заштићени од економске експлоатације и од било ког рада који оштећује њихову безбедност, здравље или физички, ментални, морални или социјални развој - Одсек 1, члан 1. Коришћење деце у сврхе извођења културних, спортских или рекламних активности мора бити подвргнуто у конкретном случају претходној ауторизацији од стране компетентне власти. Ауторизација може бити одобрена ако активност не угрожава безбедност, здравље или развој детета - Члан 5.

Директива о заштити радника (Council Directive 89/391/EEC od 12 June 1989 on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health of workers at work) – за спортисте је од посебног значаја чл. 14. Директиве: „надзор над здрављем“. Да би се осигурало да радници добијају здравствену надзор која одговара здравственим и сигурносним ризицима њиховог посла, уведе се одговарајуће мере у складу са националним правом и/или праксом. Ове мере могу обухватити и, ако то радник жели, и утврђивање здравственог надзора у одређеним интервалима;

Директива за уједначавање правних и управних прописа о медицинским производима (Council Directive 65/65/EEC of 26 January 1965 on the approximation of provisions laid down by Law, Regulation or Administrative Action relating to proprietary medicinal products – es amended by 93/39) – директива је од значаја за спортисте јер забрањује давање (примену) медицинских производа у друге сврхе од предвиђених (дијагноза или лечење болести), као и давање у неодобренем облику и дозама;

Директива о стављању у промет медицинских производа (Second Council Directive 75/319/EEC of 20 May 1975 on the approximation of provisions laid down by Law, Regulation or Administrative Action relating to proprietary medicinal products - es amended by 93/39) – директива је од значаја за спортисте јер забрањује стављање у промет медицинског производа без одговарајућег рецепта;

Директива о рекламирању које доводи у заблуду (Council Directive 84/450/EEC of 10 September 1984 relating to the approximation of the law, regulation and administrative provisions of the Member States concerning misleading advertising) – директива је од значаја за спортисте јер забрањује рекламирање лекова.

Директива о координацији одређених прописа или административних мера држава чланица, који се односе на обављање делатности телевизијског емитовања - Директива је донесена 1989. године¹⁶, а измењена и допуњена 1997. године¹⁷. Члан 3а, који је унесен у Директиву 1997. године, обавезује државе чланице да предузму мере у циљу спречавања ТВ станица да ексклузивно емитују догађаје који се у појединој држави чланици сматрају догађајима од највећег друштвеног значаја, на начин који би велики део публике у тој држави лишио могућности да прати те догађаје уживо или са снимка на слободно доступним телевизијским програмима. У циљу спровођења ове одредбе, свака држава чланица је дужна да сачини и објави листу важних догађаја са напоменом о томе да ли је за одређени догађај неопходно да буде у целини или само делимично преношен уживо. Хармонизујући своје прописе о радио-дифузији са Директивом, државе чланице ЕУ су, по правилу, предвиделе прече право ТВ станица које емитују слободно доступне програме на целој државној територији, да закључе уговоре о ТВ емитовању важних (пре свега спортских) догађаја¹⁸. Тиме није искључено да,

¹⁶ Direktiva br. 89/552/EEC, Official Journal L 298, стр.23.

¹⁷ Direktiva br.97/36/EC, Official Journal L 202, стр.60.

¹⁸ Закон о радиодифузији Србије (Сл. гласник РС, бр. 42/2002, 97/2004, 76/2005, 79/2005 – др. закон, 62/2006, 85/2006 i 86/2006 - ispr.) у свом 71. члану такође има одредбу о важном догађају. Према мишљењу нашег водећег стручњака за област ауторског права и права индустријске својине проф. Марковића, наш законодавац је начинио два пропуста приликом њеног формулисања. Прво, прописао је да важан догађај може емитовати **једино** ТВ станица која својим

због немогућности ових ТВ станица да плате тражену накнаду за емитовање, важан догађај ипак буде ексклузивно емитован на претплатничкој кабловској или сателитској телевизији. Да би до оваквог нежељеног исхода долазило што ређе, установљена су посебна арбитражна тела која помажу споразумевању заинтересованих страна приликом закључења уговора о ТВ емитовању важних догађаја.

Директива о трговини спортским коњима и њиховом учешћу на коњичким спортским приредбама – 90/428/EWG. За преношење коња преко границе и трговину њима од значаја су и Директиве 90/426/EWG и 90/427/EWG.

Директива о контроли набавке и поседовања оружја – 91/477/EG.

III. Предлог Устава Европске уније и Уговор из Лисабона

Европска унија је покушала да створи основе за већу улогу ЕУ у области спорта уношењем у **Предлог Устава ЕУ** посебног члана који се односи на спорт (предлог није прошао због противљења грађана Француске и Холандије на референдуму). Према одредбама тог члана, ЕУ треба да доприноси развоју европске димензије спорта, помоћу промовисања поштења и отворености у спортским такмичењима и сарадњи међу органима надлежним за спорт, као и заштитом физичког и моралног интегритета спортиста и спортисткиња, посебно младих спортиста и спортисткиња. При доприношењу промоција европских спортских феномена, ЕУ би водила рачуна о њиховој специфичној природи, структури заснованој на волонтерским организацијама и социјалној и образовној функцији.

Европска унија је из институционалне кризе, настале неприхватањем Предлога устава од неких држава чланица, изашла усвајањем **Уговора из Лисабона о изменама Уговора о Европској унији и Уговора о Оснивању Европске заједнице**, који је потписан 13. и 14. децембра 2007. године од стране шефова држава и влада држава чланица ЕУ. За спорт је значајна измена *члана 149. Уговора о оснивању Европске заједнице*. Према том члану, Унија доприноси промоцији европске димензије спорта, при том водећи рачуна о његовим специфичним обележјима, његовој структури заснованој на волонтерским активностима као и његовој социјалној и образовној функцији. Акција Уније има за циљ развој европске димензије спорта, помоћу промовисања поштења и отворености у спортским такмичењима и сарадњом међу организацијама одговорним за спорт, као и заштитом физичког и моралног интегритета спортиста, посебно младих спортиста. Унија и државе чланице, такође, подстичу сарадњу са трећим земљама и надлежним међународним организацијама у области образовања и **спорта**, а посебно са Саветом Европе. Да

сигналом покрива целу територију Републике, остављајући без одговора питање шта ако ни једна таква ТВ станица није у стању да плати износ накнаде коју тражи организатор спортског догађаја, односно други титулар 'ТВ права'. Друго, није прописано да програм ТВ станице која емитује важан догађај мора бити **слободно** доступан свима. Тако, по нашем Закону, за емитовање важног догађаја се квалификује и претплатничка кабловска или сателитска ТВ станица под условом да својим сигналом покрива целу територију Р. Србије. У том погледу, дакле, Закон о радиодифузији Србије не операционализује на најадекватнији начин идеју чл.3а Директиве ЕУ (Слободан Марковић, Телевизијско емитовање спортског догађаја – правни аспекти, Архив за правне и друштвене науке, бр. 3/2002, стр. 375).

би допринео остваривању циљева из члана 149, Европски парламент и Савет ће доносити одговарајуће препоруке и подстицајне мере.

IV. Амстердамска изјава

На Амстердамској конференцији 15 шефова држава и влада ЕУ, одржаној 1997. године, усвојена је изјава бр. 29: „**Изјава о значају спорта**“. У изјави је подвучен друштвени значај спорта, посебно улога коју спорт добија при проналажењу идентификације и сусретима људи. Конференција је, такође, апеловала на тела ЕУ да у питањима од значаја за спорт саслушају мишљење спортских савеза, узимајући при том у обзир особености аматерског спорта.

V. Декларација из Нице

Европски савет је 2000. године усвојио тзв. **Декларацију из Нице**, под називом „Декларација о специфичним карактеристикама спорта - социјална функција спорта у Европи; кључни аспект за имплементацију заједничке политике“. Декларација је донета на темељу извештаја који је поднела Европска комисија у Хелсинкију 1999. године о очувању постојећих спортских структура и одржавању социјалне функције спорта у оквиру Европске уније. У Декларацији из Нице, Европски савет је заузео став да спортске организације и државе чланице имају примарну одговорност да руководе спортским манифестацијама. Иако нема директна овлашћења у спорту, ЕУ мора у својим активностима да увек узима у обзир чињеницу да спорт има социјалну, образовну и културну функцију и да је неопходно у све спортске активности уградити посебне етичке кодексе и солидарност како би се посебно очувала и неговала социјална функција спорта. У спортовима на сваком нивоу мора у пракси бити очувана кохезија и солидарност, поштено такмичење и морални и материјални интерес и физички интегритет оних који су укључени у спорт, а посебно непунлетних лица. Ово све подразумева да спорт треба да се заснива на следећим принципима:

- **Спорт је хумана активност** која почива на фундаменталним, социјалним, образовним и културним вредностима. Спорт је фактор интеграције, укључења у социјални живот, толеранцију, прихватање разлика и играње по правилима;
- Спортске активности треба да буду **доступне свим људима и женама** са поштовањем стремљења и стабилности свих појединаца у свим врстама организованих спортова или индивидуалног рекреативног бављења спортовима;
- За **особе са физичким и менталним поремећајима**, бављење спортом представља посебну могућност за социјализацију и лично изражавање талената, рехабилитацију, социјалну интеграцију и солидарност и као такво треба да буду максимално стимулисано;

- **Државе чланица ЕУ** подржавају све **волонтерске активности** у спорту, признајући економски и социјални допринос волонтера, који пружају потребну помоћ заједници у оквиру својих овлашћења;
- Треба остварити **независност свих спортских организација** и поштовати њихово право да се организују кроз одговарајуће асоцијацијске структуре. С друге стране, спортске федерације морају да играју кључну улогу у обезбеђењу суштинске солидарности на различитим нивоима бављења спортом, развоју демократије и гаранције спортске кохезије и једнаког приступа бављења спортом за мушку и женску популацију и младе, као и борбе против допинга, насиља и расистичког и ксенофобичног понашања;
- Политике обезбеђења **тренинга за младе** спортисте је елементарна активност спорта, и њих треба стимулисати;
- Јавне власти и спортске федерације треба заједно да чине напоре на очувању **спортских капацитета** и њиховог неопходног квалитета;
- Треба стимулисати исплату новчаних надокнада за образовање и стручну обуку **врхунских спортиста**, у циљу њихове стручне интеграције и како њихова стручна каријера не би била угрожена спортском. Приоритет има и очување здравља и психофизичке стабилности, веза са породицом, као и превенција допинга;
- Држава и спортске федерације треба да врше мониторинг над **комерцијалним трансакцијама везаних за малолетна лица** у спорту и, где је потребно, предузимају одговарајуће мере;
- **Спортско такмичење** је угрожено уколико постоји једнострано власништво или финансијска контрола више од једног клуба који учествују у истом такмичењу. У том правцу треба створити посебну регулативу за управу клубовима;
- **Продаја ТВ преноса** спортских догађаја је један од највећих извора прихода данас у свету спорта. Одређени део прихода од ове активности треба задржати и користити за активности солидарности на свим спортским нивоима.

VI. Закључци Прве европске спортске конференције

У жељи да се омогући дијалог између ЕУ и заступника спортских асоцијација, 1991. године формиран је Европски спортски форум. Од свог оснивања овај Форум се одржава једном годишње у организацији Европске комисије. Циљ Форума је да једном годишње окупи све актере европског спорта: одговорна лица органа ЕУ (Комисије, Парламента, Савета), националних и међународних спортских савеза, медија, спортске индустрије, надлежних органа држава чланица, представника универзитета и других партера спорта. Форум служи у првој линији дискусијама и размени мишљења. Он нуди јединствену могућност да се разговара о хоризонталним питањима спорта и да се покуша наћи адекватан одговор.

На основу Изјаве из Амстердама о спорту, Европски спортски форум је добио посебан значај за ЕУ јер су у Изјави органи ЕУ позвани да „у случају ва-

жних питања која се тичу спорта саслушају мишљење спортских савеза. Форум је 1999. године, ванредно сазвао „**Прву европску спортску конференцију**“ у Olympia (Грчка). Ова Конференција је имала централну улогу при изради Извештаја о спорту који је прихваћен у децембру 1999. године и прослеђен Европском савету за његов самит у Хелсинкију. На Конференцији су донети **Закључци**, у оквиру којих су детаљно анализирана три питања: Европски модел спорта; однос спорта и телевизије; борба против допинга у спорту.

1. Европски модел спорта

Према Закључцима Прве европске спортске конференције, европски модел спорта постоји. Европски спорт, ма колико различит, има неке заједничке карактеристике, које се морају сачувати од могућих комерцијалних деформација. Два основна принципа дефинишу европски спорт: демократија и солидарност. Очување тих принципа је интерес и јавних власти и спортских организација: врло је важно за спорт да сачува сваку оперативну аутономију од сваке политичке или економске манипулације, као и да се заштити од претеране комерцијализације. Међутим, партнерство између јавних власти, спортских организација и привреде је неопходно да би се обезбедио хармоничан и интегрисан развој спорта.

Организација спорта у Европи је базирана на **федералном систему** (пирамидална структура), структурирана у оквиру признатих федерација које управљају спортом на различитим националним и интернационалним нивоима. Спортски клубови су основа европског спорта и треба да остану одрживи и стимулирани. Овакво уређење европског спорта обезбеђује реалну солидарност између различитих области, на различитим нивоима, у оквиру којих се спортови организују. Солидарност се мора развијати у два правца: хоризонтално (гарантовање равнотеже снага учесника у оквиру одређеног такмичења) и вертикално (профити са водећих такмичења треба делом да буду и реинвестирани у стварну промоцију спорта, посебно младих).

Систем спортских такмичења је друга главна одредница европског спорта. Федерална (пирамидална) структура захтева међусобну зависност између нивоа, не само у организационом већ и у такмичарском смислу. Пласмани и испадања су стандардне карактеристике националних шампионата, а основа су и европских такмичења. Такав систем такмичења промовише једнаке могућности за све учеснике, што учествовање на такмичењима и цео спорт чини атрактивним. Изазов клубова да се организују око финансијских групација ремети ову равнотежу која је омогућила да спорт природно процвета у Европи. Веома је важно у том погледу пронаћи равнотежу.

Волонтерски сектор је један од главних фактора који је допринео развоју европског спорта. Спорт у Европи традиционално није повезан са државом или бизнисом. За волонтере спорт је разонода и начин да допринесу друштву. Тако се европски спорт разликује од спорта у САД, где је спорт повезан са бизнисом и њиме углавном руководе професионалци. Данас, међутим, професионализам постаје све доминантнији и у европском спорту и надомешта волонтерски сектор. До, даље, значи и да се повећао број послова веза-

них за спорт. Јавне власти морају да узму у обзир нове могућности које се нуде у спорту (укључујући и развој запошљавања), посебно у оквиру послова који се креирају у локалним заједницама.

Један од главних приоритета вођења спортске политике треба да буде **заштита младих** и обезбеђење њиховог хармоничног развоја, како би се избегли физички и психички поремећаји који могу да их упропасте за цео живот. Приступ образовању мора бити гарантован тако да млади стекну одређена знања која би им гарантовала будућност уколико у спорту не постигну неку успешну професионалну каријеру. Веома је важно да се свој деци гарантује приступ спортским активностима, у циљу побољшања здравља и мобилности.

Јавне власти, на свим нивоима, треба да укључе спорт у све активности везане за дефинисање оквира политике социјалне интеграције, борбе против расизма, заштите околине, унапређење здравства и образовања. У спортске активности треба да буду интегрисане и мањине, као и да се развија толеранција и фер плеј.

2. Однос спорта и медија

Спорт данас не може да функционише без подршке телевизије, нити је телевизија замислива без значајног учешћа спорта у својим програмима. Три су разлога таквог односа: први је велико интересовање широке публике за спортска такмичења – спортске емисије су међу најомиљенијим и највише гледаним ТВ програмима; други је огромна моћ коју електронски медији имају у обликовању јавног мњења, што те медије и њихове најгледаније емисије чини оптималним средством за рекламирање производа и услуга; трећи је зависност спорта (посебно врхунског) од издашне финансијске основе која се добрим (често и највећим) делом формира од накнаде коју ТВ станице плаћају за емитовање спортских догађаја. Трошкови производње спортског програма на телевизији су релативно ниски – свакако значајно нижи од трошкова производње других врста програма сличне гледаности. Ово је једна од околности која отвара могућност да ТВ станице издашно плате организаторима спортских такмичења за емитовање спортског догађаја. Друга, још важнија, околност је спремност привредних субјеката који рекламирају своје производе и услуге на телевизији (тзв. оглашивачи) да за одређени број секунди рекламирања током емисије спортског догађаја плате ТВ станицама велике своте новца. До које мере је, захваљујући телевизији, спорт данас увучен у мрежу комерцијалних интереса показује општепозната чињеница да се спортске гране могу поделити на оне које су занимљиве за ТВ публику (нпр. фудбал, кошарка, голф, атлетика, бокс, аутомобилизам) и оне које то нису (нпр. мачевање). Ова подела директно значи поделу на спортове у којима има пуно новца и спортове у којима новац недостаје. Уз то постоје спортови који по својим правилима, динамици и драматургији такмичења више одговарају телевизији као масовном медију, од других.¹⁹

¹⁹ Слободан Марковић, *op.cit.*.

У Закључцима Прве европске спортске конференције о односу медија и спортских организација посебно је истакнуто:

- За развој спорта неопходна је ближа сарадња између медија и спортских организација, у контексту конкретног тржишта са растућим бројем ТВ канала и различитим ТВ сервисима. Таква већа сарадња медија, спортских организација и јавних власти је неопходна ради очувања вредности, аутономије и специфичних карактеристика спорта.
- Мада ТВ преноси доносе користи спорту, они могу да имају и негативан ефекат на природу неких спортских дисциплина и доведу до промена у организацији спорта. Спортска такмичења не могу да се сведу само на привлачење публике нити као предтекст за рекламне сврхе. Интегритет и аутономија спорта морају бити очувани тако да не може да дође до конфузије улоге медија и спортских организација, нити медији смеју да демонстрирају директну (нпр. куповина клубова) или индиректну контролу организације и распореда такмичења.
- Јавни интерес налаже дефинисање правила којима би се регулисао проток информација широј јавности и спортским догађајима важним за друштво, при чему би се узео у обзир утицај који би такав догађај имао на спортску праксу и социјалну кохезију. У овом контексту, треба успоставити равнотежу између заштите интереса јавности и развојних потреба клубова и савеза.

За Европску унију однос спорта и телевизије има и једну негативну димензију: кршење антимонополског права. Слобода конкуренције, као елеменат јавног поретка држава са тржишном привредом, штити се антимонополским прописима. Функција антимонополског права је да спречи претерану концентрацију капитала (стварање монопола, трустова, картела), односно да обезбеди да конкуренција буде и остане у оном облику и на оном нивоу који омогућују остварење пожељних економских и других друштвених циљева.

Према чл. 81 Уговора о оснивању ЕУ:

„1. Због инкомпатибилности са заједничким тржиштем забрањено је следеће: сви споразуми између предузећа, одлуке удружења предузећа и усаглашена пракса која може да утиче на трговину између држава чланица и која има за циљ или последицу искључење, ограничење или деформацију конкуренције на заједничком тржишту, а нарочито: (а) непосредно или посредно утврђивање куповних или продајних цена или других услова трговине; (б) ограничавање или контролисање производње, тржишта, техничког развоја или инвестирања; (ц) подела тржишта или извора снабдевања; (д) примена неједнаких услова на исте послове са различитим пословним партнерима, што их ставља у неравноправан конкурентски положај; (е) условљавање склапања уговора пристанком друге стране на додатне обавезе које, по својој природи и према трговачким обичајима, немају везе са предметом уговора.

2. Сви споразуми и одлуке који су забрањени овим чланом, ништави су.

3. Одредбе става 1 могу, међутим, бити изузете од примене у случају споразума или врсте споразума између предузећа, одлуке или врсте одлука удружења предузећа, усаглашене праксе или врсте усаглашене праксе која доприноси

производњи или промету робе, или унапређује технички или економски развој, и при том омогућује потрошачима правично учешће у оствареним погодностима, а да: (а) не намеће предузећима ограничења која нису неопходна за постизање тих циљева; (б) не даје могућност предузећима да елиминишу конкуренцију у погледу битног дела производа у питању.“

Осим тога, према члану 82 Уговора о оснивању ЕУ: „Свака злоупотреба доминантног положаја од стране једног или више предузећа на заједничком тржишту или његовом битном делу забрањена је као инкомпатибилна са заједничким тржиштем у мери у којој она може утицати на трговину између држава чланица. Таква злоупотреба се нарочито може састојати у: (а) непосредном или посредном утврђивање куповних или продајних цена или других услова трговине; (б) ограничавању или контролисању производње, тржишта, техничког развоја или инвестирања; (ц) подели тржишта или извора снабдевања; (д) примени неједнаких услова на исте послове са различитим пословним партнерима, што их ставља у неравноправан конкурентски положај; (е) условљавање склапања уговора пристанком друге стране на додатне обавезе које, по својој природи и према трговачким обичајима, немају везе са предметом уговора.“

Централни проблем који спорт има са антимонополским правом јесте чињеница да удружења спортских клубова као што су лиге и савези, и међународна удружења националних спортских савеза имају карактер привредних субјеката са монополским, односно доминантним положајем на тржишту.²⁰ Овај проблем се рефлектује на две стране. На првој је унутрашњи однос тих субјеката са њиховим члановима, као и међусобни однос чланова. На другој страни је спољни однос тих субјеката са трећим лицима. Питање „ТВ права“ је само једно од питања која се јављају у наведеном контексту. За савезе и лиге је карактеристично да теже да концентришу у својим рукама „ТВ права“ за све или највећи број спортских догађаја у оквиру такмичења која су под њиховом контролом. То је релативно ухватајућа пракса, али је питање да ли је, односно под којим условима је она допуштена са становишта антимонополских прописа. Основа проблема је у томе што савези и лиге, по правилу, нису изворни носиоци „ТВ права“, јер се не сматрају организатором спортског догађаја. Клубови, као организатори спортског догађаја, имају изворна „ТВ права“. Дакле, савез и лига може доћи до тих права само путем уговора. У пракси, међутим, ретко се закључују посебни уговори о „ТВ правима“ између клубова и савеза, односно лиге, већ се сматра да је то питање решено правилима савеза (лиге), која (правила) имају карактер уговора. Сасвим је неспорно да је ту реч о класичној монополској пракси која има за резултат ограничење привредне аутономије клубова и ограничење конкуренције у области „ТВ права“. Спорно је, међутим, да ли има основа да се таква пракса изузме из начелне забране монополског повезивања, тј. да се сматра допуштеном због оправданих разлога који претежу над негативним ефектима ограничења слободе конкуренције.

Пред антимонополским управним органима и судовима се концентрација „ТВ права“ у рукама удружења релативно успешно оправдава позивањем на спе-

²⁰ Цео наредни текст о проблему преношења „ТВ права“ на спортском догађају са становишта антимонополских правила наведен је према Марковић, *op.cit.*.

цифичности које организовани спорт има у односу на остале привредне делатности. Једна од основних специфичности спорта је неопходност ефикасне координације клубова у систему такмичења, која (координација) је могућа само на вишем нивоу организације, као што је удружење. Без такве координације у најширем смислу, клубови не могу да обављају ни своју спортску, а још мање економску активност. На пољу „ТВ права“ се та координација испољава у могућности да их удружење, закључивањем уговора са ТВ станицама, комерцијализује на централизован начин и у пакету, тј. за цео циклус такмичења. Тај облик комерцијализације има предности у односу на појединачну комерцијализацију појединих спортских догађаја од стране сваког клуба за себе. Предност се испољава како у односу на клубове, тако и на ТВ станице. Наиме, комерцијализацијом „ТВ права“ у пакету, отклањају се разлике у „цени“ „ТВ права“ за поједине спортске догађаје, које (разлике) потичу од различитог степена интересовања ТВ публике за те спортске догађаје. Ово је посебно важно у спортовима код којих почетни стадијум такмичарског циклуса зависи од парова клубова или индивидуалних спортиста који су одређени жребом. Предност за ТВ станице, пак, огледа се у извесности и могућности дугорочног планирања програма. Наредна специфичност организованог спорта јесте да се, у циљу повећања неизвесности такмичарских резултата на крају циклуса такмичења (па тиме и повећања привlačности спорта за ТВ публику), обезбеди извесна уједначеност услова у којима ће сваки клуб учествовати у такмичењу. Другим речима, економске разлике између клубова који учествују у такмичењу не смеју бити одлучујући фактор за њихов успех или неуспех. Према томе, организовани спорт подразумева постојање одређених механизма за преливање новца од богатијих клубова ка сиромашнијим. Тих механизма има више, а најзначајнији су везани за накнаде за трансфер спортиста из једног клуба у други, и расподелу новца од накнаде за „ТВ права“. Удружења која централизовано и у пакету комерцијализују „ТВ права“ имају обавезу да највећи део новца расподељују клубовима тако да сваки клуб има користи од емитовања сваког спортског догађаја, без обзира да ли је конкретни клуб учествовао у конкретном спортском догађају. Коначно, додатна посебност организованог спорта односи се на околност да нема врхунског професионалног (па тиме и комерцијалног) спорта ако није обезбеђен систем регрутовања и обуке младих спортиста. Спортски подмладак је брига клубова у нижим ранговима такмичења, као и клубова који припадају најширем школском или рекреативном спорту. Јасно је да ови клубови не би могли опстати без финансијске подршке која једним делом долази од комерцијално успешних клубова у највишем рангу такмичења. Један од најрационалнијих механизма за инвестирање новца у спортски подмладак и рекреативну активност уопште, јесте издвајање дела накнаде од централизоване комерцијализације „ТВ права“

Кад се у контексту „ТВ права“ говори о односу удружења са трећим лицима, мислимо на лица са којима удружења закључују уговоре о ТВ емитовању спортских догађаја. То су ТВ станице. У новије време, међутим, савези, односно лиге све чешће закључују уговоре са субјектима који функционишу као агенције специјализоване за пласман (маркетинг). Са становишта антимонополских прописа није битно да ли је уговор са ТВ станицом о емитовању спортског догађаја закључило удружење или специјализована агенција, већ је битно да је реч о при-

вредном субјекту који има монополски, односно доминантан положај на тржишту услуга емитовања спортских догађаја. Уговори о ТВ емитовању, које удружења закључују са ТВ станицама, подложни су испитивању са два аспекта. Један је да ли се њима врши тзв. монополско повезивање са циљем искључења или ограничења конкуренције, а други је да ли они представљају злоупотребу монопола, односно доминантног положаја на тржишту. Реалне прилике на релевантним тржиштима, које су последица технолошког напретка у средствима за масовну комуникацију, као и формирања одређених културних навика становништва, диктирају актуални став управне и судске праксе у упоредном праву, по којем се поменути уговори никако не могу *à priori* сматрати недопуштеним. У САД се отишло и даље, па је уведено изричито законско изузеће спортских „ТВ права“ из домаћаја антимонополских прописа. За управне и судске органе у Европи који примењују антимонополске прописе пресудно је да ли се конкретним уговором постиже претерано ограничење конкуренције, односно да ли има довољно разлога којима се оно може оправдати. За оцену мере ограничења конкуренције битни су трајање уговора, обим „ТВ права“ и дозвољеност давања „подлиценци“. Уговори који се односе на појединачни спортски догађај, неколико одређених спортских догађаја или један циклус одређеног такмичења, у начелу су допуштени. Проблем настаје са уговорима који трају више година. Комисија ЕУ је 1997. године прогласила ништавним уговор који је Холандски фудбалски савез закључио са станицом Спорт 7 на седам година (препоручује се максимално три године).

Кад је реч о обиму „ТВ права“, проблематични су они уговори којима се једној ТВ станици допушта ексклузивно директно емитовање, ексклузивно снимање и одложено емитовање снимка, као и ексклузивно емитовање краћих извештаја са спортског догађаја. Препоручује се да се не дају сва ексклузивна права једној ТВ станици, већ да се она разложи и расподеле на две или више ТВ станица.

Посебно су специфични случајеви у којима савез, односно лига закључи уговор о ТВ емитовању са одређеном агенцијом или организацијом (а не са ТВ станицом), па тек та агенција или организација закључује уговоре о ТВ емитовању („уговоре о подлиценци“) са ТВ станицама. Од значаја је чињеница да се тим „уговорима о подлиценци“ умножава број ТВ станица које имају право да емитују одређени спортски догађај, чиме се омогућава конкуренција међу ТВ станицама. Ипак, да само формална могућност закључивања „уговора о подлиценци“ не би била средство за изигравање антимонополских забрана, неопходно је да се „подлиценце“ доиста дају, и то под разумним условима (пре свега уз наплату умереног износа накнаде) који су заинтересованим ТВ станицама познати довољно времена унапред, који су транспарентни и недискриминаторни.

У пракси је већ било случајева у којима антимонополски органи Европске уније нису имали разумевања за само формалну могућност закључења већег броја „уговора о подлиценци“. EBU (European Broadcasting Union - Европска унија за радиодифузију) је типичан пример за организацију која прибавља „ТВ права“ од организатора спортских догађаја или од удружења, па их затим, на основу „уговора о подлиценци“ даје ТВ станицама. EBU је, заправо, унија јавних националних телевизија у Европи, која преко свог сервиса „Евровизија“ прибавља ТВ

права за најважније спортске догађаје (нпр. Олимпијске игре, европска и светска првенства у најпопуларнијим спортовима) у циљу давања „подлиценци“ за емитовање тих догађаја својим чланицама. ЕБУ је чест предмет притужби због повреде антимонополских прописа. Посебно су занимљива два предмета која су расправљана пред Комисијом ЕУ и Европским судом правде. У првом предмету, чињенично стање је било следеће: приватна ТВ станица Screensport и Eurosporti су конкуренти на тржишту емитовања спортских догађаја. Еуроспорт, као акционарско друштво чији су власници били конзорцијум чланица ЕБУ, с једне, и приватна ТВ станица Sky Television, с друге стране, имао је приступ „подлиценцама“ даваним од стране ЕБУ под привилегованим условима који важе за чланице ЕБУ. Тим путем, Sky Television, као приватна станица и сувласник Еуроспорта, имала је повластицу у односу на све друге приватне ТВ станице, јер се преко Еуроспорта могла користити привилегијама које су резервисане само за националне јавне телевизије као чланице ЕБУ-а. Такву праксу је успешно оспорио Screensport пред Комисијом ЕУ 1991. године. (Screensport Case, 19.2.1991, OJ L63–9.3.1991., стр.32). У другом предмету из 1996. године пред Судом правде ЕУ, по тужби четири приватне ТВ станице против претходне одлуке Комисије ЕУ о изузећу ЕБУ-а из антимонополских забрана (Metropole Television, Reti Televisive Italiane, Gestelevision Telecinoco и Antena 3 de Television), успешно је оспорен цео дотадашњи систем функционисања ЕБУ-а. Наиме, утврђено је да се ЕБУ, без обзира на формалну могућност давања „подлиценци“ заинтересованим ТВ станицама, у конкретним случајевима понаша непредвидиво и дискриминаторски. При том, он не само да генерално дискриминише приватне ТВ станице у односу на јавне (које су његове чланице), већ нема уједначен и правичан однос према свим приватним ТВ станицама, што представља злоупотребу монополског положаја и води деформисању конкуренције међу ТВ станицама (Metropole Television Case, пресуда од 11. 7. 1996, T 528/93).

3. Слобода кретања играча

Седамдесетих година прошлог века пред Европску економску заједницу се поставило питање да ли су спортска правила националних спортских свеза која су ограничавала ангажовање спортиста држављана других држава чланица Заједнице у такмичењима која су ти савези организовали у складу са слободом кретања рада и начелом недискриминације, базним начелима комунитарног права. Одговор на то питање дао је Суд правде Европских заједница (ЕУ) у неколико својих пресуда.

У пресуди у случају *Walrave v. Union Cyclistice Internationale*²¹ дат је одговор на два битна питања: да ли је комунитарно право релевантно за односе у спорту и да ли забрана дискриминације важи и за спортске савезе. У пресуди је речено²²:

²¹ Case 36/74, 1974, ECR1405

²² Наведено према: Весна Кнежевић-Предић, *Случај Unione Royale Belge des Societes de Football Association (ASBL) and Others v. Jean-Marc Bosman*, *краће Bosman Case*, Ревивија за европско право, бр. 2-3/1999, стр. 106-107.

„С обзиром на циљеве Заједнице, делатност спорта је подвргнута комуни-тарном праву само у оној мери у којој она представља економску активност у сми-слу члана 2 Уговора.

Када је таква активност по свом карактеру плаћено запослење или услу-га са накнадом она улази посебно и сходно случају, у оквиру члана 48 до 51 или 59 до 66 Уговора.

Ове одредбе, које ефектуирају опште правило из члана 7 Уговора, за-брањују сваку дискриминацију засновану на држављанству у вршењу актив-ности на које се односе.

У том погледу, тачна природа правног односа на бази кога се таква услуга остварује није значајна будући да правило недискриминације покрива на истоветан начин сваки рад или све услуге.

Та забрана, међутим, не утиче на састав спортских тимова, нарочито националних тимова, чије је формирање искључиво питање од интереса за спорт и које, као такво, нема никакве везе са економском акувношћу.

Ово ограничење домаћаја одредаба о којима је реч мора, међутим, оста-ти ограничено сопственим циљем...

Забране такве дискриминације се не примењује само на деловање јав-них власти већ се, исто тако, протеже и на правила сваке друге природе која имају за. циљ да на колективни начин регулишу плаћено упошљавање и обезбеђивање услуга.

Укидање препрека слободе кретања лица и слободе пружања услуга између држава чланица, које представљају основне циљеве Заједнице садржане у члану 3 (ц) Уговора, било би компромитовано када би се укидање баријера националног по-рекла могло неутралисати препрекама које настају као последица остваривања правне аутономије савеза или организација које не потпадају под јавно право.“

Питањем забране играња страних играча за професионалне фудбалске клубова Суд правде се бавио и у случају *Dona v. Montero*²³. У својој пресуди суд је заузео следеће становиште:

„С обзиром на циљеве Заједнице, делатност спорта је подвргнута комуни-тарном праву само у оној мери у којој она представља економску активност у смислу члана 2 Уговора.

То важи за активности професионалних или полупрофесионалних фудбалера, које су по својој природи плаћена запослења или услуге са надокнадом.

Ако су такви играчи држављани једне државе чланице онда они у свим дру-гим државама чланицама уживају погодности на бази одредаба комунитарног пра-ва које се тичу слободе кретања лица и пружања услуга.

Те одредбе, међутим, не прече усвајање правила или праксе који искљу-чују стране играче из учешћа у одређеним утакмицама са разлога који нису еко-номске природе, а који се односе на особену природу и контекст таквих утак-мица и стога су искључиво од спортског интереса, као што су, на пример, утак-мице између националних тимова различитих држава.

Ово ограничење домаћаја одредаба о којима је реч мора, међутим, остати ограничено сопственим циљем.“²⁴

²³ Case 13/76, 1976, ECR 1333.

²⁴ Наведено према Весна Кнежевић-Предић, ибид., стр. 107-108.

Став Суда правде према тзв. националним клаузулама добио је свој даљи развој у чувеној пресуди у спору *Unione Royale Belge des Societes de Football Association (ASBL) and Others v. Jean-Marc Bosman*²⁵. На основу преговора са Европском Комисијом, УЕФА је још 1978. године преузела обавезу да укине ограничење броја страних играча са којима један клуб може закључити уговор, уколико је реч о држављанима држава чланица ЕЗ. УЕФА је ограничила број играча који могу играти у једној утакмици на два, с тим да се то ограничење не односи на играче који су пет година и дуже настањени на територији односног националног савеза. Та правила су измењана 1992. године када је УЕФА усвојила такозвано „три + два“ правило. Њиме је фиксирана доња границу броја страних играча - три по сваком тиму, с тим да су од ограничења изузета и два играча која су у односној држави непрекидно играла пет и више година, укључујући и три године за јуниорски клуб. Национални спортски савези држава чланица ЕУ сами су у датим оквирима прописали максималан број „страних“ играча који могу играти на једној утакмици. У случају Босман, Суд правде ЕУ се нашао пред задатком да испита да ли клаузуле о држављанству представљају препреку за слободно кретање радника, што је забрањено чланом 48. Као свој основни став Суд правде је констатовао:

„У члану 48, ставу 2 изричито се наводи да слобода кретања радника подразумева укидање сваке дискриминације засноване на националности између радника из различитих држава чланица у вези са запослењем, плаћањем и условима рада.

Та одредба је имплементирана чланом 4 Уредбе (ЕЕЗ) бр. 1612/68 Савета, од 15. октобра 1968. године, о слободном кретању радника унутар Заједнице (Сл. лист Л 257, стр. 2), на основу које се одредбе закона, подзаконских аката и радње које предузима администрација држава чланица којима се ограничава, бројчано или процентуално, запошљавање странаца у предузећима, према типу активности, у одређеној области или на националном нивоу, не могу применити на држављане других држава чланица.

Исто начело примењује се на клаузуле у правилима спортских удружења којима се ограничава право држављана других држава чланица да учествују, као професионални играчи, у фудбалским утакмицама (видети претходно наведену пресуду *Дона*, тачка 19).

Чињеница да се те клаузуле не односе на запошљавање играча, за шта не постоје ограничења, већ на питање у којој мери они могу играти на званичним утакмицама, ирелевантна је. У мери у којој учешће на тим утакмицама чини суштински предмет активности професионалног играча, очигледно је да правило којим се то ограничава уједно ограничава и могућности за запослење играча у питању.“

У свом изјашњењу Суду правде, Белгијски фудбалски савез (УРБСФА), УЕФА, као и немачка, француска и италијанска влада, навели су да се клаузуле о држављанству могу оправдати неекономским разлозима који се тичу самог спорта као таквог:

- клаузуле служе да очувају традиционалну везу која постоји између сваког клуба и његове земље, што је фактор од велике важности за омогу-

²⁵ Case C-415/93, Judgement 15 December 1995

ћавање идентификовања публике са својим омиљеним тимом и омогућавање да клубови који учествују у међународним такмичењима заиста представљају своју земљу;

- клаузуле су неопходне ради стварања резерве националних играча потребне да би националне екипе имале довољно врхунских играча за све позиције у тиму.
- клаузуле доприносе одржавању спортског баланса између клубова тако што онемогућавају најбогатије клубове да за себе обезбеде услуге најбољих играча.
- правило „3+2” утврдили су заједно УЕФА и Комисија и оно треба да буде мењано с времена на време у складу са развојем политике Заједнице.

У одговору на овакве аргументе, Суд правде ЕУ је истакао да је у пресуди *Дона* прихватио да се одредбе Уговора у области слободног кретања лица не противе постојању прописа или праксе којима се страни играчи искључују са неких утакмица из неекономских разлога, узимајући у обзир специфични карактер и оквир тих утакмица који се тичу само спорта као таквог, као на пример утакмица између националних тимова различитих држава, али и да такво сужење поља примене одредаба у питању мора бити ограничено на свој сопствени циљ. Међутим:

„Овде, клаузуле о држављанству не односе се само на специфичне утакмице у којима се супротстављају националне екипе држава, већ се примењују на све званичне сусрете између клубова и, према томе, на суштину активности коју обављају професионални играчи.

Под тим околностима, не може се сматрати да су клаузуле о држављанству у складу са чланом 48 Уговора, јер би у супротном тај члан био лишен практичног дејства а основно право слободног приступа послу, које он даје сваком раднику у Заједници независно од његовог држављанства. уништено (о последњем запажању видети пресуду од 15. октобра 1987. године. *Neulens*, 222/86, рес. р. 4097, тачка 14).

Ниједан од аргумената које су навела спортска удружења и владе које су изнеле своја запажања није такве природе да може довести у питање такав закључак.

Прво, веза између фудбалског клуба и државе Чланице из ког потиче не може се сматрати инхерентном спортској активности, не више од везе тог клуба са својим крајем, градом, регионом или, у случају Велике Британије, територијом покривеном сваким од четири удружења. Иако се национална такмичења одвијају између клубова из различитих региона, градова или крајева, не постоји правило којим се клубовима ограничава право да на терен изведу играче из других крајева, градова или региона.

У међународним такмичењима учешће је омогућено клубовима који су остварили одређене резултате такмичећи се у својим земљама, при чему никакав посебни значај није придат држављанству њихових играча.

Друго, док национални тимови морају бити сачињени од играча који имају држављанство земље у питању, ти играчи не морају уједно бити регистровани као играчи клубова из те земље. По правилима спортских удруже-

ња. клубови који запошљавају стране играче обавезни су да им дозволе да учествују у одређеним утакмицама националног тима њихове државе.

Иако слобода кретања радника, отварајући тржиште рада у једној држави чланици за држављане других држава чланица, има као последицу смањивање шанси радника да нађу посао у држави чланици чији су држављани, она им с друге стране нуди нове могућности запослења у другим државама чланицама. Та запажања се очигледно могу применити и на професионалне фудбалере.

Треће, иако је било наведено да клаузуле о држављанству спречавају најбогатије клубове да за себе резервишу услуге најбољих страних играча, оне нису довољне да би се постигао циљ одржавања баланса између клубова, јер не постоје правила којима се ограничава могућност тих клубова да ангажују најбоље националне играче, што такође ремети тај баланс.

Најзад, када је реч о аргументу који се односи на учешће Комисије у изradi правила „3+2“, треба подсетити да, ван случајева у којима јој је таква надлежност изричито дата, Комисија није овлашћена да даје гаранције о усклађености одређеног понашања са Уговором (видети такође пресуде од 27. маја 1981. године, *Essevi and Salengo*, 142/80 и 143/80, рец. п. 1413, тачка 16). Ни у једном случају она нема овлашћење да дозволи понашања супрот-на Уговору.

Из претходног произилази да члан 48 Уговора не дозвољава примену правила спортских удружења по којима, током такмичења која та удружења организују, фудбалски клубови могу извести на терен само одређен ограничени број професионалних играча који су држављани других држава чланица.“

Након решавања питања забране дискриминације професионалних спортиста из земаља чланица ЕУ у погледу права играња у националним лигама унутар ЕУ, пред Суд правде ЕУ се поставило питање да ли таква забрана постоји и у односу на професионалне спортисте који долазе из земаља са којима Европска унија има закључен уговор о партнерству (придруживању) и сарадњи. Свој основни став у погледу овог питања, Суд правде је заузео у спору *Kolpak v. Deutscher Handballbund* (спор 438/00 из 2003. године). Суд правде је утврдио да је у Споразуму о придруживању између ЕУ и Словачке утврђена забрана дискриминације на основу држављанства и у области спорта и да су самим тим правила Немачког рукометног савеза према којим словачки играч може само ограничено да учествује на лигашким и куп утакмицама у супротности са Споразум. Припадници држава које имају са ЕУ закључени споразум о придруживању морају се третирати у складу са тим споразумом и у случају да он предвиђа једнако третирање држављана, онда се и спортисти из држава које имају закључен такав споразум морају третирати исто као и држављани чланица ЕУ.

Овакав став Суда правде је даље развијен у пресуди од 12. априла 2005. године у спору *Igor Simutenkov v. Ministerio de Rducation y Cultura and Real Federacion Espanola de Futbol*. Игор Симутенков је професионални фудбалер са руским држављанством. У тренутку спора он је поседовао шпанску дозволу о боравку и радну дозволу, као и уговор о раду са фудбалским клубом „Club Deportivo Tene-rife“. Шпански фудбалски савез издао му је, међутим, само лиценцу за „играче изван ЕУ“, који само у ограниченом броју могу бити ангажовани као играчи на националном нивоу. Симутенков се у покренутом спору пред Судом правде ЕУ

позвао на члан 23. Споразума о партнерству између Русије и ЕУ, и затражио да се Шпански фудбалски савез обавезе да га третира као сваког другог држављанина земаља ЕУ. У члану 23. Споразума о партнерству садржана је следећа клаузула: „Полазећи од правних прописа, услова и поступака који су на снази у државама чланицама, Заједница и њене државе чланице гарантују да ће држављанина Русије који су на подручју неке државе чланице правоваљано запослени бити зајемчено поступање које у погледу услова рада, зарада или отпуштања неће представљати дискриминацију гледано у односу на сопствене држављане“.

Суд правде ЕУ је прво испитивао да ли Споразум о партнерству као правна норма има непосредно дејство у држави чланици ЕУ, на који се појединац може позвати пред Судом. Суд правде је такво дејство потврдио позивајући се на општа начела да Споразум, уз узимање у обзир његов текст и у погледу на његову природу и циљеве, садржи јасне и прецизне обавезе чије испуњење и дејство нису зависни од издавање неког другог акта. Текст Споразума је јасан и безуслован и формулише за сваку државу чланицу забрану да се руски радник на основу свог држављанства оштећује у погледу услова рада, зараде или отпуштања у односу на држављане односне државе чланице ЕУ. То би било супротно налогу једнаког поступања, који установљава сасвим одређену обавезу постизања резултата, без потребе да се доносе и додатни национални прописи.

У погледу садржине и домаћаја клаузуле из чл. 23. Споразума, Суд правде је, одбијајући приговор шпанске Владе и Шпанског фудбалског савеза да формулација „полазећи од правних прописа који важе у државама чланицама“ значи предност националне регулативе над Споразумом, констатовао да би такво тумачење у потпуности одузело дејство Споразуму, јер би државе чланице могле према слободној оцени да установљавају правила која би одступала од Споразума. Руски радник који је правноваљано запослен на територији државе чланице ЕУ има право на једнако третирање као и други радници из земаља ЕУ (чл. 39. Уговора ЕУ). Таква обавеза једнаког третирања важи за сваку званичну утакмицу клуба. Правила Шпанског фудбалског савеза којима се професионални спортиста са руским држављанством подвргава ограничењима везаним за број спортиста из „трећих земаља“ који могу учествовати у такмичењима на националном нову, супротна су Споразуму о партнерству између ЕУ и Русије.

Шпански фудбалски савез је био мишљења да захтев Симутенкова треба одбити и из разлога што Русија није закључила Споразум са циљем да касније постане чланица ЕУ, него само обичан споразум о кооперацији, па самим тим није ни потребно једнако третирање држављана. Суд правде је таква приговор одбио са образложењем да имајући у виду јасан текст Споразума у опште није битно какав статус дотична земља има у односу на ЕУ већ искључиво шта је са конкретном трећом земљом уговорено.²⁶

²⁶ Након пресуде у случају Симутенко спортисти из 101 државе су стекли право да унутар Европске уније играју са тзв. ЕУ лиценцом. Из Европе то су земље: Норвешка, Лихенштајн, Исланд, Швајцарска, Турска, Сан Марино, Русија, Македонија, Хрватска, Украјина, Молдавија, Јерменија, Азербејџан, Грузија, Казакстан, Киргизија, Туркменистан, Узбекистан, Белорусија. Бугарска и Румунија су у међувремено постале чланице ЕУ.

Случај Босман

Проблем учешћа страних играча у националним клубовима неминовно је довео и до питања њихових **трансфера**, односно слободе прелазака из једног клуба у други. Проблем је тим сложенији што су надлежности за регулисање овог питања подељене између националних и међународних (европских и светских) спортских савеза. Европски суд правде се овим проблемом бавио у већ наведеном Босман случају: *Unione Royale Belge des Societes de Football Association (ASBL) and Others v. Jean-Marc Bosman*. Са становишта чињеничног стања, суштина спора је била у следећем²⁷:

- Босман је као фудбалер започео професионалну каријеру 1986. године у једном од клубова белгијске прве лиге. Две године након тога он је закључио први уговор о трансферу и постао члан другог белгијског прволигаша SA Royal Club Liegeois. Уговор са овим клубом истицао је 30. јуна 1990. године те је RC Liege како налажу правила УРБСФА, понудио Босману једногодишњи уговор са месечним примањима у износу гарантованог минимума. Босман је одбио да потпише тај уговор, па се његово име нашло на трансфер листи. Утврђена је и накнаде за тзв. принудни трансфер. Како ни један клуб није исказао интерес, Босман је тек 30. јула закључио уговор са француским друголигашем "US Dunkerque" који је претходно са RC Liege постигао споразум о привременом трансферу овог играча. RC Liege је учинити и коначну понуду за трајни трансфер, с тим да су оба уговора које је US Denkerque - и уговор са Босманом и уговор са RC Liege - садржали један битан услов за ступање на снагу - да одобрење УРБСФА за трансфер пристигне Француском фудбалском савезу најкасније 2. августа. Тај услов, међутим, није био испуњен. Није ни могао бити јер RC Liege, сумњајући у платежну способност US Denkerque; његово издавање није ни затражио. Шта више, Босман је већ 31. јула суспендован и тако спречен да игра у наредној сезони за RC Liege и за било који други клуб.
- Правила УЕФА из 1990. године: "Принципи о сарадњи држава чланица Савеза, УЕФА и њихових клубова" прописивала су, између осталог, да је играч по истеку уговора слободан да закључи уговор са клубом по свом избору, да је нови клуб обавезан да закључење уговора одмах нотификује старом клубу, а стари клуб националном савезу. Национални је савез, пак, обавезан да одмах изда сертификат Она предвиђају и право старог клуба на накнаду "за обуку и развој". У случају спора о износу накнаде, формира се тим експерата УЕФА који доноси обавезујућу одлуку. Од посебног је значаја одредба која раздваја пословне односе између старог и новог клуба од права играча да наступа за нови тим. У члану 16. изричито се каже да исплата накнаде није од значаја за спортску и професионалну активност играча и да је он слободан да наступа за нови клуб. Што се трансфера страних играча тиче, предвиђа се примена правила ФИФЕ. Правила ФИФЕ која су 1990. године била на снази усвојена су 1986. године. Она су

²⁷ Наведено према Весна Кнежевић-Пређић, оп. цит., стр. 109-110.

националним савезима остављала право да одреде статус и квалификације својих играча које остали савези признају. Према слову члана 14(1) професионални играчи нису могли напустити национални савез све док су били везани уговором, правилима клуба, лиге или савеза. Трансфер је, стога, претпостављао издавање сертификата о трансферу националне асоцијације, којим је она потврђивала да су све финансијске обавезе, укључујући и накнаду о трансферу, намирене. Нови савез није могао регистровати играча све док не добије сертификат старог. Правила о трансферу измењена су 1994. године. Сертификат старог савеза и даље је претпоставка регистрација у новом. Нови савез је једини овлашћен да затражи издавање сертификата чије се издавање може ускратити само ако играч није испунио уговорне обавезе према старом клубу или ако између старог и новог клуба постоји спор о трансферу а није спор финансијске природе. Нова правила ће укључити и одредбу о томе да спор о износу накнаде за трансфер не сме утицати на спортске и професионалне активности, као и да ће играч бити слободан да наступа за нови клуб чим сертификат стигне новом савезу.

- Правила о трансферу професионалних фудбалера Белгијског фудбалског савеза (УРБСФА) била су у време од значаја за случај Босман следећа. Клубови закључују уговор са својим фудбалерима којим обавезно дефинишу њихову зараду и минимални бонус, као и рок на који је уговор закључен. Уговори се закључују на минимум годину, а максимум пет година и морају истицати 30. јуна. Пре истека уговора, а најкасније 26. априла године у којој уговор истиче, клуб је дужан да играчу понуди нови уговор. У супротном, он од 1. маја стиче статус аматера у погледу трансфера. Играч има право да понуду одбије. У том се случају његово име ставља на трансфер листу која се УРБСФУ мора доставити најкасније до 30. априла. За играче који се налазе на тој листи важи систем тзв. "принудног трансфера" и то од 1. до 31. маја. У овом периоду они могу закључити уговор са другим клубом и без пристанка старог клуба уколико нови клуб исплати надокнаду за трансфер коју правила УРБСФУ дефинишу као компензацију за обучавање играча. Износ надокнаде обрачунава се тако што се укупни годишњи приход играча умножава од 2 до 14 пута за професионалце, односно од 4 до 16 пута за неаматере, зависно старости играча. Период "слободног трансфера" почиње 1. и траје до 25. јуна. Промена клуба је могућа само уз пристанак бившег клуба, с тим да се износ надокнаде за трансфер слободно уговара између старог и новог клуба играча. Уколико нови клуб не исплати уговорени износ национални савез га може казнити. За случај да не дође ни до "слободног трансфера" стари клуб је у обавези да играчу понуди нови једногодишњи уговор са условима истим као у априлу. Ако играч одбије и ту понуду клуб га, почев од 1. августа, може суспендовати, а ако то не учини он аутоматски стиче статус аматера. Ако суспендовани играч не закључи ни један други уговор или до трансфера не дође, он, после две сезоне у којима му није било дозвољено да игра, може себи прибавити статус аматера.

На основу наведеног чињеничног стања, Босман је покренуо поступак пред надлежним белгијским судом против RC Liege, УЕФА, УРБСФА, са захтевом да му се надокнади штета коју је претрпео и да се наложи туженима да га не ометају у остваривању слободе закључивања уговора са новим

послодавцем. Такође је затражио и да се суд обрати Суду правде ЕУ и сам затражи оцену сагласности правила о трансферима са комунитарним правом. У пресуди првостепеног суда од 11. јуна 1992. године и пресуди апелационог суда од 1. октобра 1993. године, усвојен захтев за накнаду штете и одлучено да се упути Суду правде захтев да се донесе одлука о претходном питању, у вези сагласности правила о трансферу играча са чл. 48, 85 и 86 Уговора о ЕЕЗ. Од Суда правде је затражено да одговори:

"Да ли чланове 48, 85 и 86 Римског уговора од 25. марта 1957. треба тумачити тако да:

- забрањују фудбалском клубу да захтева и прима исплату извесне суме новца приликом ангажовања једног од његових играча чији уговор истиче од клуба који је његов нови послодавац;
- забрањују националним и међународним спортским удружењима или савезима да у своју релевантну регулативу уносе одредбе којима се ограничава учешће страних играча из Европске заједнице у такмичењима која они организују?"²⁸

Одговарајући на постављена питања, Суд правде је утврдио:

„Као што је Суд констатовао у више наврата, слобода кретања радника представља једно од основних начела Заједнице и одредбе Уговора које гарантују ту слободу имају директно дејство од истека прелазног периода.

Суд је такође сматрао да одредбе Уговора о слободном кретању лица имају за циљ да држављанима Заједнице олакшају обављање професионалних активности било које природе на територији Заједнице и да су оне супротстављене мерама које би могле да ставе у лошији положај држављане који би хтели да обављају економску активност на територији друге државе чланице (видети пресуде од 7. јула 1988. године, *Stanton*, 143/87, рец.п. 3877, тачка 13, и од 7. јула 1992. године, *Singh*, C-370/90, рец. п. 1-4265, тачка 16).

У том смислу, држављани држава чланица нарочито имају право, које произилази директно из Уговора, да напусте своју државу порекла да би отишли на територију друге државе чланице и тамо боравили у циљу обављања економске активности (видети нарочито пресуде од 5. фебруара 1991. године, *Rouh*, C-363/89, рец.п. 1-273, тачка 9, и претходно наведену *Singh*, тачка 17).

Одредбе које спречавају или обесхрабрују држављане једне државе чланице да напусте своју државу порекла како би вршили своје право на слободно кретање представљају, према томе, препреке за ту слободу чак и ако се примењују независно од држављанства радника у питању (видети пресуду од 7. марта 1991. године, *Masgio*, C-10/90, рец. п. 1-1119, тачке 18 и 19).

Суд је такође навео у пресуди од 27. септембра 1988. године, *Daile Mail and General Trust* (81/87, рец.п. 5483, тачка 16) да ако одредбе Уговора које се односе на слободу настањивања имају за циљ да обезбеде национални третман у држави чланици пријема, оне се исто тако супротстављају томе да држава порекла спречава настањивање у другој држави чланици, било својих држављана

²⁸ Белгијски апелациони суд није прихватио предлог УЕФА да се Суду правде постави и питање да ли би одговор на постављено питање био другачији да је систем трансфера дозвољавао играчу да слободно насупта за нови клуб чак и ако тај клуб није још увек исплатио накнаду за прелазак старом клубу (Весна Кнежевић – Предић, ибид., стр. 113).

било предузећа основаних у складу са њеним законодавством, која одговарају дефиницији наведеној у члану 58. Права гарантована члановима 52 и следећим Уговора била би обесмишљена уколико би држава порекла могла да забрани предузећима да напусте њену територију како би се настанила у другој држави чланици. Иста запажања се намећу када је реч о члану 48 Уговора у вези са правилима којима се спречава слободно кретање држављана једне државе чланице који желе да обављају плаћену активност у другој држави чланици.

Тачно је да се правила о трансферима о којима је реч у споровима у принципу примењују и на трансфере играча између клубова који припадају различитим националним удружењима у оквиру исте државе чланице, као и да су сличним правилима уређени трансфери између клубова који припадају истом националном удружењу.

Међутим, као што су приметили господин Босман, данска Влада и господин општи правобранилац у тачкама 209 и 210 својих закључака, та правила могу ограничити слободно кретање играча који желе да обављају своју активност у другој држави чланици спречавајући их или обесхрабрујући их да напусте клуб коме припадају чак и после истека уговора о раду.

У ствари, чим поменута правила предвиђају да професионални играч фудбала не може обављати своју активност у оквиру новог клуба из друге државе чланице све док тај клуб не плати накнаду за трансфер чији износ је договорен између два клуба или одређен у складу са правилником спортског удружења, она представљају препреку за слободно кретање радника.

Као што је национални суд добро запазио, та констатација није угрожена чињеницом да правила о трансферима која је усвојила УЕФА 1990. године предвиђају да економски односи два клуба немају утицаја на активност играча, који може слободно играти за свој нови клуб. Тај нови клуб ипак остаје обавезан да плати накнаду, под претњом казне која може довести и до ликвидације због дугова, што спречава клуб да на ефикасан начин ангажује играча који долази из клуба из друге државе чланице без плаћања те накнаде...

Из тога произилази да правила о трансферима представљају препреку за слободно кретање радника, забрањену чланом 48 Уговора. Другачије би могло бити једино у случају да та правила следе легитимни циљ који је у складу са Уговором и да се могу оправдати императивним разлозима у општем интересу. Али чак и када би то био случај, било би још неопходно да примена поменутих правила може гарантовати остваривање циља о коме је реч и не превазилази оно што је неопходно да би се тај циљ достигао..."

УРБСФА, УЕФА, као и француска и италијанска влада, покушали су да правила о трансферима оправдају потребом да се одржи финансијски и спортски баланс између клубова, као и потребом да се подржи тражење талената и тренирање младих играча. Одбијајући те приговоре, Суд правде је констатовао:

„Узимајући у обзир друштвени значај који спортске активности, а нарочито фудбал, имају у оквиру Заједнице, мора се признати да су разлози који се састоје у обезбеђивању баланса између клубова, при том чувајући једнакост шанси и неизвесност резултата, и одабира и тренирања младих играча, легитимни.

Када је реч о првом од тих разлога, господин Босман је исправно истакао да примена правила о трансферима није одговарајући начин да се одржи финансијски и спортски баланс у свету фудбала. Та правила не спречавају најбогатије клубове да за себе обезбеде услуге најбољих играча, нити спречавају да финансијске могућности не буду одлучујући моменат у спортској конкуренцији, чиме је једнакост између клубова у значајној мери нарушена.

Када је реч о другом разлогу, мора се истаћи да ће перспектива добијања накнаде за трансфер, развој и тренирање подстаћи фудбалске клубове да траже нове таленте и тренирају младе играче.

Међутим, због тога што је немогуће са извесношћу предвидети спортску будућност младих играча, као и због тога што постоји ограничени број играча који ће играти професионално, те накнаде су, по својој природи, неизвесне и алеаторне и, у сваком случају, независне од стварних трошкова које су клубови поднели како би створили како будуће професионалне играче. тако и оне који то никада неће постати. Перспектива добијања накнаде, не може, у тим условима, бити одлучујући фактор који би подстакао тражење и тренирање младих играча, нити може бити одговарајући начин финансирања њихових активности, нарочито у случају малих клубова.

Поред тога, као што је господин општи правобранилац навео..., исти циљеви могу бити достигнути на начине који су барем подједнако ефикасни, а који не спречавају слободно кретање радника.“

На основу претходно изнетих ставова, Суд правде ЕУ је у својој пресуди заузео став:

„Због тога одговор на прво питање мора бити да члан 48 Уговора укључује примену правила спортских удружења по којима професионални играч фудбала који је држављанин једне државе чланице не може, по истеку уговора којим је везан за један клуб, бити запослен од стране другог клуба из друге државе чланице уколико тај други клуб не плати првом клубу накнаду за трансфер, развој и тренирање.“

У циљу да се узму у обзир особености спорта, 5. марта 2001. године ЕУ Комисија, с једне стране, и ФИФА и УЕФА, с друге стране, постигли су компромис у погледу међународних трансфера фудбалера. Суштина тог компромиса је у следећем:

- Треба да постоји главни период за трансфер. Поред тога током сезоне постоји и још један период у коме су допуштени трансфери, али само из одређених разлога;
- Уговори са играчима треба да се закључују на период од најмање једне године . Максимално трајање уговора износи пет година.
- Последице неовлашћеног кршења уговора треба да се одређују према старости играча при закључењу уговора и већ протекло време уговора. У обзир долази плаћање обештећења или спортске санкције.
- Међународни трансфери играча испод 18 година су допуштени под одређеним претпоставкама;
- Време између 12 и 23 године живота играча треба начелно да важи као време за његово обучавање. Сва удружења која су за време тог периода

учествовала у обучавању играча требају код трансфера тог играча до његових 23 године да добију примерене трошкове за обучавање, према детаљно разрађеном систему плаћања накнада;

- У циљу решавања спорова могу се образовати различита тела за „спортско суђење“, с тим да остаје недирнута могућност обраћања националним државним судовима.

В. УЈЕДИЊЕНЕ НАЦИЈЕ И СПОРТ

І. Међународна повеља о физичком образовању и спорту

Уједињене нације (УН) се проблемом спорта највише баве у оквиру **УНЕСКА** (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization). Реч је о специјализованој агенцији УН, основана 1945. године. Највиши орган ове агенције је Генерална скупштина, која се састаје сваке две године у редовно заседање, и одређује политику и правце рада УНЕСКА. Република Србије је стални члан УНЕСКА.

Генерална скупштина УНЕСКА усвојила је на свом 20. заседању, одржаном 1978. године у Паризу, „**Међународну повељу о физичком образовању и спорту**“. Као основ за усвајање ове Повеље наведени су, у преамбули, Повеља УН „у којој су народи прокламовали своју веру у основна људска права...“, и Универзална декларација о људским правима из 1948. године, по којој је свако властан да ужива сва права и слободе које су њом проглашене, без дискриминације по било ком основу. У преамбули Међународне повеље о физичком образовању и спорту посебно је истакнуто уверење чланица УНЕСКА да је један од основних услова за ефикасно уживање људских права да свако буде слободан да развија и сачува своје физичке, интелектуалне и моралне снаге, те да приступ физичком образовању и спорту мора непрестано бити омогућен и осигуран свим људским бићима. Очување и развој физичких, менталних и моралних снага људских бића доводи, пак, до побољшања квалитета живота на националном и међународном нивоу.

Међународна повеља о физичком образовању и спорту има једанаест чланова. У њима су утврђени следећи основни принципи за развој физичког образовања и спорта:

- Бављење спортом и физичко образовање су основна људска права свих. Остваривање ових права мора бити загарантовано, како кроз образовни систем тако и кроз друге аспекте друштвеног живота. Посебне могућности се морају пружити младима, старима и хендикепираним да развију, у потпуности, своје личности кроз физичко образовање и спортске програме прилагођене њиховим захтевима;
- Физичко образовање и спортски програми морају задовољити појединачне и опште потребе. Чак и када прерасте у спектакл, такмичарски спорт мора

увек бити у сагласности са Олимпијским идеалима и служити спортском образовању, чији је само највиши појавни облик.

- Наставу, тренинге и администрацију у области физичког образовања и спорта требало би да спроводи за то квалификовани кадар. Они се морају брижљив, и у довољном броју, селектирати и мора им се пружити како основна тако и обука вишег степена, да би се осигурало да они достигну потребни ниво специјализације;
- Одговарајући објекти и опрема су од суштинске важности за физичко образовање и спорт. На владама, јавним и просветним властима, као и на одговарајућим приватним организацијама, на свим нивоима, лежи обавеза да удруже снаге и обезбеде оптимално коришћење инфраструктуре, објеката и опреме за физичко образовање и спорт;
- Истраживања и анализе су битне компоненте развоја физичког образовања и спорта;
- Заштита етичких и моралних вредности физичког образовања и спорта мора бити предмет непрестане бриге свих;
- Информације и документација помажу промоцији физичког образовања и спорта;
- Масовни медији би требало да изврше позитиван утицај на физичко образовање и спорт;
- Националне институције имају велику улогу у физичком образовању и спорту. Од суштинске важности је да јавне власти на свим нивоима, као и специјализоване невладине организације, подрже оне активности у физичком образовању и спорту у којима је најизраженија вредност - образовна. Њихово деловање треба да се састоји од примене закона и прописа, обезбеђивање материјалне подршке и усвајање свих других мера подршке, стимулације и контроле. Јавне власти ће, такође, осигурати да се усвоје и пореске мере које ће подржати наведене активности;
- Међународна сарадња је предуслов за универзалну и складну промоцију физичког образовања и спорта.

II. Међународна конвенција против допинга у спорту

Други најважнији документ који је донела Генерална скупштина УНЕСКА јесте „**Међународна конвенција против допинга у спорту**“ (усвојена у Паризу, на 33. сесији одржаној од 3. до 21. октобра 2005. године). На ову Конвенцију смо ближе указали у глави посвећеној допингу у спорту.

III. Конференције министара надлежних за спорт

Под покровитељством УНЕСКА одржано је и неколико међународних конференција министара и високих званичника надлежних за физичко образовање и спорт. На тим конференцијама усвојено је и више докумената која су се ба-

вила различитим питањима спорта (дати у прилозима). Ми бисмо овде издвојили „Декларацију из Пунта дел Есте“, коју је усвојила Трећа међународна конференција (MINEPS III), одржана од 30. новембра до 3. децембра 1999. године у Уругвају (Пунто дел Есте). Најзначајнији ставови из те декларације су:

- Физичко образовање и спорт су најважнији елементи и интегрални делови у процесу сталног образовања и људског и друштвеног развоја. Ове активности, такође, могу допринети и социјалној кохезији, узајамној толеранцији и интеграцији различитих етничких и културних мањина;
- Последњих година шансе за децу да се укључе у физичко образовање су значајно смањене; без обзира на експанзију врхунског спорта и програма спорта за све. Редукција програма физичког образовања у школама допринела је порасту трошкова здравственог и социјалног осигурања. Студије које су предузимане на међународном нивоу показују да 1\$ уложен у физичку активност води ка уштеди од 3.2\$ у медицинским трошковима;
- Иако је у свету учињен значајан помак напред, **жене** су и даље мање затупљене као учесници, тренери, званичници и доносиоци одлука у спорту. Државе и спортски органи треба да предузму кораке у циљу повећања учешћа жена и девојчица у спорту и физичком образовању у пуном капацитета, на регионалном, локалном и националном нивоу;
- Изузетно је важно промовисање доживотног бављења спортом и обезбеђење да спортски и програми физичких активности буду доступни и старијим особама као и особама са хендикепом;
- Државе треба да раде заједно на борби против неетичких понашања, укључујући ту и допинг, у спорту.

IV. Резолуција „Спорт као средство за промоцију образовања, здравља, развоја и мира“

Спортom се у оквиру Уједињених нација бавила и Генерална скупштина УН, усвајањем Резолуције бр. 58/5: "Спорт као средство за промоцију образовања, здравља, развоја и мира", на 52. пленарној седници, одржаној 3. новембра 2003. године. У уводном делу Резолуције бр. 58/5, Генерална скупштина УН је констатовала да се спорт и физичко образовање у многим земљама суочавају са маргинализацијом у оквиру образовних систем, без обзира што су важно оруђе не само за здравствени и физички развој већ такође и за достизање вредности које су неопходне за социјалну кохезију и међународни дијалог. Поред овога са забринутошћу су констатоване и бројне опасности са којима се суочавају спортисти и спортисткиње, посебно млади, у које спадају: дечији рад, насиље, допинг, прерана специјализација, претерани тренинг, и друге форме комерцијализације, као и друге мање видљиве, претње и губици (прерани прекид породичних веза, губитак спортских, друштвених и културних веза).

У Резолуцији су позване владе држава чланица УН и институције повезане са спортом да:

- Промовишу улогу спорта и физичког образовања за све, унапреде свест о здрављу, дух развоја и културног повезивања;

- Уврсте спорт и физичко образовање међу оруђа која доприносе остваривању међународно познатих развојних циљева;
- Раде заједно тако да спорт и физичко образовање могу да представљају прилике за солидарност и сарадњу у смислу промоције културе, мира и социјалне и полне једнакости и за договарање дијалога и хармоније;
- Препознају допринос спорта и физичког образовања економском и социјалном развоју и да охрабрују изградњу и реконструкцију спортске инфраструктуре;
- Промовишу спорт и физичко образовање, на основама локалних потреба, као средства за здравствени, социјални и културни развој;
- Јачају сарадњу и партнерство између свих учесника у спорту као и јавног и приватног сектора, са циљем да осигурају најширу подршку да би спорт и физичко образовање били доступни свима;
- Обезбеде да млади таленти могу да развију свој спортски потенцијал без претњи по њихову безбедност и физички и морални интегритет.

V. Међународна година спорта и физичког образовања – 2005.

Резолуцијом бр. 58/5, Генерална скупштина УН прогласила је 2005. годину као **"Међународну годину спорта и физичког образовања - IYSPE 2005)"**. Основни циљ IYSPE 2005 био је да се представе неопориви докази који ће показати да спорт и физичко образовање имају важну улогу у достизању глобалних развојних циљева, као и у побољшању живота људи који живе у сиромаштву, болестима и конфликтима. Кроз серију конференција и дешавања развила се, готово импресивна, решеност да се спорт и физичко образовање ставе у планове рада различитих носилаца власти и права на одлучивање. У складу са резолуцијом Генералне скупштине Уједињених нација број 58/5 и резолуцијом Савета Уједињених нација за економска и социјална питања број 1980/67 о Међународним годинама и јубилејима, циљеви Међународне године спорта су достизани кроз следеће задатке, које је обављала Канцеларија уједињених нација за међународну годину спорта и физичког образовања, заједно са другим партнерима:

- Охрабривање влада да промовишу улогу спорта и физичког образовања када развијају своје програме и политике са циљем да се побољша здравствена свест, дух напретка и културно повезивање, са циљем да се оснаже колективне вредности.
- Обезбеђивање да спорт и физичко образовање буду уврштени у развојне програме, као оруђа која могу допринети достизању развојних циљева, око којих је постигнута међународна сагласност, укључујући ту Миленијумске развојне циљеве, као и шире циљеве напретка и мира.
- Промовисање могућности, заснованих на спорту и физичкој култури, за солидарност и сарадњу, са циљем промовисања културе мира, социјалне и полне равноправности, као и за залагање за дијалог и хармонију.

- Промовисање признавања доприноса који спорт и физичко образовање могу пружити економском и социјалном развоју, те подржавање изградњи и реконструкцији спортских објеката.
- Охрабривање да се спорт и физичка култура користе, на основу процене локалних потреба, као средстава промоције образовања, здравља, мира, социјалног и културног напретка.
- Јачање сарадње, кохерентности и партнерства између свих заинтересованих страна, укључујући ту: спортске организације, спортисте, мултилатералне организације и систем Уједињених нација, билатералне развојне агенције, владе у свим секторима њиховог рада, оружане снаге, невладине организације, приватни сектор, спортску индустрију, истраживачке институције и медије.
- Ширење научних доказа о вредностима спорта и физичког образовања за развој и мир, са циљем да се спорт укључи у развојне политике влада.²⁹

У оквиру Међународне године спорта и физичког образовања током 2005. године одржано је више међународних конференција и скупова на којима су разматрана различита питања савременог спорта. На тим скуповима усвојена су различита документа, између којих бисмо издвојили: – **„Акциони план за спорт и физичко образовање“**, усвојен на међународној конференцији о спорту и образовању одржаној у Банкоку (Тајланд), 2005. године. Банкокшка конференција је у Акционом плану позвала све државе да донесу десетогодишње националне стратегије, почев од 2006. године, са циљем да унапреде квалитет физичког образовања и спорта (два петогодишња средњорочна плана). Важан део националних стратегија треба да представља допринос спорта и физичког образовања достизању Миленијумских циљева развоја УН, посебно оних који се односе на сиромаштво, основно образовање, полну равноправност и здравствену заштиту. За сваку школу требало би да буде обавезујуће да се свим учесницима обезбеди у распоредима часова најмање 120 минута недељно за спорт и физичко образовање, а где је то могуће требало би ићи и на границе од 180 минута;

– **„Декларација из Хамамета“**, усвојена на Међународној конференцији о спорту, одржаној у Хамамету (Тунис), 2005. године. Учесници Конференције су у Декларацији, између осталог, позвали Генералног секретара УН да осигура успех прославе Међународне године спорта и физичког образовања тако што ће захтевати да све заинтересоване стране уврсте у своје корпуре људских права и бављење спортом и физичком активношћу, са циљем да сваки појединац има могућности да учествује у физичким и спортским активностима у складу са својим потребама и могућностима;

– **„Позив на акцију из Маглингена“**, усвојен на Другој међународној конференцији о спорту и развоју, одржаној у Маглингену (Швајцарска), 2005. године. Учесници Конференције су у Позиву за акцију истакли решеност да користе спорт, свуда где је то прикладно, да побољшају квалитет образовања и здравља, да смање сиромаштво и да чувају мир и допринесу атмосфери толеранције и разумевања. У том циљу државе треба да поштују и промовишу принципе

²⁹ Видети: Sport for a Better World, Report on the International Year of Sport and Physical Education, United Nation, Geneva, 2006, стр. 28 – 29.

људских права - посебно права детета, различитост међу људима, једнакости полова и одрживости животне средине. Од влада држава се очекује да: промовишу идеал спорта за све, развију кохерентне спортске политике и координирају њиховим спровођењем, промовишу спорт и физичко образовање у школама и интегришу спорт и игру у смислу јавног здравља и друге релевантне политике.

Током Међународне године спорта и физичког образовања широм свете је реализован огроман број програма и пројеката. Резултати и стечена искуства су сумирани у извештају који су Уједињене нације објавиле 2006. године: *Sport for a Better World, Report on the International Year of Sport and Physical Education, United Nation, Geneva, 2006*. У Извештају је посебно наглашен утицај спорта на друштво и учеснике у спортским активностима.³⁰

1. Спорт као „школа за живот“

Активности спроведене током Међународне године спорта и физичког образовања 2005, показале су да се спорт може назвати „школом за живот“, јер може допринети развоју личности и стицању основних друштвених вештина.

Спорт на различите начине може допринети друштвеном развоју. Ван школске средине, вештине стечене путем спорта, традиционалних игара и такмичења, суштински су битне за свестран развој појединца. Спорт представља универзалан језик. Уједињујућа снага спорта је његова доступност свакоме, без обзира на пол, социјално порекло, политичку и религиозну припадност. Он може послужити као моћно средство друштвене интеграције, са способношћу прилагођавања потребама појединаца или група, посебно потребама жена, особа са недостацима, немоћних и маргинализованих.

Путем спорта се стичу следеће вештине и вредности: сарадња, комуникативност, поштовање правила, поштовање других, способност решавања проблема, поштење (фер - плеј), заједничко коришћење, самопоуздање, смелост, искреност, самопоштовање, толеранција, тимска игра, дисциплина, поверење, способност прилагођавања, способност руковођења, како победити / изгубити, како прихватити конкуренцију, вредновање труда, самосвест, постављање сопствених циљева, социјализација, солидарност.

2. Спорт и деца

Генерална скупштина УН је препознала, у наведеној Резолуцији 58/5, да спорт може водити ка искоришћавању и експлоатацији младих спортиста. То је поново истакнуто и у **Резолуцији бр. 60/9 од 3. новембра 2005. године:** „Позивајући се на Конвенцију о правима детета...Потврђујући са забринутошћу опасности пред којима се налазе спортисти и спортисткиње, посебно млади спортисти, укључујући децји рад, насиље, допинг, прерану специјализацију, прекомерно тренирање и експлоатативне форме комерцијализације, као и мање видљиве

³⁰ Даљи текст у оквиру овог наслова дат је, углавном, према том Извештају.

претње и лишавања, као нпр. прерано прекидање породичних веза и губитак спортских, социјалних и културних веза.“

Генерална скупштина УН је у Резолуцији 60/9 подвукла значај Конвенције о правима детета и за заштиту младих спортиста. То није ни мало случајно. Иако је **Конвенција о правима детета**³¹ једна од највише ратификованих конвенција УН, са 192 ратификације, она је у исто време и једна од најмање примењених. То је нарочито видљиво у области деце у спорту где она у опште не уживају сличну заштиту која је пружена деци у индустрији забаве, као што нема земље у свету која је донела специфично и обухватно радно законодавство у вези младих спортиста. Елиминација штетне стране спорта мора бити учињена тако да он остане позитивно и испуњавајуће искуство за сву децу. Међународна година спорта и физичког образовања 2005. показала је да спорт може имати значајну позитивну улогу у очувању и промоцији људских права детета, утврђених Конвенцијом о правима детета:

– *Спорт се бори против дискриминације* тако што омогућава интеграцију група која се угрожене њоме, као што су девојчице, деца припадници мањинских група, деца која живе у сиромаштву, деца са хендикепом, итд. (чл. 2);

– *Спорт обезбеђује могућност свим групама деце, која имају потребе за посебном заштитом*, да имају једнак приступ спорту. Као што су: деца са хендикепом, деца која живе у социјалним и сличним институцијама, деца која живе у поправним домовима, деца избеглице, деца која се налазе на рехабилитацији, деца која раде (чл. 20, 22, 23. и 31).

– *Спорт даје моћ младима* тако што им омогућава да учествују у друштвеном животу, да стекну слику о себи, развију самопоуздање и унапреде се, при том поштујући одрастање и све веће потенцијале детета, уз уважавање права и одговорности одраслих (чл. 5. и 12–17).

– *Спорт промовише ненасиље*, охрабрује фер плеј, и усмерава енергију даље од потенцијалних насиља (чл. 19. и 29).

– *Спорт је здрав* и промовишући и обезбеђујући, здраве и сигурне, услове за бављење спортом јачамо јавно здравље (чл. 24).

– *Спорт може подржати развој талената и омогућити деци да развију своје потенцијале* до крајњих граница (чл. 29.1а).

– *Спорт је позитивна рекреациона активност*: бављење спортом удаљава децу и адолесценте од девијантних понашања (чл. 31).

– *Спорт је средство за рехабилитацију и реинтеграцију*: деца, жртве насиља, могу користити спорт као средство које ће помоћи њиховом физичком и психичком опоравку и социјалној реинтеграцији (чл. 39).

Са свестрани развој детета од кључног значаја је одговарајуће физичко образовање у школи. Оно, међутим, још увек има маргиналну улогу у образовним системима многих земаља, што посебно отежава остваривање циљева комплетног образовања. Током Међународне године спорта и физичког образовања 2005 (IYSPE), настојало се да се на виши ниво подигне свест о неопходно-

³¹ Републику Србију ова Конвенција обавезује на основу Закона о ратификацији Конвенције Уједињених нација о правима детета, "Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори", бр. 15/90 и "Сл. лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 2/97

сти побољшања улоге, места и статуса физичког образовања и спорта у образовним системима, што би убудуће требало значајно да допринесе остваривању квалитетног образовања. Према истраживањима која су у оквиру обележавања Међународне године спорта и физичког образовања 2005 (IYSPE) спровели Puhse и Gerber, физичко образовање се, као школски предмет, последњих година суочава са озбиљним изазовима у многим земљама и регионима. Потребна финансијским уштедама, преобимност постојећих наставних предмета, и увођење нових, утицали су да се питање оправданости физичког образовања у знатној мери актуелизује.

Обележавање Међународне године спорта и физичког образовања 2005, омогућило је концентрисање пажње на најбитнија и карактеристична искуства физичког образовања која у највећој мери могу допринети школском и образовном систему. То, на пример, укључује:

- способност усвајања знања (поспешује когнитиван развој)
- подизање нивоа писмености и нивоа овладавања основним рачунским операцијама;
- побољшање успеха у школи;
- повећање броја оних који похађају наставу и смањење броја оних који напуштају школовање;
- унапређење друштвеног и личног развоја;
- развијање осећања самопоштовања и обезбеђење здравих алтернатива ризичном понашању;
- развијање осећања правдољубивости, поштовања других и вредновања различитости.

Улога физичких активности у образовању деце, стицању моторичких способности, стицању друштвених способности и очувању здравља је изузетно битна. При том, добробит детета, без обзира на узраст, увек мора бити најважнији циљ. Практично организовање спортских активности је општеприхваћено као сврсисходно за децу и омладину и има позитиван утицај на њихов физички, ментални, психолошки и друштвени развој. Генерално, спорт се сматра нарочито погодном активношћу за физичку и менталну добробит деце и суштински је битан за превенцију здравствених проблема. Поред тога, опуштен и пријатан амбијент за учење помаже ученицима у постизању бољих резултата у школи, повећава способност усвајања знања, што позитивно утиче на процес учења. Часови физичког образовања могу имати кључну улогу у стварању правог амбијента за учење, не само за стицање спортских знања већ, такође, основних друштвених вредности и вештина. У сваком случају, образовна вредност спорта не зависи само од реализованог садржаја, већ такође и од начина реализације (начина на који се то изводи).

Без обзира на то што је право деце на спорт и физичко образовање данас признато као опште право, неопходна је извесна доза опреза. У такмичарском спорту деца су изложена претерано напорним тренинзима, злоупотреби тела, неумереној комерцијализацији, илегалном раду, допингу, корупцији и насиљу. Неколико студија која су се бавиле правима деце у такмичарском спорту, као

посебан проблем препознају одређивање начина путем кога такмичарски спорт може обухватити пет основних група људских прва (грађанска, политичка, економска, друштвена и културна права). Неопходно је успоставити равнотежу како би се избегло претерано посвећивање интензивним физичким тренинзима од стране младих спортиста, науштрб њиховог времена за учење. На данашњем нивоу развоја професионални спорт захтева изузетно велика одрицања, и неопходно је да родитељи, тренери, спонзори и млади спортисти буду свесни реалности да веома мали број њих може да оствари успешну професионалну спортску каријеру, у поређењу са нормалном каријером. Спорт мора да буде усклађен са циљевима образовања.

Изузетно је велики значај документа усвојеног још 2002. године, на специјалном заседању Генералне Скупштине посвећеном деци. Нарочито су значајни параграф 37 (19) у коме се потписници обавезују да делују на унапређењу „физичког, менталног и емоционалног здравља деце и омладине, кроз игру, спорт, разоноду, уметничко и културно изражавање“; и параграф 40 (17) који обавезује на предузимање мера у циљу што веће „доступности могућности и објеката за спорт и рекреацију у школама и заједници“.

3. Спорт и жене

Поред значаја спорта за децу, активности које су предузимане током Међународне године спорта и физичког образовања показале су да спорт може обезбедити и широк спектар користи **женама** и девојкама и да може послужити као моћно оруђе за побољшање положаја жена и постизање полне равноправности.

- Спорт може допринети ширењу полне равноправности, на тај начин што може допринети поштовању људских права и омогућавањем женама и девојчицама приступ јавним просторима, на којима се могу окупљати, радити на побољшању властитих вештина у комуникацијама, тимском раду, лидерству и преговарању, уживати у слободи изражавања и кретања, те може дозволити женама да постану укљученије у школски и живот у заједници.
- Спорт може развити код девојака и жена осећај да су саме господари свога тела и повећати њихово самопоуздање.
- Кроз своју моћ окупљања, спорт може послужити и као тачка преко које би жене и девојке могле да се укључе и у друге развојне активности.
- Спорт може бити и тачка преко које ће се приступити раду са женама и девојкама на многим социјалним питањима, укључујући ту здравље и образовање, подизање свести и људских права жена, посебно онда кад је социјална интеграција изван породице ограничена, те може понудити и могућности за нетрадиционалне облике образовања током читавог животног века.
- Девојке које се баве спортом имају мање шансе да се упусте у везе обележене насиљем, да пате од депресије, да доживе нежељене трудноће, или да постану пушачи.
- Учешће жена и девојака у спорту, такође утиче и на разбијање полних стереотипа, на тај начин смањујући дискриминацију и рушећи нека устаљена

понашања, што све доводи до бољег образовања и повећања броја жена које завршавају школе.

Оваква улога спорта је у складу са **Конвенцијом УН о елиминисању свих облика дискриминације жена** из 1979. године. Конвенцијом је основано и посебно тело за праћење спровођења Конвенције у земљама потписницама: Комитет за елиминисање дискриминације жена. Конвенцију прати факултативни протокол, на основу кога државе потписнице тог протокола признају надлежност Комитета да прима и разматра поднеске појединаца или група лица које тврде да су жртве повреде неког од права утврђених Конвенцијом. Према члану 1. Конвенције: „... израз дискриминација жена означава сваку разлику, искључење или ограничење у погледу пола, што има за последицу или циљ да угрози или онемогући признање, остварење или вршење од стране жена, људских права и основних слобода на политичком, економском, друштвеном, културном, грађанском или другом пољу, без обзира на њихово брачно стање, на основу равноправности мушкараца и жена“. За спорт је од посебног значај одредба члана 13. Конвенције: „Државе чланице предузимају све одговарајуће мере ради елиминисања дискриминације жена у другим областима привредног и друштвеног живота како би им се, на основу равноправности жена и мушкараца, обезбедила једнака права, а посебно: ... ц) право на учешће у *рекреативним активностима, спорту* и свим областима културног живота“.

Република Србија је (на основу сукцесије) потписница Конвенције о елиминисању свих облика дискриминације жена³², али не и факултативног протокола.

Као увод у Међународну годину спорта и физичког образовања, од 6. до 8. децембра 2004. године одржана је у Атини (Грчка), под покровитељством УН и УНЕСКА, Четврта међународна конференција министара и високих званичника надлежних за спорт и физичко образовање (MINEPS IV). У оквиру ове Конференције усвојено је неколико докумената који су се бавили и питањем учешћа жена у спорту:

– **„Атинска декларација: Здравно друштво изграђено на спортском духу“**. У Декларацији учесници Конференције подржали су даљу промоцију бављења спортом и физичком активношћу младих и старијих жена и развијање мултилатералне сарадње са циљем да се промовише програм „жене у спорту“, што би довело до продубљивања демократије у друштву, како је наведено у Конвенцији УН о елиминацији свих облика дискриминације према женама.

– **Препоруке Комисије II: „Физичко образовање и спорт као кључне компоненте квалитетног образовања за све“**. У препорукама Комисија II позвала је владе држава чланица УНЕСКА да развију свеобухватан приступ физичком образовању и спорту, са посебним освртом на учешће девојчица и жена, уз посебан нагласак на вредности поштовања и толеранције.

– **Препоруке Комисије III: „Жене и спорт“**. Кључне тачке ових Препорука су: спорт и физичко образовање има кључну улогу у животима и раз-

³² Службени лист СФРЈ – Међународни уговори, бр. 11/81.

воју жена и девојчица, посебно у области промоције здравља, самопоуздања и вере у себе; владе и невладине организације треба да препознају употребу спортског буџета као инструмента за достизање равноправности полова; владе држава чланица и невладине организације, полазећи од потребе за јасним доказима и подацима као подршком стратегијама за повећање нивоа инвестиција у програме који промовишу прилике за учешће жена и девојчица у спорту, треба да пронађу ресурсе за програме истраживања који би осликали ситуацију у земљи и осигурали систематско прикупљање података; у наставним школским програмима значајно време мора бити одвојено за физичко образовање како дечака и девојчица, без обзира које су њихове потребе; пожељно је и од суштинске важности да са женама и девојчицама раде жене; програми влада држава чланица и невладиних организација треба да буду тако развијени да утичу на проблем пораста дечје гојазности, посебно међу девојчицама, све већи број случајева ране сексуалне активности и тинејџерских трудноћа, као и појаве остеопорозе међу женама у менопаузи путем повећања учешћа жена и девојчица у физичким активностима и вежбању; полазећи од улоге традиционалних игара, спортова и плесова у стварању прилика за активности девојчица и жена, државе чланице треба да ускладе програме развоја у овој области са TAFISA међународном невладином организацијом.

4. Развојна улога спорта

Спорт може бити помоћно и усмеравајуће средство за стварање позитивних развојних промена, које могу бити остварене заједничким деловањем свих учесника. Током Међународне године спорта и физичког образовања 2005 (IYSPE), на светском нивоу предузете су многобројне иницијативе у којима је спорт коришћен као средство борбе (супростављања) против друштвених неправди и традиционализма, доприносећи на тај начин развоју појединаца али и заједнице у целини. Учешћем најмоћнијих организација за развој, као што су националне владе, министарства спорта и невладине организације, спорт се употребљава за остварење специфичних циљева као што су Миленијумски развојни циљеви (MDG). Понекад су овакви програми обухваћени ширим програмима развоја.

Позитивне вредности спорта обезбеђују могућности за физички, емоционални, друштвени и културни развој појединаца. Велики број психолога у својим истраживањима повезују позитиван утицај спорта на развој детета, посебно наглашавајући да спонтано осмишљавање игре од стране детета у великој мери унапређује развој умних способности и развија дечију интелигенцију и образовни потенцијал. Спорт и игра такође имају значајну улогу у унапређењу личног развоја жена, девојчица, особа са недостацима, као и у рехабилитацији и поновном укључивању у друштво особа које су доживеле трауму. На округлом столу посвећеном Зимским Олимпијским Играма у Солт Лејк Ситију 2002. године, Генерални Секретар Уједињених Нација, Кофи Анан, изразио је своје уверење да:

„Спорт може да буде један од актера у побољшању живота не само појединаца, већ бих додао и читавог друштва. Уверен сам да је дошло право време да се успостави разумевање, охрабре надлежни на власти, развојне агенције и читава заједница у циљу систематског укључења спорта у програме за помоћ деци, нарочито у областима захваћеним сиромаштвом, епидемијама и ратним сукобима.“

Посебан подстицај локалном развоју базираном на унапређењу спорта пружа деловање у виду партнерства свих релевантних актера друштвеног развоја на терену укључујући све нивое и секторе власти, спортске организације и федерације, невладине организације као и приватни сектор. За формирање стратешких партнерстава која ће своје упориште имати у спорту потребно је поставити заједнички оквир који ће омогућити бољу координацију активности, размену знања и уштеду средстава. Спортски програми на локалном нивоу могу обезбедити могућности за рад и кроз такозване мреже запослења и ублажити друштвену изопштеност појединих категорија.

Да би се спорту и физичком образовању обезбедило место у националним развојним програмима и међународним споразумима о сарадњи, законодавству и различитим пројектима неопходно је властима осигурати лидерску позицију у овим процесима. Током Међународне године спорта и физичког образовања 2005 (IYSPE) дошло је до повећаног учешћа спорта и физичког образовања у националним развојним програмима широм света. Међутим, да би се одговорило истинским изазовима развоја неопходно је обезбедити континуитет у подршци од стране власти, а спорт треба да буде јефтино и ефикасно средство у тој борби.

5. Спорт и волонтери

У многим пројектима у оквиру Међународне године спорта и физичког образовања 2005 (IYSPE), развој волонтера и њихово ангажовање у циљу обезбеђења одрживости пројекта био је стратешки циљ; „ делегирање одговорности " и „ изградња осећања пропадности " постали су једнако важни као и једнократна финансијска подршка. Општи је закључак да спортски програми усмерени на подршку постојећим, или пројектима у развоју обезбеђују већи осећај ангажованости и припадности тиму. Спортски програми могу пружити конкретан допринос у развоју лидерских вештина код наредних генерација остављајући им осећај одговорности који би био здрава алтернатива за евентуално деликвентно понашање. Сем тога, спортски програми који доприносе ширем аспекту развоја заједнице пре ће обезбедити одрживост уколико имају подршку стручњака професионалаца. Организоване спортске активности стварају темељ за изградњу структура грађанског друштва које јачају кохабитацију и јединство међу заједницама.

6. Спорт и животна средина

Однос спорта и животне средине подразумева утицај спорта на околну средину, али и утицај средине на спорт. Друштвене вредности спорта огледају се у доприносу спорта локалној инфраструктури кроз изградњу нових објеката, инсистирању на аспекту социјализације и повећању свести људи о свету који их окружује. Адаптација запуштених објеката и рад на побољшању терена за рекреацију могу значајно утицати на побољшање квалитета живота у заједници. Потребно је размотрити и примену извесних спортских активности у вези са питањима појединих националних мањина као начинима да се привуку посетиоци спортских дешавања, било кроз форму социјалног туризма (промоција догађаја који ће окупити етничке мањине, повезивање таквих група из различитих заједница) или из економских разлога. Спортски туризам може послужити као инструмент за изградњу бољих социјалних прилика у областима са високом концентracијом мањинског становништва.

Како би се избегли негативни ефекти који прате спортске активности, догађаје и производњу спортске опреме, надлежни у спорту морају пронаћи начине да смање негативне последице попут потрошње енергије, загађења ваздуха, емисије гасова који изазивају ефекат стаклене баште као и оних штетних по озонски омотач, одстрањивање отпада, ерозије и штетних утицаја по био диверсификацију средине. Спорт се мора развијати у складу са правилима очувања еколошке исправности, поштујући принцип да је здрава средина предуслов за здрав спорт. Учесници морају научити да поштују и цене природно окружење, а самим тим и да постану спремнији да узму учешће у активностима заједнице. Током Међународне године спорта и физичког образовања 2005 (IYSPE), велики напори предузети су од стране организатора Олимпијских игара, Светске спортске алијансе и осталих организација да се при организовању великих спортских такмичења узме у обзир и питање очувања животне средине. У том смислу, одржане су и две конференције посвећене спорту и екологији, тачније „Шеста светска конференција о спорту и животnoj средини“ у Кенији и „Спортски самит посвећен екологији“ у Јапану.

7. Спорт и економски развој

Спорт представља важан сектор светске економије при чему у прилог иде процена Европске Комисије да је у земљама чланицама између 1990. и 1999. запослено два милиона људи на бази спортских активности. Процењује се да су телевизијска права за Светско првенство у фудбалу у Немачкој 2006. године коштала преко 6 милијарди долара, а за Олимпијске игре у Риму 1960. године продата су за 700 хиљада долара. У периоду од 1994. на овамо, у Великој Британији вредност тржишта спортске робе порасла је за 15%, а обим за 31%. Спорт је катализатор економског развоја заједнице и државе у целини, јер ствара слободна радна места и могућност развоја бизниса и унутар и ван оквира спортске индустрије. Појединачно, сваки од сектора спортске економије може допринети развоју спортских активности, отварању радних места и стварању профита, као нпр. кроз израду спортске опреме, изградњу ин-

фраструктуре, организовање догађаја и медијско праћење. Израда опреме може бити продуктивна делатност која не захтева велике ресурсе, а пружа нова радна места и задовољава локалну потражњу за производима и услугама. Потенцијал локалних средина за развој спортске економије додатно је појачан националним стратегијама „спорт за све“. Истраживање које је обавила Међународна организација рада (ILO) анализом 358 пројеката финансираних од стране Европске Уније и Уједињених Нација широм света и чији су резултати објављени у публикацији „Beyond the scoreboard“, показала су да специфичне спортске вештине заједно са основним квалификацијама представљају додатну референцу при запошљавању које, с друге стране, омогућава младима да се друштвено и економски укључе у бројне друге секторе.

Током Међународне године спорта и физичког образовања 2005 (IYSPE), UK Sport, у сарадњи са Међународним форумом лидера у бизнису (IBLF), објавио је документ „Заједнички циљеви: Развојно партнерство спорта и бизниса“ са циљем да се приватни сектор стимулише у укључивање спорта у пројекте посвећене развоју здравства. „Заједнички циљеви“ намењени су менаџерима са већим степеном одговорности, невладином сектору, развојним агенцијама и спортском сектору, пружајући политички оквир за успостављање ефикасних партнерстава на основу добрих примера из праксе организација попут BP, Nike, Deloitte, агенција Уједињених Нација, влада Колумбије и Француске и организације CARE. Како је закључено у том документу, упркос великом утицају спорта, постоји ограничена свест о потенцијалним предностима стратешког ангажовања бизниса у развојним партнерствима која функционишу кроз спорт. На тај начин, прилика да се обједине користи бизниса (управљање ризицима, пословни углед) и могућност развоја читавог друштва (кроз довођење центара моћи и пословних ресурса у директну везу са целокупним развојем) остаје неискоришћена.

8. Спорт за све

У оквиру Међународне године спорта и физичког образовања 2005 (IYSPE), спорт је дефинисан у веома широком смислу, укључујући, сваки облик физичке активности која доприноси физичкој спремности, добром стању менталног здравља и социјалном повезивању. Спорт обухвата игру; рекреацију; организован, неформалан или такмичарски спорт, и традиционалне спортске игре.

Програм „Спорт за све“ конципиран је на резултатима Интерагенцијског извештаја радне групе Уједињених Нација, основних докумената усвојених током Међународне године спорта и физичког образовања 2005 (IYSPE), бројним концептуалним папирима, говорима, коначним докуменатима различитих конференција и семинара одржаних током 2005. године, истраживањима, искуствима и информацијама заинтересованих учесника, и неопходно му је придати највећи могући значај. Током 2005. године, овај програм је допринео унапређењу стања у четири области назначене у резолуцији број 58/5 Ге-

нералне Скупштине Уједињених Нација, а то су: образовање, здравство, развој и мир.

Користи од програма „спорт за све“: унапређење индивидуалне здравствене заштите, посебно борбе против растућег проблема гојазности; унапређења здравља, превенције болести и рехабилитације; допринос кохерентнијем и одрживијем развоју друштва; јачање одрживости за очување животне средине (очување животне средине); спречавање антисоцијалног понашања и страха од злочина; омогућавања младим људима најбоље могуће стартне позиције за даљи живот; омогућавање што дуже радне ангажованости и развоја радних способности; повећање индивидуалних и колективних способности, посебно жена и девојака; обезбеђење једнакости полова; борба против дискриминације и маргинализације; спречавање полне дискриминације, дискриминације особа са недостацима, старих и сиромашних; спречавање дискриминације припадника других етничких група; подстицање друштвене интеграције; предупређење сукоба и изградња мира; стварање повољнијих услова за рехабилитацију и реинтеграцију; подстицање сарадње и друштвене покретљивости; заштита људских права; подизање образовних стандарда.

9. Спорт и лица са недостацима

„Дозволите ми да победим. Али, чак иако не могу победити, дозволите ми бар да покушам“ (заклетва учесника Параолимпијских игара).

Према проценама Светске Банке, 600. 000 становника или 10% светског становништа чине особе са недостацима, од чега најмање 500. 000 живи у земљама у развоју. Овај број наставља да расте као резултат мноштва фактора укључујући несрећне случајеве, политичке сукобе и висок проценат нелечених болести. УНИТЕР наглашава да особе са недостацима од спорта могу имати различите користи, социјалне, психолошке и физиолошке природе:

„Спорт може бити средство друштвене интеграције за особе са недостацима, стварајући простор за позитивно друштвено деловање, смањење изолованости и разбијање предрасуда. Такође, спортски програми за особе са недостацима представљају ефикасан метод рехабилитације. Овакви програми имају изражено терапеутско дејство, побољшавају моторику и покретљивост, самосталност и самопоуздање.“

Још 2002. године, оформљена је радна група Уједињених Нација којој је поверена израда нацрта међународне конвенције која би била намењена промовисању и заштити права и достојанства особа са недостацима. Значајан напредак остварен је током Међународне године спорта и физичког образовања 2005 (IYSPE), када је од стране Међународног Параолимпијског Комитета (IPC) израђен нацрт Конвенције о слободном времену, рекреацији и спорту.

Међународна година спорта и физичког образовања 2005 (IYSPE), омогућила је јачање друштвене свести о праву сваког појединца на бављење физичким активностима, укључујући и особе са недостацима, независно од тога да ли се ради о физичким или интелектуалним недостацима.

Спорт сваком појединцу пружа могућност учешћа и такмичења у разним дисциплинама. За особе са физичким недостацима које су последица повреда од мина или других повреда задобијених у ратним сукобима, доступност и могућност бављења спортом током периода њихове рехабилитације суштински је битна да би се, колико је могуће, вратили нормалном животу, да превазиђу трауме и да науче да живе са физичким недостацима. Бављење спортом особа са недостацима, показује гледаоцима да су особе са физичким или менталним недостацима способне да се такмиче и уживају у физичким активностима.

10. Спорт као средство у конфликтним и пост - конфликтним ситуацијама

Спорт је ефикасно средство за постизање развојних и мировних циљева:

- **Безбедност:** Током спортских активности, енергија, посебно младих, директно је одвојена од непријатељских, терористичких, екстремистичких и криминалних активности. Спортске активности се могу користити у обучавању снага безбедности, као и за јачање поверења између снага безбедности и локалне заједнице којој служе.
- **Стварање узора:** Спорт на свим нивоима може стварати узор и идоле на које се млади могу угледати и којима се диве.
- **Дисциплина:** Спорт подучава дисциплини и поштовању закона. Младе особе, које се кроз бављење спортом уче да поштују правила игре и звиждук судије, вероватно ће још боље поштовати националне законе и уредбе.
- **Квалитет живота:** Спорт пружа изузетне могућности за особе са физичким или интелектуалним недостацима да се изразе, да постигну одређене резултате и да нађу задовољство у физичком вежбању. Такође, спорт помаже особама са недостацима током периода њихове рехабилитације након сукоба и повреда задобијених у оружаним сукобима (од мина) и омогућава им да се интегришу у друштвену заједницу.
- **Превенција криминалитета:** Криминал представља изазов за младе који немају поштовања за друге ни за имовину других, који немају узор, самопоштовање, самопоуздање, уопште, који немају неки животни циљ. Спорт може послужити као средство за концентрисање енергије и за уношење смерница у живот младих.
- **Реинтеграција:** Омладински спорт организован у друштвеној заједници и друштвени програми развоја могу помоћи у друштвеној реинтеграцији појединаца, обезбеђујући позитиван пут здравог друштвеног развоја. Редовно физичке активности и вежбање су неопходни за здрав физички, ментални, психолошки и друштвени развој.
- **Друштвено повезивање:** Спорт подучава тимској сарадњи, поштовању других као и поштовању заједничке имовине и опреме. Сарадња у спорту је кључно средство за разбијање социјалних и верских различитости.

- **Национални идентитет:** Спорт подучава сарадњи, повезује чланове заједнице и подстиче јачање националне свести. Нарочито врхунски спорт може у значајној мери допринети јачању националног идентитета и обнови националног поноса, као и повећању угледа нације у међународној заједници.

Међутим, примећено је да спорт може послужити и као ефикасно средство за урушавање мира. Спорт може распирити насилне страсти, сепаратизам, национализам и расизам. Спорт на негативан начин може допринети трансформацији процеса друштвеног повезивања у процес конфронтације заснован на принуди и насиљу. Према томе, неопходно је на сваком нивоу друштва стално промовисати дух фер-плеја и толеранције како би се спречило коришћење спорта као средства подривања процеса мирољубиве коегзистенције. У сваком случају, спорт може послужити као ефикасно средство за стварање другачијих услови у којима се такмичарски подстицаји могу изразити у безбедном и регулисаном окружењу. Спорт, схваћен на овај начин, постаје ефикасна замена за рат.

11. Спорт и радна средина

У области производње, предузећа могу користити спортске пројекте:

- за програме усавршавања запослених;
 - да подстакну сарадњу (тимски рад) и олакшају комуникацију у мултинационалним компанијама;
 - да промовишу здрав начин живота међу запосленима, смањујући трошкове здравствене заштите и трошкове услед одсуства са рада због болести, као и да повећају мотивацију и продуктивност запослених;
 - за разбијање баријера и спречавање дискриминације, посебно у односу на особе које су оболеле од ХИВ-а и у односу на етничке мањине;
- На тржишту предузећа могу користити спортске пројекте да:

- да подстакну потрошњу;
- да оснаже вредност робне марке у заједници;
- да учврсте свест потрошача о неопходности здраве исхране;
- спортске компаније могу користити спорт за иновације и тестирање нових производа, као што је, на пример, спортска одећа за припаднице муслиманске вероисповести.

У ланцу снабдевања привредне компаније могу користити спорт да:

- ојачају везе са постојећим снабдевачима, на пример кроз спортске игре предузећа из одређене гране;
- развију знања и технологију у локалној пословној средини, скраћујући ланац снабдевања.

Предузећа могу кроз спорт остварити друштвена улагања:

- привући младе особе и остале маргинализоване групе да кроз спорт учествују у програмима развоја (нпр. здравља, образовања);

- кроз спорт подстицати учешће запослених у програмима друштвене заједнице и развијати ентузијазам и креативност за остваривање развојних циљева;
- инвестирати у спортску инфраструктуру, укључујући тренере, лиге, опрему, објекте;
- обезбедити, уз помоћ спорта, овладавање суштински важним вештинама и ресурсима повећавајући могућност запошљавања локалног становништва путем спортских активности.

Предузећа могу преко спорта остварити политику дијалога и заштите:

- развијати, путем спорта, сарадњу са националним министарствима, невладиним организацијама и осталим предузећима;
- користити спортске догађаје као основу за залагање у одређеним друштвеним, економским, здравственим и развојним питањима;
- искористити утицај познатих спортиста за преношење важних друштвених порука великом броју људи;
- помоћи у промовисању спорта као основног људског права;
- спортске компаније могу да искористе свој имиџ и заступљеност у спортској индустрији за промоцију принципа транспарентности у вези са условима рада и производним процесом.

У сваком случају, поред економског развоја који спорт омогућава, појављују се и одређени негативни аспекти као што су економска експлоатација, рад деце и нелегални извоз младих талентованих спортиста у Европу и Северну Америку. Иако се увиђа да негативни аспекти спорта угрожавају динамичан економски развој, глобални спортски догађаји, као што су Олимпијске игре које ће се 2008. године одржати у Пекингу, могу послужити за развој људских права и демократије, подстицање интеркултуралне сарадње и „слављење хуманости”. Неопходно је бити опрезан приликом разматрања и процене економских ефеката спортских пројеката и узети у обзир све економске, друштвене и еколошке факторе. Оваква опрезност посебно је важна у земљама у развоју, у којима економску неразвијеност најчешће прати неразвијеност спорта. Развијање спорта у овим земљама на здрав и одговарајући начин може омогућити економски и друштвени развој, а да се при том не угрози животна средина.

12. Спорт и здравље

Спорт и физичко образовање значајно утичу на здравље и активност популације и имају вишеструку корист по физичко и ментално здравље појединаца. Спорт и физичко образовање су усклађени са стратегијама које промовишу правилну исхрану, смањење употребе дуванских производа, алкохола и дрога, смањење насилничког понашања. На тај начин ствара се основа за едукацију о начину борбе и заједничког друштвеног деловања у супротстављању

болестима као што је, на пример, ХИВ. Уколико деца почну да упражњавају физичке активности у раном детињству, мања је вероватноћа да усвоје рђаве узорне који могу имати штетне последице по њихово здравље и већа је вероватноћа да ће остати физички активни и кад одрасту. Поред тога, током живота, спорт у великој мери доприноси добром стању здравља, нарочито жена, побољшању здравља у току материнства и смањењу смртности новорођенчади, што представља неке од Миленијумских развојних циљева (MDG), као и ублажавању последица остеопорозе. Спорт омогућава активнији и здравији живот особа са недостацима; и повећава функционалне способности, омогућава одржавање квалитета живота и самосталност старијих људи.

Током Међународне године спорта и физичког образовања 2005 (IYSPE), настојања многих националних и међународних организација била су усмерена на подизање јавне свести о користима које доноси здрав живот. Ова настојања односе се и на нутриционистичке аспекте и на подршку за већим учешћем у физичким активностима и спорту. Разноврсне иницијативе укључују и споразум потписан између Канцеларије УН за обележавање Међународне године спорта и физичког образовања 2005 (IYSPE), и World Heart Federation, у циљу промовисања физичких активности и здравља. УН су се укључиле и финансирањем пројеката који су имали за циљ употребу спорта на пољу превенције злоупотреба дрога, позивајући земље чланице да то и саме чине.

Инфилтрација негативних елемената у елитни спорт и њихов утицај на здравље професионалних спортиста била је предмет многих разматрања током Међународне године спорта и физичког образовања 2005, а највећи успех остварен је у борби против допинга у спорту усвајањем Међународне конвенције против допинга у спорту, 19. октобра 2005. године, на тридесет трећем заседању Генералне Конференције УНЕСКА.

Спорт и физичко образовање временом могу донети значајне финансијске користи уштедом трошкова здравствене заштите, повећањем продуктивности, превенцијом насилничког понашања и малолетничке деликвенције и обезбеђењем здравије друштвене средине. Спорт може представљати најпогоднији начин за превенцију болести и ефикасан начин за подизања нивоа јавног здравља, обезбеђујући користи по здравље, како појединаца, тако и нација. Спорт и физичко образовање допуњују остале битне циљеве националне политике, као што су здрава исхрана, контрола употребе дуванских производа, безбедност у градовима, здрава животна средина. Спорт се може сматрати ефикасним средством за побољшање и одржавање општег нивоа здравља становништва.

У данашње време, поред одраслих, неактиван стил живота карактерише и децу и младе. Према проценама Светске здравствене организације, данас на свету више људи има проблем са претераном тежином и гојазношћу (1 милијарда), у односу на оне који су гладни или неухрањени (800 милиона). Давање предности слободном времену доводи до смањења времена посвећеног физичким активностима. Животни услови, посебно у урбаним срединама, које карактерише мањак простора за игру и физичку активност деце и смањење времена посвећеног физичком образовању у школама, разлози су који изази-

вају забринутост. Ово треба да доведе до обједињавања настојања на јачању свести о важности физичког образовања за заједницу.

Повећање шећера и масноће у крви, у комбинацији са смањеном физичком активношћу, довели су до троструког повећања стопе гојазности од 1980. године у неким деловима Северне Америке, Уједињеног Краљевства, Источној Европи, Средњем Истоку, Пацифичким острвима, Аустралији и Кини. Фактори ризика - крвни притисак, холестерол, алкохол, цигарете и гојазност - добро познати у богатијим срединама, сада постају доминантни у развијеним земљама, које карактерише низак mortalitet, и у њима се налазе на врху лествице, заједно са инфективним болестима које су увек погађале сиромашније средине. Такође, они су све присутнији и у земљама са високим mortalitetом.

Светска здравствена организација је одавно увидела важност физичких активности за здравље појединаца и заједнице. Светски здравствени извештај 2006 (World Health Report) посебно наглашава утицај уобичајених дневних активности као што су бављење физичким активностима, правилна исхрана, избегавање употребе дуванских производа и редован сан, на психичко здравље појединаца и породица.

Светска здравствена организација је на свом педесет седмом заседању усвојила резолуцију под називом „Светска стратегија о правилној исхрани, физичкој активности и здрављу“ којом државама чланицама препоручује да сваке године обележавају „светски дан здравља“ у циљу промовисања важности физичке активности за здравље и добробит свакога. Светски дан здравља има за циљ да: а) промовише иницијативе, политику и програме држава и локалних заједница које указују на важност физичких активности; б) повећа учешће различитих група људи у бављењу физичким активностима, како мушкараца тако и жена, без обзира на године старости и физичку способност, у свако доба (за време слободног времена, превоза, на послу) и на свакоме месту (у школама, органима локалне заједнице, код куће, на радном месту). Светска здравствена организација препоручује дневно минимум 30 минута умереног физичког вежбања или бављења спортом, што је сасвим довољно за значајан позитиван утицај на здравље и квалитет живота. Током Међународне године спорта и физичког образовања 2005, централна тема разматрања била је „Позитивна реакција средине“ („Supportive environments“), што евидентно указује да пријатељско спортско окружење охрабрује већи број људи да узму учешћа у спортским активностима.

Спорт може бити веома ефикасан, као средство које помаже у ублажавању ширења ХИВ-а, промовисањем кампања вакцинисања, упознавањем људи са ризиком и њиховим оспособљавањем способностима и знањима у вези са превенцијом ХИВ-а. Спортске активности су погодне за промовисање сигурног секса и укључивање у друштвени живот особа које су инфициране или оболеле од ХИВ-а. Игра и спорт могу бити успешно интегрисани у постојеће здравствене пројекте и пројекте заштите од ХИВ-а, уз мале додатне трошкове, чинећи спорт веома погодним средством за подизање јавне свести о ХИВ-у. UNAIDS је 2004. године усвојио меморандум о разумевању са Међународним Олимпијским Комитетом (ИОС), са намером да активније укључе свет спорта у борбу против епидемије ХИВ-а. У сваком случају, улога спортских

удружења у активностима у вези здравственог информисања, посебно у области ХИВ-а, далеко је од потпуне искоришћености. Подизањем свести и преношењем информација о превенцији, она се ефикасно и активно могу борити против неправде и дискриминације. У раду са популацијом која је највише изложена ризику од ХИВ-а, евидентан је позитиван утицај спорта на младе људе. Такви пројекти су спроведени у Монголији, Боцвани, Мозамбику и другим земљама у којима су фудбалски тренери успешно обучавани и коришћени за преношење информација у вези здравствене заштите.

Светска здравствена организација је и пре Међународне године спорта стално указивала на значај физичких активности на здравствено стање становништва. Као пример може послужити СВЕТСКИ ДАН ЗДРАВЉА 7. април 2002 - „КРЕТАЊЕМ ДО ЗДРАВЉА“

Под покровитељством Светске здравствене организације се у целом свету сваке године обележава Светски дан здравља који има за циљ да стимулише глобалну светску дебату о здрављу са главним нагласком на превенцији и промоцији здравља уз мобилисање комплетне заједнице и друштва на локалном и глобалном нивоу ка организовању покрета за правилан начин живота и унапређење здравља становништва покретањем глобалне иницијативе за активним животом. На 54. Генералној скупштини Светске здравствене организације маја 2001. године Генерални директор СЗО Др Гро Харлем Брундтланд је предложила тему у вези физичке активности за Светски дан здравља 2002, а повод је био континуирани тренд раста хроничних масовних незаразних болести са епидемијским размерама, како у развијем, тако и у земљама у развоју и транзицији. Тема Светског дана здравља 2002. године је физичка активност са слоганом “Move for health”-“Кретањем до здравља “при чему Светска здравствена организација наглашава значај физичке активности и правилног стила живота у превенцији хроничних масовних незаразних болести. Најзначајнији узрок кардиоваскуларних болести, дијабетеса и гојазности је недовољна физичка активност. СЗО процењује да је недовољна физичка активност водећи узрок више од 2 милиона смртних случајева годишње. Процењује се да комбинација фактора ризика као што су неадекватна исхрана, недовољна физичка активност и пушење узрокује скоро 80% превремено насталих коронарних оболења. Сматра се да би 1/3 малигних болести могла бити превенирана правилном исхраном, одржавањем нормалне телесне масе тј. исхрањености уз адекватну физичку активност током живота.

Главни догађај обележавања Светског дана здравља 2002. године је био у Сао Паулу у Бразилу по успешном моделу АГИТА МУНДО – „Move for health“. Светска здравствена организација позива све појединце, друштва, невладине и владине организације, институте, здравствене организације, универзитете, професионална удружења и све остале заинтересоване да се придруже глобалном покрету активног живљења за унапређење правилног стила живота организујући обележавање Светског дана здравља у својој средини ангажујући локалну заједницу у промоцији физичке активности, правилне исхране и здравља.

Посебно је интересантан и **Извештај Светске здравствене организације о највећим опасностима по здравље из 2002. године.** Овај извештај,

један од највећих истраживачких пројеката икад предузетих од стране ове здравствене агенције УН, испитује 20 највећих ризика по људско здравље и њихов утицај на болест, инвалидност и смрт. Он процењује да ако би се свет позабавио овим претњама, барем би се могла постићи екстра деценија здравог живота чак и у најсиромашнијим земљама, док би људи у најбогатијим земљама могли добити још пет година здравог живота.

Храна и пиће играју централну улогу у многим испитаним ризицима по здравље, од проблема неухрањености, који је на првом месту, до зла гојазности, која је на десетом. Извештај је показао да је алкохол одговоран за далеко више смрти и болести него што се претходно сматрало.

Највећих 10 опасности по здравље у свету, у смислу колико болести и смрти узрокују, су, према редоследу опасности: неухрањеност, небезбедан секс, висок крвни притисак, дуван, алкохол, загађена вода, санитације и хигијена, недостатак гвожђа, загађеност у затвореном простору, висок холестерол и гојазност.

Овај извештај износи по први пут да је 40 одсто смрти у свету узроковано од само 10 највећих фактора ризика, док наредних 10 фактора ризика додаје мање од 10 одсто.

У најсиромашнијој групи земаља неухрањеност је далеко највећа опасност по здравље, праћена небезбедним сексом - што се одражава у масовном терету СИДЕ у овим областима. У земљама у развоју испоставило се да је алкохол највећа опасност за здравље, праћен високим крвним притиском и дуваном. Неухрањеност и гојазност су на четвртом и петом месту. Холестерол је следећи, а затим мали унос воћа и поврћа. У богатим државама, највећа опасност је дуван, одмах иза кога следи висок крвни притисак, алкохол, гојазност, мали унос воћа и поврћа и *неадекватне вежбе*.

Глава трећа

ЗАКОНСКО УРЕЂЕЊЕ СПОРТА

А. СПОРТ КАО УСТАВНО ПРАВНА КАТЕГОРИЈА

І. Уставни положај спорта

Значај спорта за сва савремена друштва опште је познат и не треба га посебно истицати. Он је признат и као категорија које може имати своје место у уставу државе. Ако спортске активности помажу и одржавају здравственим и радним способностима човека, нуде могућности идентификације у локалним и националним оквирима, посредују стицању основних социјалних искустава, помажу активном уобличавању слободног времена, доприносе васпитању и формирању личности, омогућавају социјалну интеграцију и нуде везивне тачке за широку комуникацију различитих група становишта, онда мора бити неспорно да је спорт у довољној мери од јавног значаја (опште добро) да би биле и предмет уставноправне регулативе (О спорту као уставној теми више видети, Prof. D. Peter Tettinger, Sport als Verfassungsthema, Juristen Zeitung, br. 22/2000). Не само устави земаља у развоју него и појединих западноевропских земаља садрже одредбе које се директно тичу спорта: нпр. чл. 16. грчког Устава, чл. 64. португалског Устава, чл. 43. шпанског Устава. Оно што је спорно у уставноправној литератури је дефинисање уставног положаја спорта у уставима сложених држава. Неспорно је да спорт у свом основном значењу и својим основним функцијама првенствено спада у уставну надлежност држава чланица. Подршка (укључујући и финансирање) спорта првенствено је, у смислу одређења државног циља, задатак држава чланица и општина. Оне су примарни адресат одређења државног циља у области спорта. У федералистичком концепту савезне државе, Савез је ограничен на питања укупног државног репрезентовања, подршци активностима недржавних централних организација, као и на функције које припадају надлежностима Савеза (у том погледу, на пример, спорт у војсци). Националне (савезне) власти интервенишу о области спорта на основу своје генералне уставне власти над националним и међународним пословима (Видети: Study on national sports legislation in Europe, Council of Europe, Strasbourg, 1999, str. 5–6). Неспорно је, такође, да се заштита коју држава пружа основним људским правима дефинисаним у уставу (у мери у којој су она у опште и гарантована) простира и на спорт.

Као пример наводимо неке уставноправне формулације:

1. «Право на заштиту здравља се остварује: ... путем ... као и подршком телесним (физичким) и спортским активностима у школама и масовном спорту ... и путем ...» (португалски Устав)

2. «Свако има право на физичку културу и спорт.» (португалски устав)

3. «Заједница помаже (подржава) заједничке интересу држава чланица у области спорта, ... (нпр. заштите здравља итд.)». (шпански Устав)

4. «Спорт се налази под заштитом Заједнице и држава чланица» (грчки Устав)

II. Устав Републике Србије

Нови Устав Републике Србије усвојила је Народна скупштина Републике Србије на Првој посебној седници Народне скупштине Републике Србије у 2006. години, одржаној 30. септембра 2006. године, а коначно је усвојен на републичком референдуму одржаном 28. и 29. октобра 2006. године. Устав је објављен у "Сл. гласник РС", бр. 98/2006.

За област спорта и остваривање општег интереса у области спорта од посебног значаја су следеће одредбе Устава:

- Надлежност Републике Србије (члан 97) – „Република Србија уређује и обезбеђује: ... 10. систем у областима здравства, социјалне заштите, борачке и инвалидске заштите, бриге о деци, образовања, културе и заштите културних добара, **спорта**, јавног информисања; систем јавних служби“...;
- Надлежност аутономних покрајина (члан 183. ст. 2) – „Аутономне покрајине, у складу са законом, уређују питања од покрајинског значаја у области: ...3. просвете, **спорта**, културе, здравствене и социјалне заштите и јавног информисања на покрајинском нивоу...“;
- Надлежност општине (члан 190. ст. 1) – Општина, преко својих органа, у складу са законом: ... „4. стара се о задовољавању потреба грађана у области просвете, културе, здравствене и социјалне заштите, дечије заштите, **спорта и физичке културе**“...;
- Здравствена заштита (члан 68. ст. 4) – „Република Србија помаже развој здравствене и **физичке културе**.“

С обзиром да у области спорта постоје и одређени међународни документи, овоме треба додати и одредбу члана 16. ст. 2. Устава: „Општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују. Потврђени међународни уговори морају бити у складу с Уставом“.

Б. ОСНОВНИ КОНЦЕПТ ЗАКОНСКОГ УРЕЂЕЊА СПОРТА

Добро дефинисани закон о спорту је основа развоја демократског спортског система. Према Студији о националном спортском законодавству у Европи, коју је 1999. години објавио Савет Европе (А. N Chaker), у приступу законском регулисању спорта у Европи могу се разликовати у основи два модела, и то у односу на три питања: 1) да ли се државним законодавством регулише у погледу структуре и надлежности значајан део спортског покрета (интервенционистички приступ) или је то регулисање само парцијално (неинтервенционистички приступ); 2) да ли државне надлежности постављене централистички или се врши децентрализација власти; 3) да ли је невладин спортски сектор постављен тако да се на врху пирамиде налази једна организација, која у себи обухвата како олимпијски комитет тако и све националне спортске савезе (консолидован систем), или у том погледу постоји разлика између олимпијског комитета и других националних савеза, односно још једног националног општег спортског савеза (неконсолидован систем). Кратак преглед по земљама би у том погледу изгледао:

ЗЕМЉА	ЗАКОНСКИ МОДЕЛ	ДРЖАВНА НАДЛЕЖНОСТ	ТИП СПОРТСКОГ ПОКРЕТА
Аустрија	неинтервенционистички	децентрализована	неконсолидован
Данска	неинтервенционистички	централизована	неконсолидован
Финска	неинтервенционистички	централизована	неконсолидован
Француска	интервенционистички	децентрализована	консолидован
Немачка	неинтервенционистички	децентрализована	неконсолидован
Мађарска	интервенционистички	централизована	неконсолидован
Италија	интервенционистички	централизована	консолидован
Литванија	неинтервенционистички	централизована	неконсолидован
Румунија	интервенционистички	централизована	неконсолидован
Словенија	интервенционистички	централизована	консолидован
Шпанија	интервенционистички	децентрализована	неконсолидован
Швајцарска	неинтервенционистички	децентрализована	консолидован
Велика Британија	неинтервенционистички	централизована	неконсолидован
Хрватска	интервенционистички	децентрализована	консолидован
Србија	интервенционистички	децентрализована	неконсолидован

В. ЗАКОНСКО УРЕЂЕЊЕ СПОРТА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Област спорта, уређена је непосредно у Републици Србији, поред Устава, и са више важећих закона и подзаконских аката³³. То су:

➤ Закон о спорту;

³³ Имао сам част и професионално задовољство да учествујем у припреми свих важећих закона и подзаконских аката у области спорта у Републици Србији. Већина тих прописа је и настала као резултат скица и нацрта прописа које сам припремио за потребе министарстава надлежних за спорт Републике Србије и СР Југославије.

- Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама;
- Закон о спречавању допинга у спорту;
- Закон о јавним скијалиштима;
- Закон о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту;
- Закон о ратификацији Европске конвенције о спречавању насиља и недоличног понашања гледалаца на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама;
- Закон о потврђивању Најробејског уговора о заштити олимпијског симбола;
- Уредба о националним признањима и наградама за посебан допринос развоју и афирмацији спорта;
- Правилник о ближим условима и критеријумима за стипендирање врхунских спортиста и за новчану помоћ врхунским спортистима;
- Правилник о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта;
- Правилник о номенклатури спортских занимања и звања;
- Правилник о надзору над стручним радом у области спорта;
- Правилник о регистрацији спортских организација као удружења, спортских друштава и савеза;
- Правилник о условима за обављање спортских активности и делатности.

Поред наведених прописа, за област спорта и остваривање општег интереса у тој области од посебног значаја су и следећи закони: Закона о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине; Закон о друштвеним организацијама и удружењима грађана; Закон о играма на срећу, Закон о буџетском систему, Закон о министарствима.³⁴

Са становишта пореских олакшица несумњиво су од великог значаја и сви порески прописи.

I. Закон о спорту

Важећи закон о спорту донет је 1996. године („Службени гласник РС“, бр. 52/96 и 101/05 – др. закон), а ступио је на снагу 25. 12. 1996. године. Уставни основ за доношење Закона о спорту био је садржан је у члану 72. став 1. тачка 6. Устава Републике Србије према коме Република Србија уређује и обезбеђује систем у области физичке културе и члану 68. став 1. Устава Републике Србије, према коме се средства за остваривање Уставом зајамчених права грађана и законом утврђеног општег интереса у области физичке културе обезбеђују у буџету

³⁴ О Закону о спречавању допинга о спорту, Закону о спречавања насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, и законима којима су ратификоване наведене конвенције Савета Европе више видети поглавља посвећена допингу и насиљу у спорту

Републике Србије. Пре доношења Закона о спорту област спорта била је уређена Законом о физичкој култури (Службени гласник СРС, бр. 5/90).

У образложењу које је пратило усвајање Закона у Скупштини Републике Србије истакнуто је да се Закон темељи на следећим начелима:

Начело слободног бављења спортом

Концепција Закона заснива се на слободном бављењу спортским активностима и једнакој доступности тих активности свим грађанима без икакве дискриминације. Полазећи од уставне гаранције слободе удруживања, приватног предузетништва и равноправности свих облика својине, Законом је прихваћен најшири могући оквир за слободно организовање унутар спорта.

Начело подстицања развоја

Одредбе Закона у првом реду подстичу, а само по потреби су рестриктивне. Закон треба да омогући перспективан развој спорта, сагласно општим економским и друштвеним могућностима земље. Закон је пошао од принципа равноправност својинских облика при оснивању спортских организација и стимулисао приватно предузетништво и улагање у ресурсе. Користећи изричита законска овлашћења из других општијих закона и уважавајући особености спорта и спортских делатности, Закон регулише одређена специфична питања важна за област спорта на посебан начин, у складу са упоредно-правним искуствима.

Начело заштите здравља спортисте

Законом је предвиђена обавезна здравствена контрола такмичара, забрана приморавања спортиста да тренирају и такмиче се када те активности могу да угрозе или погоршају његово здравствено стање, као и забрана употребе свих врста допинга. Такође је предвиђена могућност здравственог осигурања за спортисте аматере који то право не остварују по другом основу.

Начело стручности

Бављење спортским активностима поред позитивног утицаја на организам лица које се бави спортом, садржи и одређен ризик по здравље учесника. Због тога, стручни рад у спорту, односно вођење спортских активности може да изводи само квалификовани (школовани или оспособљени) кадар. Досадашња пракса показује учешће знатног броја неквалификованих лица за стручни рад у спорту.

Начело наменског коришћења спортских објеката

С обзиром на чињеницу да су спортски објекти најскупљи ресурс у области спорта и незаменљив услов за бављење спортом и развој спорта, Законом је, у суштини, забрањена промена намене спортског објекта обухваћеног неким урбанистичким планом, осим изузетно под прописаним условима и уз одобрење

министарства надлежног за послове спорта, уз прибављену сагласност министарства надлежног за послове просторног планирања.

1. Структура Закона о спорту

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

- спорт
- спортске активности
- спортске делатности
- спортиста: аматер, професионалац, такмичар, врхунски спортиста
- спортска правила

II. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ СПОРТИСТА

- акти којима се уређују права и обавезе
- радни однос професионалних спортиста
- давање накнаде спортисти на име закључења уговора о раду са спортском организацијом
- спортисти који се самостално баве спортским активностима
- здравствено осигурање спортиста аматера
- накнада за бављење спортским активностима и накнада за закључење уговора о бављењу спортским активностима спортиста аматера
- утврђивање здравствене способности спортиста такмичара
- забрана употребе, навођења на употребу и давања допинга
- забрана излагања спортисте активностима које могу да угрозе његово здравље
- накнада штете спортисти коју му је проузроковао други такмичар

III. ОРГАНИЗАЦИЈА СПОРТА

1. Спортске организације

- правни облици у којима се може основати спортска организација
- лица која могу да оснују спортску организацију као удружење
- спортска организација као предузеће
- планирање и евидентирање стручног рада и вођење базичних евиденција
- обавеза нарочитог ангажовања на афирмацији духа олимпизма, подстицања фер плеја, борбе против лажирања, сузбијања насиља и допинга у спорту
- заснивање радног односа са спортским стручњаком, односно тренером
- упис у регистар спортске организације као удружења
- управљање спортском организацијом као удружењем
- управљање друштвеним капиталом у спортској организацији као удружењу
- вођење регистра спортских организација

2. Организације за обављање спортске делатности

- дефинисање спортских делатности
- услови за обављање спортских делатности

- лица која могу обављати послове обучавања, планирања и вођења физичког вежбања, истраживачко-развојног рада и стручног усавршавања у области спорта

3. Спортска друштва и савези

- удруживање у спортска друштва
- удруживање у савезе
- упис у регистар спортских друштава и савеза
- грански савез
- утврђивање спортских правила од стране гранског савеза
- остваривање права у гранским савезима СРЈ и у међународним гранским савезима
- спортски савези

4. Републички завод за спорт

- оснивање установе Републички завод за спорт
- делатност Републичког завода
- органи Републичког завода

5. Обављање поверених послова

- поверавање одређених послова Спортском савезу Србије
- доношење републичких категоризација

IV. СПОРТСКЕ ПРИРЕДБЕ

- услови за организовање спортских приредби
- дужност осигурања несметаног и безбедног одржавања спортске приредбе
- организовање спортског такмичења
- предузимање потребних безбедносних мера за спречавање насиља и недоличног понашања
- утврђивање испуњености услова за одржавање спортске приредбе
- обавеза подстицања организовања и доброг понашања клубова навијача

V. ШКОЛСКИ СПОРТ

- надлежност за уређење организације, правила и услова одржавања ученичких и студентских спортских такмичења
- доношење програма наставе физичког васпитања

VI. СПОРТСКИ ОБЈЕКТИ

- шта је спортски објекат
- услови за коришћење спортског објекта
- део школе као спортски објекат
- заштита намене спортског објекта
- одговорност за штету власника, односно корисника спортског објекта
- јавни спортски терени

VII. СТРУЧНИ РАД У ОБЛАСТИ СПОРТА

- спортски стручњаци и стручњаци у спорту
- услови за обављање послова оспособљавања за обављање одређених стручних послова у спорту

- разврставање спортских стручњака и стручњака у спорту према спортским занимањима и звањима у оквиру занимања

VIII. ЕВИДЕНЦИЈЕ

- вођење матичних евиденција
- вођење базичних евиденција од стране организација у области спорта
- пријава за упис у матичну евиденцију

IX. НАДЗОР

- надлежност за вршење управног надзора
- надзор над стручним радом у области спорта

X. ОПШТИ ИНТЕРЕС И ПОТРЕБЕ У ОБЛАСТИ СПОРТА

1. Општи интерес
 - дефинисање општег интереса у области спорта за чије се остваривање средства обезбеђују у буџету Републике и приређивањем игара на срећу
 - достављање програма за финансирање од стране организација у области спорта
 - одлучивање о предложеним програмима за финансирање из буџета Републике
 - национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта
 - годишњи и четворогодишњи програм међународних спортских такмичења за чију се организацију обезбеђују средства у буџету Републике
 - критеријуми за утврђивање општег интереса који се остварује програмима организација у области спорта и критеријуми за финансирање развоја врхунског спортског стваралаштва
 - утврђивање објеката од интереса за Републику и критеријума за финансирање њихове изградње, опремања и одржавања
 - достављање извештаја корисника средстава буџета о реализацији програма
 - надзор над реализацијом програмских активности
 - именовање органа организације чији се програми у области спорта у целини или претежно финансирају из буџета Републике
 - организације које послују средствима у државној својини, које својим размештајем, наменом, структуром и опремом обезбеђују услове за развој врхунског спортског стваралаштва
 - финансирање програма када у истој грани спорта постоји више гранских савеза
2. Потребе у области спорта
 - потребе грађана које се задовољавају у општини и граду
 - именовање органа организација чији се програми у области спорта у целини или претежно финансирају из буџета општине, односно града

XI. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

- новчане казне за прекршај правних лица
- новчане казне за прекршај физичких лица

ХП. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

- заштита намене спортских објеката који немају одговарајућу урбанистичку документацију у тренутку доношења закона
- почетак рада Републичког завода за спорт
- трансформација спортских друштвених организација
- рокови за доношење категоризација, достављања доказа о испуњености услова за обављање спортске делатности, ангажовање квалификованих спортских стручњака и усклађивање рада и аката са законом
- престанак важења закона о физичкој култури

2. Правилници и одлуке који су требали бити донети по Закону о спорту

1.	Правилник о условима за обављање спортских активности од стране спортских организација као предузећа и организација за обављање спортских делатности (чл. 20. и 29) - министарство спорта - ДОНЕТ
2.	Правилник о регистрацији спортских организација и савеза (чл. 24, 27, 34) – министарство спорта - ДОНЕТ
3.	Правилник о мерилима за утврђивање својства лица које се самостално професионално бави спортом (чл. 43) – Спортски савез Србије – ДОНЕТ уз сагласност министарства
4.	Правилници о категоризацијама (чл. 43) – Спортски савез Србије – ДОНЕТИ уз сагласност министарства
5.	Правилник о организацији, правилима и условима одржавања ученичких и студентских спортских такмичења (чл. 51. ст. 2) – спорт, просвета, Спортски савез Србије -- НИЈЕ ДОНЕТ
6.	Правилник о условима и начину уређења, опремања, одржавања и коришћења јавног спортског терена (за сваку врсту терена посебно – чл. 59. ст. 2) – спорт, животна средина, туризам - НИСУ ДОНЕТИ (за јавна скијалишта је донет посебан закон)
7.	Правилник о условима и начинима оспособљавања кадрова за обављање одређених стручних послова у спорту (чл. 61. ст. 1) – министарство спорта – НИЈЕ ДОНЕТ
8.	Правилник о номенклатури спортских звања и занимања (чл. 62. ст. 2) - министарство спорта – ДОНЕТ
9.	Правилник о вођењу базичних евиденција (чл. 63. ст. 2) – министарство спорта у сарадњи са статистиком – НИЈЕ ДОНЕТ
10.	Правилник о садржају и начину вођења матичних евиденција (чл. 63. ст. 1. и 3.) - министарство спорта у сарадњи са статистиком – НИЈЕ ДОНЕТ
11.	Правилник о обављању надзора над стручним радом у области спорта (чл. 66. ст. 2) – министарство спорта – ДОНЕТ
12.	Уредба о националним признањима и наградама за посебан допринос развоју и афирмацији спорта (чл. 71. ст. 1) – Влада – ДОНЕТА
13.	Правилник о условима и критеријумима за стипендирање и новчану помоћ врхунским заслужним спортистима (чл. 71. ст. 2) – министарство спорта - ДОНЕТ
14.	Правилник о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта (чл. 72. ст. 2) – министарство спорта – ДОНЕТ
15.	Одлука о утврђивању спортских објеката од интереса за Републику (чл. 72. ст. 3) – министарство спорта – НИЈЕ ДОНЕТА
16.	Одлука о утврђивању организација од посебног значаја за развој врхунског спортског стваралаштва (чл. 75. ст. 3) – министарство спорта – донета само за "БОРО И РАМИЗ" из Приштине

3. Проблеми у примени Закона о спорту

Закон о спорту из 1996. године је био и остао један од малобројних закона које је Народна скупштина усвојила једногласно. Десет година примене овог закона показала је да је упркос свим његовим недостацима био један од најмодернијих закона донетих крајем 20. века у Србији и да његови основни недостаци лежу у: уставно-правним ограничењима која су постојала у време његовог доношења; нерегулисању појединих важних питања, пре свега инспекцијског надзора; одсуству снаге и воље и отпорима да се потпуно и доследно примене његова решења, како унутар надлежних државних органа тако и (пре свега) од стране организација и појединаца у области спорта. Примену Закона о спорту су пратили бројни проблеми, неки објективни а неки субјективни, од којих бисмо издвојили:

- Министарства надлежна за спорт у Републици Србији, која су до сада била одговорна за његову примену, имала су, константно недовољан број запослених и, самим тим, и неодговарајућу систематизацију радних места. Министарство мора, с једне стране, да се и кадровски и бројчано повећа а да, с друге стране, стално ради на стручном усавршавању постојећег кадра, иначе неће моћи да одговори својим законским обавезама и да оствари своју законску улогу (ни сада ни у будућности). Посебно је важно да Министарство добије свој спортски инспекторат, који би непосредно на терену контролисао рад организација у области спорта. Посебан проблем Министарства био је неадекватан простор, недовољно просторија за обављање делатности и неадекватна техничка опремљеност. Проблеми су постојали и у везама са појединим министарствима, па се дешавало да министарство надлежно за спорт буде упознато са неким прописима тек кад буду објављени или већ упућен у скупштинску процедуру и када је касно да се исправе разни пропусти који су од значаја за област спорта.
- Закон је донет у време постојања посебног Министарства за омладину и спорт, чији је министар тада био Владимир Цветковић. Србија је узела свој модел Министарства за омладину и спорт од Француске. Према тадашњем француском моделу, француски министар за омладину и спорт припрема и спроводи политику владе која се односи на физичке и спортске активности и на акције у корист младих, као и на разоноде. Министар учествује у координацији активности уколико је спроводе неколико министарских одсека. У оквиру Министарства постоји посебно одељење за спорт. Кабинет министра за омладину и спорт обухвата следећа лица: министар, шеф кабинета, заменик шефа кабинета, технички саветник задужен за односе са парламентом, саветник задужен за буџет, саветник за омладину, саветник за омладину, жене и спорт, два саветника за спорт, два саветника за омладинске мисије, аташе за штампу. На регионалном и департаманском нивоу управне тела (дирекције) „Рекреација, млади и спорт“ задужена су за унапређење и развој спорта. Министарство за омладину и спорт Француске остварује следеће циљеве: одређује помоћ савезима и комитетима и дистрибуира средства из Националног фонда за развој спорта; дефинише циљеве појединих спортских акција и учествује у организацији тих акција; утврђује правила на основу којих се издају уверења и документа на држав-

ном нивоу; организује и координира спортску медицинску помоћ; координира спортска истраживања; располаже инвестиционим фондовима државног буџета намењених спорту као и Националним фондом за развој спорта; ради на међународним спортским активностима; делује на олакшавању социјалне и професионалне интеграције спортиста. Када је у питању финансирање спортских клубова и асоцијација (савеза) треба истаћи две ствари: 1) Министарство никад не финансира организовање спортских активности спортских клубова. Финансијска помоћ је искључиво резервисана за асоцијације, и то на националном нивоу. Клуб може добити средства само преко своје асоцијације која је добила помоћ од министарства. 2) Финансијска помоћ коју министарство даје резервисана је за побољшање услова у области спорта, предузимањем мера структурне природе (нпр. програми стварања радних места за спортске васпитаче и аниматоре). По правилу се даје трогодишња помоћ, и то оним асоцијацијама које су дуго-трајним радом и сопственим приходима, евентуално уз помоћ локалних колектива, показале одређене резултате. Министарство изузетно учествује у финансирању одређених спортских манифестација, од националног значаја. Министарство за омладину и спорт Републике Србије не само да је 2001. укинато него никада није ни приближно доведено у позицију коју има слично министарство у Француској. Министарство омладине и спорта је поново образовано 2007. године и остаје да се види у ком правцу ће се развијати и деловати.

- Из Закона о спорту јасно произилази да када се дају средстава за реализацију одређених програма потребно је да подносилац предлога поднесе детаљан план активности и предрачун трошкова, да се поднети програм уклапа у критеријуме за утврђивање општег интереса које је донело министарство (донети тек 2006. године), да о том програму министарство прибави компетентно стручно мишљење, и да корисник средстава по реализацији програма, а најмање једном годишње, поднесе министарству извештај о остваривању програма и коришћењу средстава. Такав концепт Закона о спорту о „програмском финансирању“ у пракси се тешко спроводио, углавном из два разлога: 1) показало се да многи наши «корисници спортског буџета» углавном нису ни кадровски ни организационо ни технички оспособљени за програмско финансирање, и да понеки још «живе» у време СИЗ-овског и фондовског финансирања (дајте нам паре а ми ћемо најбоље знати зашта да их употребимо); 2) тешко стање у друштву у условима транзиције и лоша финансијска ситуација многих општина у Србији (мада је и ту често био проблем локалних приоритета) изискивали су да Република хитно „интервенише“ својим средствима и у ситуацијама када је одређени програм доминантно био од локалног значаја.
- Закон о спорту је успостави рестриктивни модел финансирања изградње, опремања и одржавања спортских објеката, утврђујући да министарство може финансирати само оне објекте који су од интереса за Републику, и то по утврђеним критеријумима. Ти критеријуми нису донети, као што није утврђена ни листа објеката од интереса за Републику. Разлог лежи у великој потреби локалних заједница, због услова транзиције, за додатним сред-

ствима за инвестиције у спортске објекте из републичких средстава, иако би према објективним критеријумима одређени објекти тешко могли имати статус објеката од посебног интереса за Републику.

- Закон о спорту је прописао да Влада утврђује мрежу организација (спортских центара) који својим размештајем, наменом, структуром и опремом обезбеђују услове за развој врхунског спортског стваралаштва, именује органе тих организације, а из буџета преко министарства за омладину и спорт се финансира обављање делатности тих центара. Тај концепт није реализован из политичких разлога, односно због противљења појединих локалних руководства (Београд, Ниш, Нови Сад, Крагујевац). Одлука је донета само за СПЦ „Боро и Рамиз“ из Приштине. Једна од премиса на којој је грађен Закон о спорту била је да се након усвајања Закона утврди „мрежа“ објеката од посебног интереса за Републику, као што је то у другим областима друштвених делатности (уз преузимање управљања) и да се преко њих остварује регионални развој спорта у Републици. Првобитно је било планирано да том мрежом буду обухваћени следећи објекти: 3–4 центра у Београду, „Спенс“ у Новом Саду, „Боро и Рамиз“ у Приштини, „СЦ Младост“ у Крагујевцу, „СЦ Чаир“ у Нишу и Спортски центар у Суботици. План није реализован јер је Закон о спорту ступио на снагу у време познатих спорова након тадашњих локалних избора када су локалне власти (осим у Приштини) биле против реализовања плана, због одредбе у Закону о спорту да би Влада именовала директора и чланове Управног одбора спортског центра. Док се не реши проблем „мреже“ објеката од „посебног“ интереса за Републику тешко се може донети и одлука о другим спортским објектима од интереса за Републику. Проблем није ни мало безначајан јер члан 69. Закона о спорту обавезује Министарство да финансира изградњу, опремања и одржавање само спортских објеката за које је утврђено да су од интереса за Републику.
- Закон о спорту прописује да се средства за остваривање општег интереса у области спорта обезбеђују не само из буџета Републике него и приређивањем игара на срећу, као што се и одређене потребе грађана у области спорта на нивоу општина и градова обезбеђују не само из буџета него и приређивањем игара на срећу. У пракси такав концепт није функционисао све до доношења Закона о играма на срећу из 2004. године, али и тада су прихваћена решења која нису у потпуности у складу са упоредноправним решењима, а ни не обезбеђују да општинама остане део средстава из приређивања игара на срећу. Решење садржано у Закону о спорту резултат је анализе позитивних искустава великог броја европских земаља, које су својим Законима о играма на срећу предвиделе механизам директног издвајања средстава за потребе спорта из прихода које остварују приређивачи игара на срећу. Средства од игара на срећу се у тим земљама најчешће издвајају у посебан национални фонд за развој спорта (у Аустрији је на његовом челу председник Републике), или пребацују одређеној невладиној организацију која средства расподељује на законом утврђене спортске потребе, или се директно дозначају националном спортском савезу (у Италији националном Олимпијском комитету) који добијена средства може користити

искључиво за законом предвиђене намене и из строгу државну контролу наменског коришћења средстава.

- У пракси се показало да Закон о спорту има мањкавости пре свега у недостатку појединих законских решења која би обезбеђивала ефикаснију државну контролу о области спорта. Непостојање спортских инспектора и инспекцијског надзора показали су се као огромна мањкавост Закона. До сада није вршен озбиљан (осим спорадичних случајева, по пријави) надзор над радом организација у области спорта у циљу у којој мери поштују одредбе Закона о спорту, јер министарство нема инструменте да озбиљно реагује у случају уочених неправилности (забрана рада и др.). Иако су Закон о спречавању допинга у спорту и Закон о јавним скијалиштима прописали да одређене послове инспекцијског надзора над применом тих закона врше спорски инспектори министарства надлежног за спорт, то министарство није добило сагласност од Владе за измену систематизације радних места у којој би било предвиђено место спортског инспектора. Тиме је министарство надлежно за спорт онемогућено да остварује део својих законских надлежности.
- Закон о спорту је значајне функције поверио Републичком заводу за спорт, који је у основи требао да буде продужена рука министарства и стручни сервис министарства. У пракси такав концепт не функционише или функционише са великим тешкоћама. Дуго времена је основни проблем био нерегулисан статус великог броја лекара који су били запослени у Републичком заводу у тренутку доношења Закона о спорту. Посебно је значајно да Републички завод за спорт оствари функцију периодичног праћења стања физичких способности деце, омладине и одраслих (тренутно не постоји никакав увид у такво стање) и успостави систем матичних евиденција у спорту. Републички завод за спорт, такође, треба просторно, технички и кадровски оспособити да заиста буде главни центар за контролу тренираности врхунских спортиста и за стручну помоћ врхунским спортистима и кадровима у спорту.
- Истекао је Законом о спорту (чл. 88) предвиђен рок за утврђивање испуњености услова за обављање спортских делатности и спортских активности, и по Закону би требало затражити од трговинских судова да забрани обављање делатности оним организацијама које нису од министарства затражиле утврђивање испуњености услова за рад. Само мали број организација је до сада од министарства надлежног за спорт тражио доношење решења о утврђењу испуњености услова за рад.³⁵ Суштина проблема лежи у чињеници да велики број организација за обављање спортских делатности не испуњавају услове за обављање делатности који су утврђене одговарајућим правилником. Уколико би министарство применило донете прописе, велики број спортских центара би престао са радом;
- Иако је донет Правилник о надзору над стручним радом у области спорта, он у пракси није примењен. Главни разлог лежи у огромном отпору

³⁵ Према нашим сазнањима мање од двадесет.

спортских савеза да се такав надзор заиста и врши, пре свега из међусобне суревњивости спортских стручњака у савезима;

- У пракси се не контролише наменско коришћење спортских објеката јер министарство надлежно за спорт нема потребне ресурсе;
- Један део проблема примене Закона лежао је у константном „сукобу надлежности“ у области спорта између Србије и СР Југославије, односно државне заједнице Србија и Црна Гора;
- Организације и појединци у области спорта углавном су избегавали да се подвргну правном режиму утврђеном Законом о спорту и на тај закон су се позивале само када им је то требало и одговарало;

Коначно, када се анализира десетогодишња примена Закона о спорту може се констатовати да је он у потпуности примењен једино у области регистрације спортских организација као удружења, спортских друштава и савеза и спровођења категоризације спортова, спортиста и спортских стручњака, а да у другим областима је или делимично примењен или у опште није примењен.

4. Доношење новог закона о спорту

а. Предлог закона о изменама и допунама Закона о спорту (децембар 2003. године)

Закон о спорту Републике Србије донет је крајем 1996. године. Од тада је неколико пута покушавано да се изврше измене тог Закона. Најдаље се стигло када је Влада Републике Србије у децембру 2003. године утврдила Предлог закона о изменама и допунама Закона о спорту. Предлог измена је остао недовршен посао јер су убрзо спроведени републички избори, а нова Влада је повукла из процедуре све предлоге закона које је претходна Влада послала Скупштини на усвајање. Важније измене и допуне Закона о спорту које је предвиђао тај Предлог закона су се састојале у следећем:

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

- Министар надлежан за послове спорта, по прибављеном мишљењу Спортског савеза Србије, утврђује спортске гране, огранке и дисциплине у оквиру којих се остварују спортске активности.

II. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ СПОРТИСТА

- Писмена форма уговора између спортисте и спортске организације и регистровање уговора код надлежног гранског савеза.
- Спортиста такмичар може учествовати на такмичењу ако је најмање два пута годишње, и то пре почетка система такмичења, утврђена његова општа и посебна здравствена способност. Утврђивање здравствене способности из става 1. овог члана може се обављати у здравственим установама, лекарским ординацијама, односно диспансерима, под условом да имају специјалисту спортске медицине. Начин и поступак утврђивања здравствене способности спортиста такмичара од стране здравствене установе, лекарске ор-

динације, односно диспанзера из става 2. овог члана уређује министар надлежан за послове спорта.

- услови за остваривање права једностраног иступања спортисте члана спортске организације као удружења из удружења.

III. ОРГАНИЗАЦИЈА СПОРТА

1. Спортске организације

- Спортска организација као удружење која се такмичи у професионалном спортском такмичењу води пословне књиге, саставља и подноси периодичне и годишње обрачуне и извештаје о пословању у складу са одредбама закона којим се уређује рачуноводство предузећа.
- Спортска организација може обављати спортске активности и делатности ако има учлањен, односно ангажован одговарајући број спортиста, обезбеђен одговарајући простор, односно објекат, одговарајућу опрему, одговарајуће спортске стручњаке и стручњаке у спорту у зависности од врсте спорта, одговарајућа финансијска средства, одговарајућу унутрашњу организацију, и ако испуњава услове у погледу осигурања безбедности у обављању спортских активности и делатности, у складу са законом и спортским правилима гранског савеза чији је члан, а ако није учлањена у грански савез - у складу са правилима Спортског савеза Србије. Министар надлежан за послове спорта прописује ближе услове за обављање спортских активности и делатности за спортске организације као удружења које се такмиче у професионалним спортским такмичењима и спортске организације као предузећа, односно установе. Испуњеност услова од стране спортских организација - утврђује спортски инспектор у поступку редовног инспекцијског надзора.
- могућност да спортска организација пренесе права и обавезе у погледу учешћа у одређеном рангу такмичења и права и обавезе према одређеним спортистима и другим ангажованим лицима, на спортску организацију као предузеће коју оснује.
- обављање спортских активности и делатности од стране спортске организације основане као предузеће, односно установа као претежне делатности предузећа (установе).
- ограничење учешћа у истом рангу такмичења спортских организација као предузећа или установа које имају истог власника или код којих исто лице у једној спортској организацији има статус већинског власника, а у другој спортској организацији има више од 5% акција, односно удела.
- Спортска организација дужна је да у свом пословању обезбеди да новчани део капитала организације у динарској противвредности, по дневном средњем курсу, увек буде у висини која није мања од: 300.000 евра ако се организација такмичи у првој фудбалској лиги; 150.000 евра ако се организација такмичи у првој кошаркашкој лиги. Спортска организација може ову обавезу испунити и обезбеђењем одговарајуће банкарске гаранције.

- Регистар спортске организације као удружења води општинска, односно градска управа општине, односно града на чијој се територији налази седиште спортске организације, као поверени посао.
- Статутом спортске организације као удружења може се предвидети да поједини чланови имају посебна права у погледу управљања организацијом, сразмерно уложеним финансијским средствима и другом, новчано проценљивом, доприносу у раду организације а за време док тај посебни допринос траје.

2. Организације за обављање спортске делатности

- Дефинисање да у спортске делатности улазе и спортске активности у области професионалног спорта.
- Прецизирање да физичка лица могу обављати спортске делатности и у одговарајућем облику обављања приватног предузетништва.
- Дефинисање шта се сматра спортским центром.
- Утврђивање надлежности министарства надлежног за област спорта да ближе пропише услове за обављање спортских делатности, с тим да испуњеност услова утврђује спортски инспектор у поступку редовног инспекцијског надзора.

3. Спортска друштва и савези

- Републички савези у области спорта, савези у области спорта Србије и Црне Горе који имају седиште на територији Републике Србије, спортска удружења странаца, као и страна спортска удружења, уписују се у регистар који води министарство надлежно за послове спорта. Покрајински савези у области спорта уписују се у регистар који води покрајински орган управе надлежан за послове спорта, као поверени посао
- Грански и други савез у области спорта који бројем окупљених чланова, спортским и друштвеним положајем или другим околностима има фактички монопол над обављањем спортских активности у одређеној спортској грани или на други начин има доминантан положај у одређеној спортској грани, дужан је да прими у чланство организацију у области спорта, која испуњава опште услове одређене статутом савеза за пријем у чланство.
- У остваривању својих циљева везаних за вођење система спортских такмичења, надлежни грански савез може поверити вођење такмичења одређеном удружењу или организацији које су основале спортске организације које учествују у такмичењу. Надлежни грански савез може одлучити да у одређеном степену такмичења, односно лиги могу учествовати само спортске организације које имају одређени организациони облик.
- Измене система такмичења у надлежности гранског савеза примењују се најраније по истеку једне такмичарске сезоне од утврђивања тих измена. Пропозиције такмичења у надлежности гранског савеза доносе се најкасније 30 дана пре почетка такмичења и не могу се мењати у току такмичарске сезоне на коју се односе.

- Надлежни грански савез за одређену спортску грану, односно Спортски савез Србије, може под законом прописаним условима распустити управу спортске организације као удружења, односно савеза, свога члана, именовати лице које ће привремено заступати организацију, односно савез и сазвати ванредну изборну скупштину, најкасније у року од 30 дана од дана распуштања управе.
- Услови за подношење кандидатуре за организовање великог међународног спортског такмичења на територији Републике Србије.
- Могућност образовања сталног изабраног суда (спортске арбитраже) при савезу у области спорта који испуњава законом прописане услове.

4. Републички завод за спорт

- Републички завод може да се бави и утврђивањем опште и посебне здравствене способности врхунских спортиста такмичара.

5. Обављање поверених послова

- (није било измена и допуна)

IV. СПОРТСКЕ ПРИРЕДБЕ

- Организатор спортске приредбе дужан је да пријави одржавање приредбе у складу са прописима којима се уређује јавно окупљање грађана.
- Спортско такмичење може да се организује уколико организатор има обезбеђен одговарајући објекат, односно простор, опрему, стручне и друге раднике и ако испуњава друге услове у складу са законом и спортским правилима.
- Надлежни грански савез утврђује пре почетка спортског такмичења испуњеност услова за учешће спортске организације на такмичењу.

V. ШКОЛСКИ СПОРТ

- (није било измена и допуна)

VI. СПОРТСКИ ОБЈЕКТИ

- Објекти и уређене површине које су незаменљив услов за обављање спортских активности на одређеном подручју (планинарски домови, хангари за такмичарске чамце и др.) имају положај спортског објекта.
- Услови за промену намене спортског објекта. Одлуке и уговори којима се врши промена намене спортског објекта, односно његовог дела супротно одредбама овог члана – ништави су.

VII. СТРУЧНИ РАД У ОБЛАСТИ СПОРТА

- Спортски стручњаци су лица која имају најмање више образовање у области спорта.
- Спортски стручњаци и стручњаци у спорту дужни су да стално прате развој спортских и других наука и да се стручно усавршавају. Надлежни грански савези и друге организације у области спорта доносе план стручног усавршавања спортских стручњака и стручњака у спорту и обезбеђују услове за његово остваривање.
- Министар надлежан за послове спорта утврђује типичне послове појединих спортских занимања, односно звања и одређује која су

спортска звања утврђена Номенклатуром спортских звања и занимања адекватна спортским звањима утврђеним спортским правилима надлежног међународног спортског савеза.

- Пословима оспособљавања за обављање одређених стручних послова у спорту, у смислу закона о спорту, могу се бавити факултети и више школе за она спортска звања која одговарају стручним називима који се у тим установама могу стећи, као и друге организације које испуњавају услове у погледу простора, опреме и кадрова. Министар надлежан за послове спорта ближе приписује услове и програм и начин оспособљавања за обављање одређених стручних послова у спорту.

VIII. ЕВИДЕНЦИЈЕ

- (није биле измена и допуна)

IX. НАДЗОР

- Инспекцијски надзор над применом овог закона и прописа донетих на основу овог закона министарство надлежно за послове спорта, односно покрајински орган управе надлежан за послове спорта, врши преко спортских инспектора.

X. ОПШТИ ИНТЕРЕС И ПОТРЕБЕ У ОБЛАСТИ СПОРТА

1. Општи интерес

- У општи интерес у области спорта спадају и: програми и активности републичких гранских савеза и Спортског савеза Србије у функцији развоја спорта, од интереса за Републику; програми у функцији обезбеђивања услова за припрему и учешће спортиста на великим спортским такмичењима, од интереса за Републику; котизација за чланство савеза у области спорта у међународним спортским савезима, када је то од интереса за Републику; програми унапређења стручног рада у спорту, од интереса за Републику; програми у функцији повећања обухвата бављења грађана спортом, посебно деце, омладине и жена, од интереса за Републику; активности на испуњавању међународних обавеза у области спорта; спортске стручне публикације од међународног и националног значаја.
- Општи интерес у области спорта и потребе у области спорта остварују се у складу са Националним програмом развоја спорта Републике Србије, који утврђује Влада Републике Србије, за период од десет година.
- Спортски савез Србије доставља министарству надлежном за послове спорта предлог програма најкасније до 1. октобра текуће године за наредну годину, са предрачуном трошкова потребних за њихово остваривање. Министар надлежан за послове спорта утврђује који ће се програми, односно делови програма из става 1. овог члана финансирати средствима буџета Републике Србије. Спортски савез Србије најмање једном годишње доставља министарству надлежном за послове спорта извештај о остваривању и реализацији одобрених програма.

- Министарство надлежно за послове спорта на основу спроведеног јавног конкурса, осим када су у питању програми гранских савеза које предлаже Спортски савез Србије, додељује организацијама у области спорта средства за реализовање програма, којима се остварује општи интерес у области спорта. и закључује уговор о реализовању одобрених програма. Министарство надлежно за послове спорта уређује ближе критеријуме, услове, начин и поступак доделе средства из става 2. овог члана. Одговарајуће важи и за средства која се организацијама у области спорта додељују из средстава аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

2. Потребе у области спорта

- У потребе у области спорта које се финансирају из буџета општине, односно града улази и повећање обухвата бављења грађана спортом, посебно деце, омладине и жена.
- Општински, односно градски спортски савез, уколико је образован и уколико окупља више од половине регистрованих општинских, односно градских гранских савеза и спортских организација, доставља предлог програма својих чланова којима се доприноси остваривању одређених потреба грађана у области спорта најкасније до 1. октобра текуће године за наредну годину, са предрачуном трошкова потребних за њихово остваривање.
- Интереси грађана у области спорта на територији аутономне покрајине остварују се у складу са овим законом и Законом о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине. Скупштина аутономне покрајине утврђује шта се сматра интересом грађана у области спорта на територији аутономне покрајине, за чије задовољење се обезбеђују средства у буџету аутономне покрајине.
- Покрајински орган управе надлежан за послове спорта води матичне евиденције за територију аутономне покрајине, као поверени посао и као део јединствене евиденције за територију Републике.
- Аутономна покрајина, град, општина, организације у области спорта којима је оснивач Република, аутономна покрајина, град или општина и организације у области спорта из члана 75. став 1. и члана 78. закона о спорту, достављају министарству надлежном за послове спорта извештај о средствима планираним за задовољавање потреба у области спорта у текућој години и средствима утрошеним за задовољавање потреба у области спорта у претходној години, у року од 15 дана од дана усвајања буџета, односно завршног рачуна буџета и финансијског плана, односно завршног рачуна.

XI. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

- Усаглашена висина новчаних казни са изменама Закона о прекршајима.

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Управа за спорт Министарства просвете и спорта се раду на новом Закону о спорту вратила почетком маја 2004. године. Тада је извршена анализа примене важећег Закона о спорту и она је показала да је за даље унапређење стања у спорту Републике Србије потребно донети нови закон о спорту.

Разлози за измене и допуне закона су класификовати на следећи начин: разлози који проистичу из непрецизности или неприменљивости појединих решења Закона; разлози који проистичу из нових прописа који су у међувремену донети или су у процедури доношења; разлози који проистичу из нерегулисаности појединих важних питања за функционисање система спорта у Републици, како у важећем Закону о спорту тако и у општим законима за поједине области; разлози који проистичу из неусклађености појединих решења Закона са корисним упоредноправним решењима; разлози који проистичу из усвајања Уставне повеље државне заједнице Србија и Црна Гора и околности да је спорт у искључивој надлежности држава чланица; разлози који проистичу из потребе дефинитивног утврђивања статуса средстава у друштвеној својини (приватизација) која користе организације у области спорта.

Полазну основу за промене Закона о спорту разматрао је на неколико састанака Савет за развој спорта Управе за спорт, који је директор Управе у међувремено образовао, као и Колегијума Управе за спорт. Заједнички закључак Савета и Колегијума Управе био је да треба донети нови закон о спорту. Савет за развој спорта је, такође, утврдио основне циљеве које би требало обезбедити новим законом и дао смернице за израду Преднацрта закона о спорту. У конципирању предложених решења пошло се од следећи циљева: установљење система спорта у складу са најважнијим међународним документима у Европи у области спорта - Европском спортском повељом, Принципима политике спорта за све, Кодексом спортске етике, Конвенцијом о спречавању насиља у спорту, Конвенцијом о спречавању допинга у спорту, Спортском изјавом самита шефова држава и влада Европске уније из Амстердама, Основним принципима правног статуса невладиних организација у Европи и Европским моделом спорта; дефинисање пирамидалне структуре спорта, како на државном тако и невладином нивоу, са јасним дефинисањем надлежности, права, обавеза и одговорности у зависности од одговарајућег нивоа (држава, покрајина, град, општина – савез државне заједнице, републички савез, спортска друштва, спортска удружења); дефинисање концепта приватизације друштвеног капитала у области спорта; стварање основа за доношење дугорочне Националне стратегије развоја спорта; афирмација аутономије спортских савеза у регулисању унутрашњих односа; унапређење стручног рада у спорту; стварање оквира за повећање обухвата бављења спортом деце, младих, жена, старих, хендикепираних, на радном месту; подршка и подстицање бављења спортом на вишим нивоима (врхунски спорт), уз дефинисање приоритета; обезбеђење планирања изградње потребних спортских објеката и заштита намене постојећих спортских објеката; унапређење здравствене заштите спортиста; дефинисање основних права и обавеза спортиста; афирмација положаја врхунских спортиста; установљење система праћења стања у спорту и информационог система спорта у Републици; дефинисање услова за обављање спортских

активности и делатности, њихово разграничење у зависности од врсте активности и делатности и од тога да ли је у питању професионални или аматерски, односно масовни спорт; развој и унапређење школског спорта и установљење функционалног система школских спортских такмичења; дефинисање конзистентног и транспарентног система финансирања спорта из јавних прихода (буџет) са различитих нивоа јавних власти и контрола трошења добијених средстава; формирање Националног комитета за спречавање насиља и недоличног понашања у спорту; спречавање негативних појава у спорту; дефинисање оквира за организовање спортских такмичења, посебно за организовање великих међународних спортских такмичења на територији Републике; децентрализација појединих државних функција у области спорта; остварење надзор над обављањем спортских активности и делатности и формирање спортског инспектората.

У припреми решења Преднацрта закона о спорту посебно је узето је у обзир законодавство у области спорта следећих држава: Аустрија, Швајцарска, Француска, Италија, Шпанија, Немачка, Бугарска, Пољска, Словенија, Хрватска. Наравно, узети су у обзир и сви текстови којима су припремане измене Закона о спорту још од 1999. године, прво у оквиру Министарства за омладину и спорт, а од 2001. у Управи за спорт Министарства просвете и спорта.

Као важније дилеме које би нови закон о спорту требао да реши поставила су се следећа питања:

1. Концепт приватизације друштвеног капитала у области спорта?
2. Да ли правни положај спортских удружења и савеза регулисати у потпуности законом о спорту, или у закону регулисати само за спорт специфична питања а у другим питањима се ослонити на решења из будућег општег закона о удружењима како закон о спорту не би био преопширан?
3. Да ли спортске организације из области професионалног спорта могу слободно да бирају правни облик или требају да буду организоване као предузећа?
4. Регистрација једног или више гранских савеза у истој грани спорта?
5. На којим нивоима се воде регистри спортских удружења и савеза?
6. Шта је улога у области спорта појединих нивоа јавних власти и које потребе се из буџета финансирају на нову Републике, које на нивоу аутономне покрајине а које на нивоу локалне самоуправе?
7. Како министарство одлучује о предлозима за финансирање: на основу предлога законом овлашћеног кровног савеза (којег), на основу појединачних захтева, на основу јавног годишњег конкурса?
8. Како отклонити двојство у финансирању програма савеза на нивоу државне заједнице и републичког савеза?
9. Како доћи до функционалног система школског спорта?

Након што је утврђен текст Преднацрта закона о спорту, Одбор за јавне службе Владе Републике Србије је почетком децембра 2004. године објавио јавну расправу о тексту Преднацрта, а сам Преднацрт је објављен на интернет сајту Управе за спорт. Јавна расправа је званично трајала до 9. јанура 2005. године, али су писмени предлози и мишљења стизали све до 20. јанура 2005. године. У току јавне расправе одржано је више округлих столова са представницима републич-

ких спортских савеза, високошколских установа и највећих клубова, а значајан број организација у области спорта је доставио своје писмене предлоге, сугестије и мишљења. Расправа се кретала у крајностима - од потпуног оспоравања понуђеног концепта закона до апсолутног прихватања Преднацрта као коначног решења за нагомилане проблеме у нашем спорту.

Главни *противници предложених решења* у Преднацрту били су Спортски савез Србије и општински спортски савези, као и један број «мањих» републичких гранских савеза и Републички завод за спорт. Основни аргумената су били: највећи део решења је у функцији отежавања па и потпуног онемогућавања рада аматерских спортских организација и апсолутна предност се даје спортским организацијама које би биле организоване као предузећа; спортска предузећа су усмерена на стицање профита као основног циља, што спортисте своди на пуке кориснике услуга, или најамне раднике који треба да власницима обезбеде зараду; Спортском савезу Србији се одузима сва надлежност и брише се из закона, чиме се спортистима и организацијама Србије одузима институционални оквир за утицај на развој спорта; држава врши правно насиље прописујући обавезу за постојеће спортске организације и савезе да ускладе своје статуте са законом и изврше упис у надлежни регистар; савези Србије и СЦГ се утерују у простор који потпуно контролише државна власт, чиме се губи основа за аутономију невладиног спортског погона; у тренутку који се може окарактерисати као најцрњи тренутак у историји српског спорта, уз тенденцију да се стање убудуће драстично погорша, уместо да се расправља о одговорности за стање у којем систем спорта Републике налази нуди се концепт Закона о спорту који представља један изразито антиреформски и антиевропски закон; предлог да 60% акција припадне држави приликом приватизације „био би крајње неозбиљан да се не ради о изузетно значајном сегменту друштва у који до сада држава није улагала готово ништа осим што је евентуално била један од оснивача спортских организација и друштава, а сада жели да господари великом вредношћу“; Средства од приватизације „не смеју ићи држави већ се она требају законским одредбама пренети на друге спортске организације односно чланове истих“, јер би предложеним решењима држава без икаквог улагања дошла до великог броја непокретности и на тај начин знатно увећала свој буџет и то економским ценама издавања непокретности; у закону је главни акценат стављен на институционално присвајање затечене имовине у спортским друштвима. Закон хоће да омогући легитимитет системској и институционалној отимачини државне имовине и да обезбеди законске претпоставке за приватизацију најпрофитабилнијих делова спорта (фудбал, кошарка, ватерполо, атлетика и сл.; закон фаворизује одређену групу људи и омогућава им (кроз приватизацију) да се обогате преко ноћи тако што им се признаје 40% акција, а остатак би припао тзв. спортском фонду који никада не би добио средства „док се привреда и обични грађани боре за голу егзистенцију.

Организације и појединци у области спорта који су *подржали предложени концепт* у Преднацрту (већина републичких гранских спортских савеза и савеза државне заједнице, високошколске установе у области спорта, велики клубови, стручна спортска удружења, спортски стручњаци) истицали су као главне аргументе за свој став следеће: противници предложених решења су они који се плаше промена и хтели би да задрже привилеговане позиције у спорту; закон укида

посреднике за одабир програма који ће се финансирати из буџета Републике, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, чиме обезбеђује да средства у највећој мери и стигну до оних којима су и намењена; закон је реформски и у основи добар, а недостаци се могу отклонити одређеним амандманима; категоризације су главни критеријум за финансирање врхунског спорта од стране државе, доносе се једном у олимпијском циклусу и рефлектују политику државе према одређеним спортовима, па стога и држава треба да буде надлежна за њихово доношење; одредбе о задовољавању општег интереса и потреба у области спорта одражавају политику државе према спорту и „сви су интереси задовољени“; Преднацрт представља значајан помак у циљу дефинисања интереса у области спорта на нивоу Републике; позитивна страна предложених решења јесте што спречавају расипање новца на спортску бирократију и разводњавање токова новца, концентрацију спортске власти, привилеговане положаје, монополе, корупцију, допинг, насиље и друге негативне појаве, политизацију спорта, угрожавање здравља спортиста, дехуманизацију спорта, незнање и нестручност и злоупотребу приватизације друштвеног капитала у спорту; реч о преломном Закону који је добро дошао, с обзиром на несређено стање у области спорта; закон је либералан, постављен модерно, у складу са упоредно правним решењима, а цео концепт Закона је за похвалу.

Ако се оставе по страни паушалне дисквалификације текста Преднацрта (пажљиви читалац Преднацрта већину «решења» која се критикују не би у опште ни могао да нађе у Преднацрту) и бројне корисне сугестије и примедбе које су ишле ка побољшању понуђеног текста, и које су у тексту Нацрта закона о спорту у највећем броју и прихваћене, само четири питања су се показала као суштински спорна: 1) да ли спортски клубови из професионалних лига морају да буду организовани као привредна друштва; 2) да ли у закону треба дати место Олимпијском комитету Србије и Црне Горе; 3) да ли Спортски савез Србије треба да задржи позицију коју је добио важећим Законом о спорту или би требао да буде стављен у исти положај као и други републички спортски савези, нарочито у погледу предлагања програма који се финансирају из буџета Републике; 4) какав модел приватизације друштвеног капитала треба прихватити за наш спорт. Однос према овим питањима (или само неком од њих) је у потпуности опредељивао поједине учеснике у јавној расправи да подрже или оспоре предложена решења.

На основу резултата јавне расправе, Министарство просвете и спорта (Управа за спорт) припремило је почетком фебруара 2005. године Нацрт закона о спорту, који је послат у процедуру Владе за утврђивање предлога закона. До предлога новог закона о спорту није се, међутим, дошло ни до краја 2006. године. Након верзије Нацрта закона из фебруара 2005, у процедури Владе било је још четири верзије Нацрта - последњи у марту 2006. године. Министарство просвете и спорта је последње измене у Нацрту закона учинило јула месеца 2006. године, али је даљи рад на доношењу новог закона о спорту обустављен због доношења новог Устава Србије и нових парламентарних избора. Суштина је, ипак, да нови закон о спорту није донет првенствено због „несагласности око 2 члана Нацрта закона“ која су регулисала приватизацију друштвеног капитала у области спорта, тачније коме треба да припадну спортски објекти у друштвеној својини. Сва друга спорна питања била су или у потпуности усаглашена (већ крајем 2005.

године) или превазиђена распадањем државне заједнице СЦГ. Спор о власништву над стадионима блокирао је доношење новог закона о спорту јер о том питању су дијаметрално различита становишта имали, не само министарства просвете и спорта, финансија, привреде и државна управа него и најзаинтересованије спортске организације.

в. Нацрт и Предлог закона о спорту - 2007.

Након формирања новог Министарства омладине и спорта у 2007. години, ново Министарство је у јулу месецу 2007. године објавило нови Нацрт закона о спорту.

Влада Републике Србије је у новембру 2007. године утврдила **Предлог закона о спорту** и послала га Скупштини на усвајање. Предлог има укупно 193 члана, у тринаест поглавља: уводне одредбе; права и обавезе спортиста; организације у области спорта; категоризације у области спорта; спортске приредбе; школски спорт; спортски објекти; стручни рад у области спорта; евиденције; општи интерес у области спорта; надзор; казнене одредбе; прелазне и завршне одредбе.

У Предлогу закона о спорту су, у односу на Нацрт из јула 2006. године из кога је преузет највећи број одредби (дат у прилогу), изостављене одредбе о спортским организацијама као привредним друштвима и о представништвима страних и међународних организација у области спорта, што је, по нашем мишљењу, лоше решење, које одступа од упоредно-правних искустава и реалног стања у нашем спорту. Од других измена које су направљене у односу на Нацрт из јула 2006. године најзначајније су:

- спортска организација и организација за обављање спортске делатности не може да се оснује као установа, што значи да ће организације у области спорта које нису удружења морати да послују на профитној основи и да ће један број спортских центара које су основале општине морати да се трансформише из установе у неки облик привредног друштва. Такво решење је у несагласности са Законом о јавним службама (чл. 3) и Законом о локалној самоуправи (чл. 20. тач. 16);
- малолетна лица не могу у опште да буду оснивачи спортских удружења (што је супротно ратификованој Конвенцији о праву детета, и тиме чл. 16. Устава Србије, као и чл. 10. Предлога закона о удружењима);
- регистарски орган по пријему регистрационе пријаве у опште не проверава да ли пријава садржи прописане податке и да ли је у регистар већ уписана организација са истим или сличним називом, па то нису ни разлози за одбацивање пријаве (што је супротно чл. 36. Предлога закона о спорту као и решењима садржаним у чл. 29. Предлога закона о удружењима);
- у чл. 44. ст. 1. решавање спорова у области спорта није резервисано за сталне спортске арбитраже које би се образовале при националним гранским спортским савезима, како је то иначе у спорту уобичајено и предвиђено правилима надлежних међународних спортских савеза. Такво опредељење није консеквентно спроведено па постоји колизија чл. 44. ст. 1. и чл. 45. ст. 1. Предлога;

- према чл. 71. ст. 1. Предлога закона о спорту спортско удружење у опште не може непосредно обављати било коју привредну делатност, већ за одређене делатности једино може основати привредно друштво или друго правно лице, али само ако испуњава прописане услове (што је супротно упоредно-правним решењима и решењу из чл. 35. Предлога закона о удружењима, с тим што су став 1. и 3. чл. 71. потпуно међусобно несагласни). Треба имати у виду и да Закон о привредним друштвима не поставља услове које неко правно лице треба да испуни да би било оснивач привредног друштва већ услове постоје једино у вези са обављањем делатности;
- министарство надлежно за спорт доноси критеријуме категоризације (правилнике) спортова, спортиста и спортских стручњака а не Републички завод за спорт;
- националне категоризације се утврђују за период од две године, а не четири године колико износи један олимпијски циклус;
- спортски стручњак мора да има најмање одговарајуће више образовање и да је оспособљен за обављање одређених стручних послова, а стручњак у спорту мора да има најмање одговарајуће средње образовање и да је стручно оспособљен (и у важећем Закону о спорту и у Нацрту је реч о алтернативним а не кумулативним условима, пошто је постављање кумулативних услова потпуно бесмислено пошто би то значило да дипломирани тренер са високом стручном спремом не може да обавља стручни рад у спортским организацијама без додатног стручног оспособљавања, а да с друге стране врхунски спортиста који жели да се по окончању спортске каријере бави неким обликом стручног рада у спорту обавезно мора прво да заврши неку високу стручну школу или факултет из области спортске науке, плус стручно оспособљавање, и да не може стећи одговарајуће спортско звање кроз одређени течај (предвиђено решење је супротно упоредно-правним решењима а и у несагласности је са чл. 142. и 143. ст. 2. Предлога закона о спорту који разликују стручну спремност, односно стручне називе и стручну оспособљеност, као и чл. 190);
- Спортски савез Србије је овлашћен да подноси предлог свог годишњег програма, али из формулације чл. 161. ст. 2. у опште није јасно у чему се састоји то овлашћење (није у корелацији са чл. 147, а беспредметно је са становишта овлашћења неког да подноси "свој" програм). Овлашћење Олимпијског комитета Србије из чл. 161. ст. 1 није ограничено само на област општег интереса из чл. 147. ст. 1. тач. 1), што би било природно, и покрива све области општег интереса наведене у чл. 147. ст. 1. Таквим решењем је став 1. члана 161. дошао у колизију са свим другим ставовима из истог члана;
- спортске организације и савези са територије АП Косово и Метохија нису изузете од примене одредби закона о упису у регистар код општинског, односно покрајинског органа управе према свом седишту. Такво решење може довести до гашења многих спортских организација које имају седиште у општинама са албанском већином, а питање

је како ће се покрајински спортски савези уписани у регистар код надлежног покрајинског органа. Посебно трба имати у виду да је уз сагласност УНМИК-а на Косову донет Закон о спорту, који није у никаквој корелацији са законодавством Републике Србије;

Но упркос свим претходним запажањима (неке нејасноће се могу амандманима и исправити приликом усвајања закона), Министарство омладине и спорта заслужује похвалу што је успело, после четири година бројних покушаја да се донесе нови закон о спорту, да се избори да у Народну скупштину буду упућен текст који је у свом највећем делу потпуно усаглашен са савременим европским упоредно-правним решењима, реалним стањем у коме се налази наш спорт и променама у правном систему Републике Србије. Остаје, међутим, и чињеница да систем неће бити заокружен све док се не донесе и закон о приватизацији друштвеног капитала у области спорта.

II. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама

Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама донет је 2003. године (Сл. гласника РС, бр. 67/2003). Овим законом су утврђене мере за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, обавезе организатора спортских приредби и овлашћења Министарства унутрашњих послова. Влада Републике Србије је средином 2007. године утврдила Предлог закона о изменама и допунама Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама.

О овом закону видети главу пету.

III. Закон о спречавању допинга у спорту

Закон о спречавању допинга у спорту донет је 2005. године (Сл. гласник РС, бр. 101/2005). Њиме су утврђене мере и активности које се у Републици Србији предузимају на спречавању допинга у спорту. законом је основана Антидопинг агенција Републике Србије, којој је поверено спровођење активности у борби против допинга.

О овом закону видети главу четврту.

IV. Закон о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту

Овим законом ратификована је Европска конвенција против допинговања у спорту, са Додатком, сачињена 16. новембра 1989. године у Стразбуру. Закон је објављен у „Сл. листу СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 4/1991.

Видети главу четврту.

V. Закон о ратификовању Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама

Овим законом ратификована је Европска конвенција о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама, усвојен 19. августа 1985. године у Стразбуру. закон је објављен у „Сл. листу СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 9/1990.

Видети главу пету.

VI. Закон о јавним скијалиштима

Закон је донет 2006. године и објављен је у „Службеном гласнику РС“, бр. 46/2006 од 2.6.2006. године. Њиме су прописани услови за уређење, одржавање и опремање јавног скијалишта, пружање услуга на скијалишту, обележавање и постављање сигнализација на скијалишту, коришћење средстава превоза на скијалишту, безбедност и ред на скијалишту, подучавање на скијалишту, као и друга питања која су од значаја за коришћење скијалишта. За област спорта од посебног значаја су следеће законска правила:

- Скијање је зимска спортска активност рекреативног или такмичарског карактера која се састоји из алпског скијања, нордијског скијања или сноуборда. Специјализоване зимске спортске активности су санкање, ски-боб, скокови, мото-санкање, спуштање гумама, скијање у дубоком снегу, параглајдинг, скелетон и друге сличне зимске спортске активности;
- Јавно скијалиште је уређена јавна површина, погодна за организовање скијања и специјализованих зимских спортских активности са објектима, уређајима и опремом чије је коришћење односно изградња од општег интереса.
- Влада утврђује јавна скијалишта односно просторе погодне за уређење јавних скијалишта, који су од посебног значаја за развој зимских спортских активности и планинског туризма у Републици Србији, на предлог министарства надлежног за послове туризма. Акт о утврђивању јавног скијалишта садржи и процену оправданости за утврђивање јавних скијалишта односно простора погодних за уређење јавних скијалишта, називе и опис скијалишта односно простора погодних за уређење скијалишта, површине и границе, податке о власништву, попис катастарских парцела, а за подручја веће површине детаљан опис граница са картографским приказом одговарајуће размере. (Након доношења закона, Влада је формирала ЈП «Скијалишта Србије».
- Уређење, опремање, одржавање, коришћење и управљање јавним скијалиштем, као и управљање просторима погодним за уређење скијалишта, сматрају се делатностима од општег интереса. За обављање ових делатности скијашки центар се оснива као јавно предузеће, у складу са

законом којим се уређује правни положај јавних предузећа и услови и начин обављања делатности од општег интереса.

- Ски-стаза која је поред рекреативног намењена и такмичарском скијању или само такмичарском скијању уређује се тако да испуњава посебне услове (висинска разлика, дужина и ширина стазе, дебљина снега, заштитне мере, препарирања стазе, маркирање и др.) утврђене одговарајућим међународним (FIS) и националним спортским правилима. Такмичарска ски-стаза мора за време коришћења у сврхе рекреативног скијања да буде тако уређена да испуњава опште услове утврђене овим законом у погледу маркирања, сигнализације и предузимања мера које осигуравају безбедност скијаша.
- Скијалиште које је у складу са законом утврђено као спортски објекат од интереса за Републику има најмање једну ски-стазу уређену и хомологизовану, у складу са спортским правилима, за национална и међународна скијашка такмичења.
- На скијалишту се могу организовати спортске приредбе (такмичења, укључујући тренинге и манифестације) уз сагласност скијашког центра, под условима и на начин утврђеним Законом о јавним скијалиштима, законом којим се уређује област спорта, прописима донетим на основу ових закона и правила надлежног спортског савеза и међународне скијашке федерације (FIS). Ски-стаза може да се користи за такмичења и тренинге за такмичења само ако је уређена и хомологизована у складу са законом и одговарајућим спортским правилима.
- Организатор спортске приредбе за време спортске приредбе има, поред права и обавеза утврђених за спортске приредбе прописима којима је уређена област спорта и спортским правилима надлежног спортског савеза и права и обавезе који су овим законом утврђени за скијашки центар, ако споразумом између скијашког центра и организатора није другачије утврђено.
- На скијалишту односно његовом делу на коме се одржава такмичење односно тренинг за такмичење, приступ у току одржавања такмичења и тренинга, могу имати само такмичари и службена лица организатора. Приступне стазе за гледалиште морају бити уређене, видно обележене и ограђене. Организатор приредбе обавезан је да по завршетку приредбе, пре отварања скијалишта за редовну употребу, уклони ознаке, уређаје, реквизите и друге предмете постављене ради одржавања приредбе.
- Скијашки центар обавезан је да омогући коришћење скијалишта за организовање скијашког такмичења од интереса за Републику, које је министарство надлежно за послове спорта, уврстило у програм међународних скијашких спортских такмичења и да за време одржавања такмичења режим рада скијалишта прилагоди потребама такмичарских услова. Коришћење скијалишта у овом случају регулише се уговором између организатора приредбе и скијашког центра.

- Непосредним подучавањем скијања може да се бави само инструктор скијања са важећом лиценцом. Инструктор скијања може да се бави подучавањем скијања под условом да поседује одговарајуће спортско звање и одговарајућу лиценцу надлежног спортског савеза, у складу са овим законом и законом којим се уређује област спорта. Условне и поступак издавања лиценце инструкторима скијања и трајање издате лиценце уређује надлежни спортски савез. Надлежни спортски савез може да изда лиценцу инструктору скијања уколико испуњава услове утврђене законом и правилима савеза. Министарство надлежно за послове спорта даје сагласност на правила надлежног спортског савеза којима се уређују услови и поступак издавања лиценце и стручно усавршавање инструктора скијања. Надлежни спортски савез послове обавља наведене послове као поверене. Странац инструктор скијања може да се на скијалишту бави непосредним подучавањем скијању под условом да поседује важећу лиценцу ISIA (Међународна асоцијација инструктора скијања).

VII. Закон о потврђивању Најробијског уговора о заштити олимпијског симбола, са анексом

Овај Закон објављен је у „Сл. листу СРЈ - Међународни уговори“, бр. 1/99. Њиме се наша држава обавезала да одбије или поништи регистрацију жига и да одговарајућим мерама забрани коришћење, у виду жига или другог знака, у комерцијалне сврхе, сваког знака који се састоји од олимпијског симбола или садржи олимпијски симбол, какав је дефинисан у Повељи Међународног олимпијског комитета, изузев уз сагласност Међународног олимпијског комитета.

VIII. Закон о друштвеним организацијама и удружењима грађана

Правни положај удружења грађана која делују на територији Републике Србије регулише Закон о друштвеним организацијама и удружењима грађана, донет 1982. године у складу са уставним уређењем тадашње Социјалистичке Републике Србије.³⁶ Последње садржинске измене овог Закона датирају из 1989. године, након чега су мењани само новчани износи у казним одредбама. Решења садржана у овом пропису вишеструко не одговарају садашњем тренутку нашег правног система. Шта више, основна концепција Закона није у складу са Уставом Србије. Тежиште важећег Закона о друштвеним организацијама и удружењима грађана је на друштвеним организацијама. Оне, међутим, више нису уставна категорија. Њих устав Србије, напуштајући концепт друштвеноправних лица не познаје. Закон о спорту је ту чињеницу већ санкционисао тако што није допустио оснивање нових спортских организација као друштвених организација, а све старе друштвене организације у области спорта су у поступку пререгистрације након доношења Закона промениле статус у удружења грађана са друштвеним капиталом.

³⁶ Закон о друштвеним организацијама и удружењима грађана, Сл. гласник СРС, бр. 24/82, 17/84, 50/84, 45/85, 12/89, и Сл. гласник РС, бр. 48/94

У октобру 2007. године Влада Републике Србије је утврдила **Предлог закона о удружењима** у упутила га Народној скупштини на усвајања. Овај закон би требао да замени Закон о друштвеним организацијама и удружењима грађана.

У члану 2. ст. 2. Предлога утврђено је да се на спортске организације и удружења, чији је рад уређен посебним законом, одредбе закона о удружењима примењују у питањима која нису уређена тим посебним законом (Законом о спорту). На удружења која немају својство правног лица, сходно се примењују правна правила о грађанском ортаклуку, осим ако законом о удружењима није другачије одређено. За спортске организације је значајна и одредба чл. 81. Предлога (прелазне и завршне одредбе) да се даном почетка примене Закона о удружењима одредбе Закона о друштвеним организацијама и удружењима грађана („Службени гласник РС“, бр. 24/82, 39/83, 17/84, 50/84, 45/85 и 12/89 и „Службени гласник РС“, бр. 53/93, 67/93 и 48/94) и Закона о удруживању грађана у удружења, друштвене организације и политичке организације које се оснивају за територију Социјалистичке Федеративне Републике Југославије („Службени лист СФРЈ“, број 42/90 и „Службени лист СРЈ“, бр. 24/94, 28/96 и 73/2000), престају да примењују на удружења грађана, друштвене организације и њихове савезе, осим на спортске организације и удружења. Оваква одредба је потпуно погрешна јер у односу на спортске организације задржава правни режим који је дубоко неуставан, имајући у виду суштинску неусаглашеност одредби наведених закона са Уставом Републике Србије.³⁷ Она би имала смисла једино када би се истовремено донели и нови закон о удружењима и нови закон о спорту.

За спортска удружења и савезе који располажу друштвеним капиталом од далекосежног значаја могу бити и чл. 73–78. Предлога закона о удружењима, уколико истовремено не би био донет нови закон о спорту или други законом којим би се регулисала приватизација друштвеног капитала у области спорта. С обзиром да важећи закони којима се регулише рад спортских удружења и у опште удружења грађана не регулишу питање приватизације друштвене својине у овим организацијама, онда би се сходно члану 2. ст. 2. Предлога, на имовину спортских организација и савеза која је у друштвеној својини примениле одредбе чл. 73–78. Предлога (односно новог Закона о удружењима).

IX. Закон о министарствима

Законом о министарствима (Сл. гласник РС, бр. 43/2007) образована су министарства Владе Републике Србије и посебне организације и утврђен њихов делокруг.

Према члану 19. закона Министарство омладине и спорта обавља послове државне управе које се односе на:

- спровођење националне политике и националне стратегије за младе и на акционе планове и програме;
- подстицање младих да се организују и удружују и да учествују у друштвеним токовима;

³⁷ Она је и супротна чл. 2. Нацрта.

- заштиту интереса младих и помоћ младима да остваре те интересе;
- давање савета младима и подучавање младих везано за запошљавање и волонтерски рад;
- сарадњу са омладинским организацијама и удружењима при организовању међународних омладинских манифестација и скупова у Републици Србији;
- помоћ омладинским организацијама и удружењима у њиховом раду и промовисање омладинских организација и удружења;
- омогућавање омладинским организацијама и удружењима из Републике Србије да учествују на скуповима и манифестацијама за младе у иностранству;
- подстицање и остваривање међународне сарадње која се односи на омладину;
- праћење и процену места и улоге младих у Републици Србији;
- спорт, физичку културу, изградњу спортских објеката и инфраструктуре;
- остваривање права страних спортиста и спортских организација и савеза у Републици Србији,
- као и друге послове одређене законом.

Министарства у оквиру свог делокруга остварују међународну сарадњу и старају се о њеном унапређењу и обезбеђују усклађивање прописа са правом Европске уније. Министарства у оквиру свог делокруга обављају следеће послове државне управе који се односе на закључивање и примену међународних уговора: предлажу покретање поступка за вођење преговора и закључивање међународних уговора с другим државама и међународним организацијама, предлажу теме и платформе за преговоре и предлажу састав делегације у преговорима; припремају нацрте међународних уговора и обављају послове за делегације које воде преговоре за њихово закључивање; подносе Влади извештај о току преговора; припремају нацрте закона о ратификацији међународних уговора; закључују административне уговоре за примену међународних уговора, на основу овлашћења садржаних у њима; примењују ратификоване међународне уговоре и закључене административне уговоре. Министарства у оквиру свог делокруга обављају и послове државне управе који се односе на припрему техничких прописа.³⁸

Х. Законом поверени послови

1. Закон о спорту Републике Србије

Закон о спорту регулише обављање поверених послова у чл. 43. и 44. Према члану 43, Спортском савезу Србије је поверено да: предложи министарству надлежном за спорт програме својих чланова који ће се финансирати из буџета Републике; предложи грански савез преко којег се реализују програми којима се остварује општи интерес (у вези са чл. 76); Утврђује (категоризација) спортова,

³⁸ Видети чл. 25 – 27. Закона о министарствима.

спортиста и спортских стручњака; уређује мерила за утврђивање својства лица која се самостално баве спортом као јединим и основним занимањем (у вези са чл. 11), утврђује то својство за одређено лице, као и време почетка и престанка бављења спортом као јединим и основним занимањем. На акте којима Спортски савез Србије регулише категоризације спортова, спортиста и спортских стручњака и мерило за утврђивање својства лица која се самостално професионално баве спортом, сагласност даје министар надлежан за спорт.³⁹ Начин обављања поверених послова и надзор од стране министарства надлежног за спорт над обављањем поверених послова ближе је регулисан Законом о државној управи (са становиште тог закона, предлагање програма којима се остварује општи интерес у области спорта и није прави „поверени посао“). За праксу су најзначајније категоризације спортова и спортиста, јер утичу на остваривање одређених права спортиста (нпр. стипендирање) и одређивање висине средстава која се додељују гранским савезима из Републичког буџета.

а. Категоризација спортова

Категоризација спортова извршена је Правилником о критеријумима категоризација спортова који је у складу са Законом о спорту донео Спортски савез Србије као поверени посао (2004. године), а на који је сагласност дао министар просвете и спорта.

Категоризација спортова се врши према следећим критеријумима:

- 1) Друштвени значај: заступљеност у свету; медијска популарност спортова у свету;
- 2) Традиција у свету: светска организација; континентална организација; регионалне организације; број земаља чланица; систем такмичења;
- 3) Национална традиција: савез; међународни успеси; клубова; чланови; систем такмичења;
- 4) Национална медијска заступљеност и популарност;
- 5) Финансијска самосталност спорта у свету и код нас;
- 6) Рекламна атрактивност у свету и код нас;
- 7) Утицај на учеснике: раст и развој деце и омладине; моторички; психолошки; социјални; здравствени; васпитни;
- 8) Приступачност: правила; систем такмичења; дијапазон употребљивости; цена; организациони захтеви;
- 9) Општи утицај на квалитет живота.

Спортови који нису категорисани или се појаве као нови у интервалу између два ажурирања Правилника и својом организацијом и активностима испуне критеријуме за категоризацију, категоришу се у четврту групу.

Ако грански спортски савези, који представљају спортове који се категоришу, не доставе благовремено потребне податке неопходне за израду Категоризације спортова не вреднује се поступку категоризације по недостајућим показатељима.

³⁹ На важеће Категоризације, за период 2005 – 2008. година, министар просвете и спорта је дао сагласност решењем бр. 110-00-39/2005-11 од 01. 02. 2005. године.

тељима. С друге стране, грански спортски савез који достави нетачне податке на основу којих се врши Категоризација спортова сноси трошкове контроле и исправке података и дужан је да изврше повраћај средстава приходованих по основу нетачно датих података за категоризацију спортова. Грански савез који је доставио нетачне податке обавезан је да против радника одговорног за достављање нетачних података спроведу дисциплински поступак и да о његовом резултату извести Спортски савез Србије.

Правилник о категоризацији спортова доноси, односно ажурира Спортски савез Србије сваке четири године и то у олимпијској години са важношћу током олимпијског циклуса. Спортски савез Србије обавезан је да Правилник о категоризацији спортова донесе до краја календарске године у којој се доноси.

На основу критеријума за категоризацију, спортови су разврстани у четири групе. Измена Категоризације спортова врши се на основу приспелих примедби гранских савеза и њихове анализе. Приликом измене Правилника о категоризацији спортова један спорт може прећи само у једну вишу или нижу групу.

КАТЕГОРИЗАЦИЈА СПОРТОВА (2005–2008)

1. ГРУПА	2. ГРУПА	3. ГРУПА	4. ГРУПА
1. Атлетика	1. Бициклизам	1. Ауто спорт	1. Аикидо
2. Фудбал	2. Бокс	2. Боди билдинг	2. Бадминтон
3. Кошарка	3. Гимнастика	3. Дизање тегова	3. Боб
4. Одбојка	4. Јудо	4. Јет ски	4. Боћање
5. Пливање	5. Кајак-кану	5. Хокеј на леду	5. Бриџ
6. Рукомет	6. Карате	6. Једрење	6. Го
7. Стрелаштво	7. Куглање	7. Ју јутсу	7. Хокеј на трави
8. Ватерполо	8. Планинарство	8. Кик бокс	8. Карлинг
9. Веслање	9. Рвање	9. Клизање	9. Кендо
	10. Стони тенис	10. Коњички спорт	10. Куокусхинкаи
	11. Шах	11. Кунг фу	11. Плес
	12. Тенис	12. Мото спорт	12. Пикадо
	13. Теквондо	13. Мачевање	13. Рагби
	14. Ваздухопловство	14. Оријентациони спорт	14. Роњење
		15. Скокови у воду	15. Самбо
		16. Смучање	16. Савате
			17. Синхроно пливање
			18. Сквош
			19. Сноу борд
			20. Спортски риболов
			21. Стреличарство
			22. Триатлон
			23. Голф

б. Категоризација спортиста

Категоризација спортиста за период 2005–2008. година извршена је Правилником о критеријумима за категоризацију спортиста (2004. године), на који је сагласност дао министар просвете и спорта.

Правилником су утврђени критеријуми за рангирање спортиста, укључујући хендикепиране спортисте и спортисте оштећеног слуха, на основу резултата, узраста, пола и републичке категоризације спортова, односно, критеријуми за стицање спортских звања, као и поступак њиховог додељивања.

Донетом категоризацијом спортиста обухваћени су такмичари у спортовима чији су грански савези чланови Спортског савеза Србије и чији грански савези имају интерес за израду критеријума за категоризацију. Критеријуми за категоризацију спортиста утврђени су за следеће спортове: аикидо, атлетика, ауто-мото, бадмингтон, бициклизам, боб, боћање, боди билдинг, бокс, бриџ, дизање тегова, цудо, фудбал, гимнастика, го, голф, хокеј на леду, хокеј на трави, једрење, џет ски, џиу џитсу, кајакаштво-кануистика, карате, карлинг, кендо, кјокошинкаи, кик бокс, клизање, кошарка, коњички, куглање, кунг фу, мачевање, мото спорт, одбојка, оријентациони спорт, планинарство, плес, пикадо, пливање, рагби, роњење, рукомет, рвање, самбо, савате, синхроно пливање, скокови у воду, сквош, смучање, сноу борд, спортски риболов, стони тенис, стреличарство, стрељаштво, шах, теквондо, тенис, триатлон, ватерполо, ваздухопловство, веслање.

Ограничење категоризације спортиста на наведене спортове супротно је чл. 43. ст. 1. тач. 2. Закона о спорту пошто је тим чланом Спортском савезу Србије поверено да утврди категоризацију свих спортиста, у свим спортовима, у Републици Србији.

На основу постигнутих спортских резултата на званичним такмичењима, а у складу са дефинисаним критеријумима *спортисти* се рангирају и стичу следећа спортска звања:

1. ВРХУНСКИ СПОРТИСТИ

1.1. ЗАСЛУЖНИ СПОРТИСТА

1.2. СПОРТИСТА МЕЂУНАРОДНОГ РАЗРЕДА

1.3. СПОРТИСТА САВЕЗНОГ РАЗРЕДА

2. СЕНИОРИ

2.1. СПОРТИСТА 1. СЕНИОРСКОГ РАЗРЕДА

2.2. СПОРТИСТА 2. СЕНИОРСКОГ РАЗРЕДА

2.3. СПОРТИСТА 3. СЕНИОРСКОГ РАЗРЕДА

3. ЈУНИОРИ

3.1. СПОРТИСТА 1. ЈУНИОРСКОГ РАЗРЕДА

3.2. СПОРТИСТА 2. ЈУНИОРСКОГ РАЗРЕДА

3.3. СПОРТИСТА 3. ЈУНИОРСКОГ РАЗРЕДА

На основу постигнутих спортских резултата на званичним такмичењима, а у складу са дефинитивним критеријумима, *хендикепирани спортисти и спортисти оштећеног слуха* се рангирају и стичу следећа спортска звања:

1. ВРХУНСКИ СПОРТИСТИ

1.1. ЗАСЛУЖНИ СПОРТИСТА

1.2. СПОРТИСТА МЕЂУНАРОДНОГ РАЗРЕДА

1.3. СПОРТИСТА САВЕЗНОГ РАЗРЕДА

Сва звања предвиђена Категоризацијом спортистима припадају доживотно. Права по основу стечених спортских звања трају:

- за заслужне спортисте 4 године под условом да се у том интервалу активно баве спортом;
- за спортисте међународног разреда 2 године под условом да у том интервалу постижу сваке године најмање резултат који дозвољава да се сврстају у спортисте савезног разреда, и
- за спортисте савезног разреда 1 годину.

За време остваривања права из категоризације, спортиста задржава своје место у категоризацији. Права врхунским спортистима за време служења војног рока и спортисткињама за време трудноће и порођаја мирују у трајању од једне године.

Звање врхунским спортистима додељује Управни одбор Спортског савеза Србије о чему издаје одговарајуће уверење. Осталим категорисаним спортистима звање додељује грански спортски савез у складу са одредбама Правилника о категоризацији спортиста. Спортски савез инвалида Србије и савез спортиста оштећеног слуха има у погледу категоризације хендикепираних и спортиста оштећеног слуха, положај, односно права и обавезе гранског спортског савеза.

Категоризација спортиста врши се једном годишње, а на основу резултата које у текућој години спортисти савезног, сениорских и јуниорских разреда постигну до 31. децембра.

Категоризација заслужних спортиста и спортиста међународног разреда врши се по завршеном такмичењу на коме су остварени одговарајући спортско-технички резултати односно испуњењу других услова предвиђених Правилником, доношењем одлуке Управног одбора Спортског савеза Србије, на првој наредној седници.

Звање заслужног спортисте и спортисте међународног разреда може стећи спортиста који има одговарајуће спортско-техничке резултате у протекле 4 односно 2 године.

Управни одбор Спортског савеза Србије доноси Категоризацију врхунских спортиста до 15. фебруара за протеклу годину на основу података које су удружени грански савези дужни да доставе до 15. јануара за протеклу годину. Категоризацију осталих спортиста у истом року су дужни да донесу надлежни грански спортски савези. О извршеној категоризацији грански савез је дужан да обавести Спортски савез Србије у року од 14 дана од дана доношења. Грански спортски савези који се удруже у Спортски савез Србије у интервалу између два ажурирања Правилника о критеријумима за категоризацију спортиста, категоришу своје спортисте према посебној одлуци коју доноси Скупштина Спортског савеза Србије.

Жалбе у вези са категоризацијом спортиста улажу се Сталној арбитражи Спортског савеза Србије у року од 14 дана од дана доношења категоризације спортиста. Одлука Сталне арбитраже Спортског савеза Србије је коначна.

Спортско звање у екипним спортовима (фудбал, хокеј на леду, хокеј на трави, кошарка, одбојка, рагби, рукомет, ватерполо, кошарка у колицима, голбал, седећа одбојка) може у једној екипи да стекне највише онај број спортиста који

је пропозицијама такмичења на којем се испуњава услов категоризације предвиђен и увећан за 20%. Број категорисаних спортиста одређује се као најближа цела вредност 20% екипе предвиђене пропозицијама такмичења на којем је екипа наступила. Да би стекли услове за категоризацију спортисти треба да имају најмање један наступ у екипи по основу чијих се резултата категоришу.

Као пример наведимо критеријуме за категоризацију спортиста у атлетици, као спорту прве категорије и хендикепираних спортиста:

АТЛЕТИКА

ЗАСЛУЖНИ СПОРТИСТА

- за освојено 1 - 8. место на Олимпијским играма и првенству света,
- за освојено 1 - 6. место на првенству Европе на отвореном,
- за освојено 1 - 3. место на првенству света и Европе у дворани, кросу и маратону,
- за постигнути резултат који је признат за светски или европски сениорски разред.

СПОРТИСТА МЕЂУНАРОДНОГ РАЗРЕДА

- за освојено 9 - 16. место на Олимпијским играма и Првенству света,
- за освојено 7 - 12. место на Првенству Европе на отвореном,
- за освојено 4 - 7. место на Првенству света и Европе у дворани, кросу и полумаратону,
- за освојено 1 - 3. место на Првенству Европе за млађе сениоре-ке, Универзијади, Медитеранским играма, Првенству света и Европе за јуниоре на отвореном или у кросу,
- за освојено 1. место на Првенству Балкана за сениоре-ке на отвореном (без штафета), дворани, кросу, ходању и Првенству света за млађе јуниоре-ке,
- за испуњену норму из табеле, на такмичењима из Календара АСС, АССЦГ, ЕАА или ИААФ уз поштовање атлетских правила и пропозиција,
- за постигнути резултат који је признат за светски или европски јуниорски рекорд.

СПОРТИСТА САВЕЗНОГ РАЗРЕДА

- за учешће на Олимпијским играма, Првенству света и Првенству Европе на отвореном,
- за учешће на Првенству света и Европе у дворани, кросу и полу-маратону под условом да је остварен пласман у првој половини учесника такмичења,
- за освојено 4.-8. место на Првенству Европе за млађе сениоре-ке, Универзијади, Медитеранским играма, Првенству света и Европе за јуниоре-ке на отвореном или кросу,
- за учешће на првенству Балкана за сениоре-ке на отвореном, кросу или дворани под условом да је остварени пласман у првој половини учесника такмичења,

- за освојено 2 - 3. место на првенству Света за млађе јуниор-ке,
- за освојено 1. место на Првенству СЦГ (Србије) или Финалу купа СЦГ (Србије) за сениор-ке под условом да остварени резултат није слабији од резултата из табеле колона 4, односно колона 4а, за категорију млађих сениора-ки,
- за постигнути резултат који је признат за сениорски рекорд СЦГ (Србије),
- за два пута испуњену норму из табеле /колона 3/ на такмичењима из Календара АСС, АССЦГ, ЕПА или ИААФ уз поштовање атлетских правила и пропозиција (табела је дата у Правилнику).

Критеријуми категоризације ХЕНДИКЕПИРАНИХ спортиста и спортиста оштећеног слуха су:

ЗАСЛУЖНИ СПОРТИСТА

- најбољи спортиста-инвалид и спортиста оштећеног слуха којег за текућу годину прогласи надлежни орган Спортског савеза инвалида Србије или савеза за спортисте оштећеног слуха.

СПОРТИСТА МЕЃУНАРОДНОГ РАЗРЕДА

- за освојено 1 - 3. место у дисциплини на параолимпијским играма, светском или европском првенству
- за постигнути резултат који надлежна комисија Међународног параолимпијског комитета или међународног савеза за спортисте оштећеног слуха или надлежна међународна организација за спорт инвалида признаје као светски или европски рекорд.

СПОРТИСТА САВЕЗНОГ РАЗРЕДА

- за освојено 4 - 7. место у дисциплини, односно спорту на параолимпијским играма, светском или европском првенству за спортисте инвалида или спортисте оштећеног слуха
- за освојено 1. место на савезном првенству у спорту у којем се не одржава званично међународно такмичење, а одржава се савезно (Србије) првенство.

в. Категоризација спортских стручњака

Категоризација спортских стручњака извршена је Правилником о критеријумима за категоризацију спортских стручњака, коју је донео Спортски савез Србије 2004. године, и на који је сагласност дао министар просвете и спорта. Овим правилником прописани су критеријуми за категоризацију спортских стручњака Србије, односно стицања тренерских звања, као и начин њиховог додељивања.

Категоризацијом спортских стручњака обухваћени су тренери у спортовима чији су грански савези чланови Спортског савеза Србије и чији грански савези имају интерес за израду критеријума категоризације. У питању су следећи спортови: аикидо, атлетика, ауто-мото, бадмингтон, бициклизам, боб, боћање, боди билдинг, бокс, бриц, дизање тегова, џудо, фудбал, гимнастика, го, голф, хо-

кеј на леду, хокеј на трави, једрење, џет ски, џиу џитсу, кајакаштво-кануистика, карате, карлинг, кендо, кјокошинкаи, кик бокс, клизање, кошарка, коњички, ку-глање, кунг фу, мачевање, мото спорт, одбојка, оријентациони спорт, планинарство, плес, пикадо, пливање, рагби, роњење, рукомет, рвање, самбо, савате, синхроно пливање, скокови у воду, сквош, смучање, сноу борд, спортски риболов, стони тенис, стреличарство, стрељаштво, шах, теквондо, тенис, триатлон, ватерполо, ваздухопловство, веслање.

Ограничење категоризације спортских стручњака на наведене спортове супротнo је чл. 43. ст. 1. тач. 2. Закона о спорту пошто је тим чланом Спортском савезу Србије поверено да утврди категоризацију свих спортских стручњака, у свим спортовима, у Републици Србији.

На основу постигнутих спортских резултата на званичним такмичењима, а у складу са дефинисаним критеријумима тренери се рангирају и стичу следећа тренерска звања:

1. ВРХУНСКИ ТРЕНЕРИ
 - 1.1. ЗАСЛУЖНИ ТРЕНЕР
 - 1.2. ТРЕНЕР МЕЂУНАРОДНОГ РАЗРЕДА
 - 1.3. ТРЕНЕР САВЕЗНОГ РАЗРЕДА
2. ТРЕНЕРИ
 - 2.1. ТРЕНЕР РЕПУБЛИЧКОГ РАЗРЕДА

Сва звања предвиђена Категоризацијом тренерима припадају доживотно. Права по основу стечених тренерских звања трају четири године, у ком периоду спортски стручњак задржава своје место у категоризацији..

Звање врхунским тренерима додељује Управни одбор Спортског савеза Србије о чему се издаје одговарајуће уверење. Осталим категорисаним тренерима звање додељује грански спортски савез у складу са одредбама Правилника о критеријумима за категоризацију спортских стручњака.

Ажурирање категоризације спортских стручњака врши се једном годишње, а на основу резултата које у текућој години спортисти са којима спортски стручњаци раде постигну до 31. децембра. Управни одбор Спортског савеза Србије доноси Категоризацију врхунских тренера до 15. марта за протеклу годину на основу података које су удружени грански савези дужни да доставе до 15. фебруара за протеклу годину. Категоризацију осталих тренера у истом року су дужни да донесу надлежни грански спортски савези. О извршеној категоризацији грански савез је дужан да обавести Спортски савез Србије у року од 14 дана од дана доношења.

Грански спортски савези који се удружи у Спортски савез Србије у интервалу између два ажурирања Правилника о критеријумима за категоризацију спортиста, категоришу своје спортске стручњаке према посебној одлуци коју доноси Скупштина Спортског савеза Србије.

Грански спортски савези који не доставе благовремено потребне податке неопходне за израду Категоризације врхунских тренера нема категорисане тренере и њихови програми не могу бити предложени за финансирање из средстава буџета.

Грански спортски савези који доставе нетачне податке на основу којих се врши Категоризација врхунских тренера сносиће трошкове контроле и исправке података и обавезни су да против радника одговорног за достављање нетачних података спроведу дисциплински поступак и да о његовом резултату известе Спортски савез Србије. Такође, они су дужни да изврше повраћај средстава приходованих по основу нетачно датих података за категоризацију тренера.

У појединачним спортовима не категоришу се спортски стручњаци који воде, односно тренирају репрезентативне селекције.

Критеријуми за категоризацију спортских стручњака у појединачним спортовима и стицања одговарајућег тренерског звања су:

ЗАСЛУЖНИ ТРЕНЕР

- ово звање може стећи спортски стручњак са звањем тренера међународног разреда који ради или је у протекле 4 године радио са спортистом који је својим резултатима стекао звање заслужног спортисте.

ТРЕНЕР МЕЂУНАРОДНОГ РАЗРЕДА

- ово звање може стећи спортски стручњак са звањем тренера савезног разреда који ради, или је радио у протеклих 4 године са 2 спортиста који су својим резултатима стекли звање најмање међународног разреда,
- ово звање може стећи спортски стручњак са звањем тренера савезног разреда који ради, или је радио у протеклих 4 године са 1 спортистом који је својим резултатима стекао звање међународног разреда и 10 спортиста који су својим резултатима стекли звање најмање савезног разреда,
- ово звање може стећи спортски стручњак без тренерског звања који ради или је у протекле 4 године радио са спортистом који је својим резултатима стекао звање заслужног спортисте.

ТРЕНЕР САВЕЗНОГ РАЗРЕДА

- ово звање може стећи спортски стручњак са звањем тренера републичког разреда који ради, или је радио у протеклих 4 године са 5 спортиста који су својим резултатима стекли звање најмање савезног разреда.
- ово звање може стећи спортски стручњак са звањем тренера републичког разреда који ради, или је радио у протеклих 4 године са 2 спортиста који су својим резултатима стекли звање савезног разреда и 20 спортиста који су својим резултатима стекли звање најмање 1. сениорског или 1. јуниорског разреда,
- ово звање може стећи спортски стручњак без тренерског звања који ради са 2 спортиста који су својим резултатима стекли звање спортисте међународног разреда.

ТРЕНЕР РЕПУБЛИЧКОГ РАЗРЕДА

- ово звање може стећи спортски стручњак који ради, или је радио у протеклих 4 године са 10 спортиста који својим резултатима стекне звање најмање 1. сениорског или 1. јуниорског разреда.

- ово звање може стећи спортски стручњак који ради, или је радио у протеклих 4 године са 5 спортиста који су својим резултатима стекли звање најмање савезног разреда.

У екипним спортовима (фудбал, кошарка, рукомет, одбојка, ватерполо, хокеј на леду, хокеј на трави, рагби, кошарка у колицима, голбал и седећа одбојка) категоришу се спортски стручњаци који воде репрезентативне селекције и клупски тренери. Под спортским стручњацима који воде репрезентативне селекције подразумевају се савезни капитен (односно савезни селектор) и савезни тренер.

Клупски тренер може да се категорише и по основу резултата које постигну репрезентативне селекције под условом да у репрезентативној селекцији наступи најмање 20% спортиста из клуба којег тренира спортски стручњак који се категорише. Број спортиста одређује се као најближа цела вредност 20% екипе предвиђене пропозицијама такмичења на којем је репрезентативна селекција наступила.

Критеријуми за категоризацију спортских стручњака у **екипним спортовима** и стицања одговарајућег тренерског звања су:

ЗАСЛУЖНИ ТРЕНЕР

- ово звање може стећи спортски стручњак са звањем тренера међународног разреда који ради или је у протекле 4 године радио са екипом чији су чланови својим резултатима стекли звање заслужног спортисте.

ТРЕНЕР МЕЂУНАРОДНОГ РАЗРЕДА

- ово звање може стећи спортски стручњак са звањем тренера савезног разреда који ради, или је радио у протеклих 4 године са 1 екипом чији су спортисти својим резултатима стекли звање међународног разреда,
- ово звање може стећи спортски стручњак са звањем тренера савезног разреда који ради, или је радио у протеклих 4 године са 1 екипом чији су спортисти својим резултатима стекли звање међународног разреда и 3 екипе чији су спортисти својим резултатима стекли звање најмање савезног разреда,
- ово звање може стећи спортски стручњак без тренерског звања који ради или је у протекле 4 године радио са екипом чији су спортисти својим резултатима стекли звање заслужног спортисте

ТРЕНЕР САВЕЗНОГ РАЗРЕДА

- ово звање може стећи спортски стручњак са звањем тренера републичког разреда који ради, или је радио у протеклих 4 године са 2 екипе чији су спортисти својим резултатима стекли звање најмање савезног разреда,
- ово звање може стећи спортски стручњак са звањем тренера републичког разреда који ради, или је радио у протеклих 4 године са 1 екипом чији су спортисти својим резултатима стекли звање савезног разреда и 3 екипе чији су спортисти својим резултатима стекли звање најмање 1. сениорског или 1. јуниорског разреда,
- ово звање може стећи спортски стручњак без тренерског звања који ради са 1 екипом чији су спортисти својим резултатима стекли звање спортисте међународног разреда.

ТРЕНЕР РЕПУБЛИЧКОГ РАЗРЕДА

- ово звање може стећи спортски стручњак који ради, или је радио у протеклих 4 године са 4 екипе чији су спортисти својим резултатима стекле звање најмање 1. сениорског или 1. јуниорског разреда.
- ово звање може стећи спортски стручњак који ради, или је радио у протеклих 4 године са 2 екипе чији су спортисти својим резултатима стекли звање најмање савезног разреда.

Права по основу додељеног тренерског звања трају 4 године и могу се продужити уколико се звање потврди.

Правилником су утврђени и *критеријуми потврђивања тренерског звања*, како у појединачним тако и колективним спортовима

Заинтересовани појединци и грански савези могу да поднесу захтев за ретроактивну доделу тренерског звања, у ком случају треба да доставе доказе о испуњености услова. Права по овако признатим тренерским звањима могу се користити у складу са одредбама Правилника.

2. Предлагање програма којима се остварује општи интерес у области спорта

Овлашћење дато Спортски савез Србије да предлаже програме својих чланова који ће се финансирати из буџета и да предлаже грански савез преко којег ће се реализовати програми којима се остварује општи интерес је изузетно значајно, али ограниченог домета јер министарство надлежно за спорт није дужно да предлоге прихвати (чл. 70. ст. 2. Закона).

Спортски савез Србије од 2006. године утврђује предлог износа средстава за расподелу у одређеној години на основу појединачних предлога гранских свежа и осталих корисника буџетских средстава, као и утрошених средстава за редовне програме у претходној години. У предлагању програма се полази од чл. 43. Закона о спорту, Правилника о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта, Директиве о начину рада и поступања при избору програма којима се остварује општи интерес у области спорта и Критеријума за утврђивање општег интереса у области спорта (интерни акт Спортског савеза Србије). Критеријуми Спортског савеза Србије о финансирању корисника буџетских средстава у 2008. години садрже 23 елемента:

- 1) Планирана средства за финансирање у 2008. години (информација од Министарства омладине и спорта о планираном буџету за наредну годину),
- 2) Категоризација (да је категорисан спорт по правилну о категоризацији спортова),
- 3) Да је у оквирима општег интереса у области спорта, утврђеног законом,
- 4) Да је од интереса за Републику (да савез спроводи поред реализације основног програма, у диву организације такмичења на националном нивоу и др., и међународни програм, у виду припреме учешћа и учешћа на великим међународним такмичењима),
- 5) Да функционише у складу са Законом о спорту,

- 6) Да има значајан утицај на развој спорт ау Србији (да својом спортском делатношћу, организованошћу, резултатима и транспарентношћу развија и унапређује спорту Републици),
- 7) Да је масован спорт који се ослања на сарадњу са међународном федерацијом (чланство, као и чланство у нашим територијалним савезима - Спортски савез Србије и Олимпијски комитет Србије),
- 8) Изграђеност позиција у међународној федерацији (партиципација у раду комисија, бордова и руководећих органа),
- 9) Адекватна опремљеност седишта федерације (канцеларијски простор, ИТ опрема, запослени, саобраћајна инфраструктура),
- 10) Медијска заступљеност и транспарентност (ажурирана интернет презентација, редовна информисаност јавног мњења ...),
- 11) Издаваштво (часописи, информативни билтени и публикације),
- 12) Развијеност инфраструктуре (клубови - не мање од 12, тренерска организација, судијска организација, активне програмске комисије...),
- 13) Едукативна активност савеза (семинари – тренерски, судијски),
- 14) Резултатска валоризација на значајним такмичењима (ЕП, СП, ОИ), како сениорска тако и млађе узрастне категорије,
- 15) Висока сразмерност учинка и коштања савеза,
- 16) Да федерација поседује интелектуалне и стручне ресурсе (БСС стручњаци са дугогодишњим радним искуством у спортским организацијама) за реализацију годишњих програма,
- 17) Висина одобрених средстава у текућој години, њихово наменско трошење и ажурирање,
- 18) Да је савез у могућности да створи услове за организацију такмичења од интереса за државу (СП, ЕП...),
- 19) Да савез нема блокаду рачун, пореске дугове или дугове према организацијама социјалног осигурања,
- 20) Визит карта федерације (савеза) урађена по стандарду,
- 21) Да учествује у активностима Антидопинг агенције Републике Србије (АДАС),
- 22) Да континуирано ради на сузбијању и елиминацији насилничког понашања на такмичењима под окриљем организација задужених за те послове,
- 23) Удаљеност од дестинације на којој се одржавају такмичења.

*д. Утврђивање својства лица која се спортом баве као
јединим и основним занимањем*

Према чл. 5. Закона о спорту, спортиста јесте лице које се бави спортским активностима. Спортиста може да се бави спортским активностима аматерски или професионално. Професионални спортиста је лице које се бави спортском активношћу у виду занимања, самостално или у оквиру организација у области спорта.

За законодавца једини критеријум да ли је неко лице професионални спортиста је то да ли се оно спортском активношћу бави у виду занимања. Оно се спортском активношћу може професионално бавити и самостално и у организацијама у области спорта, али под условима и на начин утврђен Законом о спорту и спортским правилима.⁴⁰ Имају ли се у виду одредбе чл. 9, ст. 1. и чл. 11. Закона о спорту, два су могућа правна облика професионалног бављења спортом: радни однос и самостално обављање делатности. По природи ствари, самостално бављење спортом као јединим и основним занимањем могуће је само код индивидуалних спортова. Код колективних спортова код којих се подразумева постојање клуба (спортске организације) који учествује у такмичењу, статус професионалног спортисте се може стећи, сходно члану 9. Закона, једино закључењем уговора о раду између клуба и спортисте.

Као што је Законом о самосталном обављању уметничке или друге делатности у области културе дата могућност да се лицима која самостално обављају одређену делатност у области културе утврђује својство обављања самосталне делатности ради остваривања права из пензијско-инвалидског и здравственог осигурања, тако је и чл. 11. ст. 1. Закона о спорту таква могућност створена и за спортисте који се самостално баве спортском активношћу као јединим и основним занимањем. Смисао таквог решења лежи у омогућавању самосталним спортистима, којима није основни циљ бављења спортским активностима стицање добити пружањем „спортских“ услуга другима на „спортском тржишту“, да себе социјално осигурају за време бављења спортом, а да не морају да стварају неки организациони облик (нпр. региструју радњу) који би им тако што омогућио. Реч је о својеврсној привилегији коју добијају она лица која се у одређеном животном добу самостално баве спортском активношћу као основним занимањем.

Утврђивање својства спортисте који се самостално бави спортском активношћу као јединим и основним занимањем, уређивање мерила на основу којих се утврђује неком спортисти такво својство, и утврђивање времена почетка и престанка бављења спортом као јединим и основним занимањем, поверено је чл. 43. Закона о спорту Спортском савезу Србије. Својство осигураника се стиче даном почетка а престаје даном престанка обављања самосталне спортске активности. Спортисти се својство осигураника самосталних делатности утврђује на основу пријаве на осигурање, односно одјаве осигурања.⁴¹ Уз пријаву спортиста је дужан да поднесе уверење Спортског савеза Србије којим је утврђено својство самосталног бављења спортом као јединим и основним занимањем и време почетка, односно престанка таквог бављења спортом. Средства за пензијско и инвалидско и здравствено осигурање обезбеђују се из доприноса које плаћа сам спортиста. Уместо спортисте, сходно чл. 11. ст. 3. Закона о спорту, средства за пензијско-инвалидско и здравствено осигурање могу обезбедити и спортске организације, спортски савези (најчешће онај савез чији је спортиста члан), и друга правна лица (дакле, не и физичка лица), делимично или у целини.

⁴⁰ Видети чл. 7. и 8. Закона о спорту

⁴¹ Чл. 14. ст. 2. Закона о пензијском и инвалидском осигурању ("Сл. гласник РС", бр. 34/2003, 64/2004 - одлука УСРС, 84/2004 - др. закон, 85/2005, 101/2005 - др. закон и 63/2006 - одлука УСРС)

Средства за пензијско и инвалидско осигурање, односно права из пензијског и инвалидског осигурања обезбеђују се, односно остварују код републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање. Реч је о личним и непреносивим правима која се стичу и остварују зависно од дужине и обима улагања средстава. Поступак за утврђивање пензијског стажа покреће се на захтев спортисте осигураника. Права из пензијског и инвалидског осигурања стичу се и остварују зависно од дужине улагања и висине основице на коју је плаћен допринос за пензијско и инвалидско осигурање и уз примену начела солидарности. Својство осигураника стиче се даном почетка а престаје даном престанка запослења, обављања самосталне или пољопривредне делатности, односно обављања уговорених послова. Својство осигураника не може се стећи пре навршених 15 година живота.

Права из пензијског и инвалидског осигурања остварују се од дана поднетог захтева, а најраније шест месеци пре тог дана. Права из пензијског и инвалидског осигурања која се остварују у републичком фонду обезбеђују се у поступку предвиђеном законом којим је уређен општи управни поступак, ако законом није друкчије уређено. Пензијски стаж и зараде, накнаде, уговорне накнаде, односно основице осигурања, као и друге чињенице од утицаја на стицање и утврђивање права, осим налаза, мишљења и оцене органа вештачења, узимају се у обзир при остваривању права из пензијског и инвалидског осигурања, на основу података утврђених у матичној евиденцији. Пензијски стаж се не може утврђивати на основу изјава сведока.

Права из здравственог осигурања спортиста који самостално обавља спортску активност остварују се у складу са Законом о здравственом осигурању.⁴² Здравствено осигурање обезбеђује се и спроводи у Републичком заводу за здравствено осигурање и у организационим јединицама Републичког завода (филијале). Средства за остваривање права из обавезног здравственог осигурања обезбеђују се уплатом доприноса за обавезно здравствено осигурање, као и из других извора, у складу са законом. Обавезно здравствено осигурање обухвата: 1) осигурање за случај болести и повреде ван рада; 2) осигурање за случај повреде на раду или професионалне болести. Осигураним лицима сматрају се осигураници и чланови њихових породица, којима се у складу са Законом о здравственом осигурању и прописима донетим за спровођење тог закона обезбеђују права из обавезног здравственог осигурања. Према чл. 17. Закона о здравственом осигурању, осигураници су физичка лица која су обавезно осигурана у складу са тим законом, у која улазе и спортисти, који у складу са законом којим се уређује спорт обављају спортску делатност као самосталну делатност (ст. 1. тач. 19). Члановима породице, у смислу закона, сматрају се: 1) чланови уже породице (супружник или ванбрачни партнер, деца рођена у браку или ван брака, усвојена и пасторчад и деца узета на издржавање); 2) чланови шире породице (родитељи, очух, маћеха, усвојитељ, деда, баба, унучад, браћа и сестре, које осигураник издржава, у смислу прописа о породичној заштити, као и прописа о социјалној заштити и обезбеђивању социјалне сигурности грађана). Ванбрачни партнер сматра се чланом уже породице, у смислу закона, ако са осигураником живи у ванбрачној заједници најмање две године пре дана подношења пријаве на осигура-

⁴² "Сл. гласник РС", бр. 107/2005 и 109/2005 - испр.

ње. Права из обавезног здравственог осигурања јесу: 1) право на здравствену заштиту; 2) право на накнаду зараде за време привремене спречености за рад осигураника; 3) право на накнаду трошкова превоза у вези са коришћењем здравствене заштите. Права из здравственог осигурања остварују се под условом да је доспели допринос за здравствено осигурање плаћен, ако законом није друкчије одређено.

Према Закону о инвалидском и пензијском осигурању који се примењивао од 1. јуна 1992. године, до доношења Закона о спорту није постојала могућност да се, почев од тог дана, регулише пензијско - инвалидско осигурање спортиста, с обзиром да њихов статус после тог датума није уређен посебним прописом, што је предуслов за остваривање права из овог осигурања. Одредбом чл. 11. став 2. Закона о спорту, са повратним дејством, омогућује се лицима која се самостално баве спортском активношћу као јединим и основним занимањем да права из пензијског и инвалидског осигурања користе и за тај период и све осигуранике из те категорије доводи у равноправан положај.

На основу овлашћења из Закона о спорту, Спортски савез Србије је 1997. године донео Правилник о поступку и мерилима за утврђивање својства лица које се самостално бави спортом као јединим и основним занимањем. Тим Правилником су уређена мерила за утврђивање својства лица која се самостално баве спортом као јединим и основним занимањем и поступак утврђивања тог својства, укључујући утврђивање времена почетка и престанка бављења спортом као јединим и основним занимањем. Основне одредбе тог Правилника су:

- Спортиста може стећи својство лица које се самостално бави спортским активностима као јединим и основним занимањем уколико испуњава следеће услове: 1) да се самостално професионално бави спортом; 2) да је члан републичког гранског савеза, надлежног по врсти спорта, регистрованог у складу са Законом о спорту; 3) да учествује у неком од система такмичења; 4) да му је самостално професионално бављење спортским активностима једино и основно занимање, на основу кога остварује средства за живот; 5) да има минималне године прописане за заснивање радног односа. Спортиста испуњава услов из тачке 4. уколико није у радном односу и није издржавано лице, а у просеку месечно од бављења спортским активностима остварује приход најмање у висини зајамченог личног дохотка у Републици;
- Спортиста подноси Савезу захтев за утврђивање да се самостално бави спортом као јединим и основним занимањем. Уз захтев, спортиста је дужан да поднесе: 1) потврду гранског савеза чији је члан да је код тог савеза регистрован, односно учлањен као самостални професионални спортиста; 2) потврду надлежног гранског савеза о учешћу у текућој години у неком од система такмичења; 3) потврду да није пријављен организацији надлежној за послове запошљавања; 4) изјаву да се спортом бави као јединим и основним занимањем и да није издржавано лице нити је у радном односу; 5) документ из кога произилази да од самосталног професионалног бављења спортом остварује приход најмање у висини зајамченог личног дохотка у Републици. Потврда гранског савеза треба да садржи датум од кога је спортиста регистрован, односно учлањен као самостални професионални спортиста. Када спортиста тражи ретроактивно утврђивање да се спортом самостално професионално бавио и у

ранијим годинама, потврда надлежног гранског савеза о учешћу у текућој години у неком од система такмичења треба да садржи податке о учешћу у неком од система такмичења у свакој од тих година. На име трошкова поступка и издавања уверења, подносилац захтева плаћа Савезу износ утврђен одлуком Управног одбора Савеза.

- О захтеву за утврђивање својства лица које се самостално бави спортом као јединим и основним занимањем и о захтеву за утврђивање престанка таквог својства, у првом степену одлучује генерални секретар Спортског савеза Србије а у другом степену, по жалби, Управни одбор Савеза. Генерални секретар је дужан да донесе одлуку у року од 15 дана од дана подношења захтева. Надлежни орган доставља по један примерак одлуке подносиоцу захтева и надлежном гранском савезу. Уколико је спортиста поднео потребне потврде и документа и ако из њих произилази да испуњава услове утврђене Правилником, генерални секретар Савеза ће донети одлуку којом ће утврдити да се дотични спортиста самостално бави спортским активностима као јединим и основним занимањем, од дана од кога је регистрован, односно учлањен код надлежног гранског савеза као самостални професионални спортиста. На основу те одлуке, генерални секретар издаје спортисти уверење да има својство лица које се самостално бави спортом као јединим и основним занимањем, уз назначење времена почетка таквог бављења спортом.

2. Закон о утврђивању одређених надлежности Аутономне Покрајине

Закон о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине донет је 2002. године и објављен у „Сл. гласнику Републике Србије“, бр. 6/2002 (извод је дат у прилогу). Овим законом ближе су одређене надлежности аутономне покрајине, нарочито у областима у којима Република уређује систем, укључујући и спорт. Закон се односи на обе аутономне покрајине Републике Србије, али се у пракси примењује на АП Војводина. АП Косово и Метохија је чак, уз сагласност УНМИК-а, донела и свој закон о спорту (закон је написан као да је у питању независна држава).

Према чл. 52. ст. 4. Закона о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине, аутономној покрајини су поверени следећи послови:

- уређење начина утврђивања испуњености услова за обављање спортских делатности у области спорта са територије аутономне покрајине и утврђивање испуњености тих услова;
- уређење ближих услова за коришћење јавних спортских терена и утврђивање испуњености услова за њихово коришћење;
- утврђивање испуњености услова за организовање спортских приредби на територији аутономне покрајине;
- вршење управног надзора над радом организација и појединаца у области спорта са територије аутономне покрајине и над применом прописа којима је уређена област спорта;
- обављање надзора над стручним радом у области спорта.

Аутономна покрајина је дужна да поверене послове врши у складу са Законом о спорту и Законом о државној управи.

3. Закон о спречавању допинга у спорту

Законом о спречавању допинга у спорту прописано је поверавање послова из чл. 30. став 1. тач. 1) до 5), и тач. 12) и 20) Антидопинг агенцији Републике Србије. На ове послове смо указали у одељку посвећеном националном законодавству о допингу у спорту, односно Закону о спречавању допинга у спорту. Чланом 41. ст. 4. овог закона прописано је и да се општи акти Антидопинг агенције којима се уређује допинг контрола и поступак изрицања мера и одлучивања по жалби и утврђује изглед знака упозорења који се ставља на производе који се стављају у промет а у себи садрже забрањене допинг супстанце, објављују у „Сл. гласнику Републике Србије“.

У оквиру поверених послова, Управни одбор Антидопинг агенције донео је на седници одржаној 21. децембра 2006. године следеће правилнике:

- Правилник о утврђивању одговорности лица које је учинило повреду антидопинг правила;
- Правилник о допинг контроли на спортским такмичењима и изван такмичења;
- Правилник о одобравању изузетака за терапеутску употребу;
- Правилник о листи забрањених допинг средстава;
- Правилник о листи забрањених допинг средстава за коње.

Наведени правилници су објављени у Службеном гласнику Републике Србије, бр. 32/2007. Статут Антидопинг агенције је иначе објављен у Сл. гласнику РС, бр. 101/05.

4. Закон о јавним скијалиштима

Чланом 67. став 6. Закона о јавним скијалиштима прописано је да надлежни спортски савез обавља послове из ст. 2. и 3. тог члана као поверене. Ти послови су:

- уређивање услова и поступка издавања лиценце инструкторима скијања и трајања издате лиценце;
- издавање лиценце инструктору скијања уколико испуњава услове утврђене законом и правилима надлежног спортског савеза.

Министарство надлежно за послове спорта даје сагласност на правила надлежног спортског савеза којима се уређују услови и поступак издавања лиценце и стручно усавршавање инструктора скијања.

XI. Закони о сарадњи са другим државама

За област спорта у Републици Србији од посебног значаја су и међудржавни споразуми о сарадњи Србије са појединим државама:

- Закон о потврђивању споразума о успостављању специјалних паралелних односа између Републике Србије и Републике Српске ("Сл. Гласник РС", бр. 70/07);
- Закон о ратификацији споразума између савета министара Србије и Црне Горе и Владе Арапске Републике Египта у области културе, образовања и спорта ("Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 4/2006);
- Закон о потврђивању споразума између Савезне Владе Савезне Републике Југославије и Владе Републике Индије о сарадњи у области културе, образовања и спорта ("Сл. лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 2/2003);
- Закон о потврђивању споразума између Савезне Владе Савезне Републике Југославије и Владе Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске о сарадњи у области образовања, науке, културе и спорта ("Сл. лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 2/2003);
- Закон о потврђивању споразума између Савезне Владе Савезне Републике Југославије и Владе Републике Македоније о сарадњи у области културе, образовања и спорта ("Сл. лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 1/98);
- Закон о ратификацији споразума између Савета министара Србије и Црне Горе и Владе Републике Литваније о сарадњи у области образовања, науке, културе и спорта ("Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 3/2004);
- Закон о потврђивању споразума између Савезне Владе Савезне Републике Југославије и Владе Републике Јерменије о сарадњи у области образовања, културе и спорта ("Сл. лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 3/2002); споразума између Савезне Владе Савезне Републике Југославије и Владе Републике Естоније о сарадњи у области образовања, културе и спорта ("Сл. лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 4/2003);
- Закон о потврђивању споразума између Савезне Владе Савезне Републике Југославије и Владе Републике Турске о сарадњи у области образовања, науке, културе и спорта ("Сл. лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 3/2003).

Стране уговорнице се наведеним споразумима обавезују да ће подстицати сарадњу спортских организација и спортских институција и учешће на спортским такмичењима у земљама потписницама.

Глава четврта

ДОПИНГ И СПОРТ

А. ДОПИНГ КАО СТАЛНИ ПРАТИЛАЦ СПОРТА

Побољшање телесних способности уз помоћ фармаколошких супстанци стара је људска «опсесија». Већ у античко доба на спортским такмичењима су коришћење стимулативне супстанце да би се постигла предност и олакшала победа. Са обновом олимпијских игара поновно је актуелизована употреба различитих стимулативних супстанци на спортским такмичењима, при чему је развој фармакологије омогућио производњу до тада непознатих супстанци. У којој мери су такве супстанце коришћене до шездесетих година 20. века, када је почела њихова забрана, може да се само нагађа. Тек су смртни случајеви током такмичења нагнали олимпијски покрет да приступи забрани стимулативних средстава - прво стимулансе и наркотике, а временом и друге класе супстанци и различите допинг методе. Непосредан повод за увођење антидопинг забрана био је смртни случај бициклисте Тома Симсона 1967 на Трци кроз Француску. Узрок смрти је било узимање амфетамина у садејству са екстремним температурним оптерећењем.

Разлози због којих спортисти употребљавају допинг су многоструку. Основни узрок, ипак, лежи, у околности да допинг скраћује време опоравка (одмора) и доноси бољи психички и физички учинак. Допинг, сам по себи, не може од никога да направи победника Tour de France. Изражено у процентима, повећање учинка лежи испод 10%. Допинг доприноси телесно само око 3–5% и око 10% ментално. Без тренинга допинг не значи ништа. Спортска медицина је, међутим, доказала да већ 1% повећања учинка доноси користи и предности. Врхунски резултати данас су, међутим, могући и без употребе допинга. Њихово постизање без употребе допинга траје нешто дуже, али зато и резултати трају дуже. Поред непријатних споредних дејстава, допинг је и веома опасан.

Допинг проблематика са својим бројним конфликтним подручјима већ је дуго предмет интересовања не само спортских и медицинских наука него и правне науке, и то како законодавства, тако и судске праксе и правне теорије. Међутим, тек од чувеног случаја Крабе, који је од стране америчких правника означен као „leading case“, многострани правни аспекти допинг проблематике постали су предмет интересовања и шире правничке јавности и бројних расправа. Сва досадашња дискусија, како у стручној тако и широј јавности (посебно спортској), јасно је показала да је правно сучељавање са проблематиком допинга могуће искључиво на мултидисциплинарном нивоу.

Интензивирање расправе последњих година о правној заштити у случајевима допинга свој главни узрок несумњиво има у комерцијализацији и професионализовању спорта. Забрана учешћа на такмичењима за спортисту *de facto* има дејство временски ограничене забране обављања професије (позива), а у случају

доживотне дисквалификације и дејство доживотног бављења одређеном професијом, са свим пропратним правним последицама (нпр. губитак спонзорских права). Не чуди онда што су спортисти спремнији да покушају свим расположивим правним средствима да спрече штетне последице по себе, и што су како државни судови тако и надлежна тела спортских савеза спремни да се одлучније баве допинг споровима.

Борба против допинга у надлежности је како националних тако и међународних спортских организација, како државних инстанци тако и међународних организација. Она се води како националним тако и међународним инструментаријем. Крај 20. века је обележен низом активности које би требале да елиминишу допинг у спорту. Међутим, упркос свим тежњама различитих организација, не може се још рећи да постоји јединствено наднационално (међународно) право које регулише борбу против допинговања у спорту. Правна ситуација зависи од земље до земље и у појединим сегментима је потпуно различита: на пример спортисти који употреби допинг у Италији прети и затвор док у већини других европских земаља то није случај.

Употреба допинга супротна је основним вредностима савременог спорта и представља његову грубу злоупотребу. Међународне организације, државе и сви међународни и национални спортски савези борбу против допинговања стављају у своје основне задатке. Три су основна легитимна циља те борбе: заштита здравља спортиста, очување једнакости шанси (конкуренције) и одржање веродостојности спортске гране.¹

Коришћење различитих средстава ради повећања сопственог учинка није, међутим, изум модерног спорта. Још у време првих Олимпијских игара у античкој Грчкој међу спортистима је било уобичајено коришћење различитих стимулативних средстава (на пример, коришћење алкохолних пића, печурака или животињске крви). Касније је коришћено дејство и кофеина, нитроглицерина, алкохола, опијума или стрихнина. Ова средства су већ тада према такмичарским правилима сматрана за недопуштена и њихова употреба је санкционисана јавним објављивањем, новчаном казном или дисквалификацијом.

Поред «позитивног» допинга, спорт познаје и случајеве «негативног» допинга (парадопинг), односно давање противничком спортисти неког средство које ће умањити његове способности² Тако се долази до «изненађујућих победа» спортисте који је по свим прогнозама и према својим способностима требао да изгуби. Негативни допинг се врши најчешће без знања противника. Први случајеви парадопинга забележени су у боксу. Тако је 1910. године боксер James Jeffrie након класичног нокаута од Jack Jonssons тврдио да му је у чај сипана дрога. Ни са правног ни са спортског становишта такве радње се, међутим, не сматрају «допингом» него криминалним деликтима.

Од 1960. године када је дански бициклиста Кнут Енемар Јенсен умро за време олимпијских игара у Риму због прекомерног уноса амфетамин и Roniacola, Медицинска комисија Међународног олимпијског комитета је припремила стручну анализу и материјал који је 1964. године усвојен у Токију, којим је при-

¹ Jochen Fritzweiler (Hrsg.), Doping – Sanktionen, Beweise, Ansprueche, Bern, 2000, стр. 82.

² Често је коришћен у коњичком спорту за онеспособљавање противничког коња.

хваћена прва научна дефиниција „допинга“. Олимпијске игре у Токију су важне због тога што је усвојена и прва листа забрањених супстанци, која је касније стално стручно усавршавана и допуњавана. У Мексико Ситију 1968. године званично је усвојено и започето тестирање спортиста на допинг како на летњим тако и зимским олимпијадама

Допинг је стални пратилац савременог спорта. Услед развоја техника допинг контроле и повећања обухвата допинг контроле, употреба забрањених допинг супстанци и метода значајно је смањена. Ригорозна допинг контрола на спортским такмичењима од 1972 до 1984 довела је до тога да су на допинг тесту мање од 1% спортиста били „допинг позитивни“. Од 1984. године опет је забележен знатан пораст употребе допинга. За време летњих Олимпијских игара у Сиднеју, од укупно 2.073 тестирана спортисте на допинг, 11 је имало позитиван резултат.

Употреба допинг супстанци постала је значајан пратилац и одређених облика рекреативног спорта, посебно код фитнес и боди-билдинг активности. Основни проблем код ових спортских активности лежи у прилично растегљивој разлици између допуштених препарата за обликовање, допунских средстава исхране и допинг стероида. Између честе спремности да се узимају разна допунска средства исхране да би се брзо дошло до пожељног изгледа тела и преласка на коришћење допинг супстанци, мали је корак. Уз лошу информисаност и често међусобно охрабривање, вежбачи постају лак плен рекламних проспеката разних средстава, која не ретко садрже и допинг супстанце.

Допинг ће, вероватно, и у будућности бити пратилац, барем, врхунских спортских такмичења. Да ли ће бити спорадична појава или ће битно оптерећивати спортску заједницу, зависи од многих фактора. Одговор на питања: «Где су границе спортских резултата?» и «Могу ли се обарати рекорди без употребе допинга?», ипак ће бити од суштинског значаја. Идеалистички приступ спорту по принципу «важно је учествовати а не победити», тешко да је икада био део бића спортиста. Свако зна да већу радост доноси победа него пораз, било да је реч о олимпијским играма или општинском такмичењу. Победа је за спортисту основни циљ учешћа у такмичењу. Управо због тога он и напорно тренира, не би ли своје такмичарске способности повећао. Многи спортисти себи поставе и питање: Могу ли још нешто учинити да повећам шансе за победу? Неки су спремни да одговор потраже у узимању различитих допинг супстанци и метода.

Б. ПОЈАМ ДОПИНГА

Реч „допинг“ појавила се први пут 1869. године у једном енглеском речнику, и њоме се означавала мешавина опијума и наркотичних дрога која се користила за повећање учинка коња. Крајем 19. века на коњичким тркама, које су биле веома омиљене, није била неуобичајена појава да се сопственом (да победи – *dope to win*) или противничком коњу (да изгуби – *dope to lose*) дају пре трке одре-

ђена средства. Корен речи „допинг“ потиче из дијалекта који се говорио у југоисточној Африци и који је преузет у језик бура. Реч „допа“ иначе води порекло из језика јужноафричког племена Кафричију, чији су чланови користили смешу наркотичног биља за стимулације приликом верских обреда. Бури су реч „доп“ почели да користе за, у то време распрострањену, тешку ракију, која се употребљавала и као „стимуланс“. Тек касније се овај појам почео употребљавати за означавање и других, опште стимулативних пића.³

Светски антидопинг кодекс, усвојен у Копенхагену 2003. године, даје следећу „дефиницију“ допинга: «Допинг је дефинисан као постојање једног или више прекршаја антидопинг правила утврђених чланом 2.1 до 2.8 Кодекса» (члан 1).⁴ Већина међународних спортских савеза који су ратификовали Светски антидопинг кодекс, односно који су своја антидопинг правила ускладили са одредбама Кодекса, у потпуности су својим правилима прихватили дефиницију из члана 1. Кодекса

Околности и понашања која представљају прекршаје антидопинг правила детаљно су регулисана одредбама члана 2. Светског антидопинг кодекса. То су: присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте; употреба или покушај употребе забрањене супстанце или забрањеног метода; одбијање, или не приступање без убедљивог оправдања, давању узорка после обавештења или избегавање давања узорка на други начин; неиспуњавање одређених услова у погледу доступности спортисте за тестирање изван такмичења укључујући и непружање података о боравишту и пропуштање тестирања објављених на основу разумних правила; онемогућавање, или намера да се онемогући било који део допинг контроле; поседовање забрањених супстанци и метода; промет било којом забрањеном супстанцом или методом; давање или покушај давања забрањене супстанце или забрањене методе било ком спортисти, или помагање, охрабривање, подстицање, заташкавање или било који други вид саучесништва који укључује прекршај антидопинг правила или покушај прекршаја.

Закон о спречавању допинга у спорту Републике Србије дефинише допинг у спорту као постојање једне или више повреда антидопинг правила утврђених чланом 3. Закона. Повреда антидопинг правила постоји у случајевима: 1) присуства забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте; 2) коришћења или покушаји коришћења (примена, уношење, убризгавање или конзумирање) забрањене супстанце или забрањеног метода (допинг средстава); 3) одбијање, или неприступање без убедљивог оправдања, давања узорка после обавештења о допинг контроли или избегавање давања узорка на други начин; 4) неиспуњавање обавеза утврђених правилима овлашћене антидопинг организације у погледу достигнутог спортисте из регистроване тест групе за тестирање изван такмичења; 5) неовлашћеног ометања или покушаја ометања било којег дела допинг контроле; 6) недозвољеног поседовања допинг средстава; 7) неовлашћене продаје, транспорта, слања, испоруке или дистрибуције

³ Видети М. Kamber – P. Mullis, Doping: ein ueberblick im historischen und sportmedizinischen context, Neuen Zuercher Zeitung, 17. мај 2000.

⁴ Светски антидопинг кодекс овим и не даје дефиницију допинга већ се задовољава да дефинише антидопинг прекршаје.

допинг средстава спортисти, било непосредно или посредством трећег лица; 8) давања или покушаја давања допинг средстава спортисти, или прописивања, издавања, помагања, подстицања, прикривања, навођења, налагања, стварања услова или било којег другог вида учествовања у повреди или покушају повреди антидопинг правила.

В. БОРБА ПРОТИВ ДОПИНГА У МЕЃУНАРОДНИМ И НАЦИОНАЛНИМ ОКВИРИМА

І. Међународне антидопинг конференције и документи

Борба против допинга у надлежности је како националних тако и међународних спортских организација, како државних инстанци тако и међудржавних организација. Она се води како националним тако и међународним спортским и правним инструментаријем. Крај 20. и почетак 21. века је обележен низом активности које би требале да елиминишу допинг у спорту: међудржавни уговори (Нордијска антидопинг конвенција 1985, Америчко-совјетски уговор 1988); доношење Европске конвенције против допинговања у спорту од стране Савета Европе 1989; Изјава о допингу у спорту из Лозане усвојена на Првој Светској антидопинг конференцији у фебруару 1999. године; стварање независне Светске анти допинг агенције (WADA) 1999. године; Светски антидопинг кодекс усвојен на Другој Светској антидопинг конференцији одржаној у Копенхагену у марту 2003. године; Међународна конвенција против допинга у спорту, усвојена од стране Генералне конференције УНЕСКА, 2005. године у Паризу.

І. Међудржавни уговори (споразуми)

Од друге половине осамдесетих година прошлог века више земаља покушало је да интензивира борбу против допинга потписивањем међусобних уговора (споразума).⁵ Најважнији од тих споразума су:

- Нордијска антидопинг конвенција је споразум о кооперацији и хармонизацији правила антидопинг контроле током такмичења и сезоне тренинга. Споразум је 20. 9. 1985. године потписало, и касније ратификовало, пет нордијских држава: Шведска, Норвешка, Данска, Финска, Исланд.
- Сједињене Америчке Државе и Совјетски савез потписали су новембра 1988. године споразум којим су утврдиле опште процедуре за спровођење на узајамној основи (реципроцитет) антидопинг контроле у току тренинга.

⁵ Детаљнији преглед развоја међународних напора и правних инструмената за борбу против допинга може се видети у документу: "Preliminary study of the technical and legal aspects of an international anti-doping convention in sport", припремљеном за 32 заседање Генералне конференције УНЕСКА (http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001307/130797_e.pdf).

- У децембру 1990. године Аустралија, Канада и Велика Британија потписали су споразум о сарадњи у погледу мера допинг контроле.
- У јулу 1995. године владе Канаде, Аустралије, Новог Зеланда, Норвешке и Велике Британије закључиле су Међународни антидопинг споразум (International Anti-Doping Arrangement – IADA), као међународни савез за координисану борбу против допинга у спорту. IADA је у сарадњи са Светском антидопинг агенцијом формирала Међународни пројектни тим (International Project Teams – IPTs) и позвала националне антидопинг организације да учествују у раду тима. Општи циљ овог Тима је: установљење националних антидопинг програма који би имали потребну минималну основну структуру и имплементација ИСО стандарда квалитета (ISO/PAS 18873:1999), који су у сагласности са IADA стандардима за допинг контролу, на допинг контроле унутар националних антидопинг програма.

2. Међународни самити о допингу у спорту и састанци Консултативне групе за спречавање допинга у спорту

У оквиру припрема за Олимпијске игре у Сиднеју 2000. године, Аустралијска влада предузела је низ активности везаних за борбу против допинга у спорту. Једна од њих је и сазивање Међународног самита о допингу у спорту од стране аустралијског министра спорта и туризма. Самит је одржан од 14. до 17. новембра 1999. године у Сиднеју, уз учешће 25 министара надлежних за област спорта, представника Савета Европе и посматрача, укључујући МОК. Самит је завршен усвајањем Коминикеа и његових прилога. Као најважнији резултат Самита сматра се формирање Међународне међувладине консултативне групе за спречавање допинга у спорту (Консултативна група за спречавање допинга у спорту - прилог бр. 1 уз Коминике) и усвајање Декларације о Светској антидопинг агенцији (прилог бр. 2 уз Коминике), којом је пружена снажна и изричита подршка Светској антидопинг агенцији и утврђене мере које требају да обезбеде независност, компетентност (одговорност) и транспарентност њеног рада.

Међународна међувладина консултативна група за спречавање допинга у спорту (International Intergovernmental Consultative Group on anti-Doping in Sport – IICGADS) формирана је је Коминикеом из Сиднеја. Консултативна група је састављена од представника различитих нација са свих континената, у коју се укључују и државе које нису биле присутне у Сиднеју или које нису представљене у другим међувладиним споразумима. Основни задатак Консултативне групе је: да се брине о спровођењу закључака Самита из Сиднеја, да реши проблем координисаног учешћа влада из целог света у управљању Светском антидопинг агенцијом; да иницира процес хармонизације антидопинг политике у надлежности влада; да подржи напоре држава у развоју националне антидопинг политике и програма високих стандарда.

Консултативна група је одржала више састанака на којима су усвојена одговарајућа документа: Монреал, 16–18. фебруар 2000 (Montreal Declaration on Anti-Doping in Sport); Осло, 14–16. новембар 2000 (Oslo Declaration on Anti-Doping in Sport).

ping in Sport); Куала Лумпур, 24-26. април 2002 (Kuala Lumpur Declaration on Anti-Doping in Sport); Москва, 8–10. децембар 2002 (Moscow Memorandum of common Principles on Anti-Doping in Sport).

3. Стална светска конференција о спречавању допинга у спорту – Отава 1988.

Влада Канаде била је домаћин прве Сталне светске конференције о спречавању допинга у спорту, у јуну 1988. године у Отави. На конференцији је расправљано о усвајању Међународне повеље о спречавању допинга у спорту. Ова повеља је у септембру 1988. године преименована у Међународну олимпијску повељу против допинга у спорту и усвојена је од стране Међународног олимпијског комитета. Конференција одржана у Отави позвала је владине организације, спортске невладине организације и специјалистичке медицинске организације и структуре да се састају сваке друге године ради расправљања проблема допинга у спорту.

4. Светска конференција против допинга у спорту – Лозана 1999.

Након великих скандала на бициклистичкој Трци кроз Француску 1998. године, Међународни олимпијски комитет сазвао је „Светску конференцију против допинга у спорту“ која је одржана од 2. до 4. фебруара 1999. године у Лозани. Представници националних олимпијских комитета, међународних спортских савеза, спортиста, различитих влада, међувладиних и невладиних организација, дискутовали су три дана о проблемима борбе против допинга у спорту. Конференција је завршена усвајањем заједничке Декларације, коју је МОК на ванредном састанку марта 1999. године у потпуности одобрио и извршио ревизију свог Медицинског кодекса.

Светска конференција о допингу у спорту донела је Декларацију, полазећи од две констатације: 1) допинг није у складу са спортском и здравственом етиком и крши правила олимпијског покрета; 2) борба против допинга у спорту брига је свих: олимпијског покрета и других спортских организација, влада, међувладиних и невладиних организација, спортиста и спортисткиња у читавом свету и њиховог окружења.

Декларација је обухватила и истакла следећих неколико сегмената, кључних за борбу против допинга у спорту:

- Образовање, превенција и права спортиста - Олимпијска заклетва прошириће се на тренере и друга службена лица и обухватиће поштовање интегритета, етике и фер плеја у спорту. Појачаће се образовне и превентивне кампање, које ће се углавном усредсредити на младе, спортисте и њихово окружење. Код свих мера борбе против допинга осигураће се потпуна јавност (транспарентност), осим у случају очувања поверљивости потребне за заштиту личних права спортиста. У антидопинг кампањама тежиће се партнерској сарадњи са медијима;

- Антидопинг кодекс олимпијског покрета - Антидопинг кодекс олимпијског покрета прихвата се као основа борбе против допинга. Реч је о допингу ако се користе вештачке супстанце или методе, потенцијално опасне за здравље спортисте и/или које могу побољшати његове резултате, ако је у телу спортисте откривено присуство неке супстанца наведене у Прилогу уз Антидопинг кодексу олимпијског покрета или ако је примењена нека метода која је наведена у претходно поменутом Прилогу (листи). Антидопинг кодекс олимпијског покрета важи за све спортисте, тренере, инструкторе, службена лица, као и медицинско и помоћно медицинско особље које сарађује са спортистима или лечи спортисте у склопу њиховог учествовања на спортским такмичењима у склопу олимпијског покрета, или тренирања за учешће на њима;
- Казне - Казне због примене допинга биће наметнуте у оквиру допинг контрола током и изван такмичења. Најмања казна за главне допинг супстанце или забрањене методе биће двогодишње искључење спортиста са свих такмичења за први прекршај. Међутим, на основу специфичних, изузетних околности које ће у првом реду (инстанци) проценити надлежна тела међународних савеза, може постојати одредба за могуће ублажавање двогодишње казне. Могу се применити додатне казне или мере. Строже казне треба дати тренерима и службеним лицима који су прекршили Антидопинг кодекс олимпијског покрета;
- Међународна независна антидопинг агенција - Основаће се независна међународна антидопинг агенција како би била у потпуности спремна за рад до Олимпијских игара у Сиднеју 2000. Задатак ове институције посебно ће бити координација различитих програма потребних за остварење циљева које ће заједнички дефинисати све заинтересоване стране. Међу тим програмима, требало би посебно узети у обзир следеће тачке: проширење тестирања изван такмичења, координација истраживања, унапређења превентивних и образовних акција те усклађивање научних и техничких стандарда и поступака анализе и опреме;
- Различите надлежности - МОК, међународни савези и НОК задржаће, у сурадњи с међународном антидопинг агенцијом, надлежност и одговорност за примену допинг правила сагласно њиховим властитим поступцима. Одлуке које се донесу у првом реду биће искључива одговорност међународних савеза, НОК или МОК, током олимпијских игара. За доношење пресуде у последњој инстанци, МОК, међународни савези и НОК признају надлежност Спортског арбитражног суда, након што су истрпели властите поступке. Да би се заштитили спортисти и њихова права у дисциплинском поступку, општа законска начела, као што је право на саслушање, право на правну помоћ и право на изношење доказа и позивање сведока потврђују се и важе у свим поступцима који се примењују;
- Сарадња између олимпијског покрета и јавних власти - Сарадњу у борби против допинга између спортских организација и јавних власти треба појачати, сагласно одговорностима сваке стране. Они ће заједнички

предузети акцију у подручјима образовања, научног истраживања, друштвених и здравствених мера за заштиту спортиста те координације законодавства у области допинга.

5. Светска конференција о борби против допинга у спорту – Копенхаген 2003.

Од 3 до 5 марта 2003. године одржана је у Копенхагену друга Светска конференција о борби против допинга у спорту. На Конференцији је усвојен Светски антидопинг програм и Светски антидопинг кодекс (законик), са циљем стандардизације и хармонизације борбе против допинга у спорту на светском нивоу. Према том Кодексу, спортски савези и организације у области спорта (укључујући Олимпијски комитет Србије и Црне Горе и националне спортске савезе) требали су да ускладе своје акте са одредбама Кодекса до почетка Олимпијаде у Атини, а до почетка зимске Олимпијаде у Италији 2006 године требало је у оквиру УНЕСКО да буде усвојена од стране држава Светска антидопинг конвенција. Државе које не подрже Кодекс неће моћи да конкуришу за одржавање Олимпијских игара на својој територији. Кодекс је на Конференцији потврђен (одобрен), потписивањем посебне Резолуције, од стране Светске анти допинг агенције, Међународног олимпијског комитета и свих олимпијских међународних спортских савеза. Кодекс је потписивањем посебне Декларације подржало на самој Конференцији и 50 држава, укључујући Сједињене Америчке Државе и земље Европске Уније, а 23 земље је најавило потписивање Декларације. Поред организација у области спорта, потписник Кодекса треба да буду и националне антидопинг организације.

Према Конференцијској статистици било је присутно: 101 нација; 1200 учесника; свих 28 међународних федерација летњих олимпијских спортова; свих 7 међународних федерација зимских олимпијских спортова; 65 међународних олимпијских и неолимпијских спортских федерација; 80 влада; представници 120 медија; 70 локалних добровољаца.

а. Антидопинг Декларација из Копенхагена

Антидопинг Декларација (Copenhagen Declaration on Anti-doping in Sport) је сте документ који је отворен за потписивање свим владама света. Потписивањем Декларације владе показују спремност своје земље да учествује у међународним напорима у борби против допинга у спорту. Декларација је за своје циљеве навела⁶: признавање улоге и подржавање Светске антидопинг агенције; подршка расподели делегатских места у Фондацијском одбору Светске антидопинг агенције према следећем кључу: 4 представника Северне и Јужне Америка, 3 представника Африке, 5 представника Европе, 4 представника Азије, 2 представника Океаније; подршка финансирању Светске антидопинг агенције од стране јавних власти у ви-

⁶ Видети тач. 2. Декларације

сини 50% њеног годишњег буџета, и то према следећем кључу у односу на олимпијске регионе: Африка 0.50%, Америка 29%, Азија 20.46%, Европа 47.5%, Океанија 2.54%)⁷; подршка влада држава потписница Светском антидопинг кодексу усвојеном од стране Фондацијског одбора (Foundation Board) на Светској конференцији о допингу у спорту у Копенхаген, 3–5. март 2003 (прихватање улоге Кодекса као темеља светске борбе против допинга у спорту; прогресивно напредовање у утврђивању антидопинг политике и праксе у складу са одредбама Кодекса; подстицање националних и међународних организација ангажованих у борби против допинга у спорту да усвоје Кодекс и ускладе своје активности са њим; ускраћивање финансијске подршке они спортским организацијама и спортистима који поступају супротно Кодексу и његовим пратећим документима; подршка улоге WADE у координисању, хармонизацији и стандардизацији антидопинг напора у односу на Кодекс)⁸; подржавање међународне међувладине кооперације у погледу унапређења хармонизације политике и праксе борбе против допинга у спорту (кооперација са Светском антидопинг агенцијом и другим антидопинг организацијама које делују под њеним покровитељством, у погледу обављања допинг контроле на својим спортистима, било на својој територији или на другом месту; узајамно признавање процедуре допинг контроле и резултата тестирања спроведених од стране антидопинг организације која делује у складу са Кодексом; сарадња у међународној координацији допинг контрола које спроводе различите антидопинг организације; подршка аранжманима реципрочног тестирања закљученим од стране владиних или невладиних антидопинг организација; сарадња у брзом превозењу или преношењу преко границе узетих допинг узорак)⁹; подршка доношењу одговарајућих националних мера и аката за борбу против допинга у спорту, пре зимских олимпијских игара у Турину 2006 (административне и законске мере контроле доступности забрањених супстанци и забрањених метода, мере које омогућавају размену информација између националних агенција у циљу смањења доступности забрањених супстанци и метода, мере подстицања коришћења нутриционистичких суплемената. уместо забрањених супстанци, финансијска подршка националног антидопинг програма, укључујући допинг контролу, едукацију, истраживања и информативне активности)¹⁰.

Савет министара Државне заједница Србија и Црна Гора (министар спољних послова) потписао је Декларацију 19. децембра 2003. године.

б. Резолуција из Копенхагена

Конференција је завршена усвајањем посебне Резолуције од стране учесника Конференције. У Резолуције је на самом почетку истакнуто да је допинг супротан духу спорта и да борба против допинга у спорту мора бити интензивирана, убрзана, хармонизована и унификована. Резолуција обухвата пет поглавља:

⁷ Видети тач. 3. Декларације

⁸ Видети тач. 4. Декларације

⁹ Видети тач. 5. и 6. Декларације

¹⁰ Видети тач. 7. Декларације

- 1) Светски антидопинг кодекс – Светска конференција прихвата Кодекс као базу за борбу против допинга у спорту широм света;
- 2) Олимпијски покрет и друге заинтересоване стране – Међународни олимпијски комитет, међународне спортске федерације, национални олимпијски комитети, Међународни параолимпијски комитет, националне антидопинг организације и организатори великих спортских приредби потврђују прихватање Кодекса потписивањем формалне декларације о прихватању. Сви они су у обавези да усвоје Кодекс пре првог дана XXVIII Олимпијаде 2004. у Атини;
- 3) Владе – владе појединих земаља прихватају и потписују Декларацију из Копенхагена о борби против допинга у спорту. Светска конференција ургира код свих влада да потврде своју сагласност са Кодексом пре првог дана Олимпијаде у Атини и да имплементирају садржину Кодекса пре првог дана 20. Олимпијских зимских игара у Турину 2006;
- 4) Светска антидопинг агенција – Олимпијски покрет прихвата улогу и подржава WADU и учествује у њеном буџету са 50%. Владе прихватају улогу и подржавају WADU и учествују у њеном буџету са 50%. Светска конференција похваљује WADU за изванредан рад од њеног оснивања и потврђује своју пуну подршку њеном раду.
- 5) Хармонизација у убрзање борбе против допинга у спорту – Светска конференција наглашава ургентну потребу за хармонизацијом у погледу борбе против допинга у свим спортовима, укључујући професионалне лиге широм света.

6. ENGSO Декларација о допингу у спорту

Генерална скупштина Европске невладине спортске организације,¹¹ одржана 25. и 26. априла 2003. године, усвојила је Декларацију о допингу у спорту, у којој су истакнути следећи принципи борбе против допинга:

- Допинг у спорту је у супротности са духом спорта и борба против допинга у спорту мора бити интензивна, убрзана, хармонизована и унификована;
- Сви чланови ће усвојити Светски антидопинг кодекс као базу за борбу против допинга у спорту широм света и радиће на његовој имплементацији заједно са својим националним спортским организацијама;
- Сви чланови ће своје статуте усагласити са Светским антидопинг кодексом;
- Сви чланови ће се посебно ангажовати на информисању и едукацији својих националних спортских федерација о суштини и садржини Кодекса и о њиховим одговорностима;

¹¹ Асоцијација европских националних олимпијских комитета и националних спортских федерација

- Сви чланови ће активно учествовати у повећању броја националних тестирања, која ће укључивати и тестирања изван такмичења;
- Сви чланови ће повећати информисање, едукацију и кампање у борби против допинга;
- Сви чланови ће препоручити својим владама да, уколико већ нису потписали Антидопинг Декларацију из Копенхагена, да то учине што пре;
- Антидопинг активности су суштинско питање будућности спорта – питање кредибилитета спорта.

7. Светски антидопинг програм и Светски антидопинг кодекс

Светски антидопинг програм је пројекат који је припремила Светска антидопинг агенција, а од Конференције у Копенхагену је званични светски програм борбе против допинга. Он се спроводи на интернационалном нивоу и обухвата све елементе потребне да би се обезбедила оптимална усаглашеност и најбоља решења у међународним и националним антидопинг програмима. Светски антидопинг програм има три нивоа:

Први ниво: Светски антидопинг кодекс (Кодекс)

Други ниво: међународни стандарди

Трећи ниво: модели најбољих решења

Сврха Светског антидопинг програма и Кодекса јесте:¹² да заштити основна права спортиста да учествују у спорту без допинга и на тај начин промовише здравље, правичност и једнакост за спортисте широм света, да обезбеди усаглашене, координисане и делотворне антидопинг програме на међународном и националном нивоу у погледу откривања, одвраћања и превенције допинга.

Циљ Светског антидопинг програма је да се припреме сви документи који су принципијелно потребни за оптималну хармонизацију и најбољу праксу за међународне антидопинг напоре. Неки од докумената су обавезни за све учеснике и морају бити и формално прихваћени. Други се, пак, припремају и објављују као модел и пример најбољих решења. У неким документима се установљавају само општи принципи, док су други са више детаља и фокусирани су на техничка и оперативна питања.

Светски антидопинг кодекс (Кодекс)

Светски антидопинг кодекс је темељни и свеопшти документ за универзални антидопинг рад у спорту. Он је први документ који хармонизује антидопинг регулативу широм свих спортова и свих земаља света. Сврха Кодекса јесте да се унапреде антидопинг напори кроз општу усаглашеност основних антидопинг елемената. Кодекс, међутим, не обухвата све детаље неопходне за спровођење ефективних антидопинг активности. Намера састављача Кодекса је и била да он буде „довољно одређен да би се постигла потпуна хармонизација у пита-

¹² Видети уводне одредбе Светског антидопинг кодекса

њима где је она потребна, и довољно неодређен у другим подручјима, како би се обезбедила флексибилност о томе како спровести договорене антидопинг принципе¹³. Кодекс делују у сагласности са Листом забрањених супстанци и другим документима светског антидопинг програма.

Током церемоније отварање Конференције у Копенхагену председник Међународног олимпијског комитета Jacques Rogge рекао је да ће МОК усвојити Кодекс и да на Олимпијским играма нема места за било коју владу или међународну спортску федерацију која не усвоји Кодекс. Он је означио усвајање Кодекса као велики корак напред али још не и завршницу у борби против допинга: „Пре прве конференције 1999. у Лозани налазили смо се у средњем веку, сада се налазимо у ренесанси и надамо се да ћемо било кад доћи у модерна времена“. Рекао је, додуше, и: „Ја сам човек реалиста. Будућност ће показати да ли је то био чудесан дан и тачка обрта у борби против допинга“. Након што је Rogge на почетку Конференције запретио искључењем земаља и спортских организација са олимпијских игара које не прихвате Кодекс, притисак на усвајање Кодекса појачала је и изјава председника Удружења спортских савеза олимпијских летњих игара (АСОИФ) Dennis Oswald: „Ми ћемо захтевати од наших чланова да не учествују на било ком такмичењу у земљама које не прихвате Кодекс“.

За усвајање Кодекса од великог значаја је, поред одлучности МОК, била и безрезервна подршка коју је давала Европска Унија и Савет Европе, као и Сједињене Америчке Државе. Иако је то представљало мало изненађење, Декларацију из Копенхагена којом се подржава Кодекс потписала је и Влада САД. „Неће бити разлике између спортиста у рукомету и NBA професионалаца“, казао је Terry Madden извршни директор Антидопинг агенције САД.

Према подацима са сајта Светске антидопинг агенције, до септембра месеца 2007. године следеће организације су потписале Светски антидопинг кодекс:

- *ASOIF (THE ASSOCIATION OF SUMMER OLYMPIC INTERNATIONAL FEDERATIONS) MEMBERS (28/28)*
- *AIOWF (THE ASSOCIATION OF INTERNATIONAL OLYMPIC WINTER SPORTS FEDERATIONS) MEMBERS (7/7)*
- *IOC RECOGNISED INTERNATIONAL FEDERATIONS (29/29)*
- *INTERNATIONAL ORGANIZATIONS*
- *MEMBERS OF THE IPC (5) - Not affiliated to the IPC (1): ICSD - International Committee of Sports for the Deaf*
- *MAJOR EVENTS ORGANIZATIONS (9)*
- *NATIONAL OLYMPIC COMMITTEES (203/205): Serbia (SRB) - Olympic Committee of Serbia, и др.*
- *OTHER ORGANIZATIONS (2): ARISF - Association of International Recognized Federations, IOA - International Olympic Academy*

¹³ За разлику од Антидопинг кодекса Олимпијског покрета, Светски антидопинг кодекс није ни конципиран да садржи опсежан сет антидопинг правила, која утврђују детаље узимања узорка, анализе узорка и сл. Светски антидопинг кодекс је краћи и општији документ од Антидопинг кодекса Олимпијског покрета. Детаљи су препуштени даљем регулисању од стране Светске антидопинг агенције.

- *NATIONAL ANTI-DOPING ORGANIZATIONS (72)*: Algeria (ALG) – Algeria Anti-Doping Agency, Argentina (ARG) – National Anti-Doping Commission, Australia (AUS) – Australian Sports Anti-Doping Authority, Austria (AUT) – Austrian Anti-Doping Committee, Bahrain (BRN) – General Organization for Youth and Sports, Barbados (BAR) – National Anti-Doping Commission, Bermuda (BER) – Bermuda Council for Drug-Free Sport, Brazil (BRA) – Brazilian Agency for Doping Control – Brazilian Olympic Committee, Bulgaria (BUL) – National Anti-Doping Commission, Cameroon (CMR) – Organisation for the Fight Against Doping in Sports, Canada (CAN) – Canadian Centre for Ethics in Sport, China (CHN) – Chinese Olympic Committee Anti-Doping Commission, Chinese Taipei (TPE) – Anti-Doping Commission of NOC, Colombia (COL) – COLDEPORTES, Congo-Brazzaville (CGO) – National Anti-Doping Committee, Cyprus (CYP) – Cyprus National Anti Doping Committee, Czech Republic (CZE) – Anti-Doping Committee, Denmark (DEN) – Anti-Doping Denmark, Estonia (EST) – Estonian Anti-Doping Agency, Finland (FIN) – Finnish Antidoping Agency, Georgia (GEO) – Georgian National Anti-Doping Agency, Germany (GER) – National Anti-Doping Agency, Great Britain (GBR) – UK Sport, Greece (GRE) – Hellenic Nat'l Council for Combating Doping, Guinea (GUI) – Nat'l Committee for the Fight Against Doping, Hungary (HUN) – Hungarian Antidoping Coordination Body, Iceland (ISL) – National Olympic and Sports Association, Indonesia (INA) – Indonesian Antidoping Agency, Iran (IRI) – Iran Anti-Doping Agency, Ireland (IRL) – Irish Sports Council, Japan (JPN) – Japan Anti-Doping Agency, Jordan (JOR) – Jordan Anti-Doping Organization, Korea (KOR) – Korea Anti-Doping Agency, Latvia (LAT) – Ministry of Health, Republic of Latvia, Lithuania (LTU) – Anti-Doping Agency of Lithuania, Luxembourg (LUX) – National Anti-Doping Agency, Macedonia (MKD) – National Anti-Doping Commission – Macedonia, Malaysia (MAS) – Malaysian Ass. of Doping Control in Sports, Mali (MLI) – National Anti-Doping Commission, Mauritius (MRI) – Ministry of Youth & Sports Anti-Doping Unit, Mexico (MEX) – Comité nacional antidopaje de México, Monaco (MON) – Anti-Doping Committee, Netherlands (NED) – Anti-Doping Authority of the Netherlands, New Zealand (NZL) – Drug Free Sport New Zealand, Nigeria (NGR) – Anti-Doping Unit, Federal Ministry of Sports and Social Development, Norway (NOR) – Anti-Doping Norway, Pakistan (PAK) – Pakistan Anti-Doping Association, Peru (PER) – Comisión Nacional Antidopaje del Peru, Philippines (PHI) – Philippine Sports Commission, Poland (POL) – Polish Commission Against Doping in Sport, Portugal (POR) – National Anti-Doping Council, Puerto Rico (PUR) – Puerto Rico Anti-Doping Commission, Qatar (QAT) – Qatar National Anti-Doping Commission, Romania (ROM) – National Anti-Doping Agency of Romania, Russia (RUS) – Center of Antidoping Monitoring & Prophylaxis, San Marino (SMR) – San Marino Anti-Doping Committee, Senegal (SEN) – National Anti-Doping Commission, Serbia (SRB) – Antidoping Agency of Serbia (ADAS), Seychelles (SEY) – Seychelles Anti Doping Commission, Singapore (SIN) – Singapore National Olympic Anti-Doping in Sports Commission, Slovakia (SVK) – Slovakian Anti-Doping Committee, Slovenia (SLO) – National Antidoping Commission, South Africa (RSA) – South African Inst. for Drug-Free Sport, Spain (ESP) – Spanish National Anti-Doping Commission, Sri Lanka (SRI) – NADO Sri Lanka, Sudan (SUD) – Sudanese Anti-

Doping Agency, Sweden (SWE) - Swedish Sports Confederation, Switzerland (SUI) - Swiss Olympic Committee, Tunisia (TUN) - Anti-Doping Organization of Tunisia, Turkey (TUR) - Turkish Doping Control Center, United Arab Emirates (UAE) – UAE Anti-Doping Committee, United States of America (USA) - US Anti-Doping Agency.

- *INTERNATIONAL SPORTS FEDERATIONS for Athletes with a Disability (6):*
- *SPORTS FOR WHICH IPC (International Paralympic Committee) IS INTERNATIONAL FEDERATION (13*
- *NATIONAL PARALYMPIC COMMITTEES (161/162)*
- *COMMONWEALTH GAMES ASSOCIATIONS (19/71)*
- *NON IOC RECOGNISED GAISF (THE GENERAL ASSOCIATION OF INTERNATIONAL SPORTS FEDERATIONS) MEMBERS (19/26):.*
- *OTHER ORGANIZATIONS (4)*

На трећој међународној конференцији Светске антидопинг агенције, која је одржана у Мадриду од 15. 11. 2007. до 17. 11. 2007. године, усвојене су Измене Светског антидопинг кодекса. Измене ће ступити на снагу 1. јануара 2009. године. Најважније измене се тичу прецизирања санкција за поврду антидопинг правила и наглашавања обавезности антидопинг едукације.

II. Савет Европе и допинг у спорту

Савет Европе је донео читав низ докумената у оквиру борбе против допинга:¹⁴ Anti-doping Convention (European Treaty Series, n°135), 1989; Additional Protocol – Anti-doping Convention, 2002.; European Anti-Doping Charter for Sport, 1984.; Recommendation of the Committee of Ministers to Member States on the „European Anti-Doping Charter for Sport“ (84/19); Recommendation of the Committee of Ministers to Member States on common core principles to be introduced into national legislation to combat the traffic in doping agents (2000/16); Resolution on the fight against doping (2000/1); Declaration on the International protocol for doping control (ISO/PAS 18873) (March 2000); Declaration on the use of altitude rooms/hyperbaric chambers (March 2000); Conclusions of Extraordinary Meeting of the Monitoring Group (1998); Recommendation on standard operating procedures at doping control laboratories Šprocedures for non-analytical phasesĆ (98/1); Recommendation on basic principles for disciplinary phases of doping control (98/2); Recommendation on blood sampling for doping medical controls (98/3); Revised Rules of Procedures of the Monitoring Group of the Anti-Doping Convention; Recommendation on disciplinary measures to be taken with regards to members of the athlete’s entourage and protection of minors, in application of Article 7.2e of the Convention (97/1); Resolution on the approval of a new reference list of prohibited pharmacological classes of doping agents and doping methods (97/1); Reference list of prohibited pharmacological classes of doping agents and doping methods; Recommendation to Parties on disciplinary measures to be taken with regard to members of the athlete’s entourage in application of Article

¹⁴ Документа се могу наћи на сајту: http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/Sport/Resources/list_texts_doping.asp

7.2.e of the Convention (96/1); Recommendation of the Monitoring Group of the Anti-Doping Convention to Parties, on Standard Urine Sampling Procedures for Doping Control in and out of Competition (95/1); Recommendation of the Monitoring Group of the Anti-Doping Convention to Parties, on Measures to restrict the availability of Anabolic Steroids (94/2); Explanatory Memorandum to Recommendation (94/2); Resolution on Doping in sport and the draft Anti-doping Convention (89/1); Recommendation of the Committee of Ministers to Member States on the Institution of Doping Controls without Warning outside Competitions (88/12); Resolution Doping in Sport (86/4); Recommendation of the Committee of Ministers to Member States concerning Doping in Sport (79/8); Resolution on Ethical and Human Problems in Sport (78/3); Resolution on the Doping of Athletes (67/12).

1. Европска конвенција против допинговања у спорту

Мото Конвенције: „За здрав и чист спорт“.

Напори Савета Европе у спречавању допинга у спорту свој потпуни израз добили су у Европској конвенцији против допинговања у спорту из 1989. године. Антидопинг Конвенција Савета Европе отворена је за потписивање 16. новембра 1989. године у Стразбуру и ступила је на снагу 1. марта 1990. године.¹⁵ Она је израз политичке воље држава потписница да се одлучно и активно боре против допинга у спорту. Основни циљ Конвенције је да подстакне хармонизовање мера против допинга у спорту на националној и интернационалној равни. Она не поставља државама потписницама захтев да усвоје јединствени модел борбе против допинга већ утврђује одређен број заједничких норми и правила која обавезују потписнице да предузму законодавне, финансијске, техничке и друге мере за спречавање допинга у спорту.¹⁶

СФРЈ је ратификовала Европску конвенцију против допинговања у спорту још 1991. године.¹⁷ Законом о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту, прописано је да су за спровођење те конвенције надлежне републике чланице. Распадом СФРЈ и формирањем СР Југославије остао је нерегулисан положај СРЈ у погледу Конвенције. Такво стање се задржало све до 2001. године. У документацији Савета Европе се за Србију и Црну Гору као датум ратификације водио 28. фебруар 2001. године, а као датум од када је Конвенција ступила на снагу за СЦГ 1. април 2001. године, уз назнаку „сукцесија“. Након распада државне заједнице Србија и Црна Гора, Република Србија је задржала континуитет чланства у Савету Европе, укључујући и примену Конвенције, док је за Црну Гору Конвенција ступила на снагу 6. јуна 2006. године.

¹⁵ За ступање на снагу је било потребно 5 ратификација, укључујући 4 државе чланице Савета Европе. Текст Конвенције је дат у прилогу овог рада.

¹⁶ Видети: Anti-Doping Convention – Explanatory Report, conventions.coe.int/Treaty/en/Reports/Html/135.htm; Doping Leaflet, www.coe.int/T/E/cultural_co-operation/Sport/Doping/DopingLeaflet.asp

¹⁷ Закон о ратификацији, «Сл. лист СФРЈ – међународни уговори», бр. 4/91.

У Конвенцији су дате основне дефиниције везане за допинг у спорту. Под допингом у спорту подразумева се „прописивање спортистима или коришћење од стране спортиста фармаколошких врста средстава или метода за допинговање“. Под фармаколошким врстама средстава или метода за допинговање подразумевају се „оне врсте средстава или метода за допинговање које су одговарајуће међународне спортске организације забраниле и које се налазе на листама које је одобрила група за праћење у складу са условима из члана 11.1.б“ Конвенције. Израз „спортисти“ означава лица која редовно учествују у организованим спортским активностима.

Према одредби чл. 1. Конвенције, држава чланица се обавезује да у оквирима својих уставних одредаба предузму потребне кораке у циљу примене одредаба Конвенције, ради смањења и коначног елиминисања допинговања из спорта. Мере за смањење и елиминисање допинга утврђене су нарочито у чл. 4 - 8. Конвенције. Према тим одредбама, држава Србији је дужна да: усвоји, где је то потребно, законодавство, прописе или административне мере за ограничење доступности (укључујући одредбе о контроли кретања, поседовања, увоза, дистрибуције и продаје), као и употребу забрањених средстава и метода допинговања, а посебно анаболичких стероида; уведе критеријум за доделу јавне новчане помоћи спортским организацијама за ефикасно примењивање прописа против допинговања; помаже својим спортским организацијама да финансирају контролу и анализе допинговања, или директно новчаном помоћи или дотацијама, или признавањем трошкова за такву контролу и анализу при одређивању укупне новчане помоћи или дотације које се додељују тим организацијама; предузима одговарајуће мере за ускраћивање новчане помоћи из јавних средстава за припреме појединих спортиста који су суспендовани због допинговања у спорту, за време трајања суспензије; подстиче и, где је потребно, олакшава обављање контроле допинговања од стране спортских организација, коју траже надлежне међународне спортске организације за време или изван спортских такмичења, подстиче и олакшава преговоре спортских организација о споразумима којима се дозвољава да њихови чланови буду тестирани у другим земљама од стране прописно овлашћених тимова за контролу допинговања; да оснује или да олакша оснивање једне лабораторије или више лабораторија за контролу допинговања погодних за разматрање акредитација према критеријумима које су усвојиле одговарајуће међународне спортске организације и које је одобрила група за праћење Конвенције, или да помогне својим спортским организацијама да им се омогући приступ таквој лабораторији на територији друге чланице; подстиче основану лабораторију за контролу допинговања да предузима одговарајућу акцију на запошљавању, узимању у сталну службу, обучавању и преквалификацији квалификованог особља, да раде на одговарајућим истраживачким и развојним програмима у вези са средствима и методама допинговања који се користе или се сматра да се користе за допинговање у спорту и у вези са аналитичком биохемијом и фармакологијом, ради бољег разумевања ефеката које разне супстанце имају на људско тело и њихове последице за резултате атлетичара, као и да без одлагања објаве и дистрибуирају нове податке на основу својих истраживања; изradi и спроведе, где је то потребно, у сарадњи са односним спортским организацијама и са средствима јавног информисања, образовне програме и информативне кампање у ко-

јима ће се наглашавати опасности које допинговање има за здравље и штету коју наноси етичким вредностима спорта (овакви програми и кампање намењени су како младима у школама и спортским клубовима и њиховим родитељима тако и одраслим спортистима, спортским функционерима и тренерима); у сарадњи с надлежним регионалним, националним и међународним спортским организацијама, подстиче и унапређује истраживања путева и начина за изналагање научно заснованих физиолошких и психолошких програма тренирања који поштују интегритет људске личности; подстиче своје спортске организације, а преко њих и међународне спортске организације, да формулишу и примењују све одговарајуће мере против допинговања у спорту које су у њиховој надлежности; сарађује са другим државама чланицама Конвенције и подстиче сличну сарадњу својих спортских организација; подстичу своје спортске организације да раде на начин којим се унапређује примена одредаба ове конвенције у свим одговарајућим међународним спортским организацијама у које су укључене, укључујући одбијање да ратификују захтеве за признавање светског или регионалног рекорда ако он није пропраћен аутентичним негативним резултатом контроле допинговања; да иницира билатералну и мултилатералну сарадњу између својих одговарајућих агенција, органа и организација.

Приликом усвајања Конвенције усвојена је, као додатак, и прва **Листа фармаколошких врста средстава и метода за допинговања**.¹⁸ Чланом 11.1.6 Конвенције овлашћена је Група за праћење примене Конвенције да може „одобрити листу и све евентуалне ревизије листе фармаколошких врста средстава и метода за допинговање које су забраниле одговарајуће међународне спортске организације...“, и одредити датум када одлуке ступају на снагу. У пракси је Група за праћење периодично одобравала нову Листу, на основу Листе коју је утврђивао Међународни олимпијски комитет. Након усвајања Светског антидопинг кодекса под „одговарајућом међународном спортском организацијом“ из чл. 2. Европске конвенције против допинговања у спорту сматра се Светска антидопинг агенција. У том смислу Група за праћење Конвенције своју Листу утврђује од 2003. године на основу листе Светске антидопинг агенције.¹⁹ Тренутно важећа Листа се може видети на сајту Савета Европе: <http://conventions.coe.int>.

Листа забрањених средстава представља 2. ниво Светског антидопинг програма – међународни стандарди.. Светска антидопинг агенција је први пут објавила септембра 2003. године „Међународни стандард за Листу забрањених средстава (The 2004 Prohibited List – International Standard)“, која је ступила на снагу 1. јануара 2004. године.

Основна сврха Листе забрањених средстава је да утврди, у складу са правилима Светског антидопинг кодекса, супстанце и методе чија је употреба забрањена у спорту. На Листу забрањених средстава директно упућују следећи чланови Светског антидопинг кодекса: 2.1.2, 2.1.3, 4.1, 4.2, 4.3. и 4.5. Одредбама ових чланова регулисана су питања: објављивање и ревизије листе забрањених сред-

¹⁸ Ова Листа је садржана у Закону о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту.

¹⁹ Првобитна листа је мењана: on 1 September 1990, on 24 January 1992, on 1 August 1993, on 1 July 1996, on 1 July 1997, on 15 March 1998, on 15 March 1999, on 31 March 2000, 1 September 2001, on 1 January 2003, on 1 January 2004 and on 1 January 2005.

става; идентификовање забрањених супстанци и метода; критеријуми за укључивање супстанци и метода на Листу; програм надзора.

Полазећи од својих уставно правних оквира, свака држава потписница обавезна је на основу Конвенције да развије своју адекватну антидопинг политику. Том политиком морају бити обухваћени следећи циљеви:

- Стварање националног тела одговорног за координацију борбе против допинга;
- Ограничавање трговине допинг супстанцама и употребе забрањених допинг супстанци;
- Појачавање допинг контроле и побољшавање метода утврђивања;
- Подршка васпитним програмима и едукативним кампањама;
- Заједнички рад са спортским савезима и међународна кооперација;
- Олакшавање коришћења (експлоатација) акредитованих антидопинг лабораторија.

Иако је СФРЈ била међу првим земљама која је ратификовала Конвенцију, у пракси ништа није рађено на спречавању допинга у спорту – ни фактички ни правно. Тек се у Закону о спорту Републике Србије²⁰ из 1996. године у члану 15. уопштено утврђује да је забрањена употреба, навођења на употребу и давања допинга. Према чл. 22, спортска организација, у обављању спортских активности, нарочито се ангажује на афирмацији духа олимпизма, подстицању фер плеја, борби против лажирања, сузбијању насиља и допинга у спорту. Ова обавеза се сходно односи и на спортске савезе и спортска друштва (чл. 34. ст. 2). Република Србија је донела посебан закон усмерен на спречавање допинга у спорту тек крајем 2005. године. Закон о спречавању допинга у спорту је објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 101/2005.²¹ Њиме су уређене мере и активности које се у Републици Србији предузимају на спречавању допинга у спорту. У образложењу закона истакнуто је да је један од основних циљева његовог доношења испуњавање обавеза преузетих ратификацијом Европске конвенције о спречавању допинга о спорту.

Од 1998. године установљен је стални **Програм праћења (Monitoring-Programs)** примене Конвенције. Њиме се прати у којој мери државе потписнице испуњавају своје обавезе из конвенције и које практичне мере предузимају. У оквиру програма организују се посете експерата појединим земљама са циљем саветовања локалних званичника у процесу утврђивања адекватне националне антидопинг политике, али и посете које имају за циљ да процене ситуацију у конкретној земљи и поднесу извештај Савету Европе. Поред овога, свака држава потписница обавезна је и да једном годишње поднесе детаљни извештај (на утврђеном обрасцу) о својој државној (националној) антидопинг политици.

Према подацима из националних извештаја за 2002. годину²² земаља потписница Европске конвенције против допинговања у спорту поднетих Групи за праћење Конвенције, на територији земаља потписница Конвенције следећа тела

²⁰ „Службени гласник РС“, бр. 52/96

²¹ Чланом 54. Закона о спречавању допинга у спорту стављени су ван снаге чланови 79. став 1. тачка 1) и члан 80. тачка 1) Закона о спорту

²² Архива Министарства просвете и спорта Републике Србије – Управе за спорт.

сносе трошкове лабораторијских анализа узорака узетих приликом допинг контроле: Аустралија – Национална антидопинг агенција (1.117.802 евра); Аустрија – Влада; Белгија – Влада; Канада – Влада и Национална антидопинг организација; Чешка – Влада (120.000 евра); Финска – донације; Француска – Влада (4.055.144 евра); Немачка – Влада (1.000.000 евра); Мађарска – Влада (100.000 евра); Италија – спортске организације или федерације и национални спортски фонд (2.100.590 евра); Јапан – Јапанска антидопинг агенција; Норвешка – Влада (287.447 евра); Португал - Влада; Русија – Влада и спортске федерације (277.570 евра); Јужна Африка – Национална антидопинг агенција; Шпанија – Влада (497.581 евра); Швајцарска – Национална антидопинг организација; Велика Британија – спортске организације и федерације и национални спортски фонд (959.898 евра); УСА – Национална антидопинг агенција и професионални и колеџ спорт (1.088.673 евра).

Ако би се у еврима изразили укупни трошкови спровођења националних антидопинг програма у 2002. години (узимање узорака, лабораторијска анализа, едукација и информисање, истраживања, правне активности, рад антидопинг организација), добили бисмо следеће податке: Аустралија – 4.523.632; Аустрија – 416.250; Хрватска – 50.000; Чешка – 236.500; Данска – 1.276.043; Естонија – 36.600; Финска – 1.649.400; Француска - 12.160.770; Немачка – 1.845.000; Мађарска – 200.000; Русија – 480.943; Словачка – 178.000; Словенија – 50.750; Турска – 155.000; Велика Британија – 2.752.495; УСА – 7.148.464.

Према подацима из наведених националних извештаја за 2002. годину, квалификовани допинг контролори су на територији земаља потписница Конвенције везани за националне антидопинг организације, подлежу систему тренирања за узимање узорака и посебној регистрацији, најчешће имају медицинску квалификацију и независни су од спортских организација. Број регистрованих контролора варира од земље до земље. Примера ради: Аустралија – 28; Аустрија – 60; Босна и Херцеговина – 2; Канада – 80; Хрватска – 8; Чешка – 52; Данска – 32; Финска – 38; Француска – 580; Немачка – 42; Мађарска – 12; Италија – 1000; Јапан – 240; Луксембург – 20; Норвешка – 55; Русија – 7; Словенија – 10; Шпанија – 400; Турска – 140; Велика Британија – 94; УСА – 100.

Интересантни су и подаци из наведених националних извештаја за 2002. годину, који се односе на организације, односно тела која су надлежна за досуђивање санкција: Аустралија – национална или међународна спортска федерација; Аустрија - национална или међународна спортска федерација; Азербејџан – Министарство за омладину, спорт и туризам; Белорусија - национална или међународна спортска федерација; Белгија - национална или међународна спортска федерација; Канада - национална или међународна спортска федерација; Данска – Допинг трибунал Националног олимпијског комитета; Естонија – Национални олимпијски комитет; Финска - национална или међународна спортска федерација; Француска - национална или међународна спортска федерација (CPLD преузима санкционисање ако спортска федерација не предузме кажњавање ни у року од 3 месеца од нотификације позитивног резултата); Немачка - национална или међународна спортска федерација; Италија - национална или међународна спортска федерација; Ирска - национална или међународна спортска федерација; Мађарска - национална или међународна спортска федерација; Шпанија - нацио-

нална или међународна спортска федерација; Швајцарска – Дисциплинско одељење за допинг прекршаје; Велика Британија - национална или међународна спортска федерација и Национална антидопинг организација; УСА – Национална антидопинг агенција. Надлежност је процентуално гледан подељена, у глобалу, на следећи начин: влада 11,11%; национална или међународна спортска федерација 88,89%; национална антидопинг организација 13,89%; друга тела 11,11%.

Од 1991. године нове државе чланице Савета Европе из источне и централне Европе могу у оквиру програма солидарности названог **SPRINT** (Sport Reform Innovation und Tрening) стећи стручна знања и предлоге која су потребна за спровођење реформи. У том циљу се организују и семинари из области допинга у спорту, усмерени на реформу националних законодавстава, стварање националне антидопинг политике, обуке допинг контролора и персонала акредитованих лабораторија. Такви семинари су одржани у Шпанији (1997), Бугарској (1998. и 2002), Португалу (1999), Литванији (2000), Турској (2001) и Грчкој (2002). У 2003. години су спроведени програми обуке допинг контролора у склопу припрема за Олимпијаду 2004. године у Атини.

Орган који прати примену Конвенције зове се званично: „**Група за праћење**“ (Monitoring-Gruppe). Свака чланица може у групи за праћење имати једног или више представника. Свака чланица има један глас. Група за праћење држи затворене састанке. Са становишта примене Конвенције посебно су важна следећа овлашћења Групе за праћење: одобравање листе и свих евентуалних ревизија листе фармаколошких врста средстава и метода за допинговање које су забраниле одговарајуће међународне спортске организације; утврђивање критеријума за давање одобрења за рад лабораторијама; давање чланицама препорука у вези с мерама које треба предузети ради примене Конвенције.²³ У оквиру реализовања ових овлашћења, Група за праћење тесно сарађује са Светском антидопинг агенцијом, Међународним олимпијским комитетом и међународним спортским федерацијама. У раду Сталне групе за праћење примене Конвенције поред представника држава потписника редовно учествују као посматрачи и представници већег броја других држава, као нпр. Кине, Јапана, Новог Зеланда, Јужне Африке, Сједињених Америчких Држава.

У Препоруци бр. 2000/16 од 13. 9. 2000. године о заједничким основним принципима за национална законодавства у циљу сузбијања промета допинг средстава, усвојеном од стране Комитета министара Савета Европе, од влада чланица Савета Европе се тражи да се за сузбијање производње, транспорта, увоза, извоза, складиштења, нуђења, снабдевања или било ког другог облика промета допинг средстава користе најпримеренија и најефикаснија средства. То се може постићи националним спортским законодавством или другим правним прописима који би укључиле обавезујуће антидопинг одредбе. Посебно се очекује преиспитивање позитивноправних прописа, као што су: кривични закони, прописи о фармацеутским производима и лековима, царински закони, прописи о за-

²³ Видети чл. 11. Конвенције. Препоруке које је до сада усвојила Група за праћење раније смо навели.

штити здравља, прописи о заштити деце, прописи који се односе на стручњаке (посебно лекаре, ветеринаре, фармацеуте и лаборанте).

2. Додатни протокол уз Европску конвенцију против допинговања у спорту

Уочавајући да је један од озбиљнијих проблема ефикасности борбе против допинга одсуство генералног договора између држава потписница Конвенције о узајамном признавању антидопинг контрола наведених у чл. 4.3.д и 7.3.б Конвенције, на 802. састанку Комитета министара одржаном 3. јула 2002. године усвојен је Додатни протокол уз Европску конвенцију против допинговања у спорту и отворен за потписивање у Варшави 2. септембра 2002. године на 16. неформалном састанку министара за спорт.²⁴ Протокол ступа на снагу када га прихвати пет држава чланица Конвенције.

Додатни протокол је ступио на снагу 1. априла 2004. године.²⁵ Протокол је први инструмент међународног јавног права који утврђује надлежности Светске антидопинг агенција да врши тестирања изван такмичења. Основна садржина овог Додатног протокола је:

- Протокол је отворен за потписивање за државе чланице Савета Европе и за друге државе потписнице или чланице Конвенције. На одредбе протокола не могу се стављати никакве резерве. Приступање Протоколу се врши депоновањем инструмената приступања код генералног секретара Савета Европе, а ступа на снагу првог дана у месецу који следи након истека рока од три месеца од датума депоновања. Свака држава може у време потписивања или приликом депоновања својих инструмената ратификације, прихватања, одобравања или приступања, да дефинише територију или територије на којима ће се Конвенција примењивати. Свака чланица може у било које време да откаже Протокол путем саопштења упућеног Генералном секретару Савета Европе (чл. 3–8. Протокола);
- Државе чланице Протокола међусобно признају надлежност спортских или националних антидопинг организација у вршењу допинг контрола на њиховим територијама, у сагласности са националним прописима земље домаћина, спортиста и спортисткиња који долазе из других чланица Конвенције. Резултати таквих контрола се истовремено достављају националним антидопинг организацијама и националним спортским федерацијама спортиста и спортисткиња о којима се ради, националној антидопинг организацији државе домаћина и међународној спортској федерацији (чл. 1. ст. 1. Протокола);
- Државе чланице Протокола предузимају мере које су неопходне за спровођење допинг контрола на њиховим територијама, које могу представљати допуну мера које се предузимају на основу претходних била-

²⁴ Оригинални текст протокола може се наћи: conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Word/188.doc

²⁵ Текст Додатног протокола дат је у прилогу овог рада.

тералних или других посебних уговора. Како би се обезбедила усаглашеност са међународно признатим стандардима, спортске или националне антидопинг организације морају одговарати ISO стандардима квалитета за допинг контролу које признаје Група за праћење установљена на основу чл. 10. Конвенције (чл. 1. ст. 2. Протокола);

- Државе чланице Протокола признају и надлежност Светске антидопинг агенције и осталих организација за контролу допинга које функционишу на основу њеног овлашћења, да врше контролу њихових спортиста и спортисткиња ван такмичења, и то на њиховој територији или на било ком другом месту. Резултати тих контрола се достављају националним антидопинг организацијама спортиста и спортисткиња о којима се ради. Свака таква контрола мора се, међутим, вршити у споразуму са спортским организацијама наведеним у члану 4.3.ц Конвенције (контрола допинговања од стране спортских организација, коју траже надлежне међународне спортске организације за време или изван спортских такмичења) и у складу са важећим прописима и одредбама националног права државе домаћина (чл. 1. ст. 3. Протокола);
- Група за праћење примене Конвенције надгледа примену и имплементирање Конвенције у односу на сваку државу чланицу Протокола. Надзор обавља екипа за процену чије чланове именује Група за праћење, на основу њихове компетенције на пољу борбе против допинга. Екипа за процену своја запажања формира на основу националног извештаја и када је то потребно посете месту догађаја. Извештај о процени се доставља Групи за праћење и јавног је карактера. На закључке екипе за процену могу се ставити примедбе, које аутоматски постају саставни део извештаја. Оперативне поступке процењивања, посете и продуженог надзора после њих, конкретно одређује Група за праћење у посебним правилима која усваја (чл. 2. Протокола).²⁶

3. Пројекат „*Respect des engagements*“

Од 1998. у оквиру Савета Европе тече пројекат „*respect des engagements*“. Циљ и сврха пројекта је да се провери испуњавање обавеза из три основна текста у вези спорта: „Европске спортске повеље“, „Европске конвенције против допинговања у спорту“ и „Конвенције против насиља гледалаца на спортским приредбама“. Пројекат служи и провери квалитета мера које се предузимају. Пројекат је прихватило више земаља, с тим што оне могу испуњавање обавеза пренети на друге организације. Пројекат има неколико нивоа:

²⁶ Крајем 2003. године Група за праћење је била, на основу чл. 2. ст. 4. Протокола, утврдила четврту верзију Нацрта оперативних процедура за процену (*Operating procedures for the evaluations – draft*, 27. јуни 2003), у коме су дата детаљна правила о: општој процедури процене, припрема за посету, програму, трајању, месту и другим питањима евалуационе посете, извештају, надзору над применом препорука, методу процењивања (квантитативном и квалитативном).

Посета земљи саветодавног тима: овај први степен бирају пре свега земље које желе савете у изградњи одговарајућих структура;

Самоевалуација: Овај извештај припремају пре свега оне земље које желе да документују напредак у испуњавању обавеза али још нису спремне за потпу-ну проверу;

Потпуна провера: она се састоји из експертског извештаја (претежно од стране независних стручњака) земље која се процењује. Извештај се провера од стране Секретаријата Савета Европе. земљу посећује делегација међународних експерата и процењује испуњавање обавеза. У случају постојања недостатака, земља се позива да предузме потребне кораке и да након тога поново поднесе извештај. Од 1998. године потпуној провери су се подвргле следеће земље: Норвешка, Аустрија, Италија, Чешка, Луксембург, Француска, Шведска и Швајцарска.

III. Европска унија и борба против допинга

Савет ЕУ изјаснио се изричито о проблему допинга по први пут на свом састанку одржаном у Бечу од 11. до 12. децембра 1998. године. У закључцима са састанка истакнута је забринутост обимом проблема допинга у спорту и наглашена потреба предузимања мера на нивоу ЕУ. Савет је позвао државе чланице да у сарадњи са Европском комисијом (Комисијом) и организацијама надлежним за спорт испитају могуће мере којима би се проблему допинга одлучније супротставило, посебно кроз бољу координацију постојећих националних мера. Допинг скандали из 1998. године, посебно они са Светског пливачког првенства у Аустралији и Tour de France, јасно су показали сву тежину проблема, која се описана на неформалном састанку Савета одржаном у Бону 18. јануара 1999. године: антидопинг прописи појединих држава, укључујући правила о допинг контроли и санкцијама за кршење антидопинг правила, нису међусобно усклађени. Недовољном се показала и дотадашња сарадња између полиција, судова и царина држава чланица у односу на трговце дрогама и друге који учествују у снабдевању допинг средстава. Побољшања су могућа само тада ако се поред политичких аспеката везаних за унутрашње тржиште ЕУ и интереси заштите здравља претворе у једну конзистентну политику. На овим основама Комисија је у децембру 1999. године издала Саопштење о плану за допринос Уније борби против допинга. Кључни елемент ове стратегије је учешће Уније у оснивању Светске антидопинг агенције.

Саопштење Комисије се темељи на **Закључцима Прве конференције ЕУ о спорту**, одржаној од 20. до 23. маја 1999. године у Грчкој (Олимпија). У тим Закључцима је у односу на борбу против допинга истакнуто:

- Борба против допинга је кључна за обезбеђивање интереса и кредибилитета спорта и за заштиту права и здравља спортиста. Многи различити комплементарни приступи морају се узети у разматрање, посебно превенција, информације и образовања;

- Координација, кооперација и хармонизација је потребна на свим нивоима. Сви укључени партнери морају да раде у складу са кохерентним планом.
- Допинг и спорт су два суштински супротна концепта. Спорт је средство да се превазиђу физички лимити природним методама и техничким побољшањима. Употребом забрањених метода и супстанци крше се основни принципи спортске етике и угрожава јавно здравље. Ниједан степен дозвољености се не сме толерисати у борби против допинга.
- Европа - родно место олимпијског покрета - треба да преузме водећу улогу у овој борби. Спортске организације, националне и међународне (и НОК, међународне федерације, националне федерације и остале чланице асоцијација), владе и европске институције се позивају да координишу напоре у овој бескомпромисној борби и да се при том увек руководе могућношћу да они који варају могу да буду у предности. Посебна природа спорта мора увек да се наглашава (разлика између економских и осталих димензија). Ефикасност акције ће се мерити временом реакције. У овом контексту борба против допинга у свим спортовима мора да се води.
- У контексту различитих иницијатива на европском нивоу (Бечки самит, неформални сусрети спортских министара, заједнички приступ у Лозани) Европа мора да дефинише област сарадње која ће се заснивати на правилима која треба да буду уједначена тако да ће спортисти знати са којим законима могу да рачунају. Усаглашавање закона постаје европски императив.
- Борба мора да буде циљана тако да се оствари апсолутни допринос у борби против допинга. Култура дроге и попустљивост претерана конкуренција, нелогично високи изазови притиска спонзора, комерцијални и/или институционални, треба да буду одбачени али због тога сви актери морају да постигну споразум.
- Борба против допинга у спорту захтева организацију на међународном и националном нивоу (НОК, међународне федерације, националне федерације, и остале чланице асоцијације) и јавне власти треба да сарађују отворено и искрено. Потребна је такође већа сарадња на међународном нивоу када је реч о универзалној природи спортских такмичења.
- Када је реч о различитим улогама различитих актера у организацији спорта, сви они морају да буду финансијски укључене у борбу против допинга. Идеја о заједничком финансијском доприносу мора да буде посебно истакнута.
- Производња и дистрибуција допинг средстава треба да буде ствар полиције. За ефикасност акције потребно је већа координација влада, полиције и царинских власти.

- Заштита младих представља приоритетни циљ у овом погледу. Млади таленти прерано се укључују у високо профитабилна такмичења. При том су изложени психолошком притиску и недозвољеним физичким манипулацијама. Породица и тренери морају да имају посебну одговорност на заштити младих.
- Конференција жели да скрене пажњу. не само спортских федерација и јавних управа већ и лекара специјалиста спортске медицине, здравствених радника, лабораторијских техничара и свих оних који су задужени за спортске тимове, у смислу одговорности на заштити здравља спортиста.
- Свака стратегија у борби против допинга треба да укључи три основна елемента: одговарајући и ефикасан ниво контроле ван такмичења; хармонизацију листе са усвојеним анти допинг средствима; стандардизацију процедуре провере и хармонизацију казни и права спортиста.
- Међународна Агенција коју је предложио МОК треба да буде кључна за рад на активностима. Активна улога комисије и земаља чланица у овом процесу је добродошла. Они треба да обезбеде пуно поштовање принципа транспарентности, независности и оправданости. Увођење појмова као што су: стандарди и акредитације, контрола квалитета и референтна лабораторија такође треба да буду узети у обзир. Активност заједнице треба да буде координирана са Саветом Европе, у циљу реалне кохеренције.
- На нивоу ЕЗ комисија наговештава следеће области активности: употребу истраживачких програма ЕЗ; побољшање критерија за акредитацију лабораторија (или мреже лабораторија); сарадња са фармацеутском индустријом и јавним здравственим установама, везано за информације и контролу дистрибуције забрањених лекова (идеја је да сви опасни лекови имају исти лого или знак); јачање сарадње полиције и царине; организација образовних и кампања за јачање свести о штетних утицаја психолошких супстанци код младих; борба против допинга у спорту и ван спортских организација је веома важна.

У оквиру **9. Европског спортског форума** одржаног 26–27. 10. 2000. године у Lille, усвојени су закључци радне групе о допингу у спорту (Conclusions of the working party on measures to counter doping in sport).²⁷ Ови Закључци су важни јер је у њима органима ЕУ предложена листа приоритета у погледу борбе против допинга у спорту. Активности које је ЕУ предузимао од 2000. године до данас показују да су се органи ЕУ углавном држали тих приоритета.

Листа приоритета Европског спортског форума у погледу борбе против допинга обухвата:

- да би се са проблемом допинга борило у самом корену, нужно се морају спровести едукативни програми помоћу којих би се младим људима указало на ризике допинга;

²⁷ www.europa.eu.int/comm/sport/doc/ecom/forum2000_conclusions_dopage_en.pdf

- дејство допинг супстанци на здравље мора бити боље истражено;
- спортисти и спортисткиње морају тачно знати како изгледа њихов правни положај;
- треба установити платформу за размену индустрија и заједнички рад са фармацеутском индустријом. Могуће теме су, на пример, илегална трговина и илегална производња средстава за лечење, као и финансијска подршка истраживачким пројектима. Фармацеутска индустрија би требала да пружа благовремено информације о новим производима и да учествује у напорима за етикетирањем допинг средства;
- треба установити платформу за размену информација и координацију са јавним здравственим организацијама, да би се разговарало о ризицима злоупотребе лекова и недопуштеном производњом No-Name средстава за лечење;
- треба се борити против узрока допинга, на пример кроз координацију календара такмичења, да би се планирало довољно време за одмор спортиста и да би се смањио притисак спонзора и медија на спортисте у погледу очекивања њиховог учинка;
- хармонизовање мера борбе против допинга не треба да се ограничи само на правне прописе и поступке тестирања него треба да обухвати и квалитет антидопинг програма и иницијатива;
- треба обезбедити примерену полицијску сарадњу, како би се изградиле мере борбе против илегалне трговине допинг супстанцама²⁸;
- треба координирати истраживања како би се избегло дуплирање рада и средстава различитих истраживачких центара. Посебна пажња треба бити посвећена студијама о средњорочним и дугорочним последицама допинга на здравље спортиста;
- треба обезбедити координацију и хармонизацију поступака кажњавања (казнених поступака), како би се правни прописи боље спроводили и осигурала да су спортисти и спортисткиње свесни свог правног положаја. Кажњавањем посебно требају да буду обухваћена лица која учествују у допинг пракси;
- треба утврдити механизме сталне ревизије Листе забрањених супстанци, како би се држао корак са медицинским и фармаколошким напретком (развојем);
- треба побољшати информациони утицај, нпр. кроз детаљне информације о средствима лечења, како је то Европски парламент тражио.;
- Европа мора једногласно стати иза Светске антидопинг организације и задаци ове Агенције морају бити прецизније одређени.

На дефинисање политике ЕУ према проблему допинга у спорту битно су утицали и Закључци Комитета за привредна и социјална питања од 24. маја 2000:

²⁸ У једном извештају Интерпола указано је на недовољну заинтересованост држава чланица ЕУ у односу на трговину допинг средствима. ИНТЕРПОЛ је упозорио да је трговина допинг средствима достигла исти обим као и трговина одређеним тзв. друштвено прихватљивим дрогама.

„План за допринос Европске уније борби против допинга“.²⁹ У закључцима је препоручено:

- изградња делотворног система контроле здравља спортиста који не зависи од спортског покрета;
- установљење европске референтне лабораторије;
- подршка епидемиолошким истраживањима;
- организовање велике конференције о допингу;
- доношење специјални прописа о заштити спортиста у комунитарним одредбама које се односе на здравље и заштиту радника;
- припрема директиве о заштити деце и омладине у спорту, ради заштите њиховог здравља и очувања њихове самосталности;
- подржати специјалистичко спортскомедицинско образовање (школовање);
- утврђивање кодекса понашања у спортској медицини, у сарадњи са професионалним удружењима која би надгледала примену кодекса;
- ЕУ треба и даље да пружа снажну подршку Светској антидопинг агенцији, при чему мора бити обезбеђена самоодговорност Агенције. Националне антидопинг агенције требају тесно да сарађују са Светском антидопинг агенцијом.

Из раније изложеног прегледа активности ЕУ последњих година, може је уочити да је ЕУ посебан нагласак у борби против допинга ставила на превенцију и истраживања. Европска комисија је 1998. године „наручила“ изразу тзв. HARDOP извештаја о „хармонизовању метода и мера у борби против допинга“, са циљем дефинисање истраживачких подручја у којима се може дати посебан допринос борби против допинга.³⁰ Завршни извештај пројекта објављен је 1999. године и у њему је наглашено да треба подржати не само нова истраживања везана за методе тестирања и испитивања узорака него и за подручје координације и васпитања.

У складу са препорукама HARDOP извештаја органи ЕУ су посебну пажњу посветили пројектима који требају да прошире постојећа знања у односу на доказивање употребе стероидних хормона, имајући у виду њихов брз развој и обим илегалне трговине. У том погледу су посебно важни следећи пројекти које је финансирала ЕУ³¹:

ISOTRACE – развој синтетичких стероида који имају исту хемијску структуру са природно постојећим стероидима ствара велике тешкоће у њиховом доказивању. У оквиру овог пројекта развијена IRMS (Isotope Mass Spectrometry) техника циља на утврђивање специфичне садржине изотопа забрањених синтетичких хормона.

SGLC/MS – злоупотреба андрогених анаболичких стероида (AAS) од стране спортиста је један од најстаријих али и најизразитијих проблема. Овај пројекат има два циља: прво, развој поступка за синтетизирање AAS како би по-

²⁹http://www.europa.eu.int/comm/sport/key_files/doping/b_doc_en.html

³⁰ <http://europa.eu.int/comm/research/smt/hardop-en.pdf>

³¹ Видети, <http://europa.eu.int/comm/research/>

служио као референчно средство при тестирању лекова, и друго, развој нове LC/MS (Liquid Chromatography/Mass Spectrometry) технике која би омогућила брзо утврђивање ААС.

ALADIN – допинг тестирања су се показала као делотворно средство у борби против допинга. Лабораторије за тестирање морају имати акредитацију МОК-а. То, међутим, више није довољно и од лабораторија се очекује да поседују сертификат у складу са ISO 17025 пре него што буду акредитоване. Ово подразумева да се оне подвргну спољној контроли процене квалитета и пружи доказе о својој способности за вршење тестирања допинг узорака. Овај пројекат се бави развојем програма тестова које би акредитоване лабораторије требале да врше. Развојем посебне компјутерске мреже, акредитоване лабораторије би биле међусобно повезане и бринуле би се за адекватну, брзу, консеквентну и поуздану размену информација. У ову мрежу могле би бити укључене и лабораторији изван ЕУ.

CAFDIS – овај пројекат се бави развојем светске мреже заинтересованих партнера за борбу против допинга и напредне платформе за размену информација везаних за допинг у спорту. Формирање веб сајта треба да обезбеди скупљање и дистрибуцију информација у четири подручја: образовање, будући трендови, истраживања и развој, лабораторијска питања. Мрежа има за задатак да „основна знања“ из области допинга у спорту стави на располагање заинтересованим лицима. Прва циљна група су спортисти, на другом нивоу су спортски савези, тренери, менаџери, а на трећем нивоу су лабораторији, судије и медицински персонал.

IV. Међународна конвенција против допинга у спорту УНЕСКА

Трећа Међународна конференција министара и виших функционера одговорних за физичко васпитање и спорт УНЕСКА (MINEPS 3) одржана у децембру 1999. године у Уругвају (Puenta del Este) усвојила је препоруке о допингу и насиљу у спорту и нагласила је значај етичких вредности за спорт. Конференција је позвала је све земље чланице УНЕСКА и спортске организације: да раде заједно на спречавању неетичких поступака у спорту, укључујући посебно допинг; да предузму потребне мере заштите учесника у спортским дешавањима од допинга; да развију и примене националну антидопинг политику; да подстакну државе свих региона да ратификују Антидопинг конвенцију Савета Европе; да пружи пуну подршку Светској антидопинг агенцији и да учествују у њеним активностима.

Међувладин комитет за физичко васпитање и спорт (CIGEPS), на свом састанку одржаном у априлу 2000. године у Грчкој (Олимпија), формирао је пет радних група, укључујући и ону о допингу („Допинг: едукација и информације“), са задатком да проучи изводљивост прерастања Антидопинг конвенције Савета Европе у општи међународни инструмент којим се утврђују међународни јавни стандарди за превенцију, едукацију и информисање у вези допинга у спорту.

На Округлом столу министара и виших функционера одговорних за физичко васпитање и спорт УНЕСКА одржаном јануара 2003. године у Француској (Париз) у оквиру расправе о проблему допинга у спорту закључено је да је потребно у светским оквирима усвојити међувладину и универзалну антидопинг регулативу. Констатовано је да Антидопинг кодекс Олимпијског покрета као документ усвојен од невладине организације има обавезујуће дејство само на олимпијски спорт. Антидопинг конвенција Савета Европе ратификована је само од 40 земаља, а Светска антидопинг агенција формирана је као приватно правно лице у складу са правилима швајцарског приватног права. Ако се овоме дода да ни Светски антидопинг кодекс усвојен од стране Светске антидопинг агенције у Копенхагену није правно обавезујући документ са становишта јавног права, постаје потпуно јасно зашто су важна инсистирања на припреми и усвајању међународног правног инструмента јавног права. Учесници Округлог стола позвали су УНЕСКО да у сарадњи са УН, другим агенцијама УН, Саветом Европе, Олимпијским комитетом, Светском антидопинг агенцијом и Међународном међувладином антидопинг консултативном групом, координира припрему и усвајање универзалног међународног инструмента за борбу против допинга у спорту, по могућству пре Зимских олимпијских игара 2006. године. Током Округлог одржаног у Паризу, присутни министри за спорт су се договорили да Антидопинг Конвенција Савета Европе, буде основ будућег правног инструмента који би имао дејство за цео свет.

На свом 166. заседању одржаном од 4–16. априла 2003. године, Извршни одбор (Executive Board) УНЕСКА, размотрио је препоруке Округлог стола и на основу њих је усвојио одлуку (166 EX/Decision 3.2.2) којом се: одобрава предлог за припрему од стране УНЕСКА међународне антидопинг конвенције.

То је и учињено на 33 сесији Генералне конференције УНЕСКА, одржане у Паризу 19. октобра 2005. године, када је усвојена Међународна конвенције против допинга у спорту. У преамбули Међународне конвенције је истакнуто да Конвенција Савета Европе и њен Додатни протокол „представљају јавна међународна правна оруђа која су извориште националних политика против допинга и за сарадњу међу владама“. Према члану 6. Међународне конвенције против допинга у спорту она не мења права и обавезе које земље учеснице имају према другим међународним уговорима. Према члану 37. Међународне конвенције, за њено ступање на снагу потребно је да 30 држава ратификује конвенцију. Да није дошло до распада државне заједнице СЦГ, конвенција би била ратификована и у нашој земљи пошто је Савет министара био утврдио предлог закона о ратификацији ове конвенције. У новембру 2007. године Влада Републике Србије је упутила Скупштини Предлог закона о ратификацији Међународне конвенције против допинга у спорту (дат у прилогу).

Према подацима са сајта Светске антидопинг агенције, следеће земље су ратификовале, прихватиле, одобриле или приступиле (у зависности од свог уставног система) Конвенцији до маја месеца 2007. године:

- AFRICA: Algeria, Burundi, Egypt, Ghana, Libyan Arab Jamahiriya, Mali, Mauritius, Mozambique, Namibia, Niger, Nigeria, Seychelles, South Africa, Tunisia;
- AMERICAS: Argentina, Bahamas, Barbados, Bolivia, Canada, Ecuador, Jamaica, Mexico, Peru, Trinidad and Tobago;

- ASIA: China, Japan, Kuwait, Malaysia, Oman, Qatar, Republic of Korea, Thailand;
- EUROPE: Albania, Austria, Azerbaijan, Bulgaria, Czech Republic, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Monaco, The Netherlands, Norway, Poland, Portugal, Romania, Russian Federation, Slovakia, Spain, Sweden, Ukraine, United Kingdom* of Great Britain and Northern Ireland (* When the United Kingdom ratified, the Crown Dependencies of Jersey, Isle of Man, Alderney and Guernsey; and the Overseas Territories of Bermuda, Cayman Islands and the Falkland Islands also agreed to their inclusion);
- OCEANIA: Australia, Cook Islands, Nauru, New Zealand, Samoa.

Конвенција има седам поглавља: Обим; Активности за борбу против допинга на националном нивоу; Међународна сарадња; Образовање и обука; Истраживање; Надзор над Конвенцијом; Завршне одредбе. Уз Конвенцију су дата два прилога (Прилог I – Листа забрана – Међународни стандард; Прилог II – Стандарди за одобрење Изузећа ради примене у терапијске сврхе) и три додатка (Додатак 1 – Светски кодекс против допинга; Додатак 2 – Међународни стандард за лабораторије; Додатак 3 – Међународни стандард за тестирање). Кључне одредбе Конвенције, са становишта остваривања улоге јавних власти, су:

- Циљ Конвенције, у оквиру стратегије и програма активности УНЕСКО у области физичке културе и спорта, је да унапреди превенцију и борбу против допинга у спорту, са циљем његове елиминације;
- „Акредитоване лабораторије за контролу допинга“ означава лабораторије које је акредитовала Светска агенција за борбу против допинга;
- „Организација за борбу против допинга“ означава ентитет који је одговоран за усвајање правила за покретање, имплементацију или спровођење ма ког дела процеса допинг контроле. То укључује, на пример, Међународни олимпијски комитет, Међународни параолимпијски комитет, друге битне организације које организују спортске догађаје и које врше тестирање на тим догађајима, Светску агенцију за борбу против допинга, међународне федерације и националне организације за борбу против допинга.
- „Кршење правила против допинга“ означава једну од следећих ситуација: а) присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у узорку пореклом из тела спортисте; б) коришћење или покушај коришћења неке забрањене супстанце или забрањеног метода; ц) одбијање или неподвргавање, без задовољавајућег оправдања, узимању узорака након добијања обавештења на начин како је одобрено у одговарајућим применљивим правилима против допинга, или неки други начин избегавања узимања узорака; д) кршење применљивих захтева који се односе на доступност спортисте за тестирање ван такмичења, укључујући недостављање потребних информација о месту боравка и пропуштене тестове који су захтевани на бази разумних правила; е) фалсификовање, или покушај фалсификовања, ма ког дела допинг контроле; ф) поседовање забрањених супстанци или метода; г) промет ма које забрањене супстанце или забрањеног метода; х) давање или покушај давања забрањене супстанце или забрањеног метода ма ком спортисти, или пружање помоћи, подстицање, помагање,

- подстрекивање, прикривање или ма који други вид саучесништва који укључује кршење правила против допинга или ма какав покушај кршења.
- За потребе допинг контроле „Спортиста“ означава ма коју особу која учествује у спорту на међународном или националном нивоу у складу са дефиницијом сваке од националних организација за борбу против допинга и сваку другу особу која учествује у неком спорту или догађају на нижем нивоу који прихватају Земље учеснице. За потребе програма образовања и тренинга, „спортиста“ означава ма коју особу која учествује у спорту под покровитељством неке спортске организације.
 - „Особе које помажу спортистима“ означава ма ког васпитача, тренера, менаџера, агента, особље тима, званичника, медицинско или парамедицинско особље које ради са или врши третман спортиста који учествују или се припремају за спортско такмичење.
 - „Допинг контрола“ означава процес који укључује планирање дистрибуције тестова, узимање узорак и руковање њима, лабораторијске анализе, управљање резултатима, саслушања и апелације.
 - „Допинг у спорту“ означава појаву кршења правила против допинга.
 - „Тестирање“ означава оне делове процеса допинг контроле који укључују планирање дистрибуције тестова, узимање узорак, руковање узорцима и превоз узорак до лабораторије.
 - „Изузеће ради примене у терапијске сврхе“ означава изузеће одобрено у складу са Стандардима за одобрење изузећа ради примене у терапијске сврхе.
 - „Примена“ означава примену, унос у тело, инјекцију или ма који начин употребе ма које забрањене супстанце или забрањеног метода.
 - Ради остваривања циља Конвенције, Земље учеснице преузимају обавезу да: а) усвоје одговарајуће мере на националном и међународном нивоу које су у складу са принципима Кодекса; б) подстичу све облике међународне сарадње усмерене на заштиту спортисте и етике у спорту и на размену резултата истраживања; ц) подстичу међународну сарадњу између Земља учесница и водећих организација у борби против допинга у спорту, нарочито Светске агенције за борбу против допинга
 - Ради координације борбе против допинга у спорту на националном и међународном нивоу, Земље учеснице се обавезују на поштовање принципа Светског антидопинг кодекса (Кодекса). Ништа не спречава Земље учеснице да усвоје додатне мере које су комплементарне са Кодексом. Кодекс и најновија верзија Додатака 2 и 3 су репродуковани само као информација и не представљају интегрални део Конвенције. За Земље учеснице, додаци сами по себи не носе никаква обавезујућа задужења по међународном закону. Прилози чине интегрални део Конвенције.
 - У придржавању обавеза садржаних у Конвенцији, свака Земља учесница преузима обавезу да усвоји одговарајуће мере. Такве мере могу укључивати законодавство, регулативу, политику или поступке администрације.
 - Земље учеснице морају да осигурају примену Конвенције, путем координације унутар земље. Ради испуњења својих обавеза према Конвенцији,

Земље учеснице се могу ослањати на организације за борбу против допинга, као и на спортске власти и организације.

- Када је то применљиво, Земље учеснице морају да усвоје мере да ограниче доступност забрањених супстанци и метода у циљу ограничавања њихове примене у спорту од стране спортиста, осим ако се примена заснива на изузећу ради примене у терапијске сврхе. То укључује мере против промета за спортисте и у том циљу, мере контроле производње, кретања, увоза, дистрибуције и продаје. Земље учеснице морају усвојити, или подстицати, када је то применљиво, релевантне ентитете у својој јурисдикцији да усвоје мере за спречавање и за ограничење примене и поседовања забрањених супстанци и метода од стране спортиста, осим ако се заснивају на изузећу ради примене у терапијске сврхе.
- Земље учеснице морају саме предузети мере или подстицати спортске организације и организације за борбу против допинга да усвоје мере, укључујући санкције или казне, које су усмерене на особе које помажу спортистима а које крше правила против допинга или почине неки други прекршај у вези допинга у спорту.
- Земље учеснице, када је то применљиво, морају да подстичу произвођаче и дистрибутере додатака за исхрану да установе најбоље праксе у продаји и дистрибуцији додатака за исхрану, укључујући информације које се одnose на њихов аналитички састав и осигурање квалитета.
- Земље учеснице морају, када је то применљиво: а) да обезбеде средства у оквиру својих буџета за сношење трошкова националног програма тестирања за све спортове или за помоћ спортским организацијама и организацијама за борбу против допинга да финансирају допинг контроле било путем директних субвенција или путем грантова, или путем прихватања трошкова таквих контрола при одређивању укупних субвенција и грантова који ће бити додељени тим организацијама; б) да предузму кораке да укину финансијску подршку везану за спорт спортистима појединцима или особама које помажу спортистима који су суспендовани након кршења правила против допинга, током трајања периода њихове суспензије; ц) да укину део или сву финансијску или другу подршку везану за спорт свим спортским организацијама или организацијама за борбу против допинга које се не придржавају Кодекса или правила применљивих против допинга која су усвојена у складу са Кодексом.
- Земље учеснице морају, када је то применљиво: а) да подстичу и олакшавају имплементацију од стране спортских организација и организација за борбу против допинга у оквиру своје јурисдикције, допинг контрола на начин који је у складу са Кодексом, укључујући тестирање без претходног обавештења, тестирање изван такмичења и током такмичења; б) да подстичу и олакшавају преговарање од стране спортских организација и организација за борбу против допинга о договорима који омогућавају њиховим члановима да буду тестирани од стране одговарајуће овлашћених тимова за контролу допинга из других земаља; ц) да пруже помоћ спортским организацијама и организацијама за борбу против допинга у оквиру своје ју-

рисдикције да остваре приступ акредитованој лабораторији за контролу допинга ради анализа у оквиру допинг контроле.

- Земље учеснице морају да подстичу сарадњу између организација за борбу против допинга, јавних власти и спортских организација у оквиру своје јурисдикције и оних у оквиру јурисдикције других Земаља учесница ради постизања циљева Конвенције на међународном нивоу.
- Земље учеснице преузимају обавезу да подржавају значајну мисију Светске агенције за борбу против допинга у међународној борби против допинга.

V. Светска здравствена организација и допинг

Светска здравствена организација је специјализована агенција Уједињених нација, основана 7. априла 1948. године, која се бави различитим питањима везаним за физичку, менталну и социјалну добробит људи. Између многих других питања, Светска здравствена организација се бави и питањем утицаја физичких активности, укључујући и спортске, на здравље човека. У склопу бриге о заштити здравља човека, разматран је и проблем допинга у спорту.

Светска здравствена организација публиковала је 1993. године сажети извештај под називом: „Drug Use and Sport“. Извештај се темељио на збирним информацијама из различитих националних програма, истраживачких студија, статистичких извештаја, интервјуа и евиденција. Извештај је закључио да је употреба допинга у спорту повећана и да морају бити предузете активности на сузбијању таквог тренда. У извештају је стављен нагласак на потребу координисаног деловања између спортских организација и здравствених агенција, како на националном тако и међународном нивоу. На крају извештаја је препоручено предузимање широких истраживачких активности везаних за употребу допинга у спорту и установљење стратегија промоције здравља међу спортистима.

VI. Национално антидопинг законодавство

Улога влада светских земаља у борби против допинга апострофирана је у више докумената усвојених на различитим међународним скуповима и конференцијама. Са становишта Светског антидопинг кодекса (чл. 22.1) и Европске конвенције против допинговања у спорту (чл. 3. - 5) улога и одговорност влада (држава) у борби против допинга требала би да буде:

- свака влада треба да предузме позитивне мере с циљем пружања подршке борби против допинга у најмање следећим областима: подршка националним антидопинг програмима; доступност забрањених супстанци и забрањених метода; омогућавање приступа Светској антидопинг агенцији ради спровођења допинг контроле изван такмичења; проблем допуна исхрани које садрже неоткривене забрањене супстанце; ускраћивање, делимично или у потпуности, финансијске помоћи спортским организацијама и уче-

сницима који не поштују Светски антидопинг кодекс или одговарајућа антидопинг правила која су усвојена у складу са Кодексом;

- држава треба, где је то потребно, да усвоји законодавство, прописе или административне мере за ограничење доступности (укључујући одредбе о контроли кретања, поседовања, увоза, дистрибуције и продаје), као и употребу забрањених средстава и метода допинговања, а посебно анаболичких стероида;
- влада треба да уведе критеријум за доделу јавне новчане помоћи спортским организацијама за ефикасно примењивање прописа против допинговања.
- влада треба да помаже својим спортским организацијама да финансирају контролу и анализе допинговања, или директно новчаном помоћи или дотацијама, или признавањем трошкова за такву контролу и анализу при одређивању укупне новчане помоћи или дотације које се додељују тим организацијама;
- влада треба да предузима одговарајуће мере за ускраћивање новчане помоћи из јавних средстава за припреме појединих спортиста који су суспендовани због допинговања у спорту, за време трајања суспензије;
- влада треба да подстиче и, где је потребно, олакшава обављање контроле допинговања од стране њихових спортских организација, коју траже надлежне међународне спортске организације за време или изван спортских такмичења;
- влада треба да подстиче и олакшава преговоре спортских организација о споразумима којима се дозвољава да њихови чланови буду тестирани у другим земљама од стране прописно овлашћених тимова за контролу допинговања;
- влада треба да координира политику и акције владиних органа и других јавних тела за борбу против допинговања у спорту.;
- влада треба да оснује или да олакша оснивање једне лабораторије или више лабораторија за контролу допинговања погодних за разматрање акредитација према критеријумима које су усвојиле одговарајуће међународне спортске организације и које је одобрила група за праћење Европске конвенције против допинговања у спорту. Влада треба такође да помогне својим спортским организацијама да им се омогући приступ таквој лабораторији на територији друге чланице

Поред тога што су све европске земље потписнице Европске конвенције о спречавању допинга у спорту, многе од њих имају и специфично антидопинг законодавство, као, на пример, Белгија, Француска, Грчка, Шпанија, Италија, Шведска. Поједине земље су се проблемом допинга у спорту бавиле у оквиру општијих закона, који садрже поједине одредбе релевантне за допинг. Према нашим сазнањима, антидопинг одредбе се налазе у следећим законима:

Аустрија	Bundes – Sportfoerderungsgesetz, BGBl. I Nr. 143/05, 64/2006; 5. Abschnitts – Massnahmen gegen das Doping, par. 14 – 27 (измене од 19. маја 2006).
Алжир	Ordonance 95/09 – 25 fevrier 1995, article 129
Немачка	Par. 6a of the Pharmaceutical Act (измене из 1997)
Белгија	Decree of the Flemisch Community - 27. March 1991 and Decision of the Flemisch Government - 23 october 1991.
Данска	Law no. 232 of 21/04/1999.
Финска	Medicines Act 385/1987
Француска	Loi relatif a la protection de la sante des sportifs et a la lutte contre le dopage, 23.03.1999.
Грчка	Закони бр. 2725/1999 и 1646/1986
Ирска	Section 6(d) of the Irish Sports Council Act, 1999.
Италија	Legge n. 376 („Discipline of the sanitary protection of the sport activities and the fight against the doping“), 14 dicembre 2000
Луксембург	Loi du 11 janvier 1989
Португал	Law 1/90 of 13. 01. 1990; Law 183/97 of 26.07.97; Law 385/99 of 28.09.99 and regulation 816/97 of 05.09.1997.
Шведска	The prohibition of Certain Doping Agents Act, introduced in Juli 1992 and revised in 1999.
Шпанија	Ley Antidopaje, Boletin Oficial del Estado, num. 279, 22/11/2006 (ступило на снагу 22. 2. 2007)
Хрватска	Закон о спорту од 28. јуна 2006 (чл. 72, 73, 76. и 77 – Народне новине, бр. 71/06) и Уредба о оснивању Хрватске агенције за борбу против допинга од 7. 2. 2007.
Црна Гора	Закон о спорту, Сл. Лист РЦГ, бр. 49/2004 и 36/2006 (чл. 27, 46. и 69)

Ми ћемо овде дати само кратак преглед стања антидопинг законодавства у Француској, Италији, Немачкој и нашој земљи.

1. Француска

Француска је први закон против допинга у спорту донела још 1965. године, а 28. јуна 1989. године и други антидопинг закон, којим је регулисала превенцију и спречавање коришћења допинга на спортским такмичењима и манифестацијама. Овај закон је дао нову правну дефиницију допинга, а под чином допинга подразумевао је не само коришћење забрањених супстанци и процедура већ и преписивање рецепата и лакше долажење у посед ових производа. По овом закону је основана француска национална антидопинг комисија, којој су дата одређена овлашћења за спровођење допинг контрола. Законом су установљене одређене административне мере као и казнене мере у случају прекршаја антидопинг правила.

Нови закон против допинга донет је 23. марта 1999. године. Реч је о Закону о заштити здравља спортиста и о борби против допинга.³² Тежиште измена не налази се у материјалним одредбама који се тичу забрана, већ у одредбама о процедурама. Закон има следећу основну структуру:

- Циљ закона (чланови 1–4) – закон за свој примарни циљ поставља заштиту здравља спортиста. У том циљу се уводи медицинско праћење спортиста, обука лекара и спортских тренера и развој превентивних кампања;
- Медицински надзор (чл. 5–13) – Спортисти морају да поседују медицински сертификат, који је услов за добијање прве лиценце (*licence sportive*) у било којој спортској дисциплини. Сертификат је такође услов за учешће на такмичењима. Доктор који утврди да је спортиста користио допинг не може да изда сертификат, а ако сумња да је коришћен допинг у обавези је да анонимно о томе обавести медицинску комисију (научну групу) Савета за превенцију и борбу против допинга. Доктори који се не придржавају својих обавеза подлежу дисциплинским мерама. Спортске федерацију су обавезне да установе посебно медицинско праћење за своје врхунске спортисте. Спортисту такмичара прати и спортски пасош (*livret sportif*), као списак такмичења и лекарских прегледа. Програми образовања за спортске функционере морају укључивати и превенцију допинга. Лекар који спортисти мора да препише средство које садржи допинг, обавезан је да о томе обавести спортисту;
- Савет за превенцију и борбу против допинга (*Conseil de prevention et de lutte contre le dopage*, CPLD – чл. 14–16) – CPLD је независна управна организација, која замењује тзв. Допинг комисију формирану 1989. године (*Commission nationale de lutte contre le dopage*). Савет се састоји се од 9 чланова, и то 3 из реда судства, 2 лекара, 1 представник науке и 3 из спортског покрета. Чланови се бирају на 6 година и не могу бити поново бирани, али ни опозвани. Савет се обнавља сваке две године за трећину. Савет контролише кампање за превенцију и борбу против допинга, као и истраживања. Његова основна функција је да буде саветодавно тело спортских федерација и државе. Савет финансира држава, али он има потпуну аутономију како ће расподелити свој буџет;

³² Loi relatif a la protection de la sante des sportifs et a la lutte contre le dopage

- Дефинисање допинга (чл. 17–19) – забрањено је коришћење средстава и процедура које се налазе на листи утврђеној од стране Савета Европе, као и давање, нуђење и примена таквих средстава и процедура спортисти. Забрањено је избегавање допинг контроле утврђене у складу са законом;
- Допинг контрола (чл. 20–24) – Министарство за омладину и спорт одређују докторе који су овлашћени да врше допинг контролу на такмичењима и изван такмичења. Они су такође овлашћени и да сарађују са судовима и полицијом у вршењу послова допинг контроле. Спортиста је обавезан да учествује и у испитивању узорка крви. Протокол о извршеној контроли доставља се министарству, надлежном савезу и Савету.
- Обавезе спортских савеза и санкције (чл. 25–29) – Спортски савези су обавезни да у своје статуте унуте одредбе о допинг контроли, дисциплинском поступку и санкцијама. Спортске федерације су овлашћене за санкционисање спортиста у првом степену. Уколико се санкције не спроводе или ако су спорне, онда надлежност за доношење одлука прелази на CPLD. Савет може да коригује дисциплинске одлуке спортске федерације ако нађе да су непримерене, а може и сам да изрекне казне: лицима која нису лиценцирана; ако спортска федерација не изрекне казну или то не учини у законом одређеним роковима. Спортски савез мора донети одлуку у првој инстанци у року од три месеца, а у другој инстанци у року од пет месеци. Савет начелно мора одлучити у року од три месеца. Одлука Савета може бити оспорена само од стране Државног савета.
- За кршење антидопинг правила постоје и одређене кривично правне санкције. Поред казне затвора и новчане казне, кривични суд може изрећи и забрану обављања позива, наложити јавно објављивање пресуде, одредити затварање фирме, изрећи забрану обављања јавног позива. Према француском Антидопинг закону, сама употреба допинга не подлеже кривичној одговорности, али зато лице које се не одазове контроли или не поштује изречене санкције, подлеже казни затвора до 6 месеци или новчаној казни од 50.000 ФФ (курс 31. 12. 2002. је био 6.55957 франака за 1 евро). С друге стране, ко забрањене допинг супстанце препишује, нуди их, даље даје или на други начин олакшава њихово узимање спортисти такмичару, може бити кажњен затвором до 5 година и новчаном казном до 500.000 ФФ. Иста казна прети и лекару који не обавести спортисту да га лечи средством које садржи допинг супстанце. Учесницима организоване групе може се изрећи казна од 7 година затвора и новчана казна до 1 милион ФФ (чл. 27).

У 1999. години на националном нивоу у Француској је извршено 1.155 контрола изван такмичења и 4.475 контрола на такмичењима. Када се овим контролама додају и међународне контроле на територији Француске, добија се укупан број од 8.949 контрола.

2. Италија

Прве законодавне мере које се односе „на здравствену заштиту у спортским активностима датирају из педесетих година. Законом о заштити здравља

при спортским активностима, од 28. децембра 1950. године, задатак заштите здравља спортиста пренет је у надлежност Италијанске федерације (савеза) за спортску медицину (Federazione Medico – Sportiva Italiana), која је чланица Националног олимпијског комитета Италије (КОНИ). За време олимпијских игара у Риму 1960. године Федерација је започела са извођењем антидопинг тестова. Закон из 1950. године заменио је Закон од 25. октобра 1971. године бр. 1099, у који су унети специфични антидопинг циљеви. За спортисте „који користе супстанце за које се може доказати да штете здрављу“ и њима вештачким путем модификују своје природне капацитете уведене су одређене казнене мере. Контроле је почела да спроводи држава на бази јасно прописане процедуре. Међутим, због различитих разлога ове мере су у пракси тешко и мало примењиване.

У наредним годинама издат је општи Декрет за заштиту здравља у такмичарским спортским активностима (Декрет Министра за здравство од 18. фебруара 1982) и нетакмичарским активностима (Декрет Министра за здравство од 28. фебруара 1983). Неки прописи се тичу само професионалних спортиста (Министарски декрет од 13. марта 1995) и то у следећим спортовима: фудбал, кошарка, бициклизам, голф, бокс, мотоциклизам.

Многи региони су донели сопствене регулативе не само на пољу здравствене заштите већ и на пољу допинг тестова.

Законом од 11. марта 1988. године бр. 67, основан је национални фонд за антидопинг иницијативу, међутим одређене мере никада нису била спроведене.

Након што је Италија Законом од 29. новембра 1995. године бр. 522 („Ратификација и имплементација антидопинг конвенције која је са апендиксом усвојена у Стразбуру 16. новембра 1989. године“) ратификовала Европску конвенцију против допинговања у спорту, државни напори за спречавање допинга настављени су предлагањем измена чл. 445. Кривичног законика, које су кривично требале да санкционишу различите прекршаје антидопинг правила. Пројекат измена Кривичног законика је пропао због противљења Берлусконијеве партије (Forza Italia).

После неколико година припрема, Италија је 14. децембра 2000. године усвојила нови антидопинг закон: Law n. 376: „Discipline of the sanitary protection of the sport activities and the fight against the doping“. Закон има следећу основну структуру:

- Здравствена заштита спортских активности. Забрана допинга (чл. 1) – спортиста може да учествује у спортским активностима ако га оне не угрожавају ни физички ни психички. Ако је спортиста болестан, лекар му може преписати одређену терапију, у дози која је за то потребна, иако лек садржи допинг супстанцу;
- Класе допинг супстанци (чл. 2) – Допинг лист се редовно проверава у размаку не дужем од 6 месеци;
- Комисија за надзор и контролу допинга и за заштиту здравља у спортским активностима (чл. 3) – Комисија се образује при Министарству здравља. Комисија је између осталог надлежна за одређивање критеријума и методологије антидопинг контроле; одређивање такмичења и спортова у којима ће се извршити контрола, утврђивање допинг листе, одређивање лабораторија за допинг контролу, остваривање међународ-

не сарадње у реализовању антидопинг програма; спровођење промотивних и информативних кампања за заштиту здравља и спречавање допинга. Чланови Комисије, њих 20, су из реда: Министарства здравља, Министарства културе, Института здравља, представника региона, представника КОНИ, представника тренера, представника спортиста, представника лекара спортске медицине, представника правних експерата за проблеме допинга, представника појединих професија од значаја за борбу против допинга (токсиколози, клинички патолози, клинички фармаколози, педијатри). Комисија се бира на 4 године и њени чланови се не могу опозвати али ни поново именовати.

- Лабораторије за здравствену контролу спортских активности (чл. 4) – надзор над радом овлашћених лабораторија врши Медицински факултет;
- Надлежности региона (чл. 5) – региони планирају мере заштите здравља у области спорта;
- Примена одредби које се тичу спортиста (чл. 6) – КОНИ, спортски савези и спортске организације су у обавези да своја акта ускладе са законом и да регулишу дисциплински поступак и казне за прекршаја антидопинг правила или за ускраћивање допинг контроле. Спортиста је обавезан да се подвргне антидопинг одредбама статута спортског савеза и спортске организације. Спортски савези су обавезни да се брину о образовању и усавршавању спортиста, тренера и здравственог особља, у питањима допинга;
- Медицинска средства која садрже допинг супстанце (чл. 7) – произвођачи, увозници и трговци средстава која у себи садрже допинг супстанце обавезни су да министарству здравља достављају једном годишње податке о продатим количинама. На производу мора да постоји ознака да он садржи допинг супстанце;
- Однос према Парламенту (чл. 8) – министар здравља подноси Парламенту годишњи извештај о примени закона;
- Казнене одредбе (чл. 9); - кривичној одговорности подлеже како сам спортиста тако и лице које му омогући допинговање. Спортиста који употреби допинг може кривично одговарати: „Ко допинг средства или супстанце које немају никакву лековиту сврху сам узима или омогућава њихову примену, у циљу да изазове промене у организму које повећавају такмичарске способности или да превари допинг контролу, кажњава се затвором од 3 месеца до 3 године и новчаном казном од 5 милиона лира до 100 милиона лира (курс 31. 12. 2002. је био 1936.27 лира за 1 евро)“. С друге стране, лицу које омогући примену допинг средства или супстанце која нема никакву лековиту сврху, у циљу да изазове промене у организму које повећавају такмичарске способности или да превари допинг контролу, изриче се казна затвора од 3 месеца до 3 године и новчана казна од 5 милиона лира до 100 милиона лира. Казне се поопштавају ако је радња: имала за последицу оштећење здравља; предузете према малолетнику; предузета од стране члана или запосленог одређеног спортског савеза. Уколико је радње предузео припадник медицинске професије, уз казну му се изриче и забрана обављања позива у

одређеном временском трајању. Ко допинг средства продаје изван апотека и других допуштених места, кажњава се затвором од 2 до 6 година и новчаном казном од 10 милиона лира до 150 милиона лира.

- Финансијско покриће (чл. 10) – годишњи трошкови спровођења закона се реализују преко КОНИ у висини од 2 милијарде лира за рад Комисије и 1 милијарда за рад лабораторија. Обавеза спортских савеза на усавршавање својих чланова у проблематици допинга не ствара никакво право на тражење помоћи од државе.

У 1999. години на националном нивоу у Италији је извршено 953 контроле изван такмичења и 10.113 контрола на такмичењима. Када се овим контролама додају и међународне контроле на територији Италије, добија се укупан број од 11.364 контрола.

3. Немачка

Савезна Република Немачка нема посебан антидопинг закон, али је током 2002. и 2003. године у немачкој правној и спортској јавности вођена озбиљна расправа о потреби да и Немачка донесе посебан закон за борбу против допинга. Да се о допингу озбиљно размишља у Немачкој говори и чињеница да је 2002. године формирана Национална антидопинг агенција, а и да је Немачка дале огроман допринос у усвајању Светског антидопинг кодекса и раду Светске антидопинг агенције.

Посебне одредбе о допингу налазе се у немачком законодавству у оквиру Закона о средствима лечења (лековима). Према пар. 6а овог Закона³³, забрањено је средства за лечење стављати у промет, преписивати или на друге примењивати у сврхе допинга у спорту. Забрана се односи само на лекове који у себи садрже допинг супстанце наведене у листи уз Европску конвенцију против допинговања у спорту. Савезно министарство здравља, у споразуму са министарством за унутрашње послове и уз сагласност Горњег дома Парламента, може забрану проширити и на друге супстанце које могу непосредно или посредно угрозити здравље спортисте кроз употребу допинга. У случају прекршаја ове забране одговорном лицу прети казна затвора (кривично дело) до 3 године (пар. 95 Закона о лековима). Уколико се средство лечења да малолетном лицу (испод 18 година) или на њега примени у сврхе допинга у спорту, одговорном лицу прети казна затвора од једне до 10 година. Покушај допинга је кажњив. Уколико је починилац поступио нехатно, прети му казна затвора до једне године или новчана казна.³⁴

У 1999. години у Немачкој је на националном нивоу извршено 4.271 контрола изван такмичења и 3.525 контрола на такмичењима. Када се овим контролама додају и међународне контроле на територији Немачке, добија се укупан број од 14.227 контрола.

³³ Измене из 1997. године.

³⁴ Када је у питању кривична одговорност због допинга спортисте немачки правници примењују и нека општа кривична дела из Кривичног законика.

4. Србија

Закон о спречавању допинга у спорту донет је у децембру 2005. године и објављен је у „Службеном гласнику РС“, бр. 101/2005. Њиме су уређене мере и активности које се у Републици Србији предузимају на спречавању допинга у спорту.

Закон у ставу првом члана другог утврђује, на недвосмислен начин, забрану допинга у спорту у Републици Србији. Околности и понашања која представљају прекршаје антидопинг правила детаљно су регулисана одредбама члана 3. Закона. У ставу првом су утврђени случајеви када ће се сматрати да постоји допинг, односно повреда антидопинг правила, а у ставу другом су наведени случајеви у којима неће постојати повреда антидопинг правила без обзира што су испуњене претпоставке из става 1 (случајеви одобрених изузетака за терапеутску употребу).

У циљу иницирања, спровођења и контроле поступка борбе против допинга у спорту, чланом 26. Закона о спречавању допинга у спорту оснивана је **Антидопинг агенција Републике Србије**. Закон о спречавању допинга о спорту је оснивачки акт Антидопинг агенције, у смислу чл. 13. Закона о јавним службама. Основни циљеви оснивања Антидопинг агенције утврђени су тим чланом и састоје се у иницирању, спровођењу и контроли поступка борбе против допинга у спорту.

Према члану 30. Закона, Антидопинг агенција обавља спортске активности и делатности у вези са спортским такмичењима, а посебно: уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу на спортским такмичењима, осим оне коју спроводи надлежни међународни спортски савез на међународним такмичењима која се организују у Републици; уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу изван спортских такмичења; именује стручна лица овлашћена за обављање допинг контроле (контролоре), установљава и издаје им легитимације и брине се о њиховом сталном стручном оспособљавању и усавршавању; одређује организације из члана 9. овог закона у којима ће се обавити анализа допинг узорака спортиста; утврђује одговорност лица које је учинило повреду антидопинг правила, у случају да надлежна спортска асоцијација не изрекне мере и одлучује по жалби на меру коју је изрекла национална спортска асоцијација, осим ако у складу са законом није одређена, односно уговорена надлежност међународне спортске арбитраже за одлучивање по жалби; уређује поступак у којем изриче мере и одлучује по жалбама; предузима мере за смањење допинга у спорту и његово дугорочно отклањање; објашњава шта се под одређеним појмом везаним за проблем допинга у спорту подразумева; стара се о обезбеђењу потребне опреме за анализу допинг узорака и потребних средстава за антидопинг контролу; остварује увид у организовање и спровођење допинг контроле на међународним такмичењима која се организују у Републици; утврђује годишњи план допинг контроле коју спроводи; издаје службени билтен; остварује међународну стручну сарадњу на питањима која су везана за спречавање допинга у спорту и закључује споразуме о тестирању; остварује сарадњу са заинтересованим владиним и невладиним организацијама у вези са спречавањем допинга у спорту и оштећењем здравља спортиста употребом допинга; организује образовне и друге кампање против допинга у спорту; инфор-

мише јавност о активностима које се предузимају против допинга у спорту; да је препоруке и савете за предузимање мера од стране државних органа и организација у области спорта у циљу спречавања допинга у спорту; организује истраживања, саветовања, семинаре, округле столове и издаје публикације о питањима везаним за борбу против допинга у спорту; прати и прикупља информације у вези са законским и другим мерама које се у другим земљама и међународним организацијама предузимају у борби против допинга у спорту; прати и прикупља информације о мерама које државни органи и организације у области спорта предузимају у борби против допинга у спорту; утврђује изглед знака упозорења који се ставља на производе који се стављају у промет а у себи садрже забрањене допинг супстанце; обавља друге послове који се односе на борбу против допинга у спорту, у складу са законом.

Антидопинг агенција обавља одређене послове и своје надлежности као **поверене послове**. Антидопинг агенција обавља следеће послове као поверене: уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу на спортским такмичењима, осим оне коју спроводи надлежни међународни спортски савез на међународним такмичењима која се организују у Републици; уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу изван спортских такмичења; именује стручна лица овлашћена за обављање допинг контроле (контролоре), установљава и издаје им легитимације и брине се о њиховом сталном стручном оспособљавању и усавршавању; одређује организације из члана 9. овог Закона у којима ће се обавити анализа допинг узорака спортиста; утврђује одговорност лица које је учинило повреду антидопинг правила, у случају да надлежна спортска асоцијација не изрекне мере и одлучује по жалби на меру коју је изрекла национална спортска асоцијација, осим ако у складу са законом није одређена, односно уговорена надлежност међународне спортске арбитраже за одлучивање по жалби; уређује поступак у којем изриче мере и одлучује по жалбама; остварује међународну стручну сарадњу на питањима која су везана за спречавање допинга у спорту и закључује споразуме о тестирању; утврђује изглед знака упозорења који се ставља на производе који се стављају у промет а у себи садрже забрањене допинг супстанце; утврђује Листу забрањених средстава.

За остваривање општег интереса у области спорта од значаја је и чл. 10. Закона о спречавању допинга у спорту, којим су прописане обавезе националних спортских асоцијација (Олимпијског комитета Србије и националних, односно републичких спортских савеза. Према том члану, национална спортска асоцијација дужна је: да утврди мере и уреди поступак њиховог изрицања у случајевима утврђеног допинговања спортисте и да обезбеди да се у поступку изрицања мера лицима одговорним за допинг поштује њихова личност и право на одговарајућу правну заштиту (поштовање приватности, правовремени претрес, јемчење права на правно изјашњење, поштено и непристрасно тело за претрес, право на заступника о личном трошку, увид у списе, подношење доказа, стандарде у погледу доказивања допинга, благовремено информисање, правовремена, писмена и образложена одлука, право на жалбу и др.); да обезбеди, у оквирима надлежности савеза да спортистима, тренерима и другим особама за које је утврђена одговорност за допинг буду изречене одговарајуће мере, у складу с овим законом и правилима надлежне антидопинг организације; да не призна спортски резултат у

чијем постизању је учествовао допинговани спортиста; да не дозволи учешће на спортској приредби спортисти коме је изречена мера због допинга; да донесе програм антидопинг деловања; да пропише поступак за узајамно признавање суспензија и других мера које изрекну друге спортске асоцијације, у земљи и иностранству; да обезбеди стално индивидуално медицинско праћење врхунских спортиста, и у том циљу донесе потребне акте и предузме конкретне мере; да непрекидно, а најмање једанпут годишње, обавештава и едукује своје чланове и спортисте о важећим прописима који се односе на допинг у спорту и штетним последицама по здравље употребе допинг средстава; да одговарајућим општим актима обезбеди да чланови асоцијације поштују обавезе које проистичу из примене мера борбе против допинга у спорту; да одреди одговорно лице за надзор над спровођењем мера за спречавање допинга; да најмање седам дана пре одржавања такмичења које организује, или које је под њеном контролом, пријави такмичење Антидопинг агенцији; да најмање једанпут у шест месеци обавести Антидопинг агенцију о плановима тренинга и припрема врхунских спортиста и репрезентативних селекција; да ускрати делимично или у потпуности финансирање спортиста, спортских организација и других лица која не поштују важећа антидопинг правила; да контролише антидопинг програме својих чланица, као и спровођење тих програма; да на крају године обавести министарство надлежно за послове спорта и Антидопинг агенцију о мерама за борбу против допинга предузетим у току године; да у спорту у коме се такмиче животиње утврди и спроведе антидопинг правила за животиње које учествују у том спорту, у складу са правилима међународне спортске асоцијације.

У члану 16. утврђене су мере које се могу изрећи због повреде антидопинг правила. То су: дисквалификација спортских резултата; привремена суспензија; забрана учешћа на такмичењима; забрана обављања функција у области спорта. Санкције у првом степену изриче национални спортски савез, а у другом степену по жалби одлучује Антидопинг агенција Републике Србије.

У 2007. години Антидопинг агенција Републике Србије (АДАС) је у сарадњи са Министарством омладине и спорта и Олимпијским комитетом Србије започела пројекат допинг контроле сто олимпијских кандидата. У оквиру тог пројекта тестирано је 48 спортиста од којих је 24 испунило олимпијску норму. Укупно током 2007. године АДАС је обавила 290 допинг контрола, од тога 46 допинг контрола је урађено на такмичама домаћег првенства и домаћим такмичењима, а 193 контроле је урађено на међународним такмичењима. Такође, урађена је 51 контрола изван такмичења. Сви узорци су анализирани у акредитованој лабораторији у Сеиберсдорфу, Аустрија. Један спортиста, из боба, је имао позитиван налаз и он је кажњен од Боб савеза Србије новчаном казном од 500.000 динара и забраном учешћа на домаћим и међународним такмичењима у периоду од 8 месеци. Такође је кажњен и његов лекар новчаном казном од 200.000 динара. Кажњена лица се нису жалила на изречене казне.

Закон о спречавању допинга у спорту предвиђа и три кривична дела: употреба допинг средстава (чл. 47); омогућавање употребе допинг средстава (чл. 48); неовлашћена производња и стављање у промет допинг средстава (чл. 49). Према чл. 47, спортиста који на спортском такмичењу намерно употреби допинг средство, или намерно употреби одређено средство или супстанцу у циљу да

превари допинг контролу, казниће се затвором до једне године. Учиниоцу кривичног дела „омогућавање употребе допинг средстава“ прети затворска казна од једне до десет година, а у тежим случајевима затвор од најмање три године. За неовлашћену производњу и стављање у промет допинг средстава, починиоцу прети затвор од најмање пет година.

Г. АНТИДОПИНГ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Према дефиницијама датим у Додатку 1 уз Светски антидопинг кодекс, под антидопинг организацијама подразумевају се све организације одговорне за доношење правила за покретање, извршење и спровођење било ког дела процеса допинг контроле. Ту спадају, на пример, Међународни олимпијски комитет, Међународни олимпијски комитет за паралитичаре, организатори највећих спортских догађаја који спроводе тестирање на својим догађајима, Светска антидопинг агенција, међународне и националне спортске федерације и националне антидопинг организације.

Према члану 4. Закона о спречавању допинга у спорту Републике Србије из 2005. године, под овлашћеном антидопинг организацијом, у смислу тог закона, подразумева се Антидопинг агенција републике Србије, Светска антидопинг агенција и надлежна међународна и национална спортска асоцијација (олимпијски комитет, савез).

Улога и одговорности појединих антидопинг организација у борби против допинга дефинисана је на међународном нивоу различитим документима, а посебно: Светским антидопинг кодексом; Европском конвенцијом против допинговања у спорту, Антидопинг кодексом Олимпијског покрета, Међународном конвенцијом против допинга у спорту.

Према тим документима улога и одговорности **националних антидопинг организација** (па и Антидопинг агенције Републике Србије) јесте:

- Да усвоје и спроводе антидопинг правила и политику која је у складу са важећим међународним документима;
- Да сарађују са другим релевантним националним организацијама и другим антидопинг организацијама;
- Да подстичу међусобно тестирање међу националним антидопинг организацијама;
- Да промовише истраживање у области антидопинга;
- Да за време трајања забране учешћа на спортским такмичењима ускрате делимично или у потпуности финансирање, уколико је обезбеђено, спортисти или члану помоћног особља спортисте који је прекршио антидопинг правило;
- Да снажно делује на спречавању свих потенцијалних повреда антидопинг правила, у оквиру своје надлежности, укључујући истраживање да ли су помоћно особље спортисте или друге особе можда биле укључене у сваком поједином случају допинга;

- Да промовишу едукацију о антидопингу.

Листа међународних и националних антидопинг организација наведено је у оквиру наслова посвећеног Светском антидопинг програму и Кодексу.

Према члану 20.4. Светског антидопинг кодекса, улоге и одговорности **националних олимпијских комитета** и националних параолимпијских комитета су:

- Да обезбеде да њихова антидопинг политика и правила буду у складу са Кодексом;
- Да захтевају као услов за чланство или признавање националних федерација да њихова политика и правила поштују одговарајуће одредбе Кодекса;
- Да захтевају од спортиста који нису стални чланови националних федерација да буду на располагању ради прикупљања узорака и да редовно достављају тачне и најновије информације о свом боравишту у року године пре Олимпијских и Параолимпијских игара ако је то неопходан услов за учешће на Олимпијским и Параолимпијским играма;
- Да сарађују са својом националном антидопинг организацијом;
- Да захтевају од сваке националне федерације да успостави правила да су сви спортисти и чланови помоћног особља спортисте који учествују као тренери, инструктори, менаџери, особље, званичници, медицинско или парамедицинско особље на такмичењима или активностима, одобреним или организованим од стране националне федерације или од неке од њених чланица, дужни да се придржавају антидопинг правила у складу са Кодексом, као услов за учешће;
- Да за време трајања забране учешћа на спортским такмичењима ускрате делимично или у потпуности финансирање спортисти или члану помоћног особља спортисте који је прекршио антидопинг правило;
- Да ускрати делимично или у потпуности финансирање националним федерацијама у свом склопу или признатим националним федерацијама које не поштују Кодекс;
- Да снажно делују на спречавању свих потенцијалних повреда антидопинг правила, у оквиру своје надлежности, укључујући истраживање да ли су помоћно особље спортисте или друге особе можда биле укључене у сваком поједином случају допинга;
- Да промовише едукацију о антидопингу;
- Да сарађује са релевантним националним организацијама и агенцијама и другим антидопинг организацијама.

Према одредби чл. 22. Светског антидопинг кодекса (са изменама из 2007. године) улога **Владе** неке државе у спречавању допинга у спорту била би: Свака влада може своје прихватање Кодекса да потврди потписивањем Копенхагенске декларације о антидопингу у спорту од 3. марта 2003. године и ратификовањем, прихватањем, одобравањем или пристајањем на УНЕСЦО конвенцију; Свака

влада ће предузети све акције и мере неопходне за примену УНЕСКО конвенције; Свака влада ће охрабрити све јавне службе или агенције да врше размену информација са антидопинг организацијама, које би бифе корисне у борби против допинга и где то не представља повреду закона; Свака влада ће поштовати арбитражу, као преферирани начин решавања спорова везаних за допинг; Сви други облици учешћа влада у борби против допинга биће усклађени са Кодексом; Владе треба да испуне наведено у овом члану до 1. јануара 2010. године; Пропуштање владе да потпише, прихвати, одобри или пристане на УНЕСЦО конвенцију до 1. јануара 2010. године или да се усагласи са УНЕСКО конвенцијом, резултираће забраном да понуде организовање такмичења, као што је и наведено у члану 20.1.8 (међународни олимпијски комитет), 20.3.10 (међународна федерација) и 20.6.6 (организатори великих такмичења), као и додатним последицама, на пример; губљење права на просторије и позиције унутар WAДА-е, забрана или неприхватање било какве кандидатуре за било које међународно такмичење у земљи, отказивање међународних такмичења, симболичне последице и друге последице из олимпијске повеље.

Глава пета

СПРЕЧАВАЊЕ НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА

А. КОРЕНИ И УЗРОЦИ НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА НА САВРЕМЕНИМ СПОРТСКИМ ТАКМИЧЕЊИМА

Свако бављење спортом скопчано је са већим или мањим ризиком. Код свих врста спортова догађају се несреће (удеси) у којима долази до повреда спортиста и других лица, а што изазива и питање правне одговорности. Ризици несрећа и повреда су тим већи што су већи захтеви у погледу брзине, снаге, вичности, смелости и издржљивости који се постављају спортистима, и што је већи број учесника неке спортске приредбе (укључујући и гледаоце). Уобичајеним ризицима спортских активности и делатности већ дуже време придружили су се и ризици који са спортом немају никакве везе. Насиље, туче навијача, ломљење столица, бацање разних предмета на терен или противничке навијаче постали су скоро уобичајена појава на спортским борилиштима широм Европе. Сукоби навијача постали су негативна пропратна појава модерног спорта. На маргини спортских такмичења, посебно фудбалских утакмица, никла је особена структура тзв. навијачке сцене, која је у тесној вези са насиљем. Од седамдесетих година прошлог века развила се нова фаза понашања гледалаца, коју карактерише организована примена насиља од стране већином младих навијача. Такве активности више нису само спонтана реакција на дешавања на терену, већ су унапред планиране и организоване. Спортско такмичење (утакмица) и стадион користи се само као временски и просторни услов да би се реализовало властито агресивно понашање. Циљ властитог агресивног понашања нису само противнички навијачи него и други гледаоци, клуб и полиција. Место дешавања није само стадион него и прилазни путеви. Са појачавањем мера безбедности на самим стадионима, околина стадиона постаје, шта више, главно поприште сукоба.

Можемо разликовати следеће типове насиља: масовни немири; туча на трибинама; славље после победе и/или разочарење пораза; паника на уласку или изласку из стадиона; упад на терен.

На врсту и интензитет насиља на спортским теренима утичу највише следећи фактори: величина масе; густина масе; седење стајање; структура масе; алкохол и дроге.

Насиље на спортским манифестацијама настао је као типичан енглески производ, везан за фудбал од самих почетака. Данашње карактеристике добио је током 60 тих као део покрета младих бунтовника. Тај покрет је прерастао у много опасније покрете који су довели до пораста стопе криминалитета међу младима и низа социјалних и расних нереда ван стадиона који су се полако селили и на стадионе. Групе навијача почињу да добијају кохерентну структуру која их и данас карактерише. Већина ових група је настала из радничке класе великих градо-

ва Енглеске. Слабе везе формиране су на стадионима на дан утакмица између младих људи груписаних иза голова локалних тимова. То је даље довело до развоја јаког локализма који је требало одбрани од налета других група, односно других локализама. Као резултат овог процеса јавила се права мрежа ривалских група или банди које су се редовно сукобиле. Њихова лоша репутација кулминирала је 1985. после катастрофе на стадиону Хејсел када су под налетима навијача Ливерпула погинула 39 навијача Јувентуса. Баш у овом периоду, полако али сигурно насиље повезано са спортом постаје глобални феномен и шири се Европом и светом.

Постоји више разлога због којих изливи насиља имају озбиљнији утицај него што би се могло закључити само сагледавањем директних последица. Први разлог представља једноставна чињеница да су стадиони места на којима на малом простору борави и по неколико десетина хиљада људи, и да и најмањи инцидент може имати катастрофалне последице. Други разлог је везан за суштину спорта као фактора повезивања људи, њиховог разумевања и мирног начина да се исказе ривалитет и компетитивност. Насиље на спортским манифестацијама уништавајући ове вредности у спорту негира их у друштву у целини.

Б. ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА О НАСИЉУ И НЕДОЛИЧНОМ ПОНАШАЊУ ГЛЕДАЛАЦА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА, ПОСЕБНО НА ФУДБАЛСКИМ УТАКМИЦАМА

Као последица трагичног догађаја са Хејсела убрзан је процес доношења међународне конвенције из ове области у оквиру Савета Европе. Доношењу саме конвенције претходило је неколико значајних текстова и докумената Савета Европе, а посебно, најважнији, Препорука Парламентарне скупштине СЕ из 1983. У овој препоруци, превенција насиља у спорту смештена је у шири оквир образовних и културних мера са циљем да се смањи насиље у друштву. Након ове препоруке, уследила је 1984. препорука Савета министара о смањењу насиља на спортским приредбама која поставља основне принципе који су примењени у изradi конвенције.

Европска конвенција о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама, усвојена 19. августа 1985. године у Стразбуру, као одговор на Хејселску трагедију. Циљ доношења Конвенције био је прописивање стандарда и мера за спречавање и контролу насиља на спортским приредбама. Конвенција је и до данас остала најважнији европски документ који регулише област спречавања насиља на спортским приредбама.

Према члану 1. Конвенције, држава чланице се обавезује да, у оквиру својих уставних одредби о томе, предузму потребне мере за спровођење одредби ове конвенције, ради спречавања и сузбијања насиља и недоличног понашања гледалаца на спортским приредбама. Мере за смањење и сузбијање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама утврђене су нарочито у чл. 2 - 6. Конвенције. Према тим одредбама, држава потписница је дужна да: координира

политику и акције својих министарстава и других јавних служби против насиља и недоличног понашања гледалаца образовањем координационих тела, тамо где је то могуће; утврди и спроведе мера за спречавање и сузбијање насиља и недоличног понашања гледалаца; обезбеди употребу адекватних средстава јавног реда против избијања нереда и недоличног понашања, како у непосредној близини и унутар стадиона, тако и на прилазним путевима које користе гледаоци; олакша тесну сарадњу и размену одговарајућих информација између полицијских снага различитих места о којима је реч или о којима може бити речи; примени или, ако је то потребно, усвоји законе којима се предвиђа да они за које се утврди да су криви за преступе у вези са насиљем или недоличним понашањем гледалаца буду адекватно кажњени или, зависно од случаја, дођу под удар одговарајућих административних мера; подстиче одговорност за организовање и добро понашање клубова навијача, као и именовање редара из њихових редова, ради пружања помоћи у одржавању реда на утакмицама и обавештавању гледалаца, и путовања у пратњи група навијача који одлазе на утакмице у другим местима; у мери у којој то закон допушта, подстиче координацију у организовању путних аранжмана из места боравка, уз сарадњу клубова, организација навијача и путних агенција, како би се потенцијални изгредници спречили да присуствују утакмицама; обезбеди, где је то потребно, и доношењем одговарајућих закона који би садржали санкције за непридржавање или на било који други погодан начин, да, када постоји бојазан од насиља и недоличног понашања гледалаца, спортске организације и клубови, у заједници, где је то изводљиво, са власницима стадиона и јавним органима, а у складу са надлежностима предвиђеним унутрашњим законима, предузму практичне мере у околини и унутар стадиона ради спречавања, односно сузбијања таквог насиља и недоличног понашања; предузима одговарајуће социјалне и васпитне мере, имајући у виду потенцијални значај средстава информисања за спречавање насиља и, у вези са спортом, посебно популарисањем спортских идеала кроз образовне и друге кампање, заступањем идеје фер плеја, посебно међу младима, ради већег узајамног поштовања и гледалаца и спортиста, али и подстицањем већег активног учешћа у спорту; тесно сарађује на питањима која су предмет ове конвенције и подстиче, по потреби, сличну сарадњу међу заинтересованим националним спортским органима; тесно сарађује са својим надлежним националним спортским организацијама и, где је то могуће, власницима стадиона, у вези с аранжманима за планирање и извођење преправки на конструкцији стадиона или других преправки, укључујући улазе и излазе стадиона, које су неопходне за већу безбедност и спречавање насиља; усавршава, где је то потребно и у одговарајућим случајевима, систем којим се утврђују услови избора стадиона на коме се води рачуна о безбедности гледалаца и спречавању насиља међу њима, посебно оних стадиона који се користе за утакмице за које се претпоставља да ће привући велику, односно недисциплиновану масу гледалаца; подстиче своје националне спортске организације на стално разматрање властитих прописа како би се контролисали фактори који могу довести до испољавања насиља од стране играча, односно гледалаца.

Наведене мере могу се класификовати у следеће групе:

- координација националних политика и мера које предузимају јавне власти држава потписница;

- оснивање националних координационих тела;
- ангажовање полиције на стадионима, и околини стадиона и на путевима ка стадионима;
- полицијска кооперација и размена информација између држава потписница;
- доношење и примена прописа који омогућавају гоњење и кажњавање починиоца насиља на стадионима;
- организовање одговарајуће редарске службе;
- организовање кадрова навијача и сарадње са навијачима;
- мере везане за стадионе ограде, раздвајање навијача, продаја карата и др.).
- социјално-образовне мере.

Чланом 8. Конвенције образован је Стални комитет за праћење примене Конвенције. Свака страна уговорница конвенције може имати једног или више представника у Сталном комитету, с тим да свака страна има један глас. Већина страна уговорница представља кворум потребан за одржавање састанка Сталног комитета.

Стални комитет је према члану 9. ст. 1. тач. ц) овлашћен да даје препоруке државама уговорницама у вези мера које треба предузимати у сврху примене Конвенције.

Стални комитет је до данас донео низ препорука које прецизирају и детаљно регулишу поједине одредбе Конвенције. Најзначајније су: Recommendation on the promotion of safety at stadia (91/1); Recommendation on guidelines for ticket sales (89/1); Recommendation on measures to be taken by organisers and public authorities concerning high-risk indoor sports events (94/1); Recommendation to Parties on Measures to be taken by the Organisers of Football Matches and Public Authorities (1/93); Recommendation on the use of standard forms for the exchange of police intelligence concerning high risk sports events (T-RV/97/1); Recommendation on guidelines to the Parties for the implementation to Article 5 of the Convention; identification and treatment of offenders (90/1). Документа Сталног комитета су објављена у: The Council of Europe and Sport, 1966–1998, Volume IV – Texts of the European Convention on Spectator Violence, CDDS (98) 90 Part. IV.

Препоруке је могуће по предмету регулисања груписати на следећи начин:

1) Сигурност на стадионима и око њега

- Сигурносно и безбедносно руковођење и планирање координација;
- Конструкционе и структуралне карактеристике (стадиона);
- Ограде;
- Редарске службе – обезбеђење;
- Карте дистрибуција и продаја;
- Продаја алкохола.

2) Превентивне и едукативне мере

- Промоцију FAIR PLAY-а;
- Промоција едукативне улоге играча, клубова нпр. у школама;
- Установљавање навијачких амбасада, пријем и водичи за „стране навијаче“;

- Детаљна Упутства о мерама које треба да предузимају организатори јавних власти (чек листа, извештај);
- Улога клубова у друштву и окружењу;
- Улога локалне самоуправе;
- Рад са навијачима – медији, клубови;
- Локални изгредници, не увек навијачи;
- Превентивне мере које онемогућавају познате изгреднике да изађу из земље или уђу у земљу где се организује такмичење.

3) Идентификација и гоњење преступника

- Искључење са стадиона и забрана приступа;
- Обавеза јављања полицији у време утакмица;
- Доношење прописа који омогућавају привремени притвор;
- Примена одговарајуће казнене политике за лица која су осуђена за насиље на стадионима, посебно забрана приступа на одређено време, забрана изласка из земље и сл;
- Признавање и примена одлука о забранама донетим у другим земљама.

4) Полицијска сарадња и размена обавештајних података (посебно за међународне мечеве)

- Централно контакт место у полицији сваке земље;
- Базе података;
- Спотери уз гостујуће навијаче као помоћ локалној полицији;
- Семинари за контролу маса полицијских функционера и размена искустава.

5) Превенција расизма и нетолеранције

- Улога државе и невладиног сектора посебно, ФИФА и УЕФА;
- Обавеза законског регулисања кривичних дела која се односе на истицање банера и натписа или вређања на националној, расној, религиозној основи;
- Казне и за појединце и за клубове;
- Коришћење свих средстава, камере и објављивање казни.

Већина земаља примењује мере које предлаже Стални комитет. Као најефикасније показале су се мере препоручене у вези:

- Контроле продаје карата;
- Одвајање навијача;
- Седећа места;
- Тајне операције – убацивање полицајаца у навијачке групе;
- Спотери полицајци путују са навијачима;
- Камере (затворени системи за снимање који покривају цео стадион);
- Забрана приступа стадиону;
- Забрана изласка/уласка из/у земљу;
- Строге казне;
- Објављивање казни;
- Размена података и кооперација заинтересованих страна.

Иако многе мере показују своју ефикасност, у пракси се јављају нови проблеми. Хулигани стално проналазе нове начина сукоба. Употреба дрога и алкохола је све чешћа. Повећана је способност планирања група хулигана путем мобилних телефона и интернета. Сукоби се премештају ван стадиона.

В. ЗАКОН О СПРЕЧАВАЊУ НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Насиље, нереди и недолично понашање на спортским приредбама нису ни у Републици Србији спорадична појава. Бројни немили догађаји последњих година са наших стадиона, који су однели и људске жртве, уз огромну материјалну штету, показали су да се морају предузети енергичне и одлучне мере против хулигана на спортским приредбама.

У периоду од 1. јануара 1997. године до 31. марта 2004. године на територији Републике Србије на спортским објектима извршено је укупно 3.666 прекршаја из области јавног реда и мира (1997. – 543; 1998. – 470; 1999. – 372; 2000. – 502; 2001. – 589; 2002. – 564; 2003. – 561; јануар-март 2004. – 65). Прекршаји јавног реда и мира извршени на спортским објектима регистровани су на подручју свих секретаријата, а највише на подручју Београда, Ниша и Новог Сада. У 88 случајева је на спортским објектима дошло до тежих и масовнијих облика нарушавања јавног реда и мира (1997. – 7; 1998. – 15; 1999. – 8; 2000. – 11; 2001. – 18; 2002. – 12; 2003. – 13; јануар-март 2004. – 4). Том приликом 3 лица су погинула. Укупно су повређена 602. лица, од који су 62 задобила тешке (10 припадника МУП-а и 52 грађана), а 540 лаке телесне повреде (232 припадника МУП-а и 308 грађана). Оштећено је 128 превозних средстава (од тога 41 возило МУП-а).³⁵ У 2005. години ситуација се још више погоршала: погинуло је 4 лица, 23 је тешко телесно повређено, 166 лица је претрпело лаке телесне повреде, оштећено је 53 објекта и укупно је поднето 2071 пријава.

Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама донет је 2003. године и објављен је у „Службеном гласнику РС“, бр. 67/2003. Њиме су утврђене мере за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, као и обавезе организатора и овлашћења надлежних органа у спровођењу тих мера.

У образложењу Предлога закона, као разлози за доношење наведено је:

„У правном систему Републике су обавезе и одговорности организатора спортских приредби само делимично уређене Законом о окупљању грађана. Поред тога, уређивање мера безбедности на спортским приредбама, тј. мера за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама препуштено је надлежним спортским савезима.

³⁵ Напомена: подацима за 1999-2000. годину није обухваћено подручје АП Косово и Метохије. Подаци су наведени према обавештењима МУП-а достављеним Министарству просвете и спорта.

Имајући у виду да је последњих година у Републици Србији све присутније испољавање насилничког и недоличног понашања гледалаца на спортским приредбама, а посебно на фудбалским и кошаркашким утакмицама, друштвена опасност оваквих облика понашања везана за његове размере, ствара потребу да се ова материја уреди посебним законом. То представља основни предуслов да се спречи даља ескалација насилничког и недоличног понашања на спортским приредбама, као и да се овакви облици понашања онемогуће."

Садржина Закона подељена је на четири поглавља

У I. поглављу, у основним одредбама, најпре је утврђен предмет Закона (члан 1). Даље се дефинишу основни појмови у закону: спортска приредба, њен организатор, време одржавања, учесници спортске приредбе, спортски објекат и спортски терен (члан 2). Такође, утврђене су и основне дужности организатора спортске приредбе, односно одговорност спортских савеза, спортских друштва, организација и клубова који поверавају организацију спортских приредби или одређене послове у организацији спортске приредбе другим физичким и правним лицима (члан 3). Утврђено је и шта се нарочито сматра под насиљем и недоличним понашањем на спортским приредбама (члан 4). На крају овог поглавља, прописана је и сходна примена прописа о јавном окупљању грађана на организовање спортских приредби (члан 5), као и да надзор над спровођењем закона врши министарство надлежно за унутрашње послове (члан 6).

У II. поглављу се прописују мере за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама. Најпре се утврђују превентивне мере (члан 7). Затим се утврђују мере које се предузимају на свим спортским приредбама (чл. 8. и 9). Даље се утврђују мере које се предузимају на спортским приредбама повећаног ризика. Заправо, најпре се дефинишу спортске приредбе повећаног ризика (члан 10). Затим се одређују дужности организатора спортске приредбе кад околности указују на ризик од избијања насиља и недоличног понашања (члан 11) и његове дужности пре и за време трајања и по завршетку спортске приредбе (члан 12). Даље следе одредбе о начину, времену и месту продаје улазница (чл. 13. и 14). Детаљно се прецизира и шта треба да има спортски објекат у којем се одржавају такве приредбе (члан 15). На крају, утврђују се и обавезе гостујућег спортског клуба (члан 16). После ових мера, следе мере које предузима министарство надлежно за унутрашње послове, као и утврђивање забране продаје алкохолних пића на прилазима, у непосредној близини и у спортском објекту три часа пре и по завршетку спортске приредбе повећаног ризика, као и за време њеног одржавања (чл. 17. и 18). На крају поглавља, утврђује се да трошкове који се односе на предузимање свих ових мера сноси организатор (члан 19. став 1) и предвиђа могућност и начин да организатор са Републиком Србијом закључи посебан уговор о обављању одређених послова обезбеђења спортске приредбе и спровођења одређених мера за спречавање насиља и недоличног понашања гледалаца, који не спадају у редовне послове одржавања јавног реда и мира (члан 19. ст. 2–4).

У III. поглављу се прописују казнене одредбе, тј. кривично дело (члан 20) и прекршаји (чл. 21. и 23), који се односе на повреду одредби овог закона, као и заштитна мера забране присуствовања одређеним спортским приредбама (члан 22).

У IV, последњем поглављу, прописује се рок за усклађивање аката спортских организација, друштава, савеза и других правних и физичких лица која се баве организовањем спортских приредби са одредбама овог закона (члан 24) и предвиђа се ступање овог закона на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“ (члан 25).

Иако је примена Закона о спречавању насиља и недоличног понашања оправдала разлоге његовог доношења и иако су надлежни државни органи значајно унапредили свој приступ супротстављању том савременом друштвеном злу, несмањено насиље на спортским теренима показује да како закон тако и стратегија његове примене има и одређене недостатке.

У погледу оног шта Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама у својим одредбама садржи не може се суштински имати великих примедби али се зато могу имати знатне примедбе на оно шта у закону недостаје. Жеља Министарства за унутрашње послове, као предлагача закона, истакнута у члану 6, да буде онај државни орган који ће једини носити терет борбе против насиља и недоличног понашања гледалаца, јесте за разумевање имају ли се у виду реакције јавности, која најчешће прозива МУП када се десе инциденти на утакмицама. Приступ је, међутим, у основи погрешан. МУП има важну улогу у борби против хулигана, али веровање да се МУП може изборити са проблемом насиља на спортским приредбама показало се на примеру многих земаља као погрешно. Тај приступ је у Европи напуштен још од трагичних Хејселских догађаја (многи хулигани долазе на стадионе управо да би се тукли са полицијом). Анализе које су рађене у Савету Европе, показале су да је основни лек против хулигана и недоличног понашања, озбиљна превенција и повећање стандарда услуга које се пружају на спортским приредбама, укључујући и карактеристике спортских објеката. Ако светско искуство показује да је то тако, онда, са становишта законског уређења, проблем насиља на спортски приредбама не може да се третира доминантно као проблем заштите јавног реда и мира, већ тежиште мора да буде на превентивним активностима.

Посебно су подстицајна искуства Енглеске. Она су концизно изложена у Закључцима СПРИНТ семинара за борбу против хулиганизма, одржаном у Берлину 1998. године. Суштина активности које су предузимане у Енглеској је у следећем:

- После катастрофе на стадиону Хилсборо у Шефилду 15. априла 1989. године, где је погинуло 96 навијача Ливерпула, десиле су се невероватне промене у структури, објектима и управи (посебно у управљању масом) на енглеским фудбалским стадионима. Треба нагласити да скоро сваки стадион у Енглеској је у власништву фудбалског клуба.
- Најважнија промена, предложена од Владе, је претварање свих стадиона у премијер и првим дивизијама у стадионе са седиштима свуда. У већини случајева, делови стадиона за стајање су замењени комплетно новим трибинама са седиштима. Влада се је одобрила два милиона фунти по сваком клубу за имплементацију ових и других измена.

- Влада је основала Фудбалску лиценцну власт (Futball Licencing Authority) да спроведе план за постављањем седишта за све и да овласти локалне власти за надгледање мера сигурности. Детаљно спровођење се огледало у постављању седишта, надзору масе и реконструкцији трибина, као и у другим променама дизајна.
- Преправљање стадиона је водило до великих помака у комфору за гледаоце посебно у виду угоститељских услуга и тоалета. Ово је креирало пријатнију атмосферу, и привукло породице, а самим тим се смањио број младих силеџија. Клубови сада обезбеђују промоцију усавршених тоалета за жене. Сада постоје и посебни одели предвиђени за игру деце. Ове позитивне промене у објектима су добро прихваћене и случајеви вандализма и графита су ретки. У почетку, многи клубови и њихови навијачи су се противили овим променама. То неодобравање је наине увелико нестало онога тренутка када су навијачи уочили позитивне ефекте промена и почели да их цене. Када су клубови извршили те промене стадиона аутоматски се доста повећала посећеност стадиона. Осим тога навијачи су почели са притисцима на своје клубове да следе пример њихових ривала и обезбеде исте услове на домаћим стадионима. Доста мањих клубова у нижим дивизијама је одлучило да на својим стадионима, такође свуда постави седишта.
- Седење је најбитнији елемент који стадион чини сигурнијим. Који год стадион је увео систем „свих седишта“ драстично је смањио број повредених гледалаца од типичних 20–30 по утакмици на свега 3–4.
- Сваки стадион фудбалске лиге мора да има контролну просторију, модерне комуникационе системе и телевизијске камере унутар и изван стадиона (уз коришћење програма „лице на лице“, за препознавање познатих изгредника). Ове камере омогућавају било раднику на обезбеђењу стадиона, било полицијском командиру да буде упозорен на време на потенцијалне сигурносне проблеме и неред, и то ранијој фази. Навијачи који изазивају проблеме у деловима за седење лакше је открити и идентификовати, CCTV ту пружа изненађујуће добре ефекте.
- Саветовање и обучавање фудбалских клубова о сигурности у погледу управљања и структуре је велики део рада Фудбалске лиценцне власти. Клубови морају да науче да се сигурност не може остварити простим наметањем захтева од стране екстерних фактора. Сигурност се може постићи само ако председник клуба и менаџмент стадиона верује у одредбе сигурности и ако их примењује. Због тога, доста најзначајнијих промена на енглеским фудбалским теренима се десило изван видокруга гледалаца. На пример, сада сваки лигашки клуб у Енглеској има свог сигурносног службеника. Он или она је клубски оперативни командир на дане утакмице. Сигурносни службеник мора да поседује строго писани опис радног задатка и да има статус и ауторитет да би ефективно спроводио своје задатке.
- Клубовима су дата детаљна упутства, са одредницама како да произведу писане сигурносне планове и како да припрема правце суочавања са проблемима сваке врсте почев од оних занемарљивих као што је кратак пре-

кид у напајању струјом па до већих инцидената који захтевају евакуацију стадиона.

- За време осамдесетих полиција је била једина организација која је могла да управља гледаоцима на дан меча. Полиција се ефективно старала о сигурности. Од тих дана клубови су преузели више одговорности за сигурност а полиција је сада могла да се концентрише на одржавање јавног реда. Доста задатака које је раније изводила полиција сада је предато надзорницима који су обучени и ауторизовани од стране клуба. Пошто је стадион власништво клуба (приватно) надзорници имају право да одбију да приме на стадио сумњиве личности и да са стадиона одстране онога ко се лоше влада. На фудбалским утакмицама је знатно смањен и број полицајаца. На неким, у већини случајева мањим стадионима већина мечева се одиграва без присуства полиције. Треба нагласити да у Енглеској клуб плаћа комплетну цену полицијске услуге на стадиону.
- Као резултат ових промена могуће је било одстранити скоро све високе периметарске ограде на енглеским фудбалским стадионима. Продаја алкохола је под строгим контролом на већини стадиона.

Посебан проблем у нашој земљи представља ослањање МУП-а у пракси на традиционални метод реакције на појаву угрожавања безбедности на спорским приредбама, који се у међународним оквирима сматра анахроним. Полазишни принципи остваривања функција органа који стварају услове за безбедно спортско окружење почивају на одељености оних који се баве тим проблемом и, не ретко, конкурентским и ривалским односима. Реч је о искључиво професионалном приступу безбедносним изазовима, ризицима и претњама по спортско окружење, заснованом на затвореном институционалном раду и занемаривању других учесника у процесу. Униформисан приступ је битна одлика таквог традиционалног приступа. Он се састоји у примени уобичајених, кроз праксу стечених, стандардизованих поступака, без уважавања специфичности сваког проблема и према њему подешених метода и средстава. Са становишта спортске сцене Србије примена традиционалног модела од стране МУП-а значи: одсуство комуникације; неповезаност активности; жеља за оснаживањем сопствених капацитета; понављање активности у ланцу, на различите начине; прескакање и непостојање битних карика; постојање предрасуда код професионалаца; искључивање или неукључивање других у процес превенције; неспремност да се на дужи рок и темељитије учествује у пројектима; непостојање институционалне структуре на националном нивоу за развој пројеката и стратегија.³⁶

У суштини, полиција у нашој земљи своју стратегију супротстављања насила на спорским приредбама заснива на такозваном „бенг“ ефекту, који се манифестује кроз жељу државе и њених органа да дејством правних норми и кроз драматичне полицијске операције (у спортском објекту и његовој околини на дан одржавања спортске приредбе) и судске процесе, постигне такав одјек у јавности који ће стимулисати осећања код грађана да су државни органи у борби против

³⁶ Драган Манојловић, Насиље и недолично онашање на спорским приредбама – теоријски и практични аспекти супротстављања, Београд, 2006 (семинарски рад), стр. 20.

криминала, на конкретан, доказив и ефективен начин, постигли значајне резултате.³⁷ Такав приступ, међутим, има значајних недостатака: а) краткорочност мера; б) незнатан утицај на извршиоце; в) омогућава трансформацију извршилаца ка криминалним активностима; г) ствара несигурности код грађана; д) не утиче на редукцију страха од криминала; ђ) омогућује развој криминала насиља (репресијом се насиље не сузбија); е) појава великог броја оштећених грађана; ж) појава великог броја жртава; з) трошење много више новчаних средстава из државног буџета; и) захтева веће ангажовање људских и материјалних ресурса државних органа на откривању извршилаца; ј) изградња поверења у државне институције у краткорочном периоду; к) изградња поверење јавности у јавну безбедност и ефикасност судских процеса у краткорочном периоду.³⁸

Одговарајући распоред терета бриге о безбедности на спортским такмичењима јесте од суштинског значаја. Европска искуства су показала да репресивне мере дају само ограничене резултате и да тежиште мора да буде на превенцији, васпитном раду са навијачима и на повећању стандарда, односно услова који се пружају гледаоцима. Искуства Енглеске и Немачке које су највише постигле у борби против насиља на спорским теренима показују да резултате може дати само адекватан превентивни рад полиције и других државних органа, локалне заједнице и учесника у спортским приредбама, пре свега кроз комбинацију обавештајних активности³⁹, сарадње са навијачима и повећања стандарда услуга на спортским објектима.

Потреба за законским регулисањем проблема насиља и недоличног понашања на спортским приредбама проистиче и из међународних обавеза које су преузете ратификацијом Европске конвенције о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама. Законом о ратификацији те Конвенције, прописано је да су републике чланице надлежне за њено спровођење. Једна од обавеза за Републику Србију из те Конвенције јесте формирање **Националног комитета за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама** и регулисање његових надлежности и активности. И са становишта праксе и са начелног становишта, потпуно је нерационално да се у закону који би носио назив Закон о спречавању насиља и недоличног понашања гледала не нађу одредбе о Републичком (националном) комитету, који би сходно међународним обавезама требало да буде главни орган за координирање активности разних субјеката у Републици Србији на спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама и тело које би остваривало обавезе према Сталној групи за праћење наведене Конвенције Савета Европе. На овом и другим наведеним примерима, јасно се показује да се проблем насиља и недоличног понашања на спортским приредбама мора свеобухватно регулисати једним законским текстом, уколико се у опште жели постизање циља.

³⁷ Манојловић, *ибид.*, стр. 23.

³⁸ *Ибид.*, стр. 23-24.

³⁹ Као једна од ефикасних мера показало се коришћење тзв. «спотера», полицијског службеника који је везан за један клуб и прати сва дешавања у вези са навијачима, идентификујући, при том, навијаче који су склони хулиганству или на други начин представљају претњу по безбедност одвијања спорске приредбе.

Директор Управе за спорт Министарства просвете и спорта Драган Вуксановић донео је 2001. године решење о образовању Републичког комитета за борбу против насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, али је тај Комитет после неколико састанака престао са радом. Задаци тог Комитета, као стручно саветодавног дела Министарства (Управе за спорт) су требале да буду да: остварује међународну стручну сарадњу на питањима која су везана за спречавање насиља и недоличног понашања гледалаца; остварује сарадњу и консултације са заинтересованим савезним и републичким владиним и невладиним организацијама и органима у области спорта на питањима која су везана за спречавање насиља и недоличног понашања гледалаца; популарише спортске идеале, заступањем идеје фер плеја, посебно међу младима, кроз образовне и друге кампање, у циљу већег узајамног поштовања и гледалаца и спортиста; предлаже Управи за спорт одговарајуће мере за информисање јавности о активностима које се предузимају у циљу спречавања насиља и недоличног понашања гледалаца; даје препоруке и савете за предузимање мера од страна државних органа и организација у области спорта у циљу спречавање насиља и недоличног понашања гледалаца и унапређења безбедности на спортским приредбама и спортским објектима; даје предлоге и мишљења Управи за спорт за побољшање борбе против насиља и недоличног понашања гледалаца; организује истраживања, саветовања, семинаре, округле столове и предлаже издавање публикације у питањима везаним за насиље и недолично понашање гледалаца; прати и прикупља информације у вези са законским и другим мерама које се у свету предузимају у борби против насиља и недоличног понашања гледалаца; прати и прикупља информације о мерама које државни органи и организације у области спорта у Савезној Републици Југославији и Републици Србији предузимају у борби против насиља и недоличног понашања гледалаца; сарађује са организацијама у области спорта са територије Републике Србије у организовању оспособљавања и усавршавања лица задужених за безбедност и надзор на спортским приредбама; сарађује са спортским клубовима у Републици Србији посебно угроженим насиљем и недоличним понашањем гледалаца у организовању инструктивних саветовања за председнике клубова и спортске менаџере; обавља друге стручно-саветодавне послове везане за примену Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама.

Прва седница Републичког комитета за борбу против насиља и недоличног понашања на спортским приредбама одржана је 3. јула 2001. године. На тој седници су усвојени значајни закључци који су јасно указали на проблеме које наша земља има у борби против насиља и недоличног понашања на спортским приредбама и на њене међународне обавезе. Суштина тих закључака је у следећем:

- Насиље гледалаца на спортским приредбама и око њих је универзални проблем који у нашој земљи поприма озбиљне размере. Опште прихваћено схватање је да је овакав вид испољавања насиља обично проузрокован разлозима који су изван спорта. Сама чињеница да се поводом спортских манифестација окупља велики број људи, у ситуацији повећаних тензија у нашем друштву, представља чинилац великог ризика. Разлике по било ком основу, укључујући навијачке, представљају повод за испољавање нагомиланог незадовољства кроз изразиту нетрпељивост и агресивност. Демокра-

тизацију друштва неки су, нажалост, схватили као прилику за агресивно и у основи анархично понашање. Тежња да се овај проблем олако схвати може се објаснити чињеницом несхватања друштвене опасности оваквог понашања. Порука која се шаље целом друштву, због неспремности да се проблем јасно дефинише, је крајње негативна и своди се на утисак да се такво понашање толерише и да остаје некажњено. Пасиван став државних органа, спортских удружења и медија само даје додатни импулс таквом понашању. Овакав став мора се из корена мењати. Заједничким активностима свих који су одговорни за овај проблем треба јасно показати спремност да се насиље и нетрпељивост спрече.

- Иако је проблем насиља и недоличног понашања универзалан, он се испољава као национални и као међународни. Код неких земаља овај проблем је израженији на националним, а код других се, углавном, испољава на међународним такмичењима. У нашој земљи овај проблем је изразито наглашен управо на националном нивоу. Међутим, како се спортске манифестације организују у складу са међународним нормама, овај проблем се не може третирати као унутрашњи проблем. Сви проблеми са насиљем гледалаца су веома познати и ван граница наше земље и свакако утичу на општу слику о нашем друштву, а посебно о спорту. Поред тога, неопходна је размена искустава различитих земаља по овом питању.
- Представници Министарства просвете и спорта присуствовали 21. редовном заседању Сталног комитета за борбу против насиља на спортским приредбама Савета Европе (20 - 21.06. 2001. године). Главни циљ посете је био укључивање у европске токове спорта уопште, а посебно у области борбе против насиља гледалаца. Ратификацијом Конвенције којом се регулише ова област преузели смо веома озбиљне обавезе које се односе на техничка питања међународне сарадње надлежних државних органа и спортских савеза, координације активности, као и на услове за одвијање спортских манифестација.
- Стални комитет је показао посебно разумевање за наше проблеме посебно поштујући нашу неспорну традицију и успехе у области спорта. Овакав благонаклон став је последица посебних симпатија, али није и не може бити основа за дугорочне односе. Обавезе које смо преузели морају се поштовати. Како су за примену мера предвиђених у конвенцији углавном надлежни републички органи, а рад савезног комитета, чије се формирање предвиђа Нацртом савезног Закона о спорту, умногоме ограничен, неопходно је да хитно и неодложно започне активност Републичког комитета.
- Представници Савета Европе, Џорџ Вокер задужен за спорт у Савету Европе и председавајућим Комитета Џон Де Куит, су упознати са тренутном ситуацијом у нашој земљи и предузетим мерама. Добијена су уверавања да ће се питање строгог поштовања Конвенције одложити за другу половину 2002. године, када морамо угостити делегацију Комитета која ће доћи у консултативну посету. Веома је битна чињеница да се ради о консултативној а не о посети приликом које се процењују постигнути резултати. Посета приликом које ће се процењивати поштовање конвенције и препорука Савета Европе одложена је за најраније другу половину 2003. годи-

не. Значај Комитета је посебно наглашен чињеницом да све важније међународне спортске асоцијације (као ФИФА и УЕФА) без поговора поштују његове препоруке. Чуле су се и веома оштре критике упућене на рачун неких од земаља потписница.

- На седницама Сталног комитета посебно је истакнута потреба координације како међународних, а посебно националних активности у овој области. Искуства других земаља које су проблему приступили мултидисциплинарно, су веома позитивна и могу нам бити од велике помоћи. У целу проблематику су непосредно укључени и ФИФА, УЕФА, организатори већих спортских манифестација, министарства просвете, спорта, као и, посебно, представници полиције.
- Проблеми контроле и спречавања насиља на самим стадионима као и техничке сарадње, издавања карата, уређење стадиона, организовање информативног система и размене података посебно полицијских, су сходно закључцима комитета успешно решени у претходној декади. Нама остаје да на овом пољу у потпуности поштујемо ова решења. Остаје чињеница да се проблем насиља пренео са спортских борилишта на њихову околину и на градске улице.
- Ново поље активности Сталног комитета биће превенција насиља а посебно оног изазваног ксенофобијом, нетолеранцијом и расизмом. Спорт, образовање и медији у овој области могу дати веома важан допринос. У овај сегмент рада би морали озбиљно да се укључимо, посебно имајући у виду чињеницу неучествовања у делатностима комитета наведеним у претходном пасусу.
- Посебно је значајно успостављање контаката на билатералној основи са представницима већег броја земаља потписница које су понудили своју помоћ у спровођењу неопходних мера.
- Неопходно је усклађивање страних искустава са нашим домаћим, која не морају бити, и по правилу нису, идентична са међународним. Посебно се морамо осврнути на решавање следећих проблема који су опште познати и који се у оквиру земаља ЕУ сматрају углавном решена: одговорност организатора спортске манифестације односно организације која управља спортским објектом, то јест јасно одређење ко је одговоран и које су санкције; услови за организовање спортских манифестација, посебно технички везани за спортске објекте; организовање и обука обезбеђења које формира организатор спортске манифестације; координација свих мера усмерених на безбедност било организатора било државних органа, посебно полиције; допунски значај мера прописаних од стране важнијих међународних спортских савеза попут ФИФА и УЕФА, за међународна и национална такмичења; међународна полицијска сарадња за важније међународне мечеве; улога полиције и сарадња са организатором; сарадња са навијачима у смислу договора око безбедности и идентификација главних виновника изгреда; забрана точења алкохола на стадиону и око њега; регистравање навијача и евентуалне забране присуствовања утакмицама са обавезом пријављивања полицији; питања везана за издавање и дистрибуцију

карата; активност медија на пољу смањивања тензија и, посебно, упознавање са ригорозним мерама које ће се примењивати према изгредницима.

- За решавање ових проблема неопходна је чврста и трајна сарадња свих чланова Комитета. Као једну од препрека у спровођењу мера против насиља често се наводи и недостатак правне регулативе. Постојећи нацрт савезног Закона о спорту веома детаљно и прецизно регулише ову област. У њему су инкорпорирана сва решења из европске Конвенције о борби против насиља и недоличног понашања гледалаца, као и препоруке сталног Комитета којима се прецизирају поједине одредбе Конвенције. Уводе се и посебна кривична дела из ове области што је потпуности у складу са европским искуствима која нам говоре да је прописивање посебних кривичних дела и примена строгих санкција битно смањила број изгреда на спортским приредбама.

Представници Министарства унутрашњих послова и Полицијске академије су на састанку истакли да, по њиховом мишљењу, суштина рада Републичког комитета на плану сузбијања насиља и недоличног понашања треба да буде у следећем:

- Организатор спортске манифестације је најодговорнији. Полицији се морају дати прецизна овлашћења, у смислу превентивног и репресивног деловања, пре, за време трајања и после манифестације. Полиција такође мора пратити ризичне групе. С друге стране и сама полиција је угрожена и не сме да прекрши овлашћења.
- Морамо уградити и међународне норме, јер насиље на познаје границе. У супротном сносићемо санкције.
- Комитет мора да има информације, да ради анализе на основу посматрања масе. Информације се тичу појединца, да ли он иде да бодри тим или да прави неред, треба сарађивати са вођом, треба узети у обзир и фактор панике.
- Комитет мора прописати и превентивне и репресивне мере. Нацрт кривичног Закона РС садржи кривично дело насиља на спортским борилиштима, али тај члан мора бити одређенији, обзиром да не садржи кривичну одговорност лица које учествује у нeredу. Ово се мора решити кроз сарадњу са Министарством правде. Спортски терен мора бити забрањен за сва лица сем службених, а за оне који то прекрше треба предвидети кривичну одговорност са јаким привременим репресивним мерама.
- Иницијативе комитета морају бити суштинске и систематске, а не последичне.
- Треба иницирати истраживање о мотивима таквог понашања (раније је то било на националној основи).
- Неопходно је информисање јавности о раду комитета, али и средства јавног информисања морају бити активна. неопходно је радити емисије на ову тему.
- Школа, као васпитно образовна институција, мора бити укључена.

- Мора се појачати стручни рад у клубовима и мора се деловати на спортске савезе.

Нацртом закона о спорту из јула 2006. године било је предвиђено да се, ради усклађивања активности на спречавању насиља и недоличног понашања гледалаца на спортским приредбама и испуњавања међународних обавеза у овој области, образује Национални савет за борбу против насиља и недоличног понашања гледалаца на спортским приредбама (образује се самим законом). Влади је остављено да уреди састав, задатке и друга питања од значаја за рад Националног савета и именује његове чланове. Национални савет после сваког састанка требао би да доставља извештај о усвојеним закључцима министарству надлежном за унутрашње послове, министарству надлежном за спорт и националним спортским савезима. Средства за рад Националног савета обезбеђивала би се у буџету Републике. Ово решење је, у основи, задржано и у Предлогу закона о спорту из новембра 2007. године.

Усвојене измене и допуне Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама из 2007. године,⁴⁰ несумњиво, ће бити корисне, али ни оне по нашем мишљењу, нису довољне да се у нашој земљи суштински отклони насиље и недолично понашање на спортским приредбама.

Г. ПОЈАМ НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА

Појам «нереда» на спортском такмичењу је језички вишезначно одређен. Према Речнику српско хрватскога књижевног језика, појам «неред» обухвата: нарушавање реда, изгред, испад, преступ, збрку, метеж, пометњу.⁴¹ Изгреди, пак, значе повреду јавног реда и општепознатих друштвених норми, испаде, непристојне, неприличне, разуздане поступке.⁴² Непристојни поступци су исто што и недолични, неприлични, дрски, бестидни поступци.⁴³ Са правног становишта појмом нереда били би обухваћени сви поступци учесника спортског такмичења који воде ка нарушавања јавног реда (посебно акти насиља) или представљају недолично (непристојно) понашање на спортском такмичењу.

Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама прецизно дефинише шта се нарочито сматра насиљем и недоличним понашањем на спортским приредбама. То су следеће акти и поступци: 1) физички напад на учеснике спортске приредбе; 2) физички обрачун између уче-

⁴⁰ Закон о изменама и допунама Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, Сл. гласник РС, бр. 90/07.

⁴¹ Матица Српска, Нови Сад, књ. 3, 1969, стр. 755.

⁴² Ibid., књ. 2, стр. 383.

⁴³ Ibid., књ. 3, стр. 744.

сника на спортској приредби; 3) бацање на спортски терен⁴⁴ или у гледалиште предмета који могу да угрозе живот, физички интегритет лица или имовину; 4) изазивање мржње или нетрпељивости која може да доведе до физичких сукоба учесника; 5) оштећивање спортског објекта, опреме, уређаја и инсталација на спортском објекту на коме се одржава спортска приредба; 6) изазивање нереда приликом доласка, односно одласка са спортског објекта или у спортском објекту, ремећење тока спортске приредбе или угрожавање безбедности учесника спортске приредбе или трећих лица; 7) неовлашћени улазак на спортски терен; 8) неовлашћени улазак у службене просторије и службене пролазе спортског објекта на коме се одржава спортска приредба; 9) уношење у спортски објекат и употреба алкохола или других опојних средстава; 10) уношење у спортски објекат односно коришћење пиротехничких средстава и других предмета и средстава којима може да се угрози безбедност учесника у спортској приредби или омета њен ток; 11) неовлашћени улазак у део гледалишта спортског објекта који је намењен противничким навијачима. Претходним набрајањем није исцрпљена листа недопуштених поступака учесника, пре свега гледалаца, спортске приредбе. Спортска правила наводе као пример недопуштеног и недоличног понашања гледалаца и: кретање из области спортског објекта за који се има карта у друге области, без одобрења овлашћених лица организатора или полиције; коришћење туђег седишта а не оног за које се има карта, осима ако је тако одредило овлашћено лице организатора; стално стајање у деловима за седење док је игра у току; пењање на било који део структуре која чини спортски објекат; ометање слободног пролаза на прилазима спортском објекту, улазима и излазима, на степеницама и сличним местима; кршење правила о реду на спортској приредби утврђених од стране организатора.

Д. ОБАВЕЗЕ ОРГАНИЗАТОРА И ДРУГИХ УЧЕСНИКА СПОРТСКЕ ПРИРЕДБЕ

При процени обавеза организатора у првом реду треба узети у обзир одредбе чл. 48. Закона о спорту. Тај члан гласи:

«Организатор спортске приредбе је дужан да, имајући у виду њен значај, очекивани број гледалаца, месне прилике и друге околности, утврди да ли постоји нарочито изражен ризик да за време њеног одржавања дође до насиља или недоличног понашања гледалаца.

Организатор приредбе, уколико постоји ризик из става 1. овог члана, дужан је да предузме потребне безбедоносне мере, у складу са законом и спортским правилима.»

Одредба члана 48. закона о спорту у тесној је вези са чл. 3. «Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама,

⁴⁴ Према чл. 2. ст. 6. Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, спортски терен јесте простор на коме се обавља спортска активност (спортска игра, такмичење), као и простор до гледалишта.

посебно на фудбалским утакмицама», коју је донео Савет Европе, а наша земља ратификовала Законом о ратификацији Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама.

Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама прецизније регулише обавезе организатора и других учесника спортских приредби усмерене на предупређење и онемогућавање избијања насиља и недоличног понашања гледалаца. У том погледу Закон разликује «уобичајене» спортске приредбе и спортске приредбе повећаног ризика.

I. Појам организатора и учесника спортске приредбе

Организација данашњих спортских приредби све више представља «заједнички рад» неколико лица, па се поставља ко је од њих организатор. Ту се, пре свега, мисли на случај када одређени грански савез путем својих правила даје шира упутства за организовање такмичења и својом одлуком одређује време и место његовог одржавања, а њему потчињена спортска организација се појављује као непосредни организатор. Исто је и у случају када се једно лице појављује као организатор укупног такмичења, али за сваку појединачну фазу постоји посебан непосредни организатор (нпр. код бициклистичких уличних трка). Питање ко се сматра организатором одређеног спортског такмичења је од суштинског правног значаја, јер то лице погађају обавезе одређене законом и спортским правилима везане за осигурање безбедности такмичења. Управо повреда тих обавеза води и ка могућој кривичној одговорности «одговорног лица».

Законом о спорту је прописано да се организовањем спортских приредби (спортских такмичења и спортских манифестација) могу бавити спортске организације, савези и друга правна и физичка лица (чл. 45). Тиме, међутим, није утврђено ко ће се у конкретном случају сматрати организатором такмичења. Према владајућем мишљењу у правној литератури, под „организатором спортске приредбе“ треба разумети оно физичко или правно лице које на сопствену одговорност и ризик одлучује о организовању и спровођењу одређене спортске активности, њу организује и управља њеним током, или на неки други начин својим поступцима ствара битне претпоставке за њено одржавање и спровођење. То може бити како лице из области спорта тако и лице (организација) ван спорта (нпр. часопис, одбор за прославу празника, синдикална организација, школа). Битно својство организатора јесте у томе да он управља (руководи) спортском активношћу. Са економског становишта, за статус организатора спортске приредбе су битна три елемента: а) финансијске обавезе око обезбеђења простора на/у коме се догађај одвија (нпр. плаћање закупа), б) право на убирање прихода од продаје улазница, и в) обавезе око финансирања организације догађаја (нпр. трошкови путовања учесника, смештај, опрема и сл.).⁴⁵ Организатором треба, дакле, сматрати оно лице које има непосредни утицај на припрему и ток спортског

⁴⁵ Слободан Марковић, Нематеријални спортски производи и њихов правни статус, Виша кошаркашка школа, писано предавање, Београд, јун 2002, стр. 4.

такмичења. Ако две или више организација равноправно организују такмичење, односно ако се наведени елементи могу приписати свима њима, све ће се третирати као организатори (суорганизатори). Другачије је ако једна спортска организација позове другу „као госта“ на такмичење, или уколико се према правилима надлежног спортског савеза једна од организација појављује као „домаћин“ такмичења. У оба случаја, домаћин приредбе се сматра њеним организатором.

Законом о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама утврђено је ко ће се сматрати организатором спортске приредбе у смислу тог закона. **Организатором спортске приредбе** сматраће се спортски савез, спортско друштво, спортска организација – клуб, и друго правно или физичко лице које се стално или повремено бави организацијом спортских приредби, односно које је преузело организовање одређене спортске приредбе, или вршење одређених послова у организовању спортске приредбе (чл. 2. ст. 2). Када спортски савез, спортско друштво, или спортска организација повери организацију спортске приредбе или вршење одређених послова у организацији спортске приредбе другом правном или физичком лицу, дужан је да врши надзор над спровођењем мера утврђених Законом о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама (чл. 3. ст. 2).⁴⁶

Обавеза спречавања нереда на спортском такмичењу усмерена је на све његове учеснике. Поставља се, међутим, питање ко се све сматра **учесником спортског такмичења**. Поред организатора такмичења, главни учесници су «спортисти». Нема ни једног спортског такмичења без спортиста. Они су његов «*condictio sine qua non*». Спортисти учествују претежно у својству чланова неког спортског удружења или као представници националних спортских савеза. У знатном броју случајева они наступају и као појединци. Наравно, у преносном смислу, јер и ту њих прати читав тим разних лица. Поред спортиста и присуство «гледалаца» је уобичајена појава на сваком спортском такмичењу. Поставља се, међутим, питање да ли је свако лице које присуствује такмичењу гледалац. Извесни правни писци сматрају да је гледалац онај ко свесно и вољно присуствује такмичењу, али не и онај ко случајно наиђе поред њега и застане и посматра такмичење. Други су, опет, мишљења да је гледалац свако онај ко свесно присуствује спортској приредби, без обзира на то кад је његова воља за посматрање такмичења формирана. Ово друго гледиште је са практичног становишта исправније. Практично је немогуће одредити када је код неког лица створена намера да посматра извесно такмичење, да ли је то било пре него што се свесно упутило ка објекту на коме се такмичење одвија, или се то десило тек када је такмичење уочило. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским такмичењима ту дилему отклања тако што у чл. 2. ст. 4. прописује да се учесницима спортске приредбе сматрају **сва лица** присутна на спортској приредби. Поред спортиста и гледалаца то су и сва друга лица која непосредно или посредно доприносе њеној припреми и спровођењу, и без којих често нема ни самог такмичења. Њих ангажује или сам организатор или спортске организације које се так-

⁴⁶ Организатор који, на пример, повери вршење послова редарске службе неком правном лицу или предузетнику регистрованом за делатност физичко-техничког обезбеђења, обавезан је да врши надзор да ли се спроводе прописане мере безбедности од стране редара.

миче (тренери, лекари). Извесни број лица «именују» надлежни спортски савези и не могу се слободно бирати. То је, по правилу, случај са судијама и делегатима који воде рачуна о регуларности одвијања такмичења.

II. Обавеза формирања редарске службе

Организатор **сваке спортске приредбе** дужан је да осигура безбедно одржавање спортске приредбе и да предузме мере којима се предупредује и онемогућава избијање насиља и недоличног понашања гледалаца.⁴⁷ У том циљу он је посебно дужан да образује одговарајућу **редарску службу**, или да ангажује правно лице или предузетника ради обављања послова физичког обезбеђења и одржавања реда на спортској приредби. Редарска служба је «одговарајуће» формирана ако је сачињавају оспособљени и обучени редари. Предлогом Закона о физичко-техничком обезбеђењу Републике Србије из септембра 2002. године било је предвиђено да ће услове, начин спровођења и програм обуке редара прописати Министарство за унутрашње послове.⁴⁸ Приликом вршења послова обезбеђења и одржавања реда, редарска служба има овлашћена да: 1) забрани приступ објекту на коме се одржава спортска приредба лицима која су под утицајем алкохола или других опојних средстава, или се из њиховог понашања може закључити да су склони насилном или недоличном понашању; 2) ефикасно одвоји гостујуће навијаче усмеравањем на посебне улазе и излазе из спортског објекта и посебан део гледалишта који је за њих одређен; 3) онемогући улазак гледалаца на спортски терен и спречи њихов прелазак из једног дела гледалишта намењеног навијачима једног клуба у други; 4) онемогући уношење или продају алкохолних пића у спортском објекту; 5) онемогући уношење у спортски објекат предмета који се могу употребити у насилничким поступањима (пиротехничка средства, мотке, флаше и сл.), односно којима се може ометати ток спортске приредбе (огледала, ласерски показивачи, звучни уређаји веће снаге, транспаренти или обележја којима се подстиче расна, верска, национална или друга нетрпељивост и мржња, односно чији је садржај увредљив или непристојан и сл.); 6) упозори, односно удаљи гледаоце због недоличног понашања којим се може изазвати насиље на спортској приредби или ометати њен ток; 7) онемогући уношење у спортски објекат и истицање навијачких симбола који су већих димензија и могу ометати рад службених лица, осим застава, шалова, капа и дресова са обележјима клуба. Кад гледалац или група гледалаца поступи супротно налозима редарске службе или пружи физички отпор, о томе се без одлагања обавештава овлашћено лице Министарства унутрашњих послова. У сваком случају, организатор је дужан да врши надзор над радом редарске службе.⁴⁹

Значај постојања одговарајуће редарске службе за безбедност гледалаца и стварање амбијента који обесхрабрује насиље и недолично понашање гледалаца на спортским приредбама посебно је истакнут у **Препоруци о редарској служби** Сталног комитета Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гле-

⁴⁷ Чл. 3. Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама. Ова одредба у суштини одговара чл. 46. Закона о спорту.

⁴⁸ На жалост, овај закон није ни до данас донет.

⁴⁹ Видети члан 8. Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама.

далаца на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама.⁵⁰ Основне поставке које би требале да важи за организовање и рад редарске службе су: 1) редаре обезбеђује онај ко је одговоран за безбедност гледалаца на утакмици, што може бити управа стадиона или организатор приредбе; 2) редари требају да обаве следеће функције: претресање стадиона пре, током и након утакмице, уколико за тим постоји потреба; дочекивање, усмеравање и вођење бриге о свим гледаоцима, без обзира на њихов узраст, расу, пол, хендикепираност или тим који подржавају; поступање по свим приговорима гледалаца; обавештавање гледалаца о плану стадиона и локацијама услужних просторија на њему, као и о свим безбедносним мерама које су прописали организатори или хитне службе; помагање у обезбеђивању безбедног функционисања стадиона, посебно надзирање и гарантовање безбедног уласка и изласка гледалаца; спровођење прописа који важе на стадиону; онемогућавање гледаоцима да се крећу деловима стадиона у којима њихово присуство није дозвољено; надгледање свих потенцијално опасних подручја и спречавање нагомилавања великог броја гледалаца; реаговање на инциденте и хитне случајеве и предузимање потребних радњи; помагање полицији или хитним службама у случају потребе; 3) начин регрутовања треба да обезбеди да сви редари буду одговарајуће спремни и радно способни, да могу испољити потребан добар карактер, темперамент и способност обављања својих задатака; 4) свих редарима мора бити пружена одговарајућа детаљна обука; 5) мора постојати систем за редовно праћење рада редара, укључујући вођење персоналног досијеа; 6) редари морају бити одговарајуће одевени, без ознака иједног тима, и лако препознатљиви како би их гледаоци, управа стадиона, полиција и друга овлашћена лица брзо и лако препознала; непрестано бити усредсређени на своје дужности и уздржавати се од посматрања утакмице или прослављања постигнутог гола; не смеју радити под утицајем алкохола, дроге или лекова који могу утицати на њихово понашање; морају бити љубазни, пријатни и спремни да помогну сваком гледаоцу; 7) морају постојати јасна правила за рад редара, која посебно обухватају: установљавање јасне хијерархијске командне линије (укључујући редаре-надзорнике који се старају о правилном раду редара) и безбедоносне структуре са одговарајућим средствима комуникације; детаљну информативну припрему пред сваку утакмицу и подношење извештаја након ње; опремање сваког редара са приручником и/или тзв. чек – листом (подсетником) са сажетим дужностима; редовно обнављање знања кроз понављање курсаева; 8) мора бити ангажован одговарајући број редара, распоређен на одговарајуће локације.

Према чл. 72. Правилника о лиценцирању клубова Фудбалског савеза Србије за такмичења у организацији УЕФА од 14. фебруара 2007. године, Клуб-подносилац захтева за лиценцу мора да има успостављену организацију безбедности и сигурности на утакмицама где је домаћин, односно да на располагању има довољан број редара, о чему приликом подношења захтева за добијање лиценце подноси одговарајући доказ, односно изјаву са листом расположивих редара за сезону Такмичења за коју важи лиценца. У том циљу, клуб-подносилац

⁵⁰ Препорука бр. 99/1 из 1999. године. Према тој препоруци, полицијске снаге, за разлику од редарске службе, треба да буду ангажоване што корисније, у циљу одржавања јавног реда и мира, превенције и откривања злочина и хапшења криваца.

захтева за лиценцу мора да запосли редаре, или да закључи писмени уговор са власником стадиона који ће дати редаре, или да закључи писмени уговор са екстерном безбедносном компанијом која ће обезбедити редаре. ФСС у сарадњи са надлежним државним органима одређује минималну квалификацију коју треба да испуњавају лица која се баве редарским пословима.

III. Обавеза сарадње са јавним службама и јавним властима

Организатор је дужан да оствари сарадњу и са Министарством за унутрашње послове, ради спровођења мера и налога који се односе на одржавање јавног реда и мира. Организатор је, такође, дужан да за време спортске приредбе обезбеди присуство одговарајуће службе медицинске помоћи, као и да оствари сарадњу, а по потреби предузме мере да обезбеди и присуство других надлежних органа и организација, јавних служби и јавних предузећа (ватрогасне јединице, инспекцијске и комуналне службе и др.). Према **Препоруци о мерама које треба да предузимају организатори и јавне власти поводом високо-ризичних спортских приредбу у затвореном простору** Сталног комитета Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама, организатор је обавезан да **јавним властима** пружи, што је раније могуће, све релевантне информације о планираном такмичењу (утакмици), а посебне називе тимова и организатора, податке о датуму, часу и месту утакмице, као и све друге информације које властима могу помоћи да процене степен ризика који она носи. Јавне власти нарочито морају бити упозоре на могућу потребу ангажовања људи и средстава за обезбеђење јавног реда ради спречавања избијања насиља и недоличног понашања, како у непосредној близини тако и у самом спортском објекту, као и дуж прилазних путева које користе гледаоци.

Према чл. 11. **Правилника о безбедности и сигурности на фудбалским утакмицама Фудбалског савеза Србије** од 6. 6. 2007. године, клуб - домаћин дужан је да у организацију утакмице укључи све субјекте безбедности, а нарочито: органе МУП-а; редарску службу; санитарску службу са довољним бројем санитарских возила, санитарског особља, уређаја и средстава за пружање прве помоћи, као и болницу која ће бити спремна да евентуално, прими већи број повређених; ватрогасну службу са довољним бројем ватрогасних кола и других средстава, као и ватрогасаца за интервенцију; информативну службу и службу везе са разгласним уређајима који обезбеђују добру чујност у и око стадиона; службу електродистрибуције; комуналне и друге службе; маркетинг службу; вође или представнике навијача домаћег клуба. Клуб - домаћин као организатор утакмице укључиће у организацију система безбедности и представнике гостујућег клуба и његових навијача, као и друге субјекте, када оцени да је то неопходно или то захтева комесар за безбедност клуба, или када се ради о утакмици високог ризика, или када то захтева специјални контролор за безбедност утакмице. Клуб – домаћин као организатор утакмице мора да оснује и групу за везу, која ће се саставити на адекватном месту на стадиону у случају озбиљног хитног случаја, а после уговореног кратког кодираног знака који ће бити емитован преко разгласа на стадиону. Групу за везу чине: шеф полицијских снага на стадиону, специјални

контролор за безбедност, комесари за безбедност домаћег и гостујућег тима, директор стадиона и делегат утакмице (чл. 13. Правилника).

IV. Обавеза обезбеђења одговарајућег спортског објекта

Организатор је дужан да обезбеди и да се спортска приредба одржи у **спортском објекту** који има: одговарајуће ограде за спречавање уласка гледалаца на спортски терен; одговарајући број јасно и видљиво обележених улаза и излаза према свим деловима гледалишта; одговарајућа седишта која се не могу одвалити само коришћењем физичке снаге; просторију за пружање хитне медицинске помоћи; одговарајући број мушких и женских мокрих чворова у свим деловима гледалишта; систем јавног разгласа; одговарајуће осветљење уколико се спортска приредба одржава у вечерњим часовима, као и обезбеђено непрекидно напајање електричном енергијом.⁵¹ Спортска правила већином захтевају и да спортски објекат има одговарајући број капија према сваком сектору трибина, које се отварају према терену за игру, за излазак на терен у случају нужде, посебан пролаз од простора за игру до свлачионице, где год је то применљиво, и простор за безбедан смештај превозних средстава гостујућих екипа и гледалаца. Под спортским објектом се подразумева објекат намењен за одржавање спортских приредби, који поред спортског терена има простор за гледалиште, а може имати и пратећи простор (санитарни, гардеробни, спремишни и др.). Спортски терен јесте простор на коме се обавља спортска активност, као и простор до гледалишта. Под гледалиштем се сматра простор на спортском објекту намењен за смештај гледалаца (трибине), односно простор уз спортски терен намењен за гледаоце ако објекат нема трибине.

Према чл. 8. Правилника о безбедности и сигурности на фудбалским утакмицама Фудбалског савеза Србије, сваки стадион клуба на коме се одвијају такмичења Супер и Прве лиге, поред услова утврђених Правилником о лиценцирању клубова, мора да испуњава и следеће услове: да има чврсту гвоздену ограду постављену око терена, изграђену од вертикалних шипки, одговарајуће висине ради спречавања уласка гледалаца на терен и одговарајући број врата према сваком сектору која се отварају према терену за игру; доказ о својинским правима поводом коришћења стадиона која се доказују изводом из земљишних књига (ако стадион није клубски, обавезно се мора утврдити власник и његова одговорност), или уговор о коришћењу стадиона; да има техничку документацију за изградњу стадиона, оверену од надлежног органа управе; да има употребну дозволу за стадион као целину и све уређаје и инсталације на њему, издату од надлежног органа управе; да има потврду надлежне стручне организације са седиштем на територији на којој се клуб налази, о исправности комплетних електро - инсталација на стадиону са посебним акцентом на исправност електро - инсталација у свлачионицама играча и судија, нарочито када су у питању бојлери; да су трибине и сви објекти стадиона израђени од тврдог материјала који се не може физичком снагом

⁵¹ Видети чл. 15. Закона. Ближе услове из овог члана и њихову испуњеност утврђује надлежни спортски савез, уз претходно прибављено мишљење министарства надлежног за послове спорта и сагласност МУП-а.

гледалаца ломити, ситнити и цепати. Забрањено је коришћење монтажних и дрвених трибина на стадиону; да су сектори на стадионима одвојени гвозде-ном - јаком оградом одговарајуће висине да би се спречило да гледаоци пре-лазе из једног сектора у други, да сваки има одговарајући број мушких и жен-ских мокрих чворова, као и простор за опслуживање безалкохолним напитци-ма; да има безбедан простор за излазак играча и службених лица на терен; да у ограђеном делу стадиона уз ограду има два хидранта, места за санитарска возила и ватрогасна возила; да су сви гвоздени елементи на стадиону, стати-ве, зграде, семафори, стубови за светла, ограде, трибине и сл. обавезно узем-љени и потврду о правилном уземљењу свих металних делова на стадиону која важи 6 месеци, после кога рока се поново врши стручна провера; да има посебну просторију за амбуланту која обавезно поред осталог мора имати и: санитарски сандучић са прописаним комплетом, торбу за хитну помоћ, двоје носила, кремерске шине, гумене коленице, чланкобране и медицински сто; да има просторију за анти-допинг контролу са прописаном опремом и прибором уколико се на стадиону играју међународне утакмице; да има посебну про-сторију – контролну собу са свим комуникационим уређајима, техничку опрему за праћење и снимање понашања гледалаца на спортском објекту, простор за новинаре и ТВ сниматеље са одговарајућим бројем телефонских линија и простор за смештај одузетих предмета (оружја, петарди, пиротех-ничких средстава, хладног оружја, алкохола и сл.); да седишта морају бити фиксирана за подлогу, свако седиште мора да буде посебно одвојено, да буде обликовано, обележено бројем, направљено од несаломљивог, незапаљивог материјала са наслоном за леђа висине најмање 30 цм (мери се од задње иви-це седишта). Нису дозвољена седишта у виду клупа и сматраће се као делови стадиона за стајање; да има са све четири стране прилаз стадиону, односно одвојене улазе по секторима и безбедан смештај превозних средстава гостују-ће екипе; да улази по секторима морају бити видно обележени како би се гле-даоци могли оријентисати према улазу за који имају карту. Сва врата и по-кретни улази морају да буду јасно обележени читљивим и разумљивим знаци-ма (за међународне утакмице поред српског морају бити исписани и енгле-ским језиком); да се обезбеди да сви пролази за публику, коридори, степени-це, врата, капије и путеви ка излазима у случају опасности буду ослобођени од свих препрека које би могле да успоре слободан проток гледалаца; да сва излазна врата и капије на стадиону и све капије које воде од простора за гле-даоце до простора за игру остају откључана док су гледаоци на стадиону, као и да наведена врата све време буду чувана од стране посебно одређених реда-ра; да имају одговарајући број јарбола за постављање застава; да се обезбеди да на стадиону нема продаје или дистрибуције алкохолних пића, а да се осве-жавајућа пића служе у пластичним, односно картонским чашама.

V. Обавезе у случају одржавање спортске приредбе повећаног ризика

И организатори спортских приредби повећаног ризика су дужни да преду-зму све претходно наведене мере. Поред тога, они имају и додатне обавезе. Но, прво треба рећи, које се спортске приредбе сматрају да су са повећаним ризиком.

То су пре свега, спортске приредбе код којих посебне околности указују да на њима може доћи до насиља или недоличног понашања гледалаца,⁵² затим домаће и међународне спортске приредбе од већег такмичарског значаја и, коначно, спортске приредбе на којима се очекује присуство великог броја гледалаца или навијача гостујућих клубова.⁵³

Које се домаће и међународне спортске приредбе могу сматрати од већег такмичарског значаја, одређује својим актом надлежни спортски савез у Републици Србији. Надлежни савез одређује и које се спортске приредбе сматрају високо ризичним. Према чл. 9. Правилника о безбедности и сигурности на фудбалским утакмицама Фудбалског савеза Србије *фудбалске утакмице високог ризика* сматрају се следеће утакмице: све утакмице међуклубских такмичења УЕФА, као и све утакмице квалификационог и финалног дела Европског и Светског првенства; све утакмице као такве проглашење од стране УЕФА и ФСС на бази процене ранијих инцидената изазваних од стране једне од екипа или обе екипе, односно због неких других сличних разлога; све финалне утакмице Купа Србије; све утакмице за које се оцењује да ће број навијача гостујуће екипе бити већи од 5% капацитета стадиона; све утакмице које привлаче пажњу великог броја страних држављана, тј. ако постоје индиције да би могли изазвати нереде и угрозити безбедност на утакмици; све утакмице између клубова чији је ривалитет познат од раније, односно уколико њихових навијача постоје антагонизми и нетрпеливост; све утакмице које указују на објективну опасност од националистичких експреса и негативних понашања већих група гледалаца (стање погоршаних међунационалних односа и слично), и све утакмице „баража“ за улазак у виши степен такмичења. Све утакмице које се не сматрају утакмицама високог ризика према претходно наведеним критеријумима из овог члана, сматрају се фудбалским утакмица нормалног ризика (чл. 9. Правилника).

Кад околности указују на ризик од избијања насиља и недоличног понашања гледалаца на спортској приредби организатор спортске приредбе је дужан да: о тим околностима обавести без одлагања, а најкасније 48 часова пре почетка спортске приредбе, МУП и друге надлежне органе, надлежни спортски савез и друге заинтересоване спортске организације, као и спортисте који учествују у спортској приредби; одреди одговорно лице које је задужено за руковођење спровођењем мера за спречавање насилничког и недоличног понашања гледалаца и за сарадњу са МУП; оствари сарадњу са МУП ради поступања по налозима који се односе на обезбеђивање јавног реда и мира на спортској приредби; оствари сарадњу са представницима клубова навијача у циљу међусобне размене информација и обезбеђења да клубови навијача одреде део редара на спортској приредби из својих редова, ради пружања помоћи у одржавању реда на спортској приредби и обавештавања гледалаца.⁵⁴

Организатор је дужан да пре почетка, за време трајања и по завршетку спортске приредбе повећаног ризика: оствари сарадњу са спортским организацијама - клубовима који учествују у спортској приредби у погледу продаје улазних

⁵² То је већ и дефинисано чл. 48.с т. 1. Закона о спорту, с тим да Закон о спорту набраја и неке од тих околности: значај приредбе, очекивани број гледалаца, месне прилике и др.

⁵³ Видети чл. 10. Закона..

⁵⁴ Видети чл. 11. Закона

ца за њихове навијаче; одреди посебне улазе, излазе и део гледалишта за групе гостујућих навијача, уколико се очекује њихов организовани долазак или долазак у већем броју; обезбеди преко програма спортске приредбе или других средстава информисања подстицање гледалаца на коректно понашање.⁵⁵ Организатор посебно не сме да продаје или дозвољава коришћење алкохолних пића на прилазима, у непосредно близини (у Београду, Крагујевцу, Нишу и Новом Саду на удаљености до километар, а у осталим местима до 300 метара) и у спортском објекту три часа пре и по завршетку спортске приредбе, као и за време њеног одржавања.⁵⁶ Забрана продаје и конзумирања алкохолних пића односи се међутим, не само на организатора него и на друга лица.

Организатор спортске приредбе је посебно дужан да обезбеди да се **приредба повећаног ризика** одржи у **спортском објекту** који има: одговарајуће ограде испред спортског објекта за усмеравање и раздвајање противничких група навијача; одговарајуће ограде за спречавање уласка гледалаца на спортски терен⁵⁷; одговарајуће ограде за раздвајање противничких група навијача,⁵⁸ одговарајући број јасно и видљиво обележених улаза и излаза према свим деловима гледалишта; одговарајућа седишта која се не могу одвалити само коришћењем физичке снаге; одговарајући простор за овлашћено лице Министарства, надлежно за одржавање јавног реда и мира на спортској приредби са којег има јасан преглед спортског терена и гледалишта; техничку опрему за праћење и снимање понашања гледалаца на спортском објекту; просторију за пружање хитне медицинске помоћи; одговарајући број мушких и женских мокрих чворова у свим деловима гледалишта; простор за безбедан смештај превозних средстава гостујућих екипа; систем јавног разгласа; одговарајуће осветљење уколико се спортска приредба одржава у вечерњим часовима, као и обезбеђено непрекидно напајање електричном енергијом.

Одредба да спортски објекат на ризичним спортским приредбама обавезно мора да има ограде супротно је **Препоруци о уклањању ограда са стадиона (99/2)** усвојене на 19. састанку Сталног комитета Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, 9–10. јуна 1999. године: «Стални комитет препоручује Државама уговорницама Конвенције уклањање ограда са спортских терена. Уклањање ограда, што је првенствено одговорност власника стадиона и-или организатора утакмица, може бити изведено добровољно и постепено. У принципу, потребно је уклонити све ограде; али, где је то неопходно, друге, мање иритирајуће методе или средства могу бити коришћене, као што је монтирање ниских, уклоњивих препрека и подешавање висине тераса или првог реда седишта.» У својој Изјави о оградама и препрекама из 1997. године Стални комитет је навео који су основни услови за уклањање ограда и препрека: увођење стадиона са искључиво седећим и нумерисаним местима и опремљених са интерном телевизијом и командним и контролним местима; од-

⁵⁵ Видети чл. 12. Закона

⁵⁶ Видети чл. 18. Закона

⁵⁷ По правилу су у питању непробојни зидови од плексигласа или ограде које није могуће прескочити..

⁵⁸ Спортска правила већином траже да ограда буде минимално 2,20м висине, осим у спортским халама када је раздвајање противничких навијача обезбеђено на други одговарајући начин.

говарајући начин продаје улазница; побољшање техника управљање масама, са растућом улогом редара што илуструје помак ка саморуковођењу и само-одговорности; постојање делотворних санкција за осуђиване преступнике; боља национална и европска полицијска сарадња у циљу идентификације потенцијалних изгредника и боље безбедности.

Према **Препоруци о мерама које треба да предузимају организатори и јавне власти поводом високо-ризичних спортских приредбу у затвореном простору** Сталног комитета Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама (94/1), спортски објект мора да има адекватне одвојене улазе и излазе (са врати-ма која се отварају ка спољној страни) и мора бити обезбеђен довољан број особља на тим улазима како би се обезбедио лак прилаз и евакуација публике. Када у спортском објекту има гледалаца сва излазна врата морају бити откључана и чувана како би се спречила злоупотреба. Потребно је да постоје и адекватне слободне површине у близини објекта које могу служити као место окупљања за случај евакуације. Излази посебно требају да буду такви да олакшавају евакуацију хендикепираних људи без ометања евакуације осталих гледалаца.

Према претходно наведеној Препоруци, организатор мора да обезбеди: стављање озвучења и семафора у функцију безбедности маса и да омогући директору за безбедност, полицији и хитним службама да информишу или дају упутство гледаоцима; давање упутства спикерима (ако има страних навијача он мора да познаје њихов језик) да избегну непожељне коментаре који могу узбунити публику против супротног тима и његових навијача, судија, делегата и полицијских снага; лоцирање комуникационих центара на месту на којима ће бити заштићени од заузимања од стране неовлашћених особа; обезбеђење алтернативног извора електричне енергије за хитне случајеве ради осигурања визуелне и звучне комуникације, као и осветљења.

VI. Обавезе у погледу продаје карата

Пракса и спроведена истраживања у земљама које имају изражене проблеме са насиљем на спортским приредбама показала су да је неадекватна **организација продаје карата (улазница)**, а пре свега слободна продаја карата, један од најчешћих и најопаснијих ризика за избијање нереда на стадионима. Организатор је обавезан да том проблему посвети посебну пажњу и установи већу контролу над дистрибуцијом и продајом улазница за спортску приредбу на којој се страхује од избијања насиља. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама утврђује да је организатор обавезан да обезбеди: да се група гостујућих навијача одвоји продајом улазница на одвојеним и посебним продајним местима; да се у продају пусте само улазнице за места за седење, односно онолики број улазница за стајање који, у зависности од капацитета спортског објекта, не угрожава безбедност учесника спортске приредбе; да једно физичко лице не може купити на продајном месту више од пет улазница за спортску приредбу; да се води евиденције о идентитету лица којима се улазнице продају, односно уступају преко клубова навијача, као и да омогући увид у те еви-

денције овлашћеном лицу Министарства за унутрашње послове; да се улазнице не продају на спортском објекту на коме се спортска приредба одржава или у његовој непосредној близини, већ само на посебним продајним местима.⁵⁹

Детаљнији преглед мера које би организатори требали да предузму у погледу продаје улазница када се поводом такмичења (утакмице) страхује од насиља гледалаца, садржан је у **Препоруци о смерницама за продају улазница** Сталног комитета Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским догађајима, посебно фудбалским утакмицама. Према наведеним Смерницама, организатор би у зависности од околности конкретнег случаја требало да нарочито предузме једну или више следећих мера у циљу смањивања могућности избијања насиља гледалаца: 1) ограничи број улазница које појединац може купити; ограничи број улазница доступан навијачима који не долазе из места одржавања утакмице; одреди укупан број улазница за утакмицу који не мора бити увек једнак теоретском капацитету гледалишта, и где је то препоручљиво, смањи у одређеном проценту капацитет и број улазница за сваки одељак имајући на уму факторе безбедности, контроле и јавног реда и мира; ограничи број улазница за куповину на велико тур-оператерима и другим лиценцираним изворима и клубовима навијача (у зависности од њихових стварних капацитета), као и предузећима и фирмама које улазнице купују за комерцијалне сврхе или спонзорима клуба (од предузећа треба захтевати на наведу како ће дистрибуирати свој део улазница и унапред их упозорити на подручја на којима је дистрибуција непожељна); забранити продају улазница у периоду пре утакмице (12 часова, 24 часа, итд.), а обавезно непосредно пре почетка меча (нпр. 4 часа); када се очекује посебно велики број гостујућих навијача из више земаља, увести систем ваучера; обезбеди на начин производње улазница олакшава надгледање и контролу гледалаца и накнадно установљивање могућих извора невоља (нумерисање улазница, израда улазница у бојама које одговарају деловима гледалишта и улазима, штампање плана стадиона и непосредне околине са његовим деловима у одговарајућим бојама на позадини улазнице, бележење расподеле сваке улазнице или блока улазница, коришћење машински читљивих улазница, строгом контролом имаоца улазница на улазима у стадион).

VII. Превентивно – едукативне активности

Међународна искуства су показала да и када су предузете све претходно наведене мере, оне неће бити довољне ако их нису пратиле обухватне **превентивно-едукативне активности**. На пример, одвајање навијача тј њихова сегрегација путем продаје карата или постављањем физичких баријера – ограда као једна од ефикасних мера за сузбијање насиља на стадиону и у његовој околини може се претворити у своју супротност и обесмислити једну од темељних одредница спорта. Наиме оваква сегрегација практично онемогућава било који вид контакта и дружења навијача, њихово међусобно упознавање, као и спознају других култура и обичаја. Навијачи су, даље, врло често одвојени и од локалног

⁵⁹ Видети чл. 12 до 14. Закона.

становништва, гетоизирани и са изразитим осећањем отуђености и угрожености. Све ово доводи до појачавања реакције навијачких група које се све више изолују и окрећу саме себи што доводи до даљег негирања појединца и његове природне жеље за дружењем и разменом информација са околином.

Ово представља први од више разлога због којих се у данашње време све више промовишу мере превенције насиља на спортским приредбама које се посебно односе на обезбеђивање контакта и дружења навијача у периоду од неколико дана до неколико недеља пре утакмица. Размена навијачких искустава и установљивање тзв. навијачких амбасада и амбасадора доводи до упознавања будућих актера утакмица са великим изгледима да се избегне осећај да се навијачи налазе угрожени на „непријатељској“ територији.

Обезбеђивање сваке врсте информација и помоћи за гостујуће навијаче, посебно је важан на међународним спортским приредбама. Организација светског првенства у Јапану и Кореји дала је илустративан пример културолошко-језичких баријера и њиховог превазилажења. Наиме домаћини светског првенства тражили су од сваке земље учеснице првенства не само обавештајно-полицијску помоћ већ и списак уобичајених гестова и начина исказивања задовољства и незадовољства навијача како они не би били погрешно протумачени од стране снага безбедности и редара.

Други, и можда најважнији разлог за стављање тежишта на едукативно-превентивне мере према навијачима је тенденција временског и просторног премештања насиља са стадиона и дворана на градске улице. Наиме насиље чији је повод некакав спортски догађај полако се „сели“ на улице и отпочиње и неколико сати пре самог догађаја и наставља се неколико сати по завршетку догађаја. Успех или неуспех спортског тима за који се навија је потпуно у другом плану, а само насиље навијача спортске резултате ставља у други план. Дивљање навијача ван самог места одигравања спортског надметања, најчешће у месту одакле је један од тимова који учествују у такмичењу, још један је пример премештања тежишта насиља и обесмишљавања саме суштине спорта. У оваквим ситуацијама техничке мере обезбеђења, ма како оне успешне на стадионима и ма како оне модерне, постају неефикасне. Модерни видови комуникације (интернет, мобилна телефонија) готово се редовно и неограничено користе у организовању и заказивању туча навијача далеко од стадиона, откривању и дојављивању о кретању и акцијама полиције и сл.

Проблемом превенције насиља и недоличног понашања на спортским приредбама бавио се и Стални Комитет за примену Европске конвенције за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама у својој Препоруци бр. 1/2003: „О улози социјалних и образовних мера у превенцији насиља у спорту“. Саставни део те препоруке је и **Приручник за превенцију насиља у спорту** (дат у прилогу). Неке од кључних препорука из тог приручника су:

- Превенција насиља гледалаца на многим спортским приредбама је неопходна у свим земљама Европе. Концепти превенције могу да буду различити у складу са ситуацијом у пракси. Превентивне активности се веома разликују, од вечерњих предавања за децу навијаче које организују фудбалски клубови, авантуристичких спортских активности које се организују

за хулигане викендом до чувених амбасада љубитеља спорта на главним турнирима и фер – плеј кампања. Активности могу да буду организоване од стране приватних асоцијација на њихову иницијативу и/или од стране владе у оквиру владиних програма за чију имплементацију су одговорне јавне или друштвене институције.

- Многи инциденти на спортским такмичењима настају управо услед лоше инфраструктуре или неадекватне организације (продаја превише карата, недовољан простор да се сместе сви гледаоце) или услед лоше организације односно безбедносних активности. Сада је сасвим јасно да је могуће уколико се усагласе национални закони и мере безбедности са предлозима Европске конвенције о насиљу навијача и недоличном понашању на спортским утакмицама, под условом да се адекватно руководи масама, избећи ону врсту катастрофалних последица из 1980. и 1990. (иако је још увек тешко контролисати циркулацију навијача и карата, посебно на међународним турнирима, услед постојања црног тржишта)
- Велики број практичних мера је уведен још од периода Хејселске трагедије на спречавању насиља како од стране држава тако и кроз међународну сарадњу везано за различите политике које су дефинисане и усвојене за превенцију насиља, побољшање инфраструктуре, менаџмента маса, видео мониторинг и бољу организацију. У ове мере су ушле и различите одредбе кривичног закона. Неопходно је посветити већу пажњу дефинисању ових проактивних, превентивних мера на овом нивоу. Те мере могу да буду комплементарне са конвенционалним мерама безбедности. Све различите мере морају да буду тако дефинисане да међу њима постоји одређена равнотежа. Иако се Устави земаља разликују у свим земљама кључну улогу у спровођењу и дефинисању мера за превенцију насиља у спорту имају локалне власти. Јавне институције, градске скупштине су посебно важне и треба да имају посебну функцију катализатора у спречавању насиља и дефинисању политике коју ће стимулисати уз помоћ спортских организација и асоцијација.
- Основу за оквир превентивних мера чине односи између клубова и навијача. Клубови треба да преузму одговорност за иницирање таквих мера. Природно је да спортски клубови и федерације усвоје боље политике према навијачима и тако успоставе нове социјалне везе и отпочну процес у оквиру кога ће имати ближу сарадњу са својим навијачима. Заједничку Навијачку повељу треба да потпишу клубови и представници асоцијације навијача у оквиру које треба да буду јасно дефинисане обавезе и права клубова и навијача. Овакве Повеље би омогућиле формализовање односа између клубова и навијача. У оквиру Повеље треба јасно дефинисати чланство, консултације и информације, доступност, политику продаје карата, трговину, активности заједнице и награде за лојалност. Повеља треба да се базира на комуникацији са Владом и подразумева партнерство са локалним властима и медијима, и принципе фер плеја у спорту.
- Имајући у виду саму променљиву природу хулиганизма и повезаност са посебним приликама у локалној заједници, неколико земаља чланица је закључило да је потребно затражити од социјалних радника да спроводе раз-

личите образовне активности чија су циљна категорија навијачи и предузму потребне мере ka постизању крајњих циљева. Руковођење навијачима је део оперативне политике превенције која заједно са пасивним мерама безбедности, уз адекватну инфраструктуру и полицијски надзор, могу да буду планиране средњорочно и дугорочно, а ове активности треба да воде корен из рада са навијачима.

- Основни принцип је активна социјална и едукативна активност коју спроводе вешти професионалци који раде са циљним категоријама младих фудбалских навијача. Суштински је важно обезбедити континуирани развој ових пројеката и њихову еволуцију у оквиру које би се стално ангажовало ново особље, уз обуку на раду, тако да ове активности не робују традицији. Свет навијача се мења и у складу са том чињеницом треба развијати пројекте руковођења навијачима. Шеме руковођења навијачима могу да буду корисне само уколико су део локалног окружења и ако се изводе у оквиру клуба или града
- Руковођење навијачима се одвија у контексту интегрисане превенције и показало се као ефикасно. Некоординисан приступ може да буде контрапродуктиван. Позитивна сарадња полиције и лидера навијача је веома важна за дугорочну политику превенције. Иако се методе разликују, циљеви су идентични: смањење насиља у спорту. Оба партнера треба да разумеју своје улоге и перспективе и вреднују доприносе на смањењу тензије за време утакмице. Вође навијача су веома важне за одржавање комуникације између полиције или клубова и група навијача. У успешним пројектима полиција и вође навијача су успоставили формалне механизме за консултације, размену информација, које су координиране од стране локалне управе. Истовремено, иако се формални допринос полиције позитивно показао у многим пројектима, неке земље сматрају да је неумесно интегрисати полицију у структуру руковођења навијачима.
- Обзиром да фудбал и хулиганство данас попримају међународну димензију и остале земље имају интерес да усвоје приступ руковођења навијачима у складу са локалним потребама. Свака земља, регион и град имају своје особености и због тога активности морају да буду тако планиране да задовоље специфичне локалне потребе посебно степен институционализације и дијалог између вође навијача клуба, локалне власти и полиције. Постоје оправдани разлози због чега активности руковођења навијачима треба да буду међусобно повезане у оквиру националне платформе. Тако свака земља може да именује националног вођу навијача у циљу централизације и ширења информација на локалном и међународном нивоу. Оваква политика је посебно важна приликом међународних такмичења.
- Локалне власти имају највише услова да координирају и подрже активности којима се спорт користи као механизам за превенцију или реинтеграцију посебно оних активности које се изводе у школама или су намењене за децу школског узраста. У урбаном контексту, једно од жаришта јесу сиромашни делови града, а то су места где највише треба примењивати политику превенције кроз спорт. Веома је важно обезбедити на таквим местима спортске капацитете и ангажовати младе у спортским активностима, на такав начин

да финансијска ситуација не буде препрека за бављење спортом. Аматерски спорт је основа за све спортске активности и има кључну улогу. Иако медији акценат стављају на професионални спорт, проблеми насиља су везани за свакодневна дешавања у спорту укључујући аматерски фудбал. Кампање подизања свести су потребне за све, укључујући аматерске клубове и све оне који узимају учешће у спорту на овом нивоу.

- Локалне власти треба да оснују адекватне структуре које ће се борити против насиља у спорту и координирати активности. То могу бити комитети састављени од чланова који раде активно у организацијама навијача, полиције, фудбалских клубова и судија, младих и спортских асоцијација и институција високих школа. Комитет може да буде одговоран и за давање предлога локалним властима о адекватним политикама превенције и програма које треба имплементирати. Могу да делују као директни посредници између спорта и власти. Ти комитети могу да предлажу специфичне пројекте, ангажовање партнера, руковођења кампања, подизања свести или активности које задовољавају специфичне потребе. На крају, комитети могу да идентификују нове трендове и обезбеде адекватну брзу и ефикасну реакцију. У неким земљама такви комитети већ постоје на националном нивоу.

Према чл. 15. Правилника о безбедности и сигурности на фудбалским утакмицама ФСС, сваки клуб-домаћин, који је организатор утакмице, мора да има план превентивног деловања, који утврђује официр (комесар) за безбедност клуба. План превентивног деловања клуба - домаћина поред осталог, обавезно садржи: начин сарадње и координације са органима јавног реда и мира, инспекцијским службама и другим учесницима у организацији утакмице, а посебно начин одржавања везе са МУП пре, за време и после утакмице; организацију и опремљеност редарске службе, ватрогасне службе и службе хитне помоћи, њихове задатке, као и начин њиховог поступања у случају ремећења јавног реда и мира и других ексцесних понашања од стране гледалаца; сталну комуникацију са гледаоцима и службеним лицима ради давања потребних обавештења и упозорења; превентивни преглед стадиона, просторија, гледалаца, редара, техничког особља, а по потреби и других (играча, чланова стручног штаба итд.) како би се спречило уношење опасних оруђа, пиротехничких и других опасних средстава; технички преглед инсталација на стадиону, њихову исправност и обезбеђење како би се онемогућио приступ неовлашћеним лицима; обезбеђење потребних техничких средстава и ограда како би се спречио улазак гледалаца на терен или спречио контакт између гледалаца домаће и гостујуће екипе; начин пражњења стадиона или дела стадиона уколико то буде захтевала безбедоносна ситуација и конкретно поступање са навијачима који су удаљени са стадиона за време утакмице; смештај навијача гостујућег клуба (контрола продаје улазница како би се избегло да утакмице заједно посматрају навијачи оба клуба; уколико постоје информације да би то могло изазвати угрошавање јавног реда и мира, постављање ограда и других средстава између навијача два клуба, итд.); план поступања клуба - домаћина као организатора утакмице у вези са посебним захтевима; поступак са привремено одузетим предметима (обезбеђење про-

сторије за смештај одузетих предмета, лице које ће их чувати и сл.); дужности вођа или представника навијача једне и друге екипе; мере и активности које су предвиђене прописима ФИФА, УЕФА и ФСС, односно, других субјеката који се ванредно могу појавити (долазак лица под посебним обезбеђењем и сл.); сви органи предвиђени за обезбеђење утакмице, морају бити на местима која су им одређена плановима обезбеђења пре него што стадион буде отворен; контролу присуства у ограђени део стадиона само службених лица и њихов прописани размештај; смештај гостујуће екипе и службених лица у хотелима, њихов безбедан боравак, безбедан долазак и одлазак са стадиона; и предвиди друге мере сагласно закону и прописима ФСС. Комесар за безбедност клуба - домаћина, као организатора утакмице, дужан је да са предвиђеним мерама и активностима упозна службена лица (судије, делегата и друга лица). Уз пријаву за одржавање јавног скупа (утакмице) надлежном органу Савеза, комесар за безбедност клуба доставиће један примерак превентивног плана безбедности (чл. 16. Правилника)..

Б. ОБАВЕЗЕ ЈАВНИХ ВЛАСТИ

Службена лица Министарства унутрашњих послова имају одређене надлежности у предузимању мера заштите безбедности грађана, односно осигурања јавног реда и мира на спортском такмичењу.⁶⁰ Сходно Закону о министарствима, Министарство унутрашњих послова обавља послове државне управе везане за заштиту живота, личне и имовинске сигурности грађана, одржавање јавног реда и мира и обезбеђење скупова на којима су окупљени грађани. Законом о јавном реду и миру утврђено је да у јавни ред и мир спада и обезбеђење једнаких услова за остваривање права грађана на личну и имовинску сигурност, мир и спокојство, а у вези са понашањем грађана на јавном месту (чл. 2. ст. 1).⁶¹ Коначно, чланом 5. ст. 2. Закона о окупљању грађана⁶² прописано је да послове заштите личне и имовинске сигурности учесника јавног скупа и других грађана, одржавање јавног реда и мира, и друге послове који се односе на обезбеђење јавног скупа обавља Министарство унутрашњих послова.

Примена Закона о окупљању грађана на спортска такмичења у пракси је доста спорна. Знатан број спортских организација не пријављује сва спортска такмичења Министарству унутрашњих послова сматрајући да се на њих искључиво односи Закон о спорту Републике Србије који такву обавезу не прописује, и

⁶⁰ Са упоредно правног становишта погрешно је потенцирати, односно стављати у први план одговорност за нереде на спортским такмичењима на полицију. Енглеска је за то најбољи пример. За време осамдесетих полиција је била једина организација која је могла да управља гледаоцима на дан утакмице. Последњих година клубови су преузели одговорност за сигурност на стадиону, а полиција се искључиво концентрише на одржавање јавног реда. Пошто је стадион власништво клуба, сматра се да организатор има право да одбије да прими на стадион сумњиве личности и да са стадиона одстрани онога ко се лоше влада. У Енглеској се тренутно већина мечева одиграва без присуства полиције. Треба нагласити и да у Енглеској клуб плаћа комплетну цену полицијског ангажовања на стадиону.

⁶¹ Сл. гласник РС, бр. 51/92, 48/94.

⁶² Сл. гласник РС, бр. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 29/01.

да из чл. 49. Закона о спорту произилази да би пријава требала да се подноси министарству надлежном за послове спорта. Такво становиште нема изричито упутиште у Закону о спорту Републике Србије, јер је чланом 45. тог Закона изричито регулисано да се спортске организације, савези и друга правна и физичка лица могу бавити организовањем спортских приредби под условима утврђеним законом и спортским правилима. Како није употребљена синтагма «овим законом», на спортска такмичења се начелно може применити и Закон о окупљању грађана. Основна дилема која ту постоји јесте да ли је спортско такмичење «јавни скуп», односно да ли се треба третирати као сазивање и одржавање скупа грађана на за то примереном простору у смислу чл. 2. ст. 1. Закона о окупљању грађана. Како би се свака недоумица у том погледу отклонила, Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама изричито је прописано да се на организовање спортских приредби сходно примењују и прописи о окупљању грађана (чл. 5).

Поред Министарства за унутрашње послове одређене законске надлежности усмерене на осигурање безбедности на спортским приредбама има и Министарство надлежно за спорт Републике Србије. Према већ поменутом члану 49. Закона о спорту, министарство надлежно за послове спорта утврђује испуњеност услова утврђених чл. 46. до 48. у вези несметаног и безбедног одржавања спортске приредбе, и може забранити одржавање спортске приредбе уколико утврди да ти услови нису испуњени. Од доношења Закона о спорту у пракси члан 49. није ни једном примењен. Нити организатори спортских приредби подносе захтеве за утврђивање испуњености услова за одржавање спортске приредбе нити министарство надлежно за послове спорта (раније Министарство за омладину и спорт а сада Министарство просвете и спорта) покушава да их на то «натера». Разлог је једноставан. Чланом 49. није уређен ни поступак у коме би се утврђивала испуњеност услова за организовање спортске приредбе, ни обавеза организатора да при организовању спортске приредбе поднесе захтев за утврђивање испуњености услова, нити је министарство надлежно за послове спорта овлашћено да такав поступак пропише. Када се томе дода и околност да се не поступање по чл. 49. Закона не третира у чл. 79. Закона о спорту као прекршај, онда постаје потпуно јасно да чл. 49. није ни замишљен као превентивни механизам осигурања безбедности на спортским приредбама, већ представља стварање правног основа да министарство надлежно за послове спорта може, остварујући функцију надзора над применом закона сходно чл. 65. Закона о спорту, да забрани одржавање спортске приредбе уколико утврди да нису испуњени услови за њено безбедно одржавање.

Мере које могу да предузму службена лица Министарства унутрашњих послова у циљу спречавања нереда на спортској приредби прописана су пре свега Законом о унутрашњим пословима. Како је реч о класичним овлашћењима полиције, на њих нећемо посебно указивати. Овде треба указати на одредбе чл. 11. и 12. Закона о окупљању грађана, као и одредбе из Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама. Према члану 11. Закона о окупљању грађана, надлежни орган може да забрани одржавање јавног скупа ради спречавања угрожавања здравља или безбедности људи и имовине, с тим да је дужан да о томе обавести сазивача најкасније 12 сати пре времена за које је скуп

заказан. Ако у току одржавања скупа наступе околности утврђене чл. 9. став 1. и чланом 11. став 1. Закона о окупљању грађана, надлежна организациона јединица Министарства унутрашњих послова ће упозорити сазивања да прекине одржавање скупа и позвати окупљене грађане да се разиђу. Ако сазивач не може или одбије да прекине одржавање јавног скупа, надлежни орган МУП-а доноси решење о забрани, усмено га саопштава, прекида одржавање скупа и предузима мере за успостављање јавног реда и мира (чл. 12).

Према Закону о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама Министарство за унутрашње послове може приликом одржавања спортских приредаба повећаног ризика да наложи предузимање свих потребних мера за спречавање насиља и недоличног понашања гледалаца, а нарочито да: 1) наложи групама навијача кретање одређеним правцем приликом доласка, односно одласка из спортског објекта; 2) наложи организатору спортске приредбе отклањање уочених недостатака спортског објекта или пропуста у организацији, посебно ако се ради о уоченим недостацима у току спортске приредбе, а који у значајној мери могу угрозити безбедност учесника спортске приредбе; 3) спречи долазак у место одигравања спортске приредбе или забрани улазак на спортску приредбу, односно удаљи са спортског објекта лице из чијег се понашања може закључити да је склоно насилничком и недоличном понашању. МУП пред спортску приредбу повећаног ризика најмање 24 часа пре њеног почетка врши преглед спортског објекта на коме ће се спортска приредба одржати и остварује увид у организационе припреме.⁶³ Ако организатор спортске приредбе не поступи по налозима МУП-а, а због уочених недостатака у значајној мери може бити угрожена безбедност учесника спортске приредбе, МУП може забранити одржавање спортске приредбе).

За спречавање насиља и недоличног понашања на међународним спортским приредбама од изузетног је значаја успостављање полицијске сарадње и размена информација између полиција земаља којима припадају учесници спортске приредбе. Савет Европе и Европска унија су донели читав низ препорука и упутстава у вези остваривања те сарадње, уз коришћење типских образаца. Осим тога, и билатерални, односно мултилатерални споразуми више земаља садрже одредбе о остваривању такве полицијске сарадње. На пример, према чл. 4. ст. 5. тач. м) Конвенције о полицијској сарадњи у Југоисточној Европи из маја 2006. године, та сарадња обухвата и размену информација у вези са контролисањем масе на јавним окупљањима.⁶⁴

У обезбеђењу спортских приредби наша полиција своја средства и тактику деловања подешава у зависности да ли је у питању обезбеђење на прилазима спортском објекту, поступање унутар спортског објекта, поступање када је дошло до нарушавања јавног реда и мира или поступање након завршетка спортске приредбе.

⁶³ Видети чл. 17.

⁶⁴ Ова Конвенција обухвата Албанију, Румунију, Молдавију, Босну и Херцеговину, Македонију, Црну Гору и Србију. Видети Закон о потврђивању конвенције о полицијској сарадњи у Југоисточној Европи, Сл. гласник РС, бр. 70/07.

Обезбеђење на прилазима спортско објекту се врши у складу са следећим основним принципима:⁶⁵

- Образују се групе (јединице) које обављају обезбеђење по секторима: јединица за обезбеђење сектора „терен“, непосредно око спортског терена; јединица за обезбеђење на трибинама (север, југ, исток, запад); јединица за интервенције; резерва; јединица за преглед навијача на капијама. Задатак јединица је да на стадионима и халама и око њих спрече: поремећаје у саобраћају (обезбеђење посебног режима саобраћаја ради оптималног протока возила, регулисање саобраћаја, отклањање поремећаја услед саобраћајних несрећа, обезбеђење адекватног броја возила јавног превоза); притиске према спортском објекту и око објекта; вршење кривичних дела и прекршаја; уношење недозвољених средстава; туче и нереди око објекта и на трибинама.
- Старешина обезбеђења врши регруписавање снага, у зависности од броја расположивих полицајаца (нпр. они који су прегледали навијаче образују јединицу за интервенције).
- На угроженим местима у правцу кретања навијача поставља се одељење полицајаца ради легитимисања, претреса и привођења лица која могу да наруче јавни ред и мир, као и обавештавања колега на стадиону о приливу већих група навијача. Исте мере се примењују и у непосредној околини стадиона, односно хале. Посебно се контролише продаја карата и усмеравање навијача на улазима ради што мање гужве.
- У случају избијања нереди, интервенишу група, одељење или вод полиције. Интервенише се у тактичком поретку, начелно: група за интервенцију, група за обезбеђење и заштиту, група за прихват приведених лица. При интервенцији поредак полиције може бити: клином, обухватом, фронтално, бочно, с леђа и комбиновано.
- За ванредно обезбеђење ангажују се оперативни радници у цивилу ради сузбијања кривичних дела.
- Специјализоване екипе (јединице противдиверзионе заштите) пре уласка навијача на трибине, обављају противдиверзиону заштиту, преглед објекта и шире околине. Навијачима се допушта улаз, уз претходни преглед одеће, обуће, кеса, ташни, тек након противдиверзионе инспекције. Поступци унутар спортског објекта обухватају следеће главне мере⁶⁶:
- Јединица која обезбеђује сектор „терен“ прати понашање навијача, тако што су полицајци све време окренути публици. О коловођама навијача и њиховом понашању извештавају се руководиоци јединице у сектору „трибина“.
- Уколико постоји опасност од упада публике на терен, доводе се полицајци из резерве и организује кордон. Ако се интервенише, то се чини одлучно. Највећа јединица се одређује за потискивање и извлачење лица која су насилно ушла на терен.
- Јединица која се налази на трибинама превентивно легитимише и упозорава вође навијача на коректно понашање.

⁶⁵ М. Лазовић – В. Милошевић – С. Милојевић, Средста и тактика полиције, Београд, 2002, стр. 119 – 120.

⁶⁶ Ибид., стр. 120 – 121.

- Од организатора се тражи да преко разгласа позове навијаче на фер и коректно навијање. Од организатора се такође тражи и да поштује све мере безбедности које су утврђене правилима надлежног савеза.
- Уколико дође до туче на трибинама, јединица (група) за интервенцију енергично интервенише. Она се претходно поставља тако да најлакше може доћи до најагресивнијег дела публике. Интервенише се у поретку „клина“, са циљем да се раздвоје сукобљене групе навијача и да се из масе извуку изгредници. Употреба силе мора бити селективна.
- Група за обезбеђење штити групу за интервенцију од других навијача, не дозвољавајући да се остали део публике споји са лицима која учествују у тучи.

У случајевима нарушавања јавног реда и мира, полиција приступа интервенцији тек када су исцрпљене све могућности организатора. О интервенцији, броју полицајаца који ће интервенисати и начину интервенције одлучује руководилац обезбеђења. Уколико је у питању бацање предмета на терен, полицајци и оперативни радници врше идентификацију лица која бацају предмете и одстрањују их са трибина. Полиција посебно контролише капије на улазу – излазу, како бу у случају хитне потребе могла да се изврши брза евакуација публике. У случају велике гужве и панике, руководилац обезбеђења организује извлачење грађана који су угрожени или успаничени. У том циљу се и образује група за извлачење која у масу улази клином. Посебно се обезбеђује несметан долазак ватрогасне и медицинске службе.⁶⁷

После завршетка спортске приредбе, прегруписавањем снага у обезбеђењу формирају се: јединица (група) која кордоном спречава мешање и усмерава кретање навијача; група која контролише раскрснице, аутобуска и друга стајалишта, као и објекте које би навијачи могли да оштете; група која прти веће групе навијача на главним правцима разилажења; група која прихвата навијаче на главним станицама превозних средстава; резерва. Број и састав група зависи од броја публике и исхода утакмице. Надгледање и контрола навијача врши се до њиховог потпуног разиласка и успостављања нормалног режима саобраћаја.⁶⁸

Е. ОБАВЕЗЕ СПОРТСКИХ КЛУБОВА И САВЕЗА

У циљу превентивног деловања и смањења ризика избијања насиља и недоличног понашања гледалаца, не само организатор спортске приредбе него и надлежни спортски савези, спортска друштва и спортски клубови дужни су да предузму одређене мере, а нарочито: подстичу организовање и добро понашање својих навијача и њихових клубова; остварују одговарајуће информисање својих навијача; координирају активности са клубовима својих навијача приликом организованог одласка на гостујуће спортске приредбе; уредe спортским правилима из свој надлежности које се спортске приредбе сматрају високо ризичним и које мере су организатори и други учесници дужни да предузму на таквим приредба-

⁶⁷ Ибид., стр. 121-122.

⁶⁸ Ибид., стр. 122.

ма, подстакну позитивно понашање и деловање играча и службених лица пре, за време и након одржавања спортске приредбе; предузму друге мере и активности предвиђене законом, подзаконским актима и спортским правилима.

Гостујући спортски клуб који учествује на спортској приредби повећаног ризика има додатне обавезе, као што су: најкасније три дана пре организованог поласка навијача на спортску приредбу обавести организатора спортске приредбе о свим елементима битним за пријем клуба и његових навијача; оствари сарадњу са клубом својих навијача и учествује у организацији њиховог доласка и одласка са спортске приредбе; обезбеди расподелу карата за своје навијаче које је добио од организатора спортске приредбе; предузме друге потребне мере да клуб и његови навијачи не буду узрок насиља и нереда на спортској приредби.

Чланом 17. Правилна о безбедности и сигурности на фудбалским утакмицама ФСС ближе се прецизиране обавезе гостујућих клубова. Сваки гостујући клуб, пре поласка на одигравање утакмице, обавезан је да: најкасније 3 дана пре поласка на пут да обавести клуб домаћина -организатора утакмице о дану и времену доласка, превозним средствима, броју чланова гостујуће екипе који долазе као и о објекту у којем ће бити смештени у место одигравања утакмице или ван њега; преко клубова навијача, уколико навијачи иду са клубом, организује одлазак на утакмицу - гостовање својих навијача и о броју навијача, превозним средствима и именима одговорних вођа навијача, времену доласка, обавести орган МУП-а свога места - града и клуб - домаћин -организатора утакмице; на тражење комесара за безбедност клуба - домаћина обавезно укључи у превентивни план мера свог комесара за безбедност и вођу навијача; своје навијаче обавезно упозна који се реквизити и средства не могу уносити на стадион и која се средства не могу употребљавати (тврди предмети, петарде и друга пиротехничка средства) као и то, да за њихово понашање одговорност сноси гостујући клуб.

Према чл. 65. Правилника о лиценцирању клубова Фудбалског савеза Србије за такмичења у организацији УЕФА, сваки клуб- подносилац захтева за лиценцу мора да има официра за безбедност, одговорног за питања безбедности и сигурности, који је именован од надлежног органа клуба. Да би се могла обављати дужност официра за безбедност, потребне су најмање следеће квалификације, односно документа: сертификат о звању полицајца или припадника безбедности у складу са законом, или дилома безбедности и сигурности на основу специфичног курса, издата од стране ФСС или органа који је за то надлежан у складу са одредбама закона, или уверење о стручности одобрено од ФСС, а које је засновано на учешћу на специфичном курсу који је ФСС организовао за питања безбедности и сигурности, као и најмање једна година искуства на овим пословима. Официр за безбедност може бити лице које је запослено у клубу или коме је клуб уговором поверио вршење тих послова. Права и обавезе официра за безбедност дефинишу се у складу са општим актима клуба и одговарајућим прописима ФСС и УЕФА.

Према чл. 14. Правилника о безбедности и сугурности фудбалских утакмица ФСС, комесар (официр) за безбедност клуба - домаћина дужан је да у сарадњи са осталим субјектима безбедности, који непосредно учествују у организацији утакмице, израде детаљан план превентивног деловања клуба -

домаћина, с тим, да други учесници израде своје посебне планове превентивног деловања у складу са својим задацима на дотичној утакмици. Комесар за безбедност клуба обавезан је да састави, у сарадњи са полицијским органима, досије свих проблематичних особа-навијача, коју доставља другим полицијским властима, као и организатору утакмице.

Поред организатора спорске приредбе, одређене мере за осигурање безбедности на спортској приредби у надлежности су и службених лица савеза у чијој ингеренцији је и конкретна приредба. Према чл. 19. Правилника о безбедности и сугурности фудбалских утакмица ФСС, у случају нарушавања јавног реда и мира или других ексцеса на утакмици, који се не могу спречити или отклонити предвиђеним мерама и активностима, делегат утакмице дужан је да самоиницијативно или на предлог специјалног контролора за безбедност или комесара за безбедност клуба или судије захтевати да се гледаоци упозоре путем разгласа да не врше било какве радње и поступке који угрожавају безбедност, односно нормалан ток одигравања утакмице. Уколико и поред упозорења гледаоци и даље наставе да угрожавају безбедност, односно нормалан ток одигравања утакмице, судија ће од делегата захтева да се поново упозоре гледаоци или ће у тежим случајевима привремено прекинути утакмицу, а од делегата и комесара за безбедност домаћег клуба затражити пражњење дела гледалишта или целог стадиона, тако да се утакмица настави без присуства публике. Службена лица у случају нарушавања јавног реда и мира настојаће да се утакмица одигра, уколико је то могуће до краја, а органи безбедности и организатор утакмице дужни су да им пруже сву неопходну помоћ. Под тежим случајевима угрожавања безбедности људи и имовине, сматрају се: продор гледалаца у терен и физички напад на играче или службена лица; масовна туча играча два тима; масовна туча између навијача клубова који играју утакмицу; нереди које карактерише безобзирно бацање у терен за игру и атлетску стазу пиротехничких и других средстава чије је уношење на стадион забрањено, а посебно бацање средстава којима се могу угрозити животи гледалаца и имовина (експлозивна и друга средства подобна за повреде гледалаца); масовно и континуирано изазивање националне, расне, верске или међустраничке мржње која може довести до физичких сукоба на утакмици (чл. 20. Правилника).

Према чл. 21–25. Правилника о безбедности и сигурности на фудбалским утакмицама ФСС, на свим нивоима организовања унутар Фудбалског савеза Србије постоје тзв. комесари за безбедност:

- За реализацију задатака и послова безбедности и сигурности именује се Комесар за безбедност ФСС који се у сарадњи са Комисијом за безбедност и стадионе стара о реализацији задатака и послова безбедности и сигурности наведених у овом Правилнику, Правилнику о лиценцирању клубова ФСС, одговарајућих закона и других прописа ФСС. Комесар за безбедност ФСС посебно: утврђује превентивни план обезбеђења међународних утакмица и свих утакмица селекција репрезентације Србије у земљи и иностранству и доставља га уз пријаву - за одржавање јавног скупа -утакмице, органу МУП-а надлежном за територију стадиона на којем се утакмица игра; дужан је да благовремено упозна службена ли-

ца ФИФА и УЕФА (судије, делегата и друга лица) о предвиђеним безбедносним мерама и активностима за безбедно одигравање сваке међународне утакмице; доноси одлуку о издавању сертификата стадионима који се заснива на мишљењу Комисије за безбедност и стадионе ФСС; врши све послове и задатке безбедности поводом организовања и одигравања свих међународних утакмица свих селекција ФСС; врши све послове и задатке безбедности у такмичењу за Фудбалски куп Србије; региструје све негативне појаве на фудбалским стадионима и у сарадњи са Комисијом за безбедност и стадионе ФСС утврђује и доноси мере којима се спречава ширење истих; одржава везе са навијачима и настоји да буде упознат са њиховим обичајима и склоностима, као и да у сарадњи са полицијским органима састави списак проблематичних особа-навијача, који би се користио када се остварује сарадња са колегама који се у другим савезима или клубовима баве истом проблематиком, путним агенцијама, клубовима навијача, другим полицијским властима итд, а у вези са утакмицама код куће и у гостима; пружа стручну помоћ клубовима који учествују у међународним такмичењима која организује ФИФА и УЕФА; у свом раду сарађује са надлежним државним органима (МУП, инспекцијски и други органи). Комесара за безбедност ФСС и његовог заменика, који морају да имају искуство у питањима која су у вези са контролом масе, безбедности и сигурности на фудбалским стадионима, јавним редом, улазницама и организацијом утакмице, именује Извршни одбор ФСС.

- Ради реализације задатака и послова безбедности и сигурности Заједнице клубова Супер лиге и Удружење клубова Прве лиге именују комесаре за безбедност Супер лиге, односно Прве лиге, као и њихове заменике. Комесари за безбедност наведених асоцијација, сваки посебно у оквиру надлежног такмичења, утврђују утакмице високог ризика, на бази личне процене засноване на провереним информацијама, ранијим искуствима и сл., и предлажу Комесару за безбедност ФСС да исте прогласи „утакмицама високог ризика“ По потреби издају се посебна упутства комесарима за безбедност клубова чија је утакмица проглашена „утакмицом високог ризика“, као и делегату утакмице.
- Сви клубови савезног степена такмичења дужни су да именују клубске комесаре за безбедност који се непосредно старају о организацији утакмица, примени овог Правилника, сарађују са Комисијом за безбедност и стадионе ФСС, Комесаром за безбедност ФСС и комесаром за безбедност одговарајуће асоцијације клубова. Клубски комесари за безбедност дужни су да у року од 48 сати по одиграној утакмици доставе свој извештај Комесару за безбедност ФСС.
- У покрајинским, регионалним и нижим савезима, именују се комесари за безбедност, чији су задаци и послови утврђени одговарајућим прописима надлежног савеза у складу са прописима виших савеза и ФСС.
- У клубовима на нивоу свих степена такмичења именују се комесари за безбедност који су дужни да организују и спроводе безбедоносне мере

и активности у циљу комплетне заштите свих учесника утакмице, клубова и њихових објеката, а посебно безбедно одигравање фудбалских утакмица.

- За утакмице високог ризика одређују се специјални контролори за безбедност ФСС које одређује Комесар за безбедност ФСС. Специјални контролори за безбедност дужни да у року од 48 сати, по одиграној утакмици доставе детаљан извештај Комесару за безбедност ФСС. Специјални контролор за безбедност има дужност да врши координацију између организатора утакмице, полиције, делегата и да даје инструкције у случају нарушавања безбедности учесника утакмице. На предлог Комисије за безбедност Комесар за безбедност ФСС утврђује листу специјалних контролора за безбедност ФСС из редова комесара за безбедност фудбалских клубова Супер и Прве лиге, чланова Комисије за безбедност ФСС, комесара за безбедност удружених савеза и других стручних лица који су чланови фудбалске организације.

Ж. КРИВИЧНА ОДГОВОРНОСТ

У жељи да се предузму одлучнији кораци у борби против нереда и насиља на спортским приредбама, у Републици Србији су последњих година предузети неки кораци и ка поопштењу кривично правне одговорности за насиље и недолично понашање на спортским такмичењима.

Одговорност службених и одговорних лица

Изменама Кривичног закона Републике Србије из 2002. године у наш правни систем је чланом 230а било је уведено ново кривично дело: „Неспречавање нереда на спортском такмичењу или другим јавном скупу“. Тај члан је гласио:

«Службено или одговорно лице које при организовању спортског такмичења или другог јавног скупа не предузме мере обезбеђења како би се онемогућио или спречио неред, па услед тога буду угрожени живот или тело већег броја људи или имовина већег обима, казниће се затвором од три месеца до три године.

Ако је извршењем дела из става 1. овог члана дошло до нереда у коме је неко лице телесно повређено или је оштећена имовина већег обима, учинилац ће се казнити затвором од шест месеци до пет година.»

На жалост овај члан је изостављен у новом Кривичном закону. Међутим, како је време показало да је то било погрешно, Народна скупштина је Закон о изменама и допунама Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама унела и одредбу о кривичној одговорности службеног или одговорног лица: „Службено или одговорно лице које при организовању спортске приредбе не предузме мере обезбеђења како би се онемогућио неред, па услед тога буду угрожени живот или тело већег броја људи или имовина већег обима, казниће се затвором од три месеца до три године“ (измењен чл. 20. и до-

дат ст. 5 - *кривично дело: „Насилничко понашање на спортској приредби“*).. У образложењу Предлога закона као разлог за додавање ст. 5. у чл. 20 наведено је: „одговорност службених или одговорних лица предлаже се с обзиром на то да се у пракси показало да њихови пропусти могу бити у директној узрочно-последичној вези са нарушавањем јавног реда и мира и угрожавањем безбедности људи и имовине“.

Кривично дело се састоји у непредузимању при организовању спортског такмичења мера обезбеђења како би се онемогућио или спречио неред.

Објект кривичног дела су живот и тело људи, или имовина већег обима. Реч је о животу и телу већег, индивидуално неодређеног броја људи. Што се тиче имовине, већи обим се не одређује само са становишта вредности имовине него и на основу других елемената.

Извршилац кривичног дела може бити службено или одговорно лице које учествује, односно има одређене надлежности у организовању одређеног спортског такмичења. Ко се сматра «службеним лицем» у смислу КЗ одређено је чланом 112. ст. 3. Кривичног законика⁶⁹. Кривично дело треба да је извршено у вршењу службене дужности везане за организовање спортског такмичења. Према тренутно важећим прописима то може бити, пре свега, службено лице Министарства унутрашњих послова које има одређене надлежности у предузимању мера заштите безбедности грађана, односно осигурања јавног реда и мира на спортском такмичењу. Сходно чл. 5. Закона о министарствима,⁷⁰ Министарство унутрашњих послова обавља послове државне управе везане за заштиту живота, личне и имовинске сигурности грађана, одржавање јавног реда и мира и обезбеђење скупова на којима су окупљени грађани. Законом о јавном реду и миру утврђено је да у јавни ред и мир спада и обезбеђење једнаких услова за остваривање права грађана на личну и имовинску сигурност, мир и спокојство, а у вези са понашањем грађана на јавном месту (чл. 2. ст. 1).⁷¹ Коначно, чланом 5. ст. 2. Закона о окупљању грађана⁷² прописано је да послове заштите личне и имовинске сигурности учесника јавног скупа и других грађана, одржавање јавног реда и мира, и друге послове који се односе на обезбеђење јавног скупа обавља Министарство унутрашњих послова. Законом о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама изричито је прописано да се на организовање спортских приредби сходно примењују и прописи о окупљању грађана (чл. 5). Поред овога, чланом 17. Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама изричито је прописано да је Министарство за унутрашње послове овлашћено и да наложи предузимање свих потребних мера за спречавање насиља и недоличног понашања гледалаца.

Поред Министарства за унутрашње послове одређене законске надлежности усмерене на осигурање безбедности на спортским приредбама има и Министарство омладине и спорта. Према члану 49. Закона о спорту, министарство надлежно за послове спорта утврђује испуњеност услова утврђених чл. 46. до 48. у вези несметаног и безбедног одржавања спортске приредбе, и може забранити

⁶⁹ Сл. гласник РС, бр. 85/05 и 101/05 испр.

⁷⁰ Сл. гласник РС, бр. 43/2007.

⁷¹ Сл. гласник РС, бр. 51/92, 48/94.

⁷² Сл. гласник РС, бр. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94, 29/01.

одржавање спортске приредбе уколико утврди да ти услови нису испуњени. Од доношења Закона о спорту у пракси члан 49. није ни једном примењен. Нити организатори спортских приредби подносе захтеве за утврђивање испуњености услова за одржавање спортске приредбе нити министарство надлежно за послове спорта покушава да их на то «натера». Разлог је једноставан. Чланом 49. није уређен ни поступак у коме би се утврђивала испуњеност услова за организовање спортске приредбе, ни обавеза организатора да при организовању спортске приредбе поднесе захтев за утврђивање испуњености услова, нити је министарство надлежно за послове спорта овлашћено да такав поступак пропише. Када се томе дода и околност да се непоступање по чл. 49. Закона не третира у чл. 79. Закона о спорту као прекршај, онда постаје потпуно јасно да чл. 49. није ни замишљен као превентивни механизам осигурања безбедности на спортским приредбама, већ представља стварање правног основа да министарство надлежно за послове спорта може, остварујући функцију надзора над применом закона сходно чл. 65. Закона о спорту, да забрани одржавање спортске приредбе уколико утврди да нису испуњени услови за њено безбедно одржавање.

Извршилац кривичног дела може бити и «одговорно лице». Реч је, пре свега, о одговорном лицу организатора спортског такмичења. Ко се сматра одговорним лицем утврђено је чл. 112. ст. 5. Кривичног законика. «Одговорно лице» може бити власник организације која организује спортско такмичење као и лице у организацији која организује спортско такмичење коме је, с обзиром на његове функције, уложена средства или на основу овлашћења поверен одређен круг послова у организовању спортског такмичења или у вршењу надзора над њим или му је фактички поверено обављање појединих послова у организовању спортског такмичења. «Одговорно лице» може бити, у смислу чл. 3. ст. 2. Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, и власник спортске организације, односно лице у спортском савезу, спортском друштву, спортској организацији који је поверио организацију спортског такмичења или вршење одређених послова у организацији спортског такмичења другом правном или физичком лицу, коме је с обзиром на његове функције, уложена средства или на основу овлашћења поверен одређен круг послова у вршењу надзора над спровођењем мера којима се предупредује и онемогућава избијање нереда на спортском такмичењу.

Кривично дело може да буде извршено само са умишљајем.

Последица кривичног дела састоји се у угрожавању живота или тела већег броја људи или имовине већег обима. Реч је о конкретном угрожавању. Угрожавање ће се сматрати конкретним онда када, према општем искуству, може са вероватноћом сваког тренутка да наступи повреда заштићеног добра. Услед предузете радње извршења треба да наступа непосредна, стварна, блиска опасност да дође до повреде наведених добара.

Радња кривичног дела састоји се у непредузимању мера обезбеђења при организовању спортског такмичења како би се онемогућио или спречио неред. Радња извршења се, дакле, састоји у нечињењу, негативној, пасивној делатности у виду непредузимања мера обезбеђења или пропуштање да се благовремено, квалитетно или ефикасно предузму одговарајуће мере. Овде је реч о бланкетном бићу кривичног дела за чије употпуњавање садржине је потребно консултовати

прописе законског и подзаконског карактера који одређују органе, услове, поступак и мере које се морају предузети с циљем обезбеђења јавног реда и мира при одржавању спортских приредби.⁷³ При организовању спортског такмичења организатор је дужан да предузме читав низ радњи и мера да би такмичење у опште могло да се реализује. Од свих тих мера и радњи једино не предузимање мера обезбеђења усмерене на онемогућавање или спречавање нереда обухваћено је радњом кривичног дела. Које су то радње и мере указали смо у оквиру овог поглавља. Битно је да се ради о непредузимању мера обезбеђења које имају за циљ да онемогуће (у потпуности искључе) или спрече (у већој или мањој мери ускрате могућност) стварања нереда на спортској приредби.

За ово дело предвиђена је казна затвора од три месеца до три године.

Одговорност за насилничко понашање

Немили догађаји на нашим спортским теренима и жестина насиља и нереда који су испољени, мотивисали су Владу Републике Србије да у Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама унесе кривично дело: „Насилничко понашање на спортској приредби“. Чланом 20. је предвиђено:

«Ко у намери да изазове насиље уђе на спортски терен или уласком у спортски терен изазове насиље, физички нападне на учеснике спортске приредбе, унесе у спортски објект или баца на спортски терен или међу гледаоце предмете, пиротехничка средства или друге експлозивне, запаљиве или штетљиве супстанце који могу да изазову телесне повреде или угрозе здравље учесника спортске приредбе или учествује у физичком обрачуна на спортској приредби,

казниће се затвором од три месеца до једне године.

Ко у групи изврши кривично дело из става 1. овог члана,

казниће се затвором од шест месеци до три године.

Коловођа групе која изврши кривично дело из става 1. овог члана,

казниће се затвором од једне године до пет година.»

Током припреме Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама разматрана је и могућност да се законом предвиди и могућност изрицања мере безбедности забране присуствовања одређеним спортским приредбама, уз кривично дело из члана 20. Закона. Упоредно правна искуства (Енглеска, Француска, Италија, Холандија) су показала да је то једна од најефикаснијих мера у борби против хулигана на спортским приредбама. Од те идеје се одустало због одредаба Кривичног закона, али је зато коришћен заобилазни пут за постизање жељеног циља. Наиме, чланом 22. Закона прописано је:

«Уз казну за прекршај физичком лицу се може изрећи заштитна мера: забрана присуствовања одређеним спортским приредбама, под условима прописаним овим законом.

⁷³ Видети Драган Јовашевић, Јавни ред и мир и оружје и муниција, збирка закона са коментаром и праксом, Београд, 2005, стр. 112.

Забрана присуствовања одређеним спортским приредбама састоји се у обавези учиниоца прекршаја, да се непосредно пре почетка одређених спортских приредаба лично јави службеном лицу у одељењу унутрашњих послова, односно полицијској станици, на подручју на којем се учинилац прекршаја затекао и да борави у њиховим просторијама до завршетка спортске приредбе.

Заштитна мера из става 1. овог члана може се изрећи у трајању од три месеца до једне године».

Велико насиље и недолично понашање на нашим спортским приредбама током 2006–2007 године натерало је Народну скупштину да у Закон о изменама и допунама Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама унесе нову дефиницију кривичног дела из чл. 20. ст. 1. Закона. Измeњени чл. 20. ст. 1 - 4. гласи:

„Ко неовлашћено уђе на спортски терен или уласком у спортски терен или део гледалишта намењен противничким навијачима изазове насиље, физички нападне или се физички обрачунава са учесницима спортске приредбе, врши насиље приликом доласка или одласка са спортске приредбе, унесе у спортски објект или баца на спортски терен или међу гледаоце предмете, пиротехничка средства или друге експлозивне, запаљиве или штетљиве супстанце које могу да изазову телесне повреде или угрозе здравље учесника спортске приредбе, оштећује спортски објект, његову опрему, уређаје и инсталације, ко својим понашањем или паролама на спортској приредби изазива националну, расну и верску мржњу или нетрпељивост услед чега дође до насиља или физичког обрачуна са учесницима спортске приредбе,

казниће се затвором од шест месеци до пет година.

Ко у групи изврши кривично дело из става 1. овог члана,

казниће се затвором од једне године до осам година.

Коловођа групе која изврши кривично дело из става 1. овог члана,

казниће се затвором од једне године до десет година.

Ако је извршењем дела из става 1. овог члана дошло до нереди у коме је неко лице тешко телесно повређено или је оштећена имовина већег обима, учинилац ће се казнити затвором од једне године до осам година.“

У образложењу Предлога закона као разлози за измене одредаба везаних за кривично дело „Насилничко понашање на спортској приредби“, наведени су: „а) предлаже се изостављање намере код извршиоца кривичног дела, прописане у члану 20. Закона, будући да је став судске праксе да ју је неопходно доказивати; б) обухваћени су случајеви друштвено опасних радњи који се дешавају на спортским приредбама а који до сада нису прописани као елементи бића кривичног дела већ као прекршаји; в) повећање казни предлаже се јер су, по нашем мишљењу, досадашње запређене казне благе и не одговарају степену друштвене опасности кривичног дела, али и због усклађивања са одредбама Закона о кривичном поступку о притвору.“

Кривично дело из става 1. Закона има три облика испољавања: основни облик и два квалификована (тежа) облика.

Објект заштите је јавни ред и мир на спортским приредбама и општа сигурност људи и имовине.

Радња извршења је вишеструко алтернативно одређена.

Последице кривичног дела се састоје у испољавању конкретне опасности по живот, телесни интегритет и здравље људи који су присутни на спортској приредби као и јавни ред и мир на спортској приредби.

Извршилац дела може бити свако лице, а у погледу виности потребан је умишљај.

За основно кривично дело је прописана казна затвора од шест месеци до пет година.

Први квалификовани облик кривичног дела постоји ако је једна или више од алтернативно предвиђених радњи извршења предузета у групи. Група је облик удружења три или више лица која на бази претходног споразума или накнадном сагласношћу учествују у стварању опасних ситуација на спортској приредби чиме се угрожава живот и телесни интегритет или здравље учесника у спортској приредби.⁷⁴ За учеснике у групи је прописана казна затвора од једне године до осам година, а за коловођу групе је прописана казна затвора од једне до десет година.

Други квалификовани облик кривичног дела постоји ако је извршењем дела из чл. 20. став 1. дошло до нереда у коме је неко лице тешко телесно повређено или је оштећена имовина већег обима. За учиниоца је прописана казна затвора од једне до осам година.

Поред измена везаних за кривично дело, Законом и изменама и допунама Закона о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама предвиђена је и измена дужине трајања заштитне мере забране присуствовања одређеним спортским приредбама. Мера би се могла изрећи у трајању од шест месеци до две године. Извршење мере би се састојало у, непосредно, пре почетка одређених спортских приредби, личном јављању службеном лицу у подручној полицијској управи, односно полицијској станици, на подручју на којем се учинилац прекршаја затекао и борављењу у њиховим просторијама до завршетка спортске приредбе.

⁷⁴ Јовашевић, *op. cit.*, стр. 109.

Глава шеста

ПРОФЕСИОНАЛНИ СПОРТ

Савремени спорт служи не само физичкој разоноди човека већ је постао и веома значајно привредно добро, које значајно учествује у укупном привредном животу савремених друштава. Организациони облици у спорту који су деценијама стварани на моделу удружења грађана постали су „претесни“ за професионални спорт и у знатној мери неодговарајући правни оквир. Професионални спорт није, међутим, „обично привредно добро“, па није ни једноставно заоденути спортски клуб у форму класичног привредног друштва као потпуно одговарајућег организационог оквира. Чињеница да ни у западноевропским оквирима још није утврђен у потпуности јединствени модел организовања у професионалном спорту, довољно говори у том погледу.

А. СПОРТ КАО ПРИВРЕДНО ЧУДО

Последње деценије прошлог века донеле су преобликовање спорта у, спортским жаргоном речено, „привредну тешку категорију“, код које су у игри и високе добити, инвестиције, субвенције и порези. Истраживање које су крајем деведесетих година прошлог века у СР Немачкој организовали Савезни институт за спортске науке и покрајина Нордхајн-Вестфален показало је огромну динамику економског значаја спорта, са својих 783.000 запослених: 53 милијарде марака бруто унутрашње продукције Немачке у 1998. години, што одговара резултатима нафтне индустрије и пољопривреде заједно. „Сада је коначно јасно, да спорт нема само контакте са привредом него је и самостални привредни сектор“, рекао је проф. др Bernd Meyer приказујући резултате истраживања.¹ Са својих 53 милијарде марака, спорт је досегао 1,4% укупне бруто унутрашње продукције Немачке у 1998. години, која је укупно износила 3.799 милијарди марака. Највећи део од 40,6 милијарди марака је отпао на приватну потрошњу, укључујући и утрошак спортских удружења и савеза, али је зато и из јавних прихода (савезне државе, покрајина и општина) за спорт утрошено 10 милијарди марака. За производњу спортских реквизита, патика и одеће, достигнут је инвестициони обим од 7,3 милијарде марака. Издвајања грађана за спорт су била идентична онима за дуван и средства за неговање тела. Укупан промет у спортској бранши попео се на 30,4 милијарде марака, чиме је престигнута домаћа текстилна индустрија. Главни профитери оваквог раста „спортске индустрије“ била су спортска удружења и друге организације у области спорта, али и трговине на мало. Спорт, међутим, није био само питање пасивне потрошње. За активан спорт, односно учешће у

¹ Наведено према: Ralf Hartmann, Wirtschaftswunder Sport, www.pribag.de/print/dwr2000/06_00/inhalt.html#Fussball-BundesligaderZukunft

спортским активностима, грађани Немачке су утрошили у 1998. години 13, 8 милијарди марака.

Преобликовање спорта у самосталну привредну сферу морало је наћи свој израз и у организационим облицима у којима се појављују спортске организације. Ако је у аматерском спорту и даље пожељно да спортске организације буду организоване као удружења (грађана), професионални спорт је већ дужи време претежно упућен на различите облике привредних друштава као адекватан организациони оквир. У том погледу не само да спортске организације имају неки од облика привредних друштава него се и саме професионалне лиге све више организују као привредна друштва. У појединим земљама постоји законска или спортским правилима надлежног савеза прописана обавеза да професионални спортски клуб буде обавезно организован као привредно друштво. Један број земаља, углавном оне у транзицији, допуштају спортској организацији да сама изабере да ли ће бити удружење или привредно друштво. Од могућих и познатих облика привредних друштава, спортске организације у Европи се скоро искључиво организоване као: друштво са ограниченом одговорношћу, акционарско друштво и командитно друштво на акције. Прва два облика познаје и наш Закон о привредним друштвима, за разлику од командитно друштво на акције. Избор правне форме привредног друштва није у свим земљама ствар слободног избора спортске организације. На пример, у Великој Британији још од 1898. године сви фудбалски клубови су обавезно акционарска друштва, која су до 1980. године могла да највише 5% добити поделе као дивиденду, а од 1980. године највише 15%.

У погледу спортских акционарских друштава треба посебно издвојити она која су изашла на берзу. Њихов број је још мали и везан је за фудбал, али зато имају веома висок удео у укупној „спортској индустрији“. Први клуб који је изашао на берзу био је Tottenham Hotspurs, у октобру 1983. године. Након њега је још 40 клубова своје акције котирали на берзи, али је у међувремену тај број опао. У августу 2002. године на европским берзама било је 38 клубова из 6 земаља, али је зато 27. августа 2004. године од око 800 клубова у привим лигама у ингеренцији УЕФА, још само 32 клуба остало на берзи, из 7 земаља, од чега 17 Енглеској² и Шкотској³, 5 у Данској⁴, по 3 у Турској и Италији⁵, по 1 у Немачкој⁶ и Холандији⁷ и 2 у Португалу.⁸ Са берзе се повукао, на пример FC Chelsea, након потпуног преузимања од стране Романа Абрамовича. Достигнути пословни и спортски ниво Лиге шампиона УЕФА и њених највећих учесника окупљених у

² Arsenal, Aston Vila, Birmingham City, Charlton Athletic, Manchester City, Manchester United, FC Millwall, Newcastle United, Preston Noth End, Sheffield united, Southampton, Tottenham Hotspur, AFC Watford, West Bromwich Albion.

³ Celtic Glasgow, Heart of Midlothian, Glasgow Rangers FC

⁴ FC Kopenhagen, Aalborg BK, Aarhus GF, Akademisk BK, Broendby Kopenhagen.

⁵ AS Rom, Juventus Turin, Lazio Rom - Италија; Besiktas Istanbul, Fenerbahce, Galatasaray Istanbul - Турска.

⁶ Borussia Dortmund

⁷ Ajax Amsterdam

⁸ FC Porto, Sporting Lissabon; Videti Ingo Suessmilch - Vera-Carina Elter, FC Euro AG - Fußball ind Finanzen, 4. Auflage, 2004. стр. 21.

G14⁹ (Europena Economic Interes Grouping – Милан, Ајакс, Барселона, Борусија Дортмунд, Бајерн Минхен, Порт, Интер, Јувентус, Ливерпул, Манчестер Јунајтед¹⁰, Олимпик Марсеј, Пари Сенжермен, ПСВ Ајндховен, Реал Мадрид) озбиљно су на дневни ред ФИФЕ и УЕФЕ (али и Европске уније) поставили питање глобализације фудбалских клубова у Европи и тежње највећих клубова да постану праве мулти националне компаније. Водећи положај на берзи заузима Манчестер Јунајтед који је од изласка на берзу своју вредност увећао за 1250%. Већина фудбалских клубова који се котирају на берзи су у периоду од августа 2003. године до августа 2004. године имали позитиван курс акција. Код 17 клубова је курс акција растао а код 11 је опао¹¹, што указује да већина фудбалских клубова који су на берзи последњих година имају финансијске проблеме.

Као главни разлози за излазак појединих клубова на берзу наводе се следећи разлози:

- повећање властитог капитала;
- коришћење предности имиџа и маркетинга;
- позитивна дејства у подручју инфраструктуре, рад са талентима, међународна учешћа и развој пословних сектора блиских фудбалу;
- могућност тзв. сток-опције за врхунске играче;
- професионализовање вођења послова путем тржишне процене;
- изградња интернационалног учешћа у регрутовању играча (нпр. Ајакс има уделе у неким клубовима у Африци и Белгији).¹²

Поред клубова који се котирају на берзи велики број клубова је организовано као друштво са ограниченом одговорношћу или „обично“ акционарско друштво¹³. Углавном се може рећи да у појединим земљама доминира одређена правна форма привредних друштава у којој се организују клубови највишег ранга такмичења. У Енглеској су још од 1896 године први клубови променили правну форму „private social clubs“ у корист „limited company“, са крајњим исходом да од 1982. године сви фудбалски клубови Премијер лиге су организовани као привредна друштва, с тим да имају на располагању избор између „private limited company“ и „public limited company (plc)“. У Италији је Фудбалски савез још

⁹ Већина је организована као акционарско друштво које се котира на берзи. Г14 се залагао да већ од 2007. године важећи концепт Лиге шампиона буде промењен у тзв. Европску супер лигу.

¹⁰ Берзанска вредност Манчестер Јунајтеда на почетку новог миленијума износила је око 900 милиона евра, при чему је само у 2000. години вредност акције са 19,25 фунти скочила на 412,50 фунти.

¹¹ Фудбалски клуб Рома из Рима имао је у пословној 2002/2003 години губитак од 115,5 милиона евра. Један од највећих падова имао је једини немачки представник на берзи Борусија из Дортмунда GmbH & Co. KGaA, чији је курс акција од августа 2003. до августа 2004. године опао за 22%.

¹² Видети, Gregor Hovemann, Bedingungen und Perspektiven von Börsengängen im Profisport im europäischen Kontext – Der fall BVB GmbH & Co. KGaA, [www. uni-main.de/FB/Sport/alumni/pdf/FILES/gvHOVEMANN03BOERSE.pdf](http://www.uni-main.de/FB/Sport/alumni/pdf/FILES/gvHOVEMANN03BOERSE.pdf)

¹³ Акционарска друштва су, на пример: Valencia C.F. S.A.D (Sociedad Anonimo Deportivo), Espanjol S.A.D, Deportivo La Coruna S.A.D, Selta S.A.D, Milan Associazon Calcio S.p.a, Brescia Calcio S.p.A, Grasshopper Fussbal AG.

1966. године наложио преобликовање професионалних клубова у правну форму „società per azioni“, упоредиву нашим акционарским друштвима. Након што је одлука Фудбалског савеза прошла испитивање уставности, од 1982. године у Италији постоји за све спортске клубове који запошљавају професионалне спортисте, односно држе их под уговором, обавеза да се организују као друштво са ограниченом одговорношћу или акционарско друштво. У Француској од 1984. године постоји законска обавеза за фудбалске клубове да најмање свој професионални део воде као трговачко друштво, при чему је француско законодавство створило специфичне правне форме искључиво за спорт: „société économie mixte sportive locale“ и „société à objet sportif“. Разлика између њих је пре свега у томе што се код првог облика поред приватних лица као чланови друштва јављају и општине. У односу на опште право које важи за акционарска друштва, код спортских привредних друштава су направљене суштинске измене, као, на пример, обавеза да се добит реинвестира, да акције морају да гласе на име, да удружење мајка мора да задржи суштински утицај на спортско друштво капитала.¹⁴ Грчки закон о аматерском и професионалном спорту, допушта професионалним клубовима да бирају између статуса удружења и спортских акционарских друштава (предвиђена су нека посебна правила која не важе за друга акционарска друштва). Шпански закон о спорту утврђује обавезу за професионалне спортске клубове да се организују као акционарска друштва, са изузетком Реала и Барселоне који су у статусу удружења.¹⁵ Од сезоне 1999/2000 у швајцарској националној хокејашкој лиги могу да наступају само клубови који су организовани као друштво са ограниченом одговорношћу или акционарско друштво.¹⁶ Према пољском закону о физичкој култури, у професионалном спорту могу да се такмиче само клубови који су организовани као акционарска друштва. Назив спортског акционарског друштва може се слободно изабрати али мора обавезно имати додатак „спортско-акционарско друштво“. Најмање 70% акцијског капитала спортског акционарског друштва мора припадати домаћим правним или физичким лицима, и не могу се издавати повлашћене акције. Физичко или правно лице које у једном спортском акционарском друштву има више од 1% акцијског капитала не сме имати више од 1% акцијског капитала неког другог спортског акционарског друштва.¹⁷

Један од интересантних модела организовања је Савезна фудбалска лига СР Немачке. Све до 1998. године сви клубови су били у статусу удружења, и то оних тзв. уписаних удружења од општедруштвене користи. Од октобра 1998. године допуштена је (није обавезна) промена правног облика удружења, путем организовања лиценчног дела (прве лиценцене екипе) у AG, GmbH или KGaA: Услов је, међутим, да клуб као удружење (мајка удружење), који организује тзв. привредно друштво – ћерку, мора у том друштву имати већину удела са правом

¹⁴ Видети, Erwin Zacharias, *Going Public einer Fussball-Kapitalgesellschaft*, Bielefeld, 1999, стр. 57 - 58.

¹⁵ Видети, Andreas Grundel, *Berufssportgesetz*, u: Karollus/Achatz/Jabornegg, *Aktuelle rechtsfragen des Fussballsports III*, Wien, 2003, стр. 84 – 87.

¹⁶ Видети, Urs Scherrer, *Kapitalgesellschaften im Schweizer Sport*, u: Hrsg. U. Scherrer, *Sportkapitalgesellschaften*, Berlin, 1998, стр. 14.

¹⁷ Видети чл. 31. и 32. Закона о физичкој култури од 18. 1. 1996. године.

гласа (најмање 51%)¹⁸, ако је у питању акционарско друштво или друштво са ограниченом одговорношћу, а уколико је друштво ћерка организовано као командитно друштво на акције, удружење мајка (или привредно друштво у коме удружење има 100% удела) мора имати положај комплементара који има неограничено овлашћење за заступање и вођење послова друштва.¹⁹ Већина клубова је у међувремену искористила могућност да лиценци (професионални) део организује као привредно друштво, као, на пример: FC Bayern München AG (90% Bayern München e. V., 10% Adidas Salomon AG); Bayer 04 Leverkusen Fußball GmbH (100% Bayer AG); Hertha BSC KG mbH²⁰ (100% Hertha BSC Berlin e. V.); VfL Wolfsburg Fußball-GmbH (90% Volkswagen AG, 10% VfL Wolfsburg e. V.); Hannover 96 GmbH & Co. KGaA (100% Hannover 96 e. V.); Eintracht Frankfurt Fußball AG (85% Eintracht Frankfurt e. V., 15% Förderer des Eintracht Frankfurt e. V.); 1. FC Köln GmbH & Co. KGaA (100 % 1. FC Köln e. V.); Borussia Dortmund GmbH & Co. KGaA (29,9% BV Borussia Dortmund 09 e. V., 11,2% FM-Fund Management plc, 5, 8% Herr Geske, 5,13% Augendum Vermögensverwaltungs GmbH, остатак Free Float, са око 50.000 акционара – на берзи).

Б. СПОРТСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ КАО ПРИВРЕДНА ДРУШТВА ПРЕМА ЗАКОНУ О СПОРТУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Према члану 18. Закона о спорту, спортске организације могу се оснивати како у облику удружења грађана тако и у облику предузећа или установа, с тим да се на оснивање и рад спортских удружења, предузећа и установа примењују прописи о удружењима грађана, предузећима, односно установама у делу који није посебно уређен Законом о спорту. Закона о физичкој култури који је био на снази до доношења Закона о спорту допуштао је да се у области физичке културе (спорта) оснивају само друштвене организације, као друштвена правна лица која су располагала средствима у друштвеној својини. Грађани нису могли да оснују спортску организацију у облику удружења грађана или предузећа, и једино су могли да бирају облик друштвене организације: друштво за физичко васпитање и спортску рекреацију, друштво за физичку културу, спортску дружину, спортски клуб, спортску школу и сл. (чл. 8. ЗФК).

Према члану 20. ст. 1. и 2. Закона о спорту, спортску организацију као предузеће, односно установу, могу основати физичка лица, спортске организације и друга правна лица. У спортској организацији организованој као предузеће или установа, спортиста може да се бави спортским активностима професионално или аматерски. Одредба 20. Закона о спорту је још у време доношења била непотребна са становишта Закона о предузећима и Закона о јавним службама јер је чланом. 8. Закона о предузећима и чл. 4. Закона о јавним службама било изричито прописано да предузеће могу основати како физичка тако и правна лица. Како

¹⁸ Изузетак је допуштен Бајеру из Леверкузена (100% Bayer) и Волфсбургу (90% VW).

¹⁹ Удружење мајка може имати и мање од 50% удела уколико је на други начин обезбеђено да има положај као члан друштва који има већину удела (акција).

²⁰ Командитно друштво са ограниченом одговорношћу на акције.

свака спортска организација има статус правног лица, једини смисао ове одредбе може се наћи у наглашавању права спортске организације, било да је удружење или предузеће, да оснује другу спортску организацију као предузеће. Потребу за таквим наглашавањем налазила се у изричитом стављању ван снаге одредбе чл. 16. ст. 1. Закона о друштвеним организацијама и удружењима грађана Републике Србије која је право оснивања предузећа (радних организација) резервисала искључиво за друштвене организације, не допуштајући удружењима грађана да оснивају предузећа. Закон о привредним друштвима изричито у члану 2. став 1. допушта да правна и/или физичка лица оснивачким актом привредно друштво као правно лице ради обављања делатности у циљу стицања добити.

Према члану 5. став 1. Закона о привредним друштвима, привредно друштво може обављати све законом дозвољене делатности. Привредно друштво може да обавља делатност у простору који испуњава услове у погледу техничке опремљености, заштите на раду и заштите и унапређења животне средине, као и друге прописане услове.²¹ Испуњеност прописаних услова проверава надлежни орган у поступку редовног инспекцијског надзора.²² Закон о спорту садржи посебне одредбе о условима за обављање спортских активности. Спортска организација може обављати спортске активности ако има обезбеђен одговарајући простор, односно објекат, одговарајућу опрему, одговарајуће стручне раднике у зависности од врсте спорта, одговарајућег спортског стручњака за вођење спортских активности и ако испуњава услове у погледу безбедности спортиста у бављењу спортским активностима.²³ Према члану 20. став 4. Закона о спорту, министар надлежан за послове спорта је овлашћен да ближе прописује наведене услове и утврђује њихову испуњеност. Како сходно чл. Закона о спорту, Управа за спорт Министарства просвете и спорта не врши инспекцијски надзор над радом спортских организација, а нема ни формиран спортски инспекторат, у пракси је члан 20. Закона о спорту до сада тумачен тако да се од спортских организација као предузећа тражило да добију решење о испуњености услова за обављање спортских активности пре почетка њиховог обављања.²⁴

Спортска организација организована као привредно друштво може поред спортске активности за коју се региструје обављати и друге делатности, ако испуњава прописане услове за обављање сваке од тих делатности.

Услови за обављање спортских активности и делатности од стране спортских организација организованих као предузећа, односно установе ближе су регулисани Правилник о условима за обављање спортских активности и делатности.²⁵ Према члану 2. став 1. овог Правилника, спортска организација може обављати делатности у области спорта ако има: 1) у радном односу спортског стручњака са најмање вишим образовањем у области спорта, односно физичке културе; 2) у радном односу спортског стручњака са најмање II степеном оспособље-

²¹ Члан 6. став 1. Закона о привредним друштвима

²² Члан 6. став 2. Закона о привредним друштвима

²³ Члан 20. став 3. Закона о спорту

²⁴ Треба имати у виду и да је решење према коме се испуњеност услова за обављање делатности од стране предузећа цени у поступку инспекцијског надзора унето у Закон о предузећима након доношења Закона о спорту.

²⁵ "Службени гласник РС", број 30/99.

ности, ангажованог на пословима рекреативног спорта (код организација за обављање спортске делатности), односно рада са млађим категоријама (код спортских организација основаних као предузеће, односно установа); 3) у радном односу, поред спортских стручњака из тач. 1. и 2. овог члана, најмање једног спортског стручњака на сваких 360 чланова, односно корисника услуга, уколико се ради о спортским активностима из групе спортских игара (фудбал, кошарка, рукомет, одбојка, ватерполо, хокеј на леду, хокеј на трави и рагби), или једног спортског стручњака на сваких 180 чланова, односно корисника за остале спортске активности; 4) у радном односу лице са спортским звањем организатора спортског пословања; 5) у радном односу директора са спортским звањем спортског менаџера; 6) у радном односу лица са одговарајућим спортским звањем за обављање послова спортских стручних услуга (саветодавне и стручне услуге, информативни и пропагандни послови, истраживачко развојни рад, спортско посредовање и др.). Поред кадровских услова, спортска организација мора да има и одређен простор: 1) одговарајући спортски простор, односно објекат са: (1) основним просторијама, односно површинама за извођење једне или више спортских активности; (2) пратећим просторијама; (3) инсталацијама и одговарајућом техничком опремом; 2) две пословне просторије минималне површине 15 м², с пратећим WC. Који простор ће се сматрати одговарајућим, прописано је чл. 4. и 6 Правилника, у зависности од врсте спорта. За спортове који нису садржани у члану 6. Правилника, примењују се у погледу услова за простор, односно објекат, спортска правила одговарајућег спорта која се односе на услове за организовање такмичења и првенства националног значаја. Спортска организација мора, такође, да има и одговарајућу опрему.²⁶

Примена наведеног Правилника у пракси је наишла на озбиљне тешкоће, нарочито у делу испуњавања кадровских услова и услова у погледу „одговарајућег“ простора. Спортске организације су, углавном, тражиле издавање привременог решења о испуњености услова. Министарство за омладину и спорт је врло брзо после доношења Правилника о условима за обављање спортских активности и делатности утврдило Стручно упутство о минималним условима за издавање привремених решења. Према том упутству, минимални услови за издавање привременог решења о испуњености услова за обављање спортских активности су: 1) захтев за доношење решења о испуњености услова за обављање спортске активности, односно делатности (у захтеву мора бити наведено за коју спортску делатност, односно спортску активност се тражи доношење решења, уз навођење шифре делатности према јединственој класификацији делатности; захтев мора да садржи уобичајене податке који се према ЗУП-у траже за поднеске у управном поступку); 2) Извод (копију) из регистра Привредног суда (решење, делатности, овлашћено лице); 3) Копију статута организације; 4) уговор о раду (са пуним или једнотрећинским радним временом) са спортским стручњаком са најмање вишим образовањем у области спорта, односно физичке културе (одговарајућег смера); 5) копију исправе којом се доказује да организација има одговарајући спортски објекат, односно површине у складу са чланом 3. ст. 1. т. 1. Правилника о условима за обављање спортских активности и делатности (власнички лист,

²⁶ Члан 7. и 9. Правилника

уговор о закупу, уговор о послузи и сл.); 6) копију исправе којом се доказује да организација има две пословне просторије минималне површине 15 м², с пратећим ВЦ (власнички лист, уговор о закупу, уговор о послузи и сл.); 7) Исправе којима се доказује да организација има опрему из члана 9. Правилника о условима за обављање спортских активности и делатности; 8) плаћена прописана такса

Могућност утврђена Законом о спорту да се спортска организација организује као предузећа или установа у пракси је након доношења закона изузетно мало коришћена. Према нашим сазнањима, искључиво је реч о друштвеним предузећима²⁷, акционарским друштвима²⁸ и друштвима са ограниченом одговорношћу. У пракси је забележен само један пример оснивања клубова као установа (или је барем нама то тако познато) – ФК „Шумадија“ – Аранђеловац, који је 10. 10. 1997. године основала Скупштина општине Аранђеловац.

В. СПОРТСКА ОРГАНИЗАЦИЈА КАО ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ПРЕМА НАЦРТУ ЗАКОНА О СПОРТУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ИЗ 2006. И ПРЕДЛОГУ ИЗ 2007.

Последња верзија Нацрта закона о спорту из јула 2006. године, који је објавило тадашње Министарство просвете и спорта (Управа за спорт), регулисала је у оквиру посебног одељка оснивање и рад спортских организација као привредних друштава. За разлику од Преднацрта закона о спорту из 2004. године, којим је било предвиђено да у професионалним спортским такмичењима спортске организације морају да буду организоване као акционарска друштва, Нацрта закона о спорту из јула месеца 2006. године (Министарство просвете и спорта) полазио је од начела слободе избора за спортске организације да изаберу организациони облик: спортско удружење, привредно друштво, установа. Иако то, у суштини, и није спорно, Нацрт закона о спорту јасно је утврђивао и да спортску организацију као привредно друштво могу оснивати како домаћа тако и страна лица. Нажалост, из Предлога закона о спорту из новембра 2007. године избачен је одељак посвећен правном положају спортских организација као привредних друштава. Такво решење не само да одудара од упоредно-правних искустава него је и несхватљиво како са становишта стања у нашем спорту, посебно професионалном, тако и у односу на неуважавање специфичности које имају спортске организације као привредна друштва у односу на „обична“ привредна друштва. Једина „специфична“, али недовољна, одредба садржана је у чл. 25. Предлога у којој је утврђено: да власници, запослени или чланови органа једне спортске организације не могу у исто време бити и власници или чланови органа друге спортске организације која се такмичи у истом рангу такмичења или бити у њој

²⁷ Прелазним и завршним одредбама Закона о спорту било је предвиђено да постојеће друштвене организације у области спорта могу у року од годину дана од дана ступања на снагу закона одлучити да ли ће се трансформисати у удружење грађана са друштвеним капиталом или у друштвено предузеће. Само пар клубова је изабрао облик друштвеног предузећа (нпр. ФК Чукарички – Београд), док су се већина трансформисали у удружења грађана (око 5000).

²⁸ На пример, ФК Сартид – Смедерево.

запослени. Истим чланом је прописано и да чланови органа спортске организације не могу бити, поред лица из става 2. овог члана, ни следећа лица: лица која пословима и активностима могу непосредно да утичу на такмичење у истом рангу такмичења; носиоци функција, односно чланови органа надлежног гранског спортског савеза; власници спортских клубова и спортски посредници у одговарајућој грани спорта. Предлог закона не спречава, на пример, повезана лица да буду власници спортских организација, не предвиђа прекршајне санкције за вишеструко власништво и не ограничава поделу добити на крају године.

Полазећи од упоредноправних решења, Нацрт закона из јула 2006. прописивао је да новчани улог основног капитала спортске организације као привредног друштва на дан уплате износи најмање 25.000 (двадесет пет хиљада) евра у динарској противвредности по средњем курсу. Таквим решењем, Нацрт закона, у ствари, је утврђивао да новчани износ прописан Законом о привредним друштвима као потребан оснивачки капитал за акционарска друштва важи и код оснивања спортске организације у неком другом облику привредног друштва. Решење је потпуно рационално, јер када се узму у обзир услови које треба спортска организација одмах да испуни да би обављала спортске активности и делатности и да би се укључила у неки систем такмичења, доћи ће се до податка да је и сума од 25.000 евра мала сума. Законом о спорту Хрватске из 2006. године је, на пример, предвиђено да је професионалном спортској организацији (мора бити организована као акционарско друштво) потребан оснивачки капитал (у новцу) у висини од 500.000 куна (1 ЕУР – 7,3386 куна). Или, Законом о физичкој култури Пољске предвиђено је да основни капитал професионалне спортске организације (спортско акционарско друштво) мора бити најмање 1 милион злота.

На спортске организације као привредна друштва и установе примењују се прописи о привредним друштвима, односно установама, у питањима која нису уређена Законом о спорту. Како би министарство надлежно за послове спорта имало евиденцију и преглед основаних спортских организација као предузећа и установа, Нацрт закона прописује да надлежни регистарски орган доставља министарству примерак решења о упису података у регистру, као и примерак статута, у року од три дана од дана доношења решења

Како би се спречила могућност манипулације спортском организацијом, односно да она буде само „имиц“ за друге привредне послове, Нацртом закона је било предвиђено да спортска организација основана као привредно друштво, односно установа може се бавити спортским активностима и делатностима уколико се те активности и делатности обављају као претежна делатност привредног друштва, односно установе. Спортска организација, такође, не може мењати своју основну делатност, односно престати да се бави спортским активностима и са њима повезаним делатностима због којих је основана. Осим тога, из назива „спортског привредног друштва“ мора бити видљиво да је у питању спортска организација и не сме се доводити у заблуду у погледу циљева спортске организације или о томе о каквој се врсти правног лица ради.

Негативна искуства појединих земаља (нпр. немачки ФК Хамбургер и хрватски ФК Динамо), показало је да поједини власници у трци за брзом зарадом и не водећи рачуна о самој суштини спорта, могу озбиљно да угрозе регуларност

такмичења и доведу у питање даљи опстанак чак и „реномираних“ спортских клубова тако што ће, на пример, распродати све играче и остварено добит поделити као дивиденду. Поучени тим искуствима, и међународни спортски савези, попут УЕФЕ, указали су да стицање профита који би био извучен из спорта није легитимни циљ власништва над спортским клубовима као привредним друштвима. Због тога, Нацрт закона је утврђивао да добит коју у текућој години оствари спортска организација основана као привредно друштво мора бити најмање 80% реинвестирана у делатност спортске организације.

Друга опасност која прети регуларности спортских такмичења из постојања спортских организација као привредних друштава лежи у различитим видовима сукоба интереса. Да би се спречиле могуће злоупотребе, Нацрт закона је утврђивао да исто лице не може директно, посредно или преко повезаних лица, у смислу закона којим је уређен рад привредних друштава, бити власник, односно имати уделе или акције у више од једне спортске организација у истом степену такмичења, а у оквиру истог спорта може имати акције, односно уделе који дају право на више од 5% гласова у скупштини привредног друштва само у још једној спортској организацији као привредном друштву или установи (у пољском Закону о физичкој култури он износи на пример 1%). Уделе, односно акције спортске организације као привредног друштва или установе не могу, директно, посредно или преко повезаних лица, да имају лица чији послови и активности могу непосредно да утичу на такмичење у одговарајућој спортској грани (спортске судије, менаџери у спорту, спортисти, тренери, и сл.), као и власници спортских кладионица и изабрана и постављена лица у органима надлежног гранског савеза. Уколико неко лице стекне уделе, односно акције супротно закону, дужно је да без одлагања отуђи свој удео, односно акције које је стекао иако није на то имало право, а док то не учини не може остваривати права из стечених удела, односно акција ни у једној спортској организацији. До отуђења удела, односно акција, права из удела, односно акција остварује повереник кога именује надлежни национални грански спортски савез.

Спортски живот једног клуба пун је различитих осцилација. Какве год тешкоће да настану у даљем опстанку спортске организације, основна идеја у свим срединама је да се задржи достигнути такмичарски ниво. Полазећи од тога, али и од постојеће праксе, Нацрт закон је утврђивао да спортска организација може основати другу спортску организацију као привредно друштво (укључујући и оснивање привредног друштва од свог организационог дела) и на њега пренети права и обавезе у погледу учешћа у одређеном рангу такмичења и права и обавезе према одређеним спортистима и другим ангажованим лицима, у складу са законом и спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза. Ако то учини, спортска организација као привредно друштво солидарно одговара за обавезе спортске организације свог оснивача, настале пре оснивања. Поред ове могућности, Нацрт закона је допушта да и новооснована спортска организација као привредно друштво или установа може уместо одређене спортске организације наставити такмичење у оном степену такмичења у коме се такмичила спортска организација, али при том морају да буду испуњени и одређени услови: да има седиште у истом месту као и спорт-

ска организација; да је уписана у регистар код надлежног органа, а спортска организација је брисана из регистра; да је одлуком о престанку спортске организације утврђено да спортска организација као предузеће, односно установа преузима права и обавезе у погледу учешћа у одређеном такмичењу (лиги), као и права и обавезе према спортистима под уговором; да је примљена у чланство надлежног гранског спортског савеза; да је спортским правилима надлежног гранског спортског савеза допуштено преношење права учешћа у одређеном рангу такмичења између спортских организација.

Г. ПРОМЕНА ОБЛИКА СПОРТСКОГ УДРУЖЕЊА У СПОРТСКО ПРИВРЕДНО ДРУШТВО

Као што важеће законодавство не познаје могућност статусних промена неког удружења тако не допушта ни промену правног облика удружења у привредно друштво. Многи, чак, мешају промену облика удружења са питањем приватизације друштвеног капитала. То је, међутим, потпуно другачији проблем. Власништво над средствима у друштвеној својини може да се уреди на различите начине, а да удружење у опште не промени свој правни облик, као што је то урађено, на пример, у Словенији и Хрватској. Промена правног облика спортског удружења у привредно друштво је могућа код сваког удружења и управо подразумева јасан власнички статус имовине удружења. Сходно Закону о основним својинско правним односима, имовина „класичних“ удружење грађана, као грађанско правно лице, јесте њихова приватна својина. Једини прави проблем код промене правног облика удружења је како спречити изигравање непрофитног карактера удружења, односно како онемогућити чланове удружења да трансформацијом удружења у привредно друштво међусобно бесплатно поделе имовину удружења, која није њихова. Ту опасност је могуће једино спречити прописивањем јасне процедуре и допуштањем избора оног облика привредног друштва који онемогућава бесплатно стицање имовине привредног друштва. Због тога, а полазећи од упоредно-правних решења (нпр. Немачка, Хрватска), Предлог закона о спорту из 2007. године, предвиђа да спортско удружење може променити облик само у акционарско друштво.

Према Предлогу закона о спорту из 2007. године, на промену облика спортског удружења у акционарско друштво сходно би се примењивали прописи којима је уређено оснивање отвореног акционарског друштва. Одлука о промени облика спортског удружења садржи нарочито: назив, седиште и адресу спортског удружења које мења правни облик; пословно име и седиште акционарског друштва у које се спортско удружење претвара; број акција и њихову номиналну вредност; овлашћење оснивачкој скупштини да бира прве органе акционарског друштва.

Јавни позив за упис акција мора се јавно објавити најмање 30 дана а највише 60 дана од дана усвајања одлуке о промени правног облика. Рок за упис акци-

ја не може бити краћи од 15 ни дужи од 60 дана. За пуноважна потраживања од спортског удружења, повериоци могу уписати акције акционарског друштва у висини својих потраживања. Како би се заштити повериоци, спортско удружење је дужно да најкасније седам дана од доношења одлуке о промени облика писаним путем обавести своје повериоце о могућности да у року за упис акција могу да претворе своја потраживања у акције. У сваком случају, претварање потраживања у акције има предност у односу на куповину акција. Ако је спортско удружење члан спортског друштва, то спортско друштво има право на упис акција без накнаде у висини од 15% укупног капитала спортског удружења. Иначе, поступак претварања потраживања у акције ближе уређује министар надлежан за привреду, а министарство надлежно за привреду давало би и сагласност на висину потраживања која могу бити претворена у акције. У случају када је број акција које се нуде за упис мањи од броја акција који је потребан за претварање потраживања у акције, врши се сразмерно умањење броја акција које се уписују од стране поверилаца спортског удружења.

Завршетком промене облика, акционарско друштво постаје правни наследник спортског удружења чијом променом облика је настало, те преузима сва права и обавезе спортског удружења из ког је трансформацијом настало, укључујући и запослене, с тим да је обавезно да обавља исту делатност као и спортско удружење чијом променом правног облика је настало.

Пре доношења одлуке о промени облика, удружење проценом утврђује вредност укупног капитала и процењени капитал исказује у акцијама. Процена се врши сходном применом прописа о процени вредности друштвеног, односно државног капитала. При утврђивању вредности укупног капитала посебно се врши вредновање нематеријалне спортске вредности спортског удружења, на основу: назива, традиције и спортских успеха удружења у последње 20 такмичарских сезона, броја репрезентативаца, вредности спортиста са којима удружење има уговор, броја младих спортиста и др. С обзиром на за овакво вредновање капитала недостају одговарајући прописи, Предлогом закона је предвиђено да министри надлежни за финансије, привреду и спорт ближе уреди критеријуме за вредновање нематеријалне спортске вредности спортског удружења.

У јавној расправи је истицан и захтев да се допусти промена облика спортског удружења и у тзв. „затворена акционарска друштва“. То је образлагано потребом да спортске организације „сачувају свој бренд као и своје чланове, односно да успоставе контролну управљачку функцију“. Предлогом закона није прихваћена таква могућност јер би то било супротно непрофитном карактеру спортских удружења. Предлогом закона о удружењима је, у складу са упоредноправним решењима, прописано да су удружења непрофитна правна лица, да се имовина удружења не може делити члановима удружења и да се чланска права не могу преносити нити наслеђивати. Таквом законском дефинисању удружења противуречило би ако би се допустило да чланови спортског удружења „у затвореном процесу емитовања акција“ откупе акције, поготову што би то отворило могућност за намерно обарање вредности спортског удружења како би се што јефтиније дошло до акција. С друге стране, од тренутка промене облика спортског удружења у акционарско друштво, то ново акционарско друштво нема ни-

какве чланове, већ своје власнике (акција) па се не може ни говорити о „очувању чланства клуба“.

За разлику од Нацрта закона о спорту из 2006. године, Предлог закона о спорту из 2007. године није предвидео обавезну промену облика спортског удружења у акционарско друштво у случају када су испуњени услови за стечај спортског удружења. Сматрамо да је такво одређење лоше јер је то био једини начин да се бројна спортска удружења спасу од гашења, имајући у виду финансијско стање у коме се налазе и велике дугове којима су оптерећени. Хрватски Закон о спорту из 2006. године садржи такво решење, уз детаљно регулисање поступка обавезног преобликовања спортског удружења. Посебно су интересантно одредбе којима се омогућава јединицама локалне самоуправе на чијој територији спортско удружење има седиште да постану власници таквих спортских удружења, кроз давање права на првенство уписа акција и права да упишу акције у виду давања права коришћења на спортским објектима. Такође је значајно и решење којим је предвиђено да Република Хрватска може пренети своје тражбине према спортским клубовима-удружењима, који су обавезни да се преобликују у ш.д.д., на јединицу локалне самоуправе, у којој је седиште спортског клуба-удружења, према посебном уговору о преносу. Осим тога, правна лица у којима Република Хрватска има већински удео или већинско право гласа могу пренети своје тражбине према спортском клубу-удружењу, који је обавезан да се преобликује у ш.д.д., на јединицу локалне самоуправе, у којој је седиште спортског клуба-удружења, према посебном уговору о преносу у којем ће се утврдити права и обавезе уговорних страна.

Д. ТРЖИШНИ ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА ВРЕДНОСТ АКЦИЈА СПОРТСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ (КЛУБА) ОРГАНИЗОВАНЕ КАО АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО

Питање о вредности неког спортског друштва капитала поставља се тек када оно ступи на берзу. Међународна пракса је показала да се општи фактори за процену вредности неког друштва капитала (цена/вредност - зарада/доходак - сразмера/однос) могу само ограничено применити на спортска друштва капитала (акционарска друштва). Пошто недостају поуздани фактори за процену развоја курса акција спортског акционарског друштва, акције спортских акционарских друштава се сврставају у групу ризичних акција. Утицај догађаја који се не могу укалкулисати или то могу веома тешко, на економски развој спортског акционарског друштва и курс на берзи његових акција много је већи него код других акционарских друштава. Циљ сваког спортског акционарског друштва које се котира на берзи мора да буде да снизи утицај спортског подручја на будући укупни резултат друштва колико је то могуће (модернизовање стадиона, позиционирање у подручје «разнонада, спорт, забава», дугорочни спонзорски уговори, развој телевизијских права).

Меродавни фактори за процену вредности спортског друштва капитала се, начелно, могу поделити и три категорије:

1) општи фактори који утичу на курс акција

- коњуатура (мали утицај);
- инфлација (мали утицај);
- ново камата (мали утицај);
- односи у променама курс (мали утицај);
- правила берзе (мали утицај);
- политички и правни оквири (негативан утицај правила УЕФЕ која ограничавају учешће клубова истог већинског власника у европским клупским такмичењима; негативан утицај правила ЕУ о трансферима играча; телевизијска права - картели) (знатан утицај).

2) фундаментални подаци о друштву

- пословни резултати (мали утицај);
- бонитет (мали утицај);
- будући пословни изгледи (телевизијска права; спонзорски уговори, маркентишки концепт, модернизовање постојећег стадиона) (изузетно велики утицај);
- процена квалитета менаџмента како у пословно-економском тако и спортско техничком погледу (битан утицај);
- шпекулације о преузимању (могућ утицај).

3) спортско специфични фактори (надпропорционални утицај)

- спортско име - спортски рејтинг;
- спортски резултати (по правилу су меродавнији резултати у сезони него у једној утакмици);
- негативне вести (испадање из лиге, неквалификовање на међународна такмичења, повреда битног играча);
- позитивне вести (квалификоваше на међународна такмичења, пролазак одређене рунде такмичења, успешни трансфери, ангажовање познатог тренера или менаџера).

Глава седма

ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА У ОБЛАСТИ СПОРТА ИЗ ЈАВНИХ СРЕДСТАВА

Спорт као важан фактор у људском развоју мора бити подржан на одговарајући начин и из јавних средстава, односно буџета јавних власти и јавних фондова. Без финансијског учешћа националних, регионалних и локалних власти у програмима подршке и развоја спорта није могуће остваривање његових функција. Обим финансирања требало би да одговара улози јавних власти у области спорта, на коју смо покушали да укажемо у овој књизи. Он, разуме се, доста зависи од економске развијености одређене заједнице (државе, региона, града), али би, и у лошијим економским условима, спорт морао, као јавна служба заједнице, да има равноправан третман са другим областима, као што су образовање, здравство, уметност, туризам и сл. С друге стране, како ефикасна спортска политика може да буде одређена и спроведена само кроз сарадњу приватног и јавног сектора који су директно или индиректно укључени у спорт, јавне власти своју финансијску подршку спорту треба да ускладе са финансијским потенцијалима добровољних и приватних организација у области спорта, стварајући, при том, повољан законски амбијент за подстицање улагања у спорт.

Економски стимуланс који спорт производи даје допринос повећању потрошње, дохотка и запошљавања и поспешује локални, регионални и национални економски развој. Спорт и сектори који прате спорт, укључујући спортске капацитете, имају значајне ефекте и за отварање нових радних места.

Развој спорта битно зависи од врсте, раста и повећања извора финансирања спорта (јавни сектор, приватни сектор, приватни извори). У том погледу постоје значајне разлике између европских земаља, као што постоји и различито виђење улоге централне, регионалне и локалне власти. Спортске активности се, у Европи, углавном финансирају из приватних извора (прихода) добровољних прилога, спонзора и из средстава локалних и регионалних власти. У највећем броју европских земаља локалне власти су те које у највећој мери финансирају спорт, а не централна Влада (видети тач. 30–43. Завршне декларације Европске конференције о спорту и локалним властима: „Спорт за све - улога и одговорности локалних власти“, одржане 1996. године у Мађарској).

Развој спорта треба да омогући одговарајућа подршка и јавних буџетских средстава и ресурса јавних фондова, на локалном, регионалном и националном нивоу. Јавне власти треба да омогуће директно и транспарентно јавно финансирање спорта, како кроз текуће тако и кроз капиталне трошкове. Јавне власти свих нивоа треба да, у међусобној сарадњи и у дијалогу са добровољним и комерцијалним сектором, установе политику финансирања појединих области спорта (рекреативни, такмичарски, професионални), како би се координирале активности на обезбеђењу и коришћењу финансијских средстава и спортских капацитета.

У финансирању спорта треба да се успостави финансијска равнотежа између јавне и приватне потрошње у спорту. При том, треба охрабривати мешовито финансирање спортских програма из јавног и приватног сектора, као и улагања самих организација из њихових прихода. Обезбеђивање средстава и управљање тим средствима треба да буду засновани на директној и блиској сарадњи оних који се баве спортом и корисници су средстава, и оних који доносе одлуке о давању средстава. Финансијски доприноси јавних власти или појединих власти истог нивоа, треба да се прилагоде „суштинском“ дијалогу између примаоца средстава (корисника) и јавних функционера који доносе одлуке.

Комерцијално спонзорисање и маркетинг у спорту одавно су већ признати и прихваћени као извор додатних средстава за финансирање спорта. Од доброг спонзорисања корист имају и спорт и спонзори, и с тога јавне власти треба да подржавају и промовишу такав облик финансирања. Наравно, овде не треба заборавити и подршку донаторству у спорту. Пореске олакшице су једна од најефикаснијих средстава које стоје јавним властима на располагању у циљу подстицања пословних кругова и заинтересованих лица да уложе своја средства у развој спорта.

Одвијање различитих активности у спорту највећим делом се темељи на добровољном раду (волонтери), али јавне власти треба да подрже и стварање нових радних места у спорту, што укључује и едукацију постојећих и будућих запослених и послодаваца у области спорта.

Као што јавне власти треба да дају финансијски допринос развоју спорта, и они који се баве спортом треба да дају свој допринос кроз чланарину, пропорционално са врстама активности којима се баве.

Године, као што финансирање спорта није исто на националном, регионалном и локалном нивоу тако се финансирање спорта различито врши између појединих спортова и између различитих нивоа истог спорта. Јавне власти, а посебно локалне треба да ублаже финансијску неједнакост која постоји између врхунског спорта и спорта за све, подржавајући при том оне спортове који су мање медијски атрактивни.

Када су у питању трошкови за одржавање капацитета грађани треба да дају свој допринос, чак и симболичан, мада јавне власти увек при том треба да воде рачуна да сума не буде нешто што ће отежавати или бити препрека спорту за све, а да посебни услови треба да важе за привилеговане категорије лица (сиромашни, особе са посебним потребама и др.).

Јавне власти треба да буду свесне своје примарне одговорности на стварању и одржавању економских услова за развој спорта онако како је то дефинисано у Европској спортској повељи (видети Предлог бр. Р(95)17: „О значају спорта за друштво“, који је усвојио Комитет министара Савета Европе, 12. октобра 1995. године). Наиме, према чл. 12. Европске спортске повеље, за остваривање циљева и сврхе те Повеље, спорту треба да буде доступна одговарајућа подршка и ресурси из јавних средстава, на националном, регионалном и локалном нивоу. Та подршка треба да буде комбинована и са приватним финансијским средствима и сопственим приходовањем спортског сектора.

А. ЕВРОПСКИ СТАНДАРДИ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА У ОБЛАСТИ СПОРТА

Са становишта европских стандарда, иако постоје и значајне разлике између појединих земаља, избор програма и финансирање би требало, начелно, да се врши на основу следећих начела:

- финансијска помоћ може (сме) да уследи само онда када постоје знатни интереси који се без финансијске потпоре јавних власти не могу у довољној мери задовољити (одређени спортски програм у опште не може да започне или да се оконча без средстава из буџета) и ако надлежни орган процени да је помоћ потребна и према основу и према висини (принцип супсидијаритета);
- да би надлежни орган могао да процени да ли је одређена активност од интереса за државу, односно локалну заједницу и да ли је помоћ заиста потребна, нужно је доношење акта (правилника) којим се конкретизују општа начела, критеријуми за одобрење и поједина подручја помоћи;
- одлука о одобравању помоћи, нарочито када има више захтева (код јавних конкурса то је редовно случај) врши се у пет корака: утврђивање постојећег стања; проучавање различитих алтернатива (алтернативних предлога) и њихово вредновање; одлучивање о најпримеренијој алтернативи. Након доношења одлуке и давања помоћи, надлежни орган треба да стално прати спровођење програма и да након реализације програма, на основу повратних информација, изврши анализу учинка, односно постигнутих резултата.
- непостојање правног захтева за финансијску помоћ. Околност да је законом предвиђено шта су потребе грађана које се задовољавају на одређеном нивоу не значи да постоји и правна обавеза јавних власти да финансирају рад спортских удружења и других организација у области спорта (са своје територије);
- суфинансирање;
- детаљан и образложен програм, са одговарајућом пропратном документацијом. Сматра се корисним постојање формулара на којима се подносе захтеви, односно предлози програма (У Салцбургу – Аустрија, на пример, сваки захтев који прелази 1000 евра мора бити поднет на прописаном формулару);
- помоћ се начелно може пружити само појединцима и правним лицима (организацијама) која послују на непрофитној основи (аматерски спорт), а изузетно и организацијама из области професионалног спорта (пре свега неновчане природе – могу се, на пример, обезбедити субвенције за коришћење од стране грађана спортских капацитета комерцијалног клуба који су стратешки лоцирани);

- приоритет имају програми који су структурне и развојне природе. Активности и мере морају, по правилу, бити у границама ширег (вишегодишњег) плана развоја спорта (планирање као процес);
- помоћ треба да добију само оне организације са унутрашњом демократском структуром, које су дуготрајним радом и сопственим активностима показали значајне резултате и који своју имовину користи само за остваривање општедруштвено корисних спортских циљева;
- не сме да постоји никаква основана сумња у могућност реализовања програма (испуњеност просторних, кадровских, организационих и других услова);
- завршени програм, односно активности могу да се финансирају само ако је реч о трошковима које носилац програма, односно активности не може да намири и које није могао да предвиди;
- пре одобравања средстава мора се утврдити да ли се дотични програм финансира или ће се финансирати из других јавних средстава, како на државном тако и на другим нивоима;
- зајам за финансирање одређеног програма може да се да само ако је осигурано његово враћање;
- програма се финансирају у таквим износима и под таквим условима који обезбеђују, односно који су подобни да уз најмањи утрошак средстава из буџета постигну намеравани резултат;
- од примаоца средстава, односно од носиоца програма може се захтевати да за реализацију програма обезбеди део личних средстава и средстава од давања других лица, уколико из реализације програма за њих настају очигледне израсчунљиве користи;
- од примаоца средстава се може тражити одређена «противуслуга», као, на пример, бесплатни термина, бесплатне улазнице, бесплатни курсеви и сл.
- средства се обезбеђују или као неповратна средства или као отплата анuitета, камата или кредитних трошкова за узети кредит или као зајмови. Бесповратна помоћ може да уследи само ако није могуће финансирање путем отплата кредита или давањем зајма;
- давање средстава може се уговором учинити зависним од гарантовања (обезбеђења) овлашћеним лицима даваоца средстава неометаног увида стања на лицу места и провере реализовања пројекта, као и достављање одговарајућих извештаја и доказа у утврђеним роковима;
- помоћ која се састоји у већим сумама даје се, по правилу, у ратама;
- уговором треба обезбедити обавезу враћања, са припадајућом каматом, ненаменски утрошених средстава.

Скупштина сталне конференције градова и општина Србије усвојила је 2005. године **Европски кодекс понашања локалних и регионалних изабраних представника** (Конгрес локалних и регионалних власти Савета Европе, 1999), и позвала све носиоце јавних функција да га се придржавају. Тим Кодексом су утврђена основна правила за понашање локалних и регионалних изабраних представника у вршењу њихових функција и овлашћења. Појам „изабрани представник“ означава било којег политичара који има мандат локалне или регионалне власти добијен путем непосредног избора (избор директним гласањем) или посредним избором (избор од стране локалног или регионалног савета на извршну функцију). При избору спортских програма који ће се финансирати из буџета, изабрани представници би морали да имају у виду и следећа правила Кодекса:

- Изабрани представници обављају дужност по закону и у свим случајевима морају поступати у складу са законом.
- У обављању својих функција, изабрани представници ће служити општем интересу, а не искључиво свом директном или индиректном личном интересу или приватном интересу појединаца или група појединаца, са циљем постизања директне или индиректне личне користи.
- Изабрани представници ће обављати своје функције савесно, уз отвореност и спремност да одговарају за своје одлуке.
- Изабрани представници неће вршити своје функције односно користити овлашћења свог положаја у циљу остваривања приватног интереса појединаца или група појединаца, а ради постизања своје директне или индиректне личне користи. Такође, изабрани представници неће вршити своје функције односно користити овлашћења свог положаја у циљу остваривања својих сопствених, директних или индиректних приватних или личних интереса.
- Када изабрани представници имају директан или индиректан лични интерес у материји коју испитују локални или регионални савети или извршна тела, они ће објавити те интересе пре већања и гласања. Изабрани представници ће се уздржати од било какве изјаве или гласања о питањима у вези с којима имају непосредан или посредан лични интерес.
- Изабрани представници неће обављати функције, имати изборне мандате, занимања или службене дужности које обухватају надзор над њиховим сопственим функцијама као изабраних представника или које су они сами дужни да надзиру у својству изабраних представника.
- У вршењу дискреционе власти, изабрани представници неће себи пружати било какву директну или индиректну личну предност, или давати предност било ком појединцу или групи појединаца, са циљем остваривања директне или индиректне личне користи од тога.
- За сваку своју одлуку, изабрани представници ће давати исцрпно образложење, уз навођење свих чињеница на којима је та одлука заснована, а посебно - која правила и прописи су примењени, уз указивање на то да одлука удовољава тим правилима и прописима. У не-

достатку правила и прописа, образложење одлуке ће обухватити елементе као што су указивање на њену уравнотеженост, правичност и сагласност са општим интересом.

- Изабрани представници ће се у обављању својих функција уздржати од било каквог понашања које би, по важећем домаћем или међународном кривичном законодавству, могло да се окарактерише као активно или пасивно подмићивање.
- Изабрани представници ће се придржавати буџетске и финансијске дисциплине која обезбеђује исправно управљање јавним приходима, на начин регулисан важећим националним законодавством. У обављању својих дужности, изабрани представници неће учинити ништа чиме би проневерили буџетска средства и/или донације. Они неће предузимати ништа што би могло довести до тога да се буџетска средства и/или донације користе директно или индиректно у личне сврхе.
- Изабрани представници ће бити одговорни комплетном локалном становништву за време свог мандата. Изабрани представници ће детаљно образложити сваку одлуку коју донесу, наводећи све чиниоце на којима је одлука заснована, а посебно правила и прописе који су примењени и указујући на то у ком смислу је та одлука у складу са тим правилима и прописима. У случају када је таква информација поверљива, разлози за то ће бити објашњени.
- Изабрани представници ће уредно одговарати на било који јавно изречени захтев који се односи на обављање њихових функција, образложење њихових поступака или функционисање служби и органа за чији рад они сnose одговорност. Они ће подржавати и подстицати све поступке и мере које значе транспарентност у вршењу њихове функције и у функционисању служби и органа за чији рад су одговорни.
- Изабрани представници ће вредно, поштено и у потпуности одговарати на све захтеве медија за давање информација везаних за обављање њихових функција, али неће пружити ниједну поверљиву информацију или информацију која се тиче приватног живота изабраних представника или трећег лица.
- Изабрани представници ће охрабривати и подстицати све мере које имају за циљ унапређење медијског праћења њихових активности, обављања њихових функција и функционисања служби и одељења за чији рад су одговорни.

Б. ОПШТИ ИНТЕРЕС У ОБЛАСТИ СПОРТА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

І. Закон о спорту

Општи интерес у области спорта, за чије се остваривање средства обезбеђују у буџету Републике утврђен је чланом 69. Закона о спорту. Према одредби тог члана, општи интерес у области спорта у Републици јесте:

Обезбеђење услова за развој врхунског спортског стваралаштва (чл. 69. т. 1)

- Финансирају се само оне активности које су у функцији развоја врхунског спортског стваралаштва (врхунског резултата), као што су припреме, набавка опреме, унапређење стручног рада, тестирања и сл.
- Ближе критеријуми за финансирање по овом основу утврђени су Правилником о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта.

Обезбеђење услова за спортска такмичења школске омладине и студената (чл. 69. т. 1)

- Претходно је потребно да министар надлежан за спорт донесе, заједно са Спортским савезом Србије, Правилник о одржавању ученичких и студентских спортских такмичења.
- Општински и међуопштински ново такмичења првенствено обезбеђују општине и градови.

Изградња, опремања и одржавање спортских објеката од интереса за Републику (чл. 69. т. 2)

- Није битно ко је власник спортског објекта.
- Ближе критеријуми за финансирање по овом основу утврђени су Правилником о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта.
- Министар надлежан за послове спорта утврђује објекте који су од интереса за Републику и не могу се финансирати објекти који нису обухваћени одлуком (чл. 72. Закона о спорту).

Истраживачко-развојни и научноистраживачки рад у спорту (чл. 69. т. 3)

- Финансирају се пројекти, штампање публикација, научни скупови и сл.
- Ближе критеријуми за финансирање по овом основу утврђени су Правилником о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта.

Организација спортских такмичења и спортских манифестација од интереса за Републику (чл. 69. т. 4)

- Могу се финансирати само спортска такмичења и манифестације за које се утврди да су од интереса за Републику.
- Уколико су у питању међународна спортска такмичења, Министар надлежан за послове спорта, на предлог Спортског савеза Србије, доноси и годи-

шњи и четворогодишњи програм којим се утврђују међународна спортска такмичења за чију организацију се обезбеђују средства у буџету Републике.

- Ближе критеријуми за финансирање по овом основу утврђени су Правилником о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта.

Међурепубличка и међународна спортска сарадња (чл. 69. т. 5)

- Испуњавање преузетих државних обавеза из међународних и међудржавних споразума (Србија има обавезе из Европске конвенције против допинга у спорту и Европске конвенције о спречавању насиља и недолучног понашања гледалаца на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама). У 2005. години потписан је програм спортске сарадње са Високим саветом за развој спорта Шпаније, а у 2006. години потписан је Протокол о сарадњи са Националном агенцијом за спорт Румуније и Меморандум о споразумевању у области спорта са Државном управом за спорт НР Кине).
- Међународна спортска сарадња организација у области спорта (више нема међурепубличке) која је од општег интереса за Републику (ту би ушле и чланске котизације међународним савезима).
- Ближе критеријуми за финансирање по овом основу утврђени су Правилником о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта.

Делатност организација у области спорта које је основала Република Србија (чл. 69. т. 6)

- Тренутно су то само Републички завод за спорт и Антидопинг агенција Републике Србије.

Делатност организација у области спорта које је основала територијална јединица, односно друга организација, а које послују средствима у државној својини и које својим размештајем, наменом, структуром и опремом обезбеђују услове за развој врхунског спортског стваралаштва (чл. 69. т. 6)

- Тренутно је такав статус утврђен само за СПЦ „Боро и Рамиз“ из Приштине.

Остваривање програма или делова програма спортских центара, спортских кампова и других организација којима се доприноси развоју спорта (чл. 69. т. 7)

- Реч је о финансирању програма организација за обављање спортских делатности, али и других организација које имају програме од општег интереса у области спорта.
- Овом тачком се омогућава финансирање и оних програма који нису усмерени на врхунски спортски резултат већ на повећање обухвата бављења грађана спортом (ту би спадали и омладински спортски програми).
- Финансирају се само оне активности које су у функцији развоја спорта у Републици.

- Ближе критеријуми за финансирање по овом основу утврђени су Правилником о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта.
- У 2006. години кампови су организовани у трајању од десет дана у 41 спортској дисциплини. Реализовани број пансион дана је 32.078, што значи да је преко 3000 спортиста прошло кроз овај програм.

Обезбеђење врхунским спортистима - аматерима права из здравственог осигурања (чл. 69. т. 8)

- Финансирање остваривања права из здравственог осигурања односи се само на спортисте аматере који су стекли статус врхунског спортисте у складу са важећом категоризацијом.
- Финансирање остваривање права из здравственог осигурања врши се само ако спортиста права из здравственог осигурања не остварује по прописима о обавезном здравственом осигурању.

Стипендије врхунским спортистима за спортско усавањавање (чл. 69. т. 9)

- Финансирају се само стипендије спортиста који су стекли статус врхунског спортисте у складу са важећом категоризацијом.
- Финансирање се врши у складу са Правилником о ближим условима и критеријумима за стипендирање врхунских спортиста и за новчану помоћ врхунским спортистима.

Новчану помоћ врхунским спортистима са посебним заслугама (чл. 69. т. 9)

- Новчану помоћ могу добити врхунски спортисти са посебним заслугама за развој спорта у Републици, који су Републичком категоризацијом спортиста ранжирани као заслужни спортисти.
- Финансирање се врши у складу са Правилником о ближим условима и критеријумима за стипендирање врхунских спортиста и за новчану помоћ врхунским спортистима.

Национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта (чл. 69. т. 10)

- Национално спортско признање и новчане награде за постигнуте резултате у олимпијским спортовима додељују се у складу са Уредбом о националним признањима и наградама за посебан допринос развоју и афирмацији спорта.
- Додела награда за посебан допринос развоју и афирмацији неолимпијског спорта треба да се уреди посебним актом Владе.
- У 2006. години спортисти Србије (и Црне Горе) закључно са 30. новембром, освојили су укупно 673 медаља у категорисаним спортским гранама на нивоу Балкана, Европе и света, према подацима Републичког завода за спорт. На име награде за освојене медаље у 2006. години исплаћено је из буџета 795.000 еура.

Оно што је посебно важно констатовати након анализе Закона о спорту Републике Србије и пратећих подзаконских аката јесте:

- не постоји обавеза Републике Србије да финансира сваку организацију у области спорта, па ни било који савез, осим организација из чл. 69. тачке 6.
- осим потреба из чл. 69. тачке 6, 8, 9. и 10. које се финансирају по посебној процедури (утврђеној посебним правилницима), све остале активности којима се остварује општи интерес у области спорта финансирају се искључиво преко програма које те организације подносе министарству надлежном за спорт, у складу са Правилником о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта. Са носиоцем изабраног програма обавезно се закључује уговор.
- чланом 70. ст. 1. Закона о спорту прописано је да организације у области спорта достављају своје програме за наредну годину, којима остварују општи интерес у области спорта, и предрачун трошкова потребних за њихово остваривање, најкасније до 1. 10. текуће године за наредну годину. Циљ утврђивања овог рока био је да се министарству надлежном за спорт омогући да на основу предлога спортских савеза сагледа колике су стварне потребе за финансирање програма у наредној години. Међутим, овако дефинисан рок за подношење програма супротан је роковима у којима се дефинише и доноси буџет Републике, утврђеним Законом о буџетском систему, па се у пракси и не примењује. Према чл. 14. Закона о буџетском систему битни рокови у припреми буџета су: Влада до 15. маја усваја Меморандум о буџету којим дефинише економску и фискалну политику за буџетску годину и наредне две године; министар надлежан за спорт доставља предлог финансијског плана Министарству финансија до 1. августа; министар финансија доставља Влади нацрт буџета Републике за наредну годину до 15. октобра; Влада усваја предлог буџета Републике за наредну годину до 1. новембра; Народна скупштина доноси буџет до 15. децембра;
- да би одређени програм био финансиран, како сам програм тако и организација која подноси његов предлог мора да испуни све критеријуме утврђене Правилником о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта;
- организације у области спорта које су чланице Спортског савеза Србије не могу самостално подносити предлоге програма министарству надлежном за спорт за добијање средстава за реализацију својих програма, него то могу искључиво радити преко Спортског савеза Србије. Према члану 43. Закона о спорту, Спортском савезу Србије поверено је предлаже министарству надлежном за послове спорта програме својих чланова који ће се финансирати из буџета Републике и да предлаже грански савез преко којег се реализују програми којима се остварује општи интерес (након државног осамостаљивања Србије, Спортски савез Србије предлаже програма националних гранских савеза у координацији са Олимпијским комитетом Србије);
- организације у области спорта које нису чланови ССС могу директно подносити програме Управи за спорт. Организације и заједнице које по својој природи не спадају у организације у области спорта (нпр. општи-

не и градови, школе и сл.) могу директно достављати министарству надлежном за спорт своје програме који су од општег интереса;

- у једној спортског грани могу се финансирати програми само једног гранског савеза
- корисници средстава буџета за реализацију програма којима се задовољава општи интерес у области спорта обавезни су да министарству надлежном за послове спорта на његов захтев, а најмање једанпут годишње, доставе извештај о свом раду, односно остваривању програма или делова програма и коришћењу средстава буџета Републике.
- министар надлежан за послове спорта може обуставити даље финансирање програма кориснику средстава буџета Републике који не достави извештај у предвиђеном року (члан 73. Закона о спорту);
- министарство надлежно за послове спорта врши надзор над реализацијом програмских активности и наменским коришћењем средстава која се обезбеђују у буџету Републике и једном годишње извештава Владу Републике Србије о коришћењу средстава буџета Републике за остваривање општег интереса у области спорта, утврђеног овим законом (члан 74. Закона о спорту).

Предлог новог Закона о спорту

Одређење општег интереса у области спорта у важећем Закону о спорту дефинисано је у складу са тадашњим уставно-правним системом и околношћу да је Србија била чланица Савезне Републике Југославије, која је и сама остваривала одређене надлежности у области спорта (репрезентативне селекције и међународна спортска сарадња). Одвајањем Црне Горе из државне заједнице Србија и Црна Гора битно су измењене околности, па се инсистира на хитном доношењу новог закона којом би се регулисао систем у области спорта, укључујући и дефинисање општег интереса у тој области на нов начин. Према последњој верзији Предлога закона о спорту из новембра месеца 2007. године, општи интерес у области спорта за чије се остваривање обезбеђују средства у буџету Републике био би:

- 1) обезбеђивање услова за припрему, учешће и остваривање врхунских спортских резултата спортиста на олимпијским играма, параолимпијским играма и другим великим међународним спортским такмичењима;
- 2) активности националних спортских савеза, преко којих се остварује општи интерес у области спорта;
- 3) изградња, опремање и одржавање спортских објеката који су од посебног значаја за развој спорта на ширем подручју Републике, нарочито с обзиром на регионалну покривеност (капитални спортски објекти);
- 4) научни скупови и истраживачко-развојни и научноистраживачки пројекти у спорту;
- 5) унапређење стручног рада и стручног оспособљавања у области спорта;

- 6) унапређење заштите здравља спортиста;
- 7) промоција и подстицање бављења спортом у свим сегментима становништва Републике, а нарочито деце, жена, омладине, особа са инвалидитетом, пензионера, спортских ветерана и запослених;
- 8) спречавање негативних појава у спорту (допинг, насиље и недолично понашање);
- 9) организација међународних и националних спортских приредби од значаја за Републику;
- 10) међудржавна и међународна спортска сарадња, активности на испуњавању међународних обавеза у области спорта и развој спорта у дијаспори;
- 11) обезбеђивање услова за организовање и одржавање школских и студентских спортских такмичења на нивоу Републике;
- 12) сакупљање и дистрибуција релевантних информација у области спорта и издавање спортских публикација од националног значаја;
- 13) активности спортских кампова за перспективне спортисте и спортских центара, који су од посебног значаја за Републику;
- 14) стипендије за спортско усавршавање врхунских спортиста аматера;
- 15) националне спортске награде и национална новчана примања;
- 16) делатност и програми организација у области спорта чији је оснивач Република.

Општи интерес у области спорта реализовао би се, по правилу, кроз финансирање или суфинансирање одређених програма и пројеката. Средства која се у буџету Републике остваре приређивањем игара на срећу, у складу са законом, користила би се за остваривање наведеног општег интереса.

Предлози програма којима се остварује општи интерес у области спорта одобравали би се, а висина средстава за доделу утврђивала, у складу са следећим условима, критеријумима и мерилима (које би министар надлежан за спорт ближе разрадио):

- 1) носилац програма треба, по правилу, да обезбеди за реализовање програма део сопствених средстава, као и средства других лица уколико из реализације програма за њих настају очигледно израчунљиве користи (принцип суфинансирања);
- 2) програм се финансира само ако се не може у довољној мери реализовати без средстава из буџета Републике (програм уопште не може да започне или да се оконча) и ако је давање средстава оправдано и према основу и према висини (принцип супсидијарности);
- 3) програм се финансира у износима и под условима који обезбеђују, односно који су подобни да се уз најмањи утрошак средстава из буџета Републике постигну намеравани резултати (принцип рационалности);
- 4) програм се мора односити на утврђене области општег интереса у области спорта и мора бити од националног значаја или од ширег регионалног значаја;
- 5) грана спорта у оквиру које се реализује програм треба да је од посебног значаја за Републику;

- 6) носилац програма мора да буде регистрован у складу са законом, да искључиво или претежно послује на непрофитној основи, ако овим законом није другачије одређено, да има седиште у Републици, да је директно одговоран за припрему и извођење програма, да је претходно обављао делатност најмање годину дана и да је са успехом реализовао одобрени програм из претходне године;
- 7) носилац програма не сме да: буде у поступку ликвидације, стечаја и под привременом забраном обављања делатности; има блокаду пословног рачуна, пореске дугове или дугове према организацијама социјалног осигурања; буде у последње две године правноснажном одлуком кажњен за прекршај или привредни приступ у вези са његовом делатношћу;
- 8) приоритет имају програми који су структурне и развојне природе;
- 9) између програма организовања, односно учешћа на спортским приредбама, приоритет имају програми који се односе на спортске приредбе које су вишег ранга;
- 10) између програма учешћа на великим међународним спортским приредбама, приоритет имају програми чијом реализацијом се очекује постизање пласмана у прву трећину такмичара по резултатима;
- 11) приоритет имају програми националних спортских савеза у односу на програме спортских организација;
- 12) пре одобравања средстава мора се утврдити да ли се предложени програм финансира или ће се финансирати из других јавних средстава;
- 13) активности и мере морају, по правилу, бити у оквирима важећег Националног програма развоја спорта;
- 14) програм мора бити у складу са општим актима подносиоца предлога програма и спортским правилима;
- 15) предлог програма и поднета документација мора да испуњава прописане формалне услове а наведени подаци морају бити потпуни и истинити;
- 16) финансирање активности националног спортског савеза преко којег се остварује општи интерес у области спорта може да обухвати само део зараде запослених и материјалних трошкова, у зависности од стручности посла, употребљивости посла за спорт, применљивости посла и изражености јавног интереса за одређени посао у спорту, с тим да се материјални трошкови могу финансирати највише до 20% од масе бруто финансираних зарада;
- 17) не сме постојати основана сумња у могућност реализовања програма;
- 18) уколико је у питању финансирање програма у већим износима, средства се, по правилу, дају у ратама;
- 19) трошкови реализације програма морају бити оправдани и у непосредној вези са циљевима реализације програма (оправдани директни трошкови), с тим да се сума која не прелази 10% од оправданих директних трошкова реализације програма може обезбедити за покриће админи-

стративних додатних трошкова носиоца програма за потребе реализације програма (оправдани индиректни трошкови);

- 20) програм треба да одговара уобичајеним мерилима која одређују број учесника у програму и ресурсе потребне за реализацију одређене врсте програма, укључујући и потребна новчана средства;
- 21) завршени програми могу се изузетно финансирати из средстава буџета Републике само ако је реч о трошковима које носилац програма не може да намири и које није могао да предвиди.

II. Закон о играма на срећу

Законом о спорту Републике Србије прописано је да се средства за задовољење општег интереса у области спорта обезбеђују „у буџету Републике и приређивањем игара на срећу“ (чл. 69. ст. 1). У Републици Србији тек је нови Закон о играма на срећу („Службени гласник РС“, бр. 84/04 и 85/2005 - др. Закон) створио озбиљније основе за финансирање спорта из игара на срећу.

Према члану 5. Закона о играма на срећу, део средстава који је приход буџета Републике у износу од 40% користи се за финансирање Црвеног крста Србије и других друштвених организација и удружења грађана које спроводе програме у циљу заштите и унапређења положаја особа са инвалидитетом, установа социјалне заштите, социјално-хуманитарних организација, **спорта** и локалне самоуправе. Наменска примања буџета и извршени издаци, ради остваривања наведених циљева, воде се у оквиру буџетских фондова, који се оснивају на неодређено време и њима управљају надлежна министарства (за спорт то је Министарство просвете и спорта). Наменска примања буџета (40%) распоређују се, у износу од по 20%, за финансирање Црвеног крста Србије, инвалидских организација и установа социјалне заштите, социјално-хуманитарних организација, спорта и локалне самоуправе (члан 18).

У Буџетски фонд за финансирање спорта у 2005. години у буџет Републике из игара на срећу слило се 239.011.650 динара. Буџетом за 2006. годину било је предвиђено (апропријација 23.9) укупно 486,092.885,22 динара. Од тога је у 2006. години потрошено укупно 395,868.638,54 динара, од чега са ставке 481 (дотације невладиним организацијама) укупно 234884635,54 динара и са ставке 511 (зграде и грађевински објекти) укупно 160984003,00 динара. Предлогом буџета за 2007. годину предвиђено је да се у Буџетски фонд слије укупно 600.000.000,00 динара.

III. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама

Поставља се питања да ли предузимање активности усмерених на спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама спада у општи интерес у области спорта, с обзиром да Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама о томе ништа не говори (што му је значајна мана имајући у виду проблеме које наш спорт и друштво има са насиљем и недо-

личним понашањем на спортским приредбама). Ако би се искључиво и дословно држали текста Закона, одговор би био негатivan, пошто је сношење свих трошкова предузимања прописани мера пребачено на организаторе спортски приредби и клубове учеснике. Држава једино сноси трошкове које има Министарство унутрашњих послова у редовним пословима одржавања јавног реда и мира на спортским приредбама. Такав закључак био би, међутим, погрешан, иако би несумњиво било боље да је јасно прописано да спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама представља општи интерес у области спорта. У недостатку такве одредбе, активности на спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама могле би да буде део програма којима се остварује општи интерес у области спорта утврђен у чл. 69. Закона о спорту у следећим тачкама: изградња, опремање и одржавање спортских објеката од интереса за Републику; истраживачко- развојни и научно истраживачки рад у спорту; организација спортских такмичења и спортских манифестација од интереса за Републику; међународна спортска сарадња; остваривање програма или делова програма других организација (спортских центара, спортских кампова и др.) којима се доприноси развоју спорта. Могућности су ограничене, али се морају користити, посебно имајући у виду да се држава Србија обавезала Законом о ратификацији Европске конвенције о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама да, у оквиру својих уставних одредби, предузму потребне мере за спровођење одредби те Конвенције. Из одредаба чл. 3–6. Конвенције произилази да не само спортске организације него и држава потписница има обавезе у погледу предузимања мера на спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама и пружања подршке спортским организацијама и власницима спортских објеката у предузимању мера које треба да спрече појаву насиља и недоличног понашања на спортским борилиштима.

IV. Закон о спречавању допинга у спорту

У циљу иницирања, спровођења и контроле поступка борбе против допинга у спорту, чланом 26. Закона о спречавању допинга у спорту оснивана је Антидопинг агенција Републике Србије. Закон о спречавању допинга о спорту је оснивачки акт Антидопинг агенције, у смислу чл. 13. Закона о јавним службама. Основни циљеви оснивања Антидопинг агенције утврђени су тим чланом и састоје се у иницирању, спровођењу и контроли поступка борбе против допинга у спорту.

Надлежности Антидопинг агенције утврђене су чл. 30. Закона. Антидопинг агенција обавља одређене послове и своје надлежности као поверене послове. Антидопинг агенција обавља следеће послове као поверене: уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу на спортским такмичењима, осим оне коју спроводи надлежни међународни спортски савез на међународним такмичењима која се организују у Републици; уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу изван спортских такмичења; именује стручна лица овлашћена за обављање допинг контроле (контролоре), установљава и издаје им легитима-

ције и брине се о њиховом сталном стручном оспособљавању и усавршавању; одређује организације из члана 9. овог закона у којима ће се обавити анализа допинг узорака спортиста; утврђује одговорност лица које је учинило повреду антидопинг правила, у случају да надлежна спортска асоцијација не изрекне мере и одлучује по жалби на меру коју је изрекла национална спортска асоцијација, осим ако у складу са законом није одређена, односно уговорена надлежност међународне спортске арбитраже за одлучивање по жалби; уређује поступак у којем изриче мере и одлучује по жалбама; остварује међународну стручну сарадњу на питањима која су везана за спречавање допинга у спорту и закључује споразуме о тестирању; утврђује изглед знака упозорења који се ставља на производе који се стављају у промет а у себи садрже забрањене допинг супстанце; утврђује Листу забрањених средстава.

Чланом 29. Закона утврђено је да Антидопинг агенција обезбеђује средства за свој рад **из буџета Републике**, донација, прилога и спонзорства домаћих и страних правних и физичких лица и других извора, у складу са законом. Према члану 10. Закона о јавним службама, установа обезбеђује средства за обављање делатности из буџета, непосредно од корисника, продајом производа и услуга на тржишту, из средстава социјалног осигурања, донаторством и из других извора. На основу ових одредби јасно је да је делатност Антидопинг агенције од општег интереса у области спорта и да се с тога финансира из буџета Републике.

За остваривање општег интереса у области спорта од значаја је и чл. 10. Закона о спречавању допинга у спорту, којим су прописане обавезе националних спортских асоцијација (Олимпијског комитета Србије и националних, односно републичких спортских савеза. Национална спортска асоцијација која не поштује прописане обавезе не може добијати средства из јавних прихода. Забрана се односи како на средства буџета Републике тако и средства буџета аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе.

Коначно, треба поменути и чл. 25. Закона којим је прописано да спортиста или спортски стручњак за кога се утврди да је одговоран за допинг губи за време трајања изречене мере статус који има по Републичкој категоризацији спортиста, односно Републичкој категоризацији спортских стручњака Републике. Губитком статуса, спортиста губи и могућност добијања средстава из буџета Републике, која су везана за статус утврђен у складу са важећом категоризацијом. На пример, само спортиста који има статус врхунског спортисте, у складу са Категоризацијом спортиста, може добијати стипендију или новчану помоћ.

Поставља се питање да ли програми националних спортских савеза којима се реализују обавезе из чл. 10. Закона представљају општи интерес у области спорта. Сам Закон о спречавању допинга у спорту о томе ништа не каже. Сматрамо да се такви програму могу обухватити појединим тачкама чл. 69. Закона о спорту: обезбеђивање услова за развој врхунског спортског стваралаштва; истраживачко развојни и научно истраживачки рад у спорту; организација спортских такмичења и спортских манифестација од интереса за Републику; међународна спортска сарадња; остваривање програма или делова програма других организација (спортских центара, спортских кампова и др.) којима се доприноси развоју спорта.

V. Закон о јавним скијалиштима

За остваривање општег интереса у области спорта од посебног значаја су следеће правила Закона о јавни скијалиштима:

- Јавно скијалиште је уређена јавна површина, погодна за организовање скијања и специјализованих зимских спортских активности са објектима, уређајима и опремом чије је коришћење односно изградња од општег интереса. Влада утврђује јавна скијалишта односно просторе погодне за уређење јавних скијалишта, који су од посебног значаја за развој зимских спортских активности и планинског туризма у Републици Србији, на предлог министарства надлежног за послове туризма. Акт о утврђивању јавног скијалишта садржи и процену оправданости за утврђивање јавних скијалишта односно простора погодних за уређење јавних скијалишта, називе и опис скијалишта односно простора погодних за уређење скијалишта, површине и границе, податке о власништву, попис катастарских парцела, а за подручја веће површине детаљан опис граница са картографским приказом одговарајуће размере. (Након доношења закона, Влада је формирала ЈП «Скијалишта Србије»). Уређење, опремање, одржавање, коришћење и управљање јавним скијалиштем, као и управљање просторима погодним за уређење скијалишта, сматрају се делатностима од општег интереса. За обављање ових делатности скијашки центар се оснива као јавно предузеће, у складу са законом којим се уређује правни положај јавних предузећа и услови и начин обављања делатности од општег интереса. Наведене делатности представљају, несумњиво, делатности од општег интереса у области спорта (скијање је спортска активност), јавно предузеће које обавља те делатности јесте организација за обављање спортских делатности и јавно скијалиште јесте спортски објекат у смислу Закона о спорту, али финансирање ових делатности је везано за министарство надлежно за туризам а не за спорт.
- На скијалишту се могу организовати спортске приредбе (такмичења, укључујући тренинге и манифестације) уз сагласност скијашког центра, под условима и на начин утврђеним Законом о јавним скијалиштима, законом којим се уређује област спорта, прописима донетим на основу ових закона и правила надлежног спортског савеза и међународне скијашке федерације (FIS). Организовање спортских приредби на јавним скијалиштима представља општи интерес у области спорта из чл. 69. Закона о спорту.
- Непосредним подучавањем скијања може да се бави само инструктор скијања са важећом лиценцом. Надлежни спортски савез може да изда лиценцу инструктору скијања уколико испуњава услове утврђене законом и правилима савеза. Унапређење стручног рада у вези подучавања скијању представља општи интерес у области спорта (стварање услова за развој спорта) из чл. 69. Закона о спорту.

VI. Закон о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту

У складу са чл. 3. Конвенције, Република Србија је предузимање највећег броја мера на спречавању допинга пренела Законом о спречавању допинга у спорту на Антидопинг агенцију Републике Србије. У складу са тим законом и тврђене делатности Антидопинг агенције финансирају се из буџета Републике (посебна функција 18.10 ван извора финансирања предвиђених за Управу за спорт - 18.6).

У члану 10. Закона о спречавању допинга у спорту прецизиране су обавезе које имају национални спортски савези. Испуњавање појединих од тих обавеза може се вршити кроз програме којима се остварује општи интерес у области спорта из чл. 69. Закона о спорту, што је и обавеза државе Србије према Закону о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту.

VII. Закон о ратификацији Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама

Мере за смањење и сузбијање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама утврђене су нарочито у чл. 2 - 6. Конвенције. Поједине од предвиђених мера нису „покривене“ Законом о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама и њихово остваривање могло би се финансирати кроз поједине програме обухваћене чл. 69. Закона о спорту. Од тих мера за чију реализацију се стара држава посебно су важне: држава е дужна да: координира политику и акције својих министарстава и других јавних служби против насиља и недоличног понашања гледалаца образовањем координационих тела, тамо где је то могуће; држава предузима одговарајуће социјалне и васпитне мере, имајући у виду потенцијални значај средстава информисања за спречавање насиља и, у вези са спортом, посебно популарисањем спортских идеала кроз образовне и друге кампање, заступањем идеје фер плеја, посебно међу младима, ради већег узајамног поштовања и гледалаца и спортиста, али и подстицањем већег активног учешћа у спорту; тесно сарађује на питањима која су предмет ове конвенције и подстиче, по потреби, сличну сарадњу међу заинтересованим националним спортским органима; тесно сарађује са својим надлежним националним спортским организацијама и, где је то могуће, власницима стадиона, у вези с аранжманима за планирање и извођење преправки на конструкцији стадиона или других преправки, укључујући улазе и излазе стадиона, које су неопходне за већу безбедност и спречавање насиља; усавршава, где је то потребно и у одговарајућим случајевима, систем којим се утврђују услови избора стадиона на коме се води рачуна о безбедности гледалаца и спречавању насиља међу њима, посебно оних стадиона који се користе за утакмице за које се претпоставља да ће привући велику, односно недисциплиновану масу гледалаца; подстиче своје националне спортске организације на стално разматрање властитих.

VIII. Закон о буџетском систему

Закон о буџетском систему донет је 2002. године, али је у међувремено претрпео неколико измена („Сл. гласник РС“, бр. 9/2002, 87/2002, 61/2005 - др. закон, 66/2005, 101/2005 - др. закон, 62/2006 - др. закон, 63/2006 - испр. др. закона, 85/2006 и 86/2006 – испр.). Њиме уређује планирање, припрема и доношење буџета Републике, буџета територијалних аутономија и локалних самоуправа, њихово извршавања као и њихова контрола и ревизија. Имајући у виду чињеницу да се средства за остваривање општег интереса у области спорта обезбеђују у буџету Републике, јасан је и значај овог закона за спорт.

За обезбеђење средстава у буџету Републике за финансирање остваривања општег интереса у области спорта и за коришћење тих средстава буџета посебно су важне следеће одредбе Закона о буџетском систему:

- Јавна средства су средства под контролом и на располагању Републике, локалних власти или организација обавезног социјалног осигурања;
- Буџетски систем чине буџет Републике, буџети локалних власти и финансијски планови организација обавезног социјалног осигурања.
- Директни корисници буџетских средстава су органи и организације Републике, односно локалних власти. *Министарство омладине и спорта је директни корисник буџетских средстава намењених спорту.*
- Индиректни корисници буџетских средстава су правосудни органи, месне заједнице, јавна предузећа, дирекције и фондови основани од стране локалних власти који се финансирају из јавних прихода чија је намена утврђена посебним законом, установе основане од стране Републике, односно локалне власти, над којима оснивач, преко директних корисника буџетских средстава, врши законом утврђена права у погледу управљања и финансирања, као и буџетски фондови. *На нивоу Републике, индиректни корисници буџетских средстава су Републички завод за спорт и Антидопинг агенција Републике Србије.*
- Финансијски план је акт директног, односно индиректног корисника буџетских средстава и корисника средстава организација обавезног социјалног осигурања, који садржи процену обима примања и издатака (укључујући примања и издатке из сопствених прихода) корисника у бруто износу за буџетску годину;
- Апропријација је од стране Народне скупштине, односно локалне скупштине, законом о буџету Републике, односно одлуком о буџету локалне власти, дато овлашћење Влади Републике Србије (у даљем тексту: Влада), односно надлежном извршном органу локалне власти, за трошење јавних средстава до одређеног износа и за одређене намене за буџетску годину, односно износ средстава утврђен у финансијском плану организације обавезног социјалног осигурања за одређене намене; стална апропријација је апропријација у буџету којом се обавезно утврђују средства на име отплате дуга и датих гаранција; апропријације за индиректне кориснике буџетских средстава се у буџету не опредељују поименично за сваког индиректног корисника, већ се исказују збирно по

врстама индиректних корисника и наменама средстава у оквиру раздела директног корисника који је, у буџетском смислу, одговоран за те индиректне кориснике буџетских средстава;

- Преузимање обавеза представља ангажовање средстава по основу правног акта од стране корисника буџетских средстава, за која се, у моменту ангажовања, очекује да представљају готовински издатак, непосредно или у будућности;
- Приликом припреме и извршења буџета морају се поштовати принципи ефикасности и економичности, потпуности, тачности и јединствене буџетске класификације. Буџетска примања и издаци морају бити у равнотежи.
- Корисници буџетских средстава могу стварати обавезе и користити буџетске апропријације до износа утврђених за поједину намену у буџету, односно до износа апропријација утврђених у оквиру програма.
- За извршење буџета Републике одговоран је министар финансија. Народној скупштини за извршење буџета Републике одговара Влада. За извршење буџета локалне власти надлежни извршни орган локалне власти одговара локалној скупштини.
- Управа за трезор води подрачунае директних и индиректних корисника буџетских средстава Републике, односно локалне власти и организација обавезног социјалног осигурања. Новчана средства буџета Републике, директних и индиректних корисника средстава тог буџета и организација обавезног социјалног осигурања, воде се и депонују на консолидованом рачуну трезора Републике. Новчана средства буџета локалне власти и директних и индиректних корисника средстава тог буџета, воде се и депонују на консолидованом рачуну трезора локалне власти.
- Посебан део буџета обухвата финансијске планове директних корисника буџетских средстава. Финансијски планови укључују издатке директног корисника буџетских средстава, у складу са програмском, економском и функционалном класификацијом и класификацијом према рачуноводственим фондовима, дефинисаним у члану 11. Закона.
- Индиректни корисници средстава буџета Републике обавезни су да припреме предлог финансијског плана на основу смерница за припрему буџета Републике. Надлежна министарства су обавезна да, у складу са смерницама и у роковима које прописује министар финансија, траже од индиректних корисника средстава буџета Републике, за које су одговорни, да доставе податке потребне за припрему предлога финансијског плана министарства. Министар финансија може да тражи од индиректних корисника средстава буџета Републике непосредно податке у вези са њиховим финансирањем, неопходне за припрему буџета Републике. Надлежан орган индиректног корисника средстава буџета Републике доноси финансијски план у складу са законом, другим прописом или статутом.
- У року од 15 дана од дана ступања на снагу закона, односно одлуке о буџету, директни корисници буџетских средстава који су, у буџетском смислу, одговорни за индиректне кориснике буџетских средстава, врше

распodelу средстава индиректним корисницима у оквиру својих одобрених апропријација, и о томе обавештавају сваког индиректног корисника, по добијеној сагласности Управе за трезор, односно трезора локалне власти. Директном кориснику буџетских средстава, који не поступи на овај начин, не врши се пренос средстава буџета, укључујући и средства за плате.

- Корисник буџетских средстава који, поред прихода из буџета, за одређене расходе или издатке остварује и приходе из других извора, обавезан је да измирење тих расхода и издатака прво врши из прихода из других извора. Након што утроши средства из других извора, за реализацију расхода и издатака врши се пренос средстава буџета.
- Директни и индиректни корисници буџетских средстава могу да врше плаћања до висине издатака које, за тромесечни или неки други период, одреди министар, односно локални орган управе надлежан за финансије (у даљем тексту: квота).
- Обавезе које преузима директни, односно индиректни корисник буџетских средстава морају одговарати апропријацији одобреној за ту намену том кориснику за буџетску годину.
- Налози за чије плаћање нису обезбеђена средства, Управа за трезор евидентира и извршава према времену пријема, ако законом није друкчије одређено. Управа за трезор неће извршити налог за плаћање који није у складу са прописима, а на захтев подносиоца, у року од три дана од дана подношења налога, писмено ће образложити разлоге за одбијање налога.
- Приликом преузимања обавеза, директни и индиректни корисници буџетских средстава дужни су да се придржавају смерница о роковима и условима плаћања, које одређује министар финансија, односно локални орган управе надлежан за финансије. Преузете обавезе чији је износ већи од износа средстава предвиђеног буџетом, или које су настале у супротности са овим законом или неким другим прописом, не могу се извршавати на терет консолидованог рачуна трезора Републике, односно локалне власти. Принудна наплата која се односи на корисника буџетских средстава, а у основу за принудну наплату је наведен рачун извршења буџета, може се спровести до износа 50% укупног обима средстава опредељеног том буџетском кориснику, на терет његове апропријације, чије ће се извршење обављати сукцесивно, према динамици извршења буџета (месечне квоте).
- Корисници буџетских средстава преузимају обавезе на основу писаног уговора или другог правног акта, уколико законом није друкчије прописано.
- Уговори о набавци добара, пружању услуга или извођењу грађевинских радова, које закључују директни и индиректни корисници буџетских средстава и организације обавезног социјалног осигурања, морају бити додељени у складу са прописима који регулишу јавне набавке.

- Издатак из буџета заснива се на књиговодственој документацији. Правни основ и износ преузетих обавеза, који проистичу из изворне књиговодствене документације, морају бити потврђени у писменој форми пре плаћања обавезе.
- У случају да за извршење одређеног плаћања није постојао правни основ, директни корисник буџетских средстава обавезан је да одмах затражи повраћај средстава у буџет. Ако се средства врате у истој фискалној години у којој је плаћање извршено, сразмерно се умањује расходна страна финансијског плана корисника буџетских средстава.
- У случају да се у току године обим пословања или овлашћења директног корисника буџетских средстава промени, износ апропријација издвојених за активности тог корисника ће се увећати, односно смањити. Ако се обим пословања или овлашћења директног корисника буџетских средстава увећа, средства ће се обезбедити из текуће буџетске резерве. Одлуку о промени у апропријацијама, и коришћењу средстава текуће буџетске резерве доноси Влада, односно надлежан извршни орган локалне власти.
- Директни корисник буџетских средстава, уз одобрење министра финансија, односно локалног органа управе надлежног за финансије, може, изузев апропријација за средства за реализацију националног инвестиционог плана, извршити преусмеравање апропријација одобрених на име одређеног расхода у износу до 5% вредности апропријације за расход чији се износ умањује.
- Буџетским фондом сматра се евиденциони konto у оквиру главне књиге трезора, који отвара Влада, односно надлежни извршни орган локалне власти, како би се поједина буџетска примања и издаци водили одвојено, ради остваривања циља који је предвиђен посебним републичким, односно локалним прописом или међународним споразумом. Буџетским фондом управља надлежно министарство, односно надлежни локални орган управе. Плаћање на терет буџетског фонда врши се до нивоа средстава расположивих у буџетском фонду, а обавезе се преузимају у оквиру реално планираних примања буџетског фонда. На крају текуће године неискоришћена средства са рачуна буџетског фонда преносе се у наредну годину.
- Функционер директног, односно индиректног корисника буџетских средстава одговоран је за преузимање обавеза, њихову верификацију, издавање налога за плаћање које треба извршити из средстава органа којим руководи и издавање налога за уплату средстава која припадају буџету. Функционер директног, односно индиректног корисника буџетских средстава одговоран је за закониту, наменску, економичну и ефикасну употребу буџетских апропријација. Функције наредбодаваца, рачунопологача и интерних контролора не могу се поклапати.
- Директни и индиректни корисници буџетских средстава, организације обавезног социјалног осигурања и јавна предузећа основана од стране Републике, односно локалне власти, правна лица основана од стране тих

јавних предузећа, односно правна лица над којима Република, односно локална власт има директну или индиректну контролу над више од 50% капитала или више од 50% гласова у управном одбору, као и друга правна лица у којима јавна средства чине више од 50% укупних прихода, успостављају системе интерне контроле за све трансакције рачуна прихода и расхода, рачуна финансијских средстава и обавеза и рачуна финансирања, као и управљања државном имовином. Систем интерне контроле састоји се из мреже, која чини једну организацију, чији је циљ да обезбеди: 1) примену закона, прописа, правила и процедура; успешно пословање; економично, ефикасно и наменско коришћење средстава; чување средстава и улагања од губитака, укључујући и од превара, неправилности и корупције; интегритет и поузданост информација, рачуна и података. Интерна контрола се организује као систем процедура и одговорности свих лица укључених у финансијске и пословне процесе директних и индиректних корисника буџетских средстава.

- Послове буџетске инспекције обавља Министарство финансија, са циљем вршења инспекције над: 1) директним и индиректним корисницима буџетских средстава; 2) организацијама обавезног социјалног осигурања; 3) јавним предузећима, основаним од стране Републике, правним лицима основаним од стране тих јавних предузећа, односно правним лицима над којима Република има директну или индиректну контролу над више од 50% капитала или више од 50% гласова у управном одбору, као и над другим правним лицима у којима јавна средства чине више од 50% укупног прихода. Надлежни извршни орган локалне власти оснива локалну службу за инспекцију и ревизију. Функција буџетске инспекције је контрола примене закона у области материјално-финансијског пословања и наменског и законитог коришћења средстава корисника буџетских средстава и других законом предвиђених правних лица. Ако се у поступку инспекције утврде незаконитости, буџетска инспекција решењем налаже мере за њихово отклањање и предузима друге законом утврђене поступке.

IX. Уредба о националним признањима и наградама за посебан допринос развоју и афирмацији спорта

Уредба је донета крајем 2006. године и измењена и допуњена у јануару 2007. године („Сл. гласник РС“, бр. 65/2006 и 6/2007). Њоме се утврђују национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта и критеријуми за њихову доделу, у складу са чл. 71. ст. 1. Закона о спорту.

Национално спортско признање додељује се решењем Владе, на предлог министарства надлежног за спорт, искључиво спортистима, држављанима Републике Србије, који су као репрезентативци Југославије или Србије и Црне Горе освојили, односно који као репрезентативци Републике Србије освоје медаљу на Олимпијским играма, Параолимпијским играма, Шаховској олимпијади, светским и европским првенствима у олимпијским спортовима или су били, односно

буду носиоци светског рекорда у олимпијским спортовима, као и њиховим тренерима (главном тренеру екипе, тренеру спортисте), држављанима Републике Србије. Национално спортско признање може се доделити само једном тренеру, а то је главни тренер који је водио екипу, односно спортисту на такмичењу на коме је освојена медаља, односно тренеру који је водио спортисту у тренутку постизања светског рекорда. Право на добијање националног спортског признања везано је за статус држављанина Републике Србије у тренутку доношења решења о додели признања. Где је пребивалиште спортисте, односно његовог тренера, није битно.

Национално спортско признање додељује се у виду дипломе и доживотног месечног новчаног примања. Смрћу и престанком држављанства Републике Србије престаје и право на даље добијање новчаног примања. Национално спортско признање може се истом спортисти и тренеру доделити само једанпут. Спортиста почиње да остварује право на новчано примање када напуни 35 година живота (сматра се да су то године када спортиста престаје да се бави активно спортом). Када је у питању тренер, такво ограничење не постоји. Национално признање за светски рекорд у олимпијском спорту и за освојену медаљу на светском или европском првенству у олимпијском спорту додељују се само за резултате у сениорском спорту.

Диплома о додели националног спортског признања уручује се спортисти и његовом тренеру 15. фебруара на Срећење - Дан државности Србије. Месечно новчано примање зависи од спортских резултата који су постигнути, и износи:

- три просечне нето зараде у Републици Србији за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике, за златну медаљу на Олимпијским играма, Параолимпијским играма, Шаховској олимпијади или за светски рекорд у олимпијском спорту;
- две и по просечне нето зараде у Републици Србији за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике, за сребрну медаљу на Олимпијским играма, Параолимпијским играма, Шаховској олимпијади или за златну медаљу на светском првенству у олимпијском спорту;
- две просечне нето зараде у Републици Србији за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике, за бронзану медаљу на Олимпијским играма, Параолимпијским играма, Шаховској олимпијади или за сребрну медаљу на светском првенству у олимпијском спорту или за златну медаљу на европском првенству у олимпијском спорту;
- једну и по просечну нето зараду у Републици Србији за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике, за бронзану медаљу на светском првенству у олимпијском спорту или за сребрну медаљу на европском првенству у олимпијском спорту;

- једну просечну нето зараду у Републици Србији за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике, за бронзану медаљу на европском првенству у олимпијском спорту.

Иако Уредба о томе ништа прецизно не говори, сматрамо да не постоји препрека да се национално спортско признање додели и посмртно спортисти, односно његовом тренеру који испуњава прописане услове, с тим да би се наследницима уручила само диплома пошто је новчано примање везано за личност лица коме се додељује признање и може се добијати до тренутка његове смрти.

Новчана награда додељује се спортистима, тренерима и другим лицима држављанима Републике Србије, који као чланови репрезентације Републике Србије на Олимпијским играма, Параолимпијским играма, Шаховској олимпијади и светским и европским првенствима у олимпијским спортовима и шаху освоје једну од медаља. Висина новчане награде зависи од постигнутих резултата и ранга спортског такмичења на коме је освојена медаља

За освојену медаљу у екипним спортовима на Олимпијским играма и Параолимпијским играма и на Шаховској олимпијади додељује се екипи која има више од девет чланова новчана награда у износу од: 1) 400.000 евра у динарској противвредности, за златну медаљу; 2) 350.000 евра у динарској противвредности, за сребрну медаљу; 3) 300.000 евра у динарској противвредности, за бронзану медаљу. Под екипом се подразумевају искључиво чланови спортске репрезентације (спортисти, тренери и друга лица) којима је уручена медаља у складу са спортским правилима надлежног међународног спортског савеза. Колико је поједини спортиста заиста „играо“ и да ли је још неко заиста допринео постигнутом резултату није битно. Право на новчану награду проистиче из чињенице да је одређено лице добило медаљу, и условљено је уручењем медаље. Уколико је у питању појединачна спорт, спортисти и његовом тренеру додељује се за освојену медаљу на Олимпијским играма и Параолимпијским играма новчана награда у висини од 15 % од износа који би добила екипа са преко девет чланова (60.000 евра за златну медаљу; 52500 за сребрну медаљу и 45.000 за бронзану медаљу). У односу на претходна правила, нешто је другачија ситуација ако је медаљу на Олимпијским играма и Параолимпијским играма освојила екипа до девет чланова, при чему постоји разлика и да ли екипа има до пет чланова или од шест до девет чланова. За освојену медаљу на Олимпијским играма и Параолимпијским играма додељује се екипи до пет чланова (спортистима и њиховом тренеру) новчана награда у висини која се добија множењем броја чланова екипе (рачунају се само спортисти) са 75% од износа који би добио спортиста појединац и његов тренер (нпр. за златну медаљу коју освоји екипа од пет спортиста добила би се награда у висини од 225.000 евра која би се поделила на шест делова – ако би делови били једнаки то би износила 37.500 евра по члану). Уколико је медаљу на Олимпијским играма и Параолимпијским играма освојила екипа од шест до девет чланова онда се екипи (спортистима и њиховом тренеру) додељује новчана награда у висини која се добија множењем броја чланова екипе са 60% од износа који би добио спортиста појединац. Право на награду имају спортисти којима је уручена медаља и њихов тренер независно од тога да ли је и њему уручена медаља.

За освојену медаљу на светском првенству у сениорском екипном олимпијском спорту и шаху додељује се екипи која је имала више од девет чланова новчана награда у износу од: 250.000 евра у динарској противвредности, за златну медаљу; 200.000 евра у динарској противвредности, за сребрну медаљу; 150.000 евра у динарској противвредности, за бронзану медаљу. За освојену медаљу на светском првенству у појединачном олимпијском спорту додељује се спортисти и његовом тренеру новчана награда у висини од 15 % од претходно наведених износа. У погледу питања ко се сматра чланом екипе, кад је имала више од девет чланова, и у погледу одређења висине и права на награду кад је екипа имала мање од девет чланова (до пет и од шест до девет) важе идентична правила као она што су изложена код награда за освојену медаљу на Олимпијским играма.

За освојену медаљу на европском првенству у сениорском екипном олимпијском спорту и шаху додељује се екипи која је имала више од девет чланова новчана награда у износу од: 200.000 евра у динарској противвредности, за златну медаљу; 150.000 евра у динарској противвредности, за сребрну медаљу; 100.000 евра у динарској противвредности, за бронзану медаљу. За освојену медаљу на европском првенству у појединачном олимпијском спорту додељује се спортисти и његовом тренеру новчана награда у висини од 15% од претходно наведених износа. У погледу питања ко се сматра чланом екипе, кад је имала више од девет чланова, и у погледу одређења висине и права на награду кад је екипа имала мање од девет чланова (до пет и од шест до девет) важе идентична правила као она што су изложена код награда за освојену медаљу на Олимпијским играма.

Акт о додели националног спортског признања и новчане награде доноси Влада, на предлог министарства надлежног за спорт. Спортисти, тренери и друга лица не могу остварити право на добијање националног спортског признања, односно награде пре него што Влада донесе решење о додели националног спортског признања, односно награде и објави га у Сл. Гласнику РСС.

Министарство надлежно за спорт припрема предлог за доделу националног спортског признања и новчаних награда на основу података које добија од националних спортских савеза и самих заинтересованих лица. У том поступку заинтересовани савези и заинтересована лица требају да доставе министарству доказе о постигнутим спортским резултатима, уверење о држављанству лица које треба да добије признање, односно награду и фотокопију личних докумената (личне карте, односно пасоша).

Новчана примања из националних спортских признања, и новчане награде за постигнуте спортске резултате додељују се преко надлежног републичког (националног) гранског спортског савеза. С обзиром да је висина новчаних примања из националног спортског признања прецизно одређена за свако лице које такво признање добије, републички грански спортски савез би у том погледу имају само „трансмисиону“ улогу. Ситуација је сложенија када су у питању додељене новчане награде. Уредба не прописује да се новчана награда која је уплаћена на рачун надлежног републичког гранског савеза мора поделити на једнаке делове свим лицима која према Уредби имају право на део награде. Несумњиво, сва лица која према Уредби имају право на део новчане награде морају и „нешто“ да добију. Колики ће, међутим, да буде део сваког члана екипе (укључујући и тре-

нера, односно друга лица) зависи од договора чланова екипе, а ако таквог договора нема, онда од одлуке надлежног спортског савеза.

Имајући у виду одредбе Закона о буџетском систему Републике Србије, како са лицима која добијају новчане примања, односно новчане награде, тако и са надлежним републичким (националним) гранским спортским савезом требао би да буде закључен уговор. Њиме би се регулисала и питања везана за одређење висине новчане награде која би припала појединим члановима екипе (укључујући и тренера, односно друга лица).

Чланом 8. Уредбе прописано је да ће Влада посебним актом уредити награде за посебан допринос развоју и афирмацији неолимпијског спорта и критеријуми за њихову доделу. Оваквим решењем Влада је искористила само део својих овлашћења (а може се и рећи да је испунила део обавеза) из члана 71. ст. 1. Закона о спорту. Наравно постоји могућност да Влада и појединачним решењем додели новчану награду одређеним лицима и екипама, као што је то рађено пре доношења Уредбе.

До краја јануара 2007. године Министарству просвете и спорта достављено је укупно 385 предлога за доделу националног спортског признања, од чега 150 за освојене медаље на Олимпијским играма.

Просечна нето зарада у децембру 2005. године износила је 22.079,00 динара. Према подацима из Билтена јавних финансија за месец децембар 2006. године, који објављује Министарство финансија, просечна нето зарада у периоду јануар – новембар 2006. године износила је 21.128,00 динара.

Х. Правилник о ближим условима и критеријумима за стипендирање врхунских спортиста и за новчану помоћ врхунским спортистима

Правилник је донет 2000. године и објављен је у „Службеном гласнику РС“, бр. 18/2000. Њиме су утврђени ближи услови и критеријуми за стипендирање врхунских спортиста за спортско усавршавање и за новчану помоћ врхунским спортистима са посебним заслугама.

Врхунски спортиста може добити стипендију за спортско усавршавање ако су испуњени следећи услови (чл. 2): 1) да је у текућој години важећом Републичком категоризацијом спортиста категорисан као врхунски спортиста; 2) да се не бави професионално спортским активностима; 3) да је члан гранског савеза чијим се програмима остварује општи интерес у области спорта, односно спортске организације чланице тог гранског савеза; 4) да је најкасније до краја фебруара текуће године предложен од стране гранског савеза за добијање стипендије у тој години, у оквиру квоте стипендија коју грански савез има према овом правилнику; 5) да се у текућој години активно бави спортским активностима; 6) да испуњава обавезе према репрезентацији гранског савеза Републике Србије и гранског савеза Савезне Републике Југославије, чији је члан.

Број стипендија које могу добити врхунски спортисти истог гранског савеза одређује се према рангу спорта утврђеном Републичком категоризацијом спортова, и то:

- 1) прва група спортова - 15 стипендија по савезу;
- 2) друга група спортова - 10 стипендија по савезу;
- 3) трећа група спортова - пет стипендија по савезу;
- 4) четврта група спортова - три стипендије по савезу.

Министар надлежан за послове спорта може одобрити неком гранског савезу, ако за то постоје посебно оправдани разлози, повећање квоте стипендија до једне трећине. У четвртој групи спортова стипендију може добити само врхунски спортиста који је категорисан као заслужни спортиста или спортиста међународног разреда.

Стипендија за спортско усавршавање утврђује се за период од годину дана и исплаћује месечно преко гранског савеза чији је врхунски спортиста члан. Висина месечног износа стипендије за спортско усавршавање врхунских спортиста утврђује се према следећим критеријумима:

1) заслужни спортиста - једна и по просечна нето зарада у Републици за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике;

2) спортисти међународног ранга - једна просечна нето зарада у Републици за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике;

3) спортисти савезног разреда - 70% просечне нето зараде у Републици за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике.

Новчану помоћ може добити врхунски спортиста са посебним заслугама за развој спорта у Републици, који је Републичком категоризацијом спортиста рангиран као заслужни спортиста. Спортиста може добити новчану помоћ ако су испуњени следећи услови: 1) да је у претходним годинама постигао спортске резултате предвиђене за категорисање у рангу заслужног спортисте; 2) да се не бави професионално спортским активностима; 3) да је члан гранског савеза чијим се програмима остварује општи интерес у области спорта, односно спортске организације чланице тог гранског савеза; 4) да се новчаном помоћу покривају трошкови које је спортиста лично имао за припреме или учешће на такмичењу или за лечење проузроковано повредом насталом на такмичењу; 5) да је грански савез утврдио да постоји оправдана потреба за новчаном помоћи врхунском спортисти, односно да трошкови које је спортиста лично имао за припреме или учешће на такмичењу или за лечење проузроковано повредом насталом на такмичењу нису већ покривени давањима спортске организације, гранског савеза, спонзора или донатора; 6) да трошкови лечења нису покривени здравственим осигурањем. Висина новчане помоћи утврђује се према следећим критеријумима: 1) за покриће трошкова припрема и учешћа на такмичењу - до пет просечних нето зарада у Републици за месец који претходи месецу у коме се врши исплата новчане помоћи, према подацима органа надлежног за послове статистике; 2) за покриће трошкова лечења - до десет просечних нето зарада у Републици за месец који претходи месецу у коме се врши исплата новчане помоћи, према подацима органа надлежног за послове статистике.

Другачија правила важе за новчану помоћ врхунском спортисти, који је Републичком категоризацијом спортиста рангиран као заслужни спортиста, а ко-

ји је био освајач медаље на Олимпијским играма, светском или европском првенству. Он може добити новчану помоћ ако су испуњени следећи услови: 1) да је грански савез утврдио да постоји оправдана потреба за новчаном помоћи врхунском спортисти; 2) да трошкови лечења нису покривени здравственим осигурањем; 3) ако у последњих шест месеци остварује просечни месечни приход испод просечне нето зараде у Републици, или постоји неки други посебно оправдани разлог за давање помоћи (лечење и сл.). Након доношења Уредбе о националним признањима и наградама за посебан допринос развоју и афирмацији спорта, освајачи медаља на Олимпијским играма и светским и европским првенствима у олимпијским спортовима не могу добијати новчану помоћ на овом основу (по овом Правилнику). Међутим, таква могућност и даље постоји за спортисте из неолимпијских спортова. Висина новчане помоћи овим врхунским спортистима одређује се према следећим критеријумима: 1) ако спортиста не остварује приходе - једна просечна нето зарада у Републици за месец који претходи месецу у коме се врши исплата новчане помоћи, према подацима органа надлежног за послове статистике; 2) ако спортиста остварује приходе испод половине просечне нето зараде у Републици - износ до просечне нето зараде у Републици за месец који претходи месецу у коме се врши исплата новчане помоћи, према подацима органа надлежног за послове статистике; 3) за трошкове лечења и сличне потребе - до пет просечних нето зарада у Републици за месец који претходи месецу у коме се врши исплата новчане помоћи, према подацима органа надлежног за послове статистике.

Колика ће тачно бити новчана помоћ и колико ће трајати одређује министар надлежан за послове спорта, у зависности од стварних потреба врхунског спортисте, категорије спорта, и процене у којој мери ће давање накнаде утицати на развој спорта у Републици.

На списку спортиста стипендиста у 2006. години се налазило укупно 384 спортиста. Од тога је 48 заслужни, 104 међународног разреда и 232 савезног разреда. Од укупног броја спортиста стипендиста 28,4 % су жене. Појединачни месечни износи стипендија износиле су:

- за спортисте савезног разреда 15.445,00 динара
- за спортисте међународног разреда 22.079,00 динара
- за заслужне спортисте 33.118,00 динара.

XI. Правилник о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта

Правилник је донет 2006. године.¹ Њиме су уређени ближи критеријуми за утврђивање општег интереса који се остварује програмима организација у области спорта, критеријуми за финансирање развоја врхунског спортског стваралаштва и ближи критеријуми за финансирање изградње, опремања и одржавања спортских објеката од интереса за Републику Србију.

¹ "Службени гласник РС", бр. 39/2006 од 9.5.2006. године.

Општи интерес у области спорта утврђен законом остварује се програмима организација у области спорта, у складу са критеријумима утврђеним Правилником. Да би нека организација у опште мога да поднесе валидан предлог свог програма потребно је да испуни следеће критеријуме: 1) да је регистрована у складу са законом; 2) да има седиште у Републици Србији; 3) да је директно одговорна за припрему и извођење програма; 4) да је са успехом реализовала одобрени програм из претходне године и да је поднела детаљан извештај о његовој реализацији, укључујући доказе о наменском трошењу добијених средстава; 5) да испуњава, у складу са законом, прописане услове за обављање делатности које су у вези са предлогом програма; 6) да није у поступку ликвидације, стечајном поступку или под привременом забраном обављања делатности; 7) да није у последње три године правноснажном одлуком кажњена за прекршај или привредни преступ везан за њену делатност; 8) да нема блокаду рачуна, пореске дугове или дугове према организацијама социјалног осигурања. Ови критеријуми односе се и на организације - партнере које учествују у креирању и реализацији програма и које добијају средства из буџета Републике Србије. То не важи за организације - сараднике које су укључене у програм као један од учесника, али не добијају средства из буџета Републике Србије. Наведени критеријуми се морају кумулативно (сви) испунити.

Поред организације која подноси предлог одређеног програма и сам тај програм мора да испуни одређене критеријуми у погледу његовог квалитета, односно природе и садржине. Ти критеријуми су: 1) да је у оквирима општег интереса у области спорта, утврђеног законом; 2) да је од националног значаја, односно од интереса за Републику Србију или од ширег регионалног значаја; 3) да је у складу са законом, општим актима организације и спортским правилима надлежног савеза у области спорта; 4) да има значајан и дуготрајан утицај на развој спорта у Републици Србији; 5) да има високу сразмеру између учинка и коштања пројекта; 6) да не постоји никаква сумња у могућност реализовања програма; 7) да предвиђа ангажовање одговарајућег броја учесника у програму и потребне ресурсе за реализацију програма; 8) да се, по правилу, реализује у текућој години; 9) да је програмом предвиђено, у случају да реализовање програма захтева да носилац програма ангажује неког подизвођача, односно помоћника у некој од фаза реализације, да се избор изврши у складу са законом којим су уређене јавне набавке (ако је носилац програма индиректни буџетски корисник), односно по моделу који се примењује код јавних набавки - за организације у области спорта које нису индиректни буџетски корисници. Наведени критеријуми се морају кумулативно (сви) испунити.

За саму реализацију неког програма, али и за процену његовог квалитета и изводљивости, од огромног је значаја „буџет“ (финансијски план) програма. Због тога, Правилником је прописано да се од сваког поднетог програма тражи да испуни следеће критеријуме у погледу трошкова реализације: 1) да су оправдани, стварни и у непосредној вези са циљевима реализације програма (оправдани директни трошкови); 2) да административни додатни трошкови носиоца програма за потребе реализације програма не прелазе, по правилу, 10% од директних оправданих трошкова реализације програма (оправдани индиректни трошкови – европски стандард је 7%). Оправдани директни трошкови нарочито обухватају

следеће трошкове: трошкови зарада за запослене укључене у реализацију пројекта (брuto зарада), с тим да зараде не смеју да прелазе уобичајене зараде у организацији; трошкови путовања и дневнице за лица која учествују у реализацији програма, уз услов да не прелазе уобичајене трошкове; трошкови куповине опреме и плаћање услуга (нпр. хотелске услуге), под условом да цене одговарају тржишним вредностима и да је куповина опреме неопходна за имплементацију програма; канцеларијски трошкови; трошкови подуговарања; трошкови изнајмљивања простора и опреме; хонорари лица која учествују у реализацији програма; транспорт опреме; други трошкови који су неопходни за реализацију програма - ширење информација, финансијска провера, превод, штампање, осигурање, финансијске услуге, комуникације, спортско-медицинско и спортско-стручно и научно саветовање, набавка стручне литературе. Оправданим трошковима не сматрају се следећи трошкови: дугови и покривање губитака или задужења; каматна задужења; трошкови куповине земљишта и зграда, осим када је то неопходно за реализацију програма; трошкови губитака због промена курса валута на финансијском тржишту; трошкови пореза, укључујући и ПДВ, осим у случају да крајњи корисници одобрених средстава не могу да их поврате а прописи предвиђају повраћај новца; куповина алкохолних пића и дувана; куповина поклона.

Избор програма којима се развија врхунско спортско стваралаштво врши се у складу са следећим критеријумима: између програма учешћа на спортским приредбама, приоритет имају програми који се односе на спортске приредбе које су вишег ранга; између програма учешћа на великим међународним спортским приредбама, приоритет имају програми чијом реализацијом се очекује постизање пласмана наших спортиста у прву трећину такмичара по резултатима; приоритет имају програми републичких гранских савеза, при једнаким условима. Подразумева се да изабрани програм мора да испуњава опште услове који се траже од било којег програма.

Правилник утврђује посебне критеријуме за избор програма којима се врши финансирање програма изградње, опремања и одржавања спортских објеката. Поред испуњености општих критеријума који се траже од било којег програма, програм који је у вези изградње, опремања и одржавања неког спортског објекта мора да испуни и следеће критеријуме: да за планиране активности постоји потребна документација у складу са законом којим се уређује планирање и изградња објеката; да спортски објекат испуњава прописане услове; да је у питању спортски објекат који је од посебног значаја за развој спорта на ширем подручју Републике Србије, нарочито с обзиром на регионалну распрострањеност, мултифункционалност, могућност организовања великих спортских такмичења, обим коришћења и број корисника, као и развијеност јединице локалне самоуправе на чијој територији се налази; да је у питању економски одржив спортски објекат; степен завршености започетих радова; могућност да новопланирани или започети радови буду завршени до краја текуће године; постојање улагања из градских, општинских и других извора финансирања и спремност и могућност за улагање сопствених средстава; да је програмом предвиђено да ће се уступање грађења, односно извођења појединих фаза радова, обезбеђивање техничке документације, стручног надзора, као и опреме, извршити у складу са законом којим су уређене јавне набавке (ако је носилац програма индиректни буџетски кори-

сник), односно по моделу који се примењује код јавних набавки (ако носилац програма није индиректни буџетски корисник). Наведени критеријуми (услови) морају бити кумулативно испуњени, односно оправданост предложеног програма мора се оценити са становишта свих наведених критеријума.

Процена квалитета програма и финансијско вредновање програма врши се према критеријумима који су подељени на секције и подсекције, с тим да свака подсекција има оцену (бодове) између 1 и 5, и то: 1 - веома лоше; 2 - лоше; 3 - одговарајуће; 4 - добро; 5 - веома добро. Правилник је, у суштини, прихватио методологију оцено предложених програма коју примењује Европска агенција за реконструкцију и развој при извору програма невладиних организација које ће финансирати. Приоритет при одобравању средстава имају програми са највише бодова. Ако је укупан збир у секцији 1 нижи од оцено „одговарајуће“ (12 бодова), предлог програма се искључује из процено квалитета и финансијског вредновања. Ако је укупан збир у секцији 2 нижи од оцено „одговарајуће“ (15 бодова), предлог програма се искључује из процено квалитета и финансијског вредновања. Критеријуми за вредновање предложеног програма ближе су прецизирани у Табели вредновања, која је саставни део Правилника (Табела је дата у прилозима).

Уколико је више савеза у истој грани спорта поднело предлог програма, финансира се програм само једног савеза, у складу са законом. Избор савеза чији програми ће се финансирати врши се нарочито на основу критеријума у погледу: унутрашње организованости савеза, броја учлањених организација и спортиста, економске снаге, медијског и друштвеног утицаја, приступачности, националне и међународне традиције и организованости, као и спортских резултата.

ХП. Директива о начину рада и поступања при избору програма којима се остварује општи интерес у области спорта

Ову Директиву је донео др Слободан Вуксановић, министар просвете и спорта, крајем 2006. године, на основу члана 72. ст. 2. и 3. Закона о спорту и чл. 44. Закона о државној управи. Њоме је био уређен начин рада и поступања запослених у Министарству просвете и спорта – Управи за спорт, при одобрењу програма којима се остварује општи интерес у области спорта. Доношење Директиве је било нужно јер су у Закону о спорту изостале одредбе (укључујући и упућивање на доношење посебног правилника) о процедури у којој би Министарство оцењивало да ли предложени програми остварују општи интерес у области спорта, да ли испуњавају прописане критеријуме и да ли их и у ком обиму треба одобрити (укључујући и одређење висине средстава).

Од образовања новог Министарства омладине и спорта ова Директива се не примењује. Нова директива којом би се ближе дефинисало поступање запослених у Министарству омладине и спорта при избору програма није донета. Ми ћемо ипак указати на решења из раније донете Директиве јер је она утврдила процедуру која се у складу са европским стандардима, а нарочито са процедуром

и критеријумима које примењује Европска агенција за реконструкцију и развој при избору пројеката невладиних организација које ће да финансира.²

Министар просвете и спорта је донетом Директивом обавезао запослене у Управи за спорт да прикупљају предлоге програма, врше оцену предложених програма са становишта испуњености прописаних услова и критеријума и обављају збор програма који ће се реализовати у сложеној и прецизно разрађеној процедури, која има више нивоа и неколико етапа. Предвиђена процедура важи како за расподелу редовних средстава буџета тако и средстава из Буџетског фонда.

Цео поступак избора програма којима се остварује општи интерес у области спорта тако што директор Управе за спорт, најкасније у року од шест недеља након ступања на снагу закона о буџету Републике за календарску годину, утврђује оквирне износе за финансирање сваке од области општег интереса у области спорта и објављује јавни позив за достављање предлога програма којима се остварује општи интерес у области спорта (у даљем тексту: јавни позив). Оквирни износи се утврђују након што се: одлучи о предлогу организације у области спорта (Спортски савез Србије) која је законом овлашћена да предлаже финансирање програма својих чланова из буџета Републике, одреди оквирна висина средстава за финансирање делатности организација у области спорта чији је оснивач Република и одреди оквирна висина средстава за стипендије врхунским спортистима за спортско усавршавање и новчана помоћ врхунским спортистима са посебним заслугама. То практично значи да директор Управа за спорт прво треба да расподели одобрена средства буџета на: основне програме националних спортских савеза (подразумева се да треба да постоје одговарајући предлози програма), средства за обављање делатности Републичког завода за спорт (Антидопинг агенција већ има одређена средства у буџету); и средства за стипендирање врхунских спортиста и новчану помоћ врхунским спортистима). Након што се сагледа колико је остало нераспоређених средстава, она ће се расподелити на основу резултата јавног позива (конкурса), при чему за сваку област општег интереса морају бити резервисана одређена средства (не морају бити једнака). Одлуком о одређењу оквирних износа могу бити одређени и максимално дозвољени износи по програму за поједине области општег интереса у области спорта. Уколико је таква одлука донета, максимално дозвољени износ се наводи у јавном позиву. (у европским оквирима ово је уобичајена пракса). Јавни позив је отворен целе године, а оквирно утврђени износи у јавном позиву могу се, у границама буџета, усклађивати током године, у зависности од броја приспелих предлога програма, значаја предложених програма за остваривање општег интереса у области спорта и хитности реализације одређених предложених програма.

Организацији у области спорта чији је оснивач Република обезбеђују се средства, без спровођења јавног позива, за: материјалне трошкове, текуће и инвестиционо одржавање; плате запослених, у складу са законом; опрему; реализовање програма утврђених одобреним годишњим програмом рада; научно и стручно усавршавање запослених; изворе информација и информациони систем; друге намене у складу са законом.

² Текст Директиве је дат у прилозима и може да послужи заинтересованим јавним властима као модел. Исто важи и за образце који прате поднете програме.

Предлози програма који одговарају јавном позиву могу се достављати за текућу годину најкасније до 15. октобра. Предлози програма који се финансирају из Буџетског фонда, могу се прихватити и када су поднети после 15. октобра. Одређени предлог програма може се изузетно одобрити и пре објављивања јавног позива уколико то захтева садржина и време реализације програма, а програм је од посебног значаја за остваривање општег интереса у области спорта. У јавном позиву наводе се битни услови и критеријуми које треба да испуне предложени програми. Јавним позивом обухватају се они програми који нису могли бити поднети у законом прописаном року, у текућој години за наредну годину. То значи да спортски савези не могу предлагати програме које су могли предложити у оквирима својих основних програма, који се достављају преко Спортског савеза Србије (након распада државне заједнице Србија и Црна Гора, Спортски савез Србије и Олимпијски комитет Србије координирају предлагање основних програма националних гранских савеза).

Законом о спорту и другим прописима које смо раније навели утврђено је шта се сматра општим интересом у области спорта и које критеријуме треба да испуне програми којима би се тај интерес реализова. Десет година примене Закона о спорту показало је да је један од централних проблема у избору адекватних програма, површност, недореченост и непрецизност предлога програма, из којих се не може сагледати ни који су циљеви програма, ни која све лица учествују у реализацији програма, ни ко ће бити корисници програма, ни који се резултати очекују, ни како ће се оцењивати и пратити реализација програма, нити како ће се одобрена средства тачно користити. Како би се уопште могло приступити процени „адекватности“ предложеног програма, Директивом је утврђено обавеза за запослене у Управи за спорт да узимају у разматрање само оне предлоге програма који испуњавају следеће формалне критеријуме: да предлог програма прати пропратно писмо у коме су наведене најосновније информације о организацији и предложеном програму (назив, временско трајање, финансијски износ тражених средстава) и које је потписало лице овлашћено за заступање организације; да је предлог програма поднет на утврђеном обрасцу (формулару), читко попуњеном (откуцаном или одштампаном) језиком и писмом у службеној употреби. да је предлог програма поднет како генерално (збирно – посебан образац) тако и засебно за сваку самосталну програмску целину (посебан образац за сваку програмску целину), уколико предлог програма обухвата више, према природи и садржини, самосталних програмских целина или поједине програмске целине улазе у различите области општег интереса у области спорта; да је јасан, потпун и истинит; да је поднета одговарајућа документација којом се доказују испуњеност прописаних ближих критеријума за остваривање општег интереса у области спорта (копија решења о упису у надлежни регистар, копија статута односно оснивачког уговора, копија решења о испуњености услова за обављање делатности, изјава да не постоје препреке из члана 3. Правилника о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта (у даљем тексту: Правилник), изјава о прихватању суфинансирању програма од стране других лица, када је то програмом предвиђено, писмо о намерама од издавача или медијских кућа уколико је програмом предвиђено бесплатно штампање или објављивање одређених промотивних материјала (суфинансирање), и др.). Уколико предлог про-

грама подноси организација утврђена законом (Спортски савез Србије), обједињено за свој програм и програме организација својих чланова, предлог програма треба да буду поднет како генерално (збирно - посебан образац) тако и засебно (посебан образац) за сваку организацију и за сваку програмску целину која улази у различиту област општег интереса у области спорта.

Организација у области спорта нема законску обавезу да предлог свог програма подноси искључиво на утврђеном обрасцу. Међутим, не постоји нити законска обавеза нити законом утврђено право неке организације да се одређени програм финансира. Уколико примљени предлог програма није поднет на утврђеном обрасцу, овлашћено лице Министарства указаће на тај пропуст подносиоцу програма и позвати га да недостатке отклони. Ако подносилац предлога програма не прихвати позив, Министарство неће такав предлог у опште узети у разматрање, осим ако је у питању хитно реализовање програма који је од посебног значаја за остваривање општег интереса у области спорта, а предлог програма садржи све елементе наведене у обрасцу и пратећу документацију. Образац предлога програма и пратећа документација морају бити попуњени и послати (предати) у три примерка, с тим да образац предлога програма треба бити достављен и у електронској форми уколико је образац компјутерски обрађен. Образац за пријављивање предлога програма мора бити доступан у Министарству и на интернет сајту Министарства (адреса Министарства омладине и спорта је <http://www.mos.sr.gov.yu>).

Поступак избора, односно одобрења програма врши се у три фазе.

У првој фази, коју спроводе овлашћена запослена лица у Управи за спорт, врши се оцена испуњености прописаних услова и критеријума у погледу организације подносиоца предлога програма, форме предлога програма и адекватности предложеног програма. Одлука о одбијању предлога програма, односно неодобравању средстава доноси се, у овој фази, када су испуњени неки од следећих критеријума: предлог је примљен по истеку рока за подношење програма; предлог програма је некомплетан или у нескладу са формалним условима; организација подносилац предлога програма или један или више његових организација - партнера не испуњавају прописане критеријуме; предложени програм није адекватан јер активности предложене у програма очигледно излазе изван општег интереса у области спорта, програм по свом периоду трајања прелази максимално дозвољени временски период (текућа буџетска година) или су тражена средства већа од максимално дозвољеног износа по програму..

Уколико су утврђени критеријуми испуњени, приступа се другој фази у којој се врши евалуација програма у складу са „Табелом вредновања“ утврђеном Правилником о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта. Одлука о одбијању програма доноси се, у овој фази, уколико је предлог програма искључен из евалуационог процеса у складу са Правилником. Другу фазу спроводи Стручни евалуациони одбор/и или истакнути стручњак у области спорта, односно овлашћено запослено лице у Управи за спорт са одговарајућом стручношћу, које именује, односно одреди Директор Управе за спорт. О раду Стручног евалуационог одбора води се записник. Техничку помоћ Стручном евалуационом одбору, односно именованом стручњаку пружа овлашћено запослено лице у Управи за спорт које води предмет. Када евалуацију програма врши

Стручни евалуациони одбор, сваки члан одбора врши оцењивање према Табели вредновања, а укупан број бодова се утврђује на основу просечних оцена у оквиру појединих секција. На основу евалуације поднетих предлога програма, Стручни евалуациони одбор, односно лице из става 5 овог члана доставља директору Управе за спорт предлог у вези одобрења програма (на утврђеном обрасцу).

Уколико је предложени програм прошао претходне две фазе, у трећој фази доноси се коначна одлука о одобравању или неодобравању програма и одређењу висине средстава за реализацију програма. Одлуке у овој фази доноси Директор Управе за спорт, на основу предлога именованог Стручног евалуационог одбора, односно истакнутог стручњака или овлашћеног запосленог лица у Управи за спорт. Одлука се доноси у зависности од броја поднетих предлога, броја бодова које је програм добио у оквирима Табеле вредновања, прописних приоритета, релевантности и актуелности програма за задовољавање општег интереса у области спорта у односу на друге предложене програме и испуњености критеријума из Правилника о ближим условима за утврђивање општег интереса у области спорта. О одобравању програма одлучује Директор Управе за спорт решењем, које се доставља подносиоцу програма. Средства за реализацију програма одобравају се у таквим износима и под таквим условима који обезбеђују, односно који су подобни да уз најмањи утрошак средстава из буџета постигну намеравани резултат. О одбијању програма не доноси се решење већ се подносиоци предлога програма обавештавају о разлозима због којих њихов програм не може бити прихваћен.

Са носиоцем одобреног програма, односно предлагачем програма Управа за спорт (Директор) закључује уговор о реализовању програма, најкасније у року од осам дана од дана позива за закључење уговора, којим се обавезно утврђује: назив и седиште носиоца програма; врста и садржина програма; време реализације програма, односно обављања активности; циљеви и очекивани резултати; обим и врста додељених средстава; временски план употребе средстава; начин надзора над одвијањем реализације програма; обавезе носиоца програма у погледу наменског коришћења средстава и реализације програма; обавезе носиоца програма у погледу подношења извештаја о реализацији програма на утврђеном обрасцу; обавезе носиоца програма у погледу доказивања реализације програма и наменског коришћења средстава; обавезе носиоца програма у погледу публицитета програма; случајеви у којима Управа за спорт може раскинути уговор и прекинути даље финансирање програма; обавезе носиоца програма у погледу враћања добијених средстава у одређеним случајевима. Уколико се носилац одобреног програма не одазове позиву за закључење уговора у року од осам дана од дана позива, сматраће се да је одустао од предлога програма.

Управа за спорт је обавезна да предузме мере да се одобрено, односно започето финансирање реализације програма којим се остварује општи интерес у области спорта прекине (уз захтевање повраћаја датих средстава) уколико су испуњени следећи критеријуми: организација која реализује програм својом кривицом не извршава програм у утврђеним роковима или га извршава у небитном делу; организација која реализује програм употребљава средства ненаменски, у потпуности или делимично, или се не придржава прописаних или уговорених мера које су утврђене у циљу осигурања реализације програма; организација која реализује програм престала је да испуњава услове који су на основу Закона о

спорту и правилника потребни за добијање средстава; организација која реализује програм спречила је или онемогућила спровођење прописаних, односно уговорених контролних мера; организација која спроводи програм на захтев министарства надлежног за послове спорта, као и у роковима утврђеним уговором о реализовању програма, није доставила извештај, са потребном комплетном документацијом, о остваривању програма или делова програма и коришћењу средстава буџета Републике Србије.

Овлашћена запослена лица у Управи за спорт дужна су да врше стални надзор над реализацијом програма и наменским коришћењем одобрених средстава. Управа за спорт захтеваће повраћај свих датих средстава иако је програм већ реализован уколико носилац програма: изврши превару тако што даваоца средстава о битним околностима везаним за реализовање програма нетачно и непотпуно обавести; употреби средства ненаменски, у потпуности или у битном делу; не достави у предвиђеним роковима потребне извештаје и доказе, након реализације програма, иако га је давалац средстава претходно упозорио на неправилности и последице. Управа за спорт захтеваће повраћај дела датих средстава ако је програм, кривицом носиоца програма, делимично реализован, али у битном делу, или је реализован са битним закашњењем (осим ако су реализованим активностима постигнути битни ефекти програма), или су добијена средства ненаменски употребљена у небитном делу.

Управа за спорт неће прихватити преливање средстава са једне ставке финансијског плана програма на другу извршене без претходне сагласности Управе за спорт, с тим да се уговором може предвидети да носилац програма може вршити преливање средстава са једне ставке финансијског плана на други без претходне сагласности Управе за спорт ако варијација не прелази 5% од одобрене суме новца у оквиру сваке ставке финансијског плана и ако се не угрожава основни циљ програма.

Управа за спорт врши по завршетку одобреног програма анализу реализације програма и постизања планираних ефеката, и у случају да оцени да планирани ефекти нису постигнути у битном делу кривицом носиоца програма, затражиће од надлежног органа носиоца програма да утврди одговорност лица која су реализовала програм. Управа за спорт прихвата у разматрање само оне извештаје о реализацији програма који су поднети на обрасцу који је одштампан уз ову директиву и чини њен саставни део.

Управа за спорт ставља на увид јавности годишњи извештај о реализовању одобрених програма за остваривање општег интереса у области спорта.

В. ПОТРЕБЕ ГРАЂАНА У ОБЛАСТИ СПОРТА У ЛОКАЛНИМ ЗАЈЕДНИЦАМА

Када су у питању општине и градови, односно локалне заједнице, улога локалних јавних власти ближе је додатно дефинисана у одељку 4.8 Европске урбане повеље, усвојене 18. марта 1992. године од стране Савета Европе - Сталне конференције локалних и регионалних власти Европе, и бројним препорукама

(декларацијама, резолуцијама) Конгреса (Сталне конференције) локалних и регионалних власти Европе, односно закључцима семинара које је Конгрес организовао у односу на поједина питања. Из тих докумената произилази да је спорт у локалним заједницама од суштинске важности јер: локална заједница има витални значај у промоцији спорта, као виталне службе заједнице; спорт и физичка рекреација имају веома важну улогу у ублажавању лоших животних услова; спорт је од огромне важности као превентивни чувар здравља нације; свако треба да има могућност да се бави спортом независно од своје старости; спортски објекти требају бити доступни свима, а накнаде за коришћење тих објеката требају бити примерене.

Своју улогу у развоју спорта на својој територији, локална заједница треба да заснива на следећим принципима: локална заједница треба да даје приоритет промоцији спорта за све и спортским активностима „неорганизованих“ групација становништва; сви становници урбаних средина имају право да учествују у спорту и рекреацији; спортски капацитети треба да буду безбедни и добро испланирани; сви урбани становници имају право да развијају сопствене способности кроз спортских активности које одговарају њиховим индивидуалним могућностима; мора се обратити пажња специфичним потребама и тешкоћама са којима се суочавају спортске организације у земљи у транзицији у обезбеђивању финансирања својих активности; држава треба да остави локалној власти довољна средства за остваривање њене улоге у области спорта.

Остваривање улоге локалне заједнице у развоју спорта принципијелно се постиже: стварањем мреже спортских капацитета широм градске територије или урбаних насеља, посебно у близини домова, тако да становници могу са њима да се идентификују, уз охрабривање свести да је реч о заједничком јавном добру и тако редуковати вандализам и деликвенцију; обезбеђивањем комплементарности јавних спортских капацитета са капацитетима добровољних спортских удружења или комерцијалних организација; обезбеђивањем планирања и изградње спортских објеката тако да задовољавају садашње и будуће потребе, да се уклапају у садашња урбана насеља и она која ће тек да се развију и да се при том води рачуна о саобраћајним везама и сличним условима; обезбеђивањем капацитета за бављење традиционалним и модерним спортовима; планирањем у новим урбаним срединама или обезбеђивањем у постојећим отворених простора, зелених површина са дрвећем, игралишта, водених површина и стаза за бицикле у циљу стимулације рекреативних активности; унапређивањем учешћа у спортским активностима групација са ниски примањима кроз субвенција; сарадњом са комерцијалним и добровољним секторима у циљу поспешивања мешовите јавне и приватне помоћи спорту; охрабривање и подржавање већег учешћа у спортским активностима, старијих особа, жена, младих, хендикепираних, и то стављањем акцента на физичке активности, а не на техничке и такмичарске елементе спорта; едукацијом и рекламирањем спорта и осталих физичких активности и истицање њиховог позитивног деловање на здравље; обезбеђивањем да физичко образовање буде део свих наставних програма са акцентом на физичком и менталном здрављу ученика и физичку активност а не на технички и такмичарски елемент; обезбеђивањем капацитета за спорт у случајевима где клубови то не

могу учинити сами; максималним коришћење постојећих капацитета; улагањем у људске ресурсе; истраживањима и адекватним увидом у стање на терену.

I. Потребе и интереси грађана у области спорта у аутономној покрајини у Републици Србији

У важећем Закону о спорту није регулисано шта се сматра потребама и интересима грађана за чије остваривање се обезбеђују средства у буџету Аутономне покрајине. Ближе одредбе налазе се у чл. 52. Закона о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине („Службени гласник РС“, број 6/02). Према том члану, аутономна покрајина, преко својих органа, у складу са Законом о спорту утврђује интерес грађана у области спорта на територији аутономне покрајине и обезбеђује средства за остваривање тог интереса и утврђује објекте од интереса за аутономну покрајину и мерила за обезбеђивање средстава у буџету аутономне покрајине за њихову изградњу, опремање и одржавање. Покрајински спортски савез предлаже покрајинском органу управе надлежном за послове спорта, ради финансирања из буџета аутономне покрајине, програме својих чланова којима се остварује интерес грађана у области спорта на територији аутономне покрајине.

Према Нацрту закона о спорту и из јула 2006. и **Предлога закона о спорту** из 2007. године, потребе и интереси грађана у области спорта за чије се остваривање обезбеђују средства у буџету аутономне покрајине, у складу са законом, јесу:

- изградња, опремање и одржавање спортских објеката којима се доприноси развоју спорта на ширем подручју аутономне покрајине, односно обезбеђују услови за развој врхунског спорта на територији аутономне покрајине (спортски објекти од значаја за аутономну покрајину);
- промоција и подстицање бављења грађана спортом, посебно деце, омладине, жена, старијих особа и особа са инвалидитетом, на територији аутономне покрајине;
- организација спортских приредби од значаја за аутономну покрајину;
- стварање услова за развој врхунског спортског стваралаштва и унапређење квалитета рада са младим спортским талентима на територији аутономне покрајине;
- школска спортска такмичења на нивоу аутономне покрајине;
- делатност Покрајинског завода за спорт и других организација у области спорта чији је оснивач аутономна покрајина;
- активности покрајинских спортских савеза од значаја за аутономну покрајину;
- развој спортских грана које су од посебног значаја за аутономну покрајину;
- спречавање негативних појава у спорту (допинг, насиље и недолично понашање) на нивоу аутономне покрајине и унапређење заштите здравља спортиста;

- стручно-спортски скупови, истраживачко-развојни и научноистраживачки пројекти и издавање спортских публикација од значаја за аутономну покрајину;
- унапређивање стручног рада у организацијама у области спорта са територије аутономне покрајине;
- награде и признања за постигнуте спортске резултате и допринос развоју спорта у аутономној покрајини;
- стипендије за спортско усавршавање категорисаних спортиста, посебно перспективних спортиста;
- прикупљање и дистрибуција података у области спорта од значаја за аутономну покрајину, укључујући периодична тестирања (еурофит тестови), и праћење стања физичких способности деце, омладине и одраслих на територији аутономне покрајине;
- друге потребе и интереси грађана у области спорта од значаја за аутономну покрајину, које утврди аутономна покрајина преко својих органа.

Ради одавања друштвеног признања најбољим спортистима у Аутономној Покрајини Војводини, Одлуком о додели годишњег признања у области спорта ("Сл. лист АП Војводине", бр. 8/2003) установљена су годишња признања у области спорта. Признање се додељује једном годишње у првој половини децембра месеца. Признање се додељује у следећим категоријама: најбољи спортиста; најбоља спортисткиња; најбоља екипа у мушкој конкуренцији; најбоља екипа у женској конкуренцији. Добитнику Признања додељује се повеља, статуа и новчана награда.

У 2007. години Извршно веће Војводине донело је и Решење о образовању Савета за израду стратегије развоја спорта у АП Војводина ("Сл. лист АП Војводине", бр. 20/2007), као стручног и саветодавног тела при Покрајинском секретаријату за спорт и омладину (у даљем тексту: Секретаријат). Задаци Савета су да: предузима неопходне активности на изради стратегије развоја спорта у Аутономној Покрајини Војводини; прати и анализира стање у области спорта у Аутономној Покрајини Војводини; предлаже Покрајинском секретаријату мере и активности које имају за циљ унапређење спорта у АП Војводини.

II. Потребe грађана у области спорта у јединицама локалне самоуправе у Републици Србији

ПОТРЕБЕ ГРАЂАНА - физичко образовање, стицање спортских вештина, бављење спортом и физичком рекреацијом

Према чл. 77. важећег Закона о спорту Републике Србије, из општинских и градских буџета финансира се остваривање потреба грађана у области спорта у граду, односно општини. Средствима буџета се доприноси остваривању потреба кроз:

- изградњу, одржавање и коришћење спортских објеката;
- учешће у обезбеђењу реализације општинског и међуопштинског нивоа школских спортских такмичења;

- обезбеђивање посебних услова за повећање обухвата и квалитета рада са младим спортским талентима;
- остваривање програма, или делова програма организација у области спорта којима се доприноси задовољавању потреба грађана у области спорта на нивоу општине, односно града;
- финансирање делатности организација у области спорта које је основала општина, односно град
- организацију и одржавање спортских такмичења и манифестација од значаја за општину, односно град;
- обезбеђивање услова за рад спортских стручњака у организацијама у области спорта на територији општине, односно града.

Закон о локалној самоуправи Републике Србије (чл. 20) прописује да је у надлежности општине, односно града и:

- оснивање установа и организација у области физичке културе и спорта, као и праћење и обезбеђивање њиховог функционисања;
- уређивање и обезбеђивање обављања комуналне делатности везане за уређивање, одржавање и коришћење зелених и рекреационих површина, као и организационих, материјалних и других услова за њено обављање.

Важећи Закон о спорту Републике Србије оставља потпуну слободу општинама у избору модела и начина финансирања задовољавања потреба грађана у области спорта. У пракси су се показале огромне разлике у приступу, извитоперење основних поставки Закона о спорту о расподели надлежности између државе и локалних заједница, велики волонтаризам у додони средстава (појединачни захтеви, фаворизовање одређеног клуба и др.) и нетранспарентност целокупне процедуре.

Према **Нацрту закона о спорту** из јула 2006. и **Предлога закона о спорту** из 2007. године, потребе грађана у области спорта које се задовољавају у јединицама локалне самоуправе (општине и градови), у складу са законом, јесу:

- подстицање и стварање услова за унапређење спорта за све, односно бављења грађана спортом, посебно деце, омладине, жена, старијих особа и особа са инвалидитетом;
- изградња, одржавање и опремање спортских објеката на територији јединице локалне самоуправе, а посебно јавних спортских терена у стамбеним насељима или у њиховој близини и школских спортских објеката, и набавка спортске опреме и реквизита;
- организација спортских приредби од посебног значаја за јединицу локалне самоуправе;
- спортски развој талентованих спортиста и унапређење квалитета стручног рада са њима;
- учешће спортских организација са територије јединице локалне самоуправе у европским клупским такмичењима;
- предшколски и школски спорт (рад школских спортских секција и друштава, општинска, градска и међуопштинска школска спортска такмичења и др.);

- делатност организација у области спорта чији је оснивач јединица локалне самоуправе;
- активности спортских организација, спортских друштава, удружења и гранских спортских савеза на територији јединице локалне самоуправе од посебног значаја за јединицу локалне самоуправе, у зависности од тога да ли је спортска грана од значаја за јединицу локалне самоуправе, која је категорија спортске гране, колико спортиста окупља, у којој мери се унапређује стручни рад и у ком рангу такмичења спортска организација учествује;
- активности територијалног спортског савеза од посебног значаја за јединицу локалне самоуправе;
- унапређење заштите здравља спортиста и обезбеђивање адекватног спортско-здравственог образовања спортиста, посебно младих, укључујући и антидопинг образовање;
- стипендирање за спортско усавршавање категорисаних спортиста, посебно перспективних спортиста;
- спречавање негативних појава у спорту;
- едукација, информисање и саветовање грађана, спортиста и организација у области спорта о питањима битним за одговарајуће бављење спортским активностима и делатностима;
- периодична тестирања (еурофит тестови), сакупљање, анализа и дистрибуција релевантних информација за адекватно задовољавање потреба грађана у области спорта на територији јединице локалне самоуправе; истраживачко-развојни пројекти и издавање спортских публикација;
- унапређивање стручног рада у организацијама у области спорта са територије јединице локалне самоуправе и подстицање запошљавања у организацијама у области спорта са територије јединице локалне самоуправе висококвалификованих спортских стручњака и врхунских спортиста;
- рационално и наменско коришћење спортских сала и спортских објеката у државној својини чији је корисник јединица локалне самоуправе, кроз одобравање њиховог коришћења за спортске активности и доделу спортским организацијама термина за тренирање;
- награде и признања за постигнуте спортске резултате и допринос развоју спорта.

Поједине јединице локалне самоуправе су ближе регулисале поступак избора програма којима се задовољавају потребе грађана у области спорта. Тако је, на пример, Нови Сад донео: Правилник о начину и поступку спровођења јавног конкурса за доделу дотација из буџета града Новог Сада за финансирање програма и пројеката у области спорта ("Сл. лист Града Новог Сада", бр. 34/2005, 7/2006 и 26/2006); Правилник о критеријумима и мерилима за оцену годишњег програма редовних активности гранских савеза и спортских организација са територије града Новог Сада ("Сл. лист Града Новог Сада", бр. 36/2005, 42/2005, 38/2006 и 20/2007); Одлуку о обезбеђењу средстава за финансирање потреба у области спорта ("Сл. лист Града Новог Сада", бр. 27/2005, 5/2006, 22/2006 и 25/2007).

Г. МОДЕЛ ИЗБОРА ПРОГРАМА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ОПШТЕГ ИНТЕРЕСА И ПОТРЕБА ГРАЂАНА У ОБЛАСТИ СПОРТА

І. Модел избора програма у важећем Закону о спорту Републике Србије

Према члан 70. Закона о спорту, организације у области спорта чијим програмима се остварује општи интерес у области спорта, најкасније до 1. октобра текуће године, достављају своје програме за наредну годину и предрачун трошкова потребних за њихово остваривање министарству надлежном за послове спорта. Министар надлежан за послове спорта утврђује који ће се програми, односно делови програма финансирати средствима буџета Републике Србије, по прибављеном стручном мишљењу о општем интересу садржаном у тим програмима, од одговарајућих савеза, стручних институција, установа и истакнутих стручњака.

Програми који се достављају министарству надлежном за послове спорта морају да испуне два услова: један материјалан и један формалан, да би се финансирали из буџета Републике. Материјални услов се састоји у томе да се програмом мора задовољавати неки сегмент општег интереса из члана 69. Закона о спорту. Формални услов се тиче рока до кога програм са предрачуном трошкова мора бити достављен Министарству просвете и спорта. О финансирању приспелих програма, Министар одлучује по прибављеном стручном мишљењу.

Министарству просвете и спорта своје програме достављају директно само оне организације у области спорта које нису чланови Спортског савеза Србије. Чланови Спортског савеза Србије своје програме морају доставити преко Спортског савеза Србије, односно тај Савез врши прву селекцију програма својих чланова и бира програма које ће предложити Министарству за финансирање. Према члану 43. Закона о спорту, Спортском савезу Србије поверено је предлаже министарству надлежном за послове спорта програме својих чланова који ће се финансирати из буџета Републике и да предлаже грански савез преко којег се реализују програми којима се остварује општи интерес. Овај члан Закона је у вези са члан 76. према коме се у једној спортској грани финансирају програми само једног гранског савеза, којима се остварује општи интерес утврђен овим законом. Уважавајући Уставом гарантовану слободу удруживања грађана, Закон о спорту допушта да се у једној спортској грани оснује и више гранских савеза. Супротно решење је прописано, на пример, у Закону о спорту Црне Горе. Међутим, супротно је општем интересу за развој спорта у Републици постојање више гранских савеза у једној спортској грани, те због тога Република жели да финансира само један грански савез у свакој спортској грани. Који ће то грански савез бити, одређује министар надлежан за послове спорта, на предлог Спортског савеза Србије. У пракси је то увек био онај савез који је члан Спортског савеза Србије пошто је Статутом Спортског савеза Србије утврђено је да из једне спортске гране члан Спортског савеза може бити само један републички грански савез.

Сходно члану 71. Закона о спорту, Влада Републике Србије утврђује национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта и критеријуме за њихову доделу. Када је у питању стипендирање врхунских спортиста и новчана помоћ врхунским спортистима, министар надлежан за послове спорта утврђује ближе услове и критеријуме како за стипендирање тако и за новчану помоћ врхунским спортистима. Министар надлежан за послове спорта, на предлог Спортског савеза Србије, доноси и годишњи и четворогодишњи програм којим се утврђују међународна спортска такмичења за чију организацију се обезбеђују средства у буџету Републике. Министар надлежан за послове спорта, такође, одређује и ближе критеријуме за утврђивање општег интереса који се остварује програмима организација у области спорта и критеријуме за финансирање развоја врхунског спортског стваралаштва. Коначно, министар надлежан за послове спорта утврђује и објекте од интереса за Републику и одређује ближе критеријуме за финансирање њихове изградње, опремања и одржавања (члан 72. Закона о спорту). Након девет година примене Закона о спорту, донет је само Правилник о стипендирању врхунских спортиста и новчаној помоћи врхунским спортистима.

Корисници средстава буџета за реализацију програма којима се задовољава општи интерес у области спорта обавезни су да министарству надлежном за послове спорта на његов захтев, а најмање једанпут годишње, доставе извештај о свом раду, односно остваривању програма или делова програма и коришћењу средстава буџета Републике. Министар надлежан за послове спорта може обуставити даље финансирање програма кориснику средстава буџета Републике који не достави извештај у предвиђеном року (члан 73. Закона о спорту). Министарство надлежно за послове спорта врши надзор над реализацијом програмских активности и наменским коришћењем средстава која се обезбеђују у буџету Републике и једном годишње извештава Владу Републике Србије о коришћењу средстава буџета Републике за остваривање општег интереса у области спорта, утврђеног овим законом (члан 74. Закона о спорту).

II. Модел избора програма у Нацртима и Предлогу новог Закона о спорту

Питање модела финансирања активности, програма и пројеката организација у области спорта било је најспорније питање у јавној расправи спроведеној у припреми новог закона о спорту крајем 2004. и почетком 2005. године. Суштина спора се састојала у дилеми да ли између буџета Републике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе и крајњег корисника одобрених средстава треба да постоји посредник, односно да ли законом треба утврдити да Спортски савез Србије када је у питању Република, Покрајински спортски савез када је у питању аутономна покрајина и Општински спортски савез када је у питању општина, припремају предлог програма који би се финансирали, на основу кога надлежни орган управе доноси одлуку о финансирању, или треба поћи од равноправног третмана свих организација у области спорта независно од њихове организованост, а одлуку о избору програма доносити искључиво према квалитету програма и на основу процедуре која се заснива на јавном позиву за достављање програма.

Спортски савез Србије и општински спортски савези, укључујући и мањи број гранских спортских савеза, залагали су се тада за прво решење, тражећи, између осталог да Спортски савез Србије доставља (као поверен посао) министарству надлежном за послове спорта предлог годишњег програма учешћа на олимпијским играма и великим међународним спортским такмичењима, развоја спортских грана и функционисања републичких спортских савеза, утврђује критеријуме и услове за избор спортиста за учешће на великим међународним спортским такмичењима и утврђује критеријуме и услове за основно функционисање националних републичких гранских савеза. У односу на задовољавање потреба грађана тражено је да закон пропише да општински спортски савез доставља предлог програма спортских клубова и савеза са територије јединице локалне самоуправе који би се финансирани из локалног буџета, с тим да органи локалне самоуправе преносе надлежности које се тичу планирања, програмирања, развоја спорта и расподеле финансијских средстава за извршење програма спортских организација општинским, односно градским спортским савезима. Тражено је, такође, и да закон пропише проценат, у распону од 2,5% до 4%, захватања из буџета општине, односно града за спорт. Представници спортских организација из јединица локалне самоуправе истицали су, поред проблема недовољних средстава, и потпуно различит однос појединих средина према спорту, као и фаворизовање појединих области (нарочито појединих клубова) на рачун запостављања потреба грађана у другим областима спорта. Основни аргументи за овакво залагање били су: закон треба да озакони фактичко стање у нашем спорту, а не да у потпуности анулира постојећи начин рада; одузимање поверених овлашћења Спортском савезу Србије довешће до његовог гашења, а тиме и до гашења општинских спортских савеза; другачије решење представља подржављење спорта.

Највећи број републичких гранских савеза, грански савези државне јединице, Олимпијски комитет, Аутономна покрајина Војводина, високошколске установе у области спорта, истакнути спортски стручњаци, Савет за развој спорта Управе за спорт, јединице локалне самоуправе и министарства Владе залагали су се за друго решење, сматрајући да је први модел неефикасан, нетранспарентан и да се у њему губи значајан део издвојеног новца на спортску администрацију уместо на крајње кориснике, односно спортисте. Један од аргумената је био: не може се критиковати стање у нашем спорту и криза међународних спортских резултата и уједно се залагати за очување постојећег стања.

У тексту Нацрта закона о спорту из априла и јула 2006. године, Министарство просвете и спорта је прихватило други модел финансирања програма у области спорта. Тај модел је задржан и у Нацрту закона о спорту који је утврдило Министарство омладине и спорта јула 2007. године, као и у Предлогу закона о спорту из новембра 2007. године. Министарства су пошла од тога да иако Република Србија издваја годишње у буџету знатна средства за финансирање разних програма у области спорта (553. мил. дин. у 2004. години и 1.916.751,00 дин. у 2006. години), број програма који би се могао финансирати знатно је већи од оног који се с обзиром на расположива средства реално може исфинансирати. Због тога је рационално и наменско коришћење буџетских средстава од огром-

ног је значаја за остваривање општег интереса и потреба грађана. у области спорта. У концепирању предложених решења, Предлог је пошао од одговарајућих упоредноправних искустава, као и одредби Закона о буџетском систему, којим је прописано да се приликом извршења буџета морају поштовати принципи ефикасности и економичности, потпуности, тачности и јединствене буџетске класификације (члан. 4. став 3). У опредељењу за овакав начин финансирања програма и пројеката у области спорта, посебно су узети у обзир и критеријуми Савета Европе за финансирање програма невладиних организација из јавних прихода и околност да такав режим важи за финансирање програма невладиних организација у другим областима. Предложени модел одговара оном који је Влада Републике Србије утврдила још 2001. у Предлогу закона о удружењима за финансирање програма свих удружења и савеза у Републици.

Процедура и услови предвиђени за избор програма којима се задовољава општи интерес у области спорта сходно важи и за финансирање остваривање потреба грађана. Закон прописује да одредбе закона које се односе на услове, критеријуме, мерила и начин избор програма, односно финансирање делатности којима се задовољава општи интерес у области спорта, закључење уговора, подношење извештаја и обавезу враћања добијених средстава, сходно се примењују и на програме, односно делатности којима се задовољавају потребе грађана у области спорта у аутономним покрајинама и јединицама локалне самоуправе. Покрајинска, односно општинска (градска) скупштина доноси акт којим уређује ближе услове, критеријуме и начин и поступак доделе средстава из буџета аутономне покрајине за задовољавање потреба грађана у области спорта на територији аутономне покрајине и начин јавног објављивања података о поднетим програмима за финансирање, изабраним програмима и реализацији одобрених програма. У сваком случају, против коначне одлуке о избору програма којим се задовољавају потребе грађана у области спорта у аутономној покрајини и јединице локалне самоуправе није могуће водити управни спор.

Закон о спорту не може да реши проблем висине издвајања у буџету Републике, аутономних покрајина и локалних заједница, јер је то, с једне стране, предмет буџетских прописа, а, с друге стране, укупне висине расположивих буџетских средстава и приоритета који се сваке године утврђују. Предлог закона о спорту се због тога није тим проблемом ни бавио и задржао се на дефинисању општег интереса и потреба грађана у области спорта, али из тог дефинисања требао би да у будућности проистекне и удео спорта у буџету Републике, аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, јер ако је нешто „интерес“ друштва за то је потребно издвојити и одговарајућа средства. Предлог закона је посебно водио рачуна о потреби спречавања изразитог фаворизовања појединих области општег интереса, односно потреба грађана, па је прописано да Министарство, најкасније у року од шест недеља након што су у буџету Републике Србије опредељена средства за задовољавање општег интереса у области спорта, укључујући и средства из игара на срећу, утврђује оквирне износе за финансирање сваке од утврђених области општег интереса. Исто важи и када су у питању аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе.

Као што није могао да прописе обавезни проценат издвајања за спорт у буџету, Предлог закона о спорту није се упустио ни у регулисање пореског и ца-

ринског положаја организација у области спорта. У Предлог је унета само једна одредба, према којој организације у области спорта уживају пореске, царинске и друге олакшице у складу са законом.

Законом о играма на срећу је прописано да се средства намењена спорту издвајају у посебан буџетски фонд, којим управља министарство надлежно за послове спорта. Како Законом о играма на срећу није регулисана ближа намена тих средстава и начин њиховог коришћења, Предлогом закона о спорту се то питање регулише тако што се утврђује да се средства која се у буџету Републике остваре приређивањем игара на срећу у складу са законом, користе се за остваривање следећег општег интереса: изградња, опремање и одржавање спортских објеката који су од посебног значаја за развој спорта на ширем подручју Републике, нарочито с обзиром на регионалну покривеност (капитални спортски објекти); научни скупови и истраживачко-развојни и научноистраживачки пројекти у спорту; унапређење стручног рада и стручног оспособљавања у области спорта; унапређење заштите здравља спортиста; промоција и подстицање бављења спортом у свим сегментима становништва Републике, а нарочито деце, жена, омладине, особа са инвалидитетом, пензионера, спортских ветерана и запослених; спречавање негативних појава у спорту (допинг, насиље и недолично понашање).

Нацртом закона о спорту је дата и могућност да Влада Републике Србије може у складу са законом основати Националну спортску фондацију. Национална фондације за развој спорта добијала би средства претежно из буџета, а средства Фондације би се користила искључиво за оне намене за које се иначе могу користити средства из буџета.

1) Процедура избора програма

За остваривање општег интереса у области спорта обезбеђују се средства у буџету Републике. Законом утврђени општи интерес у области спорта реализује се, по правилу, кроз финансирање или суфинансирање одређених програма и пројеката (у даљем тексту: програми).

Министарство, најкасније у року од 60 дана након ступања на снагу закона о буџету Републике за календарску годину, утврђује оквирне износе за финансирање сваке од области општег интереса у области спорта и објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“ јавни позив за достављање предлога годишњих програма којима се реализује општи интерес у области спорта (у даљем тексту: јавни позив).

Министарство ставља на увид јавности: извештај о поднетим предлозима програма, са траженим износом средстава; извештај о одобреним програмима, са износом одобрених средстава; годишњи извештај о реализовању свих одобрених програма за остваривање општег интереса у области спорта.

Министарство може изузетно одобрити одређени програм којим се реализује општи интерес у области спорта и на основу поднетог предлога програма у току године, без јавног позива, у случају када је у питању програм директног или индиректног буџетског корисника који је од посебног значаја за остваривање општег интереса у области спорта или када је у питању програм организације у области спорта који није из објективних разлога могао бити поднет у складу са ставом 1. овог члана, а предмет и садржај програма је та-

кав да може бити успешно реализован само од одређеног носиоца програма.

Предлог програма могу поднети: Олимпијски комитет, односно параолимпијски комитет подноси предлог свог годишњег програма и програма својих чланова којим се обезбеђују услови за припрему, учешће и остваривање врхунских спортских резултата спортиста на олимпијским играма, параолимпијским играма и другим великим међународним спортским такмичењима; предлог овог годишњег подноси Спортски савез Србије, предлог програма изградње, опремања и одржавања капиталног спортског објекта подноси власник спортског објект; предлог годишњег програма давања стипендија за спортско усавршавање врхунских спортиста аматера подноси надлежни национални грански спортски савез; предлог истраживачко-развојних и научноистраживачких пројеката у спорту подносе одговарајуће високошколске и научноистраживачке установе; предлог програма организовања међународне спортске приредбе од значаја за Републику може поднети организација која има сагласност за кандидовање за организовање те приредбе у складу са овим законом; предлог програма организовања националне спортске приредбе од значаја за Републику може поднети надлежни национални спортски савез; предлог програма за спречавање негативних појава у спорту (допинг, насиље и недолично понашање) може поднети Антидопинг агенција Републике Србије и надлежни национални спортски савез; предлоге програма којима се остварује општи интерес у области спорта, а који нису наведени у претходним тачкама, могу поднети организације у области спорта, предшколске, школске и високошколске установе. Национални грански спортски савези могу поднети предлоге годишњих програма самостално, или обједињено преко свог националног територијалног спортског савеза. Спортске организације могу поднети предлоге годишњих програма самостално, или обједињено преко свог националног гранског спортског савеза.

Предлог програма може се изузетно односити и на активности које се реализују у дужем временском периоду, до четири године, под условом да је то нужно с обзиром на природу и циљеве активности, да су предлогом програма за сваку годину предвиђена потребна средства и да су мерљиви годишњи резултати реализације програма. Наставак реализације дугогодишњих програма одобрава се сваке године. Реализација, односно наставак програма може се одобрити само ако је поднет годишњи извештај у складу са уговором о реализовању програма и ако су остварени очекивани резултати.

Поступак по јавном позиву води, по правилу, стручна комисија, коју образује Министарство из реда истакнутих стручњака за питања од значаја за остваривање општег интереса у области спорта. О раду комисије води се записник. Комисија врши стручни преглед и даје оцену поднетих предлога, на основу закона и услова, критеријума и мерила наведених у јавном позиву. На основу оцене поднетих предлога програма, комисија доставља Министарству предлог за одобрење програма. О одобравању програма одлучује Министарство решењем, које се доставља свим подносиоцима програма.

Подносилац програма који сматра да испуњава услове, критеријуме и мерила из јавног позива а средства му нису додељена, може на решење о одобрењу програма поднети приговор Министарству, у року од седам дана од да-

на пријема решења. Министарство одлучује решењем о поднетом приговору у року од 15 дана од дана пријема приговора, и уколико нађе да је приговор основан може изменити своју ранију одлуку. Решење Министарства по поднетом приговору коначно је и против њега се не може водити управни спор.

2) Закључење уговора са носиоцем програма

Са носиоцем одобреног програма, односно предлагачем програма Министарство закључује уговор о реализовању програма, којим се обавезно утврђује: назив и седиште носиоца програма; врста и садржина програма; време реализације програма, односно обављања активности; циљеви и очекивани резултати; обим и врста додељених средстава; временски план употребе средстава; начин надзора над одвијањем реализације програма; обавезе носиоца програма у погледу наменског коришћења средстава и реализације програма; обавезе носиоца програма у погледу подношења извештаја о реализацији програма; обавезе носиоца програма у погледу доказивања реализације програма и наменског коришћења средстава; обавезе носиоца програма у погледу публицитета програма.

Уколико се носилац одобреног програма не одазове позиву за закључење уговора у року од осам дана од дана позива, сматраће се да је одустао од предлога програма. У сваком случају, уговор о реализовању програма којим се остварује општи интерес у области спорта закључен супротно одредбама Закона о спорту је ништав.

У случају да реализовање програма захтева да носилац програма ангажује подизвођача у некој од фаза програма закључењем подуговора, то мора бити изведено по моделу који се примењује код јавних набавки.

3) Финансирање организација које је основала Република

Организацији у области спорта чији је оснивач Република обезбеђују се средства, без спровођења јавног позива, за: материјалне трошкове, текуће и инвестиционо одржавање; плате запослених, у складу са законом; опрему; библиотечки фонд; реализовање програма утврђених одобреним годишњим програмом рада; научно и стручно усавршавање запослених; изворе информација и информациони систем; издавачку делатност; друге намене у складу са законом.

Годишњи програм рада одобрава Министарство.

4) Услови и критеријуми за избор програма

Предлози програма којима се остварује општи интерес у области спорта одобравају се, а висина средстава за доделу утврђује, у складу са следећим условима, критеријумима и мерилима:

- носилац програма треба, по правилу, да обезбеди за реализовање програма део сопствених средстава, као и средства других лица

уколико из реализације програма за њих настају очигледно израчунљиве користи (принцип суфинансирања);

- програм се финансира само ако се не може у довољној мери реализовати без средстава из буџета Републике (програм уопште не може да започне или да се оконча) и ако је давање средстава оправдано и према основу и према висини (принцип супсидијарности);
- програм се финансира у износима и под условима који обезбеђују, односно који су подобни да се уз најмањи утрошак средстава из буџета Републике постигну намеравани резултати (принцип рационалности);
- програм се мора односити на неку од области општег интереса у области спорта утврђене законом и мора бити од националног значаја или од ширег регионалног значаја;
- грана спорта у оквиру које се реализује програм треба да је од посебног значаја за Републику;
- носилац програма мора да буде регистрован у складу са законом, да искључиво или претежно послује на непрофитној основи, ако овим законом није другачије одређено, да има седиште у Републици, да је директно одговоран за припрему и извођење програма, да је претходно обављао делатност најмање годину дана и да је са успехом реализовао одобрени програм из претходне године;
- носилац програма не сме да: буде у поступку ликвидације, стечаја и под привременом забраном обављања делатности; има блокаду пословног рачуна, пореске дугове или дугове према организацијама социјалног осигурања; буде у последње две године правноснажном одлуком кажњен за прекршај или привредни приступ у вези са његовом делатношћу;
- приоритет имају програми који су структурне и развојне природе;
- између програма организовања, односно учешћа на спортским приредбама, приоритет имају програми који се односе на спортске приредбе које су вишег ранга;
- између програма учешћа на великим међународним спортским приредбама, приоритет имају програми чијом реализацијом се очекује постизање пласмана у прву трећину такмичара по резултатима;
- приоритет имају програми националних спортских савеза у односу на програме спортских организација;
- пре одобравања средстава мора се утврдити да ли се предложени програм финансира или ће се финансирати из других јавних средстава;
- активности и мере морају, по правилу, бити у оквирима важећег Националног програма развоја спорта;
- програм мора бити у складу са општим актима подносиоца предлога програма и спортским правилима;

- предлог програма и поднета документација мора да испуњава прописане формалне услове а наведени подаци морају бити потпуни и истинити;
- финансирање активности националног спортског савеза може да обухвати само део зараде запослених и материјалних трошкова, у зависности од стручности посла, употребљивости посла за спорт, применљивости посла и изражености јавног интереса за одређени посао у спорту, с тим да се материјални трошкови могу финансирати највише до 20% од масе бруто финансираних зарада;
- не сме постојати основана сумња у могућност реализовања програма;
- уколико је у питању финансирање програма у већим износима, средства се, по правилу, дају у ратама;
- трошкови реализације програма морају бити оправдани и у непосредној вези са циљевима реализације програма (оправдани директни трошкови), с тим да се сума која не прелази 10% од оправданих директних трошкова реализације програма може обезбедити за покриће административних додатних трошкова носиоца програма за потребе реализације програма (оправдани индиректни трошкови);
- програм треба да одговара уобичајеним мерилима која одређују број учесника у програму и ресурсе потребне за реализацију одређене врсте програма, укључујући и потребна новчана средства;
- завршени програми могу се изузетно финансирати из средстава буџета Републике само ако је реч о трошковима које носилац програма не може да намири и које није могао да предвиди.

Министар ближе уређује наведене услове, критеријуме и мерила, садржину и образац предлога програма и документацију која се уз предлог подноси, садржину и образац извештаја о реализацији програма, начин и поступак одобрења програма и доделе средстава и начин и поступак контроле и анализе реализације одобрених програма.

У остваривању општег интереса и задовољавању потреба, односно интереса грађана у области спорта, утврђених законом, надлежни органи Републике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе поступају у складу са ратификованим конвенцијама у области спорта, Европским кодексом спортске етике, Европском спортском повељом, Европском повељом спорта за све и Европском урбаном повељом Савета Европе.

Ако је у једној спортској грани регистровано више националних гранских спортских савеза, финансирају се програми којима се остварује општи интерес утврђен овим законом само једног националног гранског спортског савеза. Како би се могао вршити адекватан избор програма, Министар надлежан за спорт је овлашћен да утврди: преко којих се националних спортских савеза остварује општи интерес у области спорта у Републици; спортске гране у Републици; спортске гране које су од посебног значаја за Републику; спортске објекте који имају статус капиталних спортских објеката у складу са овим законом. Министар доноси акт (правилник) нарочито на основу: органи-

зације савеза, броја учлањених организација и спортиста, економске снаге, медијског и друштвеног утицаја, приступачности спортске гране, националне и међународне организованости и традиције, спортских резултата. Пре доношења наведених аката, који се објављују у „Службеном гласнику Републике Србије“, Министар прибавља мишљење од олимпијског комитета, националних спортских савеза и високошколских установа у области спорта.

5) Надзор и контрола реализације програма

Носилац одобреног програма дужан је да наменски користи средства добијена из буџета Републике. Министарство врши надзор над реализацијом програма и наменским коришћењем одобрених средстава и једном годишње извештава Владу о коришћењу средстава буџета Републике за остваривање општег интереса у области спорта, утврђеног овим законом.

Корисници средстава буџета Републике за реализацију програма којима се остварује општи интерес у области спорта утврђен овим законом дужни су да Министарству, на његов захтев, као и у роковима утврђеним уговором о реализовању програма, а најмање једанпут годишње, доставе извештај, са потребном документацијом, о свом раду, односно остваривању програма или делова програма и коришћењу средстава буџета Републике. Носилац програма у завршном извештају о реализацији програма врши и процену постигнутих резултата са становишта постављених циљева (самоевалуација).

Министарство може обуставити даље финансирање програма, односно једнострано раскинути уговор о реализовању програма ако корисник средстава буџета не достави извештај у предвиђеном року. Носиоцу програма, такође, не могу бити одобрена средства за реализацију новог програма пре него што поднесе прописани извештај.

Организације у области спорта које су из јавних средстава добиле средства за реализовање програма најмање једанпут годишње извештај о свом раду и о обиму и начину стицања и коришћења средстава чине доступним јавности (истичу га на огласној табли у пословним просторијама организације и стављају на увид јавности), и тај извештај достављају Министарству, а на свим документима и медијским промоцијама везаним за реализовање програма мора бити истакнуто да се програм финансира средствима из буџета Републике.

Носилац одобреног програма дужан је да после завршетка реализације програма чува сву евиденцију, односно документацију која се односи на реализовање програма, све до истека периода од седам година, почев од дана када је програм завршен.

Средства добијена из буџета Републике за реализовање програма којима се остварује општи интерес у области спорта морају се вратити даваоцу средстава заједно са затезном каматом од момента пријема уколико носилац програма:

- изврши превару тако што даваоца средстава о битним околностима везаним за одобрење и реализовање програма нетачно и непотпуно обавести;
- својом кривицом не изврши програм или га изврши у небитном делу;

- употреби средства ненаменски, у потпуности или делимично, или се не придржава прописаних или уговорених мера које су утврђене ради осигурања реализације програма;
- не достави у предвиђеним роковима потребне извештаје и доказе, иако га је давалац средстава претходно упозорио на неправилности и последице;
- престане да испуњава услове који су на основу овог закона потребни за добијање средстава;
- спречи или онемогући спровођење прописаних, односно уговорених контролних мера.

Министарство ће захтевати повраћај дела датих средстава ако је програм само делимично реализован или је реализован са битним закашњењем, кривицом носиоца програма, осим ако су реализованим активностима постигнути битни ефекти програма.

Министарство врши по завршетку одобреног програма анализу реализације програма и постизања планираних ефеката, и у случају да оцени да планирани ефекти нису постигнути у битном делу кривицом носиоца програма, затражиће од надлежног органа носиоца програма да утврди одговорност лица која су реализовала програм.

Носилац програма који није испоштовао законске и уговорене обавезе у реализацији програма не може добијати средства из буџета Републике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе за реализацију својих програма две године од када је утврђено непоштовање обавеза.

Д. ВИСИНА ИЗДВАЈАЊА СРЕДСТАВА ЗА СПОРТ

І. Европски стандарди

За западноевропски модел финансирања спорта је карактеристично да се спорт мањим делом финансира из јавних средстава, а у оквиру тих средстава већи део отпада на локалне заједнице. Западноевропски модел финансирања спорта из јавних средстава се темељи на децентрализацији. Основни однос (1995) између издвајања из државног буџета и буџета локалних заједница износи 1 : 3,8, као што је то у: Португалији, Шпанији, Италији, Француској, Белгији, Словенији. У неким другим државама тај однос је још већи у корист локалних заједница: Немачка, Швајцарска, Данска, Финска, Шведска. У Србији је тај однос негде око 1 : 2,5.

У савременом европском моделу спорта, од спортских организација се данас очекује да највећи део потребних средстава обезбеде из «сопствених извора», као што су: телевизијска права, чланарине, улазнице, спонзори и донатори, производи са клупским обележјима, спортске услуге. Тек када се саберу издвајања из јавних средстава и сопствени приходи организација у области спорта, добија се реална слика издвајања за спорт. Због разлика у величини, развијености и броју становника између држава, издвајања за спорт се мере и упоређују према

бруто друштвеном производу поједине земље. За упоређење се користи и издвајање буџетских средстава за спорт по глави становника.

Укупна издвајања за спорт у %

	ФИН	ФРА	НЕМ	ИТА	ПОР	ШВЕД	ШВА	ВБ	СЛО
Држава	4,3	8,9	0,6	8,2	9,9	2,2	0,4	0,8	5,5
Лок. заједн.	24,7	29,5	26,6	11,0	11,6	20,4	5,2	15,1	20,8
Сопствена	71,0	61,6	2,8	80,8	78,5	77,3	94,4	84,1	73,6
Сва сред- ства за спорт - БДП	1,13	1,1	1,28	1,04	1,77	0,8	3,47	1,49	0,6
Јавна сред- ства за спорт - БДП	0,33	0,42	0,35	0,2	0,61	0,18	0,20	0,24	0,16

Финансирање спорта државним буџетским средствима
по становнику у еврима

ЗЕМЉА	БР. СТАНОВНИ- КА (2001. год.)	БУЏЕТ У ЕВРИМА	ПО СТАНОВНИ- КУ
Француска	59.551.227	266.000.000	4.47
Пољска	38.633.912	150.000.000	3.88
Чешка	10.264.212	66.000.000	6.43
Швајцарска	7.283.274	55.100.000	7.57
Финска	5.175.783	54.000.000	10.43
Аустрија	8.150.835	52.200.000	6.40
Мађарска	10.106.017	25.600.000	2.53
Кипар	762.887	9.900.000	12.98
Хрватска	4.334.142	7.900.000	1.82
Србија (2002)	7.498.001	7.300.000	0.97
(2006)		22.287.000	2.97
(2007)		44.000.000	5.86
		(са НИП-ом)	

II. Република Србија

За спорт су буџету Републике последњих неколико година издвојена следећа средства (у процентима):

- 1998–0.974%;
- 1999–0.871%;
- 2000–0.715%;
- 2001–0.296%;
- 2002–0.202%;
- 2003–0.197%;
- 2004–0.173%;
- 2005–0.086%;
- 2006–0.618%;
- 2007–0.642%

1. Финансирање спорта у буџету Републике за 2005. годину

У буџету Републике Србије за 2005. годину највише средстава је потрошено за следеће намене:

- За стипендирање врхунских спортиста - 66.582.033,40 динара.
- за награде за освојене медаље - 38.198.100,00 динара.
- За изградњу и реконструкцију спортских објеката у Републици - 279.543.420,64 динара.
- за финансирање програма савеза Србије и Црне Горе и Србије, за припреме и такмичења врхунских спортиста, за помоћ у организацији међународних такмичења у земљи, за учешће у финансирању програма или делова програма других организација којима се доприноси развоју спорта и програма спортских школа и кампова и Универзијаде 2009. - 648.905.000 динара и из буџетског фонда (игре на срећу) 239.011.650 динара.
- за делатност Републичког завода за спорт - 58.462.986,82 динара.

У 2005. години из буџета Републике финансиране су следеће активности и програми у области спорта:

- Финансирање програма гранских спортских савеза државне заједнице Србија и Црна Гора, посебно олимпијских;
- Финансирање програма гранских спортских савеза Србије;
- Помоћ за припреме и такмичења врхунских спортиста;
- Помоћ у организацији међународних такмичења у земљи;
- Учествовање у програмима других спортских организација и локалне самоуправе у циљу развоја и омасовљења спорта;

- Спортске школе и кампови за перспективне спортисте, уз едукативне садржаје о болестима зависности и опасностима допинга у спорту;
- Стипендирање врхунских спортиста и новчана помоћ спортистима;
- Истраживачки пројекти у области улоге осталих нивоа власти, а посебно локалне самоуправе и израда смерница за планирање и финансирање спорта на локалном нивоу;
- Едукација о борби против негативности у спорту посебно дрогама специфичним за спорт и насиљу на спортским приредбама;
- Усмеравање на могућности примене спортских вредности на друге аспекте свакодневног живота (фер плеј, такмичарски дух, тимски рад и сл.);
- Програми подршке равноправности полова;
- Програми подршке унапређењу стручног рада у области спорта;
- Подршка развоју еколошке свести кроз спорт;
- Програми спортско хуманитарне сарадње;
- Подршка програмима ученичког и студентског спорта;
- Подршка програмима спортиста инвалида;
- Инвестиције, односно финансирање изградње и одржавање спортских објеката од значаја за Републику;
- Финансирање Републичког завода за спорт као индиректног буџетског корисника;
- Организациона и финансијска помоћ у кандидатури Београда за Универзијаду 2009.

Програми су у 2005. години одобравани на основу предлога Спортског савеза Србије, Олимпијског комитета СЦГ, спортских савеза државне заједнице Србија и Црна Гора, републичких гранских спортских савеза, појединих спортских организација и јединица локалне самоуправе. Један број програма је одобрен на основу спроведеног јавног конкурса. На јавном конкурсy су подношени програми у следећим областима:

- „Повећање и унапређење физичких и спортских активности омладине у функцији здравог живота, посебно борбе против болести зависности“;
- „Едукативни спортско-омладински програми“;
- „Истраживачко развојни и научноистраживачки пројекти у области спорта“;
- „Подршка борби против насиља и недоличног понашања у области спорта“;
- „Подршка унапређењу стручног рада у области спорта“;
- „Подршка борби против допинга у спорту“;
- „Подршка равноправности полова у области спорта“;
- „Подршка развоју еколошке свести кроз спорт“;
- „Подршка програмима спортско хуманитарне сарадње“.

Министарство просвете и спорта, Управа за спорт је у 2005. години, једнаесту годину за редом, реализовало и програм спортских школа и кампова за најталентованије спортисте. Кампови су организовани у трајању од десет дана

у 38 спортских дисциплина и то: атлетика, спортска гимнастика, куглање, скокови у воду, бокс, рукомет, пливање, синхронно пливање, једрење, ватерполо, шах, кајак, ваздухопловство, смучање, рагби, кошарка, рвање, веслање, теквондо, дизање тегова, карате, мачевање, одбојка, фудбал, стрелаштво, стони тенис, хокеј на леду, триатлон, џудо, бициклизам, бадминтон, планинарење, ауто мото, оријентациони спорт, хокеј на трави, кендо, кјукушинкаи и спортски плес. Реализовано је укупно 28.920. пансион дана. Највећи број кампова су реализовани у Омладинско спортском кампу „Ђердап“ и на још 30 локације на територији целе Републике.

На име учешћа Републике у финансирању организационих права 25. Универзијаде 2009. године у Београду из средства текуће буџетске резерве издвојено је у 2005. години укупно 433.000.000 динара.

На основу Уредбе о издавању доплатне поштанске марке "Европско првенство у ватерполу 2006." продајом доплатне марке приходовано је 12.879.119 динара. Ова средства су намењена Ватерполо савезу Србије и Црне Горе.

На име учешћа Републике у финансирању измиривања обавеза Радио Телевизије Србије према Светској одбојкашкој федерацији пренето је РТС-у 27.000.000 динара.

У складу са Правилником о стипендијама и новчаној помоћи врхунским спортистима (Сл. гласник РС број 18/2000), Управа за спорт Министарства просвете и спорта је наставила са праксом доделе стипендија врхунским спортистима. Од категорисаних спортских грана 39 испуњавало је услове да има спортисте стипендисте. У првој категорији 8: атлетика, рукомет, кошарка, одбојка, пливање, стрелаштво, ватерполо, веслање, у другој 14: бициклизам, бокс, гимнастика, џудо, кајак, карате, рвање, стони тенис, тенис, шах, куглање, ваздухопловство, планинарство, теквондо, у трећој 14: дизање тегова, хокеј на леду, клизање, једриличарство, коњички спорт, мачевање, смучање, скокови у воду, кик бокс, бодибилдинг, оријентациони спорт, ауто мото спорт, џет ски, кунг фу вушу и у четвртој 3: кјукушинкаи, савате, триатлон, уз напомену да и Спортски савез инвалида Србије има спортисте стипендисте. Спортске гране из прве категорије имају право на 15 стипендиста, из друге 10, из треће 5 и из четврте 3 (с тим што из четврте категорије не могу бити стипендисти савезног разреда, већ само спортисти међународног разреда и заслужни спортисти). На основу добијених предлога гранских савеза на нивоу Републике Србије у Управи за спорт је урађен списак спортиста стипендиста за 2005. годину. На списку се налазио укупно 361 спортиста. Од тога је 41 заслужни, 69 међународног разреда и 251 савезног разреда. Од укупног броја спортиста стипендиста 31,7 % су жене. Појединачни месечни износи стипендија (по Правилнику основица је просечна нето зарада у Републици Србији за месец децембар 2004 године) су: за спортисте савезног разреда 0,70% од једне просечне нето зараде - 12.142,00 динара; за спортисте међународног разреда једна просечна нето зарада - 17.346,00 динара; за заслужне спортисте једна и по просечна нето зарада - 26.019,00 динара. За стипендирање у 2005. години је издвојено 66.582.033,40 динара.

Влада Републике Србије је за награде за освојене медаље у 2005. години издвојила 38.198.100,00 динара.

2. Финансирање спорта у буџету Републике за 2006. годину

Законом о буџету Републике Србије за 2006. годину првобитно је предвиђено финансирање на ставци 810 „Услуге рекреације и спорта“ укупно 1.693.403.000 динара. Од те суме највећи део намењен је дотацијама невладиним организацијама у висини од 757.500.000 динара и инвестицијама у зграде и грађевинске (спортске) објекте у висини од 620.500.000 динара (део средстава у износу од 330.000.000 динара намењен је за инвестиције у објекте од интереса за републику на локалном нивоу). На ставци 810 предвиђена су и додатна средства у оквиру „Буџетског фонда за финансирање спорта“ (игре на срећу) у износу од 213.000.000 динара, која су намењена дотацијама невладиним организацијама у висини од 210.000.000 динара и 3.000.000 за зграде и грађевинске објекте..

Након ребаланса буџета, средства за спорт у буџету Републике износила су укупно (предвиђено) 3,222.324.922,33 динара, од чега из буџета 2,736.232.037,11 динара и буџетског фонда 486,092.885,22 динара. За Антидопинг агенцију било је предвиђено 6.865.000,00 динара (за последње тромесечје). Капитални издаци за спорт у 2006. години из Националног инвестиционог плана (НИП) били су планирани у висини од 754.778.000,00 динара. Од планираних средстава из буџета је потрошено 1,870.173.685,41 динара и из буџетског фонда 395,868.638,54 динара. Из средстава НИП-а потрошено је само 107,473.123,44 динара. Иначе, буџетом за 2006. годину било је предвиђено да укупна примања буџета износе 521,269.000.000,00 динара а издаци 505.820.602.000,00 динара (446.532.581.000,00 као редовно финансирање и 33.031.890.000,00 као реализација Националног инвестиционог плана).

Највећи део потрошених средстава је из следећих области: основни програми спортских савеза Србије и спортских савеза СЦГ – 681,626.650,00 динара; међународна такмичења – 29,400.000,00 динара; спортски кампови – 54.863.895,00; спортске стипендије – 91.660.713,00; инвестиције – 768,795.417,31; појединачни захтеви српских савеза и спортских организација – 399,788.145,60; националне награде – 53.742.202,00; НИП – 107,473.123,44; Републички завод за спорт – 92,942.177,71.

3. Закони о буџету Републике за 2007. и 2008. годину

Према Предлогу закона о буџету Републике Србије за 2007. годину (из децембра 2006. године) за област спорта предвиђено је било укупно 1,955.799.000,00 динара, од чега из буџета 1,255.799.000,00 динара и буџетског фонда 600.000.000,00 динара. Томе треба додати и средства НИП-а у висини од 2.861.955.000,00 динара. Од планираних средстава за дотације невладиним организацијама (програми организација у области спорта) предвиђено је 968.500.000,00 динара, плус 600.000.000,00 динара из Буџетског фонда. За Антидопинг агенцију Републике Србије предвиђено је 32.728.000,00 динара. Укупни расходи буџета предвиђени су у висини од 551.567.400.000,00 динара. Уколико се гледају само „основна“ буџетска средства, за спорт би се утрошило 0,354% расхода буџета, а ако се урачунају и средства НИП-а, за спорт би се у 2007. години утрошила 0,873% планираног расхода буџета.

Закон о буџету Републике Србије за 2007. годину донет је након формирања нове владе у чији састав је ушло и ново Министарство омладине и спорта. Закон је донет 23. јуна 2007. године и објављен у „Сл. гласнику РС“, бр. 58/07. Иако су укупни издаци буџета увећани у односу на предлог буџета из децембра 2006. године (595.517.786.100 дин), средства предвиђена за спорт су умањена. Наиме, за Министарство омладине и спорта предвиђена су укупна средства у висини од 3.822.712.151 дин. У та средства улази: субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама - 360.000.999; дотације невладиним организацијама (и омладинским и спортским) - 1.226.888.000 дин; дотације међународним организацијама - 3.000.000; Национални инвестициони план - 1.195.000.000, од чега за национални инвестициони план на територији АП Војводине - 478.673.212; буџетски фонд за финансирање спорта (из игара на срећу) - 429.855.134; Антидопинг агенција Републике Србије - 86.470.999; установе у области физичке културе - 36.283.000 динара.

Према плану Министарства омладине и спорта³, средства предвиђена буџетом била би расподељена на следећи начин:

- Укупан буџет за развој спорта у Републици износио би 1.066.888.000,00;
- За финансирање гранских савеза биће издвојено 738.828.000,00 динара. Укупно ће се финансирати 90 савеза;
- За потребе финансирања спортских манифестација од значаја за републику биће издвојено 80.000.000,00 динара;
- У 2007. години финансира се 427 спортиста добитника Националног спортског признања;
- За спортске стипендије: 67 заслужних спортиста (47.111,00 динара месечно по спортисти); 82 спортиста међународног разреда (31.408,00 динара месечно по спортисти); 200 спортиста републичког разреда (21.986,00 динара месечно по спортисти). Укупно издвојена средства за стипендирање износе 10.129.093,00 динара;
- За потребе припрема младих спортиста у оквиру спорских школа и кампова биће издвојено 74.000.000,00 динара у оквиру 49 дисциплина (35000 пансиона);
- Републички завод за спорт ће се финансирати са 36.283.000,00 динара;
- У оквиру НИП-а планира се финансирање 156 пројеката у висини од 1.195.000,00 динара.

Пројекти у оквиру НИП-а – Секторског инвестиционог плана из области спорта, према врсти, разврстани су на:

- пројекте националног значаја;
- изградњу и реконструкцију великих спортских центара;
- изградњу и реконструкцију базена;
- спортске хале и фискултурне сале – реконструкција постојећих, завршетак изградње нових градских и школских хала;
- отворени спортски терени и дечија игралишта - изградња и реконструкција;
- остали спортски објекти (клизалишта, итд.);
- набавка спортских реквизита и опреме.

³ Према презентацији која је објављена на сајту Министарства омладине и спорта.

Према Закону о буџету за 2008. годину укупна примања буџета предвиђена су у висини од 639.600.289.635 динара. За Министарство омладине и спорта укупно је предвиђено 4.173.102.000 динара. Од тог износа за финансирање организација у области спорта су најзначајније следеће ставке буџета: субвенције јавним нефинансијским предузећима и организацијама (финансирање Универзијаде) – 670.000.000; дотације невладиним организацијама – 1.430.000.000; накнаде за социјалну заштиту – 500.000.000; зграде и грађевински објекти – 296.934.100; НИП – 300.000.000; буџетски фонд за финансирање спорта – 450.000.000; Антидопинг агенција Републике Србије – 17.066.000; установе у области физичке културе – 106.036.000.

4. Буџети јединица локалне самоуправе

Финансирање спорта у општинама и градовима Републике Србије начелно се може поделити на три велике групе, према намени средстава: програми спорта, инвестиције, делатност спортских јавних предузећа и установа. Међу програмима спорта најчешћи су издаци за: општинске (градске) спортске савезе, општинске гранске савезе, спортске клубове, спортска такмичења, школски спорт. Инвестицијама су обухваћени трошкови одржавања спортских објеката и изградња нових објеката. У оним срединама где се општина јавља и као оснивач спортских јавних предузећа и установа (спортски центри и сл.) она учествује и у финансирању делатности и активности тих организација.

Финансирање спорта у општинама у 2002. години по наменама:

Према подацима које су општине достављале Министарству просвете и спорта, финансирање спорта у општинама у Републици Србији (укључујући и београдске) у 2002. години изгледало је по наменама следеће: Општински спортски савези - 162.522.559; Општински грански савези - 8.101.091; Спортски клубови - 111.686.089; Спортска такмичења - 15.185.722; Школски спорт - 12.020.942; Остале спортске активности - 80.407.874; Одржавање спортских објеката - 115.258.114; Изградња спортских објеката - 110.026.057; Остали издаци за јавне службе - 126.334.243; Укупно за јавна предузећа и службе - 1.567.942.

УКУПНО у 2002 - 761.369.169 динара

Претходном треба додати и 56.314.000 колико је Нови Сад потрошио за програме спорта, плус средства инвестиција.⁴

Распон издвајања средстава за спорт по појединим општинама је био огроман и кретао се од 13.000 (Црна Трава) до 51.504.013 (Панчево). Висина издвајања није везана само за величину општине и њену привредну развијеност, већ показују очигледно различит приступ спорту појединих локалних заједница, и то како у погледу намене средстава тако и у погледу укупног износа. Са средствима преко 10 милиона динара спорт су финансирали: Аранђеловац, Бајина Башта (10.280.625), Јагодина, Кикинда, Краљево, Крушевац, Лесковац, Лозница, Ме-

⁴ Немамо податке о наменама, а за инвестиције од 2001 до 2004. године је потрошено око 176 милиона, али такође немамо податко колико је потрошено у 2002 (Нови Сад није доставио Министарству те податке).

двеђа, Нови Пазар, Озаци, Панчево, Параћин, Пожаревац, Рума, Сомбор, Србо-
бран, Суботица, Тугин, Чачак (46.872.399) и Шабац. Испод 500.000 су били:
Кнић, Мали Зворник, Мало Црниће, Рача, Рековац, Трговиште, Црна Трава, и
Чока. Потпунија слика се добија када се наведеним издацима додају и износи ко-
је су **градови** издвојили за финансирање спорта.

Издвајања по појединим наменама изражено у процентима изгледају: про-
грами спорта – 30,40%; инвестиције – 57,08%; јавна предузећа и установе –
12,52%.

Укупно гледано за спорт је у 2002. години издвојено У Републици Србији
из јавних средстава:

НАМЕ- НА	ОПШТИ- НЕ	ГРАДОВИ	ПОКРА- ЛИНА	РЕПУБЛИ- КА	УКУПНО	%
Програ- ми	398.648.722	240.036.276	24.000.000	250.129.000	856.499.998	46,15
Инве- стиције	234.818.162	385.000.000	8.000.000	161.000.000	748.818.162	40,35
Сп. центри	127.902.285	75.650.000	9.000.000	38.141.000	250.693.285	13,51
УКУП- НО	761.369.169	700.636.276	41.000.000	449.270.000	1.856.011.445	

Град Београд (заједно са својим градским општинама – 7.334.572 динара),
и рачунајући инвестиције, у 2002. години је издвојио скоро колико и Република
и као 50% свих општина у Србији.

Претходна слика се не мења битно и када би се узео и Нови Сад, јер је пре-
ма незваничним сазнањима у 2002. години за спорт било у буџету издвојено
укупно за програме и за инвестиције око 200.000.000 динара (за програме око
55.000.000 динара).

Извршење општинских буџета за спорт од 2001–2004.

Према подацима (непотпуним) са којима располаже Министарство омла-
дине и спорта извршење општинских буџета за спорт у периоду 2001–2004. го-
дина са неке од општина изгледа:

ОПШТИНА	2001	2002	2003	2004 (до IX)
Ниш	39.472.238	88.159.166	173.368.840	123.425.350
Ваљево	3.781.937	5.898.593	10.373.684	8.267.685
Лесковац	8.951.958	17.924.915	27.225.617	
Зајечар	5.473.537	8.983.265	13.671.367	17.727.026
Кула	1.204.830	4.751.660	4.777.584	7.417.366
Шабац	4.346.869	14.135.871	24.552.463	31.892.966
Суботица	20.832.658	45.917.339	45.014.557	40.185.835
Јагодина	7.099.133	18.000.000	25.213.870	32.520.941
Зрењанин	17.410.000	47.408.844	52.221.190	52.263.284
Чачак	8.575.000	77.188.117	78.343.889	68.282.796

Киkinda	14.281.000	29.435.000	36.661.000	28.412.000
Нови Сад плус 175.482.099 инвестиције	24.076.100	56.314.000	67.802.069	98.757.250
Крагујевац	23.437.019	44.682.047	116.575.546	68.385.898
Аранђеловац	15.201.074	11.971.468	10.580.310	6.000.000
Краљево	6.086.550	15.806.532	21.098.423	17.753.721
Нови Пазар	10.699.330	25.217.209	31.327.470	46.538.660
Панчево	19.965.533	35.305.366	56.613.329	54.000.000
Врање	5.926.774	14.080.568	31.385.734	21.351.238
Ужице	800.000	2.508.151	6.000.000	8.090.000С
Сремска Митровица	5.883.471	7.891.650	9.548.068	10.204.685
Крушевац	18.568.314	25.998.558	32.887.880	28.260.000
Пожаревац	3.793.136	5.500.000	8.200.000	1.115.000
Бор	4.510.008	7.466.630	8.439.051	8.306.422
Смедерево	33.646.425	27.662.128	54.699.220	34740400
Београд	177.197.666	378.592.166	1.186.399.477	1.872.667.026
Црна Трава	10.000	25.000	150.000	50.000

Ђ. ФИНАНСИРАЊЕ ИЗ ИГАРА НА СРЕЋУ

Поред финансирања из јавних прихода и сопствених средстава, европски модел финансирања спорта карактерише и значајно издвајање средстава из посебних фондова, који средства прикупљају из игара на срећу. Финансирање спорта из игара на срећу у неким европским државама (2001. година):

ЗЕМЉА	ОД ИГАРА НА СРЕЋУ.. (у еврима)
Велика Британија	374.400.000
Француска	151.000.000
Пољска	100.000.000
Данска	70.000.000
Швајцарска	35.000.000
Аустрија	28.600.000
Чешка	26.000.000
Кипар	10.000.000
Хрватска	1.400.000

Законом о спорту Републике Србије је прописано да се средства за задовољење како општих потреба тако и потреба грађана на локалном нивоу обезбеђују „у буџету Републике и приређивањем игара на срећу“ (чл. 69. ст. 1), односно „у буџету општине, односно града, и приређивањем игара на срећу“ (чл. 77. ст. 2), у складу са законом (о играма на срећу).

Решење садржано у Закону о спорту било је резултат анализе позитивних искустава великог броја европских земаља, које су својим законима о играма на срећу предвиделе механизам директног издвајања средстава за потребе спорта из

прихода које остварују приређивачи игара на срећу (Француска, Аустрија, Немачка, Холандија, Италија, Кипар, Норвешка, Швајцарска). Средства се најчешће издвајају у посебан национални фонд за развој спорта (у Аустрији је на његовом челу председник Републике, а изменама Закона о играма на срећу које су ступиле на снагу 1. 1. 1998. године том фонду је био, на пример, загарантован од спортске прогнозе приход у 1998. години у висини од 400 милиона шилинга). Фондови имају, углавном, статус посебне невладине организације која средства расподељује на законом утврђене спортске потребе.

Нешто је другачије у Италији где се средства директно дозначају Националном олимпијском комитету - CONI, који добијена средства може користити искључиво за законом предвиђене намене и уз строгу државну контролу наменског коришћења средстава. Од Totocalcio-Totogol-Totosei Италија је у 1999. години добила 600 милиона лира, а CONI је добио 525 милиона лира. Укупно добијена средства су распоређивана у следећим односима: добитници 37,5%; држава 32%; CONI 28%; Институт за спортско кредитирање 2,5%. Само 9% спортског клађења је алоцирано на КОНИ.

У немачкој је ситуација нешто комплекснија зато што су игре на срећу у надлежности 16 подручја (Laendera), које свако има своје редистрибутивне фондове, а та редистрибуција варира у зависности од игре на срећу. На пример, редистрибуција фондова из игара на срећу из игре „Lahlentoto 6 aus 9“ у Доњој Саксонији изгледа овако: Врши се релокација 18% прихода, а средства су намењена за спорт 50,05% , здравље 36,05% , различите фондације 6,65%, уметност и култура 4,65% и породица, жене и деца 2,60%.

Или, још један пример: немачка лутријска фирма Toto-Loto GmbH, која има концесију за приређивање одређених игара на срећу добијену од покрајине Нидерзаксен, остварила је у 1995. години укупан приход од 1.205.124.530 ДМ. Тај приход је сходно прописима подељен на следећи начин: 554.148.265 за исплату добитака; 199.569.763 за лутријски порез; 272.830.843 за концесиону накнаду; 10.364.365 законом прописани доприноси одређеним организацијама (једна трећина те суме директно иде Немачком спортском савезу); остатак иде за покриће материјалних трошкова и као чиста добит. Концесиона накнада се уплаћује у буџет покрајине Нидерзаксен, али је законом прописано за које се сврхе око 50% тих средстава користи (између осталог и за финансијску подршку спортских савеза и удружења у покрајини).

У Шпанији редистрибуцију врши ОНЛАЕ, од суме која се добија клађењем на спорт. Дистрибуција се врши на следећи начин: играчи 55%, провинцијска већа 10,98%, професионални фудбалски клубови 10% и виши спортски савети (за аматерски фудбал) 1%.

У Великој Британији средства се распоређују на следећи начин: победници 50%, опште сврхе 28% (16% на спорт, што је 4,7%), порези 13%, малопродајна провизија 5%, зарада менаџмента 3% и Камлот 1%. Када је у питању „општа сврха“, новац се дозначава Националном лутријском дистрибутивном фонду који даље врши дистрибуцију на 13 редистрибутивних центара, који су одговорни на алокацију новца за 6 општих сврха: уметност, спортови, добровољне организације, наслеђе, прославе и нови фондови (здравство, образовање и окружење).

Укупно гледано у 1999. години проценти алоцирани на спорт у дистрибуцији фондова из игара на срећу изгледали су у појединим државама на следећи начин:

<u>Држава</u>	<u>%</u>
• Белгија	5,2% (јавни услужни сектори)
• Кипар	30%
• Шпанија	11% (фонд од клађења иде фудбалу)
• Финска	7,3%
• Италија	23% (28% од Totocalcio, Totogol i Totosei)
• Литванија	8%
• Норвешка	1/3
• Пољска	20%
• Португал: Totobola - 50%; Totoloto - 20%; Totogolo - 50%; Bingo - 84%	
• Чешка	90%
• Велика Британија	4,7%
• Шведска	80% (приход код слот машина у ресторанима)
• Швајцарска	20,5%

На основу Закона о играма на срећу у буџет Републике у 2005. години из игара на срећу слило се 239.011.650,00 динара. Буџетом за 2006. годину предвиђало се да ће део приход из игара на срећу намењен спорту износити 213 милиона динара, а остварено је укупно 395.868.638,54 динара. Законом о буџету за 2007. годину планиран је приход из игара на срећу намењен спорту у висини од 429.855.134,00 динара. У 2008. години очекује се приход од 450 милиона динара.

Е. ПРИМЕР РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА „ИГРАЈ ЗА ЖИВОТ ДРОГА НЕ“

Кампања „ИГРАЈ ЗА ЖИВОТ - ДРОГА НЕ“ је била део континуираног програма у области спорта, посебно бриге о омладини и подршке локалним иницијативама на тему „Повећање и унапређивање физичких и спортских активности омладине у функцији здравог живота, посебно борбе против болести зависности, Управе за спорт Министарства просвете и спорта Републике Србије.⁵ Програм је започет у августу 2001. године и завршен је 31. јануара 2002. године, у сарадњи са Агенцијом „Пропаганда“ из Београда. Кампања је била усмерена на буђење, повећање и усмеравање мотивисаности деце и младих за активан однос према сопственим животима. Емитовала је поруке које промовишу спортско-рекреативне активности, тј. живот који значи активност. Програм, тј. кампања „Играј за живот – дрога не“ је кроз едукативне, информативне, промотивне сегменте, као и сегмент директних акција, утицала на друштво у целини, вршила превенцију и мотивисала чланове најшире друштвене заједнице да јој се придру-

⁵ Реализација овог програма је приказана према: Зорица Арсенић, Увођење ПР у Управу за спорт, семинарски рад (необјављен), Пословна школа за Public Relations, Београд, 2001.

же. Програм је вишеструко значајан и интересантан, посебно са становишта резултата истраживања која су добијена током реализације кампање.

Мисија и циљеви кампање били су превенција социјално непожељног понашања, развијање позивитних ставова према спортско-рекреативним активностима као моделу живљења, као и изграђивање активног става према животу и личне одговорности код деце и омладине. Кампања „Играј за живот - дрога не“ започета је са општим циљем да се подстакне и унапреди активан и конструктиван однос младих према животу и здрављу координираним ангажовањем родитеља, школе, локалне и шире друштвене заједнице.

Посебни циљеви били су да се:

- Повећа свест младих, њихових родитеља, наставника, уже и шире друштвене заједнице о проблемима наркоманије младих у нашој средини;
- Повећа свест о развојним и превентивним потенцијалима спортско-рекреативних активности;
- Пружи подстицај и стручна подршка школи, родитељима и локалној средини за унапређење спортско-рекреативне културе младих у нашој средини;
- Пружи подстицај и стручна подршка родитељима и наставницима за ангажовање на превенцији болести зависности, посебно наркоманије младих повећавањем одговарајућих знања и вештина.

Циљеви кампање су се остваривали: 1) јавном едукацијом кроз кампању тј. промоцијом путем медија, 2) едукацијом посредством школа, Министарства просвете и спорта, органа локалне управе и локалних заједница, 3) организацијом спортских манифестација и активности на локалном нивоу, 4) партнерством са школама и наставницима.

Основни елементи кампање била су средства едукације, промоције и директне комуникације кроз акције. Средства едукације била су: брошура за ученике, брошура за школе и наставнике, брошура за родитеље, упутства за волонтере. Као средства промоције коришћени су: ТВ спотови, постери, билбордови, штампани огласи, радио цинглови, остали порпагандни материјал, прес конференције, наступи у медијима. Спроведене су и директне акције: утакмице на локалном нивоу; психолошке радионице у школама (локални ниво).

Промотивне активности имале су за циљ да упознају јавност са проблемом коришћења психоактивних супстанци, односно да се подигне свест јавности о проблему и повећа спремност за активно учествовање у решавању проблема. Са друге стране, промоција је имала за циљ и да упозна јавност са кампањом Управе за спорт и да мотивише све заинтересоване да се укључе у овај програм, као и да их упозна са заблудама, последицама и симптомима узимања психоактивних супстанци (едукација).

Истовремено са промотивним, текле су и **едукативне активности** кампање. Организовано је 153 едукативних радионица у којима је учествовао 5000 ученика основних школа широм Србије. Поред овога, подељена је велика количина брошура, лифлета и других едукативно-промотивних средстава, а реализоване су и специјалне ТВ емисије у којима се говорило о проблемима коришћења психоактивних супстанци.

Директне **акције** имале су за циљ активирање локалне заједнице. Остварена су два типа директних акција: у организацији тима кампање и у организацији различитих група, друштава, институција из различитих сфера друштва, које су се, потакнуте кампањом, самостално прикључиле. Идеја директних акција била је да пружи прилику што већем броју деце да активно учествују у програму, без обзира на постигнуте спортске резултате. У овим манифестацијама подједнако активно је учествовала и локална заједница, спортски клуб и школа. На овај начин се створио модел организовања спортских манифестација у локалним срединама који би функционисао и по завршетку кампање.

Укупно гледано Кампања је спроведена кроз:

- Број емитованих спотова: 720
- Број електронских медија: 23 ТВ и 78 радијских станица
- Број објављених текстова о кампањи: 124 текстова и 48 фотографија
- Број послатих саопштења: 60
- Број посета на сајту: преко 10.000
- Број директних акција: 61
- Број учесника у директним акцијама: 25.000
- Број долазних позива локалних иницијатива: 120
- Количина подељеног материјала: 12.000 лопти, 40.000 плаката, 10.000 лифлета, 50.000 распореда часова, 50.000 беџева, 12.000 балона, 4.000 мајица, 1.500 брошура
- Коришћење података истраживања у јавности: истраживања тражили новинари, владине и невладине организације, стручњаци
- Број билборда: 55
- Број сарадника: преко 250 људи из света спорта, институција и невладиних организација

Кампања „ИГРАЈ ЗА ЖИВОТ - ДРОГА НЕ“ је имала две фазе: 1) Припремни период; 2). Почетак и реализацију кампање

Припремни период је обухватио: снимање постојећег стања (прикупљање релевантних постојећих статистичких података); стварање базе података о свим структурама друштва заинтересованим за проблем; основне школе, начелници одељења просвете по окрузима, релевантне здравствене институције, релевантна удружења и стручни појединци; рад креативног и стручног тима на формирању улазних елемената и поставци истраживања; истраживање; рад креативног тима на формирању слогана, визуелизације и динамичког плана кампање.

Кампања ИГРАЈ ЗА ЖИВОТ- ДРОГА НЕ је формално почела 28. августа 2001. године, када су на адресе 120 школа на територији републике Србије, послата писма обавештења о акцији са пропратним писмом Управе за спорт. Са почетком школске године на адресе истих школа послата су упутства за анкетирање, обавештења о акцији и анкетни листићи. Лично су контактирани путем телефона директор, психолог или педагог школе и пружена су им додатна обавештења о анкети и кампањи. Анкету су спроводили психолог и педагог школе и враћали је у предвиђеном року.

Анкета је први корак у оквиру пројекта. Анкетом се желело да се добију подаци неопходни за адекватно обликовање и пласирање порука, као и мотивационо-едукативних садржаја. Они могу бити од користи и школама, као најзначајнијим иницијаторима и координаторима акција, за планирање одговарајућих активности.

Предмет испитивања је, из тих разлога, био хетероген и обухватао је:

- неке животне вредности ученика, родитеља и наставника;
- интересовања, афинитете и навике у области спорта, медија, слободног времена...;
- доживљај квалитета комуникације у породици, школи и вршњачким групама ученика;
- обим и модалитете експериментисања (коришћења) психоактивних супстанци;
- обим и модалитете спортских и рекреативних активности у ученичкој, родитељској и наставничкој популацији у Србији.
- основна знања о дрогама и болестима зависности, као и порекло тих знања.

Организација испитивања: Анкетирање је обављено кратким упитницима конструисаним посебно за ученике, њихове родитеље и наставнике и то на репрезентативном узорку сваке од ових категорија испитаника.

Структура и карактеристике узорка: Истраживање је обављено на репрезентативним стратификованим узорцима: ученика (4713), наставника (1284) и родитеља (4385) у 92 основне школе у следећим регионима Србије: Београд, Војводина, Источна, Западна, Јужна и Централна Србија. У првом степену стратификације изабрани су градови - административни центри 24 округа у овим регионима. У другом степену стратификације у оквиру одабраног града (његове припадајуће општине) биране су по случајном избору четири школе (три у градској средини и једна у приградском или сеоском насељу). У трећем степену стратификације у свакој одабраној школи бирана су случајним избором два одељења (једно петог разреда и једно осмог разреда). У узорак наставника ушли су наставници који предају у тим школама, а узорак родитеља су чинили родитељи ученика из одабраних разреда и одељења.

Статистичка обрада резултата: Статистичка обрада података обухватила је само просто рачунање процената и то: за сваки од три узорка (ученици, родитељи, наставници) у целини, а за узорак ученика и по регионима и узрастима.

НАЈВАЖНИЈИХ РЕЗУЛТАТА И ЗАКЉУЧЦИ

Обим и модалитети коришћења (испробавања) психоактивних супстанци у основним школама у Србији:

1. Око 1/3 испитаних ученика користи алкохолна пића, што је 128 044 ученика када се податак пренесе на читаву популацију од 384.144 ученика. 4,4% (5% дечака и 3,8% девојчица) испитаног узорка, по сопственој изјави, користи дроге што је, пренето на популацију, 17 122 ученика. Од ученика који користе дрогу 0,9% њих (3 500) користи теже дроге.
2. 4,5% испитаних ученика зна да дрогу користи неко из њиховог разреда, а 21,1% (више од 1/5) зна да дрогу користи неко из њихове школе. Дакле,

ученицима основне школе није стран контакт са психоактивним супстанцама.

3. Ученици осмог разреда знатно чешће од ученика петог разреда користе алкохолна пића, пуше траву и користе теже дроге што је очекивано с обзиром на постојећа знања о томе. Пажњу, међутим, привлачи податак да већ и ученици петог разреда испробавају (користе) психоактивне супстанце.
4. И проценти ученика који изјављују да знају да неко користи дрогу у њиховом разреду и школи су знатно већи када је реч о ученицима осмог разреда, али подаци говоре да таквих ученика има и у петом разреду, што значи да се граница експериментисања с дрогом и њеног коришћења помера и на ниже узрасте. Дакле, то што деца нису још стигла до пубертета и адолесценције није више довољан разлог да њихови родитељи и наставници могу да буду безбрижни, да „мирно спавају“.
5. Анализа по регионима открива да се, када је реч о употреби *алкохола*, изнад просека за цео узорак налазе Војводина, централна и источна Србија, а испод просека јужна и западна Србија. Када је реч о „*дувању лепка*“, изнад просека за цео узорак су западна и источна Србија, као и Војводина, а испод просека су јужна и централна Србија. *Траву* пуше изнад просека за цео узорак ученици у источној Србији, Војводини и Београду, а испод просека у јужној, централној и западној Србији. *Теже дроге*, изнад просека за цео узорак, користе се у источној и западној Србији и Београду, а испод просека у јужној и централној Србији и Војводини. Дакле, Београд нема убедљиву предност када је реч о употреби психоактивних супстанци. Њихова употреба је у моди широм Србије, али афинитети су донекле различити. Ипак, уопште узев, по натпросечној учесталости употребе у односу на цео узорак пада у очи источна Србија, а по испод просечној јужна Србија.

Обим и модалитети бављења спортским и рекреативним активностима

- Око 3/4 ученика основне школе бави се неким спортом, али око 1/4 њих се не бави спортом. Иако ученици који се не баве спортом као разлог наводе друга интересовања, не може се, са становишта њиховог развоја и здравља, сматрати оправданим да бар неопходни минимум времена не одвоје за неку спортску или рекреативну активност.
- Пажњу заслужује и податак да се мање од 1/5 ученика спортом бави у школи. Ресурси школе за подстицање и развој физичке културе, према томе, нису довољно искоришћени. Подсетимо се да 16,9% родитеља сматра однос школе коју похађа њихово дете према физичкој култури - лошим.
- *Најпопуларнији спортови* код наших ученика, када се анализирају подаци за цео узорак, су: фудбал, кошарка и одбојка, али око 1/8 испитаних ученика не воли ни један спорт. *Најпопуларније рекреативне активности* су: вожња бициклом, игре лоптом, шетња и трчање. Анализа с обзиром на узраст показује да код ученика осмог разреда опада по-

пуларност игара лоптом, вожње бициклом и трчања, а расте популарност шетње, што је у складу са очекивањима која произлазе из познавања њихових развојних особености.

- Спортским и рекреативним активностима ученици се најчешће баве са својим вршњацима, што јесте разумљиво с обзиром на њихов узраст, али проценат родитеља који се баве овим активностима са својом децом сигурно би могао, а и требало би, да буде већи поготову у петом разреду (иако он на овом узрасту јесте већи него на узрасту ученика осмог разреда) с обзиром да њих ученици сматрају својим узорима. Када се има на уму значај родитеља као узора, значајан постаје и податак да се 1/3 родитеља никад не бави спортом или рекреацијом, а око 1/2 се бави само повремено.
- Анализа података по регионима показује да је Војводина изнад просека за цео узорак када је реч о проценту ученика који *тренирају* неки спорт, док су остали региони мање или више испод њега. По *рекреативном бављењу спортом* изнад просека је проценат ученика у јужној, западној и источној Србији и Београду, а испод просека је проценат ученика у Војводини и централној Србији. Проценат ученика који се *не баве спортом* је изнад просека за цео узорак у Војводини, централној и источној Србији, а испод просека у јужној и источној Србији и Београду. Од популарних спортова кошарка је изнад просека популарности за цео узорак у јужној и централној Србији, фудбал у западној, јужној и централној Србији, а одбојка у западној Србији, Београду и источној Србији.

Доживљај квалитета комуникације

1. Ученици осећају да их најбоље разумеју родитељи (око 2/3 њих), а знатно мање другови (око 1/3) и најмање наставници (око 1/5). У прилог добре комуникације родитеља и ученика говори и податак, из родителске анкете, да огромна већина родитеља (87,8%) изјављује да са својом децом може да разговара о свему, па и о дроги. Ово потврђују и деца својом изјавом да су о дрогама сазнали од родитеља (више од 1/5 њих). Ипак, око 3% родитеља нема такву комуникацију са својом децом. Изгледа да је најпотребније учинити нешто на побољшању комуникације наставника са ученицима у осетљивом развојном периоду у којем су ученици виших разреда основне школе, као и ону између самих ученика.
 2. Проценат ученика који осећају да их родитељи добро (увек) разумеју је изнад просека за цео узорак у јужној, западној, источној и централној Србији, а нешто испод у Војводини и Београду. Овај податак добија посебан значај кад се повеже с податком да је 4% основаца склоно превладавању непријатности уз помоћ тешећих супстанци.
- Од осталих података добро је имати на уму и следеће:
- Највећом вредношћу у животу ученици, наставници и родитељи сматрају здравље, а затим, са учесталашћу изнад 10% ученици сматрају знање

(разумљиво с обзиром на важност перспективе даљег школовања за њих), а родитељи и наставници сматрају породицу.

- Родитељи су свесни своје доминантне одговорности за спречавање болести зависности.
- Најзначајнији услов за веће ангажовање родитеља и наставника на спречавање болести зависности и ширењу физичке културе младих су добро организоване активности, односно, добар програм. Али, не треба изгубити из вида да више од 1/4 родитеља исказује спремност за ангажовање само у случају личне заинтересованости. Њих је важно уверити да у случају болести зависности сви треба да буду лично заинтересованости с обзиром на то да нико није 100% сигуран, а кад се догоди онда је већ прилично касно. Но, с обзиром на став већине, брошура коју шаљемо у прилогу би могла да буде добар подстицај и помоћ.
- Више од 1/3 испитаних родитеља није у стању да препозна дрогу, 1/4 њих не може да препозна средства помоћу којих се дрога користи, а нешто мање од 1/5 родитеља није у могућности да препозна понашање корисника дроге. У случају наставника више од 1/2 њих не може да препозна дрогу, више од 1/3 средства помоћу којих се она користи и више од 1/5 понашање корисника дроге. Дакле, мало више основних знања о дроги и болестима зависности, као и о адекватним вештинама здравог живљења није на одмет ни родитељима, ни наставницима, а наравно, ни ученицима.

Ф. ФИНАНСИРАЊЕ ОПШТЕГ ИНТЕРЕСА И ПОТРЕБА ГРАЂАНА У ОБЛАСТИ СПОРТА НА ПРИМЕРУ АУСТРИЈЕ И ШВАЈЦАРСКЕ

I. Аустрија

Савезна држава

Финансирање спорта на савезном нивоу регулисано је у Аустрији посебним законом - Bundesportfoerderungsgesetz из 2005. године. Закон разликује опште спортско финансирање (буџетско финансирање) и посебно спортско финансирање (финансирање из игара на срећу). Савезна држава финансира спорт уколико се ради о питањима од међународног значаја и значаја за целу Аустрију (национални значај). Чињеница да неку активност финансира савезна држава не значи да је не може финансирати нека покрајина или општина. Од значаја за целу Аустрију су оне активности које превазилазе интересе једне покрајине (земље) или више покрајина.

Савезна држава у оквиру буџета посебно финансира (помаже):

- спортске приредбе од међународног значаја, као што су олимпијске игре, светска првенства, европска првенства, или спортске приредбе од националног значаја, као што су аустријска такмичења (национална првенства);
- међународне односе у области спорта од националног значаја;

- установе (укључујући спортске објекте) које служе међународном спорту или спорту од националног значаја;
- спортско медицинска и спортско научна истраживања, саветовања, пројекте (организације за таква истраживања), која су од националног спортског значаја;
- делатност удружења (савеза) у оквирима међународних или националних спортских активности;
- националне спортске конференције;
- спортске публикације од међународног или националног значаја.

Покрајине (земље)

Законско уређење спорта спада у надлежност аустријских покрајина (земаља). Поред „општих“ спортских закона, поједине покрајине имају и посебне законе о финансирању спорта. **Покрајине према тим законима, генерално речено, финансирају:**

- спортске награде и признања за посебне спортске резултате;
- активности Покрајинског савета за спорт (саветовање покрајинске владе о свим питањима од значаја за спорт, заступање општих интереса спорта и покрајинских спортских савеза, предлагање за спортске награде и признања, избор спортисте, екипе и клуба године, допуштање предлога о спортско медицинском старању, признавање организације као покрајинског гранског савеза, евидентирање свих спортских удружења, објављивање мишљења о свим питањима од значаја за спорт, стицање и отуђење имовине);
- активности Спортског бироа (административни послови за Покрајински савет за спорт и покрајинске спортске савезе, саветовање савеза, удружења, општина и свих заинтересованих у области спорта у погледу спортских активности и делатности као и при планирању и изградњи спортских објеката, олакшавање контаката између савеза, помоћ при организацији спортских приредби);
- изградња и одржавање спортских објеката;
- набавка опреме;
- делатност спортских удружења;
- стручно образовање и усавршавање спортских стручњака;
- спортске приредбе од значаја за више региона, од посебног интереса за покрајину;
- спортска сарадња са суседним државама;
- подршка врхунском спорту;
- спорт инвалида;
- помагање спортских савеза у испуњавању њихових задатака;
- здравствено саветовање спортиста, посебно младих

Како ово практично изгледа може се показати на примеру Покрајине (земље) Салцбург (520.000 становника). Према буџету за 2003. годину за спорт је укупно издвојено 4.542.500 евра. По појединим ставкама то би изгледало:

Спортски објекти у општинама и спортским удружењима	1.726.700
Помоћ (допринос, субвенција) Покрајинској спортској организацији, посебно за	909.800
– годишња помоћ гранским савезима	283.500
– годишња помоћ кровном спортском савезу	136.200
– помоћ тренерима у спортским удружењима	174.500
– помоћ тренерима у гранским савезима	47.800
– помоћ за покриће путних трошкова, клубовима и појединим спортистима	92.000
– помоћ за организовање спортске приредбе	52.000
– остало	123.800
Општа спортска помоћ,	187.600
посебно за	
– школски спорт вишег нивоа	57.300
– школски спорт нижег нивоа	6.600
– помоћ радничком спорту	7.300
Спорт младих	210.000
Масовни и здравствени спорт	30.000
Врхунски спорт (Акције: Олимпијске игре Атина 2004 и Спортска помоћ)	200.000
Покрајински тренери и центри за обуку	200.000
Спортска сарадња покрајине	10.000
Савез хендикепираних Салцбурга	18.000
Међународна велика спортска такмичења	30.000
Алпска служба спасавања	49.700
Покрајински спортски центар - Риф	967.900

Градови и општине

Полазећи од претпоставке надлежности локалних заједница, општине, односно градови обављају у сфери спорта све оне послове који су од интереса за њихове грађане. Претпоставка за финансирање одређене активности (потребе) је да се задатак или замисао (програм) реализује унутар подручја општине, односно града или је у вези са задацима општине (града). Општине, начелно, најчешће обављају следеће послове у области спорта:

- информисање и саветовање грађана у свим подручјима спорта;
- помоћ (финансијска) спортистима и спортисткињама;
- управљање посебним „Спортским фондом“, ради финансијске помоћи спортским организацијама: покриће трошкова, набавка опреме, трошкови закупа (овај фонд постоји на пример у Бечу и средства прикупља од улазница на такмичењима);
- помоћ у организовању спортских приредби на подручју општине;
- помоћ при планирању и изградњи спортских објеката;
- изградња и одржавање општинских спортских објеката;
- управљање општинским спортским објектима, теренима и опремом;

- старање о очувању намене спортских објеката;
- набављање спортске опреме и позајмљивање (давање) школској деци;
- одобравање коришћење школских сала за ваншколске спортске потребе;
- подела термина за тренирање у општинским спортским објектима;
- припреме спортиста;
- награде спортистима и спортским функционерима;
- унапређење спортске понуде општине, посебно за децу, жене, хендике-пиране и рекреативце (различити курсеви и акције, посебно за време одмора и распуста);
- вођења администрације за кровну спортску организацију

Како финансирање спорта на локалном нивоу изгледа можемо опет показати на примеру Салцбурга, али сада самог града. Град Салцбург има 146.000 становника и пре буџету за 2002. годину за спорт је издвојио 1.686.014 евра. По врстама помоћи то би изгледало:

Спортски објекти (највећим делом објекти градског спортског савеза)	784.449
Секције спортских удружења	45.051
Трошкови функционисања спортских клубова и савеза (различно према спортовима)	388.582
Закуп земљишта	31.356
Организовање и учешће на спортским приредбама	175.530
Трошкови ангажовања учитеља вежбања	15.300
Подршка спортском подмлатку	72.857
Фудбал (регионална лига Запад)	8.720
Закуп стазе са вештачким снегом	102.994
Покриће трошкова организације	17.400
Рефундирање трошкова за плаћање улазница; коришћење фискултурних сала	43.775

II. Швајцарска

Финансирање спорта на нивоу државе регулисано је у Швајцарској посебним законом: Bundesgesetz ueber die Forderung von Turnen und Sport.

Циљ државе је финансијски подржава спорт (физичко васпитање и спорт), у интересу развоја младих, здравља народа и телесних способности. Држава помаже следеће области:

- спорт у школама, и то: обезбеђење средстава за учење код обавезног спортског образовања, спортско подучавање у професионалним школама, координација добровољног школског спорта, организовање и надзор курсева спортског стручног усавршавања спортских тренера и учитеља од стране струпчних организација;
- спровођење пројекта (организације) Млади и спорт, којој је циљ спортско образовање младих од 10 до 20 година и упућивање у здрав начин живота. У оквиру овога савезна држава се стара о школовању

- највиших спортских стручњака (кадар);
- активности швајцарских савеза и других организација, уколико су у складу са законским циљевима (развоја младих, здравља народа и телесних способности);
- спортско научна истраживања;
- Савезна спортска школа (центар за образовање и усавршавање спортског кадра, институт за спортско научна истраживања укључујући спортско медицинска, саветовање, информације, документација, административни послови савезне спортске комисије);
- активности Савезне спортске комисије, као стручног органа Савеза швајцарских кантона (Швајцарске).

Кантони

Финансирање спорта у кантонима се начелно темељи на следећим принципима;

- кантони финансирају и подржавају спортске активности становника свих старосних узраста;
- кантони помажу развој спортских активности у слободном времену младих и одраслих спортиста свих старосних група у спортским савезима и удружењима;
- кантони помажу и организују спортске активности у следећим областима : спорт младих до 9 година; спорт младих од 10 до 13 година; спорт младих од 14 до 20 година; спорт у спортским савезима и удружењима, организацијама младих, школама и слободно организованим групама;
- кантони организују и сопствене спортске активности.

О Кантони финансирају:

- спортску делатност у спортским савезима и удружењима, организацијама младих, школама и слободно организованим групама (финансира се спортска делатност у виду спортских курсева, кампова, спортских логора, припрема;
- стручно образовање и усавршавање спортских стручњака у свим спортским областима;
- закључењеобавезног осигурање за спортске стручњаке и учеснике у спортским активностима у омладинском спорту;
- стављање на бесплатно коришћење своје спортске установе (објекте) одговарајућим организацијама са признатим спортским стручњацима;
- изградњу и одржавање регионалних спортских установа (објеката), у сарадњи са општинама;
- активности Стручне комисије за спортска питања;
- обезбеђење спортске опреме.

ПРИВАТИЗАЦИЈА ДРУШТВЕНОГ КАПИТАЛА У ОБЛАСТИ СПОРТА

Више од половине свих организација у области спорта тренутно располаже не са својом имовином него са друштвеним капиталом. У правном систему, међутим, недостају прописи који би утврдили основна правила по којима би спортска удружења могла да врше трансформацију (приватизација) тог капитала у друге облике својине. Самим тим, дефинисање у Закону о спорту модела приватизације друштвеног капитала у области спорта има посебан значај за целокупни српски спорт. Може се, чак, рећи да ће давање одговора на овај проблем, битно одредити развој спорта у Србији у првој деценији новог миленијума, а вероватно и знатно дуже. Да би се изабрало адекватно решење, потребно је најпре сагледати четири питања: 1) одакле друштвена својина у спортским организацијама; 2) како су овај проблем решиле бивше Републике СФРЈ; 3) каква су мишљења у спортој јавности; 4) какав модел и организација спорта је прихватљива и пожељна за Србију и њен спорт.

А. ОДАКЛЕ ДРУШТВЕНА СВОЈИНА У СПОРТСКИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА

Да би се могло на адекватан начин приступити проблему приватизације друштвеног капитала у спорту, треба најпре сагледати одакле у опште друштвена својина у спортским организацијама. То, пак, захтева да се треба вратити на саме почетке социјалистичке Југославије, односно на крај Другог светског рата. Разлог зашто треба ићи тако далеко лежи у чињеници да је један број садашњих спортских организација са друштвеним капиталом основан још пре Другог светског рата као удружење грађана, а да је веома велики број садашњих спортских организација основан од 1946. до 1960. године. Ако се погледају, на пример, клубови Прве савезне фудбалске лиге видеће се да је ФК Војводина основан 1914; ФК Железник - 1930, ФК Обилић - 1924, ФК Земун - 1946, ФК Партизан - 1946, ОФК Београд - 1945, ФК Црвена Звезда - 1945, ФК Хајдук Родић М&Б - 1925, ФК Борац Чачак - 1926, ФК Раднички Југопетрол - 1920. Или, Спортско друштво Партизан је основано 1945, а Кошаркашки клуб Партизан 1953.

Све до 1972. године када је донет први Закон о физичког култури Србије, правни положај спортских организација регулисан је законима о удружењима грађана. Са становишта тих закона за спортске организације је значајно:

- 1) Законом о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима из 1945. године и изменама из 1946⁶, грађанима је зајамчено право удруживања у фискултурна удружења (члан 1). Фискултурно удружење је могло основати десет грађана са бирачким правом, а удружење се по правилу регистровало у одељењу унутрашњих послова при окружним народним одборима, који је и одобравао оснивање удружења. Уз пријаву оснивања подношена су и правила удружења у којима се обавезно регулисало и „извори материјалних средстава удружења и намена имовине у случају престанка удружења“ (чл. 13–15). Фискултурна удружења која су постојала пре 6. априла 1941. године могла су поднети пријаву за обнову рада у року од шест месеци од дана ступања на снагу закона (чл. 31). Уз пријаву обнове наводила се и имовина удружења. Ако удружење не поднесе пријаву за обнову рада или ако удружењу не буде одобрена обнова, њихова имовина се секвестрира и предаје удружењу са сличним циљевима која делује на истом подручју, а ако таквог удружења нема, орган надлежан за регистрацију одређује удружење или установу којој се имовина предаје (чл. 31. ст. 5). Међутим, имовина удружења која су основана за време непријатељске окупације или чији је рад забрањен због фашистичког или профашистичког обележја или због сарадње с непријатељем или зато што је њихов циљ и програм противан тековинама НОБ-а, конфискована је у корист државе (чл. 30);
- 2) Законом о изменама и допунама закона о удружењима, зборовима и другим јавним скуповима из 1947⁷, поред измена надлежности органа за регистрацију и одобрење оснивања удружења, извршена је измена чл. 31. закона, тако што је прописано да у случају када удружење не поднесе пријаву за обнову рада у прописаном року или се удружењу не дозволи обнова рада, имовина удружења постаје општедржавна имовина, с тим да се она може дати на управљање појединим постојећим удружењима. Ова измена, као и само основно решење, је значајна за спорт, јер је помоћу ње извршено одузимање имовине СОКОЛА када им није дозвољена обнова рада.
- 3) Основни закон о удружењима грађана донет је 6. априла 1965. године.⁸ Тим законом је утврђено да удружење има својство правног лица, које стиче уписом у регистар код надлежног органа унутрашњих послова (чл. 9). Правилима удружења су утврђивани, између осталог, и извори материјалних средстава удружења и начин располагања са имовином у случају престанка удружења (чл. 8). Удружења која су основано по ранијим прописима наставила су рад по одредбама Основног закона о удружењима грађана (чл. 22).

⁶ Службени лист ФНРЈ, бр. 51/1946

⁷ Сл. Лист. ФНРЈ, бр. 29/1947

⁸ Сл. лист СФРЈ, бр. 16/1965

- 4) Закон о удружењима грађана Србије из 1972. године⁹ задржао је у основи решења из Основног закона о удружењима грађана из 1965. године, и у погледу имовине удружења ништа се није променило, као ни у погледу основног правног статуса (чл. 8. и 22).
- 5) Закон о изменама и допунама закона о удружењима грађана из 1977. године није извршио никакве измене у погледу имовине удружења и њиховог правног положаја, а промене су се углавном тичале одређених питања везаних за удруживање у савезе и у међународне организације. Од овог Закона, основни акт удружења се више не зове „правила“ већ „статут“.
- 6) Закон о друштвеним организацијама и удружењима грађана¹⁰, који је и сада важећи закон, донео је највеће промене у правном режиму остваривања слободе удруживања. Поред класичних удружења грађана у правни систем су уведене и „друштвене организације“. За правни положај друштвених организација и удружења грађана битан је чл. 10. којим је прописано да су друштвене организација и савези друштвених организација друштвена правна лица, а удружење грађана и савези удружења грађана грађанска правна лица. Према члану 15. друштвена организација и удружења грађана могу да стичу и користе средства и њима располажу за извршење послова којима се остварују циљеви и задаци који су утврђени статутом организације, односно удружења. Битно је, међутим, да је правни режим тих средстава различити. Средства којима располаже удружење грађана су имовина удружења и у случају престанка удружења са његовом имовином се поступа у складу са статутом удружења (чл. 53). Средства којима располаже друштвена организација су друштвена својина. Према члану 37, друштвена организација може стицати средства односно одређена права на средства и тим средствима, **као друштвеним**, користи се за остваривање својих циљева утврђених статутом и њима располагати сагласно статуту и закону. У погледу средстава, која је доприносила (чланарина) или по другом основу остварила, друштвена организација и њени чланови своја права, обавезе и одговорности остварују у складу са законима којима су, у погледу друштвених средстава, уређена права и обавезе друштвених организација, односно друштвених правних лица, и општим актима друштвене организације, самоуправним споразумима и друштвеним договорима које је та организација закључила или им је приступила (чл. 38). Кад друштвена организација престане са радом, средства која остану после подмирења обавеза те организације преносе се на друштвено правно лице одређено статутом друштвене организације (чл. 52).

⁹ Сл. гласник СРС, бр. 53/1972

¹⁰ „Службени гласник СРС“, бр. 24/82, 39/83, 17/84, 50/84, 45/85 и 12/89 и „Службени гласник РС“, бр. 53/93, 67/93 и 48/94

- 7) Први Закон о физичкој култури донет је 15. јула 1972. године.¹¹ Њиме је регулисано обављање делатности физичке културе и формирање заједнице физичке културе (СИЗ). Овим законом нису вршене измене у правном положају спортских организација, и оне су и даље функционисале као класична удружења грађана (у чл. 10. се и даље говори о удружењима и савезима у области физичке културе). Значајно је, међутим, да од овог Закона почиње да функционише потпуно нови начин финансирања спортских организација из јавних прихода. Измене овог Закона извршене су 1974.¹² Иако овим изменама нису укинута спортска удружења, значајно је да је чл. 4а и 4б утврђено да су друштвене организације за физичку културу један од основних носилаца физичке културе у Републици.
- 8) Суштинске промене за спортска удружења настају доношењем Закона о физичкој култури Републике Србије 1980. године.¹³ Сходно чл. 3. до 6. и 14. Закона, радни људи и грађани у области физичке културе (спорта) више не могу оснивати удружења грађана већ се могу удруживати искључиво у друштвене организације за физичку културу. Уписом у надлежни регистар, друштвена организација за друштвену културу стиче својство друштвеног правног лица (чл. 19. ст. 2). Према чл. 25. Закона, друштвена организација за физичку културу може стицати средства, односно одређена права и тим средствима, **као друштвеним**, користити се за остваривање својих циљева, под уловима утврђеним законом и статутом. Све постојеће организације за физичку културу (дотадашња удружења и савези) биле су дужне да у року од две године од дана ступања на снагу закона ускладе своје статуте и друга општа акта са Законом о физичкој култури и да поднесу пријаву за упис промена у регистар (чл. 77). Закон о физичкој култури из 1980. године је претрпео измене 1982. године и 1985, а 1987. године је објављен пречишћен текст Закона¹⁴. Решења о правном положају друштвених организација за физичку културу и о њиховој имовину, остала су, међутим, неизмењена.
- 9) Последњи Закон о физичкој култури, пре сада важећег Закона о спорту¹⁵, донет је 1990. године. Чланом 8. Закона задржано је решење да се у области физичке културе могу оснивати само друштвене организације, а чл. 12. је упућено на примену Закона о друштвеним организацијама и удружењима грађана у питањима која нису регулисана Законом о физичкој култури. Битна новина овог Закона је што се финансирање физичке културе пребацује са режима сизовског финансирања на финансирање из фондова за физичку културу.

¹¹ Сл. гласник СРС, бр. 28/1972

¹² Сл. гласник СРС, бр. 49/1974

¹³ Сл. гласник СРС, бр. 56/1980

¹⁴ Сл. гласник СРС, бр. 18/1987

¹⁵ Сл. гласник бр. 5/1990

10) Закон о спорту Републике Србије донет је крајем 1996. године.¹⁶ Полазећи од тога да је Устав Србије укинуо друштвене организације, Закон о спорту је прописао да се спортске организације могу оснивати као удружења грађана, као предузеће или установе, у зависности од потреба и интереса оснивача. Прелазним одредбама Закона, прописано је да се постојеће друштвене организације физичке културе могу до краја 1997. године трансформисати, по сопственом избору, у удружења грађана са друштвеним капиталом или у друштвена предузећа. На прсте се могу избројати оне организације које су се трансформисале у друштвено предузеће, тако да су скоро све спортске организације које су постојале почетком 1997. године прешле у статус удружења грађана. Тадашња Влада Србије је сматрала да се овом трансформацијом не може мењати карактер својине над имовином постојећих спортских организација из два разлога: Устав Србије гарантује друштвену својину као равноправни облик својине; промена правног статуса одређеног правног лица не мења и својинску структуру његове имовине.

Дакле, као што се из наведеног прегледа може видети, све до 1980. године све спортске организације које су биле основане имале су статус удружења грађана, као приватно правних лица, а имовина којом су располагале је била њихова приватна својина. Законом о физичкој култури из 1980. године извршена је „паранационализација“ својине спортских организација. Такво стање је задржано све до данас.

Све спортске организације које су осниване први пут између 1980. и 1997. године у старту су имале статус друштвених организација, са друштвеном својином.

Све спортске организације које су основане по први пут као удружења грађана после 1. јануара 1997. године немају никакав друштвени капитал и сва имовина којом располажу је њихова својина.

На крају треба напоменути, да не треба испустити из вида и одредбу Закона о средствима у својини Републике Србије којом је одређено да су у државној својини све ствари изграђене средствима Републике, аутономне покрајине, јединица локалне самоуправе и у опште из јавних прихода (значи и бивших СИЗ-ова и Фондова). Проблем, је међутим, што у том погледу није баш ништа урађено, а у пракси се показало изузетно тешко утврђивање ових чињеница. Шта више, поједини спортски објекти су већ уписани у земљишне књиге, односно Катастар, као својина одређених спортских организација (нпр. случај ФК Црвена звезда).

Б. ПРИВАТИЗАЦИЈА У БИВШИМ РЕПУБЛИКАМА СФРЈ

Од бивших република СФРЈ, приватизација друштвене својине којом су располагале спортске организације законски је решена у Словенији, Хрватској и Републици Српској, и то законима о спорту.

¹⁶ Сл. гласник РС, бр. 52/96

Иако постоје одређене разлике између решења прихваћених у Хрватској и Словенији, ипак се може уочити основни заједнички приступ. Наиме, и у Хрватској и у Словенији проблем приватизације друштвеног капитала (друштвене својине) којим су располагале спортске организације регистроване као друштвене организације, различито је третиран када су у питању непокретности и покретне ствари (средства). У обе земље покретне ствари (средства) су законом пренете у својину спортског удружења које је до тада тим средствима и располагао. Када су у питању непокретности решења нису у потпуности истоветна. Битно је, међутим, да и у Хрватској и у Словенији проблем друштвене својине није разматрао са становишта приватизације целих спортских удружења, у смислу њиховог претварања у друштва капитала (предузећа) која имају свог власника. Спортске друштвене организације су на основу самог закона претворене у удружења. За сву покретну имовину којом су до тада располагале, законом је утврђено да је то имовина (својина) удружења, као и сва друга имовина коју у будуће стекне. Када су у питању непокретности у друштвеној својини, решења су била у неколико различита.

Према Закону о спорту Хрватске (измене из 1995.) спортски објекти и друге непокретности у друштвеном власништву на којима право коришћења имају спортске организације и удружења или друга правна лица (предузећа, установе, радне организације) основана ради управљања спортским објектима, прелазе у власништво градова и општина на чијем се подручју налазе. Акт о преузимању спортских објеката и других непокретности Градско, односно Општинско веће доноси у року од 90 дана од дана ступања на снагу закона и тај акт доставља жупанијској скупштини у року од 14 дана од дана доношења. Жупанијска скупштина може у року од 60 дана од дана пријема акта о преузимању, донети приговор са захтевом да одређени спортски објекат и друга непокретност пређе у власништво жупаније, под условом: ако је спортски објекат од значаја за задовољавање јавних потреба у спорту жупаније као целине; ако је спортски објекат у значајном обиму изграђен, опремљен или одржаван финансијским средствима прикупљеним на ширем подручју од подручја општине или града на којем се налази. Одлуку о приговору доноси арбитража коју именује Влада. Град, општина и жупанија могу споразумно утврдити, који ће од спортских објеката и непокретности прећи у власништво града, односно општине или жупаније. Споразумом се може установити и сувласништво. Спортски објекти и друге непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају национални спортски савези или Хрватски олимпијски одбор (ХОО), прелазе у власништво тих националних спортских савеза или ХОО. Актом о преузимању власништва над спортским објектима и непокретностима, преузимају се и сви терети и обавезе. Градови, општине и жупаније који су стекли власништво, могу спортске објекте и друге непокретности давати у закуп: спортском удружењу које је на спортском објекту и другој непокретности имало право коришћења; другом спортском удружењу, ако претходно удружење није исказало интерес за узимање у закуп спортског објекта и друге непокретности. Уговором о закупу, закупопримац се обавезује да средства остварена обављањем делатности на спортском објекту, користи искључиво за одржавање, опремање и доградњу, побољшавање услова

обављања спортских делатности и смањивање цене сата коришћења. Спортски објекти и друге непокретности за које не буде донета одлука о преузимању у власништво, прелазе у својину спортске организације која је имала право коришћења тих објеката и непокретности, или је њен правни следбеник.

Према Закону о спорту Словеније, спортски објекти који су у друштвеној својини, а којима управљају спортска удружења, постају својина удружења, осим објеката за које надлежни орган јединице локалне самоуправе не одлучи у року од годину дана од дана ступања на снагу закона да је објекат од општинског значаја, у ком случају објекат постаје власништво општине. Удружење, правна и физичка лица, могу најкасније у року од шест месеци од одлуке општине истаћи своја власничка права над објектом. Објекат у сваком случају постаје власништво општине, уколико се удружење одрекне права власништва или не поднесе захтев за утврђивање својинских права у предвиђеном року.

И у Републици Српској је проблем приватизације друштвене својине у области спорта разматран искључиво са становишта утврђивања својине над непокретностима којима су располагале спортске организације. Законом о спорту из 2001. године прописано да су спортски објекти који су изграђени средствима Републике, јединица локалне самоуправе, сизова и фондова у државној својини. Остали спортски објекти су остали својина спортских организација, као и сва „покретна“ имовина.

В. ПРИВАТИЗАЦИЈА У НАЦРТУ НОВОГ ЗАКОНА О СПОРТУ

І. Предлог закона о изменама и допунама Закона о спорту – 2003.

Закон о спорту Републике Србије донет је крајем 1996. године. Од тада је неколико пута покушавано да се изврше измене тог Закона, последњи пут када је Влада Републике Србије у децембру 2003. године утврдила Предлог закона о изменама и допунама Закона о спорту. Предлог измена је остао недовршен посао јер су убрзо спроведени републички избори, а нова Влада је повукла из процедуре све предлоге закона које је претходна Влада послала Скупштини на усвајање. У самом Предлогу закона су изостале одредбе о приватизацији друштвеног капитала у области спорта, јер су, иако је више верзија Нацрта закона током 2002. године садржавало одредбе о приватизацији, разлике у гледиштима на тај проблем биле толике да је његово решавање остављено за „боља времена“.

У верзији Нацрта закона о изменама и допунама Закона о спорту из септембра 2002. године било је предвиђено:

- Постојеће спортске организације као удружења са друштвеним, односно државним капиталом које се такмиче у професионалним лигама спроводе поступак промене власништва друштвеног, односно државног капитала под условима и на начин уређен прописима о приватизацији. Ове спортске организације врше, пре покретања поступка промене власништва друштвеног, односно државног капитала, промену облика у друштва капитала у складу са савезним законом којим је уређен правни

положај предузећа. Спортске организације су обавезне да промене облик у друштва капитала најкасније до такмичарске сезоне 2003/2004. У спортским организацијама, запосленим лицима се сматрају и чланови ових организација. Професионалним лигама сматрају се прве савезне лиге у фудбалу и кошарци.

- Спортски објекти и друге непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења има спортска организација, спортско друштво, савез и друга организација у области спорта са статусом удружења, са седиштем на територији Републике, прелазе даном ступања на снагу закона о спорту у државну својину, на којој право коришћења има јединица локалне самоуправе (град, односно општина) на чијем се подручју налазе. Наведени спортски објекти и друге непокретности постају својина организације у области спорта која је имала на њима право коришћења уколико скупштина јединице локалне самоуправе у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона утврди да непокретности нису од посебног значаја за задовољавање потреба грађана у области спорта. Јединице локалне самоуправе могу спортске објекте и непокретности давати у закуп организацији у области спорта која је на непокретности имала право коришћења или другој организацији у области спорта, под истим условима, уколико организација која је имала право коришћења није исказала интерес за узимање у закуп непокретности.
- Покретна имовина у друштвеној својини којом на дан ступања на снагу овог закона располажу организације у области спорта постаје даном ступања на снагу овог закона њихова својина. Сва имовина коју организације стекну након ступања на снагу овог закона јесте њихова својина.

У верзији Нацрта закона о изменама и допунама Закона о спорту из новембра 2002. године остало је само следеће решење (на крају се и оно изгубило): Приватизација друштвеног капитала којим располажу удружења и савези у области спорта спроводи се у складу са посебним законом. До доношења посебног закона, удружења и савези у области спорта не могу отуђивати непокретности у друштвеној својини којима располажу.

II. Нацрт закона о спорту (2004–2006)

Управа за спорт Министарства просвете и спорта се раду на новом Закону о спорту вратила почетком маја 2004. године. Одбор за јавне службе Владе Републике Србије почетком децембра месеца 2004. године утврдио је, на предлог Министарства просвете и спорта, текст **Преднацрта закона о спорту**, и упутио га на јавну расправу. Преднацртом је предложен следећи модел приватизације:

- 1) Непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, прелазе даном ступања на снагу закона у државну својину, на којој право коришћења

има јединица локалне самоуправе на чијем се подручју налазе њихова седишта. Непокретности постају својина организације у области спорта које је имала на њима право коришћења уколико скупштина јединице локалне самоуправе у року од шест месеци од дана ступања на снагу закона утврди да су се непокретности у претходних 15 година претежно користиле за активности тих организација, ако законом није другачије одређено. У односу на такво решење постоје три изузетка: 1) непокретности у друштвеној својини на којима организације у области спорта имају право коришћења, а које су биле у својини тих организација пре него што су на основу закона пререгистроване из статуса удружења грађана у друштвене организације, постаје даном ступања на снагу закона њихова својина; 2) непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају национални спортски савези, савези у области спорта организовани на нивоу државне заједнице Србија и Црна Гора са седиштем на територији Републике Србије и спортска друштва са најмање 10 чланова, прелазе даном ступања на снагу закона у својину тих савеза, односно друштава; 3) Влада Републике Србије може у року од шест месеци од дана ступања на снагу закона утврдити да је одређени спортски објект од посебног значаја за Републику, односно од посебног значаја за задовољавање општег интереса у области спорта и да право коришћења има одређена организација у области спорта.

- 2) Претходно наведен модел приватизације (раздвајање статуса непокретне од покретне имовине) не примењују се на постојећа спортска удружења са друштвеним капиталом која у року од три месеци од дана ступања на снагу закона донесу одлуку о приватизацији путем докапитализације или тендерске приватизације (субјект приватизације), која се спроводи по одредбама закона којим је уређена приватизација друштвеног капитала, ако законом о спорту није другачије одређено. У субјекту приватизације део капитала преноси се без накнаде: лицима која су запослена или која су раније била запослена у субјекту приватизације; спортистима и спортским стручњацима који су пре ступања на снагу закона најмање 2 године били чланови субјекта приватизације; члановима субјекта приватизације који су најмање 4 године били чланови неког од органа субјекта приватизације. Капитал за стицање акција без накнаде износи највише 40% капитала који се приватизује. Уколико је субјект приватизације члан спортског друштва, спортско друштво стиче акције без накнаде у износу од 15% од капитала који се приватизује, с тим да капитал који се бесплатно дели осталим лицима износи највише 30% капитала који се приватизује. У случају приватизације субјекта приватизације путем докапитализације, преостали друштвени капитал се приватизује методом аукцијске приватизације. У поступку приватизације целе спортске организације, повериоци могу своја новчана потраживања према субјекту приватизације конвертовати у капитал, односно у трајни улог у спортској организацији. Субјект приватизације обавезан је да се у року од шест

месеци од доношења одлуке о целокупној приватизацији организује као акционарско друштво, с тим да скупштина спортске организације одлуком о организовању субјекта приватизације као акционарског друштва бира и прве органе акционарског друштва. Средства остварена од продаје капитала у поступку приватизације спортских организација користе се за финансирање развоја спорта у републици и расподељују се на следећи начин: 50% средстава издвојило би се за финансирање изградње, опремања или реконструкције спортских објеката којима се доприноси развоју спорта Републике; 20% издвојиће се за финансирање спортске инфраструктуре локалне самоуправе према седишту субјекта приватизације; 30% средстава издвојиће се за намене одређене Законом о приватизацији. Уколико је седиште субјекта приватизације на територије аутономне покрајине, половина средства намењених спортским објектима од значаја за Републику, користи за финансирање изградње, опремања или реконструкције спортских објеката којима се доприноси развоју спорта на територији аутономне покрајине.

Током јавне расправе испољена су потпуно различита становишта о питању приватизације у области спорта. У основи се могу констатовати три становишта:

- 1) Предложени модел приватизације је у основи прихватљиво компромисно решење које води рачуна како о интересима државе тако и о интересу спортских организација и савеза;
- 2) Нацртом закона се предвиђа одузимање непокретне имовине спортским организацијама које имају статус удружења, што представља очигледну повреду права на имовину као једног од основних људских и грађанских права, као и повреду права на удруживање. Друштвена својина не постоји као категорија у правној науци и не може се користити као основ за било какав законити поступак. Чак и тзв. право коришћења је имовинско право и ужива заштиту. Предложена решења Нацрта на непримерен начин настоје променити власничку, а самим тиме и управљачку функцију спортских организација и то путем императивног поступка органа који су ван делокруга спортских организација. Неприхватљиво је да се заговорници тржишне економије залажу за директно мешање државе у процес приватизације спортских организација. Предлог да 60% акција припадне држави приликом приватизације „био би крајње неозбиљан да се не ради о изузетно значајном сегменту друштва у који до сада држава није улагала готово ништа осим што је евентуално била један од оснивача спортских организација и друштава, а сада жели да господари великом вредношћу“. Средства од приватизације „не смеју ићи држави већ се она требају законским одредбама пренети на друге спортске организације односно чланове истих“. Предложеним решењима држава ће без икаквог улагања доћи до великог броја непокретности и на тај начин знатно увећати свој буџет и то економским ценама издавања непокретности.

- 3) Предложена решења дају легитимитет системској и институционалној отимачини државне имовине и циљају обезбеђењу законске претпоставке за приватизацију најпрофитабилнијих делова спорта (фудбал, кошарка, ватерполо, атлетика и сл.). Нацрт фаворизује одређену групу људи и омогућава им (кроз приватизацију) да се обогате преко ноћи тако што им се признаје 40% акција, а остатак би припао тзв. спортском фонду који никада не би добио средства „док се привреда и обични грађани боре за голу егзистенцију“.
- 4) Фудбалски савез Србије и заинтересоване фудбалске организације (ФК Партизан и ФК Црвена Звезда) истицали су током јавне расправе становиште да би код приватизација целе спортске организације модел требало модификовати тако што би се утврдило да се: „Средства остварена од продаје капитала у поступку приватизације уплаћују се на посебан рачун спортске организације која се приватизује уколико су испуњени следећи услови: ако је важећом урбанистичком документацијом (регулационим планом) предвиђена адаптација, реконструкција или доградња непокретности на којима субјект приватизације има право коришћења или ако је та адаптација, реконструкција или доградња неопходна ради испуњења стандарда и услова утврђених међународним спортским правилима за организацију међународних спортских приредби; ако је субјект приватизације донео инвестициони програм адаптације, реконструкције или доградње.“ Само уколико су средства остварена од продаје капитала већа од средстава предвиђених инвестиционим програмом, разлика се уплаћује на рачун Агенције за приватизацију и користи за намене утврђене законом.
- 5) Поред наведених предлога, заинтересоване кошаркашке организације су предлагале да се уведу одређена ограничења у погледу претварања потраживања у акције. У том погледу су била основна два предлога: 1) уколико повериоци не одлуче да претворе своја потраживања у акције, наплату својих потраживања моћи ће да изврше тек после истека рока од 24 месеца од дана уписа привредног друштва у регистар, с тим да се у том периоду не обрачунава и наплаћује камата на потраживање; 2) уколико су повериоци Република Србија, јединице локалне самоуправе и јавна предузећа, они су обавезни да своја потраживања претворе у акције, а ако у року од 60 дана од пријема обавештења о приватизацији не одговоре потврдно на позив да претворе потраживања у акције, или не одговоре уопште, сматраће се да су отписали своје потраживање.

Сумирајући резултате јавне расправе на текст Преднацрта закона о спорту и након консултација са Агенцијом за приватизацију Републике Србије и имајући у виду, с једне стране, општи режим приватизације друштвеног капитала и интересе државе у том процесу, и, с друге стране, потребу спорта да приватизација не угрози развој спортских грана и репрезентовање нашег спорта на међународном плану, Министарство просвете и спорта – Управа за спорт републике Србије је марта месеца 2005. године утврдило текст Нацрта закона о спорту и доставило га републичким спортским савезима и Савету за

развој спорта. Након обављених разговора и прибављених мишљења Министарство је **2. јуна 2005.** године утврдило „коначан“ текст Нацрта закона о спорту и доставило га надлежним министарствима на мишљење. Тај текст је након приспелих мишљења убрзо измењен, па је **19. јула 2005.** године министарствима поново послат нови текст Нацрта. Свим тим нацртима је утврђен двоструки режим приватизације, у зависности од интереса спортских организација да остану у статусу удружења грађана или потребе да се трансформишу у привредна друштва. У случају да спортска организација остаје удружење грађана, сви наведени нацрти предвиђали су у основи исто решење:

- 1) Непокретности у друштвеној својини на којима право располагања, односно коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, прелазе даном ступања на снагу закона у државну својину, односно својину Републике Србије, на којој право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијем се подручју налазе њихова седишта. У односу на такво решење постоје три изузетка: 1) непокретности постају својина организације у области спорта које је имала на њима право коришћења уколико скупштина јединице локалне самоуправе у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона утврди да су се непокретности у претходних 12 година претежно користиле за активности тих организација; 2) непокретности у друштвеној својини на којима организације у области спорта имају право коришћења, а које су биле у својини тих организације пре него што су на основу закона пререгистроване из статуса удружења грађана у друштвене организације, постаје даном ступања на снагу овог закона њихова својина; 3) непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају национални спортски савези, савези у области спорта организовани на нивоу државне заједнице Србија и Црна Гора са седиштем на територији Републике Србије и спортска друштва са најмање 10 чланова, прелазе даном ступања на снагу овог закона у својину тих савеза, односно друштава.
- 2) У сваком случају, било која од претходно наведених варијанти да је присутна, покретна имовина у друштвеној својини којом на дан ступања на снагу закона располажу организације у области спорта постаје даном ступања на снагу закона њихова својина.
- 3) Јединица локалне самоуправе дужна је да, давањем у закуп, омогући организацији у области спорта да настави да користи непокретности на којима је претходно имала право располагања, односно коришћења, ако искаже интерес за узимање непокретности у закуп.

Претходно наведено решење не би се применило на постојећа спортска удружења са друштвеним капиталом која у року од три месеци од дана ступања на снагу закона донесу одлуку о приватизацији (субјект приватизације). Неспорно је да се у том случају приватизација спроводи по одредбама закона којим је уређена приватизација друштвеног капитала (*lex generalis*) и закона о

спорту (*lex specialis*). У субјекту приватизације део капитала преноси се без накнаде: лицима која су запослена или која су раније била запослена у субјекту приватизације; спортистима и спортским стручњацима који су пре ступања на снагу закона о спорту најмање 2 године били чланови субјекта приватизације; члановима субјекта приватизације који су најмање 4 године били чланови неког од органа субјекта приватизације; спортском друштву чији је субјект приватизације члан. Капитал за стицање акција без накнаде износи највише 40% капитала који се приватизује. О овим питањима постоји сагласност између Нацрта из јуна и Нацрта из јула 2005. године.

Нацрт закона о спорту из јуна 2005. године претходно наведена решења о приватизацији разрађују на следећи начин:

- 1) субјект приватизацији доноси одлуку о приватизацији у облику одлуке о докапитализацији или одлуке о тендерској приватизацији. У случају приватизације субјекта приватизације путем докапитализације, преостали друштвени капитал се приватизује методом аукцијске приватизације. Субјект приватизације обавезан је да се у року од шест месеци од доношења одлуке о приватизацији организује као акционарско друштво, с тим да скупштина спортске организације одлуком о организовању субјекта приватизације као акционарског друштва бира и прве органе акционарског друштва;
- 2) Уколико је субјект приватизације члан спортског друштва, спортско друштво стиче акције без накнаде у износу од 15% од капитала који се приватизује, с тим да капитал из става 4. овог члана износи највише 30% капитала који се приватизује;
- 3) У поступку приватизације, повериоци могу своја новчана потраживања према субјекту приватизације конвертовати у капитал, односно у трајни улог у спортској организацији;
- 4) Влада Републике Србије ближе уређује поступак и начин докапитализације, конвертовања потраживања у трајни улог, продаје друштвеног капитала субјекта приватизације методом јавног тендера, и методологију процене вредности друштвеног капитала субјекта приватизације, у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона. Поступак приватизације покреће се иницијативом надлежног органа субјекта приватизације и припремом проспекта за приватизацију, који се достављају Агенцији за приватизацију у складу са законом. Приватизација субјекта приватизације спроводи се најкасније у року од две године од дана ступања на снагу овог закона;
- 5) Средства остварена од продаје капитала у поступку приватизације спортских организација користе се за финансирање развоја спорта у Републици и распоређују се на следећи начин: 50% средстава издвојиће се за финансирање изградње, опремања или реконструкције спортских објеката којима се доприноси развоју спорта Републике; 20% издвојиће се за финансирање спортске инфраструктуре локалне самоуправе према седишту субјекта приватизације; 30% средстава издвојиће се за намене одређене Законом о приватизацији. Уколико је седи-

ште субјекта приватизације на територије аутономне покрајине, половина средства која би припала Републици користи се за финансирање изградње, опремања или реконструкције спортских објеката којима се доприноси развоју спорта на територији аутономне покрајине.

- 6) Средства остварена од продаје друштвеног капитала у поступку приватизације уплаћују се на посебан рачун спортске организације која се приватизује уколико су испуњени следећи услови: ако је важећом урбанистичком документацијом (регулационим планом) предвиђена адаптација, реконструкција или доградња спортских објеката на којима субјект приватизације има право располагања, односно коришћења или ако је та адаптација, реконструкција или доградња неопходна ради испуњења стандарда и услова утврђених међународним спортским правилима за организацију међународних спортских приредби; ако је субјект приватизације донео инвестициони програм адаптације, реконструкције или доградње спортских објеката; ако спортски објекти имају статус капиталних спортских објеката у складу са овим законом. Уколико су средства остварена од продаје капитала већа од средстава предвиђених инвестиционим програмом, разлика се користи за финансирање развоја спорта у Републици. Спортска организација користи средства остварена од продаје друштвеног капитала строго наменски, у складу са инвестиционим програмом. Министарство надлежно за послове приватизације врши контролу наменског коришћења средстава остварених од продаје капитала у поступку приватизације и има право да једнострано раскине уговор о приватизацији уколико утврди да се та средства користе ненаменски.

Нацрт закона о спорту из јула 2005. године је садржавао суштински другачија решења:

- 1) Субјект приватизације доноси одлуку о приватизацији у складу са Законом о приватизацији (нема докапитализације);
- 2) Приватизација се врши путем тендерске или аукцијске продаје капитала;
- 3) Уколико је субјект приватизације члан спортског друштва, спортско друштво стиче акције без накнаде у износу од 10% од капитала који се приватизује, с тим да капитал који се бесплатно дели осталим лицима зависи од тога да ли се врши тендерска или аукцијска продаја.
- 4) Капитал за стицање акција без накнаде у субјекту приватизације применом метода јавног тендера износи 30 % капитала који се приватизује (20% запослени и 10% спортско друштво). Акције у висини од 10% капитала који се приватизује, преостале после продаје путем јавног тендера и преноса запосленима, односно спортском друштву, без накнаде, евидентирају се у Приватизационом регистру (биће касније дељене свим грађанима Републике, у складу са Законом о приватизацији).
- 5) Купац капитала субјекта приватизације не може бити: 1) лице које има акције или уделе у некој од спортских организација у истој грани спорта; 2) лице чији послови, односно активности могу непосредно да

утичу на такмичење у одговарајућој грани спорта; 3) власници спортских кладионица

- 6) Средства остварена од продаје капитала у поступку приватизације спортских организација користе се за финансирање развоја спорта у Републици и распоређују се на следећи начин: 70% средстава издвојиће се за финансирање изградње, опремања или реконструкције спортских објеката којима се доприноси развоју спорта Републике; 30% издвојиће се за финансирање спортске инфраструктуре локалне самоуправе према седишту субјекта приватизације. Уколико је седиште субјекта приватизације на територије аутономне покрајине, половина средства намењених спортским објектима од значаја за Републику, користи за финансирање изградње, опремања или реконструкције спортских објеката којима се доприноси развоју спорта на територији аутономне покрајине. Од овог приступа се одступа и средства остварена од продаје капитала у поступку приватизације користе се за финансирање изградње, опремања и реконструкције спортских објеката субјекта приватизације уколико су испуњени следећи услови: ако је важећом урбанистичком документацијом (регулационим планом) предвиђена адаптација, реконструкција или доградња спортских објеката на којима субјект приватизације има право коришћења или ако је та адаптација, реконструкција или доградња неопходна ради испуњења стандарда и услова утврђених међународним спортским правилима за организацију међународних спортских приредби; ако је субјект приватизације донео инвестициони програм адаптације, реконструкције или доградње; ако спортски објекат има статус капиталног спортског објекта.¹⁷ Уколико су средства остварена од продаје капитала већа од средстава предвиђених инвестиционим програмом, разлика се користи за опште намене.

Оваквим решењима се у одређеној мери одступало од општег модела приватизације друштвеног капитала у Републици, у циљу омогућавања спортским организацијама које теже постизању врхунских спортских резултата и редовном учешћу у међународним спортским такмичењима да кроз процес приватизације релативно брзо испуне прописане услове за учешће и организовање међународних спортских такмичења, везане за спортске објекте. Основни аргументи за овакво решење су следећи: 1) највећи број спортских објеката у Србији је већ у државној својини¹⁸; 2) финансијско стање наших спортских организација је углавном јако лоше и у Србији постоји само неколико клубова који су тржишно интересантни за приватизацију, пре свега

¹⁷ С обзиром да је реч о буџетским средствима, поставило би се питање правног статуса тих улагања, с обзиром на одредбе Закона о средствима у својини Републике Србије. Нацртом закона о спорту је предвиђено и да се о сваком коришћењу средстава буџета за програме у области спорта закључује уговор између Министарства просвете и спорта и корисника средстава.

¹⁸ Припадају спортским центрима којима су оснивачи јединице локалне самоуправе (јавна предузећа или јавне установе).

ФК Црвена Звезда и ФК Партизан¹⁹; 3) фудбалски клубови који до 2007. године не доведу своје стадионе на ниво прописан правила УЕФА неће моћи да учествују у Евро куповима, а достизање тог нивоа захтева веома велика улагања; 4) Србија је до 2010 године добила читав низ великих међународних спортских приредби (највећа је Универзијада), за које је потребно изградити или реконструисати велики број спортских објеката; 5) издвајања из буџета Републике и јединица локалне самоуправе у последњих неколико година показују да у буџетима нема редовних средстава за изградњу и реконструкцију потребних спортских објеката, а и јавна расправа је показала да ни у наредним годинама стање неће бити боље.

Овде бисмо указали и на *мишљење Министарства финансија* на текст Нацрта закона о спорту из јуна 2005. године, које је достављено Министарству просвете и спорта тек 4. октобра 2005. године. У њему је речено:

„Чланом 191. став 3. Нацрта закона о спорту уређено је питање износа друштвеног капитала у спортским удружењима који се стиче без накнаде и износи највише 40% капитала који се приватизује. С тим у вези, сматрамо да је потребно предвидети да се највише 30% капитала који се приватизује може стицати без накнаде, без обзира на модел приватизације.

Ставом 4. истог члана уређено је питање износа друштвеног капитала у спортским удружењима који се стиче без накнаде (и то уколико је субјект приватизације члан спортског друштва) и одређује се да у таквим случајевима спортско друштво стиче акције без накнаде у износу од 15% од капитала који се приватизује, с тим да капитал који се бесплатно дели осталим лицима износи највише 30% капитала који се приватизује. Дакле, највише 45% капитала који се приватизује може бити стечено без накнаде у случајевима када је субјект приватизације члан спортског друштва. Сматрамо да је, у овом случају, потребно предвидети да спортско друштво стиче акције без накнаде у износу од 15% од капитала који се приватизује, с тим да капитал који се бесплатно дели осталим лицима износи највише 15% капитала који се приватизује. Дакле, највише 30% капитала који се приватизује може бити предмет поделе без накнаде у случајевима када је субјект приватизације члан спортског друштва.

Чланом 193. став 3. Нацрта закона предвиђено је да се средства од продаје друштвеног капитала у поступку приватизације уплаћују на посебан рачун спортске организације која се приватизује, уколико су испуњени одређени услови (постојање урбанистичке документације за адаптацију спортских објеката, ако је субјект приватизације донео про-

¹⁹ Иако се у медијама појављивала цифра од једне милијарде евра која се може добити приватизацијом друштвеног капитала у области спорта, реално је реч о много мањим средствима. Кошаркашки, одбојкашки и рукометни клубови, по правилу, нису "власници" (корисници) спортских хала, а чак и највећи имају значајне дугове. И значајан број фудбалских клубова игра на стадионима који нису њихови. Од прволигаша који су носиоци права располагања, односно коришћења на спортским објектима најзначајнији су ФК Партизан и ФК Црвена звезда, с тим да ФК Партизан није носилац права коришћења на "Стадиону ЈНА" него Спортско друштво "Партизан". Према неким незваничним и грубим проценама ФК Партизан вреди (без стадиона ЈНА) око 50 милиона евра а ФК Црвена Звезда око 100 милиона евра.

грам адаптације, реконструкције или доградње, односно ако спортски објекти имају статус капиталих спортских објеката), али није опредељен износ средстава која се уплаћују на тај рачун.

Мишљења смо да је потребно да се у члану 193. став 3. определи износ од највише 1 5% средстава остварених од продаје друштвеног капитала спортске организације који би се уплаћивао на посебан рачун спортске организације у поменутим случајевима, док би преостали део средстава у висини од најмање 85% био уплаћен у буџет Републике, у складу са ставом 1. истог члана.“

Министарство привреде је својим мишљењем од 28. јула 2005. године, на текст Нацрта закона о спорту из јула 2005. године, начелно је подржало приступ да се законом о спорту уреди приватизација друштвеног капитала у спортским организацијама. Оно што је, међутим, било спорно за Министарство привреде је начин расподеле средстава која би се добила од продаје друштвеног капитала спортских организација које би се определиле да се приватизују као целина (претворе у привредно друштво). Кључни део става Министарства привреде је био следећи: „Указујемо да је потребно усагласити одредбе чл. 198. до 200. Нацрта закона, којима је прописан начин распоређивања средстава остварених од продаје капитала субјекта приватизације, а која се сходно члану 198. Нацрта закона, користе за финансирање развоја спорта у Републици Србији, са одредбама чл. 60. и 61. Закона о приватизацији (Сл. гласник РС, бр. 38/01, 18/03, 45/05) којима се на императиван начин уређује питање намене средстава остварених у поступку приватизације.“ Оваквим ставом Министарство привреде је остало доследно опредељењу да се у свим областима друштва и привреде примењује исти модел приватизације, независно од специфичности појединих области. У суштини, реч је о страху да би прављење изузетка у једној области неминовно довело до захтева за прављењем изузетака и у другим областима, чиме би могао бити стављен под знак питања и цео концепт приватизације, који је и до сада има читав низ противника и критичара.

Након што су усаглашена мишљења са другим надлежним министарстава и након консултација са Агенцијом за приватизацију, извршене су даље измене у Нацрту закона о спорту и почетком децембра 2005. године Министарство просвете и спорта је тако измењени и усаглашени (бар се тако мислило) текст упутило на Владу ради утврђивања Предлога закона о спорту. Модел приватизације је у **Нацрту закона о спорту из децембра 2005. године** био постављен на следећи начин:

- Непокретности у друштвеној својини на којима право располагања, односно коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике Србије, даном ступања на снагу Закона о спорту постају средства у својини Републике, на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији непокретности налазе. Изузетно од овога, непокретности у друштвеној својини постају средства у својини: 1) организација у области спорта које су имале на њима

право располагања, односно коришћења, ако надлежни орган јединице локалне самоуправе на чијој се територији налазе непокретности утврди да су се оне у најмање претходних 12 година претежно користиле за обављање спортских активности тих организација; 2) организација у области спорта које су, пре него што су на основу закона пререгистроване из статуса удружења грађана у друштвене организације, имале право својине на тим непокретностима; 3) националних спортских савеза, савеза у области спорта организованих на нивоу Србије и Црне Горе са седиштем на територији Републике и спортских друштава са најмање десет чланова, који су имали на њима право располагања, односно коришћења. У случају престанка ових организација, непокретности којима располажу постају средства у својини Републике, на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији непокретности налазиле. У случају престанка националног спортског савеза или савеза у области спорта организованог на нивоу Србије и Црне Горе, непокретности којима располажу постају својина олимпијског комитета.

- Јединица локалне самоуправе дужна је да, давањем у закуп, омогући организацији којој су одузете власничка права на непокретности да настави да користи непокретности на којима је претходно имала право располагања, односно коришћења, ако та организација искаже интерес за узимање непокретности у закуп. Услови давања у закуп, посебно у погледу рока закупа и висине закупнине, не могу бити неповољнији од услова под којима јединица локалне самоуправе непокретности сличног квалитета и површине даје у закуп другим организацијама са истим или сличним циљевима. Јединица локалне самоуправе има право да откаже даље коришћење непокретности по основу закупа ако организација не усклади свој рад са одредбама овог закона у прописаном року, као и у случају када непокретности користи супротно намени или супротно спортским циљевима утврђеним статутом организације.
- Покретне ствари у друштвеној својини на којима право располагања, односно коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, даном ступања на снагу овог закона постају својина тих организација.
- Претходно наведена решења се не примењују на постојећа спортска удружења са друштвеним капиталом ако се поступак приватизације тих удружења покрене у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона. У случају приватизације спортских удружења, друштвени капитал дели се на акције или уделе одређене номиналне вредности. Поступак приватизације спортских удружења (субјекти приватизације) спроводи се у складу са Законом о спорту, а на питања која нису уређена тим законом примењују се одредбе закона којим се уређује приватизација.

- Продаја капитала у субјектима приватизације спроводи се путем метода јавног тендера или метода јавне аукције. Субјект приватизације продаје 60 % капитала који се приватизује, ако се продаја капитала у субјектима приватизације спроводи путем метода јавног тендера. У субјектима приватизације у којима се продаја капитала спроводи путем метода јавне аукције, продаје се 70% капитала који се приватизује.
- Капитал за стицање акција без накнаде у субјекту приватизације у случају примене метода јавног тендера износи 25 % капитала који се приватизује. Ако је субјект приватизације члан спортског друштва, то спортско друштво стиче право на пренос акција без накнаде у висини од 10% капитала који се приватизује. Акције у висини од 15% капитала који се приватизује, преостале после продаје путем јавног тендера и преноса запосленима, односно спортском друштву, без накнаде, евидентирају се у Приватизационом регистру.
- Ако се капитал субјекта приватизације продаје методом јавне аукције, капитал за стицање акција без накнаде износи 30% капитала који се приватизује. Ако је субјект приватизације члан спортског друштва, то спортско друштво стиче право на пренос акција без накнаде у висини од 15% капитала који се приватизује.
- У субјекту приватизације део капитала преноси се запосленима, без накнаде, у акцијама. Запосленима се сматрају: 1) запослени или раније запослени у субјекту приватизације; 2) спортисти и спортски стручњаци који су били чланови субјекта приватизације за време које не може бити краће од две године до дана ступања на снагу овог закона; 3) чланови органа субјекта приватизације утврђени статутом за време које не може бити краће од четири године до дана ступања на снагу овог закона. Право на стицање акција без накнаде има и спортско друштво, ако је субјект приватизације члан тог спортског друштва, у висини прописаној овим законом.
- Купац капитала субјекта приватизације не може бити: 1) лице које има акције или уделе у некој од спортских организација у истој грани спорта; 2) лице чији послови, односно активности могу непосредно да утичу на такмичење у одговарајућој грани спорта; 3) власници спортских кладионица.
- Средства остварена од продаје капитала субјекта приватизације уплаћују се на рачун Агенције за приватизацију. Та средства, после измиривања трошкова продаје у поступку приватизације и посебне накнаде остварене закључењем уговора о продаји капитала (провизија), уплаћују се на уплатни рачун буџета Републике. Влада утврђује висину средстава остварених од продаје капитала субјекта приватизације која се користе за финансирање развоја спорта у Републици.

На оваква решења једино су Министарство финансија и Савет за регулаторну реформу имали одређене примедбе. У мишљењу *Министарства финансија од 21. децембра 2005.* године је наведено:

„Мишљења смо да би у члану 188. став 2. тачка 1. речи „12 година“ требало заменити речима „20 година“²⁰, што је рок за стицање својине одржајем у складу са чланом 28. Закона о основним својинско правним односима.

У члану 189. став 1. после речи „право“ треба брисати речи „располагања односно“. Одредбе Нацрта закона које се односе на услове давања у закуп, посебно у погледу рока закупа и висине закупнине нису довољно прецизне, јасне и транспарентне, с обзиром на то да није предвиђено решење за ситуацију када јединица локалне самоуправе нема непокретности сличног квалитета и површине које даје у закуп другим организацијама са истим или сличним циљевима. Остаје нејасно на који начин ће се у оваквој ситуацији одредити рок и висина закупнине.

Мишљења смо да у члану 191. став 1. речи „року од три месеца“ треба заменити речима „у року од једног месеца“.

Савет за регулаторну реформу Владе Републике Србије је у свом мишљењу од 21. 12. 2005. године истакао:

„Обрађивач прописа није предочио какве ће ефекте имати двоструког режима приватизације, односно да ли ће три изузетка од правила да „Непокретности у друштвеној својини на којима право располагања, односно коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике Србије, даном ступања на снагу овог закона постају средства у својини Републике. на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији непокретности налазе“ прописана чланом 188 став 2. имати на редован поступак приватизације спортских удружења са друштвених капиталом. Такође није јасно решење из тог члана да се јединици локалне самоуправе повери надлежност за утврђивање услова за примену првог изузетка у ком случају непокретности уместо да постану државна својина постају својина спортског удружења. Сматрамо да је обрађивач прописа требао да образложи због чега се определио за такво решење, а не за решење да се та функција евентуално повери неком телу које би га спроводило на јединствен начин. Плашимо се да овакво решење може да доведе до потпуно различитог спровођења као и до евентуалних злоупотреба од стране неких јединица локалне самоуправе. Иако је навео примере из упоредне праксе (Хрватска и Словенија) обрађивач прописа није образложио зашто се није определио ни за једно од та два решења, већ је прописао сасвим другачије решење. Обрађивач прописа је посебно требао да образложи зашто је увео баш лимит од 12 година претежног коришћења непокретности од стране организације (члан 188. став 2. тачка 1.), а неки други краћи или дужи рок. Напомињемо да је уобичајено да закон предвиђа рокове од 6 месеци, 1, 3, 5, 10, 20 година и да је крајње неуобичајено да се нешто про-

²⁰ Министарство просвете и спорта није прихватило овај предлог јер би он значао да се спортске организације третирају као несавесни држаоци, у смислу Закона о основним својинско правним односима, што оне никако нису биле.

писује рок од 12 година, па то може створити негативан утисак да је такав рок прописан за некога специјално.²¹ Да је анализа оваквог решења вршена, обрађивач прописа би јасно предочио колико случајева потпада у ову категорију и која је претпостављена вредност непокретности које по том основу неће постати државна својина, већ својина неког спортског удружења.

Обрађивач прописа није дао јасне разлоге зашто се није определио за нпр. цитирано Хрватско решење које не пружа могућност приватизације непокретности, већ предвиђа прелазак непокретности у власништво државе (алтернативе су градски, жупанијски или општински ниво или национални спортски савези). То решење предвиђа да се ти објекти даље издају у закуп спортским друштвима.²²

Надаље, обрађивач је у члану 197 предвидео да „купац капитала субјекта приватизације не може бити: лице које има акције или уделе у некој од спортских организација у истој грани спорта;...". Оваква одредба искључује из приватизације и лица која као мањински акционари можда имају само неколико акција (нпр. акције су стекли бесплатно у поступку приватизације). Требало би размислити о томе да се ово ограничење односи на лица која у некој од спортских организација у истој грани спорта имају значајно учешће у складу са Законом о привредним друштвима (члан 367).“

Иако се очекивало да Предлог закона о спорту буде утврђен с обзиром да је прошао без примедби надлежне одборе Владе, Нацрт закона је на интервенцију министра за државну управу и локалну самоуправу скинут с дневног реда Владе и упућена су министарства за спорт и за државну управу да у кратком времену усагласе спорне одредбе о приватизацији. Спор се тicao власништва на непокретностима у случају кад спортска организација остаје удружење грађана. Након састанка представника два министарства, крајем децембра је усаглашен став о том питању и извршене су измене у Нацрту закона о спорту. Суштина измена у **Нацрту закона о спорту са краја децембра 2005. године** је у следећем:

²¹ Према Закона о основним својинско правним односима 10 година је довољно за стицање својине путем савесне државине. Министарство просвете и спорта је узело 12 године из «спортских разлога», наиме толико износе три олимпијска циклуса, а није желело да се спортске организације третирају као несавесни држаоци (20 година).

²² У Образложењу Нацрта закона о спорту је, међутим, речено: “На основу ставова Министарства привреде, Министарства финансија и Министарства за државну управу и локалну самоуправу, и обављених консултација са Агенцијом за приватизацију Републике Србије, и имајући у виду, с једне стране, општи режим приватизације друштвеног капитала и интересе државе у том процесу, и, с друге стране, потребу спорта да приватизација не угрози развој спортских грана и репрезентовање нашег спорта на међународном плану, Нацрт закона је утврдио двоструки режим приватизације, у зависности од интереса спортских организација да остану у статусу удружења грађана или потребе да се трансформишу у привредна друштва. При конципирању решења узета су у обзир искуства бивши република СФРЈ. Словеначки модел приватизације није могао бити прихваћен због ограничења која постоје у Уставу Србије у вези приватизације друштвене својине (чл. 59. Устава). Хрватски модел је у основи био прихватљив, с тим да се он, с једне стране, због уставних ограничења не може у потпуности у нашим условима реализовати, а, с друге стране, хрватско искуство је показало да клубови постају тржишно “неинтересантни” за приватизацију без непокретности.“

- Непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, даном ступања на снагу овог закона постају средства у државној својини, осим ако не буде донета одлука о покретању поступка приватизације, на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији непокретности налазе. Изузетно од овога, непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају национални спортски савези и спортски савези Србије и Црне Горе са седиштем на територији Републике, даном ступања на снагу овог закона, осим ако не буде донета одлука о покретању поступка приватизације, постају средства у државној својини, на којима право коришћења има министарство надлежно за спорт.
- Организације у области спорта које су, пре него што су на основу закона пререгистроване из статуса удружења грађана у друштвене организације, имале право својине на тим непокретностима - имају право да поднесу пријаву на начин прописа законом којим је уређено пријављивање и евидентирање одузете имовине.
- Јединица локалне самоуправе дужна је да, давањем у закуп, омогући организацији којој су одузета права на непокретности да користи непокретности на којима је претходно имала право коришћења, ако та организација искаже интерес за узимање непокретности у закуп. Услови давања у закуп, посебно у погледу рока закупа и висине закупнине, уређују се општим актом јединице локалне самоуправе, с тим да они не могу бити неповољнији од услова под којима јединица локалне самоуправе непокретности сличног квалитета и површине даје у закуп другим организацијама са истим или сличним циљевима, односно од услова под којима се непокретности дају у закуп другим невладиним организацијама са друштвено корисним циљевима.
- У случају када је на министарство надлежно за спорт пренето право коришћења непокретности која је прешла у државну својину, то министарство је дужно да омогући организацији да користи, на неодређено време и без накнаде, непокретности у друштвеној својини на којима је претходно имала право коришћења. Јединица локалне самоуправе, односно Министарство има право да откаже организацији даље коришћење непокретности ако организација не усклади свој рад са одредбама Закона о спорту у прописаном року, као и у случају када непокретности користи супротно намени или супротно спортским циљевима утврђеним статутом организације.

Текст **Нацрта закона о спорту** који је усаглашен са Министарством за државну управу и локалну самоуправу крајем децембра 2005. године, послат је **почетком јануара 2006.** на мишљење другим министарствима и заинтересованим спортским организацијама. Са предложеним решењима није се сагласило Министарство финансија, Министарство привреде, Републичка дирекција за имовину Републике Србије и заинтересоване спортске организације.

Републичка дирекција за имовину Републике Србије у свом допису од 23. јануара 2006. године је указала следеће:

„Обзиром на извор финансирања изградње спортских објеката Дирекција је мишљења да би све непокретности на којима спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друге организације, са седиштем на територији Републике Србије, односно национални спортски савези и спортски савези Србије и Црне Горе, са седиштем на територији Републике, даном ступања на снагу овог закона, ако не наступи случај из члана 191. овог закона, требало да постану средства у државној својини, чији је власник и корисник Република Србија, те предлаже да се у члану 188. ставови 1 и 2. споје у став 1. који гласи:

«Непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савези и друге организације, са седиштем на територији Републике и непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају национални спортски савези и спортски савези Србије и Црне Горе, са седиштем на територији Републике, даном ступања на снагу овог закона, ако не наступи случај из члана 191. овог закона, постају средства у државној својини, на којима право коришћења има Република».

Став 3, члана 188. Нацрта закона постаје став 2.

У погледу става 3, истог члана наведеног Нацрта закона исти би се могао применити само на спортска друштва чији су правни претходници постојали пре Другог светског рата, док би се у погледу спортских организација које су основане после наведеног периода могло да се примени само на оне спортске организације чији оснивач није Република, односно територијална јединица, јавна предузећа и установе.

Имајући у виду примедбу на члан 188. Нацрта закона, уколико се исте усвоје, у члану 189. треба извршити усклађивање, тако да реч „јединица локалне самоуправе“, треба заменити са „Република Србија“.

Дирекција је мишљења да Законом треба прописати и да до закључења уговора о закупу спортског објекта између Републике Србије и заинтересоване спортске организације, предметни спортски објекат остаје у фактичком коришћењу код правног лица које га је до сада користило.“

И *Министарство финансија* је у свом мишљењу од 30. јануара 2006. године било на становишту да право коришћења на непокретностима које би прешле у државну својину треба да има Република а не јединица локалне самоуправе. Када је у питању давање у закуп таквих непокретности, Министарство финансија је било мишљења да би члан 189. требао да гласи:

„Република је дужна да давањем у закуп, у складу са законом којим се уређују средства у својини Републике Србије, омогући организацији из члана 188. став 1. овог закона да користи непокретности на којима је претходно имала право коришћења, ако та организација искаже интерес за узимање непокретности у закуп.

Република, односно надлежни републички орган има право да, у складу са законом, откаже даље коришћење непокретности из става 1. овог члана ако организација не усклади свој рад са одредбама овог закона у прописаном року, као и у случају када непокретности користи супротно намени или супротно спортиским циљевима утврђеним статутом организације.“

Суштина примедби заинтересованих спортиских организација била је у следећем:

„Концепт приватизације и одређивања статуса друштвеног капитала којим располажу организације у области спорта, утврђен у Нацрту закона о спорту крајем децембра 2005. године, неприхватљив је у две битне тачке. Прво, неприхватљиво је да се оставља могућност да одлуку о томе да ли ће спортиска организација остати удружење или ће се кроз приватизацију претворити у акционарско друштво може донети не само сама спортиска организација него и Министарство привреде или заинтересовани купци, како то произилази из Нацрта закона о спорту и чл. 16. ст. 5. Закона о приватизацији. Друго, неприхватљива је потпуна национализација непокретности којима располажу организације у области спорта које ће остати у статусу удружења (грађана), посебно имајући у виду да је извесно да ће преко 95% свих организација у области спорта остати у том правном статусу. Прихватање предложених решења водило би етатизацији и подржављењу спорта у Републици и имало би трајне и несагледиве последице по развој нашег спорта. Определејујући се, очигледно, између словеначког и хрватског модела приватизације спортиских објеката, предлагач се одлучио за хрватски модел иако се он у пракси показао много лошијим од словеначких искустава и донео је спортиским организацијама бројне нерешиве проблеме.“

Почетком фебруара 2006. Министарство просвете и спорта је усагласило текст Нацрта са спортиским организацијама и посла га поново на мишљење надлежним министарствима. Измене у **Нацрту закона о спорту из фебруара 2006. године** су се састојале у следећем:

- Непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају спортиске организације, спортиска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике Србије, даном ступања на снагу овог закона, осим ако не буде донета одлука о покретању приватизације, постају средства у државној својини на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији непокретности налазе. Изузетно од овога, непокретности у друштвеној својини постају средства у својини: 1) организација у области спорта које су имале на њима право располагања, односно коришћења, ако надлежни орган јединице локалне самоуправе на чијој се територији налазе непокретности утврди да су се оне у најмање претходних 10 година претежно користиле за обављање спортиских активности и делатности тих организација; 2) организација у области спорта које су, пре него

што су на основу закона пререгистроване из статуса удружења грађана у друштвене организације, имале право својине на тим непокретности-ма; 3) националних спортских савеза, савеза у области спорта организованих на нивоу Србије и Црне Горе са седиштем на територији Републике и спортских друштава са најмање десет чланова, који су имали на њима право располагања, односно коришћења. У случају престанка ових организација, непокретности којима располажу постају средства у својини Републике, на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији непокретности налазиле.

- Јединица локалне самоуправе дужна је да, давањем у закуп, омогући организацији којој је одузето право на непокретности да настави да користи непокретности на којима је претходно имала право располагања, односно коришћења, ако та организација искаже интерес за узимање непокретности у закуп. Услови давања у закуп, посебно у погледу рока закупа и висине закупнине, не могу бити неповољнији од услова под којима јединица локалне самоуправе непокретности сличног квалитета и површине даје у закуп другим организацијама са истим или сличним циљевима. Јединица локалне самоуправе има право да откаже даље коришћење непокретности по основу закупа ако организација не усклади свој рад са одредбама овог закона у прописаном року, као и у случају када непокретности користи супротно намени или супротно спортским циљевима утврђеним статутом организације.

Министарство финансија, Министарство за државну управу и локалну самоуправу и Министарство привреде нису били сагласни ни са претходним (из фебруара 2006) предложеним решењима приватизације, односно утврђивања статуса својине на непокретностима.

Коначно, како би се одблокирао рад на доношењу новог закона о спорт, из **Нацрта закона о спорту** је изостављена приватизација друштвеног капитала и **почетком априла 2006.** године је на мишљење надлежним министарствима послат текст Нацрта закона о спорту из кога је изостављена приватизација. Тачније, остао је један члан који је предвидео да се приватизација друштвеног капитала, односно средстава у друштвеној својини на којима право коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, спроводи се у складу са посебним законом. До доношења тог закона, организације у области спорта могу да отуђују непокретности на којима имају право коришћења само уз сагласност Агенције за приватизацију. У пропратном писму упућеном другим министарствима, министар др Слободан Вуксановић је истакао следеће:

„У складу са Пословником Владе, достављамо вам на мишљење измењени текст Нацрта закона о спорту. На последњи текст Нацрта примедбе је имало једино Министарство финансија, и то на чл. 86 (да се у ставу 3, 4. и 6. предвиди надлежност Министарства привреде, а не Министарства финансија) и чл. 188. и 189 (да непокретности треба да пређу у државну својину на којој право коришћења има Република и да се непо-

кретности дају у закуп на начин утврђен Законом о средствима у својини Републике). Министарство просвете и спорта је у међувремену добило и одређене предлоге најважнијих спортских савеза и спортских организација у Републици у погледу прецизирања појединих предложених решења. У обзир су узета и мишљења народних посланика изнета на седници Одбора за омладину и спорт Народне скупштине 8. марта 2006. године, поводом расправе о годишњем извештају Министарства просвете и спорта

Након што је пажљиво размотрило целокупан рад на припреми Нацрта у последњих 18 месеци, сва мишљења и предлоге и упоредно-правна искуства, Министарство просвете и спорта је заузело становиште да је, поред одређених „техничких“ прецизирања (измена), из Нацрта закона потребно, у овом тренутку, изоставити део из прелазних и завршних одредби који се односи на регулисање приватизације друштвеног капитала у области спорта. Најважнији разлози су следећи:

- Устав Републике Србије онемогућава флексибилност у избору модала приватизације друштвеног капитала у организацијама у области спорта које желе да остану у статусу удружења грађана. Према чл. 59. Устава, друштвена својина може прелазити у друге облике својине само под тржишним условима. С обзиром да тзв. „европски модел спорта“, утврђен документима Европске уније и Савета Европе, подразумева да је највећи број организација у области спорта у статусу удружења, и да се основано очекује да ће и у Србији преко 95% свих организација у области спорта бити у том статусу (а нема удружења без имовине), потпуно је јасно да је одређење „статуса“ имовине којом располажу спортска удружења и савези у Републици Србији од суштинске важности за будућност нашег спорта.
- Поред Устава, и Закон о средствима у својини Републике Србије и чињеница да јединице локалне самоуправе немају своју имовину (својину) онемогућава тражење решења за проблем приватизације у искуствима Хрватске и Словеније (како то сугерише Савет за регулаторну реформу), пошто су у Словенији непокретности пренете у својину спортских удружења, а у Хрватској су пренете у својину општина и жупанија.
- Сви релевантни савези и организације у области спорта се оштро противе предложеним решењима, с тим да и међу њима постоје различита виђења проблема приватизације;
- Између појединих министарстава Владе која су посебно заинтересована за проблем приватизације у области спорта (Министарство финансија, Министарство привреде, Министарство за државну управу и локалну самоуправу и Министарство просвете и спорта) постоје суштинске разлике у гледању на проблем приватизације, које у потпуности блокирају даљи рад на новом закону о спорту;
- У расправама на надлежним одборима Владе и Савету за регулаторну реформу потенцирана је „дилема“ да ли је Закон о спорту у опште право место за регулисање приватизације, с обзиром на то да, с једне стране, већ постоји општи Закон о приватизацији, а да, с друге стране, дру-

штвеним капиталом располажу не само спортска него и друга удружења грађана у Републици. Модел приватизације друштвеног капитала у удружењима грађана требало би јединствено регулисати за сва удружења у Републици, било путем доношења посебног закона или у оквиру новог закона о удружењима или изменама Закона о приватизацији.

- Ако се „дословно“ пође од Закона о приватизацији (члан 3. став 1), могло би се закључити да је приватизација у области спорта већ регулисана, с обзиром да се овај Закон примењује и на друштвени капитал којим располажу организације у области спорта, као правна лица. Чињеница, међутим, да овај закон није примењен ни на једно спортско удружење, указује да је његова безусловна примена ограничена појединим елементима саме природе спорта и да је због тога потребно предвидети одређена одступања од општег моделе приватизације у случају када се једно спортско удружење у целини приватизује и постаје привредно друштво. Досадашњи рад на новом закону о спорту је показао да закон о спорту није право место за регулисање изузетака од моделе предвиђеног Законом о приватизацији;

- Спорт у Републици Србији има бројне проблеме, ван приватизације, чије решење захтева хитно доношење новог закона.

С обзиром да Министарство просвете и спорта и даље сматра да је нови Закон о спорту потребно донети по хитном поступку, молимо вас да нам што је могуће пре (у сваком случају у складу са Пословником Владе) доставити мишљење на текст Нацрт закона о спорту који вам шаљемо уз овај допис.“

Са „избацивањем“ приватизације из Нацрта закона сагласила су се сва друга министарства осим *Министарство привреде (дописом од 10. маја 2006)*. У допису Министарства привреде је наведено:

„Размотрили смо измењен текст Нацрта закона о спорту, који сте нам доставили на мишљење актом Број: 011–00–353/04–11 од 25. априла 2006. године и са становишта делокруга овог министарства, указујемо на следеће:

Одредбом члана 188. Нацрта Закона предвиђено је да се приватизација друштвеног капитала, односно средстава у друштвеној својини на којима право коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, спроводи у складу са посебним законом.

Међутим, из одредбе става 2. овог члана произлази да би био донет посебан закон који би уредио приватизацију друштвеног капитала у области спорта.

Сматрамо да предложено решење није у складу са Законом о приватизацији (у даљем тексту: Закон) као општим и системским законом. Наиме, режим приватизације, уређен овим законом, односи се и примењује на приватизацију друштвеног, односно државног капитала како у предузећима тако и у другим правним лицима, без обзира на облик њиховог организовања, под условом да посебним прописом није предвиђено да од-

ређена правна лица не, могу бити субјекти приватизације (члан 3. став 1. Закона).

Законодавац је предвидео и одређене изузетке у погледу примене одређених општих начела приватизације. Тако је одредбом члана 25. став 2. Закона дозвољена могућност да се посебним прописом којима се уређују услови и начин обављања појединих делатности, односно послова, као и за поједине облике организовања одреди другачији проценат капитала који се приватизује, као предмет продаје, од оног који је прописан овим ставом Закона (70%).

Такође, у члану 43. став 4. Закона прописано је да у субјектима приватизације са већинским државним капиталом, запослени стичу право на акције без накнаде, у складу са прописом којим се утврђују услови и начин обављања појединих делатности или послова, односно у складу са прописом којим је уређен правни положај појединих облика организовања.

Дакле, наведене одредбе Закона дају могућност одступања од одређених основних начела приватизације који, углавном, важе за друштвена предузећа, као субјекте приватизације. При томе, ове одредбе имају за циљ да омогуће и олакшају поступак приватизације у појединим специфичним делатностима, односно за поједине облике организовања, у које спадају и организације у области спорта. То, практично, значи да једино Закон о спорту има карактер „посебног прописа“ и да се тим законом може одредити проценат капитала који је предмет продаје, односно проценат капитала који се запосленима преноси без накнаде (када се ради о организацијама у области спорта са већинским државним капиталом), који се разликује од процента утврђеног Законом о приватизацији. Ако се ова правна могућност не искористи Законом о спорту или ако се тим законом не реши питање претварања друштвене својине у други облик својине, приватизација друштвеног, односно државног капитала у организацијама у области спорта спроводи се у складу са општим начелима и правилима прописаним Законом о приватизацији.

С обзиром на изнето, сматрамо да не постоји правни основ за доношење неког другог «посебног прописа» којим би се уредила приватизација у области спорта²³, па самим тим „и концепт приватизације друштвеног, односно државног капитала у организацијама у области спорта, који се предвиђа Нацртом закона, није прихватљив.“

Након овога, цео процес доношења новог закона о спорту био је блокиран. Нови Устав Републике Србије који доноси другачије регулисање претварање друштвене својине у друге облике својине (не постоји више обавеза продаје имовине у друштвеној својини под тржишним условима) и дозвољава

²³ Правни основ се, по нашем мишљењу, може наћи, али има истине у томе да је нереално да се очекује доношење посебног закона само за приватизацију друштвеног капитала у области спорта, јер се логично поставља питање зашто се такав приступ не би применио и у другим "специфичним" областима. Проблеми постоје те постоје и од њих се не може побећи одлагањем њиховог решавања. Наш спорт се налази на прекретници, са пуно проблема, пре свега финансијске и организационе природе, и неће моћи да крене даље без јасног регулисања статуса имовине са којом организације у области спорта располажу.

да јединице локалне самоуправе имају своју имовину, отворио је нове могућности за регулисање „приватизације“ друштвеног капитала којим располажу спортске организације. Парламентарни избори и формирање нове Владе тек у мају 2007. године, као и тиме условљено кашњење са усвајањем нових системских закона усаглашених са Уставом (закон о удружењима, закон о својини Републике, закон о својини јединица локалне самоуправе, закон о локалној самоуправи, и др.), могу даље одложити решавање проблема приватизације друштвеног капитала у спорту, а тиме, могуће, и доношење новог закона о спорту.

III. Нацрт и Предлог закона о спорту из 2007. године

Након формирања новог Министарства омладине и спорта 2007. године, ово Министарство је јула 2007. године објавило нови Нацрт закона о спорту. У њему је задржано решење из Нацрта закона о спорту из априла 2006. године, односно да се регулисање приватизације друштвеног капитала којим располажу спортске организације оставља за посебан закон. У новембру 2007. године Влада Републике Србије је утврдила Предлог закона о спорту и послала га Скупштини на усвајање. У Предлогу је задржано решење да ће се приватизација друштвеног и државног капитала којим располажу спортска удружења и савези регулисати посебним законом. Додата је, доста нејасна, одредба којом се спортска удружења и савези ограничавају, до доношења посебног закона о приватизацији, у пословању и спровођењу организационих промена, без сагласности Владе. Каква ће да буде судбина таквог одређења Владе остаје да се види. Међутим, ако се погледају решења Предлога закона о удружењима из 2007. године, видеће се да си и у будућем периоду могу очекивати суштински различита гледања на проблем приватизације друштвеног капитала у области спорта, не само између државних органа и заинтересованих организација из области спорта, него и између различитих државних органа.

IV. Предлог закона о удружењима из октобра 2007. године

За спортска удружења и савезе који располажу друштвеним капиталом од далекосежног значаја могу бити и чл. 73–78. Предлога закона о удружењима, уколико истовремено не би био донет нови закон о спорту или други законом којим би се регулисала приватизација друштвеног капитала у области спорта. С обзиром да важећи закони којима се регулише рад спортских удружења и у опште удружења грађана не регулишу питање приватизације друштвене својине у овим организацијама, онда би се сходно члану 2. ст. 2. Предлога, на имовину спортских организација и савеза која је у друштвеној својини примениле одредбе чл. 73–78. Предлога (односно новог Закона о удружењима). Суштина замишљеног модела регулисања статуса друштвене својине у организацијама са статусом удружења је у следећем:

- Непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају друштвене организације, удружења или облици повезивања удружења (савези), са седиштем на територији Републике Србије (у даљем тексту: друштвене организације), даном ступања на снагу овог закона постају средства у државној својини на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији непокретности налазе.
- Непокретности у друштвеној својини на којима су друштвене организације до дана ступања на снагу закона о удружењима имале право коришћења прелазе у својину, односно сусвојину ових друштвених организација, сразмерно уделу којим су друштвене организације учествовале у финансирању ових непокретности сопственим средствима од добровољних чланарина, поклона, донација, легата и на други законом дозвољени начин. Сопственим средствима не сматрају се остварена по основу вршења јавних овлашћења или од средстава остварених из буџета друштвенополитичких заједница. Наведена својинска права утврђују се у поступку пред надлежним судом.
- Друштвене организације које су пре него што су на основу закона пререгистроване из статуса удружења грађана у друштвене организације имале право својине на непокретностима у друштвеној, односно државној својини права по том основу остварују по закону којим се уређује денационализација.
- Друштвене организације које су до дана ступања на снагу закона о удружењима имале право коришћења на непокретностима у државној својини, односно на непокретностима које по спроведеном судском поступку постану државна својина, односно својина јединице локалне самоуправе, настављају са фактичким коришћењем ових непокретности под условима који не могу бити неповољнији од услова какви су били до дана ступања на снагу овог закона. Јединица локалне самоуправе на чијој се територији налазе непокретности на којима право коришћења имају друштвене организације, има право да откаже даље коришћење непокретности ако друштвена организација не усклади свој рад са одредбама закона о удружењима у прописаном року, као и у случају када непокретности користи супротно намени или циљевима утврђеним статутом. Имовина у друштвеној, односно државној својини на којој право коришћења, односно право располагања имају друштвене организације не може се отуђивати до дана почетка примене овог закона.
- Покретна имовина у друштвеној својини на којој право коришћења имају друштвене организације са седиштем на територији Републике Србије даном ступања на снагу закона о удружењима постају средства у својини друштвених организација.
- Сва имовина коју друштвене организације (чија је имовина прешла у државну својину) стекну након дана почетка примене закона о удружењима јесте њихова својина, осим имовине стечене у вршењу јавних овлашћења.

Г. КОРИСТИ, ЗАМКЕ И РАЗЛОЗИ ЗА ОТПОР ПРИВАТИЗАЦИЈИ

Успешно спроведена приватизација друштвеног капитала, односно адекватно одређење својинских права на непокретностима у области спорта имала би бројне позитивне утицаје на српски спорт. Она би требала да обезбеди:

- Прилив капитала, као услов за даљи развој спорта;
- Развој конкуренције;
- Увођење јаснијих својинских и управљачких односа у спорту;
- Увођење спортског менаџмента;
- Јавност рада, посебно финансијског пословања и трансфера играча;
- Повећање ефикасности у раду спортских организација;
- Јасније вредновања доприноса у развоју спортских организација свих њених актера у складу са функцијом тржишта;
- Лакше дефинисања и спровођења пореске политике и лакше контроле;
- Стварање основа за адекватнији однос носилаца јавних власти према различитим организацијама у области спорта;
- Усклађивање са системом спорта у Европи.

При конципирању модела приватизације у области спорта ваља озбиљно узети у обзир све потенцијалне опасности које она носи са собом. Приватизација је у пракси неких земаља, заиста, показала одређене мањкавости из следећих разлога:

- Приватни улагачи средстава у почетној фази обично директно управљају или одлучују у спортским погонима спортских организација, односно клубова;
- Коришћење спортске организације за личну или политичку промоцију власника;
- Појаве експресне куповине клуба, још експресније продаје играча и свега што у клубу вреди, што доводи до одумирања клуба;
- Појаве „прања“ новца кроз спортске организације;
- Удаљавање, у првој фази по приватизацији, стручних људи из управљања и одлучивања,
- Занемаривање спортске суштине организације;
- Медијско-маркетиншка експлоатација спорта и његова „индустријализација“;
- Спрега капитала уложеног у клубове са оним у организацију клађења;
- Неинтересантност спортске организације за приватна улагања у ситуацији када она није власник на спортским објектима.

По овом питању обично се наводи негативан пример приватизације фудбалског клуба „Динамо“ из Загреба деведесетих година прошлог века, који је продат за износ од два милиона немачких марака. Нови власник је веома брзо распродао играчи кадар за процењених осам милиона марака. Слично се десило и са немачким клубом „Хамбургер“. Поучени искуством других, од оваквих појава се ваља заштитити. Преузимање клубова од стране страног капитала може, такође, донети невоље, посебно када се ради о клубовима који представљају националне симболе. Питања става навијача, чланова клуба, ни-

су ствари које треба занемарити, посебно имајући у виду став навијача широм света да клубови за које навијају представљају опште добро.

Велики део отпора који се јављају према приватизацији се испољава као последица неразумевања самог процеса. Постоји веома много заблуда око предмета приватизације и ограничавања слободе грађана на удруживање у спорту. Приватизација се односи на имовину, односно друштвени капитал којим располажу организације у области спорта. Постојеће спортске организације које су организоване као удружења грађана моћи ће и даље да егзистирају у том облику и неће бити предмет приватизације у смислу претварања у привредна друштва. Суштина неразумевања је неуочавање суштинске разлике између друштва лица (удружења грађана) и друштва капитала (неки од облика привредних друштава).

Када се код нас говори о приватизацији у спорту, многи при том имају у виду искључиво професионални спорт и питање да ли клуб у опште треба да се организује као удружење или би требао да се организује као друштво капитала (предузеће). Не мали број мисли да су својински односи одређени само када је клуб организован као предузеће, а не и када је регистрован као удружење, што је наравно велика грешка.

Када је у питању професионални спорт, у Европи су доминантна три модела:

- Клуб сам бира организациони облик који му одговара (удружење или привредо друштво);
- Клуб мора бити организован као друштво капитала;
- Клуб сам бира да ли ће се у потпуности организовати као друштво капитала или ће бити у статусу удружења, а своју прву лиценцу екипу која се такмичи у професионалној лиги организовати као друштво капитала у свом власништву.

Дефинисање организационог облика за клубове који се такмиче у професионалним лигама може да послужи и као средство за посредну приватизацију целог клуба чија су средства у друштвеној својини. Ако се пропише да клуб мора да се организује као привредно друштво, онда би се и сва његова средства морала приватизовати у процесу овакве трансформације. Вероватно би се показало нерационалним (били би тржишно неинтересантно) да се за те клубове врши раздвајање својинског статуса у погледу покретних и непокретних ствари, и стога би се они морали приватизовати у потпуности. Приватизација би се извршила применом важећег Закона о приватизацији, с тим да би се морале, по нашем мишљењу, извршити измене у погледу поделе бесплатних акција увођењем одговарајућих процената за запослене и за бивше чланове и расподелом средстава која се добију продајом друштвеног капитала тако да она највећим делом остану у спорту (реинвестирана у спорт).

Један од јаких извора отпора приватизацији долази од постојећих структура у спортским организацијама који процес транзиције и приватизације схватају као наметнут као озбиљну претњу за њихов тренутни положај у којем црпе све привилегије из чињенице непостојања јасне својинске и управљачке структуре. Некада се ови отпори јављају као концептуални и суштин-

ски, а некад као борба за очување неког личног и групног интереса који је превасходно материјални.

Овде не треба изгубити из вида ни жељу одређених структура да се сачува база за суштински „дивљу“ приватизацију друштвеног капитал у виду неконтролисане трговине играчима. Играчима се тргује, пере се новац и остварују се велики приходи ван било какве друштвене контроле. У тим круговима се јављају отпори приватизацији пошто би она неке од ових неправилности маргинализовала, а неке учинила јавним.

Све ове чињенице, и пословична опрезност, указују на чињеницу да је лако претпоставити да ће велики клубови сачекати да се прво приватизују мањи, иако свесни чињенице да је трансформација у комбинацији са приватизацијом неминовна. Уосталом то је правило које важи и у процесу приватизације привреде у коме се прво приватизују мала и средња предузећа, па тек онда велика.

Одређена упоредно правна решења, као и чињеница да држава дуги низ година улаже средстава у спортске објекте, упућује на решење по којем би већина спортских објеката постала државно власништво или власништво јединица локалне самоуправе. Клубовима који имају право коришћења неког спортског објекта морало би се, у том случају, обезбедити право пречег закупа. Насупрот таквом решењу лежи проблем будућих улагања у изградњу, реконструкцију и одржавање спорских објеката. Српски клубови су навикли на међународну сцену и теже да се константно огледају са најбољим европским клубовима. Стање наших спортских објеката је, међутим, данас веома лоше и често не одговара европским стандардима за организовање међународних спортских приредби. У наредним годинама су потребна велика улагања у спортске објекте, а питање је у којој мери су држава и јединице локалне самоуправе у стању да прате такве захтеве. Приватна улагања у спортске клубове се, пак, не могу очекивати ако сам клуб није власник спортских објеката на којима тренира и такмичи се. Цео процес доношења новог закона о спорту од 2001. до 2007. године показао је да није лако удовољити у исто време и „апетитима“ државе и спортских организација. Као неко ко је све те године водио цео процес припреме Нацрта закона о спорту и био задужен да координира ставове различитих министарстава и организација у области спорта, могу да посведочим да су разлике у гледиштима суштинске, да се темеље на интересима и на разликама у спортској развијености како појединих средина тако и појединих спортова у нашој земљи (оно што је, на пример, потпуно прихватљиво за кошарку није у истој мери прихватљиво за фудбал; оно што је прихватљиво за Београд није прихватљиво за неку малу општину). Сматрамо да се мора пронаћи модел који би био довољно флексибилан да у сваком конкретном случају пружи одговор који би се темељио на потреби даљег развоја како саме спортске организације тако и спорта у локалној заједници (где спортска организација функционише). Ако се занемари питање последица које ће одређени модел приватизације донети српском спорту, у конкретним околностима, и цео проблем се сведе на питање ко ће да „узме паре од продаје, односно да се зове власником спортског објекта“, српски спорт може да се суочи са још већим проблемима него што их сада има.

Д. ПРИВАТИЗАЦИЈА И СТРУКТУРНА РЕФОРМА СРПСКОГ ФУДБАЛА

Фудбалски савез Србије је највећи грански спортски савез у Републици Србији, са 2035 клубова (у 2006. години), 122.854 регистрована спортисте, 4901 регистрована спортска стручњака и 136 регионална савеза. Клубови овог савеза располажу и са највећим бројем спортских објеката у друштвеној својини. Самим тим, потпуно је разумљиво зашто је ФСС и његови чланови показивао највећу заинтересованост за проблем приватизације друштвеног капитала у спорту. Решавање тог проблема значајно је не само због регулисања својинских питања већ и из разлога што оно може битно одредити саму структуру фудбалске организације у Србији. Кроз добро конципирану приватизацију друштвеног капитала којим располажу фудбалски клубови може се на прави начин извршити и структурна реформа српског фудбала, али се кроз „брзоплету“ приватизацију могу нанети и најтеже штете будућности фудбала у Србији.

Схватајући повезаност проблема структурних реформи српског фудбала и приватизације друштвеног капитала, Управа за спорт Министарства просвете и спорта је 2002. године обавила и консултације са водећим међународним консултантом у фудбалској индустрији: Deloitte & Touche Sport. Та фирма је предложила Министарству реализацију пројекта структурне реформе српског фудбала, али све је остало на почетној идеји, пре свега због недостатка новца за финансирање реализације пројекта. Због интересантности идеја које су изложене у допису Deloitte & Touche Sport упућеном Управи за спорт, овде бисмо указали на кључна запажања из тог дописа.

Српски фудбалски радници имају велики број непосредних изазова како да заштите (и повећају) значај фудбала као главног(топ) спорта у Србији – и да наставе претходни успех у стварању не само квалификованих фудбалера, него и клубова способних за такмичења у Европи. Главни управљачи у фудбалским клубовима у Србији - клубови, савези и влада – морају се суочити са тим подацима и изазовима у координираном начину стварања модела за успешну структуралну реформу. Клима политичких и економских реформи у Србији, генерално, представља велики број могућности за такву реформу. Битно је искористити такву прилику док могућности још постоје.

Изазови са којима се сусреће српски фудбал:

- Важећи закони говоре да је држава (друштво) ултимативни власник све фудбалске имовине – стварајући препреке за приватно инвестирање.
- Потреба да фудбал добије већу независност од владе.
- Слично већој независности треба да буду усаглашени строжијим захтевима за режим такси, национално регулисање итд.
- Клубови се ослањају на приходе од трансфера као главни извор прихода – садашњи потлачен положај на Европском тржишту трансфера, као и структуралне промене, угрозиће будућу скалу таквих прихода.
- Други извори прихода клубова су релативно неразвијени:

- Телевизијски приход је ограничен,
 - Операције продаје карата су јефтине,
 - Ниске цене улазница – ниска посећеност комбинована са неискусним стратегијама продавања карата,
 - Потреба да се привуче више корпоративних муштерија,
 - Недовољни маркетиншки напори да се развију фудбалска тржишта, и да осигура високу вредност партнерства, спонзора итд.
- Јавно поверење у игру мора бити појачано
 - Захтева се бољи пословни менаџмент
 - Захтевано инвестирање у фудбалске стадионе и објекте (капацитете)
 - Прописи УЕФА лиценцирања ће се односити на даље захтеве клубова који учествују у УЕФА такмичењима – неуспех реформи ризиковао би искључење из таквих лукративних (добитних) такмичења.

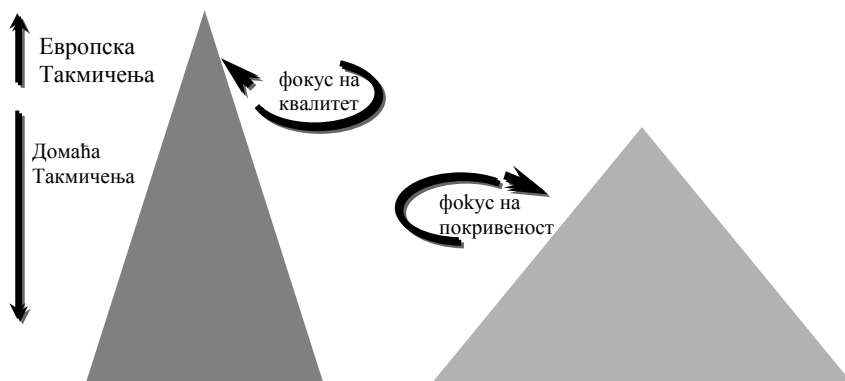
Без реформи српски фудбал може да упадне у **сурови круг погоршања**. Он обухвата (од једног ка другом елементу):

- Мали кредибилитет и одсуство узајамне одговорности;
- Опадајућа посета;
- Смањени доходак;
- Знатни губици;
- Мале инвестиције;
- Низак квалитет менаџмента;
- Низак квалитет капацитета;
- Недостатак визије.

Разумљиво је да српски фудбалски руководиоци желе да створе структуру за игру која дозвољава да се игра развија и обогати у професионалном клубу / на нивоу националних тимова и такође да продре до народних (аматерских) нивоа.

Важно је да ова структура допушта клубовима да се успешно такмиче на европској сцени и тиме да промовишу здравље целокупног српског фудбала. Фудбал у Србији не треба да се такмичи само са фудбалом у остатку Европе, него и са другим спортовима, посебно истичемо кошарку, и треба да буде независна, поштована и комерцијално усмерена индустрија способна да се суочи са захтевима и изазовима модерног професионалног спорта.

Равнотежа између аматерског и елитног фудбала има филозофски елемент – постоје две главне алтернативе – као што показује дијаграм испод.

Опција 1 – промовише елитно заснован приступ као прикладан, са 2–3 клуба на врху способна да се успешно такмиче у Европи, и подржавајући (of supporting) национални репрезентативни тим. Уколико се жели та опција, изазов је, дакле, да се створе неопходне структуре лиге, везе, комуникације и награде / неопходни подстрек за подржавање тог модела.

Прва пирамида значи да снажан „врх» пирамиде, усмерене на међународна такмичења, води целу игру напред, али с више захтевнијих изазова да се издигне пирамида. Друга, шира пирамида, више је домаће оријентисана, олакшавајући уједначеније такмичење за Србију, подржава тимове са ближим заједничким интересима. Њено прихватање представља компромис али би значило и ефективно напуштање међународних такмичења.

Величина главног задатка за структурну реформу српског фудбала не треба да буде потцењена. Посебно је важно да су основе пажљиво установљене, по реду, да би процес могао бити изграђен на солидан и јак начин – приступ од пет нивоа је направљен да осигура да је то остварљиво.

Приступ пројекту структурне реформе српског фудбала имао би пет нивоа. Предложени приступ је основа која треба да послужи као користан водич.

Ниво 1 Анализа тренутне ситуације	- Сакупљање релевантних постојећих информација – Надградња постојећег знања због потврде и приоритета проблема и изазова – Почетне консултације са Владом, савезима и клубовима
Ниво 2 Шта може тржиште да подржи	Колико тимова треба да чини главну (топ) лигу? - број утакмица - пребацивање у нижу лигу / промоција - пријаве за ниже лиге, аматере, итд. - смањено коришћење знакова нивелисања из Европе-фокус на успешне лиге мањих земаља

Ниво 3 Примена за клубове и савезе	- Одредити величину лиге, који су резултати, као нпр: – Која пословна структура и запослени се траже? – Које активности треба да буду на нивоу клубова или савеза? – Развој одвојених пословних модела за клубове – Европски конкуренти – Домаћи конкуренти – Подељене административне функције на нивоу лиге
Ниво 4 Подршка правним и фискалним структурама	- Односи између клубова, владе и савеза – Правне структуре – Прерађени режим такси – Регулисање система трансфера – Примена лиценцирања УЕФА-е.
Ниво 5 Имплементација	- Прелазни план – приоритетне препоруке на ефикасној и умесној основи – Прелазни распоред укључујући: кључне прекретнице, распоред одговорности, итд. – Надгледање (праћење) напретка – Побољшање плана

Од када је почео да се разматра законски концепт уређења приватизације друштвеног капитала у спорт, највећу пажњу у јавности изазивало је питање како ће се „приватизовати“ ФК Црвена Звезда и ФК „Партизан“, односно коме ће да припадну њихови стадиони. Према подацима из студије „Анализа својинских односа у спортским објектима на територији града Београда“, Београд, мај 2003, коју је за Потребе Министарства просвете и спорта урадио Институт за трансфер технологије, инжењеринг и маркетинг из Београда, статус наша највећа два стадиона је следећи:

СТАДИОН ФК „ЦРВЕНА ЗВЕЗДА“

Стадион ФК ЦРВЕНА ЗВЕЗДА са пратећим објектима налази се на територији општине Савски Венац, Београд, у улици Љутице Богдана 1а, у оквиру комплекса спортских објеката. Поред фудбалског стадиона, комплекс објеката располаже атлетском сатазом и осталим атлетским борилиштима, 4 травната и 1 шљакастим тереном, помоћним теренима за тренинг и пратећим садржајима, спортском халом, медецинским центром, пословним зградама са клупским просторијама, музејом ФК и другим садржајима.

Стадион је технички опремљен и задовољава садашње стандарде за домаћа и међународна спортска такмичења.

ФУДБАЛСКИ КЛУБ „ЦРВЕНА ЗВЕЗДА“ уписан је у Регистар спортских организација под редним бројем 627 Решењем МИНИСТАРСТВА ЗА ОМЛАДИНУ И СПОРТ од 30. 12 1997 године.

ДРУГИ ОПШТИНСКИ СУД У БЕОГРАДУ - земљишно књижно одељење својим Решењем Дн 16726/02 од 25. 12. 2002. године даје УКЊИЖБУ права власништва на непокретности у листу А и то: стадион Фудбалског клуба „Црвена звезда“, трибина-север, југ, исток, запад, челичних стубова са рефлекторским осветљењем, главног фудбалског травнатог терена са спортским

борилиштима и атлетском стазом, прилазним путевима, слободним површинама и саобраћајницама са паркингом у ул. Љутице Богдана, описано као зк. тело 3 на кат. парц. 22 у корист: ФУДБАЛСКОГ КЛУБА „ЦРВЕНА ЗВЕЗДА“ из Београда.

СТАДИОН „ПАРТИЗАН“

Комплекс објеката „ПАРТИЗАН“ налази се у улици Хумској бр. 1 на општини Савски Венац, Београд.

Комплекс садржи фудбалски стадион са атлетском стазом, 2 травната, 1 тартан терен за тренирање, са пратећим садржајима, клуб, ресторан, прес центар.

У оквиру комплекса налази се и 17 тениских терена, сала за бокс, теретана, медицински центар и спортско пословни простор.

Објекат је технички опремљен и задовољава садашње стандарде за домаћа и међународна такмичења.

ЈУГОСЛОВЕНСКО СПОРТСКО ДРУШТВО „ПАРТИЗАН“ уписано је у Регистар спортских организација под редним бројем 1632 решењем Министарства за омладину и спорт од 15.05.1998 године.

ДРУГИ ОПШТИНСКИ СУД У БЕОГРАДУ - земљишно књижно одељење својим решењем ДН. бр. 15165/91 од 26.11.1991 год даје УКЊИЖБУ права коришћења део главног стадиона ЈНА у ул. Хумској бр. 1 од 1.477 м², кућа бр. 1 у Хумској, управа тениског клуба са помоћним стадионом од 21.149 м², 5 кућа у ул. Динка Рањине са кућиштем игралиштем, десет зграда двориште и њива, Стадион ЈНА од 4.3543,90 м², кат. парц. 39/3 ул. Динка Рањине и Симе Лазића од 1.172,90 м², кат. парц. 8/2 у ул. Љутице Богдана од 3854,9 м², кат. парц. 39/4 ул. Симе Лазића од 1.326,1 м², кат. парц. 6/1 део куће, део улице у ул. Омладинске бригаде од 12.644,3 м² у корист ЈУГОСЛОВЕНСКОГ СПОРТСКОГ ДРУШТВА „ПАРТИЗАН“

Наше искуство и сазнања везана за рад на припреми новог закона о спорту од 2001. до краја 2006. године показује да су ФК Црвена звезда и ФК Партизан имали суштински различит приступ приватизацији. ФК Партизан је више нагињао претварању целог клуба у привредно друштво, сматрајући да само тако може обезбедити потребна додатна средства за модернизацију спортских објеката и стварање тима са европским амбицијама. Због тога је овај клуб и највише инсистирао на томе да се највећи део средстава који би се добио продајом клуба врати у клуб. ФК Црвена Звезда (или бар управа) је доследно инсистирао на томе да клуб остане у статусу удружења грађана и да сва имовина којом клуб располаже треба да остане у стојини тог удружења. Често се као аргумент потезао пример Реала и Барселоне, који су удружења, као изузетака од организације других шпанских клубова, који су привредна друштва. Такав аргумент је прилично танак, јер не само да посебан правни статус та два шпанска клуба потиче из посебних историјских околности него и сама унутрашња организацији и начин управљања та два „удружења“ је суштински различити од онога како функционишу наша удружења грађана. Основни разлог за наведено опредељење ФК Црвена

Звезда лежи у доследном слеђењу (уз све варијације) концепта приватизације који је дефинисан још 1992. године од стране Комисије за трансформацију и пословну политику клуба. Суштина тог концепта јесте: раздвајање пословне и спортске функције; задржавање колективне својине у спортској функцији у већинском делу (у клубу као удружењу); својинска трансформација путем докапитализације; пословна функција издвојена у профитне центре, у виду посебних привредних друштава и других пословних субјеката, где би Звезди припадало 51% (Спортском друштву и клубу); уколико се клуб и претвара у акционарско друштво, акције би у већинском делу остале у власништву Звезде, а остали стипендијаци акција (чланови управе, навијачи, спортисти, купци акција) добили би право учешћа у управљању сразмерно броју акција, али не би имали право на дивиденду (сав приход се реинвестира у клуб или његове пословне активности, односно пословне центре).

Било како било, у давању одговора на питање у ком правцу би српска фудбалска организација требала да иде и на какав начин би наши фудбалски клубови требало да одговоре на изазове које ће донети предстојећа приватизација друштвеног капитала којим располажу, требало би имати у виду следеће: основна сврха сваке приватизације је да се постигне већа ефикасност и да се дође до додатног капитала; савремени фудбал, а нарочито амбиције за учешће у европским такмичењима, захтева менаџмент који карактерише професионалност²⁴, континуитет и поузданост; специфичности спорта намећу спортским привредним друштвима своју логику, па тај организациони облик не мора сам по себи да значи предност за стварање профита; систем лиценцирања фудбалских клубова према правилима УЕФА, који је усвојио и ФСС, намеће функционисање клуба на начелима која до сада нису била практикована у нашим удружењима грађана, мада та правила не спречавају ни организовање клуба као удружења, ако је он у стању да у том организационом облику испуни задате услове; развијеност тржишта капитала, као и „спонзорског тржишта“ диктира могућност за прибављање додатних финансијских средстава без давања власништва на клубу; емитовање акција и излазак на берзу и у европским оквирима носи значајне ризике²⁵; данас онај ко улаже, односно даје новац у клуб жели да зна у какав „пројекат“ га улаже,

²⁴ Међународна искуства показују да без професионалног менаџмента савремени фудбалски клуб може упоркос високим спортским вредностима да веома брзо падне у финансијске тешкоће. При именовању управе клуба морају се избећи «емотивни» фактори и обезбедити да уместо управљача-волонтера клуб води квалификовани менаџмент, регрутован пре свега из привреде. У литератури се истиче да успешни менаџер треба да има следеће атрибуте: способност вођства (креативност, способност мотивисања, снагу доношења одлука, способност спровођења одлука, итд.); пословно искуство; познавање људи; интелигенцију; таленат за организацију и стручно знање. У погледу стручних знања од менаџмента у фудбалском бизнису се захтева не само да поседује довољно стручних знања везано за спорт него, пре свега, да има темељна организационо-пословна (економска, привредна) знања. Топ менаџмент једног фудбалског клуба мора објединити спортски и пословни Know-how (видети, Christian Keller, Corporate Finance im Profifussball, Institut fuer Sportwissenschaft der Universitat Tuebingen, Oktober 2005).

²⁵ Почетком 2006. године у националним лигама под покровитељством УЕФА, од укупно око 800 клубова, само се 32 (4%) котирали на берзи, од којих 17 са подручја Велике Британије. Од Енглеских клубова само шест је имало профит, с тим да се Манчестер Јунајтед повукао са берзе након продаје.

жели да се „пита“ како се новац троши и жели да зна шта он „добија“²⁶ од свог улагања; савремени врхунски фудбал је шоу бизнис и сваки клуб мора да створи, покрене и комерцијализује тај шоу.

²⁶ То не мора безусловно да значи и добијање власништа или дела власништа на клубу.

ПРИЛОЗИ

I. УЈЕДИЊЕНЕ НАЦИЈЕ УНЕСКО

МЕЂУНАРОДНА ПОВЕЉА О ФИЗИЧКОМ ОБРАЗОВАЊУ И СПОРТУ

Усвојена од Генералне скупштине УНЕСКО, на њеном двадесетом заседању, у Паризу 1978. године.

Преамбула

Генерална скупштина Организације уједињених нација за образовање, науку и културу, која се састала у Паризу, на својој двадесетој седници, двадесет првог дана новембра 1978. године.

Позивајући се на Повељу уједињених нација, у којој су народи прокламовали своју веру у основна људска права и у достојанство и вредност људског живота, те прогласили своју одлучност да промовишу друштвени напредак и бољи животни стандард,

Позивајући се на Универзалну декларацију о људским правима, по којој је свако властан да ужива сва права и слободе која су њом проглашена, без дискриминација по основу расе, боје коже, пола, језика, вере, политичког или другог мишљења, националног или социјалног порекла, имовине, рођења или по било ком другом основу,

Уверени да је један од основних услова са ефикасно уживање људских права да свако буде слободан да развија и сачува своје физичке, интелектуалне и моралне снаге, те да приступ физичком образовању и спорту мора непрестано бити омогућен и осигуран свим људским бићима,

Уверени да очување и развој физичких, менталних и моралних снага људских бића доводи до побољшања квалитета живота на националном и међународном нивоу,

Верујући да спорт и физичко образовање треба да дају већи допринос прихватању основних људских вредности, на којима почива целокупни развој човечанства,

С тим у вези, примећујући да спорт и физичко образовање треба да се труде да промовишу веће заједништво између народа и појединаца, као и несебичну размену, солидарност и братство, узајамно разумевање и поштовање, и потпуно уважавање интегритета и достојанства људских бића,

Примећујући да обавезе и одговорности подједнако леже и на индустријализованим и на земљама у развоју, а за смањене неусаглашености која између њих постоји када је у питању општа доступност физичком образовању и спорту,

Примећујући да укључење спорта и физичке културе у природно окружење и животну средину, треба да доведе до њиховог обогаћења и да наведе на поштовање планетарних ресурса и бриге о њиховом очувању као и на бригу о њиховом коришћењу на већу добробит човечанства,

Узимајући у обзир различитост у формама обуке и образовања које постоје широм света, али такође и примећујући различитости између национал-

них спортских структура, јасно је да физичко образовање и спорт не доприносе само физичкој добробити и здрављу, већ доприносе потпунијем и складнијем развоју људских бића,

Узимајући у обзир и огромне напоре који се морају уложити пре него што право на физичко образовање и спорт постане реалност за сва људска бића.

Наглашавајући важност мира и пријатељства међу народима и сарадње међу међународним, владиним и невладиним, организацијама одговорним за физичко образовање и спорт,

Проглашава ову Међународну повељу са циљем да се развој физичког образовања и спорта стави у службу људског прогреса, промовишући њихов развој, те позивајући владе, надлежне невладине организације, едукаторе, породице и индивидуалце да је се придржавају, да је шире и примењују у пракси.

Члан 1.

Бављење спортом и физичко образовање су основна људска права свих

1.1. Свако људско биће има основно право на физичко образовање и спорт, који су од суштинског значаја за развој личности. Слобода да се развијају физички, интелектуални и морални капацитети кроз физичко образовање и спорт мора бити загарантована, како кроз образовни систем тако и кроз друге аспекте друштвеног живота.

1.2. Свако мора имати све могућности, у складу са националном спортском традицијом, на физичко образовање и бављење спортом, да развија своју физичку спремност и оствари ниво спортских резултата који су у складу са његовим талентима и способностима.

1.3. Посебне могућности се морају пружити младима, укључујући и децу предшколског узраста, старима, и хендикепиранима да развију, у потпуности, своје личности кроз физичко образовање и спортске програме прилагођене њиховим захтевима.

Члан 2.

Физичко образовање и спорт као основни елементи доживотног образовања у свеобухватном образовном систему

2.1. Физичко образовање и спорт, као основне димензије образовања и културе, морају да развију способности, вољу и самодисциплину сваког људског бића као, у потпуности, интегрисаног члана друштва. Непрекидност у физичким активностима и бављењем спортом морају бити обезбеђени кроз читав живот, помоћу глобалног, доживотног и демократског образовања.

2.2. На индивидуалном нивоу, физичко образовање и спорт доприносе одржавању и унапређењу нивоа здравља, обезбеђују употпуњеност слободног времена и омогућавају човеку да превазиђе изазове модерног живота. На нивоу заједнице, они обогаћују друштвене односе и развијају фер-плеј, што је од суштинског значаја не само за спорт као такав, већ и за живот у друштву уопште.

2.3. Сваки свеобухватни образовни систем мора да осигура битно место и значај физичком образовању и спорту, да би се тако успоставио баланс и ојачале везе између физичких активности и других образовних компоненти.

Члан 3.

Физичко образовање и спортски програми морају задовољити појединачне и опште потребе.

3.1 Програми физичког образовања и спорта морају бити осмишљени тако да одговарају захтевима и личним карактеристикама оних који се њима баве, а такође и институционалним, културним, социо економским и климатским условима сваке државе. Они морају дати предност захтевима угрожених група у друштву.

3.2. У образовном процесу, гледано уопште, физичко образовање и спорт, морају кроз свој садржај али и временски распоред, помоћи да се створе навике и модели понашања који доприносе потпуном развоју људске личности.

3.3. Чак и када прераста у спектакл, такмичарски спорт мора увек бити у сагласности са Олимпијским идеалима, и служити спортском образовању, чији је само највиши појавни облик. Никако не сме бити под утицајем комерцијалних и профитних фактора.

Члан 4.

Наставу, тренинге и администрацију у областима физичког образовања и спорта требало би да спроводи за то квалификовани кадар.

4.1. Сви они који имају одговорности за физичко образовање и спорт морају да поседују одговарајуће квалификације и да прођу одговарајуће обуке. Они се морају брижљиво, и у довољном броју, селектирати и мора им се пружити како основна тако и обука вишег степена, да би се осигурало да они достигну потребни ниво специјализације.

4.2. Волонтери, уз адекватну обуку и надзор, могу пружити немерљив допринос развоју спорта, а уједно могу и охрабрити популацију да узме учешће у организацији и спортским активностима.

4.3. Одговарајуће структуре се морају успоставити зарад обуке кадрова за физичко образовање и спорт. Кадровима који прођу овакву обуку мора се дати статус који је у складу са дужностима које обављају.

Члан 5.

Одговарајући објекти и опрема су од суштинске важности за физичко образовање и спорт

5.1. Објекти који су адекватни и којих има у прикладном броју морају бити обезбеђени и стављени на располагање зарад задовољења, уз бригу о сигурности, потреба учешћа у школским и ваннаставним програмима физичког образовања и спорта.

5.2. На владама, јавним и просветним властима, као и на одговарајућим приватним агенцијама, на свим нивоима, лежи обавеза да удруже снаге и обезбеде оптимално коришћење инфраструктуре, објеката и опреме за физичко образовање и спорт.

5.3. Од суштинског је значаја да у планове, како руралног, тако и урбаног развоја, буде укључено и обезбеђивање дугорочних потреба у областима

инфраструктуре, објеката и опреме за физичко образовање и спорт, приликом чега би се рачунало и на могућности које пружа само природно окружење.

Члан 6.

Истраживања и анализе су битне компоненте развоја физичког образовања и спорта

6.1. Истраживања и анализе у физичком образовању и спорту треба да допринесу напредку у свим областима спорта и да омогуће напредак у питањима здравља и сигурности учесника, као и у методама тренинга, те у организационим и руководећим процедурама. Образовни систем ће тако имати користи од открића која служе развоју наставних метода и стандарда за учеснике.

6.2. Научна истраживања, чији социјални утицај у овој сфери не би требало превидети, морају бити оријентисана ка томе да не дозволе неприкладан утицај у физичком образовању и спорту.

Члан 7.

Заштита етичких и моралних вредности физичког образовања и спорта мора бити предмет непрестане бриге свих

7.1. Врхунски и рекреативни спорт морају бити заштићени од сваког облика злоупотребе. Озбиљне претње са којима се они сусрећу, као што су допинг, насиље и комерцијална злоупотреба, прете моралним вредностима, слици и угледу и деформишу њихову природу и мењају њихову улогу у промоцији здравља и образовања. Јавне власти, волонтерске спортске асоцијације, специјализоване невладине организације, Олимпијски покрет, наставници, родитељи, групе навијача, тренери, спортски менаџери, као и сами спортисти, морају удружити своје напоре са циљем да елиминишу ова зла. Медији имају посебну улогу, у складу са чланом 8, у подржавању и пружању информација о овим напорима.

7.2. Значајно место се, у наставним плановима, мора доделити вредностима спорта и последицама међусобних односа спорта, друштва и културе.

7.3. Важно је да све спортске власти, спортисти и спортисткиње буду свесни ризика за спортисте, посебно децу, од претераног и неприкладног тренинга и психолошких притисака сваке врсте.

7.4. Не сме се штедети на напорима да се осветли штетни утицај допинга, како за физичко здравље тако и његова супротност са спортском етиком, или да се заштити физичко и ментално здравље спортиста, дух фер плеја и надметања, интегритет спортске заједнице и права људи који се спортом баве на било ком нивоу. Од суштинског је значаја да борба против допинга добије подршку националних и међународних спортских власти на различитим нивоима, родитеља, наставника, медицинских радника, медија, тренера, спортских менаџера и самих спортиста и спортисткиња, да би се осигурало да они остану доследни принципима који се наводе у овом тексту, а још више Међународној олимпијској повељи против допинга у спорту. Хармонизована и конкретна политика, до самог краја, их мора водити кроз процес припреме и примене анти допинг мера и образовних акција предузетих са тим у вези.

Члан 8.

Информације и документација помажу промоцији физичког образовања и спорта.

8.1. Прикупљање, обезбеђивање и ширење информација и документације о физичком образовању и спорту представљају велику потребу. Посебно је важно истаћи да постоји потреба за разменом информација и аналитичких студија које се баве програмима, експериментима и активностима.

Члан 9.

Масовни медији би требало да изврше позитиван утицај на физичко образовање и спорт.

9.1. Без довођења у питање права на слободно информисање, од суштинске је важности да свако укључен у масовне медије буде потпуно свестан својих одговорности у вези са друштвеним значајем, хуманистичком наменом и моралним вредностима садржаним у физичком образовању и спорту.

9.2. Везе између оних који су укључени у рад масовних медија и специјалиста за физичко образовање и спорт морају бити ближе и засноване на узајамном поверењу, са циљем да се обезбеди објективно и на чињеницама засновано информисање. Обука кадрова у медијима могла би да садржи елементе у вези са физичким образовањем и спортом.

Члан 10.

Националне институције имају велику улогу у физичком образовању и спорту.

10.1 Од суштинске је важности да јавне власти на свим нивоима као и специјализоване невладине организације подрже оне активности у физичком образовању и спорту у којима је најизраженија вредност - образовна. Њихово деловање треба да се састоји од примене закона и прописа, обезбеђивања материјалне подршке и усвајања свих других мера подршке, стимулације и контроле. Јавне власти ће такође осигурати да се усвоје и пореске мере које ће подржати наведене активности.

10.2. На свим институцијама надлежним за спорт и физичко образовање лежи обавеза да промовишу упорне, свеобухватне и децентрализоване акционе планове у оквиру доживотног образовања, као и да дозволе континуитет и координацију између обавезних физичких активности и оних које се спроводе слободно и спонтано.

Члан 11.

Међународна сарадња је предуслов за универзалну и складну промоцију физичког образовања и спорта.

11.1. Од суштинског је значаја да државе и оне међународне и регионалне међувладине организације и невладине организације у којима су заинтересоване државе представљене и које су одговорне за физичко образовање и спорт дају већи простор овим областима у међународној билатералној и мултилатералној сарадњи.

11.2. Међународна сарадња мора бити промовисана на основама безусловних мотива са циљем промоције физичког образовања и спорта

11.3. Кроз међународну сарадњу и тражење заједничких интереса у универзалном језику физичког образовања и спорта, сви народи ће допринети очувању трајног мира, узајамног поштовања и пријатељства, та ће на тај начин створити погодну климу за решавање међународних проблема. Блиска сарадња међу свим заинтересованим националним и међународним владиним и невладиним агенцијама, заснована на поштовању стручности коју свака од њих има, свакако ће допринети развоју спорта и физичког образовања широм света.

МЕЂУНАРОДНА КОНВЕНЦИЈА ПРОТИВ ДОПИНГА У СПОРТУ

Генерална конференција Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу, у даљем тексту „УНЕСКО“, на састанку у Паризу, одржаном од 3. до 21. октобра 2005. године, на својој 33. сесији,

Узимајући у обзир да је циљ УНЕСКО да допринесе миру и безбедности путем унапређења сарадње међу државама кроз образовање, науку и културу,

Позивајући се на постојеће међународне инструменте о људским правима, *Имајући на уму* резолуцију 58/5 коју је Генерална скупштина Уједињених нација усвојила 3. новембра 2003. године, о спорту као начину да се унапреде образовање, здравље, развој и мир, а нарочито параграф 7,

Са свешћу да спорт треба да игра значајну улогу у заштити здравља, у моралном, културном и физичком образовању и у унапређењу међународног разумевања и мира,

Примајући к знању потребу подстицања и координирања међународне сарадње ка елиминацији допинга у спорту,

Забринута због коришћења допинга од стране спортиста у спорту и последица по њихово здравље, принцип фер плеја и елиминацију превара и буђност спорта,

Имајући на уму да допинг представља ризик по етичке принципе и образовне вредности садржане у Међународној повељи о физичкој култури и спорту УНЕСКО и у Олимпијској повељи,

Позивајући се на то да Конвенција против допинга и њен Додатни протокол који су усвојени у оквиру Савета Европе представљају јавна међународна правна оруђа која су исходиште националних политика против допинга и за сарадњу међу владама,

Позивајући се на препоруке о допингу усвојене на другој, трећој и четвртој Међународној конференцији министара и високих званичника задужених за физичку културу и спорт које је организовао УНЕСКО у Москви (1988), Пунта дел Есте (1999) и Атини (2004) и на 32 Ц/Резолуцију 9 коју је усвојила Генерална конференција УНЕСКО на својој 32. седници (2003),

Имајући на уму Светски кодекс против допинга који је усвојила Светска агенција против допинга на Светској конференцији о допингу у спорту, у Копенхагену, 5. марта 2003. године и Декларацију из Копенхагена против допинга у спорту,

Такође имајући на уму утицај који елитни спортисти имају на омладину,

Имајући на уму сталну потребу за вршењем и унапређивањем истраживања са циљем да се побољша детекција допинга и унапреди разумевање фактора који утичу на његово коришћење како би стратегије превенције постале што успешније,

Такође имајући на уму значај перманентног образовања спортиста, особа које помажу спортистима и најшире заједнице у вези превенције допинга,

Имајући на уму потребу изградње капацитета држава чланица за имплементацију програма борбе против допинга,

Имајући на уму да јавне власти и организације задужене за спорт имају комплементарне одговорности у спречавању и борби против допинга у спорту, наиме у обезбеђивању одговарајућег тока спортских манифестација, заснованог на принципу фер плеја и у заштити здравља њихових учесника,

Схватајући да те власти и организације морају сарађивати у том циљу, уз обезбеђивање највишег степена независности и транспарентности на свим одговарајућим нивоима,

Одлучна да предузме даље и јаче заједничке акције усмерене ка елиминацији допинга у спорту,

Схватајући да елиминација допинга у спорт делом зависи од постепене хармонизације стандарда и праксе против допинга у спорту и сарадње на националним и глобалним нивоима,

Усваја ову Конвенцију на дан 19. октобра 2005. године.

I. Обим

Члан 1. – Циљ Конвенције

Циљ ове Конвенције, у оквиру стратегије и програма активности УНЕСКО у области физичке културе и спорта, је да унапреди превенцију и борбу против допинга у спорту, са циљем његове елиминације.

Члан 2. – Дефиниције

Ове дефиниције треба посматрати у оквиру контекста Светског кодекса против допинга.

Међутим, у случају неслагања, меродавне су одредбе Конвенције.

За потребе ове Конвенције:

„Акредитоване лабораторије за контролу допинга“ означава лабораторије које је акредитовала Светска агенција за борбу против допинга.

„Организација за борбу против допинга“ означава ентитет који је одговоран за усвајање правила за покретање, имплементацију или спровођење ма ког дела процеса допинг контроле. То укључује, на пример, Међународни олимпијски комитет, Међународни параолимпијски комитет, друге битне организације које организују спортске догађаје и које врше тестирање на тим догађајима, Светску агенцију за борбу против допинга, међународне федерације и националне организације за борбу против допинга.

„Кршење правила против допинга“ означава једну од следећих ситуација:

а) присуство забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у узорку пореклом из тела спортисте;

б) коришћење или покушај коришћења неке забрањене супстанце или забрањеног метода;

ц) одбијање или неподвргавање, без задовољавајућег оправдања, узимању узорака након добијања обавештења на начин како је одобрено у одговарајућим применљивим правилима против допинга, или неки други начин избегавања узимања узорака;

д) кршење применљивих захтева који се односе на доступност спортисте за тестирање ван такмичења, укључујући недостављање потребних информација о месту боравка и пропуштене тестове који су захтевани на бази разумних правила;

е) фалсификовање, или покушај фалсификовања, ма ког дела допинг контроле;

ф) поседовање забрањених супстанци или метода;

г) промет ма које забрањене супстанце или забрањеног метода;

х) давање или покушај давања забрањене супстанце или забрањеног метода ма ком спортисти, или пружање помоћи, подстицање, помагање, подстрекивање, прикривање или ма који други вид саучесништва који укључује кршење правила против допинга или ма какав покушај кршења.

За потребе допинг контроле „Спортиста“ означава ма коју особу која учествује у спорту на међународном или националном нивоу у складу са дефиницијом сваке од националних организација за борбу против допинга и сваку другу особу која учествује у неком спорту или догађају на нижем нивоу који прихватају Земље учеснице. За потребе програма образовања и тренинга, „спортиста“ означава ма коју особу која учествује у спорту под покровитељством неке спортске организације.

„Особе које помажу спортистима“ означава ма ког васпитача, тренера, менаџера, агента, особље тима, званичника, медицинско или парамедицинско особље које ради са или врши третман спортиста који учествују или се припремају за спортско такмичење.

„Кодекс“ означава Светски кодекс против допинга који је усвојила Светска агенција за борбу против допинга, 5. марта 2003. године у Копенхагену, а представља Додатак 1 ове Конвенције.

„Такмичење“ означава само једну трку, меч, утакмицу или само једно атлетско такмичење.

„Допинг контрола“ означава процес који укључује планирање дистрибуције тестова, узимање узорка и руковање њима, лабораторијске анализе, управљање резултатима, саслушања и апелације.

„Допинг у спорту“ означава појаву кршења правила против допинга.

„Одговарајући овлашћени тимови за контролу допинга“ означава тимове за контролу допинга који раде по овлашћењу међународне или националне организације за борбу против допинга.

Да би се направила разлика између тестирања током такмичења и тестирања изван такмичења, осим ако правила неке међународне федерације или друге релевантне организације за борбу против допинга не одређује другачије, тестирање „током такмичења“ означава, тест када се неки спортиста одабере за тестирање у вези са конкретним такмичењем.

„Међународни стандард за лабораторије“ означава стандард који представља Додатак 2 ове Конвенције.

„Међународни стандард за тестирање“ означава стандард који представља Додатак 3 ове Конвенције.

„Без претходног обавештења“ означава допинг контролу која се врши без претходног обавештавања спортисте и при којој је спортиста под сталном пратњом од момента када је обавештен до добијања узорка.

„Олимпијски покрет“ означава све оне који су сагласни да се руководе Олимпијском повељом и који прихватају надлежност Међународног олимпијског комитета, односно међународне федерације спортова који су у програму Олимпијских игара, Националне олимпијске комитете, Организационе комитете Олимпијских игара, спортисте, судије и арбитре, асоцијације и клубове, као и све организације и институције које признаје Међународни олимпијски комитет.

Допинг контрола „ван такмичења“ означава сваку допинг контролу која се не врши током такмичења.

„Листа забрана“ означава листу која представља Прилог I ове Конвенције и идентификује забрањене супстанце и забрањене методе.

„Забрањен метод“ означава сваки метод који је као такав описан у Листи забрана, која чини Прилог I ове Конвенције.

„Забрањена супстанца“ означава ма коју супстанцу која је као таква описана у Листи забрана, која чини Прилог I ове Конвенције.

„Спортска организација“ означава ма коју организацију која представља надлежно тело за неки догађај за један или за већи број спортова.

„Стандарди за одобрење изузећа ради примене у терапијске сврхе“ означавају стандарде који се налазе у Прилогу II ове Конвенције.

„Тестирање“ означава оне делове процеса допинг контроле који укључују планирање дистрибуције тестова, узимање узорака, руковање узорцима и превоз узорака до лабораторије.

„Изузеће ради примене у терапијске сврхе“ означава изузеће одобрено у складу са Стандардима за одобрење изузећа ради примене у терапијске сврхе.

„Примена“ означава примену, унос у тело, инјекцију или ма који начин употребе ма које забрањене супстанце или забрањеног метода.

„Светска агенција за борбу против допинга“ (WADA) означава фондацију под тим именом која је установљена према закону Швајцарске, 10. новембра 1999. године.

Члан 3. – Начин остваривања циља Конвенције

Ради остваривања циља Конвенције, Земље учеснице преузимају обавезу да:

а) усвоје одговарајуће мере на националном и међународном нивоу које су у складу са принципима Кодекса;

б) подстичу све облике међународне сарадње усмерене на заштиту спортисте и етике у спорту и на размену резултата истраживања;

ц) подстичу међународну сарадњу између Земаља учесница и водећих организација у борби против допинга у спорту, нарочито Светске агенције за борбу против допинга.

Члан 4. – Однос између Конвенције и Кодекса

Ради координације борбе против допинга у спорту на националном и међународном нивоу, Земље учеснице се обавезују на поштовање принципа

Кодекса као основе за мере садржане у члану 5 ове Конвенције. Ништа у овој Конвенцији не спречава Земље учеснице да усвоје додатне мере које су комплементарне са Кодексом.

Кодекс и најновија верзија Додатака 2 и 3 су репродуковани само као информација и не представљају интегрални део ове Конвенције. За Земље учеснице, додаци сами по себи не носе никаква обавезујућа задужења по међународном закону.

Прилози чине интегрални део ове Конвенције.

Члан 5. – Мере за постизање циљева Конвенције

У придржавању обавеза садржаних у овој Конвенцији, свака Земља учесница преузима обавезу да усвоји одговарајуће мере. Такве мере могу укључивати законодавство, регулативу, политику или поступке администрације.

Члан 6. – Однос са другим међународним инструментима

Ова Конвенција не сме мењати права и обавезе Земаља учесница које проистичу из других уговора који су претходно закључени и који су сагласни са предметом ове Конвенције. То не утиче на остварење права других Земаља учесница нити на извршење њихових обавеза према овој Конвенцији.

II. Активности за борбу против допинга на националном нивоу

Члан 7. – Координација унутар земље

Земље учеснице морају да осигурају примену ове Конвенције, путем координације унутар земље. Ради испуњења својих обавеза према овој Конвенцији, Земље учеснице се могу ослањати на организације за борбу против допинга, као и на спортске власти и организације.

Члан 8. – Ограничење доступности и коришћења супстанци и метода забрањених у спорту

Када је то применљиво, Земље учеснице морају да усвоје мере да ограниче доступност забрањених супстанци и метода у циљу ограничавања њихове примене у спорту од стране спортиста, осим ако се примена заснива на изузећу ради примене у терапијске сврхе. То укључује мере против промета за спортисте и у том циљу, мере контроле производње, кретања, увоза, дистрибуције и продаје.

Земље учеснице морају усвојити, или подстицати, када је то применљиво, релевантне ентитете у својој јурисдикцији да усвоје мере за спречавање и за ограничење примене и поседовања забрањених супстанци и метода од стране спортиста, осим ако се заснивају на изузећу ради примене у терапијске сврхе.

Било која мере које се предузимају у складу са овом Конвенцијом неће ометати доступност за легитимне сврхе супстанци и метода које су иначе забрањене или контролисане у спорту.

Члан 9. – Мере против особа које помажу спортистима

Земље учеснице морају саме предузети мере или подстицати спортске организације и организације за борбу против допинга да усвоје мере, укључујући санкције или казне, које су усмерене на особе које помажу спортистима а које крше правила против допинга или почине неки други прекршај у вези допинга у спорту.

Члан 10. – Додатци за исхрану

Земље учеснице, када је то применљиво, морају да подстичу произвођаче и дистрибутере додатака за исхрану да установе најбоље праксе у продаји и дистрибуцији додатака за исхрану, укључујући информације које се односе на њихов аналитички састав и осигурање квалитета.

Члан 11. – Финансијске мере

Земље учеснице морају, када је то применљиво:

а) да обезбеде средства у оквиру својих буџета за сношење трошкова националног програма тестирања за све спортове или за помоћ спортским организацијама и организацијама за борбу против допинга да финансирају допинг контроле било путем директних субвенција или путем грантова, или путем прихватања трошкова таквих контрола при одређивању укупних субвенција и грантова који ће бити додељени тим организацијама;

б) да предузму кораке да укину финансијску подршку везану за спорт спортистима појединцима или особама које помажу спортистима који су суспендовани након кршења правила против допинга, током трајања периода њихове суспензије;

ц) да укину део или сву финансијску или другу подршку везану за спорт свим спортским организацијама или организацијама за борбу против допинга које се не придржавају Кодекса или правила применљивих против допинга која су усвојена у складу са Кодексом.

Члан 12. – Мере за олакшање допинг контроле

Земље учеснице морају, када је то применљиво:

а) да подстичу и олакшавају имплементацију од стране спортских организација и организација за борбу против допинга у оквиру своје јурисдикције, допинг контрола на начин који је у складу са Кодексом, укључујући тестирање без претходног обавештења, тестирање изван такмичења и током такмичења;

б) да подстичу и олакшавају преговарање од стране спортских организација и организација за борбу против допинга о договорима који омогућавају њиховим члановима да буду тестирани од стране одговарајуће овлашћених тимова за контролу допинга из других земаља;

ц) да пружи помоћ спортским организацијама и организацијама за борбу против допинга у оквиру своје јурисдикције да остваре приступ акредитованој лабораторији за контролу допинга ради анализа у оквиру допинг контроле.

III. Међународна сарадња

Члан 13. – Сарадња између организација за борбу против допинга и спортских организација

Земље учеснице морају да подстичу сарадњу између организација за борбу против допинга, јавних власти и спортских организација у оквиру своје јурисдикције и оних у оквиру јурисдикције других Земаља учесница ради постизања циљева ове Конвенције на међународном нивоу.

Члан 14. – Подришка мисији Светске агенције за борбу против допинга

Земље учеснице преузимају обавезу да подржавају значајну мисију Светске агенције за борбу против допинга у међународној борби против допинга.

Члан 15. – Равноправно финансирање Светске агенције за борбу против допинга

Земље учеснице подржавају принцип равноправног финансирања одобреног годишњег основног буџета Светске агенције за борбу против допинга од стране јавних власти и Олимпијског покрета.

Члан 16. – Међународна сарадња у допинг контроли

Схватајући да борба против допинга у спорту може бити ефикасна само када се спортисти могу тестирати без претходног обавештења а узорци се могу правовремено транспортовати у лабораторије на анализу, Земље учеснице морају, када је то применљиво и у складу са домаћим законом и процедурама:

а) олакшати задатак Светске агенције за борбу против допинга и организација за борбу против допинга које раде у складу са Кодексом, а у складу са прописима релевантне земље домаћина, да код њихових спортиста врше допинг контроле у току и ван такмичење, било на сопственој територији или на неком другом месту;

б) олакшати правовремено кретање одговарајуће овлашћених тимова за контролу допинга преко граница када они врше активности допинг контроле;

ц) сарађивати ради убрзања правовремене отпреме или преноса преко граница узорака на такав начин да се очува њихова безбедност и интегритет;

д) помоћи у међународној координацији допинг контрола од стране разних организација за борбу против допинга и сарађивати у том циљу са Светском агенцијом за борбу против допинга;

е) унапредити сарадњу између лабораторија које врше допинг контролу у оквиру своје јурисдикције и оних у оквиру јурисдикције других Земаља учесница. Нарочито, Земље учеснице које имају акредитоване лабораторије за контролу допинга треба да подстичу лабораторије у оквиру своје јурисдикције да помогну другим Земљама учесницама тако што ће им помоћи да стекну искуство, вештине и технике потребне за успостављање сопствених лабораторија уколико то желе;

ф) подстицати и подржавати аранжмане реципрочног тестирања између организација именованих за борбу против допинга, у складу са Кодексом;

г) узајамно признати процедуре допинг контроле и управљања резултатима тестова, укључујући и с тим повезане спортске санкције, било које организације за борбу против допинга ако су у складу са Кодексом.

Члан 17. – Добровољни фонд

Овим се установљава „Фонд за елиминацију допинга у спорту“, у даљем тексту „Добровољни фонд“. Добровољни фонд се састоји од средстава положених у старатељство које се установљава у складу са Финансијским прописима УНЕСКО. Сви прилози Земаља учесница и других актера су добровољни.

Средства Добровољног фонда се састоје од:

- а) прилога Земаља учесница;
- б) прилога, поклона или завештања који могу потицати од:
 - других држава;
 - организација и програма система Уједињених нација, нарочито Програма за развој Уједињених нација, као и од других међународних организација;
 - јавних или приватних тела или појединаца;
- ц) свих камата на средства Добровољног фонда;
- д) средстава добијених путем прикупљања и од догађаја који су организовани у корист Добровољног фонда;
- е) свих других средстава одобрених прописима Добровољног фонда, које ће сачинити Конференција учесница.

Прилози за Добровољни фонд које дају Земље учеснице се не сматрају заменом за обавезу Земаља учесница да плате свој удео за годишњи буџет Светске агенције за борбу против допинга.

Члан 18. – Коришћење и управљање Добровољним фондом

Средства Добровољног фонда ће распоређивати Конференција учесница за финансирање активности које је одобрила, нарочито за помоћ Земљама учесницама да развију и имплементирају програме против допинга, у складу са одредбама Конвенције, узимајући у обзир циљеве Светске агенције за борбу против допинга и она могу служити за покривање трошкова функционисања ове Конвенције. Не могу се постављати никакви политички, економски или други услови везани за прилоге за Добровољни фонд.

IV. Образовање и обука

Члан 19. – Општи принципи образовања и обуке

Земље учеснице морају преузети, у оквиру својих могућности, обавезу да подржавају, стварају или имплементирају програме образовања и обуке против допинга. За спортску заједницу уопште, ови програми треба да буду усмерени на обезбеђење ажурираних и тачних информација о:

- а) штетности допинга по етичке вредности спорта;

б) последицама допинга по здравље.

За спортисте и особе које помажу спортистима, нарочито у њиховој почетној обуци, програми образовања и обука треба, поред горе наведеног, да буду усмерени на обезбеђење ажурираних и тачних информација о:

а) процедурама допинг контроле;

б) правима и обавезама спортиста у борби против допинга, укључујући информације о Кодексу и политици борбе против допинга у релевантним спортовима и организацијама за борбу против допинга. Такве информације морају да укључе последице кршења правила против допинга;

ц) листи забрањених супстанци и метода и изузећима ради примене у терапијске сврхе;

д) додацима за исхрану.

Члан 20. – Професионални кодекс понашања

Земље учеснице морају подстицати релевантне компетентне професионалне асоцијације и институције да развијају и примењују одговарајуће кодексе понашања, добре праксе и етике у вези са борбом против допинга у спорту, који су у складу са Кодексом.

Члан 21. – Укључивање спортиста и особа које помажу спортистима

Земље учеснице морају унапредити и у оквиру својих могућности подржавати активно учешће спортиста и особа које помажу спортистима у свим областима рада у борби против допинга у спортским и другим релевантним организацијама и подстицати спортске организације у оквиру своје јурисдикције да чине исто.

Члан 22. – Спортске организације и перманентно образовање и обука за борбу против допинга

Земље учеснице морају подстицати спортске организације и организације за борбу против допинга да примењују програме перманентног образовања и обука за све спортисте и особе које помажу спортистима у вези тема које су идентификоване у члану 19.

Члан 23. – Сарадња у образовању и обуци

Земље учеснице морају да сарађују међусобно и са релевантним организацијама да размењују, када је то применљиво, информације, стручност и искуства о ефикасним програмима борбе против допинга.

V. Истраживање

Члан 24. – Подстицање истраживања за борбу против допинга

Земље учеснице преузимају обавезу, у оквиру својих могућности, да у сарадњи са спортским и другим релевантним организацијама подстичу и унапређују истраживања усмерена против допинга о:

а) превенцији, методима детекције, аспектима понашања и социјалним аспектима и здравственим последицама допинга;

- б) начинима и средствима за стварање научно заснованих програма физиолошке и психолошке обуке који поштују интегритет особе;
- ц) примени нових супстанци и метода који проистичу из развоја науке.

Члан 25. – Природа истраживања за борбу против допинга

Приликом унапређење истраживања за борбу против допинга, како је наведено у члану 24, Земље учеснице морају обезбедити да ће таква истраживања:

- а) бити у складу са међународно признатим етичким праксама;
- б) избегавати примену на спортистима забрањених супстанци и метода;
- ц) бити предузимана уз адекватне мере опреза ради спречавања да се резултати истраживања за борбу против допинга злоупотребе и примене за допинг.

Члан 26. – Размена резултата истраживања за борбу против допинга

У складу са придржавањем применљивих националних и међународних закона, Земље учеснице морају, када је то применљиво, да размењују резултате доступних истраживања за борбу против допинга са другим Земљама учесницама и са Светском агенцијом за борбу против допинга.

Члан 27. – Научна истраживања везана за спорт

Земље учеснице морају подстицати:

- а) припаднике научне и медицинске јавности да врше научна истраживања везана за спорт у складу са принципима Кодекса;
- б) спортске организације и особе које помажу спортистима у оквиру својих јурисдикција да имплементирају научна истраживања везана за спорт која су у складу са принципима Кодекса.

VI. Надзор над Конвенцијом

Члан 28. – Конференција учесница

Овим се установљава Конференција учесница. Конференција учесница је највише тело ове Конвенције.

Конференција учесница одржава редовне састанке у принципу сваке две године. Може одржати ванредни састанак ако тако одлучи или на захтев најмање једне трећине Земаља учесница.

Свака Земља учесница има један глас на Конференцији учесница.

Конференција учесница усваја сопствена Процедурална правила.

Члан 29. – Саветодавна организација и посматрачи на Конференцији учесница

Светска агенција за борбу против допинга мора бити позивана на Конференцију учесница као саветодавна организација. Међународни олимпијски комитет, Међународни параолимпијски комитет, Савет Европе и Међувладин

комитет за физичку културу и спорт (ЦИГЕПС) морају бити позвани као посматрачи. Конференција учесника може одлучити да као посматраче позове и друге релевантне организације.

Члан 30. – Функције Конференције учесника

Осим оних које су садржане у другим одредбама ове Конвенције, функције Конференције учесника су да:

- а) унапреди циљеве ове Конвенције;
- б) дискутује о односу са Светском агенцијом за борбу против допинга и проучава механизме финансирања основног годишњег буџета Агенције. Државе које нису учеснице могу бити позване на дискусију;
- ц) усвоји план за коришћење средстава Добровољног фонда, у складу са чланом 18;
- д) проучи извештаје које подносе Земље учеснице у складу са чланом 31;
- е) испитује, на трајној основи, надзор над поштовањем ове Конвенције је реакција на развој система борбе против допинга, у складу са чланом 31. Било који механизам надзора који излази изван оквира члана 31 се финансира преко Добровољног фонда који се успоставља према члану 17;
- ф) проучи нацрте амандмана на ову Конвенцију који се подносе на усвајање;
- г) проучи ради одобрења, у складу са чланом 34 Конвенције, модификације Листе забрана и Стандарда за одобрење изузећа ради примене у терапијске сврхе које је усвојила Светска агенција за борбу против допинга;
- х) дефинише и имплементира сарадњу између Земаља учесника и Светске агенције за борбу против допинга унутар оквира ове Конвенције;
- и) од Светске агенције за борбу против допинга захтева за сваку своју сесију извештај о имплементацији Кодекса који би проучила.

Конференција учесника током извршења својих функција може сарађивати са другим међувладиним телима.

Члан 31. – Национални извештаји за Конференцију учесника

Земље учеснице морају сваке две године да поднесу Конференцији учесника преко Секретаријата све релевантне информације које се односе на мере које су предузеле у циљу поштовања одредаба ове Конвенције, на једном од званичних језика УНЕСКО.

Члан 32. – Секретаријат Конференције учесника

Секретаријат Конференције учесника мора да обезбеди генерални директор УНЕСКО.

На захтев Конференције учесника, генерални директор мора до највеће могуће мере да користи услуге Светске агенције за борбу против допинга под условима које је договорила Конференција учесника.

Трошкови функционисања везани за Конвенцију ће се финансирати из редовног буџета УНЕСКО у оквиру постојећих средстава на одговарајућем нивоу, из Добровољног фонда установљеног према члану 17 или из њихове одговарајуће комбинације, како буде одређено сваке две године. Финансира-

ње секретаријата из редовног буџета ће се вршити на основу строгог минимума, јер се подразумева да треба обезбедити добровољно финансирање и за подршку Конвенцији.

Секретаријат мора да припреми документацију Конференције учесника, као и нацрт дневног реда за њене састанке и мора да осигура имплементацију њених одлука.

Члан 33. – Амандмани

Свака Земља учесница може, дописом упућеним на адресу генералног директора УНЕСКО, предложити амандмане на ову Конвенцију. Генерални директор мора да достави сваки допис свим Земљама учесницама. Ако у року од шест месеци од дана доставе дописа најмање једна половина Земља учесница да свој пристанак, генерални директор мора да изнесе такав предлог на следећој сесији Конференције учесника.

Конференција учесника усваја амандмане двотрећинском већином Земља учесника које су присутне и гласају.

Када се усвоје, амандмани на ову Конвенцију се морају поднети Земљама учесницама на ратификацију, прихватање и одобрење или приступање.

Када се ради о Земљама учесницама које су их ратификовале, усвојиле, одобриле или им приступиле, амандмани на ову Конвенцију ступају на снагу три месеца након депоновања инструмената који се помињу у ставу 3 овог члан од стране две трећине Земља учесника. Након тога, за сваку Земљу учесницу која ратификује, усвоји, одобри или приступи неком амандману, наведени амандман ступа на снагу оног датума када та Земља учесница депонује свој инструмент ратификације, усвајања, одобрења или приступа.

Земља која постане Учесница ове Конвенције након ступања на снагу амандмана у складу са ставом 4 овог члана, осим ако не изрази другачије намере, ће се сматрати:

- а) Учесником ове Конвенције са амандманима;
- б) Учесником Конвенције без амандмана за све Земље учеснице које амандмани не обавезују.

Члан 34. – Специфична процедура амандмана на Прилоге Конвенције

Ако Светска агенција за борбу против допинга модификује Листу забрана или Стандарде за одобрење изузећа ради примене у терапијске сврхе, она може, путем дописа на адресу генералног директора УНЕСКО, да га обавести о тим изменама. Генерални директор мора у најкраћем року да обавести све Земље учеснице о таквим променама као о предложеним амандманима на релевантне Прилоге ове Конвенције. Амандмане на Прилоге мора да одобри Конференција учесника било на некој од својих седница или путем писане консултације.

Земље учеснице имају 45 дана од обавештења генералног директора током којих могу да изразе своје противљење на предложени амандман било у писаном облику, у случају писане консултације упућене генералном директору, или на седници Конференције учесника. Осим ако две трећине Земља

учесница изрази своје противљење, сматраће се да је Конференција учесница одобрила предложени амандман.

Генерални директор мора обавестити Земље учеснице о амандманима које је усвојила Конференција учесница. Они ступају на снагу 45 дана након обавештења, осим за ма коју Земљу учесницу која је претходно обавестила генералног директора да не прихвата те амандмане.

Земљу учесницу која је претходно обавестила генералног директора да не прихвата неки амандман који је одобрен у складу са претходним параграфима и даље обавезују Прилози какви су били пре амандмана.

VII. Завршне одредбе

Члан 35. – Федерални или неунитарни уставни системи

Следеће одредбе важе за Земље учеснице које имају федерални или неунитарни уставни систем:

а) када се ради о одредбама ове Конвенције, чија имплементација потпада под правну јурисдикцију федералне или централне законодавне власти, обавезе федералне или централне владе остају исте као за оне Земље учеснице које нису федералне државе;

б) када се ради о одредбама ове Конвенције, чија имплементација потпада под јурисдикцију појединачних земаља чланица, општина, покрајина или кантона које уставни систем федерације не обавезује да предузимају законодавне мере, федерална влада мора да обавести надлежне власти таквих држава, општина, покрајина или кантона о наведеним одредбама, уз препоруку да се усвоје.

Члан 36. – Ратификација, прихватање, одобрење или приступање

Ова Конвенција подлеже ратификацији, прихватању, одобрењу или приступању Држава чланица УНЕСКО у складу са њиховим уставним процедурама. Инструменти ратификације, прихватања, одобрења или приступања се морају депоновати код генералног директора УНЕСКО.

Члан 37. – Ступање на снагу

Ова Конвенција ступа на снагу првог дана месеца након истека периода од месец дана од дана депоновања тридесетог инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступања.

За сваку земљу која накнадно изрази свој пристапак да прихвати обавезе, Конвенција ступа на снагу првог дана месеца након истека периода од месец дана од датума депоновања њеног инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступања.

Члан 38. – Територијално проширење Конвенције

Свака држава може, при депоновању свог инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступања, специфицирати територију или територије за чије међународне односе је одговорна и на које ће се ова Конвенција примењивати.

Свака Земља учесница може, у неком каснијем тренутку, путем декларације на адресу УНЕСКО, проширити примену ове Конвенције на ма коју другу територију специфицирану у декларацији. Када се ради о таквој територији Конвенција ступа на снагу првог дана месеца након истека периода од месец дана од датума када депозитар прими такву декларацију.

Свака декларација која се донесе у складу са два претходна става, када се ради о било којој територији специфицираној у таквој декларацији, се може повући обавештењем упућеним на УНЕСКО. Такав опозив ступа на снагу првог дана месеца након истека периода од месец дана од датума када депозитар прими такво обавештење.

Члан 39. – Раскид

Било која Земља учесница може раскинути ову Конвенцију. Обавештење о раскиду је писани инструмент, депонован код генералног директора УНЕСКО. Раскид ступа на снагу првог дана месеца након истека периода од шест месеци након пријема инструмента о раскиду. То неће ни на који начин утицати на финансијске обавезе Земље учеснице о којој је реч до датума када повлачење ступи на снагу.

Члан 40. – Депозитар

Генерални директор УНЕСКО је Депозитар ове Конвенције и амандмана на њу. Као Депозитар, генерални директор УНЕСКО мора да обавести Земље учеснице ове Конвенције, као и друге Земље чланице Организације о:

а) депоновању било ког инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступања;

б) датуму ступања на снагу ове Конвенције у складу са чланом 37;

ц) било ком извештају припремљеном у складу са одредбама члана 31;

д) било ком амандману Конвенције или Прилога који је усвојен у складу са члановима 33 и 34 и датуму када амандман ступа на снагу;

е) било којој декларацији или обавештењу који су сачињени у складу са одредбама члана 38;

ф) било ком обавештењу у складу са одредбама члана 39 и о датуму када такав раскид ступа на снагу;

г) сваком другом акту, обавештењу или допису који се односе на ову Конвенцију.

Члан 41. – Регистрација

У складу са чланом 102 Повеље Уједињених нација, ову Конвенцију региструје Секретаријат Уједињених нација на захтев генералног директора УНЕСКО.

Члан 42. – Мередажни текстови

Ова Конвенција, укључујући и њене Прилоге, је припремљена на арапском, кинеском, енглеском, француском, руском и шпанском, а свих шест текстова су подједнако мередажни.

Додатци уз ову Конвенцију су припремљени на арапском, кинеском, енглеском, француском, руском и шпанском.

Члан 43. – Ограничења

Нису допуштена никаква ограничења која нису у складу са циљем и наменом ове Конвенције.

Прилози:

Прилог I – Листа забрана – Међународни стандард

Прилог II – Стандарди за одобрење Изузећа ради примене у терапијске сврхе

Додатак 1 – Светски кодекс против допинга

Додатак 2 – Међународни стандард за лабораторије

Додатак 3 – Међународни стандард за тестирање

(Влада Републике Србије је у новембру 2007. године упутила Скупштини Предлог закона о ратификацији ове конвенције)

РЕЗОЛУЦИЈА ГЕНЕРАЛНЕ СКУПШТИНЕ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА 58/5 / - „Спорт као средство за промоцију образовања, здравља, развоја и мира“

52. Пленарна седница
3. новембар 2003. године

Генерална скупштина,

Позивајући се на своју одлуку да у план рада уврсти и тему под насловом „Спорт за мир и развој“, и под-тему под насловом „Светска година спорта и физичког образовања“;

Уважавајући улогу спорта и физичког образовања, као средстава за промоцију образовања, здравља, развоја и мира;

Обазирјући се на кључну улогу Уједињених нација, њихових фондова и програма, као и Организације уједињених нација за образовање, науку и културу (УНЕСКО), и других специјализованих агенција, у промоцији развоја, кроз спорт и физичко образовање, кроз своје националне програме;

Узимајући у обзир и комунике који је издат на округлом столу министара надлежних за спорт и физичко образовање, који је одржан у Паризу 9. и 10. јануара 2003. године, у коме су они изразили своју решеност да осигурају да улога физичког образовања и спорта буде у целини препозната и призната;

Позивајући се на Конвенцију о правима детета и на завршни документ посебне сесије Генералне скупштине о деци, под називом „Свет по мери детета“, наглашавајући да би образовање требало да буде усмерено ка развоју дечје личности, талената и менталних и физичких способности, до највећих могућих мера;

Позивајући се, такође, и на Међународну повељу о физичком образовању и спорту усвојену од Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу, те на Дакарски акциони оквир, усвојен на Светском образовном савету у априлу 2001. године, као и на све друге релевантне документе.

Узимајући у обзир извештај међуагенцијске радне групе Уједињених нација на тему „Спорт за развој и мир“;

Примећујући да се спорт и физичко образовање у многим земљама суочавају са растућом маргинализацијом у оквиру образовних система, без обзира што су важно оруђе не само за здравствени и физички развој већ такође за достизање вредности које су неопходне за социјалну кохезију и међукултурални дијалог;

Запажајући са забринутостићу, опасности са којима се суочавају спортисти и спортисткиње, посебно млади, у које спадају: дечји рад, насиље, допинг, прерана специјализација, претерани тренинг, и друге експлоативне форме комерцијализације, као и друге, мање видљиве, претње и губици, као што су: прерани прекид породичних веза, те губитак спортских, друштвених и културних веза;

Препознајући потребу за већом координацијом напора на међународном нивоу, за стварање ефикаснијих метода за борбу против допинга, те се са тим у вези позивајући на Анти-допинг конвенцију, успостављену од Савета Европе, Копенхагенску декларацију о анти-допингу у спорту, усвојену током Светске конференције о допингу у спорту, одржане од 3. до 5 марта 2003. године, као и на све друге релевантне међународне инструменте.

1. *Позива* владе, Уједињене нације, њихове фондове и програме, специјализоване агенције, где је прикладно, и институције повезане са спортом:

(а) Да промовишу улогу спорта и физичког образовања за све, када продубљују своје развојне програме и стратегије, да унапреде свест о здрављу, дух развоја и културног повезивања као и да достигну колективне вредности;

(б) Да уврсте спорт и физичко образовање међу оруђа која доприносе остваривању међународно признатих развојних циљева, укључујући и оне садржане у Миленијумској декларацији Уједињених нација, као и шире циљеве развоја и мира;

(ц) Да раде заједно тако да спорт и физичко образовање могу да представљају прилике за солидарност и сарадњу у смислу промоције културе мира и социјалне и полне једнакости и за заговарање дијалога и хармоније;

(д) Да препознају допринос спорта и физичког образовања економском и социјалном развоју и да охрабрују изградњу и реконструкцију спортске инфраструктуре;

(е) Да даље промовишу спорт и физичко образовање, на основама локалних потреба, као средство за здравствени, социјални и културни развој;

(ф) Да јачају сарадњу и партнерство између свих учесника, укључујући: породицу, школу, клубове и лиге, локалне заједнице, асоцијације младих спортиста и доносиоце одлука, подједнако као и јавни и приватни сектор са циљем да осигурају најширу подршку да би спорт и физичко образовање били доступни свима;

(г) Да обезбеде да млади таленти могу да развију свој спортски потенцијал без претњи по њихову безбедност и физички и морални интегритет;

2. *Охрабрују* владе, међународна спортска тела и организације које су повезане са спортом да усавршавају и примењују партнерске иницијативе и пројекте који су у складу са образовањем обезбеђеним на свим нивоима школовања, зарад помоћи остваривању Миленијумских развојних циљева;

3. *Позива* владе и међународна спортска тела да допринесу развоју држава, посебно оних најмање развијених и малих острвских држава у развоју, у њиховим напорима за изградњу капацитета за спорт и физичко образовање;

4. *Охрабрује* Уједињене нације да развију стратегију партнерства са најширим спектром оних који држе утицај у спорту, у шта спадају спортске организације, асоцијације и приватни сектор, да помогну у имплементацији спорта у развојне програме;

5. *Охрабрују* владе и Уједињене нације да траже нове и неистражене начине да употребе спорт за комуникацију и социјалну мобилизацију, посебно у националним, регионалним, локалним оквирима, кроз шта би се развило грађанско друштво, активно учешће грађана, и осигурало да се дође до циљних група;

6. *Наглашава* потребу свих страна да блиско сарађују са међународним спортским телима да би усавршили „правила добре праксе“;

7. *Позивају* владе да убрзају усавршавање међународних анти-допинг конвенција у свим спортским активностима и захтевају од Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу, у сарадњи са другим релевантним међународним и регионалним организацијама, да координира усавршавањем сличних конвенција;

8. *Одлучује* да прогласи 2005. годину као „Међународну годину Спорта и Физичког образовања“, у циљу промоције образовања, здравља, мира и развоја, те позива владе да организују догађаје који ће нагласити њихову решеност и да затраже помоћ спортских личности са тим у вези;

9. *Захтевају* од Генералног секретара да извести Генералну скупштину, на педесет деветој седници о имплементацији ове резолуције и о припремама догађаја на националном и међународном нивоу да би прославили 2005. годину, под геслом „Међународна година Спорта и Физичког образовања“.

АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СПОРТ И ФИЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА О СПОРТУ И ОБРАЗОВАЊУ - БАНГКОК, ТАЈЛАНД, 2005.

Учесници Међународне конференције о спорту и образовању захваљују влади Тајланда на организовању ове Конференције, као дела обележавања Међународне године спорта и физичког образовања 2005, и уједно усвајају следећи акциони план:

1. Значај спорта и физичког образовања је препознат, како за рекреацију и слободно време, тако и као важних елемената у људском и националном развоју, кроз квалитетан школски спорт и програме физичког образовања.

2. Физичко образовање и спорт требало би да буду препознати као саставни делови квалитетног образовања и требало би да представљају националне приоритете.

3. Требало би да буде обавезујуће, за сваку школу, да се свим ученицима обезбеди најмање 120 минута недељно, за спорт и физичко образовање у распоредима часова, а где је то могући требало би ићи и ка граници од 180 минута.

4. Јавни, приватни и волонтерски сектор треба да буду доступни најширој јавности.

5. Бангкокшка конференција позива све државе да успоставе десетогодишње стратегије, почевши од 2006. године, са циљем да унапреде квалитет физичког образовања и спорта, које би се састојале од два петогодишња средњорочна плана.

6. Процес идентификације националних стратегија и планова развоја треба да садржи истраживања, тренутна знања, стратешко планирање са јасно истакнутим циљевима, менаџмент и систем за надгледање и оцену.

7. Националне стратегије треба да спроводе како професионалци и представници академских институција у овој области, тако и они који су овлашћени од стране министарстава надлежних за физичко образовање и спорт укључујући ту и мрежу академских и професионалних асоцијација на локалном националном нивоу, али и на међународном нивоу.

8. Обим националних стратегија треба да обухвати програме за спорт и физичко образовање на основном и вишим нивоима школовања, укључујући ту програме који се спроводе како унутар тако и ван школа, програме професионалне припреме, и могућности за каријере у спорту и физичком образовању за младе.

9. Допринос спорта и физичке културе достизању Миленијумских циљева развоја, посебно оних који се односе на сиромаштво, основно образовање, потпу равноправност и здравствену заштиту требало би да представља важан део националних стратегија.

10. Професионална обука наставника спорта и физичког образовања требало би да представља важан део националних стратегија. Требало би јаче нагласити важност познавања саме дисциплине, професионалну обуку кроз школовање, као и питања укључивања угрожених група (ту треба убројати групе које су дискриминисане полно, етички или услед неког хендикепа).

11. Уједињене нације требало би да обезбеде подршку за примену на државном нивоу националних стратегија.

12. Канцеларија Специјалног саветника Генералног секретара Уједињених нација за спорт као средства развоја и мира требало би да представи овај Акциони план Генералној скупштини.

ДЕКЛАРАЦИЈА ИЗ ХАМАМЕТА - 2005

Међународна конференција о спорту и здрављу, Хамамет, Тунис,
21–24. март 2005.

Конференција

Позивајући се на резолуцију Уједињених нација 58/5 (донету 3. новембра 2003. године) о спорту као средству за промоцију образовања, здравља, развоја и мира,

Позивајући се на Конвенцију о правима детета и завршни документ Специјалног заседања Генералне скупштине посвећеног деци, под насловом „Свет достојан детета“,

Позивајући се на УНЕСКО-ву Међународну повељу о физичком образовању и спорту (1978),

Позивајући се на Резолуцију Светске здравствене организације WHA57.16: Промоција здравља и здравог стила живота и Резолуцију WHA 57.17: Светска стратегија о дијетама, физичком вежбању и здрављу,

Позивајући се на Декларацију из Копенхагена која се односи на Светску анти-допинг агенцију(2003),

Позивајући се на Берлински акциони план владиних министара Светског савета спортске науке и физичког образовања (1999),

Позивајући се на Декларацију 10. светског конгреса о Спорту за све, у организацији Међународног олимпијског комитета (Рим, новембар 2004),

Позивајући се на друге међународне конференције посвећене спорту и здрављу,

Сматрајући да физичка активност и спорт, у најширем смислу, јесу одређујући фактори за промоцију здравља и унапређење квалитета живота,

Узимајући у обзир важност здравствених, образовних и социјално економских користи које нуди спорт и физичка активност,

Узимајући у обзир културне и социјалне утицаје спорта,

Уважавајући чињеницу да физичко образовање игра значајну улогу у промоцији здравља и квалитетног живота свих,

Обазирјући се на недостатак координације између многобројних пројеката који се заснивају на спорту и физичкој активности,

Узимајући у обзир ширење незаразних болести, што је у директној вези са неактивним животним стилем и гојазношћу, и економске и социјалне трошкове који из тога произилазе,

Обазирјући се на девијантна понашања повезана са спортом, као што је допинг, варање и насиље, која су у супротности са напорима да се промовише добро здравље кроз физичку активност,

Обазирјући се на хармонизацију различитих законодавстава као чињеницу која је од суштинске важности за координацију кампања усмерених на борбу против допинга,

Сматрајући да одговорност за практичну примену ових препорука лежи подједнако на владама, међувладиним организацијама, невладиним организацијама, јавном и приватном сектору и свакој држави која је укључена,

Стога предлаже да се:

1. Успори ниво опадања спорта и физичког образовања у образовним институцијама;

2. Осигура да се етичке вредности спорта очувају, тако да спорт настави да служи као средство за промоцију здравља;

3. Развију међусекторски програми и такви амбијенти који ће охрабривати на физичку активности и бављење спортом најширу јавност, а посебно децу и адолесценте, посебно имајући на уму њихову физичку и менталну добробит;

4. Препозна специфичност потреба за спортом код жена, уједно се старајући о једнакости полова на свим нивоима спортског покрета;

5. Успоставе партнерства између свих кључних фактора (на пример јавних власти, НВО, спортских организација, приватног сектора, професионалних организација, медија) са циљем да се начини ефективна употреба ресурса и промоција синергије;

6. Промовише свест о физичкој активности и спорту, и да се блиско сарађује са медијима на ширењу знања и информација;

7. Обезбеди боља међународна координација да би се задржао комплетан преглед политичких питања и унапредила средства за процену, како је и планирано;

8. Брани и промовише спорт који је здрав и чист, као и етичке, образовне и хигијенске вредности оваквог спорта;

9. Осигура да Светски анти-допинг закон буде признат и примењен од свих кроз све међународне правне инструменте.

Па стога конференција:

10. Позива све учесника да учине да Међународна године буде основ новог савезништва између физичког образовања, спорта и развоја, и поштовања људског достојанства;

11. Апелује на Канцеларију уједињених нација одговорну за прославу Међународне године спорта и физичког образовања да уврсти Декларацију из Хамамета у свој завршни документ, који ће предати Генералној скупштини УН;

12. На крају позива и Генералног секретара Уједињених нација да осигура успех прославе Међународне године спорта и физичког образовања, тако што ће захтевати да све заинтересоване стране уврсте у своје корпусе људских права и бављење спортом и физичком активношћу са циљем да сваки појединац има могућности да учествује у физичким и спортским активностима у складу са својим потребама и могућностима.

ПОЗИВ НА АКЦИЈУ ИЗ МАГЛИНГЕНА 2005. ГОДИНЕ

*ДРУГА КОНФЕРЕНЦИЈА О СПОРТУ И РАЗВОЈУ, МАГЛИНГЕН
(ШВАЈЦАРСКА), 6. децембар 2005*

Ми, учесници Друге конференције о спорту и развоју у Маглингену, најважнијем догађају у Светској години спорта и физичког образовања, наглашавамо нашу дугорочну решеност и посвећеност да од спорта начинимо есенцијални елемент светских напора у достизању међународно признатих развојних циљева, укључујући ту и миленијумске развојне циљеве. Ми поново поздрављамо Декларацију из Маглингена - усвојену на Првој маглингенској конференцији која је одржана од 16. до 18. фебруара 2003 године - и позивамо се на све релевантне иницијативе, закључке конференција, пројекте и догађаје који су до сада одржани, а посебно оне који су се десили током Међународне године спорта и физичког образовања 2005. године.

Ми решавамо да користимо спорт, свуда где је то прикладно, да побољшамо квалитет образовања и здравља, да смањимо сиромаштво, и да чувамо мир и доприносимо атмосфери толеранције и разумевања. У том циљу, ми поштујемо и промовишемо принципе људских права - посебно права детета, различитост међу људима, једнакост полова и одрживост животне средине.

С тим у вези, ми се обавезујемо и позивамо различите утицајне стране да допринесу спорту и развоју предузимањем следећих акција:

1. Спортске организације: укључе циљеве људског развоја у своје програме и пројекте, развију смернице које су засноване на успостављеним циљевима спорта и развоја и да их примењују.

2. Спортисти: да делују као узор и искористе личну популарност у интересима мира и развоја, и начине да имају времена за посебне напоре на мобилизацији и комуникацији.

3. Мултилатерлане развојне организације: заузму водећу улогу у политичком дијалогу на стратешком и глобалном нивоу, подигну ниво свести о међународним субјектима и другим партнерима, јачају повезаност и оснаже координацију, изнесу евалуацијске пројекте, програме и приступе.

4. Билатералне развојне агенције: интегришу спорт у развој и стране политике и програме, и примене и процењују сличне пројекте, програме и приступе.

5. Владе: промовишу идеал спорта за све, развију кохерентне спортске политике и координирају њиховим спровођењем, промовишу спорт и физичко образовање у школама, и интегришу спорт и игру у смислу јавног здравља и друге релевантне политике.

6. НВО: демонстрирају, кроз пројекте, потенцијале спорта за развој мира; прикупљају и преносе искуства и знања, и привуку друге чланове друштва.

7. Приватни сектор/ спортска индустрија: прихвате социјалну и одговорност за животну средину у свом пословању, као и кроз ланце снабдевања, да инвестирају у развојне активности засноване на спорту.

8. Наука и истраживања: примене аналитички концепт на развојне активности које су засноване на спорту.

9. Оружане снаге: користе спорт за промоцију пријатељства и изградњу мира и безбедности.

10 Медији: извештавају о социјалној улози спорта која превазилази само спортски аспект, и подижу свест о могућностима спорта за развој и мир.

11. Све утицајне стране: активно учествују и инвестирају у консолидацију и проширење глобалног партнерства за спорт и развој, охрабре дијалог о заједничким визијама, циљевима, о заједничком оквиру за деловање, те да промовишу и примене иновативно партнерство на свим нивоима.

ЗАКЉУЧЦИ ДРУГОГ СВЕТСКОГ САМИТА О ФИЗИЧКОМ ОБРАЗОВАЊУ (МАГЛИНГЕН, ШВАЈЦАРСКА, 2–3. децембар 2005)

Учесници из 40 држава присуствовали су другом Светском самиту о физичком образовању. Учесници Самита су:

а. Поново нагласили важност, да се до 2015. достигну Миленијумски развојни циљеви, као и циљеви Међународне године спорта и физичког образовања 2005. који наглашавају јединствену улогу физичког образовања у култури, здрављу и развоју, образовању деце и младих и промоцији мира широм света;

б. Поновно поздрављају планове акције који су усвојени на првом Светском самиту у Берлину 1999. године, посебно позив владама да обезбеде услове за спровођење политика у областима физичког образовања и спорта, као људских права која припадају свој деци и младима, и да препознају суштинску вредност и посебну улогу коју имају у физичком личном и социјалном развоју и промоцији здравља;

ц. Позивају владе и професионалце из области физичког образовања да заједно раде на спровођењу акција са првог Светског самита - да препознају да квалитетно физичко образовање зависи од добро обучених наставника и времена које му се посвећује у наставним плановима, да улажу у основно и даље усавршавање наставника, посебно оних у основним школама, заједно са одговарајућим обезбеђивањем простора и ресурса, и да подрже истраживања која доприносе повећању ефективности и квалитета физичког образовања.

Учесници самита, радећи у корист физичког образовања, обавезују се да одрже напоре у својим државама, системима и организацијама да:

1. Спровode акционе планове који су усвојени на првом Светском самиту и на међународним конференцијама имајући при том у виду различитости и посебне изазове који се јављају на националном и локалном нивоу, као и потребе које се јављају у различитим културама и системима;

2. Промовишу као приоритет у својим политикама, хитну потребу да се реформише и унапреди основно и даље усавршавање наставника физичког образовања, посебно оних који раде у основним школама;

3. Преиспитају системе припреме наставника физичког образовања, имајући при том у виду наставни процес и педагошки приступ, мисију на инклузији све деце, без обзира на њихове способности и порекло, и потребу за ефективном проценом програма и метода у зависности од циљева које треба постићи;

4. Успоставе и јачају националне, регионалне и локалне организације и мреже укључујући у њих све релевантне чиниоце, зарад постизања јасног консензуса и дефиниција; размене добрих искустава из праксе и информација о учењу, настави и истраживањима, и да обезбеде јаку, доследно вођену и на

доказима засновану кампању и лобирање са циљем да се физичко образовање уврсти у образовне, спортске, здравствене и друге политике;

5. Јачају подршку мултидисциплинарним истраживањима, посебно онима која су оријентисана ка педагошком приступу, у областима физичког образовања, као и да обезбеде преношење резултата ових истраживања са циљем да се унапреди рад у пракси и обезбеде докази за лобирање у овим областима;

6. Развију вештине да раде у сарадњи са владама и њиховим агенцијама, на промоцији физичког образовања и спорта и школског спорта за децу, његовог доприноса здрављу, доживотном учешћу у спорту, плесу и физичким активностима, као и његовим вредностима за образовним, спортским и друштвеним системима у којима раде и живе.

Зарад подршке наведеним обавезама, Међународни савет спортске науке и физичког образовања, обезбедиће кроз своје чланице и партнере:

а. Систем за надзор и процену напретка који је држава начинила у процесу примене акција и препорука берлинског и маглингенског самита;

б. Средства за размену добрих искустава из праксе;

ц. Програме за истраживање са циљем да се обезбеде докази вредности физичког образовања, као и размена научних достигнућа у овој области;

д. Израду смерница за успостављање организације за физичко образовање као и материјале који могу служити како подршка овој идеји;

е. Израду међународно усаглашених критеријума квалитета за школске програме физичког образовања, са циљем да се њих придржавају локалне и националне власти приликом израде и примене властитих политика.

3. децембар 2005. године, Маглинген, Швајцарска.

ДЕКЛАРАЦИЈА МЕЂУНАРОДНЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ О СПОРТУ И МИРУ,

Москва 5. октобар 2005. године

*Спорт за мир,
Спорт, за сарадњу,
Спорт у име будућности!*

Учесници Међународне конференције о спорту и миру, одржаној у престоници Руске федерације, Москви, од 3. до 4. октобра 2005. године, а под покровитељством Уједињених нација, уз подршку Међународног олимпијског комитета, а у оквиру обележавања Међународне године спорта и физичког образовања,

Уважавајући спорт и физичко образовање као огромна достигнућа модерног друштва и као важно друштвено благо,

Препознајући значај идеала олимпизма и потребу за Олимпијским образовањем деце и младих зарад њиховог приближавања овим идеалима,

Заснована на веровању да спорт може да одигра важну и активну, конструктивну, улогу у јачању физичког, интелектуалног и моралног здравља човечанства у двадесет првом веку, и

Сматрајући да спорт треба да буде кључни елемент у достизању хуманих вредности и у акцијама које се спроводе против расних и религијских предрасуда и идеја насиља,

Позивају државе, политичке лидере, спортисте, широм планете, и спортске организације да употребе своје ауторитете да спрече конфликте на међуетничкој основи и смање непријатељства и агресију и тако допринесу уједињавању међународне заједнице на принципима мира и хармоније.

ПРЕПОРУКЕ РАДИОНИЦЕ „СПОРТ ЗА РАЗВОЈ“

Женева/Лозана, Швајцарска, децембар 2004.

(МОК и УНДП)

Заједничке основе

- Спортска заједница и Уједињене нације деле исте вредности.
- Развој спорта мора бити подржан и охрабрен на свим нивоима друштва.
- Постоји заједничко слагање, у обе заједнице, о користима које спорт пружа развоју.
- Спорт се мора посматрати двојако, као средство и као спорт сам по себи.
- Међународна година спорта и физичког образовања 2005 требало би да се искористи као прилика да се представе нове иницијативе, посебно кроз националне комитете.
- Спорт је једна од покретачких снага за достизање Миленијумских циљева развоја.

Начини за постизање циљева.

- Организовати редовне састанке између Тима држава Уједињених нација и Националних олимпијских комитета да би се продубило разумевање о улогама и постигао споразум о заједничким циљевима.
- Организовати састанке са регионалним и подрегионалним владиним органима, као и са онима на националном нивоу, о улози спорта за све.
- Радити са националним комитетима за обележавање Међународне године спорта на промоцији концепта - спорт за развој.

Политике

- Уврстити спорт у регионалне планове (Ново партнерство за афрички развој, националне планове (документи о стратегији за смањење сиромаштва) и планове развоја Уједињених нација (Оквир за помоћ код развоја Уједињених нација).

Развој капацитета и институција

- Промовисати развој спортских инфраструктура и такмичења.
- Промовисати обуку у спортској заједници о питањима развоја, као и обуку кадрова Уједињених нација о спортском концепту.

Програм активности

- Уврстити спорт у програме активности Уједињених нација.
- Уврстити развој у програме активности Националних олимпијских комитета.
- Користити спорт као средство комуникације у промоцији развоја.
- Дефинисати сет заједничких, као и оних о којима постоји сагласност, оруђа за надзор и процену.

Изградња партнерства

- Изградити нова партнерства међу свим важним чиниоцима (владама, Уједи-

њеним нацијама и другима међународним организацијама, националним олимпијским комитетима, спортској заједници, међународним финансијским институцијама, цивилном друштву, приватном сектору, медијима, итд.).

Мобилизација ресурса

– Усмерити се на традиционалне и не традиционалне partnere на глобалном, регионалном и националном нивоу.

„СПОРТ ЗА РАЗВОЈ“, ИЗВЕШТАЈ НАДЗОРА И ПРОЦЕНЕ: ПРЕПОРУКЕ

(Препоруке Радионице о надзору и процени програма „Спорт за развој“, одржане од 31. јануара до 2. фебруара 2005, Њу Јорк, Сједињене Америчке Државе)

Пратећи закључке радионице УНИЦЕФ је издао „Спорт за развој, извештаји надзора и процене“ који укључује циљеве, намере и изазове праћења и процењивања успешности програма спорта за развој. Том приликом издат је серија препорука, као што су оне које се односе на:

1. Развој међународних средстава са детаљним објашњењем улоге, намене и предности програма спорта и њиховог утицаја кроз низ организација и интересних група.

2. Креирање институционалне основе (као што су сајтови) за повезивање и размену најважнијих сазнања, укључујући и „Value of Sport Monitor“, у шта би била сврстана сва истраживања, чак иако нека од њих не задовољавају стандарде квалитета.

3. Оснаживање образаца у шта би био сврстан и развој признатих и прихваћених индустријских индикатора.

4. Идентификација принципа и смерница за надзор и процену.

5. Обезбеђивање сталног и растућег финансирања програма спорта за развој.

6. Настављање залагања код влада и институција на повезивању спорта и развоја.

7. Учесници радионице предлажу да УНИЦЕФ одигра посебну улогу у формирању и развоју глобалне мреже Спорт за развој, где би посебна пажња била усмерена на програме надзора и контроле и активности на њиховом спровођењу. Такође је предложено да УНИЦЕФ обезбеди деобу и поређење најбољих искустава из праксе кроз редовне радионице и обезбеди електронску мрежу за надзор и процену.

8. Сталну подршку и сарадњу у областима надзора и процене у шта би спадале и будуће радионице са циљем да се мрежа одржи, а укључујући ту и:

а. Развој оквира за надзор и процену за програме засноване на спорту

б. Састанак мреже за надзор и процену, чији би домаћин био Универзитет у Кејп Тауну, Јужна Африка, 2006. године.

МИНЕПС IV - „АТИНСКА ДЕКЛАРАЦИЈА: ЗДРАВО ДРУШТВО ИЗГРАЂЕНО НА СПОРТСКОМ ДУХУ“

ЧЕТВРТА МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА МИНИСТРА И ВИСОКИХ ЗВАНИЧНИКА НАДЛЕЖНИХ ЗА ФИЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И СПОРТ

MINEPS IV

Атина, Грчка, 6–8 децембра 2004.

Ми министри, који учествујемо на Четвртој међународној конференцији министара и високих званичника надлежних за спорт и физичко образовање (MINEPS IV), саставши се у Атини, од 6. до 8. децембра 2004. године, колевци цивилизације, културе и спорта, родном месту Олимпијских игара и најтрајнијег мировног споразума у историји, Олимпијског примирја, те седишту одржавања последњих Олимпијских игара и Параолимпијских игара,

Примећујемо да, док је утицај спорта на друштво већи него икада, млади људи иду ка томе да изгубе поштовање према вредностима спорта, те стога ми морамо хитно деловати да би подигли ниво јавне свести, о напорима да се спорт учини поштенијим и ближим властитим оригиналним идеалима,

Поновно наглашавајући наше веровање да спорт и физичко образовање имају кључну улогу у друштву, кроз доприношење социјалној кохезији, превазилажењу предрасуда и повећању позитивног утицаја на јавно мњење, ширење етичких и општих принципа који се кроз њих преносе,

Стављајући у први план важност доприноса који међународни спортски сусрети пружају развоју пријатељства међу народима и међународне солидарности,

Позивајући се на чињеницу да су физичко образовање и спорт најефикаснија средства, *inter alia*, за унапређење здравља, хигијене, превенцију ХИВ/АИДС, и свеопште добробити појединца, а посебно младих. Физичке активности су такође значајна оруђа у борби против неједнакости и друштвених аномалија, на пример злоупотребе дрога, које погађају сва модерна друштва у већој или мањој мери,

Позивајући се даље на то да усвајање Међународне повеље о физичком образовању и спорту, Олимпијске повеље, Светског анти-допинг кодекса, Антидопинг конвенције Савета Европе, Декларације из Пунта дел Есте (MINEPS III), Атинске декларације о женама и спорту (2001), Коминикеа издатог на округлом столу министара и високих званичника надлежних за физичко образовање и спорт (УНЕСКО; јануар 2003), препорука издатих од неколицине других међународних конференција посвећених спорту, представља доказе жеље која постоји у међународној заједници, да се повећа могућност приступа физичком образовању и спорту, да се они учине доступни свима, те да се,

свим расположивим средствима, ради на промоцији основних принципа који су усвојени у овим документима. Сличне обавезе одсликавају и жељу међународне заједнице да осигура да физичко васпитање и спорт одиграју значајну улогу и образовном систему, коришћењу слободног времена и организацији нашег друштва,

У потпуности осуђујући допинг, насиље и испаде нетолеранције од стране спортиста и навијача, уз поновно наглашавање наше решености, у светлу феномена који поткопавају Олимпијске идеале и образовну вредност спорта,

Ми, министри, смо решени да хитно предузмемо у оквиру наших влада:

- примену кохерентне политике и предузмемо јасно одређене мере на развоју физичког образовања и спорта, у складу са Уставом УНЕСКО, принципима Међународне повеље о физичком образовању и спорту и олимпијским идеалима;
- убрзамо наше напоре да би смо пружили спорту значајнију улогу као фактору у развоју и промовисању хуманистичких и етичких вредности, узајамног разумевања и зближавања људи;
- подржимо иницијативе којима се, кроз спорт, оснажују идеали мира и његов допринос поштовању основних људских права;
- покренемо сва средства и ресурсе, зарад ефикасне промоције физичког образовања и спорта охрабривањем иницијатива за активну партиципацију, на локалном, регионалном и међународном нивоу у складу са духом солидарности са земљама у развоју;
- подржимо даљу промоцију бављења спортом и физичком активношћу младих и старијих жена и развијање мултилатералне сарадње са циљем да се промовише програм „жене у спорту“, што би довело до продубљивања демократије у друштву, како је и наведено у Конвенцији Уједињених нација о елиминацији свих облика дискриминације према женама;
- подржимо промоцију и развој традиционалних игара и спортова у оквирима међународних планова, као делова спорта за све, и изрази светског блага и различитости културног наслеђа;
- развијамо везе сарадње између физичке активности и спорта и других сектора, као што су здравство, заштита животне средине, култура, наслеђе и образовање, са циљем да се подрже заједничке иницијативе и утиче на израду нацрта правилника и закона.

Препоручујемо свим владама, међувладиним и невладиним, националним, регионалним и међународним органима да они:

- морају предузети хитне мере да би промовисали јачање наставе физичког образовања и спорта, тако да ови имају већи утицај на развој мушкараца и жена у свим земљама света;
- створе неопходне услове да обезбеде приступ физичком образовању и спорту широм света. Овај приступ, који доприноси праву сваког појединца на

образовање, почиње у школи. У складу са тим, физичко образовање и спорт морају имати значајни део у школским распоредима часова и наставним плановима, те морају бити подржани кадровима који су обучени за њихово извођење;

- промовишу развој спорта за све, што мора постати важан задатак како за владине тако и за добровољне спортске организације;
- активно учествују, у оквирима својих надлежности и одговорности, у борби против допинга у спорту и у успостављању ефикасног система анти-допинг контроле;
- реше питање финансирања да би се подржала хармонизовано и уравнотежено развијање различитих облика физичког образовања и спорта;
- испуне обавезе које су преузете на националном и међународном нивоу са циљем да се побољша позиција жена, у смислу заступљености у телима у којима се доносе одлуке, и то на свим нивоима одлучивања;
- учине да физичко образовање и спорт буду важне компоненте здравства;
- промовишу размену искустава и добрих примера из праксе кроз за то осмишљене пројекте и јачање сарадње између спортских покрета у развијеним и земљама у развоју, са циљем да се смање постојећи раздори и неједнакости;
- подрже, на националном нивоу, ефективну сарадњу између образовних и спортских власти у областима обуке наставника и развоја наставних планова.

Позивамо УНЕСКО да:

- настави са радом, узимајући у обзир и подршку од стране држава чланица, на изради и усвајању међународне конвенције о допингу у спорту у 2005. години, пре Зимских олимпијских игара 2006. године, те да осигура њено функционисање;
- подржи холистички развој физичког образовања и спорта тако да они постану важни елементи образовних система и доприносе образовним реформама са циљем да се већа пажња посвети физичком образовању и спорту у школским програмима;
- укључи у планове рада регионалних и међународних конференција посвећених образовању и оне теме које су у вези са промоцијом и развојем физичког образовања и спорта, као саставних делова напора који се улажу у обезбеђивање квалитетног образовања;
- оснажи сарадњу у светском спортском покрету, који ће на глобалном нивоу сведочити о заједничком деловању јавних власти и волонтерских организација на развоју физичког образовања и спорта на свим нивоа, и за све старосне групе;
- употреби сав свој ауторитет да помогне да се промовишу и уздигну на виши ниво традиционалне игре и спортови;
- осигура да програми који се спроводе у потпуности рефлектују закључке и препоруке MINEPSA IV и осигурају њихову примену у складу са очекивањима држава чланица.

Захтевамо активну сарадњу између Уједињених нација, УНЕСКА, Савета Европе, међународних волонтерских спортских организација, и свих других надлежних институција у акцијама које заједнички предузимамо у оквиру Међународне године спорта и физичког образовања, што нам даје јединствену прилику за стварање нових облика промоције и развоја физичког образовања и спорта у нашим друштвима, на тај начин доприносећи миру у свету.

Усвојено у Атини 8. децембра 2004. године

МИНЕПС IV - ПРЕПОРУКЕ КОМИСИЈЕ II: „ФИЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И СПОРТ КАО КЉУЧНЕ КОМПОНЕНТЕ КВАЛИТЕТНОГ ОБРАЗОВАЊА ЗА СВЕ“

ЧЕТВРТА МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА МИНИСТАРА И
ВИСОКИХ ЗВАНИЧНИКА НАДЛЕЖНИХ ЗА ФИЗИЧКО ОБРА-
ЗОВАЊЕ И СПОРТ

МИНЕПС IV

Атина, Грчка

6 - 8. децембра 2004. године

Преамбула: Основе

Позивајући се на глобалне процене о алармантној ситуацији у физичком образовању и спорту у формалним и неформалним оквирима образовног система и хитност усвајања специфичних мера;

Обазирјући се на Завршни комунике округлог стола министара и високих званичника надлежних за физичко образовање и спорт, који је одржан у седишту УНЕСКО, у Паризу, у јануару 2003. године, који препознаје важност „физичког образовања, као кључне компоненте квалитетног образовања и интегралног дела доживотног учења, што доприноси прихватању етичких принципа и охрабрује фер плеј“;

Позивајући се на Међународну повељу о физичком образовању и спорту, посебно на њен Члан 2.3, који се односи на улогу физичког образовања и спорта у образовном систему;

Такође се обазирјући на нацрт међународне повеље о традиционалним спортовима и играма, чију израду је иницирао CIGEPS у складу са својом надлежношћу и резултатима Декларације из Пунта дел Есте;

Узимајући у обзир Резолуцију 58/5 Генералне скупштине Уједињених нација, којом је 2005 година проглашена „Међународном годином спорта и физичког образовања“;

Примећујући, са забринутости, недостатак координације између различитих владиних и полу-јавних тела одговорних за физичко образовање и спорт (на нивоу локалног и националног система, јавних и приватних), а посебно тешкоће изазване недостатком доследности у циљевима који су стављени пред физичко образовање, са једне, и спорт, са друге стране;

Уверени у потребу да се удовољи регионалним потребама, да унапреде ситуацију у физичком образовању и спорту, очувају и промовишу традиционалне игре и спортове, те промовишу садејство напора и акција, предузетих у оквирима прославе Међународне године физичког образовања и спорта на

свим нивоима, који су били потребни да би она била успешна, а под управом УНЕСКО, као средишњој тачки Уједињених нација у областима на које се односи Резолуција 58/5 Генералне скупштине Уједињених нација;

У светлу сталне бриге о стању и статусу физичког образовања и спорта у образовним система, ми позивамо владе да:

- искористе користи које физичко образовање и спорт могу да пруже деци и младима, укључујући ту немерљиву корист коју могу да пруже њиховом физичком, социјалном, емотивном и општем психичком развоју, као и улогу основе за доживотну физичку активност и бављење спортом, и да развију везе сарадње и међусобне помоћи између физичког образовања, спорта и других сектора, као што је на пример здравство, очување животне средине, култура, историјска традиција, и свеопште образовање, као и да охрабре заједничке иницијативе.

- подрже широко и садржајно разумевање, физичког образовања и спорта, да укључе спортове, традиционалне игре и не такмичарске активности.

Због свега тога, ми препоручујемо усвајање следећих активности:

1) Осигуравање стабилне позиције физичког образовања и спорта у оквиру школа, помоћу организованих и подржаних програма одговарајућих активности, који су подржани квалитетном обуком наставника.

2) Разматрање развоја Међународног програма за промоцију физичког образовања и спорта који би био заснован на националним и регионалним потребама, а који би био фокусиран на следеће:

- Израда упутстава за основне стандарде понашања на примарном, секундарном и терцијалном нивоу квалитета физичког образовања

- Проширење и побољшање квалитета за обуку наставника у физичком образовању

- Израда нацрта Повеље о традиционалним спортовима и играма, која би била поднета на следећем Генералном заседању УНЕСКО

- Развој капацитета да би се помогле и саветовале државе које желе да ојачају и разраде своје системе физичког образовања и спортских тренинга

- Развој свеобухватног приступа физичком образовању и спорту, са посебним освртом на учешће девојчица, жена и људи са хендикепом, са посебним нагласком на вредности поштовања и толеранције.

3) Успоставити међународне механизме да би се поштовале препоруке MINEPS IV, дозвољавајући да се на локалном и регионалном нивоу оне ускладе са тамошњим потребама.

4) Као водећа агенција Декаде образовања и одрживог развоја Уједињених нација, УНЕСКО, треба да игра активну улогу у коришћењу физичког образовања и спорта као ефикасних оруђа за спровођење ове кампање.

5) Подржавањем Међународне године спорта и физичког образовања, кроз залагање за, и спровођење, одговарајућих програма

МИНЕПС IV - ПРЕПОРУКЕ КОМИСИЈА III: „ЖЕНЕ И СПОРТ“

ЧЕТВРТА МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА МИНИСТРА И ВИСОКИХ ЗВАНИЧНИКА НАДЛЕЖНИХ ЗА ФИЗИЧКО ОБРА- ЗОВАЊЕ И СПОРТ

MINEPS IV

Атина, Грчка, 6–8 децембра 2004

УВОД

Уважавајући значај и важност ранијих достигнућа и рада на промоцији шанси за жене у, и кроз, спорт и физичко образовање, Комисија III препознаје потребу да се изграде мере под окриљем УНЕСКО-а, Повеље УНЕСКО о спорту и физичком образовању из 1978, Декларације из Пунта дел Есте (MINEPS III) и Атинске декларације из 2003. године, као и Брајтонске декларације из 1994. године, Позива на акцију из Вајдхока из 1998. године, Монреалског комунике из 2002. године, Декларације МОК и циља да жене заузму најмање 20% места у телима у којима се доносе одлуке у националним олимпијским комитетима и међународним федерацијама до 2005. године;

Поздрављајући проглашавање 2005. године за Међународну годину спорта и физичког образовања (IYSPE) која је, као таква, проглашена од стране Уједињених нација, **позива** све државе чланице да, када развијају програме и активности за IYSPE узму у обзир потребе жена и девојчица, да би се осигурало учешће свих, и да обрате посебну пажњу на улогу Олимпијског образовања у промовисању добрих вредности и интереса у спорту и физичком образовању;

Наглашавајући улогу спорта и физичког образовања као оруђа развоја, **препознаје** њихову кључну улогу у достизању циљева Образовања за све и Миленијумских развојних циљева;

Препознајући и наглашавајући кључну улогу спорта и физичког образовања у животима и развоју жена и девојчица, посебно у области промоције здравља, самопоуздања и вере у себе, *охрабрујући* затупљеност и достигнућа у образовању, и *промовишући* социјалну кохезију и укључење у социјални и друштвени живот, Комисија предлаже следеће:

1. Узимајући у обзир значајан рад који је већ учињен на побољшању статуса жена и спорта и чињеницу да се тежи ка томе да сви деле и уживају у овим достигнућима и могућностима и

Примећујући великодушну понуду Грчког министра спорта да обезбеди финансијске и људске ресурсе за подршку развоју и одржавању мреже за проучавање улоге жена у спорту и физичком образовању, која би била успостављена под окриљем УНЕСКО, Комисија III препоручује:

– да се састане радна група која би била сачињена од званичника грчке владе, УНЕСКО и представника најважнијих међународних тела надлежних за питања жена у спорту, са циљем да се припреми конкретни опис пројекта који би био представљен УНЕСКО-у до краја Августа 2005. године;

– да званичници грчке владе председавају овом радном групом и преузму одговорност за план и финансирање њеног рада.

2. *Сазнавши* са задовољством за акције финског министра да успостави радну групу која би развила методе за процену утицаја законодавства, буџета и дистрибуције средстава на једнакост полова, **препоручује** да владе и невладине организације препознају употребу спортског буџета као инструмента за достизање равноправности полова. Комисија такође **препоручује** и развој општег оквира за земље да користе властите процене да би надзирале напредак и промовисале размену искустава и вештина.

3. *Препознајући* потребу за јасним доказима и подацима као подршком стратегијама за повећање нивоа инвестиција у програме који промовишу прилике за жене и девојчице у спорту и физичком образовању, препоручује државама чланицама, те националним и међународним невладиним организацијама, да се пронађу ресурси за програме истраживања који би осликали ситуацију у земљама, да би се осигурало систематско прикупљање података и да се подржи сваки облик залагања у овој области, који се може делити између земаља и региона у свету.

4. *Препознајући* значај рада и препорука Комисије II о физичком образовању и спорту у школама за систематски развој вештина и вере у доживотно учешће у спорту, посебно за девојчице, Комисија III **подржава ове препоруке** да значајно време мора бити одвојено у наставним програмима да се физичко образовање пружи деци - како девојчицама тако и дечацима, без обзира које су њихове потребе. Кључна улога коју има спорт мора бити наглашена и у раду УНСКО-ве Асоцијације школских мрежа (ASP), тако да се користи које долазе од школских часова физичког образовања могу да се осете, и то посебно за девојчице током читавих њихових живота.

5. *Наглашавајући* посебне препреке са којима се жене суочавају у државама у којима нема довољно женских кадрова, и где је пожељно и чак од суштинске важности да са женама и девојчицама раде жене, подржава препоруку Туниса, да УНЕСКО размотри, у сарадњи са партнерским организацијама као што су Међународни савет спортске науке и физичког образовања и Међународни олимпијски комитет, средства којима би се омогућила адекватна обука жена, посебно у мање развијеним земљама, за извођење наставе физичког образовања у основним школама, вођење тренинга, рад у спортској администрацији и канцеларијском пословању везаном за спорт.

6. *Примајући к знању* светски проблем у порасту дечје гојазности, посебно међу девојчицама, све већи број случајева ране сексуалне активности и тинејџерских трудноћа, као и појаве остеропорозе међу женама у менопаузи, и значајну улогу коју физичка активност и вежбање имају у борби против ових појава, **препоручује** да њихови програми интервенције морају бити тако развијени да утичу на ове проблеме, уз одговарајуће системе надгледања резултата.

7. *Ценећи* улогу традиционалних игара, спортова и плесова у стварању прилика за активности девојчица и жена, и за очување културе и употребу спорта као оруђа развоја, Комисија III **препоручује** да државе чланице ускладе програме развоја у овој области са ТАФИСА, међународном невладином организацијом чија је улога да промовише и дели искуства традиционалних игара, спортова и плесова.

8. *Препознајући и дивећи се* доприносу који су жене дале у промоцији прилика за бављење спортом и физичком активношћу људи са посебним потребама, као и маргинализованих група, и у светлу релативно малог ангажовања мушкараца у овој области, **препоручује** државама чланицама и НВО које се баве овим питањима да размотре начине повећања броја мушкараца који узимају учешће у овим активностима.

9. **Позива** државе чланица да подрже препоруке Јапана да пошаљу бар једног представника на Четврту светску конференцију о женама у спорту, која ће се одржати у Кумамоту, у Јапану од 11. до 14. маја 2006. године.

МИНЕПС III - „ДЕКЛАРАЦИЈА ИЗ ПУНТА ДЕЛ ЕСТЕ“ УРУГВАЈ, 1999.

Анекс I

1. На прагу новог миленијума, Трећа међународна конференција министара и високих званичника надлежних за физичко образовање и спорт (MINEPS III) састала се у Punta del Esteu (Уругвај) од 30. новембра до 3. децембра 1999. године. У духу истинске глобалне сарадње и међусобног разумевања, учесници су усвојили ову Декларацију чије је циљ да мобилише владе, међувладине и невладине организације и индивидуалце широм света.

2. Министри поново истичу важност физичког образовања и спорта као најважнијих елемената и интегралних делова у процесу сталног образовања и људског и друштвеног развоја. Ове активности, такође, могу допринети и социјалној кохезији, узајамној толеранцији и интеграцији различитих етничких и културних мањина, и то у времену када се миграције дешавају на свим континентима. Они подвлаче важност Организације уједињених нација за образовање, науку и културу (УНЕСКО) као најважније тачке за спорт и физичко образовање у читавом систему Уједињених нација.

3. У овој ери глобализације, министри примећују потребу за обнављањем дијалога између Севера и Југа као и за њихове сарадње, они уједно позивају земље донаторе и међународне финансијске институције да препознају спорт и физичко образовање као моћна оруђа развоја у смислу превазилажења растућег јаза између развијених и земаља у развоју, као и да за то обезбеде ресурсе кроз званичне програме асистираниог развоја. Они такође примећују и потребу, и захтевају помоћ УНЕСКО-а, за укључењем физичког образовања и спорта у индикаторе људског развоја од стране Програм развоја Уједињених нација (УНДП), на исти начин како су то образовање, здравље и животна средина.

4. Они су дубоко забринути да, без обзира на експанзију елитног спорта и програма спорта за све, последњих година шансе за децу да се укључе у физичко образовање бивају значајно смањене. Примећено је да се време које је потребно за физичко образовање у школама не поштује, те да је чак значајно смањено у многим државама, а услед промена приоритета. Редукције у програмима физичког образовања, по њиховом мишљењу допринело је порасту малолетничке деликвенције и насиља и пораста трошкова здравственог и социјалног осигурања. Студије које су предузимане на међународном нивоу показују да 1\$ уложен у физичку активност води ка уштеди од 3.2\$ у медицинским трошковима. У складу са овим, они подржавају Берлински план акције који је усвојио Светски самит физичког образовања 1999. године те охрабрују државе чланице да се постарају да спорт и физичко образовање буду инкорпорирани у школске програме или, као минимум, да се поштују законски прописи везани за спорт и физичко образовање у наставним плановима.

5. Министри примећују да иако је у свету учињен значајан помак напред, жене су и даље мање заступљене као учесници, тренери, званичници и

доносиоци одлука у спорту. Они позивају државе чланице и спортске органе да предузму кораке у циљу повећања учешћа жена и девојчица у спорту и физичком образовању у пуном капацитету на регионалном, националном и локалном нивоу, те да се при томе користе Конвенцијом Уједињених нација о елиминацији свих облика дискриминације против жена из 1979. године и Брајтонском декларацијом о женама и спорту из 1994. године, као референтним документима.

6. Министри посебно наглашавају важност промовисања доживотног бављења спортом и обезбеђивања да спортски и програми физичких активности буду доступни и старијим особама као и особама са хендикепом.

7. Министри наглашавају етичке вредности спорта и апелују на све државе, како развијене тако и оне у развоју, да раде заједно да се боре против неетичких понашања, укључујући ту и допинг, у спорту. Они цене иницијативу Међународног олимпијског комитета (МОК) у формирању Светске анти допинг агенције (WADA) и наглашавају важну улогу свих влада у овој агенцији у елиминацији допинга у спорту уопште. Они даље охрабрују ову Агенцију да помогне земљама у развоју у њиховим напорима да се боре против допинга у спорту. Улога УНЕСКО-а у овој области требало би да пре свега буде посвећена информисању и едукацији.

8. Министри подржавају политику очувања и унапређења традиционалних и домородачких спортова који су засновани на културном наслеђу регија и нација, укључујући и „светску листу традиционалних игара и спортова“, и у подржавању и одржавању регионалних и светских фестивала.

9. Министри примећују да у надолazeћем миленијуму УНЕСКО, треба да игра водећу улогу, као покретачка организација, у оснаживању глобалне кооперације, заснован на чињеници да физичко образовање и спорт могу да играју значајну улогу у социјално економском развоју свих држава. Они апелују на УНЕСКО да, у сарадњи са другим специјализованим агенцијама Уједињених нација и МОК, припреми свеобухватну програм финансирања и техничке подршке државама у развоју.

10. Министри позивају и Генералног директора УНЕСКО да подржи периодичне регионалне састанке високих званичника и експерата из држава чланица под окриљем Међувладиног комитета за физичко образовање и спорт.

11. Министри позивају и Генералног директора УНЕСКО да одреди значајна финансијска средства и људске ресурсе и да оснажи стурктуру у генералном секретаријату УНЕСКО у области физичког образовања и спорта.

12. Са циљем да се обезбеди напредак, министри препоручују Генералном директору УНЕСКО одржавање округлог стола министара спорта и физичког образовања на 31. заседању Генералне конференције УНЕСКО са циљем да се начини периодични преглед акција које су предузимане након МI-NEPS III.

13. Министри препознају важну улогу коју у промоцији физичког образовања и спорта као инструмента за достизање социјалне кохезије и демократије имају невладине организације, те охрабрују државе чланице да јачају своју сарадњу са невладиним организацијама у развоју програма и политика везаних за спорт и физичко образовање.

14. Они подвлаче важну улогу коју могу имати медији, посебно у креирању јавне свести о суштинском социјалном и економском доприносу који спорт и физичко образовање имају на добробит народа и појединаца.

15. Министри поново истичу своју решеност да раде складно и посвећено на промоцији „Културе мира“ уз помоћ спорт и да траже подршку за своје напоре од највиших политичких нивоа. Они поздрављају једногласно усвајање резолуције о Олимпијском примирју коју је усвојила Генерална скупштина Уједињених нација, на свом педесет четвртом заседању и још једном наглашавају своје закључке да раде на промоцији мира, дијалога и помирења и након Олимпијских игара.

16. Министри захтевају од Генералног директора УНЕСКО да проследи Декларацију из Пунта дел Есте Генералном секретару Уједињених нација тако да она може бити узета у обзир у оквиру Међународне године културе и мира (2000) и програма Међународне декаде културе мира и ненасиља за децу света (2001–2010).

КОНВЕНЦИЈА О ПРАВУ ДЕТЕТА (извод)

(Конвенција Уједињених нација о правима детета, усвојена 20. новембра 1989. године на 44. заседању Генералне скупштине Уједињених нација у Њујорку. Ова Конвенција је обавезна за Републику Србију на основу ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА О ПРАВима ДЕТЕТА, („Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори“, бр. 15/90 и „Сл. лист СРЈ - Међународни уговори“, бр. 2/97)

ПРЕАМБУЛА

Државе чланице ове конвенције,

Сматрајући да, у складу са принципима прокламованим на Повељи Уједињених нација, признавање урођеног достојанства и једнаких и неотуђивих права свих припадника људске заједнице представља основу слободе, правде и мира у свету,

Имајући у виду да су народи Уједињених нација у Повељи поново потврдили веру у основна права човека и достојанство и вредност људске личности и одлучили да доприносе социјалном напретку и подизању животног стандарда у већој слободи,

Свесне да су Уједињене нације у Општој декларацији о правима човека и међународним пактовима о правима човека прокламовале и сагласиле се да сваком појединцу припадају сва права и слободе садржане у њима, без обзира на расу, боју коже, пол, језик, вероисповест, политичко или друго убеђење, национално или социјално порекло и имовинско стање, рођење или други статус,

Подсећајући да су Уједињене нације у Општој декларацији о правима човека прокламовале да детињству припада посебна брига и помоћ,

Уверене да породици, као основној јединици друштва и природној средини за развој и благостање свих њених чланова, а посебно деце, треба да буде пружена неопходна заштита и помоћ како би могла у потпуности да преузме одговорности у заједници,

Свесне чињенице да дете, у циљу потпуног и складног развоја личности, треба да расте у породичној средини, у атмосфери среће, љубави и разумевања,

Сматрају да дете треба да буде у потпуности припремљено да живи самостално у друштву и да буде васпитано у духу идеала прокламованих у Повељи Уједињених нација, а посебно у духу мира, достојанства, толеранције, слободе, равноправности и солидарности,

Имајући у виду да је потреба за посвећивањем посебне бриге за дете изнесена у Женевској декларацији о правима детета из 1924. године и у Декларацији о правима детета коју су усвојиле Уједињене нације 1959. године и призната у Општој Декларацији о правима човека, у Међународном пакту о грађанским и политичким правима (посебно у чл. 23. и 24), у Међународном пакту о економским, социјалним и културним правима (посебно у члану 10) и

у статутима и одговарајућим инструментима специјализованих агенција и међународних организација које се баве заштитом деце,

Имајући у виду, како је назначено у Декларацији о правима детета коју је усвојила Генералне скупштина 20. новембра 1959. године, да су „детету, с обзиром на његову физичку и менталну незрелост, потребни посебна заштита и брига, укључујући одговарајућу правну заштиту, како пре тако и после рођења“,

Подсећајући на одредбе Декларације о социјалним и правним принципима који се односе на заштиту и благостање деце, с посебним освртом на национално и међународно старатељство и усвојење, Правила Уједињених нација о стандардном минимуму у малолетничком правосуђу (Пекиншка правила) и Декларацију о заштити жена и деце у случају ванредног стања и оружаног сукоба),

Свесне да у свим земљама света има деце која живе у ванредно тешким условима и да је таквој деци неопходна посебна брига,

Узимајући у обзир значај традиција и културних вредности сваког народа за заштиту и складан развој детета,

Свесне значаја међународне сарадње за побољшање услова живота деце у свим земљама, посебно у земљама у развоју,

Сагласиле су се о следећем:

Члан 1.

За сврхе ове конвенције, дете је људско биће које није навршило осамнаест година живота, ако се, на основу закона који се односи на дете, пунолетство не стиче раније.

Члан 2.

1. Државе чланице ове конвенције поштују и обезбеђују права садржана у Конвенцији сваком детету под њиховом јурисдикцијом, без икакве дискриминације и без обзира на расу, боју коже, пол, језик, вероисповест, политичко или друго убеђење, национално, етничко или социјално порекло, имовно стање, онеспособљеност, рођење или други статус детета или његовог родитеља или законитог старатеља.

2. Државе чланице предузимају све потребне мере како би се обезбедила заштита детета од свих облика дискриминације или казне засноване на статусу, активностима, израженом мишљењу или убеђењу родитеља, законитих старатеља или чланова породице детета.

Члан 3.

1. У свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета без обзира на то да ли их спроводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела.

2. Државе чланице се обавезују да детету обезбеде такву заштиту и бригу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља, законитих старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и предузимају у том циљу све потребне законодавне и административне мере.

3. Државе чланице се старају да институције, службе и установе које су одговорне за бригу или заштиту деце буду у складу са стандардима које су утврдили надлежни органи, посебно у области сигурности и здравља и броју и подобности особља, као и стручног надзора.

Члан 4.

Државе чланице предузимају све одговарајуће законодавне, административне и остале мере за остваривање права признатих у овој конвенцији. У вези са економским, социјалним и културним правима, државе чланице предузимају такве мере максимално користећи своја расположива средства, а где је то потребно, у оквиру међународне сарадње.

Члан 15.

1. Државе чланице признају права детета на слободу удруживања и слободу мирног окупљања.

2. Не могу се наметнути никаква ограничења на остваривање ових права, осим оних која су у складу са законом и која су неопходна у демократском друштву у интересу националне безбедности или јавне сигурности, јавног реда (ордре публиц), заштите јавног здравља или морала или заштите права и слобода других.

Члан 28.

1. Државе чланице признају право детета на образовање и, ради постепеног остварења тог права на основу једнаких могућности, посебно:

(а) проглашавају основно образовање обавезним и бесплатним за све;

(б) подстичу развој различитих облика средњошколског образовања, укључујући опште и стручно образовање, које је доступно свој деци и предузимају одговарајуће мере као што су увођење бесплатног образовања и пружање финансијске помоћи у случају потребе;

(ц) свима омогућавају стицање високог образовања на основу способности, користећи прикладна средства;

(д) свој деци стављају на располагање образовне и стручне информације и услуге професионалне оријентације;

(е) предузимају мере за подстицање редовног похађања школе и смањење исписивања из школе.

2. Државе чланице предузимају све одговарајуће мере како би се дисциплина у школама могла спроводити на начин који је у складу са људским достојанством детета и овом конвенцијом.

3. Државе чланице унапређују и подстичу међународну сарадњу о питањима која се односе на образовање, посебно ради доприноса елиминацији незнања и неписмености у свету и олакшања приступа науци, техничком знању и савременим методама наставе. У том погледу, посебна пажња се поклања потребама земаља у развоју.

Члан 29.

1. Државе чланице сагласне су да образовање детета треба да буде усмерено на:

(а) развој личности детета и развој обдарености и менталних и физичких способности до крајњих граница;

(б) развој поштовања права човека и основних слобода, као и поштовање принципа садржаних у Повељи Уједињених нација;

(ц) развој поштовања родитеља детета, његовог културног идентитета, језика и вредности, националних вредности земље у којој дете живи и земље из које оно потиче, као и цивилизација које су различите од његове;

(д) припрему детета за одговоран живот у слободном друштву, у духу разумевања, мира, толеранције, једнакости полова и пријатељства међу свим народима, етничким, националним и верским групама и лицима аутохтоног порекла;

(е) развој поштовања природне средине.

2. Ни једна одредба овог члана, као ни члана 28. не сме се тумачити тако да се ограничава слобода појединаца и тела да оснивају и управљају образовним установама, имајући увек у виду поштовање принципа изложених у тачки 1. овог члана и под условом да је образовање у таквим институцијама у складу са минималним стандардима које може прописати држава.

Члан 31.

1. Државе чланице признају право детета на одмор и слободно време, на игру и рекреацију која одговара узрасту детета и слободно учешће у културном животу и уметности.

2. Државе чланице поштују и унапређују право детета на пуно учешће у културном и уметничком животу и подстичу пружање одговарајућих и једнаких могућности за културне, уметничке, рекреативне и слободне активности.

Члан 32.

1. Државе чланице признају право детета на заштиту од економске експлоатације и рада на послу који може бити опасан или ометати образовање детета или штетити здрављу детета, односно његовом физичком, менталном, духовном, моралном или социјалном развоју.

2. Државе чланице предузимају законодавне, административне, социјалне и образовне мере за примену одредаба овог члана. У том циљу, а имајући у виду одговарајуће одредбе других међународних инструмената, државе чланице посебно:

(а) одређују минималну старост за запошљавање;

(б) обезбеђују регулисање радног времена и услова рада;

(ц) одређују одговарајуће казне или друге санкције како би се осигура-
ла ефикасна примена одредаба овог члана.

КОНВЕНЦИЈА О ЕЛИМИНИСАЊУ СВИХ ОБЛИКА ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ЖЕНА - извод

(Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена, усвоје-
на 18. децембра 1979. године у Њујорку)

Републику Србију ова Конвенција обавезује на основу ЗАКОНА О РА-
ТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ О ЕЛИМИНИСАЊУ СВИХ ОБЛИКА ДИС-
КРИМИНАЦИЈЕ ЖЕНА, „Сл. лист СФРЈ - Међународни уговори“, бр 11/81

Државе чланице ове конвенције,

Констатујући да Повеља Уједињених нација поново проглашава веру у
основна права човека, достојанство и вредност човекове личности и у равно-
правност мушкараца и жена,

Констатујући да Општа декларација о правима човека потврђује начело
недопустивости дискриминације и проглашава да су сви људи рођени слобод-
ни и једнаки у достојанству и правима, и да сваком припадају сва права и сло-
боде које су тамо наведене, без икаквих разлика, укључујући и разлику у по-
гледу пола,

Констатујући да државе потписнице Међународног пакта о правима чо-
века имају обавезу да обезбеде равноправност мушкараца и жена у погледу
свих економских, друштвених, културних, грађанских и политичких права,

Имајући у виду међународне конвенције закључене под покровитељ-
ством Уједињених нација и специјализованих агенција које се односе на рав-
ноправност мушкараца и жена,

Имајући, такође, у виду резолуције, декларације и препоруке које су
усвојиле Уједињене нације и специјализоване агенције које се односе на рав-
ноправност мушкараца и жена,

Забринуте, међутим, због чињенице да и поред свих ових инструмената
и даље постоји широка дискриминација жена,

Подсећајући да се дискриминацијом жена крше начела равноправности и
поштовања људског достојанства, да то представља препреку равноправном
учешћу жена у политичком, друштвеном, економском и културном животу њи-
хових земаља, спутава даљи напредак друштва и породице и отежава потпун
развој способности жена да учествују у служби својих земаља и човечанства,

Забринуте због чињенице да су, у условима сиромаштва, женама најма-
ње доступни храна, здравствена заштита, образовање, обука и запошљавање и
задовољење других потреба,

Уверене да ће успостављање новог међународног економског поретка,
заснованог на равноправности и правичности, знатно допринети остварењу
равноправности мушкараца и жена,

Наглашавајући да је ликвидација апартхејда, свих облика расизма, ра-
сне дискриминације, колонијализма, неоколонијализма, агресије, стране оку-
пације, доминације и мешања у унутрашње ствари других држава од битне
важности за потпуно остварење права мушкараца и жена,

Потврђујући да ће јачање међународног мира и безбедности, попуштање међународне затегнутости, међусобна сарадња свих држава, без обзира на њихов друштвени и економски систем, опште и потпуно разоружање, посебно нуклеарно разоружање под строгим и ефикасним међународним контролом, афирмација принципа правичности, равноправности и узајамне користи у односима међу земљама, остварење права народа под страном и колонијалном доминацијом и страном окупацијом на самоопредељење и независност, као и поштовање националног суверенитета и територијалног интегритета, допринети друштвеном напретку и развоју, а тиме и остварењу потпуне равноправности мушкараца и жена.

Уверене да потпун и свестран развој земаља, благостање света и ствар мира захтевају највеће учешће жена, равноправно с мушкарцима, у свим сферама живота,

Имајући у виду велики допринос жена благостању породице и развоју друштва, што до сада није у потпуности признато, друштвени значај материнства и улогу оба родитеља у породици и подизању деце, и свесне да улога жене у рађању не треба да буде основ за дискриминацију, већ да подизање деце треба сматрати заједничком одговорношћу мушкараца и жена и друштва у целини,

Свесне да је потребно изменити традиционалну улогу мушкарца, као и улогу жене у друштву како би се остварила потпуна равноправност мушкараца и жена,

Решене да примене принципе садржане у Декларацији о елиминисању дискриминације жена, као и да у ту сврху усвоје мере потребне за отклањање те дискриминације у свим њеним видовима и манифестацијама,

Сагласиле су се о следећем:

Члан 1.

За сврхе ове конвенције, израз „дискриминација жена“ означава сваку разлику, искључење или ограничење у погледу пола, што има за последицу или циљ да угрози или онемогући признање, остварење или вршење од стране жена, људских права и основних слобода на политичком, економском, друштвеном, културном, грађанском или другом пољу, без обзира на њихово брачно стање, на основу равноправности мушкараца и жена.

Члан 2.

Државе чланице осуђују дискриминацију жена у свим видовима, сагласне су да спроводе свим одговарајућим средствима која им стоје на располагању и без одлагања, политику отклањања дискриминације жена и ради тога се обавезују:

(а) да унесу принцип равноправности мушкараца и жена у своје националне уставе или одговарајуће законе, ако то већ нису учиниле, као и да обезбеде, законским или другим одговарајућим мерама, практичну примену тог принципа;

(б) да усвоје одговарајуће законске и друге мере, укључујући и санкције кад је потребно, којима се забрањују сви видови дискриминације жена;

(ц) да уведу правну заштиту права жена на равноправној основи с мушкарцима и да преко надлежних националних судова и других јавних институција обезбеде ефикасну заштиту жена од сваког поступка којим се врши дискриминација;

(д) да се уздрже од сваког поступка или праксе дискриминације жена и да обезбеде да јавни органи и институције поступају у складу с овом обавезом;

(е) да предузму све потребне мере за отклањање дискриминације жена од стране било ког лица, организације или предузећа;

(ф) да предузму све подесне мере, укључујући и законодавне, ради измене или укидања постојећих закона, прописа, обичаја и праксе који представљају дискриминацију жена;

(г) да ставе ван снаге све унутрашње казнене одредбе којима се врши дискриминација жена.

Члан 3.

Државе чланице предузимају у свим областима, посебно политичкој, друштвеној, економској и културној, све прикладне мере, укључујући законодавне, да би обезбедиле потпун развој и напредак жена, како би им се гарантовало остваривање и уживање права човека и основних слобода, равноправно с мушкарцима.

Члан 4.

1. Усвајање посебних привремених мера од стране држава чланица, чији је циљ да се убрза остварење равноправности, мушкараца и жена *де фацто*, не сматра се дискриминацијом како је дефинисана у овој конвенцији, али не сме ни на који начин имати за последицу неједнака или различита мерила; а ове мере ће престати да важе када се оствари циљ да се свима пружи једнаке могућности и третман.

2. Усвајање посебних мера од стране држава чланица, укључујући и мере садржане у овој конвенцији чији је циљ заштита материнства, не сматра се дискриминацијом.

Члан 5.

Државе чланице предузимају све подесне мере:

(а) ради измене друштвених и културних обичаја у погледу понашања мушкараца и жена да би се отклониле предрасуде, као и уобичајена и свака друга пракса заснована на схватању о инфериорности или супериорности једног или другог пола или традиционалној улози мушкараца, односно жена;

(б) да породично васпитање обухвати и правилно схватање материнства као друштвене функције и признање заједничке одговорности мушкараца и жена у подизању и развоју деце, подразумевајући да се у свим случајевима мора, пре свега, водити рачуна о интересима детета.

Члан 10.

Државе чланице предузимају све подесне мере ради отклањања дискриминације жена да би им обезбедиле једнака права као и мушкарцима у погле-

ду образовања, а посебно да би на основи равноправности мушкараца и жена обезбедиле:

(а) једнаке услове у погледу каријере и професионалног усмеравања, у погледу могућности за учење и стицање диплома у образовним установама свих категорија, како у сеоским тако и у градским срединама; ова равноправност се обезбеђује у погледу предшколског, општег, техничког и стручног образовања, као и вишег техничког образовања и свих врста професионалног усмеравања;

(б) доступност једнаких наставних програма, једнаких испита и наставног особља које има квалификације истог нивоа, као и школских просторија и опреме истог квалитета;

(ц) отклањање традиционалног схватања о улогама мушкараца и жена на свим степенима и у свим облицима образовања подстицањем стварања мешовитих одељења и других врста образовања који могу допринети постизању тог циља, посебно ревизијом уџбеника и школских програма и прилагођавањем наставних метода;

(д) једнаке могућности коришћења стипендија и других врста бесповратне помоћи за студије;

(е) једнаке могућности приступа програмима перманентног образовања, укључујући програме за образовање одраслих и функционалне програме за описмењавање, посебно оне чији је циљ да се у што је могуће краћем времену смањи јаз у степену образовања између мушкараца и жена;

(ф) смањење стопе напуштања школе од стране женске омладине и организација програма за девојке и жене које су прерано напустиле школу;

(г) једнаке могућности активног бављења **спортом и физичког васпитања**;

(х) доступности посебних информација из области образовања ради пружања помоћи у обезбеђењу здравља и благостања породице, укључујући информације и савете о планирању породице.

Члан 11.

1. Државе чланице предузимају све подесне мере ради елиминисања дискриминације жена у области запошљавања како би се на основи равноправности мушкараца и жена обезбедила једнака права, а посебно:

(а) право на рад као неотуђиво право свих људи;

(б) право на једнаке могућности запошљавања, укључујући и примену једнаких критеријума при избору кандидата за радно место;

(ц) право на слободан избор професије и запослења, право на унапређење, сигурност запослења и сва права и услове који проистичу из рада, као и право на стручно оспособљавање и преквалификацију, укључујући учење у привреди, више стручно оспособљавање и повремено додатно оспособљавање;

(д) право на једнаку награду укључујући бенефиције, као и на једнак третман за једнак рад и једнак третман при оцењивању квалитета рада;

(е) право на социјалну заштиту, посебно у случају одласка у пензију, незапослености, болести, инвалидности, старости и друге неспособности за рад, као и право на плаћено одсуство;

(ф) право на здравствену заштиту и заштиту на раду, укључујући и заштиту биолошких и репродуктивних функција жена.

2. Ради спречавања дискриминације жена због ступања у брак или материнства и обезбеђивања њиховог стварног права на рад, државе чланице предузимају одговарајуће мере ради:

(а) забране, под претњом предузимања санкција, давања отказа због трудноће или породилског одсуства и дискриминације приликом отпуштања с посла због брачног стања;

(б) увођења плаћеног породилског одсуства или сличних социјалних бенефиција, без губљења права на раније радно место, примања по основу стажа и социјална примања;

(ц) подстицања обезбеђења потребних помоћних друштвених служби како би се родитељима омогућило да ускладе породичне обавезе с обавезама на радном месту и учешћем у друштвеном животу, посебно подстицањем оснивања и развоја мреже установа за бригу о деци;

(д) обезбеђења посебне заштите жена за време трудноће на оним радним местима за која је доказано да су штетна за труднице.

3. Мере законске заштите које се односе на питања обухваћена у овом члану преиспитују се периодично, у светлу научних и технолошких сазнања, и према потреби ревидирају, укидају или продужују.

Члан 13.

Државе чланице предузимају све одговарајуће мере ради елиминисања дискриминације жена у другим областима привредног и друштвеног живота како би им се, на основу равноправности жена и мушкараца, обезбедила једнака права, а посебно:

(а) право на породична давања;

(б) право на банкарске зајмове, хипотекарне и друге врсте финансијских кредита;

(ц) право на учешће у **рекреативним активностима, спорту** и свим облицима културног живота.

ДЕКЛАРАЦИЈА О ЗАЈЕДНИЧКИМ СТАВОВИМА ВЕЗАНИМ ЗА ПОЛИТИКУ ЈАВНОГ ЗДРАВЉА СВЕТСКЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ (WHO) И МЕЂУНАРОДНОГ УДРУЖЕЊА ЗА СПОРТСКУ МЕДИЦИНУ (FIMS)

Донета 1995. године; Европски Конгрес спортске медицине - Гранада
(Шпанија).

Позив свим владама света –

ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ И ЗДРАВЉЕ

Данас постоје енормни губици људског потенцијала који се могу приписати физичкој неактивности. Поред тога, особе које пропуштају да довољно физички вежбају изложене су двоструко већем ризику оболевања од коронарне болести од својих физички активнијих парњака. Познато је, такође, да су многа обољења и неспособности у старости, пре резултати смањене физичке активности него старости саме за себе. Седентарни начин живота се сада сматра најважнијим фактором лошег здравља и „непотребног“ умирања.

У овом веку, захваљујући механизацији, значајно је смањена физичка активност људи. Ово је посебно изражено у високо развијеним земљама, где је тежак мануални рад практично ишчезао и где су различита помагала у домаћинству драстично смањила физичке напоре. Повећано коришћење моторних возила и продужено време које се проводи у седентарним активностима у доколици, као стоје гледање телевизије, широко је допринело промоцији неактивног животног стила. Овакав животни стил прво је постао преовлађујући у индустријским земљама, али је такође у сталном порасту и у земљама у развоју. Ова тенденција није ограничена само на одрасле; постоје поуздани показатељи да деца и адолесценти такође постају све мање активни. Данас се може говорити о томе да је снижена физичка активност феномен светског значаја.

ПОВОЉНИ ЗДРАВСТВЕНИ ЕФЕКТИ ФИЗИЧКЕ АКТИВНОСТИ

Резултати екстензивних истраживачких програма довели су до закључака да физичка активност доприноси дуговечности и да у широком обиму штити организам од најважнијих хроничних незаразних обољења као што су: коронарна болест, хипертензија, мождани удар, *insulinne* зависни дијабетис, остеопороза и карцином колоне. Неке студије указују да физичка неактивност такође повећава ризик оболевања од карцинома простате, карцинома плућа, карцинома дојке и депресије. Поред тога физичка активност одговарајућег интензитета користи се у рехабилитацији код пацијената са кардио- васкуларним и другим хроничним обољењима.

Одговарајућа физичка активност је у свим старосним добима неопходна за одржавања физиолошког „фитниса“, тј. психофизичког капацитета који омогућава да се свакодневно кретање и физички напори обављају без претераног замора или неугодности, за регулисање телесне масе и избегавања гојазности и за оптимално одржавање високог нивоа физиолошких процеса, укључујући

метаболизам масти и угљених хидрата и одржавање одбрамбених способности организма против инфекција. Људи функционишу, осећају се и изгледају боље када воде активан живот, а ниво њихове анксиозности и депресије може бити смањен. Код старијих особа ограничена покретљивост и губљење самосталности веома су распрострањени; с тим у вези, многи подаци указују на значај редовне физичке активности у превенцији и ублажавању ове неспособности.

Уопште, узев многи показатељи говоре да велики број људи функционише испод, често знатно испод, свог биолошког потенцијала за добро здравље, управо због недовољне физичке активности. У поређењу са различитим повољним ефектима на здравље који се могу очекивати, ризик од упражњавања осмишљене, дозиране физичке активности је минималан.

ПРЕПОРУКЕ

Светска здравствена организација (WHO) и Међународно удружење за спортску медицину (FIMS) са забринутошћу констатују даје приближно једна половина човечанства недовољно физички активна. Оне зато позивају све владе на свету да организују и подрже програме физичке активности као део политике унапређења јавног здравља и део социјалне политике, уз стављање посебног акцента на следећем:

Редовну дневну физичку активност требало би установити као камен темељац здравог животног стила. Физичку активност би требало реинтегрисати у рутину свакодневног живота. Један, свима разумљив, први корак могао би да буде нпр. коришћење степеница уместо лифта и ходање или вожња бициклом на кратким растојањима.

Деци и адолесцентима требало би обезбедити олакшице и створити могућност да учествују у осмишљеним и занимљивим програмима вежбања, како би редовно упражњавање физичке активности прерасло у животну навику.

Одрасле би требало охрабрити да постепено повећавају редовну физичку активност са циљем да достигну најмање 30 минута физичке активности умереног интензитета кроз нпр. брзо ходање и пењање уз степенице. Напорнијим физичким активностима као што су лагано цогирање, вожња бицикла, спортске игре (фудбал, тенис и др.) и пливање, могу се остварити и додатне користи за здравље.

Женама треба понудити већи избор могућности и више охрабрења за учешће у здравом вежбању.

Старије, укључујући и најстарије грађане чији је број у сталном порасту широм света, треба храбрити да воде физички активан живот како би одржали самосталност у кретању и личну аутономију, смањили ризик повређивања и остварили оптималну исхрану. Тим ће њихова социјална улога и социјални односи такође бити олакшани.

Људима са различитим облицима неспособности и онима који пате од хроничних обољења треба обезбедити стручне савете везане за вежбање прилагођено њиховим потребама.

Научна сазнања и чињенице о повољним здравственим ефектима физичког вежбања у свим старосним добима требало би што више популарисати.

Одговорност за сопствено здравље ипак је, пре свега, ствар сваког појединца и породице, али је дужност влада да обезбеде материјалне и социјалне услове који ће омогућити да се физички активан животни стил подржава и спроводи. Подржавање физичке активности мора да буде део јавне политике јер су њени утицаји на здравље веома значајни и далекосежни. Наводимо неке од основних захтева:

Промотивне активности које ће се истовремено спроводити на свим нивоима власти - локалних и централне - тако да ће нпр. политика у домену саобраћаја и заштите средине бити ангажована на задовољавању потреба пешака и бициклиста исто толико као на задовољавању потреба возача моторних возила; да ће пројектовање градова и насеља бити такво да подстиче физичку активност у слободно време.

Едукација и реедукација лекара, других здравствених радника и техничара свих нивоа стручног образовања, са циљем да се подржи физичка активност кроз стручне савете пацијентима и ученицима као и кроз указивање на добре примере.

Обезбеђење одговарајућих олакшица од стране локалних власти и централне владе које се односе на посебне захтеве мајки, запослених жена, старијих, физички хендикепираних и других са специјалним потребама.

Давање високог приоритета превенцији и лечењу спортских повреда.

Предузимање неких од проверених јавних кампања здравственог образовања кроз здравствену службу и масовне медије, подржану мишљењима истакнутих појединаца и указивањем на позитивне узоре у заједници.

Удруживање са што већим бројем добровољних организација - социјалних, еколошких, спортских, и рекреативних - у циљу пропагирања здравијег и забавнијег животног стила.

Сагледавање физичких активности и физичких способности на националном нивоу, као и постојећих програма који их пропагирају и програма превенције спортских повреда; базичну линију ових показатеља требало би поставити одмах.

С обзиром да постоје социјалне неједнакости у заштити здравља и значајне варијације у физичким активностима (нпр. образованији и имућнији су у бољој прилици да се ангажују у активностима везаним за здравље у слободно време), потребно је утврдити ове разлике и према утврђеном стању донети одговарајуће прописе. Очигледно је да у овим препорукама основна поента у очувању животне способности и унапређењу квалитета живота широких слојева становништва у целом свету. Сматрамо да је сада сазрело време за покретање конкретних активности у том правцу.

Federation Internationale de Medecine Sportive (FIMS)
and the World Health Organization (WHO)

СПОРТСКИ МАНИФЕСТ

МЕЂУНАРОДНОГ САВЕТА ЗА СПОРТ И ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

(саветодавно тело УНЕСКА)

Уводне поставке

О спорту

1. Свака физичка активност (кретање) које има карактер игре, а у којој има борбе са самим собом или такмичења са другима, јесте спорт.

2. Ако се овом активношћу једни супротстављају другима, она се мора спроводити у духу поштења и витештва. Не може бити спорта без начела „фер плеја“.

О спортској групи

1. Поштење борбе је гаранција исправности резултата постигнутих на стадиону. Она даје спорту опште људске вредности.

2. Спорт олакшава сусрете међу људима у атмосфери искрености и радости; дозвољава им да се боље упознају и поштују; буди у њима осећање солидарности као и склоност за племенито и материјално незаинтересовано деловање; ствара нове критеријуме богатства.

3. Спортска група је породица. Симпатије и осећања какве сваки у њој треба да нађе, пријатељство које се може родити у спортској борби чине тајну те повезаности.

О улози спорта у изграђивању људске личности

1. Спорт прилагођен специфичним потребама и могућностима јединке је извор здравља и психичке равнотеже.

2. Он подстиче човека да делује и учествује у деловању ван свакодневне делатности. Развија склоност за испољавање иницијативе и прихватање одговорности.

3. Ствара прилике за упознавање самога себе, за самоизражај и усавршавање. Он усмерава човека ка дисциплиновању своје делатности и ка повећању продуктивности. Ослобађа од извесне зависности од сопственог тела и на тај начин пред њима открива врсту слободе која се често не може применити – „слободу физичке делатности“.

4. Као чинилац пуног индивидуалног развоја, спорт је неопходан елемент друштвене организације и доприноси напретку друштва.

О праву сваког човека да се бави спортом

1. Форме спортске делатности треба да чине интегрални део система васпитања. Оне су неопходне за одржавање равнотеже развоја и општег изграђивања омладине и припремају за здраво коришћење слободног времена.

2. Свако ко вежба ма какав био његов друштвени положај, има право на најпуну извршење својих намера у области спорта.

3. Спортски уређаји и прибори треба да омогуће сваком човеку коришћење услова за изабрани спорт.

О обавезама спортиста

1. Спортиста треба поштено да се односи према слову и духу правила.
2. Спортиста треба да поштује своје противнике и судије, пре, за време и после такмичења. У свим приликама треба да се уљудно понаша према публици.
3. Он увек треба да остане свој господар. Да задржи добро расположење и умереност. Улажући силе у победу, треба да уме да избегне сумње које се појављују у тренуцима пораза, а такође и уображеност због победе. Његова највећа радост и самопоуздање треба да произилазе из напора.

О обавезама спортских руководиљаца

1. Спортски руководиоци треба да приме на себе задатке школовања и физичког и моралног васпитања; треба да се покажу достојним поверења. Њихова посебна обавеза је бдење над начелима аматерства, без којих би спорт изгубио своје главне врлине.
2. Руководилац мора да буде свестан културне и друштвене улоге спорта у коришћењу слободног времена и треба да се стара да у групи којом управља створи најшире схватање солидарности, чак и изван обима спортских занимања.
3. У своме раду треба да се руководи идејом подизања човека спортом. Он треба да бди над поштовањем свих начела „фер плеја“ и да на тај начин изврши мисију у служби хуманизма и мира.

Спорт у служби човека

1. Спорт постоји откад постоји цивилизован човек. У току XIX и XX века знатно се развио и добио шире размере. Његова организација развијала се на искуствима, у великој мери захваљујући иницијативи руководиљаца, у клубовима и разним националним и међународним спортским форумима. Учињен је велики напредак, много проблема је решено, поштење у такмичењу је осигурано и прихваћена су средства која омогућавају да спорт најбоље служи онима који се њиме баве.

Без сумње, тако организован спорт је много допринео срећи човека. Наде оних који су инспирисани визијом и смелошћу барона Пјера де Кубертена и успели да пруже велики и све већи одјек олимпијских игара биле су у потпуности оправдане.

Нови проблеми света који се мења

У току последњих 50 година, а посебно у последњих 25 година, човек се среће с важним проблемима.

Путеви економског, техничког, политичког и друштвеног напретка напajaју га надом, а истовремено и немиром. С једне стране обећавају му боље здравље и указују на нове могућности постизања среће, а с друге прете му новим болестима, разочарањима и супротностима. У овом времену спорт се веома развио како у погледу броја друштвених група које се њиме баве, тако и свог географског распрострањена. Путеви људског напретка не мењају у на-

челу његову улогу. Он ће, несумњиво у будућности помоћи да се реше и савремени проблеми и то у степену какав ми данас и не претпостављамо.

Ево примера савремених промена које се потпуно везују са постојањем спорта:

1. Развој индустрије захтева од људи нове врсте способности и спретности, али и ослобађа их задовољства какво им је пружао давни занатски начин производње.

2. Низ промена у друштвеним групама насталих услед индустријализације доприноси смањењу осећања сопствене личности код извесних јединки.

3. Те промене и начин живота, знатно повећавају слободно време, па човек имајући веће могућности развоја своје индивидуалности, делимично губи представу о самом себи.

4. Учење се све више демократизује. Програми учења све више расту и захтевају све више времена. Изграђивање проширује свој обим и повећава интензивност. Ово данас чини неопходну „пропусницу“ за напредовање личности у друштву.

Отуда извесне друштвене категорије располажу количином слободног времена, док друге, које уче имају га мање.

5. Док су одлучујући критеријуми друштвеног напредовања интелектуални, особине снаге, издржљивости и физичке спретности све мање долазе у прилику да се испоље у професионалном раду и уопште се мање примењују у свакодневном животу.

6. Извесне особине карактера које налазе свој израз нарочито у спортској делатности, као, на пример, одважност и борбеност, данас све мање имају могућности да се испоље у свакодневном животу него некада. Савремени свет не ствара велике перспективе за „истраживаче“ и „пионире“.

7. Слободно време се повећавало, а његово коришћење постало је разноликије. О случајевима неактивног коришћења слободног времена може се говорити као о једном од нерешивих проблема људске јединке.

8. Знатан напредак настао је у области средстава масовне информације. Захваљујући њима, догађаји се преносе за неколико минута са једног краја света на други. На тај начин делатност неке личности може да добије несразмеран значај у односу па њен прави смисао. Снага таквог публицитета ствара посебно могућности искушења самом појединцу, групи или нацији коју представља или са којом се поистовећује. Неке од наведених промена утичу данас више на појединце код развијених народа него на припаднике земаља у развоју. Али то су тренутне разлике, пре ситуације или степена, него апсолутне разлике. У неким случајевима, на пример, те разлике више се тичу јединки земаља у развоју, где су промене биле наглије, а могућности прилагођавања мање, него представника из неких земаља у којима су промене биле мирније, а неопходност промена била мање битна.

Удео спорта у разрешавању актуелних проблема

Будући да је истовремено физички напор, борба, игра и друштвена делатност, спорт задовољава извесне суштинске наклоности и потребе човека.

Ово објашњава пријем на који спорт наилази у свету. Савремена цивилизација му придаје нови значај и даје посебно место.

Спорт је постао суштински елеменат за психичко уравнотежење цивилизације угрожене индустријализацијом, урбанизацијом и механизацијом. Осим тога спорт постаје изузетно средство у изграђивању омладине, у васпитању, и развија извесне особине карактера које су основе за сваку делатност. Он је једна од тих ретких форми делатности које захтевају истовремено ангажовање тела, интелигенције и воље. Он је такође форма активног одмора која побуђује на заједничко деловање и иницијативу. Разноликост спорта и могућности прилагођавања какве он ствара дозвољавају свакоме, према способностима и наклоностима, да се изрази и делује. Захваљујући томе, спорт уноси интересантна решења проблема слободног времена, олакшавајући опуштање и разоноду, обогаћујући личност. На крају, он не познаје хијерархију засновану на новцу или професији и пружа могућност издвајања личности из анонимности свакодневних односа у радној средини или у суседним односима. На тај начин спорт ствара друге параметре у међуљудским односима, а могућност да се свако њиме бави чини одређену тачку ослонаца за позитивне међународне контакте.

Спорт је посебна делатност која омогућује прилагођавање потребама савременог света. Он може и треба у будућности да постане одлучујући у пуном развоју човека и његовој бољој друштвеној интеграцији.

Треба дакле, предузети све мере да се осигура развој те делатности. Они који се из било каквих разлога баве будућношћу човека и друштва, треба да помогну у предузимању мера неопходних у том правцу.

Циљ манифеста је баш у томе да подстакне и опомене на одговорност као и да покаже у главним цртама активности које треба извести у трима главним областима: спорту у школи, спорту у слободном времену после професионалног рада и у врхунском спорту.

І ДЕО - Спорт у школи

Спорт као нераздвајни део васпитања

Озбиљан значај физичких делатности у васпитању омладине познат је одавно. Спорт доприноси хомогеничном физичком развоју детета, припрема га за напор у физиолошком погледу, помаже у одржавању пропорција између физичког и психичког оптерећења, учествује у изграђивању његове воље и карактера, олакшава друштвено прилагођавање. Друштвено васпитање треба такође да буде усмерено ка изграђивању умешности коришћења слободног времена у младости и у зрело доба. Да би се човек бавио спортом целог свог живота треба да добије одговарајуће навике и наклоност још у детињству.

Пропорције у образовању

Интелектуално, физичко, морално и естетско образовање личности, без обзира какву она улогу може да одигра у будућности и у друштву, захтева од-

говарајуће пропорције између разних дисциплина, што треба да се одрази у садржају програма и распореда часова. Али то ће остати само жеља ако се не одреде границе у распореду занимања у односу на интелектуалне предмете. Пре свега, важно је да 1/3 до 1/6 целокупног броја школских часова буде одређен за телесно вежбање; овај однос може да се смањује током раста детета.

Знатан део занимања са кретањем (физичких вежбања) треба да се обавља у виду спорта; однос спортских занимања треба да расте са старашћу детета.

Програми

Наведена начела примењују се једнако са дечацима и са девојчицама. У занимању са кретањем, а нарочито у спортском, треба да се обраћа пажња на узраст ученика, пол, а такође и на евентуалне недостатке. Неопходна је лекарска контрола за откривање неспособности или недовољности у циљу избегавања преоптерећења организма.

Први задатак учитеља треба да буде увођење таквих форми занимања које су прилагођене могућностима ученика и које могу да их непосредно интересују. Нас посебно интересују форме које могу да се изводе у току целог живота. Програми

треба такође да предвиђају форме делатности које могу да упражњавају заједнички у групама особе оба пола и различите старости, на пример, у породици. Разуме се, могућности развоја спорта у школи условљене су одговарајућим уређајима.

Спорт као прилика за бављење изабраном активности кретањем

Дете треба да у сваком узрасту користи часове које води наставник. Спорт ипак ствара могућност да се оно ослободи овог стања и да се радује развијању своје умешности без ограничења. Требало би тражити извесну равнотежу, на пример, у спортским клубовима, између часова намењеним строгим вежбању и часова одређеним за иницијативу, између рада под руководством и добровољне делатности.

Спорт као прилика за друштвену делатност

Ученик, а касније и студент, треба у спортској делатности да нађе праву прилику за изграђивање осећања одговорности. Као средство он ће ефектније учествовати у животу радних група, а нарочито у животу спортских актива.

Значење начела „ФЕР ПЛЕЈ“

У спортским такмичењима треба пазити да се безусловно поштују правила и потпуно прихватају судијске одлуке; млад човек мора да поступа као прави спортиста. Треба нагласити да баш на терену школског спорта личност треба да изграђује у себи навике поштовања начела „фер плеја“.

Развијање спортског талента

Спортско васпитање треба у највећој мери бити хармонично и различито. Ако дете показује посебне склоности у било ком од спортова, треба му дозволити да постигне виши ниво одговарајућим вежбањем. Ако би то захтева-

ло бављење неким спортом ван школе, школа треба то да прихвати са задовољством. Али, само дете треба да жели да настоји да постигне виши ниво. Сви који долазе у додир са дететом -родитељи, професори, тренери - никад не треба да присиљавају дете, чак и најспособније, да се бави спортом који не воли и који му може нашкодити.

Квалификације наставника

Најбољи педагошки резултати постижу се онда када наставници физичког васпитања предају такође и интелектуалне предмете и обрнуто, али под условом да наставник има потребне квалификације за све те предмете.

II. ДЕО - Спорт у слободном времену

Спорт и слободно време

Нови услови живота и рада, а нарочито велика концентрација људства, професионална специјализација и скраћење радног дана, повећавају слободно време, а истовремено смањују могућност самоизражаја човека. Због тога корисно провођење слободног времена има специфичан карактер.

Спорт треба да одигра важну улогу у области олакшања пуног развоја личности човека ван његовог професионалног живота. Омладинске организације и културна друштва треба да схвате да је неопходно да се посебно интересују за спортску делатност. Спортске организације треба да буду уверене у неопходност стварања код својих чланова не само обичне наклоности према спортском занимању, него и осећања дубљих општељудских вредности спорта, које представљају посебна богатства.

Васпитно значење бављења спортом, намеће руководиоцима клубова и наставницима обавезу безусловног поштовања спортског духа које је одлучујуће о моралним вредностима спортске делатности.

Спортски дух

Спортски дух има исто значење што и начело "фер плеја", или лојално поштовање писаних и неписаних правила. Он захтева великодушан став према противнику, а према судији безусловну дисциплину; представља коректно понашање како у ситуацији победе, тако и пораза; основни је закон у спорту и даје му његов витешки карактер.

Материјална незаинтересованост какву захтева спорт у слободном времену, везује се појмом спортског духа, јер она несумњиво помаже стварању климе која олакшава примену начела „фер плеја“, али није са њима нераздвојно везана, као што је то случај у врхунском спорту.

Аматерство, или бављење спортом без материјалне заинтересованости због саме пријатности борбе, због радости победе, не може да се сматра за основни елеменат спорта, ипак оно остаје природном основом свих који се баве спортом у слободном времену, било то у слободној природи или у оквирима скромних такмичења. Циљ те делатности је забава, самопоуздање које произилази из напора, лично напредовање. Таква је форма спорта и најкори-

снија. То је аматерски спорт у пуном значењу тога појма и важно је да такав буде и остане за широке масе које се њим баве.

Неопходни уређаји и прибор

Програмска концепција спорта намеће као неопходно одговарајућу материјалну базу. Као што се о малим спортским активима често брину појединци, тако изградња великих спортских објеката и уређаја представља бригу месних власти и великих организација. Њихова акција у том случају представља инвестицију у опште добро.

Осим тога, основна ствар је да се концепцијом изградње уређаја води рачуна о слободном времену у току недеље, месеца, године, о значају спорта на чистом ваздуху, као и традиционалним спортовима.

Уређаји за бављење спортом на отвореним просторима и за традиционалне спортове, треба да буду тако пројектовани да привлаче људе својом атрактивношћу, да могу што више да заинтересују омладину и одрасле и да пружају могућност целој породици да заједнички проводи слободно време.

Кадрови

Постојање специјалних кадрова је неопходно за организацијске и руководеће циљеве у сваком спортском активу. Инструктори треба да имају одговарајуће квалификације и способност за ову делатност, што захтева одговарајуће школовање, и праву приврженост позиву. Они треба да налазе задовољство у свом раду, да се добро осећају да би спорт постигао свој циљ - одмор и разоноду.

Треба се непрестано борити против начина разоноде у слободном времену који човека доводе у стање неактивности, тј. да“ он буде „конзумент слободног времена“. Због тога професија руководиоца активног одмора треба да буде прихваћена као друштвена неопходност.

III. ДЕО - Врхунски спорт

Спорт и каријера спортиста

Тежња за што бољим достигнућима која карактеришу спорт води неизбежно ка врхунском спорту. Врхунски спорт чини да гледиште буде вредно пажње, израз солидарности спортских група, прилика за изналажење заједничког језика између омладине целог света. Као битан чинилац развоја масовног спорта, напретка спортске технике, он служи друштву. У њему спортски првак налази пуноћу живота, јер му ствара могућности да потврди своје природне вредности и да изрази своју личност.

Данашња дилема

Врхунски спорт захтева од такмичара много одрицања. Ако спортиста жели да постигне високе резултате мора да буде дисциплинован у свом свакодневном животу, мора да посвети знатан део свог слободног времена тренингу, путовању, такмичењима. Практично није могуће да такмичар који же-

ли да постигне врхунски спортски резултат професионално ради у пуној мери. Ако такмичар хоће да постигне и поправи сопствене резултате, може, само ограничено да обавља дужност у својој професији. Уз то најчешће мора да издржава себе и породицу. Садашњи прописи у врхунском спорту не дају решења на ова тешка питања. Они фактички приморавају такмичара да бира између аматерства, у коме га обавезује потпуна материјална незаинтересованост, и професионализма, који у садашњем значењу треба теоретски да обухвати све оне који више нису аматери, али у пракси обухвата само оне којима је спорт једина професија. Прописи спортског аматеризма искључују сваку знатнију материјалну помоћ, приморавајући спортског првака да нормално обавља своју професију, што му не дозвољава да одговарајуће време посвети спортској делатности и на тај начин онемогућује његов пун развој. С друге стране, професионализам коме нема места у свим спортовима, окупља мали број људи. У тој ситуацији кандидат за првака не може да постане професионалац пошто нема довољне квалификације, а ако остане аматер упушта се у ризик да изгуби шансе за постизање пуног напретка. У крајњем резултату он не може, ако се придржава прописа, истовремено да себи обезбеди напредак у спорту, а у будућности друштвену каријеру. То чини катастрофалну дилему, врзино коло.

Неправедност и неприлагођеност садашњих прописа о спортском аматеризму у условима данашњег живота, довели су тако, на природан начин, до **псеудоаматерства**. Резултат тога је померање у други план спортских идеала: поштења и истине. Спортски првак, принуђен да лаже и вара, често за омладину постаје лош пример и дискредитује спорт у очима свих оних који се баве изграђивањем и усавршавањем људи.

Начела извесне реформе

Намеће се као неопходна реформа која би оздравила врхунски спорт. Она треба да створи истовремено неопходне услове за најпунији развој спортских такмичара и да код руководиоца који управљају спортом побуди интерес за друштвену каријеру и будућност спортског првака. Наиме, она треба да олакша личну и друштвену каријеру спортске елите.

У перспективи ових схватања изгледа разумно да се призна легално извесна материјална помоћ спортском прваку. Та помоћ треба да буде непосредна, јер се ради пре свега о томе, да она нема карактер активног плаћања. Треба, дакле, прихватити да такмичар може да добије награду за свој спортски таленат, која не треба да се сматра друкчијом него остали таленти, али треба јавно рећи да тај такмичар од тада не може претендовати на назив аматера и треба одважно признати да спортска делатност не може да осигурава, изузев у ванредним случајевима, будућност професионалцу.

Функционери треба несумњиво да помогну такмичарима да освоје првенства, али они су такође обавезни и да му помогну у постизању животне каријере. То је основно начело. Са своје стране, такмичар би, такође, имао моралну обавезу да се бори свим силама да себи осигура професионалну каријеру, показујући у своме раду енергију и вољу какву приказује на стадиону.

Разрешење

Са оваквог гледишта стварања категорије такмичара неаматера који би имали право да вуку користи од свог талента, али који би истовремено били обавезни да се баве својом професијом, изгледа да може бити средство враћања поштења у спорт.

Неаматери, под непосредном контролом спортских савеза, могли би са једнаким правима да учествују са аматерима на свим спортским такмичењима. Они, наравно, не би могли после добијања новца за бављење спортом да поново постану аматери. Али не треба да буду третирани као професионалци, пошто имају и другу професију осим спорта. На тај начин они би заузимали својеврсну позицију међу аматерством, које би у сваком случају остало као начело за већину, и професионализмом који ће вероватно да остане у извесним спортовима у извесној мањини.

Неаматерство би сигурно олакшало ликвидацију псеудоаматерства. Оно би давало сваком такмичару шансе за врхунска достигнућа и истовремено осигурало будућност. Отворило би нову хуманитарну перспективу спорта: личног и друштвеног напретка спортског првака.

Олимпијске игре, захваљујући својој озбиљности, блеску, популарности, могле би да допринесу основном прихватању те нове идеје. Оне треба да буду отворене за све спортисте, аматере и неаматере, који су успели да ускладе спортски успех са професионалним, тј. за све спортске прваке који би захваљујући ванспортској професији могли да се старају за трајну друштвену каријеру. Професионалци којима је спорт једино занимање треба да буду искључени из олимпијских игара, пошто њихова делатност има краткотрајан карактер да би им дозволила да себи обезбеде будућност, а осим тога не представља вредан пример омладини.

Наметање спортској елити аматерства које она не признаје и не може да призна, било би исто тако катастрофално и штетно за спорт, као и непризнавање аматерства које треба да буде идеал маса које се баве спортом. Стварање нове категорије неаматера званично би одузело већини првака титулу аматера, али би то само санкционисало фактичко стање. С друге стране, а то је основно, захваљујући прихватању такве поделе, поштовање прописа поново би добило свој безусловни карактер и олакшало брљење начела „фер плеја“ тог неписаног права које је данас озбиљно угрожено лажима и преварама. Начело „фер плеја“ даје спорту његову људску вредност. Треба употребити сва средства да би начело остало идеал свих спортиста.

Закључци

Савремени спорт је сложена људска делатност. Он је средство образовања омладине, форма коришћења слободног времена за све, чинилац друштвеног напретка за спортске прваке, гледалиште за масе, а ипак своју основну вредност има у духу такмичења. У ствари, једино интенције такмичара и интензивност с каквом он учествује у спорту даје спорту његово обележје. Разнородности чинова у спорту произилази дакле, уопште узев, из разнородности људске природе, а не из суштине спорта.

Спорт чини целину и недељив је. Све форме какве узима заслужују да се помогну. Главни задатак треба да буде увођење спорта у школе. Али школски спорт не може да се дели од спорта у слободном времену, пошто би било апсурдно будити у детету наклоност и потребу да се бави спортом, а да му се у будућности не пружи могућност да настави ту делатност. Развој врхунског спорта је такође важан, пошто он условљава масовно приступање њему, и представља мотор напретка у спортском свету.

Садашњи односи у врхунском спорту, који често представља непримену слику толерисаног варања, далеко су од спортских идеала. Ствар је, дакле, међународних спортских руководства позваних да управљају спортским светом, да се тиме посебно позабаве. Неопходно је потребно да се уведу нови прописи који би били засновани на друштвеној праведности и уопште људском напретку.

(Преузето из књиге „Педагогија спорта“, Чокорило, Р. (1998). Наведено према Милан Нешић, „Мотивациони аспекти спорта“, Бачка Паланка, 2003, стр. 89–101)

II. САВЕТ ЕВРОПЕ

**ИЗВОД ИЗ ЗАВРШНЕ ДЕКЛАРАЦИЈЕ ДРУГОГ
САМИТА САВЕТА ЕВРОПЕ**
(Стразбур, 10–11 октобра 1997)

Ми, Шефови држава и влада држава чланица Савета Европе, саставши се у Стразбуру од 10–11 октобра 1997, а зарад Другог самита наше Организације,

.....

Свесни културних и образовних димензија главних изазова са којима Европа мора суочити у будућности, као есенцијалне улоге културе и образовања у јачању узајамног разумевања и поверења између наших народа:

- изражавамо нашу жељу да се развија образовање за демократско и грађанско друштво које би било засновано на правима и одговорностима грађана и учешћу младих у грађанском друштву,
- поново наглашавамо важност коју ми придајемо заштити Европске културног и природног наслеђа, као и промовисању важности и свести о овом наслеђу,
- решавамо да тражимо заједнички одговор на развој нових информационих технологија, заснованих на стандардима и вредностима Савета Европе, док би обезбеђивали одговарајућу равнотежу између права на информације и поштовања приватности,
- **препознајемо улогу спорта у промоцији социјалне интеграције, посебно међу младима,**
- охрабрујемо разумевање између грађана Севера и Југа, посебно кроз информације и образовање младих, као и кроз иницијативе усмерене на промоцију узајамног разумевања и јединства међу младима.

.....

ЕВРОПСКА СПОРТСКА ПОВЕЉА

Препорука бр. Р (92) 13 Комитета министара државама чланицама о Европској спортској повељи

(Усвојена од стране Комитета министара држава чланица Савета Европе 24. септембра 1992. године на 480 састанку, и ревидирана 16. маја 2001. на 752. састанку)

1. Комитет министара, на основу члана 15.6 Статута Савета Европе.
2. Полазећи од тога да је циљ Савета Европе постизање већег јединства међу својим члановима у циљу очувања и остваривања идеала и принципа из заједничког културног наслеђа и подстицања њиховог економског и друштвеног напретка;
3. Имајући на уму Европску конвенцију о заштити људских права и основних слобода, а посебно «право на слободу мирног окупљања и слободу удруживања», и уживање права «без дискриминације по било каквом основу, попут пола, расе, боје, језика, религије, политичког или другог става, националног или социјалног порекла, везе са националном мањином, својине, рођења или другог статуса»;
4. Имајући на уму своју Резолуцију (76) 41 о Принципима политике спорта за све, како су дефинисани од стране европских министара одговорних за спорт на њиховој првој конференцији 1975. године под називом «Европска повеља о спорту за све», и чињеницу да та повеља представља суштинску основу за политике влада на пољу спорта, те да је омогућила многим појединцима да остваре своје «право да се баве спортом»;
5. Имајући на уму своје препоруке: бр. Р (80) 1, о спорту и телевизији; бр. Р (81) 8 о спорту и физичкој рекреацији и очувању природе у копненим подручјима под водом; бр. Р (83) 6 о мерама за штедњу енергије у спортским објектима; бр. Р (86) 18 о спорту за све: хендикепиране особе; бр. Р (87) 9 о еурофит тестовима физичке спремности; бр. Р (88) 8 о спорту за све: старије особе, које (препоруке) су допринеле спровођењу политике спорта за све;
6. Сматрајући да је спорт социјална и културна активност заснована на добровољном избору, која подстиче контакте међу европским земљама и грађанима и јачањем веза између народа и развојем свести о европском културном идентитету игра једну од главних улога у остваривању циљева Савета Европе;
7. Желећи да промовише разноврсне доприносе које спорт може дати личном и друштвеном развоју кроз креативне активности, пропагирање рекреације и сталном потрагом за побољшањем спортских резултата, те имајући на уму да физичко вежбање доноси добробит како физичком тако и менталном стању појединаца;

8. Имајући на уму политичке, економске, социјалне и друге промене у Европи од 1976., брз темпо тих промена и њихов утицај на спорт, те неопходност да Европска спортска повеља одрази те промене и да се суочи са онима које долазе;
 9. Имајући на уму блиску међусобну везу између здравих животних услова и спортских активности, као и потребу интеграције вођења бриге о околини и принципа обазривог (у односу на околину) развоја спорта;
 10. Имајући на уму потребу придруживања, у ширем смислу, Европској конвенцији о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским догађајима, посебно фудбалским утакмицама и Анти-допинг конвенцији, које су већ допринеле очувању вредности спорта;
 11. Констатујући да јавне власти треба да развију реципрочну сарадњу са спортским покретом, као суштинском основом спорта, у циљу промоције вредности спорта и користи које даје, и да се у многим европским земљама активности влада у области спорта одвијају као помоћ раду спортског покрета и да су му комплементарне (принцип супсидијарности);
 12. Сматрајући да је неопходно постојање сагласности о заједничком европском оквиру за развој спорта у Европи, заснованом на идејама плуралистичке демократије, владавине права и људским правима, као и етичким принципима постављеним у Препоруци бр. Р (92) 14 о Кодексу спортске етике;
 13. Узимајући у обзир да су европски министри одговорни за спорт, са-стајући се на Родосу на својој 7. конференцији (1992) – што је први пут да су све европске земље имале учесника у раду конференције – усвојили резолуцију којом су дефинисали принципе спортске политике под називом „Европска спортска повеља“ и обавезали се да их поштују и спроводе у границама својих овлашћења.
- I. Препоручује владама држава чланица:
1. да своје националне политике у области спорта и, где је то погодно, осталу релевантну легислативу, заснивају на «Европској спортској повељи», како је наведена у Додатку ове препоруке;
 2. да своје националне спортске организације позову да при свом раду узимају у обзир принципе садржане у Европској спортској повељи.
 3. да предузму кораке у циљу широке дистрибуције Европске спортске повеље;
- II. Налаже Генералном секретару да ову препоруку достави:
1. владама држава потписница Европске културне конвенције које нису чланови Савета Европе;
 2. међународним организацијама и међународним спортским организацијама.

ЕВРОПСКА СПОРТСКА ПОВЕЉА

Члан 1.

Циљ Повеље

Владе ће, у циљу промоције спорта као значајног чиниоца људског развоја, предузети неопходне кораке ради примене одредаба ове повеље у складу са принципима из Кодекса спортске етике, ради:

1) омогућавања сваком појединцу да учествује у спорту, а посебно:

- а. како би свим младим људима обезбедиле могућност физичког образовања, обучавања и шансе да стекну основне спортске вештине,
- б. ради осигуравања свакоме могућности да се бави спортом и физичком рекреацијом у безбедној и здравој околини,
- и, у сарадњи са одговарајућим спортским организацијама:
- с. ради обезбеђивања да свако ко жели и може добије шансу да побољша своје спортске резултате и досегне сопствене границе и/или доспе до јавно признатог нивоа савршености.

2) заштите и развоја моралних и етичких основа спорта, као и људског достојанства и безбедности оних који су укључени у спорт - заштитом спорта, спортиста и спортисткиња од експлоатације ради политичке, комерцијалне и финансијске користи, као и поступака који представљају злоупотребу или понижавање, укључујући и злоупотребу дрога и сексуалног злостављања и злоупотребе, посебно деце, младих и жена.

Члан 2.

Дефиниција и обим Повеље

У смислу ове Повеље:

1) «Спорт» представљају сви облици физичке активности који, кроз неорганизовано или организовано учешће, имају за циљ изражавање или побољшавање физичке спремности и менталног благостања, стварање друштвених односа или постизање резултата на такмичењима свих нивоа.

2) Ова повеља допуњује етичке принципе и смернице за вођење политике постављене у:

- а. Европској конвенцији о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским догађајима, посебно фудбалским утакмицама;
- б. Анти-допинг конвенцији.

Члан 3.

Спортски покрет

1. Улога јавних власти је првенствено комплементарна активностима спортског покрета. Зато је блиска сарадња са невладиним спортским организацијама од суштинског значаја за остваривање циљева ове повеље, што укључује – где је то потребно, успостављање механизма за развој и координацију спорта.

2. Развој духа волонтеризма и покретљивости у спорту треба да буде подржан, посебно кроз подршку раду волонтерских спортских организација.
3. Волонтерске спортске организације имају право да установе аутономан процес одлучивања, у складу са законом. Како владе тако и спортске организације треба да признају потребу за међусобним признавањем њихових одлука.
4. Спровођење неких од одредаба ове повеље може бити поверено владиним или невладиним спортским органима или спортским организацијама.
5. Спортске организације треба подстицати на постизање корисних договора, како међусобно, тако и са другим потенцијалним партнерима као што је комерцијални сектор, медија итд., уз старање да не дође до експлоатације спорта или спортиста.

Члан 4.

Капацитети и активности

1. Не сме бити дозвољена било каква дискриминација на основу пола, расе, боје, језика, вере, политичког или другог става, националног или социјалног порекла, везе са националном мањином, имовине, рођења или другог статуса у погледу могућности приступа спортским капацитетима или учешћа у спортским активностима.
2. Потребно је предузети мере како би се обезбедило да сви грађани имају прилику да се баве спортом, и, где је то потребно, треба предузети додатне мере како би се младим талентованим људима, али и хендикепираним и инвалидима, било појединцима или групама омогућило да ефикасно користе ту могућност.
3. Будући да ниво бављења спортом у одређеној мери зависи од броја, разноврсности и доступности потребних спортских капацитета, њихово опште планирање биће прихваћено као надлежност јавних власти. Спектар свеукупних капацитета који ће постојати зависиће од јавних, приватних, пословних и других капацитета који постоје. Одговорни ће водити рачуна о националним, регионалним и локалним потребама и спровести мере чији је циљ обезбеђивање доброг управљања капацитетима и њихово безбедно и потпуно коришћење.
4. Власници спортских капацитета треба да предузму одговарајуће кораке како би омогућили хендикепираним особама, укључујући оне са физичким или менталним недостацима, приступ тим капацитетима.

Члан 5.

Изградња темеља

Потребно је предузети одговарајуће кораке у циљу развоја физичке спремности и стицања основних спортских вештина, као и подстицања младих људи да се баве спортом, а посебно:

- 1) старањем да програми и капацитети за спорт, рекреацију и физичко образовање буду доступни свим ученицима, и да се за ту сврху одваја потребно време;
- 2) старањем о обучавању квалификованих школских наставника за ту област;
- 3) старањем о постојању одговарајућих могућности за наставак бављења спортом након завршетка обавезног школовања;
- 4) подстицањем развоја одговарајућих веза између школа или других образовних институција, школских спортских клубова и локалних спортских клубова;
- 5) олакшавањем и развојем коришћења спортских капацитета од стране школа и локалне заједнице;
- 6) подстицањем климе у којој родитељи, наставници, тренери и лидери стимулишу младе људе да редовно практикују физичко вежбање;
- 7) омогућавањем образовања из спортске етике, од нивоа основних школа надаље.

Члан 6.

Развијање учешћа

1. Бављење спортом, било у сврху одмора и рекреације, унапређивања здравља, било ради унапређивања сопствених резултата, промовисаће се у свим сегментима популације кроз пружање одговарајућих услова и програма свих врста, обезбеђивање квалификованих инструктора, лидера или «аниматора».
2. Охрабривање пружања могућности за бављење спортом на радном месту сматраће се интегралним делом уравнотежене спортске политике.

Члан 7.

Унапређивање резултата

Бављење спортом на вишим нивоима биће подржано и подстакнуто на одговарајуће и посебне начине, у сарадњи са релевантним спортским организацијама. Подршка ће покривати подручја попут као што су препознавање талената и саветовање; пружање одговарајућих услова; развој бриге и подршке кроз спортску медицину и спортску науку; охрабривање тренирања уз примену научних метода, едукација за тренере и друге лидерске функције; помоћ клубовима у обезбеђивању постојања одговарајућих структура и такмичарских екипа.

Члан 8.

Подршка елитном и професионалном спорту

1. Методи пружања одговарајуће непосредне или посредне подршке спортистима и спортисткињама које показују изузетне спортске квалитете биће развијани у сарадњи са спортским организацијама, како би им се (спортистима и спортисткињама) омогућио пун развој њихових спортских и људских капацитета, уз пуно поштовање њихове лич-

ности и физичког и моралног интегритета. Таква подршка ће подразумевати елементе везане за препознавање талента, уравнотежено образовање за време боравка у институцијама које се баве тренингом и лако интеграцију у друштво кроз развој могућности за запошљавање током и након спортског врхунца.

2. Организација и управљање професионалним спортом биће промовисани преко одговарајућих надлежних тела. Лица која се спортом баве професионално имаће одговарајући друштвени статус и заштиту, као и етичку одбрану од свих облика искоришћавања.

Члан 9.

Људски ресурси

1. Биће подржан развој тренинг-курсева које ће држати одговарајуће организације, и који ће водити до диплома и квалификација које покривају све аспекте промоције спорта. Такви курсеви треба да одговарају потребама учесника у различитим врстама и нивоима спорта и рекреације, и да буду погодни како за професионални, тако и волонтерски рад (лидери, тренери, управници, делегати, доктори, архитекте, инжењери итд.).
2. Учесници у вођењу или надгледању спортских активности треба да имају одговарајуће квалификације, при чему посебну пажњу треба да поклањају заштити безбедности и здравља људи под њиховом контролом.

Члан 10.

Спорт и одржив развој

Обезбеђивање и унапређивање људског физичког, друштвеног и менталног благостања из генерације у генерацију захтева да спортске активности, укључујући оне у градским, природним и воденим подручјима буду усклађене са ограниченим ресурсима планете, и практиковане у складу са принципима одрживог развоја и уравнотеженог управљања околином. То укључује:

- 1) узимање у обзир природе и вредности природне средине у физичком планирању и изградњи спортских капацитета;
- 2) подржавање и стимулисање спортских организација у њиховим напорима да очувају природу и околину;
- 3) повећавање људског знања и свести о односима између спорта и оправданог развоја, као и њиховог разумевања природе.

Члан 11.

Информације и истраживања

Биће развијане одговарајуће структуре и средства за сакупљање и дистрибуцију релевантних информација о спорту на локалним, националним и међународним нивоима. Научна истраживања свих аспеката спорта ће бити помагана. Биће обављене потребне радње за ширење и размену таквих ин-

формација и резултата таквих истраживања на најпогоднијем нивоу - локално, регионално, национално или интернационално.

Члан 12.

Финансирање

Одговарајућа подршка и ресурси из јавних фондова (на централном, регионалном и локалним нивоима) биће доступни за остваривање циљева и сврхе ове повеље. Треба да буде подстакнута комбинована јавна и приватна финансијска подршка спорту, укључујући и сопствено приходавање спортског сектора у циљу стицања средстава потребних његовом даљем развоју.

Члан 13.

Домаћа и међународна сарадња

1. Уколико већ не постоје, биће развијене одговарајуће структуре за правилну координацију развоја и промоције спорта између различитих јавних органа и агенција које се баве питањима спорта и јавног и добровољног сектора на централним, регионалним и локалним нивоима у циљу испуњавања циљева ове повеље. Таква координација ће узимати у обзир остала подручја процеса политичког одлучивања и планирања, као што су образовање, здравље, јавне службе, градско и сеоско планирање, животна околина, уметност и друге службе за организовање слободног времена, и осигурати да спорт буде саставни део друштвено-културног развоја.
2. Сарадња на европском и међународном нивоу такође је неопходна за испуњавање циљева ове повеље.

КОДЕКС СПОРТСКЕ ЕТИКЕ

Препорука бр. Р (92) 14 РЕВ Комитета министара Савета Европе државама чланицама о ревидираном Кодексу спортске етике

(Усвојена од стране Комитета министара 24. септембра 1992. на 480. састанку заменика министара и ревидирана на њиховом 752. састанку 16. маја 2001. године)

Комитет министара, на основу Члана 15.6 Статута Савета Европе,

Полазећи од тога да је циљ Савета Европе постизање већег јединства међу својим члановима ради очувања и остваривања идеала и принципа из заједничког културног наслеђа и подстицања њиховог економског и културног напретка;

У жељи да се спорт развија у духу Европске спортске повеље,

Свестан притисака којима савремено друштво излаже спорт, попут трке за успехом, потребе за «звездама» и изложености мас-медијима,

Уверен у неопходност потребе да спортистима и спортисткињама обезбеди систем вредности који ће их оспособити за доношење одговорних одлука у ситуацијама када су суочени са таквим притисцима,

Уверен да ће учвршћивање принципа из Кодекса у школске програме и политике спортских организација повољно утицати на став спортиста и опште публике према спорту,

Желећи да допуни Препоруку бр. Р (92) 13 о Европској спортској повељи ставовима о етичким принципима у спорту,

Узимајући у обзир да су европски министри спорта, састајући се на Родосу на њиховој 7. Конференцији (1992.), под насловом «Кодекс спортске етике» усвојили такве принципе,

Препоручује Владама држава чланица:

- да дају пуну подршку Кодексу спортске етике, онако како је он изложен у Додатку ове препоруке;
- да дистрибуирају Кодекс на сопственом језику међу домаћим спортским организацијама и да подстакну његову дистрибуцију међу припадницима свих одговарајућих циљних група, посебно оним који раде са младима;
- да подстакну органе одговорне за школско и ваншколско образовање да принципе изложене у Кодексу укључе у програм физичког образовања;
- да подстакну регионалне, националне и међународне спортске организације да при развоју сопствених пројеката усмерених ка

учвршћивању спортске етике узму у обзир и принципе наведене у Кодексу.

Налаже Генералном секретару да ову препоруку достави:

- владама држава потписница Европске културне конвенције које нису чланови Савета Европе;
- међународним организацијама и међународним спортским организацијама.

Додатак Препоруци бр. Р (92) 14 рев.

КОДЕКС СПОРТСКЕ ЕТИКЕ

ФЕР-ПЛЕЈ – ПОБЕДНИЧКИ ПУТ

Циљеви

Основни принцип Кодекса спортске етике је да су етички обзир који воде фер-плеју саставни, а не опциони чиниоци свих спортских активности, спортских политика и управљања, и да се примењују на све нивое способности и ангажованости, убрљајући ту како рекреативни тако и такмичарски спорт.

Кодекс представља здрав етички оквир за борбу против притисака модерног друштва који, како се чини, подривају традиционалне основе спорта – темеље изграђене на фер-плеју и спортском духу, као и на волонтеристичким принципима.

Првенствена брига и пажња припада фер-плеју за децу и младе, с обзиром на чињеницу да су данашња деца и млади сутрашњи одрасли учесници и спортске звезде. Кодекс је такође упућен институцијама и одраслима који имају непосредан или посредан утицај на бављење спортом и учешће младих људи у спорту.

Кодекс прихвата концепт права деце и младих да се баве спортом и уживају у томе, као и одговорност институција и одраслих да промовишу фер-плеј и осигурају да се наведена права поштују.

ДЕФИНИСАЊЕ ФЕР-ПЛЕЈА

Фер-плеј се дефинише као пуно више од играња по правилима. Он обухвата концепте пријатељства, поштовања за друге и сталног играња у добром духу. Фер-плеј се дефинише као начин размишљања, не само начин понашања. Обухвата питања везана за укидање варања, некоректне колегијалности, допинга, насиља (физичког и вербалног), сексуалног злостављања и злоупотребе деце, младих људи и жена, искоришћавања, неправедних шанси, претеране комерцијализације и корупције.

Фер-плеј је позитиван концепт. Спорт је друштвена и културна активност која, када се практикује коректно, обогаћује друштво и пријатељство међу народима. Спорт је такође индивидуална активност која, када се упражњава на прави начин, нуди шансу за самоспознају, изражавање личности и њено испуњавање; лична достигнућа, стицање вештина и демонстрирање способности; социјалну интеракцију, уживање, добро здравље и добробит. Спорт, са великим бројем клубова и лидера који раде волонтерски, промовише ангажованост и друштвену одговорност. Уз то, одговорно учешће у неким активностима може помоћи промоцији бриге за животну околину.

ОДГОВОРНОСТ ЗА ФЕР-ПЛЕЈ

Ангажовање и учешће у спорту међу децом и младима дешава се у оквиру шире социјалне структуре. Потенцијалне користи од спорта за друштво и појединца могу бити максималне само тамо где се фер-плеј са своје периферне позиције премести у центар пажње. Највећи значај фер-плеју морају придавати они који, непосредно или посредно, утичу на спортска искуства деце и младих и промовишу их. То обухвата:

- Владе: на свим нивоима, укључујући и агенције које раде са владама. Они који су укључени у област обавезног образовања имају посебну одговорност.
- Спортске и са спортом повезане организације, укључујући спортске федерације и управна тела; удружења физичког образовања, тренерске агенције и институте, медицинске и фармаколошке коморе и медије. Комерцијални сектор, укључујући произвођаче спортске опреме, продавце и маркетиншке агенције, такође је одговоран за промоцију фер-плеја.
- Појединце, укључујући родитеље, наставнике, тренере, судије, делегате, спортске лидере, управнике, новинаре, докторе и фармацеуте; спортске идоле који су достигли ниво спортског савршенства и славе, оне који раде на волонтерском или професионалном основу. Појединци такође могу имати своје одговорности као гледаоци.

Свака од наведених институција или група појединаца има своју одговорност и улогу. Овај Кодекс спортске етике обраћа се њима. Он ће бити ефикасан само уколико су сви који се баве спортом спремни да преузму одговорности прецизиране Кодексом.

ВЛАДЕ

Владе имају следеће одговорности:

- да подстичу усвајање високих етичких стандарда у свим сегментима друштва у којима спорт функционише.
- Да стимулишу и подржавају оне организације и појединце који су у свом спортском раду демонстрирали здраве етичке принципе.

- Да подстакну образовну професију да промоцију спорта и фер-плеја учини централним делом програма физичког образовања.
- Да подрже иницијативе усмерене ка промоцији фер-плеја у спорту, посебно међу младима, и подстакну институције да фер-плеј учине главним приоритетом свога рада.
- Да подстакну истраживања, национална и међународна, која повећавају наше разумевање комплексних питања која се тичу учешћа младих у спорту, и која идентификују елементе лошег понашања као и шансе за промоцију фер-плеја.

СПОРТСКЕ И СА СПОРТОМ ПОВЕЗАНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Спортске и са спортом повезане организације имају следеће одговорности:

У давању правог контекста фер-плеју

- да објаве јасна упутства о томе шта се сматра етичким или неетичким понашањем и да осигурају примену доследних и одговарајућих награда и/или санкција.
- Да обезбеде да се све одлуке доносе у сагласности са Кодексом етике за конкретан спорт, који је заснован на Европском кодексу.
- Да у оквиру свог домена, путем кампања, награда, образовног материјала и шанси за усавршавање повећавају свесност о фер-плеју. Такође морају пратити и вредновати дејства таквих иницијатива.
- Да установе системе који, поред успеха на такмичењу, награђују фер-плеј и лична достигнућа на том плану.
- Да помогну и подрже медије у циљу њихове промоције доброг понашања.

При раду са младима,

- Да осигурају да систем такмичења узима у обзир посебне потребе деце у развоју и да даје могућности за градацију бављења спортом – од рекреативног до високо такмичарског.
- Да подстакну модификацију спортских правила у циљу испуњавања потреба врло младих и незрелих, и да нагласак ставе на фер-плеј уместо на такмичарски успех.
- Да обезбеде мере заштите, у контексту свеукупног оквира подршке и заштите деце, младих и жена, како за заштиту наведених група од сексуалног злостављања и злоупотребе, тако и за спречавање искоришћавања деце, посебно оне која показују изразите способности.
- Да осигурају да сви у организацији, или повезани са њом, а који су одговорни за децу и младе буду на одговарајућем нивоу квалификовани да се њима баве, тренирају их или образују, а посебно да разумеју биолошке и психолошке промене везане за њихово сазревање.

ПОЈЕДИНЦИ

Појединци имају следеће одговорности:

Лично понашање

- Да се понашају на начин који даје добар пример и представља позитиван модел понашања за децу и младе; да на било који начин не награђују, лично практикују, или другима толеришу нефер игру, те да против лошег понашања примене одговарајуће санкције.
- Да обезбеде да њихов лични ниво обучености и квалификација одговара потребама деце, током њиховог кретања кроз разне фазе привржености спорту.

У раду са младима,

- Да на прво место стављају здравље, безбедност и добробит детета или младог спортисте, и да осигурају да те вредности буду испред победничких стремљења или репутације школе, клуба, тренера или родитеља.
- Да обезбеде спортско искуство код деце које ће подстицати приврженост здравој физичкој активности током целог њиховог живота.
- Да се према деци не понашају само као према «малим одраслима», већ да буду свесни физичких и психолошких промена које се дешавају приликом сазревања, и утицаја тих промена на њихов спортски учинак.
- Да детету не намећу очекивања која нису у сразмери са његовом могућношћу да их испуни.
- Да задовољство учествовања учине приоритетом, и никад не примене неприличан притисак који се супротставља праву детета да само одлучује о томе да ли ће у спорту учествовати.
- Да се подједнако интересују за мање талентоване и талентоване, као и да, поред уочљивијег такмичарског успеха, истакну и награде субјективни ниво достигнућа и стицања вештина.
- Да подстакну децу да развијају сопствене игре са сопственим правилима, да поред улоге учесника преузимају и улоге тренера, делегата и судија; да развијају сопствене награде и казне за фер или нефер игру; да преузимају личну одговорност за своје поступке.
- Да детету, младој особи и породици дају што је могуће више информација које ће осигурати њихову свест о могућим ризицима и предностима постизања високог спортског нивоа.

ЗАКЉУЧАК

Фер-плеј је основни и централни чинилац успешне промоције, развоја и бављења спортом. Кроз фер-плеј побеђују појединац, спортске организације и друштво у целини. Сви имамо одговорност да промовишемо ФЕР-ПЛЕЈ – ПОБЕДНИЧКИ ПУТ.

ЕВРОПСКА ПОВЕЉА О СПОРТУ ЗА СВЕ

Резолуција (76) 41 о принципима политике спорта за све

(усвојена од стране Комитета министара Савета Европе, 24. септембра 1976.)

Комитет министара,

Полазећи од тога да је циљ Савета Европе постизање већег јединства међу својим члановима у циљу очувања и остваривања идеала и принципа из заједничког културног наслеђа и подстицања њиховог економског и друштвеног напретка, посебно праћењем заједничких смерница усмерених ка заштити и промоцији европске културе;

Подсећајући на Препоруку 588 (1970) Саветодавне скупштине о развоју спорта за све и стварању координативних структура, и Препоруку 683 (1972) о Европској повељи о спорту за све;

Свестан различитих доприноса које спорт може дати личном и друштвеном развоју кроз креативне активности и рекреацију, као и човекове потребе за физичким вежбањем ради свог физичког и менталног благостања;

Признајући универзалну природу спорта и његову посебну вредност у свету који се брзо мења и који се, с једне стране, карактерише повећаним слободним временом, а с друге урбанизацијом и технолошким развојем који тежи да одвоји човека од његове природне средине;

Наглашавајући да се концепт спорта за све, први пут формулисан 1966. године у Савету Европе ради промоције културног развоја, односи на политику која тежи да прошири користи спорта на што је могуће више људи;

Истичући општу природу овог концепта који сагледава спорт у мноштву његових облика, од рекреативне физичке активности до такмичења највиших нивоа;

Констатујући да спорт за све поставља проблеме који у искључиво националним оквирима не могу бити решени на задовољавајући начин;

Настављајући у истом смислу, да би формулисање заједничких принципа омогућило прогресивно усаглашавање националних политика;

Поздрављајући посао на установљавању заједничких принципа који су већ обавили Савет за културну сарадњу и друга међународна тела;

Подсећајући се Конференције европских министара спорта, одржане у Бриселу (1975);

Сматрајући да би текст у коме се дефинишу такви принципи, како је дат на Конференцији европских министара спорта под насловом «Европска повеља о спорту за све», могао представљати заједничку основу за деловање влада и других заинтересованих власти,

Препоручује владама чланица:

1. Да своје националне политике, колико је то могуће, заснују на принципима садржаним у «Европској повељи о спорту за све», датој у додатку ове резолуције;
2. да дистрибуирају «Повељу» међу заинтересованим особама и телима на својој територији што је шире могуће.

Додатак

ПРИНЦИПИ ПОЛИТИКЕ СПОРТА ЗА СВЕ

(Дефинисани на Конференцији европских министара спорта, одржаној у Бриселу (1975), под насловом «Европска повеља о спорту за све»

Члан 1.

Свако има право да се бави спортом.

Члан 2.

Спорт се подстиче као важан чинилац људског развоја и даје му се одговарајућа подршка из јавних фондова.

Члан 3.

Спорт је, као чинилац друштвено-културног развоја, повезан на локалним, регионалним и националним нивоима са осталим подручјима политичког одлучивања и планирања, као што су образовање, здравље, јавне службе, градско и сеоско планирање, очување вредности, уметност и разонода.

Члан 4.

Свака влада ће поспешивати сталну и ефективну сарадњу јавних органа и волонтерских организација и подстицаће установљивање националног механизма за развој и координацију спорта за све.

Члан 5.

Трагаће се за методима заштите спорта и спортиста од експлоатације ради политичке, комерцијалне или финансијске користи, и од понижавајућих поступака и злоупотребе, укључујући некоректну употребу дрога.

Члан 6.

Будући да ниво бављења спортом у одређеној мери зависи од броја, разноврсности и доступности потребних спортских капацитета, њихово опште планирање биће прихваћено као надлежност јавних власти, узимаће у обзир локалне, регионалне и националне потребе и обухватаће мере осмишљене у циљу потпуног искоришћења нових и већ постојећих капацитета.

Члан 7.

Биће донете мере, укључујући законске где је то погодно, у циљу омогућавања приступа отвореној природи и воденим површинама у сврхе рекреације.

Члан 8.

У сваком програму спортског развоја биће призната потреба за квалификованим кадром на свим нивоима административног и техничког управљања, лидерства и тренинга.

ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА - извод

Члан 11.

Слобода окупљања и удруживања

1. Свако има право на слободу мирног окупљања и слободу удруживања с другима, укључујући право да оснива синдикат и учлањује се у њега ради заштите својих интереса.

2. За вршење ових права неће се постављати никаква ограничења, осим оних која су прописана законом и неопходна у демократском друштву у интересу националне безбедности или јавне безбедности, ради спречавања нереда или криминала, заштите здравља или морала, или ради заштите права и слобода других. Овим се чланом не спречава законито ограничавање вршења ових права припадницима оружаних снага, полиције или државне управе.

Члан 14.

Забрана дискриминације

Уживање права и слобода предвиђених у овој Конвенцији обезбеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, веза с неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус.

Члан 17.

Забрана злоупотребе права

Ништа у овој Конвенцији не може се тумачити тако да подразумева право било које државе, групе или лица да се упусте у неку делатност или изврше неки чин који је усмерен на поништавање било ког од наведених права и слобода или на њихово ограничавање у већој мери од оне која је предвиђена Конвенцијом.

Члан 18.

Границе коришћења ограничења права

Ограничења наведених права и слобода која су дозвољена овом Конвенцијом неће се примењивати ни у које друге сврхе сем оних због којих су прописана.

Ова Конвенција је у нашој земљи ратификована ЗАКОНОМ О РАТИФИКАЦИЈИ ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА, ИЗМЕЊЕНЕ У СКЛАДУ СА ПРОТОКОЛОМ БРОЈ 11, ПРОТОКОЛА УЗ КОНВЕНЦИЈУ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА, ПРОТОКОЛА БРОЈ 4 УЗ КОНВЕНЦИЈУ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА КОЈИМ СЕ ОБЕЗБЕЂУЈУ ИЗВЕСНА ПРАВА И СЛОБОДЕ КОЈИ НИСУ УКЉУЧЕНИ У КОН-

ВЕНЦИЈУ И ПРВИ ПРОТОКОЛ УЗ ЊУ, ПРОТОКОЛА БРОЈ 6 УЗ КОНВЕНЦИЈУ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА О УКИДАЊУ СМРТНЕ КАЗНЕ, ПРОТОКОЛА БРОЈ 7 УЗ КОНВЕНЦИЈУ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА, ПРОТОКОЛА БРОЈ 12 УЗ КОНВЕНЦИЈУ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА И ПРОТОКОЛА БРОЈ 13 УЗ КОНВЕНЦИЈУ ЗА ЗАШТИТУ ЉУДСКИХ ПРАВА И ОСНОВНИХ СЛОБОДА О УКИДАЊУ СМРТНЕ КАЗНЕ У СВИМ ОКОЛНОСТИМА („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 9/2003, 5/2005 и 7/2005 - испр.)

ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА ПРОТИВ ДОПИНГОВАЊА У СПОРТУ

Усвојена 16. новембра 1989. године у Стразбуру

(Укупно 49 држава, укључујући и Србију, је до септембра 2007. године ратификовало ову Конвенцију. Од држави чланица Савета Европе само Малта и Молдавија нису ратификовале Конвенцију)

Државе чланице Савета Европе, остале државе потписнице Конвенције о европској културној сарадњи и остале државе потписнице овог документа;

Сматрајући да је циљ Савета Европе да постигне јединство међу чланицама ради очувања и унапређења идеала и начела који су њихово заједничко наслеђе и олакшавања њиховог економског и друштвеног напретка;

Свесне чињенице да спорт треба да игра значајну улогу у заштити здравља, у моралном и физичком васпитању и образовању и у унапређењу међународног разумевања;

Забринуте због све веће употребе средстава и метода за допинговање од стране спортиста у свим спортовима и због последица по здравље за учеснике и за будућност спорта;

Имајући у виду да овај проблем угрожава етичке принципе и васпитне вредности садржане у Олимпијској повељи, Међународној повељи о спорту и физичком образовању УНЕСКО-а и Резолуцији Министарског комитета Савета Европе бр. (76)41 познате као „европска повеља - спорт за све“;

Имајући у виду прописе против допинговања, политику и декларације које су усвојиле међународне спортске организације;

Свесне да јавни органи и добровољне спортске организације имају такође додатни задатак да се боре против допинговања у спорту, посебно да на основу принципа фер-плеја обезбеде правилно вођење спортских манифестација и заштиту здравља учесника;

Свесне да ти органи и организације морају заједнички радити у том циљу на свим одговарајућим нивоима;

Подсећајући на резолуције о допинговању које је усвојила Конференција европских министара одговорних за спорт, а посебно на резолуцију бр. 1 која је усвојена на Шестој конференцији 1989. године у Рејкјавику;

Подсећајући да је Министарски комитет Савета Европе већ усвојио резолуцију бр. (67)12 о допинговању атлетичара, препоруку бр. Р(79)8 о допинговању у спорту, препоруку бр. Р(84)19 о Европској повељи против допинговања у спорту и препоруку бр. Р(88)12 о успостављању контроле допинговања без упозорења, изван спортских такмичења;

Подсећајући на препоруку бр. 5 о допинговању која је 1988. године усвојена у Москви на Другој међународној конференцији министара и висо-

ких функционера одговорних за спорт и физичко образовање, коју је организовао УНЕСКО;

Решене да поведу даљу и појачану заједничку акцију ради смањења и коначног елиминисања практичних мера садржаних у тим инструментима;

Сагласиле су се о следећем:

Члан 1.

Циљ Конвенције

Ради смањења и коначног елиминисања допинговања из спорта, чланице се обавезују да у оквирима својих уставних одредаба предузму потребне кораке у циљу примене одредаба Конвенције.

Члан 2.

Дефиниција и делокруг Конвенције

1. За сврхе ове конвенције:

(а) израз „допинговање у спорту“ означава прописивање спортисти-ма или коришћење од стране спортиста фармаколошких врста средстава или метода за допинговање;

(б) израз „фармаколошке врсте средства или метода за допинговање“ означава у контексту доле наведене тачке 2 оне врсте средстава или метода за допинговање које су одговарајуће међународне спортске организације забраниле и које се налазе на листама које је одобрила група за праћење у складу са условима из члана 11.1.б;

(ц) израз „спортисти“ означава лица која редовно учествују у организованим спортским активностима.

2. Док Група за праћење у складу са условима из члана 11.1.б. не одобри листу забрањених фармаколошких врста, средстава и метода за допинговање, примењиваће се листа у додатку ове конвенције.

Члан 3.

Координација на националном плану

1. Чланице координирају политику и акције владиних органа и других јавних тела за борбу против допинговања у спорту.

2. Оне обезбеђују практичну примену ове конвенције, а посебно испуњавање обавеза из члана 7, поверавањем, где је то потребно, спровођења неких одредаба Конвенције одређеном владином или невладином спортском органу или спортској организацији.

Члан 4.

Мере за ограничење доступности и употребе забрањених средстава и метода допинговања

1. Чланице усвајају, где је то потребно, законодавство, прописе или административне мере за ограничење доступности (укључујући одредбе о кон-

троли кретања, поседовања, увоза, дистрибуције и продаје), као и употребу забрањених средстава и метода допинговања, а посебно анаболичких стероида.

2. У том циљу, чланице или, где је то потребно, одговарајуће невладине организације уводе критеријум за доделу јавне новчане помоћи спортским организацијама за ефикасно примењивање прописа против допинговања.

3. Поред тога, чланице:

(а) помажу својим спортским организацијама да финансирају контролу и анализе допинговања, или директно новчаном помоћи или дотацијама, или признавањем трошкова за такву контролу и анализу при одређивању укупне новчане помоћи или дотације које се додељују тим организацијама;

(б) предузимају одговарајуће мере за ускраћивање новчане помоћи из јавних средстава за припреме појединих спортиста који су суспендовани због допинговања у спорту, за време трајања суспензије;

(ц) подстичу и, где је потребно, олакшавају обављање контроле допинговања од стране њихових спортских организација, коју траже надлежне међународне спортске организације за време или изван спортских такмичења, и

(д) подстичу и олакшавају преговоре спортских организација о споразумима којима се дозвољава да њихови чланови буду тестирани у другим земљама од стране прописно овлашћених тимова за контролу допинговања.

4. Чланице задржавају право да прописе против допинговања и организовање контроле допинговања усвоје на своју сопствену иницијативу и на своју одговорност, који ће бити у складу са одговарајућим принципима Конвенције.

Члан 5.

Лабораторије

1. Свака чланица се обавезује:

(а) да оснује или да олакша оснивање једне лабораторије или више лабораторија за контролу допинговања погодних за разматрање акредитација према критеријумима које су усвојиле одговарајуће међународне спортске организације и које је одобрила група за праћење сходно условима из члана 11.1.б, или

(б) да помогне својим спортским организацијама да им се омогући приступ таквој лабораторији на територији друге чланице.

2. Ове лабораторије ће се подстицати:

(а) да предузимају одговарајућу акцију на запошљавању, узимању у сталну службу, обучавању и преквалификацији квалификованог особља;

(б) да раде на одговарајућим истраживачким и развојним програмима у вези са средствима и методама допинговања који се користе или се сматра да се користе за допинговање у спорту и у вези са аналитичком биохеми-

јом и фармакологијом, ради бољег разумевања ефеката које разне супстанце имају на људско тело и њихове последице за резултате атлетичара;

(ц) да без одлагања објаве и дистрибуирају нове податке на основу својих истраживања.

Члан 6. Образовање

1. Чланице се обавезују да израде и спроведу, где је то потребно, у сарадњи са односним спортским организацијама и са средствима јавног информисања, образовне програме и информативне кампање у којима ће се наглашавати опасности које допинговање има за здравље и штету коју наноси етичким вредностима спорта. Овакви програми и кампање намењени су како младима у школама и спортским клубовима и њиховим родитељима тако и одраслим спортистима, спортским функционерима и тренерима. За оне који се баве медицином, у таквим образовним програмима наглашава се поштовање медицинске етике.

2. Чланице се обавезују да, у сарадњи с надлежним регионалним, националним и међународним спортским организацијама, подстичу и унапређују истраживања путева и начина за изналажење научно заснованих физиолошких и психолошких програма тренирања који поштују интегритет људске личности.

Члан 7.

Сарадња са спортским организацијама на предузимању мера

1. Чланице се обавезују да подстичу своје спортске организације, а преко њих и међународне спортске организације, да формулишу и примењују све одговарајуће мере против допинговања у спорту које су у њиховој надлежности.

2. У том циљу оне подстичу своје спортске организације да разјасне и ускладе своја права, обавезе и дужности посебно усклађивањем:

(а) прописа против допинговања на основу прописа усаглашених од стране надлежних међународних спортских организација;

(б) листа забрањених фармаколошких врста средстава и метода на основу листа о којима су се сагласиле одговарајуће међународне спортске организације;

(ц) поступка за контролу допинговања;

(д) дисциплинских поступака, уз примену договорених међународних принципа правде и обезбеђујући поштовање основних права осумњичених спортиста; ови принципи обухватају:

и) прављење разлике између органа који пријављују прекршај и дисциплинских органа,

ии) право таквих лица на правично саслушање, помоћ или заступника,

иии) јасне и извршне одредбе у вези са жалбама на евентуалне пресуде;

е) поступка за доношење ефикасних казни против функционера, лекара, ветеринара, тренера, физиотерапеута и осталих службених или помоћних лица која крше прописе против допинговања спортиста:

ф) поступка за узајамно признавање суспензија и других казни које изрекну друге спортске организације истој земљи или у другим земљама.

3. Поред тога, чланице ће подстицати своје спортске организације да:

(а) уведу контролу допинговања у ефикасном обиму не само уз претходно упозорење већ и без таквог упозорења, у свако прикладно време изван спортских такмичења да се та контрола врши на исти начин за све спортисте и где је то могуће, по принципу случајног избора лица за тестирање и поновно тестирање;

(б) преговарају са спортским организацијама других земаља о споразумима који би спортистима који тренирају у другим земљама омогућили да их тестирају прописно овлашћени тимови за контролу допинговања у тој земљи;

(ц) разјасне и усклађују прописе о критеријумима које спортисти морају да испуне за учешће у спортским манифестацијама, укључујући критеријуме против допинговања;

(д) унапређују активно учешће самих спортиста у борби међународних спортских организација против допинговања;

(е) у потпуности и ефикасно користе могућности које им се пружају за анализу допинговања у лабораторијама предвиђеним у члану 5 како за време тако и изван спортских такмичења;

(ф) проучавају научне методе тренинга и формулишу смернице за заштиту спортиста свих узраста које одговарају за одређени спорт.

Члан 8.

Међународна сарадња

1. Чланице тесно сарађују на питањима о којима је реч у овој конвенцији и подстичу сличну сарадњу својих спортских организација.

2. Чланице се обавезују:

(а) да подстичу своје спортске организације да раде на начин којим се унапређује примена одредаба ове конвенције у свим одговарајућим међународним спортским организацијама у које су укључене, укључујући одбијање да ратификују захтеве за признавање светског или регионалног рекорда ако он није пропраћен аутентичним негативним резултатом контроле допинговања;

(б) да унапређују међусобну сарадњу радника у својим лабораторијама за контролу допинговања које буду основане или које раде сходно члану 5, и

(ц) да иницирају билатералну и мултилатералну сарадњу између својих одговарајућих агенција, органа и организација у том циљу, такође и на међународном плану, како је утврђено чланом 4.1.

3. Чланице које имају лабораторије које су основане или раде сходно члану 5 обавезују се да помогну другим чланицама у њиховом настојању да

стекну искуство, вештине и технике потребне за оснивање сопствених лабораторија.

Члан 9.

Пружање информација

Свака чланица доставља генералном секретару Савета Европе, на једном од званичних језика Европског савета, све релативне податке у вези са законодавним и осталим мерама које је предузела ради поступања у складу са условима Конвенције.

Члан 10.

Група за праћење

1. За сврхе ове конвенције, оснива се група за праћење.
2. Свака чланица може у групи за праћење имати једног или више представника. Свака чланица има један глас.
3. Сваку државу спомену у члану 14.1. која није чланица Конвенције може у Групи за праћење представљати посматрач.
4. Група за праћење може, на основу једногласне одлуке, позвати сваку државу која није чланица Европског савета нити Конвенције и сваку спортску или другу одговарајућу професионалну организацију да пошаље посматрача на један или на више њених састанака.
5. Групу за праћење сазива генерални секретар. Први састанак се одржава што је пре реално изводљиво, а у сваком случају у року од годину дана од дана ступања Конвенције на снагу. После тога састанци се одржавају по потреби, на иницијативу генералног секретара или неке чланице.
6. Кворум за одржавање састанка групе за праћење сачињава већина чланица.
7. Група за праћење држи затворене састанке.
8. Сходно одредбама Конвенције, Група за праћење формулише и усваја консензусом свој пословник.

Члан 11.

1. Група за праћење прати примену Конвенције. Посебно може:
 - (а) пратити одредбе Конвенције и разматрати потребу евентуалних измена;
 - (б) одобрити листу и све евентуалне ревизије листе фармаколошких врста средстава и метода за допинговање које су забраниле одговарајуће међународне спортске организације о којима је било речи у члану 2.1 и 2.2; такође и критеријуме за давање одобрења за рад лабораторијама, као и евентуалне ревизије које су горе наведене организације из члана 5.1. усвојиле; одређује датум када одговарајуће одлуке ступају на снагу;
 - (ц) одржати консултације са одговарајућим спортским организацијама;

(д) давати чланицама препоруке у вези с мерама које треба предузети ради примене Конвенције;

(е) давати препоруке о прикладним мерама за држање односних међународних организација и јавности у току о активностима које се спроводе у оквиру ове конвенције;

(ф) давати препоруке Министарском комитету о државама које нису чланице Савета Европе да буду позване да приступе Конвенцији;

(г) давати евентуалне предлоге за побољшање ефикасности Конвенције.

2. Ради обављања својих функција, Група за праћење може, на своју иницијативу, организовати састанке групе експерата.

Члан 12.

После сваког састанка, Група за праћење упућује Министарском комитету Савета Европе извештај о свом раду и о спровођењу Конвенције.

Члан 13.

Амандмани на чланове Конвенције

1. Амандмане на чланове ове конвенције могу предложити чланице, Министарски комитет Савета Европе или Група за праћење.

2. Сваки предлог амандмана генерални секретар упућује државама из члана 14 и свакој држави која је приступила или је позвана да приступи Конвенцији у складу са одредбама члана 16.

3. Сваки амандман који предложи чланице или Министарски комитет упућује се Групи за праћење најмање два месеца пре састанка на коме ће се амандман разматрати. Група за праћење подноси Министарском комитету своје мишљење о предложеном амандману, где то одговара, након консултација са одговарајућим спортским организацијама.

4. Министарски комитет разматра предложени амандман и евентуално мишљење које поднесе Група за праћење, а може и усвојити амандман.

5. Текст сваког амандмана који усвоји Министарски комитет у складу са тачком 4 овог члана упућује се чланицама на усвајање.

6. Сваки амандман усвојен у складу с тачком 4 овог члана ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од месец дана пошто генерални секретар буде обавештен од свих чланица о њиховом прихватању амандмана.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 14.

1. Ова конвенција је отворена за потписивање свим државама чланицама Савета Европе, другим државама чланицама Европске конвенције о културној сарадњи и државама које нису чланице, а које су учествовале у изради ове конвенције и које евентуално изразе спремност да се обавезу:

(а) потписом да ће је без резерве ратификовати, прихватити или одобрити или

(б) потписом који подлеже ратификацији, прихватању или одобрењу, а коме следи ратификација, прихватање или одобрење.

2. Ратификациони инструменти, инструменти о прихватању или одобрењу депонују се код генералног секретара.

Члан 15.

1. Конвенција ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од једног месеца од дана кад је пет држава, укључујући најмање четири државе чланице Савета Европе, изразило спремност да се обавезу Конвенцијом у складу са одредбама члана 14.

2. За све државе потписнице које накнадно изразе спремност да се обавезу овом конвенцијом, Конвенција ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од једног месеца од дана потписивања или депоновања ратификационог инструмента, инструмента о прихватању или одобрењу.

Члан 16.

1. После ступања ове конвенције на снагу, Министарски комитет Савета Европе, након консултација са чланицама, може позвати на приступање Конвенцији било коју државу која није чланица Европског савета одлуком донесеном већином гласова као што је предвиђено у члану 20 (д) Статута Савета Европе и једногласним избором представника држава уговорница које имају право на место у Министарском комитету.

2. За све државе које приступе Конвенцији, она ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од једног месеца од дана депоновања инструмента о приступању код генералног секретара.

Члан 17.

1. Свака држава може у тренутку потписивања или депоновања ратификационог инструмента, инструмента о прихватању, одобравању или приступању навести на којим територијама или територији се Конвенција примењује.

2. Свака држава може у било ком тренутку касније, изјавом упућеном генералном секретару, проширити примену Конвенције на било коју другу територију наведену у изјави. У односу на такву територију Конвенција ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од једног месеца од дана пријема такве изјаве од стране генералног секретара.

3. Свака изјава дата сходно двома претходним тачкама може у односу на сваку територију која се помиње у таквој изјави бити повучена обавештавањем генералног секретара. Таква одлука о повлачењу ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од шест месеци од дана пријема таквог обавештења од стране генералног секретара.

Члан 18.

1. Свака чланица може у свако доба отказати ову конвенцију обавештавањем генералног секретара.

2. Такво отказивање ступа на снагу првог дана месеца који следи након истека периода од шест месеци од дана пријема обавештења од стране генералног секретара.

Члан 19.

Генерални секретар обавештава чланице, друге државе чланице Европског савета, остале државе чланице Европске конвенције о културној сарадњи, државе које нису чланице а које су учествовале у изради ове конвенције и све државе које су приступиле или су позване да приступе Конвенцији:

- (а) о сваком потписивању у складу са чланом 14;
- (б) о депоновању сваког ратификационог инструмента, инструмента о прихватању, одобравању или приступању у складу са чл. 14 и 16;
- (ц) о датуму ступања на снагу ове конвенције у складу са чл. 15 и 16;
- (д) о свим евентуалним информацијама упућеним сходно одредбама члана 9;
- (е) о свим извештајима припремљеним у складу са одредбама члана 12;
- (ф) о свим евентуалним предлозима амандмана или амандманима који су усвојени у складу са чланом 13 и о датуму ступања тог амандмана на снагу;
- (г) о евентуалним изјавама датим сходно одредбама члана 17;
- (х) о сваком евентуалном саопштењу датом сходно одредбама члана 18 и о датуму ступања отказа на снагу;
- (и) о свим осталим евентуалним радњама, обавештењима или саопштењима у вези са овом конвенцијом.

У потврду чега су доле потписани, прописно овлашћени у ту сврху, потписали ову конвенцију.

Сачињено 16. новембра 1989. године у Стразбуру, у једном примерку на енглеском и француском језику, при чему су оба текста једнако веродостојна и депонују се у архиви Европског савета. Генерални секретар Европског савета доставља оверене примерке свакој држави чланици Европског савета, другим државама чланицама Европске конвенције о културној сарадњи, државама које нису чланице а које су учествовале у изради ове конвенције и свим државама које су евентуално позване да приступе Конвенцији.

(Закон о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту, „Сл. Лист СФРЈ - Међународни уговори, бр. 4/1991)

ДОДАТНИ ПРОТОКОЛ УЗ ЕВРОПСКУ КОНВЕНЦИЈУ ПРОТИВ ДОПИНГОВАЊА У СПОРТУ

Варшава, 12. септембар 2002.

(До септембра 2007. године укупно је 23 државе ратификовало Додатни протокол, а 9 држава га је потписало без завршене ратификације. Србија није ни потписала ни ратификовала овај Протокол)

Државе чланице овог Протокола уз Конвенцију против допинговања у спорту (ЕТС бр. 135) потписане у Стразбуру 16 новембра 1989 (у даљем тексту означена као „Конвенција“),

Сматрајући да би генерални договор о узајамном признавању анти-допинг контроле који се наводи у плановима 4.3.д и 7.3.б Конвенције повећао ефикасност тих контрола тиме сто би допринео усаглашавању, транспарентности и ефикасности постојећих као и будућих билатералних или мултилатералних споразума о допингу који се донесу, односно тиме сто би у случају када не постоји никакав споразум на том пољу, дао потребан ауторитет таквим контролама.

У жељи да прошире и оснаже примену одредби Конвенције,
Договорили су се како следи:

Члан 1.

Узајамно признавање контроле допинга

1. Имајући на уму одредбе чланова 3.2.д и 7.3.б Конвенције, чланице ће међусобно признати надлежност спортских или националних анти-допинг организација у вршењу допинг контрола на њиховим територијама, у сагласности са националним прописима земље домаћина, спортиста и спортисткиња који долазе из других чланица Конвенције. Резултати таквих контрола ће се истовремено доставити националним анти-допинг организацијама и националним спортским федерацијама спортиста и спортисткиња о којима се ради, националној анти-допинг организацији државе домаћина и међународној спортској федерацији.

2. Чланице ће предузети мере које су неопходне за спровођење таквих контрола, које могу представљати допуну мера које се предузимају на основу претходних билатералних или других посебних уговора. Како би се обезбедила усаглашеност са међународно признатим стандардима, спортске или националне анти-допинг организације морају одговарати ИСО стандардима квалитета за допинг контролу које признаје Група за надзор успостављена на основу члана 10 Конвенције.

3. На сличан начин чланице ће признавати надлежност Светске анти-допинг агенције (ВАДА) и осталих организација за контролу допинга које функционишу на основу њеног овлашћења, да врше контролу њихових спортиста и спортисткиња ван такмичења, и то на њиховој територији или на било

ком другом месту. Резултати тих контрола ће бити достављени националним анти-допинг организацијама спортиста и спортисткиња о којима се ради. Свака таква контрола мора се вршити у споразуму са спортским организацијама наведеним у члану 4.3.ц ове Конвенције и у складу са важећим прописима и одредбама националног права државе домаћина.

Члан 2.

Имплементација и примена Конвенције

1. Група за надзор успостављена на основу члана 10 Конвенције надгледаће примену и имплементирање Конвенције у односу на сваку чланицу. Надзор ће обављати екипа за процену чије чланове ће именовати Група за надзор. Чланови екипе за процену бираће се на основу њихове компетенције на пољу борбе против допинга.

2. Екипа за процену ће размотрити националне извештаје које су поднеле чланице о којима се ради и уколико је потребно посетиће место догађаја. На основу својих запажања о примени Конвенције, екипа ће групи за надзор поднети извештај о процени који ће садржати закључке и евентуалне препоруке. Извештај о процени мора бити јаван. Чланица о којој се ради има право да уложи примедбе на закључке екипе за процену, које ће чинити саставни део извештаја.

3. Национални извештаји ће се припремати и посете у сврху процене ће се обављати у складу са временским планом који је Група за надзор усвојила уз консултације са чланицама о којима се ради. Чланице треба да одобре посете екипе за процену и да своје националне органе подстичу да са њом у потпуности сарађују.

4. Оперативни поступци процењивања (укључујући ту и договорени временски план за процену имплементације Конвенције), посете и продужени надзор после њих биће конкретно одређени у правилима које усваја Група за надзор.

Члан 3.

Резерве

На одредбе овог протокола не могу се стављати никакве резерве.

Члан 4.

Изричито прихватање обавеза

1. Овај протокол отворен је за потписивање за државе чланице Савета Европе и за друге државе потписнице или чланице Конвенције, које свој пристанак да буду обавезане могу да изразе на следеће начине:

а. Потписивањем без резерве у погледу ратификовања, прихватања или одобрења, или

б. Потписивањем које подлеже ратификацији, прихватању или одобрењу, након којег следи ратификација, прихватање или одобрење.

2. Потписник Конвенције не може да потпише овај протокол без резерве у погледу ратификовања, прихватања или одобрења, нити може да депонује

инструмент ратификације, прихватања или одобрења уколико претходно или истовремено није изразио свој пристанак да буде обавезан Конвенцијом.

3. Инструменти ратификације, прихватања или одобрења треба да буду депоновани код Генералног секретара Савета Европе.

Члан 5.

Ступање на снагу

1. Овај протокол ступа на снагу првог дана у месецу који следи након истека тромесечног рока од датума када су пет држава чланица Конвенције изразиле свој пристанак да буде обавезане Конвенцијом у складу са одредбама члана 4.

2. За сваку државу која накнадно изјави свој пристанак да буде обавезана протоколом, он ће ступити на снагу првог дана месеца који следи након истека рока од три месеца од датума потписивања или депоновања инструментa ратификације, прихватања или одобрења.

Члан 6.

Приступање

1. Након отварања протокола за потписивање, свака држава која приступа Конвенцији може такође да приступи и овом протоколу.

2. Приступање се врши депоновањем инструментa приступања код генералног секретара Савета Европе, а ступа на снагу првог дана у месецу који следи након истека рока од три месеца од датума депоновања.

Члан 7.

Територијална примена

1. Свака држава може у време потписивања или приликом депоновања својих инструментa ратификације, прихватања, одобравања или приступања, да дефинише територију или територије на којима ће се Конвенција примењивати.

2. Свака држава може касније, било ког датума, изјавом упућеном генералном секретару Савета Европе да прошири подручје примене овог протокола на било коју другу територију коју наведе у изјави. У односу на ту територију Конвенција ће ступити на снагу првог дана у месецу који следи након истека рока од три месеца од датума када је генерални секретар примио изјаву.

3. Свака изјава дата у складу са претходна два параграфа може бити, у односу на било коју територију наведену у таквој изјави, повучена на основу саопштења упућеног генералном секретару Савета Европе. Такво повлачење постаје важеће првог дана у месецу који следи након истека рока од три месеца од датума када је генерални секретар примио саопштење.

Члан 8.

Отказивање

1. Свака чланица може у било које време да откаже овај протокол путем саопштења упућеног Генералном секретару Савета Европе.

2. Отказивање ступа на снагу првог дана у месецу који следи након истека рока од шест месеци након дана пријема саопштења од стране Генералног секретара.

Члан 9.

Нотификације

Генерални секретар Савета Европе дужан је да обавести државе чланице Савета Европе, остале државе потписнице или чланице Конвенције и сваку другу државу која је позвана да јој приступи о следећем:

- а. о сваком потписивању;
- б. о депоновању сваког инструмената ратификације, прихватања, одобрења или приступања;
- ц. о сваком датуму ступања на снагу овог протокола у складу са његовим члановима 5, 6 и 7;
- д. о сваком отказивању;
- е. о свакој другој радњи, саопштењу или комуникацији који се односе на ову Конвенцију;

Потврђујући ово, долепотписани, прописно за то овлашћени, потписали су овај протокол.

Сачињено у Варшави данас, 12 септембра 2002. године на енглеском и француском језику при чему су оба текста подједнако аутентична, у једном примерку који ће бити депоновани у архиви Савета Европе. Генерални секретар Савета Европе ће доставити оверене копије свакој држави чланици Савета Европе, другим државама које су потписнице или чланице Конвенције и свакој држави која је позвана да јој приступи.

ПРЕПОРУКА О МЕРАМА ЗА ОГРАНИЧАВАЊЕ ДОСТУПНОСТИ АНАБОЛИЧКИХ СТЕРОИДА (94/2)

Група за праћење примене Анти-допинг конвенције, на основу члана 11.1.д. Конвенције,

С обзиром на члан 4.1 Конвенције који прописује да ће «Стране донети, тамо где је то одговарајуће, законске прописе, правила или административне мере у циљу ограничавања доступности (укључујући одредбе о контроли промета, поседовања, увоза, дистрибуције и продаје) као и коришћења у спорту забрањених допинг супстанци и метода, а посебно анаболичких стероида»;

Забринути због широко раширене злоупотребе анаболичких--/андрогеничних стероида у скоро свим спортовима и на свим нивоима бављења спортом, у свим добима спортиста;

Подједнако забринути због још раширеније злоупотребе стероида у пара-спортским круговима и фитнес центрима зарад циљева који не морају нужно бити у вези са постизањем спортских резултата;

Полазећи од чињенице да таква злоупотреба представља изазов не само спортској етици већ и општем здрављу;

Схватајући да недопуштена дистрибуција анаболичких/андрогеничних стероида постаје све масовнија појава, што многе младе људе ставља у ризик и повећава штетне физиолошке и психолошке последице које су пратећа појава злоупотребе стероида;

Уверени у неопходност међународне сарадње у циљу смањивања злоупотребе стероида и недозвољене трговине њима;

Имајући на уму већ усвојене или предложене за усвајање прописе у странама потписницама Анти-допинг конвенције и другим државама за које је Конвенција од значаја,

Предлаже странама:

- (i) да обезбеде, тамо где такав оквир већ не постоји, ефикасну законодавну контролу набавке и промета анаболичких/андрогеничних стероида;
- (ii) да осигурају да та контрола обухвати неовлашћену производњу, увоз или извоз, дистрибуцију, трговину или промет производима који садрже наведене састојке; контрола такође треба да садржи одговарајуће одредбе против неовлашћеног поседовања;
- (iii) да осигурају одговарајући распон казни за наведена дела, имајући на уму природу и обим инкриминисане радње;
- (iv) да осигурају да се такве контроле и казне односе и на стероиде намењене за примену у ветеринарству, а који се примењују или се намеравају применити на човека;
- (v) да размотре могућност да се овлашћени произвођачи, дистрибутери, лекари, фармацеути и ветеринари обавезу на вођење одговарајућих података о количинама и промету стероида.

ПРЕПОРУКА О ЗАЈЕДНИЧКИМ ОСНОВНИМ ПРИНЦИПИМА ЗА НАЦИОНАЛНА ЗАКОНОДАВСТВА У ЦИЉУ СУЗБИЈАЊА ПРОМЕТА ДОПИНГ СРЕДСТАВА (2000/16)

(Усвојена од стране Комитета министара, 13. септембра 2000. године на 72. састанку заменика министара)

Комитет министара, на основу члана 15. б Статута Савета Европе,

Имајући у виду Резолуцију о «борби против допинга» усвојену на 9. конференцији европских министара спорта у Братислави, маја 2000. године,

Узимајући у обзир да члан 4. Анти-допинг конвенције (ЕТС 135) прописује да ће «Стране донети, тамо где је то одговарајуће, законске прописе, правила или административне мере у циљу ограничавања доступности (укључујући одредбе о контроли промета, поседовања, увоза, дистрибуције и продаје) као и коришћења у спорту забрањених допинг супстанци и метода, а посебно анаболичких стероида»;

Имајући на уму да је, с обзиром на наведени члан, Мониторинг група усвојила Препоруку (бр. 2/94) о мерама за ограничавање доступности анаболичких стероида, која је утицала на одговарајуће области законодавства више земаља;

С обзиром да су догађаји током последњих година показали да се промет и коришћење допинг супстанци не ограничава на анаболичке стероиде, већ обухвата и друге супстанце као што су еритропоетин и хормони раста;

С обзиром да је одлучујући фактор у борби против допинга политичка воља власти да усвоје и у пракси спроведу одговарајуће законске норме којима се идентификују одговорни, посебно они који контролишу мреже производње и дистрибуције допинг супстанци, и да се тај задатак, који превазилази оквир надлежности министара спорта, такође тиче полиције, царине и других органа власти;

Свесни да су владе одговорне за доношење нормативних аката који ће хармонизовати рад одговарајућих органа у складу са националним позитивним прописима о допингу као и поседовању и промету допинг средстава;

Прихватајући чињеницу да законске мере морају бити ефективно координисане;

Имајући у виду Студију Clearing House-а о законодавству и прописима о допингу у 42 државе;

Узимајући у обзир чињеницу да је неефикасност борбе против добављача забрањених супстанци делимично последица недостатка међународне координације на том пољу;

Стојећи на становишту да Анти-допинг конвенција и пратеће препоруке (посебно Препорука бр. 2/94 о мерама за ограничавање доступа анаболичким стероидима) представљају заједнички оквир за усвајање и стандардиза-

цију националних законских прописа о производњи, промету и поседовању допинг супстанци;

1. Препоручује да владе земаља чланица:

А) Потпишу и/или ратификују Анти-допинг конвенцију (ЕТС 135) уколико то већ нису учиниле;

Б) У примени Конвенције, усвоје одговарајуће законске прописе и/или ефективно примене постојеће прописе у циљу идентификације и санкционисања (укључујући и изрицање казни затвора) појединаца и правних лица укључених у производњу, транспорт, увоз, извоз, складиштење, нуђење, снабдевање или било који други облик промета допинг средстава. Такви прописи треба да се заснивају на принципима наведеним у прилогу ове препоруке.

2. Налаже генералном секретару да скрене пажњу државама које су стране у Конвенцији и посматрачима које нису чланице Савета Европе на Препоруку.

ПРИЛОГ ПРЕПОРУЦИ (2000)16

Заједнички основни принципи

Треба користити приступ који примењују закони којим се сузбијају тешке дроге. Владе треба да осигурају, у оквиру граница правног система и система власти сваке од земаља, да се за сузбијање производње, транспорта, увоза, извоза, складиштења, нуђења, снабдевања или било ког другог облика промета допинг средстава користе најпримеренија и најефикаснија средства. У том циљу, државе треба да преиспитају своје позитивне прописе одговарајуће врсте, као што су:

- кривични закони;
- закони и прописи о фармацеутским производима и лековима;
- царински закони и прописи;
- норматива о заштити здравља;
- норматива о заштити деце;
- закони који се тичу стручњака (посебно лекара, ветеринара, фармацеута и лабораната);
- све друге релевантне правне акте...

Норматива такође треба да обухвати дела преписивања (у смислу одређивања терапије), набављања, нуђења и примене забрањених допинг средстава спортистима, стварања услова за коришћење тих средстава и подстицања спортиста на било који начин да их користе. То се може постићи националним спортским законодавством или одговарајућим алтернативним режимом управљања спортом на националном нивоу који укључује обавезујуће анти-допинг одредбе.

3. Постоји низ посебних тема и проблема које се морају обрадити од стране влада приликом вршења њихових овлашћења:

а. У случајевима допинга или примене допинг средстава ван спорта код малолетника, а у циљу њихове боље заштите, постоји потреба за оштријим санкцијама за оне који преписују, снабдевају, нуде или примењују наведена средства.

б. Усвајање такве нормативе захтева заједничку дефиницију допинг (и пратећих) средстава. У светлу хармонизације нормативних мера на том пољу, све дефиниције треба да се заснивају на дефиницијама усвојеним од стране Групе за праћење (Monitoring Group) и наведеним у прилогу Анти-допинг конвенције.

ц. Побољшање информисаности о лековима и њиховим допинг ефектима је следећи значајан чинилац. На бочицама би требало штампати стандардизовано упозорење. Такође је потребно да се пропише обавеза назначивања свих састојака хране, дијететских производа, витамина и сл. на паковању. Таква информација посебно треба да садржи податке о томе да ли такозвани дијететски додатак садржи допинг супстанцу или њен основни састојак (на пример стероид и/или његов састојак). Треба обратити пажњу и на чињеницу набавке трговином преко Интернета.

д. Националном нормативом треба омогућити заплону и конфискацију забрањених супстанци и обратити пажњу на прање новца.

е. Било би упутно омогућити примену прописа и управних мера за сузбијање прања новца који потиче од трговине дрогом на профит остварен трговином допинг средствима.

ф. Требало би усвојити додатне законске и управне мере у циљу координације активности полиције, царине и судова.

г. Треба установити систем за размену информација о промету и онима који се баве прометом допинг средстава. Такав систем могао би функционисати између земаља на билатералној основи или уз коришћење већ постојећих међународних организација.

х. У циљу повећавања ефективности међународних мера, треба предузети кораке у циљу компатибилности полицијских и царинских управних поступака у земљама странама у Конвенцији. Треба такође подстицати међународну свест и сарадњу у међународним полицијским и царинским органима и организацијама као што су Светска царинска организација и Интерпол.

и. С обзиром да хемијска сложеност допинг средстава не дозвољава увек могућност да та средства буду откривена од стране полицијских или царинских органа, раднике полиције и царине треба на одговарајући начин посебно обучавати за њихово откривање.

„САНКЦИОНИСАЊЕ У ВЕЗИ СА ДОПИНГОМ“ - ИЗ ИЗВЕШТАЈА О РАДУ САВЕТОДАВНЕ ГРУПЕ ЗА ПРАВНА ПИТАЊА ПРИ ГРУПИ ЗА ПРАЋЕЊЕ ПРИМЕНЕ АНТИ-ДОПИНГ КОНВЕНЦИЈЕ

(извештај је прихваћен од стране Групе за праћење на 13. састанку,
марта 2001. године)

Група је идентификовала дванаест кључних тачака за разматрање при санкционисању недозвољених активности у вези са допинговањем, за које сматра да треба да буду узете у обзир приликом одговарајућих законодавних активности у државама потписницама Анти-допинг конвенције и другим заинтересованим државама. Са посебном пажњом третиран је проблем хармонизације санкција на међународном нивоу (које изричу међународне спортске асоцијације) и санкција на националном нивоу. Непосредан повод за наглашавање тог проблема је случај данског бициклисте који је, након што је утврђено да је на међународном такмичењу користио недозвољена средства, санкционисан како од стране националне бициклистичке федерације, тако и од међународне бициклистичке асоцијације. Међутим, казна изречена од међународног форума била је блажа од оне коју је изрекла национална асоцијација, након чега су наступили проблеми у односима између међународне и националне бициклистичке асоцијације, укључујући и претњу искључењем из међународне асоцијације.

Према закључцима Групе, кључне тачке при санкционисању у вези са допингом су:

1. Установити јединствене минималне санкције
2. Омогућити одговарајући распон за строжије санкције
3. Детаљно обухватити и описати све активности (такмичења, припреме, приступ медицинским услугама...)
4. Санкције треба да обухвате све потенцијалне улоге у спорту (нпр. санкционисани спортиста током трајања санкције не може се бавити спортом у својству тренера, итд.)
5. Санкције треба да буду транспарентне кроз спортове (санкција изречена у једном спорту односи се и на остале – нпр. санкционисан пливач не може се бавити ватерполом)
6. Омогућити конкурентност санкција – санкцију могу изрећи паралелно међународни и национални савез (општински и републички...) Уколико је, нпр. међународна санкција блажа, не треба онемогућава-ти санкционисањем да се за време дужег трајања националне санкције појављује на међународним такмичењима
7. Лице које због бављења спортом ужива финансијску подршку државе (стипендија или сл.) може изгубити то право у случају кажњавања

због допинга и на дужи временски период него што траје санкција, чак и доживотно. Неподобност за стицање државне стипендије постоји и након истека санкције.

8. Омогућити санкционисање службених лица, лекара, кондиционих тренера, тренера и других лица
9. Омогућити ублажавање већ изречене санкције у посебним околностима (нпр. предвидети услове под којима ће изречена санкција бити скраћена)
10. Позабавити се вишеструким случајевима допинговања који су последица исте недозвољене радње и тестова вршених на више временски блиских такмичења
11. Установити прецизан датум почетка санкције (нпр. датум узимања узорка, датум читавања А узорка, датум читавања Б узорка...)
12. Омогућити санкционисање националних или међународних спортских асоцијација са квалификованим бројем случајева допинга (X случајева допинга у периоду од Y година) – овај став Мониторинг група није прихватила због опасности да спортске асоцијације буду дестимулисане да утврђују случајеве допинга.

ПРЕПОРУКА 1464 (2000)– „ДОПИНГ У СПОРТУ“

ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА САВЕТА ЕВРОПЕ

ДОПИНГ У СПОРТУ

1. Скупштина изражава своју забринутост због све чешћих допинг скандала у спорту (нпр. током Светског првенства у пливању у Аустралији 1998. године, током Тоур де Франце, у италијанском фудбалу и недавном Светском првенству у клизању одржаном у Ници). Под знак питања стављени су питању су како здравље спортиста, тако и морални и етички темељи спорта.
2. Анти-допинг конвенција Савета Европе из 1989. године садржи низ предлога за ефективније анти-допинг програме и политике, и наставља да чини једини правни основ за европску и међународну сарадњу на том пољу, не само међу владама, већ и између влада и међународних спортских организација.
3. Скупштина поздравља оснивање Светске антидопинг агенције (ВАДА) и активну улогу коју је Савет Европе при њеном оснивању одиграо. Скупштина са задовољством констатује да су у (извршном) Одбору ВАДЕ представљени како Савет Европе тако и Мониторинг група за Анти-допинг конвенцију. Скупштина поздравља наставак партнерства са Европском унијом на том пољу.
4. Скупштина подсећа на своју Препоруку 1292 (1996) о младим људима у врхунском спорту. Неки спортови могу произвести посебно опасан притисак на младе спортисте и навести их на допинг. Те спортове треба надгледати пажљивије од других.
5. Скупштина сматра да на нивоу Европе и света треба учинити више у циљу заштите здравља спортиста, посебно младих, и етичких темеља спорта.
6. Скупштина стога препоручује да Комитет министара:
 - i. обрати више пажње на питање како усклађивање националних законодавстава, укључујући нормативе о медицинским производима и дијететским додацима, може помоћи у смањивању учесталости допинга у спорту, и с тим у вези потпомогне такво усклађивање;
 - ii. поспешити размену информација и сарадњу на пољу антидопинга;
 - iii. заузме активан став у (извршном) Одбору Светске антидопинг агенције како би истакла квалитет постигнутих резултата рада одговарајућих тела Савета Европе и њиховог искуства у међународној сарадњи у борби против допинга;

- iv. повећа ресурсе Мониторинг групе која је установљена на основу Анти-допинг конвенције, ради побољшања њених резултата;
- v. подстакне неколицину преосталих земаља чланица (Савета Европе) које нису потписале Конвенцију да то учине у што краћем року и по могућности позове друге државе у свету да јој приступе;
- vi. затражи од држава чланица и, где је то одговарајуће, спортских организација да:
 - а. обезбеде да спортисти, тренери и друге особе за које је установљено да су криви за преступе у вези са допингом (прописивање, снабдевање, нуђење или примена забрањених допинг супстанци спортистима, стварање услова за њихово коришћење или охрабривање на било који начин спортиста да их користе) буду ефективно кажњени;
 - б. побољшају заштиту младих спортиста како не би били довођени у искушење допинга, посебно пружајући им одговарајуће информације о негативним последицама допинга на њихово здравље;
 - в. се према промету допинг супстанци односе на исти начин као према промету дроге и предузму све мере како би међународне организације које се боре против промета дроге у делокруг свог рада уврстиле и борбу против допинга.

Текст је у име Скупштине усвојио Стални комитет, 17. маја 2000. године.

ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА О НАСИЉУ И НЕДОЛИЧНОМ ПОНАШАЊУ ГЛЕДАЛАЦА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА, ПОСЕБНО НА ФУДБАЛСКИМ УТАКМИЦАМА

Усвојена 19. августа 1985. године у Стразбуру

(До септембра 2007. године укупно је 41 држава, укључујући Србију, ратификовала Конвенцију. Од држава чланица Савета Европе само Андора, Малта, Молдавија и Сан Марино нису ратификовали Конвенцију)

Државе чланице Европског савета и друге државе уговорнице Европске културне конвенције, потписнице ове конвенције,

С обзиром на то да је циљ Европског савета остваривање већег јединства међу чланицама,

Забринуте због насиља и недоличног понашања гледалаца на спортским манифестацијама, посебно на фудбалским утакмицама, као и због њихових последица,

Свесне да ће овај проблем вероватно довести у питање принципе садржане у Резолуцији бр. (76) 41 Министарског комитета Европског савета познатој као „Европска повеља спорта за све“,

Наглашавајући значајан допринос спорта међународном разумевању, а посебно због учесталости фудбалских утакмица између националних селекција и клубова европских земаља,

С обзиром на то да и јавни и независни спортски органи имају посебне, али комплементарне одговорности у борби против насиља и недоличног понашања гледалаца, а имајући у виду да су спортске организације одговорне и у питањима безбедности, као и да су дужне да обезбеде мирно одвијање манифестација које организују; имајући у виду, шта више, да ти органи и организације треба заједно да раде на остваривању тог циља на свим одговарајућим нивоима,

С обзиром на то да је насиље актуелна друштвена појава са широким реперкусијама, чији су узроци углавном изван спорта, као и да спорт често служи као позорница за испољавање насиља,

Одлучне да предузму заједничку акцију и сарађују на спречавању и сузбијању насиља и недоличног понашања гледалаца на спортским манифестацијама,

Сагласиле су се о следећем:

Члан 1.

Сврха конвенције

1. Ради спречавања и сузбијања насиља и недоличног понашања гледалаца на фудбалским утакмицама, стране уговорнице се обавезују да, у оквиру својих уставних одредби о томе, предузму потребне мере за спровођење одредби ове конвенције.

2. Стране уговорнице ће примењивати одредбе ове конвенције и на друге спортове и спортске манифестације где постоји страх од насиља или недоличног понашања гледалаца, зависно од специфичних захтева таквих врста спортова и спортских манифестација.

Члан 2.

Унутрашња координација

Стране уговорнице ће координирати политику и акције својих министарстава и других јавних служби против насиља и недоличног понашања гледалаца образовањем координационих тела, тамо где је то могуће.

Члан 3.

Мере

1. Стране уговорнице се обавезују на утврђивање и спровођење мера за спречавање и сузбијање насиља и недоличног понашања гледалаца, укључујући посебно:

а) обезбеђења употребе адекватних средстава јавног реда против избијања нереда и недоличног понашања, како у непосредној близини и унутар стадиона, тако и на прилазним путевима које користе гледаоци;

б) олакшавање тесне сарадње и размене одговарајућих информација између полицијских снага различитих места о којима је реч или о којима може бити речи;

ц) примену или, ако је то потребно, усвајање закона којима се предвиђа да они за које се утврди да су криви за преступе у вези са насиљем или недоличним понашањем гледалаца буду адекватно кажњени или, зависно од случаја, дођу под удар одговарајућих административних мера.

2. Стране уговорнице се обавезују да подстичу одговорност за организовање и добро понашање клубова навијача, као и именовање редара из њихових редова, ради пружања помоћи у одржавању реда на утакмицама и обавештавању гледалаца, и путовања у пратњи група навијача који одлазе на утакмице у другим местима.

3. Стране уговорнице ће, у мери у којој то закон допушта, подстицати координацију у организовању путних аранжмана из места боравка, уз сарадњу клубова, организација навијача и путних агенција, како би се потенцијални изгредници спречили да присуствују утакмицама.

4. Стране уговорнице ће настојати да обезбеде, где је то потребно, и доношењем одговарајућих закона који би садржали санкције за непридржавање или на било који други погодан начин, да, када постоји бојазан од насиља и недоличног понашања гледалаца, спортске организације и клубови, у заједници, где је то изводљиво, са власницима стадиона и јавним органима, а у складу са надлежностима предвиђеним унутрашњим законима, предузму практичне мере у околини и унутар стадиона ради спречавања, односно сузбијања таквог насиља и недоличног понашања, укључујући:

а) обезбеђење такве архитектуре и физичких карактеристика стадиона које осигуравају безбедност гледалаца, онемогућавају лако избијање нереда ме-

ђу гледаоцима, обезбеђују ефикасно контролисање масе, садрже одговарајуће препреке или ограду и омогућују деловање снага безбедности и полиције;

б) ефикасно одвајање група противнички навијача, намењивањем посебних трибина групама навијача у гостима, када они имају приступ;

ц) обезбеђење тог одвајања строгим контролисањем продаје улазница и предузимањем посебних мера предострожности непосредно пред утакмицу;

д) искључивање или забрану приступа утакмицама и стадионима, у мери у којој то закон омогућава, познатим или потенцијалним изгредницима или оним лицима која су под утицајем алкохола или дроге;

е) опремање стадиона ефикасним системом јавног разгласа и обезбеђење његовог пуног коришћења, као и програма утакмице и других средстава публицитета ради подстицања гледалаца на коректно понашање;

ф) забрану уношења алкохолних пића на стадионе, ограничавање, а пожељно је и забрану продаје и сваке дистрибуције алкохолних пића на стадионима, као и обезбеђење да сва расположива пића буду у безбедним контејнерима;

г) обезбеђење контроле да гледаоци на стадионе не уносе предмете који се могу употребити у насилним поступцима, петарде и сличне направе;

х) обезбеђење сарадње официра за везу са заинтересованим органима пред утакмице у вези с мерама које ће се предузети за контролу масе ради примене одговарајућих правила заједничком акцијом.

5. Стране уговорнице ће предузимати одговарајуће социјалне и васпитне мере, имајући у виду потенцијални значај средстава информисања за спречавање насиља и, у вези са спортом, посебно популарисањем спортских идеала кроз образовне и друге кампање, заступањем идеје фер плеја, посебно међу младима, ради већег узајамног поштовања и гледалаца и спортиста, али и подстицањем већег активног учешћа у спорту.

Члан 4.

Међународна сарадња

1. Стране уговорнице ће тесно сарађивати на питањима која су предмет ове конвенције и подстицати, по потреби, сличну сарадњу међу заинтересованим националним спортским органима.

2. Пред међународне утакмице или турнире клубова или репрезентација, заинтересоване стране уговорнице ће од својих надлежних органа, посебно спортске организације, тражити да утврде утакмице где постоји бојазан од насиља или недоличног понашања гледалаца. Када се таква утакмица утврди, надлежни органи земље домаћина организоваће консултације заинтересованих. Те консултације ће се одржати што пре, а најкасније две недеље пре заказане утакмице, и обухватиће аранжмане и мере предострожности пред утакмицу, у току и после утакмице, укључујући, где је то потребно, и додатне мере које нису обухваћене овом конвенцијом.

Члан 5.

Идентификација изгредника и поступање с изгредницима

1. Стране уговорнице, поштујући постојеће законске поступке и принцип независности судства, настојаће да се гледаоци који учине неко дело на-

сиља или неко друго кривично дело идентификују и кривично гоне у складу са законом.

2. Тамо где је то могуће, посебно када је реч о гледаоцима у гостима, а у складу са међународним споразумима који су на снази, стране уговорнице ће размотрити;

а) премештање поступка против лица ухапшених у вези са насиљем или другим кривичним делима на спортским манифестацијама у земљу пребивалишта;

б) захтеве за изручење лица за која се сумња да су учинила дела насиља или друга кривична дела на спортским манифестацијама;

ц) уступање лица осуђених за дела насиља или друга кривична дела на спортским манифестацијама ради издржавања казне у одређеној земљи.

Члан 6.

Допунске мере

1. Стране уговорнице обавезују се да тесно сарађују са својим надлежним националним спортским организацијама и, где је то могуће, власницима стадиона, у вези с аранжманима за планирање и извођење преправки на конструкцији стадиона или других преправки, укључујући улазе и излазе стадиона, које су неопходне за већу безбедност и спречавање насиља.

2. Стране уговорнице обавезују се да усавршавају, где је то потребно и у одговарајућим случајевима, систем којим се утврђују услови избора стадиона на коме се води рачуна о безбедности гледалаца и спречавању насиља међу њима, посебно оних стадиона који се користе за утакмице за које се претпоставља да ће привући велику, односно недисциплиновану масу гледалаца.

3. Стране уговорнице обавезују се да подстичу своје националне спортске организације на стално разматрање властитих прописа како би се контролисали фактори који могу довести до испољавања насиља од стране играча, односно гледалаца.

Члан 7.

Пружање информација

Свака страна уговорница ће доставити генералном секретару Европског савета, на једном од званичних језика Европског савета, све релевантне информације у вези са законским и другим мерама које предузима ради спровођења одредби ове конвенције, било да је реч о фудбалу било о другим спортовима.

Члан 8.

Стални комитет

1. За сврхе ове конвенције образује се Стални комитет.

2. Свака страна уговорница може имати једног или више представника у Сталном комитету. Свака страна има један глас.

3. Свака држава чланица Европског савета, односно било која друга држава чланица Европске културне конвенције која није страна уговорница ове конвенције може бити заступљена у Комитету као посматрач.

4. Стални комитет може, једногласном одлуком, позвати било коју државу која није чланица Европског савета, а није страна уговорница Конвенције, као и било коју заинтересовану спортску организацију да има свог посматрача на једном састанку или више састанака Комитета.

5. Стални комитет сазива генерални секретар Европског савета. Први састанак Комитета одржаће се у року од једне године од датума ступања Конвенције на снагу. После тога, састајаће се најмање једанпут годишње. Састајаће се и када то захтева већина страна уговорница.

6. Већина страна уговорница представља кворум потребан за одржавање састанка Сталног комитета.

7. Под резервом одредаба ове конвенције, Стални комитет утврђује и једногласно усваја свој пословник.

Члан 9.

1. Стални комитет је задужен за праћење примене ове конвенције. Он може, посебно:

- а) разматрати одредбе ове конвенције и потребу за изменама и допунама;
- б) водити консултације са одговарајућим спортским организацијама;
- ц) давати препоруке странама уговорницама у вези са мерама које треба предузети за сврхе ове конвенције;
- д) предлагати одговарајуће мере за информисање јавности о активностима које се предузимају у оквиру ове конвенције;
- е) давати препоруке Министарском савету у вези са државама које нису чланице Европског савета, а које треба позвати да приступе овој конвенцији;
- ф) изнети сваки предлог за побољшање ефикасности ове конвенције.

2. Ради извршавања својих функција, Стални комитет може, на властиту иницијативу, организовати састанке група експерата.

Члан 10.

После сваког састанка, Стални комитет прослеђује извештај о свом раду и функционисању Конвенције Министарском комитету Европског савета.

Члан 11.

Измене и допуне

1. Измене и допуне ове конвенције може предложити страна уговорница, Министарски комитет Европског савета или Стални комитет.

2. Сваки предлог измена и допуна генерални секретар Европског савета прослеђује државама чланицама Европског савета, другим странама уговорницама Европске културне конвенције и свакој држави која није чланица, а која је приступила или је позвана да приступи овој конвенцији у складу са одредбама члана 14.

3. Свака измена или допуна коју предложи страна уговорница или Министарски комитет биће прослеђена Сталном комитету најмање два месеца пре састанка на коме ће бити разматрана. Стални комитет Министарском комитету даје своје мишљење о предложеној измени или допуни, ако је могуће, после консултација са одговарајућим спортским организацијама.

4. Министарски комитет разматра предложену измену или допуну и свако мишљење које достави Савезни комитет, и може усвојити измену или допуну.

5. Текст сваке измене или допуне коју усвоји Министарски комитет у складу са тачком 4. овог члана доставља уговорницама на прихватање.

6. Свака измена или допуна усвојена у складу са тачком 4. овог члана ступа на снагу првог дана месеца по истеку рока од месец дана од датума када су све стране уговорнице обавестиле генералног секретара о прихватању измене или допуне.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 12.

1. Ова конвенција отворена је за потписивање државама чланицама Европског савета и другим странама уговорницама Европске културне конвенције, које могу изразити своју спремност да се обавежу:

а) потписом без резерве у погледу ратификације, прихватања, односно одобравања, или

б) потписом који подлеже ратификацији, прихватању, односно одобравању, после чега следи ратификација, прихватање, односно одобравање.

2. Ратификациони инструменти, инструменти о прихватању, односно одобравању депонују се код генералног секретара Европског савета.

Члан 13.

1. Конвенција ступа на снагу првог дана месеца по истеку рока од месец дана од датума када су три државе чланице Европског савета изразиле спремност да се обавежу Конвенцијом сходно одредбама члана 12.

2. У односу на сваку државу потписницу која накнадно изрази спремност да се обавеже Конвенцијом, она ступа на снагу првог дана месеца по истеку рока од месец дана после датума потписивања или депоновања ратификационог инструмента, инструмента о прихватању, односно одобравању.

Члан 14.

1. После ступања ове конвенције на снагу, Министарски комитет Европског савета, после консултовања страна уговорница, може позвати било коју државу која није чланица Европског савета да приступи Конвенцији, на основу одлуке коју донесе већина из члана 20д. Статута Европског савета и гласова свих представника држава уговорница које имају право да учествују у раду Министарског комитета.

2. У односу на сваку државу која приступа, Конвенција ступа на снагу првог дана месеца по истеку рока од месец дана после датума депоновања инструмента о приступању код генералног секретара Европског савета.

Члан 15.

1. Свака држава, приликом потписивања, односно депоновања свог ратификационог инструмента, инструмента о прихватању, одобравању, односно

приступању, може навести територију, односно територије на које ће се ова конвенција примењивати.

2. Свака страна уговорница може, у било које време после тога, изјавом упућеном генералном секретару Европског савета, проширити примену ове конвенције на било коју другу територију наведену у тој изјави. У односу на те територије Конвенција ступа на снагу првог дана месеца по истеку рока од месец дана од датума пријема такве изјаве од стране генералног секретара.

3. Свака изјава дата у складу са претходне две тачке може, у односу на сваку територију поменућу у изјави, бити повучена обавештавањем генералног секретара. То повлачење ступа на снагу првог дана месеца по истеку рока од шест месеци после датума пријема обавештења од стране генералног секретара.

Члан 16.

1. Свака страна уговорница може, у свако доба, отказати ову конвенцију обавештавањем генералног секретара Европског савета.

2. Такав отказ ступа на снагу првог дана месеца по истеку рока од шест месеци од дана пријема обавештења од генералног секретара.

Члан 17.

Генерални секретар Европског савета обавештава државе чланице Европског савета, друге државе уговорнице Европске културне конвенције, као и сваку државу која је приступила овој конвенцији о:

- а) сваком потпису у складу са чланом 12;
- б) депоновању сваког ратификационог инструмента, инструмента о прихватању, одобравању, односно приступању у складу са чланом 12, односно чланом 14;
- ц) сваком датуму ступања ове конвенције на снагу, у складу са чл. 13. и 14;
- д) свакој информацији прослеђеној сходно одредбама члана 7;
- е) сваком извештају сачињеном у складу са одредбама члана 10;
- ф) сваком предлогу измене, односно допуне, односно свакој измени и допуни усвојеној у складу са чланом 10, као и о датуму када та измена, односно допуна ступа на снагу;
- г) свакој изјави датомј сходно одредбама члана 15;
- х) сваком обавештењу сходно одредбама члана 16, као и о датуму када отказ ступа на снагу.

(Закон о ратификацији Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама, „Сл. Лист СФРЈ – Међународни уговори“, бр. 9/1990)

ПРЕПОРУКА БР. 1/87 - „О ПРОДАЈИ И КОНЗУМАЦИЈИ АЛКОХОЛА“

Препоруке и предлози на основу Члана 9 Конвенције

Стални комитет:

Наглашава значај примене одредаба Члана 3.4.ф, за које се сматра да су значајно допринеле смањењу насиља гледалаца;

Препоручује Странама уговорницама да спроведу, у мери у којој им то дозвољава правни систем, две додатне мере, у случајевима када се очекују утакмице високог ризика:

1. да прошире примену одредаба Члана 3.4.ф на путне аранжмане гостујућих група навијача;
2. да подстакну коришћење овлашћења која су потенцијално пренета на локалне власти, да ограниче или забране продају алкохолних пића у близини стадиона, током одређеног периода – пре, у току и након таквих утакмица.

ПРЕПОРУКА БР. 2/87 - „О ПРЕТРЕСУ МАСА“

Стални комитет:

Прихватајући значај претреса маса за спровођење Члана 3.4.г;

Препоручује да Стране уговорнице обезбеде заједнички рад јавних, фудбалских, клупских и полицијских органа у циљу изналажења одговарајућег и делотворног начина претреса маса.

ПРЕПОРУКА БР. 3/87 - „О ПОЛИЦИЈСКОЈ САРАДЊИ“

Стални комитет:

Препоручује:

1. да, у циљу обезбеђивања делотворне билатералне и мултилатералне сарадње у смислу Члана 3.1.б. и, посебно, Члана 4 Конвенције, с посебним освртом на групу сталних официра за везу (централној полицијској контакт тачци за потенцијалне проблеме фудбалског хулиганизма):

а) Стране уговорнице које нису чланице Европске заједнице, номинују официра за везу са сличним задужењима и

б) Све Стране уговорнице обавесте Генералног секретара (Савета Европе) о имену, адреси и бројевима телефона свог официра за везу, ради припреме списка са именима који ће бити послат свим владама, посебно у циљу омогућавања брзих билатералних контаката у ситуацији када се за тим укаже потреба;

Да група сталних официра за везу из земаља Европске заједнице буде позвана да пошаље представника који ће присуствовати, у својству посматрача, наредном састанку Сталног комитета.

ПРЕПОРУКА БР. 1/88 - „О САВЕТОДАВНИМ ПОЛИЦИЈСКИМ «МАРКИРАНТИМА»"

Стални комитет предлаже Странама уговорницама:

У вези полицијске сарадње:

Да у случајевима великих међународних спортских догађаја, где се страхује од насиља гледалаца, полицијске власти из земаља учесница размотре могућност коришћења саветодавних, цивилно обучених полицајаца из гостујуће(их) земље(земаља), који би помагали полицијским снагама одговорним за безбедност на утакмицама у решавању потенцијалних проблема везаних за гостујуће навијаче (нпр. помоћ у идентификацији познатих изгредника, договор о сигнализирању почетка невоља).

ПРЕПОРУКА О КОРИШЋЕЊУ СТАНДАРДНИХ ОБРАЗАЦА ЗА РАЗМЕНУ ПОЛИЦИЈСКИХ ОБАВЕШТЕЊА ПОВОДОМ ВИСОКО РИЗИЧНИХ СПОРТСКИХ ДОГАЂАЈА (Т-РВ/97/1)

Стални комитет Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским догађајима, посебно фудбалским утакмицама,

На основу члана 9.1.ц Конвенције;

Имајући у виду чланове 1, и 3.1.6 и 4 Конвенције;

Позивајући се на своју Препоруку из 1988 . о полицијској сарадњи (коришћење саветодавних полицијских „маркираната“ у припреми за велике догађаје);

Позивајући се на своју Препоруку из 1991. која се тиче чл. 4. Конвенције: међународна сарадња;

Позивајући се на своју Препоруку о мерама које треба да предузимају организатори фудбалских утакмица и јавне власти (Препорука бр. 1/93) и мерама које треба да предузимају организатори и јавне власти у односу на високо ризичне спортске догађаје на отвореном (Препорука бр. 1/94);

Позивајући се на Конвенцију о заштити појединаца у односу на аутоматску обраду података (ЕТС 108);

Позивајући се на Препоруку бр. Р(87)15 Комитета министара земљама чланицама

о регулисању коришћења личних података од стране полиције;

Свесни потребе појачаних мера за борбу против хулиганизма и за побољшање међународне сарадње између полицијских снага и вези са великим међународним спортским догађајима, нарочито на међународним фудбалским утакмицама и шампионатима;

Признајући да су полицијска сарадња и размена информација између полицијских снага које се брину о различитим местима кључни елеменат за превентивне мере усмерене на борбу против насиља гледалаца и недоличног понашања;

Констатујући да је Савет Европске уније усвоји Препоруку од 22. априла 1996. године о упутствима за превенцију и спречавање нереда повезаних са фудбалским утакмицама;

Желећи да се избегне усвајање два различита текста у овој области;

Препоручује да стране Конвенције:

1. користе исте стандардне обрасце, дате у Апендиксу 1 уз ову Препоруку;
2. обрађују личне податке прибављене на бази ових образаца искључиво за сврхе због којих су ти обрасци и намењени; и
3. униште податке када они више нису потребни за сврхе због којих су и прибављени, а у сваком случају унутар 5 година.

Appendix 1

STANDARD FORMAT FOR THE EXCHANGE OF POLICE INTELLIGENCE AIMED AT REDUCING SPECTATOR VIOLENCE AND MISBEHAVIOUR COMPETITION FIXTURE

.....
COMPETITION:

DATE:

VENUE:

KICK-OFF TIME:

ASSESSMENT AND CATEGORIZATION OF SUPPORT

Please indicate estimated numbers of supporters in brackets.

A = peaceful []

B = some potential for confrontation or disorder especially alcohol-related []

C = violent or organizers of violence []

INTELLIGENCE:

.....
.....
.....
.....

These forms should not include names or photographs of individuals or groups.

TRAVEL INFORMATION

.....

AIR TRAVEL

OUTWARD/RETURN JOURNEY

(Please delete as necessary)

Scheduled or Charter Flight:

Name of the Travel company:

Name of Airline or Air Operator and Flight number:

.....

Date/time of departure:

Departure airport :

Number of supporters on flight:

Categorization of Supporters on flight:

Organized or Independent travellers:

Date/time of arrival (show local time if appropriate):

.

Arrival Airport:

Stop-overs if applicable.

ACCOMMODATION

Stop-overs en route if applicable and name of Hotel/Pension/Campsite:

.....
.....

Hotel/Pension/Campsite at Venue:

.....

COMMENTS
TRAVEL INFORMATION

.....

PRIVATE CAR/MINIBUS/CAMPERS/VAN, ETC

OUTWARD/RETURN JOURNEY

(Please delete as necessary)

Description of vehicle:

Make/colour:

Registration Number (where possible):

Number of Passengers:

Categorization of passengers:

Organized or independent travellers:

Date/time/place of departure:

Ferry Company/Ferry Crossing/Date/Time of crossing:

.....

Channel tunnel/dates/times:

Motorways or other routes:

Border Crossing points/times:

Time of arrival at venue:

ACCOMMODATION

Name of Hotel/Pension/Campsite, etc:

.....
.....
.....
.....

COMMENTS
TRAVEL INFORMATION

.....

RAIL TRAVEL

OUTWARD/RETURN JOURNEY

(Please delete as necessary)

Date/time of train:

Departure station:

Number of Supporters travelling:

Organized of Independent travellers:

Ferry company/Date/Time of crossing:

Channel tunnel/date/time:
Departure station after crossing:
Date/time of train:
Date/time of arrival:

ACCOMMODATION

Stop-overs en route if applicable and name of hotel/pension/campsite:
.....
.....

Hotel/pension/campsite at venue:
.....
.....
.....
.....

COMMENTS TRAVEL INFORMATION

.....

COACH TRAVEL OUTWARD/RETURN JOURNEY

(Please delete as necessary)

Name of Company:
Number of coaches:
Description of vehicles/Livery:
Registration numbers (where possible):
Number of passengers on each vehicle:
Categorization of Passengers on each vehicle:
Organized or independent travellers:
Date/time/place of departure:
Ferry company/date/Time of crossing:
Channel tunnel/dates/times:
Motorways or other routes showing border crossing points/dates/times:
.....
Stops/Locations/Times:
Estimated time of arrival at venue:

ACCOMMODATION

Stop-overs en route if applicable and name of hotel/pension/campsite:
.....
.....

.....
.....
Hotel/pension/campsite at venue:
.....
.....
.....
.....

УПУЋУЈУЋИ МЕМОРАНДУМ УЗ ПРЕПОРУКУ (Т-РВ/97/1)

1. Европска конвенција о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама (1995):

Државе потписнице изражавају своју одлучност да контролишу насиље и недолично понашање гледалаца на спортским приредбама већ у првом члану:

«Стране ће, у смислу превенције и контроле насиља и недоличног понашања гледалаца на фудбалским мечевима, у границама својих уставних одредби, предузети потребне мере у циљу спровођења одредби ове конвенције».

С тим у вези, Члан 3.1.6 прописује да:

«{Стране ће}... олакшати блиску сарадњу и размену одговарајућих информација између полицијских снага са различитих локација које су обухваћене активношћу, или се очекује да ће то бити.

Ова одредба допуњена је Чланом 4. Конвенције, који омогућава међународну сарадњу у одговарајућој области.

На основу принципа Конвенције, Стални комитет је већ предузео бројне иницијативе.

2. Активности Сталног комитета (Т-РВ):

Сагласно Члану 9 конвенције, Стални комитет је Странама дао препоруке и предлоге о мерама које треба предузети у циљу спровођења одредби Конвенције.

У Препоруци о полицијској сарадњи из 1998. године, Стални комитет је заговарао коришћење полицијских «осматрача» са саветодавном функцијом, у циљу идентификације изазивача нереда или обавештавања полиције о знацима који указују на зачетке инцидената на великим међународним спортским приредбама:

а. О коришћењу саветодавних полицијских «осматрача»

Да, у случајевима великих међународних спортских приредби код којих се страхује од насиља гледалаца, полицијске власти у земљама тимова учесника размотре могућност употребе саветодавних полицајаца у цивилу из гостујуће земље (земаља) који ће помагати полицији (полицијама) одговорној за утакмицу (утакмице) при могућим проблемима са гостујућим навијачима (нпр. помоћ у идентификацији познатих изазивача нереда, обавештавање о зачетку инцидента).

б. О припремама за велике приредбе

Да релевантне полицијске власти пре великих међународних такмичења размотре могућност организовања курсева и семинара за полицијске старешине о организацији мера за контролу маса (пре, током и након утакмица).

На пољу међународне полицијске сарадње у складу са Чланом 4 Конвенције, Стални савет је у својој Препоруци из 1991. године усвојио детаљна упутства. Та упутства садрже бројне сугестије о сарадњи у циљу одржавања реда на међународним фудбалским утакмицама.

Две теме концентрисале су се посебно на размену информација;

1. Улога гостујуће полиције у земљи домаћину

Сугерисано је да иностране полицијске власти могу снабдети домаћу полицију са три врсте информација, не губећи из вида да су те информације предмет свих међународних и националних норми о заштити права на приватност и заштити података:

i. саобраћајне информације о броју посматрача, датумима, правцима кретања, начину путовања и смештају;

ii. тактичке обавештајне податке са идентификацијом познатих изазивача нереда који путују на приредбу и – што је од још већег значаја – стварним намерама за учествовањем у насиљу и нeredу на одређеном месту и у одређено време као и предвиђањем на основу расположења групе да ће доћи до насиља.

2. Управљање саобраћајем

Сугерише се да, непосредно пре приредбе, свака земља телексом обавести своју сопствену полицију о детаљима везаним за средства превоза, пролазак и порекло гостујућих навијача чији се планови знају.

Попут навођења појединачних група, тур-оператера, праваца путовања, смештаја и датума, корисно је на почетку сваког саобраћајног телекса дати кратак преглед свих наведених информација који садржи укупан број навијача као и подзбирове према врсти превоза (ваздушни, трајектни, железнички, друмски итд). Када је могуће, преглед и детаљне информације треба да буду категорисане на следећи начин:

А – Не очекују се проблеми;

Б – Мала могућност за проблеме;

В – Упозорење: могући ризик од невоље

Полицијска сарадња и размена информација саставни су део безбедносних мера уведених двома недавним Препорукама Сталног комитета (препоруке бр. 1/93 и 1/94):

«Олакшавање рада пратећих полицијских снага (пратњи) кроз размену информација о кретању навијача».

Детаљније иницијативе Савета Европске Уније на пољу размене информација, између осталог усмерене на усвајање стандардних образаца за једнообразан изглед полицијских обавештајних извештаја, пожељне су и представљаће допуну напора Савета Европе.

Не сме се, међутим, сметнути с ума да је Препорука Савета Европске Уније ограничена на петнаест држава чланица Уније, те да је стога није лако применити на оне Стране Уговорнице Конвенције које нису чланице ЕУ.

Било би разумно избећи усвајање два различита текста из ове области.

У том смислу, усвајање стандардних образаца установљених Апендиксом 1 постојеће Препоруке могло би подстаћи размену информација за коју се залаже у Конвенцији и препорукама Сталног комитета.

Наведени обрасци су незнатно промењени, у складу са сугестијама које је дала Група за пројекат о заштити података, у контексту Конвенције за заштиту појединаца у односу на аутоматску обраду личних података (ЕТС Н⁰ 108).

ПРЕПОРУКА БР. 2/88 - „О ПРИПРЕМАМА ЗА ВЕЛИКЕ ДОГАЂАЈЕ“

Стални комитет предлаже Странама уговорницама:

У вези полицијске сарадње:

Да релевантне полицијске власти размотре организовање семинара за руководеће полицијске званичнике о мерама за организацију контроле маса пре, током и након утакмица, пре великих (*спортских*) догађаја.

ПРЕПОРУКА О СМЕРНИЦАМА ЗА ПРОДАЈУ УЛАЗНИЦА (89/1)

Стални комитет Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским догађајима, посебно фудбалским утакмицама,

На основу Члана 9.1.ц Конвенције;

Имајући у виду чланове 1 и 3.4.ц Конвенције;

Забринут случајевима у којима је слободна продаја улазница допринела избијању насиља међу гледаоцима;

Свестан потребе установљивања веће контроле над дистрибуцијом и продајом улазница за фудбалске утакмице на којима се страхује од избијања насиља гледалаца;

Желећи да успостави заједничке смернице на основу искустава стечених у Странама уговорницама и државама потписницама;

Препоручује да Стране у Конвенцији размотре формулисање и примену одговарајућих мера којима ће бити остварени принципи постављени у смерницама за продају улазница које су наведене у додатку;

Налаже Генералном секретару да ову препоруку достави осталим државама чланицама или државама странама потписницама Европске културне конвенције, ради информисања.

Додатак

Смернице

Када се поводом утакмице страхује од насиља гледалаца, организатори могу размотрити примену једне, више или свих сугестија које следе, како би контролисале продају улазница у циљу смањивања могућности избијања насиља гледалаца.

1. Обезбедити да начин производње улазница олакшава надгледање и контролу гледалаца и накнадно установљивање могућих извора невоља. То може бити учињено на следеће начине:
 - а. нумерисањем улазница и строгом контролом производње и продаје до броја утврђеног у тачки 7, ниже наведеној;
 - б. израдом улазница у бојама које одговарају деловима гледалишта и улазима;
 - в. штампањем плана стадиона, са његовим деловима у одговарајућим бојама и непосредне околине, на позадину улазнице, ради информисања гостујућих гледалаца и лакшег раздвајања ривалских навијача;
 - г. бележењем расподеле сваке улазнице, или блока улазница;
 - д. коришћењем машински читљивих улазница, како би се могли препознати фалсификати, а улазак гледалаца лакше контролисати;
 - ђ. строгом контролом имаоца улазница на улазима у стадион и утврђивањем да поседују адекватне улазнице.

2. Прописати, од стране организатора или власника стадиона - где је то могуће, услове за куповину улазница који ће се примењивати и за сваку даљу продају. Такви услови би осигурали бољу контролу над препродајом и могли би омогућити организаторима или власницима стадиона да непожељним гледаоцима онемогуће присуство на будућим утакмицама. Ти услови би се заснивали на прописима о грађанском праву.
3. Фудбалске асоцијације, клубови и други организатори такође би могли размотрити установљивање система лиценци којим би се одређене особе или агенције овластиле за продају улазница, а који би својим условима (попут могућности контролисања примене упутстава или ограничења, нпр. у погледу места и времена продаје, продаје само за претплатнике и сл. као и других услова које организатор или надлежна власт периодично може установљавати и о њима обавештавати носиоца лиценце) омогућили повлачење лиценци у случају потребе.
4. Када су националне фудбалске асоцијације дистрибутери улазница за велике међународне догађаје, потребно је да на своје блокове улазница додају сопствени заштитни знак.
5. Ограничити број улазница које појединац може купити.
6. Ограничити број улазница доступан навијачима који не долазе из места одржавања утакмице.
7. Донети одлуку о укупном броју улазница за утакмицу (који не мора увек бити једнак теоретском капацитету гледалишта), где је то препоручљиво – смањити у одређеном проценту капацитет и број улазница за сваки одељак имајући на уму факторе безбедности, контроле и јавног реда и мира.
8. Ограничити број улазница за куповину на велико (прецизирати с обзиром на утакмицу):
 - а.
 - i. тур-оператерима и другим лиценцираним изворима
 - i. i.. клубовима навијача

како би он одговарао њиховом стварном капацитету, чиме се спречава да се преостале улазнице нађу у промету;
 - б. Предузећима и фирмама које улазнице купују за комерцијалне сврхе, или спонзорима клуба. Од предузећа треба захтевати да наведу како ће дистрибуирати свој део улазница и унапред их упозорити на подручја у којима је дистрибуција непожељна.
9. Забранити продају улазница у периоду пре утакмице (12 часова, 24 часа итд.), а обавезно непосредно пре почетка меча (нпр. 4 часа).
10. Када се очекује посебно велики број гостујућих навијача из више земаља, увести систем ваучера помоћу кога потенцијални гледаоци могу повући улазнице које желе, и које им се, након провере, могу дати у замену за ваучере.

11. Код такмичења са више циклуса (кола), организациони комитет може откупити нежељене улазнице, или предузети кораке да то буде учињено, а продати погодне улазнице, како би се увео ред у секундарно тржиште и смањиле могућности за «црно тржиште».

Упутства за продају улазница

Упућујући меморандум

Увод

1. Искуства Сталног комитета говоре о томе да су неки изливи хулиганизма изазвани чињеницом да су улазнице дошле до «непожељних» гледалаца. То може бити кривица организатора (нпр. ако су улазнице продаване на дан високо-ризичног меча) или последица недостатка контроле од трећих лица, као што су тур-оператери и други, над дистрибуцијом улазница којима располажу те непожељни гледаоци могу набавити улазнице посредно не остављајући организаторима могућност да их у томе спрече. Даље, црно тржиште је древна и упорна област економске активности која додатно доприноси непредвидивим ситуацијама. У мањој мери, то чине и фалсификоване улазнице.
2. Стални комитет је свестан да се закони страна уговорница који се односе на уговоре, права купца улазнице и односе организатора, агента и гледаоца, разликују у значајној мери. Неке мере које се могу применити у једној земљи, немогуће су у другој (нпр. овлашћење организатора да забрани улазак особи која поседује валидну улазницу). Планови о увођењу чланских система у неким земљама додатно компликују правну ситуацију.
3. Упутства се заснивају на колективним искуствима Сталног комитета, али је јасно да се могу, и да ће се примењивати само мери у којој је то правно могуће у свакој земљи. Размењивање искустава не намеће обавезу имитације: али омогућава нови угао посматрања извора проблема који се затим могу третирати на начин који је најпримеренији.
4. Стални комитет не сматра да је ово проблем који ће вероватно бити решен (новим) законима: кључ за напредак у његовом решавању налази се у сфери побољшане оперативне контроле и практичног управљања. То поставља питање одговорности, која такође варира од земље до земље: свака ће, законом или обичајима, доделити првостепену и другостепену одговорност органима за које сматра да су за то најподесније.
5. Стога, упутства треба тумачити у складу са Чланом 1 Конвенције (Стране... се обавезују, у оквиру својих уставних одредби, да предузму неопходне кораке ка реализацији одредаба ове Конвенције») и Чланом 3.4 «...спортске организације и клубови, заједно са, где је то одговарајуће, власницима стадиона и јавним органима, у складу са одговорности-

ма прописаним домаћим законодавством, предузимају практичне мере на стадиону и у његовој околини, у циљу превенције или контролисања насиља и недоличног понашања (гледалаца), укључујући:....ц. обезбеђивање одвајања путем строге контроле продаје улазница и предузимањем посебних мера непосредно пре њеног почетка;...»

ПРЕПОРУКА О ДЕТАЉНОМ ИЗВЕШТАЈУ О МЕРАМА ЗА БОРБУ ПРОТИВ ХУЛИГАНИЗМА (2/89) - ИЗВОД

(усвојена од стране Сталног комитета Европске конвенције о насиљу и недолжном понашању гледалаца на спортским догађајима, посебно фудбалским утакмицама, током његовог 5. састанка, 1989)

Увод

- I. Током њиховог 13. Неформалног састанка (Атина, 1. и 2. јун 1988.) министри спорта затражили су од Сталног комитета да «сачини практичан извештај о детаљном пакету контролних мера». (МСЛ-ГТ 13 (88) 14 рев., параграф 30.)
- II. Први нацрт таквог извештаја, заснован на искуствима/мерама на које је указано Сталном комитету, разматран је на 4. састанку одржаном 19. и 20. јула 1988. године. Прерађени нацрт је поднет на даље коментаре, а у коначни нацрт увршћене су и сазнања стечена након Европског фудбалског првенства (Савезна Република Немачка, јун 1988.) Овај извештај, дакле, садржи неке од најсвежих примера добре праксе (13. април 1989.)
- III. Потребно је нагласити да овај извештај наводи све мере које су коришћене у свим земљама и организацијама које учествују у раду Сталног комитета. Свака од њих, међутим, није применљива у свакој држави: прихватање мера зависиће од фудбалске историје државе у питању, законске и управне традиције и структуре, као и од нивоа насиља гледалаца са којом се држава у питању суочава. Одабир метода и тактике политике сузбијања потенцијалног хулиганизма такође лежи на свакој конкретној земљи и њима се овај извештај неће бавити. Списак мера, дакле, треба посматрати као «јеловник», из кога треба начинити избор. Из истог разлога извештај набраја мере али не наводи увек и власт која конкретну меру треба да спроведе. Даље, неке мере могу се применити само у оквиру граница постојећег домаћег законодавства и овлашћења поверених релевантним органима.
- IV. Ове мере такође су применљиве, *пари пассу*, и поводом међународне (двостране или вишестране) сарадње.
- V. Извештај је подељен у пет делова:
 - A. Сталне мере за превенцију насиља гледалаца
 - Б. Мере које се предузимају пре високо-ризичне утакмице
 - Ц. Мере које се предузимају након високо-ризичне утакмице
 - Д. Дугорочне мере
- VI. Како неке од ових мера могу одавати утисак врло општих, важно је нагласити да су припрема, планирање и размена погледа и информација – укратко: координација и сарадња – вероватно најва-

жњији чиниоци успеха. Главни закључак који је Стални комитет извукао из свог искуства је чињеница да без потпуне и вољне размене мишљења, сарадње и координације између фудбалских органа и јавних агенција на клупском и националном нивоу, мере за контролисање насиља гледалаца неће бити успешне. Тај чинилац је подједнако важан у приликама када се организују међународне утакмице или турнири, те је потребно да заинтересоване стране пре таквих догађаја обезбеде правовремену сарадњу одговарајућих органа на билатералном или мултилатералном основу.

VII. Такође је значајно истаћи да се неке од ових мера такође односе на сигурност и безбедност фудбалских гледалаца.

A. Трајне мере за спречавање насиља гледалаца

(за усвајање на локалном, националном односно међународном нивоу, према потреби)

1. Да ли постоје канали за консултације, сарадњу и координацију, као и за размену информација и обавештајних података између:
 - a. фудбалских клубова, фудбалских асоцијација
 - б. локалних, националних и саобраћајних полицијских снага
 - ц. фудбалских и полицијских органа?

Ова размена информација треба да искористи искуства стечена у друштвеним групама као што су клубови навијача, тур-оператери итд.

Она се односи на проблеме који настају не само на почетном и крајњем одређеном потенцијалних хулигана, већ и на оне који настају током њиховог транзита.

Сарадња

2. Да ли постоји национални координациони комитет за хулиганизам?
3. Да ли постоји систем за координирано прикупљање националних информација о хулиганизму?
4. Да ли постоји механизам за идентификацију високо-ризичних националних утакмица и примену против-стратегија? Такав механизам требало би да узима у обзир критеријуме постављене од стране УЕФА-е за процену високо-ризичних утакмица.

Терени

5. Да ли на теренима постоје одговарајуће препреке, мреже, ограде, тунели и сл. за јавну безбедност и контролу, раздвајање навијача и заштиту

играча, делегата и сл.? Пожељно је да постоји одговарајући простор између терена и гледалишта. Пожељно је и да постоје излази на терен за случај опасности.

6. Да ли постоје услови за смештај командног и контролног места на објекту за полицијске/безбедносне снаге, медицинску негу и сл?
7. Да ли постоје уређаји за контролисање уласка гледалаца у објект (нпр. уређаји за контролу пропусница или улазница, детектори метала, мерачи процента алкохола у издахнутом ваздуху и сл.)? Клубови треба да преузму, где је то одговарајуће, овлашћења за коришћење таквих уређаја.
8. Да ли терени испуњавају услове обухваћене брошуром УЕФА-е «Ред и безбедност на стадионима» и, где је одговарајуће, чек-листом исте организације?
9. Да ли су се националне јавни и фудбалски органи припремили и да ли примењују законе или националне приручнике о безбедности и контроли маса који обезбеђују јасне стандарде и упутства за власнике и управнике стадиона?
10. Да ли су клубови, власници или управници побољшали квалитет простора за гледаоце на стадионима (мали одељци; седишта, простори за породице; друге погодности)?

Клубови

11. Да ли су клубови свесни својих одговорности по питању безбедности итд? Свако фудбалско удружење и, било би идеално, велики клуб треба да имају сопствени комитет за безбедност. Клубови треба да прихвате да је безбедност и сигурност гледалаца значајнија од продатих улазница и зараде.
12. Да ли фудбалски клубови на одговарајући начин подстичу организовање одговорних клубова навијача, укључујући обуку одговарајућег броја редара и предводника и успостављање њихових веза са локалном полицијом; да ли чине исто са одговорним тур-оператерима итд?
13. Да ли је размотрено постојање потребе за чланским системима (било потпуним или делимичним), уз поклањање посебне пажње гостујућим утакмицама (нпр. „систем пролаза“) или мерама за стимулисање мирних навијача и идентификацију и одстрањивање проблематичних.
14. Да ли су клубови именовали официра за везу у областима сигурности гледалаца/контроле/безбедности? Да ли су националне фудбалске асоцијације именовале одговарајуће лице на националном нивоу?

Правила, законодавство итд.

15. Да ли постоји стратегија за заштиту производње улазница и контролу њихове продаје, која обухвата:

- а. нумерисање и означавање улазница различитим бојама;
 - б. дефинисање јасних услова за продају и препродају;
 - ц. развој система за проверу и праћење продаје улазница где је то потребно (нпр. систем ваучера);
 - д. одређивање улога клубова, фудбалских асоцијација или клубова навијача у надгледању дистрибуције улазница;
 - е. стварање, где је то погодно, услова за одигравање утакмица на којима ће улаз бити могућ једино уз улазницу;
 - ф. смањивање могућности за продају улазница на „црном тржишту“ или њихово фалсификовање;
 - г. примену препоруке и упутстава за продају улазница, које је усвојио Стални комитет (*Препорука бр. 1/89*).
16. Постоје ли законска или управна овлашћења (применљива национално, локално или од стране полиције, по потреби), која дозвољавају
- а. контролу или забрану продаје алкохола и његове дистрибуције на и у близини места одигравања утакмице;
 - б. забрану поседовања пиротехничких средстава у спортском објекту (или њиховог активирања у току меча);
 - ц. забрану, промену локације или времена одржавања, или прописивање одржавања високо-ризичних утакмица под посебним условима;
17. Да ли је поклоњена пажња усвајању законских прописа који на одговарајући начин дефинишу хулиганизам (укључујући понашање приликом спортског догађаја којим се крши јавни ред и мир или застрашују други присутни на њему), и предвиђају одговарајуће казне за преступнике, укључујући забрану присуства будућим утакмицама?
18. Да ли је поклоњена пажња давању овлашћења за одстрањивање непожељних посматрача са стадиона; из организованих група које путују на утакмицу итд?
19. Имају ли јавни органи овлашћења да лиценцирају стадионе за високо-ризичне утакмице и да одобре одржавање таквих мечева?

Б. Пре високо-ризичних утакмица

20. Да ли је познатим изгредницима забрањено/отежано да напусте домаћу територију ради присуства гостујућим утакмицама; могу ли бити наметнути услови за путовање?
21. Да ли је размотрено, посебно у случају међународних мечева, организовање семинара уз учешће представника одговарајућих органа, како би се обезбедило да предузете мере предострожности буду усклађене са најновијим позитивним искуствима (*Препорука бр. 1/88*)?
22. Да ли су обезбеђене информације, публикације итд. о пожељном понашању, на језику гостујућих навијача, у којима се објашњавају, *интер алиа*, стандарди понашања које домаћин очекује?

23. Да ли је полиција развила контакте са локалним грађанством и сталним навијачима, у циљу њиховог упознавања са мерама које се предузимају на обичним и посебним утакмицама?
24. Да ли су полицијске снаге обучене и упознате са методама дочека и помоћи гостујућим навијачима?
25. Пожељно је предвидети степен вероватне заинтересованости штампе и медија за меч или турнир, и припремити стратегије за конференције за штампу, те планирати последице могућих догађаја; да ли су фудбалски и полицијски представници за штампу обучени да делују у том смеру?
26. Да ли постоји политика продаје улазница за меч (тачка 15)? Нпр.
 - а. ограничење броја улазница које се могу купити;
 - б. забрана продаје на дан одржавања утакмице;
 - ц. могућност продаје мањег броја улазница од стварног капацитета (укупно смањење и пропорционално смањење по секторима);
 - д. сузбијање продаје на „црном“ тржишту.
27. Да ли је продаја улазница компатибилна, и да ли доприноси успешној подели навијача на јасно одређена, предвиђена и подељена подручја, и да ли дозвољава, где је то потребно, одговарајућу контролу од стране полиције?
28. Да ли клубови/удружења навијача припремају са продајом улазница усклађене програме путовања за њихове навијаче када гостују?
29. Да ли клубови/удружења навијача разматрају припрему одговарајућег смештаја, када је потребно, за гостујуће навијаче, посебно на међународним сусретима?
30. Да ли су трасе путовања и прилаза (укључујући паркинге за аутомобиле и аутобусе) ривалских навијача одвојене?
31. Да ли гостујући навијачи стижу и одлазе непосредно пре, односно након меча?
32. Да ли клубови обезбеђују одговарајуће обучене редаре и предводнике за домаће, односно гостујуће навијаче? Да ли организатори размишљају о ангажовању/изнајмљивању додатних редара за одређене мечеве? (тачка 12)
33. Да ли је размотрено забрањивање продаје или дистрибуција алкохола током организованог путовања на утакмице? (*Препорука бр. 1/87*)
34. Да ли је размотрено забрањивање дистрибуције алкохола у близини стадиона пре, током и након меча? (*Препорука бр. 1/87*)
35. Да ли постоји посебно превентивно планирање, успостављање контаката и координације и редовно извештавање, укључујући и састанак током вечери уочи меча, на коме учествују све заинтересоване стране? Да ли су припремљени планови за случај потребе о којима су се сложили полиција и судије меча?
36. Да ли су јавни органи узели у обзир мере УЕФА-е за безбедност?
37. Да ли су обезбеђене „одговарајуће снаге јавног реда“, како је то предвиђено Чланом 3.1 Конвенције?
38. ...

ПРЕПОРУКА О МЕРАМА КОЈЕ ТРЕБА ДА ПРЕДУЗИМАЈУ ОРГАНИЗАТОРИ И ЈАВНЕ ВЛАСТИ ПОВОДОМ ВИСОКО-РИ- ЗИЧНИХ СПОРТСКИХ ПРИРЕДБИ У ЗАТВОРЕНОМ ПРОСТОРУ (94/1)

Стални комитет (Т-РВ) Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама

Подсећајући на своју Препоруку бр. 1/93 о мерама које треба да предузимају организатори фудбалских утакмица и јавне власти;

Сматрајући да су затворени спортски објекти оптерећени посебним безбедносним проблемима који захтевају предузимање специфичних мера;

Будући да, поводом свих спортских приредби, првенствена брига свих мора бити јавна безбедност - како током саме приредбе, тако и, када је то потребно, током «транзита», имајући на уму да су јавне власти у крајњој линији одговорне за јавни ред и мир, не искључујући тиме унапред одговорност организатора;

Сматрајући да се безбедност може осигурати поштовањем безбедносних поступака и правила од стране организатора, и њиховом блиском и делотворном сарадњом са јавним властима;

Подсећајући на превентивни рад међународних спортских федерација у погледу безбедносних мера на спортским приредбама у затвореном простору;

Запажајући такође и рад Европског комитета за стандардизацију на успостављању стандарда за смештај гледалаца и надајући се да ће тај рад ускоро допринети максималној безбедности гледалаца широм Европе;

Сматрајући да организација спортских приредби подлеже правилима:

- постојећег националног законодавства и локалних правила за организацију јавних приредби у земљи у којој се утакмица одиграва и, посебно, спортским правилима;
и (у земљама потписницама)

- Европске конвенције против насиља и недоличног понашања гледалаца на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама;

Будући да се, у том контексту, мора имати на уму суверено право држава да доносе законе и правила о јавном реду и безбедности која обавезују државне органе и појединце, као и њихово право и обавезу да обезбеде поштовање тих закона и правила, превасходно путем полицијских снага;

Позивајући се на ранију Препоруку о смерницама за контролу продаје улазница на утакмицама високог ризика (*Препорука бр. 1/89*) и Препоруку о безбедности на стадионима (*Препорука бр. 1/91*);

Сматрајући да је препоручљиво сачињавање упутстава у облику стандардне чек-листе (подсетника) о мерама које треба предузети за споразум који треба да буде закључен између организатора спортских приредби високог

ризика и јавних власти земље у којој се приредба организује, при чему је циљ споразума одређивање обавеза и одговорности организатора спортских приредби високог ризика на европском нивоу и прихватање чињенице да неке спортске приредбе и спортске приредбе високог ризика могу захтевати додатне или различите мере;

Препоручује Владама Страна Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама:

I Да користе Стандардну чек-листу мера које треба да предузимају организатори и јавне власти поводом спортских приредби високог ризика у затвореном простору, како је наведена у Додатку ове Препоруке, у циљу идентификације одговарајућих улога и одговорности оних који су укључени у организацију приредби, посебно оних са високим ризиком.

II Да стандардна чек-листа, која је опште природе, буде:

- прилагођена, где је то потребно, локалним условима, односно националном законодавству или локалним правилима;
- коришћена као основа за споразуме између организатора и јавних власти о њиховим улогама и одговорностима поводом мера које су обухваћене чек-листом (а који не замењују или дерогирају, већ допуњују остале релевантне законске одредбе и правила), при чему споразуми треба да се закључују што је могуће раније, пре почетка сваке приредбе.

III Да, где год то већ није учињено, јавне власти донесу детаљан списак практичних мера које треба да предузму власници и управе спортских објеката и организатори приредби, а који посебно обухвата детаљне техничке прописе о грађевинским питањима, редовним инспекцијама и контролама крова и стубова (посебно када се ради о покретним површинама), посебне провере у случајевима отежаних временских прилика (нпр. дебео снежни покривач), екстремних варијација температуре, коришћења хемијских супстанци или других спољних фактора који могу угрозити грађевинску безбедност, степеништа и рампе, неометан прилазни простор око спортске хале, ватрогасне и медицинске капацитете, комуникације, осветљење (алтернативни извор енергије за комуникације и осветљење у случају нужде), редарске службе итд. Такви национални приручници о безбедности и контроли маса представљали би изворе јасних упутстава за власнике и управе спортских хала, и подстакли организаторе да их се придржавају, при чему би постојала могућност праћења примене жељених стандарда.

IV Да јавне власти позову организаторе или надлежне националне спортске асоцијације или друга одговорна тела да предузму све едукативне и друге друштвене превентивне мере које могу допринети успеху спортског догађаја.

Стандардна чек-листа мера које треба да спроводе организатори и јавне власти поводом високо-ризичних спортских приредби у затвореном простору

Упутства за употребу

1. Одговорни за посебне, ниже наведене мере, треба да буду означени крстићем у одговарајућој колони (колони).
2. Где год је то могуће, одговорна особа (особе) такође треба да буде идентификована именом и роковима за обављање предложених мера.
3. Када год је то могуће, за предложену меру као одговорна треба да буде означена само једна особа.
4. Додаци или измене мера наведених у стандардној чек-листи треба да се налазе на самој конкретној чек-листи.

МЕРЕ	А	Б	Ц	Д	Е	Ф
1. У циљу осигуравања безбедности гледалаца у спортској хали и њеној околини биће предузете све мере неопходне за обезбеђивање правилних припрема за догађај, укључујући: Грађевинске мере 1.- Провера конструкције хале и издавање сертификата о безбедности од стране јавних власти (објекти морају испуњавати услове које постављају јавне власти у погледу инфраструктуре и безбедности; то се посебно односи на привремене или „телескопске“ трибине и покретне кровове тамо где је њихово коришћење дозвољено), утврђивање да постоје само седећи капацитети и да постоје услови за хендикепиране особе. 2.- Пажљиво одржавање објеката који се користе за утакмице ове врсте, уз чишћење и поправљање када је то потребно, редовно проверавање и издавање сертификата о грађевинској стабилности и испуњавању безбедносних прописа у складу са захтевима јавних власти, укључујући сеизмичке безбедносне аспекте у региони-ма у којима постоји ризик од земљотреса. 3.- Правовремено претраживање пре догађаја и уклањање опасних објеката (нпр. грађевинског материјала, камена, лабаво причвршћених столица, стакла или другог отпада) у спортском објекту и његовој околини; уклањање или прекид грађевинских радова у објекту или његовој близини.						

4.- Обављање детаљног претреса ујутро, пре утакмице, ради проналажења бомби, прокријумчарених димних граната, ватромета и/или других опасних или сумњивих предмета; након тог претреса може се дозволити само контролисан приступ објекту. 5.- Заштита спортског подручја (појам «спортско подручје» овде подразумева спортске терене у ужем смислу, ледене дворане, базене, рингове, игралишта или друга подручја/површине неопходне за одређени спорт) и прилаза спортском подручју (погодним средствима, које ће прецизирати представници јавних власти и надлежних спортских федерација.) 6.- Заштита играча (укључујући заштиту гостујућег тима током тренинга и транспорта у и из спортског објекта), делегата и судија, што подразумева и обезбеђивање заштићеног паркинг простора за њихова возила. 7.- Стварање услова за рад полиције (укључујући, где је то могуће, простор за командно и контролно место, оба ситуирана тако да пружају добар преглед спортског објекта и опремљена ТВ системом за надгледање), у сагласности са националним/локалним прописима. 8.- Одговарајуће мере које предузимају организатори и јавне власти ради: а. заштите гледалаца од ризика који проистичу из конкретног спорта (нпр. удараца пака у хокеју на леду; и б. заштите, колико год је то могуће, играча и игралишта од предмета које бацају гледаоци. 9.- Где је то потребно, одвајање навијача супротних тимова (укључујући, када је неопходно, изградњу преградних препрека – што одобравају јавне власти), по могућности на довољно велику удаљеност у спортском објекту, уз одвојене санитарне просторије. 10.- Утврђивање постојања адекватних одвојених улаза и излаза из спортског објекта (са вратима која се отварају ка спољној страни) и обезбеђивање довољног броја особља на тим улазима, како би се обезбедио лак прилаз и евакуација публике; када у спортском објекту има гледалаца сва излазна врата морају бити откључана и чувана како би се спречила злоупотреба. Потребно је да постоје адекватне слободне површине у близини објекта које могу служити као места окупљања за случај евакуације. Излази треба да буду такви да олакшају евакуацију хендикепираних људи без ометања евакуације осталих гледалаца.						

11.- Олакшавање гледаоцима да приступе својим местима за седење, уз јасно означавање појединих трибина и њима одговарајућих излаза. 12.- Побољшање, у границама могућег, квалитета смештаја гледалаца на спортском објекту (укључујући и смештај хендикепираних особа) (мали одељци, јавни ресторани за освежавање, санитарне просторије). 13.- Обезбеђивање доброг квалитета ваздуха, укључујући забрану пушења, као и могућности мерења густине дима и контроле влажности и температуре ваздуха. Мере безбедности 14.- Давање јавним властима, што је раније могуће, свих релевантних информација о планираној утакмици, а посебно назива тимова и организатора, података о датуму, часу и месту утакмице, као и свих других информација које властима могу помоћи да процене степен ризика који она носи; 15.- Упозоравање јавних власти на могућу потребу за капацитетима за обезбеђивање јавног реда ради спречавања избијања насиља и недоличног понашања, како у непосредној близини тако и у самом спортском објекту, као и дуж прилазних путева које користе гледаоци. 16.- Правовремена инспекција спортског објекта пре утакмице, од стране представника власника, организатора (укључујући директора за безбедност – види тачку 58 ниже) и јавних власти, ради утврђивања могућих техничких или материјалних недостатака и проналажења решења за њих; завршна инспекција се врши дан пре утакмице. 17.- Припрема безбедносних служби у спортском објекту, у сарадњи са полицијом и другим хитним службама; утврђивање да су сви припадници сигурносног и безбедносног особља јасно идентификовани и да су заузели своја места у и око објекта пре него што он буде отворен за публику, као и да је особље адекватно обучено и свесно својих дужности. 18.- Обезбеђивање могућности брзог информисања полицијских интервентних снага, што им омогућава да у случају потребе делују на време. 19.- Контролисање кретања гледалаца у и око објекта; обезбеђивање довољног броја обученог безбедносног особља за помоћ гледаоцима.					

20.- Стављање озвучења и семафора у функцију безбедности маса, омогућавање директору за безбедност (види тачку 58 ниже), полицији и хитним службама да информишу или дају упутства гледаоцима; давање упутства спикерима (који треба да познају језик страних навијача) да избегну непожељне коментаре који могу узбунити публику против супротног тима и његових навијача, судија, делегата и полицијских снага; лоцирање комуникационих центара на места на којима ће бити заштићени од заузимања од стране неовлашћених особа; обезбеђивање алтернативног извора електричне енергије за хитне случајеве ради осигуравања визуелних и звучних комуникација (као и осветљења). 21.- Инсталирање затвореног видео система (CCTV) ради праћења ситуације, обезбеђивања сигурности маса и идентификације преступника. 22.- Утврђивање да смештај гледалаца у објекту одговара околностима утакмице. 23.- Верификовање правилне примене правила и инструкција клуба, националне спортске асоцијације или одговарајуће међународне федерације. 24.- Припрема адекватног материјала за службу прве помоћи, противпожарну службу и друге хитне службе, као и потребних услова за њихов рад; организовање радиотелефонске везе између хитних служби, полицијских снага и директора за безбедност (види тачку 58 ниже). Контрола на улазима 25.- Улазне контроле гледалаца (укључујући, где је то потребно, лични претрес, детекторе метала и претрес маса). 26.- Обезбеђивање сигурног места за одузете опасне предмете и личне ствари које се враћају након утакмице. 27.- Где је потребно, контролисање приступа објекту помоћу покретних препрека. 28.- Забрањивање приступа спортском објекту, у мери у којој је то законски могуће, познатим и потенцијалним изгредницима. 29.- Спречавање приступа објекту свакој особи која носи опасне предмете, алкохолна пића, пиротехничка средства, димне гранате итд.; спречавање приступа сва-					

кој особи под дејством алкохола или дроге. Узимајући у обзир смртну опасност коју представља ватра у спортском објекту, осигуравање стриктне контроле над поседовањем, чак и нетенденциозним, лако запаљивих материјала. 30.- Спречавање приступа спортском објекту свакој особи која поседује расистичке или друге забрањене паролe или ознаке, као и паролe које позивају на насиље, као и спречавање коришћења таквих паролa и ознака у спортском објекту или његовој близини. 31.- Забрана продаје пића у стакленој амбалажи, ограничавање и, по могућности, забрана продаје и дистрибуције алкохолних пића и цигара у објекту, а где је могуће и ограничавање, пожељно и забрана продаје и дистрибуције алкохола и цигара ван спортског објекта, посебно у његовој непосредној околини; старање о томе да сва дозвољена пића буду у безбедној амбалажи. II. Пружање помоћи и упутстава гледаоцима на путевима за и од спортског објекта, укључујући, где је то могуће: 32.- Присуство особља на железничким станицама, аеродромима, паркинзима и главним раскрсницама у близини спортског објекта, информисање о трасама путовања; на станицама - постављање знакова који упућују на средства транспорта ка/од објекта; 33.- Где је то погодно, одвајање путних и прилазних праваца за навијаче супротних тимова (укључујући паркинге и колосеке). 34.- Сарадња са саобраћајним органима, тур-операторима и превозничким предузећима, чије особље треба да буде посебно обучено. 35.- Омогућавање рада пратећих полицијских снага (пратње), кроз размену информација о кретању навијача. 36.- Остваривање надзора над активностима навијача након утакмице (у градским центрима, повратним транспортним средствима – посебно возовима итд.) и надзор над начином њихове разоноде. 37.- Информисање, обавештавање итд. о пожељном понашању гостујућих навијача, уз, између осталог, навођење стандарда понашања који домаћин очекује.					

38.- Установљавање места за сретање ван објекта, сервиса за изгубљену децу и ствари, у коме је особље стално присутно. 39.- Развијање контаката са локалним грађанима и сталним навијачима ради њиховог саживљавања са мерама које се предузимају при обичним и ванредним утакмицама. 40.- Предвиђање степена заинтересованости штампе и медија за утакмицу односно такмичење, припрема полиције за конференције за штампу и планирање последица могућих догађаја; припрема спортских и полицијских представника за штампу у том смислу. 41.- Сарадња са полицијским „маркерима“, који познају гостујуће навијаче. III. Контролисање продаје улазница (о њиховој количини се претходно споразумевају организатори и јавне власти, узимајући у обзир безбедни капацитет спортског објекта и потребу да се, где је то погодно, обезбеди оптимална подела различитих група навијача), што обухвата: 42.- Дистрибуцију улазница и организовање њихове продаје тако да се одвија без сметњи. 43.- Производњу улазница на начин који отежава производњу и коришћење фалсификованих или лажних улазница, а олакшава контролу (нпр. прављење улазница које могу читати посебни уређаји, коришћење одговарајуће нумерације и кодова у боји, итд.), усмеравање и спровођење гледалаца до њихових места и избегавање прекорачења дозвољеног капацитета спортског објекта. 44.- Развијање система за проверу и установљавање идентитета купаца улазница где је то погодно (нпр. помоћу система ваучера) и одређивање улоге клубова, спортских асоцијација или удружења навијача у контроли дистрибуције примљених улазница, посебно бесплатних и повлашћених; где је могуће, продаја улазница треба да буде компјутеризована. 45.- Смањивање броја улазница које појединац може купити, улазница доступних навијачима из удаљених крајева и ограничавање броја улазница које се продају на велико.						

46.- Где је потребно, смањивање укупног броја улазница за продају, имајући на уму факторе безбедности, контроле и јавног реда. 47.- Контролисање улазница на улазима и спречавање нелегалног приступа. 48.- Што правовременије информисање будућих гледалаца, преко одговарајућих националних и интернационалних канала, о чињеници да су улазнице распродане. 49.- Редовно ажурирање, од стране спортских удружења, клубова и полиције, листе потенцијалних изгредника. IV. Рано планирање свих финансијских аспеката утакмице, посебно оних од значаја за безбедност и сигурност, укључујући: 50.- Уговарање адекватног осигурања за ризике од медицинских, пожарних и других инцидената, као и штете коју могу изазвати навијачи у спортском објекту. V. Све друге ствари од значаја за организацију утакмице, као: 51.- Прелиминарни контакт између полиције и амбасаде/конзулата државе из које долази гостујући тим, како би се осигурала брза комуникација у случају потребе. 52.- Обезбеђивање ad hoc забавних програма погодних за гостујуће навијаче. 53.- Сарадња са клубовима навијача ради осигуравања њихове сарадње у избегавању инцидената, стављање до знања клубовима њихових одговорности у безбедносним и сигурносним питањима. 54.- Објављивање списка забрањених предмета. 55.- Прављење корисних информација доступних навијачима (аутобуске и друге линије до и од спортског објекта, паркинг места, царинске одредбе, визни режим, капацитети за смештај и исхрану са просечним ценама итд.); где је могуће, обезбеђивање погодног смештаја за гостујуће навијаче. 56.- Контакт са медијима у духу сарадње, посебно у						

погледу информација за навијаче и броја представника медија који су акредитовани да се крећу у близини спортског терена. 57.- Разонода и забава гледалаца пре почетка игре (предутакмица, музика и сл.). VI. Мере сарадње 58.- У циљу одговарајуће сарадње, организатори ће пре утакмице именовати директора за безбедност, задуженог за контакте са јавним властима и консултације са њима, као и везе са полицијским и хитним службама, и обезбедити му потребне услове за извршавање његових задатака, укључујући радио-комуникацију са командним местом. 59.- Директор за безбедност ће у име организатора проценити степен ризика који представља утакмица, и у њихово име надгледати примену горе набројаних безбедносних мера, као и дистрибуцију информација гледаоцима о безбедносним мерама, посебно у вези предмета које не смеју уносити у објекат. 60.- Директор за безбедност ће бити у вези са представником јавних власти овлашћеним да одобри одигравање утакмице и обезбедити спровођење оних безбедносних мера за које су одговорни организатори. За утакмице високог ризика, директор за безбедност ће осигурати постојање довољног броја координативних састанака којима присуствују све стране укључене у планирање и надгледање одигравања утакмице. 61.- Полицијске, противпожарне и медицинске хитне службе ће именовати представнике, који ће присуствовати координативним састанцима. 62.- Након завршетка утакмице, директор за безбедност ће сачинити извештај о успеху предузетих превентивних мера, који ће бити послан одговарајућим властима. 63.- Командујући полиције и директор за безбедност ће контактирати са делегатима утакмице пре њеног почетка. 64.- Где је то могуће, јавне власти ће одобрити одигравање утакмице након што провере да су организатори испоштовали одговарајуће прописе (ако					

постоје) о организацији јавних догађаја и безбедности јавних грађевина, и све друге обавезе, укључујући оне горе наведене.						
65.- Јавне власти ће у што краћем року информисати организаторе о свим примедбама и/или било каквом услови који морају испунити пре него што се утакмица (утакмице) могу одиграти.						
66.- Кризна група, коју сачињавају директор за безбедност, виши представници полиције, ватрогасне службе, медицинске хитне помоћи, представници тимова, спортског објекта и јавних власти, састаће се у случају потребе пре или током утакмице, ради доношења хитних одлука када је то могуће; утврдиће реч-шифру познату само члановима групе, која ће у случају потребе значити позив за састанак, а биће изречена преко средстава јавног разгласа.						
67.- Након утакмице, испитати спроведене мере и извући закључке.						

- А - власник стадиона
 Б - организатор (означити ко)
 Ц - национални савез
 Д - надлежни међународни савез
 Е - јавне власти (локалне или националне – означити ко)
 Ф - други (означити који)

ПРЕПОРУКА О РЕДАРСКОЈ СЛУЖБИ (99/1)

(усвојена на 19. састанку Сталног комитета Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама, 9–10. јуна 1999.);

Стални комитет (Т-РВ) Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама;

С обзиром на потребу осигурања безбедности гледалаца и стварања амбијента који обесхрабрује насиље и недолично понашање;

Увиђајући да се велика већина гледалаца не понаша недолично;

Прихватајући чињеницу да полицијске снаге треба да буду ангажоване што корисније, у циљу одржавања јавног реда и мира, превенције и откривања злочина и хапшења криминалаца;

Сагледајући потребу за редарима који ће дочекивати гледаоце и бринути о њима, као и обезбедити њихову сигурност и добробит, како је предвиђено у Члану 3.2 Конвенције;

Сматрајући да ти редари треба да буду на одговарајући начин одабрани, обучени, опремљени и предвођени;

Ценећи значај редара за омогућавање управи стадиона или организатору утакмице да препознају и на најприкладнији начин испуне своје одговорности у примени прописа који важе на стадиону;

Узимајући у обзир повећање броја утакмица на европском нивоу, олакшане могућности путовања и важност поступања са свим гледаоцима на одговарајући и доследан начин;

Увиђајући могућу безбедносну корист од сарадње подударних редарских служби различитих страна потписника Конвенције;

Оцењујући да је све наведено најуспешније постићи увођењем заједничког минимума стандарда за регрутовање, одабир, обуку и разврставање;

Имајући утврђене одређене принципе који су важећи у свим странама потписницама Конвенције, без обзира на различитост њихове историје, културе и правних система;

Оцењујући да се тај циљ најбоље достиже прописивањем јасних правила донетих од стране (*државне, прим. прев.*) власти или уз њену сагласност;

Узимајући у обзир студију о редарској служби у спорту коју је сачинио Clearing House (Т-РВ (97) Инф1);

Препоручује владама страна уговорница Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама да подстакну клубове, власнике стадиона и/или друге одговарајуће органе и тела у фудбалу и другим спортовима да развију систем редарских служби на спортским приредбама којима присуствује велики број посетиоца, и то на следећим принципима;

1. Редаре обезбеђује онај ко је одговоран за безбедност гледалаца на утакмици; то може бити управа стадиона или организатор приредбе.
2. Природа, улога и функције редара треба да буду јасно одређене; функције, које треба да буду различите, али комплементарне у односу на функције полиције, треба да обухватају:
 - а. претресање стадиона пре, током и након утакмице, уколико за тим постоји потреба;
 - б. дочекивање, усмеравање и вођење бриге о свим гледаоцима, без обзира на њихов узраст, расу, пол, хендикепираност или тим који подржавају;
 - ц. поступање по свим приговорима гледалаца;
 - д. обавештавање гледалаца о плану стадиона и локацијама услужних просторија на њему, као и о свим безбедносним мерама које су прописали организатори или хитне службе;
 - е. помагање у обезбеђивању безбедног функционисања стадиона, посебно надзирање и гарантовање безбедног уласка и изласка гледалаца;
 - ф. спровођење прописа који важе на стадиону;
 - г. онемогућавање гледаоцима да се крећу деловима стадиона у којима њихово присуство није дозвољено;
 - х. надгледање свих потенцијално опасних подручја и спречавање нагомилавања великог броја гледалаца;
 - и. реаговање на инциденте и хитне случајеве и предузимање потребних радњи;
 - ј. помагање полицији или хитним службама у случају потребе;
3. Начин регрутовања треба да обезбеди да сви редари буду одговарајуће спремни и радно способни, да могу испољити потребан добар карактер, темперамент и способност обављања својих задатака.
4. Свим редарима мора бити омогућена детаљна обука, што у крајњем случају води издавању одговарајућих сертификата. Та обука треба да буде теоријска и практична и да, између осталог, обухвати:
 - а. правни статус, одговорности и дужности редара;
 - б. упознавање правила која важе на стадиону;
 - ц. организацију и функционисање система безбедности на стадиону;
 - д. принципе управљања масом, укључујући начин надзирања гледалаца и реаговања на опасност;
 - е. поступке у случају опасног или неприхватљивог понашања;
 - ф. старање о гледаоцима;
 - г. упознавање конфигурације (плана) стадиона, посебно улазних и излазних путева и места где се налазе алармни и комуникациони системи;
 - х. поступке у случају повређивања гледалаца;
 - и. поступке у случају пожара или других опасности;
 - ј. план евакуације стадиона;
5. Потребно је успоставити систем за редовно праћење рада редара, укључујући вођење персоналног досијеа који обухвата:
 - а. квалификације и вештине;
 - б. прилагођеност и оспособљеност за обављање задатака;

- ц. присуство утакмицама и дужности које је обављао(ла);
 - д. квалитет рада;
 - е. обављену и потребну обуку;
6. Сви редари морају се, што треба да буде услов за њихово запошљавање, обавезати да ће се придржавати одговарајућих правила понашања. Та правила треба да обухватају одредбе према којима сви редари морају, између осталог:
- а. бити љубазни, пријатни и спремни да помогну свим гледаоцима у свако доба, без дискриминације;
 - б. бити одговарајуће одевени, без ознака иједног тима;
 - ц. непрестано бити усредсређени на своје дужности и уздржати се од посматрања утакмице или прослављања постигнутог гола;
 - д. никада радити под утицајем алкохола, дроге или лекова који могу утицати на њихово понашање;
7. Сви редари морају бити лако препознатљиви. То подразумева ношење одговарајуће одеће како би их гледаоци, управа стадиона, полиција и друге власти брзо и лако препознали.
8. Потребно је установити процедуру за установљавање минималног броја редара и њихове локације, укључујући редаре-надзорнике који ће се на свакој утакмици старати о правилном раду редара.
9. Потребно је успоставити правила за делотворан рад редара, која посебно обухватају:
- а. установљавање јасне хијерархијске командне линије и безбедносне структуре са одговарајућим средствима комуникације;
 - б. детаљну информативну припрему пред сваку утакмицу и подношење извештаја након ње;
 - ц. опремање сваког редара са приручником и/или тзв. чек-листом (подсетником) са сажетим дужностима;
 - д. редовно обнављање знања кроз понављање курсаева.
10. Споразумима између заинтересованих клубова односно држава треба омогућити да одговарајуће квалификовани редари из гостујућег клуба или земље буду позвани од стране организатора да прате гостујуће навијаче како би помогли домаћим редарима да им пруже сигурност, добродошлицу и да се на други начин брину о њима.

ПРЕПОРУКА О УКЛАЊАЊУ ОГРАДА СА СТАДИОНА (99/2)

(усвојена на 19. састанку Сталног комитета Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама, 9–10. јуна 1999.

1. Трагични догађаји на фудбалским стадионима из 1980. године навели су европске земље да предузму практичне кораке у циљу спречавања и контроле насиља и недоличног понашања гледалаца на фудбалским утакмицама. Ограде и друге препреке постављене су на фудбалске стадијуме ради раздвајања навијача противничких тимова на трибинама и/или спречавања продора навијача преко канала.
2. Те ограде и препреке учиниле су да стадијуми почну личити на кавезе. Ружне и негативно конотиране, оне не воде стварању хармоничног и свечаног духа на фудбалским утакмицама. У стварности, оне подижу тензију и појачавају осећај отуђености међу навијачима. Надаље, оне могу представљати ризик за безбедност, посебно у случајевима када масу обузме паника. Ограде око канала, на пример, ометају евакуацију у хитним случајевима.
3. Технике за контролу маса напредовале су од времена постављања ограда. Радови на многим фудбалским стадионима значајно су унапредили услове за гледаоце, нпр. у погледу могућности освежавања, увођења тоалета за даме и слично, чинећи стадионе пријатнијим и атрактивнијим местима за целу породицу. Наредно значајно унапређење у сфери безбедности гледалаца било је увођење бројних стадиона са искључиво седећим местима. Уз те иновације, монтиране су модерне информатичке и комуникационе технологије и снажни видео системи за надзор, унапређен је систем продаје улазница, развијен бољи метод контроле приступа стадионима, усвојена одговарајућа правна регулатива која подразумева одговарајуће санкције и подстакнута боља сарадња европских полиција. Унапређене редарске технике такође су побољшале услове за пријем гледалаца и помогле у стварању амбијента који обесхрабрује насиље. Најзад, полицијске снаге су сада искусније у контролисању маса.
4. Последње Европско првенство (Еуро 26) и Светски куп 1998. године у Француској одржани су претежно на стадионима без ограда. Уклањање ограда са већине терена није довело до повећања насиља гледалаца, изузев неколико мањих инцидената. Таква ситуација захтевала је од Сталног комитета да преиспита своју политику у овој ствари. На основу искуства са Еура 96, Комитет је усвојио Изјаву о оградама и препрекама (као додат) на свом 17. састанку, 5. и 6. јуна 1997.
5. Исто важи и за Светски куп у Француској 1998. године, где уклањање ограда на већини стадиона није имало негативан утицај на безбедност, сем у неколико изолованих инцидената.

У свом аналитичком извештају са Светског купа 1998. године, ФИФА је закључила:

«Уклањање ободних ограда на већини стадиона уопште није погоршало безбедносну ситуацију, сем у неколицини изолованих случајева. Маса су у потпуности поштовале чињеницу да је терен светиња. То би даље требало да подстакне Фифу и националне асоцијације да наставе демонтажу ободних ограда, чак и на лигашким утакмицама. Наравно, потписник је у потпуности свестан чињенице да се гледаоци Светског купа значајно разликују од оних који присуствују редовним утакмицама прве лиге у већини европских земаља» (цв Т-РВ (98 16)).

6. У националним извештајима који су представљени Сталном комитету током његовог 19. састанка, једно од питања тиче се оградивања (на стадионима). Укупно 20 делегата изнело је информације о ситуацији и трендове у својим државама по питању уклањања ограда. У пет од ових земаља нема ограда на фудбалским теренима, док у две постоје ограде на само трећини од укупног броја стадиона. Девет земаља постепено уклања ограде или их замењује нижим, атрактивнијим баријерама или провидним плексигласом. Само четири државе залажу се за опстанак ограда. То значи да је велика већина европских држава већ одлучила да уклони ограде са својих стадиона.
7. Интересантно је приметити да су земље попут Енглеске или Француске, које су недавно биле домаћини великих међународних такмичења (Еуро 96 и Светски куп 1988) у светлу ових искустава пионири у демонтажу ограда на стадијумима. Међународна првенства чији су били домаћини, подстакла су их да побољшају своје системе безбедности, контроле маса, дизајн стадиона, редарске службе (види Препоруку бр. 1/99 о редарима) итд. Њихови примери показују да уклањање ограда треба да буде једна од мера које се предузимају ради побољшања безбедносних прилика као и услова за пријем гледалаца на фудбалске стадионе.
8. Чини се да уклањање ограда иде заједно са развојем свечанијег, за породицу угоднијег амбијента. Уклањање физичких препрека несумњиво помаже одбацивању менталних: «добар третман води добром понашању».
9. У светлу ових разматрања, Стални комитет препоручује Државама уговорницама Конвенције уклањање ограда са спортских терена. Уклањање ограда, што је првенствена одговорност власника стадиона и/или организатора утакмица, може бити изведено добровољно и постепено. У принципу, потребно је уклонити све ограде; али, где је то неопходно, друге, мање иритирајуће методе или средства могу бити коришћене, као што је монтирање ниских, уклоњивих препрека и подешавање висине тераса или првог реда седишта. Коначно, ова нова стратегија треба да буде примењена у сарадњи са националним и међународним фудбалским организацијама, а Стране могу стимулисати побољшања грађевинских аспеката стадиона.

Додатак препоруци

ИЗЈАВА О ОГРАДАМА И ПРЕПРЕКАМА

Усвојена од Сталног комитета на 17. састанку 5–6. јуна 1997. године у
Стразбуру

«Последице великих излива насиља и недоличног понашања гледалаца током 1980. неминовно су изазвале рестриктивне мере попут подизања ободних ограда и препрека за заштиту терена на коме се одвија игра.

То је довело до ограничавања видика и стварања амбијента мање до-бродошлице (на стадионима, прим. прев).

Установљене су одређене мере које евентуално доводе до могућности уклањања ободних ограда.

Стални комитет то констатује са задовољством и очекује дан када такве ограде и препреке више неће бити потребне.

Стални комитет сматра да су основни услови за уклањање ограда и пре-прека, развијени до одређеног стандарда:

- Увођење стадиона са искључиво седећим и нумерисаним ме-стима и опремљених са интерном телевизијом и командним и кон-тролним местима.

- Одговарајући начин продаје улазница.

- Побољшање техника управљања масама (како од стране поли-цијских снага тако и фудбалских органа), са растућом улогом редара што илуструје помак ка само-руковођењу и само-одговорности.

- Боља национална и европска полицијска сарадња у циљу идентификације потенцијалних изгредника и боље безбедности.

- Увођење одговарајуће регулативе, са делотворним санкцијама за осуђиване преступнике.

Све Стране потписнице Конвенције сагласне су да делују у истом прав-цу како би значајне утакмице биле извори спокојног уживања.

Пример Еура 96 показује да ако се примене све остале мере, ободне ограде могу бити уклоњене, а присуство полиције на стадијумима смањено.

На свом наредном састанку, Стални комитет усвојиће стратегију у ци-љу остваривања наведеног.»

ПРЕПОРУКА О ИДЕНТИФИКАЦИЈИ И ПОСТУПАЊУ СА ПРЕСТУПНИЦИМА И РАЗМЕНИ ОБАВЕШТАЈНИХ ПОДАТАКА НА ЕВРОПСКИМ ФУДБАЛСКИМ ШАМПИОНАТИМА (ЕУРО 2000) (Т-РВ/99/3)

Стални комитет Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама (Т-РВ);

Сагласно члановима 1 и 9.1.ц Конвенције;

Имајући у виду Члан 5 Конвенције и Препоруку бр. 1/90 о идентификацији и поступању са преступницима;

С обзиром на Члан 3.1.б Конвенције у коме се говори о размени обавештајних података и Препоруку бр. 1/97 о коришћењу стандаризованих образаца за размену полицијских обавештајних података у вези спортских приредби високог ризика;

Имајући на уму искуства стечена током Светског купа (Француска 1998), а посебно припреме за Европско фудбалско првенство у Белгији и Холандији (Еуро 2000);

Водећи рачуна о прекограничним активностима и/или покушајима хулигана да се организују на међународном нивоу;

Узимајући у обзир нацрт споразума о прекограничној сарадњи полицијских снага у обама државама организаторима Еура 2000;

Препоручује Странама да, за сврхе Европског фудбалског првенства Еуро 2000,

I. У погледу идентификације и поступка са преступницима,

1. уведу, у оквиру њихових уставних могућности, превентивне мере у циљу спречавања познатих навијача-насилника да напусте матичну државу и/или уђу на територију земаља организатора;
2. предузму законске или друге нормативне мере, где је то потребно, како би омогућили превентивно или привремено хапшење осумњичених особа у циљу њихове правовремене изолације;
3. уведу, где је то потребно, привремене граничне контроле, како то омогућава део 2, одељак 2 Конвенције од 19. јуна 1990. године о примени Шенгенског споразума;
4. уведу одговарајуће казне за особе осуђене за преступе повезане са фудбалом, попут забране приступа стадионима током одређеног времена, забране уласка на територију државе организатора спортске приредбе или протеривање по хитном поступку;
5. признају и узму у обзир, у највећем могућем степену, националне забране приступа стадионима или друге заштитне мере, као и све друге

осуде повезане са преступима у вези фудбала, донете од стране судова других држава.

II. У погледу размене обавештајних података и информација,

1. поставе делотворне системе за размену обавештајних података и информација у циљу превенције кретања познатих преступника током Еура 2000;
2. донесу одговарајуће мере у циљу стварања датотека са подацима о изреченим управним и/или судским санкцијама, попут националних забрана приступа стадионима или других забрана, и осмисле начин размене тих података међу заинтересованим органима (полиција, судске власти, организатори утакмица итд.) у државама Странама уговорницама Конвенције;
3. користе одговарајуће доступне канале за размену обавештајних података и информација из области хулиганизма, као што су специјализовани национални органи, Шенгенски информациони систем, Еуропол, Интерпол и/или закључе, у случају потребе, билатералне споразуме у циљу омогућавања размене квалитетних информација и обавештајних података;
4. обезбеде да информације и обавештајни подаци који се размењују буду детаљни до мере која омогућава њихову практичну употребу;
5. обезбеде да заинтересоване службе проследе информације и обавештајне податке на време, како би оне могле бити узете у обзир при планирању и током оперативних фаза Еура 2000;
6. обезбеде начине за идентификацију гледалаца који, иако се не налазе на полицијским списковима, могу постати насилни током најзначајнијих утакмица;
7. користе, у циљу билатералне размене информација о питањима везаним за фудбалски хулиганизам, националне „официре за везу“ са листе коју је сачинио Стални комитет.
8. Размена информација о којој се говори у делу ИИ мора се обављати уз поштовање одредаба Конвенције о заштити појединаца, у смислу аутоматске обраде личних података и других стандарда Савета Европе.

III. У погледу примене ових мера

1. примене мере из ове Препоруке током припремних фаза и за време Европског фудбалског првенства Еуро 2000;
2. развију и примене систем оцењивања степена коришћења и делотворности ове Препоруке.

ПРЕПОРУКА О ЗАБРАНИ ТАКМИЧЕЊА У СЛОБОДНОМ БОРЕЊУ, ПОПУТ БОРБИ У КАВЕЗУ (99/11)

(Усвојена од стране Комитета министара 22. априла 1999. године на 669. са-
станку заменика министара)

Комитет министара, на основу члана 15.6 Статута Савета Европе,

Полазећи од тога да је циљ Савета Европе постизање већег јединства међу својим члановима ради очувања и спровођења у живот идеала и принципа који представљају њихово заједничко наслеђе и олакшавају њихов економски и друштвени напредак, и да се тај циљ може следити, *интер алиа*, заједничким активностима у области културе;

С обзиром на Конвенцију о заштити људских права и основних слобода, а посебно Члан 3 наведене Конвенције који прописује да «нико не може бити изложен тортури, нељудском или понижавајућем поступку или казни», и Члан 8, из кога следи да Стране уговорнице треба да штите физички интегритет појединаца који потпадају под њихово законодавство;

Подсећајући на Препоруку 963 (1983) Парламентарне скупштине о методама у области образовања и културе за сузбијање насиља и на Европску конвенцију о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским догађајима, посебно фудбалским утакмицама (1985);

С обзиром на етничке вредности и улогу спорта у социјалној интеграцији, реафирмисану од стране Европских министара спорта током њиховог 15. неформалног састанка (Никозија, 1998) и тада изражену жељу да дође до забране такмичења у слободном борењу;

Имајући на уму њихову претходну Препоруку бр. Р (92) 13 у вези Европске повеље о спорту, а посебно Члана 1. ии повеље који тежи заштити спорта, спортиста и спортисткиња од опасности «поступака злоупотребе или понижавања»;

Полазећи од становишта да се, уколико се жели сузбити насиље у спорту, мора водити борба против свих његових појавних облика;

Уверен да чланице Савета Европе морају бити у првим редовима сузбијања таквог насиља;

Забринут због пораста појаве такозваног «спортског» насиља у виду забаве, као нпр. у случају слободних борби;

Запажајући да се «борење у кавезу» од стране својих подстрекача у спорту погрешно промовише као борилачка вештина, али у стварности, за разлику од спорта и борилачких вештина, није регулисано одговарајућим правилима;

Стојећи на становишту да такмичења у слободном борењу као што су борбе у кавезу не могу бити сматрана за спорт, као и да представљају опасност по гледаоце, угрожавају здравље учесника и повезане су са незаконитим активностима, посебно коцкањем;

Сматрајући да насиље, варварски и дивљачки акти који се камуфлирају плаштом спорта немају никакву вредност у цивилизованом друштву које поштује људска права,

Препоручује да владе земаља чланица предузму све потребне мере како би забраниле и спречиле такмичења у слободном борењу попут борби у кавезу;

Налаже Генералном секретару да на ову препоруку скрене пажњу владама држава потписница Европске културне конвенције које нису чланице Савета Европе.

ПРЕПОРУКА 1434 (1999) - ФУДБАЛСКИ ХУЛИГАНИЗАМ

(Парламентарна скупштина Савета Европе, новембар 1999)

Фудбалски хулиганизам

1. Скупштина сматра да је фудбалски хулиганизам претња спорту и да је потребно уложити више напора како би се хулиганизам смањило а инциденти попут догађаја на Светском купу 1998. у Француској спречили.
2. Скупштина сматра да је Европска конвенција о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама а посебно фудбалским утакмицама из 1985. године одговарајући оквир за сарадњу на том пољу. У складу са чланом 1. Конвенције, стране уговорнице су обавезне да предузму потребне кораке како би спречиле и контролисале насиље и недолично понашање од стране гледалаца на фудбалским утакмицама и другим спортским приредбама на којима се страхује од избијања насиља или недоличног понашања гледалаца.
3. Од усвајања Конвенције, појава хулиганизма је доживела измене. Измене се огледају у следећем:
 - i. хулигани одлучније траже конфронтацију. Коришћење оружја и дроге илустрација је њихове одлучности;
 - ii. постојање већег степена планирања, мобилизације, координације и организације хулигана. Искуснији хулигани играју све важнију улогу, као што то чине и савремена средства комуникације (мобилни телефони, Интернет). Групе навијача стварају коалиције и представници ривалских група могу контактирати једни друге ради договора;
 - iii. помак у месту и времену. Сукоби се све чешће дешавају ван фудбалских стадијума и не увек током самог меча.
4. Скупштина сматра да, у циљу успешности, безбедносне мере треба да буду праћене превентивним социјалним мерама и повећаним напорима на пољу едукације.
5. Дугорочни, интегрални приступ, у коме све заинтересоване стране укључују обавезујуће споразуме, од суштинског је значаја за сузбијање хулиганизма. Како клубови, тако и националне и међународне фудбалске власти морају преузети свој део одговорности.
6. Фудбалери и клубови одговорни су за спречавање сваког понашања на игралишту које би могло изазвати насиље међу навијачима.
7. У циљу стварања атмосфере која води толеранцији и фер плеју, мора се наћи равнотежа између безбедности и сигурности с једне, и пријатељства и гостољубивости с друге стране.
8. Сарадња и координација током међународних спортских приредби још увек је далеко од оптималне с обзиром да мноштво земаља није у

могућности да обезбеди потребне информације, док земље са великим искуством са хулиганима често осећају да њихово знање остаје неискоришћено у целости.

9. Сензационалистички или претеривачки новинарски извештаји, који понекада садрже и потпиривање националистичких тенденција, доприносе клими погодној за хулиганизам, посебно у периодима пред такмичења.
10. Комуникација је основни чинилац у превенцији и сузбијању интензитета инцидената и то се не односи само на комуникацију између оних који су задужени за безбедност. Комуникација међу навијачима и полицајцима, представницима и вођама навијача доприноси превенцији инцидената, посебно ако се навијачима обрете познати људи на матерњем језику.
11. Значајан допринос превенцији хулиганизма је спречавање познатим хулиганима да присуствују утакмицама. Алкохолна пића треба да буду забрањена на стадионима.
12. Могућности за безбедно организовање појединачних догађаја, као што су првенства, ограничене су дугорочним политикама (или недостатком истих) у земљама учесницама.
13. Скупштина препоручује да Комитет министара настави и интензивира свој рад усмерен против хулиганизма у спорту на основу Европске конвенције, у сарадњи са владама и релевантним спортским телима, клубовима, асоцијацијама и власницима стадиона, а посебно:

У односу на хулиганизам уопште:

- i. јачањем образовних, друштвених и културних мера и стратегија ради спречавања хулиганизма;
- ii. захтевањем од клубова, националних и међународних фудбалских власти да преузму одговорност, обавезујући их на доношење интегралних безбедносних планова, укључујући мере за превенцију хулиганизма, именовање вођа навијача и медијску стратегију;
- iii. стимулисањем стадиона прилагођених корисницима, у којима се лакше врши социјална контрола (нпр. подстицањем породичног присуства), с акцентом на комфор гледалаца (нпр. – облик столица, постојање заклона, санитарија, могућност да се купе храна и безалкохолна пића);
- iv. стимулисањем активнијег учешћа навијача и њихових клубова (нпр. у продаји карата);
- v. развојем европског приступа руковођењу навијачима;
- vi. прописивањем да се све фудбалске утакмице у националним такмичењима, у земљама где је то потребно, морају играти у исто време;

- vii. стимулисањем међународне сарадње и координације на принципима Приручника Европске уније о међународној полицијској сарадњи и мерама за спречавање и контролу насиља и нереда у вези са фудбалским утакмицама;
- viii. установљавањем сталних јединица за размену обавештајних података у вези са фудбалом у свим земљама и стварањем услова за редовне консултације међу тим јединицама;
- ix. изналагањем начина за примену забрана приступа стадионима на међународном нивоу.

У односу на организацију Еура 2000 и будућих међународних спортских догађаја:

- x. стимулисањем међународне сарадње и координације пре и у току догађаја допуњавањем припрема извршених у земљама организаторима, обезбеђивањем повратних информација и усаглашавањем стратегије комуникације;
- xi. подстицањем свих земаља учесница да пошаљу што већи број лидера и вођа навијача;
- xii. стимулисањем активног и отвореног приступа од стране медија, како би се спречило претеривачко и нереално извештавање;
- xiii. настављањем истраживања о «најбољој пракси» и деловности мера преузетих у циљу превенције хулиганизма и вредновањем међународне сарадње и координације пре и током догађаја;
- xiv. оснивањем међународних центара за гостујуће навијаче («навијачких кућа») у местима одигравања утакмица како би навијачи били информисани и помоћ им се пружала на њиховом матерњем језику;
- xv. организовањем медијских кампања у свакој од земаља учесница, уз учешће популарних спортиста, ради подстицања свечане и толерантне атмосфере.

Текст је у име Скупштине усвојио Стални одбор, 4. новембра 1999. године.

ПРЕПОРУКА БР. 1/2003 СТАЛНОГ КОМИТЕТА О УЛОЗИ СОЦИЈАЛНИХ И ОБРАЗОВНИХ МЕРА У ПРЕВЕНЦИЈИ НАСИЉА У СПОРТУ

Стални комитет Европске конвенције о спречавању насиља и недолич-
ног понашања гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским
утакмицама;

На основу члана 9.1.ц Конвенције;

Узимајући у обзир чл. 3. пар. 2. и 5. Конвенције;

Подсећајући на своју Препоруку бр. 2/89 о детаљном извештају о мера-
ма за борбу против хулиганизма;

Узимајући у обзир пројекат Савета Европе о „Реакцијама на насиље у
свакодневном животу у демократском друштву“;

Запажајући да насиље и недолично понашање гледалаца на спортским
приредбама, а посебно на фудбалским утакмицама, није искорењено, и да се
померио са стадиона у центар градова и на друга места;

...

Препоручује да стране Конвенције:

- Предузму превентивне социјалне и образовне мере усмерене на по-
бољшање прихватања и подучавања навијача, узимајући у обзир своје
националне околности, извлачећи инспирацију из принципа и иниција-
тива презентованих у Приручнику за превенцију насиља у спорту, дате
у прилогу, а посебно:
- установљењем политике руковођења навијачима, развијањем навијач-
ких амбасада и коришћењем лица за пратњу;
- охрабривањем лубова да развију блиске везе са својим навијачима, да
уважавају званичне клубове навијача, да охрабрују њихово образовање
и да им дају улогу у контексту управљања клубом и живота клуба;
- стварају клупску свест о улози коју они могу играти у њиховом соци-
јалном окружењу;
- омогућавају националним и локалним властима, и другим телима, да
играју главну улогу у развоју политике конципирања мера за превен-
цију насиља.

Позива све спортске организације, као што су ФИФА и УЕФА и нацио-
налне фудбалске асоцијације, да асистирају у остваривању ових циљева, ко-
ристећи сва средства која имају на располагању.

ПРИРУЧНИК ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ НАСИЉА У СПОРТУ

(Апендикс уз Препоруку бр. 1/2003 Сталног комитета)

УВОД

Превенција насиља гледалаца на многим спортским приредбама је неопходна у свим земљама Европе.

Концепти превенције могу да буду различити у складу са ситуацијом у пракси. Превентивне активности се веома разликују, од вечерњих предавања за децу навијаче које организују фудбалски клубови, авантуристичких спортских активности које се организују за хулигане викендом до чувених амбасада љубитеља спорта на главним турнирима и фер – плеј кампања. Активности могу да буду организоване од стране приватних асоцијација на њихову иницијативу и/или од стране владе у оквиру владиних програма за чију имплементацију су одговорне јавне или друштвене институције.

Предложене шеме иако се разликују (у зависности од различитих филозофских и политичких приступа су веома корисне и дефинитивно ефикасне)

Пожељно је промовисати конзистентне приступе у решавању проблема који су заједнички различитим земљама. Уједначени приступи су посебно корисни у контексту међународних утакмица и мечева.

Ово упутство је направљено у циљу идентификовања и промовисања постојеће добре праксе како би све земље могле да уче на различитим искуствима. Овај приручник нема сврху упутства. Ово је колекција информација које стоје на располагању земљама чланицама које исте могу да користе у складу са потребама и околностима.

Многи инциденти на спортским такмичењима настају управо услед лоше инфраструктуре или неадекватне организације (продаја превише карата, недовољан простор да се сместе сви гледаоце) или услед лоше организације односно безбедносних активности. Сада је сасвим јасно да је могуће уколико се усагласе национални закони и мере безбедности са предлозима Европске конвенције о насиљу навијача и недоличном понашању на спортским утакмицама, под условом да се адекватно руководи масама, избећи ону врсту катастрофалних последица из 1980их и 1990их (иако је још увек тешко контролисати циркулацију навијача и карата, посебно на међународним турнирима, услед постојања црног тржишта).

I. Општи принципи политике превенције

A. Тренутна ситуација у погледу хулиганства

На почетку 21. века насиље навијача на фудбалским теренима је још увек један од највећих проблема упркос напорима и ресурсима који су инвестирани у решавање овог проблема у протеклих 20. година.

Већина европских земаља се суочава са овим проблемом у мањој или већој мери. Међутим, овај проблем поприма различите форме. У већини зема-

ља ситуација се стабилизује, а насиље са фудбалских терена се помера на простор ван игралишта и премешта у урбани простор и градске центре. У неким земљама и сама природа људи који се баве насиљем се мења. Фудбалски навијачи су претежно млади, а међу њима је и доста оних из проблематичних делова града тако да хулиганство постаје неодвојиво од урбаног насиља.

1. Клубови и лиге

Насиље на фудбалским теренима постоји од када је и фудбал почео да се игра пред гледаоцима 1870. у Енглеској и почетком 20. века на континенту.

Насиље гледалаца било да је спонтано и планирано се најчешће манифестује на професионалним мечевима иако се у неким земљама насиље одвија и за време различитих аматерских утакмица.

Данашњи свет фудбала је суочен са проблемима унапред планираних насилних понашања. Ова врста насиља је карактеристична за екстерне групе навијача и има форму физичке агресије или вандализма. Овакве групе навијача често прате поједине фудбалске клубове и систематски траже сукобе са навијачима противника. Они себе сматрају елитним навијачима, а своје чланство у одређеној групи хулигана виде као начин живота у оквиру кога имају утисак додатне вредности на основу које граде свој социјални идентитет.

Насиље може да има релативно организовану форму. Неке екстремне групе навијача користе предности нових комуникационих технологија (ГСМ, интернет, итд...) у планирању спровођења насиља.

2. Међународни турнири

Међународни турнири су догађаји на којима долази до великог груписања гледалаца и потребно је уложити значајне напоре да би се руководило великим бројем људи на дужи период. Током година за време великих турнира дешавали су се велики и озбиљни инциденти и немири.

У многим градовима за време турнира се не деси ни један инцидент на фудбалском терену већ у градским центрима после утакмица или у данима између два меча.

Б. Потребне превентивне мере за борбу против насиља у спорту

Велики број практичних мера је уведен још од периода Хејселске трагедије на спречавању насиља како од стране држава тако и кроз међународну сарадњу везано за различите политике које су дефинисане и усвојене за превенцију насиља, побољшање инфраструктуре, менаџмента маса, видео мониторинг и бољу организацију. У ове мере су ушле и различите одредбе кривичног закона.

Упркос томе, да се на локалном нивоу спроводу различите проактивне, едукативне и социјалне иницијативе на спречавању насиља навијача, на међународном, европском нивоу није било координисаних активности сличне врсте.

Стога је неопходно посветити већу пажњу дефинисању ових проактивних, превентивних мера на овом нивоу. Те мере могу да буду комплементарне

са конвенционалним мерама безбедности. Све различите мере морају да буду тако дефинисане да међу њима постоји одређена равнотежа.

Иако се Устави земаља разликују у свим земљама кључну улогу у спровођењу и дефинисању мера за превенцију насиља у спорту имају локалне власти. Јавне институције, градске скупштине су посебно важне и треба да имају посебну функцију катализатора у спречавању насиља и дефинисању политике коју ће стимулисати уз помоћ спортских организација и асоцијација.

II. Мере и иницијативе за превенцију

A. Односи између клубова и навијача

1. Увод

Основу за оквир превентивних мера чине односи између клубова и навијача. Клубови треба да преузму одговорност за иницирање таквих мера.

Природно је да спортски клубови и федерације усвоје боље политике према навијачима и тако успоставе нове социјалне везе и отпочну процес у оквиру кога ће имати ближу сарадњу са својим навијачима.

2. Навијачка повеља

У идеалном свету заједничку повељу треба да потпишу клубови и представници асоцијације навијача у оквиру које треба да буду јасно дефинисане обавезе и права клубова и навијача. Овакве Повеље би омогућиле формализовање односа између клубова и навијача.

У оквиру Повеље треба јасно дефинисати чланство, консултације и информације, доступност, политику продаје карата, трговину, активности заједнице и награде за лојалност. Повеља треба да се базира на комуникацији са владом и подразумева партнерство са локалним властима и медијима, и принципе фер плеја у спорту. УЕФА може значајно да допринесе дефинисању политика националних асоцијација користећи позитивне примере.

3. Одговорност клубских званичника за односе са навијачима и асоцијацијама навијача

Клубови треба да подрже асоцијације навијача и подстичу њихово оснивање и консултују их редовно о свим аспектима навијачке политике. Уколико овакве групе буду укључене у доношења одлука везаних за клуб тада се може створити потребно позитивно окружење за све навијаче. Оваква политика се показала као посебно успешна у борби против расизма коју су усвојили многи клубови навијачи у многим земљама.

Сви професионални клубови у Немачкој имају успешно усвојен систем у оквиру кога су клубски званичници и органи са правом доношења одлука одговорни за односе са навијачима, задовољење потреба асоцијација навијача а процес комуникације између клубова и навијача је у Немачкој сталан и конкретан. Овај захтев је УЕФА проследила свим клубовима на међународним такмичењима.

4. Службе за рад са навијачима

Већи клубови треба да размишљају о оснивању посебних навијачких служби које би биле задужене за руковођење свих аспеката односа са навијачима. Овакве службе ће се разликовати од клуба до клуба али треба да у своје активности укључе и политику продаје карата, информације, организацију путовања на мечеве и регулативу. Многи клубови запошљавају навијаче у овим службама у оквиру структуре менаџмента клуба; они обезбеђују специфичну интеракцију између клуба и навијача.

Б. Улога клуба у друштвеном окружењу

1. Рад са заједницом

Узевши у обзир да клубови имају велику симболичну вредност они играју водећу улогу у заједници и окружењу све време. Клубови могу да буду водећа снага за подршку шире социјалне политике и промоцију спорта, унапређење процеса учења код младих и чак могу да утичу на добро грађанско понашање свих. Везе фудбала и друштва се не могу ограничити само на дане када се одвијају утакмице нити оне престају када се заврши такмичење.

Постоје бројни вредни примери који указују на то како се успоставља добра сарадња са заједницом а исти завређују да буду усвојени.

Један такав је програм локалне заједнице који се спроводи у Енглеској. У оквиру овог програма се успоставља партнерство са школским установама а клубови организују посебне часове у школама и помажу деци са проблемима у учењу. Часове држе званични наставници а деца се доводе до клубских просторија у возилима на којима је клубски лого. У оваквим активностима учествује доста волонтера, а деца са којом се овако ради постижу боље резултате.

Други пример су „социјалне јединице " које раде на промоцији играња фудбала у стамбеним четвртима, на организацији аматерских фудбалских турнира, а у тим кампањама учествују професионални играчи који указују на користи од бављења спортом и спортску етику.

Неки клубови у Чешкој су организовали у оквиру програма владе јуниорске клубове за навијаче у оквиру којих раде са веома малом децом од 8 до 12 година на спортским и образованим активностима и пружању социјалне помоћи за коју ангажују социјалне раднике. Сврха је да се посебно истакну групе младих навијача са позитивним менталитетом и позитивним понашањем које ће стимулисати неговање нове спортске културе и развој нових генерација лојалних навијача.

Бројне локалне иницијативе завређују пажњу и треба их уврстити у Међународне оквире. Било би корисно у овом контексту именовати у свакој националној федерацији, УЕФА, ФИФА некога ко ће бити одговоран за превенцију и социјалне програме ко ће радити на развоју таквих активности за коју треба обезбедити институционалну подршку.

2. Град на стадиону и стадион у граду

Фудбалски терени су место на коме се сусреће велики број различитих типова људи тако да спорт омогућује потенцијално повезивање различитих слојева урбаног друштва и стимулише позитивне групне активности.

Фудбалски терени треба да играју важну улогу у животу града тако да људи који живе у граду имају осећај да припадају фудбалском терену.

У време Светских купова, на пример, стадиони подстичу укључење локалног становништва у сферу спорта и могу да утичу на довођење спортских инфраструктура у централне делове града. За време светских купова отварају се нова радна места успоставља синергија на програму социјалне реинтеграције коју воде млади, организују се обиласци стадиона за локално становништво, и коначно организују се Дани мулти културе и у том контексту подстиче учествовање локалних асоцијација и власти.

Ц. Руковођење навијачима

1. Социјално и едукативно руковођење навијачима

Имајући у виду саму променљиву природу хулиганизма и повезаност са посебним приликама у локалној заједници, неколико земаља чланица је закључило да је потребно затражити од социјалних радника да спроводе различите образовне активности чија су циљна категорија навијачи и предузму потребне мере ка постизању крајњих циљева. Руковођење навијачима је део оперативне политике превенције која заједно са пасивним мерама безбедности, уз адекватну инфраструктуру и полицијски надзор, могу да буду планиране средњорочно и дугорочно, а ове активности треба да воде корен из рада са навијачима.

2. Дефиниција

Руковођење навијачима је део напора који су описани као проактивна социјална превенција. Оно се спроводи кад год постоје потребе за оваквим приступом. Промоција позитивне културе навијача и креирање позитивних услова за боравак навијача гостију је кључни предуслов.

Основни принцип је активна социјална и едукативна активност коју спроводе вешти професионалци који раде са циљним категоријама младих фудбалских навијача. Суштински је важно обезбедити континуирани развој ових пројеката и њихову еволуцију у оквиру које би се стално ангажовало ново особље, уз обуку на раду, тако да ове активности не робују традицији. Свет навијача се мења и у складу са том чињеницом треба развијати пројекте руковођења навијачима.

Шеме руковођења навијачима могу да буду корисне само уколико су део локалног окружења и ако се изводе у оквиру клуба или града. Интервенције за фудбалске навијаче су део шире превенције програма урбане безбедности који се имплементирана на општинском нивоу.

У пракси руковођење навијачима се спроводи на различите начине због тога што су профили навијача различити, али и због тога што се хулиганизам разликује од земље до земље и због тога се захтевају различите методе. Руковођење навијачима је флексибилан концепт који је прилагођен свакој ситуацији на терену у складу са локалним потребама и специфичном националном културом. Најструктурнији и институционализовани напори на пољу руковођења навијачима демонстрирани су у Белгији, Немачкој и Холандији.

У овим земљама ове активности спроводе тимови професионалаца који су специјализовали социјални и образовни рад на пољу културе навијача. У складу са осетљивом природом и чињеницом да је психо-социјална комплексна ангажују се тимови стручњака који раде са навијачима.

Владе имају одлучујућу одговорност за финансирање ових активности, а директну подршку им обезбеђују клубови и локалне власти када је реч о организацији и имплементацији.

3. Потребно особље

Руковођење навијачима је посао који се најчешће спроводи по основу Уговора о запослењу.

4. Методе

Руковођење навијачима захтева мобилне напоре како код куће тако и у гостима, и обухвата едукативни и социјални рад са различитим старосним добима навијача.

Само мали број активности руковођења навијачима се изводи у данима када се организују утакмице, у осталим ситуацијама те активности су претежно оријентисане на едукативну и социјалну активност када нема утакмица.

а. Едукативне активности

Едукативне активности обезбеђују важну подршку за спровођење посебног циљаног образовног рада са младим навијачима ван контекста утакмица. Организација класичних спортских активности (велики фудбал и мали фудбал) као део едукативног пројекта треба да укључи младе и учини их одговорним тако што ће се са њима радити на искорењивању агресивног понашања и истовремено задовољити њихове потребе да буду активни. Неке структуре као решење виде ангажовање и учешће у аматерским шампионатима. Авантуристички спортови као што су планинарство и сплаварење су веома подесни јер омогућују младима да се суоче са позитивним изазовима спорта на отвореном и преусмере енергију са насиља на спорт. Такође ови спортови обезбеђују позитивно трошење акумулиране енергије уз додатна узбуђења која су младима потребна. Посебно је важно то што млади који се баве овим активностима усвајају релевантне стандарде.

Кључни ефекти ових напора активног учења подразумевају развој и усвајање навика о одговорности, а навијачи имају прилику да се изразе кроз спорт и акцију и сами постају позитивни ресурси и потенцијали које треба развијати.

б. Социјална подршка

Веза са фудбалом обезбеђује и могућност социјалног рада за рад са социјално угроженим категоријама. Руковођење навијачима омогућава пружање помоћи појединцима са социјалним проблемима за које није обезбеђена помоћ традиционалних институција. Побољшање социјалног положаја навијача знатно утиче на њихову независност и изградњу њихове личности.

ц. Радови на улици

Перманентни контакт са навијачима је неопходан и веома важна основа на којој се изводе едукативни радови.

Такав контакт се одржава кроз уличне активности које се одвијају у стамбеним четвртима или у просторијама који најчешће посећују навијачи као што су барови и на тај начин се одржава контакт са њима између мечева и развија међусобно поверење.

Ове активности могу да поприме форму центра за фанове или школске инфраструктуре која је отворена током целе недеље и нуди образовни материјал, могућност бављења спортским активностима или је то место на коме се фанови срећу слободно у едукативном контексту. Оваква врста инфраструктуре обезбеђује перманентну везу између руковођења навијачима и фанова.

д. Дани када се одржавају утакмице

За време одржавања утакмице основна сврха активности руковођења навијачима је да обезбеде успостављање отворене комуникације између навијача и организатора, када се јасно дефинишу ове активности и управа ангажује адекватне Ијуде које прихватају навијачи за рад на тим активностима тада они постају веза између организатора и навијача. Услед њиховог специјалног положаја и константног дијалога они могу да умање одређене конфликте и спрече инциденте.

5. Односи између политике и шеме за руковођење навијачима

Руковођење навијачима се одвија у контексту интегрисане превенције и показало се као ефикасно. Некоординисан приступ може да буде контра продуктиван. Позитивна сарадња полиције и лидера навијача је веома важна за дугорочну политику превенције. Иако се методе разликују, циљеви су идентични: смањење насиља у спорту

Оба партнера треба да разумеју своје улоге и перспективе и вреднују доприносе на смањењу тензије за време утакмице. Вође навијача су веома важне за одржавање комуникације између полиције или клубова и група навијача.

У успешним пројектима полиција и вође навијача су успоставили формалне механизме за консултације и размену информација, које су координиране од стране локалне управе. Истовремено, иако се формални допринос полиције позитивно показао у многим пројектима, неке земље сматрају да је неумесно интегрисати полицију у структуру руковођења навијачима.

6. Међународна сарадња по питању управљања навијача

Обзиром да фудбал и хулиганство данас попримају међународну димензију и остале земље имају интерес да усвоје приступ руковођења навијачима у складу са локалним потребама.

Свака земља, регион и град имају своје особености и због тога активности морају да буду тако планиране да задовоље специфичне локалне потребе посебно степен институционализације и дијалог између вође навијача клуба, локалне власти и полиције.

Међународни односи везани за руковођење навијачима могу се заснивати на размени специфичних искустава у циљу јачања локалне праксе.

Постоје оправдани разлози због чега активности руковођења навијачима треба да буду међусобно повезане у оквиру националне платформе. Тако свака земља може да именује националног вођу навијача у циљу централизације и ширења информација на локалном и међународном нивоу. Оваква политика је посебно важна приликом међународних такмичања.

Оваква лица се могу састајати с времена на време, у оквиру форума у циљу анализе развоја и поделе искустава.

Руковођење навијачима је концепт који је примарно усмерен на навијаче клубова. Свака структура међународног руковођења навијачима, посебно навијача националних тимова, треба да се заснива на концепту пратећих лица, секција 6, који је флексибилан и омогућава ширење активности на све навијаче. Иако пратеће особе могу да буду лица која раде у оквиру шеме руковођења навијачима ипак они не морају да потичу из истог извора.

Д. Улога локалних власти и осталих агенција

1. Едукативне активности

Локалне власти имају највише услова да координирају и подрже активности којима се спорт користи као механизам за превенцију или реинтеграцију посебно оних активности које се изводе у школама или су намењене за децу школског узраста. У Аустрији су нпр: организоване активности у оквиру којих деца школског узраста уче принципе фер плеја и толеранције како да поштују остале културе и боре се против расизма. Истовремено ФАРЕ мрежа води националне и међународне кампање против расизма.

У урбаном контексту, једно од жаришта јесу сиромашни делови града, а то су места где највише треба примењивати политику превенције кроз спорт. Веома је важно обезбедити на таквим местима спортске капацитете и ангажовати младе у спортским активностима, на такав начин да финансијска ситуација не буде препрека за бављење спортом.

Аматерски спорт је основа за све спортске активности и има кључну улогу. Иако медији акценат стављају на професионални спорт, проблеми насиља су везани за свакодневна дешавања у спорту укључујући аматерски фудбал.

Кампање подизања свести су потребне за све, укључујући аматерске клубове и све оне који узимају учешће у спорту на овом нивоу.

Француско законодавство је увело „службеника одговорног за превенцију насиља у спорту“ у свих 26 департмана. Овај службеник поступа као помоћно лице и подршка за локална спортска удружења, институција и осталих тела и ради на спречавању насиља и у аматерском спорту.

2. Улога саветодавних комитета у превенцији насиља у спорту

Локалне власти треба да оснују адекватне структуре које ће се борити против насиља у спорту и координирати активности. То могу бити комитети

састављени од чланова који раде активно у организацијама навијача, полиције, фудбалских клубова и судија, младих и спортских асоцијација и институција високих школа.

Комитет може да буде одговоран и за давање предлога локалним властима о адекватним политикама превенције и програма које треба имплементирати. Могу да делују као директни посредници између спорта и власти. Ти комитети могу да предлажу специфичне пројекте, ангажовање партнера, руковођења кампања, подизања свести или активности које задовољавају специфичне потребе.

На крају, комитети могу да идентификују нове трендове и обезбеде адекватну брзу и ефикасну реакцију. У неким земљама такви комитети већ постоје на националном нивоу.

Е. Амбасаде навијача

1. Атмосфера на утакмицама

Фундаментални принципи организације спортских такмичења морају акценат да ставе на навијаче и јавну безбедност. Главни изазов за време спортских такмичења јесте постизање равнотеже између строгих закона безбедности и сигурности у светлу актуелног фактора ризика и потребе да се одржи свечана и такмичарска природа утакмице.

Свака утакмица мора да буде тако организована да се према домаћим и страним навијачима поступа коректно и са поштовањем. Гостопримство на утакмицама мора да буде дефинисано на јасан, разумљив и прихватљив начин, а пратећи капацитети за смештај морају да буду обезбеђени.

Горе наведено се може постићи само уколико постоји интегрисана стратегија у оквиру које све одговорне стране раде заједно на остварењу истих циљева. Овакво партнерство захтева консензус свих актера у фази планирања и одржавања мечева.

Виталне активности од значаја за успех меча се изводе пре утакмице. Добро организовани мечеви су гаранција за успешну утакмицу и безбедну атмосферу.

Фундаментална сврха таквих превентивних мера јесте успостављање партнерства са полицијом, у оквиру кога треба растерети полицију од додатних напора (полиција не треба да се бави секундарним активностима као што су: давање информација и треба да се сконцентрише на одржавање јавног реда). Програми превенције обезбеђују услове за безбедну атмосферу на мечевима и редукују ситуације које захтевају интервенцију полиције.

2. Сврха

Амбасаде навијача су и станице где страни навијачи могу да оду и њихов задатак је да се баве културом навијача и задовољавају специфичне потребе навијача за време утакмица. Оне обезбеђују могућност навијачима да разговарају међусобно, са људима у специфичном окружењу и такође са стручњацима који могу да реше њихове специфичне тешкоће. Навијачи ту могу да добију информације и помоћ везану за мечеве, продају карата, сме-

штај, путовање, слободне активности, планирани скрининг мечева, крађу или губитак докумената, здравствене услуге и низ различитих информација о курсној листи или алтернативним могућностима.

Сврха је успостављање комуникације између навијача и локалних и националних власти и организатора турнира у циљу размене најновијих информација. Све ове активности морају да имају у виду чињеницу да се турнири по дефиницији стално мењају а то значи задовољење новонасталих потреба. Турнири се организују и у различитим местима па је потребно прилагођавање новонасталим ситуацијама.

Амбасаде навијача представљају ставове навијача властима, а у ситуацијама када дође до проблема преузимају проактивне иницијативе за изградњу добре воље међу навијачима и локалним етничким групама.

3. Функционисање

а. Структура

У току међународних турнира сваки град домаћин треба да уведе шему амбасаде навијача. То могу бити различите форме, јединствена амбасада или две амбасаде сваке од земаља које учествују у утакмици. А када је то могуће, треба отворити и трећи информативни центар за све стране навијаче у транзицији. Степен професионализма и структура аутономије се разликује у складу са националним културним тенденцијама. Амбасаде навијача понекад оснивају јавне власти или сами навијачи.

Кључни захтев је да тако дефинисана структура може да задовољи потребе навијача, посебно гостујућег тима.

б. Запослени и људски ресурси

Јасно је да је пожељно да они који учествују у раду амбасада навијача поседују адекватне вештине да би могли да обављају горе наведене активности.

У неким случајевима за овакав рад могу се ангажовати и плаћати радници по уговору, са представницима институције која их именује или асоцијације. Овакве активности су успешне уколико у њима учествују и волонтери и чланови удружења навијача.

Особље амбасада навијача треба да поседује разумевање културе навијача циљне групе; детаљна локална знања; треба да има добро успостављене контакте са релевантним локалним, националним и међународним агенцијама; и добро знање језика циљне групе и нације домаћина.

ц. Радно време

Амбасаде навијача треба да буду доступне за давање информација телефоном у току целог дана. Искуство показује да овакве институције треба да раде за време одржавања турнира 24 часа. Амбасаде треба да раде продужено дан пре, на дан одржавања и дан после сваког меча. Једна од предности амбасада навијача је њихова доступност, а друга, њихова флексибилност која им омогућава да се прилагоде ново насталим ситуацијама и тако креирају своје активности у складу са начином живота навијача гостујућег тима.

д. Локација и приступ

Избор локације је осетљив део припрема с обзиром да амбасаде навијача треба да буду доступне и видљиве. Питање локације треба решавати у блиској сарадњи са сервисима за превенцију, удружењима навијача, полицијом и локалном заједницом уз уважавање специфичних локалних захтева. Било би идеално да амбасаде буду у центрима како би биле доступне највећем броју људи јер се зна да највећи број навијача долази на утакмицу неколико сати пре.

Корисно је основати и конзулате за навијаче близу стадиона како би могли непосредно пре и после утакмице да добију потребне информације.

Пут до амбасада треба да буде јасно означен ефектним и видљивим путоказима како би навијачи лакше дошли до њих. Цео поступак се олакшава уколико се дефинише лого који је заједнички за све градове домаћине турнира. Такође је пожељно дистрибуирати адекватни рекламни материјал у земљама које учествују на турниру како би се упознали са свим појединостима унапред. Штампане специјалних постера са мапом града где се приказују локације амбасада (и друге корисне информације као што су где се налазе аутобуска стајалишта, мењачнице, итд.) и које се могу изложити у изложима кафеа и продавница, омогућава навијачима да утврде своју властиту локацију или да пронађу где се налази њихова навијачка амбасада.

е. Рецепција, услуге и информације

Амбасаде су у сталном контакту са организатором, локалним и националним властима, полицијом и службама безбедности па могу да обезбеде адекватну подршку и тачне информације. Оне морају да провере поузданост свих информација и константно проверавају њихову тачност.

Посебно је важно реаговати на дезинформације које се шире за време турнира. Дезинформације циркулишу на свим турнирима и могу да створе различите проблеме. Те дезинформације могу да ућуткају једино амбасаде јер њихови званичници имају блиску и непосредну сарадњу са навијачима на терену.

Утакмице и турнирски аранжмани

Амбасаде навијача деле брошуре у којима се налазе информације о фудбалским теренима, локацији, доступности средстава јавног превоза и почетку утакмице. Ове информације треба да обухвате и одређене изводе из Закона који ће се примењивати за време турнира и правилима понашања на стадиону, списак предмета који је забрањено уносити и понашања која ће се сматрати као антисоцијална. Свака земља има своја правила па се и списак забрањених предмета разликује од земље до земље од утакмице до утакмице, чак и за предмете као што су: заставе, ватромети, камере, мобилни телефони, видео камере, кишобрани итд...

Улазнице и њихова продаја

Организатори турнира треба да доставе амбасадама навијача тачне појединости везане за цене улазница, продајна места, број преосталих карата, радном времену продајних објеката и контакт за куповину карата. Веома је важно да све ове информације буду достављене благовремено, поуздано, ве-

зано за продају свих карата, преосталим картама или завршетку продаје. Амбасаде не продају улазнице.

Смештај

Уопштено, амбасаде навијача сарађују или помажу у раду туристичких организација које дају информације о различитим врстама смештаја и услуга. Веома је важно поседовати информације о јефтинијем смештају, као што су кампови, мотели и како до њих доћи.

Уколико су локални капацитети распродати навијачима треба указати о могућности смештаја у најближим местима и обезбедити им информације како до њих да стигну. У критичним случајевима амбасаде могу уз консултације са локалним властима или полицијом да идентификују потребу привременог смештаја навијача у импровизованим камповима, спортским дворанама са монтажним креветима итд..

Путовање

Путовања, кретање по земљи и градовима у којој се одржава турнир је један од важних изазова и квалитетне информације о томе су веома важне. Навијачима треба да буду доступне не само мапе градова већ и редови вожње јавног превоза (за возове, аутобусе, трамваје и метро.). Потребно је такође обезбедити и информације о јавним и приватним паркинзима у граду, парковима и амбасадама.

Крађа или губитак докумената

Значична документа као што су личне карте, пасоши, здравствене књижице и авио карте, улазнице за утакмицу и остало често се краду за време утакмица што представља осећај изгубљености код навијача који их изгуби у непознатом окружењу и покушава да реши свој проблем на страном језику. Навијачима треба непосредна помоћ и контакт са онима у амбасади или на стадиону који могу да им помогну у решавању оваквих проблема.

У овом контексту је веома важно да конзуларни представници буду у близини амбасада.

Здравствена брига

Амбасаде навијача треба да поседују и информације о болницама здравственим установама, хитној помоћи, зубним амбулантама, како би могле да навијаче правилно упуте.

Активности

Амбасаде навијача су главни центри у којима се могу добити информације о могућностима разоноде, спортским и културним активностима које се организују за локално становништво или посебно за становништво, или у градовима где се одржавају турнири или земље домаћина, као и како до њих доћи. Наведене активности организују амбасаде за навијаче, а у њих спадају концерти, игре и остале активности.

Веома је важно да информације буду поуздане јер се многе активности организују у задњем тренутку па податке о њима не можете наћи у званичним материјалима, као ни информације о алтернативним могућностима. Остале активности укључују штампање информативних новина у којима се могу наћи решења за многе проблеме које се јављају у последњем минуту пред одржавање утакмице, као што су распродат меч и смештајни капацитети.

4. Остали аспекти

а. Амбасаде у транзитним градовима

Поред амбасада у градовима који су домаћини турнира, потребно је организовати додатне капацитете и у градовима кроз које пролази велики број навијача у транзиту или у оним местима где ће они да одседају. То су у главном она места која су атрактивна за туристе, имају пуно капацитета за преноћиште или су на таквом месту да навијачи морају да пролазе кроз њих.

Овакве капацитете треба убацити у редовну понуду постојећих служби као што су: туристичке организације. Њихова улога је и да дају информације о турнирима који се одржавају у граду домаћину.

б. Локални информативни центри

Корисно је да организатори или локалне власти отворе локалне информативне центре на терену како би могли да дају адекватне информације навијачима. Ови центри су само допуна у раду амбасада и не могу их заменити. Класичне амбасаде навијача у градовима, са великим бројем запослених, нису оправдане за рад у току целог одржавања турнира.

5. Финансије

Уколико желе да раде ефикасно, амбасаде изискују значајну логистику и велике трошкове особља.

Када је реч о јединственим такмичењима, део потреба је могуће задовољити стављањем на располагање додатне опреме канцеларија и особља од стране локалних власти и удружења. У сваком случају, додатна финансирања су неопходна.

Владе, организатори турнира и утакмица треба да пруже неопходну финансијску подршку за организацију ових активности.

6. Пратиоци

а. Улога и задаци

Неке земље сматрају да је корисно да пошаљу пратиоце са навијачима који путују у другу земљу или захтевају да исти дођу са навијачима из друге земље. Таква лица долазе из земље навијача, говоре језик домаћина и упознати су са културом националних навијача.

Они путују са националним навијачима где год иду. Таква лица треба да буду у граду домаћину дан пре, на дан одржавања и дан после утакмице. Они такође путују у остала места у којима су смештени навијачи.

Они треба да буду лоцирани у амбасадама или буду нека врста стјуарта већих организованих група навијача, од земље порекла до стадиона и натраг. Најчешће оваква лица прате навијаче на међународним такмичењима.

Пратиоци немају правни статус ван земље тако да њихова улога мора по дефиницији да буде лимитирана.

Њихова главна улога је да брину о навијачима, обезбеде одговарајуће услуге и побољшају пријем у земљи у коју долазе. Они могу да дају неопходне информације навијачима, помогну им у решавању проблема, уз консултације са амбасадама.

Они имају улогу амбасадора навијача, развијају и јачају позитивну културу навијача која се заснива на поштовању и толеранцији. У неким ситуацијама и земљама они треба да олакшају дијалог између полиције и навијача, смање напетост и решавају конфликтне ситуације када је интервенција полиције неопходна.

У неким околностима, они могу преузети улогу вође навијача на дан утакмице, на основу споразума две земље које учествују у утакмици.

б. Структура

Величина тима и везе са организаторима, полицијом и локалним властима одређују и потребне активности. Веома је важно појаснити одговорности сваке стране.

ц. Ангажовање, селекција и обука

Земље организатори могу да ангажују као тумаче и одбор за дочек лица националности гостујуће земље која живе и раде у земљи домаћину. Земље као што су Југославија и Турска имају пуно навијача који живе у земљама у окружењу. Шпанија, Италија и Португал имају пуно емиграната навијача.

Профил пратилаца не подразумева увек ангажовање професионалаца, лица која раде на едукацији хулигана или деликвената. Пошто таква лица имају своја задужења у организацији мечева не треба их додатно оптерећивати.

Ф. Активности локалног становништва у току одржавања међународних турнира

1. Кампање за подизање свести

Пратеће активности се увек организују за подизање свести код локалног становништва о неопходности њиховог активног ангажовања како би турнир био активно организован. Уколико се креира позитивна атмосфера тада ће сви осећати одговорност да турнир протекне у најбољој атмосфери.

Сваки турнир делује као катализатор превентивних активности, ширење вредности толеранције и поштовања у оквиру мулти културних активности и кампања о подизању свести.

У оквиру превентивних кампања може се утицати на мењање ставова локалног становништва. Један од таквих примера јесу активности примарне превенције која је организована под називом „Добро дошли“ по неким шко-

лама у Холандији. Потребно је истаћи концепт фер плеја, демистификовати панику коју шире неки медији у припремној фази, смањити тензију код локалног становништва.

Људи власници ресторана и кафана обавезни су да спрече претерано конзумирање алкохола. Конобари и власници угоститељских предузећа морају да имају јасно дефинисану свест о одговорности. Смањење инцидената је примарни задатак свих којих живе у земљи домаћину.

2. Циљана превенција

Посебне напоре треба усмерити на укључивању социјално угрожених категорија. Турнири се не организују само за одређене привилеговане људе.

У оквиру локалне политике интеграције кроз спорт и међукултуралне превенције треба организовати посебну сарадњу са удружењима и сличним телима који имају искуства у социјално превентивном раду. Потребно је организовати алтернативне активности, како се људи не би досађивали ни имали вишак слободног времена, јер се у таквим ситуацијама најчешће дешава насиље. То могу бити тематске вечери посвећене спорту, концерти или едукативне активности. Такве активности су веома важне и имају ефекта уколико су део пажљиво припремљених образовних пројеката. Оне одвраћају младе људе да долазе у конфликтне ситуације и од узимања учешћа у сукобима.

ЗАКЉУЧЦИ СПРИНТ СЕМИНАРА ЗА БОРБУ ПРОТИВ ХУЛИГАНИЗМА

Учесници СПРИНТ (Sports Reform, Inovation and Training Programme) семинара за борбу против хулиганизма, који је одржан у Берлину 26. и 27. новембра 1998. године, сложили су се по следећим питањима.

1. УПРАВЉАЊЕ МАСОМ УНУТАР СТАДИОНА

Управљање масом захтева планирани и интегрисани приступ са следећим кључним тачкама

- ефикасна управа масом у коју се укључује и систем надзора,
- дизајн стадиона: где је год могуће поставити седишта за гледаоце, контролне просторије и видео надзор
- ефикасна управа продај е карата и одвајање навијача,
- ефикасно спровођење изазивача нереда.

Додатно,

Мора се поставити пажљиви биланс између заштите гледалаца са једне стране и одржавања закона и реда са друге;

Спортски клубови морају спроводити културу заштите на свим нивоима.

2. КОНТРОЛА ГЛЕДАЛАЦА ИЗВАН СТАДИОНА

Учесници наглашавају да су закон, ред и јавна сигурност основни принципи демократије: сходно томе, полиција мора своје акције спроводити коректно било када управља масом, било кад се суочава са немирима. Мере сигурности се не смеју ограничити само на надзор гледалаца близу стадиона, већ морају укључити и контролу поначања навијача пре и после утакмице.

3. ОДНОСИ СА НАВИЈАЧИМА

Учесници сматрају да се симпатизери фудбала морају сматрати примарно као људи који желе да гледају фудбалску утакмицу ради забаве, а не да би направили потенцијални неред.

Консултовање и укључивање навијача у одлуке које се њих тичу је од велике важности.

Релације са навијачима се морају базирати на дуготрајнијој стратегији и на трајним личним контактима. Исто се односи и на финансирање пројеката у овом пољу.

Учесници такође наглашавају значај образовних, друштвених и културних мера и стратегија за спречавање насиља.

4. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА

Савет Европске конвенције за спречавање насиље гледалаца и недоличног понашања конституисао је правни оквир и базу за мере спречавања и контроле насиља.

Свака земља мора да то усвоји у националном законодавству и да направи одређене судске измене ради имплементације различитих мера које предлаже конвенција и Стални комитет (Standing Comitee).

На локалном нивоу, одредбе морају донети власници спортских објеката и организатори спортских догађаја.

Да би све то било ефикасно, интеранционална сарадња се унапред мора увести у читав процес.

Стални комитет (СК) које се састоји од експерата из различитих влада, полицијских снага и спортских асоцијација, је још увек једино погодна тело за организацију ефективне интернационалне кооперације између Европских земаља. Контактки успостављени унутар Сталног комитета поводом важних спортских догађаја су веома корисни и морају се гајити. У вези са тим учесници наглашавају потребу вођења актуелне коренспонденције ради остваривања билатералних контаката за Еуро 2000.

5. ОПШТИ ЗАКЉУЧЦИ

Када се узму у обзир правне, економске и политичке разлике између земаља, неопходно је да се ради скупа и да се осмисли уједињена стратегија за борбу против проблема које изазива хулиганство.

6. КОНВЕНЦИЈА О НАСИЉУ ГЛЕДАЛАЦА

На састанку Сталног комитета Европске конвенције за спречавање насиља и недоличног понашања гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама (Т-РВ), који је одржан у Стразбуру од 29–30. октобра 1998. године, разматране су следеће тачке:

Евалуација Светског првенства 1998 (извештај француских власти, извештај ФИФА-е и национални извештаји земаља учесница на светском првенству.

Еуро 2000 (припреме за Еуро 2000). Посебна питања за будући рад Сталног комитета (одстрањивање ограда, систем продаје карата, одвајање навијача, интернационална полицијска сарадња, размена информација и идентификација и третман преступника); надзор (препорука прављења - кратког плана о надзору).

У погледу евалуације Светског првенства 1998, извештај француских власти приказује да је такмичење протекло без већих сметњи као резултат синергије између оних који су били укључени у организацију: министарства, локалне власти, ЦФО и стране полицијске снаге као део међународне сарадње.

Захваљујући контактима који су установљени унутар Сталног комитета, интернационална сарадња за време Светског првенства је била формулисана на следеће начине:

- централна веза службеника у координационој тачки
- службеници мобилне полиције у сарадњи са француском полицијом на местима кривичног дела за време Светског првенства
- полициј ска пратњ а возова са навиј ачима

Укратко, сем догађаја у Марсеју (тежина овог догађаја је често преувеличавана од стране медија) и Ленсу где је полицајац био тешко повређен,

Светско првенство је протекло добро и интернационална сарадња је била значајан фактор тог успеха.

Извештај ФИФА-е говори да упркос чињеници да су ФИФА и ЦФО блиско сарађивали по свим питањима и то у унапред, пред такмичење, догодили су се одређени инциденти изван стадиона. Одстрањивање периметарских ограда није негативно утицало на безбедност, сем у неколико занемарљивих случајева; методом продаје карата који је установио(ла) ЦФО је било практично немогуће одвојити навијаче тимова и нема сумње да је систем алокације карата (улазница) био потпуно неадекватан. Из свега претходног су извучене лекције и ФИФА са своје стране намерава да у будућности преузме комплетну контролу продаје улазница.

Националне извештаје земаља учесница на Светском првенству су презентирале: белгијска делегација, бугарска и хрватска делегација, данска делегација, немачка делегација, холандска, шпанска и британска делегација.

Поводом припрема за Еуро 2000, предложена је алокација улазница за Еуро 2000 на следећи начин:

- 74% улазница треба продати на отвореном тржишту,
- 16% се алоцира на националне фудбалске асоцијације
- осталих 10% се не продаје (већ се резервише за службенике и остале)

А. ИНТЕРНАЦИОНАЛНОСТ - ПСИХОЛОГИЈА - НАСИЉЕ

У нади за драстичним смањивањем агресивних испада и насиља у сфери спорта, Интернационално друштво спортске психологије (Internacional Society of Sport Psychology) је изложило следеће предлоге.

1. Управа (менаџмент) треба да направи основне ревизије казни тако да се да већи значај казненој вредности, а не потенцијалном појачању казне у смислу правила о појачању резултата казних мера.
2. Управа треба да обезбеди правилну едукацију тимова, посебно на јуниорском нивоу и треба да нагласи *фаир-плау* правила понашања међу свим учесницима.
3. Управа треба да забрани употребу алкохолних пића на спортским догађајима.
4. Управа мора да буде сигурна да су спортски објекти адекватни у погледу пружања угоститељских услуга и просторних потреба и пружања модела конфора.
5. Задатак медија је да усамљене инциденте који се тичу агресије, а десе се у спорту ставе у дужи план, а не да их преувеличавају.
6. Медији треба да промовишу кампању која би радикално смањила агресију у спорту, а у ту кампању би такође требало укључити учешће и залагање спортиста, тренера, управе, власти и гледалаца.
7. Тренери, менаџери, спортисти, медији, власти, полиција треба да презентују ставове о агресији, зашто се то дешава, цену агресивних наступа, и начине како контролисати агресивно понашање.
8. Тренери, менаџери, власти и медији треба да охрабре спортисте да се ангажују у просоцијалном понашању и казне оне који извршавају чин агресије.

9. Спортисти треба да узму учешће у програмима који помажу њима да смање облике понашања који нагињу агесији. Учвршћивање правила, и увожење строжијих правила и промена облика казни су само део одговора на питање о одмеравању агесије из спорта. Једноставно, спортиста мора да се суочи са обавезном да мора да води рачуна о свом понашању.

Б. КОНВЕНЦИЈА О НАСИЉУ ГЛЕДЛАЦА

Стални комитет Европске конвенције за спречавање насиља и едличног понашања гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама одржао је свој 16-ти састанак на Комонвелт институту у Лондону од 6–7. јуна 1996. године.

Комитет је добио извештаје земаља потписница (29 земаља) и земаља ратификације (26 земаља) Конвенције.

У погледу „Округлог стола спорта, толеранције и фер-игре (фаир-плау)“ Стални комитет је:

1. прихватио усмену презентацију председавајућег Округлог стола и честитало холандским властима на успешној иницијативи;
2. прихватио Амстердамску декларацију, садржану у документу CDDS (96) Инф 8;
3. сложио се са идејом да се оснује уједињено радно тело са CDDS како би се осигурало поштовање Декларације, и да се у то тело инкорпорише, на пољски предлог „Комисија за фер-плеј“;
4. честитао УЕФА-и за укључење елемената „Европа за толеранцију и фер игру“ у кампању такмичења ЕУРО 96.

У погледу предлога Савета Европске уније о директиви за спречавање и уздржавање од нереда на фудбалским утакмицама Стални комитет је:

1. изразио захвалност на интересовању које је показао Савет Европске уније, а интересовање се тиче спречавања насиља везаних за фудбал;
2. сложило се да на будућем састанку размотри могућност усвајања предлога и да се то третира као препорука Сталног комитета.
3. упутио Секретаријат да контактира са секретаријатом Савета Европске уније у смислу истраживања могућности да се успостави формалан однос између Сталног комитета и Радне групе за полицијску сарадњу.

У погледу резолуције Европског парламента о хулиганизму и слободном кретању фудбалских гледалаца, Стални комитет је:

1. изразио своју захвалност на интересу Европског парламента по питању превенције насиља повезаног са фудбалом;
2. захтевао од Секретаријата да одштампа текстове, заједно са извештајем који је припремила госпођа Клаудија Рот, и да их пошање свим члановима Сталног комитета на даље разматрање.

У погледу Европског фудбалског првенства 1996, Стални комитет је:

3. разматрио извештај два састанка ad hoc радног тела у вези са припремама такмичења ЕУРО 96 јер се они појављују у документу Т-Р (96) 2 и 4;

4. захвалио британској делегацији и представницима УЕФА-е за њихове извештаје о припремама шампионата и пожелело им успех;

5. захвалио УЕФА-и за несебично обезбеђивање улазница делегатима Комитета које су им омогућиле да присуствују свечаном отварању и утакмици на такмичењу која је била на програму следећег дана;

6. сложило се да се одржи кратак састанак поводом такмичења ЕУРО 96, а датум треба да одреди секретаријат у сарадњи са Председавајућим.

За свој будући рад, Стални комитет:

1. се сложио да организује *ад хоц* радно тело за техничке проблеме које реба да се бави питањима забрана на стадиону, продајом карата и продајом алкохола;

2. је нагласио да су, следеће земље изразиле интересовање за учешћем у *ад хоц* радном телу: Белгија, Француска, Грчка, Холандија, Словачка и Велика Британија;

3. се сложио да одржи први састанак *ад хоц* радног тела, као и кратки састанка о ЕУРО-у 96, у Стразбура за време периода од три дана, од 13–15 новембра 1996. године;

4. је захтевао од Секретаријата да иницира студију о утицају правила о заштити података на пренос истраживања криминала, са освртом на спортске догађаје, и сложио се да одложи ово разматрање до времена када ће ова студија бити спремна у потпуности;

5. захтевао од секретаријата да проучи могућност одржавања семинара за обучавање одређених субјеката за надзор и то у договору са делегацијама Француске и Велике Британије у блиској будућности.

ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА О НАСИЉУ ГЛЕДАЛАЦА

ЕУРО 96. Сигурност: променљиво лице енглеског фудбала

1. После катастрофе на стадиону Хилсборо у Шефилду 15. априла 1989. године, где је погинуло 96 навијача Ливерпула, десиле су се невероватне промене у структури, објектима и управи (посебно у управљању масом) на енглеским фудбалским стадионима. (Треба нагласити да скоро сваки стадион у Енглеској је у власништву фудбалског клуба).

2. Најважнија промена, предложена од Владе, је претварање свих стадиона у премијер и првим дивизијама у стадионе са седиштима свуда. У већини случајева, делови стадиона за стајање су замењени комплетно новим трибинама са седиштима. Влада се је одобрила два милиона фунти по сваком клубу за имплементацију ових и других измена.

3. Влада је основала Фудбалску лиценцну власт (Futball Licencing Authority) да спроведе план за постављањем седишта за све и да овласти локалне власти за надгледање мера сигурности. Детаљно спровођење се огледало у постављању седишта, надзору масе и реконструкцији трибина, као и у другим променама дизајна. Остали детаљи ду доступни путем ФЛА.

4. Преправљање стадиона је водило до великих помака у комфору за гледаоце посебно у виду угоститељских услуга и тоалета. Ово је креирало пријатнију атмосферу, и привукло породице, а самим тим се смањио број младих силеџија. Клубови сада обезбеђују промоцију усавршених тоалета за жене. Сада постоје и посебни одели предвиђени за игру деце. Ове позитивне промене у објектима су добро прихваћене и случајеви вандализма и графита су ретки.

5. У почетку, многи клубови и њихови навијачи су се противили овим променама. То неодобравање је наине увелико нестало онога тренутка када су навијачи уочили позитивне ефекте промена и почели да их цене. Недавна анкета, 15.000 навијача 22 клуба премијер дивизије, је закључила да велика већина одобрава недавна побољшања стадиона. Када су клубови извршили те промене стадиона аутоматски се доста повећала посећеност стадиона.

6. Осим тога навијачи су почели са притисцима на своје клубове да следе пример њихових ривала и обезбеде исте услове на домаћим стадионима. Доста мањих клубова у нижим дивизијама је одлучило да на својим стадионима, такође свуда постави седишта.

7. Седење је најбитнији елеменат који стадион чини сигурнијим. Који год стадион је увео систем „свих седишта“ драстично је смањио број повређених гледалаца од типичних 20–30 по утакмици на свега 3–4. Али ово је само део приче.

8. Сваки стадион фудбалске лиге мора да има контролну просторију, модерне комуникационе системе и телевизијске камере унутар и изван стадиона. Ове камере омогућавају било раднику на обезбеђењу стадиона, било полицијском командиру да буде упозорен на време на потенцијалне сигурносне проблеме и неред и то ранијој фази. Навијачи који изазивају проблеме у деловима за седење лакше је открити и идентификовати, CCTV ту пружа изненађујуће добре ефекте.

9. Саветовање и обучавање фудбалских клубова о сигурности у погледу управљања и структуре је велики део рада Фудбалске лиценцне власти. Клубови морају да науче да се сигурност не може остварити простим наметањем захтева од стране екстерних фактора. Сигурност се може постићи само ако председник клуба и менаџмент стадиона верује у одредбе сигурности и ако их примењује.

10. Због тога, доста најзначајнијих промена на енглеским фудбалским теренима се десило изван видокруга гледалаца. На пример, сада сваки лигашки клуб у Енглеској има свог сигурносног службеника. Он или она је клубски оперативни командир на дане утакмице. Сигурносни службеник мора да поседује строго писани опис радног задатка и да има статус и ауторитет да би ефективно спроводио своје задатке.

11. Детаљно упутство је дато клубовима да им да одредницу како да произведу писане сигурносне планове и како да припрема правце суочавања са проблемима сваке врсте почев од оних занемарљивих као што је кратак прекид у напајању струјом па до већих инцидената који захтевају евакуацију стадиона.

12. За време осамдесетих полиција је била једина организација која је могла да управља гледаоцима на дан меча. Полиција се ефективно старала о сигурности. Од тих дана клубови су преузели више одговорности за сигурност а полиција је сада могла да се концентрише на одржавање јавног реда. Следећа дела су се почела третирати кривичним: ударање, расистичко и увредљиво чаркање и бацање каквих ствари.

13. Доста задатака које је раније изводила полиција сада је предато надзорницима који су обучени и ауторизовани од стране клуба. Пошто је стадион власништво клуба (приватно) надзорници имају право да одбију да приме на стадио сумњиве личности и да са стадиона одстрани онога ко се лоше влада.

14. На фудбалским утакмицама је знатно смањен и број полицајаца. На неким, у већини случајева мањим стадионима већина мечева се одиграва без присуства полиције. (Треба нагласити да у Енглеској клуб плаћа комплетну цену полицијске услуге на стадиону).

15. Као резултат ових промена могуће је било одстранити скоро све високе периметарске ограде на енглеским фудбалским стадионима. Продаја алкохола је такође разматрана поново и налази се под строгом контролом на већини стадиона.

16. Овде, међутим не постоји простора за задовољство. Насиље такозваних навијача, који су често чланови добро организованих банди није нестало. Оно се само померило на простор изван стадиона.

ОГРАДЕ И БАРИЈЕРЕ НА СТАДИОНУ: ПРАВАЦ КА ОТКЛАЊАЊУ

За време последњих година, пораст насиља и инвазија спортских терена, које изазивају одређени гледаоци, је натерао одговорне власти да усвоји мере као што су подизање ограда и баријера као помоћ и обесхрабрење за ову врсту понашања.

Године 1985. члан 3. Европске конвенције за спречавање насиља и недолечног понашања гледалаца, а посебно фудбалским утакмицама је нагласио следеће: "... да се осигура да дизајн и структура стадиона гарантује безбедност; да се не толерише насиље међу гледаоцима; да се дозволи ефикасна контрола масе укључујући и адекватне ограде или додатке; да се дозволи интервенција амбулантних сервиса и полицијских снага (тачка 4.а)".

Насупрот наведеном, садашња тачка гледишта се односи на одстрањивање ових помагала која имају негативне конотације, у првом реду што ограничавају гледаоцима поглед. Ова тачка се првенствено односи на фудбал. Односи се првенствено на стадионске периметарске ограде које одвајају гледаоце од игралишта. Имплицитно је речено да мере померања ограда морају бити прихваћене из безбедносних разлога.

Године 1997. Стални комитет је усвојио декларацију која се односи на ограде и баријере на спортским теренима (документ Т-РВ (97)4). Алтернативна решења су развијена у овом документу.

„Стално веће (...) нестрпљиво очекује дан када ограде и баријере више неће бити потребне. Стално веће констатује да добро осмишљени прелиминарни кораци треба да се предузму и да у себе укључе:

„Увођење седишта обележених бројевима само на стадионима који поседују надгледање путем кружне телевизије (CCTV) и командне и контролне уређаје.

Побољшање у управљању продаје карата.

Побољшање техника контроле масе (било од стране полиције или фудбалских власти) као и алокацију растуће улоге агената који демонстрирају жељу за појачањем самоконтроле и одговорности.

Боља интеграција са полицијом, на националном и европском нивоу, која омогућава ефикаснију идентификацију изазивача нереда и побољшање безбедности.

Увођење примереног законодавства, које укључује ефективне санкције које се предузимају против делинквената за које је доказано да су криви.(...)”

Европски менаџери стадиона (ЕСМА - Европска асоцијација стадионских менаџера) је показала исту тенденцију када је гласала за одстрањивање ограда на својој конференцији у Барселони у јуну 1997. године.

У марту 1998, УЕФА је послала циркуларно писмо (број 12, датирано 13. марта) члановима своје асоцијације промовишући „Кампању за стадионе без ограда“.

У ствари, Извршни комитет УЕФА-е је прихватио предлог Комисије да помогне у охрабривању асоцијација да добровољно уведу овај концепт „стадиона без ограда“ у своје земље.

ФИФА је овој европској иницијативи дала комплетну подршку и нада се да ће се то догодити у светским размерама. Треба нагласити да се већина мечева светског првенства 1998. одигравала на стадионима без ограда. Састаanak Комисије за евалуацију светског купа 1998. године (Т-РВ (98) 16, у ФИФА-ин извештај наводи да одстрањивање периметарских ограда на већини стадиона није угрозило безбедност, сем на неколико мањих случајева. Ова обсервација је охрабрила ФИФА-у и националне организације да настави са одстрањивањем периметарских ограда чак и за лигашка такмичења.

Неке важне тачке кампање коју је лансирала УЕФА су:

- Добровољна база за одстрањивање и добровољни карактер (културне и социјалне разлике које постоје у европским земљама налажу да је неразумно инсистирати на одстрањивању свих ограда на свим стадионима у исто време). Било би добро да се на пример потисну ограде са простора који користе породице, деца, ВИП итд.
- Алтернативне мере: довољна пристуност полиције и обезбеђења, високо постављени први редови гледалаца, образовање гледалаца... Да би промовисали идеју фудбала без ограда, УЕФА ће у будуће организовати финала најважнијих такмичења само у земљама које поседују стадионе без ограда (ФИФА је потврдила да ће и она направити сличне захтеве за своја такмичења). Само стадиони без ограда ће бити стављени на листу стадиона које признаје УЕФА (стадионска листа УЕФА-е).
- Кампања ће интензивно бити промовисана у медијима.
- УЕФА се нада да ће да добије подршку Европских влада (кроз Европску унију и Савет Европе) и нада се да ће ова иницијатива резултирати

у прихватању измена и законодавству, а да ће се било које окупирање стадиона без ауторизације сматрати кривичним делом.

Безбедносна правила УЕФА за сезону 1998–99 формулисана су у основу формулисана на следећи начин:

- (...) Заштита игралишта. Најважније је заштитити играче и стручни штаб од напада на терену од стране гледалаца. Да би се ово гарантовало треба прибећи следећем за сваки појединачан случај:
- (...) увођење непробојних зидова од плексигласа или ограде које је немогуће прескочити, који могу бити инсталирани за стално или се по потреби, ако се утврди да присуство тих средстава није потребно за одређени меч.
- Спровођењем оваквих безбедносних мера сигурност је загарантована и цивилизованија атмосфера се може креирати на стадиону без преградних зидова и периметарских ограда.
- (...) на стадионима који поседују сигурносне баријере, власници би требали да покушају са уклањањем истих, али ни под којим условима не би смели да доведу учеснике меча у неку врсту опасности. То је могуће спровести корак по корак, тако што ће се ограде прво уклањати у зонама које су резервисане за породице онда у зонама где се налазе зрелији и мање фанатични навијачи. Ни једна мера се не сме спроводити без консултације са полицијом или комплетном цивилном влашћу.

БАРИЈЕРЕ И ОГРАДЕ НА СТАДИОНИМА

На захтев Комисије за развој спорта при Савету Европе извршено је испитивање које је спровела Cclearing House у сарадњи са службеницима за информације о спорту (Sports Information Officers - SIO) у циљу бољег разматрања националних ситуација које се односе на употребу ограда и баријера на стадионима (не само под командом цивилних власти већ и спортских тела). Разматран је и тренд њихових уклањања, санкције за гледаоце услед непоштовања правила стадиона, и одговорности у овом домену. Петнаест земаља је одговорило на ово испитивање о датој ситуацији.

А. ФУДБАЛСКИ СТАДИОНИ ВЕЋ ОПРЕМЉЕНИ БАРИЈЕРАМА И ОГРАДАМА

Неке земље су скоро у тоталу опремљене баријерама (Аустрија, Белгија, Кипар, Чешка) док у драгим то уопште не постоји (Бугарска, Латвија). Њихова употреба (ограда) може бити и селективна, на основу процењеног ризика (пример је Финска). Важност баријера варира у зависности да ли је део стадиона за седење или стајање (Швајцарска).

Б. БАРИЈЕРЕ И ОГРАДЕ: МЕРЕ УСВОЈЕНЕ ОД ДРЖАВНИХ ВЛАСТИ

У следећим земљама, не постоји законодавство за уклањање баријера и ограда и нису предузимани никакви кораци према томе у скорије време. Где год је било могуће дата су објашњења за такве одлуке:

Аустрија, Француска, Норвешка, Холандија, Пољска, Чешка, Швајцарска:

Немају никаквих намера да гласају за отклањање баријера и ограда, мада су власти преузеле (или ће преузети у случају Чешке и Пољске) мере у овом правцу.

Данска, Финска и Луксембург не намеравају да изврше померање кроз правне институције.

Белгија: не слаже се са иницијативама државне власти да се окрене отклањању периметарских баријера. Упркос одлукама ФИФА-е, свакодневни инциденти који се дешавају на фудбалским утакмицама не дају охрабрење да се делује у том правцу.

Жеља за одстрањивањем постоји у неким земљама али су предузети кораци још увек ограничени.

Кипар: Постоји намера Кипарских спортских организација, полудржавног вишег спортског тела, да предузме кораке у овом правцу, али још увек не постоји пројекат на ту тему.

Италија: Отклањање баријера је заједничка жеља Фудбалске федерације и Министарства унутрашњих послова. Међутим, сва министарства желе да разматрају све кораке да би се уверили да неће постојати никакве опасности, зато што је отклањање баријера између спортиста и јавности јако осетљива тачка.

Никакве унутрашње баријере не постоје у Бугарској и Латвији, тако да је ово питање у случајевима наведених земаља ирелевантно. У Бугарској, полицијско тело заступа становиште да одређене мере морају бити предузете као што је израда стубова високих 2,40 метара на националном стадиону „Васил Левски“.

Ц. БАРИЈЕРЕ И ОГРАДЕ: МЕРЕ УСВОЈЕНЕ ОД СПОРТСКИХ ВЛАСТИ

Спортске власти су предузеле следеће кораке у отклањању баријера у следећим земљама:

У **Аустрији**, спортске власти предлажу (само за фудбал), да се заштитне баријере потисну са стадиона прве и друге дивизије (професионални фудбал). Клубови и власници стадиона су одговорни за то. Не постоји фиксиран временски период за отклањање, то је само предлог.

У **Француској**, Национална комисија за безбедност и забаву на стадионима навионалне фудбалске лиге (CNMSA) је послала текст председницима клубова прве дивизије у децембру 1997, а текст се односи на потпуно или делимично одстрањивање баријера око спортских терена. Морају се испунити одређени услови у смислу захтева за спровођењем ових мера на стадиону.

У време Светског купа клубови су били позвани да прате процедуру отклањања ограда (7 стадиона на којима су се одигравали мечеви светског првенства су отклонила баријере и још 2 су следила пример од 98–99 године). Сматра се да до јула 2000, 12 стадиона од 18 (клубови прве дивизије) неће имати своје баријере.

Услови који се морају испунити су следећи: припрема писаног плана остваривања безбедности и сигурности гледалаца, компјутеризовано управљање продајом карата, релевантан размештај делегатских седишта, инсталирање телевизијског праћења терена и трибина које је прихватила ЦНСА, довољно надзорника, укључујући и квалитетну обуку људи на улазу и особља за безбедност.

У **Италији** као што је речено, постоји заједничка жеља Фудбалске федерације и Министарства унутрашњих послова да се отклоне преграде, али они желе да се увере да су све неопходне мере да би се избегла свака врста опасности унапред предузете. Њаделикатнија тачка читавог проблема је отклањање оградe између спортиста и гледалаца. Поред спортских власти, у Италији постоји и ЦОНИ (Италијански национални олимпијски комитет) са својим стандардима којима је предвиђено да простор између гледалаца и спортиста буде преграђен одређеном врстом преграде са висином од најмање 1,10 м. Фудбалска федерација предлаже преграде које су најмање 2,20 м висине. Постојали су покушаји да се преграде уклоне за време одређених мечева шампионата. на крају, све је у рукама власника спортске инфраструктуре да одлучи да ли је померање неопходно.

У **Норвешкој**, Норвешка фудбалска федерација је прихватила да од стране оградe. Ова мера је обавезујућа и односи се на стадионе прве дивизије. Одговорност за отклањање оградe се налази у рукама власника стадиона и не постоји временско ограничење за ту акцију.

У **Холандији**, Холандска фудбалска асоцијација, по својим безбедносним директивама, прихвата да све оградe и тунели треба да буду отклоњени. Циљ тога је да се стадиони учине пријатнијим. Постављена су три услова да би се преграде отклониле: 1) поседовање писменог споразума локалних власти (градоначелника, полиције, судије); 2) постизање договора са навијачима; 3) поседовање тима надзорника у линијама са квалитативним и квантитативним стандардирна. До сада ова политика добро делује и неколико клубова је предузело такве кораке. Замена безбедносних мера је успостављена (на пример линија надзорника постављена између навијача и поља).

У **Пољској**, мада мере још увек не постоје, правила су постављена од стране Државне администрације за спорт и туризам и Фудбалске федерације и оствариће се у блиској будућности. Они су се обавезали да то учине и те мере ће се применити само на стадионе који припадају клубовима прве дивизије. Није постављен временски лимит за отклањање оградe са стадиона.

У **Чешкој Републици** оградe су део опреме која се редовно користи из безбедносних разлога на стадионима. Узимајући у обзир неадекватне техничке услове на већини стадиона у земљи, још увек није могуће разматрати отклањање оградe. Медутим, Национални директор (председник) Чешко-Мо-

равске фудбалске асоцијације је прихватио УЕФА-ина техничка правила за реконструкцију стадиона прве дивизије од 2003. године.

Када се одређени услови достигну, отклањање ограда ће бити узето на разматрање.

У Швајцарској, Швајцарска фудбалска асоцијација и национална лига се напорно труде да уведу у праксу ФИФА-ине и УЕФА-ине препоруке и директиве кроз промоцију стадиона без ограда. Отклањање ограда је у надлештву организатора, односно клуба, уз договор са власником инсталације који такође сноси одређену одговорност. Не постоји тачно одређен датум до ког се ограде морају одстранити, али спортска комисија за инсталације при Швајцарској фудбалској асоцијацији и кооперацији са националном лигом, жели да убрза и спроведе ове препоруке на новоизграђеним стадионима или на већ изграђеним стадионима који су предвиђени за реновирање (два стадиона су већ изграђена са овим препорукама у виду, и овај рад ће бити настављен и у будуће).

Постоје и изузеци: правила која се односе на инсталирање преграда и ограда су део „Препоруке и захтева за фудбалске стадионе националне А/Б лиге“ које клубови морају да поштују. Треба нагласити да у пракси, стадиони националне Б лиге не захтевају инсталирање ограда зато што се суочавају са мањим бројем гледалаца. Следеће чињенице се такође морају нагласити:

Сепарације гледалаца: део за гледаоце мора бити одвојен од фудбалског терена путем фиксиране баријере од отприлике 1,10 м висине, и користи се за разне рекламе (ово је обавеза). У срединама где се сматра да су играчи и судије угрожени и да се њихова безбедност не може другачије гарантовати, сепарације од 2,20 м висине могу бити инсталиране само испред места на којима гледаоци стоје. Те ограде не смеју имати бодљикаве завршетке на врху (препука).

На драгој страни спортске власти су за задржавање ограда.

У Данској сваки стадион је одговоран за своју интерну безбедност која је базирана на циркуларном писму Данске фудбалске асоцијације. Ова федерација је на страни ограда око стадиона. Међутим, на клубовима је да одлуче коју ће врсту ограде инсталирати, како је наглашено ради се о „хуманим“ оградама. У Данској за сада не постоје високе ограде.

У Луксембургу, једини стадион (Градски стадион града Луксембурга) садржи учвршћене ограде. Ограде су стављене почетком деведесетих и стадион садржи само 8000 места за седење. Официјелни мечеви националне репрезентације се одржавају овде и то је једини стадион који у потпуности одговара захтевима интернационалних фудбалских власти за ризикантне мечеве. Иако се још увек не разматра отклањање ограда, мора се признати да ограде погоршавају поглед већини гледалаца.

Ф. ПРИМЕНЉИВЕ САНКЦИЈЕ ЗА КРШЕЊЕ БЕЗБЕДНОСНИХ ПРАВИЛА

Санкције које су применљиве на гледаоца који крши безбедносна правила; на пример утрчава на терен, су од великог значаја и дозвољавају евентуално померање ограда око фудбалског стадиона.

Одређене земље су поставиле следеће врсте прекршаја у специфично безбедносно законодавство на стадионима.

У Белгији (закон од 21.12.1998 (МБ 0302292) такозвани „фудбалски“ закон) у борби против хулиганизма постоји административна казна која се примењује на људима којису прекршили правила (укључујући упад на стадион). Казна се може изрећи кумулативно са забраном посете стадиону и новчаном надокнадом од 10000 БЕФ. Само полицајац може да утврди ове чињенице.

Забране посете стадиона могу имати различите форме:

Административна забрана изречена од стране службеника који је задужен за изрицање казни, се креће од три месеца до пет година и може бити употпуњена административном новчаном казном.

Кривична забрана више не практикује условне мере. Кривична забрана може бити изречена од стране судије и може бити употпуњена кривичном казном. И може достићи период од три месеца до десет година и може укључити обавезно присуство (на одређеном месту у одређено време).

Безбедносна забрана на три месеца. Одмах је изриче полицајац који је видео дело хулиганизма. Одмах се наплаћује новчани износ од 10 000 БЕФ ако окривљена особа не живи у Белгији, или није белгијски држављанин.

У Француској, Закон Алиоф-Марие број 93–1282 од 6. децембра 1993. године, који је у релацији са безбедношћу на спорстским спектаклима, одсликава своје услове у члану 3 (42–10) и каже: „свака особа која ступи на тло спортског такмичарског простора, наруши такмичење или наруши безбедност људи или њихових ствари биће кажњен новчаним износом од 100 000 ФФ“. Такви људи се излажу ризику додатне казне која се односи на забрану уласка на један или више спортских стадиона за период од максимум пет година.

Особе кажњене на овај начин могу бити обавезне да одговарају пред судом, у присуству људи који су ауторизовани и квалификовани и који су позвани због ове сврхе, а били су присутни на лицу места за време тог спортског догађаја. Свако ко, без легитимног мотива одбије да прихвати ове обавезе биће кажњен новчаном казном од 200 000 ФФ и казном затвора од две године.

Када је осуђена особа страни држављанин (изван Француске) или француски држављанин са местом боравка изван граница Француске, суд може изрећи уместо додатне казне, забрану уласка на територију Француске у максималном трајању од две године ако је учињено дело довољно озбиљно.

Ако се наведено правило прекрши, онда особа добија казну затвора између три и осамнаест месеци.

Остале земље поступају по свом националном законодавству.

У Аустрији овај прекршај води до забране приласка стадиону, путем полицијског извештаја и судског саслушања.

На Кипру се полиција обрачунава са прекршиоцима и изводи их пред лице правде.

У Финској не постоји посебно законодавство за превенцију насиља на спортским догађајима. Инциденти у оваквим приликама подлежу општем законнику, делу који се односи на законе масе, полицијском законнику и кривичном законнику. Свака особа која намерно прекрши полицијска упутства биће кажњена одређеном одредбом законика масе (ако носи оружје, дрогу...).

Санкције зависе од случаја и варирају од новчане каазне па до казне затвора до пет година.

У Литванији преступници се суочавају са административним казнама које су лоциране у општем законик у.

У Пољској преступници се могу казнити новчаном казном од 1250 америчких долара и забраном приступа стадионима.

У Чешкој Републици, упад на спортско игралиште се сматра проблемом јавног реда и кашњава се административном таксом.

У Швајцарској до сада казне за приступ на спортско игралиште нису биле усвајане зато што су сва места за стајање била иза ограда које спречавају приступ гледалаца на терен. Са отварањем Сцхуетезенматте спортског терена (један од првих изграђених стадиона без ограда) утврђена је казна од 500 швајцарских франака за сваку особу која ступи на спортски терен. Овакве мере, међутим, морају бити официјелно унапред утврђене.

У Норвешкој не постоје никакве специфичне санкције.

ЗАКЉУЧАК

Иако се уклањање ограда и баријера на фудбалским стадионима увелико препоручује од интернационалних спортистских власти као и од Савета Европе, у пракси постоје веома различити приступи овом проблему на националном нивоу за време интернационалних мечева и мечева виших дивизија.

Јасно је и то да постоје земље које су у садашњем тренутку против отклањања сепарација (укључујући оне земље у којима то не постоји - Бугарска и Латвија).

Белгија сматра да друге сигурносне мере које су примењене још увек нису довољно добре да пруже тако добру заштиту као периметарске оgrade јер се још увек редовно дешавају инциденти.

По одређеним анализама јасно је даје улога јавних власти (законодаваца) по питању могућег отклањања екстремно лимитирана. Међутим, у Италији Министарство унутрашњих послова и Италијанска фудбалска федерација заједно разматрају ово питање.

У Пољској иста кооперација се дешава између Државне администрације за спорт и туризам и Пољске фудбалске федерације. Ови примери су изузетак. У ствари фудбалске федерације предузимају иницијативу по овом питању у већини случајева раде по препоруци (изузев Норвешке и Пољске где је то обавеза). Отклањање се у већини случајева дешава на добровољној бази. Временско ограничење није утврђено. Власници стадиона (одговорни за отклањање) морају испунити одређене критеријуме или сигурносне услове пре отклањања (случај Холандије и Француске).

Наглашава се да пет, од свих интервјуисаних земаља се залаже за отклањање (комплетно ил., делимично) а отклањање може бити и постепено по зонама или стадионима: Аустрија, Француска, Норвешка, Холандија и Швајцарска. У Финској, Олимпијски стадион у Хелсинкију се облаже оградама ако је потребно, али спортске власти се нису посебно оглашавале по овом питању.

Друге земље још увек студирају ово питање: Кипар и Италија (налазе се у експерименталној фази), Пољска и Чешка (чекају разрешење безбедносних проблема).

У Данској фудбалска федерација је на страни периметарских ограда, али је у надлештву сваког клуба да одлучи о сопственој политици.

Луксембург има само један стадион који је обложен оградом и власти немају намеру да је отклоне.

Ограде треба да гарантују заштиту спортских терена од упада гледалаца. Један од критерија у корист отклањања ограда је успостављање система санкција које су на довољно високом нивоу и могу да спрече кршење безбедности стадиона (Белгија, Француска, Италија). Друге се ослањају на опште законодавство.

Забрана приступа стадионима, административне санкције (високе административне новчане казне) и кривичне санкције (затвор, понекад и дужи период) су део арсенала законодавства којим се исто бори против ове форме насиља.

Сигурно је да ограде, баријере и сепарације путем плексигласа могу нарушити пријатељску и опуштену атмосферу на спортским догађајима и нарушити поглед на терен. Мада студије о утицају отклањања баријера још увек нису у потпуности спроведене у дело, доста заинтересованих страна се слаже да на стадионима без ограда нема више инцидената него обично (светско првенство 1998. у Француској је наведено као пример).

Већина још увек полаже своје наде на побољшање инфраструктуре безбедносних мера (надзори видео, појединачна седишта, непостојање делова за стјање, тунели...) на квантитативну и квалитативну интервенцију људских ресурса (надзорици, идентификација, давање упутстава навијачима) и ефикасне мере менаџмента (продаја карата).

Било како било, одговоре организације у кооперацији са општом ситуацијом или ситуацијом на индивидуалној утакмици треба да ускладе употребу ограда и баријера. У нади да ће такви примери једног дана представљати изузетак...

НОВИ ЗАКОН ПРОТИВ ХУЛИГАНЗМА У ХОЛАНДИЈИ

„Бели папир“, против хулиганизма је усвојен у петак 7. маја 1999. у Холандији је у очекивању такмичења ЕУРО 2000.

„Бели папир“ је базиран на Енглеском моделу и он је озаконио превентивна хапшења хулигана на дан меча, 12 сати максимално.

ФРАНЦУСКА - ОРИЈЕНТАЦИЈА И ПЛАНИРАЊЕ ПОШТУЈУЋИ БЕЗБЕДНОСТ

Службени лист од 1-ог јуна је публикувао декрет у који је увршћен ПАСОЈА закон од 25. јануара 1995. године (закон оријентисан на планирање безбедности у спорту. Члан 23. тог закона се односи на спортске догађаје.

Прва клаузула тог члана наводи: „организатори спортских, рекреативних и културних догађаја са сврхом прављења профита су обавезни да перду-

зму мере одржавања мира када год околности оправдавају предузимање таквих мера“.

Друга клаузула обезбеђује накнаду под одређеним околностима за трошкове изазване за одржавање мира од стране полиције ("(...) свако ће бити обавезан да надокнади трошкове држави (додатне трошкове) за дела која су изазвана“).

Свака од клаузула повећава број делимично неодговорених питања која се односе на поље примене, поделе одговорности, нормалног полицијског одржавања мира законе објективно, без обзира на природу догађаја и без обзира ко је организатор?

У принципу постоје две велике категорије спортских догађаја:

- изван јавних услуга: организују их не-федерални организатори (Тоур де Франце),
- унутар јавних услуга: организују их делегиране федерације (француски шампионат) или делегирани организатори (клубови).

ПРЕПОРУКА БР. Р (87) 9- „О ЕУРОФИТ ТЕСТОВИМА О ФИЗИЧКОЈ СПОСОБНОСТИ“

(Усвојио Комитет министара 19. маја 1987.)

О ЕУРОФИТ ТЕСТОВИМА О ФИЗИЧКОЈ СПОСОБНОСТИ

Министарски комитет у оквиру Члана 15.б. Статута Савета Европе,
Узимајући у обзир чињеницу да је сврха Савета Европе постизање већег јединства међу земљама чланицама и између осталог унапређење њиховог друштвеног прогреса који се постиже потписивањем споразума и заједничких активности на социјалном, културном и научном пољу,

Узимајући у обзир Резолуцију (70) 7 о здравственим аспектима спортских активности посебно секцију " Спортски наставни програм у школама" и „Биолошку и психолошку оцену способности за бављење различитим спортовима“,

Резолуцију (23) 27 о оснивању центара за спортску медицину посебно Став Б. II. 1 додатка Ц. о опреми за дијагнозу и оцену способности за физичке напоре,

Резолуцију (76) 41 о принципима политике „Спорт за све“, посебно члан 3. додатка у коме се тврди да „Спорт, као аспект социјалног, културног развоја утиче на локалном, регионалном и националном нивоу на све области политичког одлучивања и планирања као што су: образовање, здравство, социјалне услуге...",

Сматрајући да је физичка способност важна компонента не само спорта и физичког образовања већ и здравства и здравственог образовања тако да је неопходно развијати је у циљу постизања општег благостања,

Сматрајући да су прецизне и поуздане мере о процени физичке способности веома важне за сваког појединца, едукаторе и политичаре и да сви они треба да одлучују о програмима и политици побољшања физичке способности сваког појединца и целе нације,

Сматрајући да се кроз наставу и учење о физичком фитнесу може значајно утицати на мотивацији свих људи да се баве физичком активностима,

Сматрајући да је тестирање физичке способности деце под строгог контролисаним условима веома важно и да може да послужи за припрему и дефинисање националне политике за децу, здравство, исхрану физичког образовања и спорта,

Сматрајући да Еурофит обезбеђује једноставне и практичне текстове за проверу физичке способности и да су исти применљиви на сву децу школског узраста и да су направљени између осталог за потребе реализације горе наведених циљева и да су резултати тих тестова сазнања о општој физичкој способности деце школског узраста у свим земљама,

I. Предлажемо земљама чланицама

i. усвајање Еурофит тестова за проверу физичке способности онако како су исти наведени у додатку овог предлога у циљу мерења и оцене физичке способности деце школског узраста (од 6/7 година до 16/18 година);

ii. предузимање одређених мера на основу добијених резултата тестова у циљу:

а. одржавања или побољшања основних стандарда о физичкој способности деце посебно оне код које је забележен низак просечан ниво физичке способности;

б. прикупљање података који се могу користити за бољу координацију политика физичког образовања, спорта, здравства и здравственог образовања;

в. обавештавања и активирања других поред наставника физичког образовања, укључујући децу, родитеље, школе, спортске клубове итд., да предузму потребне мере у оквиру заједничке одговорности, на одржавању потребних стандарда физичке способности;

iii. обезбеђење адекватне координације свих тела за имплементацију Еурофита на националном, регионалном и локалном нивоу (нпр. министри, органи задужени за наставу физичког у школама) и подстицање спортских организација да учествују у имплементацији Еурофита;

iv. омогућавање свим властима и школама да набаве потребан материјал за имплементацију Еурофит тестова;

v. организовање, уз помоћ осталих земаља чланица, почетне обуке за наставнике физичког образовања како би добили потребна знања за спровођење Еурофит тестова, или обуку уз рад за оне које могу да изводе ове тестове;

vi. оснивање довољног броја истраживачких тимова који могу да изводе ове тестове у оквиру националног истраживања, у циљу добијања објективних података потребних за усвајање националних референтних табела;

vii. дефинисање принципа за тумачење података о резултатима ових тестова на основу којих се усвајају националне референтне вредности за потребе наставка активности;

viii. редовно извођење ових тестова код деце школског узраста, једном годишње као и разматрању могућности за увођење већег броја часова физичког образовања у настави;

ix. предузимање потребних активности за припрему и дистрибуцију одговарајућих приручника у оквиру којих би се описали Еурофит тестови и ставили на увид одговарајућим властима, наставницима физичког васпитања и спортским организацијама;

II Налаже се Генералном секретару да ову препоруку проследи:

а. владама земаља чланица и потписницима Европске културне конвенције које нису чланице Савета Европе;

б. генералним директорима Организације за образовање, науку и културу Уједињених Нација и Светске здравствене организације.

Додатак

Еурофит тестови за физичку способност

Димензија	Фактор	Еурофит тест
кардио-респираторна издржљивост	кардио-респираторна издржљивост	Издржљивост у трчању напред назад (ESR – Endurance shuttle run)) bicikl ergometar test (PWC 170)
снага	статичка снага	јачина стиска руке (HGR)
	иницијална снага	скок из стајаћег положаја (SBJ)
мускулатурна издржљивост	функционална снага	савијање руке (BAH)
	снага трупа	Трбушњаци (SUP)
брзина	брзина трчања - агилност	трчање напред назад: 10 x 5м (SHR – Shuttle run)
	брзина покретања удова	ударање – Plate tapping (PLT)
флексибилност	флексибилност	хватање из седећег положаја (SAR)
равнотежу	укупна издржљивост тела	стајање на једној низи (FLB)
антропометријска мерења	висина (см):	
	тежина (кг):	
	телесна маса (5 елемената: бицепси, трицепси, подлопатични део, листови):	
идентификациони подаци	узраст (година, месец):	
	пол:	

ПРЕДЛОГ Р (83) 6 - КОМИТЕТА МИНИСТАРА ЗЕМЉАМА ЧЛАНИЦАМА ЗА МЕРЕ УШТЕДЕ ЕНЕРГИЈЕ У СПОРТСКИМ ОБЈЕКТИМА

Усвојио Комитет Министара 21. јуна 1983.

Комитет Министара, у оквиру члана 15 б. Статута Европе
Узимајући у обзир Резолуцију (76) 41 која се заснива на принципима политике спорт за све;

Руводећи се чињеницом да све државе чланице имају потребу да спроведу програме уштеде енергије;

Примећујући да потрошња енергије у спортским капацитетима представља значајан део укупне потрошње националне енергије;

Не захтевајући смањење енергије које би директно или индиректно утицало на смањење бављењем спортом нити угрожавање свих постигнућа протеклих 15. година акције - Спорт за све;

Убеђени да мере уштеде енергије могу да допринесу смањењу текућих трошкова свих спортских капацитета а да се при том не угрози степен активности бављења спортом нити смањи комфор корисника ових капацитета.

Сматрајући да имплементација ефикасних мера уштеде енергије може да допринесе да се одржи садашњи ниво броја запослених у спортским објектима од чега шири јавност има велике користи.

Руводећи се потребом да је потребно да земље чланице поделе искуства везана за уштеду енергије ради ефикасније имплементације и примене специфичних мера за уштеду енергије у спортским објектима.

Предлози Владама држава чланица:

- i. спровести дефинисано у оквиру ових предлога
- ii. упознати локалне власти и стимулисати их да имплементирају мере уштеде енергије
- iii. скренути пажњу и стимулисати менаџере спортских организација и учесника и пројектанте и архитекте да свако у свом домену узме у разматрање предложене мере уштеде енергије
- iv. упознати све заинтересоване стране са овим предлозима, исте уврстити у план за имплементацију
- v. информисати Генералног Секретара Савета Европе о развоју имплементације мера уштеде енергије у спортским објектима, посебно када од тих информација имају користи и остале чланице

ДЕО I.

А. ЦЕНТРАЛНА ВЛАДА

А. I. Аспекти политике

а. Финансије

1. Владе треба да заузму приступ постепеног усвајања мера за уштеду енергије сматрајући то као капиталну инвестицију:

i. прво треба имплементирати мере које захтевају мало капиталних улагања;

ii. узимање у обзир оних мера које се покажу као економски оправдане;

iii. сви предлози треба да се заснивају на доказима о оствареној уштеди.

2. Влада треба да развије начине (централне агенције, комитети, итд...) и методе (грантови, зајмови, итд.) финансирања инсталација у оквиру спортских објеката, исплативих мера за уштеду енергије, како су исте назначене у додатку I ових Предлога. Зајмови могу да буду отплаћивани у ратама, у висини предвиђене уштеде изведених мера.

б. Публицитет

Владе треба да промовишу општу свест о неопходности уштеде енергије међу спортским организацијама, учесницима у спорту, локалним властима, менаџерима, архитектама и пројектантима.

Предлаже се да се у ту сврху организују различите презентације у свим јавним установама, код локалних управа, итд.. Треба иницирати националне награде за добар менаџмент за оне који штеде енергију.

в. Информације

Владе треба да буду спонзори стварања објективних опсежних извора информација о специјалним мерама за уштеду енергије. Предлаже се и независно тестирање захтева.

г. Истраживање и искуство

Владе треба да стимулишу будуће истраживање и развој и у оквиру привреде о алтернативним изворима енергије користећи све природне предности свих земаља чланица: климу и алтернативне изворе енергије. Саветује се извођење програма које треба тестирати.

Владе треба такође да дефинише начине како да информишу и упознају архитекте и пројектанте са искуствима менаџера и локалне власти о успешним мерама и искуствима на уштеди енергије.

А. II.

а. Стандардизовање јединице мерења

Владе треба да стимулишу усвајање стандардизованих јединица потрошње електричне енергије у отвореним и затвореним базенима, халама и спортским дворанама, клизалиштима, споменутим у додатку II ових предлога (киловат сат по квадратном метру коришћеног простора на годишњем нивоу). Упутства за ову јединичну меру су такође у додатку II.

На основу ових стандардизованих јединица Владе могу да дефинишу мере за уштеду енергије, а такве јединице омогућавају поређења за израду норматива и међународне размене искуства.

б. Савети

Владе треба да предвиде стварање централних координативних комисија за уштеду енергије у спортским објектима, које би пружале саветодавне услуге онима који руководе спортским објектима. Комисија између осталог може да има и задатак да креира и дијагностичке тимове, у којима ће бити независни експерти, који би помогли локалним властима да предузму одговарајуће мере, дају одговарајуће савете менаџерима и спортским клубовима како да упореде локалне перформансе са националним нормама и припреме нацрт регулатива за нове спортске капацитете у које ће бити уграђене мере за уштеду енергије (нпр; индекс изолације, двострука глазура итд..) Оваква комисија би могла да даје и савете о методама финансирања увођењу мера о уштеди енергије.

А. III. Едукација за менаџере

Обука

Владе треба да имају за циљ да институционализују одговарајуће националне програме почетне обуке за менаџмент (најмање годину дана) за спортске менаџере у оквиру којих ће се уградити принципи уштеде енергије.

Владе треба да предузму кораке и обезбеде курсеве обуке за уштеду енергије у спортским објектима на пр; за лидере оваквих обука

Б. ЛОКАЛНА УПРАВА

Локалне власти треба да дефинишу мере уштеде енергије које се морају спроводити у спортским објектима, али да тиме не угрозе рад спортских објеката.

Б. I. Технички аспекти

а. Нови капацитети

1. Приликом планирања нових спортских капацитета локалне власти морају посебно да размотре увођење мера уштеде енергије из природних ресурса, постојећих извора енергије (вишак топлоте из привреде) или комбиновање капацитета као што је градња базена или игралишта.

2. Локалне власти треба да захтевају да пројекат садржи:

- i. процену вероватне потрошње на годишњем нивоу;
- ii. опис мера за уштеду енергије које су уграђене у нацрт.

Процена треба да буде базирана на стандардизованој јединици мере која је дефинисана у оквиру дела А. II. а. ових предлога и уколико се исти веома разликују од норматива исте треба модификовати.

б. Постојећи капацитети

Локалне власти треба да утврде одредбе којима ће дефинисати увођење мера за уштеду енергије у постојеће спортске објекте. Табела у додатку I. даје неке од могућих предлога мера за различите спортске објекте. Предлаже се следећи ред приоритета:

- i. побољшање радне ефикасности без додатних инвестиција;
- ii. једноставне мере које захтевају прилагођавање мањег обима за потребе краткорочне штедње;
- iii. обнављање техничких постројења како би се постигла дугорочна уштеда, скупље мере.

Б. II. Обука за менаџере и остале запослене

1. Локалне власти треба да обезбеде да сви менаџери и остали запослени у спортским објектима буду потпуно свесни могућности уштеде енергије и увођења истих мера. Они такође треба да предвиде обуку коју менаџери треба да организују за своје запослене.

2. Они треба да именују менаџере на основу квалификација и искуства и обуку коју су прошли за уштеду енергије.

3. Они треба да обезбеде да менаџери имају потпун приступ информацијама, о новим расположивим техникама и постарају се да искуства и знања буду правилно распоређени.

4. Треба да имају за циљ да обезбеде да трошкови обуке и курсева буду покривени из уштеда до којих ће довести имплементација датих мера

ДЕО II.

А. МЕНАѢРИ СПОРТСКИХ ОБЈЕКТА

Менаџери треба да предузму опсежна испитивања како потрошња енергије може да буде смањена. Треба да дају адекватне предлоге локалним властима везано за потрошњу електричне енергије.

Менаџери такође треба да следе следећа упутства:

1. Треба максимално искористити постојеће инсталације (контрола прикључака, правилног сервисирања).

2. Припреме планове за превентивно одржавање да би се избегле скупе поправке или капитални трошкови.

3. Анализирају тренутне трошкове потрошње енергије (грејање, осветљење, вентилација, третман воде, остала опрема, материјални трошкови, трошкови запослених).

4. Анализирају реално коришћење капацитета (на пр: када се највише користе редослед активности итд...).

5. Ревидирају потребе за енергију и праксе у светлу реалне употребе, адекватност машина које се користе и прилагоде или модификују када је то потребно и могуће на пр: капацитети бојлера.

6. Инсталирају јефтинија постројења и апарате (апарате за подешавање времена).

7. Направе ревизију менаџмента и користе спортске капацитете са аспекта уштеде енергије (распоред, потребе за вентилацијом, степен температуре колико је потребан за одређену активност, избегавају непотребне промене температуре итд...).

8. После имплементације наведених мера треба направити студију о исплативости увођења или замене постојеће инсталације (пумпе за топлоту итд...).

9. Стално се информишу о мерама за уштеду енергије и размотре како се исто може применити.

Б. СПОРТСКЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ И УЧЕСНИЦИ

Спортске организације и учесници треба да размисле на који начин могу да допринесу мерама уштеде енергије од заједничког интереса на пр: заједничком сарадњом мера за уштеду енергије, преиспитивањем и одржавањем специфичних спортских потреба са минималном потрошњом енергије

В. ПРОЈЕКТАНТИ И АРХИТЕКТЕ

Пројектанти и архитекте треба да траже најрационалније нацрте и планове за спортске капацитете у оквиру које ће се најбоље планирати уштеда енергије. Ове активности могу да се ослоне на резултате већ спроведених истраживања и искуства дефинисана у дели I. и. Д. ових предлога.

ДОДАТАК II

Стандардизација јединица мерења потрошње енергије у спортским капацитетима

ДЕФИНИЦИЈА

1. Просечна потрошња енергије у отвореним и затвореним базенима, халама, гимназијама - сувим капацитетима - клизалиштима треба да буде дефинисана на основу киловат сат по квадратном метру корисног простора који се употребљава на годишњем нивоу.

2. Ове мере ће омогућити да се пореди ефикасност мера у једној или више земаља. Очигледно је да ће све земље имати различите податке и просечне цифре. Просек ће варирати у зависности од природе капацитета и локације.

Разлози за избор ове јединице мере

3. Јединица мере мора да буде интернационална, јер се новчане јединице не могу узети у обзир, пошто се цене горива разликују од земље до земље. Најбоља јединица мере је јединица енергије јер се та јединица може конвертовати у новац. Оваква јединица мере не зависи од цене горива тако да је идеална за мере уштеде енергије. Киловат сат је прихватљива међународна јединица.

4. Друго јединица енергије треба да буде повезана са искоришћеним простором у оквиру неког спортског објекта као што је вода у базену, спортски простори или клизалиште. Спортски простор на коме се изводе спортске активности одређују укупну величину и оквир спортског објекта у складу са стандардним упутствима, нпр: од величине базена зависи број свлачионица и тушева, број људи који користе базен итд...

5. Укупна искоришћена електрична енергија такође треба да буде срачуната. Ово омогућава варијацију у зависности од годишњих доба и омогућава процену годишњих буџета и стога годишње рачуне за гориво. Овакве процене је теже направити за базене на отвореном јер ови раде од 4 до 5 месеци годишње али из разлога конзистентности годишња потрошња и за отворене базене мора да буде пројектована.

Калкулација основних цифара

6. Укупна потрошња енергије по квадратном метру активног простора на годишњем нивоу за све врсте објеката треба да буде приказана од б. а. до б. е. и као сума б.ф и б.х

6.1. Губици услед материјала, губици енергије услед зидова, крова, пода зграде.

6.2. Губици услед грејања и вентилације (улаз свежег ваздуха, и разлика у температури)

6.3. Домаће грејање топле воде, коју директно користе корисници тушева и лавабоа.

6.4 Електрична енергија, за светло и енергију (пумпе, вентилатори итд..)

6.5. Остали губици кухиња канцеларија итд...

6.6. Загревање базена

6.7. Хлађење за клизалишта

6.8. Сауна

7. Ова потрошња треба да буде прорачуната за све означене капацитете у складу са стандардима сваке појединачне земље без уграђених мера за уштеду енергије осим ако нису обавезне (на пр.: изолација пода и заграде). Додатно за све наведене цифре треба додати параметре на основу којих се дошло до одређених резултата који ће бити :

7.1. Планиране унутрашње температуре и просечне спољне температуре у целзијусима и температуре воде у базену.

7.2. Време у коме је зграда отворена за коришћење, број сати на нивоу године (од стандардно укупно $365 \times 24 = 8760$ сати максимално)

7.3. А просечна релативна влажност

7.4. Процедуре када су капацитети затворени (антифризи, итд..)

КОРИШЋЕЊЕ ОСНОВНИХ ПОДАТАКА

8. Израчунавање основних података ће јасно показати колико се енергије троши у различитим

објектима и у ком проценту се користи на различите начине. С тога ће такви подаци :

8.1. Показати у ком правцу треба концентрисати напоре да би се дошло до највеће уштеде енергије.

8.2. Омогућити процену укупне потрошње енергије на нивоу земље за спортске активности.

8.3. Прављење елементарне циљне групе за коришћење енергије за нове капацитете који се оснивају.

8.4. Омогућити поређење са различитим капацитетима сличне врсте у једној или више земаља.

8.5. Обезбедити основне информације за анализе исплативости за мере и технике и уштеде енергије.

Табела мера за уштеду енергије у спортским објектима и њихова рационална употреба

	Базени				Спортске дворане		Ледени терени		Општа цена	Резултат укупног утrophка енергије
	Затворени		Отворени							
	Постројењ	Нови	Постројењ	Нови	Постројењ	Нови	Постројењ	Нови	1=ниска 3=висока	A=ниска C=висока
А. Дизајн и конструкција Листа смештајних капацитета Избор места за седење Изложеност - сунцу и ветру Усклађеност са околином Облик грађевине Топлотна изолација Губитак (задржавање) топлотне енергије Проветреност Вештачко осветљење (укључујући дневно светло, боје, материјале)										
Б. Техничке карактеристике										
1. Опште										
Контрола (време, температура, влажност, осветљење, одржавање воде) и оптимизација	x	x	x	x	x	x	x	x	1	C
Покривеност базена	x		x	x					1-2	C
Модернизација дренажа, система за пречишћавање ваздуха, система за грејање и осветљење)	x	x	x	x	x	x	x	x	2	B
2. Обнова енергије										
Размена топлоте-ваздух	x	x			x	x		x	2	C
Размена топлоте- вода	x	x		x		x			2	A-B
Пумпе за грејање-ваздух	x	x							3	B
регулација влаге	x	x							3	B
тушеви	x	x		x		x			3	B
вода за базене	x	x		x					3	A
размена топлоте кроз	x	x		x						
расхладне уређаје							x	x	2	C
пречишћавање издувних гасова	x	x	x	x	x	x	x	x	1	B
3. Природно окружење										
Пумпе за грејање	x	x				x			3	B
Природно осветљење	x	x	x	x		x			2-3	B
4. Комбиновање топлоте и енергије		x				x			3	C

РЕЗОЛУЦИЈА БР. 2/84 - „О УТИЦАЈУ ПОЛИТИКЕ И ПРОГРАМА СПОРТ ЗА СВЕ“

Европски министри надлежни за спорт, саставши се на Малти, на својој Четвртој конференцији, 15. и 16. маја 1984. године

Позивајући се на:

1. принципе Европске повеље спорт за све;
2. Рад CCDS, а посебно на пројекте рационализације, као и на аналитичке студије о утицају политике и програма „Спорт за све“;
3. социјалне и културне вредности „Спорта за све“, као и на корист која из њега произилази за здравље, самоостварење и квалитет живота;

Поштујући:

1. чињеницу да постоји позитиван однос између постојеће политике „Спорт за све“ и нивоа партиципације;
2. да иако су циљеви, начела и вредности и средства за спровођење философије „Спорт за све“ незнатно различити, ова стратегија омогућава примену многих различитих приступа, зависних од економских, социо-културних и географских околности у државама чланицама;
3. да се потребе заједнице за спортом, најбоље процењују на локалном нивоу, и најбоље се финансијски обезбеђују кроз сарадњу локалних и националних организација и асоцијација, било приватних или јавних;

Изјављују:

1. да политике које спроводе Министри надлежни за спорт и национални спортски органи, треба да, што је више могуће, настоје да осигурају квалитетне могућности целој популацији да узме учешће у физичким активностима и да помогну и подрже све учеснике у спорту, без обзира на ниво њихових способности, године и порекло, тако да спортске политике буду у складу са захтевима модерног друштва;

Одлучују:

1. да појачају утицај политике „Спорт за све“, потпунијом применом на националном нивоу рада Савета Европе у области спорта;
2. да „Спорт за све“ захтева адекватне, вишенаменске објекте чије коришћење не захтева велики утросак енергије, којима се добро управља и који су на располагању за потребе рекреације, као и да њихова пуна употреба треба да се састоји од коришћења од стране свих, како локалних, тако клупских и образовних институција;

3. да охрабре медије, посебно телевизије, поштујући њихову независност, да промовишу, где је то могуће „Спорт за све“;

4. да охрабре учешће волонтера, те људи који би радили само део радног времена, као и професионалаца у „Спорт за све“, као и да подстичу тренинге специјалиста у областима маркетинга, управљања, организације и промоције;

5. да начине пуну употребу свих могућности финансирања „Спорта за све“;

6. да подстичу свест међу међународним организацијама о пожељности да се део новца који долази од међународних спортских догађаја преусмери у „Спорт за све“ и програме које реализују надлежне организације у земљама у развоју;

7. да охрабре најрационалнију употребу модерних информационих технологија у области „Спорт за све“;

Позивају Комитет министара Савета Европе да наложи CCDS-у:

1. да припреми предлоге за унапређење ефикасне примене рада „Савета Европе“, на промоцији Спорта за све, међу државама чланицама, са посебним освртом на тачке око којих је донета сагласност у овој резолуцији;

2. да обезбеди ефикаснију билатералну и мултилатералну сарадњу и координацију у помоћи око развоја „Спорта за све“ за неке од држава чланица, а посебно размену информација;

3. да испита, где је потребно, начине растуће важности физичког образовања у школама као средства за промоцију „Спорта за све“.

РЕЗОЛУЦИЈА БР 4/84 - „О ЕКОНОМСКИМ ПРОМЕНАМА У СПОРТУ“

Европски министри надлежни за спорт, саставши се на Малти, на својој Четвртој конференцији, 15. и 16. маја 1984. године,

Поштујући чињеницу да је концепт „Спорт за све“, онако како је усвојен у Европској повељи „Спорт за све“, доживео значајну подршку у свим државама чланицама;

Примећујући да се однос између рада и слободног времена непрестано мења, а да су оба од суштинске важности за сваког човека;

Уверени да даје значајан допринос да се на светском нивоу побољша квалитет коришћења слободног времена, и да је добро средство за унапређење људских живота у физичком, менталном и социјалном смислу;

Увиђајући да је овакав концепт значајно увећао одговорност влада у промоцији, развоју и спровођењу спортских програма;

Свесни тренутне светске економске рецесије, незапослености и ограничености јавних фондова, све већих трошкова бављења спортом и трошкова за евентуалне промене на спортским објектима, што намеће све већа ограничења на већ успостављене политике и структуре;

Свесни да су комерцијално спонзорство и маркетинг већ препознати као додатна средства за финансирање спорта, и да у исто време расту пословни интереси у спорту, као и спонзорства, представљају озбиљне претње независности и аутономији спорт, те поткопавају етичке принципе спортског понашања;

Одлучују да:

1. сачувају достигнућа у бављењу спортом, која су постигнута у последњој деценији;

2. у сарадњи са волонтерским и пословним сектором, успоставе политике за рекреациони и такмичарски спорт, било национални или међународни, са циљем да:

а. јасно дефинишу улогу сваког сектора;

б. координирају њихову улогу у управљању и коришћењу спортских објеката

в. спроводе програме за промоцију спорта међу групама које се слабо њиме баве;

г. даље испитају горе наведене смернице и економску важност спорта у односу на промену друштвених трендова;

Позивају Комитет министара Савета Европе да наложи CCDS да испита питања која су покренута овом Резолуцијом.

РЕЗОЛУЦИЈА БР 5/84 - „О ЗАПОШЉАВАЊУ У СПОРТУ“

Европски министри надлежни за спорт, саставши се на Малти, на својој Четвртој конференцији, 15. и 16. маја 1984. године;

Узимајући у обзир да је незапосленост један од највећих социјалних проблема у Европи;

Узимајући у обзир да владе имају највећу одговорност да овај проблем реше;

Запажајући да је предуслов за бављење спортом располагање великим бројем квалитетних кадрова на свим нивоима, од административног и техничког да оних који раде на нивоима руковођења, обуке и тренинга;

Запажајући да ови кадрови могу бити и волонтерски и професионални, те да професионални кадрови могу бити подршка волонтерима;

Запажајући да, због доприноса који квалификовани кадрови имају на квалитет и доступност спорту, као и на корист коју спорт од њих има, волонтерске спортске организације треба да начине напоре и запосле професионалне кадрове;

Запажајући да, са обзиром на допринос који спорт има за здравље, социјални развој и интеграцију, и на квалитетно коришћење слободног времена, како младих тако и старих особа, владе такође имају обавезу да допусте запошљавање професионалних кадрова;

Примећујући да се током Семинара у Папенадалу 1993. године, на тему „Професионална подршка волонтерима у спорту“ појавило више препрека за запошљавање професионалаца како зарад промоције спорта, тако и у техничким, административним и организационим областима, на различитим нивоима;

Одлучују да:

1. испитају начине на које национални „програми запошљавања у спорту“ могу бити остварени, а такви програми могу разматрати начине да:

- охрабре спортске организације да предложе стално запошљавање у спорту;
- размотре како регионалне и локалне власти могу бити укључене у развој програма „националног запошљавања у спорту“;
- удруже финансијску подршку спортских организација и јавних власти;
- испитају питања да ли неки социјални финансијски фондови могу бити употребљени за „програме запошљавања у спорту“.

Позивају Комитет министара Савета Европе да замоли CCDS да надгледа праћење ове резолуције, и да где је неопходно, начини даље предлоге, на пример кроз формирање радне групе.

РЕЗОЛУЦИЈА БР 7/84 - „О СПОРТУ ЗА ХЕНДИКЕПИРАНЕ И ДРУГЕ ЗДРАВСТВЕНО УГРОЖЕНЕ ГРУПЕ“

Европски министри надлежни за спорт, саставши се на Малти, на својој Четвртој конференцији, 15. и 16. маја 1984. године,

Наглашавају потребу за посебним мерама за групе чије је учешће у физичком образовању и спорту на једнаким основама на било који начин отежано или онемогућено;

Позивајући се на принципе Повеље Спорт за све, и Резолуцију 5/81 о Спорту за особе са хендикепом усвојену на Трећој конференцији, а посебно на потребу спровођења европских програма који за циљ имају олакшавање особама са хендикепом да се баве спортом;

Свесни здравствено промотивних и рехабилитационих ефеката физичког образовања и спорта, као и њихове важности за свеобухватни развој личности као и њихове улоге као средстава за социјалну интеграцију;

Подржавајући напоре међународних спортских организација и других, тела који се чине на развоју спорта за хендикепиране и особе угроженог здравља;

Позивају Комитет министара Савета Европе да препоручи владама држава чланица да наставе са својим напорима на развоју физичког образовања и спорта за хендикепиране и друге здравствено угрожене групе, а посебно помоћу следећих мера:

1. приликом градње или адаптације спортских објеката, требало би осигурати да постоји прикладан прилаз за наведене групе, са циљем да се повећају њихове могућности за бављење физичким образовањем и спортом;

2. наставити са обезбеђењем знатних финансијских средстава која се издвајају за физичко образовање и спорт оваквих група;

3. развити обуке за физичко образовање, за наставнике у предшколском и школском узрасту, које би указале на потребу и значај прилагођеног физичког образовања и спорта за особе са хендикепом и друге здравствено угрожене групе, са циљем да се оваква едукација уврсти у опште активности физичког образовања и спорта;

4. промовисањем адекватне заступљености представника горе наведених група у телима које доносе одлуке из области физичког образовања и спорта;

5. подршком националним и локалним спортским телима и организацијама да предузму истраживања и пилот пројекте са циљем да се унапреди учешће наведених група у физичком образовању и спорту;

6. у овом циљу, промовисањем сарадње између администрација из различитих области, посебно из области физичког образовања и спорт, здравственог и социјалног старања и образовања;

7. продубљивањем међународне истраживачке сарадње као и размене информација и документације, која се тиче мера усмерених ка унапређењу позиције особа са инвалидитетом и других здравствено угрожених група у физичком образовању и спорту.

РЕЗОЛУЦИЈА БР. 8/84 - „О СПОРТУ ЗА СОЦИЈАЛНО УГРОЖЕНЕ И МАРГИНАЛНЕ ГРУПЕ“

Европски министри надлежни за спорт, саставши се на Малти, на својој Четвртој конференцији, 15. и 16. маја 1984. године;

Уверени да је спорт значајно средство помоћи реинтеграцији свих врста социјално угрожених и маргиналних група;

Желећи да виде да се принципи „Спорт за све“ примењују на све, а посебно на ове групе;

Узимајући у обзир да се морају предузети кораци да се олакша њихово укључење у спорт;

Узимајући у обзир да је дужност свих владиних ауторитета да охрабре, помоћу свих расположивих средстава, изградњу спортских објеката за ове групе;

Захтевају од Комитета министара Савета Европе да замоли CCDS да:

1. изради нацрт акционог програма за учешће у спорту ових угрожених група, у сарадњи са спортским властима влада;

2. развију акциони програм за ширење „Спорта за све“ код ових циљних група.

РЕЗОЛУЦИЈА БР. 3/86 - „О СПОРТУ ЗА ЛИЦА НА ИЗДРЖАВАЊУ ЗАТВОРСКИХ КАЗНИ И МАЛОЛЕТНЕ ДЕЛИКВЕНТЕ“

Европски министри надлежни за спорт, саставши се у Даблину на својој Петој конференцији, од 30. септембра до 2. октобра 1986. године;

Узимајући у обзир потребу да се не потцењују хуманитарни фактори препознати људским правима;

Рачунајући на национално право сваке државе;

Указујући да Европска повеља о спорту за све не прави никакве разлике на основу социјалних категорија;

Позивају Владе држава чланица Савета Европе да:

1. препознају вредности и користи од физичког образовања и спорта у затворима и другим казним центрима;

2. охрабре и, где је потребно, понуде подршку, укључујући финансијску спортским организацијама тако да оне могу да понуде своју помоћ и искуство у развоју, заједно са управама затвора, спортских програма, било такмичарских или не, посебно за одређене групе осуђеника;

3. припреме осуђена лица за пуштање на слободу и социјалну реинтеграцију кроз организацију спортских догађаја, унутар, а ако је могуће и изван, казних установа, помоћу дозволе да осуђеници постану чланови спортских клубова;

4. охрабре, где је потребно, надлежне за управљање затворима да обезбеде осуђеницима аниматоре који ће им помоћи да организују спортско рекреативне активности, као вежбу самосталности;

5. помогну код ангажовања и обуке, адекватног броја мотивисаних и обучених кадрова (кроз затворске управе, спортске асоцијације, добровољне организације и друге изворе, где је то у складу са потребама и околностима) да изнесу спровођење поменутих програма;

6. обезбеде да и они који раде у затворима прођу основе обуке из спорта и физичког образовања;

7. подрже спортске и затворске власти да начине заједничке програме обуке тако да те квалификације буду признате на више места;

8. омогуће наставницима спорта и физичког образовања, који желе да раде у затворима и притворским јединицама да стекну потребно искуство;

9. обезбеде затворским установама спортске терене и омогуће онима који немају своје терене приступ адекватним објектима у локалној заједници, под условом да се задовоље безбедоносни услови;

10. подрже развој истраживачких стратегија, где је неопходно, да би се проценио ефекат који спорт и рекреација имају на осуђенике, њихово физичко и ментално стање, као и на бивше осуђенике;

11. подрже развој спортских програма за младе преступнике (при чему се мисли на оне којима прети упућивање у установе затвореног типа, ако понове преступе) кроз сарадњу између спортских организација, локалних самоуправа, полиције, центара за спровођење условних осуда и волонтерских организација;

Позивају Комитет министара да замоли CCDS да осигура да рад на овом пројекту почне у прикладном року.

ЕВРОПСКИ МАНИФЕСТО - МЛАДИ И СПОРТ

Препорука бр. Р (95) 16 Комитета Министара земљама чланицама - МЛАДИ И СПОРТ

усвојили заменици министара 12. октобра 1995.

Савет Министара везано за примену члана 15.6 Статута Савета Европе, Позивајући се на Конвенцију УН из 1989. о Правима деце и чланове 28, 29, и посебно 31, којима се признају права деце да учествују у играма и рекреацији адекватно узрасту детета и залаже за једнака права деце на спорт и рекреацију;

Савет Министара је усвојио Препоруке бр. Р (92) 13 и бр (92) 14 везано за Европску спортску повељу и посебно члан 5, изградња темеља, као и Кодекс о спортској етици који пружају специфична упутства за извођење физичких активности из спорта за младе;

Признајући важност равномерног развоја физичких и интелектуалних уметничких и моралних компоненти сваке личности;

Наглашавајући допринос који образовање може да има кроз спорт у циљу испуњења циљева Бечке декларације: социјалне интеграције, здравља, развоја карактера личности, схватању етике, поштовање околине, културне толеранције и међународне размене;

Позивајући се на Резолуцију Савета Министара (72) 30 о хигијени спортских капацитета и Препоруку бр. Р (87) 9 Еурофит тестова за проверу физичке способности младих у школском узрасту;

Верујући да свако друштво треба да обезбеди младима услове за бављење физичким активностима, које обезбеђује конструктивно коришћење слободног времена, али и помаже у решавању многих друштвених проблема као што су нетолеранција, бесциљност, насиље, алкохолизам, недозвољена употреба дроге, итд...;

Забринути чињеницом да се физичком образовању и физичким активностима не посвећује довољна пажња нити су исти адекватно заступљени, што не омогућује физички развој деце ни постизање физичке равнотеже, као и чињеницом да млади који се не баве физичким активностима имају низак ниво физичке способности;

Одлучни у намери да се у свим земљама гради партнерство у оквиру кога ће се омогућити младима да се баве физичким активностима и да кроз спорт уче, изражавају се и развијају креативност;

Уважавајући учинак европских организација за младе и спорт и признајући јединствен и незаменљив допринос НВО спортских организација на обезбеђењу услова за бављење спорта.

Уважавајући Резолуцију Европског Манифеста млади и спорт која је усвојена на VIII Конференцији Министарског Савета Европе усвојеног у Ли-сабону 17–18. маја 1995.

Инсистирајући да се поштују наведени принципи из наведене Резолуције:

Препоручујемо да Владе држава чланица поштују принципе и идеје из наведеног Манифеста, који је додатак предлога, када дефинишу и имплементирају политику и активности из области спорта за младе.

Додатак Европски Манифесто - млади и спорт

Члан 1.

Циљ

1. Циљ овог Манифеста је усвајање политика којима ће се омогућити младима да развијају позитивне ставове према бављењу спортом и физичким активностима у складу са Европском спортском повељом и Европским етичким кодексом и тако створити основе за доживотно бављењем физичким активностима.

2. Друштво као целина, у сарадњи са свим партнерима, има обавезу да омогући младима да постигну овај циљ. Да би се то постигло:

2.1. Јавне власти и спортске организације треба да буду одговорне за обезбеђивање промоције и развоја политике спота за младе.

2.2. Јавне власти на свим нивоима су одговорне да обезбеде капацитете и одговарајуће мере кроз законску регулативу и финансијску подршку у циљу постизања наведених циљева.

Члан 2.

Дефиниције

1. У оквиру Европске повеље о спорту, спорт се дефинише као „сви облици физичке активности којима се кроз необавезно и организовано учествовање развијају физичке способности и ментално благостање, формирају друштвени односи или постижу резултати на такмичењима на свим нивоима“.

2. Појам спорта у овом Манифесту је базиран на идеалима хуманизма и толеранције, а то су и основне карактеристике Савета Европе. За младе физичка активност је природна форма кретања која подразумева изазов и уживање засновано на игри. За потребе овог Манифеста термин млади се односи на све који нису пунолетни по законима земаља чланица Савета Европе.

Члан 3.

Обим

1. Спорт у свим облицима треба да буде подједнако доступан свим младима без дискриминације, чиме ће се омогућити једнаке могућности дечака и девојчицама, уз уважавање посебних потреба сваког старосног узраста.

2. Бављење спортом треба да има за циљ:

2.1. Развој менталних, социјалних и физичких квалитета.

2.2. Разумевање етичких вредности фер-плеја, дисциплине и правила.

2.3. Поштовање сопствене личности и других, укључујући и мањине.

2.4. Учење толеранцији и одговорности, нпр. организационе, као предуслов за живот у демократском друштву.

2.5. Учење самоконтроле, самопоштовања и развој самопостигнућа.

2.6. Развој здравог начина живота.

2.7. Свеукупно благостање младих је предуслов и примат (престиж, перформансе, комерцијална експлоатација), а то даље омогућава искоришћавања потенцијала младе личности, које је могуће уз балансирано ментално и физичко развијање.

Члан 4.

Основ: породице и школе

1. Дом и породица су основ социјализације деце и имају јединствену улогу и утицај на развој активног и здравог начина живота.

2. Школа има основни задатак да омогући здрав физички развој деце и развој спорта како би се омогућило равномерно физичко и интелектуално развијање. Спорт генерално доприноси већем квалитету школског система.

2.1. Сви млади треба да добију адекватно физичко образовање и стекну основне спортске вештине у оквиру редовног наставног програма или у оквиру ван наставних активности, чиме се омогућава свакодневно бављење физичким активностима.

2.2. Школе треба да обезбеде здраво и безбедно окружење за бављење физичким активностима.

2.3. Школе треба да одговоре на прихватљиве нове трендове у спорту, а када исти имају образовну вредност њихове могућности треба максимално омогућити.

Члан 5.

Предуслови за доживотно бављење спортом

1. Да би се обезбедило доживотно бављење физичким активностима и спортом неопходна је помоћ партнера и јавних власти којима би се обезбедило креирање партнерства ка остварењу тог циља.

2. Спортски клубови и спортске организације укључујући школе и школске клубове имају виталну улогу да обезбеде одговарајуће услове младима да повећају ниво својих способности било кроз редовне часове или такмичења и тако промовишу идеју доживотног бављења спортом.

3. Остале волонтерске или организације из заједнице обезбеђују додатна средства, а и указују на важност бављење спортом.

4. Комерцијалне организације могу такође да обезбеде додатне могућности за младе кроз различите активности које треба да буду комплементарне са статутарним и волонтерским секторима.

Члан 6.

Програми

1. Одговарајући добро избалансиран програм морају се спроводити, у оквиру којих ће се младима омогућити да се баве спортом и физичким ак-

тивностима. Програми требају да имају за циљ физиолошки и ментални развој, уз стицање вештине и вредности.

2. Обим програма треба да буде такав да омогући задовољење потребе младих различитих старосних узраста и различитих способности.

3. Програми треба да омогуће размену младих кроз спорт.

Члан 7.

Лидерство

1. Квалификовани и стручни лидери, наставници и капитени треба да буду одговорни за све спортске активности унутар или ван школе, било на професионалној или волонтерској основи. Сви они, као и менаџери, треба да буду свесни сопствене одговорности и специфичних потреба младих.

2. Лидери треба да се опходе према младима са поштовањем, да им пренесу поруку толеранције и поштења, да их укључе у процес доношења одлука везаних за организацију њихових спортских активности и мотивишу младе да преузму улогу лидера.

3. Надлежне власти треба да предузму одговарајуће кораке како би наставници, капитени, лидери и менаџери добили адекватну обуку уз рад поред основних знања.

Члан 8.

Капацитети и опрема

1. Све школе треба да имају неопходну и одговарајућу опрему и капацитете за бављење физичким активностима и спортом.

2. Треба подстицати реципрочно и координирано коришћење спортских и градских капацитета отворених и затворених у циљу максималног коришћења јавних фондова и контаката.

3. Треба омогућити коришћење и приступ зеленим површинама и отвореним капацитетима како у градском тако и у сеоском подручју, уз поштовање природе и омогућавања одрживог коришћења природних ресурса.

4. Сви млади треба да имају приступ спортским капацитетима, укључујући и оне са инвалидитетом и осталим специјалним потребама.

5. Стручњаци који се баве планирањем, архитекте и менаџери спортских установа треба да добију обуку или стекну квалификације што би им омогућило да одговоре на потребе и захтеве младих.

Члан 9.

Ресурси

Владе треба да обезбеде одговарајућу подршку и ресурсе из расположивих јавних фондова којима би омогућили укључење и осталих партнера за постизање циљева и сврхе овог Манифеста.

ПРЕПОРУКА БР. Р (95) - „О ЗНАЧАЈУ СПОРТА ЗА ДРУШТВО“

Усвојили заменици министара 12. октобра 1995. године (Комитет министара)

О значају спорта за друштво.

Министарски Комитет је везано за члан 15.б. Статута Савета Европе, Увиђајући важност спорта за неговање здравог начина живота и здравља друштва;

Увиђајући да спорт омогућује друштвени развој сваког појединца уз неопходно уважавање заштите околине, дечака и девојчица, мушкараца и жена;

Свесни све веће улоге спорта у развоју економија Европских земаља и прихода од спорта;

Убеђени да спорт доприноси имплементацији принципа Бечке декларације коју су усвојили шефови влада и владе земаља чланица Савета Европе 9. октобра 1993. године, везано за толеранцију;

Наглашавајући да је спорт равноправан партнер у друштву и кључни фактор дефинисања политике посебно друштвене, економске и здравствене;

Увиђајући да је на VIII Конференцији Европских Министара одговорних за спорт усвојена Декларација о значају спорта за друштво;

Инсистирајући на поштовању принципа горе поменуте Декларације;

Препоручујемо: да Владе земаља чланица, у спрези са јавним властима и аутономним спортским асоцијацијама, у складу са Европском спортском повељом, дефинишу оквир националних политика и стратегија којима ће се стимулисати развој спорта и мотивисати људи свих узраста да се редовно баве физичким активностима и дефинише улога спорта као фактора друштвеног развоја у складу са принципима дефинисаним у додатку ових предлога.

Додатак

Принципи

1. Здравље

Највећу здравствену корист од редовних физичких активности има цела популација, а то је могуће уколико се укаже на важност бављења физичким активностима свих старосних категорија на свакодневном нивоу:

- вежбе умереног интензитета у трајању од пола сата су потребне сваком
- дефинисање вежби и различите активности усмерене на одржавање здравља треба да буду осмишљене и конципиране на основу њихове ефикасности, безбедности и једнаких могућности и исплативости.

Посебан приоритет треба да буде развој могућности за изузетно мотивисане и необично активне људе. Такве људе треба искористити за постизање дугорочног циља мотивисања младих који немају жељу да се баве спортом, оних са ограниченим могућностима, независношћу и слободом избора.

Посебне мере треба дефинисати у циљу смањења ризика од повреда, у оквиру којих треба увести промене у виду правила или праксе за сваки од појединачних спортова, побољшати капацитете окружења, индивидуално образовање и боље ширење информација на тему превенције повреда или неопходних мера за брзи опоравак од повреда.

2. Социјализација

Већи приоритет треба да буде обезбеђивање услова за бављење физичким активностима и спортом за децу и младе у школи и у оквиру слободног времена, у оквиру којих би млади уживали у спорту, учили вештине сарадње, креирали позитивне ставове према одговарајућим облицима рекреације и развијали одговорност за бављење одређеним активностима. Овакви ставови су усвојени на VIII Конференцији европских министара и дефинисани у оквиру Европског Манифеста.

Деца треба да развијају етичку и друштвену свест и осећај за одговорност кроз тимске игре.

За девојчице треба обезбедити више могућности да се баве спортом и остану у спорту.

Ниво и интензитет тренинга и такмичења треба да буде адекватан физичком и менталном узрасту детета. Они људи који су одговорни за децу која учествују у врхунским такмичењима у нижим старосним узрастима морају да минимализују излагање стресу деце и обезбеде да претерано вежбање не угрози њихов физички, психолошки и морални интегритет.

Етичке вредности и фер-плеј су уграђене у Кодекс спортске етике и треба их укључити у развој свих активности.

Обука наставника, капитена, тренера, инструктора и лидера треба да нагласи посебно развој вештина сарадње и спонтано код деце развија интересовање за доживотно бављењем спортом.

У оквиру спорта се стварају вредни друштвени контакти и када је реч о одраслима, с тим да се резолуцијом о толеранцији и спорту која је усвојена на Лисабонској Конференцији посебно упућује на креирање могућности за групе са специјалним потребама. У овом контексту незаменљиву улогу имају волонтерске спортске организације.

Јачање Међународних спортских контаката суштински доприноси развоју друштвене сарадње, процеса интегритета и миру.

3. Економија

Јавне власти треба да буду свесне своје примарне одговорности на стварању и одржавању услова за развој спорта онако како је то дефинисано у Европској спортској повељи. Економски утицај јавног инвестирања у спорт треба такође да буде промовисан.

Приватни сектор треба да учествује у развоју ових могућности.

Да би се обезбедиле могућности за све, треба у оквиру финансирања обезбедити комплементарност јавног и приватног сектора. Спонзорство је важан вид оваквих начина финансирања.

Посебну помоћ треба обезбедити за оне спортове који нису медијски популарни и тако непривлачни за финансирање, у интересу солидарности међу спортовима.

Мере као што су пореске олакшице делују стимулативно на волонтерско укључење појединаца и група и треба их као исплативе стимулисати.

Потребно је уважавање важности волонтерског рада, креирање нових радних места и даљњег развоја обуке за тренутно и будуће запослене у сектору спорта.

РЕЗОЛУЦИЈА - „О ПРИНЦИПИМА ДОБРОГ УПРАВЉАЊА У СПОРТУ“

Европски министри надлежни за спорт, саставши се у Будимпешти на својој 10. Конференцији, од 14. до 15. октобра 2004. године:

Уверени да се јавила потреба за утврђивањем основних принципа, које би требало инкорпорирати у свеобухватну политику за спорт и добру управу;

Свесни значаја рада који је раније предузиман од стране Комитета за развој спорта у развоју политика за промовисање принципа добре управе у спорту;

Поздрављајући издавање студије A-N Chaker: О доброј управи у спорту, европско истраживање;

Сматрајући да невладине спортске организације представљају основ за развој континуираног опстанка демократског спорта. а да такође дају јединствени допринос развоју друштва заснованог на владавини закона, плуралистичкој демократији и поштовању људских права - што су основни принципи Савета Европе;

Позивајући се на чињеницу да „Основни принципи статуса невладиних организација у Европи“ од 13. новембра 2002. обезбеђују чврсту основу за управљање невладиним организацијама у Европи;

Имајући на уму да препоруке Европске невладине спортске организације (ENGSO) за транспарентност и поверење у спортским организацијама;

Поново наглашавајући властиту посвећеност принципима добре управе у спорту, и слажући се да је примена принципа као што су демократија, поузданост, поштење, солидарност и транспарентност од кључног значаја за ширење и популаризацију спорта и јачање позиције спортских невладиних организација у цивилном друштву;

Имајући на уму мишљење Савета Европске групе држава против корупције (GRECO) о корупцији у спорту;

Такође се позивајући на завршну декларацију Другог самита шефова држава и влада Савета Европе (одржан у Стразбуру, 10. - 11. октобра 1997. године) који је изразио значајну улогу Савета Европе, посебно у тражењу заједничких одговора на изазове које поставља раст корупције;

Наглашавајући своје веровање да упорна примена принципа добре управе у спорту може бити значајан фактор у помоћи сузбијању корупције у спорту;

Закључују да

Охрабре све институције, невладине организације и друге групе забринуте за спорт, да развијају, примењују и подржавају иницијативе које су засноване на принципима доброг управља, а које за минимум имају:

- Демократске структуре засноване на јасним изборним поступцима, које су отворене за пријем нових чланова;
- Професионалне организације и руководства, са задовољавајућим етичким кодексом и прописима за поступке у случајевима сукоба интереса;
- Поузданост и отвореност у доношењу одлука и финансијским операцијама;
- Поштење у пословима везаним за чланство и солидарност;
- Основе за успостављање партнерства на једнаким основама између јавних власти и спортског покрета.

Осигурају да ови принципи добре управе буду интегрисани у политике спорта као и у праксу која се спроводи на националном нивоу, као и да они буду ефикасно надзирани;

Уверени су да успешна примена од стране спортских невладиних организација политике ефективне и добре управе, у њима самима може довести до јачања њихових аутономних позиција у стварима које се тичу спорта, а даље може ојачати и њихову позицију у вези са јавним властима засновану на узајамном поверењу и разумевању;

Позивају све секторе – невладине спортске организације, групе из цивилног друштва и волонтерске институције – да блиско сарађују са националним властима са циљем да се достигну и примене принципи ове Резолуције;

Наглашавају користи које добро управљање спортом може донети у промоцији фер плеја, спорта за све и њихову кључну улогу у превенцији корупције;

Поново истичу да природа спорта као таквог, заснована на фер плеју и равноправном такмичењу, захтева да сва неетичка понашања и појаве у спорту буду јасно и ефикасно елиминисани;

Позивају Комитет министара Савета Европе да упуту државе чланице да овај проблем размотре на националном нивоу и да предузму конкретне кораке да умање могућности за малверзације у спорту;

Примећују да приходи од лутрије и игара на срећу представљају значајан део прихода за спорт, у већини европских држава, и подвлаче право влада да саме одреде прописе о државним лутријама и играма на срећу.

ПРЕПОРУКА БР. (99) 9 - „О УЛОЗИ СПОРТА У ПРОДУБЉИВАЊУ СОЦИЈАЛНЕ КОХЕЗИЈЕ“

(Усвојена од Комитета министара 22. априла 1999. године)

Комитет министара, на основу члана 156 Статута Савета Европе,

Пратећи Завршну декларацију другог самита Савета Европе, одржаног 10. и 11. октобра 1997. године, на коме су шефови држава и влада заузели став да „социјална кохезија представља једну од најважнијих потреба широм Европе и да се мора развијати као основна надоградња промоцији људских права и достојанства“ и препознали „улогу спорта у промоцији друштвене интеграције, посебно међу млађим људима“;

Делујући у складу са Акционим планом који је усвојен на Самиту, где су шефови држава и влада наложили Комитету министара да „дефинише социјалну стратегију која би представљала одговор друштвеним изазовима“ и да „устстави програм промоције дејих интереса у сарадњи са међународним и невладиним организацијама које се баве овим питањима“;

Примећујући да, иако спорт није одговор на све друштвене болести он може одиграти значајну улогу у борби против маргинализације, и може бити вредно оруђе у раду на социјалној кохезији широм друштвеног спектра, не само међу младима;

Узимајући у обзир одлуке 15. неформалног састанка министара надлежних за спорт, који је одржан на Кипру 14. и 15. маја 1998. године, на коме је централна тема расправе била улога спорта у достизању социјалне кохезије;

Свестан ранијих докумената из ове области, као што су:

- Европска спортска повеља бр. Р(92) 13, која наглашава право свих да учествују у спорту и инсистира да спорт остане чист од сваког облика дискриминације на основу религије, расе, пола, политичког и друштвеног статуса;
- Препорука бр (95) 17 о значају спорта за друштво, која се односи на улогу спорта у друштвеном развоју;
- Као и на оне усвојене од стране Конгреса локалних и регионалних власти Европе, укључујући Препоруку (96) 16 о спорту и локалним властима и поглавље Европске урбане повеље из 1993. године, која прокламује „да спорт доноси средства за интеграцију појединаца и заједнице, приближавајући их. Што може помоћи, посебно млађим лицима, у правилном усмеравању и избегавању друштвених аномалија. Такође може допринети и борби против употребе дрога и искључења из друштва“;

Свестан да учешће у институционалном и друштвеном животу заједнице у Европи данас пролази кроз једну врсту кризе, посебно у вези са учешћем

одређених група грађана у друштвеним активностима и активностима које се спроводе у слободно време;

Усмеравајући пажњу влада на јединствену улогу коју спорт може одиграти у овом контексту, као активност која већ укључује велики проценат популације, било као учеснике или као посматраче;

Имајући на уму практичне програме и конкретне резултате који су објављени у публикацији *Clearing House* о Социјалној кохезији и спорту, који пружају примере најбољих текућих пракси;

Препоручује да Владе држава чланица:

1. приликом усвајања општих и интегрисаних спортских стратегија на државном нивоу омогуће учешће свих људи у спорту, посебно циљних група које имају мање шансе и људи искључених из друштвених токова:

а. По питању оних са посебним потребама:

– прилагоде спортске објекте и прилагоде приступ и транспорт до ових објеката и простора за рекреацију, онако како је речено у Препоруци бр Р(86) 18 заснованој на „Европској повељи о Спорту за све: особе са инвалидитетом“;

- Успоставе пројекте осмишљене за оне са хендикепом, да би они стимулисали самопоуздање о властитим физичким могућностима, заједно са програмима који их чине свесним физичких, психичких и социјалних користи спорта.

б. По питању незапослених:

- користе спорт као програм који мало кошта да би се обезбедила редовна активност ових група. Такви програми треба да укључе контакт са ширим спектром популације, да охрабре осећај вредности и да испитају ангажовање незапослених на позицијама које са собом носе одговорност;

- развију програме отварања радних места и пројекте у области спорта;

в. По питању миграната, етничких група и избеглица:

- промовишу спорт као помоћно средство за интеграцију људи у друштвену средину у којој тренутно живе и као средство за рушење баријера између различитих група;

- повећају број, а и шире знање, о спортским објектима и активностима на подручјима на којима ове групе живе;

- обезбеде посебне програме за групе које пате од двоструке угрожености, нпр. за жене имигранте;

- користе спорт као средство за разбијање могуће изолације жена и девојкица у овим групама и повезивање са образовним програмима у другим областима, као што су исхрана и рекреативни спорт;

- обезбеде да ниједан спортски клуб не практикује дискриминацију;
- развију пројекте у којима ће различите групе, нпр. националне мањине бити охрабриване да донесу свеже идеје и ентузијазам у одређени спорт и да представе нове спортове и традиционалне игре у друштвима у којима живе

г. По питању деце

- користе спортске програме да помогну деци да науче да цене чињеницу да су индивидуалци и вредни припадници функционалних и ефикасних група, што је део образовања за демократско грађанство;
- осигурају да физичко образовање остане обавезно у школама и да се значајно време одваја да би се наставницима омогућило да у наставу уврсте и социјалну димензију спорта;

д. По питању младих

- донесу правилнике и програме да охрабре лични развој и укључење у друштво младих кроз спорт;
- обезбеде мере за координацију школског и ваншколског физичког образовања, спортске и рекреативне активности да обезбеде продужене програме за младе пре него што они напусте школе, чиме би се сачувала њихова доживотна укљученост у спорт;

ђ. По питању жена

- предузму мере да се охрабре жене, да одвоје време у својим животима за спортске активности и да се супротставе предрасудама да је спорт мушка област;
- обезбеде да могућности за свакодневни рекреативни спорт буду доступне свим женама;
- обезбеде посебне мере за оне које имају посебне потребе које могу изнићи из њиховог друштвеног миљеа, мањка спортских објеката, или чињенице да нису запослене и не примају плату за свој рад;

е. По питању старих

- омогуће да стари могу да уживају привилегије које произилазе из прикладних спортских активности, које могу да спрече социјалну изолацију и очувају функционалност физичких и менталних капацитета, како је и речено у Препоруци бр Р (88) 8;
- предузму мере које ће омогућити да искуство које старији имају буде искоришћено у организацији спортских догађаја, у шта би они били укључени као волонтери;

2. Удружити локалне и регионалне власти, невладине спортске асоцијације у имплементацији ових правила.

Даље информације о овим групама и мерама за постизање наведених циљева дате су у пропратном тумачењу ове препоруке.

ПРЕПОРУКА REC (2003) 6 - „О УНАПРЕЂЕЊУ ФИЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И СПОРТА ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ У СВИМ ДРЖАВАМА ЕВРОПЕ“

(Усвојена од стране Комитета министара 30. априла 2003. године на 838. састанку заменика министара)

Комитет министара у складу са Чланом 156 Статута Савета Европе, Поштујући чињеницу да је циљ Савета Европе постизање већег јединства међу чланицама, посебно средствима заједничке акције у областима културе и социјалним питањима;

Имајући на уму Закључке европских министара надлежних за спорт, са њиховог 16. неформалног састанка који се одржао у Варшави 12. и 13. септембра 2002. године, о унапређењу физичког образовања и спорта за децу и младе у свим државама Европе;

Узимајући у обзир и извештај о Европској спортској сарадњи и Препоруку 1565 (2002) усвојену од стране Парламентарне скупштине, те поздрављајући подршку коју Скупштина даје Савету Европе у области спорта;

Обраћајући дужну пажњу на закључке других међународних конференција и састанака о физичком образовању и спорту за децу и младе, који су одржани последњих година, као што је на пример Декларација из Пунта дел Есте донета на Трећој конференцији УНЕСКО-вих министара и високих званичника надлежних за физичко образовање и спорт и Светском самиту о физичком образовању одржаном у Берлину 1999. године;

Свесни резултата скоријих истраживања која указују на озбиљан недостатак, у више земаља, у квалитету и времену које му се посвећује, у настави физичког образовања и спорта деци и младима у школама, заједно са све мањим приликама за бављењем рекреационим спортом ван школа;

Свесни важности, као и користи које из њега произилазе, од обезбеђивања правилног и одговарајућег физичког образовања и спорта, као саставних делова наставних програма за све старосне групе;

Примећујући да часови физичког образовања и спорта уједно дају прилику за учење о вредностима које за битне држи и Савет Европе, као што су толеранција и фер плеј, искуства о побеђивању и поразама, друштвену кохезију, поштовање животне средине и едукације за демократско грађанство;

Уважавајући важност улоге коју невладини спортски покрети имају у обезбеђивању рекреативних спортских активности за децу и младе, које често организују волонтери у своје слободно време, што не само да доприноси здрављу и физичкој добробити, већ такође увођењу деце и младих у ширу заједницу и њихову припрему за одговорности које са собом носи живот одраслих;

Одобравајући предложене мере за националне, регионалне и локалне акционе планове и за Пан европске програме развоја квалитета и квантитета спорта и физичког образовања, као и активности из ових области које се нуде младима и деци у свим европским државама како је исказано у апендиксу;

Имајући на уму да је Европска унија одредила 2004. годину као Европску годину образовања кроз спорт,

Предлаже владама држава чланица да:

1. проуче начине на које се обезбеђивање физичког образовања и спорта за децу и младе, укључујући и оне са хендикепом, у њиховим државама може унапредити;
2. истраже и размотре да ли, у светлу резултата скоријих међународних истраживања, на локалном нивоу има потребе за:

- предефинисањем улоге и намене коју физичко образовање и спорт треба да испуне у оквиру школских програма

- разматрањем потребе да се унапреди квалитет физичког образовања и спорта који су доступни деци и младима у школама, као и да им се обезбеди довољно време, на пример, три часа физичког образовања за свако дете сваке недеље, да би се достигли постављени циљеви;

- промовисањем идеала о једном сату физичке активности дневно за децу и младе, укључујући ту и физичко образовање и спорт у школи и рекреативни спорт изван школа;

- истраживањем следећих области: наставни планови и програми, статус субјеката, финансијски ресурси и њихова расположивост, доступност и услови објеката, питања везана за полну равноправност и положај лица са посебним потребама;

- предузимањем акције, у светлу њихових закључака, да се побољша мотивација и статус наставника физичког образовања са циљем да се тој професији привуку и у њој задрже млади људи;

- унапређењем квалитета обуке и даљег усавршавања оних који се баве предавањем физичког образовања и спорта, са циљем да се унапреди број добро обучених наставника у европским државама те да се реформишу и унапреде програми обуке где је могуће;

- представљањем кампања које промовишу активнији стил живота деце и младих, заједно са предузимањем корака да се унапреде објекти за рекреацију и спорт у заједници

3. сарађују са и доприносе Пан европским програмима који:

- подржавају активни стил живота;

- размењују искуства и информације у овој области;

- раде у циљу координиране здравствене стратегије за децу и младе;

- су усмерени развоју оруђа за процену и надзор нивоа здравља и опште физичке припремљености

4. размотре начине за примену мера предложених у Апендиксу, ако је могуће у оквиру Европске године образовања кроз спорт у 2004. години, те истраже напредак у овој области на Десетој конференцији министара надлежних за спорт у Будимпешти 2004. године.

Позива Комитет за развој спорта (CCDS) да у оквиру пројекта „Сагласност са обавезама“ који је у вези са Европском спортском повељом, нагласак треба да буде стављен на омогућавање физичког образовања и бављења спортом деци и младима, као и на примену Закључака 16. неформалног састанка европских министара надлежних за спорт.

УСВОЈЕНЕ МЕРЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ФИЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА И СПОРТА ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ У СВИМ ЕВРОПСКИМ ДРЖАВАМА

I. Увод

1. Закључци усвојени на 16. неформалном састанку европских министара надлежних за спорт јасно указују на потребу за националним, регионалним и локалним акционим плановима и паневропским програмима за унапређење квалитета и квантитета програма физичког образовања за децу и младе широм Европе.
2. Физичко образовање и спорт заузимају посебно место у свету образовања, пре свега због тога што доприносе хармоничном развоју духа и тела, а затим и због тога што бављење спортом, како је дефинисано у Спорту за све, вишеструко утиче на квалитет живота након завршетка школовања. Он такође обезбеђује јасан оквир за едукацију деце и младих о важности толеранције и фер плеја и примени социјалне кохезије.

Напуштање физичких активности и спорта од одређеног броја деце и младих је елемент који доприноси развоју гојазности, дијабетеса и високог крвног притиска у овим групама становништва. Ови фактори никада раније нису били примећени у овако раном узрасту. Болесна деца већ чине значајна потраживања од националних буџета за здравство. Они ће, и од тога се треба плашити, израсти у болесне људе који ће још више оптерећивати наведене буџете.

Програми и политике који укључују обезбеђење физичког образовања и спорта су од немерљиве важности у заустављању ових трендова.

3. Побољшање услова да се деца и млади током школовања баве спортом и физичким образовањем чини вероватнијим да ће они наставити да се баве спортским активностима кад одрасту. Владе се позивају да укључе све одговорне секторе у формулисање циљева и/или листе активности које треба укључити у акционе националне планове или европске програме који се реализују зарад побољшања квалитета и квантитета физичког образовања и спорта и њихове доступности у и изван школа.
4. Следеће мере груписане су око области које утичу на животе деце и младих, а то укључује дом и породицу, школу, локалну заједницу и националне политике држава чланица CCDS.

II. Циљне групе – деца и млади

1. Политике и програми морају се усмерити ка потребама деце и младих као таквих. Мора се имати на уму да они нису „мали људи“.

2. Консултације са младима су од суштинске важности за њихово укључење у процес доношења одлука и развој програма. Неке европске земље развиле су моделе и имају добра искуства из праксе, са проширеним консултативним механизмом, где деца и млади играју активну улогу у планирању и примени програма који се њих тичу, што може служити као студија случаја.

III. Предложене политике и акције

A. У дому и породици

1. Активности које се могу предузети у дому и породици требало би активно подржати. Родитељска подршка дејој активности је од суштинског значаја – макар се сводила само на то да се деца и млади омогући приступ спортским објектима и програмима. Родитеље треба охрабрити да се укључе у рад школа и спортских клубова заједно са својом децом. Родитељи могу радити у различитим руководећим органима да би осигурали да деца и млади добијају максималну корист од спорта и физичких активности.
2. Маркетиншке технике и различити медији могу бити употребљени да се родитељи информишу о важности физичких активности, тако да они, са њихове стране, постану активни и служе као узор својој деци и младима.
3. Родитељи могу предузимати кораке да охрабре своју децу да увећају количину слободног времена коју користе за физичке активности и спорт, при том ограничавајући период који користе гледајући телевизију или користећи рачунар.

B. У школи

1. Постигнут је договор да број часова физичког образовања у наставним програмима треба да иде ка обавезујућем законском минимуму од 180 минута недељно, подељено на три периода, с тим што би се школе охрабривале да иду и изнад овог минимума уколико је то могуће. Деца и млади ипак треба да имају један сат физичке активности сваког дана, у шта треба укључити часове физичког васпитања у и изван школе, као и друге ван школске вежбе (на пример одлазак у школу пешке или бициклом).
2. Треба развијати концепт школе као места на коме се, на свим нивоима, промовише здравље. Физичко образовање треба да буде основна компонента наставних планова, у блиској вези да другим академским предметима. Улога школа као центра у коме се стичу знања о здравом стилу живота, не само ученика, већ и шире заједнице треба да буде подвучена и оснажена помоћу, на пример, повећања могућности за употребу школских спортских објекта и у време када нема наставе.

3. Важно је охрабрити школе да начине да деци и младима буде привлачно да своје време за рекреацију проводе на отвореном простору играјући различите игре. У многим школама слободан приступ спортским објектима током одмора и после наставе, уз одговарајући стручни надзор који спроводе наставници физичког образовања или тренери, повећао је интерес код деце и младих за физичке активности и спорт.
4. Квалитет физичког образовања и спортске обуке требало би да буде унапређен кроз промовисање и обезбеђивање свеобухватних програма обука за наставнике физичког образовања и оне којима то није специјалност. Треба представити одговарајуће мере за надзор квалитета. Школе које показују изузетно добар квалитет треба охрабрити да помогну другим школама у својој заједници да достигну сличан ниво квалитета у физичком образовању и спорту.
5. Школама и локалним властима треба дати упутства како могу уредити просторе око школа да би се на тај начин промовисало пешачење и вожња бицикла. Важно је изградити мрежу локалних „сигурних кућа“, на најпрометнијим путевима до школа, у које се деца могу склонити ако се нађу у опасности од насилника, итд.
6. Формирање „сигурних путева“ и зона око школа, где пешаци и бициклисти имају приоритет и где је вожња аутомобила отежана или онемогућена, охрабриће децу да долазе у школе „властитом снагом“.
7. Школе би требало да сву децу и младе, а посебно оне у завршним разредима, упознају са локалним спортским клубовима и објектима. Наставно особље треба да помогне младима да пронађу рекреационе активности које им највише одговарају. Локални клубови би требало да понуде неколико година бесплатне чланарине за оне који су у завршним разредима школе. Млади треба да знају које могућности имају у локалу, како могу да наставе да се баве спортом након завршетка школе, те да буду свесни које то активности највише воле и које их највише стимулишу.

В. У локалној заједници

1. Програми финансирања за физичке активности у заједници морају бити успостављени, и то у сарадњи како локалних власти, тако и невладиних спортских асоцијација. Овакав фонд треба да буде усмерен ка повећању учешћа у физичком образовању и спорту и као средство за борбу против искључивања појединих група из друштва.
2. Мрежа локалних и регионалних координатора за физичку активност и слободно време треба да се успостави са циљем да се стимулишу акције на локалном нивоу. Они могу радити и преко ограничења која намећу институције и створити везе међу свим локалним органима, укључујући и школе.
3. Унапређење локалне спортске средине треба да буде приоритет, у циљу да се подрже формалне и неформалне физичке активности. Ту тре-

- ба укључити и ван клупске неформалне активности, као што је, на пример, улични спорт, у напуштеним областима, који би подржавали за то обучени волонтери. Деца и млади треба да буду консултовани приликом процене локалних потреба. Идеје могу да укључе и нове, вишефункционалне, флексибилне спортске објекте, као што су:
- скејт паркови и полигони за екстремне спортове;
 - објекте намењене девојчицама;
 - игралишта за кошарку у градским срединама.
4. Идеја о „домаћим зонама“ које промовишу сигурну игру у локалу, уз мере забране и смањења саобраћаја треба да буде примењена.
 5. Не могу су уништавати спортски терени да би се добило земљиште за изградњу зграда, посебно у областима где нема много оваквих објеката.

Г. Развој националне политике

1. Свака држава ће имати посебне и специфичне проблеме везане за ову област, и потребу да сама одреди и примењује своје приоритете, развојем краткорочних и дугорочних планова и повлачењем јасне линије одговорности у свакој области.

Краткорочни планови се могу односити на:

- минимум стандарда у квалитету и квантитету физичког образовања у школама;
- унапређење обуке наставника физичког образовања, тренера и њихових помоћника волонтера;
- унапређење објеката;

Дугорочни планови могу да укључе:

- развој међурегионалне сарадње;
 - развој сарадње између локалних и националних власти;
 - даље програме обуке за напред наведене групе, на пример наставнике;
 - обезбеђивање једнакости полова и спречавању дискриминације особа са посебним потребама;
2. Повећана међусекторска активност међу владиним службама обезбедиће сарадњу између свих страна које су укључене у промоцију физичке активности за децу и младе. Комитети и радне групе које укључују представнике из свих релевантних области - спорт, образовање, саобраћај, заштита животне средине и здравље - помоћи ће да се покрену координиране акције.
 3. Важно је размотрити потребе пешака и бициклиста, посебну у вези са одласком у школу пешке и бициклом (када и где то климатски услови дозвољавају), што има и добре ефекте на очување животне средине и одрживи развој.

4. Доказана веза која постоји између физичке активности и здравља деце и младих чини да је ефикасна сарадња међу владиним телима која су надлежна за ове области, императив у овој кооперацији.
5. Министри надлежни за спорт могу предузети иницијативе да рекреациони спорт постане привлачнији за шири круг људи, са мањим нагласком на такмичење, а већим на важност доживотног бављења физичким активностима.
6. Финансијска подршка за програме физичке активности који су усмерени ка угроженој деци и младима треба да буду повећани. Ово треба да укључи и програме за такве групе као што су деца и млади са хендикепом, мигранти и избеглице.
7. Маркетиншке технике треба користити, на пример, кроз рад са разним видовима медија, укључујући телевизију, штампане медије, и организацију националних кампања.

Д. Европска димензија

1. Постоји потреба за јединственом европском стратегијом здравства која ће служити као основа за пројекте везане за здравље деце и младих. Она се може развити кроз међувладину сарадњу у оквиру Савета Европе и између Савета Европе и других европских међународних организација. Посебан нагласак треба ставити на активности током Европске године образовања кроз спорт 2004.
2. Европске програми и кампање које подржавају активни животни стил, при том радећи против све веће присутности активности које не подразумевају кретање и који узимају у обзир међународну природу културе младих, треба размотрити. Начине на које видео игре и телевизија доприносе неактивном стилу живота, треба испитати и истражити разлоге зашто деца и млади сматрају да је физичко образовање досадно и незадовољавајуће.
3. Редовна истраживања која прате ниво физичке активности између деце и младих треба успоставити. Омогућити да се сваких пет година спроводе пан европска истраживања у областима физичког образовања обезбедиће да се одржање интереса за ову област,
4. Активности на европском и националном нивоу морају бити усклађене и узимати у обзир приоритете који су успостављени истраживањима. Сарадња између држава чланица и европске мреже треба да је подржана са циљем да се деле информације, резултати истраживања и национална искуства на промоцији физичке активности.

ПРЕПОРУКА РЕС (2000) 17 - „О ПРАВИЛИМА О ОДРЖИВОСТИ У СПОРТУ: ПАРТНЕРСТВО ИЗМЕЂУ СПОРТА И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ“

(Усвојена од Комитета министара 13 септембра 2000. године на 720. састанку заменика министара)

Комитет министара у складу са чланом 15б Статута Савета Европе,

Имајући на уму Резолуцију бр. 5/2000 о нацрту Правила о одрживости у спорту: партнерство између спорта и животне средине, која је усвојена на Деветој конференцији европских министара надлежних за спорт, у Братислави, маја 2000. године,

Имајући на уму члан 10 (Спорт и одрживи развој) Европске спортске повеље (Препорука бр Р(92) 13 Комитета министара);

Поштујући допринос који Правила могу дати у смислу постизања циљева Пан европске стратегије о биолошкој разноликости и живом свету (Савет Европе и УНЕП),

Обазирајући се на важност коју Правила имају за рад Комитет министара, у вези са активностима Савета Европе на пољима биолошке различитости, посебно Експертске групе „Туризам и животна средина“

Свесни веза, које постоје између следећих препорука и одрживог спортског туризма;

Препоруке бр Р (94) 7 о општим правилима за одрживи туристички развој који би био у складу са очувањем животне средине;

Препоруке бр Р (95) 10 о одрживом туристичком развоју и заштићенима областима

Препоруке бр Р (97) 9 о правилима за одрживи туристички развој који би био у складу са очувањем животне средине у приобалним подручјима;

Уверени у потребу партнерства између спорта и животне средине која би узела у обзир постојеће међународне и националне програме усмерена ка одрживости у спорту, заједно са оним примерима добрих искустава описаних у публикацији *Clearing House* „Животна средина и спорт: подизање свести, образовање, тренинг“;

Уверени да је чиста и здрава животна средина од суштинске важности за оне који учествују и рекреационом или такмичарском спорту;

Схватајући да многе спортске организације и такмичари доприносе активно заштити животне средине, али и да, са друге стране, поједине спортске активности, посебно оне које се спроводе у најосетљивијим областима, могу да изазову значајну штету природи и живом свету;

Свесни да одговорност за одрживи развој лежи међу свима онима који су активни у спорту и да сектор спортске политике, сектор праксе и науке, заједно са индивидуалним спортистима и спортисткињама, морају бити укључени да би се постигао прогрес на овом пољу;

Препоручују да владе држава чланица усвоје основ националне политике.

ПРАВИЛА О ОДРЖИВОСТИ У СПОРТУ:

Партнерство између спорта и животне средине

Циљеви и дефиниција

Правила покушавају да поставе основе и упутства за делотворно партнерство између спорта и животне средине. Важно је да се у спорту може уживати како данас тако и у будућности, од стране највећег могућег броја људи, у најбољим могућим условима, под чиме се подразумева спорт у здравој и чистој животној средини.

Спорт у свим својим облицима, на свим нивоима, било рекреативни или такмичарски, дели са читавим човечанством дужност неговања и заштите природе и животне средине, како за садашње, тако и за будуће генерације. Усвајање дефиниције одрживог развоја „као развоја који задовољава потребе садашњих, без угрожавања могућности будућних генерација да остваре своје потребе“ представља почетну тачку за акцију.

Концепт одрживости у спорту већ је укључен у члан 10 Европске спортске повеље из 1992. године. Овај члан наглашава одговорност свих укључених у спорт да заштите животну средину и промовишу модел спорта по мери животне средине. Ипак, мере су потребне да делују на оне појаве у спорту које у овом тренутку угрожавају животну средину. Правила указују на оне реалне поступке који омогућавају да се заштити животна средина.

Међународни олимпијски комитет је организовао конференције о спорту и животној средини, наглашавајући потребу за поштовањем потреба животне средине приликом планирања Олимпијских игара и усвојио План 21, који одражава бригу за односом између спорта, животне средине и одрживог развоја.

Одговорност за одрживи спорт

Ова правила се фокусирају на три сектора која носе највећи део одговорности за акцију, а то су:

Сектор спортске политике, који је сачињен од група и индивидуа који се баве стратешким питањима, законодавством, вредностима и проблемима који леже у позадини ових питања. Ово укључује владе и међународне организације;

Сектор спортске праксе, који је сачињен од: спортских организација и федерација, оних који су укључени у планирање спортских објеката, образовног сектора, оних који су задужени за спортски туризам и индустрију спортске опреме. Ова група обухвата широк спектар од великих интернационалних и националних спортских федерација до спортских клубова на основном нивоу до индивидуалних спортиста и спортисткиња;

Сектор науке, који охрабрује институције, групе и појединце да истражују, прикупљају и процењују податке и шире информације.

Координација између ова три сектора треба да буде осигурана. Шта више сличност циљева и задатака ствара могућност да се створе блиска партнерства између оних који раде на одрживом развоју у спорту и оних који раде на очувању и заштити животне средине. Еколошке организације могу обезбедити потребну стручност.

Активности заједничке за сва три сектора

Док сваки сектор и његови саставни делови имају значајну улогу у области одрживости у спорту, има и оних области где су кооперација и заједничко деловање од суштинског значаја. Ово обухвата:

- размену информација о напретку и активностима у њиховом сектору;
- наглашавање важности едукације у питањима заштите животне средине у вези са спортом. Ова едукација може се спроводити у оквирима физичког образовања и спортских програма у школама и универзитетима, спортским клубовима на свим нивоима, у програмима међународних и националних спортских федерација и асоцијација и у програмима спортског менаџмента;
- блиска сарадња у изради нацрта и спровођењу међународних и националних закона;
- упозоравање медија на важност и значај ове области и на потребу ближе сарадње. Сва три сектора морају чинити чврсте напоре да укључе медије у пружање информација, о потреби мера и акција које се предузимају у спречавању штета које се животној средини наносе кроз спортске активности;
- консултације на ширим основама да би се осигурало да раширено учествовање у спорту, онако како је препоручено кроз „Спорт за све“, буде у складу са бригом о животној средини која ће се спроводити на спортским објектима, бригом о саобраћају везаном за спорт, приступу природи и контроли буке, отпаду и загађењу које производи спорт.

Сектор спортске политике

Да би се обезбедило бављење спортом на начин који ће допринети одрживом развоју, националне, регионалне и локалне власти требало би да, у складу са својим надлежностима

- а. испитају потребу за легислативом и сличним мерама у областима:
 - употребе необновљивих природних ресурса, као што су земљиште, вода фосилна горива и промоцији еколошких материјала у планирању, изградњи, коришћењу и одржавању спортских објеката;
 - транспортних прописа у вези спортских објеката, како оних који служе за спортове који се одржавају у затвореном, тако и оних који се одржавају на отвореном, у смислу смањена саобраћаја везаног за спорт, и држања учесника и посматрача далеко од осетљивих простора и очувања фауне и флоре;

- контроли облика спорта и технолошких поступака са њима у вези, као и промена које доносе потенцијалну опасност по животну средину;
- б. испитају могућност укључења финансијских иницијатива:
- које би помогле модернизацији спортских објеката да би се смањила употреба необновљивих ресурса;
- очувао развој спортски објеката и одржавање спортских догађаја у пропорцији са бригом која је, приликом њиховог планирања, пружена заштити животне средине, као што је већ случај у питањима која се тичу хендикепираних;
- в. тумаче спортску политику са становишта очувања животне средине
- г. саветују се на међународном нивоу, да би се обезбедила усклађеност националних законодавстава. Ово би спречило појаву да одређена понашања буду забрањена или законом регулисана у једној држави, а да се у потпуности могу спроводити у негде другде;
- д. подрже и охрабре увођење „зелених“ марки које би се могле додељивати производима, објектима, догађајима, организацијама, итд. које бригу о животној средини схватају озбиљно;
- ђ. обезбеде да када се организују велики спортски догађаји брига о животној средини буде озбиљно схваћена током читавог организационог процеса.

Сектор спортске праксе

Сви спортски и са спортом повезани органи (спортске организације и федерације, они који су укључени у планирање, дизајн, коришћење и конструкцију спортских објеката, образовни сектор, спортски медији, они који се баве спортским туризмом и индустрија спортске опреме) требало би да буду укључени у израду нацрта и спровођење политика и пројеката од националног значаја. Они треба да предузму кораке да буду на истом нивоу са резултатима истраживања која долазе из сектора науке. Ове мере ће указати на пожељност и преовладавање мера бриге о животној средини у свим њиховим програмима, као и у краткорочном и дугорочном планирању.

Могуће мере које треба укључити:

- додељивање кадрова, на нивоу који би био прикладан за организацију, који би били одговорни за питања животне средине;
- израда нацрта наставних планова и програма за образовање у области заштите животне средине на свим нивоима;
- укључење национално познатих спортиста и спортисткиња да подрже одрживост у спорту;
- повезивање између индустрије спортске опреме и спортских организација и федерација да би се користили производи који поштују бригу о животној средини, могуће и уз увођење награда за одређене марке;
- активно поштовање према заштити животне средине у управљању спортским објектима;
- промоција осетљивости животне средине кроз спортски туризам;

Сектор науке

Овај сектор треба да блиско сарађује са сектором политике и праксе у:

- предузимању истраживања и испитивања да би се обезбедили начини да се ограничи штета која настаје за животну средину кроз спорт;
- испитивању начина на које се може измерити утицај спорта на животну средину, на пример кроз евалуациони и систем мониторинга цене и добити од спорта, нпр. спортских догађаја, у односу на потенцијалне штете;
- препоручивању нових облика укључења у спорт који истовремено могу поштовати и принцип „Спорт за све“ и промовисати одрживост у спорту;
- прикупљању и процени информација о мерама у међународним и националним пројектима осмишљеним да поспеше спорт у складу са животном средином;
- осигуравању широког преноса информација, резултата истраживања и података о спорту и одрживости у спортској заједници
- обезбеђивању савета и документације различитим телима која сачињавају сектор спортске политике и спортске праксе;
- анализирањем различитих закона и прописа и њихову усаглашеност широм Европе.

Заједничка одговорност

Достизање одрживости у спорту је задатак читавог спортског света. Прихватање активне одговорности је важно и корак од кључног значаја да би се очувао здрав и чист спорт у Трећем миленијуму.

Сви деле ову одговорност, и морају се старати да обезбеде да њихове активности не штете животној средини, већ да их чувају и одрже на садашњем нивоу.

ПРЕПОРУКА БР. R (86) 18 - „ЕВРОПСКА ПОВЕЉА О СПОРТУ ЗА СВЕ: ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ“

(усвојена од стране Комитета министара 4. децембра 1986. године)

Комитет министара, у складу са чланом 156 Статута Савета Европе
Узимајући у обзир да је циљ Савета Европе да се постигне веће јединство међу чланицама, посебно средствима заједничке акције, као и социјалним и културним мерама.

Узимајући у обзир да, у државама чланицама, скоро свака десета особа пати од неког облика, инвалидитета, хендикеп или оштећења;

Имајући на уму властиту Резолуцију (76) 41 о Принципима политике спорта за све и посебно члан 1 апендикса у коме је заузет став да „сваки појединац има право да се бави спортом“;

Обазирјући се на Резолуцију бр 5/81 и Резолуцију 7/84 о Спорту за особе са хендикепом, које су усвојене на Трећој (Палма де Мајорка, 1981) и Четвртој (Малта, 1984) Конференцији европских министара надлежних за спорт;

Имајући на уму властиту Резолуцију АП (84) 3 усвојену у оквирима Начелног договора о областима социјалне политике и јавног здравља, на основама доследне политике интеграције особа са инвалидитетом, која у члану 2.4 свог апендикса каже да „укључење у спортске активности треба охрабривати“, да „спорт представља основни фактор за рехабилитацију и интеграцију“, и да „спортске активности треба интензивирати и њихов даљи развој подржати прикладним мерама: односа са јавношћу, обуком кадрова, планирањем спортских центара, и промоцијом асоцијација“;

Узимајући у обзир да је неопходно створити климу добродошлице за особе са инвалидитетом, да препознају своје право на помоћ и да побољшају своју позицију у друштву;

Узимајући у обзир да, у складу са етичким принципима и поштовањем сваког људског бића, промоција и развој спорта и физичког образовања за особе са инвалидитетом представља важно средство за побољшање квалитета њихових живота, као и да доприноси њиховој рехабилитацији и интеграцији у друштво;

Узимајући у обзир да су европски министри надлежни за спорт, саставши се на својој Петој конференцији у Даблину (1986) усвојили резолуцију која дефинише такве принципе под насловом „Европска повеља о Спорту за све: особе са инвалидитетом“;

I. Препоручује владама држава чланица да:

1. предузму акције наведене у Делу А ове препоруке
2. охрабре и блиско раде са спортским организацијама које су надлежне да предузму акције наведене у Делу Б ове препоруке;

3. да дистрибуирају ову препоруку међу свим спортским организацијама и другим телима и организацијама надлежним за проблеме особа са инвалидитетом;

II. Налаже Генералном Секретару да пренесе ову препоруку:

1. државама потписницама Европске културне конвенције које нису чланице Савета Европе;

2. компетентним међународним спортским организацијама, и другим организацијама надлежним за потребе особа са инвалидитетом;

Апендикс

Европска повеља о спорту за све: особе са инвалидитетом

Део А

Владе држава чланица треба да:

1. предузму неопходне кораке да све релевантне јавне власти и приватне организације постану свесне потреба за спортом и рекреацијом, укључујући ту и оне потребе које се јављају у процесу образовања, свих особа са инвалидитетом - не само оних које пате од физичких и чулних оштећења и менталних хендикепа, већ и оних које пате од органских и психосоматских поремећаја;

2. усмере своје политике према оваквим особама тако да и оне имају адекватну прилику да узму учешће у рекреативним физичким активностима које ће:

- учинити да се они осећају добро и/или побољшати њихово физичко стање;

- обезбедити да сами могу да осмишљавају своје слободно време;

- подржати социјалну комуникацију, како између самих особа са инвалидитетом, тако и између њих и здравих особа;

3. охрабрују надлежне да истраже начине да јавни спортски објекти буду доступни за особе са инвалидитетом и да их оне могу користити, као и да иницирају да за то одговорни:

- а. размотре потребу одвајања јавних новчаних средстава да би се омогућило да се постојећи објекти прилагодили упутствима за изградњу објављеним у апендиксу тумачења ове препоруке или еквивалентним националним стандардима;

- б. осигурају, свуда где је то могуће, да будући спортски објекти задовољавају ова упутства или одговарајуће националне стандарде

- в. предузму кораке да упознају архитекте и оне који управљају спортским објектима са потребама особа са инвалидитетом;

4. охрабрују сарадњу између различитих јавних власти укључених у спорт за особе са инвалидитетом, као што су социјална, здравствена, образовна и спортска министарстава и њихове политике и акције;

5. охрабрују формирање покровитељског тела за развој спорта за особе са инвалидитетом, које би на једном месту окупило представнике интересних и релевантних експертских група;

6. охрабрују финансирање спортских активности за особе са хендикепом као интегралног дела и наставка рехабилитације, као и због опште користи која из њих произилази;

7. охрабрују развијање спортских активности за особе са хендикепом као интегралног дела и наставка рехабилитације, као и због опште користи која из ових активности произилази;

8. охрабрују истраживања, ако су ова потребна, која би на научни начин утврдила физиолошку, психолошку, социјалну и друге користи од спорта за различите категорије особа са инвалидитетом, као и друга истраживања која могу бити прикладна;

9. охрабрују просветне власти да предузму значајне кораке да обезбеде адекватно и право физичко образовање деци са инвалидитетом у школама, као и да спроводе обуке оних који би могли да раде са оваквом децом;

10. охрабре да се обезбеде услови за особе са инвалидитетом које желе да раде као наставници физичког образовања;

11. охрабре обезбеђење тренинга за особе са инвалидитетом као и за здраве особе да би радили у значајним спортским организацијама;

12. осигурају да када се одлучује о спортској политици, потребама и интересима особа са инвалидитетом буде поклоњена дужна пажња;

13. осигурају, у својим уставним оквирима, да ова препорука такође буде размотрена од локалних и регионалних власти које имају надлежности у било којој од напред наведених области.

Део Б

Владе држава чланица треба да подрже и блиско сарађују са надлежним спортским организацијама, са циљем да:

1. развију одговарајуће активности, на свим нивоима спорта, за особе са инвалидитетом и да се посебно старају да им буде обезбеђено учешће у рекреативном спорту;

2. размотре начине на које би и особама са инвалидитетом било омогућено да се интегришу у традиционалне спортске клубове и организације;

3. охрабре особе са инвалидитетом да доприносе развоју спортске политике која их се лично тиче;

4. осигурају да у развоју политике и доношењу одлука спортски интереси свих особа са инвалидитетом буду узети у обзир;

5. да препознају да и особе са инвалидитетом могу узети учешће у елитном спорту, у складу са својим могућностима, и да осигурају да организација таквих такмичења ни у једном тренутку не води експлоатацији, било физичкој, психичкој или финансијској, потенцијалних учесника;

6. да продубе напоре на националном, регионалном и локалном нивоу, као и међу надлежним међународним спортским организацијама, да ускладе, поједноставе и, где је могуће, смање класификационе категорије и критеријуме за учешће на такмичењима особа са инвалидитетом;

7. да интензивирају напоре да оспособе особе са инвалидитетом, уколико оне то желе, да се такмиче у истим такмичењима са здравим особама, чувајући при томе принципе фер и равноправног такмичења;

8. да интензивирају сарадњу и међу својим активистима, у погледу потенцијалне унификације, било на међународном или локалном нивоу, у телу које је описано у члану 5 Дела А;

9. да развијају стратегије које би биле осмишљене са циљем да најширој публици пружи више информација о спорту за особе са инвалидитетом.

ПРЕПОРУКА БР. Р (88) 8 – „СПОРТ ЗА СВЕ: СТАРИЈЕ ОСОБЕ“

(усвојена од Комитета министара 18. априла 1988. године)

Комитет министара у складу са условима Члана 15б Статута Савета Европе

Позивајући се на своју Резолуцију (74) 31 о здравственој заштити и социјалном раду за старе који живе у својим домовима, а посебно на Одељак 4 о разоноди, физичком вежбању и активностима које се спроводе у слободно време;

Поштујући ставове усвојене у Резолуцији о приоритетима будуће европске сарадње у области спорта, коју су Европски министри надлежни за спорт усвојили на својој Трећој конференцији у Палма де Мајорци 1981;

Препознајући чињеницу да, како и број старих лица, тако и њихов удео у укупној популацији, равномерно расту у већини држава чланица Савета Европе, као и да је примена Европске повеље Спорт за све из 1975. године једноставно мимоишла многе од данашњих генерација старих особа, те да они имају потребу за посебним мерама које би се предузимале у њихову корист;

Решени да омогуће свим људима да узму учешће у спортским активностима, и то током читавог животног века, као и да се принципи Европске повеље Спорт за све морају односити и деловати на све социјалне групе, независно од старосне доби;

Уверени да спорт даје велики допринос очувању покретљивости, здравља и опште кондиције старијих особа, да се кроз спорт промовишу независност и очување социјалних контаката, а да се уједно њиховим животима даје додатни квалитет;

1. Препоручују владама држава чланица
 1. да предузму неопходне кораке да охрабре и подрже напоре да се промовише веће учешће старијих особа у одговарајућим спортским и другим физичким активностима;
 2. да сарађују са спортским организацијама, локалним властима и другим релевантним институцијама на остварењу ових задатака, а посебно на спровођењу смерница које су наведене у анексу ове препоруке;
2. Налажу Генералном секретару да ову Препоруку проследи владама држава које нису чланице, потписницама Европске културне конвенције;
3. Налажу Генералном секретару да ову Препоруку проследи и Генералним директорима Светске здравствене организације и УНЕСКО-а

1. Да се утврде циљеви промовисања спорта за старе, узимајући у обзир физичке, менталне и друштвене користи које се могу очекивати,.

2. Да се изврши анализа постојећих потреба и могућности са циљем да се одреде који геронтолошки и социјално – економски фактори и које форме организовања могу охрабрити или обесхрабрити старије особе да учествују у физичким активностима у свакој од држава чланица, и да се подржи ширење успешних пилот пројеката којима се превазилазе препреке, тешкоће и предрасуде.

3. Да се охрабри развој политика о спорту за старе и да се ради на ширењу знања и свести међу јавним телима, спортским организацијама, јавним органима, као и организацијама које раде са старима, као и између самих старијих особа о користима, како социјалним тако и физичким, које произилазе из редовног и прикладног вежбања, и да се ради на превазилажењу предрасуда при чему се мора узети у обзир и врста активности које су прикладне за старе, укључујући ту и врло старе особе.

4. Да се охрабри, тамо где је то прикладно, развој базичних и напредних истраживања која би била усмерена ка промовисању „Спорт за све: старије особе“, као и ширење резултата ових истраживања; оваква истраживања би требало да за тему имају и спречавање повреда, потребе за посебним видовима медицинске неге и надзора, промоцију самосталности, одговорности и аутономије старих особа за њихове властите активности, у чему све спорт може да има своју улогу.

5. Да се подржава развој физичких активности које су засноване на физичком стању потенцијалних учесника, а не на старосној доби, а посебно за оне старе особе које можда и немају ранијих искустава у оваквим активностима.

6. Да се развије адекватна лепеза различитих програма и објеката који би били тако осмишљени да доприносе побољшању социјалне комуникације, очувању физичке спремности и унапређењу здравља кроз редовне спортске активности, при чему би у обзир били узети друштвене потребе, мотивисаност и физички потенцијал различитих друштвених група, при чему у осмишљавање ових пројеката треба укључити и старије особе, а у исте уврстити и одговарајућу здравствену заштиту и надзор.

7. Да се охрабри осмишљавање таквих спортских програма и структура које би омогућиле особама средње доби да се баве спортским активностима, као и да са таквим активностима наставе и касније када достигну уђу у старију животну доб.

8. Да се унапреди основни, напреднији и сваки даљи вид обуке за лица која би водила физичке активности старијих особа, да се охрабре старији да и сами учествују на оваквим курсевима и обукама, да се охрабре други потенцијали руководиоци, као што су физиотерапеути, да похађају обуке из организације и спровођења одговарајућих физичких активности.

9. Да се укаже посебна пажња развоју програма физичке активности за оне старије особе које живе у институцијама и домовима, а посебно за оне који не упражњавају било какав вид физичке активности.

10. Да се препозна да старије особе могу желети да се опробају у такмичарском спорту, како у категоријама са својом старосном доби, тако и на редовним спортским манифестацијама са прилагођеним дисциплинама, те да се овоме поклони посебна пажња у свеобухватним програмима „Спорт за све: старије особе“.

11. Да се осигура да, када се доносе спортске политике, интересима и ставовима старијих лица буде поклањана дужна пажња.

12. Да се охрабри припрема и ширење информација о могућностима у оквиру „Спорт за све: старије особе“; ове информације морају бити тако осмишљене да допру до различитих старијих особа а за њихово ширење треба користити медије којима они највише верују.

13. Да се оснаже оквири који су постављени кроз „Спорт за све: старије особе“, да се развију политике и програми у складу са препорукама и да се ти оквири користе као база са доношење појединачних политика увек када је то могуће и прикладно.

ПРЕПОРУКА БР. 1292 (1996) - „О МЛАДИМ ЉУДИМА У ВРХУНСКОМ СПОРТУ“

Парламентарна скупштина је забринута због сувише раног укључења младих људи у врхунски спорт.

Спорт има примарну улогу у менталном, као и физичком развоју младих и деце, па би стога, морао бити интегрални део општег образовног процеса у демократским друштвима.

Елитни спорт је, напротив, усмерен само ка врхунским достигнућима, која могу да остваре само малобројни, а поред тога носи и додатне ризике:

1. физичке и физиолошке ризике (као што су, преоптерећење респираторног, кардиоваскуларног и неуромишићног система);

2. психолошке ризике (као што су стресови изазвани психологијом „победе по сваку цену“ и „предавање“, што је последица преране обавезности на интензивне тренинге)

3. смањење могућности за децу која се баве интензивним тренинзима да редовно похађају школу, посебно током такмичарских сезона.

Неки међународно усвојени документи, о младима и спорту, истичу потребу заштите младих, али без прецизног формулисања начина на који то треба урадити. На пример, Европски манифест о младима и спорту, усвојен од министара Европе надлежних за спорт у мају 1995., проглашава да „ниво и интензитет тренинга и такмичења треба да буде у складу са годинама и физичким и менталним развојем детета“

Поједине спортске федерације су показале забринутост због прераног годишта у коме поједини млади људи бивају укључени у такмичења и покушали да подигну старосну границу (на пример, Међународна гимнастичка федерација и Женска тениска асоцијација). Парламентарна скупштина поздравља овакве напоре и позива спортске федерације и Међународни олимпијски комитет да преиспитају националне и међународне системе такмичења који укључују младе са циљем померања старосне границе, на више, а тамо где је потребно да појачају њихову примену;

Парламентарна скупштина уочава више предности у повлачењу јасније границе између омладинских и такмичења одраслих. Ово се може постићи подизање старосне границе за учешће у појединим такмичењима на 16 односно 18 година, у зависности од спорта, посебно у међународним такмичењима и првенствима.

Парламентарна скупштина такође верује да законско регулисање основних права детета мора бити усавршено у низу држава са циљем да се осигура да спорт буде део нормалног развоја детета и млади спортисти буду боље заштићени од злоупотреба кроз тренинг. Парламентарна скупштина наглашава одговорност коју са овим у вези имају родитељи и породице.

Парламентарна скупштина због свега наведеног препоручује Комитету министара да позове владе, у сарадњи са спортским клубовима и организацијама да:

1. креирају политике јасног раздвајања спорта за младе уопште (спорт за све) и елитног или врхунског спорта;

2. подрже израду међународно признатих, родно равноправних, смерница и прикладних старосних граница у вези са методама тренинга, правилима и ограничењима за младе људе у индивидуалном спорту, са посебним освртом на оне спортове где се на такмичарски ниво може доћи у раним годинама, на пример: гимнастику, пливање, скијашке скокове, и за оне спортове за које се зна да су опасни, као што је бокс;

3. уведу, појединачне, старосне границе за учешће у међународним такмичењима и првенствима, у распону од 16 до 18 година, у зависности од врсте спорта о којој је реч;

4. осигурају да већина талентованих, младих спортиста добије задовољавајуће основно образовање, уз прихватљиви тренинг и такмичарски распоред, те да имају шансу да буду деца и расту како чланови друштва уз могућност развоја других вештина;

5. обратe већу пажњу на обуку тренера, у техничким питањима и у питањима њихове шире моралне одговорности, те да се њихова стручност осигура кроз националне спортске организације и, на локалном нивоу, кроз локалне управе и спортске клубове.

Парламентарна скупштина такође препоручује Комитету министара да:

1. подржи наставак истраживања о питањима младих у врхунском спорту са циљем да се процене промене у спорту за младе људе, посебно у одређеним спортовима;

2. прикупља и шири, кроз одговарајуће мреже информације о овом и спортским структурама и програмима за младе.

ПРЕПОРУКА БР. R (80) 1 - „О СПОРТУ И ТЕЛЕВИЗИЈИ“

(усвојена од стране Комитета министара 24. јануара 1980. године)

Комитет министара у складу са чланом 156 Статута Савета Европе

Позивајући се на Резолуцију (76) 41 о „Принципима спорта за све“;

Имајући на уму одговорност влада да охрабре мере које су прикладне за упражњавање спорта на свим нивоима искуства и на добробит свих грађана;

Уверени да телевизија представља значајно средство за остварење ових планова и поздрављајући чињеницу да већина телевизија већ сада издваја велики део времена у својим програмима за садржаје који се баве различитим аспектима спорта и рекреације;

Имајући на уму различите начине на којима је спорт организован у државама чланицама и да је, у многим од њих, независност спортских организација гарантована било уставима било владином политиком;

Подвлачећи принцип, који преовлађује, у државама чланицама да су медијске куће аутономне и независне од владе по питањима креирања програма и свакодневног руковођења;

Препоручује владама држава чланица да предузму одговарајуће кораке у складу са њиховом структуром и традицијом, да охрабре националне спортске и телевизијске организације да успоставе, тамо где је то неопходно, уз помоћ стварања прикладних договора, међусобне консултације и сарадњу са циљем да:

1. расправљају о стварима од општег значаја и свим другим питањима која се тичу обе стране, као и о начинима и средствима на које телевизија може да даље стимулише бављење спортом;
2. промовишу развој различитих телевизијских програма дизајнираних да подстичу бављење спортом: да истражују и експериментишу са новим врстама програма (укључујући методе и време презентације) са тим циљем; размотре улогу забаве у телевизијском емитовању спорта; проуче начине на који обе стране могу да раде заједно са циљем да помогну да се превазиђу неки од проблема који су повезани са спортом, а са којима се суочавају и телевизија и спортске организације (нпр., популаризација нових и малих спортова, третман који треба да имају сцене насиља повезане са спортом, како оне које се дешавају на терену тако и оне ван њега, спречавање комерцијалног утицаја на аматерски спорт); и да размотре све друге прикладне и сродне мере;
3. стимулишу и, тамо где је могуће, координирају националним истраживачким напорима (са посебним нагласком на истраживања гледаности) у различитим аспектима спорта и телевизије, и да мерама прикладним за научна истраживања, помажу и надгледају иницијативе, експерименте и пројекте који се развијају.

Захтева од влада држава чланица да доставе Генералном секретару Савета Европе, до првог дана јануара 1981. године, извештаје о томе који су кораци предузети да би се испоштовала ова препорука, и који јасно илуструју ефекте које су ти кораци и мере имали.

ПРЕПОРУКА БР. R (2001) 6 - „ПРОТИВ КСЕНОФОБИЈЕ И РАСИЗМА“

Предлог Комитета министара земаља чланицама ЕУ који се односи на превенцију нацизма, ксенофобије и расне нетолеранције у спорту.

Усвојено на Комитету министара 18. јула 2001. године, на 761. састанку заменика министара.

Комитет министара руководећи се чланом 15.6 Статута Савета Европе.

Руковођен Декларацијом коју су усвојили представници држава и влада земаља савета чланица Европе на Самиту у Бечу 1993. године, посебно Декларацијом и акционим планом који се односи на борбу против расизма, ксенофобије, антисемитизма и нетолеранција;

Руководећи се Европском конвенцијом о људским правима и протоколима, посебно Протоколом број 12;

Руководећи се европском Конвенцијом о насиљу спортских навијача на спортским догађајима посебно фудбалским мечевима;

Руководећи се предлогом број Р (97) 20 Комитета министара земаља чланицама који се односе и на говор мржње;

Руководећи се Резолуцијом број 4 о спречавању расизма, ксенофобије и нетолеранције у спорту која је усвојена на IX Конференцији европских министара за сектор спортова у Братислави, у мају 2000. године;

Руководећи се мерама које заговара Европска комисија против расизма и нетолеранције;

Руководећи се политичком Декларацијом и општим закључцима које је усвојила Европска конференција против расизма и нетолеранције 13. октобра 2000. године;

Признајући све већу улогу спорта у процесу социјализације и развоју заједнице;

Свесни улоге коју спорт има у едукацији младих, посебно у развоју међусобног поштовања, толеранције, фер плеја и у борби против дискриминације;

Са уверењем да расизам, расна дискриминација, ксенофобија и нетолеранција представљају озбиљну претњу спорту и етичким вредностима;

Уважавајући иницијативе неколико међународних спортских организација, нарочито ФИФЕ и УЕФЕ;

Свесни да хулиганизам, насиље, расизам, неонацизам, екстремни десничарски покрети могу да буду велика претња;

Сматрајући да су потребне додатне специфичне мере да би се елиминисали расизам, ксенофобија и расна дискриминација у спорту;

Сматрајући да је потребан напор целе нације да би се промовисало демократско и толерантно друштво у коме нема расизма и дискриминације;

Предлаже Владама земаља чланица да усвоје ефикасне политике и мере са циљем да се спречи и победи расизам, ксенофобија, дискриминација и не-

толерантно понашање на свим спортским, а посебно на фудбалским утакмицама, са посебном пажњом на упутства из додатка овог предлога;

И ове предлоге прослеђује Европској комисији за борбу против расизма и нетолеранције;

Позива све спортске организације као што су ФИФА и УЕФА и националне фудбалске савезе да дају своје учешће и помогну у остварењу циљева дефинисаних у оквиру ових предлога.

Додатак на Препоруку бр. (2001) 6

ПРОТИВ КСЕНОФОБИЈЕ И РАСИЗМА

А. УПУТСТВА И ДЕФИНИЦИЈЕ

1. У овом документу расизам се користи у општем смислу и у оквиру тог појма се подразумева ксенофобија, антисемитизам, дискриминација и сви остали облици расизма и етничке нетолеранције.

2. Расизам у спорту није феномен који је ограничен само на фудбалске терене. Нити се односи на играче који нису беле расе. Расизам погађа све спортове и манифестује се на неколико нивоа, у аматерском спорту и на институционалном и међународном нивоу, као и у медијима. Може да се манифестује на локалном нивоу али није ограничен на интеракцију (из стварних или умишљених разлога, као што су боја, религија, националност или етничко порекло). Између играча, тимова, капитена и гледалаца као и судија, може да доведе до малтретирања тимова и читавих група.

Б. ПОДЕЛА ОДГОВОРНОСТИ И КООРДИНАЦИЈА

1. Одговорност против расизма у спорту имају органи јавне управе (законодавна власт, судови, полиција, органи владе одговорни за спорт и локалну управу) и невладине организације (професионална и аматерска национална спортска удружења, клубови, локалне спортске асоцијације, навијачи, играчи, организације за борбу против расизма, итд...).

2. Приликом дефинисања политике и активности за ефикасну борбу против расизма потребно је развити целовит приступ који укључује све партнере. На националном нивоу задаци и одговорности свих треба да буду јасно прецизиране у оквиру споразума.

3. Основни прерогативи везани за доношење закона, рад судова, полиције и органа Владе такође треба да буде у координацији. Координација треба да подразумева и консултације свих страна.

4. Владе треба да подрже невладине организације, посебно националне спортске организације, клубове и анти расистичка удружења, чији је главни задатак да имплементирају повећање свести и образовне и информативне програме везане за борбу против расизма у спорту. Основни услов за доделу

грантова спортским организацијама и клубовима треба да буде њихово јасно опредељење у борби против расизма.

5. На Међународном невладином нивоу посебна одговорност лежи на спортским управним органима као што су ФИФА и УЕФА и њиховим одговарајућим националним организацијама.

В. ЗАКОНОДАВНЕ МЕРЕ

1. Иако се у оквиру уставних и законодавних одредаба јасно забрањују све врсте дискриминације, ипак је потребно да земље чланице Савета Европе донесу и неке посебне законске мере за борбу против расизма у спорту.

2. Свака ^влада треба да обезбеди да њен законодавни и административни систем садржи јасне одреднице које се односе на борбу против расизма, нпр.: у спорту могу се увести посебне казнене одредбе. Такве мере могу да буду усвојене или дефинисане у оквиру Закона о спорту или у оквиру закона за борбу против насиља у спорту или законским мерама које се односе само на фудбал.

3. Законске мере треба да буду дефинисане у виду кривичног прекршаја за све врсте активности (злоупотреба застава или симбола) и вербалних деликата (увреде, псовке), које се изговоре или учине на спортским манифестацијама, у виду насиља или осталог дискриминативног понашања против расних, етничких или религиозних групација, а од стране оних који сматрају да њима не припадају.

4. Закон треба да јасно дефинише казне за свако расистичко понашање на спортским такмичењима. Додатне мере, као што су санкције, искључење или забрана присуствовања или праћења, треба да буду уведене.

5. Да би казне биле ефикасније и да би се повећала озбиљност оваквих законских одредаба, оне треба да ступе на снагу одмах.

6. Законске мере не треба да буду ограничене на репресивне одредбе. Постојећи закони треба да се ревидирају како би се елиминисале оне одредбе које стимулишу дискриминацију, посебно закони за различите спортове (посебно фудбал) или закони о статусу спортских организација; нпр; имигранти или мигранти који имају законски боравак у некој земљи не треба да буду укључени у квоте које се примењују приликом директног увоза играча из стране земље. У неким европским земљама квоте се примењују на све оне играче које нису из земаља чланица ЕУ, чиме се спречава да млади који су имигранти играју у званичним професионалним или аматерским лигама.

Г. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ЗАКОНСКИХ ОДРЕДАБА

1. У борби против расизма неопходна је сарадња и заједничка стратегија полиције, судова, организатора, менаџера, клубова, стадиона, навијача и невладиних организација како би се идентификовали кривци и сакупила евиденција о прекршајима.

2. Видео камере и CCTVС системи треба да буду инсталирани на стадионима за потребе јавне безбедности и јавног реда како би се идентификовали расисти.

3. Полиција и чувари реда треба да интервенишу ефикасно и ставе јасно до знања да расистичке пароле и остале активности нису безазлене и да њихови заговарачи неће проћи некажњено.

4. Полиција и чувари реда треба да познају све проблеме везане за расизам, као и законске одредбе и буду обучени тако да могу ефикасно да решавају проблем расизма. Да би се помогло да се лакше идентификују расисти и расистички прекршаји, сваки већи клуб или стадиони треба да има обучене полицајце.

5. Информациони систем треба да буде развијен тако да се чувају и поседују подаци о прекршиоцима и унапреди комуникација у смислу размене информација између полиције и организатора спортских догађаја. База података о већ регистрованим хулиганима може да послужи у ову сврху.

6. Све активности везане у борбу против расизма треба да добију одговарајући публицитет.

Д. МЕРЕ КОЈЕ ТРЕБА СПРОВЕСТИ У СЕКТОРУ СПОРТА

1. У оквиру интегрисаног приступа, законске мере треба допунити одговарајућим одредбама, образовним и социјалним мерама. У ту сврху Влада треба да примора спортске организације и клубове:

а. да признају да су расизам и остали облици дискриминације највећи проблем у спорту, посебно у фудбалу;

б. да усвоје и објаве јасну и недвосмислену антирасистичку политику;

ц. да укључе одредбе у своја правила и регулативе, на свим такмичењима на свим нивоима, којима ће се омогућити да судије и остали званичници одмах наметну ефикасне спортске санкције свим оним учесницима који на било који начин демонстрирају расизам, било непосредно у току такмичења или као дисциплинску меру после такмичења;

д. да предузму ефикасне мере како би код играча, капитена и осталих појединаца уградили моралне норме везане за фер плеј и указале на неприменост ставова везаних за дискриминацију према другим етничким групама;

е. да јасно назначе у својим одредбама да се на стадионима забрањују расистички слогани, симболи, гестови и песме и да ће се сносити одговорност у виду прекршаја (искључење са стадиона, забрана куповине карата, забрана уласка у будућности на утакмице, итд...). Забрана да се настави утакмица на којој навијачи показују или носе одећу са расистичким и ксенофобичним слоганима који подстичу на насиље;

ф. да приликом продаје карата укључе одредбу да се обавезују купци карата да се не баве расистичким активностима;

г. да предузму практичне мере унутар и у близини стадиона: јавно осуде расизам у току утакмице, уведу забрану продаје постера и осталих расистичких материјала; расистичке графите треба одмах уклањати са лица места.

Ђ. МЕРЕ КОЈЕ ТРЕБА ПРЕДУЗЕТИ НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ

1. Владе на националном и локалном нивоу, а на предлог локалних изабраних представника, треба да имплементирају и подрже локалне организа-

ције и клубове да осмисли и прилагоде програме локалним институцијама и истраже све могућности за потпуно искоришћење спорта за социјалну и културну интеграцију. У ту сврху треба успоставити дијалог и партнерство са организацијама које су укључене у борбу против расизма, посебно са навијачима, удружењима емигрантских клубова и етничким мањинама.

2. Заједнице етничких мањина треба да буду укључене у борбу против расизма у спорту, у контексту шире борбе за права емиграната и за потребе и подстицање социјалног укључења.

3. Владе треба да подрже и преузму све потребне мере како би се унапредило учествовање чланова различитих етничких мањина у различитим спортским активностима. У том погледу аматерски и школски клубови треба да сарађују са професионалним тимовима.

4. Организатори манифестација треба да негују културу и атмосферу на спортским догађајима, у оквиру које ће да привуку чланове различитих етничких група, различитим стимулативним политикама, као што је бесплатан улаз или смањена цена.

Е. МЕРЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНОМ НИВОУ

1. Политика једнаких могућности, обуке у циљу подизања свести о културним и језичким разликама у клубовима и спортским организацијама.

2. Образовне и остале кампање у оквиру којих ће се елиминисати расизам у спорту на свим нивоима, међународне спортске федерације, европске спортске организације, националне федерације и клубови, млади и деца.

3. Владе треба да утичу на спортске организације како би ревидирале своје одредбе и избрисале сва правила која могу да подстичу дискриминацију између различитих етничких група.

4. Владе треба да утичу на спортске федерације и клубове тако да оне покажу на свом примеру да имају једнако заступљене све представнике заједнице међу запосленима, тренерима, званичницима итд.

5. Владе треба да помогну спортским организацијама и клубовима тако што ће их стимулисати кроз грантове да негују и развијају анти расистичке иницијативе.

6. Владе треба да подрже и невладине организације и кампање, ако је неопходно и у виду грантова, у борби против расизма и ксенофобије у спорту.

Ж. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА У ОКВИРУ СТАЛНОГ КОМИТЕТА

1. Расистичке прекршаје на међународним мечевима и осталим међународним спортским догађајима у Европи треба решавати у оквиру сарадње са Међународном полицијом, што све треба да буде укључено у систем међународне размене информација. Форме за размену информација садржане су у додатку Т- РВ предлога (1 од 97) и у листи националних кореспондентних одредаба проистеклих из билатералних контаката о фудбалском хулиганizmu који је саставио Стални комитет Европске конвенције о насиљу навијача.

2. Размене информација о доброј пракси у спорту такође треба да буде укључена у оквиру правилника о раду Комитета.

3. Мере за борбу против расизма у спорту треба редовно да буду оцењиване у свакој земљи. Националне извештаје о имплементацији ових предлога треба предавати Сталном комитету као део процедуре за мониторинг примене Конвенције. Овакви извештаји треба да садрже информације о активностима националних и међународних организација укључених у овај рад.

РЕЗОЛУЦИЈА БР. R 2/75 - „О УЛОЗИ ЈАВНИХ ВЛАСТИ У РАЗВОЈУ СПОРТА ЗА СВЕ“

Прва Конференција европских министара надлежних за спорт
(Брисел, 20–21. марта 1975)

Европски министри надлежни за спорт састали су се у Бриселу 20 и 21 марта 1975. године.

Позивајући се на принципе повеље Спорт за све;

Поштујући чињеницу да јавне власти играју важну улогу у промоцији спорта на добробит заједнице као целине;

Усвајају следећу резолуцију:

1. Одговорности јавних власти:

- а. Не сумњајући у њихово право да предузму прве кораке, јавне власти би пре свега требало да имају допуњујућу улогу, која би имала облик подршке, приватним акцијама на добробит свих, и прописивања услова који би омогућили да највећи могући број људи практикује спорт;
- б. Спорт треба да буде интегрални део културних, образовних, социјалних и здравствених развојних програма;
- ц. Једини начин на који ефикасна спортска политика може бити одређена и делотворна јесте сарадња свих, како приватних, тако и јавних агенција које се директно или индиректно баве спортом, било на добровољној или обавезној основи;
- д. Треба охрабривати обуке и даље усавршавање квалификованих кадрова;

2. Учешће различитих друштвених група.

- а. Гледајући са позиције сталног образовања, ближе везе треба успоставити између школског спорта и физичког образовања и добровољног спорта.
- б. Јавне власти би требало да, свуда где је то могуће, подрже да спорт упражњавају:
 - Млади радници и приправници, као и ђаци и студенти;
 - Особе са посебним пословним и породичним обавезама;
 - Физички, ментално и социјално хендикепирани;
 - старије особе;
 - мигранти

3. Практични услови за бављење спортом

- а. Регионални развојни планови треба да садрже оквире за обезбеђење спортских објеката.

- б. Законодавство треба да обезбеди приступ природи што већем броју људи све док је он у складу са заштитом природе, а уједно треба да обезбеди и адекватне просторе за игралишта у стамбеним областима и свуда где се изграђује.
- ц. Треба подржати изградњу спортских објеката који се могу користити и за школски и за рекреативни спорт, а свуда где је то могуће, оних који се могу користити и за организацију културних и спортских догађаја.

4. Финансије

- а. Јавне власти имају обавезу да обезбеде добровољном спорту широк дијапазон помоћи.
- б. Употреба реклама је прихватљива све док је то у интересу спорта и оних који се њиме баве и док се одржава на нивоу који обезбеђује да спортисти ни једног тренутка не постану оруђе за спровођење рекламних кампања.
- ц. Локалне власти сnose финансијску одговорност која је иста као и она коју сnose централне и регионалне власти.

5. Очување интегритета спорта и спортиста

- а. Сви могући напори морају бити уложени да би се осигурало да спорт ни једног тренутка не утиче на повећање неодмереног понашања или да постане инструмент политичке пропаганде, фактор личне и социјалне изолације, или средство за скретање пажње са важних социјалних и економских проблема.
- б. Национална законодавства морају да обезбеде највећи могући степен слободе за оне који се баве спортом, заједно са сталним радом на организацији спорта.

РЕЗОЛУЦИЈА БР. 1204 (1999) - „О ЕВРОПИ И ПРОФЕСИОНАЛНОМ СПОРТУ“

1. Парламентарна скупштина Савета Европе Позивајући се на пресуду Европског суда правде у случају Босман из децембра 1995. године, којом се стављају ван закона, у земљама Европске економске сфере, правила трансфера и националне клаузуле примењене од Европске фудбалске федерације (УЕФА), у професионалном фудбалу у Европи;

2. Потпуно свестан да ова пресуда обезбеђује и професионалним фудбалерима да уживају право на слободно кретање радне снаге, Парламентарна скупштина ипак упозорава на значајне штете за професионални спорт, а посебно тимске спортове, за финансијски опстанак малих клубова, те за запошљавање и тренинг младих спортиста и спортисткиња у Европи;

3. Парламентарна скупштина дели жељу, првобитно изражену од УЕФА, да се пронађе начин за смањење негативног утицаја ових последица, у складу са, не само, Европским правом и другим признатим правним изворима, већ и у складу са задовољавајућим развојем спорта у Европи;

4. У складу са тим Парламентарна скупштина указује на утицај који на развој у професионалном спорту у Европи, а посебно у тимским спортовима, имају либерализација и технолошки напредак телевизија, што доводи до значајног пораста потражње за спортским програмима и каналима, као и до финансијских средстава која се плаћају за њихово коришћење, што је у најмању руку од подједнаког значаја као и случај Босман;

5. Парламентарна скупштина је посебно забринута због последица трансформације врхунског фудбала, као спорта, у телевизијски догађај, те због растућег финансијског разцепа између врхунских клубова и остатка фудбалске заједнице;

6. Забринут је и због могућих неправилности приликом лиценцирања спортске опреме (посебно у случајевима ексклузивних уговора);

7. Постоји опасност од претварања спортских клубова у друштва са ограниченом одговорношћу или друге облике предузећа што доводи до тога да једна иста економска групација може да контролише неколико спортских колектива који учествују у истом такмичењу. Ово ће увећати сумњу у искрену природу мечева између тимова који су контролисани од старне истих економских групација, посебно када су у питању велики финансијски интереси;

8. Такође је забринута због претњи, које долазе од стране највећих европских клубова, да ће формирати сопствено Европско првенство. Поздрављајући напоре које улаже УЕФА, да се одупре овим претњама, променама правила Лиге шампиона, Парламентарна скупштина уједно примећује да само ако се финансијска средства не распореде између свих учесника постојаће опасност од све већих разлика између богатих и сиромашних клубова, те у складу са тим и до супротних ефеката када су у питању национална првенства која ће све више губити на значају;

9. Парламентарна скупштина подржава посебну, социјалну, зближавајућу, образовну и културну улогу спорта. С тим у вези позива се и на Европску спортску повељу и Европски закон о спортској етици, који су усвојени од стране Савета Европе 1992. године. Спорт је много више од бизниса: овде противници зависе једни од других, што није случај у привреди и јавном сектору.

10. Као закључак Парламентарна скупштина позива надлежне у земљама чланицама Савета Европе:

- да овласте централизовану продају права, на пример од стране савеза, на телевизијске преносе спортских догађаја, у мери у којој ће то обезбедити равномерну расподелу добити међу учесницима;
- да уврсте главне спортске догађаје на листу догађаја од великог значаја која је објављена у Европској конвенцији о телевизији преко граница;
- да подрже невладине организације и милионе појединаца који, широм Европе, раде за спорт на волонтерској бази и без надокнаде.

11. Парламентарна скупштина, такође, позива европске спортске федерације, а посебно УЕФА да:

- примене или да наставе да примењују централизовану продају телевизијских права за такмичења која су у њиховој надлежности, а са циљем да обезбеде правилну расподелу добити међу учесницима и сачувају финансијски баланс и дух солидарности у европском спорту;
- да се старају да нова правила Лиге шампионе немају контра ефекат на квалитет и конкурентност националних првенстава;
- да предложе као средство за надокнаду клубова у њиховим активностима које се тичу тренинга младих играча, да пропишу недискриминаторну надокнаду, која би могла бити примењивана до првог професионалног уговора или трансфера или до одређених година играча;

12. На крају Парламентарна скупштина позива Европску унију:

- на препознавање посебне природе спорта чија социјална, зближавајућа, образовна и културна природа не би требало да буду занемарене због комерцијалних активности;
- на прихватање принципа надокнаде клубовима за тренинг младих играча кроз не дискриминаторну таксу;
- на прихватање легалности централизован продаје телевизијских права на преносе и приказивање спортских догађаја, а зарад равномерне расподеле добити међу учесницима и у складу са коренима спорта;
- да прихвате организовање спортских догађаја у Европи у складу са територијалним ограничењима;
- да примене правила Европске економске сфере, која су у складу са спортском етиком, заједно са онима која су на снази у свакој држави и изван Европске економске сфере.

РЕЗОЛУЦИЈА БР. 3/81 - „О ВЕЋЕМ УЧЕШЋУ ЖЕНА У СПОРТУ“

Европски министри надлежни за спорт, саставши се у Палма де Мајорци, од 8. до 10. априла 1981. године, на својој Трећој конференцији

Прихватајући да, иако, су жене традиционално мање укључене у спорт од мушкараца, оне имају једнака права да учествују, да саме одлуче о врсти и нивоу спорта којим желе да се баве, те да имају право да на једнаким основама буду укључене у промоцију и управљање у спорту;

Примећујући да је тренутно неравномерно учешће оба пола више резултат социолошких образаца и традиционалних ставова него физиолошких фактора;

Свесни да спорт може да понуди богатије облике слободног времена оним женама које су изложене проблемима двостурке одговорности - за породицу и посао, и стресовима урбаног живота;

Решени да подрже напоре наставника и родитеља да допринесу свести девојчица, кроз детињство и адолесценцију, о непрестаној користи и вредности бављења спортом у свим старосним добима;

Сматрајући да је постојање, у неким државама чланицама, спортских клубова који одбијају да пруже, макар ограничено, чланство женама, у супротности са идејом и духом спорта и фер плеја;

Одлучују да предузму све потребне мере активне политике у државама чланицама да подрже веће укључивање жена у спорт, посебно помоћу:

1. охрабривања јавних власти, спортских организација и других заинтересованих страна да препознају и прихвате појединачну одговорност у стварању радикалних промена у ставу према учешћу жена у спорту;

2. промовисања веће употребе, од стране жена, могућности које су им на располагању за укључење у спорт;

3. омогућавања доступности и додатним ресурсима, или где то није могуће давањем приоритета међу постојећим ресурсима, са циљем да се унапреде објекти намењени за оне спортове у којима жене посебно желе да учествују;

4. поновног разматрања улоге жена у промоцији и спортској администрацији, као јавним услугама, на националном, регионалном и локалном нивоу, укључујући и презентирање активне политике ангажовања жена на условима који носе одговорност;

5. подршком постојања просторија за чување деце, у јавним спорстким објектима;

6. подршком организацији програма и оним објектима који омогућавају читавим породицама да заједно упражњавају спортске активности;

7. разматрањем могућих мера да се елиминира сексизам у спорту и физичком образовању, у школама, али и ван њих;

Захтевају од Комитета министара Савета Европе да наложи CCDS да као приоритет размотри:

1. начине за уклањање полне дискриминације, у вези за чланством у јавним и приватним спортским клубовима;

2. ниво обезбеђености просторија за чување деце или других децјих објеката у оквиру спортских центара;

3. број и улогу жена на административним и позицијама на којима се доносе одлуке везане за спорт;

4. проблем искоришћавања (на пример, кроз индивидуални тренинг) младих спортиста - посебно девојчица - у одређеним такмичарским спортовима;

5 да размотре националне стратегије Спорт за све у вези учешћа жена;

6. утицај националних кампања које су посебно осмишљење да се повећа укључење жена у спорт;

Позивају међународне спортске федерације да усвоје политичке ставове зарад обезбеђивања ресурса за оне спортове у којима жене посебно желе да се укључе, да предузму активне кораке против постојећих дискриминација, те да размотре хитну потребу да и жене буду уврштене у рад тела која доносе одлуке;

Позивају масовне медије, имајући на уму њихову уређивачку слободу, да анализирају начин на који се баве спортским темама и однос који се поклања мушкарцима у односу на жене.

ЕВРОПСКА УРБАНА ПОВЕЉА - извод

(Усвојена од стране Сталне Конференције локалних и регионалних власти Европе – Савета Европе, 18. марта 1992. године)

А. Европска декларација о правима грађана у градовима

Признајући да примена следећих права треба да представља темељ солидарности и одговорности грађанства, који у себи садржи и прихватање једнаких дужности, грађани европских градова имају право на:

1. Безбедност

Град мора да буде у највећој могућој мери безбедан и сигуран и заштићен од деликвената и агресије;

2. Незагађена и здрава средина

Средина мора да буде заштићена од буке, а ваздух и земљиште заштићени од загађивача. Природа и природни ресурси такође морају бити заштићени од разних загађивача;

3. Запосленост

Град мора да ствара услове за запошљавање. Сваки појединац има право да учествује у економском развоју града, има право на личну финансијску аутономију;

4. Становање

Адекватна понуда и избор станова у складу са могућностима сваког појединца и породице, који гарантује пристојне услове живота и правичност;

5. Мобилност

Неограничена мобилност и слобода кретања (путовања); хармонична равнотежа између свих корисника улица – јавни транспорт, приватни аутомобили, пешаци и бициклисти;

6. Здравство

Објекти и инсталације здравства морају бити развијени до нивоа који становницима обезбеђује физичко и психичко здравље;

7. Спорт и доколица

Спорт и доколица са рекреацијом морају бити доступни свим грађанима без обзира на старост, доходак и друге статусне карактеристике, а град мора да развија широку понуду објеката и инсталација за спорт и рекреацију.

8. Култура

Доступност и партиципација на широкој скали културних и креативних активности и тежњи;

9. Мултикултурна интеграција

Мирољубива коегзистенција и развој заједница са различитим културним, етничким и религиозним карактеристикама.

10. Висок квалитет архитектуре и физичке околине

Развијање што квалитетнијих облика и пажљива рестаурација историјског и архитектонског наслеђа.

11. Хармонизација функција

Функције становања, рада, комуницирања и разних социјалних активности треба да буду развијене у што хармоничнијем међусобном односу;

12. Партиципација

Плуралистичке демократске структуре и урбани менаџмент карактеришу се сарадњом између различитих чинилаца. Сарадња мора да буде заснована на помоћи, информацијама и што мањој регулацији.

13. Економски развој

Локалне заједнице треба да буду веома опредељене у погледу стварања директних или индиректних услова за убрзани економски раст.

14. Одрживи развој

У свим случајевима у којима локални органи настоје да успоставе равнотежу између економског раста и животне средине.

15. Робе и услуге

Локални органи власти дужни су да понуде својим грађанима довољан обим, структуру и квалитет одговарајућих добара и услуга, преко организација (сервиса) којима управља локална заједница, приватни сектора или мешовите организације;

16. Природна богатства и ресурси

Локални органи власти су обавезни да рационално, пажљиво, ефикасно и на правичан начин у корист свих грађана, управљају и газдују имовином и ресурсима на својој територији;

17. Лична очекивања

У граду морају владати такви услови који су погодни за реализацију добробити и индивидуалних, социјалних, културних, моралних и духовних вредности;

18. Међуопштинска сарадња

Грађани имају право да учествују у свим облицима сарадње са општинама и градовима своје земље и других земаља без икаквих посредника и разних других ограничења;

19. Финансијски механизам и финансијска структура

Локални органи власти треба да буду оспособљени за благовремено изналажење финансијских средстава за финансирање потреба и активности које су дефинисане у овој Декларацији;

20. Равноправност

Локални органи власти су дужни да свим грађанима осигурају наведена права, без обзира на пол, старост, порекло, социјални статус, економски и политички положај или на физичке и психичке недостатке.

Б. Европска урбана повеља

4. Поједини одељци

4.8 Тема: Спорт и слободно време

Спорт и рекреација покривају широк спектар физичких активности: игру и физичку рекреацију; сврсисходну партиципацију и побољшање перформанси; и постизање савршености.

Ово задовољава дубока осећања код сваког појединца у заједници. Концентрација људи у урбаним срединама и адекватан притисак урбаног живљења дозвољавају и захтевају обезбеђивање разноврсних спортских догађаја.

Спорт је средство интеракције међу појединцима и заједницама, и зближава људе. Он је од велике помоћи нарочито младима јер им даје осећај усмеравања и спречава друштвено отуђење. Он је одличан начин да се спрече отуђење и наркоманија.

Свако има право да се бави спортом у мери у којој то дозвољавају лично интересовање и способности, и тако се побољшава квалитет живота кроз осећај социјалног и физичког бољитка.

ПРИНЦИПИ

1. Сви становници урбаних средина имају право да учествују у спорту и рекреацији.

У складу са одредбама Повеље спорта за све, локалне власти, било директно или оспособљавањем других, имају одговорност да побољшају приступ спорту и спортским капацитетима за све људе без обзира на њихово социјално порекло, економски статус и приходе, узраст или етничку припадност.

Ово се принципијелно постиже:

- отклањањем физичких, социјалних, економских и физичких ограничења која тренутно спречавају урбане становнике да узму учешће у спорту;
- креирањем посебне позитивне политике, развојем спортова и руковођењем програмима помоћи како би се помогло онима са посебним потребама, циљним групацијама као што су млади, жене, стари, неспособни, етничке мањине и незапослени или они са ниским примањима, да се баве спортом;
- стварањем мреже спортских капацитета широм градске територије или урбаних насеља;
- обезбеђивањем огранака такве мреже у близини домова, уграђивањем малих спортских капацитета у живот заједнице тако да становници могу са њима да се идентификују, охрабривањем свести о својини и тако редуковати вандализам и деликвенцију;
- обезбеђивањем ситуације у којој су јавни спортски капацитети комплементарни са капацитетима добровољних или комерцијалних спортских удружења, кроз политику планирања и имплементацију са корисницима;
- обезбеђивањем ситуације у којој планирани капацитети задовољавају садашње и будуће потребе, да се уклапају у садашња урбана насеља и она која ће тек да се развију и да се при том води рачуна о степену партиципације, саобраћајним везама, и сл.;

- обезбеђивањем капацитета за бављење традиционалним и модерним спортовима;
- планирањем у новим урбаним срединама или обезбеђивањем у постојећим отворених простора, зелених површина са дрвећем, игралишта, водених површина и стаза за бицикле у циљу стимулације рекреативних активности.

Капацитети за спорт и физичку рекреацију могу бити: постојећи природни ресурси, као што су отворене површине, зелене површине засађене дрвећем, реке, канали, језера, баште или додела земљишта за одређене потребе; обезбеђивање вештачких или природних зелених терена, тениских игралишта и атлетских стаза; изградња спортских центара, базена и дворана за клизање.

Спортски капацитети треба да буду безбедни и добро испланирани

Урбани спортски капацитети треба да се ускладе и стопе са околином и изгледом града, дајући својим изгледом допринос и осећај припадања простору.

Њихов изглед и материјал од кога су саграђени треба да буду изабрани тако да буду привлачни свим секторима заједнице, омогућујући им да их користе безбедно и здраво.

Стил грађевине и пројекат треба да задовоље потребе менаџера и корисника. Главни спортски капацитети, као што су фудбалски стадиони, треба да буду пројектовани тако да гледаоцима гарантују безбедност, минимизирају могућност насиља и деликвенције.

У планирању главних спортских догађаја треба планирати коришћење капацитета на локалитету по завршетку догађаја, на пример трансформацију спортских капацитета у стамбене.

2. Сви урбани становници имају право да развијају сопствене способности у смислу спортске специјализације према индивидуалним могућностима.

Многи људи који достигну основни ниво професионалности у спорту осећају потребу за сталним побољшањем да би одржали свој интерес за спорт, сачували понос и достојанство и остварили лично испуњење. У побољшању перформанси и можда постизању савршенства, они дају пример и охрабрују такмичарски дух код посматрача, код младих и оних на које треба да оставе утисак.

Понекад они који су успешни у спорту зарађују адекватно за живот као професионалци и тако дају допринос локалној економији.

Потребе оних који желе да постигну успех у спорту су различите, комплексне и захтевају пуно више од обичних потреба основног бављења спортом.

Ово значи да власти у сарадњи са спортским савезом треба да обезбеде и адекватно опреме неке основне спортске капацитете да могу да се користе за такмичења и тренинг професионалних спортиста.

Ово треба да буде пропраћено структуралним програмима тренинга и такмичења и ангажовањем добрих тренера.

ПРЕПОРУКА БР. (1996) 16: - „О СПОРТУ И ЛОКАЛНИМ ЗАЈЕДНИЦАМА“

Конгрес локалних и регионални власти на предлог Дома локалних власти,

1. Примајући извештај са Европске конференције о спорту и локалним властима у Godollu, Мађарска од 1 до 3 фебруара 1996, којим је председавао господин Meintz, који је и дао извештај у име радне групе за спорт;

2. Сматрајући да спорт, будући да је школа демократских идеја друштвене партиципације и интеграције, игра важну улогу у промовисању међународног разумевања;

3. Сматрајући да је спорт веома повезан на локалном, регионалном и савезном нивоу са другим сферама политичког одлучивања и планирања, као што су: образовање, здравство, социјална заштита, градско и национално планирање, конзервација, уметност и одмор;

4. Сматрајући да успешна спортска политика може само бити донета и спроведена кроз сарадњу свих приватних и јавних агенција (служби) које су директно или индиректно везане за спорт, добровољно или обавезно;

5. Сматрајући да је спорт интегрални део друштва који има значајне позитивне економске ефекте и да спорт садржи економски стимуланс којим доприноси локалном, регионалном и националном економском развоју;

6. Препоручује владама држава чланица да:

1) признају витални значај локалних власти у промоцији спорта
2) унапређују сталну и ефективну и активну сарадњу између јавних власти, добровољних и приватних организација на пољу спорта;

3) пружају савете и помоћ локалним властима у погледу изградње и управљања спортским капацитетима;

4) прилагоде њихов финансијски допринос суштинском дијалогу између корисника и локалних јавних финансијера;

5) унапређују партиципацију групација са ниски примањима кроз субвенције;

6) остављају у јавним фондовима средства која ће омогућити коришћење спортских капацитета категоријама немоћних;

7) охрабрују мешовиту финансијску помоћ јавног и приватног сектора спорту;

8) обраде пажњу према специфичним потребама и тешкоћама са којима се суочавају спортске организације нових земаља чланица централне и јужне Европе у обезбеђивању финансирања својих активности;

9) помажу физичке активности у медицинске сврхе да би се обезбедило, сачувало и побољшало здравље људи кроз програм Спорт за све, а као превенција од могућих опасности;

7. Препоруке Комитета Министара Савета Европе

а. пренети CDDS закључну декларацију са Godollo конференције, тражећи од њих да узму у обзир ставове и изнете предлоге;

б. дати инструкције CDDS да настави са продубљивањем дијалога са CLARAE по питању ствари од заједничког интереса, и позвати их да узму учешће у активностима, нарочито на специјализованим конференцијама.

РЕЗОЛУЦИЈА БР. 27 (1996) 1 - „СПОРТ И ЛОКАЛНЕ ВЛАСТИ“

Конгрес локалних и регионалних власти Европе на предлог Дома локалних власти,

1. Примајући извештај са Европске конференције о спорту и локалним властима у Godollu, Мађарска од 1 до 3 фебруара 1996 којим је председавао господин Meintz, који је дао и извештај у име радне групе за спорт;

2. Сматрајући да локалне и регионалне власти имају веома важну улогу у побољшању животног стандарда, економског прогреса и културног развоја;

3. Сматрајући да спорт чини интегрални део локалних културних активности, да је стога од виталног значаја да локалне власти имају активан, свестран став и приступ о томе од које је важности интеграција спорта у локалну политику уопште;

4. Сматрајући да спорт и физичка активност не смеју да буду ексклузивно право заштићених категорија људи већ доступни општој јавности у склопу концепта „Спорт за све“;

5. Позива локалне и регионалне власти да учине следеће:

1) да пружи одговарајућу подршку и ресурсе из јавних фондова за развој спортова;

2) да сарађују са комерцијалним и добровољним секторима у циљу поспешивања мешовите јавне и приватне помоћи спорту;

3) умање финансијску неправноност у потребама која постоји између врхунског спорта и спорта за све;

4) промовишу здравље и благостање свих групација и појединаца који желе да се баве спортским активностима;

5) охрабре и подрже веће учешће старијих особа у одговарајућим спортским и физичким активностима;

6) пружи могућности свим младим људима да се укључе у спорт и истичу вредност физичке активности, а не техничких и такмичарских елемената спорта;

7) предузму одговарајуће мере за веће бављење жена спортским активностима;

8) поспеше приступ најмање привилегованих група спорту и физичкој активности;

9) креирају такву климу да се хендикепиране особе укључе у спорт, кроз признавање њихових права као и побољшање њихов положаја у друштву;

10) унапређују мере на пољу физичке и здравствене едукације кроз рекламирање спорта и осталих физичких активности и истицање њиховог позитивног деловања на здравље.

6. Позив Сталном одбору Конгреса:

1) да редовно преиспитује улоге и одговорности локалних и регионалних власти када је у питању спорт и поновно оснивање радне групе за спорт.

2) да подржава конкретне акције са циљем обезбеђивања спорта за све.

3) да поспеши европску сарадњу на овом пољу између локалних и регионалних власти.

4) да продуби дијалог са осталим телима савета Европе која су одговорна за спорт.

ЗАВРШНА ДЕКЛАРАЦИЈА ЕВРОПСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ О СПОРТУ И ЛОКАЛНИМ ВЛАСТИМА - „Спорт за све: улога и одговорности локалних власти“

Учесници Европске конференције одржане у Godollo, Мађарска од 1. до 3. фебруара 1996. године

1. Захваљујући се Савету Европе што је преузео иницијативу за организацију ове конференције.

2. Захваљујући се градоначелнику општине Godollo на топлем пријему и гостопримству.

3. Подвлачећи важну улогу локалне и регионалне власти у побољшању животног стандарда, економског прогреса и културног развоја.

4. Истичући да спорт чини интегрални део локалних културних активности и стога је од виталног значаја да власти имају активан, свестран став и приступ о начинима како да интегришу спорт у општу локалну политику.

5. Истичући да спорт игра, будући да је он школа за демократске идеале, социјалну партиципацију и интеграцију, важну улогу у промовисању међународног разумевања.

6. Узимајући у обзир да су спортске активности корисне не само за развој личности већ и за одржавање доброг здравља, побољшање физичких квалитета, већег личног задовољења, боље и сврсисходније коришћење слободног времена, и да утичу и на побољшање квалитета живота.

7. Сматрајући да спортске и физичке активности не смеју да буду искључиво право категорија одређеног узраста и да треба поспешити да оне буду доступне широј јавности у оквиру концепта „спорт за све“.

8. Признајући виталну улогу коју је одиграо Савет Европе у промовисању спорта као веома важног фактора људског развоја, нарочито постављањем међународних стандарда преко инструмената као што су Европска спортска повеља и Кодекс спортске етике.

9. Позивају Конгрес локалних и регионалних власти Европе да редовно преиспитује улоге и одговорности локалних и регионалних власти у погледу спорта, да подржи конкретне акције у обезбеђивању спорта за све, да подржи европску сарадњу међу локалним и регионалним властима и између конгреса и осталих тела Савета Европе.

10. Усвоји и има позитиван став према завршној декларацији Конференције, као што следи:

„СПОРТ ЗА СВЕ“: УЛОГА И ОДГОВОРНОСТИ ЛОКАЛНИХ ВЛАСТИ

11. Спорт треба признати и прихватити као важан фактор у људском развоју и подржати га на одговарајући начин преко јавних фондова. Унапређење физичких и спортских активности треба да буде задатак сваке локалне и регионалне власти.

12. Спорт треба, узевши у обзир чињеницу да је важан аспект друштвеног и културног развоја, укључити на локалном, регионалном и националном

нивоу у сва планирања, као што су образовање, здравство, социјалне службе, градска и национална планирања, уметност и рекреација.

13. Ефикасна спортска политика може да буде одређена и спроведена само кроз сарадњу приватног и јавног сектора који су директно или индиректно укључени у спорт, добровољно или обавезно.

14. Локалне и регионалне власти треба да поспеше трајну и ефикасну сарадњу између јавних и добровољних организација на пољу спорта.

15. С обзиром да је партиципација у спорту различита и да зависи од бројних фактора, као и разноликости приступа капацитетима, јавне власти ће узети у обзир локалне, регионалне и националне захтеве и предузети мере са циљем обезбеђивања искоришћености нових и постојећих капацитета.

16. Власти ће обезбедити довољно спортских терена и капацитета за потребе свих људи по повољним ценама

17. Изградња локалних спортских капацитета треба да се базира на садашњим и будућим потребама за различитим спортским активностима, узимајући у обзир становништво и друштвено економске трендове. Капацитети треба да буду лако доступни корисницима свих узраста, без обзира на њихово здравствено стање, нпр. немоћни или старији.

18. Акције треба спроводити на обезбеђивању капацитета које могу да се користе и за школски и за аматерски спорт, и кад год је могуће комбиновати коришћење капацитета за културне и спортске потребе и не угрожавати интересе спорта.

19. Колико год је могуће прилагодити локалне спортске капацитете потребама посебних група, као што су веома млади, адолесценти, матуранти, усамљени старији људи као и хендикепирани.

20. Локалне власти требају да имају за циљ промовисање здравља и кондиције код свих групација које желе да се баве спортом.

21. Локалне власти треба да подрже све напоре како би се обезбедило учешће старих људи у одговарајућим спортским и физичким активностима.

22. Нарочито треба стимулисати и развијати политику спорта за старије људе и обезбедити шира сазнања о позитивним ефектима редовних вежби. Такође треба развити адекватне и разноврсне програме са циљем побољшања здравља кроз редовне спортске активности, а при том обратити пажњу на социјалне потребе, мотивацију и физички потенцијал различитих старосних узраста.

23. Направити адекватне програме којима ће се омогућити укључење младих људи у спорт и поспешити њихово бављење физичким активностима. Локалне власти заједно са спортским организацијама су одговорне за развој и промоцију спортске политике код младих.

24. Физичко образовање треба да буде део свих наставних програма, са акцентом на физичком и менталном здрављу ученика. Акценат треба да буде стављен на физичку активност а не на технички и такмичарски елемент.

25. Локалне власти треба да обезбеде адекватне мере на националном нивоу како би се поспешило веће бављење жена спортом. Нарочито треба обезбедити да спортски савези признају свој део одговорности за учешће жена у спорту.

26. Они треба да промовишу такву политику која ће обезбедити женама бављење спортом. Позиција жена на промоцији и раду у спортској администрацији треба да буде преиспитана. Организовати програме којима ће се омогућити целој фамилији да се бави спортом.

27. Основни спортски принципи подразумевају већу партиципацију странаца у земљи која је домаћин. Треба пружити прилику имигрантима да се баве спортом, њихово укључење у спортске клубове ће их извући из изолације.

28. Локалне власти треба да зидају спортске капацитете у областима са већом концентрацијом емиграната и оних који су нарочито обесправљени. Они треба да повећају напоре у спровођењу програма који ће поспешити партиципацију емиграната и других социјално маргинализованих групација.

29. Спорт и физичка рекреација имају веома важну улогу у ублажавању лоших животних услова. Локалне власти треба да спроводе значајну политику којом ће се посебан акценат ставити на потребе оних који живе у оскудици.

СПОРТСКО ФИНАНСИРАЊЕ И МЕНАЏМЕНТ

30. Спорт је интегрални део сваког друштва са позитивним економијама. Економски стимуланс који спорт производи даје допринос повећању потрошње, дохотка и запошљавања и поспешује локални, регионални и национални економски развој.

31. Спортски капацитети имају значајне ефекте у смислу креирања нових радних места. Спорт и сектори који се односе на спорт омогућују отварање нових радних места.

32. Раст и повећање извора финансирања спорта су од велике помоћи његовом развоју. Значајне су разлике међу европским земљама у погледу односа финансирања спорта из јавног сектора, потрошачких и приватних извора као и међу улогама централне, регионалне и локалне власти.

33. Спортске активности углавном се финансирају из приватних прихода, добровољних прилога, из средстава локалних и регионалних власти, спонзора. У највећем броју европских земаља локалне власти у највећој мери финансирају спорт а не централна влада.

34. Одговарајућа подршка и ресурси јавних фондова (на регионалном, локалном и националном нивоу) треба да омогући развој спорта. Локалне власти треба да омогуће директно јавно финансирање спорта, како кроз текуће тако и кроз капиталне трошкове.

35. Финансијска равнотежа треба да се успостави између јавне и приватне потрошње у спорту. Мешовито финансирање јавног и приватног сектора треба охрабривати као и улагања самих спортских организација из њихових прихода за финансирање спорта.

36. Спортско финансирање и менаџмент треба да буду засновани на директној и блиској сарадњи оних који се баве спортом и оних који доносе одлуке. Финансијски доприноси државе и предузећа, који су упоредиво мањи, треба да се прилагоде „суштинском“ дијалогу између потрошача (примаоца средстава) и локалних финансијера.

37. Локалне власти, у сарадњи са централним, добровољним и комерцијалним сектором треба да установе политику за рекреативни и професионални спорт, са циљем координације њиховог укључења у коришћење и руковођење капацитетима.

38. Комерцијално спонзорисање и маркетинг у спорту су већ признати и прихваћени као додатна средства за финансирање спорта. Од доброг спонзорисања имају корист и спорт и спонзор, и с тога такав облик финансирања треба да промовишу локалне власти.

39. Добровољни сектор има одлучујућу улогу у спорту и тако даје допринос избалансираном развоју друштва уопште и спорта појединачно. Локална политика треба да подржи добровољне групације (кроз порез) да финансирају спорт и тако значајно подрже развој спорта.

40. Иако се велика пажња даје добровољном раду треба такође подржати стварање нових радних места и даљи развој тренинга (едукација) постојећих и будућих послодаваца у области спорта.

41. Финансирање спорта се различито врши на различитим нивоима спортских сектора. Локалне власти треба да ублаже финансијску неједнакост која постоји између врхунског спорта и спорта за све. Треба помоћи солидарност међу спортовима оних који су мање или више медијски атрактивни.

42. Сви опорезовани треба да дају финансијски допринос за развој спорта. Па ипак, они који се баве спортом треба да дају свој допринос кроз чланарину, а пропорционално са врстама активности којима се баве. Субвенције власти треба да буду дате оним групацијама које имају ниске приходе и тако правилно расподелити одговорности у циљу постизања здравијег стила живота.

43. Локалне власти треба да имају разумевања за специфичне потребе које имају спортске организације нових земаља чланица у централној и источној Европи када је у питању прибављање финансијских средстава за њихове активности.

СПОРТ И ЗДРАВЉЕ

44. Спорт има важну улогу у доприносу за прилагођавање и рехабилитацију физичког и менталног здравља хендикепираних.

45. Промоција и развој спорта и физичке рекреације за све хендикепиране је важно средство побољшања квалитета њихових живота и доприноси њиховој рехабилитацији и интеграцији у друштво. Локалне власти треба да имају за циљ стварање позитивних услова за хендикепиране признајући њихово право на помоћ и побољшање њиховог положаја у друштву.

46. Хендикепираним лицама треба обезбедити лак приступ јавним спортским капацитетима. Нарочито треба одвојити јавна средства како би се спортски капацитети прилагодили потребама хендикепираних, при чему у активности треба укључити архитекте и менаџере.

47. Локалне власти треба да подстакну и тесно сарађују са спортским организацијама да би развиле одговарајуће активности на свим нивоима

спорта хендикепираних лица, а посебно да обезбеде да су рекреативци адекватно збринути.

48. Треба размотрити начине на које се могу хендикепираним лицима пружити прилика за њихово интегрисање у традиционалне спортске клубове и организације. Треба такође омогућити болеснима да буду укључени у политику развоја спортова који их се тичу.

49. Локалне власти треба да развијају политике кроз које ће општој јавности презентовати информације о спорту за хендикепиране. Све треба учинити како би се увеле физичке активности и спорт у образовање, рехабилитацију и превентивни третман хендикепираних лица, као и укључивање хендикепираних у оне активности које су намењене нехендикепираних.

50. Спортске капацитете треба учинити лако доступнима, обучити специјализовано особље које ће бити одговорно за организацију спортова и њихово прилагођавање различитим категоријама хендикепираних.

51. Локалне и регионалне власти треба да подрже праксу, едукацију и истраживања на пољу спортске медицине. Оне такође треба да промовишу мере на пољу физичког, здравственог и безбедоносног образовања, како би се промовисао спорт и физичка активност и њихов користан утицај на здравље.

52. Физичке активности у медицинске сврхе треба промовисати кроз активности „спорт за све“, као превенцију могућих болести.

53. Локалне власти треба да узму активно учешће у образовним кампањама како би се указало на ризике употребе допинга и дугорочне здравствене последице.

54. Локалне власти треба блиско да сарађују са свим одговорним телима здравственог образовања како би се рекламирао спорт као начин и средство стицања, очувања и побољшања физичког и менталног здравља и побољшања квалитета живота уопште.

ЗАКЉУЧЦИ СЕМИНАРА: „СПОРТ И ЛОКАЛНЕ ВЛАСТИ“

Комитет за развој спорта – CDDS, Мадрид, Шпанија, 1979.

Генерални закључци

1. Спорт треба сматрати као јавну службу заједнице.
2. Локална већа треба да дају приоритет промоцији спорта за све и осталих спортских активности.
3. Треба помоћи и поспешивати учешће становника и добровољних организација и стварање координативних структура.
4. Финансирање ове јавне службе ће обично бити одговорност локалне скупштине коју у овоме треба да помогне држава. Корисници треба у принципу да учествују у плаћању трошкова за коришћење спортских капацитета.
5. Спорт је оружје међународног разумевања међу људима и градовима.

Руралне области

Рурална заједница је дефинисана као заједница са мање од 10.000 становника, у подручју где се становници баве претежно пољопривредом. Те области имају потребе и традиције у спорту другачије од градова.

1. У руралним заједницама развој спорта као интегралног дела општег развоја захтева реалне програме засноване на сарадњи свих релевантних страна, укључујући власти и добровољна удружења. Облици ове сарадње и развоја зависе од правног уређења земље и спортске, социјалне и културне традиције заједнице.
2. Уколико желимо да задовољимо спортске потребе руралне заједнице онда оне треба да се позову на финансијску и техничку помоћ јавних институција и добровољних организација. Ова помоћ ће бити ефикасна уколико су правила флексибилна. Један од циљева које треба остварити јесте обезбеђивање адекватних капацитета, нарочито оних погодних за групне спортове и културне активности.
3. Развој спорта је један од главних фактора побољшања квалитета живота становника у руралним областима и може да их охрабри у томе да остану тамо трајно да живе.
4. Развијајући спортске активности, руралне заједнице доприносе ревитализацији културног живота заједнице. Такав развој може да буде од важности за боље разумевање међу људима.

Средњи градови

Користећи уводни извештај Рау 1978. учесници су истакли чињеницу да је свака локална заједница суочена са проблемима који произилазе из три врсте корисника спортских капацитета, а то су школска деца, организовани клубови и они који се баве спортом из хобија.

Доприноси које се односе на капиталне и текуће трошкове за спорт и рекреацију се разликују код држава чланица на државном, регионалном, обласном и локалном нивоу.

Међутим, сви су се сложили да је императив европских влада став да спортско и физичко образовање почиње у школама и да треба да буде доступно свима, стога следи да сви грађани имају право да се баве спортом и рекреацијом и да је то интегрални део њихове културе и фактор изградње сваког појединца.

Да би се обезбедила потпуна искоришћеност капацитета ван школског распореда исти треба да буду отворени за јавност тако да постоји потреба за телом које ће координирати овим потребама и правити распореде за коришћење све три горе поменуте категорије, што већ раде у Француској а зашта је задужена општинска спортска канцеларија.

Кад једном нека власт спозна своје одговорности, потпуна сарадња је потребна да би се избегли некоординисани напори и превелико инвестирање у један пројекат тамо где би било боље усредсредити напоре за нешто друго. Укратко треба постићи заједничко опште разумевање потреба, да би се одлучивало о томе која локација и који капацитети су потребни за задовољење тих потреба.

Уколико градове средње величине треба посебно помоћи услед њихове водеће улоге у односу на мале заједнице у окружењу онда то треба чинити обезбеђивањем функционалних капацитета, а изградњу великих спортских комплекса треба препустити великим градовима. Од кључне важности је и потреба да се архитекте повинују саветима спортских стручњака и корисника, јер је у том погледу улога спортских лидера често игнорисана. Људски ресурси треба да буду почетни постулат сваке спортске политике, на националном нивоу и она треба да се примењује по успостављању договора са локалним властима које морају да задовољавају дневне потребе грађана, нарочито оне за које се не плаћа чланарина удружењима.

Улога локалних заједница у спортском контексту треба да се разматра на неколико нивоа.

1. Истраживање
2. Планирање
3. Организација, што укључује администрацију, промоцију и процену учињеног.

Истраживање на основу овога треба да буде емпиријско и прагматично да би било што ефикасније и обухвата консултације са потенцијалним корисницима.

Проблем је да ли капацитети треба да буду близу корисника или их треба сместити на прилазима граду тако да привуку што различитије кориснике различитих спортова.

Када се узима локални контекст у разматрање онда се препоручује да се искористи свака прилика за трансформацију расположивих капацитета у граду који се не користе непрекидно за одређену намену (затворене пијаце, гараже, итд.) и у центре за спортске потребе (вишеструка употреба). Када се ради о градском планирању онда треба пажњу обратити да се изградњи спортских терена поклони иста пажња као и изградњи других зграда, било да су то мали локални капацитети или велики комплекси и увек водити рачуна о потребама хендикепираних.

Приликом изградње, у или близини градова, спортских и рекреативних објеката које се користе и од стране врхунских спортиста и за потребе широког спектра слободних активности (тако да се избегне раздвајање чланова породице приликом коришћења истих) треба водити рачуна и о обезбеђењу јавних прилаза истим (аутобуси, бициклическе стазе итд.).

Не треба заборављати природне погодности у окружењу за активности на отвореном.

Потребно је да се становништво упозна, позивима за учествовање у планирању пројеката и давањем информација у штампи и на локалном радију, о изградњи капацитета који су отворени за све и при том их обавестити о начину како да до њих стигну и шта им је на располагању.

Пожељно је обезбедити блиску сарадњу између администрације и „анимације“. Анимација која има за циљ групацију која није члан ни једне спортске организације треба да буде поверена аниматорима спорта у глобалу а не онима који заговарају само једну дисциплину и чији ће главни задатак бити да оживе коришћење спортских капацитета и учине их таквима да задовоље потребе корисника.

Локалне заједнице које субвенционишу спортска удружења могу да се ослању на помоћ њиховог техничког особља (стручњака), ради обезбеђивању спортских инструкција високог квалитета.

Спорт за све треба да буде јавна служба и треба да добија исту финансијску помоћ као и остале јавне службе (здравство образовање итд.) а да се при том не занемари чињеница да може да добија и осталу врсту помоћи из фондова која није обухваћена буџетом. У погледу инвестиција и текућих трошкова за одржавање капацитета корисници могу да дају допринос, чак и симболичан, мада увек при том треба водити рачуна да сума не буде нешто што ће отежавати или бити препрека спорту за све, и да посебне одредбе треба правити за привилеговане категорије.

У закључку, спорт као јавна служба треба да буде довољно финансиран од стране власти тако да активно учествује у стварању и менаџменту за обезбеђивање спортских потреба локалне заједнице које имају стимулативну улогу у развоју спортских активности на свим нивоима.

Имајући ово за циљ било би пожељно организовати консултативне и координативне организације на локалном нивоу.

Велики градови

1. Кључни ставови

- а. спорт је појединачна и друштвена потреба, и власти треба да обезбеде све потребне службе које ће бити на располагању заједници. Локалне власти треба да обезбеде свим грађанима подједнаке могућности за учествовањем у спорту и рекреацији.

Поред суштинских вредности спорта, чињеница од колике је важности спорт као превентивни чувар здравља нације довољан је разлог да брига о спорту постане законска обавеза свих влада.

- б. одговорности и улоге локалне власти су:

- 1) обезбедити капацитете за адекватан број и врсту активности,
- 2) побринути се да потребне активности буду организоване и ефикасно буду на располагању јавности,
- 3) обезбедити новац (заједно са осталим властима) за бављење спортом,
- 4) укључити у развој спорта добровољне организације и тесно сарађивати са њима,
- 5) охрабрити активности организованих и неорганизованих учесника у спорту, при чему ови друго поменути треба да буду приоритет локалне власти.

- в. локалним властима треба подршка централне власти. У том циљу: неопходна је децидирана национална посвећеност развоју спорта; централна власт треба да стимулише деловање локалне власти; централна власт треба да додели довољна средства локалној власти за подржавање спорта. Спортска политика захтева дугорочно планирање, а оно мора да буде учињено у сарадњи са другим областима јавног живота тако да се развије једна интегрисана политика.

- г. власти у великим градовима углавном имају следеће заједничке карактеристике и проблеме:

- 1) простор који ће бити дат на коришћење за спорт и рекреацију је често ограничен а цена земљишта веома велика;
- 2) области „градског језгра“ или области предвиђене за деприватизацију (експропријацију) представља нарочите проблеме;
- 3) урбанизација утиче на облике друштвеног живота, укључујући учешће у спорту;
- 4) друштвена комуникација је често лимитирана, а људски ресурси занемарени;
- 5) постоји потреба за прилагођавањем, импровизацијом и претварањем свог расположивог простора, какав год да је, да би се ублажио недостатак спортских капацитета;

- 6) велики градови ће имати широк спектар капацитета, а неки ће желети да у њима буду смештени национални спортски капацитети.

2. Задаци и моћ

а. Капацитети

- 1) цена земљишта у великим градовима као и цена објекта су често такве да су недостижни спортским клубовима. По Европској повељи о спорту за све обезбеђење капацитета за спорт је јавна одговорност у случајевима где клубови то не могу учинити сами;
- 2) градови треба да имају за циљ обезбеђење равномерно распоређених капацитета - од јефтиних до такмичарских; за организован и неорганизован спорт - као и обезбеђење довољног броја капацитета за покривање укупног становништва;
- 3) адаптирање старих објеката за нове потребе и технички развој спортова дају простор за флексибилнији приступ обезбеђивања адекватних спортских објеката;
- 4) постојећи капацитети треба да буду коришћени максимално. На пример: двојно коришћење школских капацитета као и других јавних објеката у оквиру града (река, паркова, канала, шума), нарочито за неорганизовани спорт, као и оних у градском окружењу (шуме, зелени појасеви, итд...), уколико је могуће у сарадњи са властима у окружењу;
- 5) градови треба да размотре начин на који могу да користе или стекну овлашћење издавања прописа у циљу стицања и обезбеђивања адекватног броја капацитета, као што је обавезна набавка, стварање пешачких зона, обезбеђивање прилаза националним ресурсима, итд;
- 6) дугорочни буџети могу да буду основани и да служе као помоћ у смислу водича за постизање потребног степена капацитета, при чему су инвентивност и флексибилност од кључне важности, нарочито као одговор новонасталим захтевима и потребама;
- 7) у случајевима када су комерцијални клубови спремни да пруже своје капацитете на коришћење јавности, нарочито тамо где су капацитети стратешки лоцирани, град треба да размотри давање субвенција за такво коришћење;
- 8) да би град био адекватно обезбеђен капацитетима који су доступни јавности, потребно је планирање по зонама и деловима.

б. Менаџмент, промоција и особље

- 1) принцип је да се људским ресурсима да иста важност као и капацитетима и да су потпуно искоришћени;
- 2) неке локалне власти поверавају управљање капацитетима искључиво клубовима, али већина сматра да има обавезу да за управљање именује адекватно квалификовано особље, често у сарадњи са

клубовима. Самопомоћ треба да буде охрабривана, а самоуправљање одржава трошкове ниским;

- 3) одговорност локалних власти укључује одржавање и јавну безбедност (нпр. у базенима);
- 4) управљање треба да охрабри коришћење капацитета од неорганизованих учесника као и клупских чланова и да увек има на уму ефекте који имају детаљи као што је распоред коришћења;
- 5) многим градовима је потребан спортски „аниматор“ - било јавност или клуб - (као што су спретни лидери), за директан рад с људима, било да треба да одговоре захтевима или да стимулишу активности. Обука, квалификације и статус таквих аниматора су променљиве категорије;
- 6) управљање мора да буде координисано и интегрисано са осталим институцијама (нпр. школе), тако да се увек поспешује тимски рад;
- 7) природни ресурси, такође, захтевају пажљиво управљање и контролу.

в. Консултације са јавношћу

- 1) добро управљање делимично зависи од разумевања и познавања потреба локалног становништва као и од способности да се привуку нови поклоници спорта. Растућа важност се придаје повезивању јавности и спортске политике у планирању и имплементацији. Квалитет задовољавања овога зависи од квалитета консултација;
- 2) поред добро установљених начина комуникације (као што су градски спортски савези, градски офис за спорт, локална саветодавна спортска већа, кориснички комитети итд.), нови начини се већ користе: асоцијације станара, школски одбори, савети локалних заједница. Локални политичари такође могу да помогну скрећањем пажње извршним одборима и локалним парламентима;
- 3) у великим градовима је нарочито важна потреба за децентрализовано и локално комуникацијом;
- 4) истраживања и прегледи су веома важно оруђе, а иницијативе треба да буду адекватно праћене. Акције и експериментисања могу да створе услове за задовоље спортских потреба;
- 5) потенцијални корисници треба да буду адекватно информисани о могућностима које су им на располагању;
- 6) неки људи, нарочито у великим градовима (хендикепирани, стари, имигранти, младе мајке), имају посебне потребе које се разликују од потреба других, па је њима потребно обезбедити адекватне програме и активности, за шта треба да се побрину локалне власти у сарадњи са спортским клубовима. Ове активности треба да буду урађене детаљно и континуирано.

ЗАКЉУЧЦИ СЕМИНАРА: „ДОПРИНОС СПОРТА НА ЈАЧАЊУ ДЕМОКРАТСКОГ ДРУШТВА“

Комитет за развој спорта – CDDS, Лисабон, Португал, 24–26. октобар 1997.

ЗАКЉУЧЦИ И ОПАЖАЊА

1. Структура демократског спортског система

Улога Државе

а. учесници су закључили да је добро дефинисан Закон о спорту основа развоја демократског спортског система и спорта за све.

б. пажњу су привукла три важна става:

- ефекти глобализације подразумевају третирање спорта као важног фактора глобалног развоја у новом глобалном окружењу;
- могућу потребу за државном интервенцијом у демократском спортском систему у ситуацијама када:

1) било да мањинска интересна група са политичким утицајем игнорише права већине или када незаштићене мањине немају приступ ни учешће у развоју спортских система.

2) грађанско друштво није укључено у сферу добровољног спорта.

3) када се јавни новац не користи на адекватан начин

4) достојанство и национални престиж се не поштују адекватно.

- закон који признаје да су људи ти који су у центру процеса одлучивања; они морају да буду припремљени за преузимање одговорности, што је део припреме за стварање демократског друштва, нарочито међу младима.

Улога локалних власти

а. Наглашено је да на овом нивоу људи треба да имају утицај на одлучивање у свим сферама, укључујући и спорт. На пример, грађани треба да се постарају да изградња спортских капацитета буде укључена у сва планирања урбаног развоја (што је често у рукама локалних власти) јер је ово важан елемент за одређивање квалитета живота. Такви капацитети који окупљају људе промовишу друштвену кохезију и интеграцију. Пажња је скренута на важност одељка посвећеног спорту Европске урбане повеље Савета Европе;

б. Посебно је важно имати податке који дозвољавају идентификацију свих категорија локалне популације јер тек тада њихове потребе могу бити задовољене а спортски програми осмишљени да задовоље специфичне потребе становништва;

- в. Постоји добар разлог за предлог да се управљање локалним спортским капацитетима пренесе на локално становништво или можда посебно изабраном одбору.

Добровољни сектор

- а. Добровољни спорт, како је наглашено, игра важну улогу у друштвеној интеграцији и кохезији. Локални спортски клуб у селу, граду или предграђу може да игра важну улогу у уједињавању заједнице и укључивању свих, не само оних који се баве посебним спортом;
- б. Указано је на факторе који спречавају формирање добровољних спортских клубова:
- 1) Недостатак снаге: постоји још увек велики број људи, нпр. малих фармера, чији радни дан је веома дуг и који се баве напорним радом;
 - 2) Недостатак времена: понекад људи морају да имају два посла да би зарадили за живот;
 - 3) Недостатак капацитета: некада је тешко основати спортски клуб без неке кључне тачке, као што је нпр. спортски амблем;
 - 4) Недостатак новца: већина спортова захтева опрему, а тимски спортови увек подразумевају трошкове.
- ц. Међутим, добровољни спорт је важан део развоја грађанског друштва што само по себи представља заштиту за демократско друштво. Владе треба стога да буду охрабриване да дају бесповратну помоћ за оснивање добровољних спортских клубова тамо где они не постоје;
- д. Постоје области, као нпр. групе за самопомоћ, где добровољни сектор функционише добро готово у свим земљама. Треба уочити разлоге због чега је то тако и направити упоређење између различитих области;
- е. Две од веома важних потреба у овом сектору су: прво, потреба за информисањем о догађањима у добровољним спортским покретима, нарочито у земљама где они нису никада постојали или су новоосновани, и друго, континуирано истицање чињенице да за оснивање нпр. клуба није потребно пуно људи довољно је двоје за почетак. Новац је секундаран уколико су људи одлучни у идеји да постигну успех.

2. Актери у демократским спортским системима

Четири радионице су се бавиле тешкоћама са којима се људи сусрећу у области спорта.

Спорт и деца и одговорности тренера

Договорено је да:

- а. Деца имају право на спорт, али треба предност дати елементу игре и могућности за релаксацију у спорту;

- б. Деца треба да буду слободна да изаберу спорт којим ће се бавити, степен своје активности и чак начин организације за коју могу да брину сами, када им се за то да прилика; постоји потреба да се деца слушају и да се установи прави дијалог са њима;
- ц. Деца треба да имају кључну улогу у клубовима у којима су. У клубовима у којима деца и младих људи проналазе оно што желе и у којима они имају стварну одговорност и учествују у доношењу одлука, већа је и њихова спремност на дугорочније ангажовање. Мора се узети у обзир и чињеница да пасивност (неукључивање) дају основу за развој тоталитаризма а да поспешивање укључивање даје основу за развој демократског друштва;
- д. Иако деци треба дати слободу избора она имају потребу и за подршком родитеља. Породица и тренер требају да играју важну улогу у демократским процесима, на пример да покажу респект према одлукама младих људи;
- е. Тренери треба да буду образовани према јединственим високим стандардима - став је да млади и ученици често немају тренере квалификоване адекватно као остале групације. Обука не треба само да обухвата подизање свести о одговорностима педагога већ и методе којима они могу да демонстрирају демократију у процесу учења;
- ф. Широм Европе су у току убрзане друштвене и економске промене које ће утицати на структуралне моделе детињства и адолесценције, са којима је друштво радило у прошлости. Земље треба да изврше анализу доминантног друштвеног концепта детињства у њиховој земљи и направе програме који ће се базирати на реалности.

Спорт и жене

Учесници су:

- а. приметили да широм Европе постоји мали број жена лидера у спорту, што има одређене последице;
- б. идентификовали баријере за жене, како у активном спорту тако и у администрацији. Ове баријере обухватају следеће факторе:
 - 1) доминантан утицај идеје о јасно подељеним улогама мушкараца и жена;
 - 2) културолошку преоптерећеност са којом се суочавају жене, а која им оставља мало времена и слободе. Мишљење је да у друштву које је десицирано у ставу да подигне ниво партиципације жена у спорту треба обезбедити капацитете за прихват деце у близини спортских објеката као приоритет.
- ц. размотрили два класична решења која се могу употребити, појединачно или заједно, а то су:
 - 1) еволуцију - што се више жена укључи у спорт и спортску администрацију биће помака боље и позитивнијег деловања;
 - 2) коришћење афирмативних мера, као што је кворум у комитетима.

Када се одлучује која од метода ће се употребити било би корисно заступити став једнакости да би се видело која је имала боље резултате; дг. дошли до закључка да је циљ сваке акције дати женама могућност избора и дозволити амбициозним талентованим женама спортистичким њама исте могућности у којима уживају мушкарци спортисти.

Хендикепирани

Учесници су:

- а. Приметили да широм Европе постоје покрети за укључивање хендикепираних у шири живот заједнице и за њихово излагање из институција. Покрет који заговара једнака права међу људима који су хендикепирани је све актуелнији. Један од важних фактора је и чињеница да је велики број младих људи осакаћен у ратовима у неким европским државама. Примећено је да за ову групу хендикепираних спорт постаје приоритет;
- б. Уочили предности које спорт има за хендикепиране и инсистирају на томе да им треба дати исту независност и овлашћења у сфери спорта коју ужива остали део друштва. Осакаћени како је наглашено морају да изразе своје ставове и жеље и представе их јавности;
- ц. Нагласили да друштво мора да научи да прихвати адекватан положај људи који су хендикепирани и да узме у обзир њихове способности за одређене форме спорта, укључујући да при планирању спортских капацитета узме у обзир њихове потребе;
- д. Испитали потребе за постојањем различитих савеза за две верзије истог спорта. Мишљење је да тамо где постоје два савеза треба размишљати о интеграцији међу њима.

Етничке мањине и мигранти

Примећено је да

- а. Етничке мањине могу да обогате спортску културу сваке земље било када се ради о увођењу новог спорта или обезбеђивању свежег ентузијазма и интересовања за спорт који нема много поклоника;
- б. У прошлости спорт је био област која је омогућавала мигрантима да се брзо интегришу у ново друштво. Често поједини мигранти добијају престиж бављењем спортом и овај успех је често мотивациона снага заједници миграната и младима;
- ц. Уколико постоје иницијални спортски програми онда су и веће шансе за успех истих у областима где мигранти живе и где могу да користе спортске капацитете.

РЕЗОЛУЦИЈА БР. (72) 30 - „О ХИГИЈЕНИ У СПОРТСКИМ ОБЈЕКТИМА“

(Усвојена од стране Комитета министара Савета Европе 19. септембра 1972.)

Комитет Министара,

Полазећи од тога да је циљ Савета Европе постизање већег јединства међу својим члановима, *inter alia*, заједничким деловањем у области јавног здравља;

С обзиром да Светска здравствена организација дефинише здравље као стање потпуне физичке, менталне и социјалне добробити и да делује у правцу постизања највишег степена здравља код свих;

С обзиром да су спортске активности корисне не само за развој личности и постизање доброг здравља, како је оно претходно дефинисано, већ и за побољшање физичких способности и испуњавање личности;

Узимајући у обзир и да се користи од таквих активности успешније остварују уз употребу добро изграђених и лаких за одржавање спортских објеката (затворених и отворених терена и пливалишта), и да спортске активности које се изводе под неповољним условима могу бити штетне и изазвати повреде;

А. Препоручује владама држава чланица да у највећој могућој мери примене принципе који се односе на хигијену спортских објеката дате у Додатку А ове резолуције и да узму у обзир могуће изворе опасности набројане у Додатку Б;

В. Позива владе држава чланица да, након пет година, обавесте Генералног секретара о предузетим мерама у примени ове резолуције.

Додатак А

ХИГИЈЕНА СПОРТСКИХ ОБЈЕКТА

А. Општи захтеви

1. Грађевински планови

Грађевински планови треба да буду сачињени уз консултације са дизајнерима, инжењерима, архитектама, докторима и спортским органима (медицинским и локалним).

Грађевински планови треба да буду засновани на актуелним и будућим потребама за практиковањем различитих спортских активности, укључујући дугорочне оперативне потребе инсталација, узимајући у обзир тренд прираштаја становништва и социјално-економски тренд.

– Локација

Спортске дворане, терени и пливалишта треба да буду лако доступни корисницима свих доба, без обзира на стање њиховог здравља, нпр. хендике-пираним или старијим, и доступни током свих годишњих доба, као и да буду ситуирани у подручјима која подстичу побољшање здравља.

– Грађевински материјал и дизајн

Материјал треба да буде нешкодљив за кориснике, здрав, лак за чишћење, незапаљив и трајан.

Потребно је поштовати минималне захтеве уметничког дизајна, ради веће добробити корисника, гледалаца и особља.

– Опрема и намештај

Опрема не сме бити опасна; треба да је лака за одржавање и да се одржава у добром стању. Намештај треба да буде способан да поднесе интензивно коришћење.

Треба детаљно размотрити могућност уградње посебних инсталација за поједине спортове, попут аларма за случај ватре, опреме за одржавање живота итд. Таква опрема треба да буде лако доступна и максимално ефикасна.

2. Санитарије и загревање

- i. Здравствени органи одговорни за конкретно подручје треба да обезбеде довољну количину дотока воде за пиће и прање. Вода за пиће треба да буде стално и лако доступна у довољној количини, а њена температура треба да буде нижа од температуре околине.
- ii. Потребно је да постоје одговарајући одводни системи, како би био осигуран одговарајући одвод отпадних вода.
- iii. Загревање воде за прање треба да буде организовано ефикасно и безбедно. Загревање зграда и просторија мора бити под сталним надзором.

3. Одржавање, поправке и чистоћа

Здравствени и други надлежни органи треба да обезбеде да се сви грађевински материјали, опрема и инсталације лако дезинфикују, чисте и одржавају у оптималном радном стању.

Не сме се стварати гужва у било ком делу објекта. Складишта и свлачионице треба да су прописно проветрени и да се користе у складу са својом наменом. Било каква промена у режиму њиховог коришћења не сме се одразити на друге делове објекта.

4. Медицински капацитети

Свака спортска дворана, спортски терен и базен треба да имају одговарајуће просторије за хитну медицинску негу.

5. Особље

Одговорности особља морају бити јасно дефинисане. Административно, техничко и помоћно особље мора бити обучено да ефикасно обавља своје дужности. Сво особље укључено у процес тренинга и обуке за спортске ак-

тивности треба да има потребна психофизичка и психолошка знања потребна за рад са људима који се баве спортским активностима.

6. Противпожарна контрола

Сва противпожарна опрема треба да је присутна и да се налази на лако доступним местима.

7. Здравствена контрола

Здравствене власти треба да спроводе одговарајућу здравствену контролу на сва три типа спортских објеката – затвореним објектима, отвореним објектима и базенима.

Б. Посебни захтеви

Уз све претходно набројане опште захтеве, у обзир треба узети следеће принципе, с посебним освртом на сва три типа спортских објеката.

I. ЗАТВОРЕНИ (ПОКРИВЕНИ) СПОРТСКИ ОБЈЕКТИ

Сврха ове врсте спортских објеката је промоција здравља и добробити свих група и појединаца који желе да се баве спортским активностима.

1. Локација, израда, материјал и коришћење

При одабиру места и начина изградње затворених објеката треба узети у обзир потребе посебних група, попут најмлађих узраста, адолесцената, старијих, хендикепираних, оних који су изложени опасностима штетних ефеката околине (нпр. индустрије), као и потребе високо утренираних спортиста, при чему место и начин треба да буду прилагођени потребама једне или више група.

При изградњи затворених спортских објеката треба обратити пажњу на дугорочне потребе у погледу коришћења (трошења и хабања) и одржавања објекта, водећи рачуна о будућим потребама различитих група и појединаца.

а) Подлоге (подови)

Израда подова треба да буде изведена у складу са стручним сазнањима. У погледу конструкције и врсте подне подлоге, посебну пажњу треба покловити различитим типовима подлога, које треба да одговарају потребама група различите старости и различитим типовима спортских активности које оне практикују. Под не сме бити сувише хладан или тврд, превлажан или упијајући. Потребно је да се лако чисти, поправља и да се може користити без обуће.

Треба избегавати поједине врсте синтетичких материјала, поготово оне који не обезбеђују довољну заштиту – посебно деце свих узраста, против трења, одбијања, клизања (удараца и повреда). Потребно је такође истицати неопходност и контролисати коришћење одговарајуће обуће.

б) Селективно коришћење објеката

Потребно је омогућити да више-типске хале одговарају потребама посебних група активности, узимајући у обзир све могуће факторе ризика.

2. Безбедност

Безбедносни прописи сваке земље треба да су строго примењени на практиковање свих спортских активности.

3. Прва помоћ, спашавање живота, медицинска нега

- а) Потребно је да постоје кутије за прву помоћ, смештене на стратешким местима у затвореним објектима. Треба их периодично проверавати и допуњавати. Кључеви од њих треба да се налазе код надзорног особља на дужности (укључујући наставнике).

Свака затворена спортска хала треба да има бар једну просторију за прву помоћ, до које се из спортских сала лако долази. Пuteви до просторије за прву помоћ треба да су јасно обележени и проходни. У просторији треба да постоје телефон и списак доктора, специјалних болница и амбуланата које се налазе у околини.

- б) Већим спортским догађајима треба да присуствује доктор. Даље, треба именовати доктора овлашћеног да надгледа и периодично врши инспекцију хигијене и безбедносних мера. Потребно је да увек постоји дежурни доктор који се може позвати телефоном у случају незгоде.
- ц) Потребно је обезбедити собе за медицинске прегледе и друге медицинске потребе.
- д) Потребно је обезбедити собе за одмор спортиста.
- е) Спортски инструктори, како контролори тако и они који присуствују спортским активностима, треба да буду оспособљени за пружање прве помоћи.
- ф) Излази за случај опасности, којих треба да постоје у довољном броју и капацитету, треба да су јасно обележени и проходни.

4. Пресвлачење, чишћење, заштита

- а) Потребно је да постоји довољан број свлачионица.
- б) Правци кретања учесника и гледалаца (од улаза до свлачионице и купатила, па до спортске сале или обрнуто) треба да су јасно означени и међусобно одвојени.

5. Довод ваздуха, грејање, кондиционирање ваздуха и осветљење

Дневну светлост треба користити максимално. Довод ваздуха, грејање, кондиционирање ваздуха и осветљење за различите спортске потребе треба да су инсталирани у складу са спецификацијама које постоје у појединим земљама, као и да одговарају запремини хале с обзиром на број учесника и/или број гледалаца.

Пушење треба да је забрањено.

6. Контрола буке

При планирању и изградњи спортских објеката, као и при одређивању временског распореда појединих спортских догађаја треба узети у обзир специфичне потребе акустике и ефекте различитих спортских активности.

7. Просторије за одмор, рекреацију и освежење

- а) Потребно је да постоји довољно просторија за одмор, рекреацију и освежење, како за посетиоце, тако и за учеснике у спортским активностима, укључујући и групне активности у такмичарским спортским догађајима.
- б) Где год је то потребно, потребно је да постоје одговарајуће просторије за посебне намене, попут физиотерапије, сауне итд.
- ц) За одмор особља потребно је обезбедити засебне просторије.

8. Услови за хендикепиране особе

За хендикепиране особе треба обезбедити рампе за колица, држаче за руке, услове за пресвлачење у приватности, просторије за чишћење и тоалете.

9. Смештај за особље

Треба обезбедити одговарајући смештај за надзорно и помоћно особље.

II. ОТКРИВЕНИ СПОРТСКИ ОБЈЕКТИ

1. Локација, величина и распоред терена

- а) Локацију треба одабрати узимајући у обзир тренутне и будуће потребе за различитим спортским активностима.
- б) Величина терена треба да је у складу са стандардима за одговарајуће спортове, уз постојање за безбедност неопходног простора између спортиста и гледалаца.
- ц) Ради безбедности спортиста и гледалаца потребно је одредити минималан размак између терена.
- д) Треба обезбедити седишта за гледаоце.

2. Припрема терена и материјала

У спортским комплексима опште намене треба обратити пажњу на:

- постављање посебних правила за коришћење спортских терена;
- размештај опреме на начин који смањује узроке несретних случајева;
- обезбеђивање довољно простора за тренирање и загревање спортиста;
- омогућавање правилног и адекватног вежбања деце школског узраста, кроз часове физичког вежбања;
- примену нових метода третмана тла, како би се побољшало одржавање, а спречиле повреде мишића и зглобова;

- коришћење еластичног и врло дебелог материјала на местима за до-
скок, као и њиховим ивицама;
- постојање рецепције за учеснике у спортским активностима, са одго-
варајућим и хигијенским гардеробама и просторијама за одмор (ви-
ди параграф 7 под *I Затворени спортски објекти*)

3. Коришћење и одржавање терена и опреме

- а) Учеснике у спортским активностима треба обавестити о основним
безбедносним мерама које се односе на коришћење терена и опреме.
- б) Одржавање терена и опреме треба обављати периодично, при чему
треба проверавати и утичнице и утикаче, а терен детаљно прегледати.
- ц) Сву опасну и неисправну опрему треба заменити без одлагања.
- д) Едукација о хигијени и безбедности на спортским објектима треба
да буде саставни део програма тренинг-курсева.

4. Прва помоћ, спашавање живота, медицинска нега

Уз све наведено у одредбама горњег параграфа 3, поводом инсталација
у затвореним објектима, потребно је да постоји центар за прву помоћ, пове-
зан са теренима. Центар треба да има излаз за хитне случајеве, брзу прву по-
моћ и хитну евакуацију.

Потребно је да постоји одговарајуће пријемно одељење амбуланте.

Пожељно је да спортисти буду вакцинисани против тетануса.

III. БАЗЕНИ

1. Планирање и распоред

- а) При планирању треба узети у обзир локалне жеље у погледу рекреа-
тивних и такмичарских потреба.
- б) Посматрачи и учесници треба да су одвојени.
- ц) Базени треба да буду подељени на делове за пливање, роњење и по-
четнике.
- д) Велики такмичарски базени треба да имају спортску салу.
- е) Потребни су следећи пратећи услови:
 - просторије за брзо сушење;
 - топле клупе за одмор;
 - тушеви за ноге и тело;
 - простор за смештај одела.
- ф) Посебан нагласак треба да буде дат хигијенским мерама, као што су:
 - температура воде и зграде;
 - вентилација;
 - методи чишћења и дезинфекције

Техничке савете о овим питањима треба тражити од стручних машинских служби.

2. Коришћење

- а) Посебну пажњу треба поклонити чишћењу базена пре коришћења, са нагласком на спречавање ширења кожных, очних, ушних и других инфекција.
- б) Претерано полирање прозора треба спречити због заслепљујућих ефеката који стварају проблеме онима који су одговорни за безбедност купача.

3. Материјал

Под треба да је од неклизајућег материјала чија се површина брзо суши. Треба да буде чист и безбедан.

4. Прва помоћ, спашавање живота, медицинска нега

- а) Адекватно пружање прве помоћи и основно спашавање живота треба да предузима обучено особље. Спасиоци треба да су присутни током сваког момента коришћења базена.
- б) Одговарајућа опрема за спашавање и реанимацију треба да је доступна и у добром стању.
- ц) Бројеви телефона најближег доктора и болнице треба да су на списку окаченом на видном месту у просторији за прву помоћ.
- д) На видним местима треба да се налазе знаци правца ка:
 - просторији за прву помоћ;
 - тоалетима;
 - ресторану.

5. Посебне групе корисника

Треба обезбедити посебне услове за хендикепиране, и то:

- а) улаз за колица на базене, свлачионице, тоалете, просторије за чишћење и просторије са водом за пиће и прање;
- б) опрему и помагала за базене, попут држача за руке итд.

6. Особље

За особље треба обезбедити ормарчиће и просторије за одмор.

Додатак Б

Примери могућих извора опасности у погледу хигијене и безбедности спортиста и гледалаца на спортским објектима

I. ОПАСНОСТИ КОЈЕ ПРОИСТИЧУ ОД НЕДОВОЉНО ПРИПРЕМЉЕНЕ ФАЗЕ ИЗГРАДЊЕ

1. Неодговарајућа размена информација архитеката и других одговорних за планирање и изградњу са савременим дизајном и материјалима.
2. Недовољне или никакве консултације са медицинарима поводом припреме уређаја и мера за хигијену и безбедност.
3. Не консултовање стручних спортиста при планирању спортских елемената.
4. Изостанак адекватног планирања дугорочног одржавања и поправки.

II. ОПАСНОСТИ КОЈЕ ПРОИСТИЧУ ИЗ ГРЕШАКА У СТРУКТУРИ ОБЈЕКТА

1. Грешке у распореду просторија за активности:
 - а. недовољно јасно указивање на локацију просторије за прву помоћ, отежан приступ просторији за прву помоћ, лоша веза просторије за прву помоћ са амбулантом или паркингом;
 - б. недостатак простора за групе свих узраста (а не само за такмичаре);
 - в. непостојање довољно простора око терена, посебно код отворених спортских објеката;
- г. недовољно раздвајање такмичарског простора од простора за гледаоце;
- д. недостатак услова за одмор и рекреацију.
2. Недостатак излаза за хитне случајеве.
3. Ометања и међуутицаји изазвани буком.
4. Сметње због сјаја прозора, недовољног или на други начин неодговарајућег осветљења (степеништа) или заслепљујућих ефеката.

III. НЕПОСТОЈЕЋЕ ИЛИ НЕИСПРАВНЕ ТЕХНИЧКЕ ИНСТАЛАЦИЈЕ И ОПРЕМА

1. Клизави подови.
2. Коришћење подних материјала који не одговарају потребама спортских активности или старосним групама.
3. Висеће жице.
4. Недовољно снабдевање ваздухом, промаја, прегревање или недовољно грејање.
5. Фаталне несреће, због неисправности или недостатка опреме за спасавање живота (или необученог особља).
6. Несигурне или погрешно постављене препреке.
7. Недостатак посебних услова за хендикепиране:
 - а. одговарајућих улаза и врата;
 - б. лифтова и рампи;
 - в. одговарајућих држача за руке;
 - г. посебних услова у тоалетима, свлачионицама и купатилима.

8. Несигурне привремене трибине за гледаоце.
9. Ризик од падања са висине због недовољних ограда.
10. Несреће изазване палим објектима.

IV. ОПАСНОСТИ ИЗАЗВАНЕ НЕДОСТАТКОМ САНИТАРНИХ УСЛОВА

1. Необезбеђивање довољне и одговарајуће санитарне опреме, укључујући тоалете, лавабове и тушеве. Недостатак убруса (за једнократну употребу или електричних сушила са топлим ваздухом) за руке и недостатак тоалетног папира.
2. Непријатни мириси изазвани недовољним одржавањем чистоће. (нпр. због недоступних ћошкова или недовољно проветрених ормарића и просторија са ормарићима).
3. Инфекције изазване коли и другим бактеријама или вирусима због недовољне или ретке промене воде у базенима.

V. ПОСЕБНЕ ОПАСНОСТИ ЗА БАЗЕНЕ (НЕПОМЕНУТЕ НА ДРУГОМ МЕСТУ)

1. Неизвршена подела базена за пливање и роњење.
2. Недостатак одговарајућих метода за пред-чишћење (нпр. ради спречавања инфекција).
3. Недовољно поклањање пажње свакодневной контроли дозвољеног нивоа хлора у води.
4. Недостатак играчака за малу децу која често лутају без циља.
5. Недостатак опреме за спасавање живота смештене на одговарајућа места, одакле се могу непосредно користити у свако доба.

VI. ОПАСНОСТИ КОЈЕ ПРОИСТИЧУ ИЗ НЕДОВОЉНЕ КОНТРОЛЕ И ОДРЖАВАЊА

1. Недостатак помоћног особља (особља за одржавање).
2. Несреће изазване лошим стањем терена.
3. Опекотине изазване киселим материјама за чишћење.
4. Клизање на мокрим или клизавим подовима, због неправилног или неселективног коришћења метода за полирање или чишћење (детерџената).
5. Повреде од паркета (оцепљених делова) или стакла (од старих флаша).
6. Опасност од инфекције због недовољног уклањања нечистоћа или воде.
7. Неадекватно пружање прве помоћи због недостатка знања код наставника, тренера, контролног и помоћног особља.
8. Неадекватно пружање прве помоћи због недовољно опремљене кутије са првом помоћи или просторије за прву помоћ.
9. Коришћење просторија мимо њихове предвиђене намене, нпр. просторија за прву помоћ користи се као остава итд.
10. Непостојање довољне контроле на терену (контроле гледалаца).

VII. ОПАСНОСТИ ИЗАЗВАНЕ НЕОДГОВОРНИМ ИЛИ НЕМАРНИМ ПОНАШАЊЕМ СПОРТИСТА

1. Недовољно познавање или непоштовање правила и безбедносних прописа који важе у одређеном спорту.
2. Општи немар по питању хигијене и запостављање закона физиологије и механике.
3. Несреће изазване игнорисањем или занемаривањем постојећих болести или слабости.
4. Ширење инфекција изазвано непознатим или занемаривањем познатих инфективних путева.
5. Повреде због премора или исцрпљености.
6. Повреде због пренапрегнутости, претренираности и психолошког стреса.
7. Руковање непознатом или опасном опремом.
8. Повећане опасности по личност изазване активацијом постојећих предиспозиција (нпр. реуматизам, алергије).
9. Непознавање или занемаривање минималних захтева хигијене и безбедности од стране тренера.

РЕЗОЛУЦИЈА БР. (70) 7: „О МЕДИЦИНСКИМ АСПЕКТИМА СПОРТА“

(Савет Европе - усвојена од стране заменика министара 7. марта 1970. године)

Комитет министара,

Полазећи од тога да је циљ Савета Европе постизање већег јединства међу својим члановима, *inter alia*, усвајањем заједничких прописа из социјалне области;

Будући да Светска здравствена организација дефинише здравље као стање потпуне физичке, менталне и социјалне добробити и да делује у правцу постизања највишег нивоа здравља код свих;

Сматрајући да су спортске активности благотворне не само за развој личности, већ и за постизање доброг здравља, како је оно претходно дефинисано;

А Упућује следеће препоруке владама држава чланица;

Б Позива Владе држава чланица да Комитет, након пет година, обавесте о предузетим мерама у примени ове резолуције.

1. Часови спорта у школама

1. Физичко образовање треба да буде саставни део сваког школског програма.
 2. Физичко образовање треба предвидети два или три пута седмично, уз најмање 3 школска часа недељно. Где је то могуће, у основним и средњим школама треба предвидети један час физичког образовања дневно.
 3. Након консултација са породичним доктором, у случају потребе, школски доктор треба да обезбеди да физичко образовање сваког ученика буде прилагођено његовом стању. Од значаја је да физички или ментално хендикепирани ученици као и осетљива деца физичко образовање практикују у највећој могућој мери.
 4. Школски доктори треба да што је могуће више сарађују са инструкторима физичког образовања како би ученике под њиховим надзором упознали са евентуалним тешкоћама које су повезане са учешћем у свим спортским активностима које се одвијају у школи.
 5. Када су у питању ваншколски такмичарски спортови, тежиште треба да буде на физичком и менталном здрављу ученика, укључујући развој његовог карактера, а не на његовом учинку или интересу спортског клуба.
- У циљу избегавања могућих негативних последица прекомерног тренирања, пожељно је да директори школа буду упознати са учешћем ученика на ваншколским спортским такмичењима.

II. Учествовање у спортским такмичењима и здравствени прегледи

1. а. Млађи узрасти

Треба избећи сувише интензивно, напорно тренирање код млађих група док се не оконча процес формирања костију, нпр. до осамнаест или двадесет година.

Треба искључити такмичарске спортове који узрокују преоптерећивање респираторних, кардиоваскуларних и неуро-мускуларних система, код девојчица до доба од 11–13 година, а код дечака до доба од 12–14 година.

б. Старије доба

Потребно је ставити тежиште на значај физичке активности, а не на такмичарски спорт. У старијем добу треба избегавати напоран такмичарски спорт, посебно уколико није било велике физичке активности у протеклом животном периоду.

2. Код врло младих спортиста, или оних у позним годинама, оптерећеност програмом тренинга и такмичењима треба прилагођавати њиховом животном добу.
3. Када год је то могуће, за врло младе узрасте препоручљиво је имати посебно обучене инструкторе за школски спорт, као и посебно обучене тренере за такмичарски ваншколски спорт.
4. Курсеви за тренере и инструкторе треба да садрже одговарајуће медицинске информације.
5. Потребно је да сваки дечак или девојчица који се баве такмичарским спортом може имати медицински преглед када год њихови родитељи, доктори или тренери сматрају да је то потребно.
6. Када се ученик бави такмичарским спортом, потребно је да има посебан медицински картон који се води све док се такмичарски спорт практикује.
7. Потребно је обезбедити постојање услова за медицинске прегледе особа које се баве напорним такмичарским спортским активностима.

III. Биолошка и психолошка процена способности за различите спортове

1. Пожељно је да постоји државна подршка установљавању лабораторије и спортско-медицинских установа неопходних за вршење модерних функционалних тестова од значаја за спорт.
2. Такве установе треба да су снабдеване одговарајућом опремом и обученим кадром.
3. Потребно је давати подршку истраживањима која се односе на примену биолошких и психолошких тестова у спортске сврхе.

IV. Обука експерата за спортску медицину и установљавање центара за спортску медицину

1. Подстицање физичких и спортских активности треба да буде задатак сваке Владе. При планирању и извршавању тог задатка потребно је консултовати и медицину.
2. У спортској медицини постоји потреба за посебно обученим лекаrima, а квалификације експерата на том пољу, било да су стално или повремено ангажовани, треба да буду прописане, и њихово обучавање реализовано кроз курсеве који резултирају признатом дипломом.
3. Потребно је размотрити могућност установљавања националног спортског центра за истраживање, обуку и усмеравање, у земљама где такви центри не постоје.

Потребно је подстицати сарадњу између националних центара.

V. Здравствени и хигијенски проблеми који утичу на спортске активности

1. Анти-допинг мере предвиђене Резолуцијом (67) 12 треба да буду не само примењене, већ додатно појачане кроз здравствено образовање.
2. Спортске активности траже животну дисциплину која представља сјајну прилику за здравствено образовање. Такво образовање треба да буде усмерено не само на спортски активне људе, већ такође и на инструкторе, тренере, спортске организаторе и родитеље, и треба да обухвата личну хигијену и њене појавне компоненте.
3. Власти треба да за потребе грађана обезбеде довољно спортских терена и капацитета који ће бити доступни стално и по ниским ценама.

Здравствену контролу у таквим објектима треба да спроводе компетентни органи.

Потребно је подстицати размену доктора и другог особља међу различитим државама, ради стицања нових знања из спортске медицине. Владе и разне међународне организације треба да омогуће оснивање одговарајућих стручних медицинских удружења, попут Medical Followship програма Савета Европе.

ЕВРОПСКА ПОВЕЉА О ЛОКАЛНОЈ САМОУПРАВИ

(Стразбур, 15. октобар 1985)

Члан 1.

Концепт локалне самоуправе

Локална самоуправа означава право и способност локалних власти да, у оквиру законских ограничења, уређују послове и управљају битним делом јавних послова под својом одговорношћу и у интересу локалног становништва.

Ово право ће вршити савети или скупштине, састављене од чланова који су слободно изабрани тајним гласањем на основу непосредног, равноправног и општег права гласа, који могу имати извршне органе који су њима одговорни. Овом одредбом ни на који начин се не отклања могућност скупштине, референдума или било ког другог облика непосредног учешћа тамо где су они статутом дозвољени.

Члан 2.

Обим локалне самоуправе

Основна овлашћења и одговорност локалних органа власти треба да буду предвиђени уставом или статутом. Међутим, ова одредба не спречава давање овлашћења и одговорности локалним властима за специфичне сврхе, у складу са законом.

Локалне власти, у оквиру законских ограничења, имају пуну слободу одлучивања о иницијативама у вези са било којим питањем које није искључено из њихове надлежности или додељено некој другој инстанци.

Јавне послове ће првенствено обављати они органи власти који су најближи грађанима. Уступање послова другом органу власти требало би да се заснива на процени обима и природе задатка и захтева у погледу ефикасности управе и функционисања привреде.

Овлашћења дата локалној власти ће по правилу бити потпуна и ексклузивна. Она не смеју бити нарушавана или ограничена другом, централном или регионалном влашћу, осим у складу са законом.

Тамо где су им овлашћења додељена од стране централне или регионалне власти, локалним органима власти ће, у мери у којој је то могућно, бити дата пуна слобода одлучивања у прилагођавању својих активности локалним условима.

Локални органи власти ће бити консултовани, у мери у којој је то могућно, и у право време и на одговарајући начин приликом планирања и одлучивања о свим питањима која их се директно тичу.

Члан 3.

Финансијска средства локалних органа власти

Локални органи власти имају право, у оквиру националне економске политике, на адекватна сопствена финансијска средства којима могу слободно да располажу у оквиру својих овлашћења.

Финансијска средства локалних органа власти биће одређена у складу са овлашћењима која су предвиђена уставом и законом.

Део, а ако је могуће и сва финансијска средства локалних органа власти, треба да потичу од локалних пореза и такса чију висину они могу да одреде у оквиру ограничења датих статутом.

Финансијски системи на којима почивају извори који припадају локалним властима биће у довољној мери широки и адаптибилни како би им се омогућило да у мери у којој је то практично могуће држе корак са стварним растом трошкова везаних за обављање њихових обавеза.

Заштита финансијски слабијих локалних органа власти захтева институцију финансијског изједначавања процедура или сличне мере које треба да коригују ефекте неједнаке расподеле потенцијалних извора финансирања и финансијског терета коме треба да пружи подршку. Такве процедуре или мере неће умањити слободу одлучивања локалних органа власти коју они имају у оквиру сопствених сфера одговорности.

Локални органи власти биће консултовани на одговарајући начин о томе како да им се додељују прераспоређена средства.

Субвенције локалним органима власти неће бити, колико год је то могуће, намењене финансирању одређених пројеката. Провизија од субвенција неће уклонити основно право локалних органа власти да у оквиру своје надлежности имају слободу политичког одлучивања.

У сврху позајмљивања ради капиталног инвестирања, локални органи власти имаће приступ националном тржишту капитала у оквиру законских могућности.

Члан 7.

Услови вршења овлашћења на локалном нивоу

1. Услови под којим раде представници изабрани на локалном нивоу треба да су такви да обезбеђују слободно обављање њихових функција.

2. Они треба да обухвате одговарајућу финансијску надокнаду трошкова који настану у току обављања посла о коме је реч, као и надокнаду, тамо где је то могуће, за губитак зараде или плате за посао који је обављен и одговарајућу заштиту социјалног осигурања.

3. Све функције и активности за које се сматра да су неспојиве са заузимањем локалног изборног положаја биће одређене статутом или основним правним принципима.

Члан 9.

Финансијска средства локалних органа власти

1. Локални органи власти имају право, у оквиру националне економске политике, на адекватна сопствена финансијска средства којима могу слободно да располажу у оквиру својих овлашћења.

2. Финансијска средства локалних органа власти биће одређена у складу са овлашћењима која су предвиђена уставом и законом.

3. Део, а ако је могуће и сва финансијска средства локалних органа власти, треба да потичу од локалних пореза и такса чију висину они могу да одреде у оквиру ограничења датих статутом.

4. Финансијски системи на којима почивају извори који припадају локалним властима биће у довољној мери широки и адаптивни како би им се омогућило да у мери у којој је то практично могуће држе корак са стварним растом трошкова везаних за обављање њихових обавеза.

5. Заштита финансијски слабијих локалних органа власти захтева институцију финансијског изједначавања процедура или сличне мере које треба да коригују ефекте неједнаке расподеле потенцијалних извора финансирања и финансијског терета коме треба да пружи подршку. Такве процедуре или мере неће умањити слободу одлучивања локалних органа власти коју они имају у оквиру сопствених сфера одговорности.

6. Локални органи власти биће консултовани на одговарајући начин о томе како да им се додељују прераспоређена средства.

7. Субвенције локалним органима власти неће бити, колико год је то могуће, намењене финансирању одређених пројеката. Провизија од субвенција неће уклонити основно право локалних органа власти да у оквиру своје надлежности имају слободу политичког одлучивања.

8. У сврху позајмљивања ради капиталног инвестирања, локални органи власти имаће приступ националном тржишту капитала у оквиру законских могућности.

Овај акт Савета Европе (ЕТС No. 122) усвојен је и отворен за потписивање 15. октобра 1985. године, а ступио је на снагу 1. септембра 1988. године. Повелу је прихватио (ратификација, приступање) највећи део земаља – чланица Савета Европе: Аустрија (1987), Бугарска (1995), Чешка (1999), Данска (1988), Естонија (1994), Финска (1991), Грчка (1989), Холандија (1991), Хрватска (1997), Исланд (1991), Италија (1990), Кипар (1988), Летонија (1996), Лихтенштајн (1988), Литванија (22. јуна 1999), Луксембург (1987), Мађарска (1994), Македонија (1997), Малта (1993), Молдавија (1997), СР Немачка (1988), Норвешка (1989), Пољска (1993), Португал (1990), Румунија (1998), Русија (1998), Словенија (1996), Шпанија (1988), Шведска (1989), Турска (1992), Украјина (1997) и Велика Британија (1998).

Република Србија је ратификовала ову Повелу Законом о потврђивању Европске повеље о локалној самоуправи, „Сл. гласник РС – Међународни уговори“, бр. 70/2007.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ СТАТУСА НЕВЛАДИНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У ЕВРОПИ

Меморандум са објашњењима
САВЕТ ЕВРОПЕ
Страсбур, 13. новембар 2002.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ СТАТУСА НЕВЛАДИНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА У ЕВРОПИ

Учесници мултилатералних састанака, одржаних у Страсбуру од 19. до 20. новембра 2001, од 20. до 22. марта 2002. и 5. јула 2002. године, позивајући се на члан 11 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода, који предвиђа да „свако има право на слободу мирољубивог окупљања и на слободу удруживања са другима“;

Узимајући у обзир Европску конвенцију о признавању правног субјективитета међународних невладиних организација (ЕТС Бр. 124), као и тежњу да се повећа број потписника ове конвенције;

Имајући у виду то да невладине организације дају изузетно важан допринос развоју, реализацији и трајном опстанку демократских друштава, нарочито кроз унапређење јавне свести и кроз учешће грађана у *res publica* (општој ствари), као и то да невладине организације дају једнако важан допринос културном животу и друштвеном благостању тих друштава;

Обзиром на то да невладине организације дају непроцењив допринос у остваривању циљева и спровођењу принципа Повеље Уједињених Нација и Статута Савета Европе;

Имајући у виду то да невладине организације свој допринос остварују кроз мрежу изузетно разноврсних активности, почев од улоге средства за комуникацију између различитих сегмената друштва и државних власти, преко залагања за промене у законима и државној политици, пружања помоћи онима којима је помоћ потребна, побољшање техничких и стручних стандарда, надзор поштовања обавеза предвиђених националним и међународним правом, па до обезбеђивања средстава за лично остварење појединца као и средстава за остваривање, унапређење и заштиту заједничких интереса;

Имајући у виду то да постојање многих невладиних организација представља израз права њихових чланова на слободу окупљања, као и израз привржености њихових земаља домаћина принципима демократског плурализма;

Прихватајући то да пословање невладиних организација собом носи како права тако и обавезе,

Прихватили су следеће Основне принципе статуса невладиних организација у Европи.

Делокруг рада

1. Невладине организације су у суштински волонтерски самоуправни органи, те стога нису под управом државних власти. Терминологија која се користи за описивање невладиних организација у националном праву може варирати, али невладине организације могу бити удружења, добротворне установе, задужбине, фондове, непрофитабилне корпорације, друштва и трасови. Невладине организације не обухватају оне органе који делују као политичке странке.

2. Невладине организације обухватају органе који су основани од стране појединаца (физичких или правних лица) као и група таквих лица. Њихов састав и област њиховог деловања могу бити сведени на националне оквири али могу бити и међународних димензија.

3. Невладине организације су обично организације код којих постоји чланство, мада то није увек случај.

4. Стварање профита није примарни циљ невладиних организација. Профит који остварују кроз своје активности невладине организације не дају својим члановима или оснивачима, већ га користе за остварење својих циљева.

5. Невладине организације могу бити неформални органи или организације које имају правни субјективитет. У складу са националним законом оне могу имати различите статусе како би се испољиле разлике на плану финансијских или других бенефиција које су стекле уз правни субјективитет.

Основни принципи

6. Невладине организације настају као резултат иницијативе појединаца или група људи. Национални законски и финансијски оквири који прате невладине организације би стога требало да им дозволе овакве иницијативе и да им пруже подршку.

7. Све невладине организације уживају право на слободу изражавања.

8. Невладине организације које поседују правни субјективитет би требало да имају једнака својства као и друга правна лица, те да подлежу истим обавезама и казним мерама у складу са управним, грађанским и кривичним законима који се примењују на правна лица.

9. Сваки чин или пропуст државних органа који се тиче или утиче на невладине организације, подлеже административној ревизији и дата је могућност да се на њега може ставити приговор пред независним, непристрасним судом који има потпуну јурисдикцију.

Циљеви

10. Невладина организација може слободно да се бави остваривањем својих циљева, под условом да су ти циљеви, као и средства која се притом користе, законити. Ово, на пример, може да подразумева истраживања, образовање и заступање ставова на јавним дебатама, без обзира на то да ли је заузети став подударан са званичном државном политиком.

11. Невладина организација такође може бити основана са циљем да оствари неке промене у закону.

12. Невладина организација која даје подршку одређеном политичком кандидату или партији на изборима, мора јасно обзнанити своју мотивацију. Свака таква подршка такође мора бити у складу са правном регулативом која се односи на формирање политичких партија. Учешће у политичким активностима може бити од значаја при одлучивању да се невладиној организацији уз правни субјективитет одобре и финансијске или бенефиције друге врсте.

13. Невладина организација која поседује правни субјективитет може да се укључи у било које законите економске, пословне или комерцијалне активности како би тиме подржала своје непрофитабилне активности, за шта јој није потребно посебно овлашћење, али је при том, за овакво учешће, увек неопходно добити дозволе и поштовати прописане услове који се односе на горе поменуте активности.

14. Невладине организације могу остваривати своје циљеве кроз чланство у федерацијама и конфедерацијама невладиних организација.

Уређење

15. Свако лице, било физичко или правно, домаће или стране националности, или група таквих лица, би требало да има слободу и могућност да оснује невладину организацију.

16. Два или више лица би требало да имају слободу и могућност да оснују невладину организацију која се заснива на чланству. У случају да је невладиној организацији потребно да стекне правни субјективитет, може бити потребан већи број чланова, али овај број не би требало поставити на такав ниво да отежава оснивање НО.

17. Свако лице би требало да буде у могућности да оснује невладину организацију коју ће дати као поклон или наследство, из чега би као нормалан резултат требало да се формира задужбина, фонд или труст.

Садржај статута

18. Свака невлладина организација која поседује правни субјективитет би требало да има своје статуте. „Статути“ невладиних организација ће представљати документ о оснивању или документ о припајању, а када су у форми независног документа, имаће улогу статута невладине организације. У овим статутима се обично наводи:

- име невладине организације;
- њени циљеви;
- њене надлежности;
- врховни управни одбор;
- динамика окупљања врховног управног одбора;
- процедура по којој се ови састанци сазивају;
- начин на који овај одбор одобрава финансијске и друге извештаје;
- слобода овог тела да одреди административну структуру организације;
- процедура измене статута и распуштања организације или њеног припајања другој невладиној организацији.

19. У случају невладине организације која се заснива на чланству, врховни управни одбор чине чланови организације. За сваку измену статута би-

ло би потребно тражити сагласност овог одбора и то у складу са процедуром коју предвиђају закон и статuti невладине организације. Код других невладиних организација врховни управни одбор се формира у складу са статутима.

Чланство

20. Чланство у невладиној организацији би, тамо где је то могуће, морало бити на добровољној основи те се стога ниоткога не сме тражити да приступи било којој невладиној организацији, осим када су у питању органи основани према закону и који регулишу неку професију, а који се налазе у државама које такве органе третирају као невладине организације.

21. Државни закони не би требало да неоправдано ограниче правном или физичком лицу могућност ступања у невладину организацију која се заснива на чланству.

22. Чланови невладиних организација би требало да буду заштићени од искључивања која су противна статуту њихових невладиних организација.

23. Лица која припадају некој невладиној организацији не би требало да подлежу било каквом санкционисању због свог чланства. Међутим, чланство у некој невладиној организацији може бити некомпатибилно тј. у нескладу са положајем или радним местом тог лица.

Правни субјективитет

24. Код оних невладиних организација које имају правни субјективитет, он би морао бити јасно одвојен од правног субјективитета њихових чланова или оснивача који сходно томе, у принципу, не би требало бити лично одговорни за било које дугове или обавезе у које је невладина организација ушла или преузела на себе.

25. Правни субјективитет невладине организације би могао бити опозван само услед добровољне одлуке њених чланова - или, када је у питању невладина организација без чланства, услед одлуке њене управе - у случају банкротства, дуготрајне неактивности или лошег деловања. Невладина организација, која је формирана спајањем две или више невладиних организација, требало би да преузме њихова права и обавезе.

Стицање правног субјективитета

26. У случају када невладина организација свој правни субјективитет не стиче аутоматски при свом оснивању, правила према којима се оно накнадно стиче требало би да буду објективно формулисана и да нису предмет дискреције релевантних власти.

27. Државни закони могу да ускрате могућност одређеним лицима да формирају невладину организацију са правним субјективитетом из разлога као што су кривична пресуда или банкротство.

28. Правила за стицање правног субјективитета би требало да буду објављена заједно са водичем кроз процедуру стицања правног субјективитета. Овај процедура би требало да буде лако разумљива, јефтина и брза. Конкретно, од невладине организације би само требало захтевати да поднесе свој статут и да идентификује своје осниваче, директоре, службенике и правне за-

ступнике, као и локацију на којој се налази њено седиште. Када су у питању задужбине, фондови или трустови може се од њих захтевати да докажу поседовање финансијских средстава за спровођење својих циљева.

29. Невладина организација која се заснива на чланству би могла да поднесе захтев за стицање правног субјективитета тек пошто ова одлука буде прихваћена на састанку те невладине организације на који су позвани сви чланови, зашта може бити затражени и доказ.

30. Таксе које се наплаћују код подношења захтева за стицање правног субјективитета не би требало да су толике да отежавају подношење пријаве.

31. Захтев за стицање правног субјективитета може бити одбијен ако се не преда сва тражена и јасно назначена документација, ако назив који невадна организација користи очигледно даје погрешну представу, или се не разликује довољно од већ постојећег назива или имена неког физичког или правног лица у истој земљи, или у случају да је у статуту невладине организације постављен циљ који очигледно није у складу са законом.

32. У току сваког разматрања подобности циљева невладине организације, када она подноси захтев за стицање правног субјективитета, неопходна је добра обавештеност и поштовање појма политичког плурализма, а само разматрање не сме бити вођено предрасудама.

33. Орган који је надлежан за одобравање правног субјективитета не мора бити суд, али такође не би требало ни да буде под контролом неког владиног извршног тела. Неопходно је обезбедити доследност у доношењу одлука, а на сваку одлуку може да се поднесе жалба.

34. Надлежни орган би требало да има довољан број запослених са одговарајућим квалификацијама за вршење својих функција, а исто тако мора бити спреман да пружи одговарајуће савете тј. упутства или асистенцију невадиној организацији која подноси захтев за стицање правног субјективитета.

35. Требало би одредити најдуже време за које се захтев за стицање правног субјективитета мора одобрити или одбити. Подносилац захтева мора бити у потпуности обавештен о свим одлукама, а у случају одбијања захтева мора добити писмено образложење.

36. Одлуке о томе да ли се нека невадна организација квалификовала за добијање финансијске или друге помоћи, требало би доносити независно од одлуке о стицању правног субјективитета, и боље је да их доноси други орган.

37. Без штете по примењивост чланова постављених у Европској конвенцији о признавању правног субјективитета међународних невладиних организација, за оне државе које су ратификовале ову конвенцију, може се тражити од иностраних невладиних организација да добију одобрење за рад у земљи домаћину, али се од њих неће тражити да оснују ново, одвојено тело у ове сврхе. Овим се не искључује захтев за стварање новог и независног тела у случају када невадна организација премести своје седиште из једне државе у другу.

38. Активно деловање невладиних организација на међународном нивоу би требало потпомоћи тако што би се ратификовала Европска конвенција о признавању правног субјективитета мађународним невладиним организацијама.

39. У случају када невладине организације свој правни субјективитет не стичу аутоматски по свом оснивању, пожељно је да јавност има увид у јединствени државни регистар свих невладиних организација са правним субјективитетом.

40. Невладина организација, чији статут предвиђа да она може основати своје огранке или их акредитовати, није у обавези да тражи било каква друга овлашћења у ту сврху.

41. Од невладине организације се не тражи да свој правни субјективитет периодично обнавља.

42. Када невладине организација са правним субјективитетом врши измене у свом статуту, потребна јој је сагласност државних власти једино у случају да тим изменама утиче на назив или циљеве организације. Давање овакве сагласности треба да се обави у складу са истом процедуром која се прати за иницијално стицање правног субјективитета. Међутим, таква промена не би требало да доведе до тога да се од невладине организације захтева да за себе оснива ново тело.

Управа

43. У невладиним организацијама које су засноване на чланству, бирање лица надлежних за управљање невладином организацијом треба да обављају чланови или неки орган који је према статуту овлашћен за овај задатак.

44. Управа невладине организације која се не заснива на чланству требало би да се одреди у складу са њеним статутима.

45. Органи управљања и они надлежни за доношење одлука би требало да делују у складу са статутима своје невладине организације и са законом, али осим тога невладине организације могу независно да одређују на који начин ће постизати своје циљеве. Конкретно, постављање, бирање или смењивање службеника, као и примање или искључивање чланова су проблеми којима треба да се бави сама невладине организација.

46. Органи управљања и они надлежни за доношење одлука, морају уважавају различитост интереса чланова, корисника, бенефицијара, одбора, надзорних власти, запослених и оснивача. Државни органи који невладиним организацијама обезбеђују финансијску и другу помоћ такође налазе законит интерес у раду ових невладиних организација.

47. За промену правила или интерне структуре било које невладине организације није потребно одобрење државних органа. Спољно мешање у рад неке невладине организације је дозвољено једино ако се наслутити или пошто дође до повреде управног, грађанског или кривичног закона, обавеза из осигурања, фискалних или сличних одредби. Овим се не искључује закон који предвиђа специјални надзор задужбина и других институција.

48. У свом односу према запосленима, невладине организације се морају придржавати свих одговарајућих стандарда за питање запошљавања и као и свих обавеза из осигурања.

49. Невладиним организацијама не би требало наметати било каква посебна ограничења при запошљавању страних грађана, или њиховом укључивању у одборе.

Имовина и прикупљање новчаних средстава

50. Невладина организација може тражити и добити финансијску помоћ - донације у готовину или у натури - из стране земље, од мултилатералних агенција или од донатора (појединаца или институција), што подлеже опште примењивим царинским законима и законима о страним валутама.

51. Невладине организације са правним субјективитетом морају имати могућност коришћења банкарских услуга.

52. Невладине организације са правним субјективитетом имају право да судским путем траже надокнаду за штету нанету њиховом власништву.

53. Како би обезбедиле одговарајуће управљање сопственим средствима, невладине организације би требало да следе независне и непристрасне савете при продаји или куповини земљишта, објеката или других већих добара.

54. Имовина коју је нека невладина организација стекла на основу пореског ослобођења не би требало да се користи у сврхе за које се плаћа порез.

55. Невладина организација може одредити наследника њених добара у случају да се организација расформира, али тек пошто су сви њени дугови регулисани и испоштована сва права донатора на повраћај новца. Такав наследник би обично требала да буде нека друга невладина организација са сличним или подударним циљевима, но у случају у коме су циљеви прве невладине организације или активности и средства којима се она користила како би постигла те циљеве, незаконити, држава постаје наследник. У претходно наведеном случају, као и у случају када наследник није одређен, имовина би требало да се пребаци на другу невладину организацију или на правно лице које је најприкладније по својим циљевима, или би држава требало да им је додели.

56. Финансијска средства којима невладина организација располаже могу да се користе за исплату зарада запослених. Сви запослени и добровољци који раде за невладину организацију такође могу добити надокнаду за оправдане трошкове које су имали у току свог рада.

Јавна потпора

57. Неопходно је поставити јасне и објективне стандарде према којима се невладине организације квалификују за примање било каквог облика јавне потпоре, као што су готовина, ослобађање од пореза на приход, ослобађање од других пореза и такси на чланарину, финансијска средства и материјална добра добијена од донатора или државних и међународних агенција, приход од улагања, приход од закупнине, приход од ауторских права, приход из привредних активности и промета имовином. Такође је неопходно поставити јасне и објективне стандарде за стимулативне донације које се остварују кроз смањење пореза на приход или добијање кредита.

58. Приликом давања јавне потпоре битна ставка за разматрање је приroda активности које нека невладина организација спроводи, као и то да ли невладина организација постоји ради добробити својих чланова или ради добробити друштва (или дела друштва). Могуће је да таква потпора буде намењена невладиној организацији која има специјалан статус, у ком случају она

подлеже специјалном захтеву за давање финансијских извештаја и јавно изношење података.

59. Суштинске промене у статуту или активностима неке невладине организације могу довести до измена или укидања јавне потпоре.

Транспарентност и поузданост

60. Невладине организације би требало својим члановима или директорима да подносе годишње обрачуне и извештаје о активностима. Када су некој невладиној организацији одобрене пореске олакшице или дата било каква друга јавна потпора, годишњи обрачуни и извештаји о активностима треба да се дају на увид надлежном надзорном органу.

61. По захтеву донатора, невладина организација је у обавези да даје детаљан извештај о коришћењу донација како би показала да су испуњени сви услови који су постављени уз давање донација.

62. Надзорни органи могу извршити контролу релевантних књига, регистра и активности невладине организације када је то предвиђено законом или уговором. Невладине организације такође могу бити у обавези да јавно изнесу који проценат финансијских средстава се користи за прикупљање додатних новчаних средстава.

63. Приликом сваког извештавања или инспекције постоји обавеза поштовања законом загарантоване дискреције донатора, корисника и запослених, као и право на законом предвиђену заштиту пословних тајни.

64. Ревизију рачуноводствених књига и рачуна неке невладине организације би требало да врши институција или особа која нема никакве везе са менаџментом организације.

65. У случају страних невладиних организација, овакви извештаји и инспекције ће се спроводити само за оне активности које се обављају у земљи домаћину.

Надзор и контрола

66. Невладине организације могу бити тако уређене да штите права других, укључујући своје чланове и друге невладине организације, под претпоставком да је свака њихова активност законита, када за супротно нема доказа.

67. Невладине организације не би требало да признају било какво овлашћење за претрес њихових просторија или заплону документације или другог материјала из тих просторија, ако не постоји стварна основа за предузимање таквих мера и без унапред добијеног судског овлашћења.

68. Када постоје основане сумње да невладина организација са правним субјективитетом није поштовала прописе који су условљени поседовањем правног субјективитета, одговарајућа реакција на то може бити управни, грађански или кривични поступак

69. Опште узев, невладине организације имају право да захтевају обустављање управног спора којим се тражи да прекину спровођење одређених активности. Одбијање оваквог захтева за обустављање подлеже моменталном судском приговору.

70. У највећем броју случајева одговарајуће санкције против невладине организације ће бити у форми захтева да се исправе њене радње, или/и намећање управне, грађанске или кривичне казне самој невладиној организацији и/или директно одговорним лицима. Казне ће бити одређене у складу са важећим законом, придржавајући се принципа пропорционалности.

71. У ванредним ситуацијама и само онда када постоје докази који на то присиљавају, поступци невладине организације могу проузроковати њено распуштање.

Одговорности

72. Службеници, директори и остали запослени у невладиним организацијама са правним субјективитетом, у начелу не би требало да буду одговорни за дугове и обавезе те невладине организације.

73. Службеници, директори и остали запослени у невладиним организацијама са правним субјективитетом могу бити одговорни пред самом невладином организацијом или трећим лицем за своје лоше поступке и за занемаривање својих обавеза.

Односи са државним органима

74. Невладиним организацијама би требало дати подршку за учествовање у државним и квази државним механизмима за дијалог, саветовање и размену, са циљем да се нађу решења за задовољење друштвених потреба.

75. Такво учествовање не би требало да гарантује али ни да онемогући добијање владиних субвенција, уговора или донација за појединачне невладине организације или за групе невладиних организација.

76. Владе држава не би требало да користе консултације како би привољеле невладине организације да прихвате њихове приоритете, нити би невладине организације требало да их сматрају подстицајем на одбацивање или компромитовање својих циљева и принципа.

77. Државна тела могу радити заједно са невладиним организацијама на постизању циљева државне политике, али не би требало да покушавају да присвоје невладине организације или да их натерају да раде под њиховом контролом.

78. Осим тога, у току прављења нацрта за примарне и секундарне законске прописе који су од значаја за статус невладиних организација, њихове финансије или деловања, потребно је вршити консултације са самим невладиним организацијама.

Меморандум са објашњењима основних принципа статуса невладиних организација у Европи

Увод

1. Слобода удруживања, као што је објављено у члану 11 Конвенције о заштити људских права и основних слобода, представља право признато од стране свих земаља чланица Савета Европе.

2. У највећем броју земаља чланица ова слобода се огледа у веома развијеном добровољачком сектору; број удружења регистрованих у овим земљама се процењује на 2 до 3 милиона¹, при чему ова цифра не обухвата незванична, нерегистрована удружења, којих у неким земљама има много. Број невладиних организација расте, а овакав тренд је нераскидиво повезан са идеалом слободе и демократије којим се воде Савет Европе и његове земље чланице.

3. Међутим, слобода удруживања је ефикасна само онда када је подржана законским мерама које омогућавају практиковање ове слободе и цене допринос који невладине организације дају друштву. Иако невладине организације могу добити подршку тако што ће бити изгласани за њих повољни закони, схватање и поштовање доприноса који невладине организације дају може се развити само ако и невладине организације саме одлуче да поступају на одговоран, ефикасан и етички исправан начин.

4. Управо из ових разлога су утврђени Основни принципи статуса невладиних организација у Европи. Циљ овог подухвата није био да се понуди законски модел који би важио за невладине организације, већ да се предложи примена једног броја принципа на основу којих би се формирали релевантни законски прописи као и уредило њихово спровођење у једном демократском друштву заснованом на владавини закона.

5. Европска конвенција о признавању правног субјективитета међународних невладиних организација (ЕТС Бр. 124) се бави постојећим невладиним организацијама које већ поседују правни субјективитет у држави у којој се налази њихово седиште, а које желе да им овај правни субјективитет буде признат и од стране других држава у којима намеравају да спроведу неке од својих активности. Са друге стране, основни принципи имају за циљ да унапреде државне законе који би помогли формирање невладиних организација и који би, између осталог, чинили основу за стицање правног субјективитета у земљи порекла невладине организације, без обзира на то да ли ће се њен рад спроводити на нивоу те државе или изван њених граница. Државни закони би невладиним организацијама требало да пружи флексибилан законски оквир, како би им омогућили испуњавање одредби које се налазе у основним принципима. Сви законски прописи везани за невладине организације би требало да буду створени уз консултације са представницима сектора невладиних организација.²

Историјат

6. Основни принципи статуса невладиних организација у Европи настали су као резултат расправа започетих још 1996. године. Расправе су започете серијом мултилатералних састанака и регионалних конференција одржаних

¹ Према подацима из *Guide de la liberté associative dans le monde* (Међународни водич за слободу удруживања), приредио Michel Doucin, Париз, 2000.

² Од 5. јула 2002. године, државе потписнице Европске конвенције о признавању правног субјективитета међународних невладиних организација (ЕТС Бр. 124) су: Аустрија, Белгија, Француска, Грчка, Португал, Словенија, Швајцарска, „Бивша југословенска Република Македонија“ и Велика Британија.

од 1996. до 1998. године,³ чији је резултат било усвајање „Смерница за унапређење развоја и јачања невладиних организација у Европи“, а које су садржале закључке мултилатералних састанака са темом правног статуса невладиних организација и њихове улоге у плуралистичкој демократији. Управо ове смернице су поставиле темељ за основне принципе.

7. Стручњак, професор Jeremy Mc Bride, је био овлашћен да припреми прелиминарни нацрт Основних принципа статуса невладиних организација у Европи. О тексту овог нацрта је било расправљано на три отворена састанка одржана у Страсбуру од 19 - до 20. новембра 2001. године, од 20. до 22. марта 2002. године и 5. јула 2002. године.

Основни принципи статуса невладиних организација у Европи - Преамбула

8. Преамбула Основних принципа статуса невладиних организација у Европи наглашава важност и вредност коју има допринос невладиних организација демократским друштвима, а који се испољава у разним областима као што су унапређење људских права, заштита човекове животне средине, **спорт**, јавно здравство и одбрана интереса различитих делова друштвене заједнице. У тексту је стављен посебан акценат на улогу невладиних организација у развоју едукације и јавне свести о демократији, док се такође наглашава да ови циљеви, иако су од суштинске важности у друштву које усваја демократске вредности и владавину закона, нису и једини циљеви које невладине организације остварују. Постоји пуно начина на које невладине организације делују у разним областима.

9. У преамбули се подвлачи да многе разноврсне активности којима се невладине организације баве, али и бенефиције коју стичу од тих активности, доприносе остварењу циљева и принципа изложених у Статуту Савета Европе и Повељи Уједињених нација. Када је у питању Савет Европе, невладине организације овај допринос дају на много различитих начина, као на пример кроз образовање, обуку и ширење стандарда Савета Европе, учешће у стручним комитетима, а посебно кроз статус саветника који је стекло негде око 370 невладиних организација.

10. Државе чланице Савета Европе се обавезују да подстичу владавину закона и заштиту основних слобода које представљају темељ изворне демократије, нарочито слобода мисли, изражавања и удруживања.

11. Закони који невладиним организацијама омогућавају стицање правног субјективитета играју виталну улогу у остваривању слободе удруживања

³ Мултилатерални састанци на тему удружења и задужбина, Стразбур, 27.-29. новембар 1996.; Мултилатерални семинар о примени конвенције ЕТС Бр. 124. Стразбур, 9.-10. фебруар 1998.; Састанак о правном статусу невладиних организација и њиховој улози у плуралистичкој демократији, Стразбур, 23.-25. март 1998.; Регионална конференција о правном статусу невладиних организација, Киев, 9.-10. септембар 1998. са учешћем Украјине, Молдавије и Руске Федерације; Регионална конференција за земље Кавказа о правном статусу невладиних организација, Стразбур, 10.-11. децембар 1998.

која је загарантована Европском конвенцијом о људским правима и заштићена међународним и уставним правом. Осим тога, слобода изражавања која је такође загарантована Европском конвенцијом о људским правима и заштићена међународним и уставним правом, добија на значају једино онда када је спроведена путем закона који омогућавају оснивање удружења. Због тога се у преамбули наводи да је виталност грађанског друштва неке земље добар показатељ тога колико је земља привржена принципима демократског плурализма, а нарочито слободе удруживања.

12. На крају, у преамбули се истиче да невладине организације немају само права већ и одређене обавезе и одговорности.

Циљеви

13. У међународном праву не постоји општа дефиниција невладиних организација, а овај термин обухвата читав низ изузетно разноврсних органа у оквиру држава чланица. Потребно је поменути да се у свакој држави прати друга врста процедуре када је у питању форма невладине организације коју би ова требало да усвоји како би јој се одобрио правни субјективитет или како би уживала разне врсте повластица. Неке врсте невладиних организација, као трстови на пример, постоје само у неким од држава. Области деловања невладиних организација се такође знатно разликују, па тако невладине организације могу бити и мали локални органи са по неколико чланова, као на пример сеоски шаховски клуб, али и међународна удружења која су позната широм света, као на пример одређене организације укључене у одбрану и промовисање људских права.

14. У тексту се дају примери неких од видова невладиних организација, али листа није веома исцрпна. У ову листу нису укључени синдикати и верске заједнице, мада они сигурно имају посебно место међу невладиним организацијама. У неким земљама, ови органи, или бар неки од њих, подлежу законским прописима о удружењима, док су у неким другим земљама регулисани одвојеним законима. С обзиром на то да ова тела нису изричито изузета из домена Конвенције Бр. 124, учесници конвенције су одлучили да не помињу посебно синдикате и верске заједнице у основним принципима.

15. Политичке партије су изричито искључене из сфере основних принципа зато што, према највећем броју државних закона, оне подлежу посебним одредбама, независним за оне које се примењују на невладине организације уопште.

16. Професионална организација основана у складу са законом, у коју морају да се учлане припадници те професије ради контроле, такође нису укључена у дефиницију невладиних организација дату у основним принципима. Међутим, као што је наведено у тачки 20, државни закон може ова тела третирати као невладине организације јер неки видови њиховог деловања могу бити суштински исти као и они које спроводе добровољне организације, као на пример, Комитет за људска права при адвокатској комори.

17. Као што је наведено у тачки 4 основних принципа, главно обележје невладиних организација представља чињеница да остваривање профита није њихов основни циљ. Све невладине организације имају заједничко то да су самоу-

правне и добровољачке, као и чињеницу да профит остварен кроз своје активности не деле својим члановима, већ га користе за остваривање својих циљева.

18. Осим ових заједничких црта невладине организације имају и много различитости, а најчешћа подела је на удружења и задужбине. Као што је наведено у експланаторном извештају са Конвенције бр. 124, удружење представља „један број људи који се удружују са неким одређеним циљем“. Према истом извору, задужбина је „идентификована имовина која је намењена одређеној сврси“.

19. Друга важна разлика се помиње у тачки 5, а то је разлика између неформалиних невладиних организација, тј. оних које не желе да стекну правни субјективитет, и невладиних организација са правним субјективитетом. Исто као и у многим државним законима, овај текст садржи један број одредби које се искључиво односе на невладине организације са правним субјективитетом. Међутим, у тексту се признаје и начело према ком се невладине организације могу одлучити да своје активности спроводе и без поседовања правног субјективитета, те је битно да државни закони признају то исто. Осим тога, у неким земљама се не прави разлика између невладиних организација са правним легитимитетом и оних без њега пошто невладине организације аутоматски стичу правни субјективитет по свом оснивању. Сходно томе, нису сви аспекти основних принципа примењиви на њих.

Основни принципи

20. Основни принципи постављају четири кључна начела, која су затим развијена у следећим одељцима:

21. *Добровољно оснивање*: право сваког физичког или правног лица да оснује невладину организацију са законитим, непрофитабилним циљевима, требало би да буде полазна точка сваког закона о невладиним организацијама. Оснивање би требало да буде акт слободне воље. Важно је да државни закони и пореске одредбе које се односе на невладине организације омогуће и подрже такву иницијативу.

22. *Право на слободу изражавања*: овај принцип произилази из члана 10 Европске конвенције о људским правима, који предвиђа да „свако има право на слободу изражавања“, а примењује се на невладине организације, по истој основи као и на друга физичка или правна лица.

23. *Невладине организације са правним субјективитетом морају имати једнака општа права и обавезе као и други правни ентитети*: сврха овог принципа је да још једном потврди да невладине организације морају подлежати редовним домаћим законима, а не посебним прописима, иако им посебни законски прописи могу обезбедити додатна права и могу бити предузете мере којима би се подржале њихове активности.

24. *Судска заштита*: у држави у којој постоји владавина закона, неопходно је да невладине организације буду овлашћене да на исти начин као и други правни ентитети оспоре одлуке које их на било који начин угрожавају, и то пред независним судом који има надлежност да размотри све аспекте законитости тих одлука, да их поништи када је то исправно и да евентуално захтева обештећење. Принцип установљен у претходном пасусу је важећи, па

тако сваки акт или одлука који се тичу невладине организације морају проћи исту управну и судску контролу као и сви други правни ентитети. Значи, неће бити потребне специјалне одредбе у оквиру законских прописа који се односе на невладине организације.

Циљеви

25. Мноштво различитих циљева које невладине организације могу себи поставити је сразмерно многобројним различитостима које саме невладине организације имају међу собом, а циљеви поменути у основним принципима су само неки од примера. Када су у питању циљеви невладиних организација, осим оног да невадина организација мора да буде непрофитабилнег карактера, постоји само један захтев и то онај постављен у тачки 10: постављени циљеви и средства коришћена за њихово постизање морају бити законити. У основним принципима је представљен низ средстава која се могу користити за постизање циљева, али та листа није исцрпна.

26. Посебно се наводе два циља: захтев за измене у закону и учешће у политичким дебатама, и то зато што су ограничења на њихово спровођење била предмет успешних оспоравања у Европском суду за људска права.

27. Спровођење привредних активности је посебан случај, с обзиром на то да управо непрофитабилни карактер невладиних организација ствара суштинску разлику између њих и трговинских предузећа. У том смислу, у тексту је постављен принцип да невадина организација има слободу да обавља било какве привредне, пословне или комерцијалне активности, под условом да се комплетан стечени профит користи за остварење циљева који су од заједничког или друштвеног интереса, због којих је невадина организација и формирана. Државни закони којима подлежу невладине организације би стога требало да поставе следећи услов: ниједан део зараде или нето прихода невладине организације не сме као такав бити прослеђен било ком лицу. Овакви законски прописи могу такође да предвиде одређене модалитете за бављење привредним или трговинским активностима, као на пример оснивање помоћне фирме. У складу са овим општим ограничењем, невадиним организацијама не треба постављати никакве друге захтеве осим општих одредби којима се регулишу горе наведене привредне активности.

28. Основни принципи такође успостављају начело да су у остваривању својих циљева невладине организације слободне да приступе или не приступе федерацијама и конфедерацијама невладиних организација. Ове федерације и конфедерације невладиних организација имају важну улогу, с обзиром да су оне те које негују комплементарност међу невадиним организацијама и које им омогућавају им да придобију шири круг људи, као и да међусобно деле услуге и постављају заједничке стандарде.

Оснивање невладиних организација

29. Тачка 15 основних принципа наводи и развија начело да свако лице, или група људи, треба да буде слободно да оснује невадину организацију, што је већ поменуто у одељку о основним принципима. У неким од држава постоје две врсте ограничења: прво, ограничење на оснивање невладине орга-

низације ако је оснивач страни држављанин, и друго, ограничење на оснивање невладине организације од стране правних лица. Не постоје основи за оваква ограничења.

30. Питање минималног броја људи потребних за оснивање невладине организације је било детаљно расправљано у току припремног рада, с обзиром на то да овај број према разним државним законима варира. У неким државама довољна је једна особа, док у другим закон захтева две, три или пет особа, па чак и више. На крају, учесници су одлучили да направе разлику између неформалних организација и оних које желе да стекну правни субјективитет. У првом случају, два човека би требало да буду довољна за оснивање невладине организације засноване на чланству, док је за стицање правног субјективитета потребно више људи. У овом другом случају, број не би требало да буде тако велик да отежава само оснивање невладине организације.

Сл. тачка 17 овог текста се бави задужбинама, фондовима и трастовима, тј. најчешћим формама које невладине организације стичу када су основане путем донација или као наследство.

Садржај статута

32. Када је у питању организација и процес доношења одлука, невладине организације, а нарочито оне са правним субјективитетом, морају водити рачуна о потребама разних страна: чланова, корисника, бенефицијара, врховних управних одбора, њихових запослених, донатора, а у неким околностима и државних и локалних управних власти. Стога, невладине организације морају имати прецизне статуте у којима су изнете одредбе према којима послују, а ти статутути би требало да буду расположиви свим горе наведеним странама на увид како би се обезбедила законска исправност. У тачки 18 овог текста дато је неколико примера. Ово су примери информација које су опште корисне, а које би сваки статут требало да садржи.

33. Када су у складу са опште примењивим управним, грађанским и кривичним законима, услови према којима неваљина организација послује, а који су дати у њеним статутима, у потпуности су ствар саме невладине организације, као представника својих чланова. У складу са тим, одлука да се саставе амандмани на статут је у надлежности врховног управног одбора невладине организације који се састоји од целокупног чланства како би се обезбедило да предложени амандман стекне довољну подршку чланова.

Чланство

34. Чланство је нарочито важно питање с обзиром на то да је повезано са концептом обавеза, одговорности и правне способности. У делу основних принципа који се бави овом темом наводи се основни захтев да чланство у неваљиној организацији генерално мора бити на добровољној основи. Међутим, овај негативни аспект принципа слободе удруживања може бити флексибилнији када су у питању професионалне организације у које према важећим одредбама чланови одређене професије (као што су доктори или адвокати) морају бити учлањени, и то у оним земљама које овакве организације третирају као невладине организације.

35. Осим свог добровољног карактера, чланство је регулисано с два важна принципа: прво, свако мора имати могућност да приступи невладиној организацији, без неоправданих ограничења које би могао да наметне закон; друго, питања која се односе на чланство би требало да буду обрађена статутом невладине организације.

36. Из тога произилази да статуту могу поставити нека ограничења, као на пример за клуб старијих грађана где чланство могу остварити само особе које припадају тој старосној групи. Даље, у неким случајевима, чланство у невладиној организацији може бити у нескладу са радним местом или запослењем неке особе, нарочито када је у питању државна служба. Осим тога, може се јавити потреба да се усвоје нека ограничења како би се заштитиле угрожене особе, али би при сваком ограничењу слободе деце да приступе невладиној организацији, требало имати у виду слободу удруживања која им је загарантована како чланом 11. Европске конвенције о људским правима, тако и чланом 15 Конвенције о правима деце. Дакле, у складу са овим одредбама, требало би да у оквиру државне надлежности буде законом дозвољено да свако лице, било оно физичко или правно, домаће или стране националности, приступи било којој невладиној организацији.

37. На исти начин на који статут неке невладине организације одрађује могућност неког лица да постане њен члан, тај статут треба да регулише и питање искључења чланова и да одреди процедуру коју треба пратити у том случају.

Правни субјективитет

38. Одредбе које се односе на правни субјективитет невладиних организација представљају једно од кључних места у њиховим статутима јер су управо оне те које невладиним организацијама омогућавају постојање по праву које им припада, независно од облика постојања њених чланова или оснивача. Ово им даје могућност да уживају елементарна грађанска права, као што је покретање правног поступка, али и да учествују у конкретним радњама који су од суштинског значаја за њихово пословање, као на пример изнајмљивање просторија или отварање банковног рачуна. Важно је напоменути да тачке 24 и 25 основних принципа треба читати заједно са тачкама 72 и 73 о обавезама и одговорности.

39. Неке од одредби, које се налазе у основним принципима, посебно се односе на невладине организације са правним субјективитетом. Међутим, не сме се сметнути с ума то да ће се неке од невладиних организација одлучити да остварују своје циљеве без стицања правног субјективитета, а државни закони би требало да им пруже ту могућност са претпоставком да правни субјективитет није обавезан за све невладине организације.

Стицање правног субјективитета

40. Невладина организација може стећи правни субјективитет у различитим фазама свог постојања, зависно од тога у којој се држави налази: у неким државама невладине организације аутоматски добијају правни субјективитет од самог свог оснивања, у ком случају ова тачка није примењива. У ве-

ћини држава, стицање правног субјективитета је регулисано одредбама и подлеже одређеној процедури. Текст основних принципа предвиђа да ове одредбе и процедуре буду објективне и да њихова примена ствара могућност за доследно опхођење према невладиним организацијама.

41. Иако се фазе у којима невладине организације стичу правни субјективитет разликују од државе до државе, није исти случај са укидањем правног субјективитета, јер постоји правило по коме правни субјективитет невладине организације престаје да постоји када се организација расформира - добровољно или присилно - у случају банкротства или дуготрајне неактивности што може бити резултат недовољног чланства, или као резултат спровођења неке ванредне казне.

42. Део текста основних принципа који се односи на стицање правног субјективитета поставља одређена основна начела према којима би требало да се спроводи ова процедура (у неким земљама названа процедуром регистравања) у случајевима када се правни субјективитет не стиче аутоматски по оснивању невладине организације. Ова начела су постављена са идејом водилом да процедура мора бити што једноставнија, са што мање захтева и да не сме бити дискрециона.

43. Из тог разлога релевантне одредбе морају бити јасне и лако оствариве од стране невладиних организација, што није увек случај у свим земљама. Један од начина који гарантује лако остваривање ових одредби је да надлежне власти издају упутства за спровођење процедуре. Ово можда није могуће у свим државама из финансијских разлога, али би у сваком случају власти надлежне за регистрацију требало свим невладиним организацијама да обезбеде комплетне информације и подршку која им је потребна.

44. Потпуно је законски исправно да државе захтевају од невладиних организација одређене информације и документацију, као предуслов за стицање правног субјективитета. Како би се обезбедила законска исправност, ове информације би пре свега требало да пруже одговоре на питања трећих лица о идентитету невладине организације, њеној адреси и управној структури. Сваки појединац који има пословну везу са невладином организацијом, рецимо у случају продаје имовине или запошљавања особља, мора бити у могућности да провери да ли је та неваљина организација призната као правно лице. Слично томе, у смислу сопствене заштите, физичка лица морају имати могућност да провере да ли је тело које се представља као неваљина организација и које тражи њихову подршку, управо то за шта се издаје.

45. Одредбе из процедуре регистравања не би требало да омогуће држави да захтева информације за које није овлаштена. Те информације се углавном односе на идентитет донатора или финансијску ситуацију невладине организације. Међутим, постоје ситуације када је потребно обзнанити овакве податке и то када се оснива неко тело типа задужбине. Процедура регистравања исто тако не би требало да даје државама покриће за прављење дискриминације међу невладиним организацијама према томе да ли се њихови циљеви или чланови сматрају „подобним“, све док су ти циљеви и средства употребљена за њихово остварење законити.

46. Држава може тражити новчану накнаду за трошкове обраде пријава за стицање правног субјективитета, али ова сума неби требало да буде толика да одвраћа од намере.

47. У тексту се поставља начело да органи власти који одлучују о захтеву за стицање правног субјективитета не смеју бити ни у каквој вези са органима надлежним за одобравање било којих облика јавне потпоре. Као опште правило, правни субјективитет одобрава управна власт, али у неким земљама ову функцију на себе могу преузети судови.

48. Како би се ограничило поље дискреције органа власти који одлучују о захтеву за стицање правног субјективитета, у основним принципима су јасно наведени основи по којима се једној невладиној организацији овај захтев може одбити. Међутим, списак који је дат у тачки 31 основних принципа није исцрпан. Државе могу у својим законским одредбама поставити додатне основе за одбијање, али би ти основи морали бити базирани на јасним и објективним ставовима. У складу са принципима који регулишу доношење одлука управних власти, такође се предвиђа да је неопходно поставити временски рок за доношење одлуке о захтеву. Одлука мора бити коначна, а правни субјективитет који је додељен не може бити предмет периодичне ревизије. Међутим, ово не спречава државу да преиспита питање правног субјективитета када је направљена битна промена у статуту или активностима невладине организације. Основе по којима је донета одлука морају бити наведене у писменој форми, посебно када се ради о одбијању, чиме се невладиној организацији даје могућност да ту одлуку оспори пред надлежним управним властима и пред судом. Пропуст да се одлука донесе у предвиђеном року треба разумети или као одбијање или као одобравање правног субјективитета.

49. У државама које су ратификовале Конвенцију бр. 124, правни субјективитет и правна способност које је неваљина организација стекла у држави потписници у којој је регистровала своје седиште, требало би по правилу да буду призната и од стране друге државе потписнице, што је предмет усаглашавања са одређеним режимом. У неким другим државама, стране невладине организације могу бити у обавези да добију дозволу за рад у земљи домаћину.

50. Информације које неваљина организација обезбеди приликом подношења захтева за стицање правног субјективитета би требало да се чувају забележене у централизованом националном регистру, који, како је у тексту наведено, мора бити расположив јавности на увид. Међутим, ова одредба о централизацији информација није опште примењива зато што се морају узети у обзир специфичности савезних држава, где се регистрација може спроводити на нивоу савезних ентитета.

51. Одредба постављена у тачки 42 основних принципа би требало да обезбеди могућност измене статута неваљиних организација праћењем једноставне и брзе процедуре. Одобрење би требало да буде потребно само у случају значајних питања, као што су назив или циљеви невладине организације. Процедура обично не захтева да се комплетна неваљина организација поново оснива, чиме јој се омогућава да се развија, одржавајући при том одређени континуитет.

Управа

52. Када су у питању организација и процес доношења одлука, невладине организације морају узети у обзир потребе разних страна, како оних унутар организације тако и оних изван ње, као што је наглашено у тачки 46. С тога је у интересу свих укључених страна да невладине организације имају јасне статуте, зато што се управо овим документом дефинишу структура организације и правила њеног пословања.

53. Статути би требало да буду у складу са важећим законским одредбама, а такође је пожељно да буду у складу са свим обавезама у које су невладине организације ушле према својим донаторима, или према мрежи невладиних организација којој оне саме припадају.

54. Организација и процеси доношења одлука у невладиним организацијама, као и одређивање степена одговорности и надлежности, морају бити у складу са њиховим статутима, али не подлежу контроли било којих власти ван организације, осим када је у питању поштовање закона, као што је раније поменуто.

55. То значи да неваљина организација може независно да одлучи коју ће унутрашњу организацију да усвоји ради постизања својих циљева, као што је то дефинисано у статутима. Све док не дође до кршења закона, спољни правосудни органи не би требало да имају никаква права мешања у спровођење унутрашњих послова. Изузетак се прави код оних одредби којима се регулишу одређени типови невладиних организација које захтевају специјалан надзор. Ипак, све невладине организације морају поштовати све релевантне примењиве законе о запошљавању и социјалној заштити, при чему нема ослобађања од захтева везаних за чланство њихових суб организација или за имиграционе законе. Конкретно, страни држављани који су запослени у неваљиној организацији или се налазе у њеном управном одбору, подлежу законима земље домаћина када је у питању њихов улазак, боравак и *излазак из* те земље.

Имовина и прикупљање новчаних средстава

56. Могућност невладиних организација да траже донације у готовини или у натури представља основни принцип и резултат њихове непрофитабилне природе. Такви доприноси, заједно са приходима оствареним кроз било које привредне активности, представљају виталне изворе финансијских средстава за остваривање циљева невладиних организација. Међутим, ова могућност коју невладине организације имају за прикупљање новчаних средстава није безусловна и може трпети измене у смислу заштите циљне групе.

57. Донатори могу бити физичка или правна лица - фирме или институције - и могу бити домаћи или иностранци. За финансирање из земље и иностранства треба да постоје исти прописи који се конкретно односе на могућу употребу ових финансијских средстава и обавезу извештавања.

58. Одредбе из тачака 51, 52, 53 и 55 су формиране да би се заштитила имовина невладиних организација и да би се обезбедило правилно управљање том имовином.

59. Принцип постављен у тачки 51 не значи да су банке у обавези да пруже своје банкарске услуге свакој неваљиној организацији која их затра-

жи. У складу са принципом о недискриминацији, свака банка има слободу да одабере своје клијенте.

60. Закон би требало да дозволи невладиној организацији да у свом статуту или решењем наменује неку компатибилну организацију која ће примити њену имовину, пошто је регулисала све своје дугове и обавезе, а у случају њеног распуштања. Ово је принцип „добре праксе“ који треба подржати. У неким случајевима одредбе уговора, нарочито оне које се односе на главне донаторе, могу предвидети повраћај финансијских средстава донатору у случају распуштања невладине организације. Наследник такође може бити и држава, нарочито онда када не постоји друго компатибилно тело или онда када се открије да су циљеви или активности невладине организације незаконити. Међутим, ово не би требало да представља неочекивану зараду за државу.

61. У тачки 56 постављење принцип који предвиђа да је сасвим прихватљиво да нека неваљина организација користи своја финансијска средства за исплату зарада својих запослених као и за надокнаду трошкова које су запослени или волонтери имали у току рада у организацији, чак и ако су то финансијска средства добијена из јавне потпоре.

Јавна потпора

62. Невладине организације се понекад налазе у бољој ситуацији него држава да одговоре на одређене потребе друштва, као на пример у области социјалне и здравствене заштите. Имајући то у виду држава се често одлучује да им да подршку у облику директних дотација или пореских олакшица.

63. Квалификовање за добијање јавне потпоре би требало да буде засновано на јасним и објективним критеријумима. Осим тога, јавност би требала да има увид у то које невладине организације су добиле потпору и по којим основима. Даље, власти морају бити у стању да верификују да удружења која траже потпору или пореске олакшице, заиста раде у непрофитабилне сврхе, зато што у неким земљама пореске олакшице привлаче неке ентитете да се пријаве за стицање статуса невладине организације док би за њих било много примереније да су основане као трговинске фирме.

64. Као резултат тога, у већини држава је добијање јавне потпоре могуће једино под условом да је у складу са одређеним критеријумима, а пре свега ако невладине организације остварују циљеве који су од општег интереса. У неким државама ово може да подразумева и признавање специјалног статуса или класификовања као организације од јавног интереса, што невладиним организацијама омогућава добијање донација и уживање пореских олакшица, док у исто време обезбеђује заштиту трећих лица.

65. С обзиром на то да пружање јавне потпоре у великој мери зависи од циљева и активности невладине организације, нормално је да било каква већа измена у тим активностима или циљевима може да доведе до поновног разматрања, измена па чак и укидања јавне потпоре.

Транспарентност и поузданост

66. Када су у питању активности и финансијски положај невладине организације, она је одговорна пред више страна, а пре свега пред својим члановима.

С тога се сматра „добром праксом“ да је она у обавези да својим члановима поднесе годишњи књиговодствени извештај и извештај о активностима. Као друго, невладина организација која је добила јавну потпору или пореске олакшице, може јавности да положи рачуне о коришћењу јавних фмансијских средстава. На крају, донатори у уговору могу захтевати да невладине организације буду обавезне да дају извештај о начину на који је искоришћена свака донација.

67. Међутим, захтеви за давање извештаја морају бити усклађени са другим обавезама које се односе на поштовање приватност и чување тајни. Жеља донатора да остане анониман мора бити посебно испоштована. Ипак, поштовање приватности и чување тајни није безгранично. У специјалним случајевима, општи интерес може да оправда то што надлежне власти имају увид у приватне и поверљиве информације, као на пример када се води борба против илегалног трансфера новца. Било који изузетак у односу на чување пословних тајни или поштовање приватности донатора, бенефицијара и особља, мора се придржавати принципа потребе и пропорционалности.

68. Како би се загарантовала објективност у основним принципима се поставља начело да невладиним организацијама ревизију рачуна треба да ради особа која је потпуно неvezана за управу организације, мада би та особа ипак могла да буде члан те невладине организације. Како што се то обично догађа у мањим трговинским фирмама, тако и мале невладине организације могу бити ослобођене обавезе да им ревизију рачуна врши нека потпуно страна особа.

Надзор и контрола

69. Док се претходно поглавље бавило прегледом рачуна и резултата рада постигнутих ради остварења циљева дефинисаних статутом невладине организације, ово поглавље се бави надзором поштовања важећих грађанских, кривичних и управних закона.

70. Најбољи начин да се обезбеди етички исправно и одговорно поступање невладиних организација, је да се промовише самоконтрола у овом сектору, на државном и међународном нивоу. Одговорне невладине организације су све више свесне чињенице да успех овог сектора у великој мери зависи од јавног мишљења о ефикасности и етичкој подобности самих организација. Осим тога, у неким земљама су кодекси понашања често формиран тако да омогуће групама невладиних организација из одређеног сектора да обезбеде да су потребе сектора као и изазови на које наилази, задовољени и у великој мери схваћени.

71. Без обзира на то, државе имају законски оправдан интерес у регулисању невладиних организација како би загарантовале поштовање права трећих лица, а то може да обухвати и поступке којима би се сачувала репутација и економски интереси других невладиних организација. Интервенција државе такође може бити потребна како би се чланови заштитили од нечије злоупотребе доминантног положаја невладине организације, нарочито од искључивања када дође до повреде правила организације, од наметања одређених непријатних услова, или чак усвајање потпуно неразумних или произвољних правила. Међутим, у највећем броју случајева, адекватни облик заштите би

била могућност за чланове да проблем изнесу пред суд; опште узев, не би требало да постоји потреба да нека јавна организација предузима кораке у име чланова.

72. Код надзора активности невладиних организација, управни одбори би требало да примењују исте правне претпоставке које важе и за појединце, тј. да су њихове активности законите ако за супротно не постоје докази. Овлашћења управног одбора и полиције, нарочито када су у питању претрес и заплена као и казне које могу бити прописане, морају бити у складу са принципима пропорционалности и морају бити предмет судског надзора.

73. У основним принципима се наводи да распуштање невладине организације, као најстрожа казна, треба да се примени једино онда када не постоји апсолутно никакво друго решење. Овакви случајеви би требало да буду изузетно ретки и неопходно је доказати да постоји веома чврста основа за предузимање овакве мере. Иако може деловати да је оваква мера неопходна, како би стекла правоснажност мора бити подвргнута ефикасној судској ревизији.

Одговорност

74. Принципи установљени у овом поглављу су последица правног субјективитета невладине организације. Невладина организација представља независни ентитет у односу на своје чланове и осниваче, те је она сама одговорна за дугове и обавезе у које се ушло у њено име, осим у случају када се неко од запослених или члан управе лоше понаша или занемарује обавезе. У овом другом случају, невладина организација или нека друга оштећена страна би требало да имају могућност да покрену правни поступак против особе одговорне за штету, како би се добила одштета.

Односи са државним органима

75. Компетентан и одговоран допринос који невладине организације дају процесу формирања државне политике, повећавају примењивост правних одредби и озбиљност доношења одлука од стране владе.

76. Иако невладине организације и државне власти понекад имају нејасан став према дијалогу, у обостраном је интересу да се успоставе механизми за дијалог и консултације јер обе стране теже заједничким циљевима: проналажењу решења за друштвене проблеме и задовољењу потреба својих чланова. Учешће невладиних организација је другачије од улоге коју имају политичке партије, и ове не могу да их замене. Консултације могу да се обаве на националном, локалном или окружном нивоу и могу бити изузетно корисне при формирању нацрта законских прописа.

III. ЕВРОПСКА УНИЈА

ПРЕДЛОГ УСТАВА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ И УГОВОР ИЗ ЛИСАБОНА

ПРЕДЛОГ УСТАВА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

(октобар 2004 – није прихваћен због неуспеха референдума у Холандији и Француској)

ЧЛАН III -182

СПОРТ

...
Унија треба да доприноси промоцији европске димензије спорта, при том водећи рачуна о њиховој специфичној природи, структури заснованој на волонтерским активностима и социјалној и образовној функцији.

....
г) развој европске димензије спорта, помоћу промовисања поштења и отворености у спортским такмичењима и сарадњом међу организацијама одговорним за спорт, и заштитом физичког и моралног интегритета спортиста и спортисткиња, посебно младих спортиста и спортисткиња.

УГОВОР ИЗ ЛИСАБОНА О ИЗМЕНИ УГОВОРА О ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ И УГОВОРА О ОСНИВАЊУ ЕВРОПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

(потписан 13. и 14. децембра 2007)

Тачка 124.

У глави 3: «ОБРАЗОВАЊЕ, СТРУЧНО ОСПОСОБЉАВАЊЕ И ОМЛАДИНА» измењени члан 149. Уговора о оснивању Европске заједнице гласи:

Члан 149.

Унија доприноси развоју квалитетног образовања подстицањем сарадње између држава чланица и, ако је потребно, подржавањем и допуњавањем њихове делатности уз пуно поштовање одговорности држава чланица за садржину образовања и организацију образовних система као и њихову културну и језичку разноликост. Унија доприноси промоцији европске димензије **спорта**, при том водећи рачуна о његовим специфичним обележјима, његовој структури заснованој на волонтерским активностима као и његовој социјалној и образовној функцији.

Акција Уније има за циљ:

- Развијање европске димензије у образовању, пре свега кроз учење и ширење језика држава чланица;
- Подстицање покретљивости студената и наставника, између осталог путем академског признавања диплома и времена студија;
- Унапређивање сарадње између образовних установа;
- Ширење размене података и искустава о питањима која су заједничка образовним системима држава чланица;
- Подстицање размене младих и друштвено-васпитних аниматора и веће учешће младих у демократском животу у Европи;
- Развој европске димензије **спорта**, помоћу промовисања поштења и отворености у спортским такмичењима и сарадњом међу организацијама одговорним за спорт, као и заштитом физичког и моралног интегритета спортиста, посебно младих спортиста.

Унија и државе чланице подстичу сарадњу са трећим земљама и надлежним међународним организацијама у области образовања и **спорта**, а посебно са Саветом Европе.

Да би допринео остваривању циљева из овог члана:

- Европски парламент и Савет, одлучујући у складу са процедуром наведеном у члану 251. и после консултовања Комитета за економска и социјална питања и Комитета региона, усваја подстицајне мере, изузимајући било какво усклађивање законских и подзаконских прописа држава чланица;
- Савет усваја препоруке, на предлог Комисије."

ИЗЈАВА ИЗ АМСТЕРДАМА О ЗНАЧАЈУ СПОРТА

Изјава бр. 29 донету од стране 15 шефова држава и влада Европске Уније на Амстердамском самиту 1997. године.

„Конференција подвлачи друштвени значај спорта, посебно улогу коју спорт добија при проналажењу идентификације и сусретима људи. Конференција апелује с тога на тела Европске Уније да у питањима значајним за спорт саслушају мишљење спортских савеза. У вези са тим требало би посебно узети у озбир особености аматерског спорта».

ДЕКЛАРАЦИЈА О СПЕЦИФИЧНИМ КАРАКТЕРИСТИКАМА СПОРТА - СОЦИЈАЛНА ФУНКЦИЈА СПОРТА У ЕВРОПИ; КЉУЧНИ АСПЕКТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОЛИТИКЕ

ДЕКЛЕРАЦИЈА ИЗ НИЦЕ

Европски савет је примио извештај у коме су детаљно обрађене појединости које је изнела Европска комисија у Хелсинкију у децембру 1999. о очувању постојећих спортских структура и одржавању социјалне функције спорта у оквиру Европске уније. Спортске организације и државе чланице имају примарну одговорност да руководе спортским манифестацијама. Иако нема директна овлашћења за ову област деловања Заједница мора у својим активностима, у оквиру одредаба постојећих споразума, да увек узима у обзир чињеницу да спорт има социјалну, образовну и културну функцију и да је неопходно у све спортске активности уградити посебне етичке кодексе и солидарност како би се посебно очувала и неговала социјална функција спорта. Европски савет се нада да ће се очувати посебно кохезија и солидарност у пракси у спортовима на сваком нивоу, поштено такмичење, морални и материјални интерес и физички интегритет оних који су укључени у спорт, а посебно непунoletних лица.

Аматерски спорт и спорт за све

3. Спорт је хумана активност која почива на фундаменталним, социјалним, образовним и културним вредностима. Спорт је фактор интеграције, укључења у социјални живот, толеранцију, прихватање разлика и играња по правилима.

4. Спортске активности треба да буду доступне свим људима и женама, са поштовањем стремљења и способности свих појединаца у свим врстама организованих спортова или индивидуалног и рекреативног бављења спортовима.

5. За особе са физичким и менталним поремећајима, бављење спортом представља посебну могућност за социјализацију и лично изражавање талента, рехабилитацију, социјалну интеграцију и солидарност и као такво треба га максимално стимулисати. У том контексту Европски савет поздравља све напоре Параолимпијских игара које су организоване у Сиднеју.

6. Државе чланице подржавају све волонтерске активности у спорту, признајући економски и социјални допринос волонтера, који пружају потребну помоћ заједници у оквиру својих овлашћења.

Улога спортских федерација

7. Европски савет наглашава подршку у правцу остварења независности свих спортских организација и њихово право да се организују кроз одговарајуће асоцијацијске структуре. Признаје, уз сво уважавање националних зако-

на и правне регулативе сваке државе које треба да почивају на демократском транспарентном моделу рада, да је задатак сваке организације да се организује и промовише спортове, посебно специфична правила сваког спорта која се примењују на националне тимове, на начин на који најбоље представљају своје циљеве.

8. Спортске федерације имају велику улогу у обезбеђивању суштинске солидарности на различитим нивоима бављења спортом, од рекреативног до врхунских спортова који коегзистирају; Обезбеђење приступа свету спорта је неопходно и у том смислу се обезбеђује људска и финансијска промоција једнаког приступа бављења спортом за мушку и женску популацију и младе, заштита здравља и мере за борбу против допинга, насиља, расистичког и ксенофобичног понашања.

9. Социјалне функције обухватају цео низ одговорности за федерације и дају основу за признавање њихових компетенција у организовању такмичења.

10. Узимајући у обзир развој спорта, федерације морају да наставе да играју кључну улогу у пружању одговарајућих гаранција за спортску кохезију и развој демократије.

Очување политике спорта

11. Политика обезбеђења тренинга за младе спортисте је елементарна активност спорта, националних тимова и врхунског бављења спортом и тренинге треба стимулисати. Спортске федерације у тандему са властима оправдано чине напоре на очувању капацитета за тренинге клубова и обезбеђују неопходни квалитет објеката у складу са националном праксом и праксом земаља ЕУ.

Заштита спортиста и спортисткиња

12. Европски савет посебно истиче благодети спорта за младе и посебно стимулише исплату новчаних надокнада за образовање и стручну обуку врхунских спортиста, у циљу њихове стручне интеграције и из разлога да њихова стручна каријера не буде угрожена спортском; очување њихове психофизичке стабилности, веза са породицом, очување њиховог здравља превенцију допинга. Посебно се цени удео асоцијација и организација које одговарају на постављене захтеве за тренинг и тако играју важну социјалну улогу.

13. Европски савет изражава забринутост за комерцијалне трансакције везане за малолетна лица у спорту, посебно оних из трећег света јер се на њих не примењују важећи закони о раду, чиме се угрожава њихово здравље и благостање. Захтева се од спортских организација и држава чланица да испитају и врше мониторинг такве праксе и, где је потребно, предузимају одговарајуће мере.

Економски контекст спорта и солидарност

14. У складу са ставовима Европског савета, ако постоји једнострано власништво или финансијска контрола више од једног клуба који учествују у

истом такмичењу, то може да угрози само такмичење. Спортске федерације треба да уведу посебну регулативу везану за управу клубовима

15. Продаја ТВ преноса је један од највећих извора прихода данас у свету спорта. Европски савет мисли да треба одређене приходе од ове активности задржавати и користити за активности солидарности на свим спортским нивоима

16. Европски савет подржава дијалог у систему трансфера, посебно када је реч о фудбалу и организацијама које представљају врхунске спортисте, стога се посебним захтевима регулише да исти буду спроведени у складу са важећим законима ЕУ

17. Институције заједнице и држава чланица захтевају да се настави са преиспитивањем политика у складу са споразумом, овлашћењима и општим принципима.

ЕВРОПСКИ МОДЕЛ СПОРТА

(Извод из студије припремљене за Прву конференцију ЕУ о спорту, Европска комисија, Directorate General X, 1999)

ПОГЛАВЉЕ ЈЕДАН

1 Европски модел спорта

Од краја Другог светског рата, па до средине осамдесетих година, у Европи су постојала два различита модела спорта - источноевропски и западноевропски, од којих је овај први, био мање или више идеолошки оријентисан; спорт је био део пропаганде. У западним државама Европе, постојао је мешовити модел спорта, што је подразумевало да су акције предузимане, паралелно, од владиних и невладиних организација. Такође је важно подвући и чињеницу да се спорт развијао паралелно са телевизијом, најчешће у срединама где је постојала само једна државна телевизија. Западноевропски спорт је, тако, резултат и приватних и јавних акција. У северним државама државе не регулишу, док у јужним, држава има регулативну улогу у спорту.

1.1. Организација спорта у Европи

У државама чланицама спорт је традиционално организован на систему националних федерација. Само оне највишег ранга (обично је то једна у свакој држави) се даље удружују у европске и међународне федерације. У основи оваква структура представља хијерархијску пирамиду.

1.1.1. Пирамидална структура

1.1.1.1. Клубови

Клубови чине основу пирамиде. Они свима нуде могућност да се на локалном нивоу укључе у спорт, тако промовишући идеју „спорт за све“. Они, такође, поспешују развој младих спортиста и спортисткиња. На овом нивоу укључивање у спорт на основи волонтерског рада, је од посебног значаја и користи за развој европског спорта. Тако, на пример, у Португалу имамо приближно 70 000 тренера, који раде волонтерски, и око 40 000 чланова управа и комитета, који такође нису плаћени за свој рад.⁴

Једна особина европског спорта која је блиско повезана са овим нивоом јесте аматерски спорт. Како је нагласио Марселињо Ореха, члан Европске комисије надлежне за спорт, обраћајући се Седмом европском спортском форуму 1997. године, аматерски спорт одсликава ту исконску, безусловну љубав према бављењу спортом. У овој области спорт има јаку социјалну функцију у

⁴ Коначни нацрт о Спорту у државама чланицама, 1991. године

зближавању људи. У Аустрији, на пример, приближно 39% становништва је у чланству спортских клубова и федерација⁵.

1.1.1.2. Регионалне федерације

Регионалне федерације чине следећи ниво; клубови су обично чланови оваквих организација. Њихова интересовања ограничена су на регион у коме делују и у коме су одговорне за организацију регионалних шампионата или за координацију у спорту на регионалном нивоу. У појединим земљама, Немачкој на пример, постоје регионалне покровитељске организације, које обухватају све клубове из тог региона.

1.1.1.3. Националне федерације

Националне федерације, једна за сваку спортску дисциплину, представљају следећи ниво. По правилу, све регионалне организације су чланице националних организација. Ове федерације регулишу сва општа питања у својој области, а у исто време представљају своју дисциплину у европским и међународним федерацијама. Оне такође организују национална првенства и уједино представљају тела која доносе прописе и правила. Како постоји само једна федерација за сваку дисциплину, оне имају монополистички положај. Тако на пример, у свакој земљи имамо само једну фудбалску федерацију. Само та федерација може да организује званична првенства. У неким државама улога федерација регулисана је законом.

1.1.1.3. Европска федерација

Врх пирамиде чине европске федерације које су организоване на истој линији као и националне организације. Свака европска федерација дозвољава само једној националној федерацији из сваке државе да буде чланица. Помоћу правила, која често прописују санкције, за оне који учествују у шампионатима који нису препознати и ауторизовани од стране међународних федерација, ове организације настоје да очувају свој статус.

⁵ Sports Information Bulletin, „Sport for All“, Clearing House, 1997, 19.

1.1.2. Систем пласмана и испадања, из вишег у нижи ранг такмичења

Пирамидална структура захтева међусобну зависност између нивоа, не само у организационом већ и у такмичарском смислу, зато што су такмичења организована на свим овим нивоима. Због тога се фудбалски клуб који се такмичи на регионалном нивоу може квалификовати у такмичење на националном и регионалном нивоу (нпр, УЕФА куп) и то тако што ће освојити пласман. Пласмани и испадања су стандардне карактеристике националних шампионата. Због сталног уласка нових такмичара сами шампионати су интересантнији од затворених такмичења.

Овакав систем се може уочити и на европском нивоу. На свим нивоима националне федерације су чланице и европских и интернационалних федерација, које организују такмичења на европском и светском нивоу.

Систем „промоција и испадања“ једна је од главних особина европског модела спорта. У Сједињеним Државама развио се модел затворених такмичења и вишеструких спортских федерација. Исти тимови, који се једном нађу у неком такмичењу, настављају да се увек такмиче у тој лиги. У Европи постоје нове тенденције да се покуша комбиновање ова два модела. У складу са последњим предлозима УЕФА, клубови се не би квалификовали само по систему „промоција и испадања“ већ и задовољавањем одређених економских и техничких услова.

1.2. Карактеристике спорта у Европи

1.2.1. Приступ заснованости на властитим коренима

Једна од карактеристика спорта у Европи јесте и заснованост на сопственим коренима. Тако развој спорта произилази из нивоа клубова. Они ор-

ганизују спорт на локалном нивоу. Спорт традиционално није повезан са државом или бизнисом.

Ово илуструје и чињеница да спортом у Европи углавном руководе аматери и волонтери. Они су одговорни за функционисање спорта у Европи. За њих спорт је разонода и начин да допринесу друштву. Тако се европски спорт разликује од спорта у Сједињеним Државама, где је спорт повезан са бизнисом. У Сједињеним Државама спорт је занован на професионалним основама и њиме углавном руководе професионалци.

1.2.2. Посвећеност националном идентитету

Како је и препознато у Амстердамској декларацији, спорт у Европи има велику социјалну важност. У Декларацији је јасно наведено да спорт има велику улогу у зближавању људи и у обликовању индетита.

Спорт представља и јача национални и регионални индетитет давајући људима прилику да припадају групи. Он уједињује играче и навијаче давајући им шансу да се идентификују са својом нацијом. Спорт доприноси социјалној стабилности и он је симбол културе и индетитета.

Иако је спорт у Европи пред изазовима које пред њега поставља глобализација, ипак се о њему може говорити као о једном од последњих националних страсти. Посвећеност националном, или пак регионалном, индетиту је тако једна од карактеристика спорта у Европи.

1.2.3. Међународна такмичења

Национални тимови су предстваници својих народа. У Европи постоји традиција да се различите државе такмиче међусобно и да организују међународна такмичења.

У Европи спорт је једна од последњих националних страсти; постоји психолошка потреба за међусобним надметањем. Спорт је начин да се то и уради, али без проливања крви. Међународна такмичења су прилика да европске државе представе своје културе и традиције, на тај начин чувајући, културну различитост која је једна од европских карактеристика.

И у овоме се Европа разликује од Сједињених држава, где нема потребе за међу - државним такмичењима. Тамо, на пример, Калифорнија не мора да се такмичи са Тексасом.

1.2.4. Негативни аспекти

Социјална функција спорта, која се огледа у обликовању националних индетитета, такође може имати и негативне аспекте, пре свега кроз раст ултранационализма, расизма и нетолеранције.

У прошлости, диктаторски режими су често користили популарност спорта у Европи за промоцију својих идеологија. Нацистички режим је тако искористио Олимпијске игре у Белину као средство за промоцију своје идеологије. Победе националних тимова се често користе као средства пропаган-

де. Мусолинијев режим је тако искористио успехе Италије, на Светским првенствима у фудбалу 1934. и 1938. године, као доказ за супериорност фашизма над демократијом. Такође у државама бившег источног блока спорт је био идеолошки оријентисан и употребљаван као средство пропаганде.

Насиље хулигана је проблем са којим се среће европски спорт. Хулиганизам не мора увек бити у вези са политиком, Неки од навијача који су жртве економске и социјалне угрожености и изопштености из друштва, користе спортске догађаје као прилику да искажу своје фрустрације. Овакве негативне последице спорта у Сједињеним Државама су непознате.

1.3. Важност спорта у Европи

Традиционално државе чланице Европске уније биле су организатори значајног процента светских спортских догађаја: на пример, 54% Летњих олимпијских игара одржаних између 1896 - 1996, те 50% Светских фудбалских првенстава, одржаних у периоду од 1930 до 1998. Ова значајна концентрација светских спортских догађаја у европи је последица и историјских чињеница. Европа је била сведок индустријске револуције. Кретања која су након ње ишла ка економском и социјалном прогресу појачала су и развој спорта у Европи.

Традиционално спорт своје корене и има у Европи, тако је и Олимпијски покрет настао као европска иницијатива. Шта више, већина значајних светских спортских организација има своја седишта у Европи. Европа се стога може сматрати домом светског спорта. Последња дешавања показују да је спорт у Европи веома динамичан. Најзначајније промене у спорту у Европи, биће приказане у наредном поглављу.

Постоји, дакле европски модел спорта. Овај модел је пренет на готово све континенте и у све државе света, са изузетком Северне Америке. Спорт у Европи има своју јединствену структуру. Зарад даљег развоја спорта у Европи море се водити рачуна о овим карактеристикама.

2. ПРОМЕНЕ

2.1. Кретања према глобализацији

Пре педесетих година на европском нивоу спорт је био питање националних тимова и представника. Само су тимови и индивидуалци који су представљали своју државу одлазили преко границе да би се такмичили. Један од првих примера за то је и Светско првенство у фудбалу, које датира од прве половине двадесетог века.

Накод Другог светског рата европске државе су се сложиле да је у њиховом најбољем интересу, те да је и неопходно, да спрече евентулане будуће конфликте и да очувају мир, а помоћу заједничког деловања. . Ово је довело до сарадње која је водила ка стварању прве Европске заједнице 1952. године,

и која је стајала иза стварања пан - европске телевизије, помоћу стварања Евровизије и Европске уније емитера.

Заједно са овим првим корацима ка европским интеграцијам на политичком нивоу, јавила се и потреба за европским спортским такмичењима. УЕФА је основана 1954. године и појавила су се европска клубска такмичења. Француски лист Л'Екип је 1955. године дошао на идеју о успостављању Купа шампиона.

Иако Светска фудбалска првенства постоје још од тридесетих година, тек од недвано је спорт заиста постао глобалан. Важан фактор у томе је и телевизијска покривеност најважнијих спортских догађаја као што су Олимпијске игре и Светска фудбалска првенства.

2.2. Велике промене у осамдесетим годинама

Међународни олимпијски комитет је решио да избрише границу између аматерског и професионалног спорта отворивши врата Олимпијских игара свима. Такође је дозвољено да Игре буду и комерцијално спонзорисане. Спонзорство је тако постало један од главних извора финансирања у спорту.

Средином осамдесетих у већини Западно европских земаља срушен је монопол државних телевизија. Као и у Сједињеним Државама, настала је дивља конкуренција у борби за добијање права на преносе великих спортских догађаја. Продаја телевизијских права и спонзорства чине од 65 до 85 процената у финансирању спортских догађаја, па су постали основни извор финансирања професионалног спорта у Европи. Оно на шта би такође требало обратити пажњу јесте брзи и далекосежни технолошки развој телевизије.

Источни блок је нестао и са њим и ограничења за оне који су били укључени у спорт. Ово је довело до повећања броја професионалних спортиста из Источне европе.

Европски суд правде је у случају Босман, утврдио да нема разлога због кога професионални спортисти не би могли да уживају користи од јединственог тржишта, а посебно од слободног кретања радне снаге. Ово је довело до тога да су национална првенства постала отворена за странце и довело до ревитализације неких националних шампионата.⁶

2.3. Скорашње промене у деведесетим.

Са циљем да се боре са стварање Европских супер лига, многи значајни клубови, морали су да размишљају о новим начинима финансирања. Од новембра 1997. године енглески фудбалски клубови (Манчестер јунајтед, Тотенхем, те многи други) изашли су на берзу.

Ово им је омогућило да дођу до финансијских средстава неопходних за одржавање лидерске позиције у европском спорту. Са друге стране, неке ин-

⁶ Последице пресуде у случају Босман, меморандум издат од стране чланова Комисије Ван Мирта, Флина и Орехе, SEC (96) 212, 2. фебруара 1996.

вестиционе компаније тако су стекле велики утицај купујући велике пакете акција неких фудбалских клубова. На пример, Енглеска национална инвестициона компанија (ЕНИЦ) већ сада контролише четири клуба, и то: Глазгов Ренџерс, Славију из Прага, Венецију и АЕК.

Предлог за стварањем посебне лиге, ван УЕФА је нов и привукао је пажњу великог броја европских врхунских клубова. У оквиру те лиге не би било система „пласмана и испадања“, била би то нова форма такмичења, која не би имала везе са постојећом пирамидалном структуром.

Врхунски клубови су заинтересовани за ово такмичење највише зато што нису задовољни начином на који УЕФА расподељује приходе од Лиге шампиона, Они ову иницијативу виде као прилику да више новца одлази директно учесницима, а мање администраторима и организаторима такмичења. Ако се ствари буду одвијале као у Сједињеним Државама, где систем затворених такмичења постоји годинама, врхунски клубови ће енормно увећати своје зараде. Нови приступ ће омогућити великим тимовима да редовно играју једни против других, што је пракса која у САД постоји већ дуго у свим већим спортовима.

УЕФА је приморана да реагује, на тај начин што је предложила нове иницијативе које имају за циљ да пронађу начин на који би се могао комбиновати стари систем „промоције и испадања“ са системом затворених такмичења.

Оно што УЕФА нуди клубовима јесте већи део од телевизијских права.

3. ПРОБЛЕМИ

3.1. Улога спортских федерација

Све до осамдесетих година двадесетог века спортске федерације су углавном била тела која су доносила прописе. Како су ТВ права добијала на значају оне су почеле да преговарају о овим правима, при том се понашајући као свака друга комерцијална компанија. Питање које се намеће јесте да ли спортске федерације могу истовремено бити и доносиоци прописа и пословни субјекти? Највиши, као и најнижи чланови ових федерација осетили су да њихови интереси нису више адекватно представљени.

Шта више, у неким земљама су лиге формиране независно од националних федерација. У Енглеској и Шпанији ово је случај са фудбалом, док је у Шпанији Италији и Француској, таква ситуација у кошарци.

3.1.1. Проблеми са највишим члановима

Најуспешнији чланови федерација желе већи део новца који се зарађује, претећи да ће у спротном напустити федерацију и формирати сопствено такмичење. Већина националних федерација има правила која забрањују њиховим члановима да наступају у такмичењима која нису призната и организована од стране самих федерација, те и за то прописане казне. Ако би се врхунски европски клубови организовали у затворено такмичење, да ли би били ис-

кључени из националних такмичења? То би значило нестајање једне од основних карактеристика спорта у Европи, конкретно посвећености националном индетитету. Да ли се ова национална орјентација мора очувати и, ако је тако, који су најбољи начини за то?

3.1.2. Проблеми са најнижим члановима

Са своје стране најнижи чланови спортских федерација се жале да федерације више не испуњавају свој основни задатак, конкретно промоцију спорта. Они такође тврде да је систем солидарности, који је и њима обезбеђивао део новца који зарађују федерације престао да функционише исправно. Питање је да ли федерације које уједно делују и као компаније, а у исто време имају улогу промовисања спорта, могу успешно да пронађу баланс између ових задатака, или да ли јавна организација може бити одговорна за промоцију спорта? Није до краја јасно шта ће се десити са федерацијама ако изгубе своје и највише и најниже чланове.

3.2. Право конкуренције

Опште гледано монополистичка улога спортских федерација није доведена у питање, зато што је њихова институционална структура препозната као најефикаснији начин организовања спорта. Правила већине спортских националних федерација јасно прописују да њихови чланови могу учествовати у такмичењима која су одобрена или организована од самих федерација. Проблем може настати када једна верзија игре помисли да ће њени интереси бити боље представљени од друге федерације. Да ли се федерације могу слободно такмичити на оваквом тржишту? У боксу, на пример, овакво међу федерацијско надметање већ је реалност: постоји неколико међународних федерација као што су: ВБФ, ВБО, ВБА, ВБЦ и ИБФ.

Питање које се намеће јесте, да ли ће федерације морати да мењају своја интерна правила и структуру (једна федерација по држави, једна федерација за сваку дисциплину) са циљем да задовоље услове Споразума европске заједнице о слободној конкуренцији и јединственом тржишту, као и пресуде Европског суда правде. Ако то учине, шта ће бити утицаји на Европски систем (пирамидалну структуру)? У својим скоријим одлукама Арбитражни суд за спорт⁷, заузео је став да тела која управљају спортом треба то и да остану све док је њихова улога као тела које доносе прописе задовољена.

3.3. Вишеструко власништво

Како је горе наведено, неке инвестиционе компаније, контролошу различите фудбалске клубове, чије се акције могу купити на берзи. Ово може бити штетно за спорт, за исконску природу спорта и такмичења која може бити уништена. У одговору на парламентарно питање Комисија је нагласила да

⁷ Арбитражни суд за спорт, 17. јул 1998. године, CAS 98/200.

правила која су донета од спортских организација да би се спречило да клубови који имају исте власнике учествују у истим такмичењима, било националним или међународним, неће бити покривена правилима о конкуренцији која су донета кроз споразум Европске заједнице. Ова правила, ипак, морају бити ограничена својом наменом, конкретно морају осигурати неизвесност исхода такмичења, те морају остати у складу са циљевима које намећа спорт⁸. У недавном случају који су против УЕФА повели атински АЕК и прашка Славија, Арбитражни суд за спорт је одлучио да је одлука УЕФА да забрани клубовима који имају заједничког власника да учествују у истом такмичењу, без давања додатног времена да клубови начине евентуалне измене, незаконита. Суд је одлучио да су ова правила донета у журби, да су тако изненадила клубове и онемогућила их да предузму мере. Суд се, ипак, није обазирао на законску основаност ових правила⁹.

3.4. Финансије

Случај Босман имао је огромне последице за спорт у Европи. Пре овог усвајања Босмановог правила надокнаде од трансфера су доносиле спорту највећи део материјалних ресурса. Када су ове надокнаде напуштене, плате фудбалера су скочиле, те су клубови били приморани на огромна улагања. Финансирање спорта у Европи се од тада драматично изменило.

Сада оно све више зависи од прихода који долазе од спонзора и других комерцијалних извора.

Приходи од спорта зависе од атрактивности спорта и његове могућности да привуче публику. Проблем је у томе што нису сви спортови тако прикладни за телевизију као фудбал. Постоји реална претња да ће само спортови који су комерцијално атрактивни успети да преживе, док ће други „мали“ спортови бити угрожени. Приход који долази од продаје права на преносе изменио је свет спорта и проширио разлику између аматера и професионалаца, као и измеђи врха и дна спорта у Европи¹⁰.

Особине спорта (неизвесност резултата, једнакост противника) које је препозано Генерални заступник Ленц, у случају Босман, чине да је спортско тржиште другачије од свих других тржишта. Он је тада предложио да би расподела добити морала бити таква да се осигура баланс. Неопходно је испитати и како се добит може распоредити између клубова и федерација. Ово може имати последице по финансирање спорта у Европи.

УЕФА је успоставила систем солидарности за расподелу прихода од Лиге шампиона. По ставу УЕФА овакав систем служи одржавању такмичарског и финансијског баланса између клубова и промоцији фудбала уопште¹¹. Велики клубови оптужују УЕФА да није транспарентна у расподели финансија. Мали клубови се жале да би више новца требало да иде на дно пирами-

⁸ Одговор господиан Ван Мират у име комисије на питање у писаном облику, ОЈ Ц 310, 9.10.1998.

⁹ Арбитражни суд за спорт, 17 јул 1998. CAS 98/200.

¹⁰ Competition Police Newsletter No 2 1998.

¹¹ УЕФА систем солидарности, 16.

де. Да ли овај систем УЕФА добро функционише и да ли за њим има потребе, може да буде тема расправе.

У већини држава чланица лутрије и игре на срећу финасирају спорт. Највише новца долази од клађења на резултате фудбалских утакмица. Због тога „фудбал“ сматра да има права на више новца од осталих спортова. постојеће спортске федерације у Европи примају новац од државе, а такође примају средства добијена куповином телевизијских права. Ипак, може ли ово бити праведније? Како би требало додељивати државну помоћ спорту?

У затвореним такмичењима новац остаје у оквиру организације, која је сама себи довољна, па стога не осећа потребу да помаже другим спортовима. Свако кретање у правцу организације таквих такмичења могло би угрозити спорт у Европи.

ДРУГО ПОГЛАВЉЕ

Спорт и телевизија

5. Развој спорта и телевизије у Европи

До педестих година, двадесетог века, телевизија и спорт су се паралелно развијали: оба су била организована на националном нивоу, са једним телевизијским каналом и једном спортском федерацијом по држави. На европском нивоу, они су чланови федерација и организација, као што су, на пример УЕФА, за европски фудбал, или ЕБУ (Евровизија) за западне телевизијске станице. Заједно са европским покретом у политичком смислу, развијале су се европске организације за спорт. УЕФА је основана 1954. и такмичење европских клубова је настало. Француски лист *L'ekir* је 1955. године представио идеју формирања Купа европских шампиона у фудбалу.

Ситуација у Сједињеним Државама је потпуно другачија: приватне телевизијске станице и професионалне спортске федерације, биле су заинтересоване првенствено за профит. Телевизијске станице су се међусобно надметале за најинтересантније и најспектакуларније спортске догађаје. Рекламне агенције, са своје стране, желеле су да привуку велики број гледалаца, што су обично успевале на спортским догађајима. Ова блиска међузависност спорта, телевизије и рекламних агенција у Сједињеним Државама водила је до потпуно другачијег приступа спорту у односу на Европу.

Средином осамдесетих приватне телевизије су се појавиле у већини Западно европских земаља, разбијајући монопол јавних телевизија. Од тог тренутка, надметање међу телевизијским кућама, подигло је цену за права преноса највећих светских спортских догађаја, као што су Светска првенства.

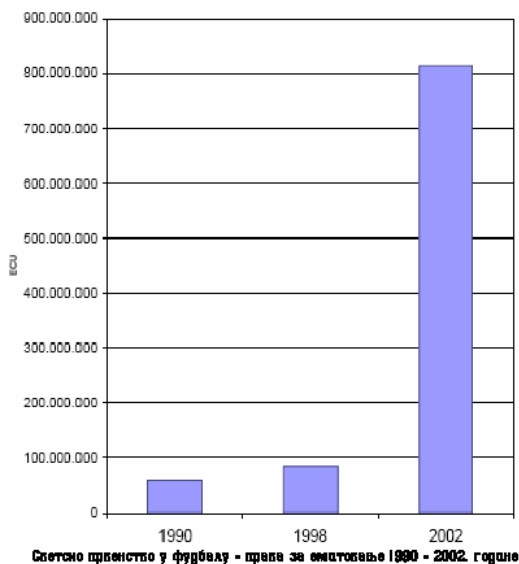
Још један разлог веће конкуренције лежи и у прогресу аудиовизуелних технологија. Прелазак са аналогне на дигиталну технологију довео је до појаве нових емitera у Европи. Овако измењена аудиовизуелна слика, а посебно појава телевизија које су функционисале на принципу „плати, па гледај“ довела је до интензивнијег надметања за права на приказивање великих спорт-

ских догађаја, што је одувек био добар начин да мреже, које функционишу на систему „плати, па гледај“, привуку нове гледаоце и претплатнике.

Да би задовољиле потребе телевизије, неке спортске федерације су мењале правила или уводиле нова. Ово указује да већ постоји блиска међузависност, када се ради о комерцијалној страни спорта. ФИБА, Међународна кошаркашка организација, на пример, увела је „ТВ тајм аут“, а Светска тениска федерација „тај брејк“, што чини да се тениски мечеви не могу отегнути у недоглед. Светска одбојкашка организација недавно је променила правила, тако да се сада поен може освојити после сваке „размене“, а не, како је до сада био случај, само од стране тима који сервира.

6. Права на преносе

Телевизијска права су постала главни извор прихода у већини спортова. Тако у фудбалу, она доносе више новца него продаја улазница, што доводи до тога да су клубови више заинтересовани да продају права оном ко има најбољу понуду, него да продају карте.

За ТВ станице, са друге стране преноси великих спортских догађаја, а посебно фудбалских мечева, одувек су представљали начин да се достигну најбољи резултати у гледаности. Све наведено, заједно са дивљом конкуренцијом у аудиовизуелном сектору, довело је до експлозије цена за права преноса.

6.1. Власништво над правима за приказивање

Основни елемент се тиче власништва на правима за пренос спортских мечева. Ова питања су регулисана националним законодавствима. Процеси пред више националних судова, у којима се расправљало о правима за прено-

се фудбалских мечева домаћих лига, нуде нека решења. У недавном случају у Немачкој Bundesgerichtshof заузео је став да ова права генерално припадају клубовима, за које се сматра да су природни власници ових права. На питање, да ли и федерације, у одређеним условима, могу истицати своје право власништва, није понуђен одговор¹².

Након ове одлуке Бундестаг је унео клаузулу у Немачки закон о карте-лима, која прописује да Немачка фудбалска федерација, може продавати пра-ва на преносе у будућим затвореним лигама¹³. Немачка фудбалска федерација и представници клубова постигли су међусобни споразум да клубови могу са-ми продавати права на мечеве које играју на свом терену у Купу УЕФА, Купу победника купова и у УИ Купу.

6.2. Колективна продаја

Спорт је, према Европском суду правде, „субјект Комунитарног права, само у случајевима ако спроводи економске активности у оквиру значења Члана 2. Споразума“.¹⁴ Ипак, спорт се разликује од других видова економ-ских активности: правило је да се такмаци на тржишту надмећу да би добили већи део тржишта, а губитак, који претрпи један од њих, на пример због еко-номске нестабилности, чини да се други ојачају. У спорту, са друге стране, такмичарским екипама требају њихови противници, да би шампионати доби-ли на занимљивости и узбудљивости. С тога је баланс између такмичара неопходно одржавати. Шампионат у коме учествује клуб који је способан да привуче велики део финансијских извора, па стога доминира такмичењем, никада неће бити интересантан као онај у коме се надмећу равноправни и економски стабилни такмичари. Ова разлика, у поређењу са конкуретском природом преузимања у другим тржиштима већ је индетификова од стране Генералног заступника у случају Босман.¹⁵

Како продаја ТВ права чини највећи извор прихода, мали и мање позна-ти клубови могу запасти у финансијске тешкоће, као што би европски врхун-ски клубови могли да захтевају још више новца него данас. У циљу да се спречи ширење раздора који постоји између великих и малих клубова Гене-рални заступник Ленц је указао на потребу да се усвоје правила која гаранту-ју одређену дозу равноправности између клубова. Поставља се питање да ли би колективна продаја права на преносе могла да буде средство да се очува наведени баланс.

Колективна продаја могла би да представља посао који би био у су-протности са правилима слободне конкуренције и у супротности и са Чланом 85(1) Европског споразума, ако се она тиче продаје међу државама чланица. У овом случају Комисија треба да испита да ли овакви уговори задовољавају критеријуме за примену правила о изузимању.

¹² Одлука немачког Bundesgerichtshof, 11. децембар 1997. у случају *Deutscher Fussball-Bund, UFA Film and ISPR v Bundeskartellamt*.

¹³ *Franfurter Allgemeine Zeitung*, 8. мај 1998.

¹⁴ Случај C-36/74 *Walrave v UCI* [1974] ECR I-1405.

¹⁵ Случај C-415/93; параграф 227 мишљења Генералног заступника.

6.3. Ексклузивност

Емитери финансијски зависе од прихода који остварују од реклама, и стога се труде да привуку што је више могуће гледалаца да би осигурали већи приход. Спортови, посебно фудбал, привлаче велики аудиторијум, те су стога основна мета емитера. Ексклузивна права емитовања омогућавају, медијским кућама, да понуде програме које није могуће видети на другим каналима, што доводи до повећања гледаности, константног проаста прихода, и што медијске куће одваја од конкуренције. За организаторе, самих догађаја, са друге стране продаја ексклузивних права омогућава максимални краткорочни профит.

Комисија не верује да су ексклузивна права преноса сама по себи противна правилима о слободној конкуренцији. Дужина и облик ексклузивности, ипак, могу утицати на угрожавање гарантоване слободне конкуренције. Да ли ексклузивна права на емитовање крше слободу конкуренције зависи од случаја до случаја. У одлуци CODITEL II¹⁶ Европски суд правде је закључио да ексклузивне лиценце на права приказивања не крше *per se* правила наведена у Члану 85(1) тамо где постоји специфична ситуација „у економској или правној сфери чији је циљ или ефекат да спрече или отежају дистрибуцију ... или да поремете конкуренцију на... тржишту“. Суд је истакао да се мора водити рачуна о специфичној врсти ових тржишта.

Одређене паралеле се могу повући са ексклузивним правима преноса спортских догађаја, али се посебне карактеристике односа спорта и телевизије морају узети у обзир.

6.4. Преузимање фудбалских клубова

Последњих година велике медијске групације купују све већи број фудбалских клубова. Француска групација „Канал +“, конторлоше Пари Сен Жермен и Сервет, из Женева. Питање кје се намеће јесте да ли ова монополистичка позиција - поседовања права на приказивање и њихово коришћење од једне исте телевизијске мреже, у сагласности са правилима о конкуренцији Европске уније. У вези са најављеним преузимањем Манчестер Јунајтеда од стране БискајБи -ја Руперта Мурдока, Комесар надлежан за конкуренцију, господин Ван Мирт, је, у одговору на посланичко питање, изјавио да ово преузимање није обухваћено правилима конкуренције из европског права, те да је национално право применљиво¹⁷.

Комисија је ипак закључила, да ће обратити строгу пажњу на свим нивоима преплитања спорта и телевизије, те да ће се постарати да оваква преузимања буду у складу са правилима комунитарног права, тамо где је то прикладно.¹⁸

¹⁶ Случај C-262/81.

¹⁷ Мишљење господина Ван Мирта дато у имр Комисје као одговор на посланичко питање.

¹⁸ Одговор Комисије на посланичко питање.

7. Право на информисање

У време док је телевизијски монопол постојао, гледаоци су могли да гледају спортове које желе, без икаквих проблема. Данас, пак, гледалац мора да купи декодер, претплати се на кабловске канале, или изложи себе и додатним трошковима (телевизија „плати, па гледај“). За неке спортове се сматра да су од националне и историјске важности, па би стога слободан приступ, помоћу слободног приступа телевизији морао бити гарантован. Ово основно право на информисаност довело је до измена Директиве „Телевизија без граница“¹⁹ и до усвајања новог Члана 3а. Он стимулише државе чланице да предузму мере, да осигурају да емитери, под њиховом јурисдикцијом, не приказују највеће спортске догађаје на ексклузивним каналима који нису свима доступни, те да стога омогуће значајном делу јавности да гледа и ове догађаје. Држава чланица мора сачинити листу жељених програма, било националних или међународних, за које сматра да су важни за друштво. Државе чланице, такође, морају осигурати да емитери под њиховом контролом не користе ексклузивна права тако да онемогуће јавности из друге државе чланице да гледа догађај из неке од држава чланица.

8. Будућа улога јавних телевизија у Европи

Првостепени суд у својој пресуди, у случају *Telecinco против Европске комисије*²⁰, пресудио је да је Европска комисија, не усвајајући одлуку о државној помоћи Шпанској националној телевизији, прекршила своје обавезе. Комисија жели да јавни телевизијски канали уведу одвојено рачуноводство да би се раздвојили програми који су у јавној служби и програми какви су спортски и забавни, који би требало да се финансирају од реклама и спонзорства.

Државна помоћ биће омогућена само за оне задатке који су у јавном интересу, а у свим другим случајевима јавни фондови ће се користити у складу са прописима Споразума. Ово може довести до тога да јавне телевизије почну да трагају за другим изворима финансирања са циљем да обезбеде преносе спортских догађаја.

Време ће показати да ли овакав развој ситуације штети спорту као таквом, због чињенице да ће најшира публика бити у обавези да се излаже додатним трошковима (куповини декодера или претплате на „плати па гледај“ канале) ако жели да гледа највеће спортске догађаје. Са друге стране, неке ТВ станице са мањим финансијским могућностима мораће да размисле о томе да приказују и мање популарне спортове, тако промовишући „мале“ спортове, који су до сада имали мање гледалаца. Један од таквих примера је снукер, који је од „малог“ спорта постао најгледанији спорт на телевизијама у Великој Британији.

¹⁹ Директива 97/36/ЕС Европског парламента и Савета од 30. јуна 1997 донета као допуна Директиве Савета 89/552/ЕЕЦ о усклађивању неких права која гарантују закони држава чланица, а које се тичу активности везаних за телевизијско емитовање.

²⁰ Случај T-95/96.

ТРЕЋЕ ПОГЛАВЉЕ

СПОРТ И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА

Спорт има значајне социјалне функције, које су препознате од стране Комисије у радном документу о спорту.²¹ Улога спорта у нашем друштву, у областима образовања, здравља и заштите животне средине биће размотрена у следећим параграфима.

10. Спорт и образовање

Спорт може имати образовну функцију, у смислу пружања правог погледа на неке животно вредности, каква је на пример надметање. У савременом свету деца морају схватити да живот није увек лак и да се појединац мора борити за своје идеале и циљеве, ако жели да их достигне. Са друге стране, такмичарска компонента спорта не треба да буде прецењена; поштовање према другима је неопходно. То је циљ концепта „фер плеја“. Спорт је посебан, управо због тога што комбинује ове две компоненте, и то је начин на који спорт утиче на образовање, а посебно на образовање адолесцената.

Друга корист која се може добити од бављења спортом јесте развој могућности да се одупремо напуштању и „предаји при првој препреци“; већ да је пређемо. Спорт је средство помоћу кога можемо да упознамо властите лимите, способности, снаге и слабости. Непристајње на предају, и решеност да се победи могу се пренети и ван спорта, у свакодневни живот.

Како аматерски, тако и професионални спорт представљају и велике индустрије забаве, али спортисти доста времена морају да проведу у тренингу. Тако спорт штити оне који га упражњавају, од многих искушења савременог живота, каква су алкохол, дуван и све врсте дрога.

11. Спорт као средство за социјалну интеграцију, борбу против расизма и промоцију толеранције

Док спорт промовише многе позитивне идеале, он такође има и негативне аспекте како за појединце (повреде, допинг) тако и за колективе (нетрпељивост, насиље) Покренуте су неке европске иницијативе за борбу против насиља, дискриминације и расизма. Ове иницијативе, описане у документу „Спортско друштво“²² могу бити цењене међу циљним групама (имигрантим, националним мањинама, женама, хомосексуалцима, хендикепиранима и социјално непривилегованим особама) и земљама. Занимљиво је приметити важност која се придаје спорту као средству за промоцију већег укључења имиграната, у друштвени живот. Ове иницијативе су осмишљене са циљем да помогну креирање друштва које је отвореније и толерантније.

Друга важна социјална функција спорта је његова интеграциона улога. На пример, хендикепирани се често боље укључују у друштво кроз учешће у тимовима и такмичења.

²¹ The Development and Prospectus for Community Action in the Field of Sport, Brussels, 29 September 1998.

²² Sport SOCIETY, студија коју је спровео Clearing House у оквиру EURATHLON програма.

12. Спорт и животна средина

Проблеми који имају везе за животном средином обично привлаче велику пажњу, управо због важности коју имају за наш свакодневни живот.

Олимпијски покрет, који уједињује организације, спортисте и индивидуалце, а у складу са начелним смерницама из олимпијске повеље, има веома важну улогу у спорту и заштити животне средине. Он има два основна циља - да се стара да се олимпијске игре одржавају у духу поштовања за животну средину и да воде ка глобалној свести о важности животне средине.

До које границе спорт може бити опасан по животну средину? Неки спортови, као фудбал, захтевају велике објекте и посебну инфраструктуру. Други (као скијање) у потпуности се одржавају у природи. Спорт и спортски објекти имају вишеслојни утицај на природу: очување биолошке разноликости, заштиту екосистема, загађење, руковање ресурсима и отпадом, здравље, безбедност и очување историјског наслеђа.

13. Спорт и јавно здравље

Латинска изрека *Mens sana in corpore sano* - у здравом телу здрав дух - је потребније него икад. У информационом друштву, где људи проводе толико радног и слободног времена за рачунарима, физичка активност је важна за очување здравља.

Веза између бављења спортом и корисни ефекти који одатле произилазе по здравље више се не доводе у питање. Многа истраживања су спроведена и показала да бављење спортом води ка побољшању општег физичког стања. Други закључак ових истраживања јесте да неактивност води ка многим обољењима, и да предствља један од највећих здравствених проблема у западним земљама.

На основу тога намећу се два питања: Који облик физичке активности доноси највећу корист, највећем броју људи и који је начин да се бављење спортом популарише.

Други битан аспект спорта јесу и повреде. Препозната је чињеница да је потребана превенција да би се повреде спречиле. Савет Европе је под покровитељством Светске здравствене организације покренуо истраживање „Здравље за све“ акциони план са циљем да се унапреди разумевање овог проблема и да се образложе превентивне стратегије. Могуће је факторе ризике поделити у две основне групе - интерне ризике, то су они који су везани за саму особу која се бави спортом, и екстерне ризике, који нису директно повезани са особом која се бави спортом, већ зависе од других околности. Превентивне мере могу бити различите, ту се убрајају загревање, строжија примена прописа од судија и жешћа казнена политика.

Иако постоји ризик од повреда у свим физичким активностима, друге користи које од њих прозилазе су ипак довољан разлог да се оне оправдају.

14. Спорт и допинг

У свету како аматерског тако и професионалног спорта, важност добити је растућа, и многи врхунски спортисти себе гурају до крајњих физичких

граница да би победили конкуренте. Повећана употреба штетних супстанци да би се повећале могућности у оваквој „такмичарској“ клими постала је основни проблем у свету спорта. Важан аспект овог проблема јесте да је ове супстанце јако тешко наћи у људском организму. Иако се о овом проблему говори од скоро (тачније од Тур д Франса 1998) не смемо заборавити да је он годинама присутан.

Олимпијске игре су одувек биле суочене са овим проблемом.

Смрт једног спортисте у Риму 1960. године алармила је спортске власти на опасност од допинга. Али проблем је експлодирао тек 1998. године: рутинском проверо детектовани су забрањени фармaceutски препарати у код чланова тима „Фестина“. Да би ствар била гора уплетена је и велика количина новца - 1 милијарда долара.

Ситуација у државама чланицама је прилично разнолика. У неким државама чланицама, на пример у Шпанији и Великој Британији, владе су увеле анти допинг прописе у складу са правилима која је предаставио МОК или националне федерације. У другим државама чланицама, Немачкој и Италији на пример, регулатива је у рукама националних федерација. Француско законодавство предвиђа кривичну одговорност за употребу недозвољених медицинских препарата. Као и обично, неусклађеност прописа, између држава чланица, може да представља препреку. Спортистима тако може бити дозвољено да утимају одређене супстанце у једној држави чланици, док је иста супстанца забрањена у другој.

Заједница нема моћ да развије политику борбе против допинга. Комисија је, ипак, свесна важности овог проблема и спремна је да делује под условима које прописују различите политике, уређења правосуђа и унутрашњи прописи држава чланица.

Неке Директиве заједнице о питањима здравља су такође важне за спорт, на тај начин што забрањују употребу неких медицинских супстанци у сврхе другачје од оних за које је дато одобрење (дијагностиковање и лечење неких патолошких стања), као и употребу оваквих супстанци у неодобреним облицима и дозама²³. Даље комунитарно право забрањује продају оваквих супстанци без лекарских рецепата²⁴, као и рекламирање оваквих производа²⁵. Последње активности Европске уније су представљене у Резолуцији Савета европе која је усвојена 3. децембра 1990. године о борби против злоупотреба дрога, укључујући ту и медицинске препарате, посебно у спорту²⁶. Ту је наглашено да сарадња између држава чланица Заједнице и Савета европе треба да се одвија у духу узајамног допуњавања.

Људи који раде у спорту су обухваћени и заштитом коју даје Директива о мерама за унапређење сигурности и здравља радника на раду²⁷, Члан 6 ове

²³ Директива 65/65/ЕЕЦ, са последњим изменама кроз директиву 89/341/ЕЕЦ.

²⁴ Директива 75/319/ЕЕЦ, као и последње измене кроз Директиву 89/341/ЕЕЦ.

²⁵ Директива 84/450/ЕЕЦ.

²⁶ Резолуција Савета и представника влада држава чланица, који су се састали у оквиру Савета 3. децембра 1990. о борби против употребе дрога, укључујући и злоупотребу медицинских препарата, посебно у спорту.

²⁷ Директива 89/391/ЕЕЦ.

Директиве налаже да послодавац мора предузети мере за сигурност и заштити здравља радника, а посебно за смањење евентуалних ризика. употреба медицинских супстанци, које, по правилу, имају и опасне споредне ефекте, може представљати ризик који послодавац мора предупредити.

15. Спорт и запошљавање

Спорт се развио у велики извор могућности за запошљавање, а као такав већ је препозант у Белој књизи Комисије о развоју, конкуренцији и запошљавању. Комисија је препоручила да „државе чланице треба да превазиђу постојеће препреке са циљем да се максимизира потенцијал за стварање нових радних места у... областима у којима се јавља потреба за запошљавањем, и то низом мера усмерених ка предвиђању и убрзавању... стварања нових радних места.“ Мере могу укључивати и оне „које промовишу развој нових радних места кроз партнерстав између приватног и јавног сектора, на свим нивоима, а посебно у потенцијалним областима развоја као што је... спорт...”²⁸

Првобитно је спорт био организован од стране аматера, који за то нису били плаћени. Сада, напротив, имамо све више људи који желе да се спортом баве професионално и да тако зарађују за живот. Овај тренд, кретања ка професионализацији спорта, заједно са чињеницом да све више људи има све више слободног времена, те да жели да се бави спортом, довео је до појаве и пораста запошљавања у спорту.

Али постоји и друга страна приче. Ризик од повреда и недостатак адекватног образовања су проблеми који посебно погађају адолесценте у спорту. Већина њих спорт почиње да баве и раним годинама, са циљем да пређу професионалце, те занемари властито образовање. до тренутка када наврше тридесет година њихове каријере су обично при крају, најчешће из два разлога: прво, већина професионалаца се исцрпљује година до граница физичке издржљивости, а друго долази до смене генерација. Тако да ови проблеми спадају и у проблеме заштите мањина. Деца се често форсирају да пређу у професионалце и то од старен родитеља и тренера и из различитих разлога, али амо понекад и ретко они заиста успеју у професионалном спорту и од тога зараде за живот.

Савет је 1994. године усвојио директиву о заштити младих на раду.²⁹ Она се односи на све особе млађе од 18 година које имају уговор о раду. Ова директива захтева од држава чланица да забране дечји рад. Ипак, државе чланице могу учинити неке изузетке тако да се ова забрана не примењује у појединим областима, као што су на пример културне активности.

²⁸ White Paper on growth, competitiveness, and employment The challenges and ways forward into the 21st century, COM(93) 700 final, Brussels, 5 December 1993.

²⁹ Директива Савета 94/33/EC, 22. јун 1994, OJ L 216.

ЗАКЉУЧЦИ ПРВЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ О СПОРТУ

Одржана 20–23. маја 1999. године, Olympia, Грчка

1. ДЕКЛАРАЦИЈА О СПОРТУ УКЉУЧЕНА

Декларација о спорту укључена у споразум из Амстердама позива европске институције да доставе пре било које активности детаљан приказ свих важнијих питања који се тичу спорта. Комисија је као одговор на овај позив сазвала све кључне актере у европском спорту како би се са њима договорила о кључним проблемима и развоју спортских активности у годинама које долазе. Резултати Конференције треба да обезбеде материјал за дискусију свих министара који су одговорни за спорт као и за припрему извештаја коју ће комисија предати у европском савету у Хелсинкију следећег децембра.

2. Рад Конференције је показао убеђење да европски спорт, ма колико различит, има неке заједничке карактеристике, које се морају сачувати од могућих комерцијалних деформација. Спорт, посебно спорт за све, одличан је начин да се посебно за европско друштво постигне социјална кохезија као и активност која превазилази строго економски оквир. Два основна принципа дефинишу европски спорт: демократија и солидарност. Интерес је и јавних власти и спортских организација који требају да се ти принципи очувају.

3. Спорт мора да буде у позицији да одговори на потребе новог комерцијалног оквира, а да при том не изгуби интегритет и аутономију, које одређују функцију коју спорт одражава на социјалном, културном, здравственом или образовном пољу.

Учесници на I. ЕУ Конференцији о спорту усвојили су следеће закључке:

ЕВРОПСКИ МОДЕЛ СПОРТА

1.1. Врло је важно за спорт да сачува сваку оперативну аутономију од сваке политичке или економске манипулације. Виђени примери из скорије историје европског спорта употребљене су као инструмент за одређене политичке идеале; данас је веома важно да се сачува спорт од претеране комерцијализације која би на крају могла да доведе до угрожавања суштинских вредности спорта. Међутим, партнерство између јавних власти, спортских организација и привреде је неопходно да би се обезбедио хармоничан и интегрисан развој спорта.

1.2. Организација спорта у Европи је базирана на федералном систему, структурирана у оквиру признатих федерација које управљају спором на различитим националним и интернационалним нивоима. Спортски клубови су основа европског спорта; ови клубови треба да остану одрживи и стимулисани, јер представљају суштинске факторе социјалне кохезије.

1.3. Овакво уређење обезбеђује реалну солидарност између различитих категорија на различитим нивоима, у оквиру којих се спортови организују. Спортске федерације морају додатно да развијају концепт солидарности. Солидарност се мора развијати у два правца. Хоризонтално, сврха је гарантовање равнотеже снага учесника у оквиру неког такмичења. Солидарност треба развијати и вертикално, тако да профити са водећих такмичења буду и реинвестирани у стварну промоцију спорта, посебно младих.

1.4. Промоција система спорта је друга главна одредница европског спорта. Овај систем промовише једнаке могућности за све учеснике, што учествовање на такмичењима и рекреативни спорт чине атрактивним.

1.5. Изазов клубова да се организују око финансијских групација би пореметио ову равнотежу која је омогућила да спорт процвета природно у Европи.

1.6. Веома је важно пронаћи одговарајући равнотежу, како би се гарантовала усаглашеност са националним и локалним законима, а у исто време очувала аутономија спортских организација.

1.7. Спортске федерације морају да буду свесне важности последица њихових одлука које могу да угрозе будућност кључних сектора привреде, као што су: аудио визуелни сектор, спонзорство или индустрија спортске опреме. Транспарентност и објективност морају да буду главни основни фактори у преговорима и додели главних спортских уговора.

1.8. Један од главних приоритета свих спортских организација треба да буде заштита младих. Стога је важно обезбедити хармоничан развој младих да би се избегли физички и психички поремећаји који могу да их упропасте за цео живот. Ово је првенствено одговорност родитеља и породица али и брига целог друштва. Приступ образовању мора да буде гарантован тако да млади стекну одређена знања која би им гарантовала будућност уколико у спорту не постигну неку успешну професионалну каријеру.

1.9. Јавне власти - на свим нивоима- се позивају да укључе спорт у све активности везане за дефинисање оквира политике социјалне интеграције, борбе против расизма, окружење, здравство и образовање.

1.10. ЕУ се позива да предузме специфичне мере и повећа свест спортских организација о важности образовања и стручне обуке за младе. Веома је важно да се свој деци гарантује приступ спортским активностима и бављењем спортом у циљу побољшања здравља и мобилности.

1.11. Наука о спорту и спорска индустрија треба да остваре одговарајућу корист од нових технологија, информација и истраживачких програма.

1.12. Од ЕУ се тражи да призна улогу која спорске организације могу да имају у промоцији демократских вредности и активних грађанских дужности код младих. У спортске активности треба да буду интегрисане мањине, борба против расизма, развој толеранције и фер плеј у друштву.

1.13. Волонтерски сектор је један од главних фактора који је допринео развоју европског спорта. Данас, професионализам постаје доминантан и на места волонтерски сектор. То даље значи да се повећава број послова везаних за спорт. Јавне власти треба да узму у разматрање нове могућности које се нуде у оквиру овог сектора, посебно у оквиру послова који се креирају у ло-

калним заједницама. Такође се саветује развој запошљавања у сектору спорта, које је често базирано на фиксним уговорима услед сезонске природе спорта.

1.14. Концепт нових могућности мора бити обезбеђен у свим димензијама спорта, на спортским теренима, у медијима, на нивоу менаџмента спортских организација, што доприноси томе да спорт буде доступан свима на свим нивоима.

1.15. Спорт као начин за промоције интеграције инвалида треба да буде посебно разматран од стране јавних управа и спортских федерација. За ову категорију европског становништва је то једини начин за превазилажење сопствене ситуације коју завређује подршку владе али и приступ одређеним новчаним средствима која треба да обезбеде врхунски спортисти и организације.

1.16. На пољу међународних односа неопходно је обезбедити подршку и присуство европских спортских организација у Источној Европи, медитеранском нивоу и земљама у развоју. Европске спортске организације и јавне институције треба посебну пажњу да посвете заштити младих спортиста који долазе у Европу из осталих земаља. Спорт мора да буде инструмент за унапређења мира и пријатељства, зближавања људи што све чини базу за формирање културног наслеђа нашег друштва.

2. ОДНОС ИЗМЕЂУ ТЕЛЕВИЗИЈЕ И СПОРТА

2.1. Спорт и телевизија : већа повезаност

Учесници су схватили да је неопходна ближа сарадња између медија и спортских организација, у контексту конкурентног тржишта са растућим бројем ТВ канала и различитим ТВ сервисима (тематски канали, плаћене телевизије, плаћени прилози) који омогућава дигитална технологија. Посебно је истакнута важност осталих медија као што је радио.

Оваква већа сарадња медија спорских организација и локалних власти је неопходна ради очувања вредности, аутономије и специфичних карактеристика спорта.

2.2. Очување интегритета спорта

Иако се сматра да је присуство спорта на телевизији корисно за сам спорт ипак одређена ограничења ТВ преноса у све конкурентнијем окружењу могу да имају негативан ефекат на природу неких спортских дисциплина и доведу до промена у организацији спорта.

Учесници сматрају да спортска такмичења не могу да се сведу само на привлачење публике нити као претекст за рекламне сврхе. Они наглашавају да интегритет и аутономија спорта морају бити очувани тако да не може да дође до конфузије улога медија и спортских организација, нити медији смеју да демонстрирају директну (нпр; куповину клубова) или индиректну контролу организације и распореда спортских такмичења. Због тога се јасно проти-

вимо могућности да поједини медији буду власници појединих спортских клубова.

Наглашено је да медији треба да посвете пажњу и оним спортовима који нису атрактивни за ТВ приказивање.

2.3. Колективна продаја права и редистрибуција прихода:

Када је реч о праву на емитовању спортских догађаја највећи број радних група сматра да се интереси спорта најбоље бране колективном одбраном права коју врше одређене федерације. Систем колективне продаје се процењује као неопходан услов за функционисање механизма за редистрибуцију и солидарност који морају да карактеришу европски спорт. Редистрибуција у оквиру сваке дисциплине, којом се обезбеђује подршка мање богатим клубовима и аматерским клубовима али и редистрибуција између телегеничних и мање телегеничних дисциплина.

2.4. Трајање ексклузивних права на приказивање:

На тему трајања ексклузивних права на спортска такмичења већина учесника, иако прихвата потребу да ограничи ово трајање на очигледан период трајања такмичења, сматра да такво трајање мора да буде дозвољено, посебно са становишта потребних инвестиција за снимање и емитовање таквих догађаја. Посебно је наглашено да је потребно да се дефинише одређен законски оквир у оквиру кога би се решавала ова питања.

У овом контексту они сматрају да није пожељно креирати унифициране одредбе које би се примењивале за све дисциплине.

Максимално трајање мора да буде прилагођено одликама сваке дисциплине, потребама разноликости спортова и утицаја на тржиште у оквиру спортских права.

2.5. Јавни интерес:

Сматра се да је неопходно дефинисање правила којима би се регулисао проток информација широј јавности о спорским догађајима важним за друштво, приликом чега би се узео у обзир утицај који би такав догађај имао на спортску праксу и социјалну кохезију. У овом контексту треба успоставити равнотежу између заштите интереса јавности и развојних потреба клубова и федерације.

Поменута је могућност да комисија задржава право за емитовања спортских догађаја приликом примене закона о конкуренцији, посебно када се оцењују колективни уговори и споразуми о колективној продаји права са могућношћу различитих изузећа.

Поменуто је и право на квоту и приступ медија спортским догађањима у виду извештаја за информативне емисије. Поменута је могућност да се дефинише одређени форум на европском нивоу који би разматрао могућност спровођења тих права.

Када је реч о заштити јавности од претеране злоупотребе реклама у току емитовања спортских догађања, учесници су разматрали могућност решавања проблема кроз коришћење нових форми рекламирања, као што су виртуелна рекламирања. Позвани су сви актери (спортске организације, медији и јавни сектор) да преузму колективну одговорност за дефинисање прихватљивих лимита ове форме рекламирања.

Учесници су изразили жељу да наставе дијалог између света спорта и медија заједно са представницима земаља чланица ЕУ и чланица комисија.

3. БОРБА ПРОТИВ ДОПИНГА У СПОРТУ

Увод

Борба против допинга је кључна за обезбеђивање интереса и кредибилитета спорта и за заштиту права и здравља спортиста. Многи различити комплементарни приступи морају се узети у разматрање, посебно превенција, информације и образовања.

Координација, кооперација и хармонизација је потребна на свим нивоима. Сви укључени партнери морају да раде у складу са кохерентним планом.

Следећи ставови могу да буду важни за рад радних група.

3.1. Допинг и спорт су два суштински супротна концепта. Спорт је средство да се превазиђу физички лимит природним методама и техничким побољшањима. Употребом забрањених метода и супстанци крше се основни принципи спортске етике и угрожава јавно здравље. Ниједан степен дозвољености се не сме толерисати у борби против допинга.

3.2. Европа - родно место олимпијског покрета - треба да преузме водећу улогу у овој борби. Спортске организације, националне и међународне (и НОК, међународне федерације, националне федерације и остале чланице асоцијација), владе и европске институције се позивају да координишу напоре у овој бескомпромисној борби и да се при том увек руководе могућношћу да они који варају могу да буду у предности. Посебна природа спорта мора увек да се наглашава (разлика између економских и осталих димензија). Ефикасност акције ће се мерити временом реакције. У овом контексту борба против допинга у свим спортовима мора да се води.

3.3. У контексту различитих иницијатива на европском нивоу (Бечки самит, неформални сусрети спортских министара, заједнички приступ у Лозани) Европа мора да дефинише област сарадње која ће се заснивати на правилима која треба да буду уједначена тако да ће спортисти знати са којим законима могу да рачунају. Усаглашавање закона постаје европски императив.

3.4. Борба мора да буде циљана тако да се оствари апсолутни допринос у борби против допинга. Култура дроге и попустљивост претерана конкуренција, нелогично високи изазови притиска спонзора, комерцијални и/или ин-

ституционални, треба да буду одбачени али због тога сви актери морају да постигну споразум.

3.5. Борба против допинга у спорту захтева организацију на међународном и националном нивоу (НОК, међународне федерације, националне федерације, и остале чланице асоцијације) и јавне власти треба да сарађују отворено и искрено. Потребна је такође већа сарадња на међународном нивоу када је реч о универзалној природи спортских такмичења.

Када је реч о различитим улогама различитих актера у организацији спорта, сви они морају да буду финансијски укључене у борбу против допинга. Идеја о заједничком финансијском доприносу мора да буде посебно истакнута. Додатно, сва постојећа средства и структуре морају да буду укључене у борбу против допинга потпуно оптимално и кохерентно.

3.6. Илегалне праксе везане за допинг у спорту су у порасту.

Производња и дистрибуција допинг средстава треба да буде ствар полиције. Неке земље су већ донеле Амандмане на закон о кривичном гоњењу за нова допинг средства. За ефикасност акције потребно је већа координација влада, полиције и царинских власти.

3.7. Заштита младих представља приоритетни циљ у овом погледу. Млади таленти прерано се укључују у високо профитабилна такмичења. При том су изложени психолошком притиску и недозвољеним физичким манипулацијама. Породица и тренери морају да имају посебну одговорност на заштити младих. Пакет општег образовања (иницијативе као што је ЕУРО-PAK, CD ROM, WEB SITE и др...) треба такође да буду узети у обзир.

3.8. Конференција жели да скрене пажњу, не само спортских федерација и јавних управа већ и лекара специјалиста спортске медицине, здравствених радника, лабораторијских техничара и свих оних који су задужени за спортске тимове, у смислу одговорности на заштити здравља спортиста.

3.9. Свака стратегија у борби против допинга треба да укључи три основна елемента:

- одговарајући и ефикасан ниво контроле ван такмичења;
- хармонизацију листе са усвојеним анти допинг средствима;
- стандардизацију процедуре провере и хармонизацију казни и права спортиста.

Међународна Агенција коју је предложио МОК треба да буде кључна за рад на активностима. Активна улога комисије и земаља чланица у овом процесу је добродошла. Они треба да обезбеде пуно поштовање принципа транспарентности, независности и оправданости. Увођење појмова као што су: стандарди и акредитације, контрола квалитета и референтна лабораторија такође треба да буду узети у обзир. Активност заједнице треба да буде координирана са Саветом Европе, у циљу реалне кохеренције. Европска Комисија је већ затражила од Европске групе за етику да изнесе нацрт ставова о допингу у спорту. На нивоу ЕЗ комисија наговештава следеће области активности:

- Употребу истраживачких програма ЕЗ;
- Побољшање критерија за акредитацију лабораторија (или мреже лабораторија);
- Сарадња са фармацеутском индустријом и јавним здравственим установама, везано за информације и контролу дистрибуције забрањених лекова. Идеја је да сви опасни лекови имају исти лого или знак. Јачање сарадње полиције и царине;
- Организација образовних и кампања за јачање свести о штетних утицаја психо активних супстанци код младих;
- Борба против допинга у спорту и ван спортских организација је веома важна. Коришћење допинг средстава и дрога, је све већи проблем свих друштва.

ЕВРОПСКИ СУД ПРАВДЕ - ПРЕДМЕТ Ц-415/93 БОСМАН

Европски суд правде, 15. децембар 1995. године, ASBL v. Jean/Marc Mosman, предмет C 415/93, рес. п. 1–4921.

Чињенице:

Господин Босман, професионални фудбалер белгијског држављанства, био је од маја 1988. године ангажован од стране клуба у Лијежу (Белгија). У пролеће 1990. године, у тренутку када му је истицао уговор, он одбија предлог клуба да продужи уговор и да му плата буде умањена са 75 000 на 30 000 белгијских франака. Пошто није продужио уговор, уписан је на листу играча за трансфер. Правила Белгијског краљевског удружења фудбалских клубова (УРБСФА), као и правила других међународних федерација, предвиђају да је клуб који преузима фудбалера дужан да за то плати накнаду последњем клубу за који је тај играч играо. Током више година компликација, господин Босман стиче уверење да га други клубови бојкотују на наговор његовог последњег клуба из Лијежа. Он подноси неколико тужби пред националним судовима у Белгији против клуба из Лијежа, УРБСФА и УЕФА (Европске фудбалске федерације), оспоравајући законитост режима трансфера играча. Суд из Лијежа поставља питање Суду правде о усклађености накнаде за трансфер са комунитарним правом, као и о усклађености са комунитарним правом ограничавања броја играча држављана Заједнице којима је допуштено да учествују на такмичењима.

Из пресуде:

*О тумачењу члана 48 Уговора у односу на правила о трансферима
О постојању препрека за слободно кретање радника*

Као што је Суд констатовао у више наврата, слобода кретања радника представља једно од основних начела Заједнице и одредбе Уговора које гарантују ту слободу имају директно дејство од истека прелазног периода.

Суд је такође сматрао да одредбе Уговора о слободном кретању лица имају за циљ да држављанима Заједнице олакшају обављање професионалних активности било које природе на територији Заједнице и да су оне супротстављене мерама које би могле да ставе у лошији положај држављане који би хтели да обављају економску активност на територији друге државе чланице (видети пресуде од 7. јула 1988. године, Stanton, 143/87, рес. п. 3877, тачка 13, и од 7. јула 1992. године, Singh, C-370/90, рес. п. 1–4265, тачка 16).

У том смислу, држављани држава чланица нарочито имају право, које произилази директно из Уговора, да напусте своју државу порекла да би отишли на територију друге државе чланице и тамо боравили у циљу обављања

економске активности (видети нарочито пресуде од 5. фебруара 1991. године, *Rouh, C-363/89*, рец. п. 1–273, тачка 9, и претходно наведену *Singh*, тачка 17).

Одредбе које спречавају или обесхрабрују држављане једне државе чланице да напусте своју државу порекла како би вршили своје право на слободно кретање представљају, према томе, препреке за ту слободу чак и ако се примењују независно од држављанства радника у питању (видети пресуду од 7. марта 1991. године, *Masgio, C-10/90*, рец. п. 1–1119, тачке 18 и 19).

Суд је такође навео у пресуди од 27. септембра 1988. године, *Daile Mail and General Trust (81/87)*, рец. п. 5483, тачка 16) да ако одредбе Уговора које се односе на слободу настањивања имају за циљ да обезбеде национални третман у држави чланици пријема, оне се исто тако супротстављају томе да држава порекла спречава настањивање у другој држави чланици, било својих држављана било предузећа основаних у складу са њеним законодавством, која одговарају дефиницији наведеној у члану 58. Права гарантована члановима 52 и следећим Уговора била би обесмишљена уколико би држава порекла могла да забрани предузећима да напусте њену територију како би се настанила у другој држави чланици. Иста запажања се намећу када је реч о члану 48 Уговора у вези са правилима којима се спречава слободно кретање држављана једне државе чланице који желе да обављају плаћену активност у другој држави чланици.

Тачно је да се правила о трансферима о којима је реч у споровима у принципу примењују и на трансфере играча између клубова који припадају различитим националним удружењима у оквиру исте државе чланице, као и да су сличним правилима уређени трансфери између клубова који припадају истом националном удружењу.

Међутим, као што су приметили господин Босман, данска влада и господин општи правобранилац у тачкама 209 и 210 својих закључака, та правила могу ограничити слободно кретање играча који желе да обављају своју активност у другој држави чланици спречавајући их или обесхрабрујући их да напусте клуб коме припадају чак и после истека уговора о раду.

У ствари, чим поменута правила предвиђају да професионални играч фудбала не може обављати своју активност у оквиру новог клуба из друге државе чланице све док тај клуб не плати накнаду за трансфер чији износ је договорен између два клуба или одређен у складу са правилником спортског удружења, она представљају препреку за слободно кретање радника.

Као што је национални суд добро запазио, та констатација није угрожена чињеницом да правила о трансферима која је усвојила УЕФА 1990. године предвиђају да економски односи два клуба немају утицаја на активност играча, који може слободно играти за свој нови клуб. Тај нови клуб ипак остаје обавезан да плати накнаду, под претњом казне која може довести и до ликвидације због дугова, што спречава клуб да на ефикасан начин ангажује играча који долази из клуба из друге државе чланице без плаћања те накнаде.

Тај закључак није оспорен ни праксом Суда, на коју се позивају УР-БСФА и УЕФА, која искључује примену члана 30 Уговора на мере којима се ограничавају или забрањују одређени облици продаје, под условом да се они примењују на све заинтересоване субјекте који обављају своју активност на

националној територији, и под условом да погађају на исти начин, правно и чињенички, пласман националних производа и производа који потичу из других држава чланица (видети пресуду од 24. новембра 1993. године, *Keck et Mithouard*, C-267/91 и C-268/91, рец. п. 1–6097, тачка 16).

Довољно је приметити да иако се поменута правила у главним процесима примењују и на трансфере између клубова који припадају различитим националним удружењима у оквиру исте државе чланице и слична су правила којима су уређени трансфери између клубова који припадају истом националном удружењу, она и даље директно погађају приступ играча тржишту рада у другим државама чланицама и могу, на тај начин, ограничити слободу кретања радника. Она дакле не могу бити уподобљена правилима о облицима продаје робе за које је у пресуди *Keck & Mithouard* сматрано да се налазе ван поља примене члана 30 Уговора (видети такође у области слободног пружања услуга пресуду од 10. маја 1995. године, *Alpine Investmens*, C-384/93, рец. п. 1–1141, тачке 36–38)."

Из тога произилази да правила о трансферима представљају препреку за слободно кретање радника, забрањену чланом 48 Уговора. Другачије би могло бити једино у случају да та правила следе легитимни циљ који је у складу са Уговором и да се могу оправдати императивним разлозима у општем интересу. Али чак и када би то био случај, било би још неопходно да примена поменutih правила може гарантовати остваривање циља о коме је реч и не превазилази оно што је неопходно да би се тај циљ достигао (видети нарочито претходно наведену пресуду *Краус*, тачка 32, и пресуду од 30. новембра 1995. године, *Gebhard*, C-55/94, рец. п. 1–4165, тачка 37).

О постојању оправдања

Најпре, УРБСФА, УЕФА, као и француска и италијанска влада, навели су да су правила о трансферима оправдана потребом да се одржи финансијски и спортски баланс између клубова, као и потребом да се подржи тражење талената и тренирање младих играча.

Узимајући у обзир друштвени значај који спортске активности, а нарочито фудбал, имају у оквиру Заједнице, мора се признати да су разлози који се састоје у обезбеђивању баланса између клубова, при том чувајући једнакост шанси и неизвесност резултата, и одабира и тренирања младих играча, легитимни.

Када је реч о првом од тих разлога, господин Босман је исправно истакао да примена правила о трансферима није одговарајући начин да се одржи финансијски и спортски баланс у свету фудбала. Та правила не спречавају најбогатије клубове да за себе обезбеде услуге најбољих играча, нити спречавају да финансијске могућности не буду одлучујући моменат у спортској конкуренцији, чиме је једнакост између клубова у значајној мери нарушена.

Када је реч о другом разлогу, мора се истаћи да ће перспектива добијања накнаде за трансфер, развој и тренирање подстаћи фудбалске клубове да траже нове таленте и тренирају младе играче.

Међутим, због тога што је немогуће са извесношћу предвидети спортску будућност младих играча, као и због тога што постоји ограничени број играча који ће играти професионално, те накнаде су, по својој природи, неизвесне и алеаторне и, у сваком случају, независне од стварних трошкова које су клубови поднели како би створили како будуће професионалне играче. тако и оне који то никада неће постати. Перспектива добијања накнаде, не може, у тим условима, бити одлучујући фактор који би подстакао тражење и тренирање младих играча, нити може бити одговарајући начин финансирања њихових активности, нарочито у случају малих клубова.

Поред тога, као што је господин општи правобранилац навео у тачкама 226 и следећим својим закључцима, исти циљеви могу бити достигнути на начине који су барем подједнако ефикасни, а који не спречавају слободно кретање радника.

...
114. Због тога одговор на прво питање мора бити да члан 48 Уговора искључује примену правила спортских удружења по којима професионални играч фудбала који је држављанин једне државе чланице не може, по истеку уговора којим је везан за један клуб, бити запослен од стране другог клуба из друге државе чланице уколико тај други клуб не плати првом клубу накнаду за трансфер, развој и тренирање.

О тумачењу члана 48 Уговора у погледу клаузула о држављанству

115. Својим другим питањем национални судија у суштини пита да ли члан 48 Уговора искључује примену правила спортских удружења по којима, током такмичења која та удружења организују, фудбалски клубови могу извести на терен само одређени ограничени број професионалних играча који су држављани других држава чланица.

О постојању препрека за слободно кретање радника

116. Као што је Суд утврдио у тачки 87, члан 48 Уговора се примењује на правила спортских удружења којима су одређени услови под којима спортисти професионалци обављају плаћене активности. Стога треба испитати да ли клаузуле о држављанству представљају препреку за слободно кретање радника, што је забрањено чланом 48.

117. У члану 48, ставу 2 изричито се наводи да слобода кретања радника подразумева укидање сваке дискриминације засноване на националности између радника из различитих држава чланица у вези са запослењем, плаћањем и условима рада.

118. Та одредба је имплементирана чланом 4 уредбе (ЕЕЗ) бр. 1612/68 Савета, од 15. октобра 1968. године, о слободном кретању радника унутар Заједнице (Сл. лист Л 257, стр. 2), на основу које се одредбе закона, подзаконских аката и радње које предузима администрација држава чланица којима се ограничава, бројчано или процентуално, запошљавање странаца у предузећи-

ма, према типу активности, у одређеној области или на националном нивоу, не могу применити на држављане других држава чланица.

119. Исто начело примењује се на клаузуле у правилима спортских удружења којима се ограничава право држављана других држава чланица да учествују, као професионални играчи, у фудбалским утакмицама (видети претходно наведену пресуду *Дона*, тачка 19).

120. Чињеница да се те клаузуле не односе на запошљавање играча, за шта не постоје ограничења, већ на питање у којој мери они могу играти на званичним утакмицама, ирелевантна је. У мери у којој учешће на тим утакмицама чини суштински предмет активности професионалног играча, очигледно је да правило којим се то ограничава уједно ограничава и могућности за запошљавање играча у питању.

О постојању оправдања

121. Пошто је постојање ограничења на овај начин утврђено, треба проверити може ли оно бити оправдано у светлу члана 48 Уговора.

122. УРБСФА, УЕФА, као и немачка, француска и италијанска влада, наводе да се клаузуле о држављанству могу оправдати неекономским разлозима који се тичу самог спорта као таквог.

123. Прво, оне служе да очувају традиционалну везу која постоји између сваког клуба и његове земље, што је фактор од велике важности за омогућавање идентификовања публике са својим омиљеним тимом и омогућавање да клубови који учествују у међународним такмичењима заиста представљају своју земљу.

124. Друго, те клаузуле су неопходне ради стварања резерве националних играча потребне да би националне екипе имале довољно врхунских играча за све позиције у тиму.

125. Треће, оне доприносе одржавању спортског баланса између клубова тако што онемогућавају најбогатије клубове да за себе обезбеде услуге најбољих играча.

126. Најзад, УЕФА наводи да је правило „3+2” утврђено заједно са Комисијом и да треба да буде мењано с времена на време у складу са развојем политике Заједнице.

127. Треба подсетити да је у раније наведеној пресуди *Дона*, у тачкама 14 и 15, Суд прихватио да се одредбе Уговора у области слободног кретања лица не противе постојању прописа или праксе којима се страни играчи искључују са неких утакмица из неекономских разлога, узимајући у обзир специфични карактер и оквир тих утакмица који се тичу само спорта као таквог, као на пример утакмица између националних тимова различитих држава. Суд је подвукао да такво сужење поља примене одредаба у питању мора бити ограничено на свој сопствени циљ.

128. Овде, клаузуле о држављанству не односе се само на специфичне утакмице у којима се супротстављају националне екипе држава, већ се примењују на све званичне сусрете између клубова и, према томе, на суштину активности коју обављају професионални играчи.

129. Под тим околностима, не може се сматрати да су клаузуле о држављанству у складу са чланом 48 Уговора, јер би у супротном тај члан био лишен практичног дејства а основно право слободног приступа послу, које он даје сваком раднику у Заједници независно од његовог држављанства. уништено (о последњем запажању видети пресуду од 15. октобра 1987. године. *Хеуленс*, 222/86, рец. п. 4097, тачка 14).

130. Ниједан од аргумената које су навела спортска удружења и владе које су изнеле своја запажања није такве природе да може довести у питање такав закључак.

131. Прво, веза између фудбалског клуба и државе чланице из ког потиче не може се сматрати инхерентном спортској активности, не више од везе тог клуба са својим крајем, градом, регионом или, у случају Велике Британије, територијом покривеном сваким од четири удружења. Иако се национална такмичења одвијају између клубова из различитих региона, градова или крајева, не постоји правило којим се клубовима ограничава право да на терен изведу играче из других крајева, градова или региона.

132. У међународним такмичењима учешће је омогућено клубовима који су остварили одређене резултате такмичећи се у својим земљама, при чему никакав посебни значај није придат држављанству њихових играча.

133. Друго, док национални тимови морају бити сачињени од играча који имају држављанство земље у питању, ти играчи не морају уједно бити регистровани као играчи клубова из те земље. По правилима спортских удружења, клубови који запошљавају стране играче обавезни су да им дозволе да учествују у одређеним утакмицама националног тима њихове државе.

134. Иако слобода кретања радника, отварајући тржиште рада у једној држави чланице за држављане других држава чланица, има као последицу смањивање шанси радника да нађу посао у држави чланице чији су држављани, она им с друге стране нуди нове могућности запослења у другим државама чланицама. Та запажања се очигледно могу применити и на професионалне фудбалере.

135. Треће, иако је било наведено да клаузуле о држављанству спречавају најбогатије клубове да за себе резервишу услуге најбољих страних играча, оне нису довољне да би се постигао циљ одржавања баланса између клубова, јер не постоје правила којима се ограничава могућност тих клубова да ангажују најбоље националне играче, што такође ремети тај баланс.

136. Најзад, када је реч о аргументу који се односи на учешће Комисије у изради правила „3+2“, треба подсетити да, ван случајева у којима јој је таква надлежност изричито дата, Комисија није овлашћена да даје гаранције о усклађености одређеног понашања са Уговором (видети такође пресуде од 27. маја 1981. године, *Essevi and Salengo*, 142/80 и 143/80, рец. п. 1413, тачка 16). Ни у једном случају она нема овлашћење да дозволи понашања супрот-на Уговору.

137. Из претходног произилази да члан 48 Уговора не дозвољава примену правила спортских удружења по којима, током такмичења која та удружења организују, фудбалски клубови могу извести на терен само одређен ограничени број професионалних играча који су држављани других држава чланица.

(Наведено према: Јан Винтер, *Право Европске уније*, Београд, 2006, стр. 174–179)

IV. РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УСТАВ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ - извод

Одлука о проглашењу Устава је објављена у „Службеном гласнику РС“, бр. 83/2006 од 1.10.2006. године и 98/2006 од 10.11.2006. године.

Покрајинска аутономија и локална самоуправа

Члан 12.

Државна власт ограничена је правом грађана на покрајинску аутономију и локалну самоуправу.

Право грађана на покрајинску аутономију и локалну самоуправу подлеже само надзору уставности и законитости.

Равноправност полова

Члан 15.

Држава јемчи равноправност жена и мушкараца и развија политику једнаких могућности.

Међународни односи

Члан 16.

Спољна политика Републике Србије почива на општепризнатим принципима и правилима међународног права.

Општеприхваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни су део правног поретка Републике Србије и непосредно се примењују. Потврђени међународни уговори морају бити у складу с Уставом.

Положај странаца

Члан 17.

Странци, у складу са међународним уговорима, имају у Републици Србији сва права зајемчена Уставом и законом, изузев права која по Уставу и закону имају само држављани Републике Србије.

Непосредна примена зајемчених права

Члан 18.

Људска и мањинска права зајемчена Уставом непосредно се примењују.

Уставом се јемче, и као таква, непосредно се примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима. Законом се може прописати начин остваривања ових права само ако је то Уставом изричито предвиђено или ако је то неопходно за остварење појединог права због његове природе, при чему закон ни у ком случају не сме да утиче на суштину зајемченог права.

Одредбе о људским и мањинским правима тумаче се у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним

стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење.

Забрана дискриминације

Члан 21.

Пред Уставом и законом сви су једнаки.

Свако има право на једнаку законску заштиту, без дискриминације.

Забрањена је свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета.

Не сматрају се дискриминацијом посебне мере које Република Србија може увести ради постизања пуне равноправности лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима.

Слобода окупљања

Члан 54.

Мирно окупљање грађана је слободно.

Окупљање у затвореном простору не подлеже одобрењу, ни пријављивању.

Зборови, демонстрације и друга окупљања грађана на отвореном простору пријављују се државном органу, у складу са законом.

Слобода окупљања може се законом ограничити само ако је то неопходно ради заштите јавног здравља, морала, права других или безбедности Републике Србије.

Слобода удруживања

Члан 55.

Јемчи се слобода политичког, синдикалног и сваког другог удруживања и право да се остане изван сваког удружења.

Удружења се оснивају без претходног одобрења, уз упис у регистар који води државни орган, у складу са законом.

Забрањена су тајна и паравојна удружења.

Уставни суд може забранити само оно удружење чије је деловање усмерено на насилно рушење уставног поретка, кршење зајемчених људских или мањинских права или изазивање расне, националне или верске мржње.

Судије Уставног суда, судије, јавни тужиоци, Заштитник грађана, припадници полиције и припадници војске не могу бити чланови политичких странака.

Право на рад

Члан 60.

Јемчи се право на рад, у складу са законом.

Свако има право на слободан избор рада.

Свима су, под једнаким условима, доступна сва радна места.

Свако има право на поштовање достојанства своје личности на раду, безбедне и здраве услове рада, потребну заштиту на раду, ограничено радно време, дневни и недељни одмор, плаћени годишњи одмор, правичну накнаду за рад и на правну заштиту за случај престанка радног односа. Нико се тих права не може одрећи.

Женама, омладини и инвалидима омогућују се посебна заштита на раду и посебни услови рада, у складу са законом.

Права детета

Члан 64.

Деца уживају људска права примерено свом узрасту и душевној зрелости.

Свако дете има право на лично име, упис у матичну књигу рођених, право да сазна своје порекло и право да очува свој идентитет.

Деца су заштићена од психичког, физичког, економског и сваког другог искоришћавања или злоупотребавања.

Деца рођена изван брака имају једнака права као деца рођена у браку.

Права детета и њихова заштита уређују се законом.

Посебна заштита породице, мајке, самохраног родитеља и детета

Члан 66.

Породица, мајка, самохрани родитељ и дете у Републици Србији уживају посебну заштиту, у складу са законом.

Мајци се пружа посебна подршка и заштита пре и после порођаја.

Посебна заштита пружа се деци о којој се родитељи не старају и деци која су ометена у психичком или физичком развоју.

Деца млађа од 15 година не могу бити запослена нити, ако су млађа од 18 година, могу да раде на пословима штетним по њихово здравље или морал.

Здравствена заштита

Члан 68.

Свако има право на заштиту свог физичког и психичког здравља.

Деца, труднице, мајке током породичког одсуства, самохрани родитељи са децом до седме године и стари остварују здравствену заштиту из јавних прихода, ако је не остварују на други начин, у складу са законом.

Здравствено осигурање, здравствена заштита и оснивање здравствених фондова уређују се законом.

Република Србија помаже развој здравствене и физичке културе.

Слобода предузетништва

Члан 83.

Предузетништво је слободно.

Предузетништво се може ограничити законом, ради заштите здравља људи, животне средине и природних богатстава и ради безбедности Републике Србије.

Положај на тржишту

Члан 84.

Сви имају једнак правни положај на тржишту.

Забрањени су акти којима се, супротно закону, ограничава слободна конкуренција, стварањем или злоупотребом монополског или доминантног положаја.

Права стечена улагањем капитала на основу закона, не могу законом бити умањена.

Страна лица изједначена су на тржишту са домаћим.

Равноправност свих облика својине

Члан 86.

Јемче се приватна, задружна и јавна својина. Јавна својина је државна својина, својина аутономне покрајине и својина јединице локалне самоуправе. Сви облици својине имају једнаку правну заштиту.

Постојећа друштвена својина претвара се у приватну својину под условима, на начин и у роковима предвиђеним законом.

Средства из јавне својине отуђују се на начин и под условима утврђеним законом.

Државна имовина

Члан 87.

Природна богатства, добра за које је законом одређено да су од општег интереса и имовина коју користе органи Републике Србије у државној су имовини. У државној имовини могу бити и друге ствари и права, у складу са законом.

Физичка и правна лица могу стећи поједина права на одређеним добрима у општој употреби, под условима и на начин предвиђен законом.

Природна богатства користе се под условима и на начин предвиђен законом.

Имовина аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, начин њеног коришћења и располагања, уређују се законом.

Земљиште

Члан 88.

Коришћење и располагање пољопривредним земљиштем, шумским земљиштем и градским грађевинским земљиштем у приватној својини, је слободно.

Законом се могу ограничити облици коришћења и располагања, односно прописати услови за коришћење и располагање да би се отклонила опасност од наношења штете животној средини или да би се спречила повреда права и на законом заснованих интереса других лица.

Буџет

Члан 92.

Република Србија, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе имају буџете у којима морају бити приказани сви приходи и расходи којима се финансирају њихове надлежности.

Законом се утврђују рокови у којима буџет мора бити усвојен и начин привременог финансирања.

Извршавање свих буџета контролише Државна ревизорска институција.

Народна скупштина разматра предлог завршног рачуна буџета по прибављеном мишљењу Државне ревизорске институције.

Надлежност Републике Србије

Члан 97.

Република Србија уређује и обезбеђује:

1. сувереност, независност, територијалну целовитост и безбедност Републике Србије, њен међународни положај и односе са другим државама и међународним организацијама;

2. остваривање и заштиту слобода и права грађана; уставност и законитост; поступак пред судовима и другим државним органима; одговорност и санкције за повреду слобода и права грађана утврђених Уставом и за повреду закона, других прописа и општих аката; амнестије и помиловања за кривична дела;

3. територијалну организацију Републике Србије; систем локалне самоуправе;

4. одбрану и безбедност Републике Србије и њених грађана; мере за случај ванредног стања;

5. систем преласка границе и контроле промета роба, услуга и путничког саобраћаја преко границе; положај станаца и страних правних лица;

6. јединствено тржиште; правни положај привредних субјеката; систем обављања појединих привредних и других делатности; робне резерве; монетарни, банкарски, девизни и царински систем; економске односе са иностранством; систем кредитних односа са иностранством; порески систем;

7. својинске и облигационе односе и заштиту свих облика својине;

8. систем у области радних односа, заштите на раду, запошљавања, социјалног осигурања и других облика социјалне сигурности; друге економске и социјалне односе од општег интереса;

9. одрживи развој; систем заштите и унапређења животне средине; заштиту и унапређивање биљног и животињског света; производњу, промет и превоз оружја, отровних, запаљивих, експлозивних, радиоактивних и других опасних материја;

10. систем у областима здравства, социјалне заштите, борачке и инвалидске заштите, бриге о деци, образовања, културе и заштите културних доbara, спорта, јавног информисања; систем јавних служби;

11. контролу законитости располагања средствима правних лица; финансијску ревизију јавних средстава; прикупљање статистичких и других података од општег интереса;

12. развој Републике Србије, политику и мере за подстицање равномерног развоја појединих делова Републике Србије, укључујући и развој недовољно развијених подручја; организацију и коришћење простора; научно-технолошки развој;

13. режим и безбедност у свим врстама саобраћаја;

14. празнике и одликовања Републике Србије;
15. финансирање остваривања права и дужности Републике Србије, утврђених Уставом и законом;
16. организацију, надлежност и рад републичких органа;
17. друге односе од интереса за Републику Србију, у складу с Уставом.

Појам, оснивање и територија аутономне покрајине

Члан 182.

Аутономне покрајине су аутономне територијалне заједнице основане Уставом, у којима грађани остварују право на покрајинску аутономију.

Република Србија има Аутономну покрајину Војводину и Аутономну покрајину Косово и Метохија. Суштинска аутономија Аутономне покрајине Косово и Метохија уредиће се посебним законом који се доноси по поступку предвиђеном за промену Устава.

Нове аутономне покрајине могу се оснивати, а већ основане укидати или спајати по поступку предвиђеном за промену Устава. Предлог за оснивање нових или укидање, односно спајање постојећих аутономних покрајина утврђују грађани на референдуму, у складу са законом.

Територија аутономних покрајина и услови под којима се може променити граница између аутономних покрајина одређује се законом. Територија аутономних покрајина не може се мењати без сагласности њених грађана изражене на референдуму, у складу са законом.

Надлежност аутономних покрајина

Члан 183.

Аутономне покрајине, у складу са Уставом и својим статутом, уређују надлежност, избор, организацију и рад органа и служби које оснивају.

Аутономне покрајине, у складу са законом, уређују питања од покрајинског значаја у области:

1. просторног планирања и развоја,
2. пољопривреде, водопривреде, шумарства, лова, риболова, туризма, угоститељства, бања и лечилишта, заштите животне средине, индустрије и занатства, друмског, речног и железничког саобраћаја и уређивања путева, приређивања сајмова и других привредних манифестација,
3. просвете, спорта, културе, здравствене и социјалне заштите и јавног информисања на покрајинском нивоу.

Аутономне покрајине се старају о остваривању људских и мањинских права, у складу са законом.

Аутономне покрајине утврђују симболе покрајине и начин њиховог коришћења.

Аутономне покрајине управљају покрајинском имовином на начин предвиђен законом.

Аутономне покрајине, у складу са Уставом и законом, имају изворне приходе, обезбеђују средства јединицама локалне самоуправе за обављање поверених послова, доносе свој буџет и завршни рачун.

Надлежност општине

Члан 190.

Општина, преко својих органа, у складу са законом:

1. уређује и обезбеђује обављање и развој комуналних делатности;
2. уређује и обезбеђује коришћење грађевинског земљишта и пословног простора;
3. стара се о изградњи, реконструкцији, одржавању и коришћењу локалних путева и улица и других јавних објеката од општинског значаја; уређује и обезбеђује локални превоз;
4. стара се о задовољавању потреба грађана у области просвете, културе, здравствене и социјалне заштите, дечије заштите, **спорта и физичке културе**;
5. стара се о развоју и унапређењу туризма, занатства, угоститељства и трговине;
6. стара се о заштити животне средине, заштити од елементарних и других непогода; заштити културних добара од значаја за општину;
7. заштити, унапређењу и коришћењу пољопривредног земљишта;
8. обавља и друге послове одређене законом.

Општина самостално, у складу са законом, доноси свој буџет и завршни рачун, урбанистички план и програм развоја општине, утврђује симболе општине и њихову употребу.

Општина се стара о остваривању, заштити и унапређењу људских и мањинских права, као и о јавном информисању у општини.

Општина самостално управља општинском имовином, у складу са законом.

Општина, у складу са законом, прописује прекршаје за повреде општинских прописа.

Хијерархија домаћих и међународних општих правних аката

Члан 194.

Правни поредак Републике Србије је јединствен.

Устав је највиши правни акт Републике Србије.

Сви закони и други општи акти донети у Републици Србији морају бити сагласни са Уставом.

Потврђени међународни уговори и општеприхваћена правила међународног права део су правног поретка Републике Србије. Потврђени међународни уговори не смеју бити у супротности са Уставом.

Закони и други општи акти донети у Републици Србији не смеју бити у супротности са потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права.

Хијерархија домаћих општих правних аката

Члан 195.

Сви подзаконски општи акти Републике Србије, општи акти организација којима су поверена јавна овлашћења, политичких странака, синдиката и удружења грађана и колективни уговори морају бити сагласни закону.

Статути, одлуке и сви други општи акти аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе морају бити сагласни са законом.

Сви општи акти аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе морају бити сагласни њиховим статутима.

Објављивање закона и других општих аката

Члан 196.

Закони и сви други општи акти, објављују се пре ступања на снагу.

Устав, закони и подзаконски општи акти Републике Србије објављују се у републичком службеном гласилу, а статuti, одлуке и други општи акти аутономних покрајина, објављују се у покрајинском службеном гласилу.

Статuti и општи акти јединица локалне самоуправе, објављују се у локалним службеним гласилима.

Закони и други општи акти ступају на снагу најраније осмог дана од дана објављивања и могу да ступе на снагу раније само ако за то постоје нарочито оправдани разлози, утврђени приликом њиховог доношења.

Законитост управе

Члан 198.

Појединачни акти и радње државних органа, организација којима су поверена јавна овлашћења, органа аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, морају бити засновани на закону.

Законитост коначних појединачних аката којима се одлучује о праву, обавези или на закону заснованом интересу подлеже преиспитивању пред судом у управном спору, ако у одређеном случају законом није предвиђена другачија судска заштита.

ЗАКОН О СПОРТУ

(„Службени гласник РС“, бр. 52/96. Види: чл. 54. Закона - 101/2005–3.
Види: чл. 94. Закона - 101/2005–28.)

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се услови за обављање спортских активности, услови за обављање делатности којима се омогућавају спортске активности, начин управљања и коришћења и услови за промену намене коришћења спортских објеката, школски спорт, стручни рад у области спорта, вођење евиденција, обављање надзора и утврђује општи интерес у области спорта.

Члан 2.

Спорт, у смислу овог закона, јесте: спортско образовање (обучавање у физичком вежбању, развој физичких способности и стицање спортских навика); такмичарски спорт (спортске активности усмерене на постизање спортских резултата); рекреативни спорт (спортске активности усмерене на рекреацију које се изводе самостално или у спортским и другим организацијама); школска спортска такмичења (спортска такмичења ученика и студената).

Члан 3.

Спортске активности, у смислу овог закона, обухватају: физичко вежбање (обучавање, тренинг и рекреативна активности) и спортске приредбе (спортска такмичења и спортске манифестације).

Спортске активности остварују се самостално и у спортским и другим организацијама.

Члан 4.

Спортске делатности, у смислу овог закона, јесу делатности којима се омогућавају спортске активности, односно обезбеђују услови за њихово обављање.

Члан 5.

Спортиста, у смислу овог закона, јесте лице које се бави спортским активностима.

Спортиста може да се бави спортским активностима аматерски или професионално.

Професионални спортиста је лице које се бави спортском активношћу у виду занимања, самостално или у оквиру организација у области спорта.

Члан 6.

Такмичар је спортиста који учествује у неком од система такмичења као члан спортске организације, или самостално, у складу са спортским правилима.

Врхунски спортиста је лице које је на спортским такмичењима постигло врхунске спортске резултате, на основу којих је разврстано у категорију врхунских спортиста, према републичкој категоризацији спортиста, у складу с овим законом.

Члан 7.

Спортске активности и спортске делатности остварују се, у складу са овим законом, спортским правилима надлежних спортских организација и националних и међународних савеза у области спорта.

II. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ СПОРТИСТА

Члан 8.

Права, обавезе и одговорност спортиста уређују се спортским правилима, колективним уговором у области професионалног спорта и уговором између спортисте и спортске организације, у складу са законом.

Члан 9.

Професионални спортиста заснива са спортском организацијом радни однос, у складу са законом.

Спортиста може засновати радни однос са спортском организацијом и на одређено време, без огласа, у складу са законом и спортским правилима.

Члан 10.

Спортиста и спортска организација, приликом закључења уговора о раду, могу посебно уговорити давање накнаде спортисти на име закључења уговора.

Члан 11.

Спортисти који се самостално бави спортским активностима као јединим и основним занимањем утврђује се то својство ради остваривања права и обавеза по основу социјалног осигурања, утврђених законом.

Својство лица које се бави спортом као јединим и основним занимањем, може се утврђивати од 1. јуна 1992. године.

Средства за здравствено и пензијско и инвалидско осигурање спортисте из става 1. овог члана могу обезбедити и спортске организације, спортски савези и друга правна лица, делимично или у целини.

Члан 12.

Спортиста аматер може бити здравствено осигуран, и то у обиму и на начин утврђен законом за осигуранике који самостално обављају делатност, ако права из овог осигурања не остварује по прописима о обавезном здравственом осигурању.

Обавезе по основу осигурања из става 1. овог члана могу преузети спортске организације или друга правна лица.

Основицу и стопу доприноса за здравствено осигурање лица из става 1. овог члана чини најнижа основица и стопа доприноса за здравствено осигурање, утврђена прописима за осигуранике који самостално обављају делатност.

Члан 13.

Спортиста аматер и спортска организација могу, у складу са спортским правилима, уговорити накнаду за бављење спортским активностима (новчана и друга награда, стипендија, накнада трошкова смештаја, исхране и др.) и накнаду за закључење уговора о бављењу спортским активностима.

Члан 14.

Такмичар може учествовати на такмичењу ако је најмање једанпут годишње утврђена његова општа и посебна здравствена способност, у складу са спортским правилима.

Члан 15.

Забрањена је у области спорта употреба, навођење на употребу и давање допинга.

Члан 16.

Забрањено је спортисту изложити спортским активностима које могу да угрозе или погоршају његово здравствено стање.

Члан 17.

Спортиста коме други такмичар при такмичењу нанесе телесну повреду има право на накнаду штете, ако му је повреда нанесена намерним или грубим кршењем спортских правила.

III. ОРГАНИЗАЦИЈА СПОРТА

1. Спортске организације

Члан 18.

Спортска организација јесте организација која има спортисте и која је основана ради обављања спортских активности.

Спортска организација може се основати као удружење или као предузеће, односно установа.

На оснивање и рад удружења, предузећа и установа из става 2. овог члана примењују се прописи о удружењима грађана, предузећима, односно установама, ако овим законом није друкчије одређено.

Члан 19.

Спортску организацију као удружење могу да оснују најмање два физичка лица.

У спортској организацији из става 1. овог члана спортиста може да се бави спортским активностима аматерски или професионално.

Члан 20.

Спортску организацију као предузеће, односно установу, могу основати физичка лица, спортске организације и друга правна лица.

У спортској организацији из става 1. овог члана спортиста може да се бави спортским активностима професионално или аматерски.

Спортска организација из става 1. овог члана може обављати спортске активности ако има обезбеђен одговарајући простор, односно објекат, одговарајућу опрему, одговарајуће стручне раднике у зависности од врсте спорта, одговарајућег спортског стручњака за вођење спортских активности и ако испуњава услове у погледу безбедности спортиста у бављењу спортским активностима.

Министар надлежан за послове спорта ближе прописује услове из става 3. овог члана и утврђује њихову испуњеност.

Члан 21.

Спортска организација планира и евидентира стручни рад у обављању спортских активности и води базичне евиденције, у складу са овим законом.

Члан 22.

Спортска организација, у обављању спортских активности, нарочито се ангажује на афирмацији духа олимпизма, подстицању фер плеја, борби против лажирања, сузбијању насиља и допинга у спорту.

Члан 23.

Спортска организација може засновати радни однос са спортским стручњаком, односно тренером, и на одређено време, без огласа, у складу са законом и спортским правилима.

Члан 24.

Спортска организација као удружење, оснива се и организује слободно, уз упис у регистар који води министарство надлежно за послове спорта.

Спортска организација као удружење стиче својство правног лица даном уписа у регистар из става 1. овог члана.

Члан 25.

Спортском организацијом као удружењем управљају њени чланови на начин одређен статутом те организације.

Статутом спортске организације као удружења, може се предвидети да спортском организацијом управљају оснивачи сразмерно висини унетих средстава, као и услови и начин стицања и престанка тих права.

Средства унета у спортску организацију као оснивачки улог чине имовину спортске организације.

Члан 26.

Друштвеним капиталом у спортској организацији као удружењу равноправно управљају чланови спортске организације.

Статутом спортске организације из става 1. овог члана може се предвидети преношење одређених права управљања спортском организацијом физичком или правном лицу које унесе у спортску организацију средства у висини предвиђеној статутом спортске организације.

Физичко или правно лице коме је пренето право управљања спортском организацијом у складу са ставом 2. овог члана, одговара за обавезе које проистекну из обављања делатности спортске организације целокупном својом имовином.

Средства унета у спортску организацију по основу става 2. овог члана улазе у имовину спортске организације.

Члан 27.

Садржај и начин вођења и образац регистра из члана 24. став 1. овог закона прописује министар надлежан за послове спорта.

Пријава за упис у регистар спортских организација - удружења, садржи податке о: називу и седишту спортске организације, именима оснивача; циљевима организовања; врсти спортске активности; заступању и представљању спортске организације; оснивачком улогу; начину обезбеђивања стручног рада са спортистима; спортским објектима које користи за обављање спортских активности и основу њиховог коришћења; лицу овлашћеном да поднесе пријаву за упис у регистар.

Министарство надлежно за послове спорта уписује пријављену спортску организацију - удружење у регистар и о томе обавештава оснивача у року од 30 дана од дана пријема пријаве.

2. Организација за обављање спортске делатности

Члан 28.

Спортске делатности јесу делатности којима се омогућавају спортске активности, односно обезбеђују услови за њихово обављање, а нарочито: обучавање, планирање и вођење физичког вежбања, спортско суђење, организовање спортских припрема и такмичења, најам опреме и објеката, послови стручног оспособљавања, усавршавања и информисања, истраживачко-развојни рад, саветодавне и стручне услуге.

Организацију за обављање спортске делатности може основати физичко или правно лице које испуњава услове утврђене овим законом.

Члан 29.

Организација за обављање спортске делатности може обављати делатност ако има обезбеђен одговарајући простор, односно објекат, одговарајућу опрему и одговарајуће стручне и друге раднике, зависно од врсте спорта.

Министар надлежан за послове спорта ближе прописује услове из става 1. овог члана и утврђује њихову испуњеност.

Члан 30.

Послове обучавања, планирања и вођења физичког вежбања, истраживачко-развојног рада у области спорта и стручног усавршавања, може обављати физичко лице као предузетник, ако има најмање средње образовање из области спорта или физичке културе.

Послове обучавања и вођења физичког вежбања може обављати као предузетник и физичко лице које има најмање средње образовање а оспособљено је за обављање тих послова, у складу с овим законом.

Послове из оквира спортске делатности који нису обухваћени ст. 1. и 2. овог члана може обављати као предузетник физичко лице које има основно образовање, ако законом није друкчије одређено.

Члан 31.

Предузетник који не испуњава услове у погледу стручне спреме утврђене овим законом може почети са радом даном подношења уговора о запошљавању лица које ове услове испуњава.

На самостално обављање спортске делатности примењују се прописи о приватном предузетништву, ако овим законом није друкчије одређено.

3. Спортска друштва и савези

Члан 32.

Спортске организације могу се, ради уређивања и остваривања заједничких циљева и интереса, као и заједничког наступања у области спорта, удруживати у спортска друштва.

Члан 33.

Спортске организације, спортска друштва, организације за обављање спортских делатности и стручна удружења у спорту могу се, ради уређивања питања од заједничког интереса, заједничког репрезентовања, уређивања питања организовања такмичења и статуса спортиста у одговарајућим областима, као и других питања од заједничког интереса, удруживати у савезе.

Члан 34.

Спортска друштва и савези уписују се у регистар који води министарство надлежно за послове спорта.

На оснивање, упис у регистар и обављање спортских активности спортских друштава и савеза сходно се примењују одредбе овог закона које се одnose на спортске организације.

Члан 35.

Грански савез је удружење спортских организација, односно организација за обављање спортских делатности за једну или више спортских грана, односно делатности.

Члан 36.

Грански савез утврђује спортска правила у одговарајућој грани спорта.

Спортским правилима из става 1. овог члана утврђују се нарочито: правила за организовање спортских такмичења и учешћа на њима; услови преласка спортиста из једне спортске организације у другу (накнада спортисти, накнада која припада спортској организацији из које долази спортиста од стране спортске организације у коју прелази); санкције према спортској организацији која не исплати утврђену накнаду.

Спортским правилима из става 1. овог члана не може бити условљен прелазак спортисте из једне у другу спортску организацију плаћањем накнаде.

Члан 37.

Општински и градски грански савези, у циљу заједничког представљања, уређивања питања од заједничког интереса и њиховог усклађивања, остварују своја права у гранским савезима Савезне Републике Југославије преко републичких гранских савеза.

Републички грански савези остварују своја права у међународним гранским савезима преко гранских савеза Савезне Републике Југославије.

Члан 38.

Спортски савези могу се образовати споразумом више гранских савеза.

У спортски савез могу се удружити и друге заинтересоване организације и стручна удружења у спорту.

4. Републички завод за спорт

Члан 39.

У циљу развоја стручног рада у области спорта и задовољавања стручних потреба спортиста, спортских организација и савеза оснива се установа Републички завод за спорт (у даљем тексту: Републички завод).

Републички завод послује под називом „Републички завод за спорт“, са потпуном одговорношћу.

Седиште Републичког завода је у Београду, Кнеза Вишеслава број 72.

Републички завод има организационе јединице у Новом Саду и Приштини.

Члан 40.

На организацију и рад Републичког завода примењују се прописи о јавним службама, ако овим законом није друкчије одређено.

Члан 41.

Делатност Републичког завода за спорт обухвата: периодично праћење стања физичких способности деце, омладине и одраслих; контролу тренираности врхунских спортиста и стручно саветодавну помоћ врхунским спортистима и кадровима у спорту; информационо документациону делатност и

одржавање база података за потребе вођења матичних евиденција и припрему аналитичке документације за планирање, програмирање, валоризацију ефеката и друге стручне потребе спортских организација и савеза; издавачку, пропагандну и истраживачко-развојну делатност.

Републички завод може, у складу са статутом, обављати и друге делатности, уз сагласност Владе Републике Србије.

Члан 42.

Органи Републичког завода су: директор, управни одбор и надзорни одбор. Директора, управни одбор и надзорни одбор Републичког завода имају и разрешава Влада Републике Србије.

Управни одбор има седам чланова, од којих су три из реда запослених у Републичком заводу.

Надзорни одбор има пет чланова, од којих су два из реда запослених у Републичком заводу.

5. Обављање поверених послова

Члан 43.

Спортско савезу Србије поверава се да:

- 1) предлаже министарству надлежном за послове спорта програме својих чланова који ће се финансирати из буџета Републике,
- 2) утврђује категоризацију спортова, спортиста и спортских стручњака,
- 3) предлаже грански савез преко којег се реализују програми којима се остварује општи интерес,
- 4) утврђује својство лица које се самостално бави спортом као јединим и основним занимањем,
- 5) уређује мерила за утврђивање својства лица из тачке 4) овог става,
- 6) утврђује време почетка и престанка бављења спортом као јединим и основним занимањем.

Сагласност на мерила из става 1. тачка 5) овог члана даје министарство надлежно за послове спорта.

Члан 44.

Републичком категоризацијом спортова одређује се ранг спортских грана на основу остварених резултата, традиције, међународног, здравственог, медијског и финансијског значаја, атрактивности, приступачности и других значајних фактора појединих спортских грана.

Републичком категоризацијом спортиста утврђују се критеријуми за рангирање спортиста на основу резултата, узраста, пола и републичке категоризације спортова.

Републичка категоризација спортиста садржи и категоризацију хендикепираних спортиста.

Републичком категоризацијом спортских стручњака утврђују се критеријуми за рангирање спортских стручњака на основу квалитета рада и остварених резултата.

На акте из ст. 1. и 2. и става 4. овог члана сагласност даје министарство надлежно за послове спорта.

IV. СПОРТСКЕ ПРИРЕДБЕ

Члан 45.

Организовањем спортских приредби могу се бавити спортске организације, савези и друга правна и физичка лица под условима утврђеним законом и спортским правилима.

Члан 46.

Организатор је дужан да осигура несметано и безбедно одржавање спортске приредбе.

Организатор је дужан да предузме мере које омогућавају предупређење ризика настанка штете за учеснике, гледаоце и трећа лица (упозорења, истичање забрана, давање обавештења и упутстава и сл.), као и мере којима се на повећане ризике утиче (безбедност спортског објекта, исправност и адекватност инсталисане и друге опреме; обезбеђење хитне медицинске помоћи, одвијање манифестације у складу са пропозицијама и др.).

Члан 47.

Спортско такмичење може да се организује уколико организатор има обезбеђене услове предвиђене спортским правилима у погледу објекта, односно простора, опреме, стручних и других радника.

Спортиста и спортска организација могу да учествују на спортском такмичењу ако испуњавају услове утврђене овим законом и спортским правилима.

Члан 48.

Организатор спортске приредбе је дужан да, имајући у виду њен значај, очекивани број гледалаца, месне прилике и друге околности, утврди да ли постоји нарочито изражен ризик да за време њеног одржавања дође до насиља или недоличног понашања гледалаца.

Организатор приредбе, уколико постоји ризик из става 1. овог члана, дужан је да предузме потребне безбедносне мере, у складу са законом и спортским правилима.

Члан 49.

Министарство надлежно за послове спорта утврђује испуњеност услова из чл. 46. до 48. овог закона и може забранити одржавање спортске приредбе уколико утврди да ови услови нису испуњени.

Члан 50.

Спортисти, спортске организације и други учесници спортске приредбе дужни су да сарађују са организатором, и не смеју својим поступцима изазивати или доприносити насиљу или недоличном понашању гледалаца.

Спортске организације су обавезне да подстичу организовање и добро понашање клубова навијача.

V. ШКОЛСКИ СПОРТ

Члан 51.

Школска спортска такмичења у Републици чине такмичења ученика и студената у оквиру школског система, у складу са овим законом.

Организацију, правила и услове одржавања ученичких и студентских спортских такмичења у Републици споразумно уређују министар надлежан за послове просвете, министар надлежан за послове спорта и Спортски савез Србије.

Члан 52.

Програми наставе физичког васпитања у основним и средњим школама, као и делови васпитно образовног програма који се односе на физичко васпитање у предшколским установама, доносе се уз претходно прибављено мишљење министарства надлежног за послове спорта.

VI. СПОРТСКИ ОБЈЕКТИ

Члан 53.

Спортски објекат је грађевина, односно простор (грађевински објекат, односно његов део или уређена површина), намењен за спортске активности, који може да има пратећи простор (санитарни, гардеробни, спремнишни, гледалишни и други) и уграђену опрему (грађевинску и спортску).

Члан 54.

Власник, односно лице које управља спортским објектом и користи га (у даљем тексту: корисник), дужан је да га користи у складу са прописима и наменом објекта и одржава тако да је он технички исправан, да су обезбеђени сигурност спортиста, других учесника и гледалаца и одговарајући санитарно-хигијенски услови.

Члан 55.

Део школе, односно факултета намењен за остваривање наставног плана и програма физичког васпитања ученика, односно студената има положај спортског објекта у смислу члана 54. овог закона.

Члан 56.

Министарство надлежно за послове спорта, по прибављању сагласности министарства надлежног за послове просторног планирања и мишљења општине на чијем се подручју налази објекат, изузетно може одобрити привремено или трајно коришћење спортског објекта, или његовог дела намењеног извођењу спортских активности, обухваћеног одговарајућом урбанистичком документацијом, и за намене које нису спортске, под условом да је на од-

говарајући начин обезбеђено обављање спортских активности на подручју на којем се налази објект.

Допуштена је промена намене дела спортског објекта из става 1. овог члана под условом да тај део не служи извођењу спортских активности (сала, игралиште, борилиште, стрелиште, базен, и сл.), да није у функционалној вези са простором за извођење спортских активности (гардеробни и санитарни пратећи простори и сл.) и да промене не угрожавају извођење и праћење спортских активности.

Члан 57.

Власник, односно корисник спортског објекта, одговара за штету која настане учесницима, гледаоцима и трећим лицима услед недостатака спортског објекта, по општим правилима о објективној одговорности.

Члан 58.

Јавни спортски терени, у смислу овог закона, јесу посебно уређене површине намењене за одређене спортске активности (трим стазе, планинарске стазе, скијашки терени, бициклическе стазе, плаже и сл.), доступне грађанима под једнаким условима.

Члан 59.

Јавни спортски терени морају бити уређени, опремљени и одржавани у стању које осигурава безбедно коришћење.

Министар надлежан за послове спорта, министар надлежан за послове заштите животне средине и министар надлежан за послове туризма споразумно ближе прописују услове и начин уређења, опремања, одржавања и коришћења јавних спортских терена.

Министарство надлежно за послове спорта утврђује испуњеност услова из става 2. овог члана.

VII. СТРУЧНИ РАД У ОБЛАСТИ СПОРТА

Члан 60.

Стручни рад у спортским организацијама обављају спортски стручњаци и стручњаци у спорту.

Спортски стручњаци су лица која имају најмање средње образовање у области спорта, односно физичке културе, или су оспособљена за обављање одређених стручних послова у спорту, ако законом није друкчије одређено.

Стручњаци у спорту су лица других занимања која доприносе остваривању спортских активности и спортских делатности.

Члан 61.

Министар надлежан за послове спорта ближе прописује услове за обављање послова оспособљавања за обављање одређених стручних послова у спорту и начин тог оспособљавања.

Послове оспособљавања за обављање одређених стручних послова у спорту, у смислу овог закона, обавља организација која испуњава услове за обављање ових послова, а коју одреди министарство надлежно за послове спорта.

Члан 62.

Спортски стручњаци и стручњаци у спорту разврставају се према спортским занимањима и звањима у оквиру занимања.

Министар надлежан за послове спорта утврђује номенклатуру спортских занимања и звања и услове у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звања.

VIII. ЕВИДЕНЦИЈЕ

Члан 63.

Министарство надлежно за послове спорта води матичне евиденције спортских организација и савеза, организација за обављање спортске делатности, спортских објеката, врхунских спортиста, самосталних професионалних спортиста, спортских стручњака и спортских резултата.

Спортске организације, односно организације за обављање спортске делатности и савези дужни су да, у складу са законом и прописима министарства надлежног за послове спорта, воде евиденцију чланова и евиденције о подацима из става 1. овог члана и достављају их министарству надлежном за послове спорта.

Садржај и начин вођења евиденција из ст. 1. и 2. овог члана прописује министар надлежан за послове спорта, по прибављеном мишљењу републичког органа надлежног за послове статистике.

Члан 64.

Спортске организације, организације за обављање спортске делатности, самостални професионални спортисти и савези дужни су да се пријаве у матичну евиденцију коју води министарство надлежно за послове спорта и да се у случају престанка рада из ње одјаве.

Власник, односно корисник спортског објекта, дужан је да тај спортски објекат пријави у матичну евиденцију.

IX. НАДЗОР

Члан 65.

Министарство надлежно за послове спорта обавља надзор над применом овог закона.

Члан 66.

Министарство надлежно за послове спорта обавља надзор над стручним радом у области спорта.

Члан 67.

Министарство надлежно за послове спорта организује надзор над стручним радом у области спорта преко истакнутих спортских стручњака, односно организација за стручни рад у области спорта.

Начин и поступак обављања надзора над стручним радом, мере за отклањање уочених недостатака и друга питања од значаја за спровођење надзора над стручним радом у области спорта прописује министар надлежан за послове спорта.

Члан 68.

Спортске организације, организације за обављање спортске делатности и савези дужни су да омогуће обављање надзора над стручним радом, у складу с овим законом.

Министарство надлежно за послове спорта може организацији из става 1. овог члана забранити обављање одређене спортске активности, односно делатности, ако на основу извештаја о извршеном надзору над стручним радом утврди да су недостаци у раду такве природе да могу изазвати теже последице по здравље спортиста и да нису у остављеном року отклоњени.

Организацији из става 1. овог члана која онемогући обављање надзора над стручним радом, министарство надлежно за послове спорта може привремено забранити обављање спортске активности, односно делатности, све док не омогући обављање надзора.

Х. ОПШТИ ИНТЕРЕС И ПОТРЕБЕ У ОБЛАСТИ СПОРТА

1. Општи интерес

Члан 69.

Општи интерес у области спорта, за чије се остваривање средства обезбеђују у буџету Републике и приређивањем игара на срећу, у складу са законом, јесте:

- 1) обезбеђивање услова за развој врхунског спортског стваралаштва и спортских такмичења школске омладине и студената;
- 2) изградња, опремање и одржавање спортских објеката од интереса за Републику;
- 3) истраживачко-развојни и научноистраживачки рад у спорту;
- 4) организација спортских такмичења и спортских манифестација од интереса за Републику;
- 5) међурепубличка и међународна спортска сарадња;
- 6) делатност организација у области спорта које је основала Република Србија и делатност организација које је основала територијална јединица, односно друга организација, а које послују средствима у државној својини и које својим размештајем, наменом, структуром и опремом обезбеђују услове за развој врхунског спортског стваралаштва;

7) остваривање програма или делова програма других организација (спортских центара, спортских кампова и др.) којима се доприноси развоју спорта;

8) обезбеђење врхунским спортистима - аматерима права из здравственог осигурања;

9) стипендије врхунским спортистима за спортско усавршавање и новчана помоћ врхунским спортистима са посебним заслугама;

10) национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта.

Члан 70.

Организације у области спорта чијим програмима се остварује општи интерес у области спорта, најкасније до 1. октобра текуће године, достављају своје програме за наредну годину и предрачун трошкова потребних за њихово остваривање министарству надлежном за послове спорта.

Министар надлежан за послове спорта утврђује који ће се програми, односно делови програма финансирати средствима буџета Републике Србије, по прибављеном стручном мишљењу о општем интересу садржаном у тим програмима, од одговарајућих савеза, стручних институција, установа и истакнутих стручњака.

Члан 71.

Влада Републике Србије утврђује национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта и критеријуме за њихову доделу.

Министар надлежан за послове спорта утврђује ближе услове и критеријуме за стипендирање врхунских спортиста и за новчану помоћ врхунским спортистима за које се средства обезбеђују у буџету Републике.

Члан 72.

Министар надлежан за послове спорта, на предлог Спортског савеза Србије, доноси годишњи и четворогодишњи програм којим се утврђују међународна спортска такмичења за чију организацију се обезбеђују средства у буџету Републике.

Министар надлежан за послове спорта одређује ближе критеријуме за утврђивање општег интереса који се остварује програмима организација у области спорта и критеријуме за финансирање развоја врхунског спортског стваралаштва.

Министар надлежан за послове спорта утврђује објекте од интереса за Републику и одређује ближе критеријуме за финансирање њихове изградње, опремања и одржавања.

Члан 73.

Корисници средстава буџета за реализацију програма којима се задовољава општи интерес у области спорта утврђен овим законом, обавезни су да министарству надлежном за послове спорта на његов захтев, а најмање један-

пут годишње, доставе извештај о свом раду, односно остваривању програма или делова програма и коришћењу средстава буџета Републике.

Министар надлежан за послове спорта може обуставити даље финансирање програма кориснику из става 1. овог члана који не достави извештај у предвиђеном року.

Члан 74.

Министарство надлежно за послове спорта врши надзор над реализацијом програмских активности и наменским коришћењем средстава која се обезбеђују у буџету Републике и једном годишње извештава Владу Републике Србије о коришћењу средстава буџета Републике за остваривање општег интереса у области спорта, утврђеног овим законом.

Члан 75.

Влада Републике Србије именује и разрешава директора, председника и чланове управног и надзорног одбора организација чији се програми, којима се остварује општи интерес у области спорта у целини или претежно, финансирају из буџета Републике.

Влада Републике Србије именује и разрешава директора, председника и чланове управног одбора и надзорног одбора организација које је основала територијална јединица, односно друга организација, а које послују средствима у државној својини и које својим размештајем, наменом, структуром и опремом обезбеђују услове за развој врхунског спортског стваралаштва.

Влада Републике Србије утврђује организације из става 2. овог члана.

Члан 76.

У једној спортској грани финансирају се програми само једног гранског савеза, којима се остварује општи интерес утврђен овим законом.

2. Потребе у области спорта

Члан 77.

Одређене потребе грађана у области спорта задовољавају се у општини и граду.

Средства за задовољавање потреба грађана из става 1. овог члана обезбеђују се у буџету општине, односно града, и приређивањем игара на срећу, у складу са законом, и користе се, у складу са актима општине, односно града за:

1) изградњу, одржавање и коришћење спортских објеката у којима се остварују потребе у области спорта у општини, односно граду;

2) учешће у обезбеђењу реализације општинског и међуопштинског нивоа школских спортских такмичења;

3) обезбеђивање посебних услова за повећање обухвата и квалитет рада са младим спортским талентима;

4) финансирање делатности организација у области спорта које је основала општина, односно град и остваривање програма, или делова програма

других организација којима се доприноси задовољавању потреба грађана у области спорта на нивоу општине, односно града;

5) организацију и одржавање спортских такмичења и манифестација од значаја за општину, односно град;

6) обезбеђивање услова за рад спортских стручњака у организацијама у области спорта на територији општине, односно града.

Члан 78.

Скупштина општине, односно града, именује и разрешава директора, председника и чланове управног одбора и надзорног одбора организација у области спорта, чији се програми којима се остварују одређене потребе грађана у области спорта у целини или претежно, финансирају из буџета општине, односно града.

XI. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 79.

Новчаном казном од 30.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај спортска организација или друго правно лице ако:

1) - *престала да важи* -

2) изложи спортисту активностима које могу да угрозе или погоршају његово здравствено стање (члан 16);

3) обавља спортске активности супротно одредби члана 20. став 3. овог закона;

4) обавља спортску делатност супротно одредби члана 29. став 1. овог закона;

5) организује спортску приредбу супротно одредбама чл. 46. и 48. овог закона;

6) организује спортско такмичење супротно одредбама члана 47. овог закона;

7) користи или одржава спортски објекат супротно одредби члана 54. овог закона;

8) промени намену спортског објекта или његовог дела супротно одредбама члана 56. овог закона;

9) користи јавни спортски терен супротно одредби члана 59. став 1. овог закона;

10) обавља оспособљавање за одређене стручне послове у спорту супротно одредбама члана 61. овог закона;

11) не води прописане евиденције или их не доставља на прописани начин (члан 63. став 2);

12) не пријави се у матичну евиденцију или се из ње не одјави (члан 64. став 1);

13) не пријави спортски објекат у матичну евиденцију (члан 64. став 2).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у спортској организацији или другом правном лицу новчаном казном у износу од 5.000 до 50.000 динара.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се предузетник новчаном казном од 15.000 до 500.000 динара.

Члан 80.

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај физичко лице ако:

- 1) - *престала да важи* -
- 2) изложи спортисту активностима које могу да угрозе или погоршају његово здравствено стање (члан 16);
- 3) организује спортску приредбу супротно одредбама чл. 46. и 48. овог закона;
- 4) организује спортско такмичење супротно одредбама члана 47. овог закона;
- 5) користи или одржава спортски објекат супротно одредби члана 54. овог закона;
- 6) промени намену спортског објекта или његовог дела супротно одредбама члана 56. овог закона;
- 7) користи јавни спортски терен супротно одредби члана 59. став 1. овог закона;
- 8) обавља стручни рад супротно одредби члана 60. став 2. овог закона;
- 9) не пријави се у матичну евиденцију или се из ње не одјави (члан 64. став 1);
- 10) не пријави спортски објекат у матичну евиденцију (члан 64. став 2).

XII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 81.

Спортским објектима у државној и друштвеној својини који на дан ступања на снагу овог закона немају одговарајућу урбанистичку документацију не може се до доношења те документације мењати намена.

Члан 82.

Средства и имовину за оснивање и почетак рада Републичког завода чине средства и имовина Југословенског завода за физичку културу и медицину спорта из Београда, Завода за физичку културу Војводине из Новог Сада и Завода за физичку културу Косова и Метохије из Приштине, утврђена билансом стања на дан 28. фебруара 1997. године, којима Републички завод послује као средствима у државној својини.

Републички завод почиње са радом 1. јануара 1997. године.

Члан 83.

Даном почетка рада Републички завод преузима средства, права и обавезе и запослене раднике Југословенског завода за физичку културу и медицину спорта из Београда, Завода за физичку културу Војводине из Новог Сада и Завода за физичку културу Косова и Метохије из Приштине.

Даном уписа Републичког завода у регистар бришу се из регистра Југословенски завод за физичку културу и медицину спорта из Београда, Завод за физичку културу Војводине из Новог Сада и Завод за физичку културу Косова и Метохије из Приштине.

Члан 84.

Директора, управни и надзорни одбор Републичког завода Влада Републике Србије именоваше у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Управни одбор Републичког завода донеће у року од 30 дана од дана именовања статут и друга акта неопходна за упис Републичког завода у регистар.

Члан 85.

Постојеће спортске и друге организације у области спорта дужне су да ускладе своју организацију, рад и опште акте са одредбама овог закона до 31. децембра 1997. године, ако овим законом није друкчије прописано.

По истеку рока из става 1. овог члана постојеће спортске и друге организације у области спорта које не поступе по одредби става 1. овог члана престају са радом и надлежни орган ће их после спроведеног поступка брисати из регистра.

Спортске организације и друге организације у области спорта дужне су да ангажују спортског стручњака у смислу члана 20. став 3. овог закона најкасније до 31. децембра 1998. године.

Члан 86.

Кад удружење настало трансформацијом постојеће спортске организације у својству друштвене организације, које располаже средствима у друштвеној својини, престане са радом, средства која остану после подмиривања обавеза постају средства у државној својини и преносе се на коришћење општини на чијем подручју се налази седиште те организације.

Постојеће спортске организације и спортска друштва у својству друштвене организације са средствима у друштвеној својини могу се трансформисати у удружење или предузеће са друштвеним капиталом.

Члан 87.

Спортски савез Србије донеће категоризације из члана 44. овог закона и мерила за утврђивање својства лица које се бави спортом као јединим и основним занимањем у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Уколико Спортски савез Србије не утврди категоризације из члана 44. овог закона у року прописаном у ставу 1. овог члана, те категоризације утврдиће министар надлежан за послове спорта.

Члан 88.

Спортске организације као предузећа, односно установе, и организације за обављање спортске делатности достављају надлежном суду доказе о испуњености услова из члана 20. ст. 3. и 4. и члана 29. овог закона у року од 90 дана од дана ступања на снагу прописа којим се ближе утврђују ти услови.

Члан 89.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе Закон о физичкој култури („Службени гласник СРС“, број 5/90) и Закон о потребама у одређеним областима за које се средства обезбеђују из јавних прихода („Службени гласник РС“, бр. 79/91 и 16/92).

До доношења аката на основу овог закона, примењиваће се акта донета на основу закона из става 1. овог члана, осим ако су у изричитој супротности с овим законом.

Члан 90.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ЗАКОН О СПРЕЧАВАЊУ ДОПИНГА У СПОРТУ

Закон је објављен у „Службеном гласнику РС“, бр. 101/2005 од 21.11.2005. године.

І. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се мере и активности за спречавање допинга у спорту.

Члан 2.

Забрањен је допинг у спорту.

Допинг у спорту, у смислу овог закона, јесте постојање једне или више повреда антидопинг правила утврђених чланом 3. овог закона.

Члан 3.

Поведа антидопинг правила постоји у случајевима:

1) присуства забрањене супстанце или њених метаболита или маркера у телесном узорку спортисте;

2) коришћења или покушаја коришћења (примена, уношење, убризгавање или конзумирање) забрањене супстанце или забрањеног метода (у даљем тексту: допинг средства);

3) одбијања, или неприступања без убедљивог оправдања, давања узорка после обавештења о допинг контроли или избегавања давања узорка на други начин;

4) неиспуњавања обавеза утврђених правилима овлашћене антидопинг организације у погледу доступности спортисте из регистроване тест групе за тестирање изван такмичења, као и непружања података о боравишту и пропуштања објављених тестирања изван такмичења;

5) неовлашћеног ометања или покушаја ометања било којег дела допинг контроле;

6) недозвољеног поседовања допинг средстава;

7) неовлашћене продаје, транспорта, слања, испоруке или дистрибуције допинг средстава спортисти, било непосредно или посредством трећег лица;

8) давања или покушаја давања допинг средстава спортисти, или прописивања, издавања, помагања, подстицања, прикривања, навођења, налагања, стварања услова или било којег другог вида учествовања у повреди или покушају повреде антидопинг правила.

Поведа антидопинг правила из става 1. тач. 1), 2), 6), 7) и 8) овог члана не постоји у случајевима одобрених изузетака за терапеутску употребу.

Члан 4.

Под овлашћеном антидопинг организацијом, у смислу овог закона, подразумева се Антидопинг агенција Републике Србије, Светска антидопинг

агенција и надлежна међународна и национална спортска асоцијација (олимпијски комитет, савез).

Члан 5.

Обавезе утврђене овим законом примењују се на све организације у области спорта које имају своје седиште на територији Републике Србије или обављају спортске активности и делатности на територији Републике Србије.

Производња и промет забрањених допинг супстанци које у себи садрже опојне дроге врши се у складу са законом.

Обавезе утврђене овим законом сходно се примењују и на допинг животиња које учествују у спортским такмичењима.

II. МЕРЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ДОПИНГА У СПОРТУ

Члан 6.

Спортисти и други учесници у обављању спортских активности и делатности дужни су да дозволе и омогуће обављање допинг контроле.

Спортисти који одбије, не приступи, избегне или онемогући допинг контролу, изрећи ће се мера због повреде антидопинг правила као да је на допинг тесту био позитиван, а у случају таквог покушаја, може му се мера изрећи и ако допинг тест буде негативан.

Спортиста је дужан да обавести лекара који га лечи о својој обавези да не користи допинг средства и да се увери да било каква добијена медицинска терапија не садржи допинг средства.

Члан 7.

Допинг контрола спроводи се по правилима утврђеним од стране Антидопинг агенције Републике Србије (у даљем тексту: Антидопинг агенција), а у случајевима када се допинг контрола предузима на међународном такмичењу - под руководством међународног спортског савеза, по правилима тог савеза.

Правила Антидопинг агенције морају бити у складу са Европском конвенцијом о спречавању допинга у спорту и међународним стандардима за допинг тестирање одобреним од стране Светске антидопинг агенције.

Допинг контрола је поступак који укључује планирање распореда тестова, избор спортиста за тестирање, прикупљање и руковање узорцима, лабораторијску анализу, вођење резултата, претресе и жалбе.

Допинг контрола организује се и спроводи тако да је искључена свака могућност замене узорака или манипулације било какве врсте.

Допинг контрола може се организовати како на такмичењима тако и изван такмичења, најављено и ненајављено.

Допинг контрола спроводи се узимањем узорака урина и крви или применом друге ауторизоване технике за детектовање забрањених супстанци и метода.

Члан 8.

Допинг контрола може се спроводити само од стране овлашћених и квалификованих контролора, односно од стране лица која поседују легитимацију издату од стране Антидопинг агенције или коју је та агенција признала као еквивалентну.

Члан 9.

Организација у којој се спроводи допинг анализа мора поседовати важећу хомологацију издату од стране овлашћеног међународног органа или организације (Светске антидопинг агенције), а у поступку допинг контроле узете узорке мора складиштити, њима руковати и анализирати их у складу с одредбама овог закона и одговарајућим међународним стандардима одобреним од стране Светске антидопинг агенције.

Члан 10.

Национална спортска асоцијација из члана 4. овог закона дужна је:

1) да утврди мере и уреди поступак њиховог изрицања у случајевима утврђеног допинговања спортисте и да обезбеди да се у поступку изрицања мера лицима одговорним за допинг поштује њихова личност и право на одговарајућу правну заштиту (поштовање приватности, правовремени претрес, јемчење права на правно изјашњење, поштено и непристрасно тело за претрес, право на заступника о личном трошку, увид у списе, подношење доказа, стандарде у погледу доказивања допинга, благовремено информисање, правовремена, писмена и образложена одлука, право на жалбу и др.);

2) да обезбеди, у оквирима надлежности савеза да спортистима, тренерима и другим особама за које је утврђена одговорност за допинг буду изречене одговарајуће мере, у складу с овим законом и правилима надлежне антидопинг организације;

3) да не призна спортски резултат у чијем постизању је учествовао допинговани спортиста;

4) да не дозволи учешће на спортској приредби спортисти коме је изречена мера због допинга;

5) да донесе програм антидопинг деловања;

6) да пропише поступак за узајамно признавање суспензија и других мера које изрекну друге спортске асоцијације, у земљи и иностранству;

7) да обезбеди стално индивидуално медицинско праћење врхунских спортиста, и у том циљу донесе потребне акте и предузме конкретне мере;

8) да непрекидно, а најмање једанпут годишње, обавештава и едукује своје чланове и спортисте о важећим прописима који се односе на допинг у спорту и штетним последицама по здравље употребе допинг средстава;

9) да одговарајућим општим актима обезбеди да чланови асоцијације поштују обавезе које проистичу из примене мера борбе против допинга у спорту;

10) да одреди одговорно лице за надзор над спровођењем мера за спречавање допинга;

11) да најмање седам дана пре одржавања такмичења које организује, или које је под њеном контролом, пријави такмичење Антидопинг агенцији;

12) да најмање једанпут у шест месеци обавести Антидопинг агенцију о плановима тренинга и припрема врхунских спортиста и репрезентативних селекција;

13) да ускрати делимично или у потпуности финансирање спортиста, спортских организација и других лица која не поштују важећа антидопинг правила;

14) да контролише антидопинг програме својих чланица, као и спровођење тих програма;

15) да на крају године обавести министарство надлежно за послове спорта и Антидопинг агенцију о мерама за борбу против допинга предузетим у току године;

16) да у спорту у коме се такмиче животиње утврде и спроводе антидопинг правила за животиње које учествују у том спорту, у складу са правилима надлежне међународне спортске асоцијације.

Национална спортска асоцијација која не поштује обавезе из става 1. овог члана не може добијати средства из јавних прихода.

Члан 11.

Надлежна спортска асоцијација дужна је да у року од 15 дана од дана ступања на снагу спортских правила којима су утврђене мере за превенцију и спречавање допинга, односно њихових измена и допуна, достави примерак тих правила министарству надлежном за послове спорта и Антидопинг агенцији.

Члан 12.

Надлежна спортска асоцијација може предложити Антидопинг агенцији да спроведе контролу на одређеним такмичењима или контролу изван такмичења одређених тимова, тренинг група или појединих спортиста.

Члан 13.

Контроли изван такмичења подлежу спортисти који су означени као олимпијски кандидати, врхунски спортисти, спортисти међународног ранга, спортисти који желе да наставе спортску каријеру након истека мере забране учешћа на такмичењима због допинга, као и друге категорије спортиста које одреди Антидопинг агенција (регистрована тест група).

Контрола изван такмичења спроводи се:

- 1) на основу периодичног плана контроле;
- 2) на основу посебне одлуке Антидопинг агенције;
- 3) на образложени предлог спортисте или надлежног спортског савеза;
- 4) на захтев спортског инспектора.

Спортисти који подлежу контроли изван такмичења у складу са ставом 1. овог члана, дужни су да Антидопинг агенцију и овлашћено лице у њиховој спортској асоцијацији редовно обавештавају о свакој промени места борави-

шта и времену и месту одржавања тренинга, као и о одсуству из места боравка дуже од пет дана.

Сви учесници у допинг контроли дужни су да добијене информације из става 3. овог члана чувају као поверљиве и могу их користити искључиво у сврхе планирања, координирања и спровођења тестирања.

Члан 14.

Лекар који приликом прегледа спортисте у циљу издавања медицинског сертификата (потврде) о здравственој способности за учешће на такмичењима посумња да је спортиста користио допинг средства, дужан је да о томе обавести Антидопинг агенцију.

Лекар који спортисти пропише средство које садржи забрањене допинг супстанце у циљу лечења дужан је да о томе обавести спортисту ако му је он саопштио да се бави спортским активностима.

Члан 15.

Спортиста може затражити од Антидопинг агенције да га ослободи забране употребе допинг средстава, у случају када постоји јасна и нужна медицинска потреба.

Антидопинг агенција утврђује правила за одобравање изузетака за терапеутску употребу, у складу са међународним стандардима за процес одобравања изузетака за терапеутску употребу одобреним од стране Светске антидопинг агенције.

Члан 16.

Мере које се изричу због повреде антидопинг правила јесу:

- 1) дисквалификација спортских резултата;
- 2) привремена суспензија;
- 3) забрана учешћа на такмичењима;
- 4) забрана обављања функција у области спорта.

Члан 17.

У случају повреде антидопинг правила из члана 3. став 1. тач. 1), 2), 3), 5) и 6) овог закона мера забране учешћа на такмичењима изриче се у следећем трајању:

- 1) две године за прву повреду;
- 2) трајна забрана за другу повреду.

Члан 18.

У случају повреде антидопинг правила из члана 3. став 1. тач. 7) и 8) овог закона мера забране учешћа на такмичењима изриче се у следећем трајању:

- 1) најмање четири године до трајне забране;
- 2) трајна забрана ако је повреда почињена према малолетном спортисти или ако је почињена од стране тима за подршку спортисте.

Члан 19.

У случају повреде антидопинг правила из члана 3. став 1. тачка 4) овог закона мера забране учешћа на такмичењима изриче се у следећем трајању:

- 1) најмање три месеца и највише две године за прву повреду;
- 2) најмање годину дана и највише четири године за другу повреду.

Члан 20.

Спортисти за кога се утврди да је одговоран због допинга супстанцом која је посебно идентификована у референтној листи забрањених фармаколошких класа допинг супстанци и допинг метода као опште доступна у медицинским производима или као супстанца за коју је мало вероватно да се може успешно злоупотребити као допинг чинилац, мера забране учешћа на такмичењима изриче се у следећем трајању:

- 1) најдуже до годину дана за прву повреду антидопинг правила, уз могућност да се уместо те мере изрекне опомена;
- 2) две године за другу повреду;
- 3) трајна забрана за трећу повреду.

Члан 21.

Мера забране учешћа на такмичењима из чл. 17. до 20. овог закона неће бити изречена за повреду антидопинг правила из члана 3. став 1. тач. 1) и 2) овог закона ако спортиста докаже да није крив, односно одговоран за пропуст или немар.

Спортисти мера забране учешћа на такмичењима у смислу чл. 17. до 20. овог закона може бити изречена у краћем трајању:

1) али не краће од половине минималног трајања забране, односно осам година ако би иначе требало изрећи меру трајне забране, за повреду антидопинг правила из члана 3. став 1. тач. 1), 2), 3) и 8) овог закона - ако спортиста докаже да није поступао са грубом непажњом, односно да није учинио значајан пропуст или немар;

2) али не краће од половине минималног трајања забране, односно осам година ако би иначе требало изрећи меру трајне забране, за повреду антидопинг правила из члана 3. став 1. тачка 6) почињену од стране помоћног особља спортисте и за повреду антидопинг правила из члана 3. став 1. тач. 7) и 8) овог закона - ако спортиста пружи значајан допринос у откривању или утврђивању повреде антидопинг правила почињене од стране помоћног особља спортисте или других лица.

Члан 22.

Спортиста коме је од стране надлежне антидопинг организације изречена мера забране учешћа на такмичењима не може за време трајања забране учествовати у било ком својству, и у било ком спорту, на спортским приредбама, нити обављати функције у организацијама у области спорта, укључујући и активности везане за рад са спортистима.

Члан 23.

Одредбе чл. 17. до 22. овог закона сходно се примењују и на меру забране обављања функција у области спорта.

Члан 24.

Лица за која се утврди да су одговорна за допинг одговарају за штету која настане за друга лица према општим правилима о одговорности за штету.

Члан 25.

Спортиста или спортски стручњак за кога се утврди да је одговоран за допинг губи за време трајања изречене мере статус који има по Републичкој категоризацији спортиста, односно Републичкој категоризацији спортских стручњака.

III. АНТИДОПИНГ АГЕНЦИЈА

Члан 26.

У циљу иницирања, спровођења и контроле поступка борбе против допинга у спорту оснива се Антидопинг агенција Републике Србије.

Члан 27.

Антидопинг агенција послује као установа, у складу са прописима о јавним службама, ако овим законом није другачије уређено.

Антидопинг агенција има својство правног лица, са правима, обавезама и одговорностима утврђеним овим законом и статутом.

Члан 28.

Седиште Антидопинг агенције је у Београду.

Члан 29.

Средства за оснивање и рад Антидопинг агенције обезбеђују се из:

- 1) буџета Републике Србије;
- 2) донација, прилога и спонзорства домаћих и страних правних и физичких лица;
- 3) других извора, у складу са законом.

Члан 30.

Антидопинг агенција обавља спортске активности и делатности у вези са спортским такмичењима, а посебно:

- 1) уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу на спортским такмичењима, осим оне коју спроводи надлежни међународни спортски савез на међународним такмичењима која се организују у Републици;
- 2) уређује, одређује, организује и спроводи допинг контролу изван спортских такмичења;

3) именује стручна лица овлашћена за обављање допинг контроле (контролоре), установљава и издаје им легитимације и брине се о њиховом сталном стручном оспособљавању и усавршавању;

4) одређује организације из члана 9. овог закона у којима ће се обавити анализа допинг узорака спортиста;

5) утврђује одговорност лица које је учинило повреду антидопинг правила, у случају да надлежна спортска асоцијација не изрекне мере и одлучује по жалби на меру коју је изрекла национална спортска асоцијација, осим ако у складу са законом није одређена, односно уговорена надлежност међународне спортске арбитраже за одлучивање по жалби; уређује поступак у којем изриче мере и одлучује по жалбама;

6) предузима мере за смањење допинга у спорту и његово дугорочно отклањање;

7) објашњава шта се под одређеним појмом везаним за проблем допинга у спорту подразумева;

8) стара се о обезбеђењу потребне опреме за анализу допинг узорака и потребних средстава за антидопинг контролу;

9) остварује увид у организовање и спровођење допинг контроле на међународним такмичењима која се организују у Републици;

10) утврђује годишњи план допинг контроле коју спроводи;

11) издаје службени билтен;

12) остварује међународну стручну сарадњу на питањима која су везана за спречавање допинга у спорту и закључује споразуме о тестирању;

13) остварује сарадњу са заинтересованим владиним и невладиним организацијама у вези са спречавањем допинга у спорту и оштећењем здравља спортиста употребом допинга;

14) организује образовне и друге кампање против допинга у спорту;

15) информише јавност о активностима које се предузимају против допинга у спорту;

16) даје препоруке и савете за предузимање мера од стране државних органа и организација у области спорта у циљу спречавања допинга у спорту;

17) организује истраживања, саветовања, семинаре, округле столове и издаје публикације о питањима везаним за борбу против допинга у спорту;

18) прати и прикупља информације у вези са законским и другим мерама које се у другим земљама и међународним организацијама предузимају у борби против допинга у спорту;

19) прати и прикупља информације о мерама које државни органи и организације у области спорта предузимају у борби против допинга у спорту;

20) утврђује изглед знака упозорења који се ставља на производе који се стављају у промет а у себи садрже забрањене допинг супстанце;

21) обавља друге послове који се односе на борбу против допинга у спорту, у складу са законом.

Антидопинг агенција послове из става 1. тач. 1) до 5), и тач. 12) и 20) овог члана обавља као поверене послове.

Против одлука Антидопинг агенције из става 1. тач. 1) до 5) овог члана не може се покренути спор пред судом.

Члан 31.

Антидопинг агенција утврђује, најмање једанпут годишње, Листу забрањених допинг средстава (референтну листу забрањених фармаколошких класа допинг супстанци и допинг метода), у складу са Европском конвенцијом о спречавању допинга у спорту и међународним стандардима за листу забрањених средстава одобреним од стране Светске антидопинг агенције.

Листа забрањених допинг средстава објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Антидопинг агенција послове из става 1. овог члана обавља као поверене послове.

Члан 32.

Органи Антидопинг агенције јесу: управни одбор, директор и антидопинг одбор.

Чланови управног и антидопинг одбора, као и директор, именују се на период од четири године.

Члан 33.

Управни одбор Антидопинг агенције има 15 чланова, и то:

- 1) пет лица која именује министар надлежан за послове спорта;
- 2) два лица које именује министар надлежан за послове здравља;
- 3) три лица која именује Олимпијски комитет Србије и Црне Горе;
- 4) два лица која именује Спортски савез Србије;
- 5) једно лице које именује Врховни суд Србије;
- 6) два лица која именује Спортска асоцијација Србије.

Чланови управног одбора бирају председника из свог састава, у складу са статутом.

Чланови управног одбора именују се искључиво из реда врхунских спортиста и истакнутих стручњака из професија које су од значаја за спречавање допинга у спорту (експерти спортске медицине, експерти за токсикологију и фармакологију, правни експерти за проблем допинга, експерти за клиничку биохемију, експерти за биомеханику, врхунски спортски стручњаци).

Управни одбор може да одлучује ако је седници присутна већина од укупног броја чланова.

Управни одбор одлучује већином гласова од укупног броја чланова о питањима из члана 34. став 1. тач. 1) до 13) овог закона.

Члан 34.

Управни одбор:

- 1) доноси статут Антидопинг агенције;
- 2) доноси програм рада;
- 3) доноси годишњи програм спровођења допинг контроле;
- 4) усваја финансијски план;
- 5) усваја извештај о пословању;
- 6) усваја завршни рачун;

- 7) одређује организације у којима ће се спровести анализа допинг узорака;
 - 8) именује стручна лица овлашћена за обављање допинг контроле (контролоре);
 - 9) утврђује Листу забрањених допинг средстава;
 - 10) именује чланове антидопинг одбора;
 - 11) доноси опште акте;
 - 12) доноси пословник о раду;
 - 13) доноси акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних места;
 - 14) именује директора Антидопинг агенције;
 - 15) обавља и друге послове утврђене законом и статутом.
- Одлуке из става 1. тач. 1), 4) и 6) овог члана доносе се уз сагласност министарства надлежног за послове спорта.

Члан 35.

Антидопинг одбор утврђује одговорност за повреду антидопинг правила и одлучује по жалбама у случајевима из члана 30. тачка 5) овог закона.

Антидопинг одбор независан је у доношењу одлука од других органа Антидопинг агенције, а његови чланови морају бити истакнути стручњаци у одговарајућим областима.

У поступку утврђивања одговорности за повреду антидопинг правила морају се поштовати права и принципи утврђени у члану 10. став 1. тачка 4) овог закона.

Члан 36.

Директора Антидопинг агенције именује и разрешава управни одбор.

За директора Антидопинг агенције може бити именовано лице које има високу стручну спрему и које испуњава услове који су утврђени чланом 33. став 3. овог закона за чланове управног одбора.

Директор Антидопинг агенције не може обављати другу професионалну функцију или посао, изузев професуре на факултету у Републици.

Директор:

- 1) заступа Антидопинг агенцију;
- 2) организује и руководи радом Антидопинг агенције;
- 3) извршава одлуке Управног одбора и предузима мере за њихово спровођење;
- 4) стара се о законитости рада Антидопинг агенције и одговара за законитост рада;
- 5) предлаже програм рада;
- 6) врши и друге послове утврђене законом и статутом.

Члан 37.

Управни одбор Антидопинг агенције састаје се најмање два пута годишње, а обавезно се сазива када то захтева већина чланова, министар надлежан за послове спорта, министар надлежан за послове здравља, председник Олимпијског комитета Србије и Црне Горе, или председник Спортског савеза Србије, односно Спортске асоцијације Србије.

Управни одбор после сваке седнице доставља извештај о усвојеним одлукама сваком органу односно организацији који имају свог представника у Управном одбору, као и националним спортским асоцијацијама из члана 4. овог закона.

Члан 38.

Управни одбор може позвати било коју заинтересовану организацију у области спорта да има свог посматрача на једној или више седница.

Члан 39.

Антидопинг агенција независна је у свом раду.

За обављање појединих стручних послова из своје надлежности Антидопинг агенција може ангажовати друга правна или физичка лица, домаћа или страна.

Члан 40.

Антидопинг агенција дужна је да обавести министарство надлежно за послове спорта о сваком случају планираног спровођења допинг контроле, најмање три дана пре њеног одржавања.

Члан 41.

Општи акти Антидопинг агенције јесу: статут, правилник и други акти којима се на општи начин уређују одређена питања.

Статут је основни општи акт Антидопинг агенције.

Статут садржи одредбе о:

- 1) делатности Антидопинг агенције;
- 2) органима и њиховом делокругу;
- 3) заступању;
- 4) правима, обавезама и одговорностима запослених;
- 5) унутрашњој организацији;
- 6) другим питањима од значаја за рад Антидопинг агенције.

Статут и општи акти Антидопинг агенције којима се уређује допинг контрола и поступак изрицања мера и одлучивања по жалби и утврђује изглед знака упозорења који се ставља на производе који се стављају у промет а у себи садрже забрањене допинг супстанце, објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Члан 42.

Антидопинг агенција најмање два пута годишње подноси извештај о пословању министарству надлежном за послове спорта.

IV. НАДЗОР

Члан 43.

Управни надзор над применом овог закона и прописа донетих на основу њега врши министарство надлежно за послове спорта.

Члан 44.

Инспекцијски надзор над применом овог закона и прописа донетих на основу њега, министарство надлежно за послове спорта врши преко спортских инспектора.

Организације и појединци (спортисти, тренери, и др.) у области спорта дужни су да спортском инспектору омогуће обављање надзора.

Члан 45.

Спортски инспектор има право и дужност да у вршењу инспекцијског надзора:

- 1) контролише да ли организације и појединци у области спорта предузимају активности против допинга у складу са законом и спортским правилима;
- 2) контролише да ли се мере допинг контроле од стране овлашћених организација и лица предузимају у складу са законом;
- 3) контролише да ли се спроводе налози донети при вршењу надзора;
- 4) предузме друге мере и радње за које је овлашћен законом.

Члан 46.

У вршењу инспекцијског надзора, спортски инспектор је овлашћен да:

- 1) утврди идентитет лица која користе допинг или учествују у допингу спортисте;
- 2) привремено одузме евиденције, документа и друга средства од значаја за утврђивање чињеничног стања и привремено одузме забрањене допинг супстанце;
- 3) забрани учешће на такмичењу спортисти коме је због допинга изречена мера забране учешћа на такмичењима;
- 4) забрани обављање функције у организацији или вршење активности са спортистима лицу коме је изречена мера забране обављања функција у области спорта због учешћа у допинговању спортисте;
- 5) нареди да се утврђене неправилности и недостаци отклоне у одређеном року и да се у одређеном року изврши прописана обавеза која није извршена;
- 6) затражи од Антидопинг агенције спровођење допинг контроле у случају када приликом инспекцијског надзора посумња да постоји случај коришћења допинга;
- 7) привремено забрани обављање активности и делатности организацији у области спорта, до отклањања недостатака који су разлог забране - уколико: онемогућава инспектору инспекцијски надзор; не донесе законом прописане опште акте (спортска правила) везане за допинг; не спроведе налог дат при вршењу надзора;
- 8) поднесе пријаву надлежном органу за учињено кривично дело или поднесе захтев за покретање прекршајног поступка;
- 9) предузме и друге мере и радње за које је законом и другим прописом овлашћен.

Одлуке спортског инспектора донете у вршењу инспекцијског надзора из става 1. овог члана, коначне су у управном поступку.

V. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

1. Кривична дела

Употреба допинг средстава

Члан 47.

Спортиста који на спортском такмичењу намерно употреби допинг средство, или намерно употреби одређено средство или супстанцу у циљу да превари допинг контролу, казниће се затвором до једне године.

Омогућавање употребе допинг средстава

Члан 48.

Ко спортисти у циљу допинга у спорту да или пропише или изда или на спортисти примени допинг средство, или наведе, помогне, или на други начин омогући спортисти да употреби допинг средство, казниће се затвором од једне до десет година.

Ако је дело из става 1. овог члана учињено према малолетнику или према више лица, или је изазвало нарочито тешке последице, учинилац ће се казнити затвором од најмање три године.

Допинг средства одузеће се.

Неовлашћена производња и стављање у промет допинг средстава

Члан 49.

Ко неовлашћено у циљу допинга у спорту производи, прерађује, продаје или нуди на продају, или ради продаје купује, држи, или преноси, или посредује у продаји или куповини допинг средстава, или на други начин неовлашћено ставља у промет допинг средства, казниће се затвором од најмање пет година.

Ко неовлашћено у циљу допинга у спорту прави, набавља, поседује или даје на употребу опрему, материјал или супстанције за које зна да су намењене за производњу или припремање допинг средстава, казниће се затвором од шест месеци до пет година.

Допинг средства и средства за њихово справљање, одузеће се.

2. Прекршаји

Члан 50.

Новчаном казном од 50.000 до 350.000 динара казниће се за прекршај национална спортска асоцијација, спортска организација и друго правно лице:

1) ако неовлашћено омета или покуша ометање било ког дела допинг контроле (члан 3. став 1. тачка 5);

2) ако неовлашћено продаје, транспортује, шаље, испоручује или дистрибуира допинг средства спортисти, било непосредно или посредством трећег лица (члан 3. став 1. тачка 7);

3) ако да или покуша давање допинг средства спортисти, или помогне, подстакне, прикрије, наведе, наложи, створи услове или остварује било који други вид учествовања у повреди или покушају повреде антидопинг правила (члан 3. став 1. тачка 8);

4) ако не дозволи, односно не омогући обављање допинг контроле (члан 6. став 1);

5) ако узете узорке не складишти, или ако њима не рукује или их не анализира у складу с одредбама овог закона и одговарајућим међународним стандардима одобреним од стране Светске антидопинг агенције (члан 9. став 1);

6) ако у оквиру својих надлежности не предузме мере и активности утврђене чланом 10. став 1. овог закона;

7) ако у року од 15 дана од дана ступања на снагу спортских правила не достави примерак тих правила министарству надлежном за послове спорта и Антидопинг агенцији (члан 11);

8) ако омогући учешће на спортској приредби лицу које је кажњено због допинга или му омогући обављање неке функције у организацијама у области спорта, укључујући и активности везане за рад са спортистима (чл. 22. и 23);

9) ако стави у промет производ без прописаног знака упозорења (члан 30. тачка 20);

10) ако онемогући спортском инспектору обављање надзора (члан 44. став 2);

11) ако не поступи по налогу спортског инспектора (члан 46);

12) ако не усклади своју организацију, рад и опште акте са одредбама овог закона у прописаном року (члан 53).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у националној спортској асоцијацији, односно спортској организацији и другом правном лицу у износу од 5.000 до 35.000 динара.

Члан 51.

Новчаном казном од 10.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај физичко лице:

1) ако као спортиста користи допинг средства (члан 3. став 1. тачка 2);

2) ако одбије или не приступи без убедљивог оправдања давању узорка после обавештења или избегава давање узорка на други начин (члан 3. став 1. тачка 3);

3) ако као спортиста из регистроване тест групе не испуњава обавезе утврђене правилима овлашћене антидопинг организације у погледу доступности за тестирање изван такмичења или не пружа податке о боравишту, времену и месту одржавања тренинга и о одсуству из места боравка дуже од пет да-

на или пропусти објављена тестирања изван такмичења (члан 3. став 1. тачка 4. и члан 13. став 3);

4) ако омета било који део допинг контроле (члан 3. став 1. тачка 5);

5) ако не дозволи, односно ако не омогући обављање допинг контроле (члан 6. став 1);

6) ако врши допинг контролу иако није за то овлашћен (члан 8);

7) ако не обавести Антидопинг агенцију о могућности да је спортиста био допингован (члан 14. став 1);

8) ако не обавести спортисту који му је саопштио да се бави спортским активностима да му је прописао у циљу лечења средство које садржи забрањене допинг супстанце (члан 14. став 2);

9) ако учествује на спортским приредбама иако му је изречена мера забрана учешћа на такмичењима због допинга или ако обавља у организацијама у области спорта неку функцију или активност везане за рад са спортистима иако му је изречена мера забране обављања функција у области спорта због допинга спортисте (чл. 22. и 23);

10) ако онемогући спортском инспектору обављање надзора (члан 44. став 2);

11) ако не поступи по налогу спортског инспектора (члан 46).

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 52.

Постојеће организације у области спорта дужне су ускладити своју организацију, рад и опште акте са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана његовог ступања на снагу.

Члан 53.

Органи и организације из члана 33. став 1. овог закона именовале чланове управног одбора у року од 15 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Управни одбор Антидопинг агенције дужан је да у року од седам дана од дана именовања донесе статут Антидопинг агенције и друга акта потребна за упис Антидопинг агенције у регистар и именује директора Антидопинг агенције.

Члан 54.

Даном ступања на снагу овог закона престају да важе члан 79. став 1. тачка 1) и члан 80. тачка 1) Закона о спорту („Службени гласник РС“, број 52/96).

Члан 55.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ЗАКОН О СПРЕЧАВАЊУ НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА

(„Службени гласник РС“, бр. 67/2003, 101/2005 - др. закон и 90/2007)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом утврђују се мере за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, као и обавезе организатора и овлашћења надлежних органа у спровођењу тих мера.

Члан 2.

Спортске приредбе, у смислу овог закона, јесу спортска такмичења и спортске манифестације.

Организатор спортске приредбе, у смислу овог закона, јесте спортски савез, спортско друштво, спортска организација - клуб, друго правно или физичко лице које се стално или повремено бави организацијом спортских приредби, односно које је преузело организовање одређене спортске приредбе, или вршење одређених послова у организовању спортске приредбе.

Време одржавања спортске приредбе, у смислу овог закона, је временски интервал од једног часа пре почетка спортске приредбе до једног часа након њеног завршетка, односно, кад се одржавају спортске приредбе повећаног ризика, временски интервал од 120 минута пре почетка спортске приредбе до 90 минута након њеног завршетка.

Учесници спортске приредбе, у смислу овог закона, јесу сва лица присутна на спорској приредби.

Спортски објекат, у смислу овог закона, је објекат намењен за одржавање спортских приредби, који поред спортског терена има простор за гледалиште и који може имати и пратећи простор (санитарни, гардеробни, спремишни и др.).

Спортски терен, у смислу овог закона, јесте простор на коме се обавља спортска активност (спортска игра, такмичење), као и простор до гледалишта.

Гледалиште, у смислу овог закона, јесте уређен простор на спортском објекту намењен за смештај гледалаца (трибине), односно простор уз спортски терен намењен за гледаоце ако објекат нема трибине.

Члан 3.

Организатор спортске приредбе, у сарадњи са министарством надлежним за унутрашње послове (у даљем тексту: Министарство), дужан је да осигура безбедно одржавање спортске приредбе и да предузме мере којима се предупредује и онемогућава избијање насиља и недоличног понашања гледалаца.

Кад спортски савез, спортско друштво, спортска организација - клуб повери организацију спортске приредбе или вршење одређених послова у ор-

ганизацији спортске приредбе другом правном или физичком лицу, дужан је да врши надзор над спровођењем мера утврђених овим законом.

Члан 4.

Под насиљем и недоличним понашањем на спортским приредбама, у смислу овог закона, сматра се нарочито:

- 1) физички напад на учеснике спортске приредбе;
- 2) физички обрачун између учесника на спортској приредби;
- 3) бацање на спортски терен или у гледалиште предмета који могу да угрозе живот, физички интегритет лица или имовину;
- 4) изазивање мржње или нетрпељивости која може да доведе до физичких сукоба учесника;
- 5) оштећивање спортског објекта, опреме, уређаја и инсталација на спортском објекту на коме се одржава спортска приредба;
- 6) изазивање нередица приликом доласка, односно одласка са спортског објекта или у спортском објекту, ремећење тока спортске приредбе или угрожавање безбедности учесника спортске приредбе или трећих лица;
- 7) неовлашћени улазак на спортски терен;
- 8) неовлашћени улазак у службене просторије и службене пролазе спортског објекта на коме се одржава спортска приредба;
- 9) уношење у спортски објекат и употреба алкохола или других опојних средстава;
- 10) уношење у спортски објекат односно коришћење пиротехничких средстава и других предмета и средстава којима може да се угрози безбедност учесника у спортској приредби или омета њен ток;
- 11) неовлашћени улазак у део гледалишта спортског објекта који је намењен противничким навијачима.

Члан 5.

На организовање спортских приредби сходно се примењују и прописи о окупљању грађана.

Члан 6.

Надзор над спровођењем овог закона врши Министарство.

II. МЕРЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА

1. Превентивне мере

Члан 7.

У циљу превентивног деловања и смањења ризика избијања насиља и недоличног понашања гледалаца, спортски савези, спортска друштва, спортске организације - клубови дужни су да:

1) подстичу организовање и добро понашање својих навијача и њихових клубова;

2) остварују одговарајуће информисање својих навијача (састанци са навијачима, издавање билтена и др.);

3) координирају активности са клубовима својих навијача приликом организованог одласка на спортске приредбе на којима су те спортске организације - клубови и њихови навијачи гостујући;

4) уреди спортским правилима из своје надлежности које се спортске приредбе сматрају високо ризичним и које мере су организатори спортских приредби и други учесници дужни да предузму, у складу са законом и другим прописима, на спортским приредбама високог ризика;

5) предузму друге мере и активности, у складу са законом, прописима донетим на основу закона и спортским правилима;

6) подстичу позитивно понашање и деловање играча и службених лица пре, за време и након одржавања спортске приредбе.

2. Мере које се предузимају на спортским приредбама

Члан 8.

Организатор спортске приредбе је дужан да образује одговарајућу редарску службу, или да ангажује правно лице или предузетника ради обављања послова физичког обезбеђења и одржавања реда на спортској приредби.

Приликом вршења послова из става 1. овог члана редарска служба је овлашћена да:

1) забрани приступ објекту на коме се одржава спортска приредба лицима која су под утицајем алкохола или других опојних средстава, или се из њиховог понашања може закључити да су склони насилном или недоличном понашању;

2) ефикасно одвоји гостујуће навијаче усмеравањем на посебне улазе и излазе из спортског објекта и посебан део гледалишта који је за њих одређен;

3) онемогући улазак гледалаца на спортски терен и спречи њихов прелазак из једног дела гледалишта намењен навијачима једног клуба у други;

4) онемогући уношење или продају алкохолних пића у спортском објекту;

5) онемогући уношење у спортски објекат предмета који се могу употребити у насилничким поступањима (пиротехничка средства, мотке, флаше и сл.), односно којима се може ометати ток спортске приредбе (огледала, ласерски показивачи, звучни уређаји веће снаге, транспаренти или обележја којима се подстиче расна, верска, национална или друга нетрпељивост и мржња, односно чији је садржај увредљив или непристојан и сл.);

6) упозори, односно удаљи гледаоце због недоличног понашања којим се може изазвати насиље на спортској приредби или ометати њен ток;

7) онемогући уношење у спортски објекат и истицање навијачких симбола који су већих димензија и могу ометати рад службених лица, осим застава, шалова, капа и дресова са обележјима клуба.

Кад гледалац или група гледалаца поступи супротно налозима редарске службе или пружи физички отпор, о томе се без одлагања обавештава овлашћено лице Министарства.

Надзор над радом редарске службе врши организатор.

Члан 9.

Организатор је дужан да оствари сарадњу са Министарством, ради спровођења мера и налога који се односе на одржавање јавног реда и мира.

Организатор је дужан да за време спортске приредбе обезбеди присуство одговарајуће службе медицинске помоћи, као и да оствари сарадњу, а по потреби предузме мере да обезбеди и присуство других надлежних органа и организација, јавних служби и јавних предузећа (ватрогасне јединице, инспекцијске и комуналне службе и др.).

3. Мере које се предузимају на спортским приредбама повећаног ризика

Члан 10.

Спортске приредбе повећаног ризика су:

1) домаће и међународне спортске приредбе од већег такмичарског значаја;

2) спортске приредбе на којима се очекује присуство великог броја гледалаца или навијача гостујућих клубова;

3) друге спортске приредбе кад посебне околности указују да на њима може доћи до насиља или недоличног понашања гледалаца.

Које се домаће и међународне спортске приредбе у смислу става 1. тачка 1) овог члана могу сматрати од већег такмичарског значаја, одређује својим актом надлежни спортски савез у Републици.

Члан 11.

Кад околности из члана 10. став 1. тач. 2) и 3) овог закона указују на ризик од избијања насиља и недоличног понашања гледалаца на спортској приредби, организатор спортске приредбе је дужан да:

1) о тим околностима обавести без одлагања, а најкасније 48 часова пре почетка спортске приредбе, Министарство и друге надлежне органе, надлежни спортски савез и друге заинтересоване спортске организације, као и спортисте који учествују у спортској приредби;

2) одреди одговорно лице које је задужено за руковођење спровођењем мера за спречавање насилничког и недоличног понашања гледалаца и за сарадњу са Министарством;

3) оствари сарадњу са Министарством ради поступања по налозима који се односе на обезбеђивање јавног реда и мира на спортској приредби;

4) оствари сарадњу са представницима клубова навијача у циљу међусобне размене информација и обезбеђења да клубови навијача одреде део редара на спортској приредби из својих редова, ради пружања помоћи у одржавању реда на спортској приредби и обавештавања гледалаца.

Члан 12.

Организатор је дужан да пре почетка, за време трајања и по завршетку спортске приредбе повећаног ризика:

1) обезбеди одвајање група гостујућих навијача продајом улазница на одвојеним и посебним продајним местима;

2) обезбеди да се у продају пуне само улазнице за места за седење, односно онолики број улазница за стајање који, у зависности од капацитета спортског објекта, не угрожава безбедност учесника спортске приредбе;

3) оствари сарадњу са спортским организацијама - клубовима који учествују у спортској приредби у погледу продаје улазница за њихове навијаче;

4) одреди посебне улазе, излазе и део гледалишта за групе гостујућих навијача, уколико се очекује њихов организовани долазак или долазак у већем броју;

5) обезбеди преко програма спортске приредбе или других средстава информисања подстицање гледалаца на коректно понашање.

Члан 13.

Организатор је дужан да у сарадњи са спортским клубовима који учествују на спортској приредби и клубовима њихових навијача обезбеди вођење евиденције о идентитету лица којима се улазнице продају, односно уступају преко клубова навијача, као и да омогући увид у те евиденције овлашћеном лицу Министарства.

Члан 14.

На дан одржавања спортске приредбе повећаног ризика улазнице се по правилу не могу продавати у спортском објекту на коме се спортска приредба одржава или у његовој непосредној близини, већ само на посебним продајним местима.

Одобрење за одређивање продајних места из става 1. овог члана даје Министарство.

Члан 15.

Организатор је дужан да обезбеди да се спортска приредба повећаног ризика одржи у спортском објекту који има:

1) одговарајуће ограде испред спортског објекта за усмеравање и раздвајање противничких група навијача;

2) одговарајуће ограде за спречавање уласка гледалаца на спортски терен;

3) одговарајуће ограде за раздвајање противничких група навијача;

4) одговарајући број јасно и видљиво обележених улаза и излаза према свим деловима гледалишта;

5) одговарајућа седишта која се не могу одвалити само коришћењем физичке снаге;

6) одговарајући простор за овлашћено лице Министарства, надлежно за одржавање јавног реда и мира на спортској приредби са којег има јасан преглед спортског терена и гледалишта;

7) техничку опрему за праћење и снимање понашања гледалаца на спортском објекту;

8) просторију за пружање хитне медицинске помоћи;

9) одговарајући број мушких и женских мокрих чворова у свим деловима гледалишта;

10) простор за безбедан смештај превозних средстава гостујућих екипа;

11) систем јавног разгласа;

12) одговарајуће осветљење уколико се спортска приредба одржава у вечерњим часовима, као и обезбеђено непрекидно напајање електричном енергијом.

Услове из става 1. овог члана дужан је да испуни и организатор других спортских приредаба, осим услова утврђених тач. 1), 3), 6), 7) и 10) наведеног става.

Ближе услове из става 1. овог члана и њихову испуњеност утврђује надлежни спортски савез, односно асоцијација клубова, уз претходно прибављено мишљење министарства надлежног за послове спорта и сагласност Министарства.

Члан 16.

Гостујући спортски клуб који учествује на спортској приредби повећаног ризика обавезан је да:

1) најкасније три дана пре организованог поласка навијача на спортску приредбу обавести организатора спортске приредбе о свим елементима битним за пријем клуба и његових навијача (дан и време поласка, процена броја навијача који долазе, начин превоза, место боравка или окупљања, имена вођа навијача и сл.);

2) оствари сарадњу са клубом својих навијача и учествује у организацији њиховог доласка и одласка са спортске приредбе;

3) обезбеди расподелу карата за своје навијаче које је добио од организатора спортске приредбе;

4) предузме друге потребне мере да клуб и његови навијачи не буду узрок насиља и нереда на спортској приредби.

4. Мере које предузимају надлежни државни органи

Члан 17.

Министарство приликом одржавања спортских приредаба повећаног ризика може да наложи предузимање свих потребних мера за спречавање насиља и недоличног понашања гледалаца, а нарочито да:

1) наложи групама навијача кретање одређеним правцем приликом доласка, односно одласка из спортског објекта;

2) наложи организатору спортске приредбе отклањање уочених недостатака спортског објекта или пропуста у организацији посебно ако се ради о уоченим недостацима у току спортске приредбе, а који у значајној мери могу угрозити безбедност учесника спортске приредбе;

3) спречи долазак у место одигравања спортске приредбе или забрани улазак на спортску приредбу, односно удаљи са спортског објекта лице из чијег се понашања може закључити да је склоно насилничком и недоличном понашању.

Министарство пред спортску приредбу повећаног ризика најмање 24 часа пре њеног почетка врши преглед спортског објекта на коме ће се спортска приредба одржати и остварује увид у организационе припреме.

Ако организатор спортске приредбе не поступи по налозима Министарства, а због уочених недостатака у значајној мери може бити угрожена безбедност учесника спортске приредбе, Министарство може забранити одржавање спортске приредбе.

Члан 18.

Забрањена је продаја и конзумирање алкохолних пића у спортском објекту и на удаљености до 1 километра од њега у Београду, Крагујевцу, Нишу и Новом Саду, а у осталим местима до 300 метара, за време одржавања спортске приредбе и три часа пре и после њеног завршетка.

5. Трошкови спровођења мера

Члан 19.

Организатор спортске приредбе сноси трошкове који се односе на предузимања мера из чл. 7–15. овог закона.

Организатор може са Републиком Србијом закључити уговор о обављању одређених послова обезбеђења спортске приредбе и спровођења одређених мера за спречавање насиља и недоличног понашања гледалаца, који не спадају у редовне послове одржавања јавног реда и мира.

Уговор из става 2. овог члана закључује у име Републике Србије министар надлежан за унутрашње послове.

Приходи остварени обављањем послова и спровођењем мера из става 2. овог члана приход су буџета Републике.

III. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

1. Кривично дело

Насилничко понашање на спортској приредби

Члан 20.

Ко неовлашћено уђе на спортски терен или уласком у спортски терен или део гледалишта намењен противничким навијачима изазове насиље, физички нападне или се физички обрачунава са учесницима спортске приредбе, врши насиље приликом доласка или одласка са спортске приредбе, унесе у спортски објекат или баца на спортски терен или међу гледаоце предмете, пиротехничка средства или друге експлозивне, запаљиве или штетне супстанце које могу да изазову телесне повреде или угрозе здравље учесника спортске приредбе, оштећује спортски објекат, његову опрему, уређаје и ин-

сталације, ко својим понашањем или паролама на спортској приредби изазива националну, расну и верску мржњу или нетрпељивост услед чега дође до насиља или физичког обрачуна са учесницима спортске приредбе,

казниће се затвором од шест месеци до пет година.

Ко у групи изврши кривично дело из става 1. овог члана,

казниће се затвором од једне године до осам година.

Коловођа групе која изврши кривично дело из става 1. овог члана,

казниће се затвором од једне године до десет година.

Ако је извршењем дела из става 1. овог члана дошло до нереда у коме је неко лице тешко телесно повређено или је оштећена имовина већег обима, учинилац ће се казнити затвором од једне године до осам година.

Службено или одговорно лице које при организовању спортске приредбе не предузме мере обезбеђења како би се онемогућио или спречио неред, па услед тога буду угрожени живот или тело већег броја људи или имовина већег обима,

казниће се затвором од три месеца до три године.

2. Прекршаји

Члан 21.

Новчаном казном од 300.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај спортски савез, спортско друштво, организација у области спорта или клуб или друго правно лице ако:

1) не осигура несметано и безбедно одржавање спортске приредбе (члан 3. став 1. овог закона);

2) не врши надзор над спровођењем мера утврђених овим законом (члан 3. став 2. овог закона);

3) не предузме прописане превентивне мере (члан 7. овог закона);

4) не организује, односно не ангажује одговарајућу редарску службу (члан 8. став 1. овог закона);

4а) не врши надзор над радом редарске службе (члан 8. став 4. овог закона);

5) одбије сарадњу са Министарством (члан 9. став 1. овог закона);

6) не обезбеди за време спортске приредбе присуство одговарајуће службе медицинске помоћи или не оствари сарадњу са другим надлежним органима и организацијама (члан 9. став 2. овог закона);

7) не предузме прописане мере кад су околности указивале да постоји ризик да дође до насиља или недоличног понашања гледалаца или не поступи по налозима Министарства у вези одржавања спортске приредбе повећаног ризика (члан 11. овог закона);

8) не предузме прописане мере пре почетка, за време трајања и по завршетку спортске приредбе повећаног ризика (члан 12. овог закона);

9) не обезбеди ограничење продаје улазница за спортске приредбе повећаног ризика или не обезбеди вођење прописаних евиденција, односно не пружи их на увид овлашћеном лицу Министарства (члан 13. овог закона);

10) продаје улазнице ван одобрених посебних продајних места (члан 14. овог закона);

11) не обезбеди да се спортска приредба повећаног ризика одржи на одговарајућем спортском објекту (члан 15. став 1. овог закона);

12) у својству гостујуће екипе не предузме законом прописане мере (члан 16. овог закона);

13) продаје алкохолна пића супротно забрани (члан 18. овог закона).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 20.000 до 50.000 динара.

За прекршај из става 1. овог члана физичко лице које је организатор спортске приредбе казниће се новчаном казном од 20.000 до 50.000 динара или казном затвора до шездесет дана.

За прекршај из става 1. овог члана предузетник ће се казнити новчаном казном од 200.000 до 500.000 динара или казном затвора до шездесет дана.

Правном лицу коме је изречена казна за прекршај из става 1. овог члана може се уз изречену казну изрећи и заштитна мера забране вршења одређене делатности.

Одговорном лицу коме је изречена казна за прекршај из става 1. овог члана може се изрећи и заштитна мера забране да врши одређене послове.

Предузетнику коме је изречена казна за прекршај из става 1. овог члана може се изрећи и заштитна мера забране вршења одређених делатности.

Члан 22.

Уз казну за прекршај физичком лицу се може изрећи заштитна мера забране присуствовања одређеним спортским приредбама, под условима прописаним овим законом.

Забрана присуствовања одређеним спортским приредбама састоји се у обавези учиниоца прекршаја, да се непосредно пре почетка одређених спортских приредаба лично јави службеном лицу у подручној полицијској управи, односно полицијској станици, на подручју на којем се учинилац прекршаја затекао и да борави у њиховим просторијама до завршетка спортске приредбе.

Заштитна мера из става 1. овог члана може се изрећи у трајању од шест месеци до две године.

Члан 23.

Казном затвора до шездесет дана или новчаном казном од 30.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај физичко лице ако:

1) - 3) *(брисане)*

4) за време одржавања спортске приредбе, као и непосредно пре или после одржавања спортске приредбе неовлашћено улази у службене просторије и службене пролазе спортског објекта на коме се одвија спортска приредба (члан 4. тачка 8) овог закона);

5) за време одржавања спортске приредбе уноси у спортски објекат или употребљава алкохол или опојна средства (члан 4. тачка 9) овог закона);

6) *(брисана)*

7) не поступи по налозима службеног особља (члан 8. став 2. овог закона);

7а) конзумира алкохолна пића супротно забрани (члан 18. овог закона);

8) поступи супротно забрани, односно обавези из члана 22. овог закона.

Уз казну за прекршај из става 1. тач. од 1) - 7) овог члана физичком лицу се може изрећи заштитна мера забране присуствовања одређеним спортским приредбама.

За поновљени прекршај из става 1. тач. од 1) - 7) и за прекршај из става 1. тачка 8) овог члана, заштитна мера забране присуствовања одређеним спортским приредбама изриче се обавезно.

Уз казну за прекршај из става 1. тачка 5) овог члана, физичком лицу може се изрећи заштитна мера одузимања предмета прекршаја.

IV. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 24.

Спортске организације, друштва, савези и друга правна и физичка лица која се баве организовањем спортских приредби ускладиће своја акта са овим законом у року од шездесет дана од његовог ступања на снагу.

Члан 25.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ЗАКОН О ЈАВНИМ СКИЈАЛИШТИМА

(„Сл. гласник РС“, бр. 46/2006 од 2.6.2006. године)

І. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом прописују се услови за уређење, одржавање и опремање јавног скијалишта, пружање услуга на скијалишту, обележавање и постављање сигнализација на скијалишту, коришћење средстава превоза на скијалишту, безбедност и ред на скијалишту, подучавање на скијалишту, као и друга питања која су од значаја за коришћење скијалишта.

Члан 2.

Послови из члана 1. овог закона обављају се у складу са овим законом и другим законима којима се уређује и област која се односи на скијалишта.

Члан 3.

Поједини изрази употребљени у овом закону, ако другачије није одређено, имају следеће значење:

1) **услуге на скијалишту** су организовање скијања и специјализованих зимских спортских активности, подучавање скијању, изнајмљивање и сервирање опреме за скијање, прихват и услуживање скијаша и других корисника скијалишта;

2) **скијање** је зимска спортска активност рекреативног или такмичарског карактера која се састоји из алпског скијања, нордијског скијања или сноуборда;

3) **специјализоване зимске спортске активности** су санкање, ски-боб, скокови, мото-санкање, спуштање гумама, скијање у дубоком снегу, параглајдинг, скелетон и друге сличне зимске спортске активности;

4) **скијаш** је физичко лице које се у циљу рекреације бави скијањем на скијалишту, или се налази на ски-стази ради скијања;

5) **ски-стаза** је уређена и обележена површина скијалишта, намењена за скијање и подучавање скијању, коју опслужује једна или више жичара;

6) **ски-полигон** је уређена и обележена површина скијалишта намењена специјализованим зимским спортским активностима;

7) **ски рута** је обележена површина за вожњу скијама коју скијашки центар не обезбеђује од неуобичајених и неочекиваних опасности скијања;

8) **ски-пут** је пут направљен или отворен за вожњу скијама који представља део ски-стазе, међусобно повезује ски-стазе или повезује ски-стазе са другим објектима на скијалишту, или служи за извлачење (евакуацију) повређених скијаша;

9) **заштитна зона ски-стазе** је простор ширине 1–5 метара који се простире уз ски-стазу;

10) **такмичар** је физичко лице активно укључено у скијашко такмичење или тренинг за такмичење на стази или делу стазе одређене од стране скијашког центра;

11) **уобичајена опасност и ризик скијања** је опасност односно ризик који просечан скијаш, при потребној пажњи, мора или може предвидети да ће постојати на врсти стазе коју користи, под условом да је поштовао правила утврђена овим законом и прописе донете на основу овог закона;

12) **алпски ризик** је ситуација која са собом носи велики ризик за лица на скијалишту (опасност лавине, одрона камења, пада у провалију, затрпавања снегом који виси изнад литице, екстремна залеђеност стазе или кључног дела стазе и сл.);

13) **неуобичајена и неочекивана опасност скијања** је опасност односно ризик коју просечан скијаш, при потребној пажњи, није могао предвидети да ће постојати на врсти стазе коју користи, при датим временским условима, под условом да је поштовао правила утврђена овим законом и прописе донете на основу овог закона;

14) **смањена видљивост** постоји ако због неповољних атмосферских или других прилика скијаш не може јасно да уочи друга лица која се налазе на скијалишту на удаљености од најмање 15 метара;

15) **скијашка несрећа** је незгода на стази у којој је учествовао најмање један скијаш у покрету и у којој је једно или више лица повређено или погинуло или је изазвана материјална штета;

16) **жичара** је средство висинског превоза са посебним саобраћајно-техничким особинама (жичара и успињача) намењено за превоз скијаша на стазу или са стазе;

17) **ски-лифт** је средство висинског превоза за вучу скијаша по снегу узбрдо са вучним ужетом изнад главе скијаша;

18) **полазна станица жичаре** је место са кога корисници жичаре отпочињу вожњу;

19) **излазна станица жичаре** је простор који обухвата плато за искрцавање са окретном станицом или повратном ужетњачом;

20) **школа скијања** је правно лице или предузетник регистрован за обављање послова подучавања скијања и специјализованих зимских спортских активности;

21) **инструктор скијања** је физичко лице које се бави пословима подучавања скијања и специјализованих зимских спортских активности и има у складу са законом којим је уређена област спорта, одговарајуће звање инструктора, учитеља или тренера скијања и лиценцу надлежног спортског савеза;

22) **ученик скијања** је физичко лице које учествује као полазник школе скијања за подучавање скијања и специјализованих зимских спортских активности;

23) **надлежни спортски савез** је републичко удружење или савез организација за обављање зимских спортских активности и делатности који је регистрован у складу са законом којим се уређује спорт и преко кога се остварује општи интерес у области спорта.

Члан 4.

Јавно скијалиште је уређена јавна површина, погодна за организовање скијања и специјализованих зимских спортских активности са објектима, уређајима и опремом чије је коришћење односно изградња од општег интереса.

Јавно скијалиште се може користити за обављање делатности и пружање услуга на скијалишту, под условима једнаким за све кориснике у складу са овим законом.

Алпско и нордијско скијање, сноуборд, као и подучавање скијању се може обављати само на ски-стазама.

Специјализоване зимске спортске активности се могу обављати на ски-полигонима који морају бити јасно и видљиво одвојени од ски-стаза и обележени.

Јавним скијалиштима, као и другим посебно уређеним површинама, намењеним за скијање и специјализоване зимске спортске активности управља скијашки центар у складу са овим законом.

Одредбе овог закона које се односе на јавно скијалиште сходно се примењују и на друге посебно уређене површине, намењене за скијање и специјализоване зимске спортске активности, ако овим законом није другачије одређено.

Влада утврђује јавна скијалишта односно просторе погодне за уређење јавних скијалишта, који су од посебног значаја за развој зимских спортских активности и планинског туризма у Републици Србији, на предлог министарства надлежног за послове туризма.

Акт из става 7. овог члана садржи и процену оправданости за утврђивање јавних скијалишта односно простора погодних за уређење јавних скијалишта, називе и опис скијалишта односно простора погодних за уређење скија-лишта, површине и границе, податке о власништву, попис катастарских парцела, а за подручја веће површине детаљан опис граница са картографским приказом одговарајуће размере.

Члан 5.

Уређење, опремање, одржавање, коришћење и управљање јавним скијалиштем (у даљем тексту: скијалиште), као и управљање просторима погодним за уређење скијалишта, у смислу овог закона, сматрају се делатностима од општег интереса.

За обављање делатности из става 1. овог члана скијашки центар се оснива као јавно предузеће, у складу са законом којим се уређује правни положај јавних предузећа и услови и начин обављања делатности од општег интереса.

За уређење, опремање, одржавање, коришћење и управљање другим посебно уређеним површинама намењеним за скијање и специјализоване зимске спортске активности, скијашки центар се оснива као привредно друштво, односно као други облик предузећа или предузетник.

Члан 6.

На одговорност за штету проузроковану на скијалишту примењују се општа правила о одговорности за штету.

Правом на накнаду штете проузроковане на скијалишту не обухватају се оне штете које су резултат уобичајене опасности и ризика скијања.

II. УРЕЂЕЊЕ, ОБЕЛЕЖАВАЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И БЕЗБЕДНОСТ НА СКИЈАЛИШТУ

1) Уређење

Члан 7.

Скијалиште се састоји из једне или више ски-стаза, ски-полигона, ски-путева, ски-рута, ски-лифтова, жичара, инфраструктурне мреже и објеката, сервисних објеката скијалишта, снежне и сервисне механизације, сервисних путева, сопствених енергетских објеката, приступних путева и паркинга на улазима у скијалиште, објеката за обављање делатности и др.

Члан 8.

Скијалиште и приступни путеви до скијалишта не могу се градити на површинама које су под уобичајеним снежним падавинама изложене лавинама.

Скијалиште и ски-стазе се уређују у зависности од тога за коју су рекреативну или такмичарску зимску спортску активност намењене, тако да су скијаши заштићени од неуобичајених и неочекиваних опасности скијања и алпских ризика.

Скијалиште мора бити тако уређено да задовољи услове у погледу очувања и заштите животне средине као и одговарајуће санитарно-хигијенске услове.

Члан 9.

Ски-стазе на скијалишту морају бити довољно широке, прегледне, са одговарајућим нагибом и висинском разликом и припремљене тако да на њима нема рупа, вртача, камених комплекса или других опасних места.

Опасна места на ски-стази (кривине, укрштања стаза, веће стрмине, објекти, места где се изводе радови) морају бити посебно обележена и осигурана оградама за усмерења, заштитним оградама или мрежама, облогама против удараца и сличним средствима заштите, одговарајуће висине.

Члан 10.

На ски-стази и заштитној зони ски-стазе није дозвољено постављање реклама и натписа који нису везани за коришћење стазе.

Члан 11.

Изградња жичаре на просторима који су погодни за скијање представља радњу уређења скијалишта, у складу са овим законом.

Члан 12.

Ски-стаза може да се користи за скијање само ако на њој постоји одговарајућа количина снега.

Члан 13.

Скијашки центар обавезан је да утврди назив за сваку ски-стазу.

Члан 14.

Делта - план и друга средства спортског ваздухопловства не смеју полетати и слетати на ски-стазу.

Уколико је у оквиру скијалишта уређен простор за полетање и слетање, он мора бити јасно развојен од ски-стазе, одговарајуће сигнализације и обезбеђен од лавина.

Члан 15.

Скијалиште, односно његове стазе намењене скијашким активностима ноћу морају имати одговарајуће осветљење, укључујући и непосредне прилазе, тако да је осигурана безбедност свих лица која се налазе на стази и њеним прилазима.

Скијашки центар обавезан је да обезбеди непрекидно осветљење и за случај изненадног нестанка електричне енергије.

Члан 16.

У оквиру скијалишта или његовој непосредној близини обавезно је уређење одговарајућег места за слетање хеликоптера у циљу обезбеђења пружања хитне помоћи.

Члан 17.

Ски-стазе припремљене од вештачког снега уређују се уз предузимање додатних мера осигурања безбедности скијаша, које одговарају особинама стаза са вештачким снегом.

Члан 18.

Ски-стаза која је поред рекреативног намењена и такмичарском скијању или само такмичарском скијању уређује се тако да испуњава посебне услове (висинска разлика, дужина и ширина стазе, дебљина снега, заштитне мере, препарирања стазе, маркирање и др.) утврђене одговарајућим међународним (FIS) и националним спортским правилима.

Такмичарска ски-стаза мора за време коришћења у сврхе рекреативног скијања да буде тако уређена да испуњава опште услове утврђене овим законом у погледу маркирања, сигнализације и предузимања мера које осигуравају безбедност скијаша.

Скијалиште које је у складу са законом утврђено као спортски објект од интереса за Републику има најмање једну ски-стазу уређену и хомологизовану, у складу са спортским правилима, за национална и међународна скијашка такмичења.

2) Обележавање

Члан 19.

Ски-стазе се класификују и обележавају (маркирају) према степену тежине, у зависности од својстава подручја, односно површина преко којих се пружа стаза.

Ски-стазе се обележавају нумерисаним ознакама (штаповима) одређених боја:

- 1) лака стаза - зелена боја;
- 2) средње тешка стаза - плава боја;
- 3) тешка стаза - црвена боја;
- 4) екстремно тешка стаза - црна боја.

Ски-руте и стазе за мото санке се маркирају жутом бојом независно од степена тежине.

Ознаке морају бити тако постављене да су више од снега.

Не морају се обележавати лако приступачне и благо нагнуте површине које служе искључиво подучавању основних облика вожње скијама, под условом да немају ризичних места и да су јасно видљиве њихове границе, односно ивице.

Члан 20.

Границе скијалишта морају бити означене на кључним местима ознакама које су видљиве у условима нормалне видљивости.

Означавање граница скијалишта врши се штаповима наранџасте боје и таблом на којој се налази одговарајући текст.

Члан 21.

На скијалишту морају да буду постављене одговарајуће панорамске табле и табле за оријентацију.

3) Одржавање

Члан 22.

Скијашки центар обавезан је да за све време трајања ски сезоне, односно за све време употребе скијалишта, контролише опште стање скијалишта и да га одржава у исправном стању, односно у стању које омогућава наменско и безбедно коришћење стазе.

У време када скијалиште није у употреби, скијашки центар је дужан да се стара о чувању скијалишта и редовном одржавању стаза и опреме на скијалишту.

Одржавање ски-стаза обухвата летње и зимско одржавање.

Одржавање ски-рута, такмичарских стаза и специјализованих стаза врши се у зависности од природе стазе, временских услова и зимске спортске активности која се на њој одвија.

Скијашки центар је обавезан да одржава жичару и заштитно подручје око жичаре у стању које омогућава безбедно коришћење жичаре, у складу са законом и прописима донетим на основу закона.

Члан 23.

Министар надлежан за послове туризма, министар надлежан за послове спорта и министар надлежан за послове саобраћаја споразумно ближе прописују минималне техничке услове за уређење, обележавање и одржавање скијалишта.

4) Сигнализација

Члан 24.

На скијалишту мора бити постављена одговарајућа сигнализација, тако да се не може лако уклонити и да одговара стварним околностима на стази.

Члан 25.

Сигнализација се врши постављањем одговарајућих знакова забрана, обавеза, упозорења и обавештења, допунских табли и светлосних сигнала.

Знаци на скијалишту постављају се и одржавају тако да су видљиви, да не ометају коришћење ски-стаза и да скијаши могу на време да их лако уоче и да благовремено поступе у складу са њиховим значењем.

Постављени знакови морају да се уклоне, допуне или замене ако њихово значење не одговара измењеним условима на скијалишту или захтевима безбедности.

На скијалишту не смеју да се постављају табле, светла, стубови или други слични предмети којима се заклања или умањује видљивост постављених знакова или који својим обликом, бојом, изгледом или местом постављања подражавају или личе на неки знак на скијалишту, или заслепљују скијаше или одвраћају њихову пажњу у мери која може бити опасна за безбедност скијања.

Министар надлежан за послове туризма, министар надлежан за послове спорта и министар надлежан за послове саобраћаја споразумно ближе уређују који се знакови постављају на скијалиштима и на којим стазама, њихову садржину, изглед, место постављања и друга питања од значаја за остваривање функција знакова на скијалиштима.

5) Необезбеђене стазе

Члан 26.

На дивљим ски-стазама, необезбеђеним стазама и ван скијашких стаза скијаши се скијају на сопствени ризик.

Скијашки центар скијашима на необезбеђеним стазама пружа уобичајене информације о времену, снежним падавинама и опасностима од завејавања.

У циљу спречавања коришћења дивљих ски-стаза, скијашки центар је обавезан да у оквиру скијалишта постави одговарајућа упозорења и знаке.

6) Средства превоза на скијалишту

Члан 27.

На ски-стази, осим службених моторних возила, не може бити присутно ни једно друго моторно возило, осим ако овим законом није другачије одређено.

Моторне санке, осим службених моторних санки, могу да се користе само на специјализованим стазама и површинама које су посебно припремљене и обележене за коришћење моторних санки.

На коришћење моторних санки на скијалишту, обавезе поступања у случају несреће, мере безбедности у погледу возача и друга питања која се тичу коришћења моторних санки на скијалишту, примењују се прописи који се односе на мотоцикле и безбедност саобраћаја на путевима.

Возач моторних санки не сме возилом да се креће на стази брзином већом од 40 км на час, односно брзином већом од брзине дозвољене постављеним знаком за целу стазу или њен део.

Члан 28.

Механизација за уређење ски-стазе може да се користи у време када жичаре и ски-лифтови не раде.

Уколико је употреба механизације за уређење ски-стазе нужна за време рада жичара и ски-лифтова, скијашки центар је дужан да предузме посебне мере за обезбеђење сигурности скијаша.

Свако возило механизације за уређење ски-стазе које ради на припремању ски-стазе или се креће на скијалишту мора да буде обојено уочљивом бојом и опремљено одговарајућим светлима.

Свако возило механизације за уређење ски-стазе које се налази заустављено на стази мора бити означено одговарајућим светлима.

Члан 29.

Скијашки центар обавезан је да жичаре, ски-лифтове и стазе за висински превоз, одржава и користи у технички исправном стању са довољним бројем обученог особља.

Када је жичара, ски-лифт и механизација за уређење скијашких стаза у употреби мора се обезбедити:

- 1) стална контрола рада и техничке исправности;
- 2) стално одржавање и правилно вршење експлоатације;
- 3) непосредно пружање помоћи корисницима, посебно деци у случају очигледне опасности или на захтев корисника;
- 4) довољан број прегледних информација и упутстава о понашању корисника на средствима висинског превоза;
- 5) стална координација између стања на стазама и употребе жичаре.

Члан 30.

Правила која се примењују на жичаре и ски-лифтове из члана 29. овог закона примењују се и на ски-лифтове са вучним ужетом испод главе скијаша као и ски-лифтове за вучу по трави.

Члан 31.

Превоз жичаром је облик јавног превоза и обавља се према утврђеном реду вожње, који мора бити уочљиво истакнут на полазној и завршној станици.

Скијашки центар обавезан је да скијаше упозори на одговарајући начин о могућности одузимања ски-паса због понашања супротног овом закону и правилима о реду на скијалишту.

Члан 32.

Скијашки центар може да прекине рад жичаре или ски-лифта тек када одговорно лице или редар потврди да ниједно лице више не користи жичару или ски-лифт.

7) Коришћење и рад скијалишта

Члан 33.

Скијашки центар може да обавља делатности, односно послове везане за коришћење скијалишта под условима:

- 1) да уреди и опреми скијалиште у складу са овим законом, тако да је оно безбедно за кориснике;
- 2) да обезбеди службу одржавања реда на скијалишту и да уреди ред на скијалишту (правила о реду на скијалишту);
- 3) да обезбеди службу спасавања;
- 4) да обезбеди пружање хитне медицинске помоћи на скијалишту;
- 5) да обезбеди систем веза на скијалишту и везу са најближом здравственом установом и органом унутрашњих послова;
- 6) да обезбеди (дневно и дугорочно) праћење временске ситуације у подручју где се налази скијалиште (метеоролошко бдење);
- 7) да закључи уговор о осигурању скијаша и других непосредних корисника скијалишта од последица незгода на скијалишту;
- 8) да донесе план рада за ски сезону;
- 9) да утврди правила о коришћењу ски-лифтова и жичара, моторних санки и механизације за уређење ски-стаза.

Члан 34.

Скијашки центар мора да обезбеди да скијалиште буде опремљено:

- 1) одговарајућим бројем машина и уређаја за припрему и одржавање стаза, сразмерно броју и величини стаза;
- 2) разгласним уређајем такве јачине да се може ефикасно користити на скијалишту;
- 3) спортском и другом опремом потребном за коришћење скијалишта у складу са законом и прописима донетим на основу закона.

Члан 35.

Скијашки центар обавезан је да упише скијалиште у матичну евиденцију у складу са законом којим је уређена област спорта и да води евиденције у складу са тим законом.

Члан 36.

Скијалиште може да се користи за стручно оспособљавање и усавршавање у зимским спортовима само од стране организација које испуњавају законом прописане услове.

Члан 37.

Скијашки центар обавезан је да обавести јавност преко средстава јавног информисања о почетку коришћења и завршетку коришћења скијалишта за скијање у текућој скијашкој сезони, као и о сваком прекиду рада скијалишта дужем од три дана током скијашке сезоне.

Члан 38.

Такмичарско и рекреативно скијање, скијашка обука и други облици скијашких активности могу се вршити када временски услови омогућавају безбедно коришћење услуга на скијалишту.

Скијалиште може да ради ноћу уколико постоје технички и временски услови и ако је обезбеђена сигурност скијаша.

Члан 39.

Такмичарско и рекреативно скијање, скијашка обука и други облици скијашких активности не могу се вршити на скијалишту:

- 1) ако постоји опасност од лавина;
- 2) за време снежне вејавице, кише, магле због које је смањена видљивост и ветра који угрожава безбедност вожње, према типу жичаре;
- 3) код високог снега - свежег који није утабан и на снегу који је услед наглог топљења постао сувише мекан, или ако је стаза јако залеђена;
- 4) ако на стазама нема довољно снега;
- 5) ако су безбедносни уређаји и ознаке толико оштећени да не обезбеђују сигурност скијаша или за њега представљају опасност, као и за време рада машина за утабавање снега;
- 6) ако не функционише систем веза на скијалишту;
- 7) ако није осигурана редарска служба, служба спасавања и служба пружања прве помоћи.

Члан 40.

Када на скијалишту наступе околности из члана 39. овог закона скијашки центар је дужан да прекине рад на скијалишту или делу скијалишта.

Прекид рада траје све док трају околности због којих је уведен.

Уколико се затварање ски-стазе врши у току дана, корисник је обавезан да предузме контролну вожњу како би осигурао да се скијаши који се налазе на стази удаље из угроженог подручја.

Скијашки центар обавезан је да објави на погодан начин на улазу у скијалиште разлоге привременог прекида, односно забране коришћења скијалишта.

- 8) Спасилачка служба и служба прве помоћи

Члан 41.

Скијашки центар обезбеђује спасилачку службу самостално или у сарадњи са одговарајућом организацијом која је обучена за пружање прве помоћи повређеном односно угроженом скијашу на ски-стазама и средствима и објектима скијалишта.

На скијалишту мора бити јасно и видљиво означено седиште службе спасавања.

Члан 42.

Служба спасавања мора да има одговарајући број ангажованих спасилаца и бити тако организована да је увек спремна за брзо дејство спасавања (пружање прве помоћи и брзог транспорта) скијаша који су претрпели несрећу на стази или њеној заштићеној зони.

Члан 43.

Мере спасавања предузимају се искључиво преко лица стручно оспособљених за спасавање у складу са законом (спасиоци), одговарајуће опремљених и јасно означених.

Служба спасавања у свом саставу обавезно има обучене екипе за спасавање скијаша са жичаре.

Спасиоци морају имати предност коришћења жичара.

Члан 44.

Скијашки центар има право на накнаду трошкова акције спасавања, осим ако је потреба спасавања настала услед пропуста у раду скијашког центра.

Члан 45.

Скијашки центар образује јединствену службу спасавања за цело скијалиште.

Служба спасавања делује у оквиру скијалишта.

Уколико у ски-подручју у коме се налази скијалиште не функционише горска служба спасавања скијашки центар је обавезан да у границама ски-подручја организује спасавање скијаша којима је потребна помоћ иако се налазе изван граница скијалишта.

Скијашки центар, у случају из става 3. овог члана, има право на накнаду проузрокованих трошкова од лица коме је пружена помоћ, осим ако је потреба за спасавањем изазвана пропустима у раду скијашког центра.

Члан 46.

Служба спасавања, односно спасиоци у случају несреће обавезни су да утврде идентитет лица која су учествовала у несрећи и да обезбеде доказе везане за проузроковање несреће, а у случају настанка смрти или тешке телесне повреде да неодложно обавесте најближи орган министарства унутрашњих послова.

Члан 47.

Опрема и средства за спасавање морају бити на скијалишту тако распоређени да су доступни у најкраћем могућем времену и смештени у видно означеном простору.

Скијашки центар мора на скијалишту обезбедити одговарајућу опрему и простор за службу спасавања и привремено задржавање повређеног или изненада оболелог скијаша.

Скијашки центар обавезан је да на скијалишту стално одржава прописан обим опреме и средстава за спасавање у исправном стању.

Скијашки центар обавезан је да постави на скијалишту таблу са описом тзв. алпског сигнала стања нужде, који даје скијаш коме је потребна помоћ јер се налази у опасности.

Члан 48.

Скијашки центар обезбеђује пружање хитне медицинске помоћи самостално или у сарадњи са одговарајућом здравственом установом, у складу са законом.

Скијашки центар осигурава пружање хитне медицинске помоћи ангажовањем одговарајућег броја оспособљених лица, обезбеђењем одговарајућег простора за прихват повређених и обезбеђењем одговарајуће опреме и средстава за пружање хитне медицинске помоћи.

Лица која су ангажована за пружање хитне медицинске помоћи морају за време дежурства имати на рукаву белу траку са црвеним крстом и морају бити опремљени комуникационим уређајима.

Особљу хитне медицинске помоћи мора бити обезбеђена предност у коришћењу жичара, као и друге предности везане за обављање њихове делатности.

Члан 49.

Скијашки центар обавезан је да води евиденцију о незгодама на скијалишту (идентитет унесређених, време, место и околности несреће) и да о насталим случајевима незгода обавести туристичку инспекцију.

Члан 50.

Ближе услове у погледу простора, опреме и обележавања службе спасавања споразумно прописују министар надлежан за послове туризма и министар надлежан за послове спорта.

9) Безбедност и ред на скијалишту

Члан 51.

Скијашки центар обавезан је да видно истакне правила о реду на скијалишту, цене за коришћење уређаја, опреме, простора и услуга на скијалишту, као и радно време скијалишта и жичара и да их се придржава у свом пословању.

Правилима о реду из става 1. овог члана ближе се уређују, у складу са законом, права и обавезе скијаша и других лица која употребљавају скијалиште, начин одржавања реда на скијалишту, време коришћења скијалишта, радно време жичара, правила о организовању спортских приредби на скијалишту, упозорења на евентуалне опасности услед временских и снежних прилика и друга питања утврђена овим законом која се односе на обезбеђење реда на скијалишту.

Члан 52.

Скијашки центар обавезан је да има запослено лице са одговарајућим спортским стручним звањем за старање о безбедности и реду на скијалишту (шеф стаза).

Шеф стаза мора да има положен испит за редара.

Ски-стазе не могу почети да се користе у току дана уколико шеф стаза није то одобрио, на основу процене да су испуњени сви услови за безбедно коришћење стаза.

Члан 53.

Скијашки центар обавезан је да за време рада скијалишта обезбеди редарску службу која мора имати одговарајући број редара како би ефикасно осигурала безбедно коришћење скијалишта (патроле, дежурна места и др.), у складу са одредбама овог закона и правила о реду на скијалишту.

Редарску службу може обављати лице које има завршену средњу школу и положи испит за редара.

Број ангажованих редара одређује се према конкретним околностима скијалишта, а нарочито према очекиваној учесталости коришћења стаза и броја, тежине, величине и прегледности стаза.

Редар је обавезан да за време обављања редарске службе носи одећу и ознаке које га јасно идентификују као редара.

Министар надлежан за послове туризма и министар надлежан за послове спорта споразумно прописују начин и програм полагања испита за редара, стицање овлашћења за обављање послова редара, изглед и начин издавања легитимације редара.

Члан 54.

Редар у вршењу својих дужности овлашћен је да:

1) привремено обустави, до коначне одлуке шефа стаза, употребу скијалишта или неког његовог дела на коме одржава ред, ако постоје околности у којима употреба стазе није дозвољена;

2) упозори, односно удаљи са скијалишта или његовог дела лица која се не придржавају правила утврђених овим законом и правила о реду на скијалишту, која не располажу исправном скијашком опремом, која праве неред на полазним станицама жичара или су под утицајем алкохола или дроге;

3) прекине рад жичара ски-лифтова док се не успостави ред на улазним или излазним станицама жичара;

4) обавести туристичког инспектора уколико се скијаш или други непосредни корисник скијалишта у коришћењу скијалишта не придржава утврђеног реда на скијалишту;

5) одузме, трајно или привремено, карту за вожњу жичаром скијашу или другом лицу које се и поред опомене редара понаша супротно одредбама овог закона, вози на низбрдици угроженој лавином, не поштује знаке забрана и упутстава, поступа супротно налозима службе спасавања или поновљено чини повреду утврђених правила понашања на скијалишту;

6) ускрати једну или више вожњи жичаром лицу које својим понашањем угрожава или може угрозити безбедност употребе скијалишта, односно жичаре (пијана лица и лица под утицајем дроге, лица која се не придржавају утврђених правила о понашању на скијалишту, лица која са собом носе недозвољене предмете и сл.).

Када скијаш или друго лице на скијалишту поступи супротно налозима редара или пружи физички отпор, о томе се без одлагања обавештава овлашћено лице органа унутрашњих послова.

Члан 55.

Скијаши су обавезни да се придржавају правила о реду на скијалишту и упутстава и упозорења које им дају редари.

Скијаш је обавезан да:

- 1) се на стази понаша тако да друге не угрожава или повређује;
- 2) вози пажљиво и да брзину и начин вожње прилагоди својим знањима и условима стазе (околине) и дела стазе, временским и снежним приликама, као и броју скијаша на стази;
- 3) изабере линију (правац, смер) вожње тако да скијаше који возе испред њега не угрожава и да је у могућности да благовремено избегне судар са било којом особом или објектом испред себе;
- 4) друге скијаше претиче, било лево или десно, увек на таквом растојању које им даје довољно простора за све њихове покрете (кретања);
- 5) када жели да се укључи у вожњу на неку стазу или када након заустављања на стази наставља вожњу обавезно се увери, гледањем изнад и испод, да може то да учини без опасности по себе или друге;
- 6) се без нужде не заустави (обустави вожњу) на уским и непрегледним деловима стазе и да у случају пада што је могуће брже ослободи простор;
- 7) у случају када се пење, односно враћа уз стазу или када пешке силази за кретање користи искључиво ивицу стазе;
- 8) се уз стазу не пење пешке него да користи жичару;
- 9) поштује постављене ознаке и сигнализацију;
- 10) у случају несреће на стази пружи другоме помоћ;
- 11) у случају несреће, независно да ли је сведок или учесник, надлежној служби скијашког центра (редарској или спасилачкој) пружи своје идентификационе податке;
- 12) поштује упутства редара;
- 13) скија са исправном и одговарајућом опремом, а посебно да користи скије које су опремљене средством (везови и др.) које је у стању да заустави скију у случају да се одвоји од скијаша;
- 14) не оставља на стази или баца на стазу предмете и материјале који могу да ометају или угрозе безбедност других скијаша;
- 15) за скијање на скијалишту користи искључиво маркирану стазу, осим у случају опасности;
- 16) ако се скијалиште налази у законом заштићеном подручју поштује правила која је за коришћење заштићеног подручја утврдило, у складу са законом, правно лице које управља заштићеним подручјем;

17) скијање прилагоди условима стазе када су неповољне временске прилике повећале степен тежине стазе.

Скијаш не сме:

1) скијати на скијалишту, односно стази која је означена као затворена;
2) уништавати, уклањати, оштећивати или на други начин угрожавати постављене ознаке и сигнализацију на скијалишту;

3) на било који начин угрожавати стубове жичара, машине за припрему стазе и другу опрему на стази;

4) скијати на стази уколико је под дејством алкохола, дроге или неког психоактивног лека, односно средства које негативно утиче на његове способности;

5) напустити место судара са другим скијашем пре него што редарској служби корисника да идентификационе податке, осим у случају када је то нужно ради пружања хитне медицинске помоћи повређеном, у ком случају ће се након предаје повређеног на медицинско старање јавити најближој редарској служби скијашког центра;

6) скијати уназад (натрашке);

7) постављати било какве ознаке или остављати било какве ствари (без надзора) на скијалишту без дозволе скијашког центра;

8) да се зауставља на успону или на вучној стази ски-лифта ако би заустављање могло да угрози скијаше који се превозе.

Сноубордери, тркачи и ходачи на скијама обавезни су да, поред мера из става 2. овог члана, предузму и друге мере које одговарају природи конкретне зимске спортске активности, у складу са одговарајућим међународним спортским правилима (FIS правила).

Члан 56.

Скијаш је, у циљу осигурања безбедности, дужан да се приликом вожње жичаром и ски-лифтом придржава следећих правила:

1) не сме да делује у току вожње жичаром на било који начин који може да утиче на сигуран рад и функционисање инсталација жичаре;

2) не сме да мења, премешта, квари уређаје и материјал било које врсте који служи жичари или ски-лифту;

3) не сме да се пење на погонске станице и линијске стубове или да заузима место које није намењено корисницима жичаре или ски-лифта или да омета приступ тим местима;

4) не сме без оправданих разлога да активира сигурносне уређаје који су му приступачни или да намерно активира сигурносну рампу;

5) не сме да се закачи на празну вучну нараву на траси ски-лифта, да употреби једну вучну нараву за две или више особа или да намерно отпусти вучну нараву пре места одређеног за то или пре излазне станице;

6) не сме да кривуда дуж трасе вучења ски-лифта, да излази из трасе вучења, да остаје на траси вучења у случају пада, да намерно отпусти и баци вучну нараву на линијски стуб, да седа на вучну нараву или да заљуља вучну нараву на излазној станици;

7) не сме да се њише у седишту жичаре, да се вози без спуштеног сигурносног рама, да не употребљава наслон за ноге, да искаче из седишта дуж трасе жичаре и да љуља седиште на излазној станици;

8) не сме да траке штапова држи на зглобовима руку;

9) не сме да се задржава на излазној станици;

10) не сме да се зауставља на успону, на вучној стази ски-лифта или било којој површини;

11) не сме у току превоза жичаром или ски-лифтом да баца или одстрањује било какве предмете, осим по налогу службеног лица скијашког центра;

12) не сме да се укрца на жичару која има ознаку да је затворена;

13) не сме да се понаша супротно знаковима и упутствима постављеним у складу са овим законом или било којој усменој инструкцији (упутство или обавештење) од стране службених лица скијашког центра које се односи на безбедно коришћење жичаре;

14) не сме да се укрца или искрца са жичаре на местима која нису за то одређена и која нису под контролом скијашког центра (изван станица), осим у случају прекида вожње;

15) не сме да се искрца са жичаре која је стала у току вожње без надзора службених лица скијашког центра;

16) не сме да користи жичару за превоз ако нема довољно физичких способности или знања и вештине за безбедно коришћење инсталација жичаре, односно услуге превоза;

17) да се придржава правила о укрцавању, вожњи и силаску утврђених правилима о реду на скијалишту.

Члан 57.

Пре почетка ски-сезоне скијашки центар обавезан је да обавести надлежни орган унутрашњих послова о датуму почетка ски-сезоне и да затражи помоћ за одржавање реда на скијалишту у току сезоне.

Припадници органа унутрашњих послова, који одржавају ред на скијалишту, морају бити обучени за употребу скија и моторних санки.

Када скијашки центар у току скијашке сезоне очекује велики број скијаша на скијалишту мора правовремено обавестити надлежни орган унутрашњих послова и затражити додатну помоћ за одржавање реда на скијалишту и уређење саобраћајног промета за долазак и одлазак са скијалишта.

Члан 58.

Вођа групе који на скијалиште доводи организовану групу деце или скијаша почетника дужан је да се стара о њиховом безбедном скијању. Пре почетка скијања вођа групе мора упозорити редаре на групу или почетнике којима редари морају посветити посебну пажњу.

Вођа групе мора испуњавати налоге редара и прекинути скијање групе или почетника ако њихово скијање није безбедно.

10) Организовање спортских приредби

Члан 59.

На скијалишту се могу организовати спортске приредбе (такмичења, укључујући тренинге и манифестације) уз сагласност скијашког центра, под условима и на начин утврђеним овим законом, законом којим се уређује област спорта, прописима донетим на основу ових закона и правила надлежног спортског савеза и међународне скијашке федерације (FIS).

Ски-стаза може да се користи за такмичења и тренинге за такмичења само ако је уређена и хомологизована у складу са законом и одговарајућим спортским правилима.

Организатор спортске приредбе за време спортске приредбе има, поред права и обавеза утврђених за спортске приредбе прописима којима је уређена област спорта и спортским правилима надлежног спортског савеза и права и обавезе који су овим законом утврђени за скијашки центар, ако споразумом између скијашког центра и организатора није другачије утврђено.

Члан 60.

На скијалишту односно његовом делу на коме се одржава такмичење односно тренинг за такмичење, приступ у току одржавања такмичења и тренинга, могу имати само такмичари и службена лица организатора.

Приступне стазе за гледалиште морају бити уређене, видно обележене и ограђене.

Организатор приредбе обавезан је да по завршетку приредбе, пре отварања скијалишта за редовну употребу, уклони ознаке, уређаје, реквизите и друге предмете постављене ради одржавања приредбе.

Члан 61.

Скијашки центар обавезан је да омогући коришћење скијалишта за организовање скијашког такмичења од интереса за Републику, које је министарство надлежно за послове спорта, уврстило у програм међународних скијашких спортских такмичења и да за време одржавања такмичења режим рада скијалишта прилагоди потребама такмичарских услова.

Коришћење скијалишта из става 1. овог члана регулише се уговором између организатора приредбе и скијашког центра.

11) Подучавање скијању

Члан 62.

Услуге подучавања скијању на скијалишту може да пружа правно лице или предузетник (у даљем тексту: школа скијања), уз сагласност скијашког центра, која испуњава следеће услове:

- 1) да је регистрована за обављање делатности спортског подучавања;
- 2) да има одговарајућу пословну просторију на скијалишту и одговарајуће место за окупљање полазника;
- 3) да има закључен уговор о осигурању корисника услуга подучавања од последица незгода;
- 4) да има ангажована одговарајућа лица за непосредно подучавање.

Предузетник који сам испуњава услове прописане за инструктора скијања, може да се бави непосредним подучавањем скијања и без ангажовања других лица.

Непосредним подучавањем може да се бави само инструктор скијања са важећом лиценцом.

Инструктор скијања мора да за време подучавања носи ознаке и одећу која га јасно идентификује као лице које подучава скијању.

Школа скијања може да се бави само оном врстом подучавања и оне групе полазника која одговара садржини лиценце коју има инструктор скијања који је ангажован у школи.

Члан 63.

Школа скијања може да користи скијалиште за подучавање скијању на следећи начин:

- 1) да упозори редаре на ски-стази на лица која се подучавају на стази;
- 2) да својим ученицима пренесе потребна знања везана за технику скијања и правила понашања на скијалишту;
- 3) да пре почетка курса тестира ученике и разврста их у хомогене групе према узрасту, знању скијања и физичким способностима;
- 4) да пружи хитну медицинску помоћ ученику у случају потребе;
- 5) да за време подучавања има обезбеђен приручни комплет прве помоћи;
- 6) да њени ученици поштују обавезе везане за понашање на стази утврђене овим законом и правилима о реду на скијалишту.

Члан 64.

Почетни курс (обука) школе скијања може да се обавља само на посебно уређеним, издвојеним и означеним стазама или падинама погодним за скијање.

Школа скијања може за обуку скијаша привремено да постави ски-лифт са вучним ужетом испод главе скијаша или ски-лифт за вучу по трави.

Члан 65.

Скијашки центар је обавезан да обезбеди равноправне услове у погледу коришћења скијалишта свим школама скијања које имају своје седиште у јединици локалне самоуправе на чијој територији се налази скијалиште.

Правило из става 1. овог члана не односи се на ограничење коришћења ски-стаза од стране школа скијања, које скијашки центар уведе у току дана ради обезбеђења сигурности скијаша због превеликог броја скијаша на стази (попуњен капацитет стазе).

У случајевима из става 2. овог члана, предност имају школе скијања које своје седиште имају у јединици локалне самоуправе на чијој територији се налази скијалиште.

Члан 66.

Спортске организације, образовне установе, као и државни органи и организације могу да користе скијалиште за подучавање скијању искључиво за своје чланове и кориснике, без сврхе стицања добити.

Органи и организације из става 1. овог члана не могу јавно оглашавати и рекламирати подучавање скијању.

Члан 67.

Инструктор скијања може да се бави подучавањем скијања под условом да поседује одговарајуће спортско звање и одговарајућу лиценцу надлежног спортског савеза, у складу са овим законом и законом којим се уређује област спорта.

Услове и поступак издавања лиценце инструкторима скијања и трајање издате лиценце уређује надлежни спортски савез.

Надлежни спортски савез може да изда лиценцу инструктору скијања уколико испуњава услове утврђене законом и правилима савеза.

Инструктор скијања је обавезан да се стручно усавршава у складу са законом и спортским правилима надлежног спортског савеза.

Министарство надлежно за послове спорта даје сагласност на правила надлежног спортског савеза којима се уређују услови и поступак издавања лиценце и стручно усавршавање инструктора скијања.

Надлежни спортски савез послове из ст. 2. и 3. овог члана обавља као поверене.

Члан 68.

Странац инструктор скијања може да се на скијалишту бави непосредним подучавањем скијању под условом да поседује важећу лиценцу ISIA (Међународна асоцијација инструктора скијања).

III. НАДЗОР

Члан 69.

Управни надзор над извршавањем одредаба овог закона и прописа донетих на основу њега, као и других прописа којима се уређује делатност на скијалишту, врше министарство надлежно за послове туризма и министарство надлежно за послове спорта.

Инспекцијски надзор над применом овог закона и прописа донетих на основу њега врши министарство надлежно за послове туризма преко туристичких инспектора.

Инспекцијски надзор над организовањем спортских приредби на скијалиштима и издавање лиценци инструкторима скијања врши министарство надлежно за послове спорта преко спортских инспектора.

Инспекцијски надзор над применом овог закона и прописа донетих на основу њега врши и министарство надлежно за послове саобраћаја у делу који се односи на средства вертикалног транспорта (жичаре и ски-лифтови).

Министарство надлежно за послове безбедности саобраћаја на путевима врши контролу техничке исправности и употребе моторних санки и механизације за уређење ски-стазе.

Члан 70.

У вршењу инспекцијског надзора туристички инспектор овлашћен је да:

1) контролише испуњеност услова за обављање делатности из члана 33. овог закона;

2) прегледа просторе и просторије у којима се обавља делатност и пружају услуге на скијалишту, уговоре, евиденције, исправе и другу документацију потребну за утврђивање законитости пословања скијашког центра, као и других правних лица и предузетника који обављају делатност на скијалишту;

3) контролише да ли скијаши и друга лица користе скијалиште на прописан начин и са одговарајућом опремом.

Туристички инспектор овлашћен је да:

1) привремено забрани коришћење скијалишта ако скијашки центар не испуњава услове утврђене овим законом;

2) привремено забрани рад скијалишта или дела скијалишта уколико наступе околности из члана 39. овог закона, а скијашки центар није прекинуо рад скијалишта;

3) привремено забрани рад лицу које није регистровано за обављање делатности и пружање услуга на скијалишту или обавља делатност или пружа услуге супротно одредбама овог закона и прописа донетих на основу њега;

4) привремено одузме евиденције, документа и друга доказна средства од значаја за утврђивање чињеничног стања и привремено одузме предмете и средства чија употреба није дозвољена у оквиру спорта, као и предмете и средства којима се врше недозвољене радње;

5) поднесе пријаву надлежном органу за учињено кривично дело и поднесе захтев за покретање прекршајног поступка;

6) предузме друге мере и радње за које је овлашћен законом.

Инспектор ће решењем утврдити време трајања привремене забране обављања делатности, као и рок у коме су лица која обављају делатности и пружају услуге утврђене овим законом, дужна да отклоне недостатке због којих је мера изречена.

Против решења инспектора може се изјавити жалба министру надлежном за послове туризма, у року од осам дана од дана пријема решења.

Жалба изјављена на решење из става 4. овог члана не одлаже његово извршење.

Члан 71.

У вршењу инспекцијског надзора над организовањем скијашких спортских приредби и издавањем лиценци инструкторима скијања, спортски инспектор је овлашћен да наложи отклањање утврђених неправилности и недостатака у одређеном року и да забрани одржавање спортске приредбе на скијалишту ако није обезбеђено њено несметано и безбедно одржавање.

Против решења спортског инспектора из става 1. овог члана може се изјавити жалба министру надлежном за послове спорта, у року од три дана од дана пријема решења.

Жалба изјављена на решење из става 2. овог члана не одлаже његово извршење.

IV. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 72.

Новчаном казном од 50.000 до 350.000 динара казниће се за прекршај правно лице ако:

1) не учини скијалиште доступно свим корисницима под истим условима (члан 4. став 2);

2) не контролише опште стање скијалишта и не одржава га у исправном стању, односно у стању које омогућава наменско и безбедно коришћење стаза (члан 22. став 1);

3) не одржава жичару и заштитно подручје око жичаре у стању које омогућава безбедно коришћење жичаре (члан 22. став 5);

4) не уреди и опреми скијалиште тако да је безбедно за кориснике (члан 33. став 1. тачка 1);

5) на скијалишту не обезбеди редарску службу, службу спасавања и службу хитне медицинске помоћи (члан 33. тач. 2) до 4);

6) користи скијалиште супротно члану 39. овог закона;

7) не прекине рад скијалишта или његовог дела, када наступе околности из члана 40. овог закона;

8) не омогући коришћење скијалишта за организовање скијашког такмичења (члан 61);

9) користи скијалиште иако је привремено забрањено коришћење (члан 70. став 2. тач. 1) и 2);

10) одржава спортску приредбу и поред забране (члан 71).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 10.000 до 30.000 динара.

Члан 73.

Новчаном казном од 20.000 до 200.000 динара казниће се за прекршај правно лице ако:

1) дозволи упражњавање специјализованих зимских спортских активности изван ски-полигона (члан 4. став 4);

2) одступи од прописаних услова за уређење ски-стаза (члан 8);

3) посебно не обележи и не осигура опасна места на ски-стази (члан 9. став 2);

4) не класификује и не обележи стазе према степену тежине (члан 19);

5) дозволи употребу моторних санки на ски-стази (члан 27. став 2);

6) нема обезбеђен систем веза на скијалишту и везу са најближом здравственом установом и органом унутрашњих послова (члан 33. тачка 5);

7) на улазу у скијалиште не објави на погодан начин разлоге привременог прекида односно забране коришћења скијалишта (члан 40. став 4).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 5.000 до 20.000 динара.

Члан 74.

Новчаном казном од 10.000 до 100.000 динара казниће се за прекршај правно лице ако:

1) употребљава механизацију за уређење ски-стазе за време рада жичара и ски-лифтова, а не предузме посебне мере за обезбеђење сигурности скијаша (члан 28. ст. 1. и 2);

2) не пропише правила о реду на скијалишту (члан 33. тачка 2);

3) не придржава се утврђеног плана рада за ски-сезону (члан 33. тачка 8);

4) не распореди опрему и средства за спасавање тако да су доступна у најкраћем могућем времену и не смести их у видно означеном простору (члан 47. став 1);

5) не обезбеди на скијалишту одговарајућу опрему и простор за службу спасавања и задржавање повређеног или изненада оболелог скијаша (члан 47. став 2).

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 3.000 до 15.000 динара.

Члан 75.

Новчаном казном од 10.000 до 70.000 динара казниће се за прекршај правно лице ако:

1) не означи границе скијалишта на кључним местима ознакама које су видљиве у условима нормалне видљивости (члан 20. став 1);

2) возила механизације за уређење ски-стаза не обоји уочљивом бојом и не опреми одговарајућим светлима (члан 28. став 3);

3) не пружи непосредну помоћ корисницима, посебно деци, у случају очигледне опасности или на захтев корисника (члан 29. став 2. тачка 3);

4) прекине рад жичара и ски-лифтова у тренутку када једно или више лица користи жичару или ски-лифт (члан 32);

5) не обезбеди праћење временске ситуације у подручју где се налазе скијалишта (члан 33. тачка 6);

6) дужим прекидима рада скијалишта не обавести јавност путем средстава јавног информисања (члан 37);

7) дозволи рад скијалишта ноћу, а за то не постоје технички и временски услови и није обезбеђена сигурност скијаша (члан 38. став 2);

8) видно и јасно не означи седиште службе спасавања (члан 41. став 2);

9) не истакне правила о реду, радно време скијалишта и жичара, цене за коришћење уређаја, опреме, простора и услуга на скијалишту и не придржава их се у пословању (члан 51. став 1);

10) одреди за шефа стаза лице које не испуњава услове из члана 52. ст. 1. и 2. овог закона;

11) редарску службу обавља лице које не испуњава услове из члана 53. став 2. овог закона;

12) не обавести надлежне органе о тачном почетку ски-сезоне (члан 57. став 1);

13) организује спортску приредбу на скијалишту супротно одредбама члана 59. овог закона;

14) дозволи приступ делу скијалишта на коме се одржава такмичење лицу које није такмичар или службено лице организатора (члан 60. став 1);

15) организатор приредбе не уклони ознаке, уређаје, реквизите и друге предмете постављене ради одржавања приредбе (члан 60. став 3);

16) пружа услуге подучавања скијању супротно члану 62. овог закона;

17) почетни курс школе скијања обавља супротно члану 64. став 1. овог закона;

18) изда лиценцу инструктору скијања иако нису испуњени прописани услови (члан 67. став 3).

За прекршај из става 1. тачка 17) овог члана казниће се и предузетник новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у правном лицу новчаном казном од 1.000 до 10.000 динара.

Члан 76.

Новчаном казном од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај физичко лице:

1) ако користи моторне санкe супротно члану 27. став 4. овог закона;

2) шеф стаза који супротно члану 52. став 3. овог закона одобри коришћење стазе иако нису испуњени сви услови за њено безбедно коришћење;

3) ако не поступи по налозима редара (члан 54. став 1);

4) скијаш ако возњом теже угрози безбедност на ски-стази (члан 55. став 2. тачка 2);

5) скијаш ако уништи, уклони или оштети ознаке или сигнализацију на скијалишту (члан 55. став 3. тачка 2).

Члан 77.

Новчаном казном на лицу места у износу од 3.000 динара казниће се за прекршај физичко лице ако:

1) користи моторне санкe супротно члану 27. ст. 2. и 4. овог закона;

2) као вођа групе деце или скијаша почетника не упозори редара на групу или не испуни налоге редара из члана 58. овог закона;

3) ради као инструктор скијања, а нема лиценцу надлежног спортског савеза (члан 62. став 2);

4) не поседује важећу лиценцу ISIA (члан 68).

Члан 78.

Новчаном казном на лицу места у износу од 2.000 динара казниће се за прекршај физичко лице ако:

1) за време обављања редарске службе не носи одећу и ознаке које га јасно идентификују као редара (члан 53. став 4);

2) понаша се супротно одредбама чл. 55. и 56. овог закона;

3) као инструктор скијања за време подучавања не носи ознаке и одећу која га јасно идентификује као лице које подучава скијању (члан 62. став 3).

V. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 79.

Прописи који се доносе на основу овлашћења из члана 23, члана 25. став 5, члана 50. и члана 53. став 5. овог закона биће донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 80.

Предузећа и друга правна лица ускладиће своје пословање са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана његовог ступања на снагу.

Члан 81.

Скијашки центар је дужан да обезбеди да запослена, односно ангажована лица на пословима шефа стаза и редара испуне услове утврђене овим законом, најкасније до 30. новембра 2006. године.

Члан 82.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ЗАКОН О УТВРЂИВАЊУ ОДРЕЂЕНИХ НАДЛЕЖНОСТИ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ - извод

(„Службени гласник РС“, бр. 6/2002 од 7.2.2002. године)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом ближе се одређују надлежности аутономне покрајине, нарочито у областима у којима Република уређује систем.

Овим законом уређују се и одређена питања која се односе на оснивање, организацију и рад организационих јединица републичких фондова и завода на територији аутономне покрајине.

Члан 2.

Аутономна покрајина, у складу са Статутом, својим прописима уређује поједина питања од интереса за њене грађане, као и начин њиховог остваривања, а посебно надлежност органа и образовање организација и установа и обезбеђивање њиховог функционисања, у складу са Уставом и законом.

Члан 3.

Органи аутономне покрајине у остваривању надлежности утврђених овим законом и другим прописима ближе уређују начин спровођења прописа, воде управни поступак и решавају у пословима из своје надлежности, предузимају управне радње и мере за које су овлашћени, као и све друге радње и мере за извршење послова, у складу са Уставом, законом и Статутом.

Члан 4.

У остваривању надлежности утврђених овим законом покрајински органи остварују сарадњу са републичким органима и органима локалне самоуправе.

II. НАДЛЕЖНОСТИ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ

24. Спорт

Члан 52.

Аутономна покрајина, преко својих органа, у складу са законом којим се уређује област спорта:

1) утврђује интерес грађана у области спорта на територији аутономне покрајине и обезбеђује средства за остваривање тог интереса;

2) уређује начин утврђивања испуњености услова за обављање спортских делатности организација у области спорта са територије аутономне покрајине и утврђује испуњеност тих услова;

3) уређује ближе услове за коришћење јавних спортских терена и утврђује испуњеност услова за њихово коришћење;

4) уређује и води евиденције у области спорта од значаја за покрајину;

5) утврђује испуњеност услова за организовање спортских приредби на територији аутономне покрајине;

6) утврђује објекте од интереса за аутономну покрајину и мерила за обезбеђивање средстава у буџету аутономне покрајине за њихову изградњу, опремање и одржавање;

7) утврђује програме међународних спортских такмичења од интереса за аутономну покрајину;

8) именује и разрешава директора, председника и чланове управног и надзорног одбора организација за обављање спортских делатности чији се програми, којима се остварује интерес грађана у области спорта на територији аутономне покрајине, у целини или претежно финансирају из буџета аутономне покрајине;

9) оснива покрајински завод за спорт и утврђује услове за његов рад;

10) врши управни надзор над радом организација и појединаца у области спорта са територије аутономне покрајине и над применом прописа којима је уређена област спорта;

11) обавља надзор над стручним радом у области спорта.

Покрајински спортски савез предлаже покрајинском органу управе надлежном за послове спорта програме својих чланова којима се остварује интерес грађана из става 1. тачка 1) овог члана.

Програми из става 2. овог члана финансирају се из буџета аутономне покрајине.

Послови из става 1. тач. 2), 3), 5), 10) и 11) овог члана врше се као поверени.

III. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 63.

Аутономна покрајина ће својим прописом утврдити организацију и делокруг покрајинских органа у року од месец дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 65.

Аутономна покрајина преузима права и обавезе оснивача према постојећим установама у области образовања, спорта, здравствене заштите и установама социјалне заштите за смештај корисника на територији аутономне покрајине чији је оснивач Република или орган Републике, а које оснива у складу са овим законом, од дана ступања на снагу овог закона.

Деобним билансом ближе ће се одредити подела средстава и права и обавеза код преузимања оснивачких права.

Члан 66.

Средства за обезбеђење остваривања одређених надлежности из овог закона у области где аутономна покрајина преузима оснивачка права обезбедиће се у буџету аутономне покрајине.

Члан 67.

Органи аутономне покрајине преузеће запослене који су послове одређене као надлежности аутономне покрајине обављали у подручним јединицама министарстава на територији аутономне покрајине, као и одговарајућу опрему, предмете и архиву.

Одредба става 1. овог члана не односи се на министарство надлежно за послове просвете и спорта.

Даном почетка рада Покрајински завод за спорт преузима средства и запослене организационе јединице Републичког завода за спорт у Новом Саду.

Члан 68.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ЗАКОН О МИНИСТАРСТВИМА - извод

(Сл. гласник РС, бр. 43/2007)

I. УВОДНА ОДРЕДБА

Члан 1.

Овим законом образују се министарства и посебне организације и утврђује њихов делокруг.

Посебне организације могу се образовати и њихов делокруг се може утврдити и посебним законом.

II. МИНИСТАРСТВА

Члан 2.

Министарства јесу:

- 1) Министарство спољних послова;
- 2) Министарство одбране;
- 3) Министарство унутрашњих послова;
- 4) Министарство финансија;
- 5) Министарство правде;
- 6) Министарство за државну управу и локалну самоуправу;
- 7) Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде;
- 8) Министарство економије и регионалног развоја;
- 9) Министарство рударства и енергетике;
- 10) Министарство за инфраструктуру;
- 11) Министарство за телекомуникације и информатичко друштво;
- 12) Министарство трговине и услуга;
- 13) Министарство рада и социјалне политике;
- 14) Министарство науке,
- 15) Министарство заштите животне средине;
- 16) Министарство просвете;
- 17) Министарство омладине и спорта;
- 18) Министарство културе;
- 19) Министарство здравља;
- 20) Министарство вера;
- 21) Министарство за дијаспору;
- 22) Министарство за Косово и Метохију

Члан 5.

Министарство унутрашњих послова обавља послове државне управе који се односе на: заштиту живота, личне и имовинске безбедности грађана; спречавање и откривање кривичних дела и проналажење и хватање учинилаца кривичних дела и њихово привођење надлежним органима; одржавање јавног реда и мира; пружање помоћи у случају опасности; обезбеђивање зборова и других окупљања грађана; обезбеђивање одређених личности и објеката, укључујући и страна дипломатска и конзуларна представништва на територији Републике Србије; безбедност, регулисање и контролу саобраћаја на путевима; безбедност државне границе и контролу преласка границе и кретања и боравака у граничном појасу; боравак странаца; промет и превоз оружја, муниције, експлозивних и одређених других опасних материја; испитивање ручног ватреног оружја, направа и муниције; заштиту од пожара; држављанство; јединствени матични број грађана; пребивалиште и боравиште грађана; личне карте; путне исправе; међународну помоћ и друге облике међународне сарадње у области унутрашњих послова, укључујући и реадмисију; илегалне миграције; азил; обучавање кадрова; управно решавање у другостепеном поступку по основу прописа о избеглицама, као и друге послове одређене законом.

Члан 19.

Министарство омладине и спорта обавља послове државне управе које се односе на: спровођење националне политике и националне стратегије за младе и на акционе планове и програме; подстицање младих да се организују и удружују и да учествују у друштвеним токовима; заштиту интереса младих и помоћ младима да остваре те интересе; давање савета младима и подучавање младих везано за запошљавање и волонтерски рад; сарадњу са омладинским организацијама и удружењима при организовању међународних омладинских манифестација и скупова у Републици Србији; помоћ омладинским организацијама и удружењима у њиховом раду и промовисање омладинских организација и удружења; омогућавање омладинским организацијама и удружењима из Републике Србије да учествују на скуповима и манифестацијама за младе у иностранству; подстицање и остваривање међународне сарадње која се односи на омладину; праћење и процену места и улоге младих у Републици Србији; спорт, физичку културу, изградњу спортских објеката и инфраструктуре; остваривање права страних спортиста и спортских организација и савеза у Републици Србији, као и друге послове одређене законом.

Члан 25.

Министарства у оквиру свог делокруга остварују међународну сарадњу и старају се о њеном унапређењу и обезбеђују усклађивање прописа са правом Европске уније.

Члан 26.

Министарства у оквиру свог делокруга обављају следеће послове државне управе који се односе на закључивање и примену међународних уговора: предлажу покретање поступка за вођење преговора и закључивање међународ-

них уговора с другим државама и међународним организацијама, предлажу теме и платформе за преговоре и предлажу састав делегације у преговорима; припремају нацрте међународних уговора и обављају послове за делегације које воде преговоре за њихово закључивање; подносе Влади извештај о току преговора; припремају нацрте закона о ратификацији међународних уговора; закључују административне уговоре за примену међународних уговора, на основу овлашћења садржаних у њима; примењују ратификоване међународне уговоре и закључене административне уговоре.

Члан 27.

Министарства у оквиру свог делокруга обављају послове државне управе који се односе на припрему техничких прописа.

ЗАКОНИ О ЛОКАЛНОЈ САМОУПРАВИ И ТЕРИТОРИЈАЛНОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ

ЗАКОН О ЛОКАЛНОЈ САМОУПРАВИ - извод

("Сл. гласник РС", бр.129/07)

Члан 20.

Општина, преко својих органа, у складу с Уставом и законом:

5) уређује и обезбеђује обављање и развој комуналних делатности (пречишћавање и дистрибуција воде, пречишћавање и одвођење атмосферских и отпадних вода, производња и снабдевање паром и топлом водом, линијски градски и приградски превоз путника у друмском саобраћају, одржавање чистоће у градовима и насељима, одржавање депонија, уређивање, одржавање и коришћење пијаца, паркова, зелених, **рекреационих** и других јавних **површина**, јавних паркиралишта, јавна расвета, уређивање и одржавање гробаља и сахрањивање и др), као и организационе, материјалне и друге услове за њихово обављање;

16) оснива установе и организације у области основног образовања, културе, примарне здравствене заштите, физичке културе, спорта, дечје заштите и туризма, прати и обезбеђује њихово функционисање;

39) обавља и друге послове од непосредног интереса за грађане, у складу с Уставом, законом и статутом.

Члан 21.

Поједини послови државне управе законом се могу поверити свим или појединим општинама, у интересу ефикаснијег и рационалнијег остваривања права и обавеза грађана и задовољавања њихових потреба од непосредног интереса за живот и рад.

Средства за обављање поверених послова обезбеђују се у буџету Републике Србије у складу са врстом и обимом послова.

Члан 22.

Општина обавља као поверене послове поједине послове инспекцијског надзора из области, просвете, здравства, заштите животне средине, рударства, промета робе и услуга, пољопривреде, водопривреде и шумарства и друге инспекцијске послове у складу са законом.

Члан 24.

Град врши надлежности општине, као и друге надлежности и послове државне управе, који су му законом поверени.

Град, у складу са законом, образује комуналну полицију, обезбеђује и организује вршење послове комуналне полиције.

Члан 25.

Статутом града може се предвидети да се на територији града образују две или више градских општина. Статутом града се уређују послови из надлежности града које врше градске општине.

ЗАКОН О ГЛАВНОМ ГРАДУ - извод

("Сл. гласник РС", бр.129/07)

Члан 1.

Овим законом се уређује положај, надлежности и органи града Београда, главног града Републике Србије.

На сва питања која нису уређена овим законом, а односе се на град Београд, као јединицу локалне самоуправе, примењују се одредбе Закона о локалној самоуправи.

Члан 8.

Град Београд врши надлежности општине и града, утврђене Уставом и законом.

Поред надлежности из става 1. овог члана град Београд, на својој територији, у складу са законом:

1) уређује и обезбеђује, у складу са начелима интегралног управљања водама, заштиту вода, заштиту од штетног дејства вода и коришћење вода, као добра од општег интереса, укључујући и организовање и финансирање водoprивредних делатности на водном подручју које је у надлежности града Београда, оснива јавно предузеће за обављање водoprивредне делатности и управљање водoprивредним објектима који су у надлежности града Београда, врши инспекцијски надзор у области водoprивреде, уређује и обезбеђује услове и начин коришћења места за постављање пловних објеката на делу обале и воденог простора, укључујући и издавање одобрења за постављање пловних објеката, као и врши надзор над коришћењем места за постављање пловних објеката;

2) уређује и обезбеђује обављање послова који се односе на изградњу, реконструкцију, одржавање и управљање општинским и некатегорисаним путевима, улицама, као и државним путевима, осим аутопута и оснива јавно предузеће за обављање делатности управљања државним путевима који су у надлежности града Београда;

3) образује комуналну полицију, обезбеђује и организује вршење послова комуналне полиције;

4) стара се о заштити од пожара и обезбеђује услове за спровођење заштите од пожара, прописује мере заштите од пожара специфичне за подручје града Београда у циљу унапређења стања заштите од пожара и доноси акционе и санационе планове заштите од пожара;

5) може да оснује телевизијске и радио-станице, новине и друга средства јавног обавештавања.

Град Београд врши и друге надлежности и послове државне управе који су му законом поверени.

ЗАКОН О ТЕРИТОРИЈАЛНОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ - извод

("Сл. гласник РС", бр.129/07)

Члан 2.

Територијалну организацију Републике Србије чине општине, градови и град Београд као територијалне јединице и аутономне покрајине као облик територијалне аутономије.

Члан 20.

Градови у Републици Србији су:

1. Ваљево
2. Врање
3. Зајечар
4. Зрењанин
5. Јагодина
6. Крагујевац
7. Краљево
8. Крушевац
9. Лесковац
10. Лозница
11. Ниш
12. Нови Пазар
13. Нови Сад
14. Панчево
15. Пожаревац
16. Приштина
17. Смедерево
18. Сомбор
19. Сремска Митровица
20. Суботица
21. Ужице
22. Чачак
23. Шабац

ЗАКОН О ИГРАМА НА СРЕЋУ - извод

(„Сл. гласник РС“, бр. 84/2004 и 85/2005 - др. закон)

I. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Појам игара на срећу

Члан 2.

Играма на срећу, у смислу овог закона, сматрају се игре у којима се учесницима, уз непосредну наплату или наплату посредним путем (преко обрачуна додатних телефонских импулса и сл.), пружа могућност да остваре добитак у новцу, стварима, услугама или правима, при чему крајњи исход игре не зависи само од знања или вештине учесника у игри, него и од случаја или неког неизвесног догађаја.

Квиз у којем крајњи исход зависи од случаја или неког неизвесног догађаја сматра се игром на срећу у смислу овог закона.

Квиз у којем крајњи исход зависи искључиво од знања учесника у игри на основу кога му се пружа могућност да оствари добитак у новцу, стварима, услугама или правима, не сматра се игром на срећу.

Одређивање својства игре на срећу

Члан 4.

У складу са овим законом могу се приређивати само игре на срећу које су уписане у каталог о врстама игара на срећу и за чије приређивање су донета правила игре.

Министарство надлежно за послове финансија (у даљем тексту: Министарство) одлучује да ли се нека игра односно квиз сматра игром на срећу у смислу овог закона.

Циљ приређивања и расподела средстава

Члан 5.

Игре на срећу приређују се ради разоноде учесника, остваривања добитка у новцу, стварима, услугама или правима и остваривања дела средстава која су приход буџета Републике Србије (у даљем тексту: Република).

Део средстава који је приход буџета Републике у износу од 40% (у даљем тексту: наменска примања буџета), користи се за финансирање Црвеног крста Србије и других друштвених организација и удружења грађана које спроводе програме у циљу заштите и унапређења положаја особа са инвалидитетом, установа социјалне заштите, социјално-хуманитарних организација, спорта и локалне самоуправе.

II. ВРСТЕ ИГАРА НА СРЕЋУ

Члан 13.

Игре на срећу из члана 2. овог закона јесу:

1) класичне игре на срећу (лутрија, спортска прогноза, лото, кено, томбола, фонто);

2) посебне игре на срећу;

3) наградне игре у роби и услугама.

Игре на срећу могу се организовати и путем интернета, телефона или на други начин путем телекомуникационих веза, у складу са овим законом.

Класичне игре на срећу

Члан 14.

Класичне игре на срећу су игре у којима учествује већи број учесника са намером да буду једини или делимични добитници унапред дефинисаног фонда добитка.

Класичне игре на срећу су:

1) лутрија, инстант-лутрија и друге сличне игре које за основу имају лутрију;

2) **спортска прогноза** (погађање исхода фудбалских и других спортских такмичења);

3) лото, кено и сличне игре;

4) томбола, бинго и друге сличне игре које за основу имају томболу;

5) фонто и друге сличне игре;

6) друге игре на срећу у смислу става 1. овог члана, садржане у каталогу о врстама игара на срећу.

Посебне игре на срећу

Члан 15.

Посебне игре на срећу су игре у којима учесници играју један против другог, или против приређивача и очекују добитак у зависности од висине улога и правила игре.

Посебне игре на срећу су:

1) игре које се приређују у играчницама (казинима), у којима играчи играју против играчнице или један против другог, на столовима за игру са:

(1) куглицама;

(2) коцкицама;

(3) картама;

(4) другим сличним реквизитима.

2) игре које се приређују на аутоматима;

3) клађење на **спортске** и друге догађаје.

Наградне игре у роби и услугама

Члан 16.

Наградне игре у роби и услугама су игре које у рекламне и друге сврхе приређује правно лице, односно предузетник, у којима се учесницима пружа могућност да остваре награду у стварима или услугама.

III. НАМЕНСКА ПРИМАЊА БУЏЕТА РЕПУБЛИКЕ

Финансирање Црвеног крста Србије и других друштвених организација и удружења грађана које спроводе програме у циљу заштите и унапређење положаја особа са инвалидитетом и социјално-хуманитарних организација, установа социјалне заштите, спорта и програма локалне самоуправе

Члан 17.

Наменска примања буџета и извршени издаци, ради остваривања циља из члана 5. став 2. овог закона, водиће се одвојено у оквиру главне књиге трезора на повезаним евиденционим контима (у даљем тексту: буџетски фондови).

Буџетски фондови се оснивају на неодређено време и њима управљају министарства надлежна за послове: социјалне заштите, просвете и спорта и државне управе и локалне самоуправе.

Извори финансирања буџетских фондова су:

- 1) апропријације обезбеђене у буџету за текућу годину;
- 2) накнаде за приређивање игара на срећу;
- 3) накнада за дозволу и накнада за добијено одобрење за приређивање посебних игара на срећу, односно сагласност за приређивање наградне игре у роби и услугама;
- 4) других извора.

Расподела прихода остварених по основу накнада

Члан 18.

Наменска примања буџета из члана 5. став 2. овог закона, распоређују се, у износу од по 20%, за финансирање Црвеног крста Србије, инвалидских организација и установа социјалне заштите, социјално-хуманитарних организација, **спорта** и локалне самоуправе.

Право коришћења спортских догађаја

Члан 23.

Приређивач има право да за приређивање игара на срећу, користи **спортске активности** (спортске догађаје из спортских грана, које обухвата Олимпијски комитет Србије и Црне Горе, односно које су заступљене у Спортском савезу Србије), без накнаде и на неодређено време.

V. КЛАСИЧНЕ ИГРЕ НА СРЕЋУ

Расподела средстава

Члан 34.

Из средстава остварених приређивањем класичних игара на срећу:

1. исплаћују се добици учесницима у игри, у складу са одговарајућим правилима за сваку игру, а најмање 50% од укупне вредности емисије срећки, односно примљених уплата за учествовање у игри;
2. плаћа се накнада за приређивање класичних игара на срећу, чији приход служи за финансирање буџета Републике и намена из члана 5. став 2. овог закона;
3. приређивач остварује приход.

Накнада за приређивање

Члан 35.

Накнада за приређивање класичних игара на срећу износи 60% од укупне вредности примљених уплата за учествовање у игри по одбитку фонда добитака.

Државна лутрија Србије је дужна да обезбеди податке о основици за обрачун накнаде из става 1. овог члана, и то аналитички за сваку врсту игре на срећу посебно.

Државна лутрија Србије је дужна да накнаду из става 1. овог члана уплати на рачун трезора најкасније до петог у месецу за претходни месец.

VI. ПОСЕБНЕ ИГРЕ НА СРЕЋУ

3. Посебне игре на срећу - клађење

Клађење

Члан 71.

Клађење је посебна игра на срећу у којој се учесник, на начин одређен правилима игре, клади на:

- 1) резултате појединачних или групних **спортских такмичења**;
- 2) одређени догађај у току **спортског такмичења** (број постигнутих голова, који ће тим први дати гол, који ће играч бити најбољи стрелац у току такмичења и сл.);
- 3) успех учесника у забавно-естрадном такмичењима;
- 4) успех учесника у изборима;
- 5) **резултате коњичких трка и трка паса и других животиња**;
- 6) друге догађаје.

Висина добитка утврђена је у тренутку уплате улога и касније се не може мењати, ни у случају каснијих измена квота.

Изузетно од става 2. овог члана, клађење на резултате трка из става 1. тачка 5) овог члана допуштено је и са променљивим квотама, уз сагласност Управе.

Приређивачи игара

Члан 72.

Посебне игре на срећу - клађења могу приређивати правна лица са седиштем на територији Републике, која су регистрована за обављање делатности коцке и клађења, на основу одобрења.

Изузетно од одредбе става 1. овог члана, **клађење на резултате коњичких трка** може приређивати само правно лице које, поред испуњења услова из става 1. овог члана, у свом саставу има хиподром, за такмичења која се одржавају на том хиподрому.

Клађење на резултате коњичких трка може приређивати и лице из става 1. овог члана, које о томе закључи уговор са лицем из става 2. овог члана.

ЗАКОН О ЗДРАВСТВЕНОМ ОСИГУРАЊУ - извод

„Сл. гласник РС“, бр. 107/2005 и 109/2005 - испр

Члан 2.

У Републици Србији (у даљем тексту: Република) здравствено осигурање је обавезно здравствено осигурање и добровољно здравствено осигурање.

Члан 3.

Обавезно здравствено осигурање је здравствено осигурање којим се запосленима и другим грађанима обухваћеним обавезним здравственим осигурањем обезбеђују право на здравствену заштиту и право на новчане накнаде за случајеве утврђене овим законом.

Члан 7.

Права из обавезног и добровољног здравственог осигурања не могу се преносити на друга лица, нити се могу наслеђивати.

Новчане накнаде које су доспеле за исплату, а остале су неисплаћене услед смрти лица обухваћених обавезним, односно добровољним здравственим осигурањем, могу се наслеђивати.

Члан 9.

Обавезно здравствено осигурање обухвата:

- 1) осигурање за случај болести и повреде ван рада;
- 2) осигурање за случај повреде на раду или професионалне болести.

Члан 16.

Осигураним лицима, у смислу овог закона, сматрају се осигураници и чланови њихових породица, којима се у складу са овим законом и прописима донетим за спровођење овог закона обезбеђују права из обавезног здравственог осигурања.

Права из обавезног здравственог осигурања обезбеђују се и другим лицима која су осигурана за одређене случајеве, у складу са овим законом.

Члан 17.

Осигураници су физичка лица која су обавезно осигурана у складу са овим законом, и то:

1) лица у радном односу, односно запослена у привредном друштву, другом правном лицу, државном органу, органу јединице локалне самоуправе и аутономне покрајине, као и код физичких лица (у даљем тексту: запослени);

13) лица која обављају привремене и повремене послове у складу са законом којим се уређује рад (лица која нису у радном односу, запослени који раде непуно радно време - до пуног радног времена и корисници старосне пензије);

16) лица која обављају послове по основу уговора о делу, по основу ауторског уговора, по основу уговора о породичном смештају према пропи-

сима о социјалној заштити, као и по основу других уговора код којих се за извршен посао остварује накнада (у даљем тексту: уговорена накнада);

17) лица која су оснивачи, чланови, односно акционари привредних друштава (ортачка друштва, командитна друштва, друштва са ограниченом одговорношћу, акционарска друштва и друге правне форме привредних друштава, односно предузећа), који у њима нису засновали радни однос али обављају одређене послове (у даљем тексту: оснивачи привредних друштава);

18) предузетници који су регистровани за обављање законом дозвољене делатности у виду занимања ради самосталног обављања делатности, обављања делатности слободне професије, као и самостални уметници, у складу са законом (у даљем тексту: предузетници);

19) **спортисти**, који у складу са законом којим се уређује спорт обављају спортску делатност као самосталну делатност;

24) страни држављани који на територији Републике раде код домаћих организација, односно приватних послодаваца на основу посебних уговора о размени стручњака или споразума о међународној техничкој сарадњи;

25) страни држављани за време школовања или стручног усавршавања на територији Републике.

Својство осигураника из става 1. овог члана може се стећи само по једном основу осигурања.

...

Члан 28.

Права из обавезног здравственог осигурања утврђена овим законом, само у случају настанка повреде на раду или професионалне болести, обезбеђују се:

1) ученицима и студентима који се, у складу са законом, налазе на обавезном производном раду, професионалној пракси или практичној настави;

2) лицима која, у складу са законом, обављају одређене послове за које не примају зараду, односно уговорену накнаду (на основу уговора о волонтерском раду);

9) лицима која су ангажована на обезбеђивању јавних скупова, културних и **спортских догађаја** и других јавних окупљања грађана;

10) лицима која се налазе на издржавању казне затвора док раде у привредној јединици завода за издржавање казне затвора (радионица, радилиште и сл.) и на другом месту рада.

...

ЗАКОН О ПОТВРЂИВАЊУ СПОРАЗУМА О УСПОСТАВЉАЊУ СПЕЦИЈАЛНИХ ПАРАЛЕЛНИХ ОДНОСА ИЗМЕЂУ РЕПУ- БЛИКЕ СРБИЈЕ И РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ - извод

Сл. гласник РС, бр. 70/07

Члан 2.

Учеснице у споразуму ће, у складу с Мировним споразумом и уставима Републике Српске и Босне и Херцеговине, посебно унапређивати сарадњу у следећим областима:

- привреда и коришћење привредних ресурса,
- планирање,
- законодавство,
- приватизација и денационализација,
- наука и технологија,
- образовање, култура и **спорт**,
- здравство и социјална политика,
- туризам и заштита околине,
- информисање,
- заштита слобода и права грађана у складу с највишим међународним признатим стандардима,
- сузбијање криминала.

Члан 3.

Да би се спроводио Споразум, учеснице у Споразуму оснивају Веће за сарадњу Републике Србије и Републике Српске (у даљем тексту: Веће).

Веће чине председник Републике Србије, председник Владе Републике Србије, председник Републике Српске и председник Владе Републике Српске.

Члан 10.

Споразум и анекси из члана 8. овог споразума ступају на снагу датумом друге ноте којом се учеснице у Споразуму међусобно обавештавају о томе да су испуњени услови предвиђени унутрашњим законодавствима за њихово ступање на снагу.

Споразум је сачињен 26. септембра 2006. године у Бања Луци, у 2 (два) оригинална примерка на службеним језицима Републике Србије и Републике Српске.

ЗАКОН О КЛАСИФИКАЦИЈИ ДЕЛАТНОСТИ И О РЕГИСТРУ ЈЕДИНИЦА РАЗВРСТАВАЊА

(„Сл. лист СРЈ“, бр. 31/96, 34/96-испр., 12/98, 59/98 и 74/99 и „Сл. лист СЦГ“, бр. 1/2003 - Уставна повеља)

Област-грана-група-подгрупа

36–364–3640–36400: Производња предмета за спортске потребе

Ова делатност обухвата:

- производњу предмета и справа за спортове и игре на отвореним или затвореним теренима:
- тврде и меке лопте и лопте на надувавање
- рекети, штапови и палице за голф
- скије, везови и штапови за скије
- даске за једрење
- реквизити за спортски риболов, укључујући и мреже
- реквизити за лов, алпинизам и др.
- спортске рукавице од коже и спортске покривке за главу
- базени за пливање, дејчи базени и др.
- клизаљке, котураљке и др.
- лукови и стреле
- опрема за гимнастику и атлетику и др.

Ова делатност не обухвата:

- производњу оружја и муниције, која се сврстава у подгрупу 29600
- производњу спортских возила, осим тобогана, санки и др., која се сврстава у области 34 и 35
- производњу чамаца, која се сврстава у подгрупу 35120
- производњу једара за чамце, која се сврстава у подгрупу 17402
- производњу спортске одеће, која се сврстава у област 18
- производњу седларских и сарачких производа, која се сврстава у подгрупу 19200
- производњу спортске обуће, која се сврстава у грану 193
- производњу столова за билијар и опреме за куглање, која се сврстава у подгрупу 36500
- производњу бичева и корбача, која се сврстава у подгрупу 36633

92–926: Спортске активности

92–926–9261–92610: Делатност спортских арена и стадиона

Ова делатност обухвата:

- рад отворених или затворених спортских објеката (ограђених или покривених или са трибинама за седење или стајање):
- фудбалски стадиони, пливачки базени и стадиони, терени за голф, хале за бокс, хале и стадиони за зимске спортове, терени и стадиони за атлетска такмичења и др.

Ова делатност не обухвата:

- изнајмљивање спортске опреме, које се сврстава у подгрупу 71400
- делатности паркова и плажа, које се сврставају у подгрупу 92720

92–926–9262: Остале спортске делатности

92–926–9262–92621: Делатност марина

Ова делатност обухвата:

- делатност марина

92–926–9262–92622: Остале спортске активности

Ова делатност обухвата:

- професионална и аматерска спортска такмичења на отвореном и затвореном простору која спроводе одговарајуће организације, без обзира на то да ли имају своје објекте:
- фудбалски клубови, клубови за пливање, куглање, бокс, голф, рвање, боди-билдинг клубови и клубови за одржавање здравља, клубови за зимски спорт, шах, домине, бриџ, атлетски клубови, клубови за стрељачки спорт и др.
- активности у вези с пропагандом и спровођењем спортских такмичења
- активност самосталних спортиста и алтетичара, судија, мерача времена, инструктора, учитеља, тренера и др.
- делатност школа за спорт и рекреацију
- делатност објеката за аутомобилски и коњички спорт, штенара за псе и рели-гаража
- спортско-рекреативни лов
- остале сродне делатности

Ова делатност не обухвата:

- изнајмљивање спортске опреме, које се сврстава у подгрупу 71400
- делатности паркова и плажа, које се сврставају у подгрупу 92720

92–927: Остале рекреативне делатности

92–927–9271–92710: Коцкање и клађење

92–927–9271–92720: Остале рекреативне активности, на другом месту непоменуте

Ова делатност обухвата:

- рекреативне активности непоменуте на другом месту:
- делатност рекреативних паркова и плажа, укључујући и изнајмљивање објеката као што су свлачионице, ормари, лежальке и др.
- спортски риболов
- изнајмљивање возила за рекреацију као што су бицикли, пловила на ножни погон, коњи за јахање и др.

Ова делатност не обухвата:

- остале забавне активности, као што су циркуси, школе за плес и др., које се сврставају у подгрупу 92330

(На основу чл. 64. ст. 2. Уставне повеље државне заједнице Србија и Црна Гора од дана њеног ступања на снагу ова Одлука се примењује као пропис Републике Србије)

ЗАКОН О СПРЕЧАВАЊУ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ - извод

(„Сл. гласник РС“, бр. 33/2006)

Члан 3.

У овом закону:

1. израз „особе са инвалидитетом“ означава особе са урођеном или стеченом физичком, сензорном, интелектуалном или емоционалном онеспособљеношћу које услед друштвених или других препрека немају могућности или имају ограничене могућности да се укључе у активности друштва на истом нивоу са другима, без обзира на то да ли могу да остварују поменуте активности уз употребу техничких помагала или служби подршке;

2. изрази „дискриминација“ и „дискриминаторско поступање“ означавају свако прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства) у односу на лица или групе, као и на чланове њихових породица, или њима блиска лица, на отворен или прикривен начин, а које се заснива на инвалидности или разлозима у вези са њом;

3. израз „орган јавне власти“ означава државни орган, орган територијалне аутономије, орган локалне самоуправе, организацију којој је поверено вршење јавних овлашћења, као и правно лице које оснива или финансира у целини, односно у претежном делу, Република, територијална аутономија или локална самоуправа.

Обавезе органа јавне власти

Члан 4.

Органи јавне власти дужни су да особама са инвалидитетом обезбеде уживање права и слобода без дискриминације.

Општа забрана злоупотребе права

Члан 5.

Забрањено је вршење права утврђених овим законом противно циљу у коме су призната или са намером да се повреди или ограниче права других или да се изазову озбиљне последице по безбедност земље, јавни поредак и морал.

Облици дискриминације

Члан 6.

(1) Облици дискриминације су непосредна и посредна дискриминација, као и повреда начела једнаких права и обавеза.

(2) Непосредна дискриминација постоји ако се лица или група (у даљем тексту: дискриминисани), у истој или сличној ситуацији, било којим актом или радњом, стављају или су стављени у неповољнији положај или би могли бити стављени у неповољнији положај због његове, односно њихове инвалидности.

(3) Посредна дискриминација постоји ако се дискриминисани, због његове инвалидности, ставља у неповољнији положај доношењем акта или предузимањем радње која је привидно заснована на начелу једнакости и не-дискриминације, осим ако је тај акт или радња оправдана законитим циљем, а средства за постизање тог циља су примерена и нужна.

(4) Дискриминација постоји и у случају:

1. ако се према дискриминисаном поступа горе него што се поступа или би се поступало према другоме, искључиво или углавном због тога што је дискриминисани тражио, односно намерава да тражи правну заштиту од дискриминације или због тога што је понудио или намерава да понуди доказе о дискриминаторском поступању;

2. ако се према дискриминисаном очигледно понижавајуће поступа, искључиво или углавном због његове инвалидности.

(5) Дискриминацијом се сматра и позивање и навођење на дискриминацију и помагање у дискриминаторском поступању.

Повреда начела једнаких права и обавеза

Члан 7.

Повреда начела једнаких права и обавеза постоји:

1. ако се дискриминисаном искључиво или углавном због његове инвалидности неоправдано ускраћују права и слободе, односно намећу обавезе, које се у истој или сличној ситуацији не ускраћују или не намећу другом лицу или групи;

2. ако су циљ или последица предузетих мера неоправдани;

3. ако не постоји сразмера између предузетих мера и циља који се овим мерама остварује.

Члан 8.

Не сматрају се повредом начела једнаких права и обавеза нити дискриминацијом:

1. одредбе закона, прописа, као ни одлуке или посебне мере донете у циљу побољшања положаја особа са инвалидитетом, чланова њихових породица и удружења особа са инвалидитетом, којима се пружа посебна подршка, неопходна за уживање и остваривање њихових права под истим условима под којима их уживају и остварују други;

2. доношење, односно задржавање постојећих аката и мера чији је циљ отклањање или поправљање неповољног положаја особа са инвалидитетом којима се пружа посебна подршка.

Тешки облици дискриминације

Члан 9.

Посебно је забрањено и кажњиво:

1. изазивање и подстицање неравноправности или нетрпељивости према особама са инвалидитетом;

2. пропагирање или смишљено вршење дискриминације од стране органа јавне власти у поступку пред тим органом, путем јавних гласила, у поли-

тичком животу, приликом пружања јавних услуга, у области радних односа, образовања, културе, **спорта** и сл.

Забрана исписивања и истицања дискриминаторских порука и симбола

Члан 10.

Забрањено је исписивање и истицање на јавним местима и ширење на други начин порука и симбола којима се позива на дискриминаторско поступање према особама са инвалидитетом.

Дискриминација у поступцима пред органом јавне власти

Члан 11.

(1) Орган јавне власти не сме својом радњом или пропуштањем вршити дискриминацију особа са инвалидитетом.

(2) Дискриминација особа са инвалидитетом од стране органа јавне власти обухвата:

1. ускраћивање права особи са инвалидитетом, ако се ово право у истим околностима признаје особама без инвалидитета;

2. постављање посебних услова за остваривање права особи са инвалидитетом, осим ако такве услове не оправдавају разлози опште, личне и имовинске безбедности, које орган јавне власти мора посебно назначити;

3. ускраћивање права у оквиру дискреционог овлашћења, ако је до ускраћивања дошло због инвалидности подносиоца захтева;

4. вођење поступка остваривања права особа са инвалидитетом на начин који фактички онемогућује или знатно отежава остварење права.

(3) Посебно тежак облик дискриминације због инвалидности јесте узнемиравање, вређање и омаловажавање особа са инвалидитетом од стране носилаца јавних функција и лица запослених у органима јавне власти у току поступка остваривања права особа са инвалидитетом, због њене инвалидности.

Дискриминација у вези са удружењима

Члан 12.

(1) Забрањена је дискриминација због инвалидности у удружењима.

(2) Дискриминација због инвалидности у удружењима обухвата:

1. одбијање захтева за учлањење у удружење особи са инвалидитетом због њене инвалидности;

2. постављање посебних услова за учлањење особа са инвалидитетом у удружење;

3. ускраћивање права особи са инвалидитетом да бира и буде бирана у органе управљања удружења;

4. постављање посебних услова за избор особа са инвалидитетом у органе управљања удружења.

(3) Дискриминацијом због инвалидности не сматра се оснивање или деловање удружења особа са инвалидитетом и других облика њиховог самоорганизовања.

Дискриминација у вези са пружањем услуга и коришћењем
објеката и површина

Члан 13.

(1) Забрањена је дискриминација на основу инвалидности у погледу доступности услуга и приступа објектима у јавној употреби и јавним површинама.

(2) Под услугом, у смислу овог закона, сматра се свака услуга коју, уз накнаду или без ње, правно или физичко лице пружа у оквиру своје делатности, односно трајног занимања.

(3) Под објектима у јавној употреби, у смислу овог закона, сматрају се: објекти у области образовања, здравства, социјалне заштите, културе, **спорта**, туризма или објекти који се користе за заштиту животне средине, заштиту од елементарних непогода и слично.

(4) Под јавним површинама, у смислу овог закона, сматрају се: паркови, зелене површине, тргови, улице, пешачки прелази и друге јавне саобраћајнице и слично.

(5) Дискриминација на основу инвалидности у погледу доступности услуга нарочито обухвата:

1. одбијање пружања услуга особи са инвалидитетом, осим ако би пружање услуге угрозило живот или здравље особе са инвалидитетом или другог лица;

2. пружање услуге особи са инвалидитетом под другачијим и неповољнијим условима од оних под којима се услуга пружа другим корисницима, осим ако би пружање услуге под редовним условима угрозило живот или здравље особе са инвалидитетом или другог лица;

3. одбијање да се изврши техничка адаптација објекта неопходна да би се услуга пружила кориснику са инвалидитетом.

Члан 14.

Дискриминацијом у смислу члана 13. овог закона не сматра се:

1. повећање цене услуге сразмерно повећаним трошковима, непосредно проистеклим из пружања услуге кориснику са инвалидитетом;

2. пружање услуга везаних за специфичне потребе неких корисника са инвалидитетом, или за специфичан начин задовољавања њихових општих потреба;

3. активност везана за отклањање постојећих и спречавање нових видова дискриминације због инвалидности.

Члан 15.

Посебно тежак облик дискриминације због инвалидности јесте узнемиравање, вређање и омаловажавање особа са инвалидитетом - корисника услуге због њене инвалидности, када те радње врши лице које непосредно пружа услугу или њему надређено лице.

Члан 16.

(1) Власник објекта у јавној употреби, као и јавно предузеће надлежно за одржавање јавних површина, дужни су да обезбеде приступ објекту у јав-

ној употреби, односно јавној површини свим особама са инвалидитетом, без обзира на врсту и степен њихове инвалидности.

(2) Обавезу из става 1. овог члана има и друго лице на које је пренето право коришћења, осим ако је са власником, односно надлежним органом уговорило другачије.

(3) Власник објекта у јавној употреби дужан је да изврши адаптацију објекта у циљу задовољавања услова за испуњавање обавезе из става 1. овог члана.

(4) Орган надлежан за издавање употребне дозволе за објекте у јавној употреби издаће ову дозволу ако је испуњен услов из става 1. овог члана.

Мере за обезбеђивање равноправности пред органима јавне власти

Члан 34.

Органи јавне власти дужни су да предузму мере за обезбеђење равноправности особа са инвалидитетом у поступцима пред тим органима.

Мере за обезбеђивање учешћа у културном,
спортском и верском животу заједнице

Члан 37.

Јединице локалне самоуправе дужне су да предузму мере ради обезбеђивања равноправног учешћа особа са инвалидитетом у културном, **спортском** и верском животу заједнице.

Активности усмерене ка стварању једнаких могућности

Члан 38.

Сви органи државне управе, територијалне аутономије и локалне самоуправе дужни су да предузимају активности с циљем стварања једнаких могућности за особе са инвалидитетом и да у тим активностима обезбеде учешће особа са инвалидитетом и њихових удружења.

ЗАКОН О ПОТВРЂИВАЊУ НАЈРОБИЈСКОГ УГОВОРА О ЗАШТИТИ ОЛИМПИЈСКОГ СИМБОЛА, СА АНЕКСОМ

("Сл. лист СРЈ - Међународни уговори", бр. 1/99)

ЧЛАН 1.

Потврђује се Најробијски уговор о заштити олимпијског симбола, са Анексом, усвојен 26. септембра 1981. године у Најробију, у оригиналу на енглеском, француском, руском и шпанском језику.

ЧЛАН 2.

Текст Најробијског уговора о заштити олимпијског симбола у оригиналу на енглеском језику и у преводу на српски језик гласи:

НАЈРОБИЈСКИ УГОВОР О ЗАШТИТИ ОЛИМПИЈСКОГ СИМБОЛА

Усвојен у Најробију 26. септембра 1981. године

Глава I

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Обавезе држава

Свака држава страна овог уговора, обавезна је, у складу са чл. 2. и 3, да одбије или поништи регистрацију жига и да одговарајућим мерама забрани коришћење, у виду жига или другог знака, у комерцијалне сврхе, сваког знака који се састоји од олимпијског симбола или садржи олимпијски симбол, какав је дефинисан у Повељи Међународног олимпијског комитета, изузев уз сагласност Међународног олимпијског комитета. Дефиниција графичко представљање наведеног симбола дати су у Анексу.

Члан 2.

Изузеци од обавезе

(1) Обавеза из члана 1. не везује ни једну државу страну овог уговора у погледу:

(i) жига који се састоји од олимпијског симбола или који садржи олимпијски симбол, уколико је тај жиг био регистрован у тој држави пре датума

ступања на снагу овог уговора у тој држави, или у периоду када се, у тој држави, обавеза из члана 1. сматрала привремено престалом у смислу члана 3;

(ii) продужења коришћења у тој држави у комерцијалне сврхе било ког жига или другог знака који садржи или се састоји од олимпијског симбола од стране сваког лица или предузећа које је почело са законитим коришћењем тог симбола у тој држави пре датума ступања на снагу овог уговора у тој држави, или у периоду када се у тој држави обавеза предвиђена чланом 1. сматрала привремено престалом у смислу члана 3.

(2) Одредбе става (1)(i) примењују се такође на жигове чија регистрација производи правно дејство у тој држави на основу регистровања у складу са уговором чија је страна поменута држава.

(3) Коришћење на основу овлашћења лица или предузећа из става (1)(ii) сматра се, у смислу наведеног става, коришћењем од стране поменутог лица или предузећа.

(4) Ниједна држава страна овог уговора није обавезна да забрани коришћење олимпијског симбола када се тај симбол користи у масовним медијима у сврхе пружања информација о олимпијском покрету и његовим активностима.

Члан 3.

Привремени престанак обавезе

Обавеза предвиђена чланом 1. може се сматрати привремено престалом у држави страни овог уговора у периоду када није био на снази споразум између Међународног олимпијског комитета и Националног олимпијског комитета поменуте државе о условима под којима Међународни олимпијски комитет даје одобрење за коришћење олимпијског симбола у тој држави и о уделу поменутог Националног олимпијског комитета у периоду који Међународни олимпијски комитет убира по основу поменутог одобрења.

Глава II

УДРУЖИВАЊЕ ДРЖАВА

Члан 4.

Изузеци од главе I

У погледу држава страна овог уговора које су чланице царинских унија, бесцаринских зона, било које друге економске групације или било ког другог регионалног или подрегионалног савеза, одредбе главе I, немају утицаја на њихове обавезе које произлазе из споразума о оснивању такве уније, зоне или групације, посебно у погледу одредаба таквог споразума које регулишу слободан проток роба или услуга.

Глава III

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 5.

Како се постаје страна уговорница

(1) Свака држава чланица Светске организације за интелектуалну својину (у даљем тексту: "организација") или Међународне (Париске) уније за заштиту индустријске својине (у даљем тексту: "Париска унија") може постати страна овог Уговора:

(i) потписивањем, после чега се депонују инструменти ратификације, прихватања или одобравања, и

(ii) депоновањем инструмената о приступању.

(2) Свака држава која није наведена у ставу (1), а која је чланица Уједињених нација или неке од специјализованих агенција система Уједињених нација може постати страна овог Уговора депоновањем инструмената о приступању.

(3) Инструменти ратификације, прихватања, одобравања или приступања депонују се код генералног директора Организације (у даљем тексту "генерални директор").

Члан 6.

Ступање Уговора на снагу

(1) У погледу прве три државе које депонују инструменте ратификације, прихватања, одобравања или приступања, овај уговор ступа на снагу после месец дана од тренутка депоновања трећег инструмента ратификације, прихватања, одобравања или приступања.

(2) У погледу сваке друге државе која депонује инструмент ратификације, прихватања, одобравања или приступања, овај уговор ступа на снагу после месец дана од датума депоновања тог инструмента.

Члан 7.

Отказивање Уговора

(1) Свака држава има могућност да откаже овај уговор упућивањем обавештења генералног директора.

(2) Отказ производи дејство по истеку рока од једне године од дана када је генерални директор примио обавештење.

Члан 8.

Потпис и језици Уговора

(1) Овај уговор се потписује у јединственом оригиналу на енглеском, француском, руском и шпанском језику, а сви текстови се подједнако сматрају изворним текстовима.

(2) Службене текстове утврђује генерални директор, после консултовања са владама заинтересованих држава, на арапском, немачком, италијанском и португалском и свим другим језицима о чијој примени може одлучити Конференција Организације или Скупштина Париске уније.

(3) Овај уговор је отворен за потписивање у Најробију до 31. децембра 1982. године, а потом у Женеви до 30. јуна 1983. године.

Члан 9.

Депоноване Уговора; достављање примерака; регистровање Уговора

(1) Оригинал овог уговора, када више не буде отворен за потписивање у Најробију, депоније се код генералног директора.

(2) Генерални директор доставља по два примерка Уговора, које је лично оверио, свим државама наведеним у члану 5(1) и (2) и, на захтев, свим другим државама.

(3) Генерални директор региструје овај уговор у Секретаријату Уједињених нација.

Члан 10.

Обавештења

Генерални директор обавештава државе наведене у члану 5(1) и (2) о:

- (i) потписима из члана 8;
- (ii) депоновању инструмената ратификације, прихватања, одобравања или приступања у смислу члана 5(3);
- (iii) датуму ступања на снагу овог уговора у смислу члана 6(1);
- (iv) сваком отказивању Уговора у смислу члана 7.

АНЕКС

Олимпијски симбол се састоји од пет повезаних кругова: плавог, жутог, црног, зеленог и црвеног који су поређани тим редом с лева на десно. Он се састоји од самих олимпијских кругова, без обзира да ли су у једној или више боја.

ЧЛАН 3.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу СРЈ" - Међународни уговори.

ЗАКОН О ЈАВНИМ СЛУЖБАМА - извод

("Сл. гласник РС", бр. 42/91, 71/94, 79/2005 - др. закон,
81/2005 - испр. др. закона и 83/2005 - испр. др. Закона)

Члан 1

Јавном службом у смислу овог закона сматрају се установе, предузећа и други облици организовања утврђени законом, који обављају делатности односно послове којима се обезбеђује остваривање права грађана односно задовољавање потреба грађана и организација, као и остваривање другог законом утврђеног интереса у одређеним областима.

Грађани могу обављати одређене делатности, односно послове из става 1. овог члана, у складу са законом.

Члан 3

Ради обезбеђивања остваривања права утврђених законом и остваривања другог законом утврђеног интереса у области: образовања, науке, културе, **физичке културе**, ученичког и студентског стандарда, здравствене заштите, социјалне заштите, друштвене бриге о деци, социјалног осигурања, здравствене заштите животиња, оснивају се установе.

Делатности односно послови у областима из става 1. овог члана којима се не обезбеђује остваривање законом утврђених права и остваривање другог законом утврђеног интереса не обављају се као јавне службе у смислу овог закона.

За обављање делатности односно послова утврђених законом у области: јавног информисања, ПТТ саобраћаја, енергетике, путева, комуналних услуга и другим областима одређеним законом, оснивају се предузећа.

За обављање делатности, односно послова утврђених законом који се односе на јавно информисање на језицима националних мањина, могу се оснивати установе или предузећа.

Члан 4

Установу, предузеће и други облик организовања за обављање делатности односно послова из члана 3. овог закона могу основати: Република, аутономна покрајина, град, општина и друга правна и физичка лица.

Члан 5

Установа, предузеће и други облик организовања, обавља делатност односно послове из члана 3. овог закона под условима и на начин утврђен законом, а у складу са циљевима ради којих се оснива.

ПОСЛОВНИК НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ - извод

(ПРЕЧИШЋЕНИ ТЕКСТ)

Члан 63.

Одбор за омладину и спорт разматра предлог закона, другог прописа и општег акта, из области спорта и физичке културе, као и друга питања са становишта положаја младих.

Одбор има 11 чланова.

Члан 77.

Седницу одбора сазива председник одбора.

Председник одбора дужан је да сазове седницу одбора на захтев најмање трећине од укупног броја чланова одбора, односно трећине пуног састава одбора у смислу чл. 24. и 42. овог пословника, као и на захтев председника Народне скупштине. Ако то не учини у захтеваном року, седницу одбора сазива заменик председника одбора или председник Народне скупштине.

Расправа на седници одбора води се без обзира на број присутних чланова одбора.

Обавештење о датуму и дневном реду седнице одбора доставља се свим народним посланицима, посланичким групама и Влади, најмање пет дана пре одржавања седнице одбора. Изузетно, обавештење о датуму и дневном реду може се доставити и у краћем року, при чему је председник одбора дужан да на седници одбора образложи такав поступак.

Члан 78.

Седници одбора може присуствовати и учествовати у раду без права одлучивања и народни посланик који није члан одбора.

Кад се на седници одбора разматрају предлози закона и амандмани на предлоге закона, на седницу се позивају и подносиоци тих предлога и амандмана, односно њихови овлашћени представници.

У раду одбора учествују представници и повереници Владе.

У раду одбора могу, по позиву, учествовати и стручни и научни радници.

У извршавању послова из свог делокруга, одбор може, преко свог председника, тражити од министарства и другог републичког органа податке и информације од значаја за рад одбора.

Члан 79.

Одбор одлучује већином гласова присутних чланова на седници којој присуствује већина чланова одбора.

О предлогу закона на седници одбора најпре се води начелни претрес, а затим претрес у појединостима. Претрес у појединостима обавља се по члановима предлога закона на које су поднети амандмани и о амандманима којима

се предлаже увођење нових одредаба, а у претресу могу да учествују: чланови одбора, предлагач закона или његов представник, представник Владе ако она није предлагач и подносилац амандмана или сваки народни посланик који присуствује седници одбора.

Након завршетка претреса, одбор подноси Народној скупштини извештај који садржи мишљење и предлоге одбора. Одбор одређује известиоца који по потреби на седници Народне скупштине образлаже извештај одбора.

На захтев појединог члана одбора, његово издвојено мишљење о предлогу акта у начелу, које је изложио на седници одбора, изнеће се у извештају одбора и он има право да га образложи на почетку претреса о предлогу одговарајућег акта на седници Народне скупштине.

Члан 80.

О седници одбора саставља се записник.

У записник се уносе имена присутних и одсутних чланова одбора и имена других учесника седнице, усмени и писани предлози, ставови одбора, резултати сваког гласања, свако издвојено мишљење, као и известиоци које је одредио одбор.

Стенографске белешке или магнетофонски запис воде се на седници Законодавног одбора, као и на седницама других одбора, уколико то одбор захтева.

У Београду, 28. јуна 2005. године

УРЕДБА О НАЦИОНАЛНИМ ПРИЗНАЊИМА И НАГРАДАМА ЗА ПОСЕБАН ДОПРИНОС РАЗВОЈУ И АФИРМАЦИЈИ СПОРТА

(„Сл. гласник РС“, бр. 65/2006 и 6/2007)

Члан 1.

Овом уредбом утврђују се национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта и критеријуми за њихову доделу.

Члан 2.

Спортистима, држављанима Републике Србије, који су као репрезентативци Југославије или Србије и Црне Горе освојили, односно који као репрезентативци Републике Србије освоје медаљу на Олимпијским играма, Параолимпијским играма, Шаховској олимпијади, светским и европским првенствима у олимпијским спортовима или су били, односно буду носиоци светског рекорда у олимпијским спортовима, као и њиховим тренерима (главном тренеру екипе, тренеру спортисте), држављанима Републике Србије, додељује се - национално спортско признање.

Национално спортско признање додељује се у виду дипломе и доживотног месечног новчаног примања у висини:

1) три просечне нето зараде у Републици Србији за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике, за златну медаљу на Олимпијским играма, Параолимпијским играма, Шаховској олимпијади или за светски рекорд у олимпијском спорту;

2) две и по просечне нето зараде у Републици Србији за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике, за сребрну медаљу на Олимпијским играма, Параолимпијским играма, Шаховској олимпијади или за златну медаљу на светском првенству у олимпијском спорту;

3) две просечне нето зараде у Републици Србији за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике, за бронзану медаљу на Олимпијским играма, Параолимпијским играма, Шаховској олимпијади или за сребрну медаљу у олимпијском спорту или за златну медаљу на европском првенству у олимпијском спорту;

4) једну и по просечну нето зараду у Републици Србији за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике, за бронзану медаљу на светском првенству у олимпијском спорту или за сребрну медаљу на европском првенству у олимпијском спорту;

5) једну просечну нето зараду у Републици Србији за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике, за бронзану медаљу на европском првенству у олимпијском спорту.

Национално спортско признање може се истом спортисти и тренеру доделити само једанпут.

Диплома из става 2. овог члана уручује се спортисти и тренеру 15. фебруара на Сретење - Дан државности Србије.

Члан 3.

Спортистима, тренерима и другим лицима држављанима Републике Србије, који као чланови репрезентације Републике Србије на Олимпијским играма, Параолимпијским играма, Шаховској олимпијади и светским и европским првенствима у олимпијским спортовима и шаху освоје једну од медаља додељује се новчана награда, у складу са овом уредбом.

Члан 4.

За освојену медаљу у екипним спортовима на Олимпијским играма и Параолимпијским играма и на Шаховској олимпијади додељује се екипи новчана награда у износу од:

- 1) 400.000 евра у динарској противвредности, за златну медаљу;
- 2) 350.000 евра у динарској противвредности, за сребрну медаљу;
- 3) 300.000 евра у динарској противвредности, за бронзану медаљу.

За освојену медаљу на Олимпијским играма и Параолимпијским играма у појединачном спорту додељује се спортисти и његовом тренеру новчана награда у висини од 15% од износа из става 1. овог члана.

Под екипом из става 1. овог члана подразумевају се чланови⁸ спортске репрезентације (спортисти, тренери и друга лица) којима је уручена медаља у складу са спортским правилима надлежног међународног спортског савеза.

За освојену медаљу на Олимпијским играма и Параолимпијским играма додељује се екипи до пет чланова (спортистима и њиховом тренеру) новчана награда у висини која се добија множењем броја чланова екипе са 75% од износа из става 2. овог члана.

За освојену медаљу на олимпијским играма и Параолимпијским играма додељује се екипи од шест до девет чланова (спортистима и њиховом тренеру) новчана награда у висини која се добија множењем броја чланова екипе са 60% од износа из става 2. овог члана.

Члан 5.

За освојену медаљу на светском првенству у екипном олимпијском спорту и шаху додељује се екипи новчана награда у износу од:

- 1) 250.000 евра у динарској противвредности, за златну медаљу;
- 2) 200.000 евра у динарској противвредности, за сребрну медаљу;;
- 3) 150.000 евра у динарској противвредности, за бронзану медаљу.

За освојену медаљу на светском првенству у појединачном олимпијском спорту додељује се спортисти и његовом тренеру награда у висини од 15% од износа из става 1. овог члана.

Под екипом из став 1. овог члана подразумевају се чланови спортске репрезентације (спортисти, тренери и друга лица) којима је уручена медаља у складу са спортским правилима надлежног међународног спортског савеза.

За освојену медаљу на светском првенству у олимпијском спорту додељује се екипи од шест до девет чланова (спортистима и њиховим тренерима) новчана награда у висини која се добија множењем броја чланова екипе са 60% од износа из става 2. овог члана.

Члан 6.

За освојену медаљу на европском првенству у екипном олимпијском спорту и шаху додељује се екипи новчана награда у износу од:

- 4) 200.000 евра у динарској противвредности, за златну медаљу;
- 5) 150.000 евра у динарској противвредности, за сребрну медаљу;
- 6) 100.000 евра у динарској противвредности, за бронзану медаљу.

За освојену медаљу на европском првенству у појединачном олимпијском спорту додељује се спортисти и његовом тренеру новчана награда у висини од 15% од износа из става 1. овог члана.

Под екипом из става 1. овог члана подразумевају се чланови спортске репрезентације (спортисти, тренери и друга лица) којима је уручена медаља у складу са спортским правилима надлежног међународног спортског савеза

За освојену медаљу на европском првенству у олимпијском спорту додељује се екипи до пет чланова (спортистима и њиховим тренерима) новчана награда у висини која се добија множењем броја чланова екипе са 75% од износа из става 2. овог члана.

За освојену медаљу на европском првенству у олимпијском спорту додељује се екипи од шест до девет чланова (спортистима и њиховим тренеру) новчана награда у висини која се добија множењем броја чланова екипе са 60% од износа из става 2. овог члана.

Члан 7.

Акт о додели националног спортског признања и новчане награде доноси Влада, на предлог министарства надлежног за спорт.

Новчана примања из члана 2. став 2. и награде из чл. 4–6. ове уредбе додељују се преко надлежног републичког (националног) гранског спортског савеза.

Спортиста почиње да остварује право на новчано примање из члана 2. став 2. ове уредбе када напуни 35. година живота.

Национално признање за светски рекорд у олимпијском спорту и за освојену медаљу на светском или европском првенству у олимпијском спорту и награде из чл. 5. и 6. ове уредбе додељују се само за резултате у сениорском спорту.

Члан 8.

Награде за посебан допринос развоју и афирмацији неолимпијског спорта и критеријуми за њихову доделу уредиће се посебним актом Владе.

Члан 9.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ПРАВИЛНИК О УСЛОВИМА ЗА ОБАВЉАЊЕ СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ И ДЕЛАТНОСТИ

(„Службени гласник РС“, бр. 30/99)

I. УВОДНА ОДРЕДБА

Члан 1.

Овим правилником прописују се ближи услови у погледу простора, односно објекта, опреме, стручних радника и спортских стручњака и безбедности спортиста у бављењу спортским активностима, у зависности од врсте спорта, које морају да испуне организације за обављање спортске делатности и спортске организације основане као предузећа, односно установе (у даљем тексту: организација), да би могле да обављају спортске делатности, односно активности (у даљем тексту: делатности).

II. УСЛОВИ У ПОГЛЕДУ СТРУЧНИХ И ДРУГИХ РАДНИКА

Члан 2.

Организација може обављати делатности у области спорта ако има:

1) у радном односу спортског стручњака са најмање вишим образовањем у области спорта, односно физичке културе;

2) у радном односу спортског стручњака са најмање II степеном оспособљености, ангажованог на пословима рекреативног спорта (код организација за обављање спортске делатности), односно рада са млађим категоријама (код спортских организација основаних као предузеће, односно установе);

3) у радном односу, поред спортских стручњака из тач. 1. и 2. овог члана, најмање једног спортског стручњака на сваких 360 чланова, односно корисника услуга, уколико се ради о спортским активностима из групе спортских игара (фудбал, кошарка, рукомет, одбојка, ватерполо, хокеј на леду, хокеј на трави и рагби), или једног спортског стручњака на сваких 180 чланова, односно корисника за остале спортске активности;

4) у радном односу лице са спортским звањем организатора спортског пословања;

5) у радном односу директора са спортским звањем спортског менаџера;

6) у радном односу лица са одговарајућим спортским звањем за обављање послова спортских стручних услуга (саветодавне и стручне услуге, информативни и пропагандни послови, истраживачко развојни рад, спортско посредовање и др.).

Организација која се искључиво бави делатношћу изнајмљивања спортске опреме или спортским стручним услугама, не мора испуњавати услове из става 1. тач. 1–3. овог члана.

III. УСЛОВИ У ПОГЛЕДУ ПРОСТОРА, ОДНОСНО ОБЈЕКТА

Члан 3.

Организација може обављати делатности у области спорта ако има:

1) одговарајући спортски простор, односно објекат са:

(1) основним просторијама, односно површинама за извођење једне или више спортских активности;

(2) пратећим просторијама;

(3) инсталацијама и одговарајућом техничком опремом;

2) две пословне просторије минималне површине 15 m², с пратећим WC.

За спортове који нису садржани у члану 6. овог правилника примењују се у погледу услова за простор, односно објекат, спортска правила одговарајућег спорта која се односе на услове за организовање такмичења и првенства националног значаја.

Члан 4.

Сматра се да простор, односно објекат испуњава услове из члана 3. став 1. тачка 1. овог правилника ако има:

1) основне и пратеће просторије које испуњавају опште услове за коришћење (санитарно-хигијенске, противпожарне и друге),

2) код основних просторија, односно површина:

(1) димензије које омогућавају да се на њему несметано одвија најмање једна делатност, у складу са чланом 6. овог правилника;

(2) подлогу од материјала прописаног спортским правилима;

(3) покривен простор за вежбање најмање 4 x 4 m, висине 2,60 m, или отворен простор 10 x 20 m, за обављање делатности обучавања у физичком вежбању, развоја физичких способности, стицања спортских навика и рекреативног спорта, осим делатности фитнес центара, боди билдинг и сличних организација,

3) од пратећих просторија најмање:

(1) гардеробе величине од једног квадратног метра по једном кориснику, с тим да су женске гардеробе одвојене од мушких гардероба;

(2) умиваонике, са једним уређајем за прање руку на петнаест корисника простора за вежбање;

(3) просторију за спортску опрему (справе и реквизите) одговарајуће величине;

(4) купатило са једним тушем на свака четири корисника простора за вежбање, с тим да су купатила одређена за жене одвојена од купатила за мушкарце;

(5) тоалет са по једним местом, са претпростором и WC кабином, на сваких двадесет корисника истог пола;

(6) гледалишни простор од најмање 100 места за седење, уколико се организација бави организовањем спортских приредби;

4) од инсталационо-техничких уређаја:

(1) прикључке за водоводну (хладна и топла вода), канализациону и електричну мрежу;

(2) инсталације и капацитете грејних тела које омогућавају да се температура у сали са пратећим просторијама прилагоди потребама обављања делатности, с тим да температура у простору за вежбање, гардероби и купатилу не може бити нижа од 21 степен;

(3) инсталације расхладног уређаја у објектима клизалишта;

(4) инсталације филтерског постројења у објектима базена и инсталације за загревање воде које обезбеђују температуру од најмање 23 степена;

(5) вентилационе уређаје, односно отворе који обезбеђују одговарајући ниво вентилације, у зависности од врсте делатности и планираног броја учесника и гледалаца;

(6) противпожарне уређаје;

(7) разгласне уређаје јачине која омогућава ефикасно коришћење сразмерно величини објекта;

(8) инсталације за равномерно осветљавање затворених делова објекта где се одвија делатност, заштићене од удара, које емитују светлост јачине 150 лукса на висини 1 метар од пода, на начин којим се онемогућава стварање сенки, треперење и блесак;

5) комплетан прибор и средства за пружање прве помоћи.

Члан 5.

Организација која испуњава услове из члана 3. став 1. тачка 2) овог правилника и која има просторију за спортску опрему одговарајуће величине може се бавити изнајмљивањем спортске опреме.

Организација која испуњава услове из члана 3. став 1. тачка 2) овог правилника може се бавити стручним услугама у спорту (саветодавне и стручне услуге у области спорта, спортско посредовање, истраживачко развојни рад и др.).

Члан 6.

Основне просторије, односно површине спортског објекта морају, у зависности од врсте спорта, бити следећих димензија:

1. Атлетика

1) Трчање - ходање

(1) Стаза за трчање најмање дужине 400 m, ширине 7,32 m са обележеним спољним и унутрашњим ивицама и обележеним стартом и циљем.

2) Скокови

(1) Скок у вис

– простор са залетиштем од најмање 15 m,

– мекано доскочиште (сунђер) димензије 5 x 3 x 1 метар,

(2) Скок мотком

– залетиште површина димензија 40 x 1,25 m,

– мекано доскочиште (сунђер) димензије 5 x 3 x 1 метар,

(3) Скок у даљ, троскок

- залетиште површина димензија 40 x 1,26 m,
- доскочиште јама испуњена финим песком димензија 8 x 3 m.

3) Бацања

(1) Бацање кугле

- бацалиште површина димензије 15 x 35 m,
- круг за бацање унутрашњег пречника 2.135 m оивичен металним прстеном дебљине 6 mm, 14 mm изнад површине круга,

(2) Бацање кладива

- бацалиште травната површина димензија 50 x 100 m,
- круг за бацање унутрашњег пречника 2.135 m оивичен металним прстеном дебљине 6 mm, са горњом ивицом 14 mm изнад површине круга,

(3) Бацање диска

- бацалиште травната површина димензије 50 x 100 m,
- круг за бацање унутрашњег пречника 2,5 m оивичен металним обручем дебљине 6 mm, са горњом ивицом 14 mm, изнад површине круга,

(4) Бацање копља

- бацалиште травната површина димензије 50 x 100 m,
- залетиште дужине 30 и ширине 4 m,
- кружни лук у нивоу залетишта пречника 8 m.

4) Вишебој

Услови за атлетске дисциплине које вишебој обухвата.

2. Боди билдинг

- 1) Покривен простор за вежбање од минимум 30 m² корисне површине.

3. Бокс, тајландски бокс и кик бокс

- 1) Покривен простор димензија 15 x 15 m.

4. Дизање тегова

- 1) Покривен простор за вежбање од минимум 100 m² корисне површине.

5. Џудо, кунг фу, ву шу, кендо

- 1) Покривен простор димензија 14 x 14 m.

6. Фитнес

- 1) Покривен простор за вежбање од минимум 30 m² корисне површине.

7. Гимнастички спорт (мушка и женска спортска гимнастика, ритмичко спортска гимнастика, спортска акробатика, спортски аеробик, спортови на еластичном столу)

- 1) Спортска сала димензија 10 x 10m са најмањом висином плафона од 5m.

8. Једрење, кајак, кану, веслање, једрење на дасци

- 1) Обезбеђена водена површина без препрека величине према правилима међународних федерација,
- 2) Хангари - покривен простор за смештај најмање десет пловних објеката,
- 3) Понтон за поривање најмање два пловна објекта истовремено.

9. Карате

- 1) Покривен простор димензија 10 x 10 m, обележено борилиште 8 x 8 m.

10. Коњички спорт

1) Хиподром

- (1) Стаза за галопере најмање дужине 1,4 километра.
 - (2) Стаза за касачке трке најмање дужине 1,1 километар.
 - (3) Простор за смештај најмање десет препрека димензија 50 x 100 m.
 - (4) Простор за загревање коња најмањих димензија 20 x 60,
- 2) Покривен шталски простор за смештај најмање десет коња.

11. Куглање

- 1) Једностазна аутоматска покривена куглана дужине 27,85 m и ширине 1,7 m са бочним страницама најмање висине 15 cm и одбојном струњачом најмање висине 0,96 m.

12. Мачевање

- 1) Покривено борилиште за „флорет“ димензија 14 x 2 m,
- 2) Покривено борилиште за сабљу димензија 18 x 2 m.

13. Фудбал

- 1) Травната ограђена површина димензија 50 x 100 m.

14. Хокеј на трави

- 1) Ограђена травната површина димензија 91,40 x 55 m.

15. Кошарка

- 1) Покривен простор димензија 19 x 32 m са таваницом најмање висине од 7 m.

16. Мали фудбал

- 1) Травната, асфалтна или бетонска површина димензија 25 x 15 m, у затвореном висина плафона најмање 7 m.

17. Одбојка

- 1) Покривен простор димензија 15 x 24 m са таваницом најмање висине 7 m.

18. Пливање, синхроно пливање

- 1) Покривен пливачки базен димензија 25 x 12,5 m, најмање дубине 90 cm, за синхроно пливање најмања дубина 1,80 m.

19. Рукомет

- 1) Покривен простор димензија 23 x 44 m са таваницом најмање висине 7 m.

20. Рвање

- 1) Покривен простор димензија 16 x 16 m, борилиште кружног облика пречника 12 m, са подлогом у складу са спортским правилима.

21. Скијање - алпске нордијске дисциплине

- 1) Покривен простор за смештај опреме од најмање 100 m²,
- 2) Смештајни простор за најмање 30 особа лоциран у близини скијашког центра који располаже ски лифтом и успињачом.

22. Скокови у воду

- 1) Базен димензија 18 x 21 метар, дубине 5 m,
- 2) Сала за гимнастику површине 100 m².

23. Стони тенис

- 1) Покривен простор димензија 15 x 30 m. Борилиште ограђено покретном оградом висине 75 cm.

24. Шах

- 1) Затворен простор за смештај најмање 5 столова са столицама.

25. Теквондо

1) Покривен простор димензија 12 x 12 m са обележеним борилиштем 8 x 8 m.

26. Тенис

1) Покривен простор димензија 26 x 15 m.

27. Ватерполо

1) Покривен пливачки базен димензија 20 x 12 m, најмање дубине 1,8 m са таваницом најмање висине 7 m.

28. Спортски плес (латиноамерички и класични)

1) Сала површине 50 m².

29. Ритмичко спортска гимнастика

1) Сала димензија 12 x 12 m.

30. Спортски аеробик

1) Сала површине 50 m².

IV. УСЛОВИ У ПОГЛЕДУ СПОРТСКЕ ОПРЕМЕ

Члан 7.

Организација може обављати делатности у области спорта ако има одговарајућу спортску опрему, у складу са чланом 9. овог правилника.

За спортове који нису садржани у члану 9. овог правилника примењују се у погледу услова за спортску опрему, спортска правила одговарајућег спорта која се односе на услове за организовање такмичења и првенстава националног значаја.

Сматра се да је покретна или уграђена спортска опрема одговарајућа ако испуњава услове који се траже стандардима за спортску опрему.

Члан 8.

Организација се може бавити обучавањем у физичком вежбању, развојем физичких способности, стицањем спортских навика и рекреативним спортом, осим делатности фитнес центара, боди билдинг и сличних организација, под условом да има опрему одређену наменом простора за вежбање.

Члан 9.

Организација треба да има, у зависности од врсте спорта, следећу опрему:

1. Атлетика

1) Трчање - ходање

(1) Осам комплета стартних блокова,

(2) 80 препона променљиве висине у складу са правилима атлетских такмичења,

(3) Осам штафетних палица дужине 280 mm, обима 120 mm и најмање тежине 50 gr.

2) Скокови

(1) Скок у вис

– два сталка за летвицу 0,1 метар изнад највеће могуће висине скока,

- два држача летвице,
- две летвице димензија дужине 3,98 m, пречника 29 mm, тежине 2 kg са једном равном плjosнатом површином,
- опрема за мерење висине;

(2) Скок мотком

- кутија за увод мотке димензија 600 x 150 x 200 mm,
- два сталка за летвицу са држачима летвице висине 0,5 m изнад највеће могуће висине скока,
- две летвице димензија дужине 4,48 m, тежине 2,25 kg,
- пет мотки за скок произвољне дужине,
- опрема за мерење висине;

(3) Скок у даљ, троскок

- одскочна даска са пластелином,
- опрема за мерење: метална пантљика, визир, маркиције,
- равнача за песак.

3) Бацања

(1) Бацање кугле

- кружни сегмент са унутрашњом ивицом дужине 1,21 метар, ширине 122 mm, висине 98 mm,
- пет + пет гвоздених кугли; жене пречника 95 mm, тежине 4 kg; мушкарци пречника 110 mm и тежине 7,270 kg,
- опрема за мерење: метална пантљика дужине 25 m, маркиције;

(2) Бацање кладива

- пет кладива састављених из три дела дужине 1,175 m и тежине 7,260 kg,
- заштитна мрежа у облику латиничног слова У од непробојног еластичног материјала димензија ширине 5,5 m са две помоћне плоче,
- опрема за мерење: метална пантљика дужине 100 m, маркиције;

(3) Бацање диска

- пет + пет дискова оивичених металним прстеном округлих ивица димензија жене пречника 188 mm, дебљине 37 mm, тежине 1 kg мушкарци пречника 219 mm, дебљине 44 mm, тежине 2 kg,
- заштитна мрежа у облику латиничног слова У од непробојног еластичног материјала димензија ширине 6 и висине 4 m,
- опрема за мерење: метална пантљика дужине 100 m, маркиције;

(4) Бацање копља

- пет + пет копаља за бацање димензија жене дужине 2,20 m, тежине 600 gr, пречника у најдебљем делу 20 mm мушкарци 2,60 m, тежине 800 gr, пречника у најдебљем делу 25 mm,
- опрема за мерење: метална пантљика дужине 100 m, маркиције.

4) Вишебој

Услови за атлетске дисциплине које вишебој обухвата.

2. Бициклизам

- 1) пет тркачких бицикала,
- 2) покривен простор остава за бицикле,
- 3) приручни сервис за одржавање и оправку опреме,

4) превозно средство аутомобил - комби за транспорт опреме и пружање помоћи.

3. Боди билдинг

- 1) Једна олимпијска гарнитура тегова од 200 kg,
- 2) Један подијум од дрвета димензија 2 x 2 m и висине 10 cm,
- 3) Један или више комбинованих или самосталних тренажера за развој снаге на којима у једном тренутку може да вежба 6 спортиста, а намењеним најмање за третман следећих мишићних група: плантарних опружача, опружача и прегибача у зглобу колена, одводиоца и приводиоца у зглобу кука, опружача и прегибача у зглобу лакта,
- 4) Две косе клупе са столицама,
- 5) Једна машина за равно вучење тегова,
- 6) Једна столица за получучњење,
- 7) Пет сталака за тегове са могућношћу одлагања шипке са теговима на различитим висинама,
- 8) Једне шведске лестве зидне,
- 9) Једно гимнастичко вратило,
- 10) Два зидна огледала димензија 2 x 2 m,
- 11) 40 једноручних тегова „бучица“,
- 12) Десет мањих гарнитура тегова од 100 kg,
- 13) Плоче разне величине укупне тежине до 500 kg,
- 14) Пет пари „јежева“ за одлагање плоча.

4. Бокс, тајландски бокс и кик бокс

- 1) Ринг омеђен са свих страна са три реда конопца пречника 5 cm један изнад другог - први на висини од 40 cm од пода, други на 80 cm и трећи на висини од 130 cm. Конопци су на средини сваке стране повезани газом ширине 4 cm. Конопци на странама ринга дуги су најмање 490 cm, у угловима причвршћени за стубове удаљене најмање 30 cm. Под ринга мора бити од чврстих дасака најмање дебљине 3 cm прекривених филцом и цирадом која прелази најмање 50 cm са сваке стране конопца,
- 2) Две столице на угловима ринга на дијагонали за одмор спортиста,
- 3) Пет пари рукавица од 10 унци тежине 310 gr,
- 4) Пет заштитних кацига.

5. Дизање тегова

- 1) Две олимпијске гарнитуре тегова од 200 kg,
- 2) Један подијум дрво димензија 3 x 3 m и висине 10 cm,
- 3) Три косе клупе са столицама,
- 4) Једна машина за равно вучење тегова,
- 5) Две столице за получучњење,
- 6) Пет сталака за тегове са могућношћу одлагања шипке са теговима на различитим висинама,
- 7) Две шведске лестве зидне,
- 8) Једно гимнастичко вратило,
- 9) Једно зидно огледало димензија 2 x 2 m,
- 10) 20 једноручних тегова „бучица“,
- 11) Десет мањих гарнитура тегова од 100 kg,

12) Плоче разне величине укупне тежине до 500 kg,

13) Пет пари „јежева“ за одлагање плоча.

6. Цудо, кунг фу, ву шу, кендо

1) Татами струњаче за прекривање простора димензија 14 x 14 m,

2) Један црвени и један бели појас,

3) Сигнализација по две заставице жуте и плаве боје, једно звоно.

7. Фитнес

1) Једна олимпијска гарнитура тегова од 200 kg,

2) Један подијум од дрвета димензија 2 x 2 m и висине 10 cm,

3) Један или више комбинованих или самосталних тренажера за развој снаге на којима у једном тренутку може да вежба 6 спортиста, а намењеним најмање за третман следећих мишићних група: плантарних опружача, опружача и прегибача у зглобу колена, одводиоца и приводиоца у зглобу кука, опружача и прегибача у зглобу лакта,

4) Две косе клупе са столицама,

5) Једна машина за равно вучење тегова,

6) Једна столица за получучење,

7) Два сталка за тегове са могућношћу одлагања шипке са теговима на различитим висинама,

8) Једне шведске лестве зидне,

9) Једно гимнастичко вратило,

10) Једно зидно огледало димензија 2 x 2 m,

11) 20 једноручних тегова „бучица“,

12) Пет мањих гарнитура тегова од 100 kg,

13) Плоче разне величине укупне тежине до 300 kg,

14) Три пара „јежева“ за одлагање плоча,

15) Три справе за аеробно вежбање (бицикл, покретна трака, пењалица, симулација веслања, или слично),

16) Десет струњача димензија 100 x 60 cm.

8. Гимнастички спорт (мушка и женска спортска гимнастика, ритмичко спортска гимнастика, спортска акробатика, спортски аеробик, спортови на еластичном столу)

1) Зависно од врсте гимнастичке дисциплине опрема и реквизити предвиђена међународним правилима гимнастичког спорта.

9. Једрење, кајак, кану, веслање, једрење на дасци

1) Најмање три пловна објекта по врсти спортске дисциплине.

10. Карате

1) Опрема предвиђена спортским правилима.

11. Коњички спорт

1) Једну гарнитуру од најмање десет препонских препрека,

2) Старт машина и мерни уређаји.

12. Куглање

1) Две гарнитуре чуњева 2 x 9. Тежина чуњева 1.720 gr, висина 400 mm, са средним чуњем тежине 1.750 gr и висине 430 mm,

2) Две гарнитуре кугли пречника 160 mm, тежине 2.818 gr,

3) Даска положица дужине 5,5 m,

4) Челична пантљика дужине 30 m, либела, шаблони за мерење чуњева и кугли, цепна вага и врећица за мерење чуњева и кугли.

13. Мачевање

1) Два „флорета“ са куглицом на врху и мачем дужине 110 cm, сечивом од 90 cm, укупне тежине 1200 gr,

2) Две сабље дужине 105 cm са рукохватом, сечивом од 85 cm и максималне тежине 500 gr,

3) Две гарнитуре одеће и обуће са рукавицама.

14. Фудбал

1) Две конструкције фудбалских голова димензија 7,32 x 2,44 m са мрежама,

2) Десет фудбалских лопти обима 68 cm и тежине 410 gr.

15. Хокеј на трави

1) Две конструкције голова димензија 3,66 x 2,14 m,

2) Пет лопти пресвучених кожом обима 22,40 cm и тежине 156 gr,

3) 40 палица од дрвета дужине 90 cm, тежине 340 gr и дебљине 5,08 cm.

16. Кошарка

1) Две конструкције кошева,

2) Десет кошаркашких лопти обима 78 cm и тежине 650 gr.

17. Мали фудбал

1) Две конструкције гола са мрежом димензија 2 x 2,80 gr,

2) Пет фудбалских лопти обима 82 cm и тежине 290 gr.

18. Одбојка

1) Одбојкашка мрежа димензија 1 x 9,5 m са сталцима, антеном и затезачима,

2) Десет одбојкашких лопти обима 65 cm и тежине 260 gr.

19. Пливање, синхроно пливање

1) Шест стартних бокова.

20. Рукомет

1) Две конструкције рукометних голова са мрежом димензија 3 x 2 m,

2) Десет рукометних лопти: жене - обима 54 cm и тежине 325 gr; мушкарци - обима 58 cm и тежине 425 gr.

21. Рвање

1) Опрема у складу са спортским правилима.

22. Скијање - алпске нордијске дисциплине

1) Опрема у складу са спортским правилима.

23. Скокови у воду

1) Еластична даска подигнута на висини 1 m и 3 m изнад нивоа воде,

2) Фиксне платформе дужине 6 и ширине 2 m, постављене на висинама од 5 m, 7,5 m и 10 m изнад површине воде.

24. Стони тенис

1) Стонотениски сто димензија 274 x 152,5 cm, подигнут од пода 76 cm,

2) Мрежа окомито постављена по ширини стола на сталцима на висини од 15,25 cm,

3) Четири пара рекета у складу са спортским правилима,

4) 20 лоптица од целулоида пречника 37,2 cm и тежине 2,40 gr.

25. Шах

- 1) Пет гарнитура столова са по две столице,
- 2) Пет комплета шаховских фигура са шаховским таблама,
- 3) Пет шаховских часовника.

26. Теквондо

- 1) Пет оклопа за груди,
- 2) Пет заштитних кацига за главу.

27. Тенис

- 1) Мрежа разапета на два стуба висине 106,68 cm а на средини висока 91,44 cm, пантљиком причвршћена за подлогу,
- 2) Четири рекета са разапетом мрежом дужине 68,08 cm и тежине 368,5 gr,
- 3) 20 округлих тенис лоптица без шавова, 6,25 cm, тежине 56, 69 gr.

28. Ватерполо

- 1) Две конструкције пливајућих голова са мрежом димензија 3 x 0,90 m,
- 2) Десет ватерполо лопти од непромочивог материјала, без шавова обима 68 cm и тежине 400 gr,
- 3) Две гарнитуре капица различите боје са бројевима величине 10 cm.

29. Спортски плес (латиноамерички и класични)

- 1) Музички стуб са одговарајућим звучницима,
- 2) Рипстол (штап за балет).

30. Ритмичко спортска гимнастика

- 1) Музички уређај одговарајуће јачине,
- 2) По десет справа (вијача, лопта, обручеви, чуњеви, траке),
- 3) Рипстол (штап за балет).

31. Спортски аеробик

- 1) Музички уређај одговарајуће јачине,
- 2) Рипстол (штап за балет).

V. УСЛОВИ У ПОГЛЕДУ ОСИГУРАЊА БЕЗБЕДНОСТИ

Члан 10.

Организација може обављати делатности организовања спортских приредби, обучавања у физичком вежбању, развоја физичких способности и стицања спортских навика у одређеној врсти спорта, уколико у циљу осигурања безбедности спортиста и других лица предузме, у складу са законом и спортским правилима, мере које омогућавају предупређење ризика настанка штете и мере којима се на повећане ризике утиче, а нарочито:

1. у спортском простору, односно објекту јасно истакне упозорење на неуобичајене ризике који прате обављање делатности (табле са упозоравајућим натписима, истицање познатих симбола за опасност, означавање категорије спортског објекта и др.);

2. у спортском простору, односно објекту јасно истакне забране које треба да спрече приближавање ризичном подручју или одређеном извору ризика;

3. у спортском простору, односно објекту јасно истакне обавештења и упутства која треба да спрече да се неискусни спортиста изложи типичним ризицима опасних спортских активности, односно да себе или другог повреди погрешним коришћењем уређаја и опреме, или поступцима који су у нескладу са спортским правилима;

4. јасно означи простор намењен за обављање спортске активности;

5. обезбеди осветљење простора намењеног за обављање делатности у мери потребној да се правовремено и потпуно уоче сви неуобичајени ризици, уколико се делатност обавља и у условима смањене видљивости;

6. обезбеди сигурност, путем правилно постављених и обучених редара или на други одговарајући начин, лица која су повезана са обављањем делатности;

7. обезбеди присуство ватрогасне службе уколико постоји опасност избијања пожара за време обављања активности;

8. обезбеди присуство лекара, односно хитне помоћи уколико постоји могућност тежих повреда спортиста и других лица за време извођења спортских активности;

9. обезбеди да се простор намењен за гледаоце налази на безбедном растојању од простора на коме се обавља спортска активност, уз додатно постављање препрека или ангажовање службе обезбеђења, или да се између простора намењеног за гледаоце и оног на коме се обавља спортска активност постави одговарајућа ограда;

10. не допусти коришћење спортског простора, односно објекта или опреме спортиста који очигледно није довољно способан за извођење спортске активности;

11. обезбеди за време обављања делатности у пливачком базену величине до 300 m² стално присуство најмање два спасиоца за време обављања спортско рекреативних активности и активности обучавања, односно једног за време обављања осталих спортских активности;

12. обезбеди за време обављања делатности у пливачком базену величине до 1.500 m² стално присуство најмање три спасиоца за време обављања спортско рекреативних активности и активности обучавања, односно два за време обављања осталих спортских активности;

13. обезбеди за време обављања делатности у пливачком базену стално присуство најмање три спасиоца за време обављања спортско рекреативних активности и активности обучавања, односно два за време обављања осталих спортских активности, на сваких 1.500 m² површине базена;

14. обезбеди за време обављања спортских активности на јавним купалиштима присуство најмање једног спасиоца на сваких 50 m дужине обале и најмање једног спасиоца у чамцу на сваких 200 m обале.

VI. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 11.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о ближим условима за обављање делатности у области физичке културе („Службени гласник Социјалистичке Републике Србије“, број 2/84).

Члан 12.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ПРАВИЛНИК О БЛИЖИМ УСЛОВИМА И КРИТЕРИЈУМИМА ЗА СТИПЕНДИРАЊЕ ВРХУНСКИХ СПОРТИСТА И ЗА НОВЧАНУ ПОМОЋ ВРХУНСКИМ СПОРТИСТИМА

(„Службени гласник РС“, бр. 18/2000)

Члан 1.

Овим правилником утврђују се ближи услови и критеријуми за стипендирање врхунских спортиста за спортско усавршавање и за новчану помоћ врхунским спортистима са посебним заслугама.

Члан 2.

Врхунски спортиста може добити стипендију за спортско усавршавање ако су испуњени следећи услови:

- 1) да је у текућој години важећом Републичком категоризацијом спортиста категорисан као врхунски спортиста;
- 2) да се не бави професионално спортским активностима;
- 3) да је члан гранског савеза чијим се програмима остварује општи интерес у области спорта, односно спортске организације чланице тог гранског савеза;
- 4) да је најкасније до краја фебруара текуће године предлажен од стране гранског савеза за добијање стипендије у тој години, у оквиру квоте стипендија коју грански савез има према овом правилнику;
- 5) да се у текућој години активно бави спортским активностима;
- 6) да испуњава обавезе према репрезентацији гранског савеза Републике Србије и гранског савеза Савезне Републике Југославије, чији је члан.

Члан 3.

Број стипендија које могу добити врхунски спортисти истог гранског савеза одређује се према рангу спорта утврђеном Републичком категоризацијом спортова, и то:

- 1) прва група спортова - 15 стипендија по савезу;
- 2) друга група спортова - 10 стипендија по савезу;
- 3) трећа група спортова - пет стипендија по савезу;
- 4) четврта група спортова - три стипендије по савезу.

Министар надлежан за послове спорта може одобрити неком гранског савезу, ако за то постоје посебно оправдани разлози, повећање квоте стипендија до једне трећине.

У четвртој групи спортова стипендију може добити само врхунски спортиста који је категорисан као заслужни спортиста или спортиста међународног разреда.

Члан 4.

Висина месечног износа стипендије за спортско усавршавање врхунских спортиста утврђује се према следећим критеријумима:

1) заслужни спортиста - једна и по просечна нето зарада у Републици за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике;

2) спортисти међународног ранга - једна просечна нето зарада у Републици за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике;

3) спортисти савезног разреда - 70% просечне нето зараде у Републици за месец децембар претходне године, према подацима органа надлежног за послове статистике.

Члан 5.

Стипендија за спортско усавршавање утврђује се за период од годину дана и исплаћује месечно преко гранског савеза чији је врхунски спортиста члан.

Члан 6.

Новчану помоћ може добити врхунски спортиста са посебним заслугама за развој спорта у Републици, који је Републичком категоризацијом спортиста рангиран као заслужни спортиста.

Врхунски спортиста из става 1. овог члана може добити новчану помоћ ако су испуњени следећи услови:

1) да је у претходним годинама постигао спортске резултате предвиђене за категорисање у рангу заслужног спортисте;

2) да се не бави професионално спортским активностима;

3) да је члан гранског савеза чијим се програмима остварује општи интерес у области спорта, односно спортске организације чланице тог гранског савеза;

4) да се новчаном помоћу покривају трошкови које је спортиста лично имао за припреме или учешће на такмичењу или за лечење проузроковано повредом насталом на такмичењу;

5) да је грански савез утврдио да постоји оправдана потреба за новчаном помоћи врхунском спортисти, односно да трошкови из тачке 4) овог члана нису већ покривени давањима спортске организације, гранског савеза, спонзора или донатора;

6) да трошкови лечења нису покривени здравственим осигурањем.

Врхунски спортиста из става 1. овог члана који је био освајач медаље на Олимпијским играма, светском или европском првенству може добити новчану помоћ и ако нису испуњени услови из става 2. тач. 1) до 4) овог члана ако у последњих шест месеци остварује просечни месечни приход испод просечне нето зараде у Републици, или постоји неки други посебно оправдани разлог за давање помоћи (лечење и сл.).

Члан 7.

Висина новчане помоћи врхунском спортисти који испуњава услове из члана 6. став 2. овог правилника утврђује се према следећим критеријумима:

1) за покриће трошкова припрема и учешћа на такмичењу - до пет просечних нето зарада у Републици за месец који претходи месецу у коме се врши исплата новчане помоћи, према подацима органа надлежног за послове статистике;

2) за покриће трошкова лечења - до десет просечних нето зарада у Републици за месец који претходи месецу у коме се врши исплата новчане помоћи, према подацима органа надлежног за послове статистике.

Новчана помоћ врхунском спортисти из члана 6. став 3. овог правилника одређује се према следећим критеријумима:

1) ако спортиста не остварује приходе - једна просечна нето зарада у Републици за месец који претходи месецу у коме се врши исплата новчане помоћи, према подацима органа надлежног за послове статистике;

2) ако спортиста остварује приходе испод половине просечне нето зараде у Републици - износ до просечне нето зараде у Републици за месец који претходи месецу у коме се врши исплата новчане помоћи, према подацима органа надлежног за послове статистике;

3) за трошкове лечења и сличне потребе - до пет просечних нето зарада у Републици за месец који претходи месецу у коме се врши исплата новчане помоћи, према подацима органа надлежног за послове статистике.

Члан 8.

Министар надлежан за послове спорта одређује висину новчане помоћи из члана 7. став 1. и члана 7. став 2. тачка 3) овог правилника и трајање новчане помоћи из члана 7. став 2. тач. 1) и 2) овог правилника у зависности од стварних потреба врхунског спортисте, категорије спорта, и процене у којој мери ће давање накнаде утицати на развој спорта у Републици.

Члан 9.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ПРАВИЛНИК О БЛИЖИМ КРИТЕРИЈУМИМА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ОПШТЕГ ИНТЕРЕСА У ОБЛАСТИ СПОРТА

(„Службени гласник РС“, бр. 39/2006)

Члан 1.

Овим правилником уређују се ближи критеријуми за утврђивање општег интереса који се остварује програмима организација у области спорта (у даљем тексту: организација), критеријуми за финансирање развоја врхунског спортског стваралаштва и ближи критеријуми за финансирање изградње, опремања и одржавања спортских објеката од интереса за Републику Србију.

Члан 2.

Општи интерес у области спорта утврђен законом остварује се програмима организација, у складу са критеријумима утврђеним овим правилником.

Члан 3.

Критеријуми који се односе на организацију која подноси предлог програма јесу:

- 1) да је регистрована у складу са законом;
- 2) да има седиште у Републици Србији;
- 3) да је директно одговорна за припрему и извођење програма;
- 4) да је са успехом реализовала одобрени програм из претходне године и да је поднела детаљан извештај о његовој реализацији, укључујући доказе о наменском трошењу добијених средстава;
- 5) да испуњава, у складу са законом, прописане услове за обављање делатности које су у вези са предлогом програма;
- 6) да није у поступку ликвидације, стечајном поступку или под привременом забраном обављања делатности;
- 7) да није у последње три године правноснажном одлуком кажњена за прекршај или привредни преступ везан за њену делатност;
- 8) да нема блокаду рачуна, пореске дугове или дугове према организацијама социјалног осигурања.

Критеријуми из става 1. овог члана односе се и на организације - партнере које учествују у креирању и реализацији програма и које добијају средства из буџета Републике Србије.

Одредба става 2. овог члана не примењује се на организације - сараднике које су укључене у програм као један од учесника, али не добијају средства из буџета Републике Србије.

Члан 4.

Критеријуми у погледу квалитета, односно природе и садржине предлога програма јесу:

- 1) да је у оквирима општег интереса у области спорта, утврђеног законом;

2) да је од националног значаја, односно од интереса за Републику Србију или од ширег регионалног значаја;

3) да је у складу са законом, општим актима организације и спортским правилима надлежног савеза у области спорта;

4) да има значајан и дуготрајан утицај на развој спорта у Републици Србији;

5) да има високу сразмеру између учинка и коштања пројекта;

6) да не постоји никаква сумња у могућност реализовања програма;

7) да предвиђа ангажовање одговарајућег броја учесника у програму и потребне ресурсе за реализацију програма;

8) да се, по правилу, реализује у текућој години;

9) да је програмом предвиђено, у случају да реализовање програма захтева да носилац програма ангажује неког подизвођача, односно помоћника у некој од фаза реализације, да се избор изврши у складу са законом којим су уређене јавне набавке (ако је носилац програма индиректни буџетски корисник), односно по моделу који се примењује код јавних набавки - за организације у области спорта које нису индиректни буџетски корисници.

Члан 5.

Критеријуми у погледу трошкова реализације програма јесу:

1) да су оправдани, стварни и у непосредној вези са циљевима реализације програма (оправдани директни трошкови);

2) да административни додатни трошкови носиоца програма за потребе реализације програма не прелазе, по правилу, 10% од директних оправданих трошкова реализације програма (оправдани индиректни трошкови).

Оправдани директни трошкови нарочито обухватају следеће трошкове: трошкови зарада за запослене укључене у реализацију пројекта (брuto зарада), с тим да зараде не смеју да прелазе уобичајене зараде у организацији; трошкови путовања и дневнице за лица која учествују у реализацији програма, уз услов да не прелазе уобичајене трошкове; трошкови куповине опреме и плаћање услуга (нпр. хотелске услуге), под условом да цене одговарају тржишним вредностима и да је куповина опреме неопходна за имплементацију програма; канцеларијски трошкови; трошкови подуговарања; трошкови изнајмљивања простора и опреме; хонорари лица која учествују у реализацији програма; транспорт опреме; други трошкови који су неопходни за реализацију програма - ширење информација, финансијска провера, превод, штампање, осигурање, финансијске услуге, комуникације, спортско-медицинско и спортско-стручно и научно саветовање, набавка стручне литературе.

Оправданим трошковима не сматрају се следећи трошкови: догови и покривање губитака или задужења; каматна задужења; трошкови куповине земљишта и зграда, осим када је то неопходно за реализацију програма; трошкови губитака због промена курса валута на финансијском тржишту; трошкови пореза, укључујући и ПДВ, осим у случају да крајњи корисници одобрених средстава не могу да их поврате а прописи предвиђају повраћај новца; куповина алкохолних пића и дувана; куповина поклона.

Члан 6.

Финансирање програма којима се развија врхунско спортско стваралаштво врши се у складу са следећим критеријумима:

- 1) да су испуњени критеријуми из чл. 3 - 5. овог правилника;
- 2) између програма учешћа на спортским приредбама, приоритет имају програми који се односе на спортске приредбе које су вишег ранга;
- 3) између програма учешћа на великим међународним спортским приредбама, приоритет имају програми чијом реализацијом се очекује постизање пласмана наших спортиста у прву трећину такмичара по резултатима;
- 4) приоритет имају програми републичких гранских савеза, при једнаким условима.

Члан 7.

Финансирање програма изградње, опремања и одржавања спортских објеката врши се у складу са следећим критеријумима:

- 1) да су испуњени критеријуми из чл. 3 - 5. овог правилника;
- 2) да за планиране активности постоји потребна документација у складу са законом којим се уређује планирање и изградња објеката;
- 3) да спортски објекат испуњава прописане услове;
- 4) да је у питању спортски објекат који је од посебног значаја за развој спорта на ширем подручју Републике Србије, нарочито с обзиром на регионалну распрострањеност, мултифункционалност, могућност организовања великих спортских такмичења, обим коришћења и број корисника, као и развијеност јединице локалне самоуправе на чијој територији се налази;
- 5) да је у питању економски одржив спортски објекат;
- 6) степен завршености започетих радова;
- 7) могућност да новопланирани или започети радови буду завршени до краја текуће године;
- 8) постојање улагања из градских, општинских и других извора финансирања и спремност и могућност за улагање сопствених средстава;
- 9) да је програмом предвиђено да ће се уступање грађења, односно извођења појединих фаза радова, обезбеђивање техничке документације, стручног надзора, као и опреме, извршити у складу са законом којим су уређене јавне набавке (ако је носилац програма индиректни буџетски корисник), односно по моделу који се примењује код јавних набавки (ако носилац програма није индиректни буџетски корисник).

Члан 8.

Процена квалитета програма и финансијско вредновање програма врши се према критеријумима који су подељени на секције и подсекције, с тим да свака подсекција има оцену (бодове) између 1 и 5, и то: 1 - веома лоше; 2 - лоше; 3 - одговарајуће; 4 - добро; 5 - веома добро.

Приоритет при одобравању средстава имају програми са највише бодова.

Ако је укупан збир у секцији 1 нижи од оцене „одговарајуће“ (12 бодова), предлог програма се искључује из процеса процене квалитета и финансијског вредновања.

Ако је укупан збир у секцији 2 нижи од оцене „одговарајуће“ (15 бодова), предлог програма се искључује из процеса процене квалитета и финансијског вредновања.

Критеријуми из става 1. овог члана садржани су у Табели вредновања, која је одштампана уз овај правилник и чини његов саставни део.

Члан 9.

Уколико је више савеза у истој грани спорта поднело предлог програма, финансира се програм само једног савеза, у складу са законом.

Избор савеза из става 1. овог члана врши се нарочито на основу критеријума у погледу: унутрашње организованости савеза, броја учлањених организација и спортиста, економске снаге, медијског и друштвеног утицаја, приступачности, националне и међународне традиције и организованости, као и спортских резултата.

Члан 10.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Табела вредновања

Секција	Макси-мални резултат
1. Финансијски и оперативни капацитет	20
1.1 Да ли подносилац програма и партнери имају довољно искуства у вођењу програма	5
1.2 Да ли су подносилац програма и партнери организационо одрживе организације	5
1.3 Да ли подносилац програма и партнери имају довољно стручности за вођење програма, укључујући особље, опрему и способност за управљање финансијским средствима током реализације програма	5
1.4 Да ли подносилац програма има довољно стабилне и довољне изворе финансирања	5
2. Релевантност	25
2.1 Конзистентност програма са општим интересом у области спорта утврђеним законом и критеријумима утврђеним овим правилником	5
2.2 Значај реализације програма за развој спорта у Републици Србији или постизање врхунских спортских резултата	5
2.3 Колико су јасно дефинисани и стратешки одабрани субјекти који су везани за програм, односно посредници, крајњи корисници, циљне групе	5
2.4 Да ли су потребе циљне групе и крајњих корисника јасно дефинисане и добро одмерене и да ли им програм прилази на прави начин	5
2.5 Да ли програм поседује додатне квалитете, посебно у погледу унапређења бављења спортом жена, деце и инвалида, заштите здравља спортиста, унапређења стручног рада и структурних промена у области спорта	5
3. Методологија	30
3.1 Да ли су планиране активности одговарајуће, практичне и доследне циљевима и очекиваним резултатима	5
3.2 Колико је компактан целокупан план програма	5
3.3 Да ли су учешће партнера и његово ангажовање у реализацији програма добро одмерени	5
3.4 Да ли је учешће циљне групе и крајњих корисника и њихово ангажовање у реализацији програма добро одмерено	5
3.5 Да ли је план реализације програма добро разрађен и изводљив	5

3.6 Да ли предлог програма садржи индикаторе успешности програма који се могу објективно верификовати	5
4. Одрживост програма	15
4.1 Да ли ће активности предвиђене програмом имати конкретан утицај на циљне групе	5
4.2 Да ли ће програм имати вишеструки утицај	5
4.3 Да ли су очекивани резултати програма развојно, институционално и финансијски одрживи	5
5. Рационалност трошкова	10
5.1 Да ли је однос између процењених трошкова и очекиваних резултата задовољавајући	5
5.2 Да ли је предложени трошак неопходан за имплементацију програма	5
Максимални укупни резултат	100

ПРАВИЛНИК О НОМЕНКЛАТУРИ СПОРТСКИХ ЗАНИМАЊА И ЗВАЊА

(„Службени гласник РС“, бр. 30/99)

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником се утврђује номенклатура спортских занимања и звања, као и услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звања у области спорта.

Члан 2.

Услови у погледу оспособљености за разврставање у звања јесу:

- 1) оспособљеност I степена, која обухвата савладану теоретску и практичну обуку у трајању од најмање 60 часова уз одговарајућу проверу знања и способности за обављање одређене врсте послова;
- 2) оспособљеност II степена, која обухвата савладану теоретску и практичну обуку у трајању од најмање 120 часова уз одговарајућу проверу знања и способности за обављање одређене врсте послова;
- 3) оспособљеност III степена, која обухвата савладану теоретску и практичну обуку у трајању од најмање 240 часова уз одговарајућу проверу знања и способности за обављање одређене врсте послова.

Члан 3.

Спортска занимања јесу:

- 1) спортски инструктор;
- 2) тренер,
- 3) спортско рекреативни водич,
- 4) рекреатор,
- 5) организатор спортског пословања,
- 6) спортски менаџер,
- 7) спортски посредник,
- 8) спортски судија,
- 9) спортски водич,
- 10) спасилац,
- 11) професионални спортиста,
- 12) спортски документалиста,
- 13) спортски новинар,
- 14) спортски пропагандиста,
- 15) спортски саветник.

II. ПЕДАГОШКА - АНДРАГОШКА ЗАНИМАЊА

1. Спортски инструктор

Члан 4.

Спортски инструктор је занимање лица које се бави инструкторским пословима у одређеној спортској грани.

Назив занимања из става 1. овог члана обухвата и назив одређене спортске гране.

Члан 5.

Звања у оквиру занимања спортског инструктора јесу:

- 1) спортски инструктор-демонстратор,
- 2) спортски инструктор,
- 3) инструктор спортско-рекреативних активности,
- 4) инструктор спортског летења и падобранства,
- 5) инструктор спелеологије.

Члан 6.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звања јесу:

1) за звање спортски инструктор-демонстратор - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања I степена, или стечено звање тренера савезног разреда у складу са критеријумима категоризације спортских стручњака, или најмање 20 година рада на пословима спортског инструктора, односно тренера;

2) за звање спортски инструктор - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања II степена, или стечено звање тренера међународног разреда у складу са критеријумима категоризације спортских стручњака;

3) за звање инструктор спортско-рекреативних активности - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања II степена;

4) за звање инструктор спортског летења и падобранства и инструктор спелеологије - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања III степена.

2. Тренер

Члан 7.

Тренер је занимање лица која се баве тренерским пословима у одређеној спортској грани.

Назив занимања из става 1. овог члана обухвата и назив одређене спортске гране, као и усмереност (кондиција, тактика, итд.).

Члан 8.

Звања у оквиру занимања тренера јесу:

- 1) оперативни тренер,

- 2) оперативни тренер-специјалиста,
- 3) тренер,
- 4) спортски тренер-специјалиста.

Члан 9.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звања јесу:

1) за звање оперативни тренер - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања III степена, или стечено звање заслужног тренера у складу са критеријумима категоризације спортских стручњака;

2) за звање оперативни тренер-специјалиста - најмање више образовање у области спорта;

3) за звање тренер - најмање високо образовање у области спорта;

4) за звање спортски тренер-специјалиста - специјализација у рангу последипломских студија.

3. Спортско-рекреативни водич

Члан 10.

Спортско-рекреативни водич је занимање лица чији се послови карактеришу усмерењем процеса вежбања на релаксационе ефекте и ширим дијапазоном примењених активности (не само једне спортске гране) од спортских инструктора.

Члан 11.

Звања у оквиру занимања спортско-рекреативног водича јесу:

- 1) спортско-рекреативни демонстратор,
- 2) спортско-рекреативни увежбавач,
- 3) спортско-рекреативни водич,
- 4) спортско-рекреативни увежбавач-специјалиста.

Члан 12.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звања јесу:

1) за звање спортско-рекреативни демонстратор, спортско-рекреативни увежбавач и спортско-рекреативни водич - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања II степена;

2) за звање спортско-рекреативни увежбач-специјалиста - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања III степена.

4. Рекреатор

Члан 13.

Рекреатор је занимање лица чији послови имају карактеристике послова спортско-рекреативног водича и послова тренера, али се од занимања спортско-рекреативног водича разликују по оспособљености за самостални

рад у комплетном подручју примене за процесе планирања и контроле, а од занимања тренера по усмерењу процеса вежбања на релаксационе ефекте и шири дијапазон примењених активности (не само једне спортске гране).

Члан 14.

Звања у оквиру занимања рекреатора јесу:

- 1) оперативни организатор спортске рекреације,
- 2) тренер рекреативаца,
- 3) организатор спортске рекреације,
- 4) организатор спортске рекреације-специјалиста.

Члан 15.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звања јесу:

- 1) за звање оперативни организатор спортске рекреације и тренер рекреативаца - најмање више образовање у области спорта;
- 2) за звање организатор спортске рекреације - најмање високо образовање у области спорта;
- 3) за звање организатор спортске рекреације-специјалиста - специјализација у рангу последипломских студија.

III. ОРГАНИЗАЦИОНА ЗАНИМАЊА

1. Организатор спортског пословања

Члан 16.

Организатор спортског пословања је занимање лица која се баве пословима непосредно повезаним са функционисањем организација у области спорта (секретари и лица задужена за осигурање безбедности обављања спортских активности и делатности).

Члан 17.

Звање у оквиру занимања организатора спортског пословања јесте организатор спортског пословања.

Члан 18.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звање јесу средње образовање најмање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања II степена, или најмање више образовање и завршен програм оспособљавања I степена.

2. Спортски менаџер

Члан 19.

Спортски менаџер је занимање лица која се професионално баве пословима руковођења и координирања развоја организација у области спорта вишег технолошког и планерског типа (директори и генерални секретари).

Члан 20.

Звање у оквиру занимања спортског менаџера јесте спортски менаџер.

Члан 21.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звање јесу средње образовање најмање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања III степена, или најмање виша стручна спрема са радом на пословима руковођења и координирања развоја организација у области спорта вишег технолошког и планерског типа у трајању од најмање осам година, или најмање виша стручна спрема и завршен програм оспособљавања II степена, или висока стручна спрема у области друштвених наука и завршен програм оспособљавања I степена, или најмање виша стручна спрема из области спортског менаџерства.

3. Спортски посредник

Члан 22.

Спортски посредник је занимање лица која се професионално баве пословима посредовања при преласцима спортиста из једне спортске организације у другу, или при ангажовању спортисте од стране спортске организације, у оквиру разних спортских грана.

Члан 23.

Звање у оквиру занимања спортског посредника јесте спортски посредник.

Члан 24.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звање јесу најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања II степена.

4. Спортски судија

Члан 25.

Спортски судија је занимање лица која се професионално баве пословима спортског суђења.

Назив занимања из става 1. овог члана обухвата и назив одређене спортске гране.

Члан 26.

Звања у оквиру занимања спортског судије јесу:

- 1) републички спортски судија,
- 2) савезни спортски судија,
- 3) међународни спортски судија.

Члан 27.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звање јесу:

1) за звање републички спортски судија - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања I степена;

2) за звање савезни спортски судија - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања II степена;

3) за звање међународни спортски судија - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања III степена.

5. Спортски водич

Члан 28.

Спортски водич је занимање лица која се баве пословима водича, у различитим спортским гранама и активностима.

Назив занимања из става 1. овог члана обухвата и назив одређене спортске гране.

Члан 29.

Звања у оквиру занимања спортског водича јесу:

- 1) рекреативни водич,
- 2) планинарски водич,
- 3) алпинистички водич,
- 4) јамски водич.

Члан 30.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звања јесу:

1) за звање рекреативни водич и планинарски водич - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања I степена;

2) за звање алпинистички водич и јамски водич - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања II степена.

6. Спасилац

Члан 31.

Спасилац је занимање лица која се баве спасилачким пословима у различитим спортским гранама, активностима или окружењима.

Назив занимања из става 1. овог члана обухвата и назив одређене спортске гране, односно окружења у којем се послови обављају.

Члан 32.

Звања у оквиру занимања спасиоца јесу:

- 1) спасилац приправник,
- 2) спасилац,
- 3) спасилац инструктор.

Члан 33.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звања јесу:

- 1) за звање спасилац приправник - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања I степена;
- 2) за звање спасилац - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања II степена;
- 3) за звање спасилац инструктор - најмање средње образовање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања III степена.

IV. ПРОФЕСИОНАЛНО СПОРТСКА ЗАНИМАЊА

Професионални спортиста

Члан 34.

Професионални спортиста је занимање лица која се у складу са законом професионално баве спортским активностима, самостално или у оквиру спортских организација.

Назив занимања из става 1. овог члана обухвата и назив одређене спортске гране.

Члан 35.

Звање у оквиру занимања професионалног спортисте јесте професионални спортиста.

Члан 36.

Услов у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звање јесте најмање основно образовање.

V. ИНФОРМАТИВНО-ПРОПАГАНДНА ЗАНИМАЊА

1. Спортски документалиста

Члан 37.

Спортски документалиста је занимање лица која се баве пословима креирања, планирања и организовања стручног информисања, документовања стручне литературе, припремања и уређивања секундарних информационих извора у спорту.

Члан 38.

Звање у оквиру занимања спортског документалисте јесте спортски документалиста.

Члан 39.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звање јесу најмање виша стручна спрема и завршен програм оспособљавања III степена.

2. Спортски новинар

Члан 40.

Спортски новинар је занимање лица која се баве извештавањем са спортских приредби, писањем информативних и аналитичких чланака, као и другим новинарским пословима у средствима јавног информисања за област спорта.

Члан 41.

Звање у оквиру занимања спортског новинара јесте спортски новинар.

Члан 42.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звање јесу средње образовање најмање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања III степена, или најмање виша стручна спрема из области спортског новинарства.

3. Спортски пропагандиста

Члан 43.

Спортски пропагандиста је занимање лица која се баве пословима креирања, планирања и организовања пропагандних кампања и акција, односима са јавношћу и контактима са средствима јавног информисања у спорту.

Члан 44.

Звање у оквиру занимања спортског пропагандисте јесте спортски пропагандиста.

Члан 45.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звања јесу средње образовање најмање у трогодишњем трајању и завршен програм оспособљавања III степена, или најмање виша стручна спрема из области спортске пропаганде.

VI. ИСТРАЖИВАЧКО-ТЕХНОЛОШКА ЗАНИМАЊА

Спортски саветник

Члан 46.

Спортски саветник је занимање лица која се баве у спорту пословима стручно-саветодавног и технолошког карактера.

Члан 47.

Звања у оквиру занимања спортског саветника јесу:

- 1) спортски саветник,
- 2) виши спортски саветник.

Члан 48.

Услови у погледу стручне спреме, односно оспособљености за разврставање у звања јесу:

1) за звање спортски саветник - најмање висока школска спрема на факултетима физичке културе,

2) за звање виши спортски саветник - најмање завршене последипломске студије на факултетима за физичку културу.

VII. ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 49.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ПРАВИЛНИК О НАДЗОРУ НАД СТРУЧНИМ РАДОМ У ОБЛАСТИ СПОРТА

(„Службени гласник РС“, бр. 18/2000)

Члан 1.

Овим правилником уређују се начин и поступак обављања надзора над стручним радом, мере за отклањање уочених недостатака и друга питања од значаја за спровођење надзора над стручним радом у области спорта.

Члан 2.

Надзор над стручним радом у области спорта (у даљем тексту: надзор) врши се у свакој организацији у области спорта и над радом сваког спортског стручњака и стручњака у спорту (у даљем тексту: спортски стручњак).

Члан 3.

Надзор организује министарство надлежно за послове спорта преко истакнутих спортских стручњака (у даљем тексту: стручни надзорници) и организација за стручни рад у области спорта, одређених у складу са овим правилником.

Члан 4.

У оквиру надзора стручни надзорник остварује увид и оцењује да ли су мере, методе, средства, активности и поступци који се примењују у стручном раду у области спорта (у даљем тексту: стручни поступци) у складу са:

- 1) савременим достигнућима спортских и других наука и важећим, односно утврђеним стручно спортским доктринама и упутствима;
- 2) утврђеним планом стручног рада;
- 3) утврђеним циљевима у погледу степена физичке, техничке и тактичке припремљености спортисте која се жели постићи;
- 4) прописаним условима за обављање стручног рада у спорту и обављање спортских активности и делатности;
- 5) савременим стандардима утврђеним спортским правилима надлежног гранског савеза;
- 6) прописаним начином обављања стручног рада у области спорта.

Члан 5.

У зависности од врсте стручног рада у спорту, надзор из члана 3. овог правилника врши се:

- 1) посматрањем обављања стручног рада, односно извођења појединих стручних поступака;
- 2) непосредном, односно личном провером појединих примењених метода и стручних поступака;
- 3) учешћем у извођењу, односно обављању појединих стручних поступака;

4) прегледом, односно анализом прописаних планова и евиденција везаних, односно од значаја за стручни рад у спорту;

5) прегледом, односно анализом документације о лицима повређеним приликом обављања спортских активности;

6) увидом да ли постоји, каквог је квалитета и да ли се спроводи унутрашњи надзор над стручним радом и план стручног усавршавања спортских стручњака;

7) провером обезбеђености прописаних услова за обављање спортских активности и делатности, од непосредног значаја за стручни рад;

8) провером извршења предложених, односно наложених мера из претходно обављеног надзора над стручним радом;

9) прибављањем информација од спортиста и других лица о стручном раду спортског стручњака;

10) увидом у организацију, просторне, кадровске и друге услове за остваривање стручног рада у организацији.

Члан 6.

Спровођењу надзора присуствује лице овлашћено за заступање или лице задужено за унутрашњи надзор над стручним радом у организацији у области спорта и спортски стручњак над чијим се радом врши надзор.

О вршењу надзора води се записник који потписују лице из става 1. овог члана и стручни надзорник.

На основу записника из става 2. овог члана стручни надзорник саставља извештај који доставља: организацији у области спорта у којој је вршен надзор, спортском стручњаку над чијим радом је вршен надзор и министарству надлежном за послове спорта.

Организација и спортски стручњак из става 3. овог члана имају право да у року од три дана од дана пријема извештаја поднесу приговор министарству надлежном за послове спорта.

Члан 7.

Пре утврђивања извештаја стручни надзорник обавезно разматра утврђено стање са лицем из члана 6. став 1. овог правилника.

Извештај о обављеном надзору садржи, нарочито:

1) назив и седиште организације у области спорта у којој је обављен надзор;

2) назив регистра у који је организација у области спорта у којој је обављен надзор уписана и под којим бројем;

3) име, презиме и функцију лица овлашћеног за заступање организације и име и презиме лица задуженог у организацији за унутрашњи надзор над стручним радом;

4) име, презиме и степен стручне спреме, односно оспособљености и послови на којима је спортски стручњак ангажован;

5) опис утврђеног стања, односно најважније налазе о стручном раду и условима за његово обављање, са детаљним описом уочених недостатака;

6) оцену о стручном раду и обезбеђеним условима;

7) мере које се предлажу за унапређивање стручног рада и отклањање утврђених недостатака, са роковима извршења мера.

Члан 8.

Министарство надлежно за послове спорта, на основу приговора организације, односно спортског стручњака из члана 6. став 3. овог правилника, и мишљења организације за стручни рад у области спорта којој је поверено на основу овог правилника спровођење надзора, може одлучити да се налази, оцене и предлози стручног надзорника измене, допуне и провере.

Министарство надлежно за послове спорта налаже мере за отклањање утврђених недостатака у стручном раду у року од 15 дана од дана пријема извештаја, односно од дана доношења одлуке по приговору на извештај стручног надзорника.

Члан 9.

Ради отклањања уочених недостатака у стручном раду, министарство надлежно за послове спорта може:

- 1) наложити да се утврђене неправилности отклоне;
- 2) предложити организацији у области спорта код које је ангажован спортски стручњак над чијим радом је вршен надзор, да спортског стручњака упутити на додатно стручно усавршавање, односно да спортског стручњака распореди, односно ангажује за обављање оних стручних послова за које је оспособљен;
- 3) предложити организацији у области спорта, односно спортском стручњаку мере за унапређење стручног рада;
- 4) забранити обављање спортских активности, односно делатности, у складу са законом;
- 5) наложити да се ангажује други спортски стручњак за обављање стручног рада уместо оног над чијим је радом вршен надзор, све док се утврђени недостаци не отклоне;
- 6) поднети прекршајну, односно кривичну пријаву у складу са законом.

Члан 10.

Надзор спроводе стручни надзорници.

Члан 11.

Надзор може бити редован и ванредан.

Редован надзор се врши стално, у складу са планом који утврђује министар надлежан за послове спорта.

Редован надзор планира се по организацијама у области спорта, водећи рачуна о свим областима спортских активности и делатности.

Члан 12.

Ванредни надзор спроводи се по налогу министра надлежног за послове спорта.

Иницијативу за обављање надзора могу поднети: спортске организације, организације за обављање спортске делатности, спортска друштва, удружења и савези, спортисти, спортски стручњаци и друга правна и физичка лица.

Иницијатива из става 2. овог члана мора бити образложена.

Члан 13.

Министар надлежан за послове спорта одређује листу стручних надзорника, на предлог организација за стручни рад у области спорта, гранских савеза и Спортског савеза Србије.

Листа стручних надзорника утврђује се по областима спортских активности и делатности и спортским звањима.

Члан 14.

Министарство надлежно за послове спорта дужно је благовремено, а најкасније 15 дана пред планирани надзор, обавестити организацију у области спорта, односно спортског стручњака, о времену обављања надзора и о стручном надзорнику који ће обавити надзор.

Изузетно, надзор може да се обави и без обавештења из става 1. овог члана, ако то захтева сврха надзора.

Члан 15.

За вршење редовног и ванредног надзора може се одредити истакнути спортски стручњак са листе стручних надзорника који има најмање исти степен стручне спреме, односно стручне оспособљености или је категорисан као заслужни тренер у одговарајућој грани спорта, као и спортски стручњак над којим се стручним радом врши надзор.

За вршење редовног и ванредног надзора може се одредити организација за стручни рад у области спорта која у радном односу има истакнуте спортске стручњаке из става 1. овог члана, у броју који је потребан за обављање одређеног надзора.

Члан 16.

Стручни надзорник, односно организација за стручни рад у области спорта која је обавила одређени надзор, прати мере које предузима организација у области спорта и спортски стручњак за отклањање утврђених недостатака и унапређење стручног рада и о уоченим недостацима у примени мера обавештава министарство надлежно за послове спорта.

Члан 17.

Стручни надзорник је самосталан у обављању послова надзора.

Члан 18.

Стручни надзорник има легитимацију којом доказује службени статус и овлашћења, коју издаје министарство надлежно за послове спорта.

Члан 19.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ПРАВИЛНИК О РЕГИСТРАЦИЈИ СПОРТСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА КАО УДРУЖЕЊА, СПОРТСКИХ ДРУШТАВА И САВЕЗА

(„Службени гласник РС“, бр. 87/2006)

Члан 1.

Овим правилником прописује се садржај и начин вођења регистра спортских организација као удружења, спортских друштава и савеза (у даљем тексту: регистар).

Члан 2.

Регистар се води у облику компјутерске базе података.

Члан 3.

Упис у регистар спортске организације као удружења, спортског друштва и савеза (у даљем тексту: организација) врши се на основу пријаве.

Подаци уписани у регистар су јавни.

Члан 4.

Регистар садржи следеће податке о организацији:

- 1) редни број;
- 2) назив организације;
- 3) седиште и адреса организације;
- 4) органи у организацији (највиши орган и орган који извршава његове одлуке);
- 5) врста спортске активности у оквиру које се остварују циљеви организације;
- 6) лично име, адреса и лични број (ЈМБГ) лица овлашћеног за заступање и представљање организације;
- 7) број решења о упису организације у регистар и датум доношења;
- 8) број решења о брисању организације из регистра и датум доношења.

У регистар се уписују и промене података из става 1. овог члана.

Уз пријаву за упис у регистар прилажу се, у оригиналу или овереној фотокопији, исправе о подацима који се уписују у регистар.

Члан 5.

За сваку организацију уписану у регистар води се збирка исправа.

Збирка исправа садржи: записник о раду оснивачке скупштине; акт о оснивању организације са овереним потписима оснивача; статут организације; одлуку о именовању лица овлашћеног за заступање и представљање организације; одлуку о давању овлашћења за подношење пријаве; оверен потпис лица овлашћеног за заступање; потврду о плаћеној административној такси; друге исправе на основу којих је извршен упис у регистар или брисање из регистра организације или промена података у регистру.

На омоту збирке исправа уписује се назив и седиште организације уписане у регистар и редни број у регистру.

Члан 6.

Ако организација нема у тренутку оснивања пословне просторије, као адреса организације означава се адреса лица које је заступа и представља.

Члан 7.

Брисање организације из регистра евидентира се и на збирци исправа, прецртавањем назива организације двема паралелним црвеним косим линијама.

Члан 8.

Даном ступања на снагу овог правилника престаје да важи Правилник о регистрацији спортских организација као удружења, спортских друштава и савеза („Службени гласник РС“, број 8/97).

Члан 9.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ДИРЕКТИВА О НАЧИНУ РАДА И ПОСТУПАЊА ПРИ ИЗБОРУ ПРОГРАМА КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈЕ ОПШТИ ИНТЕРЕС У ОБЛАСТИ СПОРТА

На основу члана 44. став 2. Закона о државној управи („Службени гласник РС“, број 79/05,

Министар просвете и спорта доноси

ДИРЕКТИВУ о начину рада и поступања при избору програма којима се остварује општи интерес у области спорта

Члан 1.

Овом директивом уређују се начин рада и поступања запослених у Министарству просвете и спорта – Управи за спорт, при одобрењу програма којима се остварује општи интерес у области спорта.

Члан 2.

Општи интерес у области спорта утврђен законом реализује се, по правилу, кроз финансирање или суфинансирање одређених програма и пројеката (у даљем тексту: програми), који су поднети Управи за спорт.

Члан 3.

Директор Управе за спорт, најкасније у року од шест недеља након ступања на снагу закона о буџету Републике за календарску годину, утврђује оквирне износе за финансирање сваке од области општег интереса у области спорта и објављује јавни позив за достављање предлога програма којима се остварује општи интерес у области спорта (у даљем тексту: јавни позив).

Оквирни износи из става 1. овог члана се утврђују након што се: одлучи о предлогу организације у области спорта (Спортски савез Србије) која је законом овлашћена да предлаже финансирање програма својих чланова из буџета Републике, одреди оквирна висина средстава за финансирање делатности организација у области спорта чији је оснивач Република и одреди оквирна висина средстава за стипендије врхунским спортистима за спортско усавршавање и новчана помоћ врхунским спортистима са посебним заслугама.

Одлуком из става 1. овог члана могу бити одређени и максимално дозвољени износи по програму за поједине области општег интереса у области спорта. Уколико је таква одлука донета, максимално дозвољени износ се наводи у јавном позиву.

Оквирни износи из става 1. овог члана могу се, у границама буџета, усклађивати током године, у зависности од броја приспелих предлога програма, значаја предложених програма за остваривање општег интереса у области спорта и хитности реализације одређених предложених програма.

Организацији у области спорта чији је оснивач Република обезбеђују се средства, без спровођења јавног позива, за: материјалне трошкове, текуће и инвестиционо одржавање; плате запослених, у складу са законом; опрему; реализовање програма утврђених одобреним годишњим програмом рада; научно и стручно усавршавање запослених; изворе информација и информациони систем; друге намене у складу са законом.

Члан 1.

Јавни позив отворен је целе године, с тим да се у позиву назначава да се предлози програма за текућу годину могу поднети најкасније до 15. октобра.

Предлози програма који се финансирају из Буџетског фонда, могу се прихватити и када су поднети после 15. октобра.

Одређени предлог програма може се изузетно одобрити и пре објављивања јавног позива у складу са ставом 1. овог члана, уколико то захтева садржина и време реализације програма, а програм је од посебног значаја за остваривање општег интереса у области спорта.

Јавним позивом из става 1. овог члана обухватају се они програми који нису могли бити поднети у законом прописаном року, у текућој години за наредну годину.

У јавном позиву наводе се битни услови и критеријуми које треба да испуне предложени програми.

Члан 2.

Управа за спорт ставља на увид јавности годишњи извештај о реализовању одобрених програма за остваривање општег интереса у области спорта.

Члан 3.

Управа за спорт ће узети у разматрање само оне предлоге програма који испуњавају следеће формалне критеријуме:

- да предлог програма прати пропратно писмо у коме су наведене најосновније информације о организацији и предложеном програму (назив, временско трајање, финансијски износ тражених средстава) и које је потписало лице овлашћено за заступање организације;
- да је предлог програма поднет на утврђеном обрасцу (формулару), читко попуњеном (откуцаном или одштампаном) језиком и писмом у службеној употреби.
- да је предлог програма поднет како генерално (збирно – посебан образац) тако и засебно за сваку самосталну програмску целину (посебан образац за сваку програмску целину), уколико предлог програма обухвата више, према природи и садржини, самосталних програмских целина или поједине програмске целине улазе у различите области општег интереса у области спорта;
- да је јасан, потпун и истинит;
- да је поднета одговарајућа документација којом се доказују испуњеност прописаних ближих критеријума за остваривање општег интереса у

области спорта (копија решења о упису у надлежни регистар, копија статута односно оснивачког уговора, копија решења о испуњености услова за обављање делатности, изјава да не постоје препреке из члана 3. Правилника о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта (у даљем тексту: Правилник), изјава о прихватању суфинансирању програма од стране других лица, када је то програмом предвиђено, писмо о намерама од издавача или медијских кућа уколико је програмом предвиђено бесплатно штампање или објављивање одређених промотивних материјала (суфинансирање), и др.).

Уколико предлог програма подноси организација утврђена законом (Спортски савез Србије), обједињено за свој програм и програме организација својих чланова, предлог програма треба да буду поднет како генерално (збирно - посебан образац) тако и засебно (посебан образац) за сваку организацију и за сваку програмску целину која улази у различиту област општег интереса у области спорта.

Уколико примљени предлог програма није поднет у складу са ставом 1. овог члана, овлашћено лице Управе за спорт указаће на тај пропуст подносиоцу програма и позвати га да недостатке отклони.

Предлог програма који није поднет на утврђеном обрасцу не узима се у опште у разматрање, осим ако је у питању хитно реализовање програма који је од посебног значаја за остваривање општег интереса у области спорта, а предлог програма садржи све елементе наведене у обрасцу и пратећу документацију.

Образац предлога програма и пратећа документација морају бити попуњени и послати (предати) у три примерка, с тим да образац предлога програма треба бити достављен и у електронској форми уколико је образац компјутерски обрађен.

Образац за пријављивање предлога програма мора бити доступан у Управи за спорт и на интернет сајту на адреси: www.sport.mps.sr.gov.yu.

Члан 4.

Прихватање реализације и одређење висине средстава за реализацију програма којима се остварује општи интерес у области спорта (финансирање програма) врши се у складу са следећим критеријумима:

- да су испуњени прописани услови;
- програми се финансирају у таквим износима и под таквим условима који обезбеђују, односно који су подобни да уз најмањи утрошак средстава из буџета постигну намеравани резултат (рационалност);
- да је са носиоцем одобреног програма закључен уговор о реализовању програма, најкасније у року од осам дана од дана позива за закључење уговора.

Члан 5.

Одобрени износ средстава за реализацију програма преноси се организацији која реализује програм у складу са уговором и одобреним квотама бу-

цета Републике Србије, према динамици испостављене документације за наплату.

Члан 6.

Поступак избора, односно одобрења програма врши се у три фазе.

У првој фази врши се оцена испуњености прописаних услова и критеријума у погледу организације подносиоца предлога програма, форме предлога програма и адекватности предложеног програма. Одлука о одбијању предлога програма, односно неодобравању средстава доноси се, у овој фази, када су испуњени неки од следећих критеријума: предлог је примљен по истеку рока за подношење програма; предлог програма је некомплетан или у нескладу са формалним условима из члана 5. ове директиве; организација подносилац предлога програма или један или више његових организација - партнера не испуњавају прописане критеријуме из члана 3. Правилника; предложени програм није адекватан јер активности предложене у програма очигледно излазе изван општег интереса у области спорта, програм по свом периоду трајања прелази максимално дозвољени временски период (текућа буџетска година) или су тражена средства већа од максимално дозвољеног износа по програму.

Прву фазу спроводе овлашћена запослена лица у Управи за спорт.

Уколико су утврђени критеријуми испуњени, приступа се другој фази у којој се врши евалуација програма у складу са „Табелом вредновања“ утврђеном Правилником. Одлука о одбијању програма доноси се, у овој фази, уколико је предлог програма искључен из евалуационог процеса у складу са Правилником.

Другу фазу спроводи Стручни евалуациони одбор/и или истакнути стручњак у области спорта, односно овлашћено запослено лице у Управи за спорт са одговарајућом стручношћу, које именује, односно одреди Директор Управе за спорт. Именованим члановима Стручног евалуационог одбора, односно именованом истакнутом стручњаку може се одредити накнада за рад, закључењем уговора о делу.

О раду Стручног евалуационог одбора води се записник. Техничку помоћ Стручном евалуационом одбору, односно именованом стручњаку пружа овлашћено запослено лице у Управи за спорт које води предмет.

Када евалуацију програма врши Стручни евалуациони одбор, сваки члан одбора врши оцењивање према Табели вредновања, а укупан број бодова се утврђује на основу просечних оцена у оквиру појединих секција.

На основу евалуације поднетих предлога програма, Стручни евалуациони одбор, односно лице из става 5 овог члана доставља директору Управе за спорт предлог у вези одобрења програма (на утврђеном обрасцу).

Уколико је предложени програм прошао претходне две фазе, у трећој фази доноси се коначна одлука о одобравању или неодобравању програма и одређењу висине средстава за реализацију програма. Одлуке у овој фази доноси Директор Управе за спорт, на основу предлога именованог Стручног евалуационог одбора, односно истакнутог стручњака или овлашћеног запосленог лица у Управи за спорт. Одлука се доноси у зависности од броја поднетих предлога, броја бодова које је програм добио у оквирима Табеле вред-

новања, прописних приоритета, релевантности и актуелности програма за задовољавање општег интереса у области спорта у односу на друге предложене програме и испуњености критеријума из Правилника о ближим условима за утврђивање општег интереса у области спорта.

О одобравању програма одлучује Директор Управе за спорт решењем, које се доставља подносиоцу програма.

О одбијању програма не доноси се решење већ се подносиоци предлога програма обавештавају о разлозима због којих њихов програм не може бити прихваћен.

Члан 7.

Започети, односно завршени програми могу се изузетно финансирати само ако је реч о трошковима које носилац програма не може да намири и које није могао да предвиди, а у питању је програм који је од посебног општег интереса у области спорта.

Члан 8.

Са носиоцем одобреног програма, односно предлагачем програма Управа за спорт (Директор) закључује уговор о реализовању програма, којим се обавезно утврђује: назив и седиште носиоца програма; врста и садржина програма; време реализације програма, односно обављања активности; циљеви и очекивани резултати; обим и врста додељених средстава; временски план употребе средстава; начин надзора над одвијањем реализације програма; обавезе носиоца програма у погледу наменског коришћења средстава и реализације програма; обавезе носиоца програма у погледу подношења извештаја о реализацији програма на утврђеном обрасцу; обавезе носиоца програма у погледу доказивања реализације програма и наменског коришћења средстава; обавезе носиоца програма у погледу публицитета програма; случајеви у којима Управа за спорт може раскинути уговор и прекинути даље финансирање програма; обавезе носиоца програма у погледу враћања добијених средстава у одређеним случајевима.

Уколико се носилац одобреног програма не одазове позиву за закључење уговора у року од осам дана од дана позива, сматраће се да је одустао од предлога програма.

Члан 9.

Одобрено, односно започето финансирање реализације програма којим се остварује општи интерес у области спорта прекида се уколико су испуњени следећи критеријуми:

- организација која реализује програм својом кривицом не извршава програм у утврђеним роковима или га извршава у небитном делу;
- организација која реализује програм употребљава средства ненаменски, у потпуности или делимично, или се не придржава прописаних или уговорених мера које су утврђене у циљу осигурања реализације програма;
- организација која реализује програм престала је да испуњава услове који су на основу Закона о спорту и правилника потребни за добијање средстава;

– организација која реализује програм спречила је или онемогућила спровођење прописаних, односно уговорених контролних мера;

– организација која спроводи програм на захтев министарства надлежног за послове спорта, као и у роковима утврђеним уговором о реализовању програма, није доставила извештај, са потребном комплетном документацијом, о остваривању програма или делова програма и коришћењу средстава буџета Републике Србије.

Управа за спорт захтеваће повраћај датих средстава уколико су наступиле околности из става 1. овог члана.

Члан 10.

Уколико је више савеза у истој грани спорта поднело предлог програма, финансира се програм само једног савеза.

Избор савеза из става 1. овог члана врши се нарочито на основу: организације савеза, броја учлањених организација и спортиста, економске снаге, организованости, медијског и друштвеног утицаја, приступачности, националне и међународне традиције и организованости, спортских резултата.

Члан 11.

Овлашћена запослена лица у Управи за спорт врше надзор над реализацијом програма и наменским коришћењем одобрених средстава.

Управа за спорт захтеваће повраћај свих датих средстава иако је програм већ реализован уколико носилац програма:

– изврши превару тако што даваоца средстава о битним околностима везаним за реализовање програма нетачно и непотпуно обавести;

– употреби средства ненаменски, у потпуности или у битном делу; не достави у предвиђеним роковима потребне извештаје и доказе, након реализације програма, иако га је давалац средстава претходно упозорио на неправилности и последице;

Управа за спорт захтеваће повраћај дела датих средстава ако је програм, кривицом носиоца програма, делимично реализован, али у битном делу, или је реализован са битним закашњењем (осим ако су реализованим активностима постигнути битни ефекти програма), или су добијена средства ненаменски употребљена у небитном делу.

Управа за спорт неће прихватити преливање средстава са једне ставке финансијског плана програма на другу извршене без претходне сагласности Управе за спорт, с тим да се уговором може предвидети да носилац програма може вршити преливање средстава са једне ставке финансијског плана на други без претходне сагласности Управе за спорт ако варијација не прелази 5% од одobreне суме новца у оквиру сваке ставке финансијског плана и ако се не угрожава основни циљ програма.

Члан 12.

Управа за спорт прихвата у разматрање само оне извештаје о реализацији програма који су поднети на обрасцу који је одштампан уз ову директиву и чини њен саставни део.

Члан 13.

Управа за спорт врши по завршетку одобреног програма анализу реализације програма и постизања планираних ефеката, и у случају да оцени да планирани ефекти нису постигнути у битном делу кривицом носиоца програма, затражиће од надлежног органа носиоца програма да утврди одговорност лица која су реализовала програм.

Члан 14.

Ова директива се примењује на све програме који буду поднети након ступања на снагу ове директиве.

Предлози програме који су поднети пре ступања на снагу ове директиве могу бити одобрени у складу са постојећим прописима до објављивања јавног позива за достављање програма којима се остварује општи интерес у области спорта. Предлози програма који нису одобрени до објављивања јавног позива сматраће се некомплетним и организације носиоци програма ће се обавестити да предлог програма треба да поднесу у складу са јавним позивом.

Одредбе ове директиве не примењују се на програме који су одобрени посебном одлуком Владе.

Члан 15.

Ова директива ступа на снагу даном доношења.

Образац предлога програма

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

Министарство омладине и спорта Републике Србије

ПРЕДЛОГ ПРОГРАМА КОЈИМ СЕ ОСТВАРУЈЕ ОПШТИ ИНТЕРЕС У ОБЛАСТИ СПОРТА У _____ ГОДИНИ

Назив програма:

1. Подаци о организацији носиоцу програма

Пун назив:	
Скраћени назив	
Седиште и адреса:	
Број телефона:	
Факс:	

Е-маил:	
Интернет страна (Web страна)	
Број жиро рачуна и назив и адреса банке:	
Порески идентификациони број:	
Особа за контакт:	
Правни статус носиоца програма (удружење, привредно друштво, установа и др.)	
Година оснивања	
Орган код кога је организација регистрована и регистарски број	
Име и презиме и функција лица овлашћеног за заступање	
Име и презиме председника органа управе организације	
Решење о испуњености услова за обављање делатности (број, датум, орган)	
Властили пословни простор (величина у квадратним метрима)	
Број регистрованих спортиста	
Број регистрованих спортских стручњака	
Укупан број запослених	
Број чланова организације	
Чланство у територијалним и гранским спортским савезима	
Укупни приходи у претходној години.	
Планирани приходи у текућој години.	
Да ли постоје ограничења у коришћењу имовине (стечај, ликвидација, забрана обављања делатности)	
Да ли је организација у последње три године правноснажном одлуком кажњена за прекр-	

шај или привредни преступ везан за њену делатност	
Да ли организација има блокаду рачуна, пореске дугове или дугове према организацијама социјалног осигурања	
Назив програма који је у претходној години финансиран и датум подношења извештаја	

2. Област општег интереса утврђена законом на коју се програм односи (заокружити):

- 1) обезбеђивање услова за развој врхунског спортског стваралаштва;
- 2) обезбеђивање услова за одржавање спортских такмичења школске омладине и студената;
- 3) изградња, опремање и одржавање спортских објеката од интереса за Републику;
- 4) истраживачко- развојни и научно истраживачки рад у спорту;
- 5) организација спортских такмичења и спортских манифестација од интереса за Републику;
- 6) међурепубличка и међународна спортска сарадња;
- 7) остваривање програма или делова програма других организација (спортских центара, спортских кампова и др.) којима се доприноси развоју спорта;
- 8) обезбеђење врхунским спортистима - аматерима права из здравственог осигурања;
- 9) национална признања и награде за посебан допринос развоју и афирмацији спорта.

3. Кратак опис програма = резиме (највише 15 редова):

4. Образложење значаја програма и циљева који се постижу:

5. Резултати који се очекују на крају програма:

6. Кратак опис искустава, постигнућа и способности организације да спроведе предложени програм:

7. Методе и врсте активности којима ће се програм реализовати:

8. Ко су корисници обухваћени програмом, њихов број и структура:

9. Учесници у реализацији програма:

а) Координатор програма (приложити биографију)

б) Непосредни реализатори, сарадници и помоћници (име и презиме/назив, квалификације, статус у организацији, улога у програму)

Физичка лица

Име и презиме _____, стручна квалификација _____, статус у организацији _____, улога у програму _____;

Име и презиме _____, стручна квалификација _____, статус у организацији _____, улога у програму _____;

Име и презиме _____, стручна квалификација _____, статус у организацији _____, улога у програму _____;

Име и презиме _____, стручна квалификација _____, статус у организацији _____, улога у програму _____;

Име и презиме _____, стручна квалификација _____, статус у организацији _____, улога у програму _____;

Име и презиме _____, стручна квалификација _____, статус у организацији _____, улога у програму _____;

Име и презиме _____, стручна квалификација _____, статус у организацији _____, улога у програму _____;

Организације

- 1) Назив _____, седиште
_____, лице овлашћено за заступање
_____, улога у програму
_____;
- 2) Назив _____, седиште
_____, лице овлашћено за заступање
_____, улога у програму
_____;
- 3) Назив _____, седиште
_____, лице овлашћено за заступање
_____, улога у програму
_____;

10. Време реализације програма и динамика реализације (термин план)

Време почетка реализације _____

Време завршетка реализације _____

Активности по месецима

НАЗИВ	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII

(означавање се врши са XX)

11. Место реализације програма:

12. Праћење (како ћете пратити реализацију програма, укључујући и наменско коришћење средстава):

13. Евалуација програма (како ће се вршити оцењивање реализације програма; шта се може даље радити пошто се заврши програм; хоће ли евалуација бити унутрашња или спољна):

14. План финансирања и трошкови (врста трошкова и висина потребних средстава):

Потребна средства за реализацију програма:

ИЗВОР ПРИХОДА	Висина планираних средстава
Управа за спорт	
Друга министарства/државни органи	
Општина	
Аутономна покрајина	
Спортски савез	
Сопствена средства	
Остали извори	
УКУПНИ ПРИХОДИ	

Трошкови реализације програма (брuto):

ВРСТА ТРОШКОВА	ЈЕД. МЕРЕ	БРОЈ ЈЕД.	ЦЕНА	УКУПНО
Директни трошкови				
1. трошкови зарада за запослене непосредно укључене у реализацију програма (брuto зарада),				
2. трошкови путовања и дневнице за лица која учествују у реализацији програма				
3. трошкови куповине опреме				
4. трошкови смештаја				
5. канцеларијски трошкови				
6. трошкови изнајмљивања простора и опреме				
7. хонорари лица која учествују у реализацији програма				
8. транспорт опреме				
9. осигурање				
10. финансијске услуге				
11. набавка литературе				
12. ширење информација и комуникације				
13. превод докумената				
14. штампање публикација и материјала				
15. Остали трошкови				
Укупни директни трошкови				
Индиректни трошкови (максимално 10% од директних трошкова)				
1. Закуп простора				
2. Комунални трошкови				
3. Телефонски и поштански трошкови				
4. Остали трошкови				
Укупни индиректни трошкови				
УКУПНО				

15. Временски план употребе средстава:

	1. месец	2. месец	3. месец	4. месец	5. месец	УКУПНО
Директни трошкови						
Инди- ректни трошкови						
УКУПНО						

16. Посебне напомене:

ПРИЛОЗИ (списак приложених докумената се прилаже на посебном листу):

а) Обавезни: пропратно писмо; фотокопија решења о регистрацији организације; биографија координатора (шефа) програма; један оригинал и две копије обрасца предлога програма; одлуке о суфинансирању програма или потврда намере о суфинансирању програма; копија потребне документације у складу са законом којим се уређује планирање и изградња објеката; копија статута односно оснивачког уговора; копија решења о испуњености услова за обављање делатности; копија годишњег извештаја и завршног рачуна за претходну годину и финансијског плана за текућу годину; писмо о намерама од издавача или медијских кућа уколико је програмом предвиђено бесплатно штампање или објављивање одређених промотивних материјала; изјава да не постоје препреке из члана 3. Правилника о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта.

б) Необавезни: материјали који илуструју рад организације; препоруке и др.

НАПОМЕНЕ:

- При креирању програма и попуњавању обрасца треба водити рачуна да програм мора да испуњава услове из Правилника о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта (Сл. гласник РС“, бр. 30/06);
- Табеле и други делови обрасца се проширују према потреби, ако се извештај припрема компјутером, а ако се попуњава машином за ку-

цање а нема довољно простора, уз образац прилаже се посебан додатак за одговарајућу тачку са потпуним подацима, уз позивање у појединој тачки обрасца да се види одређени додатак;

- Предлог програма треба да прати пропратно писмо у коме се наводе најосновније информације о организацији и предложеном програму (назив, временско трајање, финансијски износ тражених средстава). Пропратно писмо потписује лице овлашћено за заступање организације;
- Образац предлога програма и пратећа документација морају бити попуњени и послати у 3 примерка, с тим да се попуњени образац доставља и у електронској форми ако је обрађен компјутерски;
- Ако се програмом предвиђа ангажовање, у некој од фаза реализације програма, подизвођача/помоћника, у тачки 7 обрасца требају бити садржани и елементи из чл. 4. тач. 9, односно чл. 7. тач. 9) Правилника о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта.

ИЗЈАВА: Изјављујемо да смо упознати и сагласни да Министарство омладине и спорта није у обавези да одобри и финансира предложени програм и да на одлуку о прихватању или одбијању предложеног програма немамо право жалбе. Изјављујемо и да Управа за спорт може сматрати да је предлог програма повучен уколико се не одазовемо позиву за закључење уговора у року од осам дана од дана позива.

Место и датум: _____

М. П.

КООРДИНАТОР ПРОГРАМА ЛИЦЕ ОВЛАШЋЕНО ЗА ЗАСТУПАЊЕ

Образац извештаја

ИЗВЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРОГРАМА

Назив програма	
Назив организације	
Телефон	
Факс	
Е-маил	
Адреса	
Лице овлашћено на заступање	
Координатор програма	

1. Временски период за који се подноси извештај:

Почетак реализације	
Завршетак фазе	
Завршетак програма	

2. Кратак опис циљева програма који су требали бити постигнути:

3. У којој мери је програм реализован:

4. Опис постигнутих резултата:

5. Број корисника и структура корисника обухваћених програмом:

6. Непосредни учесници на реализацији програма (број учесника, имена и презимена/називи, улога у програму):

Укупан број учесника: _____

Име и презиме / назив	Улога у програму
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	

7. Средства који су обезбеђени за реализацију програма:

ИЗВОР ПРИХОДА	Висина планираних средстава
Управа за спорт	
Друга министарства/државни органи	
Општина	
Аутономна покрајина	
Спортски савез	
Сопствена средства	
Остали извори	
УКУПНИ ПРИХОДИ	

8. Кратак опис проблема који су се јавили током реализације програма:

Обрачун трошкова (сваки трошак мора бити оправдан приложеним фотокопијама рачуна (или докуменат који су основ за исплату – уговор, одлука надлежног органа) издатим на организацију носиоца програма и изводима из банке/Трезора којима се документују одговарајућа плаћања. Сваки трошак се означава одговарајућим бројем од 1 и даље. У обрачун се уписује назив и време настанка трошка и сваки појединачни износ):

	ИНДИРЕКТНИ ТРОШКОВИ	ВРЕМЕ	ИЗНОС
1.			
2.			
3.			
	<i>Индиректни трошкови укупно</i>		
	ДИРЕКТНИ ТРОШКОВИ		
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
	<i>Директни трошкови укупно</i>		
	УКУПНИ ТРОШКОВИ ПРОГРАМА		

Датум _____

М. П.

КООРДИНАТОР

ЛИЦЕ ОВЛАШЋЕНО ЗА ЗАСТУПАЊЕ

Извештај прегледао	
Извештај прихваћен	ДА НЕ

Образац оцене програма

ЕВАЛУАЦИЈА ПРЕДЛОЖЕНОГ ПРОГРАМА

Подаци о програму

Назив носиоца програм	
Назив програма	
Број предмета	

Оцена програма према Табели вредновања (ако оцену врши Стручни евалуациони одбор уноси се просечан број бодова)

1. секција	
2. секција	
3. секција	
4. секција	
5. секција	
УКУПНО БОДОВА	

Предлог у вези одобрења програма

Кратак коментар:

Да ли се предлаже одобрење програма	ДА НЕ
Висина тражених средстава	

Висина средстава која се предлаже	
Овлашћено лице Управе	
Потписи лица која се оцењивала	1. 2. 3.

Одлука о одобрењу програма

Да ли се одобрава програм	ДА НЕ
Висина одобрених средстава	
Рокови за уплату средстава (рате – време и висина)	1. рата до _____ Висина: _____ 2. рата до _____ Висина: _____ 3. рата до _____ Висина: _____ 4. рата до _____ Висина: _____ 5. рата до _____ Висина: _____
Број уговора	

Датум _____

ТАБЕЛА ВРЕДНОВАЊА

Назив програма: _____

Секција	Макс. резултат	Оцена
1. Финансијски и оперативни капацитет	20	
1.1 Да ли подносилац програма и партнери имају довољно искуства у вођењу програма	5	
1.2 Да ли су подносилац програма и партнери организационо одрживе организације	5	
1.3 Да ли подносилац програма и партнери имају довољно стручности за вођење програма, укључујући особље, опрему и способност за управљање финансијским средствима током реализације програма	5	
1.4 Да ли подносилац програма има довољно стабилне и довољне изворе финансирања	5	
2. Релевантност	25	
2.1 Конзистентност програма са општим интересом у области спорта утврђеним законом и критеријумима утврђеним овим правилником	5	
2.2 Значај реализације програма за развој спорта у Републици Србији или постизање врхунских спортских резултата	5	
2.3 Колико су јасно дефинисани и стратешки одабрани субјекти који су везани за програм, односно посредници, крајњи корисници, циљне групе	5	
2.4 Да ли су потребе циљне групе и крајњих корисника јасно дефинисане и добро одмерене и да ли им програм прилази на прави начин	5	
2.5 Да ли програм поседује додатне квалитете, посебно у погледу унапређења бављења спортом жена, деце и инвалида, заштите здравља спортиста, унапређења стручног рада и структурних промена у области спорта	5	
3. Методологија	30	
3.1 Да ли су планиране активности одговарајуће, практичне и доследне циљевима и очекиваним резултатима	5	

3.2 Колико је компактан целокупан план програма	5	
3.3 Да ли су учешће партнера и његово ангажовање у реализацији програма добро одмерени	5	
3.4 Да ли је учешће циљне групе и крајњих корисника и њихово ангажовање у реализацији програма добро одмерено	5	
3.5 Да ли је план реализације програма добро разрађен и изводљив	5	
3.6 Да ли предлог програма садржи индикаторе успешности програма који се могу објективно верификовати	5	
4. Одрживост програма	15	
4.1 Да ли ће активности предвиђене програмом имати конкретан утицај на циљне групе	5	
4.2 Да ли ће програм имати вишеструки утицај	5	
4.3 Да ли су очекивани резултати програма развојно, институционално и финансијски одрживи	5	
5. Рационалност трошкова	10	
5.1 Да ли је однос између процењених трошкова и очекиваних резултата задовољавајући	5	
5.2 Да ли је предложени трошак неопходан за имплементацију програма	5	
Максимални укупни резултат	100	

Секција 1	
Секција 2	
Секција 3	
Секција 4	
Секција 5	
УКУПНО	

Коментар:

Датум _____

Потпис лица које је извршило вредновање _____

ОДЛУКУ О ОСНИВАЊУ ПОКРАЈИНСКОГ ЗАВОДА ЗА СПОРТ

(„Службени лист АПВ“, бр. 10/2002)

Члан 1.

У циљу унапређења и развоја стручног рада у организацијама у области спорта и стручног праћења стања у области спорта у Аутономној Покрајини Војводини, оснива се Покрајински завод за спорт.

Оснивач Покрајинског завода за спорт је Аутономна Покрајина Војводина.

Члан 2.

Покрајински завод за спорт послује као установа, у складу са прописима о јавним службама.

Покрајински завод за спорт има својство правног лица, са правима, обавезама и одговорностима утврђеним законом, овом одлуком и статутом.

Члан 3.

Покрајински завод за спорт послује под називом (фирмом): „Покрајински завода за спорт“.

Седиште Покрајинског завода за спорт је у Новом Саду, улица Масарикова број 25.

Члан 4.

Покрајински завод за спорт има својство правног лица и за своје обавезе одговара целокупном својом имовином (потпуна одговорност).

Члан 5.

Средства за рад Покрајинског завода за спорт обезбеђују се из:

- 1) буџета Аутономне Покрајине Војводине;
- 2) накнада (средства) од корисника услуга и других прихода које оствари обављањем послова из своје делатности;
- 3) донација, прилога и спонзорства домаћих и страних правних и физичких лица;
- 4) других извора, у складу са законом.

У случају престанка рада Покрајинског завода за спорт, преостала средства припадају оснивачу.

Члан 6.

Даном почетка рада Покрајински завод за спорт преузима средства и запослене организационе јединице Републичког завода за спорт у Новом Саду, у складу са Законом.

Члан 7.

Делатност Покрајинског завода за спорт обухвата:

1) стручно саветодавну помоћ спортистима, стручним кадровима и организацијама у области спорта од интереса за Покрајину;

2) периодично праћење стања физичких способности деце, омладине и одраслих на територији Покрајине;

3) контролу тренираности спортиста који су од интереса за Покрајину;

4) унапређење школског спорта у Покрајини;

5) припрему аналитичке документације за планирање и програмирање активности у области спорта у Покрајини и валоризацију ефекта предузетих активности;

6) остваривање међународне стручне сарадње на питањима која су везана за делатност Завода;

7) остваривање сарадње и консултација са заинтересованим владиним и невладиним организацијама и органима у области спорта на питањима која су везана за унапређење стручног рада у спорту и повећања обухвата бављења грађана спортом;

8) организовање образовних и других активности и кампања везаних за унапређење стручног рада и повећање обухвата бављења спортом у Покрајини (укључујући и активности на спортском усмеравању деце);

9) организовање саветовања, семинара, округлих столова и издавање стручних публикација о питањима везаним за делатност Завода;

10) информационо-документациону делатност и вођење евиденција у области спорта од значаја за Покрајину;

11) праћење и прикупљање информације у вези са мерама које се у Југославији и другим земљама предузимају у циљу унапређења стручног рада у спорту и повећања обухвата бављења грађана спортом;

12) оспособљавање и усавршавање стручњака у области спорта;

13) научно-истраживачку делатност у области спорта;

14) селекцију спортиста;

15) унапређење рада са младим талентима кроз кампове и школе тренинга;

16) учешће у раду стручних тела репрезентативних селекција;

17) обављање библиотеке делатности у области спортске литературе;

18) надзор над стручним радом у области спорта у оквиру надлежности Покрајине;

19) услуге у области рекреативног спорта (израда планова и програма рада за спровођење спортско-рекреативних активности и др.).

Делатност Покрајинског завода за спорт је од општег, односно посебног интереса за Аутономну Покрајину Војводину.

Члан 8.

Покрајински завод за спорт се региструје за обављање следећих активности:

22100 - издавање књига, брошура и других публикација

22130 - издавање часописа и сличних периодичних издања

22150 - остала издавачка делатност

72200 - пружање савета и израда компјутерских програма

72300 - обрада података
72400 - изградња база података
74140 - консалтинг и менаџмент послови
74402 - остале услуге рекламе и пропаганде
74840 - остале пословне активности на другом месту непоменуте
80420 - образовање одраслих и остало образовање на другом месту непоменуто
92622 - остале спортске активности
92720 - остале рекреативне активности на другом месту непоменуте.
Покрајински завод за спорт може у складу са статутом обављати и друге делатности уз сагласност Извршног већа АП Војводине.

Члан 9.

Покрајински завод за спорт је дужан да активно учествује у спровођењу политике надлежних органа Покрајине у области спорта.

Аутономна Покрајина Војводина преко својих органа врши надзор и остварује права у погледу обављања делатности због којих је Покрајински завод за спорт основан у складу са законом, актима Покрајине и статутом Покрајинског завода за спорт.

Члан 10.

Органи управљања Покрајинског завода за спорт су: директор, управни одбор и надзорни одбор.

Директора, чланове управног и надзорног одбора, именује Извршно веће АП Војводине на период од четири године.

Члан 11.

До именовања директора установе, послове и овлашћења директора Покрајинског завода за спорт, вршиће вршилац дужности директора др Душан Попмихајлов, досадашњи директор Републичког завода за спорт - Организационе јединице Нови Сад.

Члан 12.

За директора Покрајинског завода за спорт може бити именовано лице које има најмање високо образовање и најмање три године радног искуства у области спорта, односно физичке културе.

Директор:

- 1) заступа Покрајински завод за спорт;
- 2) организује и руководи радом Покрајинског завода за спорт;
- 3) извршава одлуке Управног одбора и предузима мере за њихово спровођење;
- 4) стара се о законитости рада Покрајинског завода за спорт;
- 5) предлаже програм рада;
- 6) предлаже акте које доноси управни одбор;
- 7) доноси акт о унутрашњој организацији и систематизацији радних места;
- 8) врши и друге послове утврђене законом и статутом.

Директора именује и разрешава Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине.

Члан 13.

Ближе услове за именовање и разрешење директора, чланова управног и надзорног одбора биће уређени статутом Покрајинског завода за спорт.

Сагласност на статут Покрајинског завода за спорт даје Извршно веће АП Војводине.

Члан 14.

Управни одбор Покрајинског завода за спорт има 9 чланова, од којих три Извршно веће АП Војводине именује из реда запослених у Заводу, а осталих шест из реда истакнутих спортиста, спортских стручњака или спортских радника.

Члан 15.

Управни одбор:

- 1) доноси статут Покрајинског завода за спорт;
- 2) доноси годишњи програм рада;
- 3) усваја финансијски план;
- 4) усваја извештај о пословању;
- 5) усваја завршни рачун;
- 6) доноси опште акте;
- 7) доноси пословник о раду;
- 8) обавља и друге послове утврђене законом, актима Покрајине и статутом.

Одлуке из става 1. та. 1), 3) и 5) овог члана доносе се уз сагласност Извршног већа АП Војводине.

Члан 16.

Надзорни одбор Покрајинског завода за спорт има три члана, од којих једног Извршно веће АП Војводине именује из реда запослених у Заводу, а остала два из реда истакнутих спортиста, спортских стручњака или спортских радника.

Члан 17.

Надзорни одбор:

- 1) прегледа завршни рачун и извештаје о пословању и утврђује да ли су сачињени у складу са прописима;
- 2) доноси пословник о раду;
- 3) обавља и друге послове утврђене законом и статутом.

О резултатима извршеног надзора, надзорни одбор обавештава Скупштину АП Војводине и Извршно веће АП Војводине.

Члан 18.

Покрајински завод за спорт подноси извештај о пословању Скупштини АП Војводине и Извршном већу АП Војводине најмање једанпут годишње.

Члан 19.

За обављање појединих стручних послова из своје надлежности Покрајински завод за спорт може ангажовати друга правна или физичка лица.

Члан 20.

Права, обавезе и одговорности запослених радника у Покрајинском заводу за спорт остварују се у складу са законом, колективним уговором и општим актима Покрајинског завода за спорт.

Члан 21.

Извршно веће АП Војводине именуваће председника и чланове управног и надзорног одбора и директора Покрајинског завода за спорт у року од 30 дана од дана ступања на снагу ове одлуке.

Управни одбор Покрајинског завода за спорт дужан је да у року од 30 дана од дана именовања донесе статут Покрајинског завода за спорт и друга акта неопходна за упис Покрајинског завода за спорта у надлежни регистар.

Директор Покрајинског завода за спорт дужан је да у року од седам дана од дана именовања поднесе захтев надлежном покрајинском органу за утврђивање испуњености услова за обављање спортских и других делатности утврђених овом одлуком.

Члан 22.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу АП Војводине“.

ОДЛУКА О ДОДЕЛИ ГОДИШЊЕГ ПРИЗНАЊА У ОБЛАСТИ СПОРТА

("Сл. лист АП Војводине", бр. 8/2003)

Члан 1.

Ради одавања друштвеног признања најбољим спортистима у Аутономној Покрајини Војводини, установљава се годишње признање у области спорта (у даљем тексту: Признање).

Члан 2.

Признање се додељује једном годишње у првој половини децембра месеца.

Члан 3.

За Признање могу бити предложени и спортисткиње из Аутономне Покрајине Војводине и спортске организације чије седиште је на територији Аутономне Покрајине Војводине, а постигли су врхунске спортске резултате у години за коју се Признање додељује.

Признање се додељује у следећим категоријама:

1. најбољи спортиста
2. најбоља спортисткиња
3. најбоља екипа у мушкој конкуренцији и
4. најбоља екипа у женској конкуренцији.

Члан 4.

Добитнику Признања додељује се повеља, статуа и новчана награда. Повеља се издаје на обрасцу величине 50x34 цм.

Статуа је израђена од метала, а у доњем делу се урезује име, односно назив носиоца Признања.

Новчана награда се додељује у висини од 6 просечних зарада запослених у Покрајини у месецу који претходи месецу у коме се Признање додељује.

О изгледу повеље и статуе одлучиће Извршно веће АП Војводине као и о износу новчане награде за најбоље екипе у мушкој и женској конкуренцији.

Члан 5.

О додели Признања одлучује Одбор за доделу признања.

Обор има председника и четири члана.

Одбор именује Извршно веће Аутономне Покрајине Војводине на предлог Покрајинског секретаријата за спорт и омладину.

Одбор доноси Пословник о раду.

Уколико Одбор утврди да у појединој категорији нема кандидата који заслужују Признање, у тој категорији се Признање неће доделити.

Члан 6.

Средства за доделу Признања обезбеђују се у буџету Аутономне Покрајине Војводине.

Члан 7.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Аутономне Покрајине Војводине".

ОДЛУКА О ЈЕДИНСТВЕНОМ КОДЕКСУ ШИФАРА ЗА УНОШЕЊЕ И ШИФРИРАЊЕ ПОДАТАКА У ЕВИДЕНЦИЈАМА У ОБЛАСТИ РАДА

(„Сл. лист СРЈ“, бр. 9/98, 25/2000 и „Сл. лист СЦГ“,
бр. 1/2003 - Уставна повеља)

1. Овом одлуком прописује се Јединствени кодекс шифара за уношење и шифрирање података у евиденцијама у области рада (у даљем тексту: Јединствени кодекс шифара).

...

XVIII. ФИЗИЧКА КУЛТУРА И СПОРТ

94. Занимања физичке културе

- 40.94.01 Рекреативни водич
- 40.94.02 Планинарски водич
- 40.94.11 Спортско-рекреативни демонстратор
- 40.94.12 Спортско-рекреативни увежбавач
- 50.94.05 Алпинистички водич
- 50.94.06 Јамски водич
- 50.94.07 Спортско-рекреативни водич
- 50.94.12 Спортско-рекреативни увежбавач - специјалиста
- 61.94.12 Инструктор спортско-рекреативних активности
- 61.94.13 Инструктор спортског летења и падобранства
- 61.94.15 Инспектор спелеологије
- 61.94.22 Оперативни организатор спортске рекреације
- 71.94.00 Дипломирани педагог за физичку културу
- 71.94.12 Тренер рекреативаца
- 71.94.22 Организатор спортске рекреације
- 72.94.00 Магистар наука за физичку културу и спорт
- 72.94.81 Истраживач физичке културе и спорта
- 80.94.00 Доктор наука за физичку културу и спорт
- 80.94.81 Научни истраживач физичке културе и спорта

95. Спортисти

- 50.95.01 Спортски инструктор
- 61.95.01 Оперативни тренер за атлетику
- 61.95.05 Оперативни тренер за гимнастику
- 61.95.08 Оперативни тренер за пливање
- 61.95.10 Оперативни тренер за ватерполо
- 61.95.12 Оперативни тренер за веслање
- 61.95.17 Оперативни тренер за клизање
- 61.95.18 Оперативни тренер за хокеј
- 61.95.20 Оперативни тренер за скијање
- 61.95.22 Оперативни тренер за фудбал

- 61.95.23 Оперативни тренер за кошарку
- 61.95.24 Оперативни тренер за рукомет
- 61.95.25 Оперативни тренер за одбојку
- 61.95.26 Оперативни тренер за бициклизам
- 61.95.28 Оперативни тренер за коњички спорт
- 61.95.30 Оперативни тренер за бокс
- 61.95.31 Оперативни тренер за рвање
- 61.95.33 Оперативни тренер за борилачке спортове
- 61.95.38 Оперативни тренер за стрељаштво
- 61.95.40 Оперативни тренер за шах
- 61.95.41 Оперативни тренер за мачевање
- 61.95.44 Оперативни тренер за дизање тегова и атлетску гимнастику
- 61.95.46 Оперативни тренер за стони тенис
- 61.95.47 Оперативни тренер за тенис
- 62.95.01 Оперативни спортски тренер - специјалиста
- 71.95.01 Тренер за атлетику
- 71.95.05 Тренер за гимнастику
- 71.95.08 Тренер за пливање
- 71.95.10 Тренер за ватерполо
- 71.95.12 Тренер за веслање
- 71.95.17 Тренер за клизање
- 71.95.18 Тренер за хокеј
- 71.95.20 Тренер за скијање
- 71.95.22 Тренер за фудбал
- 71.95.23 Тренер за кошарку
- 71.95.24 Тренер за рукомет
- 71.95.25 Тренер за одбојку
- 71.95.26 Тренер за бициклизам
- 71.95.28 Тренер за коњички спорт
- 71.95.30 Тренер за бокс
- 71.95.31 Тренер за рвање
- 71.95.33 Тренер за борилачке спортове
- 71.95.38 Тренер за стрељаштво
- 71.95.40 Тренер за шах
- 71.95.41 Тренер за мачевање
- 71.95.44 Тренер за дизање тегова и атлетску гимнастику
- 71.95.46 Тренер за стони тенис
- 71.95.47 Тренер за тенис
- 71.95.91 Организатор спортског пословања
- 72.95.01 Спортски тренер - специјалиста
- 72.95.91 Спортски менаџер

(На основу чл. 64. ст. 2. Уставне повеље државне заједнице Србија и Црна Гора од дана њеног ступања на снагу ова Одлука се примењује као пропис Републике Србије)

ПРАВИЛНИК О ЛИСТИ ЗАБРАЊЕНИХ ДОПИНГ СРЕДСТАВА

(„Службени гласник РС“ бр. 32/2007)

На основу члана 31. став 1. и члана 34. став 1. тачка 9) Закона о спречавању допинга у спорту („Службени. гласник РС“, број 101/05) и члана 15. тачка 12. Статута Антидопинг агенције Републике Србије („Службени гласник РС“, број 20/06),

Управни одбор Антидопинг агенције Републике Србије, на седници одржаној 21. децембра 2006. године, донео је

ПРАВИЛНИК О ЛИСТИ ЗАБРАЊЕНИХ ДОПИНГ СРЕДСТАВА

Члан 1.

Овим Правилником уређује се поступаци доношења и утврђује Листа забрањених допинг средстава у спорту.

Члан 2.

Управни одбор Антидопинг агенције Републике Србије утврђује, најмање једанпут годишње, Листу забрањених допинг средстава (референтну листу забрањених фармаколошких класа допинг супстанци и допинг метода), у складу са Европском конвенцијом о спречавању допинга у спорту и међународним стандардима за листу забрањених средстава одобреним од стране Светске антидопинг агенције.

Листа забрањених допинг средстава утврђује се након што Светска антидопинг агенција објави Листу забрањених допинг супстанци (средстава) за наредну годину.

Листа забрањених допинг средстава утврђује се пре краја текуће године и важи за наредну годину, ако у Листи забрањених допинг средстава није другачије одређено.

Измене и допуне Листе забрањених средстава врши се уколико Светска антидопинг агенција изврши у току године измене или допуне у својој Листи забрањених допинг супстанци (средстава).

Члан 3.

Листа забрањених допинг средстава години одштампана је уз овај правилник и чини његов саставни део.

Уколико Управни одбор Антидопинг агенције Републике Србије не утврди Листу забрањених допинг средстава за наредну годину у складу са чланом 2. став 3. овог правилника, важност Листе забрањених допинг средстава из текуће године продужава се и на наредну годину.

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ПРЕДСЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА

проф. др Ненад Ђурђевић, с.р.

(у Правилнику је утврђена Листа забрањених допинг средстава за 2007. годину. Листу је усвојила Антидопинг агенција Републике Србије, као поверени посао. Усвојена листа је идентична листи кују је утврдила Светска антидопинг агенција за 2007)

(НАПОМЕНА: Управни одбор Антидопинг агенције РС је 24. 12. 2007. усвојио нову Листу забрањених допинг средстава за 2008. годину – актуелна листа се увек може наћи на сају АДАС – www.adas.org.yu)

**ЛИСТА ЗАБРАЊЕНИХ ДОПИНГ СРЕДСТАВА
у 2007. години**

СУПСТАНЦЕ И МЕТОДЕ КОЈЕ СУ УВЕК ЗАБРАЊЕНЕ (НА ТАКМИЧЕЊУ И ИЗВАН ТАКМИЧЕЊА)

ЗАБРАЊЕНЕ СУПСТАНЦЕ

C1. АНАБОЛИЧКИ АГЕНСИ

Анаболички агенси су забрањени.

1. Анаболички андрогени стероиди (ААС)

а. Егзогени* ААС, укључују:

1-androstendiol (5 α -androst-1-ene-3 β ,17 β -diol); **1-androstendion** (5 α -androst-1-ene-3,17-dione); **bolandiol** (19-norandrostenediol); **bolasteron**; **boldenon**; **boldion** (androst-1,4-diene-3,17-dione); **kalusteron**; **klostebol**; **danazol** (17 α -etinil-17 β -hidroksiandrost-4-eno[2,3-d] isoksazole); **dehidrohlormetiltestosteron** (4-hloro-17 β -hidroksi-17 α -metilandrosta-1,4-dien-3-one); **dezoksimetiltestosteron** (17 α -metil-5 α -androst-2-en-17 β -ol); **drostanolon**; **etilestrenol** (19-nor-17 α -pregn-4-en-17-ol); **fluoksimesteron**; **formebolon**; **furazabol** (17 β -hidroksi-17 α -metil-5 α -androstanol[2,3-c]-furazan); **gestrinon**; **4-hidroksitestosteron** (4,17(3 -dihidroksiandrost-4-en-3-one); **mestanolon**; **mesterolon**; **metenolon**; **metandienon** (17 β -hidroksi-17 α -metilandrosta-1,4-dien-3-one); **metandriol**; **metasteron** (2 α , 17 α -dimetil-5 α -androsta-3-one-17 β -ol); **metildienolon** (17 β -hidroksi-17 α -metilestra-4,9-dien-3-one); **metil-1-testosteron** (17 β -hidroksi-17 α -metil-5 α -androst-1-en-3-one); **metilnortestosteron** (17 β -hidroksi-17 α -metilestr-4-en-3-one); **metiltrienolon** (17 β -hidroksi-17 α -metilestra-4,9,11 -trien-3-one); **metiltestosteron**; **miboleron**; **nandrolon**; **19-norandrostenedion** (estr-4-ene-3,17-dione); **norboleton**; **norklostebol**; **noretandrolon**; **oksabolon**; **oksandrolon**; **oksimesteron**; **oksimetolon**; **prostanazol** ([3,2-c] pirazol-5 α -eti-oaloholan-17 β -tetrahidropiranol); **kvinbolon**; **stanazolol**; **stenbolon**; **1-testosteron** (17 β -hidroksi-5 α -androst-1-en-3-one); **tetrahidrogestrinon** (18 α -homo-pregna-4,9,11-trien-17 β -ol-3-one); **trenbolon** и друге супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектима.

б. Ендогени** ААС:

androstenediol (androst-5-en-3 β ,17 β -diol); **androstenedion** (androst-4-ene-3,17-dion); **dihidrottestosteron** (17 β -hidroksi-5 α -androstan-3-on); **prasteron** (dehidroepiandrosterone, DHEA); **testosteron** и следећи метаболити и изомери:

5 α -androstan-3 α ,17 α -diol; 5 α -androstan-3 α ,17 β -diol; 5 α -androstan-3 β ,17 α -diol; 5 α -androstan-3 β ,17 β -diol; androst-4-ene-3 α ,17 α -diol; androst-4-ene-3 β ,17 α -diol; androst-4-ene-3 β ,17 α -diol; androst-5-ene-3 α ,17 α -diol; androst-5-en-3 α ,17 β -diol; androst-5-en-3 β ,17 α -diol; 4-androstenediol (androst-4-ene-3 β ,17 β -diol); 5-androstenedion (androst-5-ene-3,17-dion); epi-dihidrotестостерон; 3 α -hidroksi-5 α -androstan-17-on; 3 β -hidroksi-5 α -androstan-17-on; 19-norandrosteron; 19- noretioholanolon.

Када је могуће да се анаболички стероид ствара ендогено, сматраће се да *узорак* садржи одговарајућу *забрањену супстанцу* када концентрација забрањене супстанце или њених метаболита или маркера и/или ма која друга релевантна пропорција(е) у узорку урина спортисте толико варира у односу на нормалне вредности да је немогуће оправдати нормалном ендогеном продукцијом. Узорак се неће сматрати позитивним на *забрањену супстанцу* у случају да спортиста може да докаже да је концентрација *забрањене супстанце* или њених метаболита или маркера и/или релевантна пропорција(е) у узорку урина последица одређеног физиолошког или патолошког стања.

У свим случајевима, и у било којој концентрацији, сматраће се да *узорак* урина спортисте садржи *забрањену супстанцу* и лабораторија ће написати (пријавити) *неповољни аналитички налаз* ако је одређен поузданим аналитичком *методом* (нпр. IRMS) којом лабораторија може доказати егзогено порекло супстанце. У таквом случају није потребно даље испитивање.

Ако је вредност у оквирима нормалног опсега и поуздана аналитичка метода (нпр. IRMS-а) није указала на егзогено порекло супстанце, али постоје поуздане индикације према референтним вредностима стероида за могуће узимање *забрањених супстанци*, Антидопинг агенција Републике Србије предузме истраживање резултата са претходних тестирања или спровођењем узастопних тестова са циљем утврђивања да ли је резултат последица физиолошког или патолошког стања или егзогеног узимања *забрањене супстанце*.

Када лабораторија извести да је Т/Е однос већи од четири (4) према један (1) и ни једна поуздана аналитичка метода (нпр. IRMS) није открила егзогено порекло супстанце, даља испитивања треба спровести прегледом претходних тестова или спровођењем консекутивних тестова са циљем утврђивања да ли је резултат последица физиолошког или патолошког стања или егзогеног узимања *забрањене супстанце*. Ако лабораторија додатном поузданом аналитичком методом (нпр. IRMS) докаже да је забрањена супстанца егзогеног порекла, није потребно даље истраживање и *узорак* ће бити проглашен позитивним на дату *забрањену супстанцу*. Када није примењена додатна поуздана аналитичка метода (нпр. IRMS) и нису доступна минимално три претходна теста Антидопинг агенција Републике Србије ће тестирати спортисту без претходне најаве најмање три пута у периоду од три месеца. Ако

лонгитудинални профил налаза код спортисте након узастопних тестова није физиолошки, резултат ће бити сврстан као *неповољни аналитички налаз*.

У изузетно ретким случајевима, boldenon ендогеног порекла може бити присутан у урину у врло малој концентрацији у нанограмима по милилитру (ng/mL). Када се нађе тако мала концентрација boldenona и ни једна поуздана аналитичка метода (нпр. IRMS-a) није детектовала егзогено порекло супстанце, могу се спровести даља испитивања прегледом претходних тестова или спровођењем узастопних тестова. Када није примењена додатна поуздана аналитичка метода (нпр. IRMS), Антидопинг агенција Републике Србије ће спровести без претходне најаве најмање три тестирања спортисте у периоду од три месеца. Ако лонгитудинални профил налаза код спортисте након узастопних тестова није физиолошки нормалан, резултат ће бити сврстан као *неповољни аналитички налаз*.

Неповољни аналитички налаз на 19-norandrosterone, сматраће се научним и валидним доказом за егзогено порекло *забрањене супстанце*. У таквом случају, даље испитивање није неопходно.

Уколико спортиста одбије да сарађује у истрази, сматраће се да *узорак* садржи *забрањену супстанцу*.

Остали анаболички агенси укључују, али нису ограничени на следеће супстанце:

klenbuterol, tibolon, zeranol, zilpaterol.

За потребе овог одељка:

* „егзогена“ означава супстанцу која не може настати природно у организму.

** „ендогена“ означава супстанцу која може настати природно у организму.

C2. ХОРМОНИ И СРОДНЕ СУПСТАНЦЕ

Забрањене су следеће супстанце, укључујући остале супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектом, и њихови ослобађајући фактори:

1. Еритропоетин - (EPO);
2. Хормон раста - (hGH), инсулину сличан хормон раста - (нпр. IGF-1), механо хормон раста - (MGF)
3. Гонадотропини - (LH, hCG), забрањени код мушкараца;
4. Инсулин;
5. Кортикотропини.

Уколико спортиста не може да докаже да концентрација супстанце потиче од физиолошког или патолошког стања, сматраће се да узорак садржи *забрањене супстанце* (са горње листе) ако је концентрација *забрањених супстанци* или њених метаболита и/или релевантна пропорција(е) или маркера толико изнад опсега нормалних вредности код људи да није вероватно да потиче од нормалне ендogene продукције.

Ако лабораторија пријави, користећи поуздану аналитичку методу, да је *забрањена супстанца* егзогеног порекла, биће *проглашено* да узорак садржи забрањену супстанцу и биће објављен као *неповољни аналитички налаз*.

Присуство других супстанци сличне хемијске структуре или са сличним биолошким ефектима, дијагностички маркери или ослобађајући фактори хормона наведених на горњој листи или било који други налаз који указује да је *детектована супстанца* егзогеног порекла, биће *проглашено* да узорак садржи забрањену супстанцу и биће објављено као *неповољни аналитички налаз*.

С3. БЕТА-2 АГОНИСТИ

Забрањени су сви бета-2 агонисти, укључујући њихове Д- и Л- изомере.

Изузетак су formoterol, salbutamol, salmeterol и terbutalin, када се администрирају као инхалациона терапија, уз одобрење *Изузетка (изузећа)* за *терапеутску употребу* (Therapeutic Use Exemption - TUE), у скраћеном поступку.

И поред одобрења *Изузетка (изузећа)* за *терапеутску употребу*, у било ком облику, концентрација *salbutamola* (слободног од glukoronida) у концентрацији већој од 1000 ng/mL сматраће се као *неповољни аналитички налаз*, осим ако спортиста не докаже да је абнормални резултат последица терапијске употребе инхалираног salbutamola.

С4. АГЕНСИ СА АНТИЕСТРОГЕНОМ АКТИВНОШЋУ

Следеће класе антиестрогенних супстанци су забрањене:

1. **Ароматизирајући инхибитори укључују, али се не ограничавају на: anastrozol, letrozol, aminoglutetimid, eksemestan, formestan, testolacton.**
2. **Селективни модулатори естрогенских рецептора (SERMs), укључујући, али не ограничавајући се на: raloksifen, tamoksifen, toremifen.**
3. **Остали антиестрогене супстанце, укључујући, али не ограничавајући се на: klomifen, ciklofenil, fulvestrant.**

C5. ДИУРЕТИЦИ И ДРУГИ МАСКИРАЈУЋИ АГЕНСИ

Маскирајући агенси укључују, али се не ограничавају на:

diuretike*, **epitestosteron**, **probenecid**, **inhibitore alfa-reduktaze** (нпр. **finasterid**, **dutasterid**), **плазма експандере** (нпр. **albumin**, **dekstran**, **hidroksi-etil skrob**) и остале супстанце са сличним биолошким ефектима.

Диуретици укључују:

acetazolamid, **amilorid**, **bumetanid**, **kanrenon**, **hlortalidon**, **etakrinska kiselina**, **furosemid**, **indapamid**, **metolazon**, **spironolakton**, **tiazidi** (нпр. **ben-droflumetiazid**, **hlorotiazid**, **hidrohlorotiazid**), **triamteren**, и друге супстанце сличне хемијске структуре или са сличним биолошким ефектом (осим **drosperinon**, који није забрањен)

**Изузетак (изузеће) за терапеутску употребу не важи ако урин спортисте садржи диуретике уз истовремено присуство неке забрањене супстанце на нивоу прага или испод прага.*

ЗАБРАЊЕНИ МЕТОДИ

M1. ПОБОЉШАЊЕ ТРАНСПОРТА КИСЕОНИКА

Следеће методе су забрањене:

а. Допинг крви, укључујући аутологну, хомологну и хетерологну трансфузију крви односно производа црвених крвних зрнаца било ког порекла.

б. Вештачко побољшање узимања, транспорта и испоруке кисеоника укључују, али не ограничавају се на: перфлуорохемијска средства, **efaproksigal (RSR13)** и модификоване производе (нпр. замену за крв базирану на хемоглобину, микроенкапсулиране продукте хемоглобина.

M2. ХЕМИЈСКЕ И ФИЗИЧКЕ МАНИПУЛАЦИЈЕ

а. Забрањено је *уплитање (фалсификовање)*, или покушај уплитања, ради промене интегритета и валидности *узорака* узетих током *допинг контроле*. Ово укључује, али се не ограничава на, катетеризацију, замену урина и/или сличну методу.

б. Интравенске инфузије су забрањене, осим као легитимни третман акутних стања у медицини.

М3. ГЕНСКИ ДОПИНГ

Забрањено је нетерапијско коришћење ћелија, генетских елемената, или модулација генске експресије, које може да побољшања спортски наступ.

СУПСТАНЦЕ И МЕТОДЕ ЗАБРАЊЕНЕ НА ТАКМИЧЕЊУ

Као додатак категорија од C1 до C5 и M1 до M3, следеће категорије су забрањене на такмичењу:

ЗАБРАЊЕНЕ СУПСТАНЦЕ

С6. СТИМУЛАНСИ

Следећи стимуланси су забрањени, укључујући њихове оптичке (Д- и Л-) изомере где је то релевантно, осим деривата imidazola са топичку примену и оних стимуланаса који су укључени у мониторинг програм 2007*:

Adrafinil, adrenalin, amfepramon, amifenazol, amfetamin, amfetaminil, benzfetamin, benzilpiperazin, bromantan, karfedon, katin***, klobenzoreks, kokain, kpropamid, krotetamid, ciklazodon, dimetilamfetamin, efedrin****, etamivan, etilamfetamin, etilefrin, famprofazon, fenbutrazat, fenkamfamin, fenkamin, fenetillin, fenfluramin, fenproporeks, furfenoreks, heptaminol, isometepten, levmetamfetamin, meklofenoksat, mefenoreks, mefentermin, mesokarb, metamfetamin (D-), metilenedioksiamfetamin, metilenedioksimetamfetamin, p-metilamfetamin, metilefedrin****, etilfenidat, modafinil, niketamid, norfenefrin, norfenfluramin, octopamin, ortetamin, oksilofrin, parahidroksiamfetamin, pemolin, pentetrazol, fendimetrazin, fenmetrazin, fenprometamin, fentermin, prolantan, propilheksedrin, selegilin, sibutramin, strihnin, tuaminoheptan** и друге супстанце са сличном хемијском структуром или сличним биолошким ефектима.

* Следеће супстанце које су укључене у мониторинг програм 2007 (bupropion, kafein, fenilefrin, fenilpropanolamin, pipradol, pseudoefedrin, sinefrin) не сматрају се *забрањеним супстанцама*.

** Adrenalin који је дат са локалним анестетичима или је дат локално (нпр. назално, или у офталмологији) није забрањен.

*** **Katin** је забрањен када је концентрација у урину већа од 5 микрограма по милилитру.

**** Свака концентрација **efedrina** и **metilefedrina** забрањена ако јеу концентрацији већој од 10 микрограма по милилитру урина.

Стимуланси који нису посебно поменути у овој групи ће се сматрати за Специфичне супстанце само ако спортиста успе да докаже да су посебно подложне ненамерном кршењу антидопинг правила због њихове опште доступности у медицинским производима, односно због мале могућности (мале вероватноће) да буду успешно злоупотребљене као допинг средство.

C7. НАРКОТИЦИ

Следећи наркотици су забрањени:

buprenorfin, dekstromoramid, diamorfin (heroin), fentanil и његови деривати, **hidromorfon, metadon, morfin, oksikodon, oksimorfon, pentazocin, petidin**.

C8. КАНАБИНОИДИ

Kanabinoidi (нпр. хашиш, марихуана) су забрањени.

C9. ГЛУКОКОРТИКОСТЕРОИДИ

Сви глукокортикостероиди су забрањени ако се дају орално, ректално, интравенски или интрамускуларно. Њихово коришћење захтева одобрење *изузећа за терапеутску употребу (ТУЕ)*.

Други начини давања (интраартикуларно, периартикуларно, перитендинозно, епидурално, интрадермално и инхалацијом) захтевају одобрење *изузећа за терапеутску употребу*, у скраћеном поступку (АТУЕ), осим индикација које су наведене испод.

Топичко давање препарата у дерматологији (укључујући јонтофорезу и фонофорезу), апликација у пределу уха, носа, у усној дупљи и офталмолошким поремећајима није забрањено и не захтева ниједан облик ТУЕ.

П1. АЛКОХОЛ

Алкохол (etanol) је забрањен само *на такмичењу* у спортовима који су доле наведени. Детекција ће бити обављена анализом даха и/или крви. Праг који означава допинг прекршај (хематолошке вредности) за сваку *спортску федерацију* (савез) наведен је у загради.

- Аеронаутика (FAI) (0,20 g/l),
- Аутомобилизам (FIA) (0,10 g/l)
- Боћање (CMSB, IPC) (0,10 g/l),
- Карате (WKF) (0,10 g/l),
- Модерни пентатлон (UIPM (0,10 g/l), за дисциплине које укључују стрељаштво,
- Мотоциклизам (FIM) (0,10 g/l),
- Мотонаутика (UIM) (0,30 g/l).
- Стреличарство (FITA, IPC) (0,10 g/l)

П2. БЕТА-БЛОКАТОРИ

Осим као није другачије специфицирано, бета-блокатори су забрањени само *на такмичењу* у следећим спортовима:

- Аеронаутика (FAI),
- Стреличарство (FITA, IPC) (забрањено и изван такмичења),
- Аутомобилизам (FIA),
- Билијар (WCBS),
- Боб (FIBT),
- Боћање (CMSB, IPC),
- Бриџ (FMB),
- Куглање на леду (WCF),
- Гимнастика (FIG),
- Мотоциклизам (FIM),
- Модерни пентатлон (UIPM), за дисциплине које укључују стрељаштво,
- Куглање (FIQ),
- Једрење (ISAF) само за кормиларе тркачких мечева,
- Стрељаштво (ISSF, IPC) (забрањено исто тако и изван такмичења),
- Скијање/Скијање на дасци (FIS) у скијашким скоковима, скијашким акробацијама слободним стилем/балету на скијама и балету на дасци,
- Рвање (FILA).

Бета-блокатори укључују, али нису ограничени на следеће супстанце:
acebutolol, alprenolol, atenolol, betaksolol, bisoprolol, bunolol, karteolol, karvedilol, celiprolol, esmolol, labetalol, levobunolol, metipranolol, metoprolol, nadolol, oksprenolol, pindolol, propranolol, sotalol, timolol.

СПЕЦИФИЧНЕ СУПСТАНЦЕ

„Специфичне супстанце“* су доле наведене:

- Сви инхалациони Beta-2 Agonisti, осим salbutamola (слободног од glukoronida) у концентрацији већој од 1000 ng/mL и klenbuterola;
- Probenecid;
- Katin, kropropamid, krotetamid, efedrin, etamivan, famprofazon, heptaminol, isometepten, levmetamfetamin, meklofenoksat, p-metilamfetamin, metilefedrin, niketamid, norfenefrin, oktopamin, ortetamin, oksilofrin, fenprometamin, propilheksedrin, selegilin, sibutramin, tuaminoheptan и други стимуланси који нису посебно поменути у групи С6 а са које спортиста може да докаже да испуњавају услове поменуте у групи С6;
- Kanabinoidi;
- Сви глукокортикостероиди;
- Алкохол;
- Сви бета блокатори

Листа забрањених средстава идентификује, у складу са чланом 20. став 1. Закона о спречавању допинга у спорту, супстанце које су посебно подложне ненамерном кршењу антидопинг правила због њихове опште доступности у медицинским производима, односно због мале могућности (мале вероватноће) да буду успешно злоупотребљене као допинг средство. Допинг прекршај везан за ову групу супстанци може као резултат имати мању казну, као што је наведено у Светском антидопинг кодексу и Закону о спречавању допинга у спорту, ако „спортиста може да докаже да коришћење одређене специфичне супстанце није било са намером да побољша спортски резултат... (чл. 10.3 Светског антидопинг кодекса)“, односно ако „...спортиста докаже да није поступао са грубом непажњом, односно да није учинио значајан пропуст или немар (члан 21. став 2. тачка 1) Закона о спречавању допинга у спорту)“.

НАЦРТ ЗАКОНА О СПОРТУ - јул 2006.

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ¹

Члан 1.

Овим законом уређују се права и обавезе спортиста, питања везана за правни положај и рад организација у области спорта, категоризације у области спорта, организовање спортских приредби, школски спорт, уређење и коришћење спортских објеката, стручни рад у области спорта, вођење евиденција, обављање надзора над радом организација у области спорта, и утврђује општи интерес и потребе грађана у области спорта.

Члан 2.

Спорт је делатност од посебног значаја за Републику Србију (у даљем тексту: Република).

Члан 3.

Поједини изрази употребљени у овом закону имају следеће значење:

- 1) **спортске активности** јесу сви облици физичке активности који, кроз неорганизовано или организовано учешће, имају за циљ изражавање или побољшање физичке спремности и духовног благостања, стварање друштвених односа или постизање резултата на такмичењима свих нивоа;
- 2) **спортске делатности** јесу делатности којима се обезбеђују услови за обављање спортских активности, односно омогућава њихово обављање, а нарочито: обучавање за бављење спортским активностима и планирање и вођење спортских активности; спортско суђење; организовање спортских припрема и спортских приредби; најам спортске опреме и објеката; стручно оспособљавање, усавршавање и информисање; научноистраживачки и истраживачко-развојни рад у спорту; пропаганда и маркетинг у спорту; саветодавне и стручне услуге; спортско посредовање;
- 3) **спорт за све** јесте област спорта која обухвата бављење спортским активностима ради одмора и рекреације, унапређивања здравља или унапређивања сопствених резултата, у свим сегментима популације;
- 4) **врхунски (елитни) спорт** јесте област спорта која обухвата спортске активности које показују изузетне (врхунске) спортске квалитете и резултате;

¹ Последња верзија Нацрта коју сам припремио за потребе Министарства просвете и спорта – Управе за спорт. Ова верзија је била усаглашена са примедбама ресорних министарстава Владе Србије на текст Нацрта од 25. априла 2006. године и уз узимање у обзир распад државне заједнице Србија и Црна Гора.

- 5) **спортска организација** јесте организација која има спортисте, основана ради обављања спортских активности и са њима повезаних спортских делатности;
- 6) **спортиста** јесте лице које се бави спортским активностима;
- 7) **спортиста аматер** јесте спортиста коме зарада није циљ бављења спортским активностима, и спортским активностима се не бави у виду занимања;
- 8) **професионални спортиста** јесте спортиста који се бави спортском активношћу као јединим или основним занимањем;
- 9) **спортиста такмичар** јесте спортиста који учествује на спортском такмичењу, као члан спортске организације или самостално, у складу са спортским правилима;
- 10) **врхунски спортиста** јесте спортиста који је на основу остварених врхунских спортских резултата на спортским такмичењима рангиран у складу са Националном категоризацијом спортиста у категорију врхунских спортиста;
- 11) **перспективни (талентовани) спортиста** јесте малолетни спортиста који је на основу остварених спортских резултата рангиран у складу са Националном категоризацијом спортиста у категорију перспективних спортиста;
- 12) **категорисани спортиста** јесте спортиста који је на основу остварених спортских резултата рангиран у складу са Националном категоризацијом спортиста;
- 13) **национални спортски савез** јесте спортски савез (грански или територијални) чији су циљеви и задаци и деловање у области спорта усмерени на територију Републике и који је отворен за учлањење лица са територије Републике;
- 14) **надлежни национални спортски савез** јесте онај национални спортски савез у који су непосредно или посредно учлањена лица обухваћена спортским правилима тог савеза;
- 15) **спортска приредба** јесте одређени, плански припремљен и спроведен, временски ограничен спортски догађај, за који постоји јавни интерес, и на којем учествује више спортиста;
- 16) **спортско такмичење** јесте спортска приредба која се одвија према унапред утврђеним и познатим спортским правилима, која могу бити опште важећа за конкретну грану спорта или само за конкретну спортску приредбу, и чији је циљ коме сваки учесник тежи или победа противника или постизање извесног унапред одређеног спортског резултата;
- 17) **национално спортско такмичење** јесте спортско такмичење које се организује за територију Републике;
- 18) **професионално спортско такмичење** јесте спортско такмичење у коме се у складу са овим законом и спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза такмиче искључиво професионални спортисти;

- 19) **организатор спортске приредбе** јесте лице које на сопствену одговорност одлучује о организовању и спровођењу одређене спортске приредбе, њоме управља и води је или на неки други начин својим поступцима ствара битне претпоставке за њено одржавање;
- 20) **спортска правила** јесу општи акти надлежних националних спортских савеза, којима се уређује обављање спортских активности и делатности и остваривање утврђених спортских циљева.

Члан 4.

Свако има право да се бави спортом.

Бављење спортом мора бити хумано, слободно и добровољно, здраво и безбедно, у складу са природном средином и друштвеним окружењем, фер, толерантно, етички прихватљиво, одговорно, независно од злоупотреба и циљева који су супротни спортском духу и доступно свим грађанима под једнаким условима без обзира на узраст, ниво физичких способности, степен евентуалне инвалидности, пол и друго лично својство.

Члан 5.

Организације у области спорта остварују своје циљеве и обављају спортске активности и делатности у складу са законом, ратификованим конвенцијама у области спорта, принципима утврђеним Европском спортском повељом, Кодексом спортске етике и Принципима политике спорт за све Савета Европе, и спортским правилима.

Спортска правила непосредно се примењују на сва лица која су, непосредно или посредно, обухваћена надлежностима националног спортског савеза.

Национални спортски савез усаглашава своја спортска правила са спортским правилима одговарајућег међународног спортског савеза.

Члан 6.

Права и обавезе утврђене овим законом примењују се на све организације у области спорта које имају своје седиште на територији Републике и на свако обављање спортских активности и делатности на територији Републике.

II. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ СПОРТИСТА

Члан 7.

Спортиста може да се бави спортским активностима самостално или у оквиру организација у области спорта.

Спортиста може да се бави спортским активностима аматерски или професионално.

Члан 8.

Права, обавезе и одговорност спортиста аматера уређују се законом, спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза и

општим актима спортске организације, а права, обавезе и одговорност спортиста аматера такмичара којима се обезбеђује новчана накнада за бављење спортом - и уговором између спортисте и спортске организације (уговор о стипендирању малолетног спортисте за спортско усавршавање или уговор о бављењу спортом).

Права, обавезе и одговорност професионалних спортиста уређују се законом, спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза, колективним уговором, правилником о раду (кад није закључен колективни уговор код послодавца) и уговором о раду између спортисте и спортске организације.

Посебан колективни уговор закључују репрезентативни синдикат и надлежни национални грански спортски савез, у складу са законом.

Спортска организација и спортиста дужни су да се придржавају права и обавеза утврђених актима из ст. 1. и 2. овог члана.

Уговор са спортистом који нема потпуну пословну способност може да се пуноважно закључи само уз писмену сагласност родитеља, усвојитеља или старатеља, ако законом није другачије одређено.

Спортска организација дужна је да пре закључења уговора спортисту обавести о правима, обавезама и одговорностима из ст. 1. и 2. овог члана.

Бављење спортским активностима у складу са уговором о бављењу спортом из става 1. овог члана сматра се радом ван радног односа, у складу са законом. На уговор о бављењу спортом сходно се примењују одредбе закона којима се уређује уговор о делу.

Члан 9.

Забрањена је свака непосредна и посредна дискриминација спортиста у обављању спортских активности, с обзиром на неко лично својство, статус, опредељење или уверење, укључујући и дискриминацију професионалних спортиста и спортиста који желе то да постану у погледу запошљавања, зараде или услова рада, осим када се прављење разлике, односно стављање спортисте у неповољнији положај у односу на друге спортисте у истој или сличној ситуацији темељи на самој природи или стварним и одлучујућим условима обављања одређене спортске активности, а циљеви који се тиме желе постићи јесу оправдани.

Одредбе уговора између спортисте и организације у области спорта којима се утврђује дискриминација спортисте - ништаве су, а одредбе спортских правила и општих аката организација у области спорта којима се утврђује дискриминација спортисте – не примењују се.

Спортисти који нема пуноважно закључен уговор са одређеном спортском организацијом (спортиста је аматер без уговора, уговор је истекао, утврђена је ништавост уговора или је уговор поништен, уговор је раскинут због неиспуњења уговорних обавеза, уговор је превремено споразумно раскинут) не може бити спортским правилима ускраћено право закључења уговора о раду са другом спортском организацијом, односно прелазак у другу спортску организацију и наступање за њу на спортским такмичењима у својству професионалног спортисте, уз плаћање накнаде спортској организацији из које

одлази од стране спортске организације у коју прелази (накнада за трансфер, накнада за развој спортисте и сл.).

У случају превременог споразумног раскида уговора између спортисте и спортске организације, спор између спортске организације из које одлази и спортске организације у коју прелази о износу и плаћању уговорене накнаде за трансфер не сме утицати на професионалне спортске активности спортисте и право наступа за спортску организацију у коју је прешао.

Спортиста има право на накнаду штете коју претрпи актима дискриминације организације у области спорта из ст. 1–4. овог члана.

Члан 10.

Уговор између спортисте и спортске организације закључује се у писменој форми и региструје код надлежног националног гранског спортског савеза, а у противном је ништав.

Уговор између спортисте и спортске организације потписују спортиста и лице овлашћено за заступање спортске организације, а у случају да је спортиста малолетно лице без потпуне пословне способности, уговор потписују и његови родитељи, старатељ или усвојитељ, ако законом није другачије одређено.

У случају утврђивања ништавости, поништења, превременог споразумног раскида уговора или раскида уговора између спортске организације и спортисте због неиспуњења уговорних обавеза, спортска организација дужна је да о томе без одлагања обавести надлежни национални грански спортски савез.

Раскид уговора између спортисте и спортске организације због неиспуњења уговорних обавеза врши се одлуком надлежног суда или спортске арбитраже, у складу са законом.

Члан 11.

Професионални спортиста заснива радни однос са спортском организацијом, закључењем уговора о раду, на одређено време, за период који непрекидно или са прекидима траје најдуже пет година.

Спортиста и спортска организација приликом закључења уговора из става 1. овог члана могу посебно уговорити давање накнада спортисти које немају, у складу са законом, карактер зараде (накнада на име закључења уговора, накнада за коришћење лика спортисте, новчане и друге награде за посебан допринос афирмацији и развоју спорта).

Накнаде из става 2. овог члана могу бити утврђене и општим актима спортске организације.

Члан 12.

Врхунски спортиста може да се професионално бави спортским активностима у индивидуалним спортовима и као приватни предузетник (у даљем тексту: самостални професионални спортиста).

За обављање делатности из става 1. овог члана није потребан посебан простор, опрема и кадрови.

Надлежни регистарски орган доставља решење о упису самосталног професионалног спортисте у надлежни регистар министарству надлежном за спорт (у даљем тексту: Министарство), у року од осам дана од дана уписа.

Члан 13.

Спортисти аматери који нису обавезно осигурани у смислу закона којим се уређује пензијско и инвалидско осигурање могу се укључити у обавезно осигурање под условима, у обиму и на начин предвиђен тим законом.

Средства за пензијско и инвалидско осигурање спортисте из става 1. овог члана могу обезбедити и спортске организације и друга правна лица, делимично или у целини.

Члан 14.

Спортиста аматер може бити здравствено осигуран, и то у обиму и на начин утврђен за осигуранике који самостално обављају делатност, у складу са законом којим се уређује здравствено осигурање.

Обавезе по основу осигурања из става 1. овог члана могу преузети спортске организације или друга правна лица.

Основица и стопа доприноса за здравствено осигурање лица из става 1. овог члана, утврђује се у складу са законом.

Члан 15.

Спортиста аматер који учествује у спортским активностима као члан спортског удружења, без уговора, има право, у складу са општим актом спортске организације, на: бесплатно коришћење спортских објеката и других простора, опреме и реквизита за тренинг и припреме, бесплатне услуге стручног рада спортских стручњака, накнаду путних трошкова, трошкова смештаја и исхране за време спортских припрема и спортског такмичења, накнаду изгубљене зараде и награду за посебне спортске резултате.

Уговором о бављењу спортом спортиста аматер и спортска организација утврђују, у складу са спортским правилима, нарочито: новчану накнаду за бављење спортским активностима, новчане и друге награде за постигнуте спортске резултате, накнаде трошкова смештаја и исхране за време спортских припрема и спортског такмичења, накнаду за коришћење лика спортисте, накнаду за набавку спортске опреме.

Уговором о стипендирању малолетног спортисте за спортско усавршавање утврђује се, у складу са спортским правилима, нарочито: новчана стипендија, накнада трошкова смештаја и исхране за време спортских припрема и спортског такмичења, накнада за набавку спортске опреме и новчане и друге награде за постигнуте спортске резултате.

Уговором из ст. 2. и 3. овог члана може бити утврђена и накнада за закључење уговора.

Општим актима спортске организације може бити утврђена посебна накнада на име новчане помоћи врхунским спортистима са посебним заслугама.

Перспективни спортиста има право на стипендију за спортско усавршавање, у складу са спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза.

Национални спортски савези утврђују посебне програме бриге о перспективним спортистима.

Члан 16.

Спортиста такмичар може учествовати на такмичењу ако је најмање два пута годишње, и то пре почетка и током система такмичења, утврђена његова здравствена способност, у складу са законом.

Здравствена способност спортисте такмичара обавезно се утврђује приликом преласка из једне у другу спортску организацију.

Утврђивање здравствене способности из ст. 1. и 2. овог члана може се обављати у здравственим установама и другим облицима здравствене службе који су основани у складу са законом.

Здравствену способност из ст. 1. и 2. овог члана утврђује специјалиста спортске медицине.

Утврђивање здравствене способности спортиста такмичара од стране специјалиста спортске медицине ближе уређује министар надлежан за здравље.

Здравствена установа и други облик здравствене службе из става 3. овог члана доставља Министарству годишњи извештај о евалуацији здравственог стања спортиста такмичара.

Трошкове утврђивања здравствене способности из ст. 1. и 2. овог члана сноси спортска организација или спортиста такмичар, у складу са спортским правилима, ако законом није другачије одређено.

Члан 17.

О утврђеној здравственој способности спортисте такмичара води се евиденција, уношењем података у медицинску документацију, од дана прве регистрације за одређену спортску организацију.

Садржај, образац и начин вођења медицинске документације из става 1. овог члана, утврђује се у складу са законом којим се уређују евиденције у области здравства.

Члан 18.

Спортска организација дужна је да закључи уговор о осигурању својих врхунских и других категорисаних спортиста од последица несрећних случајева за време обављања спортске активности.

Осигурана сума на коју мора бити уговорено обавезно осигурање по једном спортисти из става 1. овог члана не може бити нижа од динарске противвредности следећих износа: 10.000 евра за случај смрти спортисте; 20.000 евра за случај трајног губитка опште радне способности спортисте или способности да се бави спортским активностима; 5.000 евра за случај пролазне неспособности за бављење спортским активностима, на име накнаде за губитак прихода и стварних трошкова лечења спортисте.

Ако спортска организација не закључи уговор из става 1. овог члана, дужна је да накнади штету коју претрпи спортиста који није осигуран.

Члан 16.

Забрањено је спортисту изложити спортским активностима које могу да угрозе или погоршају његово здравствено стање.

Допинг спортисте је забрањен, у складу са законом.

Члан 17.

На одговорност за штету коју претрпи спортиста при обављању спортских активности или је проузрокује другом лицу примењују се општа правила о одговорности за штету, ако овим законом није другачије одређено.

Правом на накнаду штете из става 1. овог члана не обухватају се оне штете које су резултат уобичајених опасности и ризика обављања одређене спортске активности.

Члан 18.

Спортисти су дужни да учествују у припремама и наступима националних спортских репрезентација.

Спортске организације дужне су да омогуће спортисти учешће у националној спортској репрезентацији, када је позван у репрезентацију.

III. ОРГАНИЗАЦИЈЕ У ОБЛАСТИ СПОРТА

1. Спортске организације

Члан 19.

Спортска организација може се основати као удружење или као привредно друштво, односно установа.

Члан 20.

У случају несагласности одредбе општег акта спортске организације са одредбама закона или спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза, непосредно се примењују одредбе закона, односно спортских правила.

Члан 21.

Спортска организација може обављати спортске активности и делатности ако, у складу са законом и спортским правилима, има:

- 1) учлањене или уговором ангажоване спортисте;
- 2) ангажоване спортске стручњаке;
- 3) обезбеђен одговарајући простор, односно спортске објекте и спортску опрему;
- 4) одговарајућу унутрашњу организацију и финансијска средства, ако учествује у спортским такмичењима.

Уколико спортска организација није учлањена у национални спортски савез, услови из става 1. овог члана одређују се према спортским правилима националног спортског савеза из члана 172. став 2. тачка 1) овог закона.

Испуњеност услова из става 1. овог члана проверава спортски инспектор у поступку редовног инспекцијског надзора.

Члан 22.

Спортска организација, у обављању спортских активности и делатности, нарочито се ангажује на афирмацији духа олимпизма, подстицању фер плеја, унапређењу васпитно-образовног и стручног рада у спорту, подстицању и афирмацији добровољног рада у спорту, борби против лажирања резултата, сузбијању насиља и недоличног понашања и допинга у спорту, у складу са законом и спортским правилима.

Власници, запослени или чланови органа једне спортске организације не могу у исто време бити и власници или чланови органа друге спортске организације која се такмичи у истом рангу такмичења, или бити у њој запослени.

Чланови органа спортске организације не могу бити, поред лица из става 2. овог члана, ни следећа лица: лица која пословима и активностима могу непосредно да утичу на такмичење у истом рангу такмичења; носиоци функција, односно чланови органа надлежног гранског спортског савеза; власници спортских кладионица и спортски посредници у одговарајућој грани спорта.

1) Спортска организација као удружење

Члан 23.

Спортска организација као удружење (у даљем тексту: спортско удружење), у смислу овог закона, јесте добровољно удружење, организовано на основу статута и засновано на слободи удруживања више физичких или правних лица.

На спонтана и привремена повезивања више лица ради остваривања одређених спортских циљева, без изричито утврђене организације и чланства, сходно се примењују прописи, односно правна правила о ортаклуку, ако овим законом није другачије одређено.

Члан 24.

Спортско удружење може образовати један или више огранака (секција, подружница и др.).

Огранак је организациони део спортског удружења који нема својство правног лица. Огранак има место обављања активности и делатности и заступника, а послове са трећим лицима обавља у име и за рачун спортског удружења.

Оснивање

Члан 25.

Спортско удружење могу основати најмање три оснивача, ако овим законом није другачије одређено.

Оснивач спортског удружења може бити потпуно пословно способно физичко лице или правно лице.

Малолетно лице које нема потпуну пословну способност може бити оснивач спортског удружења уз претходну писмену сагласност родитеља, усвојитеља или старатеља.

Спортско удружење у области спорта за све, односно спортско удружење коме није основни циљ учествовање у спортским такмичењима, може основати и једно правно лице.

Члан 26.

Спортско удружење оснива се на оснивачкој скупштини, усвајањем и потписивањем оснивачког акта и статута.

Оснивачки акт спортског удружења сачињава се у писменој форми.

Оснивачки акт садржи: лична имена односно називе оснивача и њихове адресе, односно седишта; основне циљеве спортског удружења; назив и седиште спортског удружења; лично име и адресу лица овлашћеног за заступање спортског удружења; потписе оснивача; датум усвајања.

Правно лице као оснивач потписује се тако што његов законски заступник уз назив правног лица додаје свој потпис и печат правног лица.

Члан 27.

Спортско удружење оснива се на неодређено или одређено време.

Ако у акту о оснивању није другачије одређено, сматра се да је спортско удружење основано на неодређено време.

Општи акти

Члан 28.

Општи акти спортског удружења јесу: статут, правилник и одлука којом се на општи начин уређују одређена питања.

Статут је основни општи акт спортског удружења.

Статутом се обавезно уређује:

- 1) назив и седиште спортског удружења;
- 2) циљеви и садржај активности на остваривању циљева;
- 3) органи, њихова овлашћења, начин избора и опозива, трајање мандата и начин одлучивања;
- 4) поступак за измене и допуне статута;
- 5) поступак за доношење и измену и допуну других општих аката спортског удружења;
- 6) заступање спортског удружења;
- 7) остваривање јавности рада;
- 8) услови и начин учлањивања и престанка чланства, права, обавезе и одговорност чланова, посебно малолетних лица;
- 9) начин стицања средстава за остваривање циљева и располагање средствима;
- 10) начин одлучивања о статусним променама и променама правног облика;
- 11) поступање са имовином спортског удружења у случају престанка удружења;

12) друга питања утврђена законом.

Сваки члан спортског удружења има право да добије примерак статута спортског удружења.

Општи акти спортског удружења морају бити сагласни са спортским правилима.

Други општи акти спортског удружења морају бити сагласни са статутом.

Појединачни акти које доносе органи и овлашћена лица у спортском удружењу морају бити у складу с општим актом спортског удружења.

Члан 29.

Одредбе општег акта спортског удружења подлежу оцени уставности и законитости у складу са Уставом и законом.

Ако члан спортског удружења или надлежни национални спортски савез сматра да општи акт спортског удружења није у сагласности са спортским правилима или са статутом спортског удружења, може покренути поступак пред надлежним судом за поништење тог општег акта.

Поступак из става 2. овог члана покреће се тужбом.

Тужба се може поднети само ако је претходно од доносиоца општег акта затражена измена тог акта, а доносилац га не измени у року од 60 дана од поднетог захтева.

Тужба се не може поднети по истеку три године од доношења општег акта.

Поништење општег акта нема правно дејство на правне послове спортског удружења с трећим савесним лицима.

Надлежни суд доставља регистарском органу без одлагања правноснажну одлуку о поништењу општег акта спортског удружења. Ако су на основу поништеног општег акта извршени одређени уписи у надлежни регистар, регистарски орган извршиће брисање одговарајућих података из регистра.

Спортско удружење дужно је да у року од 30 дана од дана уручења правноснажне одлуке о поништењу донесе нови општи акт, односно одлуку о одговарајућим изменама општег акта и у законском року поднесе пријаву за упис у регистар. Ако је поништен статут спортског удружења, односно поједине одредбе статута, а спортско удружење не донесе нови статут, односно одлуку о одговарајућим изменама статута - спортско удружење престаје.

Одредбе ст. 7. и 8. овог члана сходно се примењују и у случају када је, у складу са Уставом и законом, утврђена неуставност, односно незаконитост одредбе општег акта спортског удружења.

Члан 30.

Оснивачи спортског удружења одговарају солидарно, целокупном својом имовином, за обавезе преузете у вези са оснивањем спортског удружења, ако уговором са трећим лицима која имају потраживања по том основу није другачије одређено.

За обавезе из става 1. овог члана спортско удружење одговара солидарно са оснивачима од тренутка уписа у регистар.

Назив, седиште и симболи

Члан 31.

Спортско удружење има назив и седиште.

Назив спортског удружења мора бити на српском језику и ћириличном писму, односно на српском језику и ћириличном писму и језицима и писмима који су у службеној употреби на територији на којој се налази његово седиште.

Назив спортског удружења може бити и на страном језику, односно може да садржи и поједине стране речи, ако оне чине име, односно назив оснивача, односно ако су уобичајене у српском језику или ако за њих нема одговарајуће речи у српском језику, односно ако се ради о речима на мртвом језику.

Назив из става 3. овог члана утврђује се статутом спортског удружења и уписује се у регистар.

Спортско удружење може имати и скраћени назив, који се одређује статутом. Скраћени назив уписује се у регистар.

Члан 32.

Назив и скраћени назив спортског удружења употребљавају се у правном саобраћају у облику у коме су уписани у регистар.

Огранак спортског удружења у правном промету иступа под називом спортског удружења и својим називом.

Назив спортског удружења може се пренети на друго лице само у оквиру статусне промене или промене правног облика спортског удружења.

Члан 33.

Назив новооснованог спортског удружења мора се јасно разликовати од назива других спортских удружења која су уписана или уредно пријављена за упис у регистар код истог регистарског органа.

Из назива спортског удружења мора бити видљиво да је у питању спортска организација.

Назив спортског удружења не сме доводити у заблуду у погледу циљева спортског удружења или о томе о каквој се врсти правног лица ради.

Реч „клуб“ може бити коришћена у називу само спортске организације која учествује у такмичењима у оквиру надлежног гранског спортског савеза.

Члан 34.

Назив спортског удружења може да садржи службени назив домаће државе или територијалне јединице, уз претходну сагласност надлежног органа државе или територијалне јединице.

Назив спортског удружења може да садржи име или део имена физичког лица, уз његову сагласност, а ако је то лице умрло, уз сагласност свих наследника првог наследног реда.

Ако су активностима спортског удружења доведени у питање углед и други оправдани интереси лица из ст. 1. и 2. овог члана, дата сагласност може се повући.

Назив спортског удружења не може да садржи име стране државе или међународне организације.

Одредбе ст. 1. и 4. овог члана не односе се на придевску употребу назива домаће или стране државе, територијалне јединице и међународне организације.

Члан 35.

Седиште спортског удружења мора бити на територији Републике, с тим да се као седиште одређује оно место из којег се управља активностима и делатностима удружења.

У пословној кореспонденцији и у јавном иступању спортско удружење уз свој назив наводи и своје седиште.

Члан 36.

Спортско удружење може имати свој знак, логотип и друге симболе, у складу са статутом.

Симболи визуелног идентитета спортског удружења морају се јасно разликовати од симбола других спортских организација и не смеју доводити у заблуду у погледу циљева спортског удружења и његовог идентитета.

Симболи визуелног идентитета спортског удружења не могу да садрже симболе стране државе или међународне организације.

Симболи визуелног идентитета спортског удружења могу да садрже симболе домаће државе или територијалне јединице, уз претходну сагласност надлежног органа државе или територијалне јединице.

Чланство

Члан 37.

Чланови спортског удружења јесу оснивачи и лица која накнадно приступе спортском удружењу у складу са његовим статутом.

Физичко лице може бити члан спортског удружења независно од година старости, у складу са законом и статутом.

Статутом спортског удружења могу се утврдити критеријуми, услови и поступак стицања и губитка посебних права појединих чланова у погледу управљања удружењем, сразмерно уложеним финансијским средствима и другом, новчано проценљивом, доприносу у раду удружења, а за време док тај посебни допринос траје.

Спортско удружење може, у складу са статутом, имати различите категорије чланова, са различитим правима и обавезама, с тим да чланови исте категорије морају имати иста права и обавезе.

Изјаву о приступању, односно учлањењу у спортско удружење за малолетно лице које није навршило 15 година старости даје малолетник уз претходну писмену сагласност родитеља, усвојитеља или старатеља.

Малолетник који је навршио 15 година старости самостално даје изјаву о приступању, односно учлањењу у спортско удружење.

Спортско удружење води књигу чланова, укључујући и податке о њиховом праву управљања удружењем.

Члан 38.

Свако лице може под једнаким условима утврђеним статутом да постане члан спортског удружења.

Спортисти чланови спортског удружења имају право да у свако доба иступе из удружења, али се спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза може прописати да је иступање дозвољено само по истеку одређеног отказног рока, с тим да отказни рок у спортским гранама у којима правила предвиђају прелазни рок може да траје најдуже до почетка првог наредног прелазног рока, а у осталим спортским гранама највише шест месеци.

Спортиста не може једнострано да иступи из спортског удружења у случају када се уговором обавезао да ће остати члан до истека одређеног рока, осим ако је одлуком надлежног суда или спортске арбитраже уговор раскинут, поништен или је утврђена његова ништавост.

Чланство у спортском удружењу не може се преносити нити наследити.

Члан 39.

Члан спортског удружења може бити искључен из спортског удружења из оправданих разлога и по поступку утврђеном статутом.

Општим актима спортског удружења мора бити обезбеђено право на жалбу на одлуку органа удружења којом је одлучивано о правима и обавезама чланова удружења, осим ако је за доношење одлуке надлежна спортска арбитража у складу са овим законом.

Члану спортског удружења могу се изрећи дисциплинске санкције у складу са законом, спортским правилима и општим актима спортског удружења, с тим да му не може бити изречена казна за дисциплински прекршај за који није крив и који пре него што је учињен није био општим актом спортског удружења утврђен као дисциплински прекршај и за који није била прописана казна, ако законом није другачије одређено.

Члан спортског удружења има у дисциплинском поступку право на: вођење поступка без одуговлачења и са што мање трошкова; независност, стручност и непристрасност органа који одлучује о одговорности; браниоца о личном трошку; изјашњење и извођење доказа; писмену и образложеном одлуку; жалбу.

Члан спортског удружења не може бити дисциплински кажњен за коришћење својих права утврђених законом, спортским правилима и општим актима спортског удружења.

Члан 40.

Спортским удружењем управљају његови чланови на начин одређен статутом удружења.

Чланови управљају спортским удружењем непосредно или преко својих изабраних представника у органима удружења.

Спортска арбитража

Члан 41.

Чланови спортског удружења и спортско удружење могу се споразумети да решавање свих или одређених спорова који су међу њима настали или би могли да настану у вези са остваривањем чланских права и обавеза утврђених општим актима спортског удружења или у вези са правима којима могу слободно располагати - повере *ad hoc* арбитражи или сталном арбитражном суду при надлежном националном гранском спортском савезу (у даљем тексту: спортска арбитража).

Спортска арбитража одлучује о споровима из става 1. овог члана:

- 1) ако странке уговоре њену надлежност;
- 2) ако је арбитражна клаузула (одредба о надлежности арбитраже) садржана у статуту спортског удружења или статуту националног гранског спортског савеза;
- 3) ако је арбитражна клаузула садржана у приступници за пријем у чланство спортског удружења, обрасцу захтева за регистрацију или обрасцу захтева за лиценцирање.

Сматра се да је уговор о спорској арбитражи закључен и ако тужилац поднесе тужбу или жалбу спорској арбитражи, а тужени не приговори надлежности арбитраже до упуштања у расправљање о предмету спора.

На арбитражу из става 1. овог члана сходно се примењују одредбе о арбитражи (избраном суду) закона којим се уређује поступак пред арбитражом (избраним судом), ако овим законом није другачије утврђено.

Спор из става 1. овог члана може бити предмет и међународне спортске арбитраже у случајевима утврђеним спорским правилима надлежног међународног спортског савеза.

Више националних гранских спортских савеза могу споразумом образovati заједничку сталну спорску арбитражу при олимпијском комитету, националном територијалном спортском савезу или спортском удружењу, односно савезу основаном с циљем арбитражног решавања спорова у спорту.

Члан 42.

Надлежност, састав и организација сталне спортске арбитраже, услови и начин избора и разрешења арбитра, арбитражни трошкови и поступак у стварима из њене надлежности уређује се општим актом надлежног спортског савеза из члана 44. став 1, односно споразумом из члана 44. став 6. овог закона.

Одлука спортске арбитраже има према странкама снагу правноснажне судске одлуке.

Спор пред спортском арбитражом хитан је.

Статутом спортског удружења може се предвидети и покушај мирног решавања спорова унутар спортског удружења путем посредовања.

Актом из става 1. овог члана мора бити осигурана независност, непристрасност, самосталност и компетентност спортске арбитраже у одлучивању и заштитена права учесника у поступку, укључујући и право странке у спору да има правног заступника.

За арбитра може бити именован дипломирани правник.

За арбитра не може бити именовано лице које је власник, члан органа или запослени код спортских организација у истом степену такмичења, лице које је у истој ствари учествовало у одлучивању у ранијем поступку, лице које је члан органа, службено лице или запослени код надлежног гранског спортског савеза, као ни лице у вези с којим постоје други разлози који доводе у питање његову непристрасност.

Одредбе ст. 1–7. овог члана сходно се примењују и на ad hoc спортску арбитражу.

Органи и лице овлашћено за заступање

Члан 43.

Скупштина је највиши орган спортског удружења. Ако статутом није другачије одређено, скупштину чине сви чланови спортског удружења, са једнаким правом гласа.

Скупштина спортског удружења сазива се најмање једанпут годишње.

Скупштина спортског удружења одлучује о:

- 1) доношењу статута спортског удружења;
- 2) усвајању завршног рачуна;
- 3) статусним променама и променама правног облика спортског удружења;
- 4) престанку спортског удружења;
- 5) другим питањима утврђеним законом и статутом спортског удружења.

Одлука скупштине о промени статута, статусним променама и престанку спортског удружења доноси се већином гласова од укупног броја чланова скупштине, ако статутом није утврђено да је за доношење одлуке потребан већи број гласова.

Сазивање скупштине спортског удружења може тражити једна десетина чланова скупштине, или статутом одређен мањи број чланова, уз предлагање дневног реда, а ако надлежни орган не сазове седницу скупштине, њу могу сазвати они чланови спортског удружења који су тражили њено сазивање. Скупштина се мора сазвати најкасније у року од три недеље од момента доношења уредног захтева за одржавање скупштине спортског удружења.

Члан 44.

Спортско удружење са више од 20 чланова има управу, изабрану од стране скупштине удружења, на начин одређен статутом.

Управа спортског удружења (управни одбор, председништво, извршни одбор и др.) има најмање три члана.

Заступник спортског удружења може бити члан управе спортског удружења.

Одлуке управе спортског удружења доносе се већином гласова од укупног броја чланова управе, ако статутом спортског удружења није утврђена другачија већина.

Члан 45.

Спортско удружење има лице овлашћено за заступање спортског удружења (у даљем тексту: заступник), изабрано односно именовано на начин утврђен статутом.

За заступника може бити одређено само потпуно пословно способно физичко лице.

Заступник се стара и одговара за законитост рада спортског удружења, организује и води активности и пословање спортског удружења, брине се о уредном вођењу прописаних евиденција и пословних књига, спроводи одлуке органа спортског удружења и има у односу на запослене и радно ангажована лица у спортском удружењу положај лица које води послове у правном лицу, у складу са законом којим се уређује рад, ако овим законом или статутом није другачије одређено.

Одредбе статута спортског удружења које ограничавају овлашћења заступника немају правно дејство према трећим лицима.

Правни послови које заступник закључи у име и за рачун спортског удружења обавезују спортско удружење и ако нису у оквиру циљева спортског удружења, осим ако спортско удружење докаже да је треће лице знало да је тај посао изван циљева спортског удружења или је према околностима случаја могло знати.

Члан 46.

Заступник је дужан да информише органе спортског удружења о активностима и делатностима спортског удружења и његовом финансијском пословању.

Уколико орган спортског удружења, односно статутом одређен број чланова спортског удружења захтева, уз навођење разлога, добијање података из става 1. овог члана, заступник је дужан да им такве информације саопшти најкасније у року од две недеље од дана подношења захтева.

Члан 47.

Спортско удружење са више од 20 чланова има надзорни одбор за контролу финансијског пословања спортског удружења и годишњег завршног рачуна.

Спортско удружење може имати ревизора са надзорним овлашћењима утврђеним у складу са прописима о рачуноводству и ревизији.

Члан 48.

Статутом се могу предвидети и други органи спортског удружења.

Скупштина спортског удружења именује друге органе удружења, ако статутом није другачије одређено.

Члан органа спортског удружења може бити само члан удружења.

Лица која су осуђена за одређена кривична дела против привреде, имовине и службене дужности не могу вршити функције заступника, ликвидатора или чланова органа спортског удружења, док трају правне последице осуде.

Одлуке органа спортског удружења уносе се у књигу одлука.

Члан 49.

Заступник и чланови органа спортског удружења дужни су да поступају савесно, пажљиво и лојално према спортском удружењу, и да поштују друге дужности утврђене законом и општим актима спортског удружења.

Лица из става 1. овог члана која имају лични интерес не смеју користити спортско удружење за лично богаћење, односно личне потребе.

Заступник, запослени и чланови органа спортског удружења не могу директно или индиректно бити ангажовани у другој конкурентској спортској организацији.

Лични интерес у смислу става 2. овог члана постоји ако је члан органа спортског удружења, односно заступник или члан његове породице (брачни друг, крвни сродник у правој линији и у побочној линији до другог степена сродства, усвојитељ и усвојеник, сродник по тазбини до првог степена сродства, други чланови заједничког домаћинства):

- 1) уговорна страна у правном послу са спортским удружењем;
- 2) власник или на други начин у пословном односу са лицем из правног посла или радње које закључује уговор са спортским удружењем или које има финансијске интересе у том послу или радњи, по основу којих се разумно може очекивати да утичу на поступање члана органа, односно заступника, супротно интересу спортског удружења;
- 3) под контролним утицајем стране из правног посла или радње или лица које има финансијски интерес у правном послу или радњи, тако да се основано може очекивати да то утиче на поступање члана органа, односно заступника, супротно интересу спортског удружења.

Правни посао између заступника и спортског удружења може да се закључи по одобрењу управе спортског удружења или другог органа одређеног статутом.

Повреда сукоба интереса и забране конкуренције из ст. 2. и 3. овог члана даје спортском удружењу право на накнаду штете и право да се послови које лице изврши за свој рачун признају као послови извршени за рачун спортског удружења.

Статутом спортског удружења уређује се заступање удружења у случају сукоба интереса између спортског удружења и заступника.

Члан 50.

Чланови органа спортског удружења одговарају солидарно за штету коју својом одлуком проузрокују спортском удружењу, ако је та одлука донесена грубом непажњом или с намером да се штета проузрокује, осим ако приликом доношења одлуке издвоје своје мишљење и то се констатује у записнику.

Поступак за накнаду штете може се покренути на основу одлуке скупштине спортског удружења, или управе спортског удружења, заступника, надзорног одбора ако је образован, или једне десетине чланова, ако статутом није одређен мањи број, под условом да скупштина спортског удружења, на захтев једног од њих, не покрене поступак у року од 30 дана од дана подношења захтева, а у хитним случајевима и без одлагања. Одлуком спортског

удружења може се одредити посебни заступник спортског удружења за поступак за накнаду штете.

Остварена накнада штете припада спортском удружењу, а лице које је поднело тужбу има право на накнаду трошкова.

Општим актима или одлукама органа спортског удружења не може се условити или забранити могућност подношења тужбе за накнаду штете.

Поступак по тужби за накнаду штете не може бити окончан вансудским путем.

Право на подношење тужбе за накнаду штете застарева у року од три године од дана доношења одлуке којом је проузрокована штета спортском удружењу.

Одредбе ст. 1–6. овог члана сходно се примењују и на радње заступника, заступника огранка спортског удружења и ликвидатора, којима је проузрокована штета спортском удружењу.

Члан 51.

Члан органа спортског удружења, односно заступник нема право гласа на седници органа спортског удружења кад се одлучује о:

- 1) покретању спора или одустајању од спора против њега;
- 2) одобравању послова између њега и спортског удружења у случају сукоба интереса, односно постојања личног интереса при одлучивању;
- 3) његовој одговорности или разрешењу.

Члан 52.

Одлуке као појединачни акти органа, односно заступника ништаве су ако су донете супротно закону, спортским правилима, или општем акту спортског удружења.

Тужбу за утврђење ништавости из става 1. овог члана може подићи, пред надлежним судом, члан спортског удружења који је погођен ништавом одлуком, заступник удружења или орган удружења против одлука других органа удружења.

Тужбу из става 2. овог члана не може подићи члан органа спортског удружења који је гласао за спорну одлуку, осим ако је то учинио услед заблуде, претње, преваре или принуде.

Тужба из става 2. овог члана не може се подићи уколико нису исцрпљена сва правна средства за побијање оспорене одлуке унутар спортског удружења или надлежног националног гранског спортског савеза, или ако је за решавање спорова између члана спортског удружења и спортског удружења утврђена надлежност спортске арбитраже, у складу са овим законом.

Тужба из става 2. овог члана не може се подићи уколико се одлука спортског удружења, односно надлежног националног спортског савеза темељи на коначној одлуци одговарајућег међународног спортског савеза.

Утврђивање ништавости одлуке нема правно дејство на правне односе спортског удружења са трећим савесним лицима.

Тужба из става 2. овог члана подноси се надлежном суду у року од 60 дана од дана када је подносилац тужбе сазнао за разлоге ништавости одлуке,

али се не може поднети после истека рока од три године од дана доношења одлуке.

Упис у регистар

Члан 53.

Спортска удружења уписују се у Регистар удружења, друштава и савеза у области спорта (у даљем тексту: Регистар), који води општинска, односно градска управа на чијој се територији налази седиште спортског удружења (у даљем тексту: регистарски орган), као поверени посао.

Повезивање више лица из члана 26. став 2. овог закона не уписује се у Регистар.

Министарство води Јединствену евиденцију удружења, друштава и савеза у области спорта (у даљем тексту: Јединствена евиденција).

Јединствена евиденција садржи податке о удружењима, друштвима и савезима у области спорта, и то: назив, седиште; адреса; датум оснивања; гра-на спорта; правна форма; име и функција заступника; чланство у савезима у области спорта; шифра и опис претежне привредне и друге делатности која се непосредно обавља; назив регистарског органа и број под којим је удружење уписано у Регистар.

Министар надлежан за спорт (у даљем тексту: Министар) ближе уређује: образац пријаве за упис у Регистар и документацију која се уз пријаву прилаже; начин вођења Регистра; начин вођења Јединствене евиденције.

Министарство обавештава надлежни регистарски орган и спортско удружење о броју под којим је спортско удружење уписано у Јединствену евиденцију (јединствени евиденциони број).

Министарство обезбеђује јавну доступност података из Јединствене евиденције - преко интернета.

Члан 54.

У Регистар се региструју оснивање, престанак, статусне промене и промене правног облика спортског удружења, подаци у вези са ликвидацијом спортског удружења и вођењем стечајног поступка над спортским удружењем, као и други подаци одређени законом.

Регистрација спортских удружења заснива се на начелима: јавности, истинитости и савесности, самосталности у решавању, ефикасности, доступности, економичности, приоритета и јединства уноса података.

Регистар садржи податке о спортском удружењу, и то: назив; скраћени назив, ако постоји; назив на страном језику, ако постоји; седиште; адресу; датум оснивања; датум промена; грану спорта; време трајања, ако је удружење основано на одређено време; пословно име, правну форму, седиште и матични број оснивача, ако је оснивач правно лице, односно име, адресу и јединствени матични број оснивача ако је оснивач физичко лице; име, адресу и број и земљу издавања путне исправе, ако је оснивач страно физичко лице; име, адресу и јединствени матични број, односно број и земљу издавања путне исправе заступника; функцију заступника; податке о огранку спортског удружења и заступнику огранка; чланство у савезима; престанак и забрану

рада; шифру и опис претежне привредне и друге делатности која се непосредно обавља; матични број додељен од стране републичког органа надлежног за послове статистике; пореско-идентификациони број (ПИБ); бројеве рачуна у банкама; статусне промене и промене правног облика; податке о ликвидацији и стечајном поступку; број и датум доношења решења о упису у Регистар; јединствени евиденциони број; број под којим је удружење уписано у Регистар.

Регистар поред података из става 3. овог члана садржи и документе на основу којих је извршена регистрација.

Спортско удружење стиче својство правног лица даном регистрација оснивања спортског удружења.

Члан 55.

Упис у Регистар врши се на основу регистрационе пријаве.

Регистрациона пријава садржи податке који се уписују у Регистар.

Уз регистрациону пријаву оснивања спортског удружења прилаже се:

- 1) доказ о идентитету оснивача (фотокопија личне карте или пасоша физичког лица, односно извод из регистра у коме је регистровано правно лице или фотокопија решења о упису у надлежни регистар);
- 2) акт о оснивању спортског удружења;
- 3) три примерка статута спортског удружења;
- 4) оверен потпис заступника;
- 5) сагласност на назив спортског удружења у случајевима прописаним овим законом;
- 6) записник са оснивачке скупштине;
- 7) потврда о уплаћеној административној такси.

Уз регистрациону пријаву других података одређених законом и пријаву промене података који се региструју у Регистар, прилаже се документација прописана у складу са овим законом и потврда о уплаћеној административној такси.

Члан 56.

Регистрациону пријаву подноси заступник.

Регистрациона пријава подноси се регистарском органу у једном примерку, непосредно или поштом, с тим да ако се регистрациона пријава подноси поштом, као датум и време њеног достављања узима се датум и време њеног пријема код регистарског органа.

О поднетој регистрационој пријави регистарски орган издаје потврду, са евидентираним временом подношења регистрационе пријаве, бројем (ознаком) под којим је регистрациона пријава заведена, ознаком Регистра, предметом регистрације, списком примљених докумената и податком о висини наплаћене административне таксе, с тим да ако је регистрациона пријава достављена поштом, потврда се, без одлагања, доставља подносиоцу пријаве на поштанску адресу назначену у пријави.

Регистрациона пријава подноси се на прописаном обрасцу.

Регистрациона пријава подноси се на језику и писму који су у службеној употреби у Републици, а ако подносилац регистрационе пријаве жели да одређене податке из назива спортског удружења региструје и на страном је-

зику, уз регистрациону пријаву доставља и превод тих података, оверен од сталног судског тумача за тај језик.

Документација која се прилаже уз пријаву из става 1. овог члана подноси се у изворном тексту, односно овереном препису или овереној фотокопији.

Податак из регистрационе пријаве сматра се регистрованим даном доношења решења којим се захтев из регистрационе пријаве усваја.

Члан 57.

Регистрациона пријава оснивања спортског удружења подноси се у року од 30 дана од дана усвајања оснивачког акта.

Спортско удружење дужно је да регистарском органу пријави сваку промену података који се уписују у регистар, у року од 15 дана од дана настале промене.

На упис промена података у Регистар сходно се примењују одредбе овог закона о упису оснивања спортског удружења у регистар.

Члан 58.

По пријему регистрационе пријаве регистарски орган проверава:

- 1) да ли је надлежан за поступање по регистрационој пријави;
- 2) да ли је као потписник регистрационе пријаве назначено овлашћено лице;
- 3) да ли регистрациона пријава садржи све податке у складу са овим законом;
- 4) да ли је уз регистрациону пријаву приложена сва документација прописана у складу са овим законом;
- 5) да ли је уз регистрациону пријаву приложен доказ о уплати административне таксе;
- 6) да ли су подаци који су унети у регистрациону пријаву истоветни подацима из документације приложене уз пријаву;
- 7) да ли је под истим називом регистровано друго спортско удружење, односно да ли је под истим називом поднета ранија пријава другог спортског удружења;
- 8) да ли је регистрациона пријава поднета у прописаном року.

Регистарски орган не испитује тачност података и веродостојност и законитост докумената достављених уз регистрациону пријаву.

Члан 59.

Регистарски орган решава по регистрационој пријави решењем.

Ако регистарски орган утврди, у року од пет дана од дана подношења регистрационе пријаве, да нису испуњени услови из члана 61. став 1. тач. 1) – 8) овог закона, позива подносиоца пријаве да у року од 15 дана отклони утврђене недостатке.

Ако подносилац пријаве у остављеном року не отклони недостатке, или ако регистрациона пријава није поднета у прописаном року, регистарски орган решењем одбацује пријаву.

Решење из става 3. овог члана садржи образложење у коме се наводе разлози за одбацивање регистрационе пријаве, као и поуку о правном леку.

Члан 60.

Ако су испуњени услови за регистрацију утврђени овим законом, регистарски орган, у року од пет дана од дана подношења регистрационе пријаве, доноси решење којим се захтев из регистрационе пријаве усваја и регистрацију без одлагања спроводи у Регистар.

Решење из става 1. овог члана садржи: датум уписа; редни број из Регистра под којим је упис извршен; назив, седиште и адресу спортског удружења; лично име, адресу и матични број заступника.

Ако регистарски орган, у прописаном року, не реши по регистрационој пријави, сматраће се да је захтев из регистрационе пријаве усвојен и дужан је да тражену регистрацију без одлагања спроведе у Регистар. У наредном року од седам дана, регистарски орган доставља подносиоцу регистрационе пријаве извод из Регистра о регистрованом податку.

Уз решење о упису у Регистар, спортском удружењу се враћа и оверени примерак статута.

Члан 61.

На решење из члана 62. став 3. и члана 63. став 1. овог закона подносилац регистрационе пријаве може, преко регистарског органа, изјавити жалбу Министарству, у року од осам дана од дана пријема решења.

Подносилац регистрационе пријаве се у жалби не може позивати на податке које није унео у регистрациону пријаву и документацију коју уз њу није доставио.

Ако регистарски орган оцени да је жалба основана, може донети решење којим ће заменити побијано решење и усвојити захтев из регистрационе пријаве.

Ако регистарски орган оцени да жалба није основана, односно не донесе решење из става 3. овог члана, дужан је да без одлагања, а најкасније у року од пет дана од дана пријема жалбе, жалбу достави Министарству.

Министарство је дужно да одлучи по жалби у року од 30 дана од дана њеног подношења.

Министарство може:

- 1) одбацити жалбу из разлога предвиђених законом;
- 2) донети решење којим ће заменити побијано решење, и усвојити захтев из регистрационе пријаве и регистарском органу наложити регистрацију у Регистар података из регистрационе пријаве;
- 3) одбити жалбу као неосновану.

Против решења из става 6. овог члана може се покренути управни спор, у року од 30 дана од дана пријема решења.

Члан 62.

Регистарски орган доставља примерак решења о упису Министарству, републичком органу надлежном за послове статистике и покрајинском органу

управе надлежном за спорт за спортска удружења са територије аутономне покрајине, у року од три дана од дана доношења решења.

Регистарски орган доставља Министарству, уз примерак решења о упису у Регистар, извод из регистра и примерак статута спортског удружења.

Републички орган надлежан за послове статистике одређује матични број спортског удружења уписом у регистар јединица разврставања (правних лица) и примерак решења доставља регистарском органу, Министарству и спортском удружењу.

Члан 63.

Подаци уписани у Регистар су јавни.

Одлука о измени статута спортског удружења којом се мењају подаци који су уписани у Регистар може да се примењује тек по упису одговарајућих података у Регистар.

Свако може да се поузда у тачност података уписаних у Регистар.

Спортско удружење одговара за штету коју претрпи треће лице услед нетачности података уписаних у Регистар, уколико је спортско удружење криво за нетачност података, осим ако је треће лице знало или могло знати за нетачности.

Члан 64.

По захтеву надлежног органа или заинтересованог лица, регистарски орган, најкасније у року од три дана од дана пријема захтева, издаје:

- 1) извод о регистрованом податку;
- 2) копију документа на основу кога је извршена регистрација;
- 3) потврду да Регистар не садржи тражени податак који је, у складу са овим законом, предмет регистрације.

Захтев из става 1. овог члана подноси се на обрасцу, који прописује Министар. Уз захтев се доставља и доказ о уплати административне таксе.

Члан 65.

Регистрација оснивања спортског удружења и регистрација других података о спортском удружењу ништава је:

- 4) ако оснивачки акт није састављен у прописаној форми или не садржи прописане елементе;
- 5) ако статут спортског удружења не садржи прописане елементе;
- 6) ако не постоји пословна способност свих оснивача односно ако малолетни оснивач нема сагласност родитеља, старатеља или усвојитеља;
- 7) ако је број оснивача мањи од броја утврђеног овим законом;
- 8) ако су циљеви и делатност спортског удружења такве природе да, према одредбама овог закона, није реч о спортском удружењу него организацији за обављање спортске делатности;
- 9) ако се из назива спортског удружења не види да је у питању спортска организација, односно ако назив доводи у заблуду у погледу ци-

лева спортског удружења или о томе о каквој се врсти правног лица ради;

- 10) ако је под истим називом раније већ уписано у Регистар друго спортско удружење или ако се назив спортског удружења јасно не разликује од назива другог спортског удружења већ уписаног у Регистар;
- 11) ако је у Регистар уписан назив спортског удружења иако је под истим називом раније поднета пријава другог спортског удружења;
- 12) ако назив спортског удружења садржи службени назив домаће државе или територијалне јединице или име или део имена физичког лица без прибављене сагласности у смислу члана 37. овог закона, или ако садржи име стране државе или међународне организације;
- 13) ако су у регистрационој пријави наведени неистинити подаци;
- 14) ако је регистрација извршена на основу лажног документа (лажног општег или појединачног акта), документа издатог у незаконито спроведеном поступку или документа са неистинитим подацима;
- 15) ако је регистрација извршена на основу акта који је ништав, односно поништен по одредбама овог закона.

Лице које има правни интерес да се утврди ништавост регистрације може тражити тужбом за утврђење да се утврди да је регистрација података о спортском удружењу, укључујући и регистрацију његовог оснивања, ништава.

Ако је регистрација података о спортском удружењу ништава из разлога из става 1. тачка 11) овог члана, тужба за утврђење ништавости регистрације мора да садржи и захтев за утврђење ништавости акта на основу којег је извршен упис у Регистар.

По регистрационој пријави лица из става 2. овог члана, уз коју се доставља доказ о покретању поступка за утврђивање ништавости регистрације, регистарски орган ће без одлагања у Регистар регистровати постојање спора из става 2. овог члана.

Ако је основ ништавости регистрације спортског удружења отклоњив, надлежни суд после покретања поступка одређује рок од најдуже 90 дана за отклањање недостатака и за то време заостаје са поступком.

Кад је пресудом утврђена ништавост регистрације, суд је дужан да у року од 15 дана од дана правноснажности достави пресуду регистарском органу. На основу те пресуде, регистарски орган брише ништаву регистрацију из Регистра.

Спортско удружење дужно је да у року од 30 дана од дана правноснажности пресуде о утврђеној ништавости регистрације одређеног податка из члана 57. став 3. овог закона донесе одговарајуће одлуке и у прописаном року достави регистарском органу нову регистрациону пријаву, а у противном престаје.

Ако је правноснажном пресудом утврђена ништавост регистрације оснивања, регистарски орган у Регистар региструје ништавост регистрације оснивања и о томе, без одлагања, обавештава спортско удружење, и орган надлежан за покретање ликвидације, односно стечајног поступка.

Члан 66.

Ништавост регистрације нема правно дејство на правне послове спортског удружења са савесним трећим лицима.

Утврђивањем ништавости регистрације оснивања спортског удружења оснивачи спортског удружења постају солидарно одговорни за намирење потраживања поверилаца удружења.

Имовина

Члан 67.

Спортско удружење може стицати имовину од прилога оснивача, чланарине, добровољних прилога, донација и поклона (у новцу или натури), финансијских субвенција, наслеђа, камата на улоге, закупнине, дивиденди, услуга, спонзорства и других комерцијалних, маркетиншких, пословних и привредних делатности и активности, у складу са законом.

Средства из става 1. овог члана својина су спортског удружења.

Члан 68.

Спортско удружење може ради прибављања средстава потребних за остваривање својих спортских циљева непосредно да обавља и привредну и другу делатност с циљем стицања добити, под следећим условима:

1) да је делатност у вези са његовим спортским циљевима, утврђеним статутом;

2) да је делатност предвиђена статутом;

3) да обавља делатност у простору који испуњава услове у погледу техничке опремљености и безбедности и здравља на раду, и да испуњава друге прописане услове за обављање делатности;

4) да целокупну нето добит користи за остваривање својих спортских циљева.

Послови које спортско удружење закључи супротно одредби става 1. овог члана правно су ваљани, осим ако је треће лице знало или је морало знати за прекорачење.

Испуњеност услова из става 1. тачка 3) овог члана проверава надлежни орган у поступку редовног инспекцијског надзора.

Ако је законом прописано да се одређена делатност из става 1. овог члана може обављати по добијању претходне сагласности, дозволе или другог акта државног органа или институције, спортско удружење може је обављати тек по добијању одговарајућег акта.

Спортско удружење може ради обављања делатности из става 1. овог члана основати привредно друштво или друго правно лице, у складу са законом.

Члан 69.

Спортско удружење води пословне књиге и подноси финансијске извештаје у складу са прописима о рачуноводству и ревизији.

Члан 70.

Спортско удружење које се такмичи у националном, односно професионалном спортском такмичењу води пословне књиге и подноси финансијске извештаје у складу са одредбама прописа о рачуноводству и ревизији које се односе на привредна друштва.

Ревизија финансијских извештаја спортских удружења из става 1. овог члана врши се у складу са одредбама прописа о рачуноводству и ревизији које се односе на привредна друштва, с тим да се спортска удружења која се такмиче у професионалним спортским такмичењима сматрају средњим правним лицима.

Члан 71.

За своје обавезе спортско удружење одговара целокупном својом имовином.

Чланови спортског удружења и органа спортског удружења солидарно одговарају са спортским удружењем за обавезе спортског удружења ако поступају са имовином спортског удружења као да је у питању њихова имовина или злоупотребе спортско удружење као форму за незаконите или преварне циљеве.

Члан 72.

Имовина спортског удружења може да се користи једино за остваривање његових статутарних циљева.

Имовина спортског удружења не може се делити његовим члановима.

Нето добит остварена обављањем делатности спортског удружења користи се искључиво за остваривање статутарних циљева спортског удружења.

Одредбе ст. 1–3. овог члана не односе се на давање члановима пригодних, примерених награда и накнада оправданих трошкова насталих остваривањем статутарних циљева спортског удружења (путни трошкови, дневнице, трошкови преноћишта и сл.), испуњавање обавеза према члановима уговорених у складу са овим законом и исплату зарада запослених.

Члан 73.

За случај престанка спортског удружења као прималац његове имовине статутом се може одредити само домаћа непрофитна организација у области спорта.

Ако се у тренутку престанка спортског удружења не може поступити на начин одређен законом и статутом за расподелу имовине, или ако је правно лице које је одређено за примаоца имовине спортског удружења с друштвеним капиталом променило облик својине над капиталом, или ако је спортско удружење престало на основу одлуке о забрани рада, имовина постаје државна својина коју користи јединица локалне самоуправе на чијој је територији било седиште спортског удружења и мора се употребити у сврхе које највише одговарају циљевима спортског удружења или у друге спортске сврхе.

Статусне промене

Члан 74.

Статусне промене спортског удружења јесу припајање, спајање, подела и одвајање.

Статусном променом спортско удружење преноси целу своју имовину или њен део на једно или више постојећих или нових спортских удружења, која су његови општи правни следбеници.

У истој статусној промени може да се комбинује припајање, спајање, подела и одвајање.

У случају престанка спортског удружења услед статусне промене, не спроводи се ликвидација.

Спортска удружења која учествују у лигашким спортским такмичењима могу вршити статусне промене ако се статусном променом не утиче на регуларност такмичења и уз претходну сагласност надлежног гранског спортског савеза.

Споразум о замени назива између спортских удружења не сматра се статусном променом у смислу овог закона.

Члан 75.

Свако спортско удружење које учествује у статусној промени сачињава финансијски извештај (закључни рачун) према стању на дан доношења одлуке о спајању, припајању, подели и одвајању, у складу са прописима о рачуноводству и ревизији.

Члан 76.

Припајањем се преноси цела имовина, укључујући сва права и обавезе, једног спортског удружења (припојеник) на друго спортско удружење (припојилац), на основу уговора о припајању.

Спајањем се оснива ново спортско удружење, на које се преноси цела имовина, укључујући сва права и обавезе, два или више спортских удружења која се спајају (спојена спортска удружења).

Члан 77.

Припајање једног или више спортских удружења другом уписује се у Регистар седишта спортског удружења које је припојилац.

Регистарски орган доставља решење о упису и регистарском органу који је уписао оснивање припојеника.

Уписом припајања у Регистар имовина припојеника, укључујући сва права и обавезе, прелази на спортско удружење припојеоца.

На упис припајања сходно се примењују одредбе овог закона о упису оснивања спортског удружења.

Уписом припајања у надлежни Регистар престају да постоје припојена спортска удружења.

Уписом припајања запослени и чланови припојеника постају запослени и чланови припојеоца.

Уз пријаву за упис припајања подносе се одлуке скупштина спортских удружења која учествују у припајању - о прихватању закључења уговора о припајању (у истоветном тексту), уговор о припајању, решење о упису у Регистар спортских удружења која се припајају, оглас о намери припајања објављен у

средству јавног информисања и сагласност надлежног гранског спортског савеза ако спортска удружења учествују у лигашком спортском такмичењу.

Министар утврђује листу средстава јавног информисања у којима се може објавити оглас о намери припајања.

Члан 78.

Уговор о припајању садржи називе и седишта спортских удружења, одредбе у вези са преносом имовине и обавеза спортског удружења које се припаја (тачан опис делова имовине и обавеза које се преносе, при чему је дозвољено упућивање на посебне исправе) и одредбе о правима чланова спортског удружења које се припаја.

Повериоци спортских удружења која учествују у припајању могу, у року од 30 дана од дана објављивања огласа о покретању поступка припајања, захтевати обезбеђење својих потраживања или њихову исплату. Довољним обезбеђењем поверилаца сматра се изјава заступника спортских удружења која учествују у припајању да ће се имовином тих спортских удружења управљати одвојено до намирања поверилаца сваког спортског удружења посебно. У противном, надлежни суд може поништити припајање на захтев поверилаца.

Нацрт уговора о припајању подлеже ревизији једног или више ревизора које заједнички именују спортска удружења која учествује у припајању.

Ревизор саставља писмени извештај о ревизији нацрта уговора о припајању који се подноси спортским удружењима која учествују у припајању (у року одређеном актом о именовању) и који садржи нарочито: образложени приказ свих важних делова имовине и обавеза спортских удружења која учествују у припајању; податке о примењеном методу процене вредности свих спортских удружења која учествују у припајању, као и разлоге због којих је примењен тај метод; податке о посебним тешкоћама у процени вредности спортских удружења која учествују у припајању, ако их је било.

Скупштине спортских удружења не могу да донесу одлуку о прихватању закључења уговора о припајању пре него што размотре извештај ревизора из става 4. овог члана.

Члан 79.

На спајање спортских удружења сходно се примењују одредбе овог закона о припајању, а на новоосновано спортско удружење – одредбе о спортском удружењу припојиоцу.

На оснивање новог спортског удружења, насталог спајањем спортских удружења, сходно се примењују одредбе овог закона о оснивању спортског удружења.

Уписом новог спортског удружења у Регистар престају да постоје спортска удружења која су се спојила.

Уписом новог спортског удружења у Регистар имовина спојених спортских удружења, укључујући сва права и обавезе, прелази на ново спортско удружење.

Запослени и чланови спортских удружења која су се спојила постају запослени и чланови новог спортског удружења.

Члан 80.

Подела спортског удружења јесте статусна промена којом се спортско удружење дели на више спортских удружења, чиме оно престаје.

Одлука о подели спортског удружења има правно дејство акта о оснивању.

Поделом спортско удружење дели своју имовину на више делова, укључујући и са њима повезани део права и обавеза, које преноси на више спортских удружења. У подели, делови имовине спортског удружења које се дели могу да се: припоје постојећем спортском удружењу; споје са постојећим спортским удружењем уз оснивање новог спортског удружења; оснују као нова спортска удружења; неки припоје једном или више постојећих спортских удружења, а други оснују као једно или више нових спортских удружења, са или без спајања са постојећим удружењима.

Одвајање јесте статусна промена којом се од спортског удружења одваја његов део, а спортско удружење остаје да постоји као правно лице. Одвајањем спортско удружење преноси један или више делова своје имовине, укључујући и са њима повезани део права и обавеза, на једно или више нових (одвајање оснивањем) или постојећих спортских удружења (одвајање припајањем).

На поделу и одвајање сходно се примењују одредбе овог закона о оснивању, спајању и припајању спортских удружења.

У случају поделе или одвајања, за обавезе спортског удружења које су постојале пре уписа поделе, односно одвајања у Регистар, солидарно одговара свако учествујуће спортско удружење које постоји након уписа поделе, односно одвајања.

Спортско удружење коме је пренесен део имовине поделом или одвајањем, као општи правни следбеник, ступа у све правне односе подељеног спортског удружења, односно спортског удружења од којег је одвојен његов део, са трећим лицима, а у вези са пренесеним делом имовине.

Члан 81.

Спортска удружења настала поделом, односно одвајањем уписују се у Регистар после закључења уговора о разграничењу средстава, права и обавеза (деобни биланс). Деобним билансом регулишу се и питања везана за статус чланова спортског удружења и запослених.

Заступници спортских удружења која учествују, односно настају у подели или одвајању подносе пријаву за упис у Регистар поделе, односно одвајања.

Ако је покренут судски поступак побијања одлуке о подели или одвајању или уговора о деобном билансу, регистарски орган не прекида поступак уписа ако оцени да преовлађује интерес за хитним одлучивањем и да су испуњени остали услови за упис у Регистар.

Спортско удружење престаје уписом поделе у Регистар, без спровођења ликвидације. Спортско удружење не престаје одвајањем његовог дела, већ мења статут ради усклађивања са променама које су у вези с одвајањем.

Промене правног облика (форме)

Члан 82.

Спортско удружење може променити правни облик само у отворено акционарско друштво.

Спортско удружење у такмичарском спорту у коме су се стекли услови за покретање стечајног поступка, у складу са законом, дужно је да, у року од 60 дана од дана стицања услова, донесе одлуку о покретању поступка промене правног облика или покрене стечајни поступак.

Акционарско друштво из става 1. овог члана јесте правни следбеник спортског удружења чијом променом правног облика је настало, те преузима сва права и обавезе тог спортског удружења, као и запослене.

Акционарско друштво из става 1. овог члана дужно је да обавља спортску активност и делатност као и спортско удружење чијом променом правног облика је настало.

Одлуку о промени правног облика спортског удружења доноси скупштина спортског удружења, већином од укупног броја чланова скупштине.

На промену правног облика спортског удружења у акционарско друштво сходно се примењују прописи о привредним друштвима који се односе на оснивање отвореног акционарског друштва.

Члан 83.

Спортско удружење, пре доношења одлуке о промени правног облика, проценом извршеном од стране овлашћеног процењивача, који испуњава стандарде и има искуство за процењивање нематеријалних улагања и непокретности, у складу са прописима о рачуноводству и ревизији и одговарајућим међународним стандардима, утврђује вредност укупног капитала и процењени капитал исказује у акцијама.

При утврђивању вредности укупног капитала спортског удружења посебно се врши вредновање нематеријалне спортске вредности спортског удружења, на основу: назива, традиције, спортских успеха у последњих 20 такмичарских сезона, броја репрезентативаца, вредности спортиста са којима удружење има уговор, броја младих спортиста, такмичења у којима удружење наступа и др.

Министар надлежан за финансије, министар надлежан за привреду и Министар споразумно ближе уређују критеријуме за вредновање нематеријалне спортске вредности спортског удружења.

Министар надлежан за привреду утврђује овлашћене процењиваче из става 1. овог члана.

Процена из става 1. овог члана врши се сходном применом прописа о процени вредности друштвеног, односно државног капитала и имовине, ако овим законом није другачије одређено.

Министарство надлежно за привреду даје сагласност на процену из става 1. овог члана, по прибављеном мишљењу Министарства и министарства надлежног за финансије.

Члан 84.

Одлука о промени правног облика спортског удружења садржи нарочито: назив, седиште и адресу спортског удружења које мења правни облик; пословно име и седиште акционарског друштва у које се спортско удружење претвара; број акција и њихову номиналну вредност; овлашћење оснивачкој скупштини да бира прве органе акционарског друштва.

Јавни позив за упис акција мора се објавити најмање 30 дана, а највише 60 дана од дана доношења одлуке из става 1. овог члана.

Рок за упис акција не може бити краћи од 15 ни дужи од 60 дана.

Акције спортског удружења уписују се по номиналној вредности, утврђеној у одлуци из става 1. овог члана.

За пуноважна потраживања од спортског удружења повериоци могу уписати акције акционарског друштва у висини својих потраживања.

Ако је спортско удружење члан спортског друштва, то спортско друштво има право на упис акција без накнаде у висини од 15% укупног капитала спортског удружења.

Спортско удружење дужно је да најкасније седам дана од доношења одлуке о промени правног облика писменим путем обавести своје повериоце о могућности да у року за упис акција могу да претворе своја потраживања у акције.

Приликом уписа акција, претварање потраживања у акције има предност у односу на упис акција од стране других лица.

Поступак претварања потраживања у акције ближе уређује Влада.

Министарство надлежно за привреду даје сагласност на висину потраживања која могу бити претворена у акције.

У случају када је број акција које се нуде за упис мањи од броја акција који је потребан за претварање потраживања у акције, врши се сразмерно умањење броја акција које се уписују од стране поверилаца спортског удружења.

У случају када је број акција које преостану након претварања потраживања у акције мањи од броја акција које се траже за упис од стране других лица, врши се сразмерно умањење броја акција које се уписују од стране тих лица.

У случају када се поступак промене правног облика спортског удружења спроводи уместо стечајног поступка над спортским удружењем, а повериоци не одлуче да претворе своја потраживања у акције, наплату својих потраживања могу да изврше тек после истека рока од годину дана од дана уписа акционарског друштва у регистар привредних субјеката, с тим да се у том периоду од годину дана неће обрачунавати и наплаћивати затезна камата на утврђено и усаглашено потраживање.

Члан 85.

Уписом акционарског друштва у регистар привредних субјеката заступник спортског удружења подноси пријаву за брисање спортског удружења из Регистра. Пријава се подноси у року од седам дана од дана када је акционарско друштво уписано у регистар привредних субјеката, а надлежни регистар-

ски орган брише спортско удружење из Регистра, с даном уписа акционарског друштва у регистар привредних субјеката.

Члан 86.

На регистрациону пријаву за упис у регистар привредних субјеката промене правног облика спортског удружења сходно се примењују одредбе закона којим се уређује регистрација привредних субјеката, и то одредбе о регистрационој пријави оснивања акционарског друштва.

Престанак

Члан 87.

Спортско удружење престаје:

1) ако се број чланова смањи испод броја потребног за оснивање, а надлежни орган удружења не донесе одлуку о пријему нових чланова у року од 30 дана;

2) истеком времена на које је спортско удружење основано;

3) ако надлежни орган спортског удружења донесе одлуку о престанку удружења;

4) статусном променом која води престанку удружења и променом правног облика удружења;

5) ако се утврди да је истекао мандат заступнику или управи спортског удружења а да дуже од годину дана од дана истека мандата није изабран, у складу са статутом, нови заступник, односно управа, или ако је протекло дво-струко више времена од времена утврђеног статутом за одржавање седнице скупштине, а она није одржана;

6) ако му је изречена мера забране обављања спортских активности и делатности због тога што не испуњава услове за њихово обављање, а у року одређеном у изреченој мери не испуни те услове;

7) ако је правноснажном одлуком надлежног суда утврђено да је регистрација оснивања спортског удружења била ништава;

8) ако му је забрањен рад;

9) у другим случајевима утврђеним законом, оснивачким актом или статутом спортског удружења који су наведени као основ за престанак удружења;

10) стечајем (банкротством).

Спортско удружење престаје брисањем из Регистра.

У случајевима из става 1. тач. 1) – 3) и 5) – 9) овог члана спроводи се ликвидација спортског удружења, ако овим законом није другачије одређено.

О брисању из Регистра доноси се решење које је коначно у управном поступку. Против решења о брисању из Регистра може се покренути управни спор.

Члан 88.

Ликвидација спортског удружења спроводи се када спортско удружење има довољно финансијских средстава за покриће свих својих обавеза.

На спровођење ликвидације спортског удружења сходно се примењују одредбе закона којим се уређује ликвидација привредних друштава, ако овим законом није другачије одређено.

Током ликвидације престају овлашћења органа спортског удружења, ако законом није другачије одређено.

Члан 89.

Одлуку о покретању ликвидације спортског удружења у случајевима из члана 90. став 1. тач. 1) – 3) овог закона доноси скупштина спортског удружења.

Ако одлука из става 1. овог члана не буде донета иако су се стекли услови за њено доношење, заступник спортског удружења дужан је да о томе обавести регистарски орган без одлагања.

У случајевима из члана 90. став 1. тач. 5) – 9) овог закона и у случају из става 2. овог члана, као и у случају када заступник не обавести регистарски орган о томе да су се стекли услови за спровођење ликвидације, регистарски орган, по службеној дужности или на предлог спортског инспектора или лица које има правни интерес, у року од три дана од дана пријема обавештења, односно од сазнања за испуњеност услова за спровођење ликвидације решењем утврђује испуњеност услова за престанак спортског удружења и покреће ликвидацију.

Против решења из става 3. овог члана може се изјавити жалба Министарству, у року од осам дана од дана достављања.

Одлука, односно решење о покретању ликвидације уписује се у Регистар.

Одлука, односно решење о покретању ликвидације спортског удружења објављује се у средству јавног информисања из члана 80. став 8. овог закона, у року од пет дана од дана доношења, с позивом повериоцима да у року од 30 дана пријаве своја потраживања.

Дејство отварања ликвидације наступа објавом одлуке, односно решења о покретању ликвидације.

У називу спортског удружења уписује се ознака „у ликвидацији“.

Члан 90.

У поступку ликвидације послове спортског удружења води заступник спортског удружења као ликвидациони управник, ако удружење не именује друго лице или надлежни суд из оправданих разлога, на предлог лица које има правни интерес, не именује другог ликвидационог управника.

Именовање или разрешење ликвидационог управника уписује се у Регистар.

Члан 91.

Са имовином спортског удружења која преостане после намирења поверилаца ликвидациони управник поступа на начин предвиђен законом и статутом спортског удружења.

Финансијски извештај састављен са даном завршетка ликвидације и извештај о спровођењу ликвидације одобрава скупштина спортског удружења, а ако се скупштина удружења не састане или не одржи због недостатка кворума, ликвидациони управник завршава поступак ликвидације и без одобрења.

После окончања ликвидације спортског удружења, ликвидациони управник без одлагања подноси пријаву за брисање спортског удружења из Регистра.

Спортско удружење над којим се спроводи ликвидација може променити правни облик, на начин одређен овим законом, до почетка деобе и исплате ликвидационог остатка који преостане пошто се подмире повериоци удружења.

Члан 92.

Лице које је примило имовину спортског удружења из ликвидационог остатка одговара до висине примљеног износа за евентуалне неизмирене обавезе спортског удружења у ликвидационом поступку.

Члан 93.

Над спортским удружењем које је неспособно за плаћање спроводи се стечајни поступак.

На упис у Регистар података који се односе на стечај спортског удружења сходно се примењују одредбе закона којим се уређује стечајни поступак, и то одредбе о упису у надлежни регистар одлука из стечајног поступка.

Ако је над спортским удружењем спроведен стечајни поступак, орган који је тај поступак спровео, у року од 15 дана од дана окончања поступка, доставља регистарском органу доказ о томе, а регистарски орган по службеној дужности спроводи брисање удружења из Регистра.

Члан 94.

Забрањено је, у складу са Уставом, деловање спортског удружења усмерено на насилно мењање уставног поретка, нарушавање територијалне целокупности Републике, кршење Уставом зајемчених слобода и права човека и грађанина, изазивање и подстицање националне, расне и верске нетрпељивости и мржње.

Одлуку о забрани рада спортског удружења чије је деловање супротно одредби става 1. овог члана доноси Врховни суд Србије.

Забрана рада спортског савеза односи се и на она спортска удружења у његовом чланству која су изричито била обухваћена одлуком о забрани рада.

Забрана рада спортског удружења односи се и на све делове удружења.

Поступак за забрану рада спортског удружења води се, ако овим законом није другачије одређено, у складу са законом којим се уређују удружења.

Симболи визуелног идентитета и друге ознаке спортског удружења коме је забрањен рад не смеју се јавно употребљавати.

Одредбе ст. 1–6. овог члана сходно се примењују и на забрану рада повезивања више лица из члана 26. став 2. овог закона.

2) Спортска организација као привредно друштво или установа

Члан 95.

Спортску организацију као привредно друштво могу основати домаћа и страна правна и физичка лица.

Новчани улог основног капитала спортске организације као привредног друштва на дан уплате износи најмање 25.000 (двадесет пет хиљада) евра у динарској противвредности по средњем курсу.

На спортске организације као привредна друштва или установе примењују се прописи о привредним друштвима, односно установама, ако овим законом није другачије одређено.

Примерак решења о упису у надлежни регистар спортске организације као привредног друштва или установе, односно о упису промене података у регистар, као и извод из регистра и примерак статута, односно оснивачког акта, регистарски орган доставља Министарству, у року од три дана од дана доношења решења.

Члан 96.

Спортска организација као привредно друштво, односно установа може се бавити спортским активностима и делатностима уколико се те активности и делатности обављају као претежна делатност привредног друштва, односно установе.

Спортска организација из става 1. овог члана која учествује у спортском такмичењу не може престати да се бави спортским активностима и са њима повезаним делатностима због којих је основана.

Из назива спортске организације из става 1. овог члана мора бити видљиво да је у питању спортска организација и не сме се доводити у заблуду у погледу циљева спортске организације или о томе о каквој се врсти правног лица ради.

Нето добит коју у текућој години оствари спортска организација основана као привредно друштво мора бити најмање 80% реинвестирана у делатност спортске организације.

Спортска организација као привредно друштво или установа и спортиста аматер закључују уговор у складу са овим законом.

На решавање спорова насталих у вези са обављањем спортских активности и делатности спортске организације као привредног друштва или установе сходно се примењују одредбе овог закона о спортској арбитражи.

Члан 97.

Исто лице не може директно, посредно или преко повезаних лица, у смислу закона којим се уређују привредна друштва, бити власник, односно имати уделе или акције у више од једне спортске организације у истом степену такмичења, а у оквиру исте гране спорта, може имати акције, односно уделе који дају право до 5% учешћа у управљању само у још једној спортској организацији.

Уделе, односно акције спортске организације као привредног друштва или установе не могу, директно, посредно или преко повезаних лица, да имају лица чији послови и активности могу непосредно да утичу на такмичење у одговарајућој грани спорта, односно степену такмичења (спортске судије, менаџери у спорту, спортисти, тренери, и сл.), као и власници спортских клади-

оница и носиоци функција, односно чланови органа надлежног гранског спортског савеза.

Уколико неко лице стекне уделе, односно акције супротно одредбама ст. 1. и 2. овог члана, дужно је да без одлагања отуђи свој удео, односно акције које је стекло иако није на то имало право, а док то не учини не може остваривати управљачка права из стечених удела, односно акција ни у једној спортској организацији. До отуђења удела, односно акција, управљачка права остварује повереник кога именује надлежни национални грански спортски савез.

Члан 98.

Спортска организација може основати другу спортску организацију као привредно друштво или установу (укључујући и оснивање од свог организационог дела) и на њу пренети права и обавезе у погледу учешћа у одређеном рангу такмичења и права и обавезе према одређеним спортистима и другим ангажованим лицима, у складу са законом и спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза.

Новооснована спортска организација солидарно одговара за обавезе спортске организације - свог оснивача, али само за обавезе настале пре свог оснивања.

Члан 99.

Спортска организација као привредно друштво или установа може уместо спортске организације која престаје наставити такмичење у оном степену такмичења у коме се такмичила та спортска организација, под условом: да имају седиште у истом месту; да је уписана у регистар код надлежног органа, а спортска организација која престаје брисана је из регистра; да је одлуком о престанку спортске организације утврђено да спортска организација као привредно друштво, односно установа преузима права и обавезе у погледу учешћа у одређеном такмичењу, као и права и обавезе према спортистима под уговором; да је примљена у чланство надлежног гранског спортског савеза; да је спортским правилима надлежног гранског спортског савеза допуштено преношење права учешћа у одређеном рангу такмичења између спортских организација; да су спортске организације закључиле споразум о преузимању права учешћа у одређеном рангу такмичења.

Спортска организација као привредно друштво, односно установа одговара за обавезе спортске организације уместо које наставља такмичење, али само за обавезе настале пре преузимања учешћа у такмичењу.

Преузимање учешћа у одређеном такмичењу, у смислу става 1. овог члана, може се вршити само изван такмичарске сезоне.

2. Спортска друштва

Члан 100.

Спортске организације могу се, ради уређивања и остваривања заједничких циљева и интереса, као и заједничког наступања у области спорта, удруживати у спортска друштва.

Спортско друштво је носилац права на заједнички назив и заједничке симболе, ако статутом спортског друштва није другачије одређено.

На оснивање, упис у Регистар, обављање спортских активности и спортских делатности, решавање спорова, одговорност, као и на друга питања у вези са радом спортских друштава, сходно се примењују одредбе овог закона које се односе на спортска удружења, ако овим законом није другачије одређено.

3. Грански спортски савези

Члан 101.

Спортске организације, територијални грански спортски савези, самостални професионални спортисти и стручна и друга удружења и савези у одређеној грани спорта могу се, ради уређивања питања од заједничког интереса, заједничког репрезентовања, уређивања питања организовања такмичења и статуса спортиста у одређеној грани спорта, односно области спорта, удруживати у гранске спортске савезе за једну или више спортских грана (национални, покрајински, градски, општински).

Спортске организације, савези и удружења из става 1. овог члана морају бити уписане у надлежни регистар.

Грански спортски савез који бројем окупљених чланова, спортским и друштвеним положајем или другим околностима има фактички монопол над обављањем спортских активности или на други начин има доминантан положај у одређеној спортској грани - дужан је да прими у чланство лица из става 1. овог члана која испуњавају услове одређене статутом савеза за пријем у чланство.

Спортске организације које окупљају лица с инвалидитетом могу се удруживати по спортским гранама и по категоријама инвалидитета које признаје Међународни параолимпијски комитет.

Члан 102.

На оснивање, упис у регистар, обављање спортских активности и спортских делатности, решавање спорова, одговорност, забрану дискриминације, као и на друга питања у вези са радом гранских спортских савеза, сходно се примењују одредбе овог закона које се односе на спортска удружења, ако овим законом није другачије одређено.

Национални грански спортски савези уписују се у Регистар националних спортских савеза, који води Министарство.

Покрајински грански спортски савези уписују се у Регистар покрајинских спортских савеза, који води покрајински орган управе надлежан за спорт, као поверени посао.

Против решења о упису у регистар из става 3. овог члана, односно о одбацивању пријаве за упис у тај регистар, може се изјавити жалба Министарству, у року од 15 дана од дана достављања решења.

Примерак решења о упису у регистар из става 3. овог члана, извод из регистра, као и статут савеза, доставља се Министарству ради уписа у Једин-

ствену евиденцију, и републичком органу надлежном за послове статистике, у року од осам дана од дана доношења решења.

Одредбе члана 56. ст. 3–6. и члана 57. овог закона сходно се примењују и на Регистар националних спортских савеза и на Регистар покрајинских спортских савеза.

Члан 103.

Национални грански спортски савез јесте највиши облик удруживања у Републици у одговарајућој грани спорта.

Национални грански спортски савези оснивају се првенствено с циљем: развоја спортске гране, односно спортских активности и делатности у подручју свог деловања; усклађивања активности својих чланова; репрезентовања националног спорта у подручју свог деловања; стварања услова за постижање врхунских спортских резултата; учешћа у унапређењу стручног рада спортских стручњака; подстицања бављења спортом, посебно деце и омладине, у свом подручју деловања; организовања и вођења спортских такмичења.

Национални грански спортски савез који окупља више од половине регистрованих спортских организација врши функцију репрезентативног удружења послодаваца у погледу овлашћења за закључење посебног колективног уговора за грану спорта за коју је надлежан, у складу са законом.

Члан 104.

Надлежни национални грански спортски савез утврђује спортска правила у одговарајућој грани спорта.

Спортским правилима из става 1. овог члана утврђује се обавезно:

- 16) систем, пропозиције, правила и календар такмичења, укључујући и одређивање професионалних лига;
- 17) правила за организовање спортских такмичења;
- 18) услови и критеријуми за учешће на спортским такмичењима и поступак утврђивања њихове испуњености;
- 19) услови и критеријуми за учешће на националном лигашком спортском такмичењу, односно професионалном спортском такмичењу и поступак утврђивања њихове испуњености (лиценцирање);
- 20) ближи услови из члана 24. став 1. овог закона;
- 21) начин и поступак регистравања уговора између спортисте и спортске организације;
- 22) услови за организовање и учешће спортских организација у такмичењима за подручје више држава или више региона различитих држава;
- 23) услови и начин регистравања спортиста и спортских тренера за спортску организацију, укључујући и регистравање страних спортиста;
- 24) мере за спречавање негативних појава у спорту (допинг, насиље и недолично понашање, лажирање спортских резултата);
- 25) медицинска заштита спортиста;
- 26) дисциплински поступак и дисциплинске казне;

- 27) статус спортиста и преласци спортиста у домаће и иностране спортске организације, укључујући уступање спортиста између спортских организација;
- 28) услови за вршење посредовања у преласцима спортиста из једне у другу спортску организацију;
- 29) статус судија, суђење на такмичењима и статус других службених лица на такмичењима;
- 30) обављање стручног рада у спортским организацијама;
- 31) друга питања утврђена законом.
- 32) Надлежни национални грански спортски савез дужан је да у року од 15 дана од дана ступања на снагу спортских правила из става 1. овог члана достави примерак тих правила Министарству.

Члан 105.

На међународне гранске спортске савезе који имају седиште на територији Републике сходно се примењују одредбе овог закона које се односе на националне гранске спортске савезе.

4. Територијални спортски савези

Члан 106.

Спортске организације и грански спортски савези могу се ради уређивања и остваривања спортских питања од заједничког интереса удруживати у спортске савезе, односно савезе спортова за одређену територију (Републику, аутономну покрајину, јединицу локалне самоуправе).

У територијалне спортске савезе из става 1. овог члана могу се удруживати и друге заинтересоване организације, у складу са статутом савеза.

На оснивање, упис у регистар и обављање спортских активности и спортских делатности, као и на друга питања у вези са радом територијалног спортског савеза, сходно се примењују одредбе овог закона које се односе на спортска удружења, ако овим законом није другачије одређено.

Национални територијални спортски савез из става 1. овог члана уписује се у Регистар националних спортских савеза, а покрајински спортски савез у Регистар покрајинских спортских савеза.

5. Олимпијски комитет

Члан 107.

Олимпијски комитет јесте невладин спортски савез, образован у складу са Олимпијском повељом и признат од стране Међународног олимпијског комитета.

Олимпијски комитет своје активности обавља у складу са начелима олимпијског покрета и Олимпијском повељом Међународног олимпијског комитета.

На оснивање, упис у регистар и обављање спортских активности и спортских делатности, као и на друга питања у вези са радом и програмима олимпијског комитета, сходно се примењују одредбе овог закона које се од-

носе на националне гранске спортске савезе, ако овим законом није другачије одређено.

Одредбе ст. 1–3. овог члана сходно се примењују и на параолимпијски комитет.

Речи „олимпијски“ и „олимпијада“, самостално или у међусобној вези, као и одговарајуће речи или групе речи у страном језику, могу бити коришћене у називу, односно пословном имену неке организације или за означавање одређене спортске приредбе само уз сагласност олимпијског комитета.

6. Стручна и друга удружења и савези у области спорта

Члан 108.

Спортски стручњаци и стручњаци у спорту могу се ради уређивања и остваривања стручних спортских питања од заједничког интереса удруживати у стручна спортска удружења (удружења тренера, судија и др.).

Спортске организације, спортска друштва, спортски савези и друга правна и физичка лица могу ради остваривања заједничких циљева и интереса у области спорта оснивати и друга добровољна, невладина удружења (организациони одбори, удружења навијача и др.) и савезе у области спорта.

На оснивање, упис у регистар и обављање спортских активности и спортских делатности, као и на друга питања у вези са радом удружења и савеза из ст. 1. и 2. овог члана, сходно се примењују одредбе овог закона које се односе на спортска удружења, ако овим законом није другачије одређено.

7. Организације за обављање спортске делатности

Члан 109.

Организацију за обављање спортске делатности може основати физичко или правно лице у облику привредног друштва, односно установе, а физичка лица и у одговарајућем облику обављања предузетништва, у складу са законом.

Примерак решења о упису у надлежни регистар организације за обављање спортске делатности, односно о упису промене података у регистар, као и извод из регистра и статут, односно оснивачки акт организације, регистарски орган доставља Министарству, у року од седам дана од дана доношења решења.

Организација за обављање спортске делатности не може у називу имати реч „клуб“ и реч „савез“.

Организације које не учествују у спортским такмичењима и којима је основна делатност спортско подучавање и спортско усавршавање (школе фудбала, школе тениса и сл.) или омогућавање спортског вежбања (фитнес центри и сл.) могу се основати само у складу са ставом 1. овог члана.

Члан 110.

Организација за обављање спортске делатности (привредно друштво, установа, одговарајући облик обављања предузетништва) може обављати делатност ако има обезбеђен одговарајући простор, односно објекат, одговарајућу опрему, одговарајуће спортске стручњаке у зависности од врсте делатно-

сти, ако испуњава услове у погледу безбедности у обављању делатности, укључујући и потребне акте (правила о реду и сл.), а правно лице – и ако има одговарајућу унутрашњу организацију, односно службе.

Министар прописује ближе услове из става 1. овог члана.

Испуњеност услова из става 1. овог члана проверава надлежни спортски инспектор у поступку редовног инспекцијског надзора.

На повреду конкуренције при обављању спортских делатности сходно се примењују прописи којима се уређује заштита конкуренције, осим ако то није супротно самој природи спортских активности и делатности.

Члан 111.

Спортски центри, у смислу овог закона, јесу организације за обављање различитих спортских делатности које имају:

- 1) затворене спортске објекте у површини већој од 5.000 м²;
- 2) више од 20 запослених;
- 3) укупан годишњи приход већи од 200.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу.

Спортски кампови, у смислу овог закона, јесу организације за обављање спортских делатности у вези са организовањем спортских припрема.

Члан 112.

Предузетник који се бави стручним радом у области спорта мора имати одговарајуће спортско звање у складу са овим законом.

Министар уређује за које спортске делатности предузетнику није потребан посебан простор, опрема и кадрови.

На самостално обављање спортске делатности примењују се прописи којима се уређује предузетништво, ако овим законом није другачије одређено.

Члан 113.

Организација за обављање спортских делатности може се бавити пословима посредовања приликом преласка спортисте из једне у другу спортску организацију уколико има ангажовано лице са звањем спортског менаџера, и ако има лиценцу издату од стране надлежног националног гранског спортског савеза.

Надлежни национални грански спортски савез утврђује услове и поступак за стицање лиценце из става 1. овог члана.

Министар даје сагласност на акт из става 2. овог члана.

Надлежни национални грански спортски савез издаје лиценце и обавештава Министарство о сваком издавању лиценце, у року од 15 дана од дана издавања.

8. Републички завод за спорт

Члан 114.

Републички завод за спорт (у даљем тексту: Републички завод) јесте установа која обавља делатност ради развоја стручног рада и задовољавања стручних потреба у области спорта.

Делатност Републичког завода обухвата:

- 1) периодична тестирања (еурофит тестови), односно праћење стања физичких способности деце, омладине и одраслих;
- 2) контролу тренираности перспективних и врхунских спортиста и стручно-саветодавну помоћ тим спортистима и спортским стручњацима;
- 3) ближе уређивање садржаја и начина вођења матичних евиденција у области спорта;
- 4) вођење матичних евиденција у области спорта (прикупљање података и обрада) и периодично објављивање и публикување збирних података из матичних евиденција;
- 5) утврђивање националних категоризација спортова, спортиста и спортских стручњака и доделу спортских звања у складу са тим категоризацијама;
- 6) обављање надзора над стручним радом у области спорта, преко истакнутих спортских стручњака (стручни спортски надзорници);
- 7) пропагандну, издавачку и истраживачко-развојну делатност у области спорта;
- 8) организациону и стручну помоћ организацијама које реализују програме којима се остварује општи интерес у области спорта;
- 9) евалуацију здравственог стања спортиста;
- 10) процену здравствене способности спортиста такмичара, осим утврђивања здравствене способности из члана 16. овог закона;
- 11) стручно усавршавање спортских стручњака;
- 12) давање предлога за побољшање стања у спорту у Републици;
- 13) саветовање при планирању, изградњи и реконструкцији спортских објеката од значаја за Републику;
- 14) организацију и реализацију завршних припрема врхунских и перспективних спортиста.

Републички завод може обављати и друге послове, уз сагласност Владе.

На статут Републичког завода, општи акт којим се уређује организација и систематизација радних места у Републичком заводу и опште акте из става 2. тач. 3) и 5) овог члана сагласност даје Министар.

Републички завод обавља послове из става 2. тачка 10) овог члана уколико испуњава услове прописане законом којим се уређује здравствена заштита.

Статут и општи акти Републичког завода из става 2. тач. 3) и 5) овог члана објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

Послови из става 2. тач. 3) – 6) овог члана обављају се као поверени послови.

Члан 115.

Органи Републичког завода јесу: директор и управни одбор.

Управни одбор Републичког завода има пет чланова.

За члана управног одбора и за директора може бити именовано само лице које има најмање високо образовање на академским студијама и које је истакнути стручњак у некој од области која је од значаја за делатност Републичког завода, утврђену овим законом.

Управни одбор Републичког завода одлучује већином гласова од укупног броја чланова управног одбора.

Директора, председника и чланове управног одбора Републичког завода именује и разрешава Влада.

Надзор над законитошћу рада Републичког завода врши Министарство.

Члан 116.

На организацију и рад Републичког завода примењују се прописи о јавним службама, ако овим законом није другачије одређено.

9. Спортске задужбине, фондације и фондови

Члан 117.

Ради остваривања друштвено корисних циљева у области спорта могу се оснивати спортске задужбине, фондације и фондови.

Република је оснивач националне спортске фондације, а одлуку о оснивању доноси Влада.

Средства националне спортске фондације користе се за остваривање општег интереса из члана 155. став 1. тач. 3) – 8) овог закона, а на доделу средстава носиоцима програма сходно се примењују одредбе овог закона о одобрењу и реализацији програма којима се остварује општи интерес у области спорта.

Национална спортска фондација прибавља средства за свој рад из буџета Републике из дела који се добија приређивањем игара за срећу, у складу са законом којим се уређује организовање игара на срећу, прилога донатора, спонзорства и других извора, у складу са законом.

На оснивање и рад спортских задужбина, фондација и фондова примењују се прописи о задужбинама, фондацијама и фондовима.

10. Представништва страних спортских удружења, савеза и међународних невладиних организација у области спорта

Члан 118.

Страно спортско удружење, страни спортски савез и међународна невадна организација у области спорта (међународни спортски савез, фондација, задужбина, фонд), у смислу овог закона, јесте непрофитна организација у области спорта са седиштем у другој држави, основана и регистрована по прописима те државе ради остваривања неког циља у области спорта.

Одредбе овог закона које се односе на упис у Регистар и рад спортских удружења сходно се примењују и на упис у регистар и рад представништва, канцеларије и другог организационог облика страних спортских удружења,

савеза и међународних невладиних организација у области спорта који имају седиште на територији Републике (у даљем тексту: представништво), ако законом или међународним уговором није другачије одређено.

Представништво може да отвори рачун у складу са прописима којима се уређује платни промет.

Представништво може да обавља своју делатност на територији Републике након уписа у Регистар представништава страних и међународних невладиних организација у области спорта, који води Министарство.

Представништво стиче статус правног лица уписом у регистар из става 4. овог члана ако је то предвиђено одлуком о оснивању представништва.

Члан 119.

Представништво може из иностранства слободно уносити финансијска средства за рад представништва и за остваривање свог програма, у складу са законом.

Страно спортско удружење, савез или међународна невладина организација у области спорта може, после измирења свих доспелих пореских и других обавеза у Републици, односно у Србији и Црној Гори, слободно изнети из земље неутрошена финансијска средства из става 1. овог члана.

Представништво може привремено да увезе предмете и опрему који су потребни за његов рад и да их изнесе из Републике, у складу са законом.

Члан 120.

Представништво престаје и брише се из регистра:

- 1) ако је страно спортско удружење, савез или међународна невладина организација у области спорта престала са радом;
- 2) ако је страно спортско удружење, савез или међународна невладина организација у области спорта одлучила да представништво престане са радом;
- 3) ако је представништву забрањен рад одлуком Врховног суда Србије, под условима и на начин из члана 97. овог закона.

Решење о брисању из регистра представништва коначно је у управном поступку и против њега се може покренути управни спор.

IV. КАТЕГОРИЗАЦИЈЕ У ОБЛАСТИ СПОРТА

Члан 121.

Националном категоризацијом спортова утврђују се критеријуми за категорисање и одређује ранг спортских грана, на основу остварених резултата, националне и међународне традиције, националне и међународне медијске заступљености и популарности, здравственог, социјалног и другог утицаја на учеснике, финансијског значаја и финансијске самосталности, рекламне атрактивности, приступачности појединих спортских грана и других значајних фактора.

Националном категоризацијом спортиста утврђују се критеријуми и мерила за рангирање спортиста, на основу резултата, узраста, пола и националне категоризације спортова, и уређује начин додељивања одговарајуће кате-

горије - спортског статуса (статус врхунског спортисте, статус перспективног спортисте и др.).

Национална категоризација спортиста садржи и категоризацију спортиста са инвалидитетом.

Националном категоризацијом спортских стручњака утврђују се критеријуми и мерила за рангирање спортских стручњака, на основу квалитета рада, остварених резултата, степена стручности и националне категоризације спортова, и уређује начин додељивања одговарајућег ранга - спортског статуса.

Организације и појединци у области спорта дужни су да сарађују са Републичким заводом у утврђивању категоризација и додељивању категорија из ст. 1–4. овог члана.

Републички завод утврђује категоризације из ст. 1–4. овог члана по прибављеном мишљењу надлежних националних спортских савеза и олимпијског комитета.

Члан 122.

Националне категоризације спортова, спортиста и спортских стручњака утврђују се за период од најдуже четири године.

На основу категоризација из става 1. овог члана, врши се једанпут годишње, на почетку године, рангирање - додела спортског статуса, на предлог заинтересованих спортиста и спортских стручњака и њихових спортских организација или националних гранских спортских савеза.

На одлуку о рангирању - додели спортског статуса, спортиста, односно спортски стручњак и организација која је поднела предлог за рангирање може уложити жалбу Министарству, у року од седам дана од дана достављања одлуке.

Спортски статус може стећи лице које је држављанин Републике.

Уколико Републички завод не утврди категоризације из става 1. овог члана пре истека рока њиховог важења, утврђује их Министар.

Члан 123.

Република, аутономна покрајина и јединице локалне самоуправе могу утврђивати категоризације спортова, спортиста и спортских стручњака за своју територију, полазећи од утврђених националних категоризација.

V. СПОРТСКЕ ПРИРЕДБЕ

Члан 124.

Спортске приредбе организују се у облику спортских манифестација (фестивали, сусрети, смотре, игре и сл.) и спортских такмичења.

Организовањем спортских приредби могу се бавити спортске организације, савези и друга лица под условима утврђеним законом и спортским правилима.

Члан 125.

Организатор је дужан да осигура несметано и безбедно одржавање спортске приредбе.

Организатор је дужан да предузме мере које омогућавају предупређење ризика настанка штете за спортисте, гледаоце и друге учеснике спортске приред-

бе и трећа лица (упозорења, истицање забрана, давање обавештења и упутстава и сл.), као и мере којима се на повећане ризике утиче (безбедност спортског објекта, исправност и адекватност инсталиране и друге опреме, обезбеђење хитне медицинске помоћи, одвијање манифестације у складу са пропозицијама и др.).

Организатор спортске приредбе дужан је да предузме потребне безбедносне мере за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама, у складу са законом и спортским правилима.

Организатор спортске приредбе дужан је да предузме потребне мере за спречавање допинга на спортској приредби, у складу са законом и спортским правилима.

Организатор спортске приредбе дужан је да пријави одржавање спортске приредбе у складу са прописима којима се уређује јавно окупљање грађана.

Организатор одговара за штету која настане спортистима, гледаоцима и другим учесницима спортске приредбе и трећим лицима због кршења обавеза из ст. 1–3. овог члана, у складу са општим правилима о одговорности за проузроковану штету.

Надлежни национални спортски савез који је дао сагласност, односно дозволу или наложио да се одређена спортска приредба одржи иако нису били испуњени сви прописани услови, солидарно је одговоран са организатором за штету коју на спортској приредби претрпи неко од учесника спортске приредбе или треће лице услед пропуста у организацији.

Спортска приредба која се на територији Републике организује под руководством међународног спортског савеза организује се и спроводе у складу са овим законом и спортским правилима тог савеза.

Члан 126.

Спортска приредба може да се организује уколико организатор има обезбеђен одговарајући објекат, односно простор, опрему, стручне и друге раднике и ако испуњава друге услове у складу са законом и спортским правилима.

Спортисти, спортске организације, спортски тренери, спортске судије, спортски делегати, односно друга стручна и службена лица могу да учествују на спортској приредби ако испуњавају услове утврђене овим законом и спортским правилима.

Судије, делегати, повереници и друга службена лица могу добијати накнаду трошкова и накнаду за обављање својих дужности, у складу са правилима надлежног националног гранског спортског савеза.

У екипама спортских организација на спортским такмичењима које је надлежни национални грански спортски савез означио као аматерска такмичења може наступити највише 20% спортиста са статусом професионалних спортиста.

У екипама спортских организација на професионалним спортским такмичењима може наступити највише 10% спортиста аматера.

Забрањено је организовање било које спортске приредбе која се темељи на тзв. слободном борењу два или више лица (борбе у кавезу и сл.), као и учешће у таквој приредби.

Члан 127.

На националним лигашким спортским такмичењима и професионалним спортским такмичењима у одређеној спортској сезони могу да учествују само спортске организације које су лиценциране за ту сезону.

Лиценцу из става 1. овог члана може стећи спортска организација која испуњава прописане услове за бављење спортским активностима и делатностима и посебне услове лиценцирања утврђене од стране надлежног националног гранског спортског савеза.

Национални грански спортски савез утврђује најмање следеће групе критеријума, односно услова за давање лиценце, у складу са законом:

- 1) спортски;
- 2) инфраструктурни;
- 3) персонални и административни, односно организациони;
- 4) правни;
- 5) финансијски.

Спортска организација из става 2. овог члана дужна је да има запослено или ангажовано лице са одговарајућим спортским звањем које координира обављање послова који се односе на безбедност учесника спортских такмичења чији је организатор, као и лице са звањем спортског менаџера за оперативне, односно извршне послове.

Финансијски услови из става 3. тачка 5) овог члана обухватају и ревизију финансијских извештаја спортске организације.

Одредба става 4. овог члана сходно се примењује и на надлежни национални грански спортски савез.

Надлежни национални грански спортски савез утврђује испуњеност услова из ст. 1–5. овог члана пре почетка такмичарске сезоне и издаје лиценце.

Спортска организација може обезбедити потребна финансијска средства за покриће трошкова учешћа на спортском такмичењу и покриће трошкова испуњавања уговорних обавеза према спортистима - путем обезбеђења одговарајуће банкарске гаранције.

Члан 128.

Надлежни национални грански спортски савез води систем такмичења у спортској грани за коју је основан.

У остваривању својих циљева везаних за вођење система спортских такмичења, надлежни национални грански спортски савез може поверити вођење одређених такмичења, укључујући и спровођење лиценцирања за учешће на такмичењу, удружењу или организацији коју су основале спортске организације које учествују у такмичењу или сам савез.

Надлежни национални грански спортски савез може одлучити да у одређеном степену, односно систему такмичења (лиги) могу учествовати само спортске организације које имају одређени организациони облик, односно правну форму, као и да из истог места не може учествовати више од одређеног броја спортских организација.

Надлежни национални грански спортски савез доноси одлуку о степену, односно систему такмичења у коме могу учествовати само спортске организа-

ције као привредна друштва, односно установе, као и одлуку о утврђивању професионалних спортских такмичења, на основу елабората о оправданости таквог степена, односно система такмичења.

Спортско такмичење у коме већину учесника чине спортске организације као привредна друштва или установе, односно у коме већина спортиста учесника има статус професионалних спортиста, сматра се професионалним спортским такмичењем, у складу са овим законом.

Измене система такмичења у надлежности националног гранског спортског савеза могу се примењивати најраније по истеку једне такмичарске сезоне од утврђивања тих измена.

Пропозиције такмичења у надлежности националног гранског спортског савеза утврђују се најкасније 30 дана пре почетка такмичења и не могу се мењати у току такмичарске сезоне на коју се односе.

Члан 129.

Организација у области спорта може се кандидовати за организовање великог међународног спортског такмичења на територији Републике под условом да пре подношења кандидатуре:

- 1) образује иницијативни одбор за припрему кандидатуре;
- 2) припреми пројекат, односно студију о организовању и финансирању такмичења;
- 3) прибави сагласност олимпијског, односно параолимпијског комитета, када су у питању олимпијске, односно параолимпијске игре;
- 4) прибави сагласност надлежног националног спортског савеза;
- 5) прибави сагласност Владе за олимпијске игре и светска и европска првенства, односно сагласност Министарства за друга велика међународна спортска такмичења.

Члан 130.

Велика међународна спортска такмичења, у смислу овог закона, јесу:

- 1) олимпијске и параолимпијске игре;
- 2) светска и европска првенства;
- 3) медитеранске игре;
- 4) универзијаде;
- 5) светски купови и финални турнири светске лиге;
- 6) зимски и летњи Олимпијски фестивал младих Европе;
- 7) балканска и друга регионална првенства;
- 8) финала и финални турнири европских клупских такмичења;
- 9) критеријумски и квалификациони међународни спортски турнири;
- 10) традиционалне међународне спортске манифестације (уличне трке, улични маратони и др.).

Члан 131.

При одлучивању о сагласности на подношење кандидатуре за организовање великог међународног спортског такмичења у Републици посебно се узимају у обзир следећи критеријуми:

- 1) организовање такмичења мора имати позитиван утицај на развој и ширење гране спорта у којој ће се такмичење одржати;
- 2) такмичење мора бити занимљиво са становишта тржишта;
- 3) такмичење мора бити занимљиво за телевизијске и радио преносе, друге медије и гледаоце;
- 4) такмичење треба да утиче на афирмацију вредности националног спорта;
- 5) такмичење треба да се организује у грани спорта која има организациону и такмичарску традицију у Републици.

Члан 132.

Спортске организације и спортисти могу учествовати на међународним спортским приредбама само уз претходну сагласност надлежног националног гранског спортског савеза.

Члан 133.

У спортским такмичењима у којима учествују животиње, животиња може да учествује само ако ветеринар с одговарајућом стручном спремом утврди њену здравствену способност за такмичење.

Члан 134.

Ради усклађивања активности на спречавању насиља и недоличног понашања гледалаца на спортским приредбама и испуњавања међународних обавеза у овој области, образује се Национални савет за борбу против насиља и недоличног понашања гледалаца на спортским приредбама (у даљем тексту: Национални савет).

Влада уређује састав, задатке и друга питања од значаја за рад Националног савета и именује његове чланове.

Национални савет после сваког састанка доставља извештај о усвојеним закључцима министарству надлежном за унутрашње послове, Министарству и националним спортским савезима.

Средства за рад Националног савета обезбеђују се у буџету Републике.

VI. ШКОЛСКИ СПОРТ

Члан 135.

Школски спорт, у смислу овог закона, јесу организоване ваннаставне спортске активности у области школског физичког васпитања, укључујући и школска спортска такмичења, које се спроводе у оквиру школског система, у складу са наставним планом и програмом, утврђеним у складу са законом.

Школски спорт, у смислу овог закона, обухвата и спортске активности студената и студентска спортска такмичења.

Организовано ваннаставно бављење спортским активностима ученика и студената спроводи се кроз школске, односно студентске спортске секције, које организују школе и високошколске установе.

Организоване школске и ваннаставне спортске активности из става 1.

овог члана имају приоритет у погледу коришћења школских спортских сала и терена у односу на активности лица изван школе.

Школе, високошколске установе, наставници, ученици и студенти могу оснивати и одговарајућа школска, односно студентска спортска удружења (друштва).

Ближе услове и правила за организовање школског спорта прописује министар надлежан за образовање, по прибављеном мишљењу националног спортског удружења педагога физичке културе и националних спортских савеза надлежних за школски спорт.

Ученици и студенти не могу бити укључени у ваннаставне спортске активности и спортска такмичења уколико није претходно утврђена њихова здравствена способност за бављење школским спортом.

Члан 136.

Врхунски и други категорисани спортисти имају право на посебне услове уписа, похађања и завршетка основног и средњег образовања и васпитања, у складу са актом који доноси министар надлежан за образовање.

Врхунски и други категорисани спортисти имају право на посебне услове при упису на студије на високошколским установама и на посебне услове студирања, у складу са општим актима високошколске установе.

Врхунски спортисти аматери имају право на статус студената који се финансирају из буџета, у складу са актом који доноси министар надлежан за образовање.

Актом из става 1. овог члана прописују се ближи услови и начин остваривања права.

VII. СПОРТСКИ ОБЈЕКТИ

Члан 137.

Спортски објекти су уређене и опремљене површине и грађевински објекти (грађевине) намењени обављању спортских активности и делатности.

Спортски објекат поред простора намењеног спортским активностима има и пратећи простор (санитарни, гардеробни, спремишни, гледалишни и др.) и уграђену опрему (грађевинску и спортску).

Спортски објекти морају бити приступачни особама са инвалидитетом.

Члан 138.

Просторни и урбанистички план јединице локалне самоуправе садрже врсту, број и размештај спортских објеката за подручје за које се доносе (мрежа спортских објеката), а при планирању изградње стамбених насеља, обавезно се планира изградња спортских објеката који служе деци, омладини и грађанима.

Члан 139.

Власник, односно држалац спортског објекта (у даљем тексту: власник) дужан је:

- 1) да га користи у складу са прописима и наменом објекта;

2) да га одржава у технички исправном стању и да обезбеди одговарајуће санитарно-хигијенске услове;

3) да предузме мере које омогућавају предупређење ризика настанка штете за кориснике и трећа лица и којима се на повећане ризике утиче.

При изградњи, реконструкцији и одржавању капиталних спортских објеката, мора се водити рачуна да они одговарају правилима надлежних међународних гранских спортских савеза.

При изградњи, реконструкцији и одржавању спортских објеката који су намењени и организовању спортских приредби, мора се водити рачуна да они одговарају и спортским правилима надлежних националних спортских савеза.

Члан 140.

Део школе, односно високошколске установе намењен за остваривање наставног плана и програма физичког васпитања ученика, односно студената (школска спортска сала, школски спортски терен) има положај спортског објекта, у смислу овог закона.

Школски спортски објекти могу се давати на коришћење другим лицима само када су задовољене потребе наставних и ваннаставних спортских школских активности, у складу са годишњим програмом рада школе.

Објекти и уређене површине које су незаменљив услов за обављање спортских активности на одређеном подручју (планинарски домови, хангари за такмичарске чамце и др.) имају положај спортског објекта, у смислу овог закона.

Ради рационалнијег и потпунијег остваривања општег интереса, односно потреба грађана на одређеној територији, утврђених овим законом, изградња, одржавање и коришћење спортских објеката или њихова реконструкција и модернизација - може бити предмет концесије, под условима и на начин утврђен законом којим се уређују концесије.

Члан 141.

Намена спортског објекта за који постоји одговарајућа урбанистичка документација не може се променити.

Министарство, по прибављању сагласности министарства надлежног за урбанизам и мишљења општинске, односно градске управе на чијој се територији налази објекат, изузетно може одобрити привремену или трајну промену намене спортског објекта, или његовог дела намењеног извођењу спортских активности, уколико је испуњен један од следећих услова:

- 1) да је на одговарајући начин обезбеђено обављање спортских активности на подручју на којем се налази објекат;
- 2) да више не постоји потреба за конкретним спортским објектом;
- 3) да је промена намене у јавном интересу у битно већој мери него што је одржавање намене објекта;
- 4) да објекат служи само личним спортским активностима власника, његових сродника или гостију.

Одредбе ст. 1. и 2. овог члана односе се и на случајеве потпуног или делимичног рушења спортског објекта, или затварања објекта за коришћење у

спортске сврхе (осим ако су у питању мере реконструкције или одржавања које не трају дуже од годину дана), као и измене могућности коришћења спортског објекта на начин да објекат може да користи значајно мањи број лица него раније.

Допуштена је промена намене дела пратећег простора спортског објекта, укључујући и земљиште које припада спортском објекту, под условом да није у питању гардеробни, санитарни, гледалишни, паркинг и сличан простор, да промене не угрожавају извођење и праћење спортских активности и да не умањују функционалност објекта.

Надлежни орган јединице локалне самоуправе даје сагласност на промену намене из става 4. овог члана.

Надлежни орган јединице локалне самоуправе врши овлашћење из става 5. овог члана као поверени посао. На решење надлежног органа јединице локалне самоуправе може се изјавити жалба Министарству у року од 15 дана од дана пријема решења.

Акти и уговори којима се врши промена намене спортског објекта, односно његовог дела супротно одредбама овог члана - ништави су.

Члан 142.

За штету која настане спортистима, гледаоцима, другим учесницима и трећим лицима услед недостатака спортског објекта (мањкава изградња, рђава конструкција, лоше одржавање и сл.) одговара се по општим правилима о објективној одговорности.

Члан 143.

Јавни спортски терени, у смислу овог закона, јесу посебно уређене површине намењене за одређене спортске активности (трим стазе, скијалишта, планинске стазе, бицикличке стазе, плаже, отворени спортски терени у насељеним местима и сл.), доступне грађанима под једнаким условима.

Јавни спортски терени јесу и спортски објекти у државној својини, у смислу овог закона.

Јавни спортски терени морају бити уређени, обележени, опремљени и одржавани у стању које осигурава одговарајући ниво спортских активности и безбедно коришћење, у складу са законом.

Власник јавног спортског терена може да обавља делатности, односно послове везане за коришћење терена под условом: да уреди, обележи, опреми и одржава терен тако да је он безбедан за кориснике; да на терену постави одговарајућу сигнализацију, тако да се она не може лако уклонити и да одговара стварним условима коришћења терена; да уреди ред на терену (правила о реду) и да обезбеди одговарајући број стручно оспособљених и јасно означених лица за одржавање реда на терену (редари), ако то природа коришћења терена захтева; да има запослено лице са одговарајућим спортским стручним звањем за старање о безбедности и реду на терену (шеф терена); да обезбеди одговарајући број спасилаца, ако то природа коришћења терена захтева; да обезбеди пружање хитне медицинске помоћи на терену, ако то природа коришћења терена захтева.

Власник јавног спортског терена дужан је да прекине коришћење терена или дела терена и да то на погодан начин објави, уколико наступе околности које угрожавају безбедност на терену, све док трају околности због којих је прекинуто коришћење терена.

Лица која обављају спортске активности и делатности на јавном спортском терену дужна су: да се придржавају правила о реду на спортском терену и упутстава и упозорења која им дају овлашћена лица власника јавног спортског терена; да се на терену понашају тако да друге не угрожавају или повређују; да обављање спортских активности и делатности прилагоде својим знањима и условима терена, временским приликама, као и броју других лица на терену; да поштују постављене ознаке и сигнализацију и да их не уништавају или оштећују; да у случају несреће на терену пруже другоме помоћ; да користе исправну и одговарајућу опрему; да не остављају на терену или бацају на терен предмете и материјале који могу да ометају друга лица или угрозе њихову безбедност; да не користе терен уколико су под дејством алкохола, дроге или неког психоактивног лека, односно средства које негативно утиче на њихове способности; да не користе терен који је означен као затворен.

Овлашћена лица власника јавног спортског терена (редари и шеф терена) дужна су да упозоре, односно удаље са терена или његовог дела лица која се не придржавају правила утврђених овим законом и правила о реду на терену, а ако она поступе супротно налозима или пруже физички отпор, да о томе без одлагања обавесте овлашћено лице органа надлежног за унутрашње послове.

Министар ближе прописује услове из става 4. овог члана.

Изузетно од става 8. овог члана, Министар и министар надлежан за туризам споразумно ближе прописују услове из става 4. овог члана за планинарске стазе и плаже.

Испуњеност услова из ст. 4, 8. и 9. овог члана проверава спортски инспектор у поступку редовног инспекцијског надзора.

VIII. СТРУЧНИ РАД У ОБЛАСТИ СПОРТА

Члан 144.

Стручни рад у спортским организацијама и другим организацијама у области спорта могу обављати искључиво спортски стручњаци и стручњаци у спорту.

Спортски стручњак јесте лице које у спорту обавља васпитно-образовни, стручно-извршни или стручно-организациони стручни рад.

Стручњак у спорту јесте лице које у спорту обавља послове који нису стручни рад у смислу ст. 2. и 6. овог члана, а којима се непосредно доприноси остваривању спортских активности и делатности организација у области спорта.

Спортски стручњак мора да има најмање одговарајуће више образовање или да је оспособљен за обављање одређених стручних послова у спорту, у складу са овим законом.

Стручњак у спорту мора да има најмање одговарајуће средње образовање или да је оспособљен за обављање одређених стручних послова у спорту, у складу са овим законом.

Стручни рад у спорту, у смислу овог закона, посебно обухвата: планирање, односно програмирање и спровођење спортских активности деце и омладине; планирање и спровођење рекреације грађана; планирање и спровођење тренинга спортиста; планирање и спровођење спортског васпитања и обучавања и спортског усавршавања; дијагностику и контролу психофизичких и функционалних способности учесника у спортским активностима; планирање и спровођење кинезитерапијског вежбања; истраживачко-развојни и научноистраживачки рад у спорту; стручно-саветодавни и стручно-информативни рад; планирање спортских програма и пројеката; документовање спортске стручне литературе, припремање и уређивање секундарних информационих извора у спорту; креирање, планирање и организовање пропагандних кампања и акција, односа са јавношћу и контаката са средствима јавног информисања у спорту; извештавање са спортских приредби, писање информативних и аналитичких новинарских чланака у области спорта; планирање и спровођење спортских приредби, посредовање у спортским трансферима; спортски менаџмент и организовање спортског пословања; спортско суђење; старање о безбедности, реду и сигурности на спортским приредбама и у спортским објектима; старање о спречавању допинга у спорту.

Стручни васпитно-образовни рад са децом могу да врше само спортски стручњаци који имају најмање више образовање у области спорта, односно физичке културе.

Члан 145.

Спортски стручњаци дужни су да планирају и евидентирају стручни рад који обављају у организацијама у области спорта.

Организације у области спорта дужне су да обезбеде да спортски стручњаци у организацији поштују обавезу из става 1. овог члана.

Стручни планови у спорту садрже: планске циљеве у погледу степена физичке, техничке и тактичке припремљености спортисте која се жели постићи; методе и средства чијом се применом изазивају планиране промене припремљености спортиста; облике, обим и динамику контроле припремљености спортисте; план такмичења ако се она организују.

Евиденција реализације стручног рада обавезно садржи за сваку тренажну јединицу: име спортског стручњака који води вежбе; место вежбања; време почетка, трајање и садржај бављења спортским активностима.

Члан 146.

Спортски стручњаци и стручњаци у спорту дужни су да стално прате развој спортских наука и наука од значаја за област спорта и да се стручно оспособљавају и усавршавају.

Организације у области спорта утврђују план стручног образовања, оспособљавања и усавршавања спортских стручњака и стручњака у спорту и обезбеђују услове за његово остваривање.

Организација у области спорта дужна је да запосленим спортским стручњацима и стручњацима у спорту омогући стручно образовање, оспособљавање и усавршавање, у складу са својим потребама и спортским правилима надлежног гранског спортског савеза.

Трошкови стручног образовања, оспособљавања и усавршавања запослених спортских стручњака и стручњака у спорту обезбеђују се из средстава организације у области спорта, у складу са њеним општим актима.

У случају да запослени из става 4. овог члана прекине стручно образовање, оспособљавање или усавршавање, дужан је да организацији у области спорта накнади трошкове, осим ако је то учинио из оправданих разлога.

Одредбе о забрани дискриминације из члана 9. овог закона сходно се примењују и на спортске стручњаке и стручњаке у спорту.

Члан 147.

Пословима стручног оспособљавања спортских стручњака и стручњака у спорту могу се бавити високошколске установе које имају акредитоване одговарајуће студијске програме.

Пословима стручног оспособљавања за обављање одређених стручних послова у спорту за које се не могу стећи одговарајући стручни називи у установама из става 1. овог члана, или за које не постоји интерес тих установа да их врше, односно да их врше у довољној мери, могу се бавити и друге организације које испуњавају услове у погледу простора, опреме и кадрава.

Пословима стручног оспособљавања за обављање одређених стручних послова могу се бавити и национални грански спортски савези и национална стручна спортска удружења, ако је то предвиђено спортским правилима надлежног међународног спортског савеза и ако испуњавају услове у погледу простора, опреме и кадрава.

Министар прописује ближе услове из ст. 2. и 3. овог члана, а њихову испуњеност утврђује спортски инспектор.

Министар прописује оквирни наставни план и програм и начин стручног оспособљавања из ст. 1–3. овог члана, број полазника стручног оспособљавања који се у оквиру једне групе може уписати и образац и садржину уверења о завршеном стручном оспособљавању.

Високошколске установе и организације из ст. 2. и 3. овог члана дужне су да сваке године у јануару доставе Министарству извештај о извршеном стручном оспособљавању у претходној години, податке о стручним називима који се у тим високошколским установама могу стећи и план активности за текућу годину на организовању стручног оспособљавања.

Високошколске установе и организације из ст. 2. и 3. овог члана подносе Министарству пријаву почетка обављања стручног оспособљавања, најкасније седам дана пре почетка уписа полазника стручног оспособљавања.

Високошколске установе и организације из ст. 2. и 3. овог члана остварују у процесу стручног оспособљавања сарадњу са надлежним националним гранским спортским савезима.

Спортски инспектор привремено забрањује високошколској установи, односно организацији из ст. 2. и 3. овог члана даљи рад на стручном оспособљавању, уколико утврди да она не испуњава прописане услове, или стручно оспособљавање не врши по утврђеном наставном плану и програму и прописаном начину стручног оспособљавања, до испуњавања тих услова, односно обавеза.

Члан 148.

Спортски стручњаци и стручњаци у спорту разврставају се према спортским занимањима и звањима у оквиру занимања.

Министар утврђује номенклатуру спортских занимања и звања и услове у погледу стручне спреме, односно стручне оспособљености за стицање звања, по прибављеном мишљењу олимпијског комитета и националних спортских савеза преко којих се остварује општи интерес у области спорта.

Министар утврђује типичне послове појединих спортских занимања, односно звања и одређује која су спортска звања утврђена номенклатуром спортских занимања и звања адекватна спортским звањима утврђеним спортским правилима надлежног међународног спортског савеза.

Највиша спортска звања из става 2. овог члана могу да стекну само спортски стручњаци и стручњаци у спорту који имају прописану стручну спрему.

Члан 149.

Спортски стручњак заснива радни однос са спортском организацијом, закључењем уговора о раду, на неодређено или на одређено време, за период који непрекидно или са прекидима траје најдуже пет година.

Спортска организација може закључити са спортским стручњаком уговор о стручном ангажовању.

Бављење стручним радом, у складу са уговором о стручном ангажовању, сматра се радом ван радног односа, у складу са законом. На уговор о стручном ангажовању сходно се примењују одредбе закона којима се уређује уговор о делу.

Спортски стручњак спортска организација приликом закључења уговора о раду, односно уговора из става 2. овог члана, могу посебно уговорити давања накнада која немају карактер зараде (накнада за закључење уговора, накнада за коришћење lika спортског стручњака, новчане и друге награде за постигнуте спортске резултате и посебан допринос афирмацији и развоју спорта и сл.).

Накнаде из става 4. овог члана могу бити утврђене и спортским правилима, односно општим актима спортске организације.

Спортски стручњак који се стручним радом бави као члан спортског удружења без уговора има права утврђена спортским правилима и општим актима спортског удружења.

Одредбе ст. 1–6. овог члана сходно се примењују и на стручњаке у спорту.

Члан 150.

Над стручним радом у области спорта врши се стручни надзор.

Стручни надзор врши Републички завод, а на територији аутономне покрајине - Покрајински завод за спорт, преко спортских стручних надзорника, као поверени посао.

Министар уређује начин и поступак обављања стручног надзора, мере за отклањање уочених недостатака, услове за именовање спортског стручног над-

зорника, образац и начин издавања легитимације спортског стручног надзорника и друга питања од значаја за спровођење стручног надзора у области спорта.

На налаз о извршеном стручном надзору спортског стручног надзорника може се поднети приговор Министарству, у року од седам дана од дана достављања налаза.

Правна и физичка лица у области спорта дужна су да омогуће обављање стручног надзора, у складу са овим законом.

Спортски инспектор може привремено забранити обављање одређене спортске активности, односно делатности, ако на основу извештаја о извршеном стручном надзору утврди да су недостаци у раду такве природе да могу изазвати последице по здравље спортиста а да нису у остављеном року отклоњени.

Лицу из става 5. овог члана које онемогући обављање стручног надзора спортски инспектор може привремено забранити обављање спортске активности, односно делатности, све док не омогући обављање стручног надзора.

IX. ЕВИДЕНЦИЈЕ

Члан 151.

Ради организованог и систематског праћења стања у спорту и дугорочног планирања његовог развоја у Републици, воде се следеће матичне евиденције:

- 1) матична евиденција категорисаних и других спортиста такмичара;
- 2) матична евиденција предузетника у спорту;
- 3) матична евиденција организација у области спорта;
- 4) матична евиденција спортских стручњака и стручњака у спорту;
- 5) матична евиденција реализатора програма којима се остварује општи интерес у спорту;
- 6) матична евиденција спортских објеката;
- 7) матична евиденција великих међународних спортских приредби у Републици.

Матичне евиденције из става 1. овог члана трајно се чувају.

Матичне евиденције из става 1. овог члана воде се као национални спортски информационо–документациони систем, који се обрађује у облику компјутерске базе података.

Организације и појединци у области спорта дужни су да поднесу пријаву за упис у матичне евиденције из става 1. овог члана најкасније до краја фебруара текуће године за претходну годину.

Свака промена података који се воде у матичној евиденцији мора се пријавити у року од 30 дана од настанка промене.

Организације у области спорта воде базичне евиденције о подацима који се уписују у матичне евиденције из става 1. овог члана и друге евиденције у складу са законом.

Високошколска установа у области спорта, као и друга организација која се бави пословима стручног оспособљавања у складу са овим законом, води: евиденцију полазника стручног оспособљавања, евиденцију о издатим уверењима и записник о полагању испита.

Министар ближе уређује садржај и начин вођења евиденције из ст. 7. овог члана.

Х. ОПШТИ ИНТЕРЕС И ПОТРЕБЕ У ОБЛАСТИ СПОРТА

1. Општи интерес у области спорта

Члан 152.

Општи интерес у области спорта јесте:

- 1) обезбеђивање услова за припрему, учешће и остваривање врхунских спортских резултата спортиста на олимпијским играма, параолимпијским играма и другим великим међународним спортским такмичењима;
- 2) активности националних спортских савеза, преко којих се остварује општи интерес у области спорта;
- 3) изградња, опремање и одржавање спортских објеката који су од посебног значаја за развој спорта на ширем подручју Републике, нарочито с обзиром на регионалну покривеност (капитални спортски објекти);
- 4) научни скупови и истраживачко-развојни и научноистраживачки пројекти у спорту;
- 5) унапређење стручног рада и стручног оспособљавања у области спорта;
- 6) унапређење заштите здравља спортиста;
- 7) промоција и подстицање бављења спортом у свим сегментима становништва Републике, а нарочито деце, жена, омладине, особа са инвалидитетом, пензионера, спортских ветерана и запослених;
- 8) спречавање негативних појава у спорту (допинг, насиље и недолично понашање);
- 9) организација међународних и националних спортских приредби од значаја за Републику;
- 10) међудржавна и међународна спортска сарадња, активности на испуњавању међународних обавеза у области спорта и развој спорта у дијаспори;
- 11) обезбеђивање услова за организовање и одржавање школских и студентских спортских такмичења на нивоу Републике;
- 12) сакупљање и дистрибуција релевантних информација у области спорта и издавање спортских публикација од националног значаја;
- 13) активности спортских кампова за перспективне спортисте и спортских центара, који су од посебног значаја за Републику;
- 14) стипендије за спортско усавршавање врхунских спортиста аматера;
- 15) националне спортске награде и национална новчана примања;
- 16) делатност и програми организација у области спорта чији је оснивач Република.

За остваривање општег интереса у области спорта из става 1. овог члана обезбеђују се средства у буџету Републике.

Општи интерес у области спорта из става 1. овог члана реализује се кроз

финансирање или суфинансирање одређених програма и пројеката (у даљем тексту: програми), ако овим законом није другачије одређено.

Средства која се у буџету Републике остваре приређивањем игара на срећу, у складу са законом, користе се за остваривање општег интереса из става 1. тач. 3) – 8) овог члана.

Члан 153.

Национална спортска награда највиша је награда која се у Републици додељује у области спорта.

Национална спортска награда за изузетне спортске резултате и допринос развоју спорта у Републици може се доделити заслужним организацијама и појединцима у области спорта.

Национална спортска награда за животно дело додељује се појединцима за њихов дугогодишњи и трајни допринос развоју спорта у Републици.

Национална спортска награда из ст. 2. и 3. овог члана додељује се у виду медаље са грбом Републике, посебне дипломе и новчаног износа.

Национално новчано примање додељује се спортистима који су на олимпијским играма и параолимпијским играма освојили једну од медаља.

Одлуку о додели националне спортске награде и националног новчаног примања доноси Влада.

Влада утврђује висину новчаног износа националне спортске награде и националних новчаних примања, и ближе услове, критеријуме и поступак за њихову доделу.

За освојену медаљу на олимпијским играма у екипним спортовима додељује се екипи, преко надлежног националног спортског савеза, награда из буџета Републике у износу од:

- 1) 400.000 евра у динарској противвредности, за златну медаљу;
- 2) 350.000 евра у динарској противвредности, за сребрну медаљу;
- 3) 300.000 евра у динарској противвредности, за бронзану медаљу.

За освојену медаљу на олимпијским играма у појединачним спортовима, додељује се спортисти награда из буџета Републике у висини од 10% од суме из става 8. овог члана.

Националне спортске награде додељују се сваке године 15. фебруара на Сретење – Дан државности Србије.

Министар уређује ближе услове, критеријуме и поступак за стипендирање врхунских спортиста аматера.

Члан 154.

Организације и лица у области спорта уживају пореске, царинске и друге олакшице, у складу са законом.

Члан 155.

Министарство, најкасније у року од шест недеља након ступања на снагу закона о буџету Републике за календарску годину, утврђује оквирне износе за финансирање сваке од области из члана 155. став 1. тач. 1) – 15) овог закона и објављује у „Службеном гласнику Републике Србије“ јавни позив за до-

стављање предлога годишњих програма којима се реализује општи интерес у области спорта (у даљем тексту: јавни позив).

Министарство ставља на увид јавности: годишњи извештај о поднетим предлозима програма, са траженим износом средстава; годишњи извештај о одобреним програмима, са износом одобрених средстава; годишњи извештај о реализовању свих одобрених програма за остваривање општег интереса у области спорта.

Министарство може изузетно одобрити одређени програм којим се реализује општи интерес у области спорта из члана 155. став 1. овог закона и на основу поднетог предлога програма у току године, без јавног позива, у случају када је у питању програм директног или индиректног буџетског корисника који је од посебног значаја за остваривање општег интереса у области спорта или када је у питању програм организације у области спорта који није из објективних разлога могао бити поднет у складу са ставом 1. овог члана, а предмет и садржај програма је такав да може бити успешно реализован само од одређеног носиоца програма.

Члан 156.

Са носиоцем одобреног програма, односно предлагачем програма Министарство закључује уговор о реализовању програма, којим се обавезно утврђује: назив и седиште носиоца програма; врста и садржина програма; време реализације програма, односно обављања активности; циљеви и очекивани резултати; обим и врста додељених средстава; временски план употребе средстава; начин надзора над одвијањем реализације програма; обавезе носиоца програма у погледу наменског коришћења средстава и реализације програма; обавезе носиоца програма у погледу подношења извештаја о реализацији програма; обавезе носиоца програма у погледу доказивања реализације програма и наменског коришћења средстава; обавезе носиоца програма у погледу публицитета програма.

Уколико се носилац одобреног програма не одазове позиву за закључење уговора у року од осам дана од дана позива, сматраће се да је одустао од предлога програма.

Уговор о реализовању програма којим се остварује општи интерес у области спорта закључен супротно одредбама овог закона - ништав је.

У случају да реализовање програма захтева да носилац програма ангажује подизвођача у некој од фаза програма закључењем подуговора, то мора бити изведено по моделу који се примењује код јавних набавки.

Одредба става 4. овог члана не примењује се на реализовање одобреног програма спортског савеза преко чланова тог савеза.

Члан 157.

Предлог свог годишњег програма и програма својих чланова, из члана 155. став 1. тачка 1) овог закона, подноси олимпијски комитет, односно паралимпипјски комитет.

Предлог годишњег програма активности националног спортског преко кога се остварује општи интерес у области спорту подноси одговарајући национални спортски савез.

Предлог програма изградње, опремања и одржавања капиталног спортског објекта подноси власник спортског објекта.

Предлог годишњег програма давања стипендија за спортско усавршавање врхунских спортиста аматера подноси надлежни национални грански спортски савез.

Предлог истраживачко-развојних и научноистраживачких пројеката у спорту подносе одговарајуће високошколске и научноистраживачке установе.

Предлог програма организовања међународне спортске приредбе од значаја за Републику може поднети организација која има сагласност за кандидовање за организовање те приредбе у складу са овим законом.

Предлог програма организовања националне спортске приредбе од значаја за Републику може поднети надлежни национални спортски савез.

Предлог програма за спречавање негативних појава у спорту (допинг, насиље и недолично понашање) може поднети Антидопинг агенција Републике Србије и надлежни национални спортски савез.

Национални грански спортски савези могу поднети предлоге годишњих програма самостално, или обједињено преко свог националног територијалног спортског савеза.

Спортске организације могу поднети предлоге годишњих програма самостално, или обједињено преко свог националног гранског спортског савеза.

Предлоге програма којима се остварује општи интерес у области спорта, а који нису обухваћени у ст. 1–7. овог члана, могу поднети организације у области спорта, предшколске, школске и високошколске установе.

Члан 158.

Организацији у области спорта чији је оснивач Република обезбеђују се средства за: материјалне трошкове, текуће и инвестиционо одржавање; плате запослених, у складу са законом; опрему; библиотечки фонд; реализовање програма утврђених одобреним годишњим програмом рада; научно и стручно усавршавање запослених; изворе информација и информациони систем; издавачку делатност; друге намене у складу са законом.

Годишњи програм рада из става 1. овог члана одобрава Министарство.

Средства из става 1. овог члана обезбеђују се без спровођења јавног позива из члана 158. став 1. овог закона.

Члан 159.

Предлог програма може се изузетно односити и на активности које се реализују у дужем временском периоду, до четири године, под условом да је то нужно с обзиром на природу и циљеве активности, да су предлогом програма за сваку годину предвиђена потребна средства и да су мерљиви годишњи резултати реализације програма.

Наставак реализације програма из става 1. овог члана одобрава се сваке године.

Реализација, односно наставак програма из става 1. овог члана може се одобрити само ако је поднет годишњи извештај у складу са уговором о реализовању програма и ако су остварени очекивани резултати.

Члан 160.

Поступак по јавном позиву води, по правилу, стручна комисија, коју образује Министарство из реда истакнутих стручњака за питања од значаја за остваривање општег интереса у области спорта.

О раду комисије из става 1. овог члана води се записник.

Комисија врши стручни преглед и даје оцену поднетих предлога, на основу овог закона и услова, критеријума и мерила наведених у јавном позиву.

На основу оцене поднетих предлога програма, комисија доставља Министарству предлог за одобрење програма.

О одобравању програма одлучује Министарство решењем, које се доставља свим подносиоцима програма.

Подносилац програма који сматра да испуњава услове, критеријуме и мерила из јавног позива а средства му нису додељена, може на решење о одобрењу програма поднети приговор Министарству, у року од седам дана од дана пријема решења.

Министарство одлучује решењем о поднетом приговору у року од 15 дана од дана пријема приговора, и уколико нађе да је приговор основан може изменити своју ранију одлуку.

Решење Министарства из става 7. овог члана коначно је и против њега се не може водити управни спор.

Члан 161.

Предлози програма којима се остварује општи интерес у области спорта одобравају се, а висина средстава за доделу утврђује, у складу са следећим условима, критеријумима и мерилима:

- 1) носилац програма треба, по правилу, да обезбеди за реализовање програма део сопствених средстава, као и средства других лица уколико из реализације програма за њих настају очигледно изразити користи (принцип суфинансирања);
- 2) програм се финансира само ако се не може у довољној мери реализовати без средстава из буџета Републике (програм уопште не може да започне или да се оконча) и ако је давање средстава оправдано и према основу и према висини (принцип супсидијарности);
- 3) програм се финансира у износима и под условима који обезбеђују, односно који су подобни да се уз најмањи утрошак средстава из буџета Републике постигну намераваани резултати (принцип рационалности);
- 4) програм се мора односити на области утврђене у члану 155. став 1. овог закона и мора бити од националног значаја или од ширег регионалног значаја;
- 5) грана спорта у оквиру које се реализује програм треба да је од посебног значаја за Републику;
- 6) носилац програма мора да буде регистрован у складу са законом, да искључиво или претежно послује на непрофитној основи, ако овим законом није другачије одређено, да има седиште у Републици, да је директно одговоран за припрему и извођење програма, да је прет-

- ходно обављао делатност најмање годину дана и да је са успехом реализовао одобрени програм из претходне године;
- 7) носилац програма не сме да: буде у поступку ликвидације, стечаја и под привременом забраном обављања делатности; има блокаду пословног рачуна, пореске дугове или дугове према организацијама социјалног осигурања; буде у последње две године правноснажном одлуком кажњен за прекршај или привредни приступ у вези са његовом делатношћу;
 - 8) приоритет имају програми који су структурне и развојне природе;
 - 9) између програма организовања, односно учешћа на спортским приредбама, приоритет имају програми који се односе на спортске приредбе које су вишег ранга;
 - 10) између програма учешћа на великим међународним спортским приредбама, приоритет имају програми чијом реализацијом се очекује постизање пласмана у прву трећину такмичара по резултатима;
 - 11) приоритет имају програми националних спортских савеза у односу на програме спортских организација;
 - 12) пре одобравања средстава мора се утврдити да ли се предложени програм финансира или ће се финансирати из других јавних средстава;
 - 13) активности и мере морају, по правилу, бити у оквирима важећег Националног програма развоја спорта;
 - 14) програм мора бити у складу са општим актима подносиоца предлога програма и спортским правилима;
 - 15) предлог програма и поднета документација мора да испуњава прописане формалне услове а наведени подаци морају бити потпуни и истинити;
 - 16) финансирање активности националног спортског савеза из члана 155. став 1. тачка 2) овог закона може да обухвати само део зараде запослених и материјалних трошкова, у зависности од стручности посла, употребљивости посла за спорт, применљивости посла и изражености јавног интереса за одређени посао у спорту, с тим да се материјални трошкови могу финансирати највише до 20% од масе бруто финансираних зарада;
 - 17) не сме постојати основана сумња у могућност реализовања програма;
 - 18) уколико је у питању финансирање програма у већим износима, средстава се, по правилу, дају у ратама;
 - 19) трошкови реализације програма морају бити оправдани и у неопосредној вези са циљевима реализације програма (оправдани директни трошкови), с тим да се сума која не прелази 10% од оправданих директних трошкова реализације програма може обезбедити за покриће административних додатних трошкова носиоца програма за потребе реализације програма (оправдани индиректни трошкови);
 - 20) програм треба да одговара уобичајеним мерилима која одређују број учесника у програму и ресурсе потребне за реализацију одређене врсте програма, укључујући и потребна новчана средства;

- 21) завршени програми могу се изузетно финансирати из средстава буџета Републике само ако је реч о трошковима које носилац програма не може да намири и које није могао да предвиди.

Министар ближе уређује: услове, критеријуме и мерила из става 1. овог члана, садржину и образац предлога програма и документацију која се уз предлог подноси, садржину и образац извештаја о реализацији програма, начин и поступак одобрења програма и доделе средстава и начин и поступак контроле и анализе реализације одобрених програма.

Члан 162.

Министарство врши надзор над реализацијом програма и наменским коришћењем одобрених средстава и једном годишње извештава Владу о коришћењу средстава буџета Републике за остваривање општег интереса у области спорта, утврђеног овим законом.

Корисници средстава буџета Републике за реализацију програма којима се остварује општи интерес у области спорта утврђен овим законом дужни су да Министарству, на његов захтев, као и у роковима утврђеним уговором о реализовању програма, а најмање једанпут годишње, доставе извештај, са потребном документацијом, о свом раду, односно остваривању програма или делова програма и коришћењу средстава буџета Републике.

Носилац програма којим се остварује општи интерес у области спорта у завршном извештају о реализацији програма врши и процену постигнутих резултата са становишта постављених циљева (самоевалуација).

Министарство може обуставити даље финансирање програма, односно једнострано раскинути уговор о реализовању програма ако корисник из става 2. овог члана не достави извештај у предвиђеном року.

Кориснику средстава буџета Републике за реализацију програма којима се остварује општи интерес у области спорта не могу бити одобрена средства за реализацију новог програма пре него што поднесе извештај у складу са ставом 2. овог члана.

Организације у области спорта које су из јавних средстава добиле средства за реализовање програма најмање једанпут годишње извештај о свом раду и о обиму и начину стицања и коришћења средстава чине доступним јавности (истичу га на огласној табли у пословним просторијама организације и стављају на увид јавности), и тај извештај достављају Министарству, а на свим документима и медијским промоцијама везаним за реализовање програма мора бити истакнуто да се програм финансира средствима из буџета Републике.

Носилац одобреног програма дужан је да после завршетка реализације програма чува сву евиденцију, односно документацију која се односи на реализовање програма, све до истека периода од седам година, почев од дана када је програм завршен.

Носилац одобреног програма дужан је да наменски користи средства добијена из буџета Републике.

Члан 163.

Средства добијена из буџета Републике за реализовање програма којима се остварује општи интерес у области спорта морају се вратити даваоцу средстава заједно са затезном каматом од момента пријема уколико носилац програма:

- 1) изврши превару тако што даваоца средстава о битним околностима везаним за одобрење и реализовање програма нетачно и непотпуно обавести;
- 2) својом кривицом не изврши програм или га изврши у небитном делу;
- 3) употреби средства ненаменски, у потпуности или делимично, или се не придржава прописаних или уговорених мера које су утврђене ради осигурања реализације програма;
- 4) не достави у предвиђеним роковима потребне извештаје и доказе, иако га је давалац средстава претходно упозорио на неправилности и последице;
- 5) престане да испуњава услове који су на основу овог закона потребни за добијање средстава;
- 6) спречи или онемогући спровођење прописаних, односно уговорених контролних мера.

Министарство ће захтевати повраћај дела датих средстава ако је програм само делимично реализован или је реализован са битним закашњењем, кривицом носиоца програма, осим ако су реализованим активностима постигнути битни ефекти програма.

Министарство врши по завршетку одобреног програма анализу реализације програма и постизања планираних ефеката, и у случају да оцени да планирани ефекти нису постигнути у битном делу кривицом носиоца програма, затражиће од надлежног органа носиоца програма да утврди одговорност лица која су реализовала програм.

Носилац програма из ст. 1–3. овог члана не може добијати средства из буџета Републике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе за реализацију својих програма две године од када је утврђено постојање околности из ст. 1–3. овог члана.

Члан 164.

Организације у области спорта чији је оснивач Република, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе достављају Министарству извештај о средствима планираним за задовољавање потреба, односно интереса у области спорта у текућој години и средствима утрошеним за задовољавање потреба, односно интереса у области спорта у претходној години, у року од 15 дана од дана усвајања буџета, односно завршног рачуна буџета и финансијског плана, односно завршног рачуна.

Члан 165.

У остваривању општег интереса и задовољавању потреба, односно интереса грађана у области спорта, утврђених овим законом, надлежни органи Репу-

блике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе поступају у складу са ратификованим конвенцијама у области спорта, Европским кодексом спортске етике, Европском спортском повељом, Европском повељом спорта за све и Европском урбаном повељом Савета Европе.

Члан 166.

Министар, ради припреме националног програма развоја спорта и разма-трања питања везаних за остваривање општег интереса у области спорта, обра-зује Савет за развој спорта.

Чланове Савета за развој спорта именује Министар, из реда врхунских спортиста и истакнутих стручњака из појединих стручних, односно научних области од значаја за спорт.

Организација и начин рада Савета за развој спорта уређује се пословни-ком који доноси Савет, уз сагласност Министра.

Члан 167.

Ради обезбеђивања остваривања општег интереса у области спорта утврђеног у члану 155. став. 1. тач. 1), 3), 7) и 13) овог закона, Република оснива установе.

Одлуку о оснивању установе доноси Влада.

Члан 168.

Влада, на предлог јединице локалне самоуправе, утврђује да одређени спортски центар, односно спортски камп чији је оснивач јединица локалне са-моуправе има на основу свог размештаја, намене и структуре објеката и опре-ме, стручне квалификације и броја запослених и врсте и обима делатности по-себан значај за Републику у смислу члана 155. став 1. тачка 13) овог закона.

Влада именује и разрешава једну трећину чланова управног и надзорног одбора, односно других одговарајућих органа, организације из става 1. овог члана.

Директора организације из става 1. овог члана именује управни одбор, односно други одговарајући орган организације.

Члан 169.

Ако је у једној спортској грани регистровано више националних гранских спортских савеза, финансирају се програми којима се остварује општи интерес утврђен овим законом само једног националног гранског спортског савеза.

Министар утврђује:

- 1) преко којих се националних спортских савеза остварује општи инте-рес у области спорта у Републици;
- 2) спортске гране у Републици;
- 3) спортске гране које су од посебног значаја за Републику;
- 4) спортске објекте који имају статус капиталних спортских објеката у складу са овим законом.

Министар доноси акт из става 2. тачка 1) овог члана нарочито на осно-ву: организације савеза, броја учлањених организација и спортиста, економ-

ске снаге, медијског и друштвеног утицаја, приступачности спортске гране, националне и међународне организованости и традиције, спортских резултата.

Пре доношења аката из става 2. овог члана, Министар прибавља мишљење од олимпијског комитета, националних спортских савеза и високошколских установа у области спорта.

Акти из става 2. овог члана и члана 171. став 1. овог закона објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије“.

2. Потребе и интереси грађана у области спорта у аутономној покрајини

Члан 170.

Потребе и интереси грађана у области спорта за чије се остваривање обезбеђују средства у буџету аутономне покрајине, у складу са законом, јесу:

- 1) изградња, опремање и одржавање спортских објеката којима се доприноси развоју спорта на ширем подручју аутономне покрајине, односно обезбеђују услови за развој врхунског спорта на територији аутономне покрајине (спортски објекти од значаја за аутономну покрајину);
- 2) промоција и подстицање бављења грађана спортом, посебно деце, омладине, жена, старијих особа и особа са инвалидитетом, на територији аутономне покрајине;
- 3) организација спортских приредби од значаја за аутономну покрајину;
- 4) стварање услова за развој врхунског спортског стваралаштва и унапређење квалитета рада са младим спортским талентима на територији аутономне покрајине;
- 5) школска спортска такмичења на нивоу аутономне покрајине;
- 6) делатност Покрајинског завода за спорт и других организација у области спорта чији је оснивач аутономна покрајина;
- 7) активности покрајинских спортских савеза од значаја за аутономну покрајину;
- 8) развој спортских грана које су од посебног значаја за аутономну покрајину;
- 9) спречавање негативних појава у спорту (допинг, насиље и недолично понашање) на нивоу аутономне покрајине и унапређење заштите здравља спортиста;
- 10) стручно-спортски скупови, истраживачко-развојни и научноистраживачки пројекти и издавање спортских публикација од значаја за аутономну покрајину;
- 11) унапређивање стручног рада у организацијама у области спорта са територије аутономне покрајине;
- 12) награде и признања за постигнуте спортске резултате и допринос развоју спорта у аутономној покрајини;
- 13) стипендије за спортско усавршавање категорисаних спортиста, посебно перспективних спортиста;
- 14) прикупљање и дистрибуција података у области спорта од значаја за аутономну покрајину, укључујући периодична тестирања (еурофит

- тестови), и праћење стања физичких способности деце, омладине и одраслих на територији аутономне покрајине;
- 15) друге потребе и интереси грађана у области спорта од значаја за аутономну покрајину, које утврди аутономна покрајина преко својих органа.

Члан 171.

Аутономна покрајина, преко својих органа, у складу са законом:

- 1) обезбеђује остваривање потреба и интереса грађана у области спорта на територији аутономне покрајине из члана 173. овог закона;
- 2) уређује и води евиденције од значаја за аутономну покрајину;
- 3) утврђује спортске објекте од значаја за аутономну покрајину;
- 4) обезбеђује услове за рад, односно обављање делатности Покрајинског завода за спорт и других организација у области спорта чији је оснивач аутономна покрајина;
- 5) утврђује преко којих се покрајинских спортских савеза задовољавају потребе и интереси грађана на територији аутономне покрајине када је у једној спортској грани регистровано више покрајинских гранских спортских савеза, и утврђује које спортске гране су од посебног значаја за аутономну покрајину;
- 6) уређује ближе услове за коришћење јавних спортских терена на територији аутономне покрајине;
- 7) врши инспекцијски надзор над спровођењем овог закона на територији аутономне покрајине;
- 8) води Регистар покрајинских спортских савеза.

Послови из става 1. тач. 6) – 8) овог члана врше се као поверени.

Члан 172.

Одредбе овог закона које се односе на услове, критеријуме, мерила и начин одобрења програма, односно финансирање делатности којима се остварује општи интерес у области спорта, закључење уговора, подношење извештаја и обавезу враћања добијених средстава, сходно се примењују и на програме, односно делатности којима се остварују потребе и интереси грађана у области спорта у аутономној покрајини.

Аутономна покрајина преко својих органа уређује ближе услове, критеријуме и начин и поступак доделе средстава из буџета аутономне покрајине, односно одобрење програма за остваривање потреба и интереса грађана у области спорта на територији аутономне покрајине и начин јавног објављивања података о предложеним програмима за финансирање, одобреним програмима и реализацији одобрених програма.

Против коначне одлуке о одобрењу програма којим се остварују потребе и интереси грађана у области спорта у аутономној покрајини не може се водити управни спор.

3. Потребе грађана у области спорта у јединицама локалне самоуправе Члан 173.

Потребе грађана у области спорта које се задовољавају у јединицама локалне самоуправе (општине и градови и град Београд), у складу са законом, јесу:

- 1) подстицање и стварање услова за унапређење спорта за све, односно бављења грађана спортом, посебно деце, омладине, жена, старијих особа и особа са инвалидитетом;
- 2) изградња, одржавање и опремање спортских објеката на територији јединице локалне самоуправе, а посебно јавних спортских терена у стамбеним насељима или у њиховој близини и школских спортских објеката, и набавка спортске опреме и реквизита;
- 3) организација спортских приредби од посебног значаја за јединицу локалне самоуправе;
- 4) спортски развој талентованих спортиста и унапређење квалитета стручног рада са њима;
- 5) учешће спортских организација са територије јединице локалне самоуправе у европским клупским такмичењима;
- 6) предшколски и школски спорт (рад школских спортских секција и друштава, општинска, градска и међуопштинска школска спортска такмичења и др.);
- 7) делатност организација у области спорта чији је оснивач јединица локалне самоуправе;
- 8) активности спортских организација, спортских друштава, удружења, гранских и територијалних спортских савеза на територији јединице локалне самоуправе од посебног значаја за јединицу локалне самоуправе, у зависности од тога да ли је спортска грана од значаја за јединицу локалне самоуправе, која је категорија спортске гране, колико спортиста окупља, у којој мери се унапређује стручни рад, у ком рангу такмичења спортска организација учествује и у којој мери се повећава обухват бављења грађана спортом;
- 9) унапређење заштите здравља спортиста и обезбеђивање адекватног спортско-здравственог образовања спортиста, посебно младих, укључујући и антидопинг образовање;
- 10) стипендије за спортско усавршавање категорисаних спортиста, посебно перспективних спортиста;
- 11) спречавање негативних појава у спорту;
- 12) едукација, информисање и саветовање грађана, спортиста и организација у области спорта о питањима битним за одговарајуће бављење спортским активностима и делатностима;
- 13) периодична тестирања (еурофит тестови), сакупљање, анализа и дистрибуција релевантних информација за адекватно задовољавање потреба грађана у области спорта на територији јединице локалне самоуправе; истраживачко-развојни пројекти и издавање спортских публикација;
- 14) унапређивање стручног рада у организацијама у области спорта са територије јединице локалне самоуправе и подстицање запошљава-

ња у организацијама у области спорта са територије јединице локалне самоуправе висококвалификованих спортских стручњака и врхунских спортиста;

- 15) рационално и наменско коришћење спортских сала и спортских објеката у државној својини чији је корисник јединица локалне самоуправе, кроз одобравање њиховог коришћења за спортске активности и доделу спортским организацијама термина за тренирање;
- 16) награде и признања за постигнуте спортске резултате и допринос развоју спорта.

За задовољавање потреба грађана из става 1. овог члана јединице локалне самоуправе обезбеђују у буџету одговарајућа средства.

Члан 174.

Одредбе овог закона које се односе на услове, критеријуме, мерила и начин одобрења програма, односно финансирање делатности којима се остварује општи интерес у области спорта, закључење уговора, подношење извештаја и обавезу враћања добијених средстава, сходно се примењују и на програме, односно делатности којима се задовољавају потребе грађана у области спорта у јединицама локалне самоуправе.

Јединица локалне самоуправе преко својих органа уређује ближе услове, критеријуме и начин и поступак доделе средстава из буџета јединице локалне самоуправе, односно одобрење програма за задовољавање потреба грађана у области спорта на територији јединице локалне самоуправе и начин јавног објављивања података о предложеним програмима за финансирање, одобреним програмима и реализацији одобрених програма.

Против коначне одлуке о одобрењу програма којим се задовољавају потребе грађана у области спорта у јединици локалне самоуправе не може се водити управни спор.

Потребе грађана из члана 177. став 1. тач. 1), 2) и 6) овог закона имају предност при избору програма којим се задовољавају потребе грађана у области спорта у јединици локалне самоуправе.

4. Национални програм развоја спорта

Члан 175.

Општи интерес у области спорта у Републици, потребе и интереси грађана у области спорта у аутономној покрајини и потребе грађана у области спорта у јединици локалне самоуправе - остварују се у складу са Националним програмом развоја спорта, који утврђује Народна скупштина, за период од десет година.

Националним програмом развоја спорта утврђује се:

- 1) стање у области спорта које постоји у тренутку доношења Националног програма развоја спорта;
- 2) основни принципи на којима се темељи развој спорта у Републици;
- 3) краткорочни, периодични и дугорочни спортско-развојни циљеви у периоду за који се програм доноси и носиоци реализације тих циљева;

- 4) садржина, обим и процењена вредност активности на реализовању постављених спортско-развојних циљева;
- 5) обавезе и задаци носилаца јавних власти свих нивоа и носилаца спортских програма на реализацији постављених спортско-развојних циљева;
- 6) програм изградње капиталних спортских објеката;
- 7) оквирна висина (у проценту) издвајања средстава у буџету Републике, аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе за остваривање општег интереса у области спорта, остваривање потреба и интереса грађана у аутономној покрајини и задовољавање потреба грађана у јединици локалне самоуправе;
- 8) оквирна мерила (у процентима) и критеријуми за финансирање појединих области из чл. 155, 173. и 176. овог закона.

Извршење Националног програма развоја спорта финансира се из буџета Републике, укључујући и приходе од игара на срећу, као и из буџета аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе.

Јединица локалне самоуправе утврђује, у складу са Националним програмом развоја спорта, програм развоја спорта на својој територији, за период од пет година.

XI. НАДЗОР

Члан 176.

Инспекцијски надзор над спровођењем овог закона врши Министарство преко спортских инспектора, ако овим законом није другачије одређено.

На територији аутономне покрајине, инспекцијски надзор над спровођењем овог закона, осим за националне спортске савезе, спортске савезе Србије и Црне Горе и спортске организације које се такмиче у професионалним лигама, врши

Спортски инспектор мора имати правни факултет или факултет у области спорта, положен државни стручни испит и три године радног искуства.

Правна и физичка лица у области спорта дужна су да омогуће спортском инспектору обављање инспекцијског надзора и поступе по његовом налогу.

Члан 177.

У вршењу инспекцијског надзора спортски инспектор:

- 1) налаже решењем извршење мера и радњи уз одређивање за то потребног рока;
- 2) решењем привремено забрањује обављање спортских активности и спортских делатности због неиспуњености услова за њихово обављање, до испуњавања услова;
- 3) налаже успостављање стања спортског објекта које одговара његовој намени, о трошку власника спортског објекта, уколико овај не отклони утврђене недостатке у остављеном року;

- 4) решењем привремено забрањује коришћење спортског објекта због неиспуњености услова за његово коришћење, до испуњавања услова;
- 5) предузима друге мере и радње на које је овлашћен законом.

Жалба на решење спортског инспектора може се изјавити Министру, у року од седам дана од дана пријема решења.

Жалба из става 2. овог члана не задржава извршење решења.

Министар о жалби одлучује у року од 15 дана од дана пријема жалбе.

Министар прописује образац и начин издавања легитимације спортског инспектора.

Члан 178.

Министарство врши надзор над радом ималаца јавних овлашћења у вршењу овим законом поверених послова државне управе, у складу са законом којим се уређује државна управа.

ХП. КАЗНЕНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 179.

Новчаном казном од 100.000 до 1.000.000 динара казниће се за прекршај спортска организација или друго правно лице ако:

- 1) прекрши забрану дискриминације спортиста (члан 9);
- 2) дозволи учешће на такмичењу спортисти такмичару коме није утврђена здравствена способност (члан 16. став 1);
- 3) не закључи уговор о осигурању перспективних и врхунских спортиста од последица несрећних случајева за време обављања спортске активности (члан 18. став 1);
- 4) изложи спортисту спортским активностима које могу да угрозе или погоршају његово здравствено стање (члан 19. став 1);
- 5) обавља спортске активности и делатности иако не испуњава утврђене услове (члан 24. став 1);
- 6) изабере или именује у органе лице супротно одредбама члана 25. ст. 2. и 3. овог закона;
- 7) обавља привредне и друге делатности супротно условима утврђеним чланом 71. ст. 1. и 4. овог закона;
- 8) не води пословне књиге, не саставља и не подноси финансијске извештаје у складу са одредбом члана 73. став 1. овог закона;
- 9) користи имовину супротно одредбама члана 75. овог закона;
- 10) не обавља спортску активност и делатност као и спортско удружење чијом променом правног облика је настало (члан 85. став 4);
- 11) обавља спортске активности и делатности иако му је забрањен рад (члан 97);
- 12) као привредно друштво које учествује у спортском такмичењу престане да се бави спортским активностима и са њима повезаним делатностима због којих је основано (члан 99. став 2);
- 13) не реинвестира у делатност спортске организације најмање 80% добити коју је остварила у текућој години (члан 99. став 4);

- 14) не прими у чланство организацију која испуњава услове одређене статутом савеза за пријем у чланство (члан 104. став 3);
- 15) не утврди спортска правила у одговарајућој грани спорта (члан 107. ст. 1. и 2);
- 16) не достави спортска правила Министарству (члан 107. став 3);
- 17) обавља делатности иако не испуњава прописане услове (члан 113. ст. 1. и 2);
- 18) обавља послове посредовања приликом преласка спортисте из једне у другу спортску организацију иако не испуњава услове утврђене чланом 116. ст. 1. и 2. овог закона;
- 19) не предузме мере које омогућавају предупређење ризика настанка штете за спортисте, гледаоце, друге учеснике и трећа лица на спортској приредби, као и мере којима се на повећане ризике утиче (члан 128. став 2);
- 20) организује спортску приредбу иако не испуњава прописане услове (члан 129. став 1);
- 21) допусти учешће на спортској приредби лицима која не испуњавају прописане услове (члан 129. став 2);
- 22) организује спортску приредбу која се темељи на тзв. слободном борењу два или више лица (члан 129. став 5);
- 23) учествује у спортском такмичењу иако није лиценцирано за учешће (члан 130. став 1);
- 24) не утврди критеријуме, односно услове за давање лиценце у складу са чланом 130. став 3. овог закона;
- 25) учествује у спортским такмичењима иако не испуњава услове утврђене чланом 130. став 4. овог закона;
- 26) не утврди испуњеност услова за стицање лиценце за учешће на спортском такмичењу пре почетка такмичарске сезоне (члан 130. став 6);
- 27) примени измене система такмичења пре истека једне такмичарске сезоне од утврђивања тих измена (члан 131. став 6);
- 28) промени пропозиције такмичења у току такмичарске сезоне (члан 131. став 7);
- 29) кандидује се за организовање великог међународног спортског такмичења на територији Републике иако не испуњава прописане услове (члан 132);
- 30) учествује на међународним спортским приредбама без сагласности надлежног националног гранског спортског савеза (члан 135);
- 31) не обезбеди приоритет организованим школским и ваннаставним спортским активностима у погледу коришћења школских спортских сала и терена у односу на активности лица изван школе (члан 138. став 4);
- 32) користи спортски објекат супротно одредби члана 142. став 1. овог закона;
- 33) промени намену спортског објекта без одговарајуће сагласности, супротно одредбама члана 144. ст. 1–3. овог закона;
- 34) промени намену дела пратећег простора спортског објекта, супротно одредбама члана 144. ст. 4. и 5. овог закона;

- 35) не уреди, не обележи, не опреми или не одржава јавни спортски терен у стању које осигурава безбедно коришћење или не прекине коришћење терена или дела терена иако су наступиле околности које угрожавају безбедност на терену или користи јавни спортски терен иако не испуњава прописане услове (члан 146. ст. 3–5, 8. и 9);
- 36) ангажује за обављање стручног рада лице које није спортски стручњак, односно стручњак у спорту (члан 147. став 1);
- 37) прекрши забрану дискриминације спортских стручњака и стручњака у спорту (члан 149. став 6);
- 38) бави се пословима стручног оспособљавања иако не испуњава прописане услове (члан 150. ст. 1–3);
- 39) обавља стручно оспособљавање супротно утврђеном наставном плану и програму и начину стручног оспособљавања (члан 150. став 5);
- 40) не омогући обављање стручног надзора (члан 153. став 5);
- 41) не користи наменски средства добијена из буџета Републике (члан 165. став 8);
- 42) не поступи по налогу спортског инспектора датом у вршењу инспекцијског надзора (члан 180. став 1);
- 43) промени намену спортског објекта супротно одредби члана 185. овог закона;
- 44) ангажује за обављање стручног рада лице које не испуњава услове из члана 186. став 3. овог закона.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у спортској организацији или другом правном лицу новчаном казном у износу од 5.000 до 50.000 динара.

За прекршај из става 1. тач. 17) – 22) и 32) – 44) овог члана казниће се предузетник новчаном казном у износу од 15.000 до 500.000 динара.

Члан 180.

Новчаном казном од 30.000 до 500.000 динара казниће се за прекршај спортска организација или друго правно лице ако:

- 1) закључи са малолетним спортистом уговор супротно члану 8. став 5. овог закона;
- 2) не региструје уговор са спортистом код надлежног националног гранског спортског савеза (члан 10. став 1);
- 3) не обавести без одлагања надлежни национални грански спортски савез о утврђивању ништавости, поништењу или раскиду уговора са спортистом (члан 10. став 3);
- 4) не закључи уговор о раду са спортистом који се професионално бави спортским активностима у тој спортској организацији (члан 11. став 1);
- 5) утврђује здравствену способност спортиста иако не испуњава прописане услове (члан 16. ст. 3. и 4);
- 6) не достави годишњи извештај о евалуацији здравственог стања спортиста такмичара Министарству (члан 16. став 6);
- 7) не води евиденцију о утврђивању здравствене способности спортиста такмичара у складу са чланом 17. овог закона;

- 8) не омогући спортисти учешће у националној спортској репрезентацији, односно спортској репрезентацији Србије и Црне Горе, када је позван у репрезентацију (члан 21. став 2);
- 9) у правном саобраћају не користи назив и скраћени назив у облику у коме је уписан у регистар (члан 35. ст. 1. и 2);
- 10) не води књигу чланова (члан 40. став 6);
- 11) именује заступника, ликвидатора или члана органа спортског удружења супротно одредби члана 51. став 4. овог закона;
- 12) не обавести Министарство о издавању лиценце у прописаном року (члан 116. став 4);
- 13) почне обављање делатности пре уписа у регистар (члан 121. став 4);
- 14) не сарађује са Републичким заводом у утврђивању националних категоријација и додељивању категорија (члан 124. став 5);
- 15) допусти учешће у такмичењу животињи којој није утврђена здравствена способност за такмичење (члан 136);
- 16) не обезбеди да је спортски објекат приступачан особама са инвалидитетом (члан 140. став 3);
- 17) не утврди план стручног образовања, оспособљавања и усавршавања спортских стручњака (члан 149. став 2);
- 18) не поднесе прописане извештаје, податке и план активности (члан 150. став 6);
- 19) не поднесе Министарству пријаву почетка обављања стручног оспособљавања (члан 150. став 7);
- 20) не поднесе пријаву за упис у матичну евиденцију (члан 154. ст. 4. и 5);
- 21) не води прописане евиденције (члан 154. ст. 6. и 7);
- 22) не достави Министарству извештај о остваривању програма или делова програма и коришћењу средстава буџета Републике (члан 165. став 2);
- 23) не учини извештај о свом раду и о обиму и начину стицања и коришћења средстава доступним јавности и тај извештај не достави Министарству (члан 165. став 6);
- 24) као организација у области спорта чији је оснивач Република, аутономна покрајина, град или општина, не достави Министарству извештај у складу са чланом 167. овог закона;
- 25) не усклади своју организацију, рад и опште акте у року утврђеном чланом 187. став 1. овог закона.

За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице у спортској организацији или другом правном лицу новчаном казном у износу од 5.000 до 30.000 динара.

За прекршај из става 1. тач. 5) – 7), 16), 20), 22) и 25) овог члана казниће се предузетник новчаном казном у износу од 15.000 до 250.000 динара.

Члан 181.

Новчаном казном у износу од 5.000 до 50.000 динара казниће се за прекршај физичко лице ако:

- 1) учествује у такмичењу иако му није утврђена здравствена способност (члан 16. став 1);

- 2) изложи спортисту активностима које могу да угрозе његово здравље (члан 19. став 1);
- 3) као надлежно лице не сазове скупштину спортског удружења у прописаном року (члан 46. став 5);
- 4) као заступник не саопшти тражене информације у складу са чланом 49. став 2. овог закона;
- 5) не предузме мере које омогућавају предупређење ризика настанка штете за спортисте, гледаоце и друге учеснике и трећа лица на спортској приредби, као и мере којима се на повећане ризике утиче (члан 128. став 2);
- 6) организује спортску приредбу иако не испуњава прописане услове (члан 129. став 1);
- 7) учествује на спортској приредби иако не испуњава прописане услове (члан 129. став 2);
- 8) учествује у спортској приредби која се темељи на тзв. слободном борењу два или више лица (члан 129. став 5);
- 9) учествује на међународним спортским приредбама без сагласности надлежног националног гранског спортског савеза (члан 135);
- 10) користи спортски објекат супротно одредби члана 142. став 1. овог закона;
- 11) промени намену спортског објекта без одговарајуће сагласности, супротно одредбама члана 144. ст. 1–3. овог закона;
- 12) промени намену дела пратећег простора спортског објекта супротно одредбама члана 144. ст. 4. и 5. овог закона;
- 13) обавља спортске активности и делатности на јавном спортском терену супротно одредби члана 146. став 6. овог закона;
- 14) обавља стручни рад иако не испуњава прописане услове (члан 147. ст. 1. и 3. и члан 186. став 3);
- 15) обавља стручни рад са децом иако не испуњава прописане услове (члан 147. став 5);
- 16) не планира и не евидентира стручни рад (члан 148. став 1);
- 17) не омогући обављање стручног надзора (члан 153. став 5);
- 18) не поступи по налогу спортског инспектора датом у вршењу инспекцијског надзора (члан 180. став 1).

ХИИ. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 182.

Спортским објектима у државној и друштвеној својини за које на дан ступања на снагу овог закона не постоји одговарајућа урбанистичка документација не може се до утврђивања те документације мењати намена.

Члан 183.

Постојеће организације у области спорта настављају са радом, у складу са овим законом.

Републички завод за спорт наставља са радом, у складу са овим законом.

Стручни рад у организацијама у области спорта могу до краја 2010. године да обављају, поред лица која испуњавају услове одређене овим законом, и лица која испуњавају услове утврђене спортским правилима надлежног националног гранског спортског савеза.

До престанка функционисања привременог правног система успостављеног на основу Резолуције Савета безбедности Уједињених нација бр. 1244. на територији Аутономне покрајине Косово и Метохија, удружења и савези у области спорта са територије Аутономне покрајине Косово и Метохија немају обавезу да се упишу у надлежни регистар и могу остати уписани у постојећем регистру код Министарства.

Члан 184.

Постојеће организације у области спорта дужне су ускладе своју организацију, рад и опште акте са одредбама овог закона, у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Постојећа удружења, друштва и савези у области спорта чији организациони делови имају својство правног лица дужни су да се у року из става 1. овог члана организују као јединствено правно лице, које преузима имовину организационих делова који су изгубили својство правног лица.

Органи Републичког завода за спорт именоване се у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Постојећа удружења, друштва и савези у области спорта дужни су да установе књигу чланова, укључујући и податке о праву управљања, у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Постојећа удружења, друштва и савези у области спорта дужни су да у року из става 1. овог члана надлежном регистарском органу поднесу пријаву за упис превођења у регистар, фотокопију статута важећег на дан ступања на снагу овог закона, фотокопију решења о упису у регистар код Министарства, одлуку о избору, односно именовању заступника и фотокопију његове личне исправе и три примерка новог статута, ради уписа у регистар.

Спортски савези и друге организације у области спорта са седиштем на територији Републике, регистровани према Закону о удруживању грађана у удружења, друштвене организације и политичке организације које се оснивају за територију Социјалистичке Федеративне Републике Југославије («Службени лист СФРЈ», број 42/90 и «Службени лист СРЈ», бр. 24/94, 28/96 и 73/00) – дужни су да у року из става 1. овог члана поднесу пријаву за превођење у регистар, фотокопију статута важећег на дан ступања на снагу овог закона, решење о упису у регистар код надлежног органа, одлуку о избору, односно именовању заступника организације и фотокопију његове личне исправе, као и три примерка новог статута, ради уписа у регистар.

Поступак уписа у регистар започет до дана ступања на снагу овог закона окончаће се по одредбама прописа по којима је започет.

Организације у области спорта из става 6. овог члана дужне су да у року из става 1. овог члана поднесу надлежном регистру пријаву за превођење у регистар.

Организације које не поднесу пријаву у складу са ст. 5, 6. и 8. овог члана - губе својство правног лица по сили закона, а њихова имовина прелази на лица одређена статутом, односно законом, без спровођења поступка ликвидације, ако овим законом није другачије одређено.

Члан 185.

Приватизација друштвеног капитала, односно средстава у друштвеној својини на којима право коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, спроводи се у складу са посебним законом.

До доношења закона из става 1. овог члана, спортска удружења из става 1. овог члана не могу мењати правни облик у складу са чл. 85–89. овог закона.

До доношења закона из става 1. овог члана, организације из става 1. овог члана могу се путем статусне промене припојити или спојити само са организацијом у области спорта која користи већински друштвени или државни капитал.

За случај престанка организације из става 1. овог члана која користи друштвени капитал као прималац њене имовине статутом се може одредити само непрофитна организација у области спорта која користи већински друштвени или државни капитал.

До доношења закона из става 1. овог члана, организације из става 1. овог члана могу да отуђују непокретности на којима имају право коришћења само уз сагласност Агенције за приватизацију.

Члан 186.

Високошколске установе и организације у области спорта које су добиле решење о испуњености услова за обављање послова стручног оспособљавања у области спорта до ступања на снагу овог закона настављају да обављају стручно оспособљавање за стицање оних спортских звања за која су испуњени услови утврђени чланом 150. ст. 1 - 4. овог закона.

Члан 187.

Подзаконски акти предвиђени овим законом донеће се у року од девет месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Изузетно од става 1. овог члана, подзаконски акти из члана 56. став 5, члана 80. став 8, члана 105. став 6. и члана 169. став 2. тачка 2) овог закона донеће се у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона, а акти из члана 86. ст. 3. и 4. и члана 87. став 9. овог закона донеће се у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Национални програм развоја спорта донеће се најкасније до 1. јануара 2008. године.

Јединице локалне самоуправе донеће програме развоја спорта на својим територијама најкасније у року од годину дана од дана доношења Националног програма развоја спорта.

Члан 188.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи члан 52. Закона о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине („Службени гласник РС“, број 6/02).

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о спорту („Службени гласник РС“, бр. 52/96 и 101/05 – др. закон).

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о друштвеним организацијама и удружењима грађана („Службени гласник СРС“, бр. 24/82, 39/83, 17/84, 50/84, 45/85 и 12/89 и „Службени гласник РС“, бр. 53/93, 67/93, 48/94 и 101/05), у делу који се односи на удружења, друштва и савезе у области спорта.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о удруживању грађана у удружења, друштвене организације и политичке организације које се оснивају за територију Социјалистичке Федеративне Републике Југославије („Службени лист СФРЈ“, број 42/90 и „Службени лист СРЈ“, бр. 24/94, 28/96 и 73/00), у делу који се односи на удружења, друштва и савезе у области спорта.

До доношења аката на основу овог закона, примењиваће се акти донети на основу закона из става 2. овог члана, осим ако су у супротности с овим законом.

Члан 189.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“, а одредбе члана 56. став 1, члана 103. став 3, члана 105. ст. 2. и 3, члана 108, члана 110. став 3, и члана 111. став 3, у делу који се односи на упис у регистар, примењују се по истеку два месеца од дана ступања на снагу овог закона.

ПРЕГЛЕД ОДРЕДАБА О ПРИВАТИЗАЦИЈИ ДРУШТВЕНОГ КАПИТАЛА ИЗ НАЦРТА И ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О СПОРТУ И ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О УДРУЖЕЊИМА

Нацрт закона о изменама и допунама Закона о спорту – јул 2002.

Члан 38.

Спортски објекти и друге непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења има спортска организација, спортско друштво, савез и друга организација у области спорта са статусом удружења, са седиштем на територији Републике, прелазе у државну својину, на којој право коришћења има јединица локалне самоуправе (град, односно општина) на чијем се подручју налазе, уколико скупштина јединице локалне самоуправе у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона утврди да је непокретност од посебног значаја за задовољавање потреба грађана у области спорта.

Спорски објекти и друге непокретности за које не буде донета одлука да су од посебног значаја за задовољавање потреба грађана у области спорта у року из става 1. овог члана, постају својина организација у области спорта које су имале на њима право коришћења.

Јединице локалне самоуправе из става 1. овог члана могу спортске објекте и непокретности давати у закуп организацији у области спорта која је на непокретности имала право коришћења или другој организацији у области спорта уколико организација која је имала право коришћења није исказала интерес за узимање у закуп непокретности.

Покретна имовина у друштвеној својини којом на дан ступања на снагу овог закона располажу организације у области спорта из става 1. овог члана постаје даном ступања на снагу овог закона њихова својина.

Сва имовина коју организације из става 1. овог члана стекну након ступања на снагу овог закона јесте њихова својина.

Нацрт закона о изменама и допунама Закона о спорту – септембар 2002.

Члан 39.

Постојеће спортске организације као удружења са друштвеним, односно државним капиталом које се такмиче у професионалним лигама спроводе поступак промене власништва друштвеног, односно државног капитала под условима и на начин уређен прописима о приватизацији.

Спортске организације из става 1. овог члана врше, пре покретања поступка промене власништва друштвеног, односно државног капитала, промену облика у друштва капитала у складу са савезним законом којим је уређен правни положај предузећа.

Спортске организације из става 1. овог члана обавезне су да промене облик у друштва капитала најкасније до такмичарске сезоне 2003/2004.

У спорским организацијама из става 1. овог члана, запосленим лицима се сматрају и чланови ових организација.

Професионалним лигама у смислу става 1. овог члана сматрају се прве савезне лиге у фудбалу и кошарци.

Члан 40.

Спортски објекти и друге непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења има спортска организација, спортско друштво, савез и друга организација у области спорта са статусом удружења, са седиштем на територији Републике, прелазе даном ступања на снагу овог закона у државну својину, на којој право коришћења има јединица локалне самоуправе (град, односно општина) на чијем се подручју налазе.

Спортски објекти и друге непокретности из става 1. овог члана постају својина организације у области спорта која је имала на њима право коришћења уколико скупштина јединице локалне самоуправе у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона утврди да непокретности нису од посебног значаја за задовољавање потреба грађана у области спорта.

Јединице локалне самоуправе из става 1. овог члана могу спортске објекте и непокретности давати у закуп организацији у области спорта која је на непокретности имала право коришћења или другој организацији у области спорта, под истим условима, уколико организација која је имала право коришћења није исказала интерес за узимање у закуп непокретности.

Покретна имовина у друштвеној својини којом на дан ступања на снагу овог закона располажу организације у области спорта из става 1. овог члана постаје даном ступања на снагу овог закона њихова својина.

Сва имовина коју организације из става 1. овог члана стекну након ступања на снагу овог закона јесте њихова својина.

Нацрт закона о изменама и допунама Закона о спорту – новембар 2002.

Члан 43.

Приватизација друштвеног капитала којим располажу удружења и савези у области спорта спроводи се у складу са посебним законом.

До доношења прописа из става 1. овог члана, удружења и савези из става 1. овог члана не могу отуђивати непокретности у друштвеној својини којима располажу.

Нацрт закона о спорту – март 2005.

XI. ПРИВАТИЗАЦИЈА ДРУШТВЕНОГ КАПИТАЛА

Члан 179.

Непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, прелазе даном ступања на снагу овог закона у државну својину, на којој право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијем се подручју налазе њихова седишта.

Непокретности из става 1. овог члана постају својина организације у области спорта које је имала на њима право коришћења уколико скупштина јединице локалне самоуправе у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона утврди да су се непокретности у претходних 15 година претежно користиле за активности тих организација, ако овим законом није другачије одређено.

Непокретности у друштвеној својини на којима организације у области спорта имају право коришћења, а које су биле у својини тих организације пре него што су на основу закона пререгистроване из статуса удружења грађана у друштвене организације, постаје даном ступања на снагу овог закона њихова својина.

Непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају национални спортски савези, савези у области спорта организовани на нивоу државне заједнице Србија и Црна Гора са седиштем на територији Републике Србије и спортска друштва са најмање 10 чланова, прелазе даном ступања на снагу овог закона у својину тих савеза, односно друштава.

Влада Републике Србије може у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона утврдити да је одређени спортски објекат из става 1. овог члана од посебног значаја за Републику, односно од посебног значаја за задовољавање општег интереса у области спорта и да право коришћења има одређена организација у области спорта.

Члан 180.

У случају престанка организације из члана 179. ст. 2. до 4. овог закона, имовина прелази на јединицу локалне самоуправе на чијој територији се налазило седиште организације.

У случају престанка националног спортског савеза или савеза у области спорта државне заједнице Србија и Црна Гора са седиштем на територији Републике Србије, имовина прелази на олимпијски комитет.

Члан 181.

Јединице локалне самоуправе могу приватизоване непокретности из члана 179. став 1. овог закона давати на коришћење (закуп, послугу) организацији у области спорта која је на непокретности имало право коришћења, или другој организацији под истим условима, уколико организација у области спорта која је имала право коришћења није исказало интерес за узимање непокретности на коришћење.

Члан 182.

Покретна имовина у друштвеној својини којом на дан ступања на снагу овог закона располажу организације у области спорта из члана 179. став 1. овог закона постаје даном ступања на снагу овог закона њихова својина.

Сва имовина коју организације у области спорта из става 1. овог члана стекну након ступања на снагу овог закона јесте њихова својина.

Пре завршетка процеса приватизације друштвеног капитала, спортско удружење не може променити правни облик у складу са овим законом, одно-

сно промена облика док још постоји друштвени капитал у спортском удружењу могућа је само кроз процес приватизације.

Члан 183.

Одредбе члана 179. овог закона не примењују се на постојећа спортска удружења са друштвеним капиталом која у року од три месеци од дана ступања на снагу овог закона донесу одлуку о приватизацији путем докапитализације или тендерске приватизације (у даљем тексту: субјект приватизације), која се спроводи по одредбама закона којим је уређена приватизација друштвеног капитала, ако овим законом није другачије одређено.

У субјекту приватизације део капитала преноси се без накнаде: лицима која су запослена или која су раније била запослена у субјекту приватизације; спортистима и спортским стручњацима који су пре ступања на снагу овог закона најмање 2 године били чланови субјекта приватизације; члановима субјекта приватизације који су најмање 4 године били чланови неког од органа субјекта приватизације.

Капитал за стицање акција без накнаде из става 2. овог члана износи највише 40% капитала који се приватизује.

Уколико је субјект приватизације члан спортског друштва, спортско друштво стиче акције без накнаде у износу од 15% од капитала који се приватизује, с тим да капитал из става 4. овог члана износи највише 30% капитала који се приватизује.

У случају приватизације субјекта приватизације путем докапитализације, преостали друштвени капитал се приватизује методом аукцијске приватизације.

У поступку приватизације спортске организације из става 1. овог члана, повериоци могу своја новчана потраживања према субјекту приватизације конвертовати у капитал, односно у трајни улог у спортској организацији.

Субјект приватизације обавезан је да се у року од шест месеци од доношења одлуке из става 1. овог члана организује као акционарско друштво, с тим да скупштина спортске организације одлуком о организовању субјекта приватизације као акционарског друштва бира и прве органе акционарског друштва.

Члан 184.

Влада Републике Србије ближе уређује поступак и начин докапитализације, конвертовања потраживања у трајни улог, продаје друштвеног капитала субјекта приватизације методом јавног тендера, и методологију процене вредности друштвеног капитала субјекта приватизације, у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Поступак приватизације покреће се иницијативом надлежног органа субјекта приватизације и припремом проспекта за приватизацију, који се достављају Агенцији за приватизацију у складу са законом.

Приватизација субјекта приватизације спроводи се најкасније у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 185.

Средства остварена од продаје капитала у поступку приватизације спортских организација из члана 183. став 1. овог закона користе се за финансирање развоја спорта у републици и распоређују се на следећи начин:

- 1) 50% средстава издвојиће се за финансирање изградње, опремања или реконструкције спортских објеката којима се доприноси развоју спорта Републике;
- 2) 20% издвојиће се за финансирање спортске инфраструктуре локалне самоуправе према седишту субјекта приватизације;
- 3) 30% средстава издвојиће се за намене одређене Законом о приватизацији.

Уколико је седиште субјекта приватизације на територије аутономне покрајине, половина средства из става 1. тачка 1) се користи за финансирање изградње, опремања или реконструкције спортских објеката којима се доприноси развоју спорта на територији аутономне покрајине.

Нацрт закона о спорту – јун 2005.

Члан 188.

Непокретности у друштвеној својини на којима право располагања, односно коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, прелазе даном ступања на снагу овог закона у државну својину, на којој право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијем се подручју налазе њихова седишта.

Непокретности из става 1. овог члана постају својина организације у области спорта која је имала на њима право располагања, односно коришћења уколико скупштина јединице локалне самоуправе на чијој се територији налази непокретност у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона утврди да су се непокретности у најмање претходних 12 година претежно користиле за активности те организације.

Непокретности у друштвеној својини из става 1. овог члана, које су биле у својини организације у области спорта пре него што је на основу закона пререгистрована из статуса удружења грађана у друштвену организацију, постаје даном ступања на снагу овог закона њена својина.

Непокретности у друштвеној својини на којима право располагања, односно коришћења имају национални спортски савези, савези у области спорта организовани на нивоу државне заједнице Србија и Црна Гора са седиштем на територији Републике Србије и спортска друштва са најмање 10 чланова, прелазе даном ступања на снагу овог закона у својину тих савеза, односно друштава.

У случају престанка организације из ст. 2. до 4. овог члана, имовина прелази на јединицу локалне самоуправе на чијој територији се налазило седиште организације.

У случају престанка националног спортског савеза или савеза у области спорта државне заједнице Србија и Црна Гора са седиштем на територији Републике Србије, имовина прелази на олимпијски комитет.

Члан 189.

Јединице локалне самоуправе могу приватизоване непокретности из члана 188. став 1. овог закона давати на коришћење (закуп, послугу) организацији у области спорта која је на непокретности имало право коришћења, или другој организацији под истим условима уколико организација у области спорта која је имала право коришћења није исказало интерес за узимање непокретности на коришћење.

Члан 190.

Покретна имовина у друштвеној својини којом на дан ступања на снагу овог закона располажу организације у области спорта из члана 188. став 1. овог закона постаје даном ступања на снагу овог закона њихова својина.

Члан 191.

Одредбе члана 188. овог закона не примењују се на постојећа спортска удружења са друштвеним капиталом која у року од три месеци од дана ступања на снагу овог закона донесу одлуку о приватизацији путем докапитализације или тендерске приватизације (у даљем тексту: субјект приватизације), која се спроводи по одредбама закона којим је уређена приватизација друштвеног капитала, ако овим законом није другачије одређено.

У субјекту приватизације део капитала преноси се без накнаде: лицима која су запослена или која су раније била запослена у субјекту приватизације; спортистима и спортским стручњацима који су пре ступања на снагу овог закона најмање 2 године били чланови субјекта приватизације; члановима субјекта приватизације који су најмање 4 године били чланови неког од органа субјекта приватизације.

Капитал за стицање акција без накнаде из става 2. овог члана износи највише 40% капитала који се приватизује.

Уколико је субјект приватизације члан спортског друштва, спортско друштво стиче акције без накнаде у износу од 15% од капитала који се приватизује, с тим да капитал из става 4. овог члана износи највише 30% капитала који се приватизује.

У случају приватизације субјекта приватизације путем докапитализације, преостали друштвени капитал се приватизује методом аукцијске приватизације.

У поступку приватизације спортске организације из става 1. овог члана, повериоци могу своја новчана потраживања према субјекту приватизације конвертовати у капитал, односно у трајни улог у спортској организацији.

Субјект приватизације обавезан је да се у року од шест месеци од доношења одлуке из става 1. овог члана организује као акционарско друштво, с тим да скупштина спортске организације одлуком о организовању субјекта

приватизације као акционарског друштва бира и прве органе акционарског друштва.

Члан 192.

Влада Републике Србије ближе уређује поступак и начин докапитализације, конвертовања потраживања у трајни улог, продаје друштвеног капитала субјеката приватизације методом јавног тендера, и методологију процене вредности друштвеног капитала субјеката приватизације, у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Поступак приватизације покреће се иницијативом надлежног органа субјекта приватизације и припремом проспекта за приватизацију, који се достављају Агенцији за приватизацију у складу са законом.

Приватизација субјеката приватизације спроводи се најкасније у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 193.

Средства остварена од продаје капитала у поступку приватизације спортских организација из члана 192. став 1. овог закона користе се за финансирање развоја спорта у Републици и распоређују се на следећи начин:

- 1) 50% средстава издвојиће се за финансирање изградње, опремања или реконструкције спортских објеката којима се доприноси развоју спорта Републике;
- 2) 20% издвојиће се за финансирање спортске инфраструктуре локалне самоуправе према седишту субјекта приватизације;
- 3) 30% средстава издвојиће се за намене одређене Законом о приватизацији.

Уколико је седиште субјекта приватизације на територије аутономне покрајине, половина средства из става 1. тачка 1) се користи за финансирање изградње, опремања или реконструкције спортских објеката којима се доприноси развоју спорта на територији аутономне покрајине.

Средства остварена од продаје друштвеног капитала у поступку приватизације уплаћују се на посебан рачун спортске организације која се приватизује уколико су испуњени следећи услови:

- 1) ако је важећом урбанистичком документацијом (регулационим планом) предвиђена адаптација, реконструкција или доградња спортских објеката на којима субјект приватизације има право располагања, односно коришћења или ако је та адаптација, реконструкција или доградња неопходна ради испуњења стандарда и услова утврђених међународним спортским правилима за организацију међународних спортских приредби;
- 2) ако је субјект приватизације донео инвестициони програм адаптације, реконструкције или доградње спортских објеката;
- 3) ако спортски објекти имају статус капиталних спортских објеката у складу са овим законом.

Уколико су средства остварена од продаје капитала већа од средстава предвиђених инвестиционим програмом, разлика се користи за намене из става 1. овог члана.

Спортска организација из става 3. овог члана користи средства остварена од продаје друштвеног капитала строго наменски, у складу са инвестиционим програмом из става 3. тачка 2) овог члана.

Министарство надлежно за послове приватизације врши контролу наменског коришћења средстава остварених од продаје капитала у поступку приватизације и има право да једнострано раскине уговор о приватизацији уколико утврди да се та средства користе ненаменски.

Нацрт закона о спорту – јул 2005.

Члан 188.

Непокретности у друштвеној својини на којима право располагања, односно коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике Србије, даном ступања на снагу овог закона постају својина Републике Србије, на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији налазе њихова седишта.

Изузетно од одредбе става 1. овог члана, непокретности у друштвеној својини постају средства у својини:

- 1) организација у области спорта које су имале на њима право располагања, односно коришћења, ако надлежни орган јединице локалне самоуправе на чијој се територији налазе непокретности утврди да су се оне у најмање претходних 12 година претежно користиле за обављање спортских активности и делатности тих организација;
- 2) организација у области спорта које су, пре него што су на основу закона пререгистроване из статуса удружења грађана у друштвене организације, имале право својине на тим непокретностима;
- 3) националних спортских савеза, савеза у области спорта организованих на нивоу државне заједнице Србија и Црна Гора са седиштем на територији Републике Србије и спортских друштава са најмање десет чланова, који су имали на њима право располагања, односно коришћења.

У случају престанка организација из става 2. овог члана, непокретности којима располажу постају својина Републике Србије, на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији налазило седиште те организације.

У случају престанка националног спортског савеза или савеза у области спорта организованог на нивоу државне заједнице Србија и Црна Гора, из става 2. овог члана, непокретности којима располажу постају својина олимпијског комитета.

Члан 189.

Јединица локалне самоуправе дужна је да, давањем у закуп, омогући организацији из члана 188. став 1. овог закона да настави да користи непокретности на којима је претходно имала право располагања, односно коришћења, ако та организација истраже интерес за узимање непокретности у закуп. Услови давања у закуп, посебно у погледу рока закупа и висине закупнине, не могу бити неповољнији од услова под којима јединица локалне самоуправе непокретности сличног квалитета и површине даје у закуп другим организацијама са истим или сличним циљевима.

Јединица локалне самоуправе има право да откаже даље коришћење непокретности по основу закупа ако организација из става 1. овог члана не усклади свој рад са одредбама овог закона у прописаном року, као и у случају када непокретности користи супротно намени или супротно циљевима утврђеним статутом организације.

Члан 190.

Покретне ствари у друштвеној својини на којима право располагања, односно коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике Србије, даном ступања на снагу овог закона постају својина тих организација.

Члан 191.

Одредбе члана 188. овог закона не примењују се на постојећа спортска удружења са друштвеним капиталом ако је поступак приватизације тих удружења покренут у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

У случају приватизације спортских удружења из става 1. овог члана друштвени капитал дели се на акције или уделе одређене номиналне вредности.

Члан 192.

Поступак приватизације спортских удружења из члана 191. овог закона (у даљем тексту: субјекти приватизације) спроводи се у складу са законом којим се уређује приватизација и овим законом.

Члан 193.

Субјект приватизације продаје 60 % капитала који се приватизује.

Продаја капитала у субјектима приватизације спроводи се путем метода јавног тендера или метода јавне аукције.

Члан 194.

У субјекту приватизације део капитала преноси се запосленима, без накнаде, у акцијама.

Запосленима, у смислу става 1. овог члана, сматрају се:

- 1) запослени или раније запослени у субјекту приватизације;
- 2) спортисти и спортски стручњаци, који су били чланови субјекта приватизације за време које не може бити краће од две године до дана ступања на снагу овог закона;

- 3) чланови органа субјекта приватизације утврђени статутом за време које не може бити краће од четири године до дана ступања на снагу овог закона.

Право на стицање акција без накнаде има и спортско друштво, ако је субјект приватизације члан тог спортског друштва, у висини прописаној овим законом.

Члан 195.

Капитал за стицање акција без накнаде у субјекту приватизације применом метода јавног тендера износи 30 % капитала који се приватизује.

Ако је субјект приватизације члан спортског друштва, то спортско друштво стиче право на пренос акција без накнаде у висини од 10% капитала који се приватизује.

Акције у висини од 10% капитала који се приватизује преостале после продаје путем јавног тендера и преноса запосленима, односно спортском друштву, без накнаде евидентирају се у Приватизационом регистру.

Члан 196.

Ако се капитал субјекта приватизације продаје методом јавне аукције, капитал за стицање акција без накнаде износи 40% капитала који се приватизује.

Ако је субјект приватизације члан спортског друштва, то спортско друштво стиче право на пренос акција без накнаде у висини од 10% капитала који се приватизује.

Члан 197.

Купац капитала субјекта приватизације не може бити:

- 1) лице које има акције или уделе у некој од спортских организација у истој грани спорта;
- 2) лице чији послови, односно активности могу непосредно да утичу на такмичење у одговарајућој грани спорта;
- 3) власници спортских кладионица.

Члан 198.

Средства остварена од продаје капитала субјекта приватизације уплаћују се на рачун Агенције за приватизацију.

Средства из става 1. овог члана, после измиривања трошкова продаје у поступку приватизације и посебне накнаде остварене закључењем уговора о продаји капитала (провизија), уплаћују се на уплатни рачун буџета Републике Србије и користе за финансирање развоја спорта у Републици Србији.

Члан 199.

Средства за финансирање развоја спорта из члана 198. став 2. овог закона распоређују се на следећи начин:

- 1) 70 % издвојиће се за финансирање изградње, опремања или реконструкције спортских објеката којима се доприноси развоју спорта у Републици Србији;
- 2) 30 % издвојиће се за финансирање спортске инфраструктуре локалне самоуправе према седишту субјекта приватизације.

Ако се седиште субјекта приватизације налази на територији Аутономне покрајине Војводине, 50% средстава из става 1. тачка 1) овог члана издвојиће се за финансирање изградње, опремања или реконструкције спортских објеката којима се доприноси развоју спорта на територији Аутономне покрајине Војводине.

Члан 200.

Изузетно од одредбе члана 199. овог закона, средства остварена од продаје капитала субјекта приватизације издвојиће се за финансирање изградње, опремања или реконструкције спортских објеката тог субјекта приватизације, под следећим условима:

- 1) ако је важећом урбанистичком документацијом (регулационим планом) предвиђена адаптација, реконструкција или доградња спортских објеката на којима субјект приватизације има право располагања или право коришћења, односно ако је адаптација, реконструкција или доградња тих спортских објеката неопходна ради испуњења стандарда или услова, утврђених међународним спортским правилима за организацију међународних спортских приредби;
- 2) ако је субјект приватизације донео инвестициони програм адаптације, реконструкције или доградње спортских објеката (у даљем тексту: инвестициони програм);
- 3) ако спортски објекти имају статус капиталних спортских објеката, у складу са овим законом.

Разлика између средстава остварених од продаје капитала субјекта приватизације и средстава предвиђених инвестиционим програмом користи се и распоређује у складу са чланом 199. овог закона.

Нацрта закона о спорту – почетак децембра 2005.

(Текст који је упућен Влади ради утврђивање предлога закона, на који су претходно дала сагласност сва министарства, али је на самој седници скинут са дневног реда на интервенцију министра за државну управу и локалну самоуправу)

Члан 188.

Непокретности у друштвеној својини на којима право располагања, односно коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике Србије, даном ступања на снагу овог закона постају средства у својини Републике, на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији непокретности налазе.

Изузетно од одредбе става 1. овог члана, непокретности у друштвеној својини постају средства у својини:

- 1) организација у области спорта које су имале на њима право располагања, односно коришћења, ако надлежни орган јединице локалне самоуправе на чијој се територији налазе непокретности утврди да су се оне у најмање претходних 12 година претежно користиле за обављање спортских активности тих организација;
- 2) организација у области спорта које су, пре него што су на основу закона пререгистроване из статуса удружења грађана у друштвене организације, имале право својине на тим непокретностима;
- 3) националних спортских савеза, савеза у области спорта организованих на нивоу Србије и Црне Горе са седиштем на територији Републике и спортских друштава са најмање десет чланова, који су имали на њима право располагања, односно коришћења.

У случају престанка организација из става 2. овог члана, непокретности којима располажу постају средства у својини Републике, на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији непокретности налазиле.

У случају престанка националног спортског савеза или савеза у области спорта организованог на нивоу Србије и Црне Горе, из става 2. овог члана, непокретности којима располажу постају својина олимпијског комитета.

Послови из става 2. тачка 1) овог члана обављају се као поверени послови. На решење надлежног органа јединице локалне самоуправе може се изјавити жалба Министарству у року од 15 дана од дана пријема решења.

Члан 189.

Јединица локалне самоуправе дужна је да, давањем у закуп, омогући организацији из члана 188. став 1. овог закона да настави да користи непокретности на којима је претходно имала право располагања, односно коришћења, ако та организација исказе интерес за узимање непокретности у закуп. Услови давања у закуп, посебно у погледу рока закупа и висине закупнине, не могу бити неповољнији од услова под којима јединица локалне самоуправе непокретности сличног квалитета и површине даје у закуп другим организацијама са истим или сличним циљевима.

Јединица локалне самоуправе има право да откаже даље коришћење непокретности по основу закупа ако организација из става 1. овог члана не усклади свој рад са одредбама овог закона у прописаном року, као и у случају када непокретности користи супротно намени или супротно спортским циљевима утврђеним статутом организације.

Члан 190.

Покретне ствари у друштвеној својини на којима право располагања, односно коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, даном ступања на снагу овог закона постају својина тих организација.

Члан 191.

Одредбе чл. 188–190. овог закона не примењују се на постојећа спортска удружења са друштвеним капиталом ако се поступак приватизације тих удружења покрене у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

У случају приватизације спортских удружења из става 1. овог члана друштвени капитал дели се на акције или уделе одређене номиналне вредности.

Члан 192.

Поступак приватизације спортских удружења из члана 191. овог закона (у даљем тексту: субјекти приватизације) спроводи се у складу са овим законом, а на питања која нису уређена овим законом примењују се одредбе закона којим се уређује приватизација.

Члан 193.

Продаја капитала у субјектима приватизације спроводи се путем метода јавног тендера или метода јавне аукције.

Субјект приватизације продаје 60 % капитала који се приватизује, ако се продаја капитала у субјектима приватизације спроводи путем метода јавног тендера.

У субјектима приватизације у којима се продаја капитала спроводи путем метода јавне аукције, продаје се 70% капитала који се приватизује.

Члан 194.

Капитал за стицање акција без накнаде у субјекту приватизације у случају примене метода јавног тендера износи 25 % капитала који се приватизује.

Ако је субјект приватизације члан спортског друштва, то спортско друштво стиче право на пренос акција без накнаде у висини од 10% капитала који се приватизује.

Акције у висини од 15% капитала који се приватизује, преостале после продаје путем јавног тендера и преноса запосленима, односно спортском друштву, без накнаде, евидентирају се у Приватизационом регистру.

Члан 195.

Ако се капитал субјекта приватизације продаје методом јавне аукције, капитал за стицање акција без накнаде износи 30% капитала који се приватизује.

Ако је субјект приватизације члан спортског друштва, то спортско друштво стиче право на пренос акција без накнаде у висини од 15% капитала који се приватизује.

Члан 196.

У субјекту приватизације део капитала преноси се запосленима, без накнаде, у акцијама.

Запосленима, у смислу става 1. овог члана, сматрају се:

- 1) запослени или раније запослени у субјекту приватизације;

- 2) спортисти и спортски стручњаци који су били чланови субјекта приватизације за време које не може бити краће од две године до дана ступања на снагу овог закона;
- 3) чланови органа субјекта приватизације утврђени статутом за време које не може бити краће од четири године до дана ступања на снагу овог закона.

Право на стицање акција без накнаде има и спортско друштво, ако је субјект приватизације члан тог спортског друштва, у висини прописаној овим законом.

Члан 197.

Купац капитала субјекта приватизације не може бити:

- 1) лице које има акције или уделе у некој од спортских организација у истој грани спорта;
- 2) лице чији послови, односно активности могу непосредно да утичу на такмичење у одговарајућој грани спорта;
- 3) власници спортских кладионица.

Члан 198.

Средства остварена од продаје капитала субјекта приватизације уплаћују се на рачун Агенције за приватизацију.

Средства из става 1. овог члана, после измиривања трошкова продаје у поступку приватизације и посебне накнаде остварене закључењем уговора о продаји капитала (провизија), уплаћују се на уплатни рачун буџета Републике.

Члан 199.

Влада утврђује висину средстава из члана 198. став 2. овог закона која се користе за финансирање развоја спорта у Републици.

Нацрт закона о спорту – крај децембра 2005. године

(Текст који је усаглашен са Министарством за државну управу и локалну самоуправу у складу са закључком Владе)

Члан 189.

Непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, даном ступања на снагу овог закона постају средства у државној својини, ако не наступи случај из члана 191. овог закона, на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији непокретности налазе.

Изузетно од става 1. овог члана, непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају национални спортски савези и спортски са-

вези Србије и Црне Горе са седиштем на територији Републике, даном ступања на снагу овог закона, ако не наступи случај из члана 191. овог закона, постају средства у државној својини, на којима право коришћења има Министарство.

Организације у области спорта које су, пре него што су на основу закона пререгистроване из статуса удружења грађана у друштвене организације, имале право својине на тим непокретностима - имају право да поднесу пријаву на начин прописа законом којим је уређено пријављивање и евидентирање одузете имовине.

Члан 190.

Јединица локалне самоуправе дужна је да, давањем у закуп, омогући организацији из члана 188. став 1. овог закона да користи непокретности на којима је претходно имала право коришћења, ако та организација икаже интерес за узимање непокретности у закуп. Услови давања у закуп, посебно у погледу рока закупа и висине закупнине, уређују се општим актом јединице локалне самоуправе, с тим да они не могу бити неповољнији од услова под којима јединица локалне самоуправе непокретности сличног квалитета и површине даје у закуп другим организацијама са истим или сличним циљевима, односно од услова под којима се непокретности дају у закуп другим невладиним организацијама са друштвено корисним циљевима.

Министарство је дужно да омогући организацији из члана 182. став 2. овог закона да користи, на неодређено време и без накнаде, непокретности у друштвеној својини на којима је претходно имала право коришћења

Јединица локалне самоуправе, односно Министарство има право да откаже даље коришћење непокретности из става 1. и 2. овог члана ако организација не усклади свој рад са одредбама овог закона у прописаном року, као и у случају када непокретности користи супротно намени или супротно спортским циљевима утврђеним статутом организације.

Члан 191.

Покретне ствари у друштвеној својини на којима право располагања, односно коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, даном ступања на снагу овог закона постају својина тих организација.

Члан 192.

Одредбе чл. 188–190. овог закона не примењују се на постојећа спортска удружења са друштвеним капиталом ако се поступак приватизације тих удружења покрене у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

У случају приватизације спортских удружења из става 1. овог члана друштвени капитал дели се на акције или уделе одређене номиналне вредности.

Члан 193.

Поступак приватизације спортских удружења из члана 191. овог закона (у даљем тексту: субјекти приватизације) спроводи се у складу са овим законом, а на питања која нису уређена овим законом примењују се одредбе закона којим се уређује приватизација.

Члан 194.

Продаја капитала у субјектима приватизације спроводи се путем метода јавног тендера или метода јавне аукције.

Субјект приватизације продаје 60 % капитала који се приватизује, ако се продаја капитала у субјектима приватизације спроводи путем метода јавног тендера.

У субјектима приватизације у којима се продаја капитала спроводи путем метода јавне аукције, продаје се 70% капитала који се приватизује.

Члан 195.

Капитал за стицање акција без накнаде у субјекту приватизације у случају примене метода јавног тендера износи 25 % капитала који се приватизује.

Ако је субјект приватизације члан спортског друштва, то спортско друштво стиче право на пренос акција без накнаде у висини од 10% капитала који се приватизује.

Акције у висини од 15% капитала који се приватизује, преостале после продаје путем јавног тендера и преноса запосленима, односно спортском друштву, без накнаде, евидентирају се у Приватизационом регистру.

Члан 196.

Ако се капитал субјекта приватизације продаје методом јавне аукције, капитал за стицање акција без накнаде износи 30% капитала који се приватизује.

Ако је субјект приватизације члан спортског друштва, то спортско друштво стиче право на пренос акција без накнаде у висини од 15% капитала који се приватизује.

Члан 197.

У субјекту приватизације део капитала преноси се запосленима, без накнаде, у акцијама.

Запосленима, у смислу става 1. овог члана, сматрају се:

- 1) запослени или раније запослени у субјекту приватизације;
- 2) спортисти и спортски стручњаци који су били чланови субјекта приватизације за време које не може бити краће од две године до дана ступања на снагу овог закона;
- 3) чланови органа субјекта приватизације утврђени статутом за време које не може бити краће од четири године до дана ступања на снагу овог закона.

Право на стицање акција без накнаде има и спортско друштво, ако је субјект приватизације члан тог спортског друштва, у висини прописаној овим законом.

Члан 198.

Купац капитала субјекта приватизације не може бити:

- 1) лице које има акције или уделе у некој од спортских организација која се такмичи у истом степену такмичења;
- 2) лице чији послови, односно активности могу да утичу на такмичење у истом степену такмичења;
- 3) власници спортских кладионица.

Члан 199.

Средства остварена од продаје капитала субјекта приватизације уплаћују се на рачун Агенције за приватизацију.

Средства из става 1. овог члана, после измиривања трошкова продаје у поступку приватизације и посебне накнаде остварене закључењем уговора о продаји капитала (провизија), уплаћују се на уплатни рачун буџета Републике.

Члан 200.

Влада утврђује висину средстава из члана 198. став 2. овог закона која се користе за финансирање развоја спорта у Републици.

Нацрт закона о спорту – фебруар 2006. године

(Са предложеним решењима које је усаглашено са Министарством за државну управу и локалну самоуправу није се сагласило Министарство финансија, Министарство привреде и заинтересоване спортске организације. Почетком фебруара 2006. Министарство просвете и спорта је усагласило текст Нацрта са спортским организацијама, који се овде наводи, али са њим нису била сагласна Министарство финансија, Министарство за државну управу и локалну самоуправу и Министарство привреде)

Члан 188.

Непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике Србије, даном ступања на снагу овог закона, ако не наступи случај из члана 191. овог закона, постају средства у државној својини на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији непокретности налазе.

Изузетно од одредбе става 1. овог члана, непокретности у друштвеној својини постају средства у својини:

- 1) организација у области спорта које су имале на њима право располагања, односно коришћења, ако надлежни орган јединице локалне самоуправе на чијој се територији налазе непокретности утврди да су се оне у најмање претходних 10 година претежно користиле за обављање спортских активности и делатности тих организација;

- 2) организација у области спорта које су, пре него што су на основу закона пререгистроване из статуса удружења грађана у друштвене организације, имале право својине на тим непокретностима;
- 3) националних спортских савеза, савеза у области спорта организованих на нивоу Србије и Црне Горе са седиштем на територији Републике и спортских друштава са најмање десет чланова, који су имали на њима право располагања, односно коришћења.

У случају престанка организација из става 2. овог члана, непокретности којима располажу постају средства у својини Републике, на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији непокретности налазиле.

У случају престанка националног спортског савеза или савеза у области спорта организованог на нивоу Србије и Црне Горе, из става 2. овог члана, непокретности којима располажу постају својина олимпијског комитета.

Послови из става 2. тачка 1) овог члана обављају се као поверени послови. На решење надлежног органа јединице локалне самоуправе може се изјавити жалба Министарству у року од 15 дана од дана пријема решења.

Члан 189.

Јединица локалне самоуправе дужна је да, давањем у закуп, омогући организацији из члана 188. став 1. овог закона да настави да користи непокретности на којима је претходно имала право располагања, односно коришћења, ако та организација исказе интерес за узимање непокретности у закуп. Услови давања у закуп, посебно у погледу рока закупа и висине закупнине, не могу бити неповољнији од услова под којима јединица локалне самоуправе непокретности сличног квалитета и површине даје у закуп другим организацијама са истим или сличним циљевима.

Јединица локалне самоуправе има право да откаже даље коришћење непокретности по основу закупа ако организација из става 1. овог члана не усклади свој рад са одредбама овог закона у прописаном року, као и у случају када непокретности користи супротно намени или супротно спортским циљевима утврђеним статутом организације.

Члан 190.

Покретне ствари у друштвеној својини на којима право располагања, односно коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, даном ступања на снагу овог закона постају својина тих организација.

Члан 191.

Одредбе чл. 188–190. овог закона не примењују се на постојећа спортска удружења са друштвеним капиталом која донесу одлуку о покретању поступка приватизације у року од месец дана од дана ступања на снагу овог закона.

У случају приватизације спортских удружења из става 1. овог члана друштвени капитал дели се на акције или уделе одређене номиналне вредности.

Члан 192.

Поступак приватизације спортских удружења из члана 191. овог закона (у даљем тексту: субјекти приватизације) спроводи се у складу са овим законом, а на питања која нису уређена овим законом примењују се одредбе закона којим се уређује приватизација.

Члан 193.

Продаја капитала у субјектима приватизације спроводи се путем метода јавног тендера или метода јавне аукције.

Субјект приватизације продаје 60 % капитала који се приватизује, ако се продаја капитала у субјектима приватизације спроводи путем метода јавног тендера.

У субјектима приватизације у којима се продаја капитала спроводи путем метода јавне аукције, продаје се 70% капитала који се приватизује.

Члан 194.

Капитал за стицање акција без накнаде у субјекту приватизације у случају примене метода јавног тендера износи 25 % капитала који се приватизује.

Ако је субјект приватизације члан спортског друштва, то спортско друштво стиче право на пренос акција без накнаде у висини од 10% капитала који се приватизује.

Акције у висини од 15% капитала који се приватизује, преостале после продаје путем јавног тендера и преноса запосленима, односно спортском друштву, без накнаде, евидентирају се у Приватизационом регистру.

Члан 195.

Ако се капитал субјекта приватизације продаје методом јавне аукције, капитал за стицање акција без накнаде износи 30% капитала који се приватизује.

Ако је субјект приватизације члан спортског друштва, то спортско друштво стиче право на пренос акција без накнаде у висини од 15% капитала који се приватизује.

Члан 196.

У субјекту приватизације део капитала преноси се запосленима, без накнаде, у акцијама.

Запосленима, у смислу става 1. овог члана, сматрају се:

- 1) запослени или раније запослени у субјекту приватизације;
- 2) спортисти и спортски стручњаци који су били чланови субјекта приватизације за време које не може бити краће од две године до дана ступања на снагу овог закона;
- 3) чланови органа субјекта приватизације утврђени статутом за време које не може бити краће од четири године до дана ступања на снагу овог закона.

Право на стицање акција без накнаде има и спортско друштво, ако је субјект приватизације члан тог спортског друштва, у висини прописаној овим законом.

Члан 197.

Купац капитала субјекта приватизације не може бити:

- 4) лице које има акције или уделе у некој од спортских организација у истој грани спорта;
- 5) лице чији послови, односно активности могу непосредно да утичу на такмичење у одговарајућој грани спорта;
- 6) власници спортских кладионица.

Члан 198.

Средства остварена од продаје капитала субјекта приватизације уплаћују се на рачун Агенције за приватизацију.

Средства из става 1. овог члана, после измиривања трошкова продаје у поступку приватизације и посебне накнаде остварене закључењем уговора о продаји капитала (провизија), уплаћују се на уплатни рачун буџета Републике.

Члан 199.

Влада утврђује висину средстава из члана 198. став 2. овог закона која се користе за финансирање развоја спорта у Републици.

Нацрт закона о спорту - април 2006. године

(Како би се одблокирао рад на доношењу новог закона о спорт, из Нацрта закона је изостављена приватизација друштвеног капитала)

Члан 188.

Приватизација друштвеног капитала, односно средстава у друштвеној својини на којима право коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике, спроводи се у складу са посебним законом.

До доношења закона из става 1. овог члана, спортска удружења из става 1. овог члана не могу мењати правни облик у складу са чл. 85–89. овог закона.

До доношења закона из става 1. овог члана, организације из става 1. овог члана могу се путем статусне промене припојити или спојити само са организацијом у области спорта која користи већински друштвени или државни капитал.

За случај престанка организације из става 1. овог члана која користи друштвени капитал као прималац њене имовине статутом се може одредити само непрофитна организација у области спорта која користи већински друштвени или државни капитал.

До доношења закона из става 1. овог члана, организације из става 1. овог члана могу да отуђују непокретности на којима имају право коришћења само уз сагласност Агенције за приватизацију.

Предлог закона о удружењима – октобар 2007.

Члан 73.

Непокретности у друштвеној својини на којима право коришћења имају друштвене организације, удружења или облици повезивања удружења (савези), са седиштем на територији Републике Србије (у даљем тексту: друштвене организације), даном ступања на снагу овог закона постају средства у државној својини на којима право коришћења има јединица локалне самоуправе на чијој се територији непокретности налазе.

Члан 74.

Непокретности у друштвеној својини на којима су друштвене организације до дана ступања на снагу овог закона имале право коришћења прелазе у својину, односно сусвојину ових друштвених организација, сразмерно уделу којим су друштвене организације учествовале у финансирању ових непокретности сопственим средствима оствареним од добровољних чланарина, поклона, донација, легата и на други законом дозвољени начин.

Сопственим средствима из става 1. овог члана не сматрају се средства остварена по основу вршења јавних овлашћења или друга средства остварена из буџета друштвенополитичких заједница.

Својинска права из става 1. овог члана утврђују се у поступку пред надлежним судом.

Члан 75.

Друштвене организације које су пре него што су на основу закона пререгистроване из статуса удружења грађана у друштвене организације имале право својине на непокретностима у друштвеној, односно државној својини права по том основу остварују по закону којим се уређује денационализација.

Члан 76.

Друштвене организације које су до дана ступања на снагу овог закона имале право коришћења на непокретностима у државној својини, односно на непокретностима које по спроведеном судском поступку постану државна својина, настављају са фактичким коришћењем ових непокретности под условима који не могу бити неповољнији од услова какви су били до дана ступања на снагу овог закона.

Јединица локалне самоуправе на чијој се територији налазе непокретности на којима право коришћења имају друштвене организације, има право да откаже даље коришћење непокретности ако друштвена организација не усклади свој рад са одредбама овог закона у прописаном року, као и у случају када непокретности користи супротно намени или циљевима утврђеним статутом.

Акт из става 2. овог члана јединица локалне самоуправе доноси уз сагласност Републичке дирекције за имовину Републике Србије.

Имовина у друштвеној, односно државној својини из члана 73. и члана 74. ст. 1. и 2. овог закона на којој право коришћења, односно право располагања

имају друштвене организације не може се отуђивати до дана почетка примене овог закона.

Члан 77.

Покретна имовина у друштвеној својини на којој право коришћења имају **друштвене** организације са седиштем на територији Републике Србије даном ступања на снагу овог закона постају средства у својини друштвених организација.

Члан 78.

Сва имовина коју друштвене организације из члана 73. став 1. овог закона стекну након дана почетка примене овог закона јесте њихова својина, осим имовине стечене у вршењу јавних овлашћења.

Предлог закона о спорту – новембар 2007.

Члан 189.

Приватизација друштвеног или државног капитала, односно средстава у друштвеној или државној својини на којима право коришћења имају спортске организације, спортска друштва, савези и друге организације у области спорта са статусом удружења, савеза или друштвене организације, са седиштем на територији Републике Србије, спроводи се у складу са посебним законом.

До доношења закона из става 1. овог члана, организације из става 1. овог члана могу се путем статусне промене припојити или спојити само са организацијом у области спорта која користи већински друштвени или државни капитал.

За случај престанка организације из става 1. овог члана која користи друштвени или државни капитал као прималац њене имовине статутом се може одредити само непрофитна организација у области спорта која користи већински друштвени или државни капитал.

До доношења закона из става 1. овог члана, организације из става 1. овог члана могу да располажу непокретностима на којима имају право коришћења, односно донесе одлуке о смањењу или повећању капитала; реорганизацији или реструктуирању; инвестиционом улагању; продаји дела имовине; залагањем ствари или успостављањем хипотеке; дугорочном закупу; поравнању са повериоцима; узимању или одобравању кредита или издавању гаранција, ван тока редовног пословања, само уз сагласност Владе, на предлог Министарства.

УГОВОР О РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРОГРАМА КОЈИ СЕ ФИНАНСИРА ИЗ БУЏЕТА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Закључен између

Управе за спорт – Министарства просвете и спорта Републике Србије, Делиградска 27, Београд, с једне стране, и

Веслачког савеза Србије, Београд, Ада Циганлија 3, (у даљем тексту: носилац програма), с друге стране.

Члан 1.

Носилац програма се обавезује да реализује програм под називом „Набавка спортске опреме и реквизита“, у оквиру програма у функцији унапређења спорта у Републици, који је по својој природи усмерен на набавку спортске опреме и реквизита, као услов развоја врхунског спорта.

Садржина програма из става 1. овог члана се састоји у следећем: унапређење веслања као спорта у Србији., обзиром да је веслање у предходних шест година донело доста медаља са најзначајних светских такмичења.

Члан 2.

Носилац програма се обавезује да програм реализује најкасније до 31. децембра 20001. године, а у следећој временској динамици: набавка четвараца без кормилара ко краја јула 2001. године, набавка такмичарских скифова сукцесивно до краја 2001. године, набавка школских скифова сукцесивно до краја 2001. године.

Члан 3.

Уговорне стране сагласно утрвђују да се реализацијом утврђеног програма очекује постизање следећих резултата: освајање медаље на светском првенству за младе сениоре и пласман у финале светског првенства за сениоре за четварац у наредном двогодишњем периоду, повећање броја такмичара у млађим категоријама у свим клубовима који ће учествовати у овом програму, побољшање резултата на домаћим такмичењима у категоријама где ће се вршити дистрибуција чамаца, и као карајњи сегмент повећање броја врхунских јуниора и њихова заступљеност у већини клубова у нашој земљи.

Члан 4.

Управа за спорт се обавезује да носиоцу програма уплати на његов жи-ро рачун број: 40806–678–4–27167, код ЗОП-а Београд, износ од 1.748.000,00 (једанмилионседамстотетридесетосамхиљада) динара, и то одмах по потписивању уговора.

Уговорне стране су сагласне да се временска динамика уплате средстава из става 1. овог члана може изузетно пролонгирати, у зависности од динамике у приливу средстава у буџет Републике, односно обезбеђења средстава

на рачуну Министарства просвете и спорта Републике Србије по одређеним ставкама.

Члан 5.

Носилац програма се обавезује да средства из члана 4. овог уговора употреби у временској динамици наведеној у пријави на конкурс, с тим да се рокови употребе померају у зависности од прилива средстава.

Члан 6.

Носилац програма се обавезује да добијена средства употреби искључиво за следеће намене:

набавка четверца без кормилара марке „Schelembacher“ комада један, регатног скифа домаће производње комада четири, школског скифа домаће производње комада 12.

Члан 7.

Носилац програма се обавезује да Управу за спорт обавести без одлагања о свим околностима које угрожавају или онемогућавају реализовање програма или захтевају измену утврђених циљева програма и уговорених обавеза.

Члан 8.

Носилац програма се обавезује да Управу за спорт обавештава о току реализовања програма, и то у року од седам дана од почетка реализовања програма, окончања поједине фазе програма и на крају реализације програма, а увек без одлагања на посебан захтев Управе за спорт.

Члан 9.

Носилац програма се обавезује да у року од 15 дана од завршетка реализације програма достави Управи за спорт комплетну оригиналну документацију о утршку средстава, која ће му бити враћена након провере.

Члан 10.

Носилац програма се обавезује да води све потребне евиденције које омогућавају Управи за спорт спровођење контроле реализовања програма и утрошка средстава, као и да сву документацију о реализовању програма и утрошку средстава чува до истека 10 година од довијања средстава, односно реализовања програма.

Члан 11.

Носилац програма се обавезује да овлашћеним лицима Управе за спорт омогући увид у целокупну документацију и сва места везана за реализацију уговореног програма, и у поступку контроле пружи им сва потребна обавештења.

Носилац програма се обавезује да омогући Управи за спорт (да јој сагласност) увид у податке које воде трећа лица, а у вези су са коришћењем одобрених средстава и реализацијом програма.

Члан 12.

Носилац програма се обавезује да за реализовање уговореног програма обезбеди и сопствена средства, односно средства од трећих лица, у износима наведеним у пријави на конкурс.

Члан 13.

Носилац пројекта се обавезује да на јасан и недвосмислен начин, током реализације уговореног програма, наведе чињеницу да се програм финансира из буџета Републике Србије, Министарства просвете и спорта, Управе за спорт. Обавеза се нарочито односи на појављивање у електронским и писаним медијима и друге видове оглашавања.

Члан 14.

Уговорне стране су сагласне да је Управа за спорт овлашћена да раскине уговор, обустави даље давање средстава и захтева враћање датих средстава са затезном каматом од момента пријема, уколико носилац програма:

- 1) изврши превару у погледу суштинских околности везаних за реализацију програма, односно о битним околностима нетачне и непотпуно извести Управу за спорт;
- 2) својом кривицом не изврши или неблаговремено изврши, или у опште не може да изврши програм, односно утврђене активности;
- 3) употреби средства ненаменски или се не придржава прописаних или уговорених мера који су утврђени у циљу осигурања реализације програма или у предвиђеним примереним роковима не достави потребне извештаје и доказе, иако га је Управа за спорт претходно упозорила на неправилности и последице;
- 4) не обавести без одлагања даваоца о околностима које спровођење програма чине отежаним или немогућим, односно захтевају измену делова програма;
- 5) спречи или онемогућава спровођење прописаних, односно предвиђених контролних мера;
- 6) не сачува, својом кривицом, документацију везану за утрошак средстава и реализацију програма до рока утврђеног овим уговором;
- 7) не обавештава на адекватан начин јавност у смислу члана 13. овог уговора.

Члан 15.

Програм из члана 1. овог уговора је пријављен на јавни конкурс који је Управа за спорт објавила у дневном листу Политика 26. априла 2001. године, и саставни део овог уговора су елементи одређења програма које је носилац програма навео у пријави на конкурс, осим ако је овим уговором изричито другачије одређено.

Члан 16.

Носилац програма се обавезује да на захтев Управе за спорт уступи опрему која је предмет овог Уговора за једнократну реализацију спортских такмичења и спортских манифестација од значаја за Републику.

Члан 17.

Овај уговор је сачињен у четири примерка, од којих по два припадају уговорним странама.

ВЕСЛАЧКИ САВЕЗ СРБИЈЕ

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ И
СПОРТА – УПРАВА ЗА СПОРТ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
Драган Вуксановић, директор

ЗАКЉУЧАК О УПОТРЕБИ ГРБА, ЗАСТАВЕ И ХИМНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ НА СПОРТСКИМ ТАКМИЧЕЊИМА

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

10. јануар 2008.

Препоручује се спортским савезима да се на спортским такмичењима на којима учествују репрезентативци односно репрезентација Републике Србије грб, застава и химна Републике Србије употребљавају на следећи начин:

1. На дресовима репрезентативаца користи се Мали грб Републике Србије;
2. Као застава Републике Србије, користи се Државна застава Републике Србије;
3. Химна Републике Србије „Боже правде” изводи се свирањем, певањем или свирањем и певањем, и у тексту и мелодији химне не могу се приликом извођења вршити никакве измене;
4. Боје дресова јесу боје заставе Републике Србије (црвена, плава, бела), што значи: црвени дрес, плави шортс и беле чарапе, али треба поступати и у складу са правилима и праксом одржавања спортских такмичења (правила међународних федерација), тј. употребом резервног белог комплета опреме.

ПРАВИЛНИЦИ ГРАДА НОВОГ САДА О ФИНАНСИРАЊУ СПОРТА

ПРАВИЛНИК О НАЧИНУ И ПОСТУПКУ СПРОВОЂЕЊА ЈАВНОГ КОНКУРСА ЗА ДОДЕЛУ ДОТАЦИЈА ИЗ БУЏЕТА ГРАДА НОВОГ САДА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА И ПРОЈЕКТА У ОБЛАСТИ СПОРТА

("Сл. лист Града Новог Сада", бр. 34/2005, 7/2006 и 26/2006)

Члан 1.

Овим правилником уређује се начин и поступак спровођења јавног конкурса за доделу средстава из буџета Града Новог Сада (у даљем тексту: дотације), за финансирање програма и пројеката спортских и других организација, за које се оцени да су од значаја за Град Нови Сад (у даљем тексту: Град).

Члан 2.

За реализацију програма и пројеката из члана 1. овог правилника, додела дотација из буџета Града врши се путем јавног конкурса који расписује Градска управа за спорт и омладину (у даљем тексту: Градска управа), уз сагласност Градоначелника Града Новог Сада (у даљем тексту: Градоначелник).

Акт о расписивању јавног конкурса из става 1. овог члана садржи:

- програм односно пројекат за који се јавни конкурс спроводи,
- датум објављивања конкурса,
- могуће учеснике на конкурс,
- укупан износ средстава опредељених за финансирање,
- рок за достављање пријаве на конкурс, и
- документацију која се подноси уз пријаву на конкурс.

Члан 3.

Поступак јавног конкурса из члана 2. став 1. овог правилника спроводи Градска управа.

Члан 4.

Јавни конкурс из члана 2. овог правилника објављује се у средствима јавног информисања.

Члан 5.

Пријава на јавни конкурс подноси се Градској управи на посебном обрасцу који је саставни део конкурса.

Неблаговремене и непотпуне пријаве на конкурс неће бити разматране.

Члан 6.

Градска управа разматра програме и пројекте приспеле на јавни конкурс и на основу њиховог значаја за унапређење и развој спорта, сачињава предлог за доделу дотација за реализацију ових програма и пројеката.

Члан 7.

Извештај о спроведеном поступку јавног конкурса и предлог за доделу дотација за реализацију програма и пројеката, Градска управа доставља Градоначелнику у року од 30 дана од дана истека рока за подношење пријава на конкурс.

Градоначелник, након разматрања извештаја и предлога из става 1. овог члана доноси акт о одобравању програма, односно пројеката и утврђује висину средстава за њихову реализацију.

Члан 8.

Средства из члана 7. став 2. овог правилника преносиће се носиоцима програма односно пројеката на основу уговора који закључују са Градском управом.

Члан 9.

Носиоци програма односно пројеката дужни су да Градској управи доставе извештај о реализацији програма односно пројеката из члана 1. овог правилника у року од 30 дана од дана њихове реализације.

Члан 10.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Града Новог Сада".

ПРАВИЛНИК О КРИТЕРИЈУМИМА И МЕРИЛИМА ЗА ОЦЕНУ ГОДИШЊЕГ ПРОГРАМА РЕДОВНИХ АКТИВНОСТИ ГРАНСКИХ САВЕЗА И СПОРТСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА СА ТЕРИТОРИЈЕ ГРАДА НОВОГ САДА

("Сл. лист Града Новог Сада", бр. 36/2005, 42/2005, 38/2006 и 20/2007)

Члан 1.

Овим правилником ближе се уређују критеријуми и мерила за оцену годишњих програма редовних активности гранских савеза који своју активност обављају на нивоу Града (у даљем тексту: грански савез), и спортских организација уколико нису испуњени законски услови да се грански савез формира (у даљем тексту: спортске организације), и уређује се начин и поступак оцењивања годишњег програма.

Члан 2.

Грански савези достављају Градској управи за спорт и омладину (у даљем тексту: Градска управа), јединствени програм спортске гране за период од годину дана (у даљем тексту: програм спортске гране).

Програм спортске гране доставља се Градској управи у роковима усклађеним са упутством за израду буџета Града Новог Сада (у даљем тексту: буџет Града).

Одредбе из ст. 1. и 2. овог члана односе се и на програме спортских организација.

Члан 3.

Поступак оцењивања програма спортских грана и спортских организација спроводи Комисија за оцену програма у области спорта (у даљем тексту: Комисија).

Члан 4.

Комисију образује и именује Градска управа.

Комисија има председника, заменика председника, три члана и њихове заменике.

Чланови Комисије именују се из реда истакнутих спортских стручњака, спортиста и представника спортских организација.

Комисија ради и одлучује у пуном саставу и о свом раду води записник.

Административне и стручне послове за потребе Комисије обавља Градска управа.

Члан 5.

Комисија разматра све приспеле програме из члана 2. овог правилника и оцењује њихов значај за развој и унапређење спорта у Граду Новом Саду (у даљем тексту: Град).

Члан 6.

Значај програма из члана 2. овог правилника за развој и унапређење спорта у Граду, утврђује се према следећим критеријумима и мерилима:

1.	Броју регистрованих такмичара - чланова спортских организација са територије Града, који су у претходној години учествовали у редовном систему такмичења за индивидуалне и колективне спортове.
2.	Традиционалној развијености и заступљености на територији Града.
3.	Оствареним резултатима на локалном, регионалном, републичком, државном и међународном нивоу у претходна два олимпијска циклуса.
4.	Организацији значајних спортских манифестација на територији Града у претходном олимпијском циклусу.
5.	Учешћу спортиста - чланова спортских организација са територије Града, на олимпијским играма у претходна два олимпијска циклуса.
6.	Учешћу спортиста - чланова спортских организација са територије Града, у репрезентацији Републике Србије у претходном олимпијском циклусу.
7.	Приступачности лицима са посебним потребама.
8.	Једнакој приступачности различитим половима и
9.	Чланству заснованом на различитим узрасним категоријама у систему такмичења националног савеза.

Члан 7.

Комисија оцењује значај програма из члана 2. овог правилника за развој и унапређење спорта у Граду, бодовањем критеријума и мерила из члана 6. овог правилника.

Најнижи износ бода је 1, а највиши 5.

Члан 8.

На основу резултата добијеног бодовањем програма, применом критеријума и мерила из члана 6. овог правилника, Комисија врши рангирање програма спортских грана и спортских организација.

На основу извршеног рангирања из става 1. овог члана, Комисија сачињава предлог приоритетних програма из члана 2. овог правилника, који могу остварити дотације из буџета Града.

Предлог Комисије из става 2. овог члана мора бити образложен.

Члан 9.

Након извршеног рангирања програма спортских грана, Комисија на предлог гранског савеза, утврђује ранг појединачних програма спортских организација које су удружене у грански савез.

Члан 10.

Извештај о спроведеном поступку оцењивања програма из члана 2. овог правилника, са записником о раду Комисије, ранг-листом програма спортских грана и појединачних програма спортских организација које су удружене у грански савез, и предлогом приоритетних програма спортских грана из члана 8. став 2. овог правилника, Комисија доставља Градској управи у року од 30 дана од дана пријема програма спортских грана.

Члан 11.

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Града Новог Сада".

ОДЛУКА О ОБЕЗБЕЂИВАЊУ СРЕДСТАВА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПОТРЕБА У ОБЛАСТИ СПОРТА

("Сл. лист Града Новог Сада", бр. 27/2005, 5/2006, 22/2006 и 25/2007)

I. ОПШТА ОДРЕДБА

Члан 1.

Овом одлуком уређује се начин обезбеђивања средстава за финансирање потреба у области спорта, финансирање спортских организација и савеза са територије Града Новог Сада, програма и пројеката у области спорта, организација и одржавање спортских такмичења и манифестација од значаја за Град Нови Сад (у даљем тексту: Град), као и друга питања у области спорта.

II. НАЧИН ОБЕЗБЕЂИВАЊА СРЕДСТАВА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПОТРЕБА У ОБЛАСТИ СПОРТА

Члан 2.

За финансирање потреба Града у области спорта средства се обезбеђују у буџету Града Новог Сада (у даљем тексту: буџет Града), и то путем дотација и субвенција.

III. НАЧИН ФИНАНСИРАЊА СПОРТСКИХ ОРГАНИЗАЦИЈА И САВЕЗА

Члан 3.

Спортске организације могу остварити дотације из буџета Града, ако су уписане у регистар код надлежног органа и ако своје активности обављају на нивоу Града, преко гранских савеза чији су чланови.

Спортске организације дотације из буџета Града могу изузетно да остваре преко градске управе надлежне за област спорта (у даљем тексту: градска управа), уколико нису испуњени законом прописани услови да се грански савез формира.

Члан 4.

Спортске организације достављају гранском савезу, чији су чланови, програм својих редовних активности за период од годину дана.

Програм из става 1. овог члана садржи: редовне активности које ће се у току године обављати, податке о планираним укупним приходима према изворима финансирања, податке о планираним укупним расходима према наменама и друге податке битне за активност спортске организације.

Члан 5.

Грански савез обједињује програме из члана 4. ове одлуке, сачињава јединствен програм спортске гране, укључујући и своје активности и исказује укупно потребна средства за његову реализацију.

Програм из става 1. овог члана доставља се градској управи у роковима утврђеним упутством за израду буџета Града.

Члан 6.

Спортске организације из члана 3. став 2. ове одлуке програм својих редовних активности достављају непосредно градској управи, у истим роковима као и грански савези.

Члан 7.

Градска управа посебним актом уређује критеријуме и мерила за оцену програма спортских грана.

Оцену програма на основу критеријума и мерила из става 1. овог члана врши Комисија коју образује градска управа и чији чланови се именују из реда истакнутих спортских стручњака, спортиста и представника спортских организација.

Након извршене оцене градска управа сачињава предлог за финансирање спортске гране за период од једне године.

Члан 8.

Дотације обезбеђене у буџету Града преносиће се гранским савезима или непосредно спортским организацијама из члана 3. став 2. ове одлуке на основу закључка Градоначелника Града Новог Сада (у даљем тексту: Градоначелник) и уговора закљученог са градском управом.

Грански савез ће у складу са обезбеђеним дотацијама преносити средства спортским организацијама.

Ако грански савез не пренесе средства спортској организацији, дотације ће се одмах обуставити.

IV. ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА И ПРОЈЕКТА У ОБЛАСТИ СПОРТА

Члан 9.

У области спорта финансираће се програми и пројекти за које се оцени да су од значаја за Град и то путем јавног конкурса.

Јавни конкурс из става 1. овог члана расписује градска управа, уз сагласност Градоначелника.

За дотације из буџета Града могу да конкуришу спортске и друге организације.

Члан 10.

Пре спровођења јавног конкурса градска управа, у складу са обезбеђеним дотацијама утврђује у складу са законом, спортске активности и садржаје за чију реализацију ће се јавни конкурс спровести и рокове за расписивање јавног конкурса.

Приоритетне спортске активности које ће се финансирати путем програма и пројекта су:

- школска спортска такмичења,
- такмичарски спорт,
- рекреативни спорт и
- рад са младим спортским талентима.

Члан 11.

Правилник којим се уређује начин и поступак спровођења јавног конкурса из члана 9. став 1. ове одлуке доноси Градоначелник.

V. ОРГАНИЗАЦИЈА И ОДРЖАВАЊЕ СПОРТСКИХ МАНИФЕСТАЦИЈА ОД ЗНАЧАЈА ЗА ГРАД

Члан 12.

Стална спортска манифестација од значаја за Град за коју се средства обезбеђују у буџету Града је избор спортисте године Града Новог Сада.

Начин и поступак организације и одржавање сталне спортске манифестације из става 1. овог члана, уредиће се посебним актом који доноси Градоначелник.

Остале спортске манифестације финансираће се у зависности од њиховог значаја за Град и могућности буџета Града, о чему одлучује Градоначелник на предлог градске управе.

Средства из става 3. овог члана преносиће се организаторима спортских манифестација на основу уговора који закључују са градском управом.

VI. КОРИШЋЕЊЕ СПОРТСКИХ ОБЈЕКТА

Члан 13.

Спортске објекте и просторе намењене за физичку културу (у даљем тексту: спортски објекти) Јавног предузећа "Спортски и пословни центар Вој-

водина" у Новом Саду (у даљем тексту: Јавно предузеће) могу да користе све спортске организације и грађани.

Скупштина Града Новог Сада (у даљем тексту: Скупштина Града), може да омогући спортским организацијама коришћење спортских објеката Јавног предузећа, без накнаде тако што ће Јавном предузећу уместо накнаде обезбедити део средстава за текуће одржавање спортских објеката.

Средства из става 2. овог члана ће се обезбедити у буџету Града за сваку годину и користиће се у складу са програмом текућих субвенција који доноси Скупштина Града.

Распоред и време коришћења спортских објеката без накнаде утврђује градска управа.

VII. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 14.

Градска управа донеће акт из члана 7. став 1. ове одлуке у року од 30 дана од дана ступања на снагу ове одлуке.

Члан 15.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу Града Новог Сада".

СПОРАЗУМ О СТАБИЛИЗАЦИЈИ И ПРИДРУЖИВАЊУ
између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране,
и Републике Србије, са друге стране

(извод)

КРЕТАЊЕ РАДНИКА

Члан 49.

1. Под условима и модалитетима који се примењују у свакој држави чланици:
 - а) положај признат радницима који су држављани Србије и који су законито запослени на територији државе чланице неће трпети дискриминацију на основу држављанства у погледу услова рада, накнаде или отпуштања, у поређењу са положајем држављана те државе;
 - б) супружник и деца радника који је законито запослен на територији државе чланице, који законито бораве на њеној територији, изузимајући сезонске раднике и раднике који долазе на основу билатералних споразума у смислу члана 50, осим ако другачије није предвиђено таквим споразумима, имаће приступ тржишту рада те државе чланице, у току периода запослења одобреног том раднику.
2. Србија ће, у зависности од услова и модалитета у свом законодавству, признати положај из става 1 радницима који су држављани државе чланице и који су законито запослени на њеној територији, као и њиховим супружницима и деци који на територији поменуте државе законито бораве.

V. ДОКУМЕНТА ДРУГИХ ОРГАНИЗАЦИЈА - ОЛИМПИЈСКИ ПОКРЕТ

РЕЗОЛУЦИЈА СВЕТСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЗА ЖЕНЕ И СПОРТ

Конференција,

1. честита Међународном олимпијском комитету (МОК) на његовој иницијативи за организацију Светске конференције о женама и спорту на којој су учествовали представници многих земаља као и невладиних и међувладиних организација;
2. поздравља иницијативу МОК-а за оснивање радне групе „Жене и спорт“ и очекујући сталне позитивне препоруке;
3. поздравља доказ о сарадњи између сектора спортске заједнице и владе, како на националном тако и на међународном нивоу, у разматрању питања која се односе на жене у спорту;
4. радује се организацији сличних приредби у одговарајућим временским раздобљима ради даљњег подстицања напредовања жена;
5. присећа се да је циљ олимпијског покрета изградња мирног и бољег света путем спорта и олимпијског идеала, без дискриминације било које врсте
6. потврђује да се олимпијски идеал не може у потпуности остварити без једнакости жена унутар олимпијског покрета, па
7. Позива МОК, међународне савезе и националне олимпијске комитете да узму у обзир питање једнакости полова у свим њиховим стратегијама, програмима и поступцима, као и да потврде посебне потребе жена, како би имале потпуну и активну улогу у спорту;
8. Препоручује да се свим женама укљученим у спорт пруже једнаке могућности за професионално и лично напредовање, било као спортисткиња, тренерима или менаџерима, као и да међународни савези и национални олимпијски комитети оснују специјалне одборе или радне групе, које се састоје од барем 10% жена, који ће обликовати и водити план активности ради подршке женама у спорту;
9. Захтева да се Одбори који се специфично баве питањем жена у спорту оснују на националном и међународном нивоу;
10. Препоручује да национални олимпијски комитети оснују Одборе спортиста који укључују жене, као начин обуке жена за руководеће положаје;
11. Подстиче МОК да настави своје напоре у постизању једнаког броја дисциплина за жене и мушкарце на олимпијском програму;

12. Предлаже да се унутар Олимпијске солидарности одреди специјалан фонд за промоцију спорта жена на свим нивоима као и за обуку жена менаџера, стручњака и тренера, с нагласком на земље у развоју;
13. Захтева да МОК организУЈЕ сваке године на пет континената семинар за жене за једно од следећих подручја: тренирање, стручна активност, администрација или медији/новинарство;
14. Предлаже да једно од мерила за оцену градова кандидата за олимпијске игре буде њихова способност да буду на услузи потребама жена у спорту;
15. Прихвата и подстиче повећану продукцију истраживачких и статистичких података о темама које се односе на жене и спорт, као и њихово објављивање свим странама укљученим у радну групу и спортски покрет, укључујући приче о успеху које су у спорту оствариле жене и девојке;
16. Препоручује МОК-у прекидање садашње праксе провере женског пола током олимпијских игара;
17. Позива националне и међународне спортске савезе да олакшају и подстичу спорт инвалидних жена, у светлу чињенице да се те жене суочавају с двоструким изазовом у свету спорта;
18. Подстиче МОК да, у својим односима с невладиним и међувладиним организацијама, посебно с онима усредсређеним на жене и девојке, сарађује у напорима чији је циљ стварање глобалних програма физичког васпитања у школама и у заједници ради побољшања здравља и квалитета живота;
19. Препоручује да МОК обавести владе о својој стручној помоћи земљама у развоју;
20. Захтева да МОК усмери своју радну групу „Жене и спорт“ на разматрање питања специфичних потреба жена и деце у спорту, узимајући у обзир важност породичне подршке у развоју младих спортисткиња;
21. Препоручује да радна група МОК-а „Жене и спорт“ добије статус Одбора МОК-а;
22. Подстиче МОК на наставак разраде образовних материјала који ће подупрети могућности напредовања жена у спорту;
23. Препоручује МОК-у, да четворогодишње раздобље од 1996. до 2000. године назове „Олимпијадом за жене“.

Светска конференција за жене и спорт, Лозана, Швајцарска, 14–16. октобар 1996.

ДЕКЛАРАЦИЈА СВЕТСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ О ДОПИНГУ У СПОРТУ – ЛОЗАНА, 1999.

С обзиром на то да допинг није у складу са спортском и здравственом етиком те да крши правила олимпијског покрета, а забринуте због претње коју допинг представља за здравље спортиста и младих у целини;

Признајући да је борба против допинга у спорту брига свих: олимпијског покрета и других спортских организација, влада, међувладиних и невладиних организација, спортиста и спортисткиња у читавом свету и њиховог окружења;

Светска конференција о допингу у спорту, на којој су учествовали представници влада, међувладиних и невладиних организација, Међународног олимпијског комитета, међународних спортских савеза, националних олимпијских одбора и спортиста, проглашава следећу Декларацију:

1. Образовање, превенција и права спортиста

Олимпијска заклетва прошириће се на тренере и друга службена лица и обухватиће поштовање интегритета, етике и фер плеја у спорту. Појачаће се образовне и превентивне кампање, које ће се углавном усредсредити на младе, спортисте и њихово окружење. Код свих мера борбе против допинга осигураће се потпуна јавност (транспарентност), осим у случају очувања поверљивости потребне за заштиту личних права спортиста. У антидопинг кампањама тежиће се партнерској сарадњи са медијима.

2. Анти-допинг кодекс олимпијског покрета

Антидопинг кодекс олимпијског покрета прихваћа се као основа борбе против допинга. Реч је о допингу ако се користе вештачке супстанце или методе, потенцијално опасне за здравље спортисте и/или које могу побољшати њихове резултате, ако је у телу спортисте откривено присуство неке супстанце наведене у Прилогу уз Антидопинг кодексу олимпијског покрета или ако је примењена нека метода која је наведена у претходно поменутом Прилогу (листи).

Антидопинг кодекс олимпијског покрета важи за све спортисте, тренере, инструкторе, службена лица, као и медицинско и помоћно медицинско особље које сарађује са спортистима или лечи спортисте у склопу њиховог учествовања на спортским такмичењима у склопу олимпијског покрета, или тренирања за учешће на њима.

3. Казне

Казне због примене допинга биће наметнуте у оквиру допинг контрола током и изван такмичења.

Сагласно жељама спортиста, националих олимпијских одбора и велике већине међународних савеза, најмања казна за главне допинг супстанце или забрањене методе биће двогодишње искључење спортиста са свих такмичења за први прекршај. Међутим, на основу специфичних, изузетних околности које ће у првом реду (инстанци) проценити надлежна тела међународних савеза, може постојати одредба за могуће ублажавање двогодишње казне. Могу се применити додатне казне или мере. Строже казне треба дати тренерима и службеним лицима који су прекршили Антидопинг кодекс олимпијског покрета.

4. Међународна независна антидопинг агенција

Основаће се независна међународна антидопинг агенција како би била у потпуности спремна за рад до Олимпијских игара у Сиднеју 2000. Задатак ове институције посебно ће бити координација различитих програма потребних за остварење циљева које ће заједнички дефинисати све заинтересоване стране. Међу тим програмима, требало би посебно узети у обзир следеће тачке: проширење тестирања изван такмичења, координација истраживања, унапређења превентивних и образовних акција те усклађивање научних и техничких стандарда и поступака анализе и опреме. Радна група која представља олимпијски покрет, укључујући спортисте као и владе те међувладине организације, састаће се на иницијативу МОК-а у року од три месеца ради дефинисања структуре, задатака и финансирања Агенције. Олимпијски се покрет обавезује доделити износ од 25 милиона УСД за рад Агенције.

5. Различите надлежности

МОК, међународни савези и НОК-и задржаће, у сарадњи с међународном антидопинг агенцијом, надлежност и одговорност за примену допинг правила сагласно њиховим властитим поступцима. Одлуке које се донесу у првом реду биће искључива одговорност међународних савеза, НОК-а или МОК-а, током олимпијских игара. За доношење пресуде у последњој инстанци, МОК, међународни савези и НОК-и признају надлежност Спортског арбитражног суда, након што су исцрпили властите поступке.

Да би се заштитили спортисти и њихова права у дисциплинском поступку, општа законска начела, као што је право на саслушање, право на правну помоћ и право на изношење доказа и позивање сведока потврђују се и важе у свим поступцима који се примењују.

6. Сарадња између олимпијског покрета и јавних власти

Сарадњу у борби против допинга између спортских организација и јавних власти треба појачати, сагласно одговорностима сваке стране. Они ће заједнички предузети акцију у подручјима образовања, научног истраживања, друштвених и здравствених мера за заштиту спортиста те координације законодавства у области допинга.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ОЛИМПИЗМА

(Извод из Олимпијске повеље МОК-а, на снази од 7. јула 2007)

1. Олимпизам је филозофија живота, која слави и комбинује све квалитете које поседују тело, воља и дух. Уједињујући спорт са културом и брзовањем, Олимпизам тежи да створи начин живота који се заснива на задовољству које се проналази и физичком напору, на образовној вредности доброг примера и на поштовању основних моралних принципа.

2. Циљ Олимпизма је да се спорт свуда постави тако да служи хармоничном развоју човека, у смислу да подстакне успостављање мирног друштва које води бригу о заштити људског достојанства.

3. Олимпијски покрет представља усаглашену, организовану, универзалну и трајна, под врховним ауторитетом МОК, свих појединаца и ентитета које инспирише вредност Олимпизма. Он покрива пет континената. Свој врхунац досеже окупљањем спортиста света на великом фестивалу спорта, Олимпијским играма. Симбол тих Игара је пет испреплетених прстенова.

4. Бављење спортом је људско право. Сваки појединац мора имати могућност да се бави спортом, без дискриминације било какве врсте и у олимпијском духу, што захтева узајамно разумевање у духу пријатељства, солидарности и фер-плеја. Организација, администрација и управљање спортом мора бити контролисано од стране независних спортских организација.

5. Сваки облик дискриминације у погледу земље или особе на основу расе, вере, политике, пола или другог није у складу са припадањем Олимпијском покрету.

6. Припадност Олимпијском покрету захтева поштовање Олимпијске повеље и признавање од стране МОК.

1. Састав и општа организација Олимпијског покрета

1. Под Међународним олимпијским комитетом, као највишим органом власти, Олимпијски покрет окупља организације, спортисте и друге који пристају да их води Олимпијска повеља. Циљ Олимпијског покрета је да допринесе изграђивању мирног и бољег света путем образовања младих кроз спорт којим се баве у складу са Олимпизмом и његовим вредностима.

2. Три главна саставна чиниоца Олимпијског покрета су Међународни олимпијски комитет („МОК“), Међународне спортске федерације („МФ“) и Национални олимпијски комитети („НОК“). Сваку особу или организацију која припада Олимпијском покрету обавезују одредбе Олимпијске повеље и одлуке МОК.

3. Поред своја три саставна чиниоца, Олимпијски покрет такође обухвата Организационе комитете Олимпијских игара („ОКОГ“), националне савезе, клубове или особе које припадају МФ или НОК, а посебно спортисте, чији интереси представљају основни елемент делатности Олимпијског покрета, као и судије, тренере и остала званична и техничка спортска лица. Он такође обухвата и друге организације и институције које призна МОК.

ЕТИЧКИ КОДЕКС МЕЂУНАРОДНОГ ОЛИМПИЈСКОГ КОМИТЕТА

Усвојен на 109. седница МОК-а,
Сеул, 1999.

Међународни олимпијски комитет и сваки од његових чланова, градови кандидати олимпијских игара, организациони одбори олимпијских игара и заинтересовани национални олимпијски комитети (у даљем тексту „олимпијске стране“) поновно изражавају своју оданост Олимпијској повељи и посебно њеним темељним начелима. Олимпијске стране потврђују оданост олимпијском идеалу који је надахнуо Pierre de Coubertin. Унутар организације олимпијских игара олимпијске се стране обавезују поштовати и осигурати поштовање следећих правила:

Достојанство

- очување достојанства појединца темељан је захтев олимпизма;
- нема дискриминације учесника на основу расе, пола, етничког порекла, вере, филозофског или политичког мишљења, брачног статуса или на другим основама;
- не толерише се пракса која ствара било који облик физичке или менталне повреде учесника. Строго је забрањен допинг на свим нивоима. Строго ће се поштовати одредбе против допинга из Кодекса олимпијског покрета против допинга;
- забрањени су сви облици злостављања учесника, било да се ради о физичком, психичком, професионалном или сексуалном злостављању;
- олимпијске стране јамче спортистима сигурност, благостање и здравствену заштиту која погодује њиховој физичкој и психичкој равнотежи.

Интегритет

- олимпијске стране или њихови представници неће, директно или индиректно, тражити, прихватити или понудити прикривену награду, провизију, погодност или услугу било које природе која је повезана с организацијом олимпијских игара;
- олимпијским странама може се дати само поклон номиналне вредности у знак поштовања или пријатељства, сагласно општим локалним

обичајима. Сваки други поклон прималац поклона мора пренети на организацију чији је члан;

- гостопримство које се исказује члановима и особљу олимпијских страна и пратећих лица не сме премашити стандарде који су уобичајени у земљи домаћину;
- олимпијске стране избегаваће сукоб интереса између организације којој припадају и сваке друге организације унутар олимпијског покрета. Ако дође до сукоба интереса или постоји опасност да се то деси, укључене стране морају о томе обавестити Извршни одбор МОК-а који ће предузети одговарајуће мере;
- олимпијске стране требају обављати свој задатак марљиво и пажљиво. Не смеју својим деловањем угрозити углед олимпијског покрета;
- олимпијске стране не смеју бити повезане с организацијама или лицима чије деловање није сагласно начелима изложеним у Олимпијској повељи и Кодексу;
- олимпијске стране неће давати нити прихватати упутства о гласовању или интервенцији на такав начин унутар органа МОК-а.

Новчана средства

- средства олимпијских страна могу се користити само у олимпијске сврхе;
- приход и трошак олимпијских страна води се у њиховим рачуноводственим књигама које морају бити сагласне опште прихваћеним рачуноводственим начелима. Те књиге мора проверавати независан ревизор. Може их ревидирати стручњак којег именује Извршни одбор МОК-а;
- олимпијске стране потврђују значајан допринос који радио и ТВ емитери, спонзори, партнери и други подржаваоци спортских такмичења дају развоју и престижу олимпијских игара широм света. Међутим, таква подршка мора бити у облику који је у сагласности са правилима спорта и начела дефинисаним Олимпијском повељом и Кодексом. Они се не смеју уплитати у вођење спортских институција. Организација и одвијање спортских такмичења искључива је одговорност независних спортских организација које признаје МОК.

Кандидатуре

Олимпијске ће стране у свим тачкама поштовати Приручник МОК-а за градове кандидате за организацију олимпијских игара. Градови кандидати, између осталог, суздржаваће се од обраћања другој страни или трећој власти ради добијања финансијске или политичке подршке која је супротна одредбама Приручника.

Однос с државама

- олимпијске стране деловаће на одржавању складних односа с државним властима сагласно начелу универзалности политичке неутралности олимпијских игара. Међутим, дух хуманизма, братства и поштовања појединаца који надахњује олимпијски идеал захтева од влада земаља које ће бити домаћини олимпијских игара да се обавезу да ће њихове земље савесно поштовати темељна начела Олимпијске повеље и Кодекса;
- олимпијске стране могу имати улогу у јавном животу држава којима припадају. Међутим, не могу се бавити активношћу или следити идеологију која није у складу са начелима и правилима дефинисаним Олимпијском повељом или изнесеним у овом Кодексу;
- олимпијске стране настојаће да заштите животну природу приликом такмичења које организују. У контексту олимпијских игара, обавезују се на поштовање опште прихваћених стандарда заштите околине.

Тајност

Олимпијске стране неће одавати информације које су им дате у поверењу. Информације се не смеју одати због личног добитка или користи, нити да би се нашкодило угледу неког лица или организације.

Спровођење

- олимпијске стране побринуће се да се примењују начела и правила Олимпијске повеље и Кодекса;
- олимпијске стране обавезне су обавестити Комисију за етику о прекршају Кодекса;
- Сваке године, Комисија за етику поднеће председнику МОК-а и Извршном одбору извештај о примени овог Кодекса, указујући на прекршаје правила. Комисија ће предложити Извршном одбору МОК-а санкције које се могу предузети против прекршиоца;
- Комисија за етику може донети одредбе за спровођење Кодекса у допунском пропису.

ПРАВИЛНИК О ПОСТУПКУ И МЕРИЛИМА ЗА УТВРЂИВАЊЕ СВОЈСТВА ЛИЦА КОЈЕ СЕ САМОСТАЛНО БАВИ СПОРТОМ КАО ЈЕДИНИМ И ОСНОВНИМ ЗАНИМАЊЕМ

На основу члана 43. став 1. тачка 4 – 6. Закона о спорту („Сл. гласник РС», бр. 52/96) Спортски савез Србије утврђује,

П Р А В И Л Н И К

О ПОСТУПКУ И МЕРИЛИМА ЗА УТВРЂИВАЊЕ СВОЈСТВА ЛИЦА КОЈЕ СЕ САМОСТАЛНО БАВИ СПОРТОМ КАО ЈЕДИНИМ И ОСНОВНИМ ЗАНИМАЊЕМ

Члан 1.

Овим Правилником се уређују мерила за утврђивање својства лица која се самостално баве спортом као јединим и основним занимањем и поступак утврђивања тог својства, укључујући утврђивање времена почетка и престанка бављења спортом као јединим и основним занимањем.

Члан 2.

Професионалном спортисти који се самостално бави спортским активностима као јединим и основним занимањем (у даљем тексту: спортиста) утврђује се то својство ради остваривања права и обавеза по основу социјалног осигурања утврђених законом.

Надлежни орган Спортског савеза Србије (у даљем тексту: Савез) може у складу са Законом о спорту и овим Правилником утврђивати својство спортиста из става 1. овог члана ретроактивно од 1. јуна 1992. године.

Члан 3.

Спортиста може стећи својство лица које се самостално бави спортским активностима као јединим и основним занимањем уколико испуњава следеће услове:

- 1) да се самостално професионално бави спортом;
- 2) да је члан републичког гранског савеза, надлежног по врсти спорта, регистрованог у складу са Законом о спорту;
- 3) да учествује у неком од система такмичења;
- 4) да му је самостално професионално бављење спортским активностима једино и основно занимање, на основу кога остварује средства за живот;
- 5) да има минималне године прописане за заснивање радног односа.

Спортиста испуњава услов из тачке 3. овог члана уколико није у радном односу и није издржавано лице, а у просеку месечно од бављења спортским активностима остварује приход најмање у висини зајамченог личног дохода у Републици.

Члан 4.

Спортиста подноси Савезу захтев за утврђивање да се самостално бави спортом као јединим и основним занимањем.

Уз захтев из става 1. овог члана, спортиста је дужан да поднесе:

1) потврду гранског савеза чији је члан да је код тог савеза регистрован, односно учлањен као самостални професионални спортиста;

2) потврду надлежног гранског савеза о учешћу у текућој години у неком од система такмичења;

3) потврду да није пријављен организацији надлежној за послове запошљавања;

4) изјаву да се спортом бави као јединим и основним занимањем и да није издржавано лице нити је у радном односу;

5) документ из кога произилази да од самосталног професионалног бављења спортом остварује приход у складу са чланом 3. став 2. овог Правилника.

Потврда из става 2. тачка 1. овог члана треба да садржи датум од кога је спортиста регистрован, односно учлањен као самостални професионални спортиста.

Када спортиста, сходно члану 2. став 2. овог Правилника, тражи ретровативно утврђивање да се спортом самостално професионално бивео и у ранијим годинама, потврда из става 2. тачка 2. овог члана треба да садржи податке о учешћу у неком од система такмичења у свакој од тих година.

На име трошкова поступка и издавања уверења, подносилац захтева плаћа Савезу износ утврђен одлуком Управног одбора Савеза.

Члан 5.

О захтеву за утврђивање својства лица које се самостално бави спортом као јединим и основним занимањем и о захтеву за утврђивање престанка таквог својства, у првом степену одлучује генерални секретар Савеза а у другом степену, по жалби, Управни одбор Савеза.

Генерални секретар је дужан да донесе одлуку у року од 15 дана од дана подношења захтева.

Надлежни орган доставља по један примерак одлуке подносиоцу захтева и надлежном гранском савезу.

Против одлуке Управног одбора из става 1. овог члана може се покренути управни спор.

Члан 6.

Уколико је спортиста поднео потребне потврде и документа и ако из њих произилази да испуњава услове утврђене овим Правилником, генерални секретар Савеза ће донети одлуку којом ће утврдити да се дотични спортиста самостално бави спортским активностима као јединим и основним занимањем, од дана од кога је регистрован, односно учлањен код надлежног гранског савеза као самостални професионални спортиста.

Члан 7.

Уколико поднети захтев није комплетан, генерални секретар ће упозорити на то подносиоца захтева и одредити му рок у коме је дужан да достави недостајуће потврде или документа. Тај рок не може бити краћи од 15 дана нити дужи од 30 дана.

Ако генерални секретар нађе да спортиста не испуњава услове утврђене овим Правилником или ако спортиста не поступи у року из става 1. овог члана по његовим примедбама, донеће одлуку о одбијању захтева.

Против одлуке из става 2. овог члана може се изјавити жалба Управном одбору Савеза у року од 15 дана од дана добијања одлуке. Жалбу може поднети поред спортисте и надлежни грански савез.

Одлука Управног одбора Савеза по жалби је коначна.

Члан 8.

На основу одлуке из члана 6. и члана став 4. овог Правилника, генерални секретар издаје спортисти уверење да има својство лица које се самостално бави спортом као јединим и основним занимањем, уз назначење времена почетка таквог бављења спортом.

Члан 9.

У Савезу се води регистар (посебна евиденциона књига) издатих уверења о самосталном бављењу спортом као јединим и основним занимањем.

Регистар из става 1. овог члана садржи податке: личне податке о спортисти; назив гранског савеза чији је спортиста члан; редни број уверења; број и датум доношења одлуке о признавању својства самосталног бављења спортом као јединим и основним занимањем.

Члан 10.

Спортисти престаје својство лица које се самостално бави спортом као јединим и основним занимањем уколико престане да испуњава услове из члана 3. овог Правилника.

Захтев за утврђивање престанка својства из става 1. овог члана може поднети спортиста или надлежни грански савез.

Члан 11.

Надлежни грански савез је дужан да сваког јануара достави Савезу извештај о томе да ли његови спортиста који имају уверење Савеза о самосталном бављењу спортом као јединим и основним занимањем и даље испуњавају услове из члана 3. овог Правилника.

Уколико из извештаја надлежног гранског савеза произилази да спортиста више не испуњава услове утврђене овим Правилником, генерални секретар ће позвати спортисту да се о томе изјасни у року од петнаест дана. Ако спортиста не одговори у остављеном року или не поднесе доказе којима оповргава наводе гранског савеза, генерални секретар ће својом одлуком утврдити да је спортисти престало својство самосталног бављења спортом као јединим и основним занимањем.

Време престанка самосталног бављења спортом као јединим и основним занимањем утврђује се у зависности од околности конкретног случаја, односно од тога када је спортиста престао да испуњава неки од услова из члана 3. овог Правилника.

Члан 12.

Надлежни орган Савеза може и на сопствену иницијативу покренути поступак утврђивања да ли спортиста и даље испуњава услове утврђене овим Правилником уколико постоји основана сумња да спортиста те услове више не задовољава.

У случају из става 1. овог члана, генерални секретар Савеза ће позвати спортисту и надлежни грански савез да у року од тридесет дана поднесу потврде и документа из члана 4. овог Правилника. По протеку рока, генерални секретар савеза поступиће сходно члановима 6. и 7. овог Правилника.

Члан 13.

Одлука надлежног органа Савеза о утврђивању престанка бављења спортом као јединим и основним занимањем доставља се поред спортисте и надлежног гранског савеза и организацији код које је спортиста социјално осигуран.

Члан 14.

Овај Правилник ступа на снагу даном давања сагласности Министарства за омладину и спорт на услове утврђене чланом 3. овог Правилника.

Управни одбор Спортског савеза Србије, 24. 6. 1997.

ЗАЈЕДНИЧКО САОПШТЕЊЕ ФИБА ЕВРОПА, УЕФА, ЦЕВ, ЕФХ И ИХФ

(Саопштење је издато након састанка са представницима Европске уније, одржаном 20. септембра 2006. године)

Федерације екипних спортова поздрављају и подржавају закључке Независне анализа европског спорта – „Independent European Sport Review“ као конкретан израз начина на који је потребно извршити имплементацију Декларације о специфичним карактеристикама спорта која је донета у Ници и одобрена од стране шефова држава земаља ЕУ 2000. године, као и Декларације о спорту донете у Амстердаму 1997.

1. Спорт је друштвена делатност, а не било која привредна делатност или бизнис, и као такав има јединствену друштвену, образовну и културну улогу која је корисна за друштво у целини.
3. Европски спортски модел - European Sports Model, укључујући пирамидалну структуру детаљније описану у Независној анализи европског спорта („Independent European Sport Review“) је у овом моменту угрожен/ у опасности и мора бити сачуван.
4. Аутономија и независност спортских управљачких тела/органа и добро руковођење у свакој спортској грани су кључни фактори развоја спорта у Европи.
5. Садашњи у будући спортски случајеви који се решавају на суду указују да постоји хитна потреба за обезбеђивањем законске сигурности и стабилности, која неће постојати све док се специфичност спорта јасно не призна /регулише законским путем.
6. Федерације екипних спортова цене ангажовање министара за спорт ЕУ који су се заложили за хитно решавање ових питања која угрожавају европски спорт.
7. Федерације екипних спортова поздрављају рад на пројекту издавање Беле књиге. (White Paper Project) покренут од стране Европске Комисије и верују да ће закључци Независне анализе европског спорта – „Independent European Sport Review“ бити у великој мери коришћени као основа за израду Беле књиге и чинити њен интегрални део.

ЛИТЕРАТУРА

1. „A compendium of national reports on laws affecting sport in countries having acceded to the European Cultural Convention“, CDDS, Strasbourg, January, 1999.
2. Anti-Doping Convention – Explanatory Report, conventions.coe.int/Treaty/en/Reports/Html/135.htm
3. Арсенић Зорица, Увођење ПР у Управу за спорт, семинарски рад (необјављен), Пословна школа за Public Relations, Београд, 2001.
4. Берн Ерик, Коју игру играш, Београд, 1984.
5. Бошковић Срђан, „Насиље на спортским манифестацијама“, необјављено предавање, Београд, 2003.
6. Винтер Јан, Право Европске уније, Београд, 2006.
7. Boerner Joachim, Sportstaetten - Haftungsrecht, Berlin, 1985,
8. Вајденфелд Вернер– Волфганг Веселс, Европа од А до Ш, Београд 2003;
9. Gender Towards Equity in Sports Management, Report of the European Symposium on gender Equity in the Management and Governance of Voluntary Sports Organisations, Leeds, England, May 1999.
10. Grayson Edward, Sport and the Law, London, 1988.
11. Grundei Anreas, Berufsspsortgesetz, u: Karollus/Achatz/Jabornegg, Aktuelle rechtsfragen des Fussballsports III, Wien, 2003.
12. Дикић Ненад, 100 питања о допингу, Београд, 2007.
13. Doping Leaflet, www.coe.int/T/E/cultural_co-operation/Sport/Doping/DopingLeaflet.asp
14. Ђурђевић Ненад, Спортске приредбе, Крагујевац, 1994.
15. Ђурђевић Ненад, Коментар Закона о спорту, 2. издање, Крагујевац, 1997.
16. Eichenberger Reichard, Zivilrechtliche Haftung des Veranstalter sportlicher Wettkaempfe, Diss., Zuerich, 1973.
17. Fritzweiler Jochen – Pfister Bernhard – Summerer Thomas, Praxishandbuch Sportrecht, Muenchen, 1998.
18. Fritzweiler Jochen (Hrsg.), Doping – Sanktionen, Beweise, Ansprueche, Bern, 2000.
19. Galli Albert – Goemmel Reiner – Holzhaeuser Wolfgang – Straub Wilfried, Sportmanagement, Muenchen, 2002.
20. Heerman Peter – Goetz Stephan, Zivilrechtliche haftung im Sport, Baden-Baden, 2002.
21. Jenner Brian, The Council of Europe and Sport, Council of Europe, July 1992.
22. Јовашевић Драган, Јавни ред и мир и оружје и муниција, збирка закона са коментаром и праксом, Београд, 2005.

23. Kamber M.– P. Mullis, Doping: ein ueberblick im historischen und sport-medicinischen context, Neuen Zuercher Zeitung, 17. maj 2000.
24. Кант Имануел, Критика моћи суђења, Загреб, 1976.
25. Кајоа Роже, Игре и људи, Београд, 1979.
26. Keller Christian, Corporate Finance im Profifussball, Institut fuer Sport-wissenschaft der Universitawt Tuebingen, Oktober 2005.
27. Кнежевић-Предић Весна, Случај Unione Royale Belge des Societes de Football Association (ASBL) and Others v. Jean-Marc Bosman, краће Bosman Case, Ревија за европско право, бр. 2–3/1999, стр. 105–127.
28. Kummer Max, Spielregel und Rechtregel, Bern, 1975.
29. Kurz Dietrich, „Von Sinn des Sports“, u: Zukunft des Sports, redaktion K. Heinemann i H. Becker, Frankfurt am Main, 1986.
30. Лазовић М.– В. Милошевић – С. Милојевић: Средства и тактика полиције, Београд, 2002.
31. Манојловић Драган, Насиље и недолично онашање на спортским приредбама – теоријски и практични аспекти супротстављања, Београд, 2006 (семинарски рад)
32. Marchand Jacques, Sport for All in Europe, London, 1990.
33. Марковић Слободан, „Нематеријални спортски производи и њихов правни статус“, Виша кошаркашка школа, писано предавање, Београд, јун 2002.
34. Марковић Слободан, Телевизијско емитовање спортског догађаја – правни аспекти, Архив за правне и друштвене науке, бр. 3/2002, стр. 375.
35. Нешић Милан, Мотивациони аспекти спорта, Бачка Паланка, 2003.
36. Орвел Џорџ, „Спортски дух“, у: Зашто пишем и други есеји, Загреб, 1977
37. Playing for Profits – Winning Strategies for Football in Europe and Aro-und the Globe, A. T. Kearney, Chicago, 2004.
38. Poschenrieder Franz Joachim: Sport als Arbeit, Diss., Muenchen, 1977.
39. Rabinovitch Wladimir, „Sport“, у: Dalloz Encyclopedie Juridique, Reper-toire de Droit Civil, Tome VII, Paris, 1976
40. Раич Александар– Леон Лукман и сарадници: Жене у спорту – стра-тегија и фактори развоја, Београд, 2005.
41. Scherrrer Urs, Kapitalgesellschaften im Schweizer Sport, u: Hrsg. U. Scherrer, Sportkapitalgesellschaften, Berlin, 1998.
42. Sport for a Better World, Report on the International Year of Sport and Physical Education, United Nation, Geneva, 2006.
43. „Summary Report on Access to Physical Education and Sport: Children and Young People, CDDS, Strasbourg, January 2002.
44. Sutter Thomas, Rechtsfragen des Organisierten Sports unter besonderer Beruecksichtigung des Einzelarbeitsvertrages, Bern, 1984.

45. „The role of local and regional authorities in preventing violence at sports events and in particular at football matches“, Sport Department of the Council of Europe, June 2003.
46. Townley Stephen, The Legal Point of View – Whose Responsibility is safety?, www.worldsport.com/worldsportpublications.sportsafe/stownley.html
47. „The Council of Europe, 800 million Europeans“, Council of Europe, 2001.
48. Zacharias Erwin, Going Public einer Fussball-Kapitalgesellschaft, Bielefeld, 1999.
49. The Council of Europe and Sport 1966/1998, Volume I: Legal and Political texts, CDDS (98) 90 Part. I
50. The Council of Europe and Sport 1966/1998, Volume II: Work of the Committee for the Development of Sport, CDDS (98) 90 Part. II
51. Hartmann Ralf, Wirtschaftswunder Sport, www.pribag.de/print/dwr2000/06_00/inhalt.html#Fussball-BundesligaderZukunft
52. Habersack Mathias, Gesellschaftsrechtliche Fragen der Umwandlung von Sportvereinen in Kapitalgesellschaften, u: Hrsg. U. Scherrer, Sportkapitalgesellschaften, Berlin, 1998, str. 45 - 90.
53. Heinz-Mohr G., Spiel mit dem Spiel, Hamburg, 1959.
54. Holzke Frank, Der Begriff Sport im Deutschen und im europaischen Recht, Inaugural Dissertation, Hohen Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität zu Köln, 2001.
55. FC Euro AG - Fussball und Finanzen, WGZ-Bank, 4. Auflage, 2004.
56. Chaker Andre-Noel, Study on national sports legislation in Europe, Council of Europe Publishing, Strasbourg, 1999.
57. Chatard Roland, Safety in Football Stadia, www.worldsport.com/worldsportpublications.sportsafe/chatard.html
58. Узелац Милан, Филозофија игре, Нови Сад, 1987.
59. Шилер Фридрих, О лепом, Београд, 1967.
60. Шупут Дејан, Санкционисање допинга у спорту, Београд, 2007.
61. Quidt John de - Elizabeth Johnston: Conference Report - Conference of the Role of Local and Regional Authorities in Preventing Violence at Sports Events and in Particular at Football Matches, Strasbourg, October 2003.
62. White Anita- Deena Scoretz, From Windhoek to Montreal – Women and Sport, Progress Report 1998–2002, www.sportdevelopment.org.uk/html/women_progress_report_2002.html

САДРЖАЈ

УВОД	7
Глава прва	
СПОРТ И ЊЕГОВЕ ОСНОВНЕ ВРЕДНОСТИ	9
А. ПОЈАМ СПОРТА	9
Б. СПОРТ И ИГРА	10
В. ПОБУДЕ ЗА БАВЉЕЊЕ СПОРТОМ	12
Г. ОСНОВНЕ ВРЕДНОСТИ СПОРТА	12
Д. КОРИСТИ ОД СПОРТА	13
Глава друга	
УЛОГА ЈАВНИХ ВЛАСТИ У ОБЛАСТИ СПОРТА	17
А. САВЕТ ЕВРОПЕ И СПОРТ	17
І. Општа улога јавних власти у области спорта	17
1. Улога јавних власти свих нивоа	19
2. Улога локалних заједница	20
ІІ. Улога јавних власти у појединим питањима у области спорта	24
1. Спортски објекти	24
2. Особе са инвалидитетом	31
3. Заштита и развој моралних и етичких основа спорта (фер-плеј)	34
4. Улога спорта у продубљивању социјалне кохезије и борбе против ксенофобије и расизма	36
5. Спорт и здравље	40
6. Партнерство између спорта и животне средине	43
7. Спорт и телевизија	45
8. Спорт у затворима	45
9. Сарадња са невладиним спортским организацијама	46
10. Спортски стручњаци	50
11. Подршка врхунском и професионалном спорту	51
12. Спорт за све	54
13. Млади и спорт	56
14. Информације и истраживања	60
15. Домаћа и међународна сарадња	60
16. Национално спортско планирање	60
17. Жене и спорт	61
18. Стари и спорт	66
Б. ЕВРОПСКА УНИЈА И СПОРТ	67
І. Оснивачки уговори	70
ІІ. Директиве	70
ІІІ. Предлог Устава Европске уније и Уговор из Лисабона	72
ІV. Изјава о значају спорта из Амстердама	73
V. Декларација о специфичним карактеристикама спорта из Нице	73
VI. Закључци Прве европске спортске конференције	74
1. Европски модел спорта	75

2. Однос спора и медија	76
3. Слобода кретања играча	81
В. УЈЕДИЊЕНЕ НАЦИЈЕ И СПОРТ	92
I. Међународна повеља о физичком образовању и спорту	92
II. Међународна конвенција против допинга у спорту	93
III. Конференције министара надлежних за спорт	93
IV. Резолуција Генералне скупштине бр. 58/5	94
V. Међународна година спорта и физичког образовања – 2005.	95
1. Спорт као школа за живот	97
2. Спорт и деца	97
3. Спорт и жене	100
4. Развојна улога спорта	102
5. Спорт и волонтери	103
6. Спорт и животна средина	104
7. Спорт и економски развој	104
8. Спорт за све	105
9. Спорт и лица са недостацима	106
10. Средство као средство у конфликтним и пост- конфликтним ситуацијама	107
11. Спорт и радна средина	108
12. Спорт и здравље	109

Глава трећа

ЗАКОНСКО УРЕЂЕЊЕ СПОРТА 115

A. СПОРТ КАО УСТАВНО ПРАВНА КАТЕГОРИЈА	115
I. Уставни положај спорт	115
II. Устав Републике Србије	116
Б. ОСНОВНИ КОНЦЕПТ ЗАКОНСКОГ УРЕЂЕЊА СПОРТА	117
В. ЗАКОНСКО УРЕЂЕЊЕ СПОРТА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	117
I. Закон о спорту	118
1. Структура Закона о спорту	120
2. Правилници и одлуке који су требали бити донети по Закону о спорту	123
3. Проблеми у примени Закона о спорту	124
4. Доношење новог закона о спорту	128
а. Предлог закона о изменама и допунама Закона о спорту – 2003.	128
б. Нацрти закона о спорту (2004–2006)	134
в. Нацрт и Предлог закона о спорту – 2007.	138
II. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама	140
III. Закон о спречавању допинга у спорту	140
IV. Закон о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту	140
V. Закон о ратификацији Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању на спортским приредбама, посебно фудбалским утакмицама	141

VI. Закон о јавним скијалиштима	141
VII. Закон о потврђивању Најробског уговора о заштити олимпијског симбола, са анексом	143
VIII. Закон о друштвеним организацијама и удружењима грађана	143
IX Закон о министарствима	144
X. Законом поверени послови	145
1. Закон о спорту	145
а. Категоризација спортова	146
б. Категоризација спортиста	148
в. Категоризација спортских стручњака	151
г. Предлагање програма којима се остварује општи интерес у области спорта	155
д. Утврђивање својства лица која се спортом баве као јединим и основним занимањем	156
2. Закон о утврђивању одређених надлежности Аутономне Покрајине	160
3. Закон о спречавању допинга у спорту	161
4. Закон о јавним скијалиштима	161
XI. Закони о сарадњи са другим државама	162

Глава четврта

ДОПИНГ И СПОРТ

А. ДОПИНГ КАО СТАЛНИ ПРАТИЛАЦ СПОРТА	163
Б. ПОЈАМ ДОПИНГА	165
В. БОРБА ПРОТИВ ДОПИНГА У МЕЂУНАРОДНИМ И НАЦИОНАЛНИМ ОКВИРИМА	167
I. Међународне антидопинг конференције и документи	167
1. Међудржавни уговори (споразуми)	167
2. Међународни самити о допингу у спорту и састанци Консултативне групе за спречавање допинга	168
3. Стална светска конференција о спречавању допинга у спорту - Отава 1988.	169
4. Светска конференција против допинга у спорту - Лозана 1999.	169
5. Светска конференција о борби против допинга у спорту - Копенхаген 2003.	171
а. Антидопинг Декларација из Копенхагена	171
б. Резолуција из Копенхагена	172
6. ENGSO Декларација о допингу у спорту	173
7. Светски антидопинг програм и Светски антидопинг кодекс	174
II. Савет Европе и допинг у спорту	177
1. Европска конвенција против допинга у спорту	178
2. Додатни Протокол уз Европску конвенцију против допинговања у спорту	184
3. Пројекат „Respect des engagements“	185
III. Европска унија и борба против допинга	186
IV. Међународна конвенција против допинга у спорту УНЕСКА	191

V. Светска здравствена организација и допинг	196
VI. Национално антидопинг законодавство	196
1. Француска	199
2. Италија	200
3. Немачка	203
4. Србија	204
G. АНТИДОПИНГ ОРГАНИЗАЦИЈЕ	207

Глава пета

СПРЕЧАВАЊЕ НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА	211
A. КОРЕНИ И УЗРОЦИ НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА	211
Б. ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА О НАСИЉУ И НЕДОЛИЧНОМ ПОНАШАЊУ ГЛЕДАЛАЦА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА, ПОСЕБНО НА ФУДБАЛСКИМ УТАКМИЦАМА	212
В. ЗАКОН О СПРЕЧАВАЊУ НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	216
Г. ПОЈАМ НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА	226
Д. ОБАВЕЗЕ ОРГАНИЗАТОРА И ДРУГИХ УЧЕСНИКА СПОРТСКЕ ПРИРЕДБЕ	227
I. Појам организатора и учесника спортске приредбе	228
II. Обавеза формирања редарске службе	230
III. Обавеза сарадње са јавним службама и јавним властима	232
IV. Обавеза обезбеђења одговарајућег спортског објекта	233
V. Обавезе у случају одржавање спортске приредбе повећаног ризика	234
VI. Обавезе у погледу продаје карата	237
VII. Превентивно – едукативне активности	238
Ђ. ОБАВЕЗЕ ЈАВНИХ ВЛАСТИ	243
Е. ОБАВЕЗЕ СПОРТСКИХ КЛУБОВА И САВЕЗА	247
Ж. КРИВИЧНА ОДГОВОРНОСТ	251

Глава шеста

ПРОФЕСИОНАЛНИ СПОРТ	257
A. СПОРТ КАО ПРИВРЕДНО ЧУДО	257
Б. СПОРТСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ КАО ПРИВРЕДНА ДРУШТВА ПРЕМА ЗАКОНУ О СПОРТУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	261
В. СПОРТСКА ОРГАНИЗАЦИЈА КАО ПРИВРЕДНО ДРУШТВО ПРЕМА НАЦРТУ ЗАКОНА О СПОРТУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ИЗ 2006 И ПРЕДЛОГУ ИЗ 2007	264
Г. ПРОМЕНА ОБЛИКА СПОРТСКОГ УДРУЖЕЊА У СПОРТСКО ПРИВРЕДНО ДРУШТВО	267

Д. ТРЖИШНИ ФАКТОРИ КОЈИ УТИЧУ НА ВРЕДНОСТ СПОРТСКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ (КЛУБА) ОРГАНИЗОВАНЕ КАО АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО	269

Глава седма

ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА У ОБЛАСТИ СПОРТА ИЗ ЈАВНИХ СРЕДСТАВА	271
А. ЕВРОПСКИ СТАНДАРДИ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ ПРОГРАМА У ОБЛАСТИ СПОРТА	273
Б. ОПШТИ ИНТЕРЕС У ОБЛАСТИ СПОРТА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	277
І. Закон о спорту	277
ІІ. Закон о играма на срећу	284
ІІІ. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама	284
ІV. Закон о спречавању допинга у спорту	285
V. Закон о јавним скијалиштима	287
VI. Закон о ратификацији Европске конвенције против допинговања у спорту	288
VII. Закон о ратификацији Европске конвенције о насиљу и недоличном понашању на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама	288
VIII. Закон о буџетском систему	289
IX. Уредба о националним признањима и наградама за посебан допринос развоју и афирмацији спорта	293
X. Правилник о ближим условима и критеријумима за стипендирање врхунских спортиста и за новчану помоћ врхунским спортистима	297
XI. Правилник о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта	299
XII. Директива о начину рада и поступања при избору програма којима се остварује општи интерес у области спорта	302
В. ПОТРЕБЕ ГРАЂАНА У ОБЛАСТИ СПОРТА У ЛОКАЛНИМ ЗАЈЕДНИЦАМА	307
І. Потребе и интереси грађана у Аутономној покрајини у Републици Србији	309
ІІ. Потребе грађана у области спорта у јединицама локалне самоуправе у Републици Србији	310
Г. МОДЕЛ ИЗБОРА ПРОГРАМА ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ОПШТЕГ ИНТЕРЕСА И ПОТРЕБА ГРАЂАНА У ОБЛАСТИ СПОРТА	313
І. Модел избора програма у важећем Закона о спорту Републике Србије	313
ІІ. Модел избора програма у Нацртима новог закона о спорту	314
Д. ВИСИНА ИЗДВАЈАЊА СРЕДСТАВА ЗА СПОРТ	323
І. Европски стандарди	323
ІІ. Република Србија	325
1. Финансирање спорта у буџету Републике за 2005. годину	325

2. Финансирање спорта у буџету Републике за 2006. годину	328
3. Закони о буџету Републике за 2007. и 2008. годину	328
4. Буџети јединица локалне самоуправе	330
Ђ. ФИНАНСИРАЊЕ ИЗ ИГАРА НА СРЕЋУ	332
Е. ПРИМЕР РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА „ИГРАЈ ЗА ЖИВОТ ДРОГА НЕ“	334
Ф. ФИНАНСИРАЊЕ ОПШТЕГ ИНТЕРЕСА И ПОТРЕБА ГРАЂАНА У ОБЛАСТИ СПОРТА НА ПРИМЕРУ АУСТРИЈЕ И ШВАЈЦАРСКЕ	340
I. Аустрија	340
II. Швајцарска	343

Глава осма

ПРИВАТИЗИЦИЈА ДРУШТВЕНОГ КАПИТАЛА У ОБЛАСТИ СПОРТА	345
А. ОДАКЛЕ ДРУШТВЕНА СВОЈИНА И СПОРТСКИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА	345
Б. ПРИВАТИЗАЦИЈА У БИВШИМ РЕПУБЛИКАМА СФРЈ	349
В. ПРИВАТИЗАЦИЈА У НАЦРТУ НОВОГ ЗАКОНА О СПОРТУ	351
I. Предлог закона о изменама и допунама Закона о спорту – 2003.	351
II. Нацрти закона о спорту (2004–2006)	352
III. Нацрт закона о спорту из јула 2007.	373
IV. Нацрт закона о удружењима из јуна 2007.	373
Г. КОРИСТИ, ЗАМКЕ И РАЗЛОЗИ ЗА ОТПОР ПРИВАТИЗАЦИЈИ	375
Д. ПРИВАТИЗАЦИЈА И СТРУКТУРНА РЕФОРМА СРПСКОГ ФУДБАЛА	378

ПРИЛОЗИ

I. УЈЕДИЊЕНЕ НАЦИЈЕ – УНЕСКО	385
1. Међународна повеља о физичком образовању и спорту	386
2. Међународна конвенција против допинга у спорту	392
3. Резолуција Генералне скупштине Уједињених нација 58/5 – „Спорт као средство за промоцију образовања, здравља, развоја и мира“	407
4. Акциони план за спорт и физичко образовање	410
5. Декларација из Хамамета (Тунис) – 2005	412
6. Позив на акцију из Маглингена, 2005. године	414
7. Закључци Другог светског самита о физичком образовању, Маглиген (Швајцарска), 2005	416
8. Декларација Међународне конференције о спорту и миру	418
9. Препоруке радионице „Спорт за развој“– Женева, 2004	419
10. „Спорт за развој“, извештај надзора и процене: Препоруке (Њу Јорк, 2005)	421
11. МИНЕПС IV - „Атинска декларација: Здравно друштво изграђено на спортском духу“	422

12. МИНЕПС IV - Препоруке Комисије II: „Физичко образовање и спорт као кључне компоненте квалитетног образовања за све“	426
13. МИНЕПС IV – Препоруке комисије III: „Жене и спорт“	428
14. МИНЕПС III - „Декларација из Пунта дел Есте“, Уругвај, 1999.	431
15. Конвенција о праву детета – извод	434
16. Конвенција о елиминисању свих облика дискриминације жена – извод	438
17. Декларација о заједничким ставовима везаним за политику јавног здравља, WHO – FIMS	443
18. Спортски манифест	446

II. САВЕТ ЕВРОПЕ 457

19. Извод из Завршне декларације другог самита Савета Европе, 1997.	458
20. Европска спортска повеља	459
21. Кодекс спортске етике	466
22. Европска повеља о спорту за све	471
23. Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода – извод	474
24. Европска конвенција против допинговања у спорту	476
25. Додатни протокол уз Европску конвенцију против допинговања у спорту	485
26. Препорука о мерама за ограничење доступности анаболичких стероида (94/2)	489
27. Препорука о заједничким основним принципима за национална законодавства у циљу сузбијања промета допинг средстава (2000/16)	490
28. Санкционисање у вези са допингом - из извештаја о раду саветодавне групе за правна питања при групи за праћење, 2001.	493
29. Препорука 1464 (2000)– „Допинг у спорту“	495
30. Европска конвенција о насиљу и недоличном понашању гледалаца на спортским приредбама, посебно на фудбалским утакмицама	497
31. Препорука бр. 1/87 - „О продаји и конзумацији алкохола“	504
32. Препорука бр. 2/87 - „О претресу маса“	505
33. Препорука бр. 3/87 - „О полицијској сарадњи“	506
34. Препорука бр. 1/88 - „О саветодавним полицијским маркирантима“	507
35. Препорука о коришћењу стандардних образаца за размену полицијских обавештења поводом високо ризичних спортских догађаја (Т-РВ/97/1)	508
36. Упућујући меморандум уз Препоруку (Т-РВ/97/1)	513
37. Препорука бр. 2/88 - „О припреми за велике догађаје“	516
38. Препорука о смерницама за продају улазница (89/1)	517
39. Препорука о детаљном извештају о мерама за борбу против хулиганизма (2/89) – извод	521
40. Препорука о мерама које треба да предузимају организатори и јавне власти поводом високо-ризичних спортских приредби у затвореном простору (94/1)	526

41. Препорука о редарској служби (99/1)	537
42. Препорука о уклањању ограда са стадиона (99/2)	540
43. Препорука о идентификацији и поступању са преступницима и размени обавештајних података на европским фудбалским шампионатима (ЕУРО 2000) (Т-РВ/99/3)	543
44. Препорука о забрани такмичења у слободном борењу, попут борби у кавезу (99/11)	545
45. Препорука 1434 (1999) Парламентарне скупштине Савета Европе - Фудбалски хулиганизам	547
46. Препорука бр. 1/2003 о улози социјалних и образовних мера у превенцији насиља у спорту	550
47. Препорука бр. Р (87) 9- „О еурофит тестовима о физичкој способности“	582
48. Предлог бр. Р (83) 6 – Мере уштеде енергије у спортским објектима	585
49. Резолуција бр 4/84 - „О економским променама у спорту“	595
50. Резолуција бр 5/84 - „О запошљавању у спорту“	596
51. Резолуција бр 7/84 - „О спорту за хендикепиране и друге здравствено угрожене групе“	597
52. Резолуција бр. 8/84 - „О Спорту за социјално угрожене и маргиналне групе“	598
53. Резолуција бр 3/86 - „О Спорту за лица на издржавању затворских казни и малолетне деликвенте“	599
54. Европски Манифесто- Млади и спорт	600
55. Препорука бр. Р (95) - „О значају спорта за друштво“	604
56. РЕЗОЛУЦИЈА - „О принципима доброг управљања у спорту“	607
57. Препорука бр (99) 9 - „О улози спорта у продубљивању социјалне кохезије“	609
58. Препорука (2003) 6 - „О унапређењу физичког образовања и спорта за децу и младе свим државама Европе“	612
59. Препорука (2000) 17 - „О правилима о одрживости у спорту: партнерство између спорта и животне средине“	619
60. Препорука бр. (86) 18 – „Европска повеља о спорту за све - особе са инвалидитетом“	624
61. Препорука бр. (88) 8 – „Спор за све – старије особе“	628
62. Препорука бр. 1292 (1996) -, „О младим људима у врхунском спорту“	631
63. Препорука бр. (80) 1 – „О спорту и телевизији“	633
64. Препорука бр. (2001) 6 – „Против ксенофобије и расизма“	634
65. Резолуција бр. 2/75 – „О улози јавних власти у развоју спорта за све“	640
66. Резолуција бр. 1204 (1990) – „О Европи и професионалном спорту“	642
67. Резолуција бр. 3/81 – „О већем учешћу жена у спорту“	644
68. Европска урбана повеља – извод	646
69. Препорука бр. (1996) 16 – „О спорту и локалним заједницама“	650
70. Резолуција бр. 27 (1996) 1 – „Спорт и локалне власти“	652

71. Завршна декларација Европске конференције о спорту и локалним властима – „Спорт за све: улога и одговорности локалних власти“	654
72. Закључци семинара: „Спорт и локалне власти“ (Мадрид, 1979)	659
73. Закључци семинара: „Допринос спорта на јачању демократског друштва“ (Лисабон, 1997)	665
74. Резолуција бр. (72) 30 – „О хигијени у спортским објектима“	669
75. Резолуција бр. (70) 7 – „О медицинским аспектима спорта“	679
76. Европска повеља о локалној самоуправи	682
77. Основни принципи статуса невладиних организација у Европи	685

III. ЕВРОПСКА УНИЈА **707**

78. Предлог Устава Европске уније и Уговор из Лисабона	708
79. Изјава из Амстердама о значају спорта	710
80. Декларација из Нице о специфичним карактеристикама спорта	711
81. Европски модел спорта	714
82. Закључци Прве конференције Европске уније о спорту, 1999.	732
83. Европски суд правде – предмет Ц-415/93 Босман	739

IV. РЕПУБЛИКА СРБИЈА **745**

84. Устав Републике Србије – извод	746
85. Закон о спорту	754
86. Закон о спречавању допинга у спорту	773
87. Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама	788
88. Закон о јавним скијалиштима	798
89. Закон о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине – извод	822
90. Закон о министарствима – извод	825
91. Закони о локалној самоуправи и територијалној организацији – извод	828
92. Закон о играма на срећу – извод	831
93. Закон о здравственом осигурању – извод	835
94. Закон о потврђивању споразума о успостављању специјалних паралелних односа између Републике Србије и Републике Српске – извод	837
95. Закон о класификацији делатности и регистру јединица разврставања – извод	838
96. Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом – извод	841
97. Закон о потврђивању Најробијског уговора о заштити олимпијског симбола, са анексом	846
98. Закон о јавним службама – извод	850
99. Пословник Народне скупштине Републике Србије – извод	851
100. Уредба о националним признањима и наградама за посебан допринос развоју и афирмацији спорта	853

101. Правилник о условима за обављање спортским активности и делатности	856
102. Правилник о ближим условима и критеријумима за стипендирање врхунских спортиста и за новчану помоћ врхунским спортистима	869
103. Правилник о ближим критеријумима за утврђивање општег интереса у области спорта	872
104. Правилник о номенклатури спортских занимања и звања	878
105. Правилник о надзору над стручним радом у области спорта	887
106. Правилник о регистрацији спортских организација као удружења, спортских друштава и савеза	891
107. Директива о начину рада и поступања при избору програма којима се остварује општи интерес у области спорта	893
108. Одлука о оснивању покрајинског завода за спорт	915
109. Одлука о додели годишњег признања у области спорта (Војводина)	920
110. Одлука о јединственом кодексу шифара за уношење и шифрирање података у евиденцијама у области рада	922
111. Правилник о листи забрањених допинг средстава – 2007	924
112. Нацрт закона о спорту – јул 2006.	935
113. Преглед одредаба о приватизацији друштвеног капитала из нацрта и предлога закона о спорту и предлога закона о удружењима	1015
114. Уговор о реализацији програма који се финансира из буџета Републике Србије	1037
115. Закључак Владе о употреби грба, заставе и химне Републике Србије на спортским такмичењима	1041
116. Правилници града Новог Сада о финансирању спорта	1042
117. Споразум о стабилизацији и придруживању – извод	1051

V. ДОКУМЕНТА ДРУГИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

– ОЛИМПИЈСКИ ПОКРЕТ **1052**

118. Резолуција Светске конференције за жене и спорт, Лозана, 1996.	1053
119. Декларација Светске конференције о допингу у спорту, Лозана, 1999.	1055
120. Основни принципи олимпизма	1057
121. Етички кодекс Међународног олимпијског комитета	1058
122. Правилник о поступку и мерилима за утврђивање својства лица које се самостално бави спортом као јединим и основним занимањем	1061
123. Заједничко саопштење ФИБА Европа, УЕФА, ЦЕВ, ЕХФ и ИХФ	1065

ЛИТЕРАТУРА **1066**

О АУТОРУ

Др Ненад Ђурђевић рођен је 1957. године у Аранђеловцу. Редовни је професор на Правном факултету у Крагујевцу за облигационо право, а хаби-литован је и за предмете црквено право и јавни скупови и спортске приредбе. Боравио је на стручном усавршавању у СР Немачкој. Директор је Центра за спортско право Правног факултета у Крагујевцу и председник Управног одбора Антидопинг агенције Републике Србије.

Спортским правом се бави скоро последњих двадесет година и објавио је већи број радова из те области. Учествовао је у изради свих важећих прописа у области спорта у Републици Србији, као и припреми новог закона о спорту и закона о удружењима.

У области спорта обављао је бројне функције и сарађивао са скоро свим националним спортским савезима и највећим спортским клубовима у Србији (члан Скупштине ЈОК-а и Статутарно-правне комисије Олимпијског комитета Србије; председник Плесног савеза Србије; председник Удружења за спортско право Србије; председник Кошаркашке арбитраже КССЦГ и КСС; председник Надзорног одбора Спортског савеза Србије; председник Савезног савета за спорт СР Југославије; правни саветник СД Црвена Звезда, саветник министара за спорт Републике Србије од 1996 до 2006, ...). Више година је предавао право у спорту на Вишој школи за спортске тренере и Спортској академији у Београду.

Ожењен је и има троје деце.

Мејл: sport@jura.kg.ac.yu; djurdje@sbb.co.yu